SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,51 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćerja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbožerija z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołne běžny. Kóžde znjezbožerje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjerine znjezbožerija dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnia nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny edys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 126 **Budyšin — Srjedu, 1. junija 1932 — Bautzen** **Lětnik 91**

Papen přichodny němski kancler

z Papen nowy němski kabinett twori

Knjeżerstwo narodneho sesrjedźenja.

Němski president je wutoru znateho zentrumskeho politikarja ſ Papena pschijat a je jemu porucził, so by knjeżerstwo narodneho sesrjedźenja sestajał. Papen je tónle nadawk pschewzał.

*

Němska knjeżerstwowa kriſa je so ruče skónczyła. Němski president je senjanej ſ **Papenej**, kotryž prawemu ſchadu zentrumskeje strony pschiſłuſcha, porucził, so by nowe knjeżerſtwo sestajał. Powschitkownje so měni, so so němski president njeje hakle pozlednje dny za pschemjenjenje w němskim knjeżerſtwje rozhódźił. Nahladam Brüningowho knjeżerſtwa njeje chcył dale pschiłožowacź. Wschelak jeho plany so po sdaczu jemu pschejara radikalne byłe. Wobzbehje njeje pjeza sa to był, so bychu so wulke pschedołżene knjeże kubła w raušchej Němskej, kotrychž wobzjednjarjam so po měnjenju ministra Stegerwalda ſ pozjezdkami wjazy njehodźi pomhacź, k rozdźělenju njes małych ratarjow pschipoka'ale. Nowy němski kanzler je ſnadź so hižo chwilu mohł sa ſwoje sastojnſtwo pschihotowacź a zhěbi mužow wubracź, kotříž bychu so sa nowe sesrjedźene nadstronjſke knjeżerſtwo pschihodźili. W tu chwilu hiſchcze njeje wo nich niczo wěſteho znate, tola so hižo někotre mjena mjenuja. **Sa němskeho finanzneho ministra je pjeza knjes ſe Schwerin-Krosſigk posjaneny, nalwjedowazy ministerialny sastojnik, kotryž jako autorita w finanznej politizy płaći a wobsebje nusu němskich gmejnow znaje. Sa němskeho wobornehо ministra so pschesо hiſchcze generał ſe Schleicher w prěnim ſtejnſchu wobhladuje. Sa němſke ſwonkowne ministerſtwo je so wjednik němskeho wotpósłanſtwa na wotbronjazej konferenzy a pósłanz w Angorje, Nadolny wubrał.**

Němski president zhěbi pschejeć, so by so tajki kabinett ministrow jeho dowěrjenja po możnosći bórzy wuſtajił.

Nazionalni sozialistojo su pjeza ſwólniwi, tole nowe knjeżerſtwo ſe zhódowazymi wuměnjenjemi podpjerowaſ:

1. Němski žejm ma so rozpuſchcźicz a so nasymu, najſterje w ſeptembrje ſnowa wuſtwolicź.

2. Sakſanje wudhrnych wotdźělenjow dyrbi so wróćo wſacź.

3. Nowinſki nuſowy wukas dyrbi so wróćo wſacź a wujzje radźa ma so nazionalnej ſozialiſtiſkej ſtronje k poruczneſcźi ſtajicź.

Adolfej Hitlerej je němski president pjeza w rozrěčenju hłubši, so do rozpuſchczenja němskeho žejma a ſnadź tež do druhich žadanjow ſwoji. Bjes tychle wuměnjenjow njeby parlamentne pschethodne knjeżerſtwo możne było. Němſkonazionalni bychu jo pschi wobſtejnoſcźach tehorunja podpjerali, jeli so by so pschedbžydſtwo němſkokſtatneje banki po jich žadanjach pscheměniło. Praſchenje, kak so zentrumſka ſtrona k nowemu knjeżerſtwu ſtaji, njeje hiſchcze pjeza rosrisnje.

Přichodny nowy němski kancler

ſnatym wozobam němſkeje ſnutſkowneje politiki poſledních lět pschiſłuſcha. **Franz ſ Papen** je so 1879 we Werlu we Weſtfalſkej narodźił. Sa powołanje ſwjedi wojerſki attaſchej we Waſhingtonje. Tam so pschipad sta, kotryž je tehdy wjele ſpodźiwanja ſbudźił; pschetož w lěcze 1916, krótki czaſ prjedy hač Amerika do wójny ſastupi, attaſchejej ſ Papenej aktowu toſchu kradnychu, w kotrejž so łoſtoczne dokumenty wulko-politiſkeje druzyny chowachu. Papena tehdy ſ Ameriki wotwołachu. Potom jeho jako wyſchſkowſkeho leutnanta do Turkowſkeje pósłachu. Po wójnje wón 1921 jako ſobuſtaw zentrumſkeje ſtrony do pruſſkeho žejma ſaſtupi. Jako politikar je prawizownu politiku ſaſtupował a je **lěwizownu kurſej zentrumſkeje ſtrony na pschećziwo dźełał.** Snate je, so je w pruſſkej knjeżerſtwowej kriſy w lěcze 1925 ſ dwěmaj druhimaj zentrumſkimaj ſapósłanzomaj pschećziwo zentrumſkej frakziji hłoſował a ſ tym knjeżerſtwowe praſchenje rosrisnył. Snate je też, so je wón hłowny akzionar „Germanie" hłowneho organa zentrumſkeje ſtrony w Barlinje. Jako tajki je kurs tychle **ſtaviu** na prawizu wobroćził.

Francowzojo wo němskej knježerſtwowej krizy

Parižſke nowiny ſjena praja, ſo je ſ wróćoſtupjenjom dr. Brüninga na zyłym ſwonkownopolitiſkim położenju wjele njepſcheměni. Knjeżerſtwo je dla wuſpěcha nazionalnych ſozialiſtow pschi wólbach do pruſſkeho žejma wróćo ſtupiło. Najbóle ſu franzowſzy nazionalni ſozialiſtojo ſpokojeni, dokelž ſu ſo jich nahladу na internazionalnym położenju jako wěrne wupokazałe. Jich nowiny na to pokaſuja, ſo ſu wo ſakładnych žadanjach Němſkeje pschećzo jaſnje widźałe, ale też po Brüningowym wróćoſtupjenju badźa někto „wěrnym němſkim methodam" naſchcźiwo ſlejecź. Pertinax, kotryž ſa franzowſke nowiny ſwonkownopolitiſke nastawti pisa, njewěri, ſo ſo w němſkej ſwonkownej politiſy wjele pscheměni. Wot dweju lět je Brüning bjes němſkeho žejma ſ pomozu nuſowych wukasow knjeżił. Diktatura njeby mohła wjele hinaſcha byeź.

„Journal" wobžaruje, ſo je ſo politiſke położenje w Němſkej tak pscheměniło. Tola je pschezo hiſchcze łśpje, jaſnje widźecź w cźežu, w kotrymž Franzowſka ſama ſapoczina, ſo wo ſwojim politiſkim ſtejſchcźu rosſudźicź, a ſo hotuje, na Lauſanneſku konferenzu hicź. Nadźijownje budźa ſo franzowſzy ſaſtupnizy hladacź a Němſku tajku widźecź, kajkaj wona wopraſwdźe je.

„Petit Pariſien" měni, ſo by ſ němſkeho ſtejſchcźa wopraſwdźe lěpje było, hdy budźiſche Brüning ſnajmjeńſcha hacź do Lauſanneſkeje konferenzy woſtał; pschetož němſki kanzler je wědźał, němſku politiku wuſchitnje ſababicź. Nětko pak je ſchlewjeć padnył, a hdyž móža nětko wjeſam do wobliczja hladacź, je ſnadź to ſ internazionalneho ſtejſchcźa lěpje.

„Journal des Debats" Brüninga „měrowehо ſapoſchtoła ſ druzyny Bismarckowehо wjeczołnika Streſemanna" mjenuje. Brüning je ſ tym ſmyſlił, **ſo nje je doſeſ ſ němſkostatnej woboru licził,** kotryž Němſku wobſtejeſi. „S wojerſkej kamarilłu ſtaropruſke tradizije do mozy ſtupja".

Podobnje „Liberte" praji, kotryž Hitlera jako pschichodneho wodźerja Němſkeje widźi a niz bjes ſpokojenja pschiſłaji: „Snadź je lěpje, ſo ſo rosſudźeni Hitlerowi ſaſtupnizy pschi wotbronjazej konferenzy w Genfu a reparaziſkej konferenzy w Lauſannje wobdźěła. Hodźina illuſijow je nimo."

Jendźelske hłosy

Wróćoſtupjenje Brüningowehо knjeżerſtwa je w jendźelſkej ſjawnoſcźi wurjadnje hłuboki ſaczińſchcź cźiniło. Wot wjele nětčzaſow ſu jendźelſke nowiny ſtoro wſchědnje pisałe, ſo ſakhowanje měra a porjada w Němſkej ſ Brüningowym kanzlerſtwom ſteji a padnje. Tohodła je ſrotumicź, ſo ſo nětkole pschełnata bojoſcź pokazuje. Wſchě nowiny bjes wuwjacźa wo Brüningu ſ pschipóſnawazymi ſłowami pischu. Ssamo „Times", kotrejž ſu wotkhadźazemu kanzlerej huſto njeſłuſbneje prajile, djeńża ſ pschipóſnaczom wo nim pischu: „Dr. Brüning je Němiku dwě lěcze ſ krutoſcźu, roſſudźenoſcźu a politiſkej wuſchitnoſcźu wodźił, kotrejž jemu měſtno w prěnim rjedźe europiſkich ſtatnikow ſawěſcźeja.

So je niz **němſki žejm, ale němſki president** Brüninga nuſował, wróćo ſtupicź, ſo w Jendźelſkej jako ſnamjo wobhladuje, ſo je ſo parlament zyle ſ mozy ſtajił. Někotre nowiny tak dałeko du, ſo wo pschichodnej němſkej diktaturje rěcźa.

Pomérnje ſmérom nowiny Londoniſkeje burſy ſudźa. Kurs němſkich pokjezonkow je dejc na burſy fětko wróćo ſchoł, tola ſo ſ tym bóle njewěſtoſcź wo pschichodnym roſwiczu hacź njeſmérowanje pokaſuje. „Financial News" pischu, ſo budźe němſka politika w Lauſannje dejc w methodach trochu raſnischa, **tola wo wotpokazanju reparazijow njeje wjes Brüningom a jeho pschećzivnikami žanehо roſdźěła měnjenjow.** „Financial News" wſchak tonu pschiſłuſnuje: „Brüning ſo jako wobaradło pschećziwo radikaliſmej runje tak w kommuniſtiſſej kaž w nazionalno-ſozialiſtiſkej formje wobhladowaſche. Hdyž je ſo tole wobaradło ſłomiło, ſo ſnadź mozy roſputaju, kotrež ſu hacź dotal njeſnate byłe. Tale njewěſtoſcź je bjes dwěla element němſkeje kriſy, kotraž we wukraju nětčzo ſtaroſcźe ſbudźuje."

Centrumska ſtrona kruče zady Brüninga ſteji

Sarjadowaze pschedſydſtwo zentrumſkeje ſtrony je pónđelu wurjadne pohoſcźenje měło, pschi kotrymž běſchtaj němſki kanzler Brüning a němſki žělowy minister Stegerwald pschitomnaj. Pschedſydſtwo, kotremuž ſo rosprawa wo wróćoſtupjenju němſkeho kabinetta poda, dr. Brüningej a dr. Stegerwaldej najſyrawniſchi dźak a njewobmjezowane dowěrjenje zentrumſkeje ſtrony wuprají.

Nasylnosće pod lipami w Barlinje

Wopomnjeńſki dźeń Skagerakſkeje bitwy, na kotrymž wójnſke łódźiſtwo cźežnu ſtražu pſched hrobom němſkeho preſidenta ſtaji, **ſu** ſo nazionalni ſozialiſtojo pod Lipami a Sdźerjeńſſej ſahrodze politiſji ſpjecźili. W Bendlerſkej dróhy, hdźež do polizije ſ kamjenjemi mjetachu, polizijſtojo ſalwu wuſtrělichu. Jena dwaczeſtětna holza ſo ſ kulku na ramjenju ſrani a ſo w němſkim wobornym miniſterſtwje ſwobali. Tyjo polizajſzy ſaſtojniſzy ſo ſ mjetanjom kamjenjow ſranichu. Schěſcź nazionalnych ſozialiſtow ſu ſranili.

Štyri wopory kommunistiskeho nadpada

Hdyž wutoru rano w 1 hodźinje někotři nazionalni ſozialiſtojo ſo je ſhromadźiſmy we Wernerskirchenach wróćo-cźeju, psches Hilgen dźechu, do nich kommunistojo ſtrělachu. Wjac tym bu nazionalny ſozialiſt a polizajſki ſaſtojnik ſwonka ſłužby Kehrer morjeny. Tſjoch nazionalnych ſozialiſtow ſ Burſcheida cźeſko ranichu. Winzy cźeknychu. Někotrych kommunistow je polizija ſajała.

Saksko němski stat wobskorżiła

Na kónzu ſwětoweje wójny bě Sakſka ſwoje żeleznizy němſkemu ſtatej pschedała. Němſki ſtat nje je pak hacź dotal ani ſtuwy pjenjes ani dań ſaplacźił. Wſchě napomnjanja ſu podarmo byłe. Sakſka je tohodła nuſowana była, němſki ſtat dla njeſaplacźenja 22¼ miliſona hriwnow danje pola ſtatneho ſudu wobſkorżicź. Němſki ſtat je tule žadanſtu jako wopraſwnjenu pschipóſnał. Statny ſud drje wo ſtórźbje doſeć ſahe rosſudźi, ſo budźe němſki ſtat hiſchcze w ſinanznym lěcze 1932 ſaſtatu dań dyrbjecź Sakſkej wuplaćicź.

Němsko-jendźelske napřećiwnosće dla wuwoza jendźelskeho wuhla

W ſhromadźiznje jendźelſkich mějezelow wuhlowych jamow je ſo wobſamknjenje pschijało, w kotrymž ſo jendźelſke knjeżerſtwo na ſtatnoſcź położenja kedźbliwe cźini, kotrež je ſa jendźelſki wuhlowy industrizu **ſ wobmjeſowanjom dowoża jendźelſkeho wuhla do Němſkeje, Franzowſkeje a Belgiſkeje naſtało.** S tymle wobmjeſowanjom ſo na pschikład w naſtupanju Němſkeje **ſkrězenjowe wuwožowiſcze ranja.** Mějezelſo wuhlowych jamow jendźelſke knjeżerſtwo napomnjaju, ſo by Jendźelſka, dokelž dotalne diplomatiſke jedinanja njeſpu wuſpěcha měle, na podłožku jendźelſkeho ſakonja wo dowozowych zlach za na dowoz wudźełkow němſkeje industrije hacź na 100 prozentow powyſcźiła.

Diplomatiſke kročzele w Daubmannowej naležnoſći?

Kaž je ſo hižo ſdźěło, je ſo wójnſki jaty Daubmann, kotryž je ſo w Gudźeńcach w Badenſkej narodźił, tele dny ſ franzowſkeje jatby do domiſny wróćił. Badenſke knjeżerſtwo je němſke ſwonkowne miniſterſtwo proſyło, ſo by ſo wobhonilo, hacź je Daubmann wopraſwdźe 16 lět w franzowſkim ſtatnym ſaſtawje jeſtał a ſo njeje wo tym ſwojimaj ſtarſchimaj powěſcź dał.

Spadowanje hódnostnych papierow

Po kurſowych ſapiſkach Zürichſkeje, Amſterdamſkeje, Parižſkeje, Stockholmſkeje, Londonſkeje a Newyorkſkeje burſy ſu pozlednje dny tam hódnoſtne papjery ſnowa ſpadowałe. Jenoż Barlin njeje ſo tutomu hibanju pschiſamknył. Wſchelake induſtrijowe papjery ſu ſwój kurs wo 5 hacź 10 prozentow połepſchiłe. Kajke pschicziny ſu nadobo **k** tomule pschemjenjenju położenja na burſy dowjedłe? W induſtrijach ſo wone nimaju pytacź. Hroſa pſched pschichodnym politiſkim roſwiczom, bojoſcź pſched hoſpodarſkimi programami nowehо knjeżerſtwa ſu žadanje ſa nježnymi

hódnoćejemi słuđśile. So tomu tak je, hibanje na akźijowych a rentowych wikach pokazuje. Mjeś tym so so kursy akźijow do wyšoła bonjachu, so renty podarmo na pśheđani pośiciachu, tola žanych wolebjerarjow njenamakachu. To dyrbi so cym bóle wobđeźowaś, dokelž su renty na statu źiwonu stajene. Njeđźiwajcy toho su sakkawe listy 1 hacź 2 prozentaj po kursu źiśiśe, pśichi cźinjaś so hiśchoze prawa pomóra njes polisicrjenjom a napraschenjom njeje wuprajiła.

Chemiska wójna dyrbi so zakazaś

Podwubjerk sa praschenje chemiskeje wójny, kótryž je wotbronjaca konferenca w Genfu je sastupjerjow schtyrnaśe statow wutworiła, je rospravnu a rezolucźiju powschitkownemu wubjerkej pschepodał. Wón nimaj so prajt, su dyrbźa so wschitke twjerde, bźite a płunotje substanzy, runje tak bakteriologiske wójniske srędki, kótrejž su la zibilne wobydlerstwo straschne, w pschichodnej wójnje sakasacź. Teź japalne bomby a płomjenjamjetaki njeśmjeźa so wjazy wuźiwaś.

Japanske wójsko je Schanghai wopuściło

S wjednistwom generala Uyedy su so 31. meje pośledni japanscy wojazy je Schanghaia i łoźenj do Japanskeje wotwjesli. W Schnghaiu jenicźy wschо hromadze sto japanskich policijatow, nakrajnych a namócnikich wojazow wróco wostanje, kótrejž su hižo psched poślednim japanskochinesiskim konfliktom w Schanghaiu stali, so bychu tamnischich japanskich stacźarjow schkitali.

Přinjesemy tu wobrazy někotrych wosobow, za kotrež wobsteji wuhlad, zo so na nowym němskim knježeŕstwje wobdźěla. Němski prezident z Hindenburg je wóera centrumskemu zapósłancej z Papen poručił, zo by nowe knježeŕstwo zestajał. Wobrazy předstajeja horjekach: hrabju Kalkreutha a zapósłanca z Papen, delekach generalneho majora ze Schleichera a němskeho pósłanca we Londonje z Neurath.

Wójnska šćuwańca pódla rěčow wo přećelstwje

Japanski naměstny zwonkowny minister **Arita** w „Japan Times“ z wozjewitym dorazom na to pokazuje, **so pschećelske ztyki mjes Japanskej a Ruskej dale wobsteja.** Wschе trascháze powěśćeje wo kŕizu mjes wobjemaj statomaj su płody njewědomosće a wopaczných powěśćow.

Tale zdźělenka so, kaž podobne znamowaze złowa japanskeho wótkanza pola wulkomóznosćow, w Moskwje zapisuje, tola ś tym wobstejaca napjatosć njepopschći. Moskowske knježeŕstwowe nowiny na to pokazuja, so wulke japanske nowiny w zyle hinakim duchu pischu, hacź japanske knježeŕstwo rěcźi. Wschе nowiny zyle zjawne wójnu ś Ruskej žadaju. Nowiny „Nihon“ praja: „Wdyž Mandźuska sa Japansku žiwjerej abo žiwjenje wozjawnjenja, potom rauschа Sibirska wosnamjenja žiwjerej abo žiwjenje sa Mandźuzku. Cźim ikerje tohodla Japanska rauschu Sibirsku wobšadźi, cźim lepje budźe to sa nju.“

Moskowske „Izwestije“ k tymle wuprajenjam japanskich nowin pischе, so Sibirska njeje stónczne zjawna dróha, po kotrejž smědźa so imperialistiscy rusźeźniscy nekhołtani wuthodźowaś. Bjespschikładna wójniska schćuwańca w Japanskej dyrbi so stónczuje sastajaś. Jeli so by so nasjonalistiskim schćuwarjam woprawdźe poradźiło, Japansku z nowym dyrdomdejam nadpjerasć, bychu žebi Japanzy w Sibirskej sluby wukuśali.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 1. junija 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 736, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +12. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 737, hygrometer 0, thermometer w nozy +10. — Wjes pschestacza nimale so deschcźit kida. Pśiches nasche strony cźahaju nizinu je Sersjedźozemskeho a Jadranskeho morja. Tute, kaž šmy stajnje pisali, pschezo wjele deschcza pschinjesu. W nozy k njedźeli a pónđeli cźehnjesche jena tajka nizina pśiches nasche strony i wjele deschcźom. Wječera zo sdalche, so so wuwjedri. Wotkoło Barlina bě wječera na popoldnje woprawdźe rjenje. Hižo so stónczko pśiches poczehnjene njebjo pschedobnwaische. We wjeczornej Europe a teź we wjeczornej Němskej mějachu rjany stónczny dźeń. Wjes dwěla cźehnje nětko dalschа nizina je Sersjedźozemskeho morja runje pśiches nasche krajiny. Najwjazy deschcza je so tola tele dny w Salstej najchko a w Mecklenburgskej. Schkoda krażnje stejazych rožkow. Bojimy so, so njebudu tam, hdźež su zyle k semi pschilěpjene, wjazy stanjeć móz. Wjedrarnje nadźijeja so wuwjedrjenja. Teź schkleńza dźensa trochu postupi, pokazuje pak pschezo hiśchcze na njewobstajny počzaś. — Jutrje schtwórtk ithadźa stónczko 3,50 a khowa so 8,6 hodźin. Měsacźk ithadźa rano 2,18 a so khowa wjeczor 6,41 hodźin.

Z wustajeńcy „Kult a forma w Budyšinje

Jeho excellenza arzybiskop dr. Gröber počzeschi pónđelu dopoldnja ś pschewodom ordinariatneho rady dra. Soppy wustajeńcu Wumělšcźe słužby „Kult a forma“ w Budyšinskim měšcźanskim muzeju ś dźeŕschim wopytom. Sastupnitaj Wumělšcźe słužby běschtaj wjedźenje po wustajeńcy pschevzałoj a mózeschtaj k mnohim pospytnam nowozcźaseneho kultiskeho tworjenja rosćażnjenja podaś. Pschisamknu so wopyt Budyšskeho diózejanskeho muzeja pod wjednistwom muzejoweho direktora dr. Biehla, kiž je po powjeśtschenju muzeja wumělšcźe dźěła pschehladnje a skutkowazy sestajał.

— **W měšcźańskej hlownej** [illegible] (na 1 łkhodźe) su wupokojene cźišła 26 hacź [illegible] dźěła a cźišle 12 a 13 druheho dźěła němšk[illegible] kónskeho łopjena kaž teź cźišła 12 hacź 17 [illegible] kónskeho łopjena dwě njedźeli dołho k wid[illegible] łóśdźeho.

Smažnik abo junij

Meja je so minuła. Wona woprawdźe njemóźesche mjeńši ras. — to rěka, njedźeschе tu lubosnjo nałuknjeno wjedro. Pak tu běšche syma, mutne a khłódne, teź dešcźikojte, pak sajo słónco njepśimilnje praźeschе kaž hewak w knjeńzu. Tak, bohužeł, njeśmy hiśchcze ani měli praweho nałeźa a teź wjazu njeśmějemy, pschetoż šmažnik je hižo pśeńi leźiny měšaz a sa ći njedźele hižo je léto dozwoło swój wjerschk, je potom najdźeśchi dźeń a najkrótschа nóz a potom dźe sajy wrócźo.

Ale njechamy hiśchcze na to myślicź. Wschak je hiśchcze pśched nami leźe, wschak je tu hiśchcze najrjeńschi cźaš, wschak hiśchcze ani róże njekwicźa. Niz meja, ale junij je prawy rózownik, kiž jenož tak brojt ś nabbytkom *kwitnjece zemje*.

Pschepytujmy nětko mjeno měšaza! Wo połhadźe jeho łacźanskeho mjena „junius“ łudźo žeł hiśchcze njejsu zyle wěsći. Někotři maju za to, so je měšaz wěnowany bohowazy Juno, druhi zaby praju, so měšaz je tak mjenuje po romiskim konsulu Luźiju Juniju Brucze. „Šmažnik“ pak pschińdźe wot šmahi, dokelž w tśiskronstkim katastrowje so w tym měšazu šmaha wobdźełaschе.

Najwuznamniśchi dźeń je w tym měšazu šwj. Jana, dźeń lěcźeneho wobrota złonja. Je to dźeń mnogich ludowych nałožkow a pśichwórkow.

Potajkim, šmy někto sastupili do kujejstwa lěcźa. Wób dak, so so teź pokaże jako prawe lěcźe!

*

— **Wožebita pschikoha.** Sa naschich cźitarjow we Běłej Wodźe a wokolinje pschipokazichmy k dźensnischemu cźišłu **wožebitu** pschikohu firmy Wilhelma Hübela w Běłej Wodźe. Prošymy, so by so tuta wožebita pschikoha pschećeźelnje wobkedźowała.

Wičny a drastowy swjedźen w Budyšinje

Pśichichodnu njedźelu 5. junija smjeje Budyšschin wulki šwjedźeń. Tu wotměje so wulki wičny a drastowy šwjedźeń. S zyłeje Łužicy so šobulkukowazy na nim wobdźela a ś blišca a daloka pschijdu ludźo do města, so bychu byli šwědźcy tutoho njewšcźedneho podawka.

Sobotu 4. junija wjeczor wotměje so w měšcźańskim dźiwadle wjeselcy Łužiski dźiwadłowy wjeczor. Njedźelu dopołdnja wot ½11 hodź. počześnje wulki šwjedźeńśi cźah po měšcźańskich dróhach. Tón budźe nětkuje hodźinu trać.

Sswjedźeński cźah, kiž pschedewschém Łužiske drasty pokazuje, budźe jara bohaty a pokny wotmětnjenja. Teź šwjedźeńske wosy w nim pojedu. Zyła Łužica budźe sastupjena se swojimi drastami a waschnjemi, teź my Sserbja. Ssyjedźeńśi cźah budźe takrjez wustajeńca ludowědnych pokkabow naschеje domizny.

Njedźelu popołdnju wot 3 hodź. wotměwa so na historiskim Mjasowym torhoschcźu wičny šwjedźeń. Tam so wuwije wjeselе łužiske ludowe žiwjenje pschi wschelakich polskich cźenjach. Mjes pschedstajenjemi a ludowymi rejemi pschedewjedu so teź žerbske reje.

Wjeczor wokoło ½9 hodź. so wobšwětła ruiny Franziskanskeho klóschtra pschi wódnej wěži, ś cźimž so wičny a drastowy šwjedźeń w Budyšschinje stónczi.

*

— **Schady kradnyli.** W nozy k 31. meje kradnychu je schatoweje zahrody pschi Wilhelmskej drózy 3 mužaze nózne kóschle a 3 mužaze dnjowe kóschle, panama ś „W.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczěska idyla.

13] (Pokračowanje.)

VI.

Wo Jana Zymburowej mozy dźěsche hižo sławna powěsć po wšěm pěśowskim kraju. S wotpołhadom jej burja ke Kowarjej dóndźechu, po Bożej michi w Pucźimje a w Pěśu sajtachu, Hrodźišćezanskich so wuwoprascheowachu, hacź njeje mjes nimi wotrocźk Jan Zymbura, žylnit, tón, kiž pola jich wjeśnjanosty słužu, so bychu jeho rady wohladali, so bychu rady na žwoje wocźi widźeli cźłowjeka — kotremuž, kaž so powěda — bě sapichaŕ japadnyć do błóta a wón bě jón ś błóta wuczahnył.

Njedowěrliwje ś hłowu wijachu, hdyž wuhladachu cźłowjeka we wschěm jim podobneho, ś mikym pozmějkom a dobrocźiwym wobliczom. A tola wérjachu a jeho sława roscźeschе. Najbólee ju bur Kowař ham rosschérjeschе, hordy na žwojeho wotrocźka. — Tón najwjazy a najradscho wo Zymburje rěcźeschе pschi hamtiskich jednanjach — na khromadźinach wjesnjanostow ś zyłeho kraja — na hermankach — na prozeźijonach a kermuschach kipieschtaj jeho hubje ś khwalbu Jana Zymbury.

„A je pschecźel koni a nimo měry je lubuje“, je sahorjenjom wuładowaschе, „pola mje je žo ś konjom sesnak — dokelž w Semiźach — doma, ani pola wojakow njeje žo ś konjom słužiśi — ale wón je mje pschesćahnył —. Studźi tódobno, teź najwobniwischeho konja — do wocźow jemu pohładnje — a hižo psched nim njejteji dźiwi kóń, ale stkudne jehnjo a tschepota žo psched nim. Tuž — Khmjelko — powědaj — ham powědaj — so bychu wěrili.“

„Woprawdźe to tak je — kaž Kowař powěda,“ wokrucźi žužod — konja žym žej kupił — w Njetolizach žym žej joho kupił — je rjany — krokaŕ — dwaczyći pśaścźow wyšoći — schtyri ma dołhu kaž kolp sławcźenu, nóśdrje wulkej a woko jaśne, je potajkim swažliwy a khrobły. Na wikach bě wschе pruhowanja wobstał — noży běch jemu sběhał — ham běch joho sgratował — sapschahał — ham ś wosom ś nim jěł — „wubjerny kóń“, běch prajił a tśi sta běch sa njeho žadźił. Bě moja radość a moje pokojenje — nětkuje dwě njedźeli hižo mój wowsk žerjeschе — hdyž na polu podkowu žubi. Nawječor joho ham sa khowoju do kowarnje wjedźech. A hlej — ledma bě kowař ś klepakom na kopyto poklepał — tu žo ś khowoju wucźeže — kaž schliž žo mi ś ruki wuśmuknu — sarjehota a ś wětrom cźerjeschе ześichenu po nawšy horje. Naběža žo muślich — ś łschudami pschiběžachu a do koła joho sahnachmy. Ale nichtó — ani ja žej k njemu njeswažich. Se sadłom rejwaschе a po kožbym bjeschе, kiž žo jenož wo krocźeł k njemu pschibliži — je sudami tschipjeschе a hróbniwje rjehotaschе. „Njepóźdże to hinak“, hižo wschitkim myślachmy, „budźemy joho dyrbjeć do kožuchow popadnyć — ś powjasom joho sputać,“ hdyž tu tule Kowarjej wotrocźk pschińdźe — Zimbura pschińdźe. Bjes kchuda — ś hotymaj ruckomaj so konjej napicherzo stupi — najprjedy na semju pohlada — potom na konja — a hižo sa nim skocźi — hrabny — sa nóśdrje joho hrabny — ś ruku torhny a kóń pśched nim klečzeschе na prědkowumaj nohomaj — a Zimbura joho ześrudźeneho a po zyłym cźełe žo tschepotajeho kaž wowzku do kowarnje wrócźo pschiwjedźe.“

Kaž w zynkwi burjo pobožnje a cźicho poštuchachu. Samožachu chrobłosćj, wulkosćj toho wukonja žej wazycź a běchu dojeźi, zakulkani.

„Jónu bě mój wotrocźk hubjenje sajěł,“ rjekny Porajšk, ś by ty teź wón kopjeschko do Zymburoweho wěnza žławy pschipokazył — dokelž cźujeschе, so ś tym teź žława jeho wšy roscźe — žława Hrodźišćicźa — „hdyž do dwora jědźeschе, bě pschemałe sawinyk a duzy wo stokp sawožił. Ś prědkom pschejědźe — ale sadnje koło žo wo murju sepré. Wós pschenžu wjeseschе, so žo zdeblijny zhibowachu. Schto cźinicź? Konjej počzeź wróco cźahacź a ś nimaj horje zofacź. Konjej žo hacź na kopuschi žydaschtaj, tak žo sapjerasćhtaj — ale ś wosom njehibnychtaj. A Jurij jej psched wojom rosłobjeny pśches hłowje bijeschе. Du domoj ś widkami na ramjenju — so bych pomhał wós wotkładowacź a ś daloka hižo widźu, schto je žo stało. Wěsche mi jažne, so dyrbitaj žo konjej wupschahnyć — so dyrbi žo žady na žworu rjeźas pschicźiźinicź, konjej do teho sapschahnyć, a so dyrbitaj tutaj wós wrócźo hacź na pucź wuczahnyć.

„Wěso — wěso,“ burja pschihkožuźny ś hłowu tiwachu.

„Ale tu wuhladam Zymburu,“ pokračowaschе Porajšk, — špěschnje pschejěchcźi Kowarjej wupjeńk, „nawucź ko jěźdźicź a njedźeracźuj konjej“, sawoła, hrabny sa koło a sa žworu a zyły sadk woła ś wjesbu wotstajі do pucźa a kaž nicźo wo to — rjeknu: jědź — nětk to póńdźe —“.

„To je sčinit?“

„Haj, to je sčinik — jako by to hrajka byka.“

„A pschi tym je wam mjehki kaž dźeźo — tajki cźuceźiwy cźłowjek,“ jimaschе so Kowař snowa złowa, so by w thwaloreźi pokračowak a Zymburowe zkutki trónowak — „nikomu njekchiwdźi — teź mychе — hdyž dźeceźelischcźo wora a myšche wuwora — teź ś hnědźom je na mjes na bok położi, wscheho makeho a žłabeho je nutrnje wujima, male tóźli wothładuje a dawa jim žracź, je žwojej jědźu kurjatkam pschilépschuje, łóbjata je sčsina na złónczko honi, makemu pśnzkej žo wuwinje — ś kośpczku so po dworje honi —“.

„Cźłowjek po Bożej wutrobje,“ nětkó boda.

„Woprawdźe — woprawdźe,“ wichitaju pschihłosowachu wobdźiwajo a cźešcźo wotrocźk Jana Zymburu.

Kowař hižo we wschěm žwojemu mudremu wotrocźkej dowěrjeschе, we wschěm žo na njeho spuschcźeschе. So by jemu wo tym podał dopokas, žebi wotmyślił, so jeho wožebje wusnamjeni.

„Knjes rada dźe do Prahi jěcź — a tón krócź powjeseśch joho ty,“ rjeknu jednoho dnja Zymburej.

(Pokračowanje sćěhuje.)

nk." wosnamjene, a 3 žonjaze nózne koschle, béle ſ „J. K." wosnamjenene. Schaty leżachu na trawniku. Dźelenja wo tutym paduschstwje pschijimuje kriminalny wotdźelenje w Budyschinje, telefon 2802.

— Njeschoże na dróhy. Pschi pschekročenju Kamjentskeje haſzy na Mollkowu dróhu sańdźenu nóſ wokoło 11,20 hodź. Jona ſuſeſchoſi. Kolojeſony, kiž na lewym bodźe ſtejo a bjes ſpužby jědźeſche, do njeje ſajěžże a je powali. Jona ſkrati ſo na prawym kolenju. Jeje draſta a mantl ſo rozdrěſchtej a jeje nawoczki ſo roſbichu.

Serbske spěwanje w němskim radiu

Zašu njedźelu 29. meje 1932 wječor wot ¼8 hač do ¼9 hodź. ſćeleše Wrótslawski radio pod heſłom „Kraj na ranju" kulturny wobraz wo evangelskim žiwjenju we Slezyskej. Němski ſćelak w Königswusterhausen běše tutón derje zestajany wobraz też přewzał a tak móžachmy poskićenje też w Serbach derje słyšeć.

Radiowe přenjesenje je wěſće docpiło swój zaměr, zo by so wulki dźěl němskeho luda zeznał z kulturnymi wosebitosćemi a kulturnym wuznamom Slezyskeje, tuteho „kraja na ranju". Je to też aktuelne prašenje, kiž nabywa na ważnosći přez dźensniše hospodarſke a politiſke położenje docyła, wosebje pak jako prašenje „namjezneho kraja".

Słyšerjo zwonka Slezyskeje zlonichu, zo Delnja a Hornja Slezyska w nastupanju evangelskeje cyrkwje jenu cyrkwinu provincu tworitej, słyšachu zajimawe podrobnosće wo evangelskich cyrkwjach a jeje zarjadnistwje we Wrótslawje a proviney. Wuley zajimowachu też pokazki a wurězki z wustawow, kotrychž nadawk je wopłodźeć křesćanske evangelsko žiwjenje a kotrež służa člowjekam we křesćanskej lubosći bliššeho.

Nas Serbow wězo najsylnišo zajimowaše dźěł, kiž jednaše wo wšitkim Serbam znatej serbskej cyrkwinskej wsy Łazu. Widźachmy so w duchu přesadźeni do rjaneho Łazowskeho Božcho doma a přez radio słyšachmy k. farara Malinka a spěwny wotrjad Łazowskeho serbskeho towarſtwa „Handrij Zejler" pod nawjedowanjom k. kantora Kuhnki spěwać skónčnu liturgiju serbskeho něšpora. Na to klinčeše nam mile do duše Zejlerjowy spěw „Ha widźu-li ptačata čahnyć." Spěwny khór jara derje spěwaše a smě być teho wědomny, zo je našu serbsku kulturu před wulkej němskej zjawnosću hódnje a dostojnje zastupował.

Zwjeselilo je nas też jara, zo je so spominało sobu na našeho njezapomniteho Zejlerja, na jeho wulki wuznam jako ludowy pěsnjer a najlěpši znajer dušo serbskeho luda. Njejsu też zapomnili, zo je dźakowny serbski lud swojemu wulkemu synej pomnik stajił, kiž mjez cyrkwju a faru stejo hordźe na Łazowsku wulku nawjes zhladuje.

To na serbskich słyšerjow hłuboki zaćišć zawostaji. Dźak słuša wšitkim, kotřiž serbsku wěc tak derje zastupowachu a też tym, kiž tajke přewjedźenjo zmóžnichu.

*

S **Hajnix.** (Częšćenym njeſbožu sadźěwali.) Wutaru wjeſor pschijědźe automobil po fabrikſtej dróhy a tu pola Schaafex blidarnje na ſtatnu dróhu winy, ſo by do Budyschina jěł. W ſamſnym wokomiku po Raſchowſtej horje druhi automobil pschijědźe, ſchmórkny ſo jeho a wobſchodźi jón na lewym błótoſchikatu. Ma ſo jenož dźakować temu, ſo ſo wot Budyschina pschijědźazy auto uježe na fabrikſku dróhu winy a ſo wjetſche njeſbože wotwobroći.

S **Miedźoſſa.** (Słoty twaſ.) Njedźelu ſwjećaſchtaj tu žiwnoſćeř August Heber a jeho mandźelſka woſrjedź ſwojeju dźěći a pschiwuſnych ſwój ſloty twaſ. Wobaj jubilaraj ſtaj cźłaj a ſtrowaj. Knjes farar Riedner ſłoteju mandźelſkeju požohnowa. Jimaj ſo ć jeju jubilejej mnoho ſbožopschećzow a kedźbliwoſćow doſta.

S **Lubija.** (Wokrjeſny wubjerk.) Pónđźelu 6. junija dopoldnja w 9 hodź. ſeńdźe ſo wokrjeſny wubjerk Lubijſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa k ſwojemu ſjawnemu pojedźenju.

S **Lubija.** (Saſtupowanje wokrjeſneho ſtótneho łěkarja.) Wot 5. junija hač do 2. julija 1932 ſaſtupuje Žitawſki wokrjeſny ſtótny łěkař Lubijſkeho ſtótneho łěkarja. Wón ma telefon Žitawſkeho hamta cźišło 2515.

(Nowy žandarmſki inſpektor.) 1. junija 1932 naſtupi k. komiſar Paul ſwoje tudomne ſaſtojnſtwo žandarmſkeho inſpektora ſa Lubijſti wokrjeſ. Wón pschińdźe ſ Branda-Erbisdorfa pola Freiberga a bydli tu we domje Reichsplatz 5 po 2 ſtkodomaj.

Z **Pančic.** (Wočakuje so wosebity ſwjedźeń.) Mnoho ſwjedźenjow wuhotuje ſo na našej wulkej a wosebnej zali. Nětko pak tu dołho žaneho serbskeho ſwjedźenja njebě. Tuž ſo jara wjeſelimy, zo chce naša ſuſedna Wotrowska jednota pola nas přichodnu njedźelu swój pršni ſwjedźeń wuhotować. Lutujemy a přihotujemy hižo pilnje a njekhodźachmy tohodla na žane zjawne reje. Přetož tajke něšto, kaž to budźe, tu hišće njebě. Wotrowscy dóstanu čeſ wopyt a tón nam zaſpěwa. Je to „Zernička" z Lichanja. Chce ſo při tutej přileżnoſći też z našej „Lipu Serbſkej" bliže zeznać. Hižo po připołdnju hoſco w klóſtrje zaſpěwaja. Tohodla chcemy jich jara přećelnje witać.

S **Kamjenza.** (Samjertny pad.) W Drježdźanach tworješe 82 lět ſtary njhamſki inſpektor jaſtwa August Eiſenreich, kiž bě też weteran wójny 1870/71. Njebožčik je dołho ſtuttowy (1901—1913) na Kamjenſkim hamtſkim ſudnſtwje a je ſ toho cźaſa derje mnohim derje znaty woſobu.

S **Kletneho.** (Saložeńſti ſwjedźeń.) Saſchłu njedźelu popołdnju ſwjećeſche Kletnjanſka wotnožka dźěłaćerſkeho ſwjaſka kokojeſonych a motorowych koleſarjow na Lorzej ſali ſwoje 10letne wobſtaće. Na ſwjedźenju ſo 17 towarſtwow ſ wokolinu wobdźěli. Swjedźeńſt ſo derje porađi a ſ rejemi ſtónčži. — Pschichodnu njedźelu wuhotuje kokojeſne towarſtwo „Pfeil" dołhoćetnemu ſobuſtawej kwaſne reje.

Po 16 lětach wójnskeje jatby so domoj wróći. Wójnski dobrowólnik Oskar Daubmann z Eudingow w Badenskej, kotrehož mějachu hižo dawno za morweho, je so nětko po 16 lětach do swojeje domizny wróćił. Daubmann je w francowskej wójnskej jatbje pi čěkanskim pospyće pječa stražowaceho wojaka zatřělił. Za to jeho k 20 lětam khłostarnje zasudźichu a do afrikanskeje khłostanskeje kolonije póslachu. Pod dyrdomdejniskimi wobstejnosćemi poradźi so jemu w zymje ćeknyć. Nětko je so přez Italsku do swojeje domizny wróćił.

S **Khorzełuſa.** (Sudniſke jednanje.) Pónđźelu wot mě ſo ſudniſke jednanje pschećiwo inżenjerej Ohlendorfej ſ Hródka. Keho winowachu, ſo je 14. nowembra 1931 ſe ſwojimaj maſymaj dźěſćomaj łóhkomyſlnje ſo kupał w hłubokej Schpriwni, pschi čimž dźěſćej ſo ſatepiſchtej Ohlendorfa ſaſuđźichu dla ſtónžowanja ſ njekedźbnoſću k 5 měſazam jaſtwa. Nimo toho ma njeſej wudawk ſudniſkeho jednanja. — (Samomordaſtwo.) Window-Hanu Schüllerowu ſu w jeje bydlenju morwu namakali. Wona je ſamomordaſtwo ſpjelła w ežekſkich myſlach

S **Rogeńza.** (Samomordaſtwo.) Pónđźelu wječor ſatkli ſo w lěſu pola naſcheje wſy 28 lětny kłaſ Emal Mihaŕ. Wječor bě hiſchće ſ někotrymi pſchećelſemi hromadźe był, bjes toho, ſo by ſwój wotpohlad pſchera dźił. Po połnocy namakachu jeho potom cźełu ſranjenu. Wón wumrě w Khojebuſkej khorowni. Mihaŕ běſche wot ſoboty ſem bjes dźěła.

Z Łužicy

* S **Biſkopiz.** (Guſtav-Adolfiſti ſwjedźeń.) Saſki Guſtav-Adolfiſke hłowne towarſtwo ſwjeći ſwój 68te ſchi lětny ſwjedźeń 5. a 6. junija w Biſkopizach. Saſke kraſne dźiwadłowe ſjednoćenſtwo (Landesbühne) pſchedwjedźe Guſtav-Adolfiſku ſwjedźeńſku hru wot De vrienta. Swjedźeńſke předowanje we hłownej zyrkwi ſměje njedźelu zyrkwinſti preſident dr. Wehrenfenni ſ Jabkowa w Čechach. We wokolinje předuja ſararjo ſ diaſpory. Swjedźeń ma ſo porjeńſchćicź ſ poſawniſkim khórami a piſkanjom na torhoſchću. Swjedźeńſku ſhro madźiſtu nawjeduje pſchedźyda D. Blankmeiſte ſ Drježdźan.

Přilopk

* S **błyſkom ſarajeny.** Sobotu popołdnju w Düſſeldorfje-Hammje błyſk 62lětneho ratarja ſaraſy, kiž ne polu pſchebywaſche. Druheho ratarja, kiž pſchi nim ſte jeſche, błyſk cźežko ſranł.

Hospodarſki rozhlad

Srjedźu 1. junija 1932.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólſk złotych	47,40
1 jendźelski punt	15,54	100 čeſkosł. krónow	12,465
100 ſwajc. frankow	82,39	100 franc. frankow	16,61

Burſy w Němſkej běchu wczera wośebje žiwe, kuriy akcijow moht. rjeſ ſkakajo poſtupowachu. Hdyž je wjednik ſtata mózneje powahi dr. Brüning woſtupił, maja burſowi ſpekulantojo ſa ranſche ſerja jeneho cźaſa, we kotrymž móża ſebi dobyſali wupkatacź kaž w powójnſkim cźaſu do tónz lěta 1923. Renty w kurſach ſpadowachu. We burſach je pſchedawachu a kupowachu ſa to akzije mńnjo, ſo tute repreſentuja tola wšitu hódnotu pornjo ſnano ſo pominjaneje hódnoty naſchich papjerjanych pjenjes. Tak dołho hacź dr. Brüning woteźki ſtata we krutej ruzy dźerjeſche, njebě wośpjetowanje inflazijſkeje doby móżno, pſchetož ſymnje pſchemyſlazy a mudrje poſtupowazy dr. Brüning derje wědźeſche, do kaſkeje ſahuby by nowa inflazija Němſku ſtorcźiła. Hiſchće ſteji na cźole ſtatneje banki dr. Luther, raſny pſchećiwnik wſchěch tajkich poſyptow. Ale móżni ſu cźi, kiž dr. Brüninga powalichu. Jeli ſnano wuwicźe w ſpomnjenych kolijach dale pójdźe, potom twarjenja, leżownoſće, kubła a wſcho, ſchtož je trajazeje hódnoty, powyſchene płaćźiny dozpije. Haj na krótki cźaſ móże roſtcźeńe naſcheho zyłeho hoſpodarſtwa ſaſtupićź. Zwonke mjeſy ſa wukrajne twory mohłe potom bożemje ſpadnyć. Wukrajne twory bychmy ſedma ſapłaćźiłi móhli. Jich pſchetrjebanje by ſnamo wot ſo pſcheſtało.

Produktowe witi politiſke wuwicźe tohorunja ſcźehuja. Płaćźiny žita maja nathlićenje, tohorunja poſtupowazź. Wcźera bě w hotowym ſornje jenoź wowſ ſ pj. dróžſchi. Ale w julijiſkich a ſeptemberſkich termijach płaćźiny wo 15—20 pj. poſtupichu. To je nam ſe ſnamjenjom, ſo na produktowych witkach runje tak myſła, kaž na burſach, ſo kupowanſka móż naſcheje mény ſo ſeſtaſi.

Zentnaŕ płaćźeſche wcźera w Barlinje:

Pſchenicźny 13,35—13,45 hr. (13,40—13,50 hr.)
rożki 9,80—9,90 hr. (9,95—10,05 hr.), jećźmjenja, naſtěn. 9,30—9,65 hr., naſ. 8,75—9,10 hr. (8,90—9,25 hr.), wowſa 8,05—8,20 hr. (8,10 hacź 8,30 hr.);

w termijowym witkowanju:

pſchenicźny:
ſa meju: 14,15 hr. (13,97½—13,93¾), ſa julij: 13,75 hr. (13,55—13,50), — ſa ſept.: 11,72½ hacź 11,77½ hr. (11,25—11,23¾);

rożki:
ſa meju: —; ſa julij 9,45 hr. (9,35—9,33¼), — ſa ſept.: 9,27—9,30 hr. (9,02½—9,01¼);

wowſa:
ſa meju: 8,45—8,55 hr. (8,67½—8,66¼), — ſa julij: 8,80 hr. (8,85—8,82½), — ſa ſept.: 7,70—7,72½ hr. (7,61¼).

Swinjaze witi wcźera w Barlinje
(Magerviehhof Friedrichsfelde.)

Pſchihnali běchu 197 běhałow, 365 proſatow. Te płaćźachu: běhali, wulke 30—42 hr., ſrjenje 20—30 hr.; proſata, wulke 15—20 hr., ſrjenje 12—15 hr., małe 10—12 hr. Witi běchu mérne, płaćźiny ſo njepſcheměnichu.

Ssudniſke powěſće.

Pſchepadowanja:
Schtwórtk 2. junija 1932.

w Kamjenzu w kaſarnach w komornym domje maſchinſtich ſtełbow dop. w 10 hodź.: Wſchelake **meble**, pi-ſanſke ſtroje, furnéry, dźěćźaze a žonjaze kłobuki wobraſy, radia, klawír, motory, cźrije, kowanſka pſchiprawa, hodźitt ſałkepaaj maſchina;

w Lubiju na ſudniſtwje dop. w 10 hodź.: Wſchelake meble, wina, likéry, rowowe pomniki, 2 měchaj jećźneho ſłoda, trjebane měchi, fotografowaza pſchiprawa, pižazy ſtroj, draſchła, motor na wjerćźazy prud hobanka, ſynowobroćźaŕ;

w Semjźach w Henczlej piwowym kućźiku pop. w 2 hodźinach: Radio, ſofa a komoda ſ mnjadłom.

Kněža ſ ¼ kórzom leżownoſće, Guſtavej Adolfej Lehmannej we Mjeńećźinje ſtućźacza, hódna 13 400 hr., wopalna pokładnja 12 800 hr. Pſchepadowanje budźe wutoru 19. 7. 32 dop. w 9 hodź. na ſudniſtwje wo jſtwje cźo. 9 w Schérachowje.

Płaćźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotſowe ſymje po tunu abo 1000 kg, newak 100 kg

	Płaćźany po złotej hriwnje				
	31. 5.	30. 5.		31. 5.	30. 5.
Pšenica	267-269	267-26	huny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	196-198	196-198	woka	15,0-18,0	16,-18,-
ječmjeń, nal.	—	—	wódre łopiny	10,0-11,5	10,0-11,5
jećmjeń	175-182	175-182	ſołte łupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
wowſa	161-164	160-163	teradella	28,0-34,0	28,0-34,0
kukurica	—	—	łany wowſk	—	—
pšeńć. muka	2 2-35,7	32,0-35,5	ſuch. wowſk	10,5	10,5
rżana muka	5,7-27,7	26,7-27,7	ſuch. truhanſ	8,80	8,80
pš. wotruby	10,7 11,2	10,-11,2	ſvrnj. kruſki	—	—
rżane „	9,5-10,0	9,5-10,5	ſyno, 50 kg	1,45-1,6	1,45-1,6
raps	—	—	rżana ſloma	1,25-1,4	1,25-1,4
hróch Viktor	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńć. „	1,05-1,20	1,05-1,2
lane ſymjo	—	—	wowſna „	1,05-1,2	1,05-1,2
pjeluſki	16,0-18,0	16,0-18,0	jeſna „	1,05-1,2	1,05-1,2

Płaćźizny rěznego ſkotu na Barlinskich ſkótnych wikach.

31. meje 1932 Płaćźany po centa. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 145

Połnomjaſne, wukormjene, najwjetſeje rěžneje hódnoſće hač do 6 lět	37
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarſe wukormjene	35—36
Mjenje wukormjene młode, derje pjecowane ſtarſe	32—33
Mjenje pjecowane wšěch ſtarobow	28—31

Byki: 295.

Połnomjaſne, wurośćene, najwjetſeje rěžneje hódnoſće	29—31
Połnomjaſne, młódſe	27—29
Mjenje wukormjene młódſe a derje pjecowane ſtarſe	25—27
Špatne	22—24

Jałojcy a kruwy: 572.

Połnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſeje rěžneje hódnoſće	26—27
Połnomjaſne, wukormjene jałojcy najwjetſeje rěžneje hódnoſće hač do 7 lět	22—24
Starſe wukormjene kruwy a derje wuwite młódſe kruwy a jałojcy	16—20
Derje pjecowane kruwy a mjenje pjecowane jałojcy	12—15
Mjenje a špatnje pjecowane	—

Cełata: 2880.

Najlěpše wukormjene (2. druſ.)	40—42
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	37—40
Špatne (4.)	18—25

Wowcy: 5214.

Młódše a ſtarše wukormjene (1. druſina	35—36
Starše wukormjene (2.)	33—34
Mjenje wukormjene (Märzſchafe) (3.	25—26

Swinjo: 15069.

Połnomjaſne, wosebitych raſow a jich křižencow, hač do 1½ lět ſtare	35—3
Wukormjene	34—3
Mjaſne	31—3
Špatne	28—3
Rancy a kundrcy	30—3

* **Sjěd bežnikow-dundakow.** W Frankfurcze nad Mohanom sapoča žo sobotu sjěd „nadobnych dundakow". Běchu to sapóčlanzy 40 000 dundazych spěwarjow a pěsnjerjow, tiž dundaju po kraju a na kulkach a hurstich wšach ja nózlěwo a jědž ludowe wumělstwo posłicźeja. Nawjedowař tutoho sjednoczenstwa je Karl Waßmann, pśipópśatny kapmik, tiž z dundazym pěsnjerjom Gregorom Gogom hromadźe je sestajał program sjěda. *Sjěd žo wótmě na historiśnim městnje dundakow, mjenujcy na rěsnistim dwórcźku.* Sarjadowa žo wulki zwjedźeńśi cłah je šmólnizanami hacź k hopodze „Domšinje". Sjěd žo fotografowasche a žo też na šmukolim swěcźni. Něchto dnjow dundazy tu wostanu hromadźe a potom žo zaso podadza na wandrowstwo.

Wusudźenja

§ **Pśichelschiwjenja wuzerja Pawoła Josefa Kokerta** z Worklez k schodze tamnuśicheje nalutowanje, hdyž běsche Kokert wot lěta 1925 z liczerjom był, pśichódźechu někto pśched zhromadny sawniski žurd w Budyšinje. Pśichi rerisiji loni w lěcu běchu w połkadni, kiž Kokert sarjadowasche, 23 000 hriwnow njedostatka šwérjcźili, kiž je wón pśichwóśnał. Jeho wobstorkźichu, jo je wot tutych pjenjez 17- hacź 18 000 hriwnow sa žebje pschetrjebał. To wón wotpokasa. Jeho pschećłuschowanje dopokasa, jo je wón wot lěta 1926 wospjet njedostatki w połkadni měł. Dohladowarstwo je jemu tohodla po wěcźim pjerza hacź do 12 850 hriwnow kreditow pschisłoliło. Kokert wobkrućejesche, jo je w dezembru 1928 z autobuzom do Budyschina jědźo listowanju z 1800 hriwnami kažnych pjenjez, kiž je na banku donjesć chcył, złubił. Je napadne, jo je wón tehdy schkodowanje Budyšej policiji z 4380 a dohladowarstwu pak 4350 hriwnami wospjetnik. Wón pschida, jo 1000 hriwnow, kiž je jemu Pancźanski lěkař dr. Thill dał, njeje do połkadnje połožił ani zapisał, ale dale trjebał. Kónc lěta 1929 je do hlowneje knihi wudawk wo 6600 hriwnow zapisał. Tak wulka běsche tehdom nalutowańka dr. Thilla. To běsche wón dla sniženeja bilanzy cźinił. Pjenjez wo 599 hriwnow, kiž běsche wot žiwnoscerja Uhliga we Worklezach dostał, je hakle 9 mězazow posdźišcho zapisał. Hdyž žu pobrachowaze pjenjezy pschišchle, to tym žo wón žaniže njerozumpraji. Kokert je wjele z autom jěsdźił do Drježdźan, Schorjelga a druhdźe, teź do Czěskosłowakiskeje a je žwojej žwójbu k Rańschemu morju pucźował. Běsche žo powědało, jo staj Kokert a jeho žona pśiches žwoje wobstejnosce žiwaj byłoj. Kokert mějesche jako wucźeŕ 315 hriwnow mězacznje nsdy a jako liczeŕ napołjedk 50 hriwnow mězacznje. Sud mějesche jeho za winowatcho, so je žebi wulki dźěl pobrachowazych pjenjez i njepravem pschiswójił, a žadźeše jeho k 8 mězacym jastwa.

§ **Nźhdyschego bankowskeho pschisłužeńca** Kortu Richarda Liebiga se Zitawy běchu wobstorkźili, so je na Pschemyślowej banzy w Jonsdorfe pschekschiwjał. Zitawscki sawniski žurd ga dla njewěrny w 4 padach a pschekschiwjenja w jenym padze k 7 mězacym jastwa a 500 hriwnam pjenježneho thłostanja. Budyšk krajny sud pak mějesche jeho njezwěru jenož w 3 padach za dopokasanu a žadźeše jeho tehdom město k 6 njedźelam jastwa k 300 hriwnam pjenježneho thłostanja a k dalšim pjenježnym thłostanjam wo 200 hriwnow, hewak pak jeho wuwinowa.

*** Sakski šejm je z hłosami kśesćanskich stronow a nacionalnych sozialistow knježenstwowy namjet wotpokasał, po kotrymž dyrbjesche žo wobkhodowe dźěło jatneje banki powjetschicź.**

Sa to je žo namjet němskeje ludoweje strony pschijał, po kotrymž dyrbi knježenstwo knihdom dwaj milijonaj hriwnow statnemu hospodarskemu fondej a hódnosće two-

rjazemu zhromoženju dźěłaŕjemějerjow k poruczności stajicź, jo bychtaj žo w błudźe saradźenja dźěła jako pożerjonli sa jatke hospodarske pschekerwjacza natoziłoj, kotrež sa pschekupske wjedźenje hospodarstwa cźuknja.

*** 73lětna wudowa Johnowa w Rožwejnje chcyschce žebi na pjanowym palaku cźoj nawarić. S pschebjeńcom wody plomjo haśny. Dokelž je stara žona na nóź khorła, wona wustupowazy plun njeśaču, ale jón satuchaja žo i nim lajdowcźi a žo tak mori.**

*** Barlinski pschikazany žurd je schofera Saalfelda, kotryž je pschi łwadźe žwoju maćź zastrělił a z druhim wuśěrom žwoju žotru sranił, k khłostarni na 12 lět 3 mězazy a k dłuhbeju cźežnych prawow na 5 lět zasudźił.**

Sokołstwo, šport a hry

Bólkopańca.

Prěnjej sokolskej muštwje w bóju.

Ralbičanske I. muštwo — Radwórske I. muštwo 4 : 0 (2 : 2).

Po někotrych zaběhowanjach na sokolski bój zmužiešcu so nětko mjenowanej dwě jednoće swoje mocy w dobrym, pokojnym boju měrić. Wjedro hoješe, tuž měješe so teź zajimawa hra wočakować. Ze sokolskim „Na zdar!" z wobeju stronow zahaji so hra. Hnydom zaprijmnyšej wobě muštwje sylnje nadběłowajcy „do dźěła". Zmužiće najprjedy stražowarjej a zakitowarjo wobeju muštwow swoje wrota zakitowachu. Tola z přeco přiběracymi nadběhami Ralbičanskeho Sokoła njechodźeše so zadźiwać. W 10. mjeńšinje steješe hra 1 : 0 za Ralbicy přez br. P. Bjeńša. Přez to pohonjeni zhrabachu so Ralbičanscy Sokoljo k přeco lěpšej techniskej a taktiskej hrě, tak zo běchu hišće *dalšo dobytki wočakować. Tute teź njewuwostachu.* Tola pak hakle 10 mjeńšinow do přestawki móžeše samsny hrajeŕ mócnje zakitowanu twjerdźiznu přemóc. Z 2 : 0 so stronje měnješej. Wojuje so dale. Přeco sylniše nadběli Ralbičanskich storhmychu Radwórskich Sokołow nimale cyle z koncepta. Tam a sem hišće předobychu wšak zmužići Radwórscy nadběhowincy běharjow Ralbičanskeho Sokoła, tola njemóžachu ničo ličomne docpěć. Nawopak pak Ralbičanscy Sokoljo krónowachu hišće z dwojimi wrotami hru. Br. P. Bjeńš stłóci hól po dobrej předhołdźy 3. wrota, mjez łaty, mjez tym zo br. Jurk hišćo jónu z dobyćerskim čisłom 4 : 0 za Ralbicy hru dokónči. Sudnik poměrujo spokoji. Wšitkim hrajerjam pak słuša sława za jich měrnu, sokolskorazu hru. Zo dźaknym „Na zdar!" so sportowniśco wupušći.

Ralbičanske II. muštwo — Wotrowske I. muštwo 6 : 0 (2 : 0).

Ralbičanscy bratŕa pokazachu lěpšu techniku, kiž jim k tak wysokemu dobyću dopomha.

Towaŕstwowski powěstnik.

Drježdźany. Serb. towaŕstwo „Čornobóh" zmjenje sobotu 4. smažnika wječor we 8 hodź. zhromadźiznu na Christianskej dróze 22 pola Steglichec.

Khróšćicy. Serbska Pěolnica w Khróšćicach pódła Štwórtk 2. smažnika wječor we 8 hodź. w Dučmanec hosćencu zhromadźiznu z přednoškom. Prosy so wo bohaty wopyt. **Předsyda.**

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk. Zwučowarjo za zlět zwučuja tón tydźeń sobotu 4. smažnika wječor we 8 h. w Radworju. Wšitcy njech wěsće přińdu.

Pančicy. „Lipa Serbska" (muzške hłosy) spěwa pjatk 3. smažnika pola Natušec. Wočakuja so skónčnje wšitcy spěwarjo, hdyž so tola koncert bliži.

Pančicy. Susodna Wotrowska sokolska jednota wuhotuje pola nas 5. pražnika wječor 1/8 hodź. swój prěni swjedźeń. Tuni zastup a bohaty porjad zmužnitej kóždemu, swjedźeń wopytać.

Srjedźny sokolski wokrjes. Naš zlět je njedźelu 19. smažnika w Lichanju. Dalše hladaj w Serbskich Nowinach pod „šport a hry".

Wotrow. Jednota Sokoł wuhotuje swój prěni swjedźeń njedźelu 5. junija wječor 1/2 8 hodź. w Panětcach. Jara bohaty porjad: 1. koncert „Zernicki", 2. Zwučowanja. 3. Skupiny. 4. Dźiwadło. 5. Reje. — Wjeselimy so na jara wulki wopyt. Teź wy so ženje njebudźće kać.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanc Budyšinje. — Za nawdźatki: O. Jonak w Budyšinje.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladý na wjedro sa jutrišchi schtwórtk:** Dešchcžowanje pschestanje a počźina žo wuczahowacź.

*** Sakši šejm je z hłosami kśesćanskich stronow a nacionalnych sozialistow knježenstwowy namjet wotpokasał, po kotrymž dyrbjesche žo wobkhodowe dźěło jatneje banki powjetschicź.**

Sa to je žo namjet němskeje ludoweje strony pschijał, po kotrymž dyrbi knježenstwo knihdom dwaj milijonaj hriwnow statnemu hospodarskemu fondej a hódnosće two-

Němski lud wočakuje. Wčera cyły dźeń běše dróha w Barlinje z wulkej čerjódu luda napjelnjena. Z wulkej napjatosću čakachu na wjednikow politiskich stronow, kotriž němskeho statneho prezidenta z Hindenburga wopytachu a na nowe powěsće wo wuwolenju noweho němskeho knježerstwa.

Wšehje tunjo

Punt pudinga, procha, po wažy jenož 48 pj.

3 punty čerstweje margariny ..	jenož 95 pj.
Punt swinjaceho šmalca . . .	jenož 43 pj.
Punt kokosoweho tuka . . .	jenož 33 pj.
Punt malinoweje brěčki . . .	jenož 55 pj.
Litr połonoweho wina . . .	jenož 78 pj.
Punt jědźeneho wolija	jenož 35 pj.
1/2 punta krejoweje kolbasy .	jenož 29 pj.
1/2 punta jatroweje kolbasy .	jenož 29 pj.
1/2 punta metoweje, pječeneje abo pólskeje kolbasy	jenož 45 pj.
Punt Limburgskeho twarožka	jenož 45 pj.
3 wulke tyzki wolijow. sardinow	jenož 1.- hr.
10 jerjow	jenož 36 pj.

Punt čajowych pśikuskow jenož 50 pj.

Nimo toho hišće 6 procentow rabata

Thams & Garfs

w Budyšinje na Hłownym torhošću 8

Najlepši šikt při khorosćach

zwjazany z posmjertnym pjenjezom a swobodnym wolenjom mjez lěkarjemi a dentistami,

namakaće pola nas

Takich, kotriž dyrbja zawěsćeni być (dźěłaćerjow a přistajencow), bjez čakańskeho časa, wuswobodźamy wot wjesneje abo dźěłańskeje khorobneje pokładnje.

Lichterfelder Ersatzkasse, Verw. Bautzen,
Steinstraße 43, I — Telefon 2297 — Rěču serbscy!

Wičny a drastowy swjedźeń w Budyšinje

Sobotu 4. junija 1932:
Łužiski dźiwadłowy wječor we 8 hodź. w měšćanskim dźiwadle

Njedźelu 5. junija 1932:
Dop. 1/2 11 hodź. wulki drastowy čah.
Dop. 1/2 12 hodź. wjedźenje po měsće — Wopyt musejow.
Přip. 1/2 1 hodź. wobhladanje wulkocyrkwje.
Pop. w 3 hodź. wičny swjedźeń na Mjasowych wikach (Zastup 1 hr. a 60 pj.)
Pop. w 5 hodź. *wopyt wustajeńcy „Kult a forma"*
Wječor we 8 hodź. „Jedermann" swjedź. hry při Michalskej cyrkwi.
Wječor 1/2 9 hodź. wobswětlenje rozpadankow Mnichowsk. cyrwje
Wjeźorna hudźba.

Wo prawje bohate wobdźělenje z města a ze wsow prosy
Wobkhadne towaŕstwo w Budyšinje

Wjesnu butru
Punt
1.20
Butrowa wikowańnja
Hünella

Žiwnosć
wok. 12 kórcow, blizko města so kupić pyta. Połojca může so hnydom napłaćić.
Bliše zhonić we wud. S. N.

Dobre běrny
k jědźi a pjecowanju su na předań w Jitku čo. 24

Serbske tańcźe
(Gramofon Platten)
ma na składźe
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Meblowe transporty wobstara spěšnje a swědomicźiwje

Wapnopěsk. cyhele po jara zniženych płaćiznach podawa

Wuhlo podawa po lěčnych płaćiznach

Moritz Wobst G. m. b. H.
w Budyšinje
Telefon: 3065 / 3066 / 3579 / 3025

Dr. Strosche
wosebity lěkař kožowych a močowych khorosćow
je so wróćił

Sym při wšěch městnych, wjesnych a wobkhodnych khorobnych kasach (Nordlausitzer Verband) jako **wosebity lěkař za khorosće wušow, nosa a šije** dowoleny.

Dr. med.
Werner Vollhardt
w Kamjencu, Damm 1

Sym k rěčam: wot 1/2 10—1/2 11 hodź. } nimo soboty
1/2 4—6 hodź.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósce a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńa, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwkam čełneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumołwjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 127 — Budyšin — Štwórtk, 2. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 4

Papenowy kabinett so pomjenował

Němski president je **Franza ša Papena** ša němskeho kanclera a po jeho namjece šćěhowazych knježi ša němskich ministrow pomjenował:

Sobuštawa němskostatneje rady šwobodneho knjesa ša **Gayla** ša němskeho šmutskowneho ministra;

němskeho ministra šwonka šłužby profesora **dr. Warmbolda** ša němskeho hospodarskeho ministra;

knjeżerstwowcho presidenta šwonka šłužby šwobodneho knjesa **ša Braunna** ša němskeho ministra ša ješiwjenje a rataršwo, šobom ša rańšcheho kommišara;

presidenta direktaje němskeje żelesniy šwobodneho knjesa **Eltza ša Rübenacha** ša němskeho póšćkeho a šobom němskeho wobchadneho ministra.

Słutne ministerstwa so jutše wobhadaja, hdyž wuńwoleni knježa do Barlina dojdu.

Centrumska strona nowe němske knježerstwo wotpokazuje

Barlinka redakaja zentrumskich nowin „Kölnische Volkszeitung" wutworjenje nowcho němskeho knježerstwa take pohudźuje:

Powěsć może so jenož ša cźichej żelnoscźiwoscźu błyšcźeć a najprjódy bychu ju chyzli ša zorcźit měć, jeli so njeby woprawdźe wěrna była. Schtož so někotke šapožinu, njeje niczo połoscźnate a niczo žyle. To je **wuńotne rosrisanje prenjeje rjadowne**, kotreż k nowym wuńkotnoscźam dowjedże. **Zentrumska strona šamołwite podpismo ša tole pschedewšacże wotpokasuje. Knjes ša Papen wešo w pschescźenoscźi abo šamo po poruczenoscźi wjednistwa zentrumskeje stronje njedźela.**

Dale so praji: Po wotkhadźenju, kotreż je so Brüningej dostało, a po nadawkach, kotreż dyrbja so nowemu knježerstwu pschipokasać, by kóždy zentrumski muż na praschenje, hacż dże wutworjenje nowcho knježerstwa pschewsacż, **dyrbjał tjawnje a šprawnje nć prajicź.** Zentrumšy wołsrjo njebudźa móz. rosumnicź, so by jedyn pschiłuscźnik zentrumskeje strony šwólniwy był, Brüningowe herbstwo nastupicź.

Sda pak so, so kriśyni šesadniży w powołanju knjesa je Papena wožebitu pschekłepanoscź widźa w błudnej myślt, so móża ś tym zentrumsku stronu šwojasać. Zentrumska strona je na žyle roswiće wočakaju pschihladowała a ludże politiku kóždcho nowcho knježerstwa ś demokratiśkim bobrym počźinkom njedowěrjenja wobkedźowacź. K žyle wožebitej wobhladniwoscźi je nuśowana pschećiwo policiji njewočakanych możnoscźow, kotreż so po šdaću někto wotewru.

Dospła na so rjeż, so je se wschěch pschebłapjenoscźow najwjetscha tała, ale bohužel też najtrapnischa. Nowe knježerstwo so woprawdźe derje šapočina, hdyž dyrbi so mětło dokalneje politiki statniśkeje pschewahi politika wuńkotnoscźe a njedowěrjoscźe šadźicź.

Wótre wozjewjenje centrumskeje strony

Zentrumska frakaja němskeho šejma, kotraž je šrjedu žyły dźeń wuradźowała, je słónczenje šćěhowaze wozjewjenje wobšamkła:

Zentrumskej frakaji němskeho šejma je so dźenša dokładna rosprawa wo nowowutworjenym politiśkim połoženju podała. Podawki pošlednich dnjow, kotreż su k wrócźenju stupenju Brüningowcho knježerstwa dowjedźe a w kraju najwjetscźe spodźiwanje šbudźiłe, su so **jenomnjšlnje najwótriscźo šašudźile.**

Měrna debatta w pruskim sejmje

W pruskim šejmje, hdyž bě w prěnim połdźenju kwawna bitwa howriła, je so šrjedu směrom a porjadom jednało. Nazionalno-šozialistiski **Kuba** šadasche, so bychu dla šranjenjow pschi pschikhadźe namórniscźe straże k hrodej němskeho presidenta Barlinskeho policajskeho presidenta Grzesynskeho hnydom se šłužby puscźcźili a policajskeho kommandanta Heimannsberga pšched disziplinarski šud stajili.

Po namjece nazionalnych šozialistow staj so dwaj pschepytowazaj wubjerkaj po 29 sobuštawach wuńtajiłoj, kotrajž dyrbitaj wobcźežowanja na pruski policiju a prawniscwo pruhowacź.

Komunist **Schwenk** namjetowasche, so bychu so **šrěženja špomožerskich a druhich podpjerow wrócźo wsałe.**

Njepošrědnje po dokładnje pschihotowanych internazionalnych jednanjach šu lohkomyślne plecźišny wuńtawnje nješamołwitych wožebow nadźije połne cźary nazionalneje politiki, ś wulkimi šwitkami šawjedźeneje, nahle pschetorhle a hospodarske a šozialne wojowanje wo existenzu wschěch worschtow němskeho luda ważnje poczejże.

Němska zentrumska strona je w běhu stawiznow pschejo šnowa so wopruja politiku šamołwitoscź pschewšala a njeła. To je cźinila w šnamjenju tscheśejiśkjanko-nazionalneje statneje politiki a morališteho šrošumjenja šjawneho žiwjenja. Sšo šnowa wuńtawaja ś tymle šłatymi politiśkim podłožkami, šaštupanu měšazy dołho so cźinjazy šystem njedohladliweje šchkarańzy a prajiny, so ša wschě ś teho naštawaze poczejenja naščeho šmutskowneho połoženja a šwonkownych możnoscźow **kóždu šamołwitoscź wotpokašujemy.**

S kabinettowym wrócźošłupjenjom pschetorhnjene žyle dźělo šmutskowneje a šwonkowneje politiki dyrbi so někto **politiśkim experimentam** wuńtajicź. Dołcźij so mozy opozicijelje strony šapowědaju, politiku šamołwitoscź šobu pschewšacź, so mjeršrosrišanja žyłaju. Tajke **wuńkotne rosrišanja** njeńju žana **„narodna konzentrazija".** Wone też ša dalewjedźenje šwonkowneje a šmutskowneje politiki njerukaja, kaž to cźałowne wobstejnoscźe kruce žadaju.

We wokomikn najcźešćeho politiśkeho njesmérowanja a politiśky njechmanych połpytow na zentrumska frakaja ša šwoju winowatoscź, powschitkownu **politiku** žadacź, w kotreż su **narodna šwoboda a runoprawoscź,** wošłužene wojowanje ś błewnymi praschenjemi błedošćelosće, šawěšcenje naščeje mény, šachowanje šamošatnych existenzow w rjemjeśle, wikowanju a ratarstwje, šaruczene podawanje šozialnych šakładnych prawow a šponožazych naprawow a ludowa šaštupaterska politika najhłowniscźe wołstatki. S tajkim pschešwědcźenjom zentrumska frakaja mjeršrosrišanje wotpokašuje.

Socialdemokratiske napominanje

Pschedšydstwo němskeje šozialdemokratiskeje strony je napominanje wudało, w kotrymž praji:

Nowołožujomny kabinett je „kabinett narodneje konzentrazije" mjenuje. Woprawdźe je wón „kabinett reakzionarneje konzentrazije". Pschewałka wjetschina kabinettowych šobuštawow šenjaństwu pschiłuscha. Jadyn dźěla-rjer njeje šo do kabinetta pschijał. Tež krěni štaw je wuńamknjeny. S powalenjom Brüningowcho knježerstwa dyrbi šo pucź dobyć ša narumanje žylcho šawěšcenja dźěłcnjemějerjow je špomožerstwom, ša wotstronjenje wiašcho tarifneho prawa, to rěka ša šniženje mšdy w noj wjetschej mérje.

Wošnamjanjaze je, so tónle kabinett na podpjeru nazionalneje šozialistiskeje dźěłacźerskeje strony špekuluje. K wunjenjenjam nazionalnych šozialistow błuschcja njes dru-him: wrócźenje šakašanja wudrymych wotkhadźenjow, wrócźenje wschěch thłoštańskich wukašow pschećiwo politiśkemu traschenju a börsonne nowowołwby do němskeho šejma.

Někto je wokomik pschijschol, w kotrymž dyrbja reakzionarne mozy, kotreż šu hač dotal wschitko njeschoje na „šystem", na demokratiju, na republiku a na šozializmus wotwalale, šanje šamołwitoscź pschewšacź. Nětkole dyrbja nowi knježa na Lausannešej konferency pokašacź, hacź šanjoža wunuńowacź, so by Versailleske šrěženje rostorha a so by wschě cźeže wuschmórnu. Nětkole dyrbja pokašacź, hacź móża dawkowe wukašy atd. Brüningowcho knježerstwa wrócźo wsacź.

W pruskej šejmowni je po žadanju presidenta Kerrla wjetscha liczba kriminalnych policajskich šastojnikow pschitomna była. Uniformowana schkitaza policija pak njebě w šejmowni, wona šwonka šejmowe šlejsche, so by so pšched njej měr njekašył.

Luther so inflaciji napřećiwo staja

Jako najwjetschi šadźowk šo nowemu kursej w němskim knježerstwje president němskostatneje banki Luther naschcźiwo staja. Pschiwitšiwarjo nowcho knježerstwa tohodla pschipowědaju, so šo wón wotstroni. Dr. Luthera, kotryž je pšched dwěmaj létomaj Schachtowe našłědnistwo pschewšał, **a kotrehož šastojnska periода hacź do léta 1934 traje, pak** so njehodźi wotstronicź ani parlamentarišy ani nje-parlamentarišy. **Kaž je wukašnje prajił, žebi też šam na to njemyšlił, dobrowólnje šwoje měšno wopuschcźicź.**

Po postajenjach bankowcho šakonja njemóže też žane nazionalno-šozialistiske knježerstwo žanych inflatoriskich naprawow pscheciwo woli presidenta němskostatneje banki pschewjesć. Kaž je šnate, je Luther šwoju zyłu pjenježnu politiku na to šložił, so

hódnoscź němskeje hriwny šawěscźi.

W šakonju němskostatneje banki wo wudawanju bankowkow němskostatneje banki rěka: „Němskostatna banka je *wet* němskeho knježerstwa njewotwinjena banka, kotraž ma šamowołnoscźe juristiskeje wosoby a nadawk, wobdźěs pjenjez w zyłej Němskej rjadowacź, wumnanje płacźenjow połožicź a šo so ta k postarasi, so šo k poruczenju daty kapital ś wužitkom nałožuje. Němskostatna banka ma na ta cźaš 50 lět jenjerske prawo, bankowki ša zyłu Němsku wudawacź." **Tohodła je zyle njemóżne, rentiśku hriwnu podobnu „šmutskokrajnu hriwnu" wudacź.**

Kóždy namjet na pschemėnjenje šakonja němskostatneje banki dyrbi němske knježerstwo šarjadnitej radże **banzy ša wumnanje internazionalneho płacźenja** pschedpołožicź. Ta nóże pschecźiwo namjetowanym pschemėnjenjam w běhu dweju měšazow pola rosrišazeho šudnika abo je skórźbu protestowacź, šo na to šakožeju, so šo ś nowym planom nješinjeju. Rosrišanje tehole rosrišazeho šudnika je wjaše ša němske knježerstwo, banku ša wumnanje internazionalnych płacźenjow a ša mozy, kotreż šu Youngowy *plan* podpišałe.

Njeměry njezasłužerjow w Potsdamskim městowym hrodże

Na dworje městowcho hroda w Potsdamje, hdyž je kuchinja ša njeſaſłużerjow šamėcźena, je šrjedu pschipołdnju k njeměram doschło. 500 njeſaſłużerjow šo nadobo sdeża a wołasche: „Šamy hłódni! Chcemy chléb!" Demonstrantojo někotre wokniowe schkleńzy rosbichu. Policija je pschikhodu a wukhodu městowcho hroda ś wumjeńcźom jeneho pschikhoda šamkła. Demonstrantojo šu pjecźa jeneho policajskeho šaſłužnika franili.

Lausanneska konferenca so 16. junija započnje

Franzowske knježerstwo je wozjewiło, so šo termina Lausanneskeje konferency njepschepušnje. Konferenca šo po programje 16. junija šapočnje.

Nowe dawki a cła w Awstriskej

Rada awstriskich ministrow je wobšamkła dawki po*wjetšejacź. Mjez druhim dyrbi šo łoch šałožkowy datok* njewozenjenych podwojicź, so šo jeho wunoschk še 7 na 14 milijonow schillingow podwoji. Pódła teho dyrbi šo jo na cźaj a kofej wobšamknyeź. Generalny pólšti direktor budże namjetowacź, so by šo dla katastrofalneho wotebranja pólšticch dochodow pólšti a telefonški tarif podrožił.

Přichodne francowske knježerstwo bjez socialistow

Radikalna strona je wumėnjenja, na šjedźe šozialistiskeje strony ša šaſtupjenje šozialistow do knježerstwa wobšamknjene, wotpokašała. W šwojej wotnolnje Herriot praji, so žane šwojeje šamošatnoscźe wedome knježerstwo w nětcźišćich wobštejnoscźach do reformow njemóże šwolić, kotreż šozialistiskoju wobšejku w nastupanju nazionališowanja żelesnizow, šawěšcerstwa a wikowanja ś brónjenki žadaju.

Gorgulow połnje zamołwity

Mordaŕ franzowskeho presidenta Donnera, Gorgulow, je ša šwój njeſłuk šamołwity. Hdyž je jón šłuchił, je duchownje połnje šrowy był. S tym je dorje Gorgulowy čłuk rosbudźeny. Pschihajany šud, kotryž šo w julišu šeńdźe, jeho bjes dwěła k šmjerceji šašudźi.

Šwětowa hospodarska konferenca w Londonje

Knježerstwo Sjednoscźenych štatow połnócnje Ameriki je jendźelskemu knježerstwu šdźělilo, so Sjednoscźene štaty namjetaj jendźelskeho ministerskeho pschedsydu Macdonalda pschihłosować, so by so **šwětowa hospodarska konferenca šwołała.** W tajkej konferency njebychu pak so šměli pschešcźenjow wójnstwow dołha, reparazijow a bronjenjow dótknycź. Amerikanske knježerstwo dale praji, so by taka konferenca jenoż potom nješchto hódna była, hdy by so po móznoscźi bórzy šeschła. Wobcźakuje šo, so jendźelske knježerstwo pschepročenja na tute konferency rozešcźele. Na rosbudźa-

zym měrnje ſo dale praji, ſo Amerika taſke pſcheporoſchenje wěſche pſchijima, jeli ſo je Lauſannjeſka konferenza wo reparazijach dojednała a tak puć k powſchitkowemu ſhromadnemu dźěłu mjes Nimſkej a nětkopſchimi ſwjatſkimi Francowſkej, Italſkej a Zjednoſtatej k natwarjenemu dźěłu pſchihotowała.

Knježerſtwowa kriza w Rumunskej

Rumuniſke knježerſtwo je wjeſcho ſtupiło. Miniſterſki preſidenta Jorga je ſo pohnjeſchiło miniſterſkeje rady, w kotrejž je kral pſchedſydſtwo wjedł, wotſtupiło, ſo je knježerſtwo wróčo ſtupiło, dokelž je Rumuniſkej njemóžne było, poſcheſonku dóſtać. Pokazało je ſo na to, ſo knježerſtwo njebudże móz ſaſtupjenjam mjdu wupłacźeć, jeli ſo bórzy finanzielna pomoz njepſchiſtupi. Kral je rumuniſkemu poſłanzej w Pariſu, prjedawſchemu miniſtrej Tituleſcej powrucził, ſo by nowe knježerſtwo ſeſtajał. Powołanje Titulesca, kotryž dyrbi knježerſtwo z nětkotrych politiſkich ſtron wutworjeć, na nadawk, ſo by z pomozu Swjatſka Ludowa poſcheſonku ſaradźił. Jednanja wo poſcheſonku w Franzowſkej ſu ſo roſbiłe.

Wojerſke přiſaźnistwo w Grichiskej

Nowe grichiſke knježerſtwo je pjerza hlěd ſa wojeriſtwom pſchiſaźnjiwoom k powróčenju nětčiſcheje wuſtawy namakało. Kaž je wojſewiło, ſu ſo najwótriſche naprawy činiłe, ſo by ſo taſemnu ſtatnemu pſcherowitej ſadźewało. Sobotu je ſo ſdźěliło, ſo ſu prjedawſchemu generala Pangalosa, kotryž bě chcył wojerſku diktaturu ſawjeſć, hromadźe ſ jeho žonom na kupu Korfu wuhnali. Wótrom ſ jeho pſchiſtowarſchow budże ſo na wiſchelakich kupach w jatbje dźerżeć.

Hoover nowe dawki w senaće přečišćał

Senat Sjednoczenych ſtatow połnóżneje Ameriki je hacź hotał wo praſchenju, kak ma ſo defizit w ſtatnych finanzach wurunacź, bjes wuſpěcha wuradźował. **Preſident Hoover** je tohodla wutoru ſam do ſenatowego poſedźenja pſchiſchoł a ſenatorow napominał, ſo bychu ſkónčnje wuſpěſchne dźěło dokonjeli. Zich dotalne jednanje je **we wukraju žyſne njedowěrjenje k amerikanſkemu kreditej ſkudźiło.** Hoover žadaſche, ſo bychu ſo ſtatne wudawki po móžnoſći ſamjeſowałe. Pódła wulkeje lisby druhich dawkow by ſo dyrbjał njedźiwaźiz ſaſtajenych wobmyſlenjow **powiſchkowny wobrotowy dawk** ſawjeſć; pſchetož Amerika njeſmě dale pjenježne hrěchi ſa wudawki ſ poſcheſonkami ſwjeſć. Jenoż na taſke waſchnje móže ſo dowěrjenje wróćeć a ſo **dollaroweniu wolthódnoſcenju na ſwětowych wikach ſadźewaćz.**

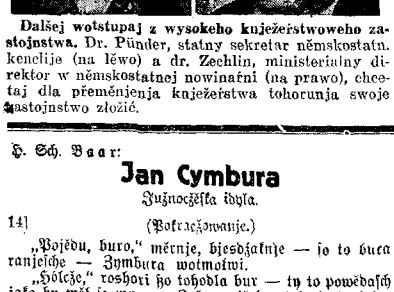

Dalšej wotstupaj z wysokeho knježerſtwoweho zaſtojnſtwa. Dr. Pünder, ſtatny ſekretar němſkoſtatn. kenclije (na lěwo) a dr. Zechlin, miniſterialny direktor w němſkoſtatnej nowinarni (na prawo), chcetaj dla přeměnjenja knježerſtwa tohorunja ſwoje zaſtojnſtwo złožić.

Hoowerowe wołobiniſke ſakrocźenje w ſenaće njeje bjes wuſpěcha woſtało. Senat je hižo dawki wobſamknył, kotrež 275 milijonow dollarow pódła dotalnych dawkowych ſakonjow wumjeſu. S tym ſo dowidźomne ſtatne dochody ze dawkow na wſcho hromadźe 1115 milijonow dollarow powjetſcha. Tale ſuma k wurunanju wudawkow doſahuje, hačrunjež *finanzny miniſter Mills měni, ſo je 1125 milijonow* dollarow ſa ſkónčne wurunanje hoſpodarſkeho plana trjeba.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 2. junija 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječera wječor wě 7 hodź. barometer 740, hygrometer —1 a thermometer wodnjo +13. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 741, hygrometer 0 a thermometer w nozy +10. Sčěhowanje wjedro ſměje ſajo pſcheměnjaty raz. — Dźeńa je ſo ſkónčnje wuczahnyło. Jara dwělomne je, hačź nětko wobſtajnišći počźaſk ſaſtupi. Wſchitko w poſtrowy, ſo k połonju hibaſo, je ſ pſchiczinu, ſo je ſo ſkónčnje wjedro ſtajiło. Nižina ſ wjeczora Europy je ſo k połonju hnuła a leži nětko ſmjeſe pſched Franzowſkej. Nad Italſkej a nad Balkanom wupſcheſtrjewaja ſo nětko wyſchiny. Nižiny, kotrež naſche ſtrony pſchečahnychu, wothalaja ſo k dołheniu ranju. Schlekenza wſchak je pomałku, ale bjes ſadźerżenja na rjane ſtupała a pokaſuje nětko na rjany počźaſ. Na nješčo dujow je ſemja ſ trěbnej włohu ſaſtarana. Sčěhowanje čźaſ a wětr móhłoj ſo połěhowace rožki ſajo połožnjeć. Pſche žara ſ walgowane a ſaſchmjatane rožki dorſe ſ čźežka ſajo ſeſtawaja. Jutſje pjatk ſtkadźa ſtónčko 3,50 a thowa ſo 8,06 hodź. Měſaſk ſkadźa rano 2,39 a thowa ſo wječor 7,54 hodź.

Wustajeńca „Kult a forma“ w Budyšinje

Wopyt wuſtajeńzy „Kult a forma“ w nětčiſchanſkim muſeju w Budyſchinje bjeſche hižom prjeze dny po wotewrjenju jara dobry. Pódńelu popołdnju wopytachu duchownſtwo ſ zhlejc wokolinu ſe ſwojimi pſchiwuſnymi wuſtajeńzu. K. ſuperintendent Fröhlich běſche jim wo wobſtajenjach kulta we wiſchelakich kerſtokach pſchednoſował. Wutoru wopyta wuſtajeńzu wobſadne žónſke towarſtwo pod wjedźenjom k. farara Groſze. Tež wſchelake ſchule hrěbi wuſtajeńzu wobhladachu a druhe ſo hiſchče wočźakuja.

Na ſobotu a tež njedźelu ſ pſchiležnoſćemi draſtowſkeho **ſwjedźenja** ſo wjele ludźi ſe wſeho ſ kopytej wuſtajeńzy **wočźakuje.** Tutu wuſtajeńzu tež njebytbjak žadyn hiſchčeſčanſky ſmyſlemy čłowjek ſkomdźeć hrěbi wobhladacź.

*

— 81. **duchowna wječorna hudźba** wutoru 7. junija wječor we 8 hodź. Tuta poſlědnja wječorna hudźba do leźineje pſchiſtawki hrěji pod mydłu „Wótče naſch w njebjeſach“. Ruth Ranez ſpěwa mjes druhim ſ Dworſakowych biblijſkich kěrſnjchow a Horſt Schneider hraje ſkładby wot Mendelſſohna, Gerhardta a dr. Praſtammy po 30 pj., ſa njeſaſtajerjow a majorentnarjow po 10 pj., hu pſchi zyrkwinych durjach dóſtaćz.

— **Mjaſowe jětki (Freibank) w Budyſchinje,** Pjatk 3. junija 1932 wotedawa ſo pop. wot 2 do 1/4 hodź. na čźišła 4201 hačź 4375, wot 1/4 do 1/5 hodź. na čźišła 4376 hačź 4550 a ſobotu 4. junija 1932 rano wot 7 do 1/9 hodź. na čźišła 4551 hačź 4725, dop. wot 1/9 do 1/10 hodź. na čźišła wot 4726 hačź 4900 ſyre howjaſe mjaſo, punt po 35 pj. a ſyre ſawinjaſe mjaſo, punt po 40 pj.

Gustav-Adolfske towarſtwo

Gustav-Adolfſke towarſtwo wokſ[illegible] w měſeźe a na wſach na bliſkje dny [illegible] Biſkopiz k ſwjatoczným hodźinam a [illegible] ſo tónkróć runje w 100. [illegible] ſa Boże kralestwo mjes evangeliſkimi w [illegible]

12. junija ſwjeći 17 wołſadow wopſchiſtaje B[illegible] pobočne towarſtwo ſwój 1ětny ſwjedźeń ſ Božowej ſ bonaj a ſhromadźiznu w Michalſkej zyrkwi. Dopołnjone towarſtwo ſo ſaſtupnikow ſwojich 31 wobſ[illegible] towarſtwow a ſwojich 26 Gustav-Adolfſkich jónſkich towarſtwow w Biſkopizach ſhromadźi a wſchitkich pſchelſow ſwjatowobſhinjazeho evangelija na póndźeln 6. junija pſcheproſchuje.

W ſjadnej hłownej ſhromadźiznje dop. w 9 hodź ſměje ſobuſtaw zentralneho pſchedſydſtwa w Lipſku pſchelſoſchi wo Seedmohórſkej. Do rozdźělenja darow ſubſcze podadźa ſo krótke rozprawy ſ morawſkeje woſoſ Chriſtodora, ſ hornjoawſtriſkeje wožadny Eferdinga a ſ Elſabethſtadta w Seedmohórſkej.

Poz. w 5 hodź. je ſwjedźeńſke kemſchenje we ſhromadnej zyrkwi. Swjedźeńſke předowanje ſměje k. zyrkwinſki preſident D. Wehrenfennig ſ Jablońza w Čechach. Wječor wotměje ſo hiſchče ludowa ſwjedźeńſka ſhromadźizna, w kotrejž farar ſo ſ diaſpory rěcźa.

Tež dźeń do teho ſteji ſ Gustav-Adolfſkimi kemſchenje. w 9 zyrkwjach Biſkopczańſkeje wokolizny a ſe ſwjatoczným ſo ſwětowobrazami wječor 1/9 hodź. hižom we ſtarſnjenju wulkeho Gustav-Adolfſkeho ſtuka, wo kotrymž móžemy ſebi pſchecź, ſo by we wichorach a nuſach teho czaſa a ſwěta hiſchče dobył na mozy k pomhanju a ſkrućenju.

*

— **Pſchepołożenje wobſtoda.** Kaž dźeńa w nawěſchtku čźitamy, knjes Kurt Jäger jutſje pjatk ſwoju „Sbytkowu halu“ na Seminarſku hażu čźo. 1 pſchepołoži. Proſymy wo pſchečźelne wobkedźbowanje tuteho woſſewjenja.

— **Paduſchiſtwa.** W czaſu wot 28. meje dop. 11 hodź. hacź do 30. meje dop. w 10 hodź. kradnychu ſe ſkładniſchcza Němſkeje pſchedawańnje ſa ruſke wolijowe produkty na Židowe 2 żelesnaj ſudaj, kóždy ſ 200 litrami benzina a wučerpachu ſ dweju druheju ſudow nětko 200 litrow benzina. Kradnjenej ſudaj mataj na dnje wubite ſkowo „Derop“ a czitše 44 600 a 34 356. Wobkradnjena firma je na wuſlědženje paduchow 50 hriwnow myta wuſtajiła. — W nozy k 31. meji kradnychu ſ jeneje leżownoſće pſchi Wilhelmſkej dróſy ſ trawnika 2 běłopſtakatowej žonjazej ſpódnjej ſukni, 3 běłopſtatowe žonjaze koſchle, módru žonjazu ſukniu, 2 pſchanej žonjazej ſpódnjej ſukni, czěmnomódry žonjazy ſchórzuch bjes laza, 2 ſchórzuchaj ſ noſchakami, 1 jaſnu a 1 czěmnu bluſu, 1 czorno a běłokalſchczkatu žonjazy ſchat a nětkotre pary baſmjanych žonjazych nohajow. — 31. meje kradnychu na Hoſchcu haſy mužace jězdne koło ſnamti „Bzyſt“. Wono měješe horjeſhibnjene wodźidło, czerwjenej gumijow. pſchimadle, cźorne ſwjena a błotoſchitataj, ſantikowane ſwizy, Torpedo-ſtamoděh, ſchérej gumijowej wobrucźi. Nad ſabnim kokom běſche pſchicźinjeny waczokinoſchak, ſa kotryž běſche kokowy ſtejak a ſwěrcźene pſchitiwjerdjene. — Wo wězowne hdźelenja proſzy kriminalny wotrjad w Budyſchinje, Burgplatz čźo. 6 po 1 hodźe.

S Roſchowa. (Brěnje prawoſt.) Lětja prenje prawoſt namaka wulkhodnik, kiž huſeczſkeho Lubin wopytuje, wěſty G. W. ſ Hajniczanſkich hydlezſkich kněžow, pſchi ranſchinu wulkhodze na horje Lubinje. Namaka dże je noż pjecź prawakow, ale rjane a ſtrowe hriby.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeſka idyla.

14] (Pokračowanje.)

„Pojědu, buro,“ měrnje, bjesdźaknije — ſo to buca ranjeſche — Zymbura wotmołwi.

„Hólče,“ roshori ſo tohodła bur — ty to powědaſch jako by měł ſe mnu na Zyjowu jěcź a tola je to tujes rada ſ Prahi.“

„Nó a ſchto je na tym?“ Zymbura ſo ſpodźiwa — hdy by to był kěſor ſam, bych jeho runje tak wjeſł kaž Waſy abo waſchu ſonu. Dwórnik je rušeho zara ſ Hinkeſee do Trſebonje wjeſł a je to ſamoſkł. — Moja ſtaroſcź ſtej konjej, wóſa a puć, ale niz tón, — kiž ſedźi.“

„Tak to je“, ſej Kowař w duchu pomyſli — ale wuſkowanje Zymburej prawje njeda, dokelž ſo njeſkuſcheſche, ſo by wotroczk bura powuczował.

„A ſnajeſch puć do Prahi?“ ſo joho tohodła wopraſcha, jako njeby ſłyſchał.

„Swaju, dwójzy ſym po nim jako wojak marſchěrował. Jědze ſo ſ Pěſka na Měrowizyu, Měrowizy, Miliu a na Dobſchiſch. W Dobſchiſchu mamy wjetſchi poſkoju puczja ſa ſobu — tam dyrbi ſo pak pſchenoſowaczi abo dyrbitaj konjej dwě hodźinje ſtacź a ſo jimaj nazrěcź dacź. S Dobſchiſcha jědze ſo potom pſches Mnišchk, Sbraſlaw a Slichow do Prahi.“

„A ſchto Praha — po Prajy ſo namakaſch?“

„A kak by ſo njenamakał? Wjazu dwźli ſčto ſmy we wojerni na Wuſjeźdže leżeli — praſchejcze ſo — pruhujcze!“

„Wěſch, hdźe je hoſcenz k Skotej Huſzy?“

„Że to njebych wědźał! Je na Kóniſtich wikach abo kaž nětk praja na ſwjato-Wjazſlawſkim namješcze. Je to wulka hoſpoda — Prajſka domiſna pěſkowſkich pohonczow — tam ſym thodźił, ſo bych ſo wuwoprajchował na pěſkowſki kraj — a ſ trajanami ſej pobjeżadował.“

„A wěſch, hdźe je gubernium?“ Kowař ſwojeho wotroczka dale prutowajeſche.

Ně, to Zymbura njewědźeſche. „Stónczne“, bur w duchu ſapiſła a ſaradowa ſo, ſo jemu Zymbura tola w něczim podleja.

„To je na Malej Stronje — wojdźeſch pſches kamjentny móſt — pſches tón — na kotrymž je poſtawa twojeho ſwjateho patrona a tam ſo potom hižo wopraſcheſch — kóžde dźěćo čźi puć k njemu pakaja — tam dowjaſeſchi kněſa gubernialneho radu — tam joh hłoſiſch — tam na njeho docźakaſch, doniž njebudże ſhromadźizna w apelazji ſkónczena, a potom budźeſch jeho po Prahy wojcź, hdźež čźi poruczi. Praha — luby ſcheſčeńko — njeje Hrodźiſchczo —. Schtož je Hrodźiſchczo pornjo Pěſkej, — to je Pěſk pornjo Prahy. Kajſeż je w Pěſku na ſwj. Hilžbjetſkim hermanku — tajſe je to w Prahy zyke léto. Wěm, ſej dobry pohonez — tohodła nimam ſtracha ani wo teńe ani wo konjej“, ſkónczi bur ſwoje powuczenje wažnje a wujedowniwje.

Zymbura pokornje a czeſczijwje poſſłuchaſche, kaž ſo wotroczźej ſłuſcha a pſchiſteji, ſo njeby niczo pſchepuſchczał, žaneho hłowczka ſabył, ale ſo by jej wſcho dołdobnje ſpomjatkował. Hačke potom, hdyż bě bur ſkóncził — rjeknu Zymbura ſwjatoczenje, jako by ſłub ſłubił: „S mojej winu ſo njeſbožo njeſtanje — to móżcze, wujo, hdyż ſtaroścze bycź a we wſchěm ſo na mnje ſpuſchczeż.“

„Jutſje ſtej konjej wotpočźinjetaj, a ſajutſiſchim rano pojěżdżeſch. Pózy ſa konjej woſmjeſch na tydźeń — pſchetoż w Prajy je njetſchaſczańzh droha. Ale tebje žiwicź, ſko, móſninzu, dłóżkinzu płaczicź, ſkrótka wſchě wudawki płaczicź budźe knjes rada — wěſtoty dla wſchak bjes pjenjes njeſedźa.“

Kowař jemu ſym pjenjes njepoſtiſci, dokelž wo Zymburowej ſtutnjoſći a wo jeho nałuſowańſkich derje wědźeſche. Staſchi tež jeho ſahadu, ſo ſo mſoa nima dopuſčka brać a žadacź, ale hakle po wukonjanym dźěle.

Bur bě dorěczał, ale Zymbura ſo njehibaſche — runje nječeſche knjedom hicź a konjomaj to powědźecź a ſ pſchihotami ſapoczecź.

Chzeſch ſo najſkerje hiſchče něſchto wopraſchecź?“

„Haj, buro — ſcze ſhódak. Wo konjomaj ſcze rěcźał, wo puczu a wo mni. Wo wſcho ſcze ſo ſtarał, na nicze njeſſeſe ſabył — luboſćiwje ſcze mi wſchitko pſchilipomnił — ale wo jenym ſcze mjelczał, — wo wosu. A tak njewěm, kotry wós mam pſchihotowacź a namaſacź. — Sdźiwź naſch mały wós ~ — — —.“

Bur ſo wótſje ſaſmja. Ale hdyż ſo ſměrowa, podmyſlawſche ſo a rjekny:

„Moja wina, Zymburo. Hlej — kak ſym na to ſtył! We naſchim woſu by knjes gubernialny rada njeſtał tón je ſa njeho ſproſty — haſſowak by ſo ſa njón w Pěſku a po puczu — hdźeż na wſchudźom ſnatwy — we hebje w Dobrſchu — hdźeż ſnadź budźeſche pſchenoſowacź a potom w Prahy.“ — ~

„A čźehodła by ſo haſſował. — Namaſam jón, wězy jón dokładnje wumyſlu — kaž hdyż do Puczinja ſo knjeſa ſararja jěde, hdyż njeſſe ke khorownu Božeho ſyna.“

Haj wſchak, ale ſur tajzy hordźi, wo ſwoje hriſſeſe czěło ſtrowiſcźiwi ludźo, ſo bychu ſo ſ hańbu czěſnjeſli, hdy bychu ſ tobu na łoſkim woſu měli jěcź. Rjeknu na koneju — kraſny, wohoſny wós — wuſli kaž ſalka a zyły ſchkleſcźeny. Taj naſch ſchkleſcźany thamor w rózu, — w kotrymž pſchibramſka ſwjata Maćka ſtoji — ſajutſiſchim rano jenoż konjej do Pěſka poczěriſch a do woſa ſapſchehnjeſch.“

„Tuż mi — buro — hwodajcze — ale do teje hiſtorje mje njeměſcze. Do Prahi nje-pojdu.

Kowař pſchekwapjeny ſ wocźomaj ſamikota.

„Njemóżu tola ſ zyke njeſtatnym woſom jěcź. Wy jón hižo ſnajeſce, ſcze na nim hodźał — ale ja njewěm, hdźe ma ſpinadło a maſli dobre ſpinadło, njewěm, kak dołho ma wojo a kajke na nim rjeczaju. — njewěm, kajſ ſu jeho kola a wóſki — njewěm, kak dołhe poſtronki konjo do toho woſa trjebataj — njewěm, hacź ſo na kólke abo na dołhe wjaſaja —“

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

S Kamjenz. (Sserbowny kwasz.) Nasch wjesnjan Jan Kilian z jeho manoelskla swjezesschtaj njedzelu swój sserbowny kwasz wospjetowasche swojeje swojbje. S kutzje pschicziny jeju tez pozwanischi chór s rjanym sastanicznym pocziesczowanja dosta. Jubilar bjesche we swojim czasu 6 let wjesnjanoschta.

S Lomska pola Minakala. (Sserbski wjeczor.) Pschichodnu njedzelu 5. junija chze naschu wjesz Minakalske serbske towarstwo „Statok" wopytacz a w tudomnym Domsdorfez hosczenzu rjany serbski wjeczor wuspotnjacz. Tudomni a wokolni Sserbja serbski zawjedzesch rad witaja a jón wesele tez wschitzy wopytaja. Se zawjedzeschego porjada zmje so pschichodnje, so sobustawy towarstwa nam sahraja dwaj dzjiwadelowej kruchaj: „Kak Pétr lékari", a „We wudawarni Kuleczanskich nowin". Wobej hrje stej zortnego rasu a mózsej wutrobu na thwiu wotwobroczilej wot wschednych starosczow. Sserbja, njebladajcze kajanja, ale pschindzcze na serbski wjeczor we bohatej liczbje.

S Njeswaczidla. (Skótne witi.) Na wczerawschich skótnych witkach w Njeswaczidle bjesche na pschedut 100 howjadlow, 75 prosatow a 23 behakow. Howjadła placzachu 200 hacz 400 hriwnow, prosata 8 hacz 12 hriwnow a behaki 22 hacz 25 hriwnow. Wiki bechu srjenje.

S Wojporka. (Sspitne deschcze.) Se zylnym deschczowanjom poslednich dnjow zu so w naschej wokolinje zita lehnyle, jako bychu s czejkej walzu swalzowane byle. Najhórje potrjechene zu rozli. Njesastupi-li nekto bórzy czoplische wjedro, mózesche so s dospolnym sniczenjom znjowlicziez, dokelz zito hischcze njeje kczelo.

Z Khróscze. (Pater Jurij wopyta Khróscziey.) Zaudzenu wutoru popołdnju mejachmy tu zaduy a dawno wocakowany wopyt dostojneho knjeza, patera Jurja, kiz tukhwilu w klóstrje pschebywa a predzuje. Nadzijomnje joho pola nas tez jónu slyszimy. Wysoki hósć wopyta knjeza fararja Sewcika a wobhlada sebi nasch rjany Bozi dom a wjesnu kapalku, kiz je k czesci wo wójnje padajenych wojakow natwarjena. Patercz Jurjej je so pola nas jara lubiło.

S Kamjenza. (Ssamomordarstwo.) Sórjedu popołdnju je njedaloko Kellingez wudwora 60letny dzelacjer Reinschwisel so dał pschejezcz wot czjaha. Pschicziczina njeschtutka je hospodarska nusa a czezke myhle.

S Wukrancziz. (Wohen.) W nozy k wutorje wudyri wohen w statoku zywnoscjerja Richarda Rjele. Wokolo 1 hodz. so palesche hródz, a wohen bórzy tez pschesczoczi na domske. Wobe twarjeni so spalischtej hacz na murje, tola mózachu sót a nadobu swjetsche wuthowacz. Jenoz wjesna wohnjowa wobora bé k wóhnju pschikhwatała. Pschicziczina wohnja hischcze njeje znata.

S Borschtki. (Wschelczijny.) Pjatk wjeczor wotmé so w Schlenkarjez korczmje wurjadna hoitwinska zhromadzizna. We dóschła prósstwa hoitwinskeho najenka Richarda Ulbricha, so so najenski pjenjez snizsi. Po dlelczej debacze sniizi so pjenjez s 270 hr. na 160 hr. — (Nowotwary.) Njedawno bé so wotpalila zywnosc Marije Elgeroweje w Suborninzy. Nekto zu sazo poczeli twaricz, so budze brózen hischcze do znjow hotowa. Twar wuwjedze twarz Muka s Barta. Dzelacjer Jackel w Hoselsku je sej nowu thezu natwarik a do njeje bórzy saczehnje.

S Krynhelez. (Smitjiza.) Wumjelkał Jan Bégon wuhlédsi w holi smitjizu, kiz bé nimale metr dolha. Poradsi so jemu, strascheho hada sarasyez. — (Khorosczy rybow.) Ryby w Scheyzu zu skhorike na zabrateho raka (Kiemenkrebs). Najbole czerwja pod nim siny.

S Rólan. (Padustwa.) W najschim mesjze nekto sapy podwschi sakhadzeja. W nozy k sobocze sadobychu so do kurju wokkhadow. Dich pal pschi tym lenkim. Potrebnej czekrychtaj a sawostajischtaj motorske kolesso. Hdyz sasny so wróczischtaj po koleso, sajachu jeju. Beschtaj je Stcho Komorowa. Pola njeju so namaka wschelaki grat k sadobyczu.

Wusudzenja

§ Dla jebanstwa a pschekschichwjenja wobskorzi so pschekupz Hermann Matthes s Budyschina, kiz mjesche tydzen schatowu fabriku w Klanowalde. Won bésche Sachsan dzelarjam za podaty a hischcze so podaty elektrisi prud pisansku maschinu pschesnwojisi. Wosdrischo so wukasko, so maschina jeho zonje klusischesche a so bésche wona ju swojemu swakej pschekupzej Korli Rösslerej w Budyschinje pschesnwojila. Hamtski sud w Nowosalzu-Sprembergu (Nowa Sól) Matthesa k 3 njedzelam jastwa sasudzi. Won so sniwo wuzudzej powoła s wuspechom, so sa khlostanje 150 hriwnow pjenjezneho khlostanja abo 10 dnjow jastwa sniizi.

§ Dla snjemózsnjenja dzesnjischeho pschezadzowanja bjesche Budyski krajny sud pschecziwo kosczenzarjej Martinej Jurkej s Leutersdorfa. Hamtski sud we Wulkim Schonowje bésche jenu 50 hriwnow pjenjezneho khlostanja abo 5 dnjow jastwa napołozil. Jurk so pschecziwo wuspechej powoła a mjesche wuspech, so so wuwinowa, dokelz sud w jeho jadrzenju zaneho snjemózsnjenja dyrjoweho pschezadzowanja njewidzesche.

§ Na drózy s Olbersdorfa do Zitawy bésche 19. nowembera 1931 na wjeczor automobil zastojnskeho czahanza Waldarja Freya Stollu s Dybina klepił, so bésche won se swojim jednym kolom blizko Gruschwitzez fabriki Martha dzelenm Hilbnerowm pschejel, so bé zebi tuta nohu sklamała. Zilawski hamtski sud Stolle 40 hriwnow pjenjezneho khlostanja abo 5 dnjow jastwa napołozi. Stolla so pschecziwo wuzudzej powoła, na to so khlostanje na 20 hriwnow sniizi.

Nehduši krónprync P. Jurij w klóštrskej krajinje

Pančicy, 1. smažnika 1932.

Dzensa rano je wjeledostojny, knjez P. Jurij měrny klóštr wopušćił, hdže bě wot wutory 24. meje z jara witanym hosćom. Tola nic, zo by tu w měrje swoje dny rozpominał. Bě to čas kruteho dźěła, zdobom pak też wěnowany k bližšemu zeznaću klóštrskeje krajiny, na kotrejž z wulkej lubosću wisa. Njeje prěni raz, zo tu w klótrje přebywa. Hižo před létom bě z přihladowarjom jutrowneho jěchanja a je tak zwiski z klóštrom dźeržał. Srjedu 25. meje, potajkim na narodnym dnju swojeho nětko zemrěteho nana, přijědźeštaj sakskej pryncaj Bjedrich Křesćan a Arnošt Hendrich a dojědźeštaj sej zhromadnje na hnadowne městno Róžant, zo bychu na swjatym městnje za njeboćičkeho so pobožnje podmodlili. Na wjećor wróćištaj so pryncaj do Drježdzan a wot tam do Slezyskeje na swoje wobsedźenstwo.

Na dnju Božeho Ćěła wobdźěli so P. Jurij dopołdnja a popołdnja na swjatočnym wobkhadźe a předowase potom kaž też pjatk a sobotu wo njeskónčnej lubosći, wěrje a poddaću sakramentalneho Zbóžnika. Tute tak mjenowane triduum skónči so njedźelu po dopołdnišim wobkhadźe z bamžowskim požohnowanjom, zdobom mějachu wěriwi, kotříž běchu wšitke tři předowanja pobožnje słyšeli, předpisano modlitwy wukonjeli a swjatej sakramentaj pokuty a woltarja hódnje dostali, přiležnosće, dospołny wotpust dostać. Na samsnym dnju pođa so P. Jurij do Kamjenca, hdźež wo skutkownej lubosći napřeco bližšemu předowaše, też w swjatočnym wobkhadźe wobdźěli a hišće skrótka towaršstwo knjeznow a wustaw swjateho Jurja wopyta.

Sobotu rano dojědźe sej hišće raz do Róžanta, hdźež Božu mšu swjećeše a so potom do Ralbic k wopytej tamneju duchownerju poda. Na dompuću přez Hrańcu, Nowu Wjesku dóńdźe sej też do Worklec, tu wšelakich knjezow wopytawši, też khorownju a kapału. Póndźelu měješe mejsku połoženosć w Njebjelčicach a předowaše wo swjatej Marji, našej maćeri. Załoži też do Wětešicy a wopyta tam nana k. fararja Delana. Jeho posledni wopyt płaćeše Khróšćicam, woselše ćežkokhoremu knjezej fararjej Sewčikej. Při tym wobhlada sej Lourdesowu próždnjeńcu, cyrkej a wójnsku kapału. Swój dalši čas wěnowaše přednoškam před duchownymi knježnami a też přimaše do dalšeho cyrkwineho dźěła.

Za krótki čas swojeho tudomneho přebywanja we klóštrje je sej wšitke wutroby dobył a njerad widźa wosadni jeho čahnyć, jeho sćěhuja tysacore myslički dźaka, česćowanosće a žohnowanja do slezyskeje domizny, do Mittelsteina, hdźež je dom jeho rjadu. Za lětko změjemy zaso přiležnosć, jeho tu witać, hdźež budźo klóštrskim knježnam swjatočne eksercicije wotměwać.

Z Łužicy

* S Grojßcauersdorja. (Spodźiwna hońtwa.) We hayrleji bé tu žiwnoscjerjej cźekniło cźelo, kiž bé s toho cźasa w lěsu wokolo dundało. Nětko chyzchu skoćo skónčnje popadnyć. Wotmě so wulka hońtwa se 70 honjerjemi. Cźelo wobstupichu, ale to bé so njes tym tak na žiwobyću swinčiło, so so pschedoby pisches rjadu honjerjow a swotwa cźekniu. Tak wosta hońtwa bjes wuspěcha.

* Se Zitawy. (Hrubý wokolonoschcź.) Wokolonoschcerjej w ludowej korczmje njeběchu nicžo wotkupili. Wón so tohodla tak roscźerczi, so so poda do kuchnje a tam wschć ludobja rosbi. S tym pak hischcze njebé spokojom, ale thwatasche na dwór a tam tež hischcze wschelaki grat rosraju, tež schtyri wokenja rosbi. Hischcze domownika morkasche. Jedna so wo hluchonjemoho, kiž je hižo wosyjet pokhlostany, dokelž jsyła nima prawa k pschedawanju.

* S Kinsbórka. (Hońtwa sa paduchom.) Ssobotu pschipołdnju 24letny Kamjenczan tu we wobkhodźe kradny pjenjezy s pokladnje a chyzsche s nimi cźeknyć. Na haszy pak nétko nasta dźiwoja hońtwa sa paduchom. Jeho skónčnje na dworje Zyzez selinarje popadnychu a poliziji pschepodachu.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Pirny. (Hrubý njedočink.) Njedźelu wjeczor njedočink wobcźerpowasche milosu holzu, haćrunjej bjeschtaj jeje starschej pschitomnaj. Hdyž nan hjej to sakala, dyri pachoł jeho do woblicza, skónčnje tež holzynu maćej dyri, so jeje nawoći so rosbichu a wona so pschi wóczky frani. Dyrbjachu sranjenu dowjesć do khorownje. Njedočink najprjedy cźekna, tola mózeschtaj strażnikaj jeho lepicź. Pschi tym hischcze jenoho strażnika porasu, so tulón jej mohły sischasze. Njedočink so wurěcźi, so je hižo pjany.

Sudniske wašnja w starym času

S waschnjenj a nahladami cźłowjesow mějachu so cźi waschnja khlostanja, kotrež pschestupjerjow sakonjow potrjechja. Kaž dźensa wapschimnjeć njemóžemy, so w „cźamowym frěnjowcu" ludźo se strowym rozumom so po tak mjenowanych „Bożich wupudach" skoknowachu, wupinacze z nałożowanjom martialskich pschiprawow wumuniowachu, tak budu najskerje w posdyschich cźasach so dźiwacz nad naschim pschemilym prawodstwom (Recht forderne).

Wuhudy saudźenych stotkow nam pokazuja, kak cźežky so tehdom pschestupjenja khlostachu, s kotrymiž so dźensa wjazy ani pschiwzate hudo njesabéra. Jednore paduchowstwo, bohatanjenje a slamanje mandźelstwa so je kmjerzcu wjeczachu. Samjertne khlostanje, kotrež dźensa jenoz sa wotpohladne znajemy, ja kotrehož wotstronjenje je wschelakich stron so dźěla, so jara tohy nałożowasche. Tehdom mějesche kóžde wjetsche město swojeho kata, kotremuž so s jeho pomocnikami dosć dźěła poskići.

Najwjacźiske waschnje smjertneho khlostanja bé schibjenja, kotraž so też w Sserbach trjebasche (pisch. hórku „Schibjenja" pola Khróšćiz a druhdże). Sa zapudzenych bé to wobzbita hnada, hdyž bu z mjeczom khlostany, kiž so hewak jenoż wola famjanskich khlostanjow nałożowasche. Powjeda so nam wo surowischich martrarstwach, kaž „pschinjasanje na koleso, rostorhanje cźela do schtyrjoch dźelow (tak so sta z pscheradnikom Pritschwizom w Budyschinje pschi wobleschowanju města pisches Hnitlow), spalenje na schćežowanju, wsseczenje po semi (ja powjas pschiwjasaneho khlostanja cźahasche kóń w spěchu po kamjentnym pleterju." Zatoplne a njesmilne běchu martrarstwa, kotrež zapudzenych mordarja potrjechichu. Sće seudźe so na pisch. jenanu rěbarjej, 1686 w Lěhnizy, kiž bé swojeho 75letneho nana wotpohladuje z jenej muzelu (tyzelu) zatjelił. Na dnju wotzudzenja seudóž so namesto polne ludźi. Najprjedy wotrubachu jemu ruku, s kotrejž bé na nana tjelił. Ruku pschimjasachu horjela na wulke koleso a s nim rostolesczichu jemu ruzy, nohi a hrudź a swinychu jemu schiju.

Zalożne zahladźenje bé tamne „palenje khodoitow", schtoż w krótkim wěku husto nadeńdźeny, kiž w Sserbach.

Husto bé prawodawstwo wólnoscji knjezerja podczinjene, pschecziwo temu so praktiziz powolacz njechodźesche. Tak bu 1547 cźeskemu wójerjej wójerjow, kiž z jenej wójwodskej strażu w Schlesyjskej so swadźi, skótka k kmjerzci zapudzeny. Dokelž pak bé tak runje khory, to wumoži jeho psched kmjerzcu.

Tola pschezo njepłacźischesche jenaka méra za wischch, ale měrjesche so z dwojej. Schtóž mějesche dobreho poradźerja, mózesche zapudzenemu thydnjow wotcźinjenych. Tola pschikład njech sluzi pincźny mjschtr krajneho hejtmana w suchodnej Schlesyjskej, kiž bé swojeju žonu zabił. Bu po krótkej khwilu zaty z jatwa puschczeny, a wobkhowa swoje sastojnstwo. Mjes tym bu 1713 jedyn Lěhnicanski mjeschczan wotprawjeny, dokelž bé swoju mandźelsku wopuschcził a z druhej wobzenjej zonu skradu cźekнył. Sdruzenje alty powodaja nam wo wjazyzonarstwje jenoho so-

Belgiski kral wobhladuje Piccardowu ballonowu kulu. Belgiski kral je stratosferoweho spytnika Piccarda w universiće wopytał. Chcyše sobi wobhladać ballonowu kulu, kiž je lěto na Gurglskim lodowcu w Alpach ležała a kotruž su hakle pred někotrymi dnjemi do Brüssela přiwjezli. Na wobraze steji belgiski kral Albert sejedźa a na lěwym boku pódla profesor Piccard.

mjawa. Jeho mjeno njeběše w aktach ani wupisane a zyła nalěžnosć wosoba w pěsku.

Dyrje kuše ale spomóžne fitostanje, kotrež so na šěsć potrjechenych wobrocach, bě wustajene pschi „fiawonym stopje“, hdyž so jadnotliwy hanjcy a kmjechi nimoschorjenych wuskajachu. Tak dyrje je na pschi. 1000m fahrodnik, kiž bě stajene pozbawsla pschidawat a sa to dwě hodźinje psched radnjenu so kčesnej nyntu wokolo schije stacz dwěschesche, so wěsche porjedźał. Zortnje skutkuje, hdyž cžitamy, so „konjaza dopisnika“ na wuskoku wosobu w Schorietzu bu sjawnje k smjechej wustajena a potom so psched ludom spali.

Sprawdźowne fitostanje potrjechi žiwobjenju, pola kotrejž so barzon pschesahe pokasa. Jimaj so sakasa, „kwasne piwo“ warjeć.

Pjenjezy

Schtó je žebi pjenjesy wumyślił? Mój knježe: Schtó je stare ludowe baje spisał, wot koho pokhadźeja stare ludowe spěwy? Schtó je žebi pjenjesy wumyślił, to njeje dozyta tak wažne. Wón njech wotpokuje w mérje a wjeselí so swojeje njepschitladomneje njesmjertnosće. Ale schtóž je žebi wumyślił pjenježnu nusu, běda jemu, pschińdże-li mi tutón jónu na wocži! Ssym sawérno pomérnje pokoj ludowaty cžłowjek a njemóju žane treje widżeć, ale pschińdże-li mi tamny cžłowjek jónu na préti, kotrejž je pjenježnu nusu na žwét pschinjesł, potom . . . t

Najnowiše z cyłeho swéta

— **Wuhlady na wjedro sa jutrischi pjatk:** Budże pomérnje rjenje a słónčne.

* **W Barlinskim cžahu, kotryž w nozy ¼1 hodźiny do Drjezdżan pschijědże, so w sandźenej nozy sa nuzowy powjos sejże. Cžahowy personal jene wojowe duwje wotewjene namaka. Po želesnizy pytajo cžełu žónsku namakachu. Wona pódła kolijow sady Drjezdżansko-Trachowskeho sastanischcża leżesche. Morwu jako 21letnu žiłujowu spóśnachu, kotraž je hacž dotal w Zschachwjach słužiła. Hacž so wo kamermordarstwo, sajesbożenje abo njesrunk jedna, njeje hischcże swésene.**

* **Po skónczenju dźiwadłowneje hry „Husarenfieber“ w Hildesheimskim měschczańskim dźiwadle dźiwadłowanizu z tym cżesnym, so jej blido z darami na jewischczu pschinjesechu. Mjes nimi bě też Hitlerowy wobraz a kwérjel ze šellu a kokatoschijowym znamjeschkom. Dźiwadłowniza so z jewischcza dźakowasche wołało: „Heil Hitler!“ Dźeł dźiwadłowych wopytarjow na jejny pósrow wotmołwi.**

Druhi dźeł wokasche „Phi!“ herjekasche a hwisdasche. Policiji so poradźi, měr bórsy sasso wobnowicz.

* **Na statnej dróhy w Niederhaślawje automobil, kotrehoż motor so nawjertny, nadobo wróżo jěžesche a po nahłym brjosy wósom metrow hłuboko do réki sajedże. Dołeż so wós ruče z wodu pjelnjesche, twjerdże sattlunjena nutska jedźoza žona do stracha pschińdże, so so tepi. Se wulkej prózu mózach zyłe pschemacžaun wukhowacz. Cžeżkowobschkodźeny wós so podźišcho wotwjese.**

* **S njepschestawažnymi dejschczemi w Bayerskim lésu a Schmrekowych horach je wulka woda wschěch réżkow a réčkow pisches brjohi stupiła a wokolny kraj powodźała. Woda bě wjetscha hacž pschi powodźenju léta 1903. Też w druhich hórskich stronach su powodźenja wjele schkody nacžiniłe.**

Towaŕstwowski powěstnik.

Kulow. Sokoł. Jutře pjatk we ½8 hodź. zhromadźizna wanje za sotry a bratrow, po tym zhromadźizna.

Drježdźany. Serb. towaŕstwo „Čornoboh“ změje 80. botu 4. smažnika wječor we 8 hodź. zhromadźiznu na Christianskej dróży 22 pola Steglichee.

Khróšćicy. Serbska Pólnica w Khróšćecach ma štwórtk 2. smažnika wječor we 8 hodź. w Dučmanec hosćencu zhromadźiznu z přednoškom. Prosy so wo bohaty wopyt. **Předsyda.**

Łužisko-Serbski Sokołski Zwjazk. Předsydstwo ma pjatk 3. smažnika wječor ½8 hodźin w Serbskim Domje wažne posedźenje. **Starosta.**

Lichań. „Zernička“ spěwa štwórtk wječor we 8 hodź. pola Siwartec w Lichanju.

Wo hrózbnych wojowanjach wo nabožinu w Indiskej. Kaž je so njedawno pisało, běchu w Bombayu a Kalkuće znowa ćežke wojowanja wo nabožinu mjez hindami a muhamedanami wudyrile. Přiwisnicy sebi mjez sobu swoje nabožne swjatočnosće kažachu. Samo sylne wotdźělenja policije njejamóchu wojowacych rozelnać. Naličichu přez tysac morjenych a zranjenych. Na wobrazu widźimy, kak muhamedanojo nadobu wobkhoda jeneho hindu, kiž běchu wurubili, na dróży spala.

Foto-dźěła

wuwjedujemoj

(Wuwiwanje a kopěrowanje)

Wotedate:	Hotowe:
w 10 hodź.	w 14 hodź.
w 14 hodź.	w 18 hodź.
w 17 hodź.	w 10 hodź. rano

drogerie
Strauch Kolde
Bautzen
Wobkedźujće naš kaśćik we khěžnych durjach

Gumij za koła
we wulkim wubjerku jara turjo pola
Br. Thomas w Budyšinje
na Kamjentnej hasy 16

Popřikazni předawam
nowy šatowy khamor 40,- nowy drastowy khamor 38,- a nimale nowe łoža wot 8,- stólcy wot 3,-, trieb. kuchnja, 7 dźěle, 70,-, kaž też žonjace a mužace kola směšnje tunjo
Scifertee składn. kupźe
na Kamjentnej hasy 29

Hdyž maće něšto na předań daće mały nazwěstk do Serbsk. Now.

Meble
a polsirowane twory
poruča
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Róžowej hasy 15 :: Sym Serb!

Dobre wupjerki
2 pošł.: 15.60 14.40 **12.60**
1½ pošł.: 13.— 12.20 **9.80**
A. Kasper
měj. J. Pilopp
w Budyšinje

Groćane pletwa
Kałaty grót
Róla 220—230 m **9.00** hr.
Franz Schneider u. Schulze
w Budyšinje
na Kamjentnej hasy 13

Najwyšši rekord cigara po 6²/₃ pj.

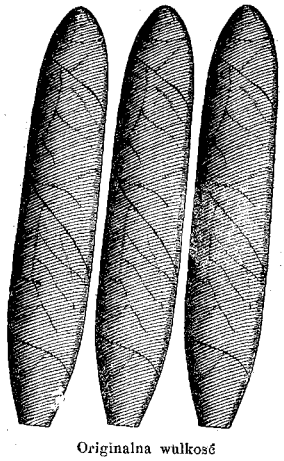

Originalna wulkosć
3 štuk 20 pj.
miła — tyjna — pikantna
a nimo teho też hišće
6% rabata
Willy Beutner
w Budyšinje na Lawskich hrjebjach 14

Přepołoženje wobkhoda
Swojim česćenym woteběrarjam a wobydlerjam w Budyšinje a wokolinje z tutym wozjewjam, zo swój wobkhod **„Zbytkowa hala“** jutře 3. junija
na Seminarsku hasu 1 přepołožu
Dźakuju so za hač dotal spožčenu dowěru a prošu, zo by so mi tuta dowěra też na dalše wopokazała.
Z počesćowanjom
Kurt Jäger, „Hala zbytkow“

Žiwnosć
wok. 12 kórcow, blizko města so kupi abo pyta. Połowca móže so hnydom napłaćić.
Bliže zhonić we wud. S. N.

Dobre běrny
k jěźi a picowanju su na předań w Jitku čo. 24

Kotej, kakao kolon. twory
Kurio
Zwonk. Lawska hasa 24

Nowe a tricbane
meble
a wutykane wěcy
kóždeje družiny poruča
Fr. Wenzel
jenož na Hornčeńskej h. 11
Też na wotpłaćowanje

Dźěl. schórznuchi
bjes łaja, wołnjane
a zwern: 1.30 1.10 —.95
A. Kasper
měj. J. Pilopp
w Budyšinje

Kupujće pola našich inserentow

Na drastowy swjedźeń w Mulkecach
njedźelu 5. junija t. l. popołdnju w 1 hodź. přeprošujemy cyły serbski lud. W 2 hodź. budźe **swjedźeński čah přez wies**, hdźež pokazamy naše narodne drasty, swažbu a gejnje, potom na lucy kwasne reje ze serbskej hudźbu a pyšnymi rejemi (Reigen). Też Nowomĕšćanscy so we swojich wosebitych narodnych drastach wobdźěla. Swjedźeński rěčnik je k. Šewčik z Komorowa. — Přińdźe wšitcy a pomhajće nam porjeńšić naš serbski domowinski swjedźeń. Mulkečanska młodźina.

843 kołowych wobručow a šlawchow
dostach w mejl.
Mój wulki wobrot dopokazuje nanajlěpje, zo też Wy pola mje jara tunjo kupjeće
Jan Schiebach
w Budyšinje, na Mužakowskej dróży 4
Předawanje jenož na Mužakowskej dróży 4. Wobkedźujće moju wustajeńcu we wulkadnym wokne na Hornčeńskej hasy 18

Za swjatok tydźenja (Wochenend)
Wobleki a tale k wušiwanju
po wšěch płaćiznach a w jara rjanych rysowańkach
Ernst Günther wosebity wobkhod ručnych dźěłow **w Budyšinje** Tel. 2588 na Žitn. hasy 9

Privatny docent
dr. med. H. Kästner
je so z pućowanja wrócił

Přiloha k čisłu 127

SERBSKE NOWINY

Štwórtk 2. junija 1932

Wopytajće Budyski drastowy swjedźeń!

Tuto wobrazowe namolwjenje, kiž wot Budyskeho rysowarja Huga Schwarza pokhada, dyrbi poslednje wabjenje Budyskeho wobchadneho towarstwa k wulkemu wickowemu a drastowemu swjedźenjej, kiž so pschichodnu sobotu a njedźelu w naschim měsće wschewjedze. Po dotalnych pschihotach a pschipowědźenjach ma so pschi rjanym wjedrje liczick z polnym poradźenjom tutoho wulkeho pschedewsaca, kiž budźe wosebje pschihódne wupadowacz w naschich powabnych haskach a kucźikach.

Wobschérnje je so na tuto pschedewsaće wabiło. Niz mjenje dyźi 800 pišanych płakatow, po namjeze Rudolfa Warnecki, je so po zyłej Łužicy hacz do połnoźnych Czech rosćěrilo. Też w Drježdźanach, Lipsku a Kamjenicy so wupowěsnychu. Potom je so něhoże 2000 pschesprošenjow z programami wupósłało. W mnohich nowinach je so nastawk „Budyschin, město drastow“ wot O. Flössela wozišćiłcał. Někto je so pschiwabjenje z nawěschkami skónčiło. Wusprěch pschiwabjenja po sdaću też njewuwostanje. Se wschěch kónčin Hornjeje a Delnjeje Łužicy, Delnjeje Schlesiskeje, Braniborskeje, połnoźnych Czech, ale też se Srjedźeje a nawjeczorneje Sakskeje su pschiwodźenja dóschle. Sarjowniki wožebity cźah z Libreza do Budyschina ma hižom 600 samolubjenych. Sću też wotmyslene wožebite autobusy a pschipowědźene towarstwa z Chorjeła, Lubija, Zitawy, Kjelčina, Sakskeje, Rumburka atd. Wojedu też wožebit: kamjenc awtomobilow do Budyschina, też puczowanišći běrn „Leipziger Neueste Nachrichten“ sarjaduje sasó wožebitu jězdu do Budyschina. Tow. Budyskich krajanow w Drježdźanach pschijeźe do domizny. Też wichelake žónsk. tow. z Delnjeje Łužicy su so pschipowědźałe. K nim pschidruża so hišcze ludowe dźiwadłowe sjednoćenstwa z Ruchnowa, Olbersdorfa pola Zitawy, Wulkeho Schmanowa, Lěwalda, Wuhanczicy Kobliz a bratrowstwo njerźenjezow z Biskopiz, kiž aktiwnje zobustkuja. —

Budyschin steji potajkim pschichodnu njedźelu we wurjadnej mérje w znamjenju žiwjeneho wobchada zujoch. „Für Tönende Wochenschau“ wuźije pschihódnu składnosć k sajimawym filmowanjam. Też znaty domjoćuźiši filmowy amater Gottfried Schüller z Wjarnaczicy je pschilubił, so pschiźe, so by fotografował k wudospołnjenju swojeho domizniskeho filma. S filmowym towarstwom „Emelka“ so hišcze jedna. Pschipowědźili su so też za jeho Barlinzy nowinzy fotografojo, kaž hižom pschi jejkalenju.

Pschedewsaće hame se swojimi barbotymi wobrazami a powabnym stuttkowanjom wěsće wschitke pschećo dopjelni. Hižom Łužiski dźiwadłowy wjeczor slobotu w měšćanskim dźiwadle budźe pschijomny zapoczatk. Schtyri wschelake ludowe dźiwadłowe sjednoćenstwa tu na dokonjane waschnje łužiske ludowe wumělstwo postiwa a z dialektom a wjeselnymi drastowymi rejemi wustupja. Nahwažnische sa njedźelu je wulki drastowy cźah, kiž so dopoldnja 1/2 11 h. na Połnoćnej dróży zapoczinje, a wjeliki zjednoćenski popołdnju na Mjasowym torhoschcu, hdźež so wjesna hudźba, domizniska hra a drastowe reje postiwa. K Łužiskemu dźiwadłowemu wjeczorej sóeraja so jenoź male płaćizny. Wschi wicznym zjednoćenju płaćeja město k sedźenju 1 hr. a nowak pschistup na Mjasowe torhoschcjo 50 pj.

Naše serbske narodne reje

Serbske narodne reje su sobu najrozdźelenische kultiwne wobsedźenstwo Serbskeho ludu. Mamy jich wjele, so to ani hamy njewěrimy. So je to wěrno, praja cźi naschi stari herzy w katolskich Serbach, w ewangelskich Serbach, w sakskej a pruskej Hornjej Łužicy a też w Delnjej Łužicy. Jara dźakowne polo sa naschich ludowědnikow by było hromadźenje tutych sastarskich rejow, k kotrymž su też często hischcze spěwne melodije sakhowane. Jenoź w katolskich Serbach su wone sdźěła žiwe pschi kwasach a druhich zjednoćenskich swjedźenjach, tola też na kermuschnym dnju wosadny. W ewangelskich Serbach je moderna reja tak postkupowała, so ledy prawu serbsku reju we towarstwoschczi Serbow nadeńdźeli. Naschi Holanczenjo a Delnjołużiczenjo pěstuja hischcze dźensa serbske reje a to stari a mlodźi.

Jako sobu najpřeńschi hromadźesche Kozor serbske reje a je w sćromadnej sbérce wuda. Jemu sledowaschе we najnowischim cźasu naschi mišchtr Bjarnat Krawc z wudaćom sbérki 15 serbskich rejow. Hdyž bě Kozorowy wudawk w rosjasnjenju rejow njedospołny, tak žiwjeny wo Krawzowym wudawki prajeć, so japańske dospołnje naruna. Schtó pak hromadźi nětko dale naschе serbske narodne reje? Abo dyrbi snadź Němc pschińdź a je sbérać a wudawać jako „deutsches Volkskuriosum“?

Schtó z mlodych dopředstejskich ludowědnikow pschewsinje z wutrajnej aktiwnosću tuto wažne dźěło?

Psched létom hischcze cźitachmy cźasto w Sserbskich Nowinach“ rosprawy wo tkanych serbskich narodnych rejow w serbskich towarstwach a hołosliskich jednotach. Kaž wotrěsnjene sda so nadobo tuto sdobne prózowanje być! Bě to prěnje zaplomjenjenje — abo jenoź jensazija? Czehodla njepěstujemy dale naschе rjane serbske reje a je njepschejenjepeny na wschě serbske zjednoćenje, do wschěch wjesow serbskeho kraja, so bychu zdy bole w serbskim kraju?! Schto je někajki zuwak abo jazz pornjo naschim rjanym serbskim rejam! Je to zjaw bludnosće, kiž so je zjewom z ludowemo domorodneho žiwjenja ženje měrićej njemóże! Schtóž wjacha jako hamp skakacz na zjednjenju, ale jako dostojny Serb rejowaci, tón móże jenoź serbskej reji hołdowaćl

Dajmy zasó naschemu serbskemu krajej też se serbskej reju serbski ras domizny a cźeśeźny žebi naschich starych Sserbow herbstwo, pschetož wone je wjele wjele hódniše a wažniše, hacź pruša nowsho cźasa . . .

Wy mlodźi a stari, rejowajce serbsku reju, kiž je dobry kruch serbskeje domizny! -k.

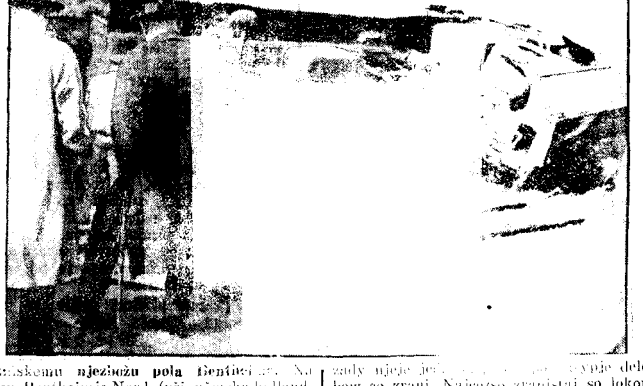

K železniskemu njezboju pola Bentheim. Na dwórnišću w Bentheimje-Nord (při němsko-holandskich mjezach) so při wopačnym wuhibjenju kolijow lokomotiwa wosoboweho cźaha zwróći. Wóz, kiž zadły njeje jen[illegible] dele. 17 wosobow so zrani. Najcežso zranjeny so lokomotiwnik a tepjeŕ. Nastata škoda je khětre wulka. Na wobrazu widźimy powróćenu lokomotiwu wosoboweho cźaha.

Pjenježny list

Stawizna wo paduschstwje.

Hnydom na prěnjej stronje nowin stejesche nawěschtk se schérokimi pišmikami:

„W saúdźenej nozy skući so khrobłe sadobycźe do kontora pschekupza Lenowa. Krótko do połnoźy je so tam z pišanskeho blida pjenježny list z pjeć tyšaz hriwnami kradnył. Wo skućerju njeje žanoho šleda. Próstdnu wobalku mózachu njedaloko městna namakaćz, hdźež je so paduschstwo stało.“

Pschekupz Lenow pokaji nowiny z ruki. Trochcźku so poźmėwtowasche, bjes toho pak so mohł pschewinycź wěstu njespokojnosć.

Sastupi mužiki.

Kriminalna polizija. Pschińdu dla sadobycźa. Byschcźe mi proschu na nětkotre praschenja wotmołwiłi?“

Lenow rjekny: „Radłubje.“

„Sa cźo běchu kradnjene pjeć tyšaz hriwnow posłajene?“

„K zaplaćenju sličźowanja.“

„Khwataschе wěs je sličźowanku? Ssu Waš tutych pjenjes dla hižo napominali?“

„Haj!“

„A schto chcźeće nětk cźinicź? Móżeće sličźowanje hischcźe jónu zaplaćicź?“

„Nē. Hnydom to bohužel njemóżu. Nadźijam pak so, so smėje mój wěricźel dorosumjenja, dokelž sym njewinowaty do tutoho położenja pschischoł.“

Komišar wopraschа so pomału: „Tak wjele kaž je mi znate, je list je saúdźeneho tydźenja, w kotrymž so Waschi wěricźel wuraźnje wupraja, so zapada wón pschecźiwo Wam namjet na wotewrjenje konkursa, njemóżeće-li sličźowanje za tři dny zaplaćicź.“

Lenow bywasche njewěsty: „Ja — ja wěrju, so tajki list dostach. Ale tuto sadobycźe dyrbi so tola hinak pohódnoćicź. Nimo toho sym połnje sawěsćeny, zo so jenu pjenjesy sawěsće dostanje.“

„Hischcźe jene praschenje, knjes Lenowje“, komišar pokraczowasche, „proschu pak Waš, so chcźeli sebi dokładnje pschemóźicź, schtož wotmotwicje: S wołtel měsejschcze tute pjeć tyšaz hriwnow, kotrež běchu posdaćzenje w pjenježnym lisce?“

„Pschedewsaćh saúdźeny tydźeń wožebje derje.“

„Tomu tak njeje. Ssmy hižo wjesćili, so wucźini Waschi poślednji tydźeński wobrot runje dwaj tyšaz a dwě sće hriwnow. Praješe, knjes Lenowje, njeby było lepje, hdy bychcźe so zyle wusnali?“

„Haj — ja — ja —“

W tutym wokomiku wocźinichu so durje. Do sjtwy sastupi mužiki.

„Wodaj cźe“, rjekny wón, „pschińdu dla paduschstwa.“

Komišar so troschku sadsiwa. „To mje zajimuje.“

Zuby na tamneho schibale pohladny.

„Myślu, žebi, so sće jedyn z polizije. Sstyschcźe, mózu pokradnjene pjeć tyšaz hriwnow zaso wobstarać. S wumėnjenjom wěso, so knjes Lenow swoju wobkhórzbu zaso wrócźi a polizija so z należnosću wjazy njeslabèra.“

Po tutych słowach nasta dlěscha pschestawka.

Komišar zapschimny jako prěni: „Ssu-li pjenjesy ja dwě hodźinje zaso tu, potom nimam ja z należnosću nicźo wjazy cźinicź.“

Lenow pschihłoßowasche z hłowu, bjes toho so by mohł słowcźka wupraji.

Zuby wucźeże listowniu: „Tu su pjeć tyšaz hriwnow. Sym je wczera w nozy kradnył. Wusnawam so toho a wobžaruju hanibny stutt.“

Lenow pschimasche so pjenjes z pschepotazhmaj rukomaj. Zuby so poźmėwtowasche: „Proschu Waš hischcźe, so chzyli mi wrócźenje kradnjenych pjenjes pišomnje wobtwrdźicź. Też Wy, knjes komišar, chzyli jako swjedk podpisaćz, so njetrjebam žaneho pschecźeźehowanja se strony polizije wjazy wocźakowacź.“

Tak so sta.

Hdyž běchtaj wobaj woteschłoj, wudźerasche Lenow pschezo hischcźe sadźiwany na pjenjesy we zwojimaj rukomaj. Wón njebėsche wczera telko wobježdźał. Dyrbjesche so za tutón sadwětowany srědk rosrudźicź. Psched někotrymi mjeńschinami hischcźe bě był zwólniwy, so komišarej wujnacź, so je paduschstwo było jenoź wumysłena wěc.

Tydźeń posdźischo pschijjewi złužobnik: „Zuby knjes chce rady z Wami wěsće należnosće dla porěcźeć.“

„Njech stupi bliže.“

Lenow bě postanył. Durje so wotewrichu. Jemu hižo znaty mužiki sastupi. Zuby, kotryž Lenowej dźenza k druhemu rasći napischeczíwo stupi, zmėjesche so.

„Mje drje njejsće wocźakowali.? Njebojcźe so, njepschińdu, so bych Wam njelubosnosće pschihotował.“

„Ale, ale — kak — “

Zuby połdźenywschi sapocza: „Scźe so sawěsće hižo husto praścheli, schtó je mohł tamny mužiki być, kiž pschinjesche Wam pjenjesy wrócźo, kotrež njebėchu so Wam ženje kradnyle. Chzu Wam dźenza rozsajsnicź, cźehodla to cźinjach. Pschijėdźech runje do tutoho města a słyschach wschudźe wo sadobycźu pola Waš, schtož žadyn cźłowjek nochcźesche wěricź. Kóżdy rěcźeschе wo tym, so sće wschitko jenoź pschihotowali a wudawali, dokelž chzyschcźe so psched konkursom schkitacź. Někto bě so Waschi pjenježny list krótko do połnoźy kradnył. We zamjnej hodźinje pak wopytach ja worzlowe thamory jenje Barlinskeje banki a namakach tam daloko psches dwě sće tyšaz hriwnow. Po tutym zwojim dźele wopuschcźich hnydom Barlin a stónczich zwoju jězbu zyle pschipadnje tu we Waschim měsće. Je Wam nětkole zajme, so so za mnje mytowasche, pjeć tyšaz hriwnow zaplacźicź, dokelž chzych wot polizije wobtrucźene měcź, so běch so w tamnej nozy we womnym cźasu pola Waš zadobywschi pjenjesy kradnył? Nasajtra wróćich so potom do Barlina a buch tež hnydom zajaty, dokelž bě polizija spóstała, so jedna so pschi sadobycźu do banki po widźom sdaćzu wo moje dźěło. Za połojšich pak jim wobkrucźenje Waschеho komišara na blido, woni telefonowachu z Barlina na Waschu polizju, so bychu so wo wopraždźitosći dokumenta pschepruwowdźili, schtož je tam też wše wobtrucźi. Dokelž pak njemėje so cźłowjek w zamjnej hodźinje na dwėmaj městnomaj sadobycź, dyrbjachu mje puschcźicź.“ wj.

Sokołstwo, šport a hry

Do srjedźneho sokołskeho wokrjesa!

Njedźelu 19. junija wotměje so w Lichanju zlět srjedźneho sokołskeho wokrjesa. Sčinju z tutym wokrjesne jednoty na to kedźbne, zo bychu so z tuchom dali do dźěła za tutón zlět a sćěhowace postajenja wobkedźbowali, kajkež ma kóžda jednota na zlěće předwjesć.

Radwořsko prostne (prostne loúšeho Radwořskeho zlěta) ma zwučować cyły wokrjes zhromadnje. Tu njech so bratřa načolnicy za to postaraja, zo by je kóždy bratr jich jednoty dospołnje wobkedźbował. Delnjo-Wujezdźanska jednota zwnčuje swojo powitanske prostne. Sotry Budyskeje jednoty předwjedu prostne Radwořskeho zlěta. Dale předwjedźe so nowe zlětowe prostne (wokrjesne). Narjady maju zwučować: Poršicy wysoki prěkń. Delni Wujezd bradła, Radwoř konja. We wšelěžiznach je postajene sćěhowace: Lichań prěkń, Budyšin skoki přez konja, sotry maju wólne přewostajene. Poršicy powjaz ćahać. Khwaćicy nizke bradła. Radwoř skok ze žerdku. Delni Wujezd brěmjenja. Po programje swjedźeńska scena (cyły wokrjes) a po tutej bólkopanje Poršicy přećiwo Radworjej. Započatk je pop. ½3 hodźin. Pruha za Radwořske prostne je z dypkom ½2 hodź. Sotry, brawa, wobkedźbujće tutón porjad a złožće so po nim. Waše heslo njech je „ze 100 proc. lićbu na tutón naš zlět!" A z tym bychmy najlěpje wotrazyli njewoprawjeny dopis dla našeho wokrjesa w 2. čisle lětušich Sokołskich Listow.

Pjasćowanje.

Carnera zbity. Póndźelu wječor pjasćowaštaj we Londonje italski hobr Primo Carnera a Kanadian Larry Gains. Cornuch zbi italskeho hobra po dypkach, to je wukon, kiž je so poslednje lěta mało pjasćowarjam poradźił. *Gains je z tym swětej pokazał, zo je možno nad Carneru dobyć.*

Amerikanski swětowy rekord w storkanju kule. Brix ze Zjednoćenych Statow, kiž nětkle kulu 16,07 metrow daloko storči. Z tym je wón rekord Němca Hirschfelda přetrjechił, jeli zo je swój stork pod předpisanymi wuměnjenjemi wuwjedł.

Rumunski lětarski prync na zajědojćenje wumrěł. Pryno Jonel Ghika, znaty rumunski lětar, kotrehož bjez wědomja za wodźidłom jeho automobilą sedźo namakachu. Bórzy na to wón w khorowni wumrě. Wón je so pječa z přezmérnym wuživanjom pohłušaceho jěda zajědojćił.

Wohnjowobornistwo

S Hojerja. Tudomna dobrowólna wohnjowa woboma swjedźeńsche njedźelu swoje 10 lětne wobstatkje w Liebigec hoscenzu. Přichi njezpěchiwódnym wjebrje běšche swjedźeń zbabje wopytany.

S Rowje Wsy pola Mikowa. Dobrowólna wohnjowa woboma wošwjećeji njedźelu swoje 3 lětne wobstatkje. Sobotu wotpołdnjow swoju nowu spyknowinju je stupańskej wěcu. Rano wot 7 do 8 hodź. wotmě so swjećowanje. Popołdnju sarjadowasche so swjedźeńšći cyah po wsy. Na swjedźeńšćeju dźěrżachu so někotre rěče. Sćehowace wječorne zkónčeše so z prudowanjom woboru přichi stupańskej wěži.

Swójbne powěsće

Semrěli: Engelbert Zwilich, maschinšti formař we Budyšinje, 28 lět; khowanje je dźensa schtwórtk. — Alfred Jurij Pilz, hołcjenjarjowe w Smolerju, 51 lět; wanje budźe hobotu pop. ½4 hodź. wot farskeho domu. — Martha Neumannowa rodź. Langej w Budyšinje, 36 lět; khowanje je dźensa schtwórtk. — Thálina rodź. Loosez we Wojerowcach, 47 lět; kha budźe hobotu pop. ½3 hodź. wot žarowańskeho domu.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Daněwa w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

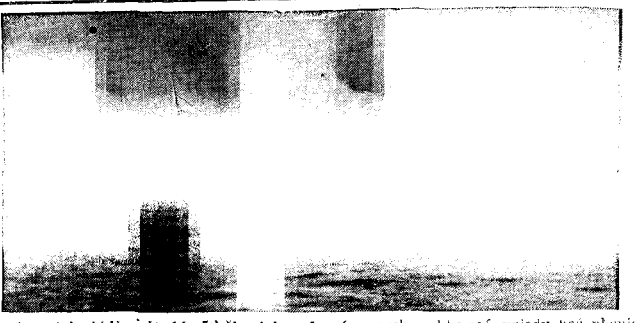

Při spalenju tutejc łódže přindže 52 člowjekow wo žiwjenje. Prěni originalny wobraz wo wohnju na francowskim parniku „Georges Philippar". Łódže, kiž běchu na pomoc přikhwatałe, běchu zamohłe wjetšinu pućowacych wukhować, prjedy hač płomjenja kabiny přimachu. Njedźiwajcy teho pak so hišće 52 člowjekow ze spalenej łódźu w mórskich žołmach zhubi.

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk, 2. junija 1932.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	16,48	100 čěskosł. krónow	12,465
100 šwajc. frankow	82,39	100 franc. frankow	16,61

Na **bursach** w Němskej wčera kurzy akzijow dale stajacy postupowachu a kurzy rentow so swobrěda dale wotdrjebjowachu. Posdźišcho sta so pscheměnjenje na bursach, kurzy rentow so zesylnichu a te akzijow, so zeslabjowachu. Nowe statne knježerstwo je so pjerća rapnje pschećiwo kóždej nowej inflaciji wupraiło. Nowy minister statneje wobory je Schlitcher je w rozmołwje se sasinyzom jenoj schwoźkje nowiny měnił, so nowe knježerstwo nowu inflaciju ženje njepschidła.

Produktowe wiki běchu žiwjsche hač dotal. Sypnjenje běchu wobzbje płaćišiny za posdźišche termije, potajkim sa nowe žito. W hotowym sornje pschenża sapowo 10 pj., posuzi, nasymści jećmjenj a wowsa wo 5 pj. Na produktowych wikach podobnje kaž na bursach so wothdonoseńcja pjenjes bojachu. Čim mjnje pu pjenjesy hódne, čim wyschc pu płaćišiny. Wotpokasanje kóždeje inflazije je strany nowcho knježerstwa, hnano też produktowe wiki směruje.

Zentnar płaćeschce wežera w Barlinje:

Pschenicy 13,45—13,55 (13,20—13,30) hr., rožki 9,80 hač 9,90 (9,75—9,85) hr., jećmjenja, nalětnjeho (9,30 hač 9,65 hr.), nasymšteho 8,75—9,10 (8,90—9,25) hr., wowsa 8,20—8,35 (8—8,15) hr.,

w termijowym wikowanju:

pschenicy:

sa meju: (13,77½—13,75 hr.),
sa julij: 13,85—13,87½ (13,37½—13,45) hr.,
sa september: 11,90—11,95 (11,17½—11,20) hr.,
sa oktober: 11,85 hrywnow,
sa dezember: 12,18¾—12,15 hr.,

rožki:

sa julij: 9,52½—9,50 (9,25) hr.,
sa september: 9,35—9,40 (8,95—8,97½) hr.,

wowsa:

sa meju: (8,70 hr.),
sa julij: 8,87½ (8,80) hr.,
sa september: 7,80 (7,55) hr.

Płaćišiny w spinkach pu płaćišiny tydźenšich wikow. Hódźa pak žane njejsu naspomnjene, so njepscheměnichu.

Někotre płaćišiny z Dřezdźanskich wikow.

Tu płaćachu za mjode huńy 2—5 (2—3) hr., kačata 1—1,50 hr., kury, stare 3—5 hr., mjode 3—5 hr., hołbje 60—100 pj., huńy, sarěšane 1,30—1,40 hr., kački, sarěšane 1,40—1,50 hr., kury, stare, sarěšane 80—100 pj. (1,20—1,50) hr., mjode sarěšane 1,20—1,50 hr., karpy 90 pj., schejzki 80—100 pj., linty 80—130 pj., jabłuka 15—40 pj., bórny (zentnar) 3,50—4,50 hr., (punt) 4 hač 5 pj., loboda, jódźna 18—20 (8—10) pj., zbyła 15 hač 18 (18—20) pj., trěći 70—80 pj., kołotej (kerčeŕ) 5—8 (8—12) pj., kał, běły 12—15 (10—12) pj., čjerwjeny (15—20 pj.), hrochoty 45—70 pj., kišały (12 pj.), pětrschilka (wałeŕ) 6—8 pj., hromak (Spargel) 25—80 (40 hač 60) pj., rjerwjeń 8—10 pj., butra 1,35—1,70 (1,40 hač 1,70) hr., jejo 8—9 pj.

Płaćišiny w spinkach pu płaćišiny tydźenšich wikow. Hódźa pak žane njejsu naspomnjene, so njepscheměnichu.

Ssudnište powěsće.

Pschehadźowanja:

Piatk 3. junija 1932

w Jěrjowje we Schołcźicy hoscenzu, rano we 8 hodź.: Krowa, čornoběła schała;

w Khróšćanach we Herbstej gryche, dop. we 10 hodź.: Sofa a mječahowace hlidło;

w Bikopicach na zhudnišcje, dop. we 9 hodź.: Wschelake meble, klawěr, schtrikowany wós, płokaza maschina, schijaza maschina, radio, pišańskej stroj, motor 1 PS, wschelake lampy, klamowe pokładnje, kowańska zběrka, gramofon, złote a sćěborne twory, mužaze wobleki, cžopje wobuća, drjewjanay;

w Bluńu we hoscenzu, dop. we 10 hodź.: Jałowa, pěsańske kólo a motorske kolo;

w Bórku pola Wojerez we hoscenzu, pop. we 3 hodź.: Krowa.

Sobotu 4. junija 1932

we **Wojerezach** we hoscenzu „K złotemu lawej", dop. we 10 hodź.: Bufet, klamowa pokładnja.

Khěža z něhdźe pol jutrom ležownosće, hluschaza Hanu Smolerjowej rodź. Nowakej we Schprjewźach we tak mjenowanej blišej schěrokej. Pschehadźowanje budźe hobotu 10. septembra 1932, dop. we 9 hodź. we Wojerezach na zhudnišcje.

Konkursowe jednanje:

Ssud je Wunkurs wotewrił nad samostajeńskim 27. 4. 32 semrěteho prawišnika justizneho radźićela Otty Wehsera w Budyšinje na Nowych hrjebjach čo. 16. Za sarjadnika prawišnika justizneho radźićela dr. Hermana w Budyšinje pomjenowanyschi. 1. termina budźe pjatk 29. 6. 32, dop. ½11 hodź. 2. termin budźe pjatk 13. 7. 32, dop. ½11 hodź. Wobě w Budyšinje na zhudnišcje wó jsmje 141.

Ssud je w konkursu nad samožencjom pschekupca Emila Breuchela na Nowosalzańskej dróšy 7 zkónčnjacu terminu na pjatk 6. 7. 32, dop. ½11 hodź. do Budyšina na zhudnišcje, jsmo 141 swołał.

Ssud je dźěłaćerjej Janej Augustej Heidźi, rodź. 1. 11. 81. na Žiwjenje, dla wopitowanja khudobneje prawa pomocy nałětnosće sajo wróćił.

Hamtske powěsće.

Finanzny hamt w Budyšinje pschedawa dyrbjacy pjatk 4. junija 1932, dop. wot 9 hodź. w finanznym hamće na Sedmanskej dróšy čo. 17: Wobleki, žonjaze a mužaze mantle, dźěćaze schaty, nože, wiolicki, wschelake sćěborne twory, złotu narucžnizu, mandlamu, schijazu maschinu, mužaze kolo, gramofon, radia, klamowu pokładnju, kuchinski stoł, motorske kolo, 3 durje sajerakli, 3 hrodnišće a 4 bidaške graty, žonjazy kožuch, žonjaze šuhwinje, tkaniny na wobleki a 4 spěchnje schijaze maschiny z motorskim cžerjenjom.

Swěsćenske jednanja.

Swěsćenske jednanja sćěhowanych ratarskich statkach:

ratarja Pawoła Käpplerja we Wotbramcach čo. 22;
ratarja Pawoła Pečela we Wjasowizy na Lipowej horje;
ratarja Gustawa Pohonca w Lichanju čo. 4;
ratarja Emila Preuschc w Mjedźichu čo. 7;
ratarja Michała Hajnki w Jatzeńay 9 pola Njeswačidła;
ratarja Jana Hockera w Nowej Wjesy pola Suborneje.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, newak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje

	1. 6.	31. 5.		1. 6.	31. 5.
Pšenica	269-271	267-269	bunv	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	196-198	196-198	woka	16,0-18,0	16,0-18,0
ječmjeń, nal.	—	—	módre lupiny	10,0-11,5	10,0-11,5
ječmjeń	175-182	173-182	žołte lupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
wows	164-167	161-164	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosušk	—	10,5
pšeńć. muka	2,2-35,7	32,2-35,7	lany wosušk	10,6	8,80
ržana muka	5,8-27,7	25,7-27,7	zwch.kruhanć	8,80	—
pš. wotruby	10,7 11,2	10,7-11,2	bernj. kruški	—	1,45-1,6
ržane „	9,6-10,1	9,6-10,0	syno, 50 kg	1,45-1,6	1,25-1,45
rapa	—	—	ržana sloma	1,25-1,45	1,05-1,20
hrôch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,(	pšeńć. „	1,05-1,20	1,05-1,20
lane symjo	—	—	wowsna „	1,05-1,20	1,05-1,20
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18 (	ječna „	1,05-1,2.	1,05-1,20

SERBSKE WOTNY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósce a pola dowérnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobcežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezbožeňza z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospolnje bědny. Kóžde znjezbožeňze dyrbi abonent hnydom lutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeňza dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 128 — **Budyšin — Pjatk, 3. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Nowe němske knježeŕstwo so wudospołniło

Schwörrk pśihpołdnju je žo nźmšśe knježeŕstwo wuspołniłoo. Nźmšśi president je pomjenował:

nźmšśeho pósłanca dr. ſ **Neuratha** w Londonje jo z ćmsśeho ſwonkowneho ministra;

hrašu **Schwerina-Krosigka** ſa nźmšśeho finanzneho ministra;

bayerſkeho justizneho ministra **dr. Gürtnera** ſa nźmšśeho justizneho ministra;

Lipšćanſki wyšśi bórgmišćerjanoſta **Goerdeler** je w bliſchim ćaſu ſa nźmšśeho dźełoweho ministra pomjenuje.

Schtwórrk popołdnju bź je prěnje kabinettowe pohódźenje nowego nźmšśeho knježeŕstwa ſwołało. Prjedy tohoje je nźmſći kanzler ſ **Papen** ſ prezidentom nźmšśatneje banki dr. Lutherom rozrěčeł. Chźetaj hromadźe, najſkerje i wojerwjenjom, traſchazemu hibanju na burſy na pśheśćiwo ſtupiś.

Po dnjownym porjedźe nowego kabinettowego pohódźenja ſtaj je najprjódy dyrbjałoj ſtatny ſekretar w nźmšśej kanzliji a nowy nźmſći nowinſći ſchef pomjenowaś. Sa ſaſtojnſtwo nowinſkeho ſchefa je dotalneho ministerialneho dirigenta, tajneho radźićela ſ Kaufmanna, ſhladali.

Němski sejm so w bližšim času rozpušći

Zentrumſka ſtrona a bayerſka ludowa ſtrona ſtej ſ najwjetſchej wótroſću wutworjenje nowego nźmšśeho knježeŕſtwa kritiſowałej. Chźetej pjeća w nźmšśim ſejmje, hdyž je nowe knježeŕſtwo pſchedſtajiſ, pſcheśiwo njemu **namjet na wuprajenje njedowěrjenja** podaś. K wothłoſowanju pak wo nim njeńdźe. So by je wuprajenja njedowěrjenja ſminyło, knježeŕſtwo hnydom w prěnim pohódźenju **nźmſći ſejm rozpuſćiło.** To žnadź je hižo pſchichodny tydźeń ſtanje. Móžno je, ſo budźa w juliju hižo nowe wólby.

Papenowe wuprajenja před nowinarjemi

Nowy nźmſći kanzler ſ Papen je ſchtwórrk wječor nowinſćich ſaſtupnikow pſchijał, ſo by je jim wobſtejnoſći pſchedſtajił. W króśej rěći, w kótrejž pak nicžo wo ſwjatopolitiſkich wotpohładach njepraji, wón ſkładnoſć wuži, ſwojeho pſchedchadnika w ſaſtojnſtwje, dr. Brüninga, wó pśeſnaś. Nźmſći kanzler ſ Papen — ſympathiſſa połicija, kótraž pomérnje młodoſtny ſaćijſći cźini — wobſtaja na to pokaſa, ſo je jenn cźłowjej cźežko było, jako nahe Knił na měſtno muža ſtupiś, kótrehož dźełko je ſ pſchecźom pſchewodźał, ſo by k wulkemu wuſpěchej nźmſći lud dowjedło.

Amerikanske stejišćo k němskemu kanclerej Papenej

Nowy nźmſći kanzler ſ Papen je ſa cźaſ ſwětoweje wójny ſ nźmſkim wojeſkim attaſchejom we Waſhingtonje był. Tehdy je jemu aktowu toſchu kradnyli. Se ſapiſanmi, kótrejž žu žo w toſchi namakaſe, žu jeho winowali, ſo je tehdy ſabotažu, to je naćijnjenje ſchłody w amerikanſkej a kanadſkej induſtriji wodźił, kótraž je tehdy Franzouſkim, Jendźelſkim a Ruſku ſ wójnſkim materialom ſaſtarowała. Naćijnjena ſchłoda je wjele miljardow dollarow wućiniła. Pſcheśiwo Papenej, kótryž je žo hnydom po kradnjenju aktowoje toſche ſ Ameriki ſhubił, je žo tehdy žudniſe pſchepytanje ſawjedło. Hač dotal ſo amerikanſke knježeŕſtwo hiſchće njeje wo pomjenowanju Papena ſa nźmſkeho kanzlera wuprajiło, w privatnych rozrěčenjach pak je mėnjenje ſłyſcheć, ſo hiſdy je ſwětowoje wójny wjazy njeje, a ſo **Papenowe ſamopaſchnjſtwo w Sjednoćenych ſtatach w lěcze 1915 nima wliwa na jeho nětčiſiche ſtejiſchćo w Ameriźy.** George Medalia, njedawno pomjenowany ſwjaſkowy ſtatny ſaſtupnik ſa Newyork, je proſezowe akty wo Papenowym ſchłódnjſtwu dźełu namakał a ſpiſchił, ſo je pſchepytanje, pſcheśiwo njemu w lěcze 1916 ſawjedźene, **hiſchće w płaćiwoſći.** Wobſtejnjy ſtatny ſaſtupnik je na to hižo 8. měrca porucźił, ſo by ſo pſchepytanje ſaſtajiło.

Newyorſkite nowiny wo wohroženym ſhromadnym dźele Franzouſkeje ſ Nźmſkej rěcźa. „Newyork Evening Poſt" piſche, ſo, ma-li Hitler k mocy dóńcź, njech **ſo to radźicho hnydom ſtanje.** Njewěſtoſćcź cźełko na nerwy ſwěta cźiſchcźi, kótrejž žu bjes tehdy roſhorjene. „World Telegraph" mėni, ſo je pſchemėnjenje w nźmſkim knježeŕſtwje w pſchehowjedźorje Lauſanneſkeje konferency jara njepſchihódne.

Žane wuhlady na inflaciju

Nźmſći kanzler je ſchtwórrk dr. Luthera k roſprajenju pſchijał. Pſchi tym je žo wo wſchěch praſchenjach rěcźało, kótrejž žu ſa nadawki nźmſkoſtatneje banki wažne. Wo wſchěm žo pſchješenjeſcź nahladow dospi, wobjebje wo tym, ſo maju žo wſchě **experimenty ſ mėnu,** wobjebje w naſtupanju kredita, wuſmarkniwſ, i kótrychž by mohł ſtrach ſa wobſtacje mėny naſtaćź.

Opposiciske stejišćo statneje strony

Nźmſkobjednjſka frakcija ſtatneje ſtrony je wobſtajenje pſchijała, w kótrymž žo praji:ś

Nźmſka ſtatna ſtrona ſe **wſchej wěſtoſću Papenowy kabinett wotpokaſuje,** kótrejž je žo pſcheśiwo duchej nźmſćeje wuſtawy wuſtworił a je njedźiwajo na ſwonkownopolitiſke, finanſkownopolitiſke a hoſpodarſke ſtrony, jenož ſa to poſtajene, wukſajanja prawiznowych radikalnych ſtronow wumjeſeć, kótrejž pak nechźeja žanchu ſamoſtojnſja pſchewjaćź.

Papen do Lausanna póńdźe

Nowe nźmſke knježeŕſtwo budźe žo na Lauſanneſkej konferenzu naſkerje ſ nźmſkim kanzlerom ſ Papenom, ſ nowym nźmſkim ſwonkownym ministrom dr. ſ Neurathom a ſ nowym nźmſkim finanznym ministrom hrabjom Schwerinom ſaſtupowaś. Hrabja Schwerin wobjebje reparaziſke praſchenje ſnaje.

Papen z předsydstwa „Germanie" wustupił

Knjes ſ Papen je, dokeł je žo ſa nźmſkeho kanzlera pomjenował, ſwoje ſobuſtawſtwo w dohladowacej radźe akciowoho towarſtwa „Germania" ſkłoił. Wjedniſtwo w dohladowacej radźe „Germania" je dr. Florian Klöckner pſchewſał, kótryž je teherunja wulkoakcionar „Germania".

Sakski financny minister wo krajnych financach

Finanzny minister dr. **Hedrich** je wutoru w ſa'ſkim ſejmje wo ſakiſich finanzach roſprawił. Mjes druhim je prajił:

Poſlědniſcho hać hewak po ſuwiſenym waſchnju naćijił hoſpodarſkeho plana ſa lěto 1932 do rukow dóſtanjeće. Dopředka wobſlěcźenje nźmſkoſtatnych dawkowych dołhodow a pſchipokazanja dawkowego wuſtawſchka na nźmſke kraje je žo pſchezo jako mylne wupokaſało.

Woćzakowanje, ſo ſwětowa kriſa w lěcze 1931 poſtupiłaſi, a ſo ſo bjeſdźěłoſć a miſa ponjeſchiła, njeje ſo dopjelniło. Wuwoſ nźmſkeje induſtrije do wukraja je žo dale poćzeł a ſo ſkoro ſujemóžnił. Nekótre kraje ſu ſo ſamo k tworjenjenju ſwójkowanju wótkowanju wróćźile, kajſeż je lědma hiſchće mjes afrikanſkimi cźornochami namaka. W induſtriji dźěło pſchezo dale ſaſtawa, ſa Saksku ważna induſtrija jenož hiſchće ſ 30 prozentami ſwjeſchi prjedawſchich mozow dźěła, najbórje je w jeleſowej induſtriji a w tworſtwje, dokeł je pſches 90 prozentow organiſowanych dźěłaćerjow bjes dźěła. Nźmſke ludowe ſamoženje, 1928 hiſchće na 142 miljardow hriwnow wobliczene, dyrbi ſo dźeńſa dla ſmjerſchćenja hódnoſće po połojzy jako ſhubjene wobhładowaćź. Dyrbimy ſo teź ſmjeźej prajiś, ſo je ſo ſe ſamožnymi ſmykkami muſa ſtworſchiła. Nźmſka ſjawnoſć je wumėnjenja kótrejž wyſokeje kujettury, kótraž je hać 1929 trała, zyle pſcheſtajiła, je žo nadźijała, ſo budźe w pſchichodźe ſtajnje ſtaćź, a je po tym ſ'wa tyła a ſwoje hoſpodarſtwo wjedła. W cźaſu kriſy je **dawkowy wunoſchć na kataſtrofalne waſchnje wotebérał, wobjebje wunoſchć dołhodnoho dawka,** kótryž je žo w Saſſej nimale wo połojzu a w zyłej Nźmſkej wo 1¼ miljardy hrivnow ſmjeńſchił. Po roſprawje wuſtawa ſa ſlědźenje konjunktury je wunoſchć dawkow w Nźmſkej w lěcze 1931 wo 2 miljardźe hriwnow wróćźo ſchoł.

Hórje njebychmy mohli ſmyliś, hać hdy bychmy w nźmſkej politiji experimenty cźiniłi. **Druhu inflaciju,** kótraž by wobjebje ſchěroke ludowe worſchty potrjechiła, njebychmy mohli nijeſ. S waſchnjom, po kótrymž je nźmſki ſtat gmejnam ſpomożenje njeſabłuženych napołožił, ſu ſo **wſchelake gmejny ſe ſwójimi finanzami do cźežna ſajnałe, kótrejž dyrbi ſo jako ſtrach ſa naſuze krajne finanzy wobhładowaćź.** Liczba njeſabłużenych w ſpomożeńſtwje je wobjebje w nowiſchim cźaſu na wopraſowdźe traſchoze waſchnje pſchiběrała.

S roſcźenjom bjeſdźěłoſće je wunoſchk dawkow ſtajnje wróćźo ſchoł. Dokeł nźmſći ſtat dawkowy wunoſchk mjes jenotliwe nźmſće kraje po wuſkoſcźi wunoſchka jich dawkhodnoho dawka roſdźěła, je Saſſka w lěcze 1921 26 miliardowo hriwnow mjenje wot nźmſkeho ſtata pſchipokazane dóſtała.

So bychu ſo dołhody ſ wudawkami w hoſpodarſkim planje wurunale, je knježeŕſtwo wudawki tóžde lěto bóle wobwobjeſowało. W lěcze 1928 ſu wudawki 433 miljardow hriwnow wuczińile a ſu ſo w lěcze 1931 na 360 miljardow hriwnow ſnižile. W lěcze 1932 ſo wone porno lětu 1928 wo 88 miljardow hriwnow ſnjeſeńſcha.

78 miljonow hriwnow wjacy wudawkow pola němskeje železnicy w haprleji

Roſprawa wo poćzenju nźmſkeje żeleſnicy w haprleji 1932 praji, ſo **tworcowy wobtład** hiſchće ſenje **tak** ſłabły w haprleji był njeje, kaj lětha. Wón na niſtim ſ'hodźenku měrza ſtejo woſta. Wotłład wobjebow bź ſpoćatk haprleje dla ſkóńcźenja jutrownych próſdninow nejšćo ſwjeſchi. Wórſy pak ſo ſeſłały a wobſah měrzowego wotłłada njedoſpi. Měſaćzne ſlicźbowanje ſo ſ wjeſchim wuſawom 78 miljonow hriwnow pſchi 230 441 miljonach dołhodach a 308 465 miljonach wudawkach ſtónczi.

Nowe njemėry w Hamborńe

W Duisburgu-Hamborńe w dołhoježoſtnej Nźmſkej bź je wutoru popołdnju wulka cźrjódła dźełoujeńcźerjow ſpěłała. Hdyž połicija lud roſcźnjaſ pytajcźe, demonſtrantojo ſaſnjenje do njeje mjetachu, wołajo: „Prjeć ſ Wami!" Raſnje poſtupuju pak połicijſtojo ſkóńcźnje ſamochu ludowu cźrjódła roſcźnjaćź.

We wjeczornych hodźinach k nowym naſpłuſnoſćam dóńdźe. Nekótre wulkadne wokna jenych zyrobowych klamow wubichu. Połicija ſ gumijowym klumpachom lud ſe dróhow wuczińſcha a tři wołoſky ſaja.

Cźeźe ſrażenje ſo w dźeńcźerſkej koloniji w Obermarxlohu ſta. Cźrjódła wulkadne wokna jenych zyrobowych klamow roſbi a wſchelaku zyrobu pokradu. Hdyž połicija ſakroći, do njeje ſ kanjenjemi mjetachu a też ſtrělachu. Połicija ſtrělejo wotmołwi. Hać ſu ſo ludźo franili, njeje biſchće ſnate.

W Essenje klamy wurubili

W **Eſſenje** ſo hrjeda dopołdnja nźhdźe 20 muži do ſuſtawiſkich klamow w Zechenſkej dróſy w Eſſen-Schönnebeku dobu a ſijałko, połcje, ſwinjaze pleza a kołbaſy ſebra. Wórſy po tym cźrjódła pachołow po Langenhorſtſkej dróſy w Eſſenje-Altenjenje cźehujeſche a ſa ſobu tſoje klamy wutubi. Połicija dźeſaćź padnych jaja.

Pólski lud w pólskej změrniwoſći

Pólſki lud ſobuźarje powdźeje wo poſtajenych wójniſkich wotpohładach pólſkeje republiki rajnje wotpokaſuja, kótrejž njepſchećelſka agitacija a ſ wobſamknjenjemi ſwonkownego wuhbjerka nźmſkeho parlamenta roſcźerjeja. Tele powſtaće ſu wſorakowe wumėnjenja pſcheśiwo měrej a bjeſſtrachej. Sepjerajo ſo na prawo, mó; a ſprawnu ſnėrniwoſć ſo pólſki lud njeda ſ runowahi ſtorcźić, liczi ſ wěſtoſću na to, ſo budźe pólſke knježeŕſtwo też dale ſelbſtnu ſchkaranju wotewjeć, kótrejž je ſo pſchećiwo ſwětowemu měrej a bjeſſtrachej ſamėrźia." S tymile ſłowami ſo wutoru ſejmſka frakcija pólſkeho knježeŕſkowoho bloka wo nětčiſchej nźmſko-pólſkej napjatoſći wupraji. Pólſke knježeŕſtwo na wobſamknjenje nźmſkeho wukrajneho wubjerka njewotmołwi, ale da radſcho ludowemu ſaſtupjeŕſtwu rěcźeć. S tym ſrěbi we wukraju ſkwałbu dobywa, ſo ſo wróćźo dźeŕźi a ſo ſwadźe ſ pnćiſ dźe.

Też opposiciska kataſtrofa ſtrona je podobne wobſamknjenje pſchijała. Kaž ſo ſda, njeſłuſ rěcźe w nźmſkim wukrajnym wubjerku zyle bjeſ ſacźiſcźa na pólſke knježeŕſtwo woſtałe. Sſnadź ſ tym ſwiſnje, ſo je ſo runje w Tarnowje alarm na pruthu pſcheźiwo njepſchećelſkemu pluwowemu nadpadej wotmoł, pſchi kótrymż je ſo 50 000 wołobow ſ pjeźa dobrym wuſpěchom wobdźěliło.

Mor w dołhowječornej Africy

Jendźelſki wyšśi kommiſar dołhowječornje afriſkanſkeje unije je powěźeſe wo **wudyrjenju móra** w kraju Ovamba dóſtał. Hać dotal je tam 40 ludźi na mór wumrjeło. Wobźeje domoródni w miſijonach ſu ſo ſ mórom nadpadnyli. Wſcho mózne ko cźini, ſo by ſo roſcźerjenju

mrěćiwy wobarało. Medizinalny sastojnik pschiłłuschuješe knjeżeństwowje wyschnosće na městnje chorosće pschebywa, personal sa wobaranje pschećiwo chorosći organisuje a nusne naprawy poruča.

Juhosłowjanska

Po Juhosłowjanskej nětkole sapołstanzy a senatorojo jěchu, so bychu městne skupiny juhosłowjanskeje radikalneje ratarskeje demokratiskeje strony jako jenježsze zjołstatnieje strony sakoženali, kotraž zwěrnje pschi dźensnischim knjeżeństwje steji. W Splitu je minister Demetrowicz prajił, so žeby lud jenotne juhosłowjanske kralestwo pscheje, so by wono z kralom swój stawisniski nadawk dopjelniło. Po duchu kraloweho manifesta je 6. januara dyrbi žo na sakładze runoprawosće wschěch tśioch juhosłowjanskich plahowu a kruteje prawdy postupowaś. Hdyž njeje hnydom wschо w rjedze, žo tak wuprawi, so budże lěpje, ale w jednosće jako mjes bratrami. Wopory dyrbja žo pschinjeść, Serbja fu swoje mjeno a swoju serbsku chorhoj wopriwali. Pschede wschém je wsajomnneje dowěry trjeba. W shromadźiznje w Dubrownіku jedyn rěčnik wótro pschećiwo Stwětokarej Pribiežewićej a jeho dźěłu we wukraju rěčeše.

Beogradska „Pravuda“ pische, so je po Sofijskej „Makedoniji“ wjednik chorwatskich emigrantow w Europje dr. Ante Pawelić se Züricha w Schwajzarskej zobuzelniwosć mazedonskemu nazionalnemu wubjerkej dla sjorzowanja jeho pschedsydy Michajlowa wuprajił. Beogradska „Politika“ pischе, so žo ſ tym polna pschećiwnosć sakonskich a nesakonskich sjednoćenstwow bolharskich a chorwatskich emigrantow pokasuje. To je pjeza „pětne“ pschećiwstwo.

Beogradski dźenik „Wreme“ w nastawku: „Offensiwa njepschećelow Juhosłowjanskeje je žo sapoczała“ na wulke pschihotowanjach pokasuje, kotrež žo wokolo Juhosłowjanskeje kowa a ſ helfinni maschinami, pleczišnami a ćenі dźěła, njech je to ſ Bolharskeje, njech je to ſ Madźarskeje, hdyž k tuntrecži sasadźeny Gustaw Perčec pschebywa.

Tola samozhojenje njepschećelow budże hórke a pschećeje bóle hórke budże wotplaćenje sa jich złostniwstwo.

Amerikansko-francowske wikowańske dojednanje

Wikowańske ministerstwo we Washingtonje je wosjewiło, so je žo mjes Sjednoćenymi statami a Franzowskej nałhwilne wikowańske sleźenje doszpiło, po kotrymž žo w Franzowskej z amerikanskimi tworami runje tak wobchadźa kaž ſ tworami druhich krajow.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 3. junija 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 740, hygrometer +1 a thermometer wodnjo +23. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 738, hygrometer +2 a thermometer w nozy +11. Sćěhowanje sajo cłopliše wjedro. — Schkleńca je tkerje něschto wróćo schła a pokasuje pschezo sajo na njewobstajny poćas. Nižina sawćerawschim a wutoru nasche strony pschećahowschk, je ko kanju wotpałka. Nižina nad Franzowskej leža, je žo sešlabiła. Nad pokročnej Schwódskej je žo nowa nižina wuhworita. Wo měnjenju wjedrarjow nasche wjedro njewohroži, ale nam najskerje wětr pschinjeże. Psches pschedźenu Europu ćehnje žo hacź na Balkan pazmo wyschinow. Po měnjenju wjedrarjow nam tute wyschiny rjany poćaj dale sarucža. Jutśe hobotu skhadźa ſtónćko 3,47 a khowa žo 8,10. Měsačk skhadźa rano 3,04 a khowa žo wjeczor 9,05 hodź.

Škit domizny

Němski swjatk sa schkit domizny je na žiwojim lětuschim skhadźowanju welolnjše pschijat, kiž kaž k wojowanju pschećiwo pschezo bóle žo schérjazemu swobódźenju domizniſ je reklamowymi wuroćkami, kaž pak k sbérjenju duschinych mozow němskeho luda namolowieja a ležo wo podpjeru wyschnoscźow a nowinarſtwa wabja. Reklama dyrbi ſ kraja wonkach sbudźe. Na wjach a w jich najbliščom wokolnje ma žo tak sjadowaś, so žo kóžde swobódźenje ſ formu, wobchadźenu, barbu, hustosću a waschnjom pschi prawjenja wobeńdże. Dokładne sjadowanje pak je jenoš wosebitym sakonjom mózne. Mjes tym žu sapoczeli je nacź ſ cźerdikowymi firmami a nětnoskatnym petrolejowym swjatkom. Nadźijeja žo swuspěcha. Jednanja mjez pschinjesećej dorećenje wo samjesowanju, spokojaze wuhotowanje a wotstronjenje najhórscheje wonkowneje reklamy na žamokhodowe cźerіdła. Swjatk je žiwojimi krajnymi towarſtwami chże ſ wyschnoscźenmi dźełaća a je podpjeraći.

*

— **Sjawne jětrachcźežpjenja w Budyšinje.** Dźeći, kiž žu ko léta 1931 narodźile a dotal wróćosstajile abo bjes wuspěcha schcźežpile, žo póndźelu 6. a wutoru 7. junija 1932 dop. wot 9 do ½11 hodź. w ſastaraní ſa cźežkne dźeći pschi Kralowskim walu 3 schcźežpja. Dźeći, kotrychž žwójbne mjeno žo sapoczina ſ A hacź G maju žo pschestajicź póndźelu 6. junija wot 9 hodź., ſ H. hacź L póndźelu 6. junija wot 10 hodź., ſ M hacź R wutoru 7. junija wot 9 hodź. a ſe S hacź Z wutoru 7. junija wot 10 hodź. Wobhladowanje schcźežpjenych dźeći budże tydźeń pozdźišcho, potajsim 13. a 14. junija 1932 dop. wot 9 do ½11 hodź. na komjegnym mjenje. Dźeći maju žo cźiše smyte a w cźistej drasce k schcźežpjenju pschinjeść. Sa kóžde dźěćo ma žo kobuschćinjeſej papjerka, na kotruž je jastnje napisane mjeno dźěćesa, hdy a hdźe je žo narodźiło, dale mjeno, staw a bydlenje nana, ſastaraníkeho nana abo macźerje abo ſastaraníkeje macźerje. Se žwójbowym ſ nałhwilnym chorosćemi žo dźeći na žadyn pad njeſmědźa do schcźežpjenja pschinjeść.

— **K wobkhadnemu mjesboju** dóńdźe wječera wjeczor ½8 hodź. na Drjewowych witkach, blisko wobkhadneho hospa. S Lubijskeje dróhi pschidźe motorowy kolesnar a jědźeśe na Kamjentnu hasu. Wón ſrasy do kolojšidneho, kotrehož běsche pschesćelahnył. Kolojšidny padźe, taka wo jenu kameje schkody njesła. Wón pak potorhny muža, kiž tam se žwojim jšonym kolom stejeśe. Tutón žo bo lěweje nohi dyri a jeho kolo žo wobschkodźi.

— **Pohrjomu w Sakskej je wotběrała.** Hospodarske ministerstwo je pod 28. meje wukas wudało, kiž pschinjeje wažne wołožnje pschehladźuje na sakładze sakonja wo ſtarych chorosćach. So mózachu žo swórtnene postajenja ſ mozy ſtajicź, je bylo jenoš mózno ſ wotběranjom pohrjomu w Sakskej. 31. dezembra 1931 hischće krajnem skrowotnikskemu hantlej pothromu w 203 padach wozwichu, 1. meje 1932 pak jenoš hischće w 11 a 15. meje jenoš we 3 padach.

S Hajnizy. (Dźěćeſi nacźinja schkodu na Kerchowje.) Tschi dny běchu žebi tu tři holcźi kerchow sa hrajkanišcheje pomjetowe. Kaž žo powěda, žu pak pschi tym schkodu nacźinile, postajeli ſ pomnikom powalile, na rowy nałhadźane kwětli swuntrhale a poteptale. Stónćknje je žo dorosćene wosoba bźěćazeho pocźinanja dohladała a jemu ſe swojim sapschimnjenjom tónja sešnika.

S Budeśez. (Sawrjeny puć.) Sjawny puć ſ Budeśez do Sahorja žo dla nałhrowanja na Budeśezanskich horach wot 6. hacź do 14. t. m. sawrjeje. Objězdny wobhlad potaja žo na Hajnizy — Wulke Dobrizy — Małe Dobrizy.

Bróžeń so wotpaliła

S Khwaczicź. Sańdźenu nóz wotpali žo tu brózeń, kiž kubleršej kašmerej klušcheśe. Woheń, po wschěch sdaju ſe złošnikej rjaku sałožany, wudyri krótko po hodź. Wórły ſtejeśe lěpjenzowe a ſ zyhelemi kryte rjenje w płomjenjach. Khwaczanska wjesna wosnjowa

Němski kancler z Papen je nowe knježeństwo zestajał. Němski kancler z Papen je wčera po 1¼6 hodźin nowe knježeństwo němskemu presidentej z Hindenburgej předstajił. Přinjesemy tu wobrazy sobustawow noweho němskeho knježeństwa. Horni rjad z lěwa na prawo: z Papen (kancler), z Neurath (zwonk. minster), ze Schleicher (woborny minister), z Gayl (znutřkowny minister), hrabja Schwerin-Krosigk (finanowy minister). Delni rjad z lěwa na prawo: Elz z Rübenach (póstowy a wobkhadny minitser), dr. Gürtner (justicny minister), swobodny kujez z Braun (zežiwjeński a ratarski minister), prof. Warmbold (hospodarski minister) a dr. Goerdeler (dźělowy minister).

Ł. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeška idyla.

15] (Pokročowanje.)

„Wšo, wšo“ bur pschihłosnjo kiwasche a spominasche, so bě też wón dyrbjał kótdy raz protiwnki pschewinowaś, po purćiu cźasto ſ tóſtila ſlěſcź a w nětkotrej wóſy wojnarja ſ kowarjom pytaś.

„Dźi potajkim do Pešta, dźi hischće dźensa a jutśe rano sahe a wóſ jej wobhladaj. Stoji w radnizy — na sadnym dworje — w kólni pod plachtu je žo wuſpadnył a wotpočuje.“ —

„Tak niź — buro — mam-li jěcź, dyrbi wóſ sjem — sjem do Hrodźišcźa a k nam na dwór. Tu jón ja psched waschimaj wočomaj rosebjeru a ſastajam, namakam a wuholuju. Sdyna naiwjasam, wowsa namérju, kolmaſu nabjeru a wy mi rjekniśe, hdźe to wschо we wosu ſtoja. — Waschu radu prěni raz nanajbóle trjebam — wy mi wschitko pokasaće, prajiśe.“

„Tuž tytuł Dobrakej khomot,“ Kowaŕ ſtoro hnéwnje poruči a dźěśe do ſtinjwaj žo ſchkórnje wobucź. — Sdam žo potom na konja hydźe a ſpokojom ſ trubli pachaju ke Pěſći cźampasche.

Minjale w nozy ſchkleńcźany wóſ kuja-ſka gubernijskeho rady ſ Pešta pschihłosnjeśe. Wóſ po njernuej nanoży tak wrjeſtotasche a dunjasche, so žo Dobrak duzy nałnajnoſći wobhladowasche, ſchto drje to ſa žobu wćeze. Też hnydom ſe wóſu nastrózani psched khěže běchu, dokelž žeńi hinak njemyſlachu, hacź to — Bóh ſwarnuj — ſyzkawa k Bożemu wohnjej jěcźe.

Zymbura wupſchahnuły Dobraka a potom žo k wóſej wróćił. S rukomaj nad nim ſkleźmyſchi wótſije žo dźiwasche: „To je mi rjana korejta“ —. Wšitke tola w mešach wóſy widźał, ale wschitke hižo łóžiśe, nowiśe, hacź bě ſaſtarſti, inwentarny kuſ cźěſkeho kralowſkeho gubernia. Sdrjedźa mjes předkowymi a ſadnymi kolami, kaž dwě wobruczi ſo ſylnej kožanej pjerje nadwaschtej a na nimaj na ſchtyrjoch ſylnych rjemjenjach wiſaſche wulka ſchleńcźana khišina, pobóčna, ſ mjeńcy a ſ łokta wutykanymi ſyhłami. Jako króna njeběſeśe khišinja horjeka wosobnu galeriju, měłko ſa wacźoki a ſa njej mjes ſadnymi kolami bě ſaſka ſa ſtužonoju.

Tutu nóz dyebjeśe tónle łejcźiſti wóſ cźuju nocźnyju w Kowarjeju kólni w ſtužodźiwje deškowaneho a rjeblowaneho wóſa pschebywaca. Ale ſaſe rano wuczeše ſej jón Zymbura na ſwěſto a dokładnje a wěźywuſtojnje jón pschehlada.

Pschimmy ſa kóžde koło a ſaſeźaše ſ nim, kóžde ſwójsko w nim pruhowasche, hacź njeje na hornym abo delnym końcu wuhłodźene, wobrucź wobmaſa, ſakoliwki pschehlada, potom wotwjerćeſa kola a łeſny ko ſnak pod wóſ, wobmaſa a pschekapa też wóſi a wjaſbu wóſa, pschepruhowa ſapanzy, na žadyn ſchrubik a na žadyn hoſdźik njeſaby. Tu a tam ſ klepakom dyri, ſ kłéſcźejemi pschicźahny. Ichtož bě cźinnyte a wuthódźene. Do łataſiny wón nowej ſwěźaju ſaſadźi, na tawku ſa wojom nakładze zyłu kupu krućze ſwijałanych walcźkow ſyna a na łóſtik cźiſteny měch wowsa.

Sdwjedźeńſti konjazy gnat wiſnasche we wuſtupje na drjewjanej wiſnyzy. Moſaſne ſapanzy a ſchlicźki, wobrucźki a żeleſaki ſo na nim kaž ſłote błyſcheźachu, hdyž je Zymbura won donjeſe a na dołhej żerdźi rozpoſnyſny. Wſchě rjemjenje ſ cźiſtym łukom ſmowa namaſa a ſnowa ſwijaſa kožom wjaſbu, njech bě ſchita abo na ſapanzy ſ poſtami wobmaſa a w rukomaj pschepruhowa.

Skónćnje wuwjedźe konjez. Bjes hłowozom, wuhej jeju ſ konjenzje puſchći. Kaž dźiwjej wuſkoczźichtaj ſ buſtjemi a cźerjeſchtaj po dworje. Se ſpokojnym wócźkom bur ſ wokom na njeju hladasche: „Hej — njeje we wóſy koni, kotrež bychu ſo mojimaj tunali,“ rjekny hordźe.

Też burowka ſ dźěśeſom na rukomaj bě k woknej pschiſtupiła, k muńej ſo pschiſtuliła a ſ cźichej radoſcźu hladaſche na konjez, kak po dworje běhaſchtaj. Też na Zymbu hladaſchtaj, kiž ſej tukhwilu ſ konjomaj hrajkaſche ſ dźěśeſomaj. Wuběhowaſche ſej ſ nimaj, podźěſe pod nje nohi jimaj ſłóſhaſche a wobkhadowaſche, klamu wocźiſche, do wocźow jimaj hladaſche a hriwu jimaj pleczeſe. Konjez wjeſeſe pschehłaſchtej, wulke ſchéroko wotewrjeſe rózły ſo jimaj tchepotachu, tak ſłožowanje wotchowaſchtaj, wocźi hladaſchtej ſajnje a wuſchi běchu naſtajene do pręda kodźiwje wobroczene kaž dwě dutzy.

„Staj ſpěſchnej a wohniwej,“ wuſběhowaſche bur pschi ſwojom jeju wožebitoſcźe, „kaž jelenej, staj ſrowej a tohodla staj ſchcźežkatej a hrajkatej, jeju ſerſchcź je hładkotka a kroſchkata. Hej — ſawołam“, a Kowaŕ ſ wotwrjenym wokom ſawoła: „Djiuja“ — a kobła ſo wobroczi, ſběhny hłowu a hódź burа wuhlada — ſkoku ko kwótnej pſchihna — „widźiſch, kak je ſtłukna a muduła. Kowaŕ potom we ſwojej khwalbje pokračowaſche — „no dobry pomjatk, pſchitulna a ſwérna je kaž poſ,“ podrapa ju po hłowje a popłaza ju po nadobnej ſchiji. Burowka jej ſ wokom ſtibku khlěba poda.

Zymbura hižo Dobraka do wóſa ſapſchahaſche a nětko ſchikmu na Djiuju.

„Dźi noſ, dźi,“ puſchcźeſche ju bur a wona ſo ſ wowzka k wóſej roſběhny a ſo ſwérnje k Dobrakej ſtupy.

Też na njej wotrocźk ſwjedźeńſti grat ſypta, poſtrowa a wójnikaj ſměri a ſtónćnje konjez do wórćeſka ſapſchahny. Wón ſam ſo pohladni na tóſtik ſchwitny a pſchez burowymaj wocźomaj tſikroć w kołu dwór wobjědže.

„Derje“, tutón ſ hłowu kiwny, „na wjeczor wjedź konjez do kowarnje pſchekować a potom do rěki wumjeć.“

A prjedy hacź nóz ſwojej cźmowej kſchidle nad krajom roſpſchesterć, běchu wſchě pſchihoty ſkónćene. Wſ pſchihotowany wóſ a konjez a Zymbura ſam. S cźichim, ſtrowym ſparom wodbychowaſche ſej a wotwocźowaſche zyły Kowarjeja ſtatok . . .

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

swobora hnydom sapschimuy a bórsy pschikhwatachu też fjukawy ſ Daliz, Delujeje Hórki, Kschiwoje Borschcheje, Margareschineje Hétty a Radworja. Dokěž tu twarjenja žebi jara blisko stejachu, bě so wulki strach za žnjadne twarjenja, tehdyž też Budyšku motorku žnjakowu tšonowizy sfajachu. Wona pak potom njetrjebasche sapschimnyć. Domske, we kotrymž někotre swójby na podrunjowje bydla, poča so hižom žnuhdžeć. Tola žnjakowy bórsy wschitkon strach wotstronichu. Wobroženi wobydlerjo běchu hižo dźěl nadobu žnuhožili. S bróžnju žnu so k. Kaštnerej wschitke ratarske maschiny bobuspalile, też žnoma a dźěželowe žyno.

Z Radworja. Kaž so šukota a po wsy roznošuje, změjemy přichodnu njedźelu 5. t. m. přiležnosć, so pola Šubertec wo dźěławosći našeje Sokolskeje jednoty přeswědčić, a so k tomu też hišće za tuni pjenjez hodźiny dollo zawjeselić. Započatk drje budže wokolo 1/28 hodźin. Pječa su sebi Sokoljo wubrali krótki, ale za to razny, eksaktny a žortny porjad, žortny tohodla, zo su tajke žałostnje hubjene časy! Tuž so njekomdž a njehraj raz doma z kartami, to možeš tójšto „putkow" pěčhrać a wjele wot toho też nimaš, ale radšo so jónu do korčmy zwaž, kać so njebudeš, to ći slabje!

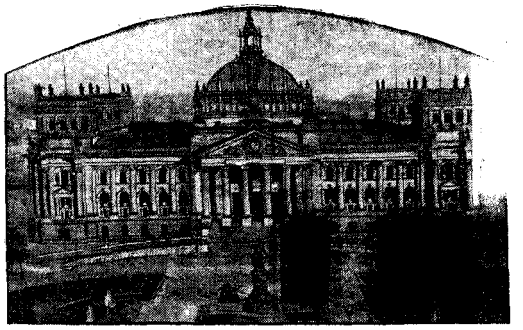

Před rozpuščenjom němskeho sejma? Wobraz němskeje sejmownje w Barlinje. Nowy němski kanclerz Papen ma po zdaću wotpohlad, němski sejm bórzy rozpuščić. W juliju maju pječa nowowólby być.

Nalutowařnja a wupožčerńja we Łupoji

31. meje wotmě Łupjanska nalutowařnja a wupožčerńja swoju hłownu shromadźiznu, kotruž 80 žobustaw wopyta. Pschedźyda towarstwa k. Gröger powita pschitomnych, wožebje k. bankoweho direktora Scholtu wot Budyšleje ratarskeje banki a k. Greilmanna, sastupnika zentralneho družstwa w Drježdžanach. Pschi rozprawje wo powschitkownym połoženju wušeho pschedźyda wožebje, so njedźiwajo swěsčenitich jednanjow narańscheje pomozy, snižena danje njesastupi žane polěpschenje. Pomhać móže žo jenož ſ tym, so žo buriwo sadanja. Ssobustawy namołwjesche, so bychu dowěrjenje k sarjadnistwu měli a ſ wušim sjednocenjom w družstwje nusu pschewinyle.

Ličeć k. Michałk rosprawjesche wo dźěławosći towarstwa w sašłym lěcze. Njedźiwajzy cežkeje finanzneje kriły žo schtodowanjow njesapisa a to też po cžłowjeskim pschedsdaću w pschichodže njebudže. Lěto 1930 běsche lěto pschežłapjenjow, 1931 lěto dopósnaća, mjenujzy, so je žo je žamonowobschudženjom hospodarstwo jenož je wschittimi dozpijomnymi treditami twarilo. Djenža je cžežko, žo sašo ſ tutych putow wušwobodźiła. Najwjetsche němske banki žo lětža nałěto ſ pomozu stata skruczachu. Powě pak žo, so ratarske družstwa pomozy wot stata njedostachu. Liczeć rosprawjesche dale, so je žo nimale połoja wschich nalutowankow se žamžneje mozy na lutowarjow wupłačila. Njedźiwajzy cžasa nuły móžesche družstwo swój wobrot tworow mózne powyschicź. Pjenjezny wobkhad wschak dyrbjesche žo jara wobmjesowacź, schtož je žo k lěpschemu družstwa wusłutkowało a žo też hischcze w pschichodže wusłutkuje. Należnosć ſ knjezim dworom je k dospołnej spokojnosći wothyła. W połedńim cžasu je žo małym žydlerjam kruch ležownosćjom pschedało. Bilanza pokasuje nimale 400 hriwnow cžisteho dobytka, tiž žo zyły reservnemu sondej pschepokasa, so reserby něšto nehdže 11 000 hriwnow wuczinja, schtož žo jara witasche.

Pschedsyda dohladowarstwa k. Schumann rosprawjesche wo reviśiji, pschi kotrejž je žo wschitko we porjadku namakało. Na jeho namjet žo bilanza schwali a pschedsydstwo a ličeć žo wušwobodźischtaj.

Kk. ratarjo Schenk a Wokač ſ Łupjanskeje Dubrawki, Arnoscht Haase ſ Łomska a Ospald Schumann ſ Łupoje, žo jenohłósnje do pschedsydstwa a dohladowarstwa sažowolachu.

K. direktor Scholta rěcžeše wo powschitkownym połoženju bankow. Napominaše wožebje, so žo pjenjezy njebychu njetrjebawschi ſ nalutowarje wotsběhałe. Też wobliczenje danje žo pschichodnje po wschém dacžu važnje polěpschi a stónčnje pokasa wón na to, so bychu žo kredity po možnosći wotplacžowałe.

Stónčnje podachu žo hischcze někotre wujaŋjenja wo wuwuježu skotu, sawěsčenju (Raiffeisen-Regeno), wobkhad tworow a wo kupowanju pscheńzy ſa kury.

*

S **Kelliz.** (Nowy hosćenzař.) Nasch hosćenz „Słota kicy" je ſ 1. žnažnikom dostał nowoho hosćenzarja. Korczmu je najał molerski mischtr Wilhelm Vogel, kiž dotalne rjemjeslo puschći. Nasch dotalny hosćenzař Kurt Mjerwa je žej w Hornich Kundraczjach kupił Wjenkez rěžnistwo a korczmu. Mjerwa bě tu jara wobluboeny. — Dale je naschu wjesź wopuschćił hosćenzař „Mikelez korczmy", Alfred Wicjas. Je wěsto pschewsał žnatu korczmu „Helski dol" we Sšwódnizy.

Z Pančic. (Rada za maćerje.) Maćerjam podawa so rada pjatk 10. junija 1932 pop. w 2 hodź. w Pančanskim hosćeńcu.

Z Pančic. Kněžna dr. Kubašec, kotraž je tu na wšo tři lěta jako lěkarka skutkowała, je so tudomneje praksisy wzdała a so do Połčnicy přesydlila. Za čas swojeje dźěławosće je sej dowěru mnohich nadobyła a tuž so jeje wotkhad jara wobžaruje. Za krótke lěta je to druha serbska lěkarka móc, kiž je ze Serbow do Němcow šła. Před lětami dyrbješe k. dr. Pol w Khrósćecach wótcowsku zemju wottrasć. Jeje njewočakany wotkhad je tu spodźiwanje zbudźił. Swoju praksis wukonja wona tuhkhwilu w hosćencu „Grauer Wolf" w Połčnicy, budże pak w přichodnych dnjach — 6., 7. a 8. junija — we swojim přejdawšim bydlenju w Pančicach k rěčam a to wot popołdnja 5 hodźin, zo by přjedy přewzate lěkarske pady dokónčiła.

S **Noweje Wsy pola Mikowa.** (Wysoka staroba.) We zbyłej wsy snała a wobluboena wudowa Marja Schołcina schcze duchownje a cžełunje cžila a strowa. Ma wósom dźěćiwjecži 3. žnamjenika swoje 80. narodniny. Wona je hišći, 38 wnukow a 27 prawnukow.

S **Radschowa.** (Nubješne wróny.) W połedńich dnjach słubichu so tu wospjet pilata a kurjata. Wukopa so, so wróny běchu te padnuchi.

S **Rychwalda.** (Njesboże.) Schulske dźěći tu w nitkej wodze Cžornoho Schěpza wokoło brodźachu. Pschi tym dźowka khěžkarja a dźěłaćerja Lorenčka stupi do schtlenicy a so tak ważnje skrani, so dyrbjachu ju k lěkarjej dowjezć, kiž wona žiwa.

Pismowstwo

Slowanský přehled we swojim 5. čisle nam předleži. Podawa nam, kaž přeco zajimawe a wěcowne rozprawy wo Słowjanach a słowjanskich splahach. Wopisuje nam poměry politiske, kulturne a też hospodarske. Wosebje podsmórkuje słowjansku wzajomnosć, solidarnosć. Wo našich łužisko-serbskich poměrach rozprawuje naš krajan knjez profesor dr. Krječmař. Wobžaruje, zo njejsmy zamóhli wutwarić našu jeničku politisku organizaciju, našu „Serbsku ludowu stronu", hdyž tola w lěce 1924 zjednoći při wólbach do němskostatneho sejma tola hišće 11 000 hłosow a při poslednich wólbach do pruskeho sejma jenož drjebjerčki. Wina je, zo nimamy zhromadneho politiskeho zaměra, zjednoćowaceho wšěch Serbow do cyłka. Měć dže jeho móhli narodneho, ale k tomu je trjeba wubudźić wšěch Serbow narodnje. Serb, přerěckowy Serb zjednoćuje ze swojim politiskim přemyslowanjom najbóle někajki cył polěpšenja swojich hospodarskich poměrow. A tu nadeńdże, cyle po swojim powolanju a stawje pře bohaty wubjerk pola němskich stron. Cežka hospodarska kriza nući jeho sobu do lěhwa wotpowědowaceho jeho nahladam, kak mohł swój hospodarski staw porjedźić — zahubje wuěekny.

Hdyž pišo wo łoskoćiwosćach nošenja **sokolskeje** drasty, přednoškach wučerjow, za nich zjednoćenych z njeluby mi sčěhwkami, je to łoskoćiwa wěc sama za so. Poměry w šulach a cyrkwjach wosebje w Pruskej su nam žałostnje znate.

Wuměnjenje knježerstwa w Rumunskej. Rumunski ministerski president Jorga (na lewo) je dla finanecnych wobcežnosćow swojeho kraja ze swojim knježerstwom wolstupił. — Titulescu (na prawo), rumunski posłanc w Londonje, kiž běše dwójcy president połneje zhromadźizny Zwjazka Ludow, dostanje nadawk, nowe knježerstwo zestajeć.

Prěni powětrowy pucowanski cyrkus podawa so na **pucowanje.** Němski zwjazk lětarstwa a Wolf Hirth, najwuspěšniši pławny lětar Němskeje, założistaj „pucowanski cyrkus němskeho zwjazka lětarstwa", zo by so kupcy płuwneho lětanja z předstajenjemi w němskich městach a na wsach ludej zbližił. Horjekach na wobrazu widźimy woz z transportnymi připowěškami. Delekach předstaja so startowy wóz, kiž ma bubon ze grotowym powjazom, ze kotrymž so pławne lětadło začehnje a do powětra zběhnje. **Wobraz w kolesku: W. Hirth, wjednik „powětroweho cyrkusa".**

Złóstnistwa množa so w Londonje

Jendźelski šuntsowny minister je fajinawu rosprawu podał wo přichowanju flóšnjinowow w Londonje, dokelž běchu žo w poslednim cžasu dla mnohe njerjenujazjercych flóšnjinowow jendźelscej policije wótre poreći cžinile. Šuntsowny minister je přichwał, so je liczba flóšnjinowow jsnje přibywała. Sdraj přichiđe za 1 přichład leta 1913 ſi wšak cžesch flóšnjinowow na Londonu, tak je liczba w lecy 1931 podwójiła, wona wuczini pełojtim schćesć tyšac. Přichicżina za tónle šrudny a šrachny jewk widźi šuntsowny minister w tom, so žu Cžesza dźeći wotrostle, kotrejž wec ebenjenje je we wójnskich letach cžerpiło, dokelž powrachowasche jim nan. Njedołkałaju dohlad w klach rosći a dowjedże k njerjenujezi, a dźenża žu 25 bacj 30 letni pachołu šrach wobydlerstwa. A k tomu bischcze přichidnji žo dźenjunschka bjes jetosći. Minister wobwroca žo pschecziwo roschcerjenemu nahladej, jo přichinschnje też film, flóšnjinske nałhilnosće šjendźej. Wón šastupuje wjele bóle nahlad, jo dyrbjała žu tola dalicka rozchérjenosći a woblubowanosć filma jako bódny wukubłarski a wocžekujerski šrědk wobkładowacź. Bjes filma by po jeho nahladże flóšnjinstwo hischcze žylnische było.

kw.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* Se **Zwikowy.** (Rubježny nadpad na mlokarku.) Na puću mjes Friedrichsgrünom a Schmiedowom skuri so rubježny nadpad na 45lětnu mlokarku. Wona j kowjazym šapschabom j druhej zonu po dwóhy jěbježe. Narod dwaj šababjenaj rubježnikaj ju sadseržechtaj a ju nasowaschtaj, wudaej pjenjezy. Wotewjschtaj jej 60 hr.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro sa jutšnu sobotu:** Wostanje rjenje a cjopło.

* **Leutnant Werner Lenné je 3. wotdźelenja artillerišeho regimenta w Ludwigsburgu bě so schtwórtk na wojerskim swužowanišchcu w Münsingenach (we Württemberg'kej) pschi wótrym strělenju k zyłej poštat. Sskužbnje naležnosće dla offizjer sawěsćenej šikow wopuschći. W luftnym wekomiku jeho granata trjechi a hnydom mori.**

* **Byk, kotrehoj jedyn ratař we Witzheldenje do kruwarnje wrócjo wjedźeše, so nadoho rosstobi. Sahanješe so do ludźi, kotříž běchu w kruwarni, a kubleriowemu knjna a jeneho cjeladnika cježko skrani. Druhemu ratarjej so rjebła sbtodźechu, tola mójesche cjekuje. Byk slónčnje i kruwarnje do wožy běješe, když jeho jedyn poliznjski satstojnik satsěli. Cježkostranjenymaj stej so noty słamałej.**

* **S wulkej wodu rěki Rodery je so blisko Zabelitz kola Ries hačzenje pschedrěło, so tu so luki a leź powodźile. Drenažowe dźěła tu so dyrbjałe sastajicz.**

* **Na grichiskej knjpe Euboea tu so wulcon žitne podsemske storki sačzule.**

Přilopk

* **Poš hosćej wjcho wotkuzuje.** W Ruchowje hrajtschke šej w korežnje hósćej i pjom. Najčerje je pjáti tym sčasčežu klubu cžinił, pschetož naras poš so da do hosća. Tón chžyche pša wot so storežeš, ale pschi tym poš jemu wjcho wotkuzuje. Cžežko franjenchu dyrbjachu do khorownje dowjeść.

* **Dla pschemjenjenchu klobuka cžłowjeka sarasi.** We Kładnje w Čechach sta so cžeži njeschtuk w korežnje. Dwoji popowcžaj ho wadšišchtaj dla pschemjenjenchu klobuka. Na dompuchu jedyn druhemu nedopadny a jeho so jerdžu porasy, tak so tamón bu cžežko franjenuj a wumrě.

Swójbne powěsće

Semrěli: Franz Richter w Budyschinje, 56 lět; khowanje je dźenja pjatk. — Jan Herzog w Budyschinje, 73 lět; khowanje budźe njedźelu dop. w 11 hodź. wot Zarowańskeho domu. Nowa hasa 4. — Prof. dr. Karla Barth, wujschi stud. direktor na wotp. a schulski rada w Budyschinje; Zarowańska swjatowječnosć budźe jutšje sobotu dop. w 10 hodź. w Tuchowskej zyrkwi, khowanje njedźelu pschip. w 1 hodź. w Auerbachu w Vogtl. — Hermann Julius Lehmann, hosćenzař w Budyschinje na Lawskich hrjebjach 16, 63 lět; khowanje budźe jutšje sobotu pop. 1/3 hodź. wot Tuchowskeje zyrkwje. — Alwin Wagner, ratař a hosćenzař w Schmorbrje pola Biskopic, 60 lět; khowanje budźe jutšje sobotu pop. w 3 hodź. wot Zarowańskeho domu.

Hamske wozjewjenje z Budyšina

Sa nawěstneho sobustawa wodowoho hamta, k. direktora Zuckerriedla-Raschowskeho, kiž je samjerčnu wustupił, je so k. wjesnjanoša Garbar-Minakalski sa nawěstneho sobustawa wodowoho hamta wuzwolił.

W Budyschinje, 1. junija 1932.

Hamtske hejtmanstwo.

Towarstwowski powěstnik.

Rukecy. Stóž do Mužakowa sobujědźe, njech je pschichodnu njedźelu rano w 4 hodź. pola Stangec. Tam auto zastanje.

Drježdźany. Serb. towarstwo „Cornobóh" zmjeje sobotu 4. smažnika wječor we 8 hodź. zhromadźiznu na Christianskej drózy 22 pola Steglichec.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk. Předsydstwo a zlětowy wubjerk ma dźensa pjatk 3. smažnika wječor we 8 hodźin w Serbskim Domje ważne posedźenje. Starosta.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk. Zwučowarjo za zlět zwnčnja tón tydźeń sobotu 4. smažnika wječor we 8 h. w Radworju. Wšitcy njech wěsće přindu.

Minakal. Serbske towarstwo „Statok" wuhotuje njedźelu 5. junija wječor we 8 hodź. w Bomsdorfec hosćencu we Łomsku serbski wječor. Wšitke sobustawy z jich přiwuznymi a lubi hosćo so wutrobnje přeprošuja. Předsydstwo.

Za škit Němskeje přećiwo nadpadam z powětra. We wšelakich němskich fabrikach nětko plunowe maski we wulkich dźělbach zhotowjeja. Tute maski budża so wudźělić wobydlerstwu w tajkich krajinach, kiž su při nadpadach njepřećelskich lětadłow wosebje wobrožene. Zwučowanje k škitej přeł lětadłami wotmě civilne wobydlerstwo njedawno we Wilhelmshavenje. W tutych tydźenjach wotměwaja so tajke zwučowanja w Rańšej Pruskej. Na wobrazu widźimy, kak dźěłaćerka šowy na kromje maskow z gumijom počahuje, zo jědojte dymy so njebychu přez nje předobywale.

Weineltec konditarnja

Tel. 3286 (prjedy Rudolf Biesold) Tel. 3286

Najlěpše pjećawa, cyle wuběrny kofej

Rad wopytana dnjowa kofejownja na Bohatej hasy je znata w měsće a na wsach

Wozjewjenje

24. haprleje t. l. je so přez němskostatny palencowy monopol

płaćizna sprita wo 2.— hr. za litr znižiła

Na to sym tež w swojim wobchodźe **spritowe płaćizny za prima-sprit 96% wo 2.— hr. za litr. znižił.** Sym tež **wšě płać. palencow a likěrow** znižił.

Tuto wosebje wozjewjam a počahuju so na nastawk „Wo wottwarjenju płaćiznow" we wčerawšim čisle „Bautzner Nachrichten".

Budyska paleŕnja płodow tłóčeŕnja a palenc. fabrika **Emil Jende w Budyšinje**

Na drastowy swjedźeń w Mulkecach

njedźelu 5. junija t. l. popołdnju we 1 hodź. přeprošujemy cyły serbski lud. W 2 hodź. budźe **swjedźeński čah přez wjes,** hdźež pokazamy naše narodne drasty, swažbu a gelnje, potom na łucy kwasne reje ze serbskej hudźbu a pyšnymi rejemi (Reigen). Tež Nowoměšćanscy so we swojich wosebitych narodnych drastach wobdźěla. Swjedźeński rěčnik je k. Šewčik z Komorowa. — Přindźe wšitcy a pomhajće nam porjenšić naš serbski domowinski swjedźeń. Mulkečanska młodźina.

Najwjetši wubjerk **łěčnych tkaninow** najtuńše płaćizny jenož we wosebitym wobchodźe **Reimann** při Póstowym naměsće na Hošic hasy 29

Prošu wobkedźbujće wukładne wokna a wokněžu

843 kołowych wobručow a šlawchow

dostach w meji.

Mój wulki wobrot dopokazuje nanajlěpje, zo też Wy pola mje jara tunjo kupiće

Jan Schieback

w Budyšinje, na Mužakowskej drózy 4

Předawanje jenož na Mužakowskej drózy 4. Wobkedźbujće moju wustajeńcu we wuładnym woknje na Hornčeŕskej hasy 18

Najlěpši škit při khorosćach

zwjazany z posmjertnym pjenjezom a swobodnym wolenjom mjez lěkarjemi a dentistami,

namakaće pola nas

Tajkich, kotříž dyrbja zawěsćeni być (dźěłaćerjow a přistajencow), bjez čakańskeho časa, wuswobodźamy wot wjesneje abo dźěłańskeje khorobneje pokładnje.

Lichterfelder Ersatzkasse, Verw. Bautzen.

Steinstraße 43, I — Telefon 2297 — Rěču serbscy!

„Minjak-Masa"

Jenički na swěće, wo wědomosće wšěch krajow khwalcny hojeński srědk za cłowjekow a zwěrjata je nětk za **Radwoł a wokolinu** pola knjeza Miklawša Rewerka w Radworju 71 dostać.

Ložowe plachty

lětne a wotmjane, dołhe: 2.50 1.80 **1.50**

Andr. Kasper

měj. J. Pilopp

Składnosć!

1 poslešćo (4 metry) **turkowsko čorwjene, pjerjonjepřepušćace wup'erk** płaći nětk pola mje jenož **9.80 hr.**

Hilger

na Seminarskej hasy 2

Hdyž maće nješto na předań daće mały nawěšk do Serbsk. Now.

Der jezdźerżany čorny **kemšacy woblek** za wulkeho žwinšeho knjeza na předań w Budyšinje na Lotzestraße 20 p.

Nowe a tříchane meble

a wutykane wěcy kóždeje družiny poruča **Fr. Wenzel** jenož na Hornčeŕskej h. 11 Też na wotpłaćowanje

Załož. 1862 Telefon 2071

Hospozy

Za solotwjowy čas poručam swoje samodźełane znate **płodowe kisało (naturske kisało)**

Dale poručam:

Natursku malenowu brěčku } z cokrom husće zawarjenu
Citronowu brěčku }

kaž też moje znate wysokoprocentowske **płodowe wino** a wšě **prawe wina.** (Běłe wino, bleša wot 70 pj. sem.)

Wuběrna kajkosć

Budyska paleŕnja, płodowa tłóčeŕnja a palencowa fabrika

Emil Jende w Budyšinje

Při swójbnych swjedźenjach, kwasach a kčiznach je mój stary wobkhod připóznata prawa nakupowarnja

Kedźbu ratarjo!

Składnosć, kiž so ženje wjacy njeposkići.
Najtuńše nakupowanje wšěch

ratarskich wěcow w konkursowym wupředawanju firmy Paul Walther,

żelezowa wikowarnja w Budyšinje na Kěžorskej drózy 4 w dworje.

Dokelž dyrbi so spěšnje wuprózdnić, sym płaćizny hišće raz wo wjele znižił.

Junij 1932

50 pj.

(Podpismo wotebèrarja „Serbskich Nowin")

Tutón wotrězk płaći za nawěštki w měsacu junija 1932

Maće-li nješto na předań? Abo chceće nješto kupić?

Potom wutřihajće tutón wotrězk. Nawěštk w Serbskich Nowinach so wam potom **50 pjenjezkow tuńšo** wobliči.

Berliner Illustrirte

dostanjeće w Serbskej kniharni abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"

Jenož **20 pj.**

Přiloha k čisłu 128

SERBSKE NOWINY

Pjatk 3. junija 1932

Serbske dźěći do wočerstwjenja

Lětuša možnosć wočerstwjenja.

Přez posrědnistwo Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa je móžno było, tež lětsa 40 městnow za wočerstwjenje serbskich dźěći swobodnych dostać. Dźěći maju so zamołwić z Budyskeho, Kamjenskeho a Luhijskeho hamtskeho hejtmanstwa. Lisćina, kiž wšitke dźěći zhromadnje wopřija, ma so najpozdźišo za tydźeń zapodać.

Tehodla kk. šulskich wjednikow a předsydow serbskich towarstwow namołwjamy, zo bychu Domowinje h n y d o m zapodali lisćiny wočerstwjenja potrěbnych dźěći. Do lisćiny maju so zapisać dospołne mjena nanow abo zastarjarjow dźěći, dospołna adresa, a mjeno šulow.

Přidać ma so lěkarske wobkrućenje, zo je dźěćo swobodne wot natykliwych khorosćow a wočerstwjenja potrěbne. Wočerstwjenje wužić móže jenož to dźěćo, kiž je woprawdźe strowotnje khipre. Skónčnje prosymy hišće junu: Zapodajće lisćiny hnydom Domowinje w Budyšinje.

Cyrkwinske powěsće

2. njedźela po swj. Trojicy, 5. junija 1932.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi změje farar Kapler rano w 7 hodź. němske Boże wotkazanje, we 8 hodź. němsku a dop. ½16 hodź. serbsku Božu službu. Pop. ½3 hodź. Boža služba za młodźinu. — Srjedu wulět žónskeho towarstwa (2,20 hodź. wot dwórnišća) do Wjelećina na „Schurigbudu".

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći, wječor we 8 hodź. evangelisaciska zhromadźizna (farar Paul). Wutoru pop. w 4 hodź. biblisku nutrnosć za žony. — Stwórtk wječor we 8 hodź. biblisku nutrnosć (assistent Ay). — Wutoru wječor we 8 hodź. zwjazk młodźiny za rozsudź. křesćanstwo za młodźencow a srjedu tehorunja ze młode holcy.

Z Barta.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boža služba. Jubilejna zběrka za sakski krajny zwjazk křesćanskich žónskich towarstwow. Pop. w 4 hodź. němska nutrnosć z němskim Božim wotkazanjom w šuli w Zuborničcy. — Wutoru pop. w 3 hodź. měsačna zhromadźizna žónskeho towarstwa z přednoškom knježny Braunec.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. ma duchowny Böttger němsku spowědź, farar Bóje we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Dop. w 11 hodź. ma duchowny Böttger kemšenje za dźěći 5. hać 8. šulskeho lěta. — Póndźelu wječor we 8 h. je zwučowanje z pozawnami. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farar Bóje biblisku nutrnosć we młodźinowni. — Srjedu wječor we 8 hodź. rozrěčowanje wo bibliji w evang. towarstwje młodźencow. — Stwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych holcow. — Pjatk wječor ½9 hodź. biblisku nutrnosć pola Dučkec w Kózlach.

Z Budyšinka.

Dop. ½10 hodź. je serbske kemšenje (k. farar Tišer-Budyski). Zběrka za křesćansku žónsku službu.

Z Bukec.

Rano ½7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Pop. w 2 h. rozrěčowanje z konfirměrowanej młodźinu.

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. změje farar Voigt němsku spowědź, we 8 hodź. němsko a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Zbrka za krajny zwjazk za křesćijansku žónsku službu. — Wutoru wječor we 8 hodź. zwučowanska hodźina za pozawnistow.

Z Hrodźišća.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boža služba. Zběrka za wosadnu cyrkej.

Z Hućiny.

Rano we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boža služba. Zběrka. Pop. w 2 hodź. rozrěčowanje z młodźinu.

Z Khwaćic.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Wobe ze zběrku. Dop. w 11 hodź. dźěćikemšenje. — Stwórtk wječor ½8 h. serbska a ½9 h. němska biblisku hodźinu we Wulkodubrawskej šuli.

Z Klukša.

Rano w 7 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Pop. w 4 hodź. serbska Boža služba ze spowědźu pola Jurkec w Jatrobju.

Z Kotec.

Rano we 8 hodź. předowanje (wosadny farar), dop. ½10 hodź. němske dźěćikemšenje (kantor Hoker). — Krajna zběrka.

Z Łupoje.

Popołdnju w 2 hodź. změje farar Rösler-Minakalski němsku Božu službu. Zběrka za krajny zwjazk křesćijanskich žónskich towarstwow w Sakskej.

Z Malešec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske kemšenje, dop. ½10 hodź. rozrěčenje z młodźinu, ½11 hodź. němske kemšenje. Zběrka za sakski krajny zwjazk za křesćijansku žónsku službu. — Zemrěła: Helena, Jana Augusta Mihanka, khěžerja a krawskeho mištra w Delnjej Hórcy, mandźelska, 51 l. 4 m. 21 dnjow.

Z Minakała.

Rano w 7 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boža služba. Zběrka za krajny zwjazk křesćanskich žónskich towarstwow w Sakskej. — Wječor we 8 h. serbski swójbny wječor w Bomsdorfee hosćencu we Łomsku. — Zemrěła: Hana zwud. Henćowa rodź. Laukec, wumjeńkarka w Minakale, 81 l. 11 m. 28 dn.

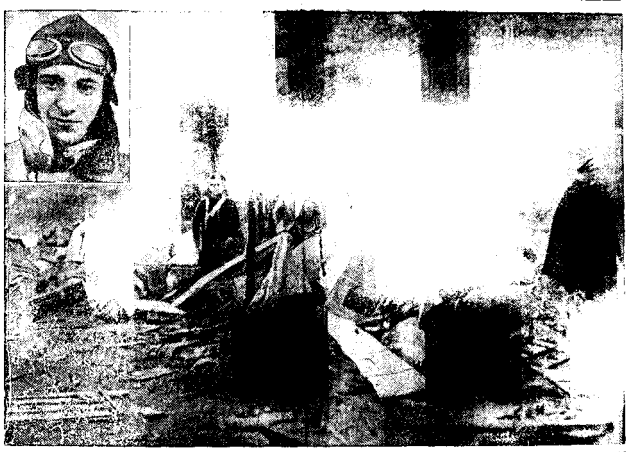

Tragiske zajezbožeńje z lětadłom wuhibowaneju spaleneje łódźe „Georges Philippar".

Pućowacaj w Adenskim mórskim zaliwje pola Arabskeje spaleneho francowskeho parnika „Georges Philippar", kotrajž běštaj žiwaj wostałoj, chcyštaj po móžnosći ruče fotografije wo podnórjenju łódźe do Francowskeje přinjesć a pućowaštaj tehodła z lětadłom znateho francowskeho lětarja Goulettu dale. W połodnjej Italskej storěi lětadło w hustych mróčelach do 200 metrow wysokeho skalneho wjerška. Lětadło so dospołnje rozbi a nutřkasedźacy so morichu. Wobraz předstaja rozbite lětadło na městnje zajezbožeńja. Horjekach w lěwym rózku: Znaty francowski pilot Goulette, kiž njezbožowne lětadło wodźeše.

Nowe starom' ruku podaj!

Wěrbic Jan, syn znateho Wonječanskeho wojnarja, běše dłši čas we wulkim měsće z pomocnikom. Skónčnje pak Wěrbic nan Jana domoj požadaše, dokelž jeho we swojim wobchodźe potrjebaše. We swojim powołanju dźe běše Jan mnoho nawuknył, ale jeho charakter, jeho nahlady běchu so wo wjele přeměnili a to nic k lěpšemu. Nowy duch běše so we nuzhyčkach młodeho pachoła zahnězdźił. Moderne cuze nałožki a wašnja běchu jomu hłójčko zamućiłe. Skaraše wšudźe a mnohe wšitko a wšitkich! Cesćowność před starobu samo bě so pozhubiła. Wša zwada měrješe so předewšěm napřećiwo starodawnemu wjesnemu towarstwu, kiž wosebje stare wašnja a nałožki, kaž tež rólnu pócěiwu drastu haješe.

A wězo jemu tež přibłosowachu. Štó pak? Někotři wjesni pacholjo, tajcy njehłbłowani, to běchu. Kiž ze cigaretku po nocach na wsy herjekajo sebi myslachu, zo su něšto wjacy a sebi wot staršich ludźi ani słowčka prajić njedachu. Hdyž přińdźe hnbu njedźela? Kemši drje hišće dźěchu, ale před cyrkwju tuši stejachu, dóniž Boža služba so nimale njezapoča a prěni běchu zaso wonka, předowanje ani njedočakawši. Wječor běchu na wšěch rejwanskich žurlach. Wšo „modernizowachu", hanjachu rjane serbske reje a swoje zasłužbne „feńki" tam přepiechu. Tutych njepłéchow běše „mudry" Jan wjednik. Njespórćniweho Wojnarjee nana to we wutrobje bolešo a nic mjenje staru mać. Sćerwańca přećiwo towarstwu bu dźeń a hórša.

Předsyda, stary Wićaz, ze swojimi sobustawami jednaše, kak maja přećiwo škarakam zakročić. Zjawnje wustupować? Zawěšće njeby wěc połepšiło. Do šeršenjaceho hnězda tola też njeskaraš, chceš-li je zničić, ale zničiš po času jeneho po druhim a skónčnje sy dobył!

Běše nalćeo! Łuki so počinachu zelenić. Kak dołho budźe trać a syna budźa zasykowanc! Njechašli wo žně mjerzanja měć, z časom dyrbiš swój grat přehladać, to Wićazee nan jako stary wupruhowany hospodar wjedźeše. Tu nadeńdźe wóz, kiž pača być we kolesach pikotały. Nowe wobraće dyrbješe kowař naćahnyć, prjedy pak wojnař nowe zwjena zhotowić. Zapřahny swojeho brunaca a jědźeše k Wojnarjecom.

We dźěwarni nadeńdźe Jana samoho. „Hdźe dha nan je?", so Wićaz woprašа. „Je do města po něšto noweho gratu jěł. Chceš-li dobre wěcy dźěłać, dyrbiš nowočasne graty měć." „To je rjenje, zo so sobu prócenješ takle dźěłarnju wndospołnjeć", Wićaz Jana pochwalowaše. Jan so čuješe! Rozmołwještaj so hišće dale a přinđźeštuj z jenchо do druhcho a skónčnje też na tamnu škarańcu a zadźerženje młodych pachołow. Jan spytowaše rozmołwu skónčić, ale Wićaz wjedźeše, zo je hodźina přišła, hdźež Janej hłowu bjez mydła wumuje. A tuž jeho mócnje rozeyba... raznje jemu do swědomja rěčeše. Pokaza, kak wěcy wnstojny we swojim powołanju je, kak rjenje móže sebi na tutej podłozy tu swoje žiwjenje zarjadować a kak budźa wšitcy pola njeho dźěłać dać, hdyž budźe přistojny člowjek. Pokaza na nana a mać, kak so rudźitej, hdyž widźitej, do kajkich rukow wótcow namrěwstwo snadź přińdźe. Rozestaja Janej, kak nowy cuzy duch bě jeho zaslepił a kak nětko swój narod z nohomaj tepta a tak dale.

To běše „rěčacy film!" Jan woskepi!

A hdyž božemje sebi zawdaštaj, ruka slub Janoweje wutroby, kiž njeběše hišće zajědojćena, Wićazej tolmačeše!

— — — — — — — — — —

Hłowa Janej cyły dźeń jenož tak brunčeše. Wječor dźěše z časom do swojeje komorki a hdyž towaršе před woknami hwizlachu, zawoła dele, zo dźensa sobu njepóńdźe, zo brjuch jeho boli. To wězo bjez dźiwa! Nocy też wjele njespaše. Jedyn film po druhim so nimo mikaše! — —

Hdyž pozdźišo so pachołjo zaso skhadźowachu, Jan tež jim tak njenadpadnje hłowu myješe. Tak pomału njepytnjejo jedyn po druhim swojeho „wjednika" do praweho lěhwa sćěhowaše. —

Wokoło kermuše, hdyž běše dźěło na polach skónčene, Wićaz zhromadźiznu powoła. Nětko mějachu tola zaso wšitcy po dlěšich prózdninach khwile do towarstwa khodźić. Kujez wučer přednošowaše wo stawiznach serbskeho ludu. Też něšto hosći běše přitomnych, njejenjcy Wojnarjee Jan ze swojimi towaršemi. Kak so wšitcy wjeselachu! Hdyž Wićaz młodych „doprědkarjow" powita, so sylzička radosće we jeho wóčku blyskotaše a Janej mało wutroba njepukotaše! Jeničcy wonaj kužoł znaještaj, z kotrehož žórlečko přezjenosće běžeše.

— — — — — — — — — —

Wjacy króć skhadźowaše so nětko w zymje stare towarstwo „Domizna". Kóždy króć běchu tam też ći tamni hosćo. Zaprimnowachu też často do rozmołwy a zastupowachu też jich rozumne nowočasne nahlady. Nowe tak starym ruku podachu a we zhromadnym dźele prócowachu so młodźi a stari we swojej narodnosći so wudospołnjeć.

Wjesole spewy kóždy króć na kónci zaklinčachu. Konjechtee dźěd dźeń móžeše wjele łajkich starych „stućkow a pěsničkow", kiž žanym spěwniku njestoja. Nadźijepołny dorost je też borzy nuzowe a tak běchu tute „rjanolinki zynkow" zakhowane za wšon přichod!

Přał bych sebi nětko w kóždej wjesnej tuhych trochrjckow. Konjechtee dźěda, wosebje Wićazee nana a Wojnarjee Jana. Spokojeni móhli naši prawótojo we khłodnym rowje drěmać!

Jakhró.

Hana Martha Neumannowa rodź. Langec, mandźelska Bruna Oswalda Neumanna, pjekarskeho mišstra we Psowjach, 36 l. 3 m. 1 dźeń.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boža słužba. Zběrka za krajny zwjazk křesćanskich žónskich towarstwow w Sakskej. Na němskim kemšenju so k. kubleŕ Skop z Wětrowa zapokaza jako cyrkw. zastupjeŕ za Wětrow, Bóšicy a Nowe Bóšicy. — Stwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych hólcow na farje.

Z Nosaćic.

Rano we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boža słužba. ¾11 hodźin Boža słužba za dźěći. Zběrka za křesćijanske skutkowanje mjez žónskimi. Pop. ⅓3 hodź. towarstwo młodych holcow, wječor ½8 h. towarstwo młodych hólcow.

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. je serbska spowědź, we 8 hodź. serbske kemšenje (k. farař Tišer-Budyski). Zběrka za křesćansku žónsku słužbu. Dźěćikemšenje w Bošecach ½10 hodź. za mjeńše a ½11 hodź. za wjetše dźěći.

Z Rakec.

Dop. ½9 hodź. němska spowědź, w 9 hodź. němske kemšenje, ½11 hodź. serbska Boža słužba. Pop. w 4 hodź. serbske kemšenje (ze spowědźu) w Sćeńcy. — Póndźelu w 7 hodź. raňša nutrnosć.

Ze Slepoho.

Dop. w 9 hodź. němska, ½11 hodź. serbska Boža słužba z čitanjom. Zběrka za wyšše šule w diakonienskich domach. — Zemrěłoj: Hana zwud. Nakojnec w Lěsku, 78 l. 11 m. 27 dnjow. Khrystian Kowalik, dźěłaćeŕ w Rownom, 56 l. 11 dnjow.

Z Wósporta.

Dop. w 10 hodź. prědowanje (wosadny farař), ½12 hodź. rozrěčowanje z konfirměrowanej młodźinu poslednich 3 lětnikow (wosadny farař). — Krajna zběrka.

Z Wóslinka.

Rano wo 8 hodź. němska, dop. ½10 hodź. serbska Boža słužba. Zběrka. W 11 hodź. kemšenje za dźěći. Pop. ¼4 hodź. Boža słužba w Lěskej.

Němski wučenc wuslědźi nowy planet.

Dr. Reinmuth při dalokowidu Heidelbergskeje hwězdarnje. Tutón Heidelbergski astronom je nowy mólički planet wuslědźił, kiž je nakhwilne wozmamjenjenje „1932 H A“ dostał. Planetowy puć je podobny temu, kiž su njedawno wuslědźili, je jenož bliže pola słónca, zo njepřerězuje jenož puć našeje zemje, ale też Venusy. Nowy planet móže so zemi hač na 700 miljonow kilometrow bliźić.

Swinjo

Mješ Neapolskim wobydleŕstwom powědaješe žo, so wobjedźi wěsta burowska w bliskosći města swinjo, kotrejž do chlěwa puščeńe, płodnosćej wjeseho skotu a k dworej słuschajwych zahrodow a polow šaruje. Schtož loterija hrajo swinjo najprjedy pomjatka, dobudže na tóždy pad rjane myto. Rěkaše, so pschinješe wono so lubowanym sboże, khorym jirowotu, sadźěłowanym dowěru na rjeńše dny.

Mało pschedewšaćow keźeje tak wěsće a derje, kaž tuto na pschiwěru sakoźene. Pomyślimy žebi na naschich wěschćerjow, kotliž maju wulkotne dochody. Nascha burowska mějesće pschekupsteho bucha, a wona da žebi też wobkruscheć, so móže człowjek ſ jeje swinjecom ſ pjenjesam a bohatstwu pschińć. Sa wěsty pjenješ wupožčowasche wona swinjo na wěste dny, so by so jeho žohnowanje skutkowazej mohło tu a tam wutsukkowacź dała. Po sapkaćenju wěsteho pjenjesa změdźiše so na skoźo pomjatkaŕ, dźiwscheše-li na pschikład něchtó na sudnistwo hicź a tam njewěsty prozeš dobyć. Sswinjo, wot wopuschćenych njewjestow hubkowane, pschinješe njeźwěrneho lubowanego na tóždy pad saso ſ rosumej a wón dopósnaje, cźehož dź so lohkomyślnje wjdaŕ. Wobžedźerka swinjecźa njemóžeše na žanu musu skorźicź. Tole stupi jenej žuźodźinzy do hłowy, kotraž njewědźeše žebi je staroscźenej žiwjenja žaneje praweje rady. Schtóžkuli žebi pschedewsa, kuli so nimo. Wěsche wot njesboża pchescźěhana. Haj žanu, jako dźiwscheše žebi swinjo wotnajecź, so by jej sboža pschinjeło, bu jeje prósstwa wotpokasana. Tamna burowska bojesche so, so mohło snadź stoco pola njesbožowneje žuźodźinki swoju dźiwyschtutkowazu mózſ hubicź. Tu naſtaji so wodoha njesbožowna jónu w nozy na puć, swihna swinjo zyle jednorje skradźu ſ chlěwa a běsche někto pschewědźena, so pschihnu sa nju lěpsche dny. Wobkradnjena cźinjesche naſajtka wjelku haru a sawoła policiju. Njespróznimi strażerjo prawa namakachu swinjo też zyle prawje w khlěwje žuźodźinki, a dokelž jakoń do žanych dźiwownjewěrki, nochcyschse won wudawanje pschipósnacź, so je žebi žona swinjo jenoż „sboża“ dla wupajeźiła, a tym ju na paduschliwa do běry. Cźłowjek dyrbi potajkim swinjo někeź, dyrbi-li jemu swinjo pomhacź, bewak najtanje ſ tym na pobjedku woprawdźe jenož swinjatwo.

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Brudnja Budyšinje. — Za nowinski: G. Jurca w Budyšinje.

Pčołarske towarstwo „Delni Sprěwiny Dol“

Rozprawa Budyskeje wobkedźbowarnje za meji 1932

Wysokosć nad morjom	Temperatura po Celsiju najnišša	Temperatura po Celsiju najwyšša	srěnja měsačna copłota	Hibanje wahi w dekadach (1—2—3) Přiběranje po gramach 1	2	3	Woteběranje po gramach 1	2	3	Summa w kilogramach	Ličba dnjow wałcenja	Ličba dnjow nošenja miedu	hłowne žorło za nošenje miedu	mnohosć deška
210	— 4	+ 32	+ 14,8	1150	1300	1200	1000	1500	1900	2,250	29	15	štom. kćenje	92,1

Hospodarski rozhlad

Pjatk, 3. junija 1932.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	16,50	100 čěskosł. krónow	12,465
100 šwajc. frankow	82,39	100 franc. frankow	16,61

Na burſach žo raj špekulantow w duzy łypny. Kujeńćišwo rańše pschipowědźi, so ženje do žaneje inflazije njeſwoli. Nowa inflazija też tak lóhko móžna njeje, dokelž ma wukraj, wobzbij banka za internazionalne płaćenja w Baselu do teho też hłowcźko pschidaćz. Tuž jak je špekulantow a podobnych cźěrnych seładnikow sapo kosa lišnyła. Wječera tuchu akcijow runje tak spěšnje kleńchu, kaž běchu prjedy postupałe. Sa to so kursy rentow sebhlnjowachu. Nowe kujeńćišwo najšerše statuy žeſm bórſy rospuschći. Potajkim, bychu bórſy nowe wólby byłe. Móžno pak tež je, so kujeńćišwo ſ zyła žane wólby njemupiſche, ale so na swoju mózſ spjerajo, žane wotešchi kujeńćenja wobkhowa.

Na produktowych wikach bě wječera kaž na burſy. Połepschene płaćiſny běchu ſynlnſchi dowos pschiwabiłe, tuž płaćiſny sasa popuschćowachu. Na płaćiſny tłoćeńce też wospjerowjenje nowsho kujeńćišwa, so do žaneje inflazije njeſwoli. Pschenża pschińdźi 20 pj., rožka 5 pj., wowsa 10 pj. Tute podawki dopokasuja, so też nowe kujeńćišwo njemóže ſinak, hač ſ wodu marić.

Zentnaŕ płaćeješe wječera w Barlinje:

Pschenicy 13,25—13,35 (13,35—13,45) hr., rožki 9,75 hač 9,85 (9,80—9,90) hr., jećmjenja, nałětnjcho 9,30 hač 9,65 hr., nałymſchcho 8,75—9,10 (8,90—9,25) hr., wowsa 8,10—8,25 (8—8,15) hr.,

w termińowym wikowanju:

pschenicy:

sa meju: 13,97½—13,95 hr.,
sa julij: 13,55—13,52½ (13,57½—13,55) hr.,
sa september: 11,62½—11,57½ (11,27½) hr.,
sa oktober: 11,20—11,12½ hr.,
sa dezember: 11,82½—11,80 hr.,

rožki:

sa julij: 9,42½—9,40 (9,30) hr.,
sa september: 9,20 hr.,
sa oktober: 9,22½ (9—8,98¾) hr.,
sa dezember: 9,30 hr.,

wowsa:

sa meju: 8,70 hr.,
sa julij: 8,75 (8,80) hr.,
sa september: 7,65—7,60 hr.

Płaćiſny w ſpinkach ſu płaćiſny tydźenſchich wikow. Hódźe pak žane njeſu naſpomnjene, šo njepschemėnichu.

Witi w Lubiju.

Pschenża 12,70—13 hr., rožka 9,80—10,10 (10—10,30) hr., nałětni jećmjeń 8,50—9 (8,50—9,25) hr., wowsa 7,50—7,75 (7,40—7,70) hr., běrny 2,20—2,80 hr., žyno 2,20—2,70 hr., płoma, ſ maſchinu młóćena 1,60—2 hr., pschenicźna muka 19,75—20,50 (19,75—20) hr., rżana muka (70%) 15,75 (15,85) hr., pschenicźne wotruby 6 hač 6,20 hr., rżane wotruby 6,20—6,40 hr., butra 60 hač 70 (65—70) pj., jejo 6½—8 (6—7) pj., twaroh 20 hač 25 pj., běrny 3½—4 (4) pj., kał, běły 13—15 pj., cźerwjeny 25 pj., ſyndrojty 50—70 (20—50) pj., karoty 15—25 (20—25) pj., jedźna loboda 15—25 (10—15) pj., kolrabi 10—25 (12—50) pj., porcej 10—25 (20) pj., kórki 25—45 (40) pj., zyhła 9—18 (13—15) pj., bunty 50 pj., ſomaty 55—75 (90—100) pj., kołotci (kerćeł) 2—5 (4—7) pj., radiſki (walcźk) 8—10 (5—8) pj., rjeſwjeń 7—8 pj., jabłuka 7½—25 (10—20) pj.

Płaćiſny w ſpinkach ſu płaćiſny tydźenſchich wikow. Hódźe pak žane njeſu naſpomnjene, šo njepschemėnichu.

Witi w Kamjenzu.

Pschenża 12,75 hr., rožka 10—10,25 (10,25) hr., wowsa 7,50—8 hr., pschenicźna muka 25 hr., rżana muka 15,50 hr., pschenicźne wotruby 6—6,25 (6) hr., rżane wotruby 6,75—7,25 (6,75) hr., žyno 2 hr., ſłoma, ſkótna 1.80 hr., ſ ſaſanju 1,50 hr., běrny, běłe 2 hr., cźerwjene 2,25 (2,50) hr., žołte 2,50 (3) hr., butra 1,30 (1,30—1.40) hr., jejo 7 (6) pj., twaroh 8—16 (7) hr., kóhaſi 25—30 hr., łóſjata 2—2,20 hr., młode huſy 3,50—5 hr., kał, běły 12 pj., ſyndrojty 40—60 pj., jedźna loboda 15—20 (10) rjeſwjeń 10 pj., zyhła 18 (18—20) pj., ſeſerij (mėnik) (dule) 25—40 (15—35) pj., kerń 80 (50) pj., hromaſ 40 hač 75 (25—60) pj., ſołotci (kerćeł) 5—10 (10) pj., kórki 25—40 (50) pj., nowa morchej 15—35 (15) pj., radiſki (walcźk) 7 (8) pj., cźerwjej (walcźk) 8 (10) pj.

Płaćiſny w ſpinkach ſu płaćiſny tydźenſchich wikow. Hódźe pak žane njeſu naſpomnjene, šo njepschemėnichu.

Witi w Khorjezowſu.

Mjaſa, howjaſe 50—80 pj., cźelaſe 60—90 pj., ſwinjaſe 80—100 pj., ſwinjaſe 65—90 pj., jejo 6 (5—6) pj., butra 1,10—1,20 (1,10—1,30) hr., twaroh 25 pj., łany wosił (litr) 80 pj., łiny 75—100 pj., ſchcźuki 95 pj., łarpy 75 pj., młode hołbje (ſchtuka) 50—80 pj., łuny, žiwe 1,80—2,50 hr., ſchapońy, žiwe 2—3 (2—3,50) hr., kórki (ſchtuka) 50 (60) pj., kolrabi (ſchtuka) 5 (20—35) pj., morchej 5—10 pj., nowa morchej 20—25 (25—30) pj., rjeſwjeń 10 pj., koſmaćki 20 (30) pj., jedźna loboda 10—15 (10) pj., hromaſ 30—60 (25—60) pj., kał, ſyndrojty (ſchtuka) 30—40 pj., cźerwjeny (ſchtuka) 50—60 (15) pj., běły (ſchtuka) 15 pj., wixiſnagowy (ſchtuka) 40 (15) pj., ſelene buny 60 (100) pj., ſołotci (kerćeł) 5 (5—10) pj., mėnik 20—25 pj., kerń 40—50 (40—60) pj., radiſki (walcźk) 5 (5—7) pj., zyhła 15—20 (20) pj., kuſerepa 5—8 pj., běrny (zentnaŕ) 2,75 hr., (punt) 3—4 pj.,ſ ruſkatej 90 (180—200) pj., jabłuka 40—60 (40 hač 50) pj., kurjatka 70—80 pj., worjechi 40—50 pj., ſešnje worjechi 50—55 pj., ſmorze 60—80 pj.

Płaćiſny w ſpinkach ſu płaćiſny tydźenſchich wikow. Hódźe pak žane njeſu naſpomnjene, šo njepschemėnichu.

Wiki w Khorjezowſu.

Pschiwjeſli běchu 1015 proſatow a 149 běſakow. Proſata płaćachu: małe 6—9 hr., ſrjedźne 9—12 (9—11) hr., wulke 12—14 (11—14) hr., běſaki płaćachu: małe 14—30 (15—30) hr., ſrjedźne 30—45 (30—50) hr., wulke 45—65 (50—65) hr. Witi běchu ſapatne.

Płaćiſny w ſpinkach ſu płaćiſny tydźenſchich wikow. Hódźe pak žane njeſu naſpomnjene, šo njepschemėnichu.

Wiki rěznoho ſkotu wječera w Drjezdźanach.

Sswinje mjeſachu ſrjedźne witi. Dotalne płaćiſny ſu małe dospěchi. Jenoż ſnadny ſpyt ſa ſnišenje wjeſnych dowuſpěchow. Srudnje 65 ſaſo ſ cźelatami. Tych běchu tak wjele pschiwjeſłi, so płaćiſny ſaſo ſtrajchnje łuſnychu. Wubrane rjane cźelata wikowarjo ſa tak wiſe płaćiſny njewotedawachu, ale radſcho khowachu.

Płaćizny rěznoho skotu na Drjezdźanskich skótnych wikach.

2. junija

2 wol. 27 byk., — kruw., — ſałoje., 653 ſelat, 25 wowc., 477 swini.

Płaćizny za

ćelata: 2. 36—42, 3. 30—35, 4. 24—28, 5. —;
swinje: 1. 33—34, 2. 33—34, 3. 32—33, 4. 30—32,

Hamtiſke powěſće.

Konkurſowe powěſće.

W konkurſu nad ſamožnjom pschekupza Gustawa Adolfa Lorenza w Budyſchinje, nětkuſchcheho ſmjerſkeho mějeſela firmy Curt Scheibenbauer nałi., je ſud dańſchu terminu na ſrjedu 6. 7. 32. dop. ¾11 hodź. do Budyſchina na ſudniſtwo, ſtwa 141 ſwołał.

Wikowańſki ſapiſk:

Do wikowańſkeho ſapiſka na ſowjeno 1002, naſtupjo firmu Louis Wagner w Budyſchinje, ſu ſapiſali, ſo je wotnajenſki pomėr ſběhnjeny. Mějeſel je pschekupz Louis Julius Reinhold Wagner w Budyſchinje. Na njeho je jenička namrěwka (herbina) pschedkhadźajeho mějeſela wikowanſki wobkhod pschedała.

Swěſčenſke jednanje.

Swěſčenſke jednanje ſu wotewrili nad rataſkim ſtatkom Hany ſwołenjenej Delanowej rodź. Nowakej we Wotrowje čźo. 4.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołtjowe ſymjo ſu nan abo 1000 kg, nowak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	2. 6	1. 6.		2. 6	1. 6.
Pšenica	265-267	262-271	łuny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	195-197	196-198	wołka	17,0-18,0	16,-18,0
jećmjeń, nal. jećmjeń	175-182	175-182	mórske łupiny	10,0-11,5	10,0-11,5
wowsa	162-165	164-167	ſolte łupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
kukurica	—	—	rerdella	—	—
pšeńč. muka	2 2-35,0	32,2-35,1	rapa, wosuſk	—	—
rżana muka	5,7-27,7	25,8-27,7	łany wosuſk	10,5-10,6	10,6
ps. wotruby	10,7 11,5	1 ,7-11,5	ſuch.truhanc	8,80	8,8
rżane „	9,7-10,2	9,6-10,3	brrnj. kruski	—	—
raps	—	—	žyno, 50 kg	1,45-1,6	1,45-1,65
hrěch Viktor	17,0 23,0	17,0-23,0	rżana ſloma	1,25-1,45	1,25-1,45
lane ſymjo	—	—	pšeńč. „	1,05-1,20	1,05-1,20
pjeſuški	16,0-18,0	16,0-18	wowsna „	1,05-1,20	1,05-1,20
			ječma „	1,05-1,2	1,05-1,20

Swinjo

Mješ Neapolskim wobydleŕstwom powědaješe žo, so wobjedźi wěsta burowska w bliskosći města swinjo, kotrejž do chlěwa puščeńe, płodnosćej wjeseho skotu a k dworej słuschajwych zahrodow a polow šaruje. Schtóž loteriju hrajo swinjo najprjedy pomajka, dobudže na tóždy pad rjane myto. Rěkaše, so pschinješe wono so lubowanym sboże, khorym jirowotu, sadźěłowanym dowěru na rjeńše dny.

Mało pschedewšaćow keźeje tak wěsće a derje, kaž tuto na pschiwěru sakoźene. Pomyślimy žebi na naschich wěschćerjow, kotliž maju wulkotne dochody. Nascha burowska mějesće pschekupsteho bucha, a wona da žebi też wobkruscheć, so móže człowjek ſ jeje swinjecom ſ pjenjesam a bohatstwu pschińć. Sa wěsty pjenješ wupožčowasche wona swinjo na wěste dny, so by so jeho žohnowanje skutkowazej mohło tu a tam wutsukkowacź dała. Po sapkaćenju wěsteho pjenjesa změdźiše so na skoźo pomjatkaŕ, dźiwscheše-li na pschikład něchtó na sudnistwo hicź a tam njewěsty prozeš dobyć. Sswinjo, wot wopuschćenych njewjestow hubkowane, pschinješe njeźwěrneho lubowanego na tóždy pad saso ſ rosumej a wón dopósnaje, cźehož dź so lohkomyślnje wjdaŕ. Wobžedźerka swinjecźa njemóžeše na žanu musu skorźicź. Tole stupi jenej žuźodźinzy do hłowy, kotraž njewědźeše žebi je staroscźenej žiwjenja žaneje praweje rady. Schtóžkuli žebi pschedewsa, kuli so nimo. Wěsche wot njesboża pchescźěhana. Haj žanu, jako dźiwscheše žebi swinjo wotnajecź, so by jej sboža pschinjeło, bu jeje prósstwa wotpokasana. Tamna burowska bojesche so, so mohło snadź stoco pola njesbožowneje žuźodźinki swoju dźiwyschtutkowazu mózſ hubicź. Tu naſtaji so wodoha njesbožowna jónu w nozy na puć, swihna swinjo zyle jednorje skradźu ſ chlěwa a běsche někto pschewědźena, so pschihnu sa nju lěpsche dny. Wobkradnjena cźinjesche naſajtka wjelku haru a sawoła policiju. Njespróznimi strażerjo prawa namakachu swinjo też zyle prawje w khlěwje žuźodźinki, a dokelž jakoń do žanych dźiwownjewěrki, nochcyschse won wudawanje pschipósnacź, so je žebi žona swinjo jenoż „sboża“ dla wupajeźiła, a tym ju na paduschliwa do běry. Cźłowjek dyrbi potajkim swinjo někeź, dyrbi-li jemu swinjo pomhacź, bewak najtanje ſ tym na pobjedku woprawdźe jenož swinjatwo.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr. pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeње dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeња dyrbia so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźdźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 129 — **Budyšin — Sobotu, 4. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

24. julija budźa nowowólby do němskeho sejma

Rospuščenje němskeho ſejma ſo dźenſa ſobotu wozjewi. Němſki preſident je ſo wotzalenemu němſkemu kanzlerej dr. Brüningej ſlědowace pſmo pósłał:

„Zara cześćenemu knjes němſki kanzlero!

Po Waſchim namjece ſym Waſ ſ Waſcheho ſaſtojnſtwa jako němſkeho kanzlera a němſkeho miniſtra ſwonkownych naležnoſcow ſ pſchipoložonym pſmom puſchćił. Vaſoſtuje ſaczuwam, ſo dyrbju ſo wot Waß dźělić, hdyž ſym ſa cząß dweju lět naſcheho hromadźedźełanja hiſto ſkładnoſć měł, Waſch czyſty charakter, Waſche wobſchěrne wědomoſće a Waſche wožiwjene podawanje pſchewſatoje winowateji ſejmaj a ſebi wyſoko wažicź. Sa wſcho, ſchtož ſeje w tymaje ſtomaj eſzęſkich roſtſchadźenjow a wažnych roſkładźenjow w ſłužbje ſa wótczinu dokonjeli. Wam w mjenje Němſcze a ſwojim ſamkownym mjenje ſwój najwutrobniſchi dźak wuprajam. Hromadźedźełanje ſ Wami ſenje njeſahudu a budu na Waſchu wožoku ſtajnje ſ najwjetſchim wuſokowažnjenjom ſpomnjeć. S najleſpſchimi pſcheczemi ſa Waſche wožobinſke derjemeče a ſ najwutrobniſchimi poſtrowami woſtawam ſtajnje Waſch podany

ſ Hindenburg."

Tež druhim ſe ſaſtojnſtwa wotkhadźazym miniſtram němſkeho kněžerſtwa je němſki preſident, hdyž je ſo jim ſpuſchczaju lift pósłał, ſ wutrownym dźakom ſa ſłužby, kotrež ſu w eſzęſkim cząſu wótczinje wopokaſali, ſwój dźak wuprajił.

Pruski sejm

Wječeralſche poſchadźenje pruſkeho ſejma je ſo do cząſa ſtónčiło, hdyž ſo pſchi wotſłoſowanju wo kommuniſtiſkim nanjeczu, ſo dyrbja ſo wuplačenja reparaciſjow hnydom ſaſtajicź, pokaja, ſo ſejm ſ wotſłoſowanju njebě ſhinany.

Pſchety teho bě ſejm **namjet nazionalnych ſozialiſtow ſ 212 pſchećiwo 202 hłoſam wotpokaſał, po kotrymž dyrbješe ſa wołbu ſejmoweho pſchedſydy niz relatiwna, ale abſolutna wjetſchina nuſna być.** Sa namjet běchu pódła nazionalnych ſozialiſtow němſkonazionalni a němſka ludowa ſtrona hłoſowali.

Potom dyrbješe ſo wo kommuniſtiſkim namjeczu na wupraſenje njedowěrjenja pſchećiwo wotſtkhadźazemu wobtkhadnym porjadu wjedźazemu knjeſerſtwu wotſłoſowacź. Zentrumſka ſtrona pſchety teho wojſewi, ſo ſo pſchi wotſłoſowanju njewobſtoji, dokelž po wuſtawje njeje dowolene, wotkhadźazemu knjeſerſtwu njedowěrjenje wupraſicź. Njedźiwajcy teho nazionalni ſozialiſtojo, němſkonazionalni, kommuniſtojo a němſka ludowa ſtrona ſ 253 hłoſami njedowěrjenje wupraſichu.

Nazionalny ſozialiſt **Lehſe** praji, ſo dyrbi Pruſka k turiſtowemu hoſpodarſtwu pſchećez, ſo dyrbi ſo jeno wobnderſtwo ſe ſwojim ſamkownym hoſpodarſtwom bjes wuſkajnych tworow žiwiſ. Sozialdemokratoja ſu ſchłowjo liberalno-kapitaliſtiſkeho ſyſtema. Tohodła njeſłu mohli nicžo dobrjeć. Kapital dźěło njedawa, ale pilne dźěło może kapital a dźěło tworiċ. Nazionalni ſozialiſtojo ſu niz jenož pſchimjerjowarjo dobrowólneje dźłaczerſkeje ſłužby, ale tež winowatoſcze k dźěłazej ſłužbje. Nazionalni ſozialiſtojo měnja, ſo měna wot ſłota njeſwětłuje. Tohodła dyrbi ſo nowa měna ſawjeſcź. Tónle nadawk może ſo wěſo jenož ſpełnjeć, hdyž budźe móż w ſtacze w rukach nazionalnych ſozialiſtow.

Kommuništ **Kaiſer** ſnapſchećiwi, ſo drje je nazionalny ſozialiſt Lehſe ſłowa ſa dźěłonjemjerjow namakał. Dźěłowarjo pak, kotřiž nazionalno-ſozialiſtiſkej ſtronje pſchiſłuſchcza, je ſwojimi ſkutkami pomhajn hubjenſtwo powjetſchcź. Wječnik mjeno jeneho dźěłodawarja ſe Sömmerdy horow njenowoſche, kotryž ſwobodnu nazionalno-ſozialiſtiſke měſtne wotdźělenje wodźi. Wón ſwojimi młodym dźłaczerjam **4 pjenjezki mſdy na hodźinu** dawa. (Kommuništo wołaju: Słyſchcze, ſłyſchcze! Nazionalni ſozialiſ-

Hindenburgowe rozžohnowanje z Brüningom

Nětčiši němski sejm so najskerje scyła wjacy njezeńdźe

Po powěſcach ſ nowjeho kněžerſtwa ſo wočakuje, ſo ſo němſki ſejm hižo w blížſchim cząſu rospuſchći. Němſki preſident je pječa němſkemu kanzlerej polnomóz dał, ſo by němſki ſejm rospuſchćił. Němſke kněžerſtwo ſebi pſcheje, ſo bychu wólby do nowjeho němſkeho ſejma po móżnoſći bórzy, ſnadź hižo 24. julija, być. S tym by ſo wólne wojowanje na tſi njedźele wobwjeſowało. W ſwiſu ſ tym ſo praſchenje roſpomina, hacź dyrbi ſo nowemu němſkemu ſejmej prawo nazionalneje ſhromadźiſny dacź, ſo by mohł nowu němſku wuſtawu wobſkankyć. Mjes němſkim ſejmom a nazionalnej ſhromadźiſnu je roſdźěl, ſo móże němſki ſejm wuſtawu pſcheměnjaze ſakonje jenož ſ dwěſtezinowſkej wjetſchinu wobſkankyć, mjes tym ſo we wuſtawu dawajej nazionalnej ſhromadźiſnje jednora wjetſchina dóſahu.

Kaž Barlinſke nowiny wudawaju, je ſo **general ſe Schleicher,** kotryž ma po prawom wjednicſtwo w kabinettu, dotalneho němſkeho finanzneho miniſtra Dietricha woprašchał, hacź nochze ſwoje ſaſtojnſtwo wobtkhowacź. Knjeſ ſe Schleicher je pječa pſchi teſe ſkładnoſći rjek, ſo nowe kněžerſtwo dołhi cząſ woſtanje,

wo ſchtyrjoch létach je pječa rěčał.

Schleicherowe ſłowa ſu powſchitkowne ſpodźiwanje ſbudźiłe, a wſchudźe ſo wo nich rěčí. Hacź je wón to wopraſował prajił, njehodźi ſo ſwěſcźicź. Hacź dotal pak to njeje ſapſał. Tež druhe powědanja, kotrež ſo ſdadźa ſantaſtiſke być, ſo roſſchěrjeja. Mjes druhim chcędźa naſtupu prjedawſchcheho kronprynza jako ſaſtawarja Němſkeje poſtajicź. Wo tajtim planje hižo Londonſke a Parižſke nowiny piſchu. Powalerjo Brüningoweho njeſerſtwa ſo pječa hižo dawno ſ tajkimi wotpohladami ſakěraju.

Wjednicſtwo němſkonazionalneje ſtrony je w ſwojich nowinach wozjewiło, ſo je ſo nowe kněžerſtwo bjes jeho ſobuſtatkowanja a ſamolwitoſcze wutworiło. Sdobom je ſłyſchcež, ſo ſu wſchě ſobuſtawy nowjeho kněžerſtwa, kotrež němſkonazionalnej ſtronje pſchiſłuſchachu, ſ njeje wuſtupiłe.

Přihoty za wólby do noweho němskeho sejma

Wſchě politiſke ſtrony ſo hižo na wólbne wojowanje ſa němſki ſejm hotuja. Preſident němſkeho ſejma Loebe je ſchtworſk we Wišmaru (w Mecklenburgſkej) w ſjawnej ſhromadźiſnje nadběhł pſchećiwo nowemu kněžerſtwu činił. Sozialdemokratija budźe ſo jemu najraſniſcho napſchećiwo ſtajeć. Nowe kněžerſtwo dyrbi ſakſanje nazionalno-ſozialiſtiſkich wudyrnych wotdźělenjow wróćo wſacź, wobſkedźerjam wulkich knjeſich kubłow w raniſchej Němſkej ſnowa wulke ſummy pjenjes pſchiwobroćicź a ſarabźenje dźěła, kotrež chcędźe dr. Brüning ſ pomozu premijoweje pożčonki pſchewjeſcź, ſaſo wróćicź. Nowe kněžerſtwo ma też ſle wotmyſlenja pſchećiwo ſawěſcźenju dźěłonjemjerjow. Dotalnu formu nochze wobtkhowacź, ale ju do ſpomoženſtwa pſchetworicź. Tajka wuprawa najwótriſchi protest ſozialdemokratiſkeje ſtrony wuzwada. Stónčenje dyrbja ſo dźěłaczerjo bojecź, ſo nowe kněžerſtwo tariſne prawo woſtroni.

Přeni Schleicherowy wukaz

Němſti woborny miniſter ſe Schleicher je ſlědowazy wukaz ſa němſkoſtatnu woborju wudał:

Němſkoſtatnej woborje.

Dźenſa ſaſtojnſtwo němſkeho woborneho miniſtra naſtupju, k kotremuž je mje dowěrjenje **němſkeho preſidenta,** hłownuneho roſkaſowarja bróniteje mocy, powołało.

Sſwoje mocy budu na to nałožowacź, ſo by němſkoſtatna wobora wukhmanjena była, ſo by mogły ſwojeho powołanja dopjelnjała: Mjeſy Němſkeje ſchkitała a ſa jeje bjeſtrach rutkowała. Budu ſo dale wo to ſtaracź, ſo ſo te duchowne a cźełne mocy naſcheho luda ſeſylnjeja, ſ kotrychž ſo nuſne ſakłady krajneho ſakitanja tworja. Sſym pſche ſwědčenju, ſo to, ſo mamy ſmutſka kraja ſrjadowanu nadſtronſtu bróniti móż, ſamo dołoho, ſo by ſo autorita Němſkeje pſched kóżdym ſtchażenjom wobarnowała.

Dowěrjam ſo, ſo budźe mi kóżdy pſchiſłuſchnik bróniteje mocy pſchi tym pomhacź, ſo bychu mi dowěrjene herbſtwo wulkeje ſaſudźenoſcze k lepſchemu luda a wótcziny ſaſtawał.

W Barlinju, 3. junija 1932.

Woborny miniſter,
podpiſał ſe Schleicher.

Zakazanje wudyrnych wotdźělenjow wostanje

Wo planach němſkeho kněžerſtwa w naſtupanju **ſakażanja wudyrnych wotdźělenjow** je ſłyſchcež, ſo kněžerſtwo ſakażanju wróćo njewoſtnje, dokelž by ſ tym nahladnoſcź němſkeho preſidenta ſkhodowała, kotryž je tute ſakażanju podpiſał. Chcędźa ſebi wjele bóle ſ tym wupomhacź, ſo ſ wudoſpołnjazym wukazom wo dohładowanju wojerſtwa podobnych ſwojaſkow, poſtaji, ſo ſo roſpuſchcźene wudyrne wotdźělenja w nowej formje ſe ſtatnym dohładom wutworja, a to pječa w ſwiſu ſ planami wo dźeſanſkej ſłužbje.

Breitscheid wo nowowólbach a wo nacionalnych socialistach

Danſke nowiny „Berlingiſke Tidende" ſu ſchtworſk roſrěčenje ſe ſozialdemokratiſkim wjednikom **Breitscheidom** wozjewile. Na praſchenje, **kak dołho budźe Papenowy kabinett** traeć, wón wotmołwi, ſo knjeſa nowjeho knjeſerſtwa ſami ſe ſchtyrjomi létami licza. Wón, Breitscheid, pak ſebi myſłi, ſo ſu na wopačny puć ſtupili. Bórzy budźa pſched nowym położenjom ſtejeć. Mění, ſo móże rjez, ſo je hižo wobſamknjene, němſki ſejm roſpuſchcźicź. **Steja pſched najhorſzſchim wólbnym wojowanjom němſkich ſtawiznow.** W nim ſo nazionalni ſozialiſtwo hiſchće dale ſeſylnja. Liczi ſ tym, ſo ſozialdemokratoja ſaž pſchi pruſkich wólbach 6 procentow ſłubja. Sozialdemokratoja pſchi ſamych wobſtejnoſcźach ſ kommuništi hromadźe do wólbneje bitwy njepóńdu. Sozialdemokratoja pſchi kroćz po wjele mězach jako politiſka ſtrona **zyle ſwobodni ſteja** a budźa tole ſtejiſchcźo ſe wſchěmi mozami wuwonjowacź.

Na praſchenje, hacź móże nowe kněžerſtwo **k Hitlerowemu kněžerſtwu dowjeſcź,** Breitſcheid wotmołwi, ſo do teho njewěri. **Schleicher** je muż, kotryž położenje wobſtejnoſcź naſtupnik **politiki němſkonatnoje woborny,** kotraž je ſebi zadała, ſo by ſo roſſudny cźinicel politiſkeje mocy ſcźinika. Schleicher nochze Hitlerej k kněžerſtwu dóńcź dacź.

Křesćijansko-socialni njespokojom

Němſkoſejmſka frakcija ſchćeſcźijanſko-ſozialneje ludowe ſłužby ſ wojſewjenjom praji, „ſo ſu k nicźijſchej kriſy mogły dowjedle, do kotrychž cźinowe ſjawnoſći biſchće njemóże pohladacź." Kſchćeſcźijanſko-ſozialni tóžbu ſobuſtatnoſtwitoſcź ſa ſtraſchne ſcźěwki wotpokaſuju, kotrež ſ teho w ſmutſkownopolitiſkim a ſwonkownopolitiſkim naſtupanju najſkerje wotſtanu. Budźa ſo po kněžerſtwowych ſkutkach ſłožowacź. Pſchi tym wo prěnim rjeſe ſwonkownopolitiſky wo to dóſe, ſo ſo dale wjedźe wuſtrowładźaza politika dotalneho němſkeho kanzlera Brüninga a ſmutſkownopolitiſky wobaranje pſchećiwo jebracu dźěłaczerſkich prawow (pſchećiwo nadběhanu na ſozialne ſakonje a na njewotwiſknoſcź powołanſkich organiſacijow), wo pſchewinjenje mjeſy dźěłonjemjerjow ſ wobſchěrnym ſaſtajenjom ratarjow, pſchede wſchěm w raniſchej Němſkej, wo ſchkitanje němſkeho kněžerſtwa wſchemu ſapſchiwnjenju, wo njeſtroniſke naložene ſtatneje mocy a wo ſamkanju, wutnawazu iſchćeſcźijanſky wóſtu kulturnu politiku.

Wobstaranje pjenježnych srědkow

Sdźělenka němſkeho kněžerſtwa wo roſrěčenju mjes nowym němſkim kanzlerom ſ Papenom a preſidentom němſkoſtatneje banki dr. Lutherom ſo w „8-Uhr-Abendblatt" w tym ſmyſłu wukładuje, ſo ma kněžerſtwo puječ, ſo by ſebi też **bjeſ wuraſneho pſchiſkłoſowanja němſkoſtatneje banki** pjenježne srědki k ſpokojenju najbliſſich pjenježnych potrěbnoſcow wobſtarała. Sda ſo, mjenowane nowiny piſchu, ſo maju w kněžerſtwje někotři ludźo myſle, wupožčerſke bankowki wudacź. Wo wobſtahu srědkow, kotrež maju ſo na taſe waſchnje wobſtaracź, ſo błyſchi, ſo wo pół miljardy dźe. Sacź kněžerſtwo wupožčerſke bankowki w tymle wobſahu, kotryž ſo wěſo na ſkónc waſchnje njemóże ſapoczatk inflazije njenowacź, wuda, dyrbi ſo bórzy pokaſacź, dokelž wěſtejnoſcźe němſkich poſkadnjow a powjeſtkowne położenje němſkich finanzow ſrěčne roſſudźenje ſada.

Hindenburgowe rozžohnowanje z Brüningom

Němſki preſident je ſo wotſalenemu němſkemu kanzlerej dr. Brüningej ſlědowace pſmo pósłał:

„Zara cześćenemu knjes němſki kanzlero!

Po Waſchim namjece ſym Waſ ſ Waſcheho ſaſtojnſtwa jako němſkeho kanzlera a němſkeho miniſtra ſwonkownych naležnoſcow ſ pſchipoložonym pſmom puſchćił. Vaſoſtuje ſaczuwam, ſo dyrbju ſo wot Waß dźělić, hdyž ſym ſa cząß dweju lět naſcheho hromadźedźełanja hiſto ſkładnoſć měł, Waſch czyſty charakter, Waſche wobſchěrne wědomoſće a Waſche wožiwjene podawanje pſchewſatoje winowateji ſejmaj a ſebi wyſoko wažicź. Sa wſcho, ſchtož ſeje w tymaje ſtomaj eſzęſkich roſtſchadźenjow a wažnych roſkładźenjow w ſłužbje ſa wótczinu dokonjeli. Wam w mjenje Němſcze a ſwojim ſamkownym mjenje ſwój najwutrobniſchi dźak wuprajam. Hromadźedźełanje ſ Wami ſenje njeſahudu a budu na Waſchu wožoku ſtajnje ſ najwjetſchim wuſokowažnjenjom ſpomnjeć. S najleſpſchimi pſcheczemi ſa Waſche wožobinſke derjemeče a ſ najwutrobniſchimi poſtrowami woſtawam ſtajnje Waſch podany

ſ Hindenburg."

Tež druhim ſe ſaſtojnſtwa wotkhadźazym miniſtram němſkeho kněžerſtwa je němſki preſident, hdyž je ſo jim ſpuſchczaju lift pósłał, ſ wutrownym dźakom ſa ſłužby, kotrež ſu w eſzęſkim cząſu wótczinje wopokaſali, ſwój dźak wuprajił.

Pruski sejm

Wječeralſche poſchadźenje pruſkeho ſejma je ſo do cząſa ſtónčiło, hdyž ſo pſchi wotſłoſowanju wo kommuništi ſkim nanjeczu, ſo dyrbja ſo wuplačenja reparaciſjow hnydom ſaſtajicź, pokaja, ſo ſejm ſ wotſłoſowanju njebě ſhinany.

Pſchety teho bě ſejm **namjet nazionalnych ſozialiſtow ſ 212 pſchećiwo 202 hłoſam wotpokaſał, po kotrymž dyrbješe ſa wołbu ſejmoweho pſchedſydy niz relatiwna, ale abſolutna wjetſchina nuſna być.** Sa namjet běchu pódła nazionalnych ſozialiſtow němſkonazionalni a němſka ludowa ſtrona hłoſowali.

Potom dyrbješe ſo wo kommuništi ſkim namjeczu na wupraſenje njedowěrjenja pſchećiwo wotſtkhadźazemu wobtkhadnym porjadu wjedźazemu knjeſerſtwu wotſłoſowacź. Zentrumſka ſtrona pſchety teho wojſewi, ſo ſo pſchi wotſłoſowanju njewobſtoji, dokelž po wuſtawje njeje dowolene, wotkhadźazemu knjeſerſtwu njedowěrjenje wupraſicź. Njedźiwajcy teho nazionalni ſozialiſtojo, němſkonazionalni, kommuništi ſojo a němſka ludowa ſtrona ſ 253 hłoſami njedowěrjenje wupraſichu.

Nazionalny ſozialiſt **Lehſe** praji, ſo dyrbi Pruſka k turiſtowemu hoſpodarſtwu pſchećez, ſo dyrbi ſo jeno wobnderſtwo ſe ſwojim ſamkownym hoſpodarſtwom bjes wuſkajnych tworow žiwiſ. Sozialdemokratoja ſu ſchłowjo liberalno-kapitaliſtiſkeho ſyſtema. Tohodła njeſłu mohli nicžo dobrjeć. Kapital dźěło njedawa, ale pilne dźěło może kapital a dźěło tworiċ. Nazionalni ſozialiſtojo ſu niz jenož pſchimjerjowarjo dobrowólneje dźłaczerſkeje ſłužby, ale tež winowatoſcze k dźěłazej ſłužbje. Nazionalni ſozialiſtojo měnja, ſo měna wot ſłota njeſwětłuje. Tohodła dyrbi ſo nowa měna ſawjeſcź. Tónle nadawk może ſo wěſo jenož ſpełnjeć, hdyž budźe móż w ſtacze w rukach nazionalnych ſozialiſtow.

Kommuništ **Kaiſer** ſnapſchećiwi, ſo drje je nazionalny ſozialiſt Lehſe ſłowa ſa dźěłonjemjerjow namakał. Dźěłowarjo pak, kotřiž nazionalno-ſozialiſtiſkej ſtronje pſchiſłuſchcza, je ſwojimi ſkutkami pomhajn hubjenſtwo powjetſchcź. Wječnik mjeno jeneho dźěłodawarja ſe Sömmerdy horow njenowoſche, kotryž ſwobodnu nazionalno-ſozialiſtiſke měſtne wotdźělenje wodźi. Wón ſwojimi młodym dźłaczerjam **4 pjenjezki mſdy na hodźinu** dawa. (Kommuništo wołaju: Słyſchcze, ſłyſchcze! Nazionalni ſozialiſ-

swojo mjesy wolaju.) Sa to na jeho mšodowych mješchach steji: „Wuhwoleje Hitlera!“ (Sstyschesche, hlyschesche! pola kommunistow.)

Ruschka je statneje strony praji, so je Brüningowe němske kujeršstwo so wopor tamneje kamarille sčinilo, kotraž je hižo prjedy ministrow powalała. Jenn, wěcznje so ta, so je so pola nowoho němskoho kujeršstwa Harzburgska fronta tak pokazała, so tu so swobodni kujeršojo a baronojo do ministerskich sydłow dóšli, a so dźedza nazionalni sozialistojo mandaty pschewjacy. Sa kujeršstwom politika tu politiske strony samolwite, kotrejž kujeršstwu bliško stoja. S nazionalnych sozialistow, kotříž tu nětkole w pruskim sejmje najsylnischa strona, njejsmy hacj dotal žadyn jenički positiwny namjet hlyscheli. Dźiwadłowy hrimat, kotrejž dźěwaju, dyrbi naš wo jich njemóžnosći w sozialnym a hospodarskim nastupanju samtyjesi.

Po dalschej debatze, w kotrejž so mjes druhimi nazionalny sozialist dr. **Freisler** i cžežkim hrošenjom do sozialdemokratiskeju zapósłanzow **Heilmanna a Kuttnera** da, so wuwučowanje skónči.

Grandi wo tributach, wójnskim dołzy a podunajskim zwjazku

Swonkowny minister Grandi je pjatk w italskim senatu w diwehodźinskej rěczi wo reparazijach wójnskim dołhy a hospodarskim swjasku podunajskich krajow rěčał. Italska budże drje w nastupanju dołha a reparazijow cžinicz, schtoż samože, štoženjze pak budże so tole praschenje dyrbjecz činak wuprawicz.

Italske kujeršstwo budże so prózowacz, italske ludowe hospodarstwo schkitacz, kotrejž **dewisowym wobmjesowanjom** nětkotrych statow cžežko schkodne. Hdy by so tole wobmjesowanje zakhowało, tychu so wikowanske trjeczenja politiskeju sinjemóžnite a to na wulku schkodu wschěch wobdželenych krajow.

Wo praschenju, kotrejž nětkotři **podunajske praschenje** mjenuja, kotrejž pak Italska z lubosczu k wěrnosći dale praschenje **srjedźneje a dołhoranscheje Europy** mjenuje, Grandi z tym, so je so położenje njedźiwajo wschelakich planow pohubjenschtilo. Grandi so pschecziwo tomu wobroczi, so hospodarska jenotez, kotraž dyrbi na zakładze stareje Habsburgskeje monarchije stejecz, njedyrbi pódla Galizijskeje też Triest a Reku (Fiume) wopschijecz, jenicžkaj pschikhadaj k morju, psches kotrejuž je zyły wobkhad awstriskeje monarchije schoł, njes tym to tu so kraje, kaž Beßarabika, Serbija a Mazedonika, pschijamkle, kotrej njecžiu monarchiji pschištuschake. Grandi potom porokowaschke, so stej so Grichiska a Bolharska wusamlej. Italska na w dołharanschej Europe niz jenoż hospodarske a politiske, ale też thěrne finanzne sajimy schkitacz.

Grandi potom runoprawjosci Němskeje we wojerskim, hospodarskim a finanznym nastupanju a so Italiski kolonije žadasche.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 4. junija 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjecžor w 7 hodź. barometer 738, hygrometer +2 a thermometer wodnjo +25. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer +2 a thermometer w nozy +14. Wjedro wostanje njewobstajne. — Wjedrańcze stajeja sa pschichodny tydźeń torhanty a chłódny počzas, potajtim hischcze žane rjunowe wjedro. Mžiny nad naschimi stronami leżazy, wotpalaja so kerkanju. Mžina nad Balkanom leżaza, je Balkanej a połnożnej Italskej sčinkate dosche pschinjeschła. Wot połnóžneho morja cžehnje so wyschina z wjecžora Schwedskeje, a wot tam pschilhadźeja synnu, naschi wosduch abo loft studżazy powětry. Počzas finano njebudże pschemazany, ale dosć chłódny. Naschi wjedrowawuschowjny ma zyły pschichodny tydźeń za njewěsty. Jutrje finano je hischcze rjenje abo tola pschijomny. Jutrje druhu njedźelu po swjatej Trojizy schadźa hróčko 3,46 a khowa so 8,11 hodź. Měsačk schadźa rano 3,04 a khowa so wjecžor 9,05 hodź.

— **81. duchowna wjecžerna hudźba** wutoru 7. junija wjecžor we 8 hodź. we wulkowyrkwi. Dworjak: Biblijske kěrluche op. 99. Wjecžerne kěrluche wot Reimanna a Gerhardta. Pischcheloweje žłabby wot Mendelssohna, Karoj-Elerta, Raasteda a Gerhardta. Hudźbu wuwjedźetaj Ruth Raue (sopran), organist pschi Pětrowskej zyrkwi Horst Schneider (pischcheło). K tutej cžěsći nutrnosći, pschi kotrejž dyrbimy wschitku wschědnu cžežu zabycz pod wyšku, „Wótcze nasch, kiž sy w njebjesach“ su wschitcy pschecžełso duchownje hudźby najwutrobnischo pschesprošcheni. Programmy po 30 pj., sa nječzłuzerjow a makorentnarjow po 10 pj., su pschi zyrkwinych durjach dostacz.

— **Wójšk sano kupuje.** Wojesčke městne zarjadnistwo w Budyschinje, przedawschi proviantny haut, po wossjewjenju z nawěschtkom w hamtiskim dźělu je spocžatkom symowskich žitow nowe žyto kupuje. Ssyno może so hnydom z lukow pschitwjesecz. W sajimje pschedawarjow leži, so jenoż wopraudźe ćuche — potajtim derje wuhlyschene — žyto podawaju, dokelž so płaczišna nimo trawinece hóonosći tež po wuhlyschenju cžesnje. Ssyno, kiž je njedospołnje wuhlyschene, dyrbi so wotpokazacz. Ssyno ma tež być bjes procha a pahroba (Schlamm), dyrbi jenoż šmadnu dźělbu njcenjehóonoje trawy wopschijecz, ani njesmědźa in nim być rosttiny, kiž su konjom wohidne abo z schkodne. Pschiwoswaczi może so wschědnje wot 7 hodź. rano hacz do 4 hodź. popołdnju, sobotu jenoż hacz do 12 hodź. pschipołonju. Pischcze ho, so by so pschiwjesenje do cžasa pschiwoswaczilo. Hdyž so fino kupowacz pschestanje, so sasa w hamtiskim dźělu wojerwi.

— **Powjetschenje Budyskeho jastwa.** Dokelž su w Zwischanje jastwo I sanikli, pschebywadźichu so nětkotři sastojnicy do Budyschina, kotříž tu dotal hischcze žaneho bydlenja namakali njejsu. Nětko na so Budyske jastwo powjetschicz z tym, so so jemu twarjenje se schtyrimi bydlenjemi sa sastojnikow pschitwari. Sa tutón saměr je so 32 600 hriwnow do nowoho statneho hospodarskeho plana stajiło.

— **Budyske haptyki** su wschědne dny hacz do 7 hodź. wjecžor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Nózmi słužbu a njedźelu wotwrjene ma jenoż jena haptyka z měsačnym wotmělenjenom. W juniju je to Měschczanska haptyka na Hlownym torhoschczu.

S **Bórka.** (S motorskim kolom cžežko sranjeboži.) Wobžarujomne njesboże sta so wcžera pjatk wjecžor wokolo 9 hodź. na statnej drohi mjes Bórkom a Delnjej Hórku. Sastupnik Korla Wirth z Budyschina, Hornjecžerska hasa 18, pschijeżdże wot Mužakowa a jazeże ze swojim motorskim kolom do dróhoweho pschěrowa. Pschi tym žebi prawu nohu wysche kolena slama, so na brodze sranj a so hischcze w mjeswoczu a na rukomaj wobodrě. Ssobustawny dobrowólnje sanitetneje kolonny Cžerwjeneho kschiża poskicziscu sranjenemu prěnju pomoz a dowjesechu jeho se sanitetnym autom do Budyskeje thorownje.

S **Nowych Druzkez.** (Lischcza jama.) W Husczanskim lěsu, njedaloc 100 m sdalena wot Schpanteż žiwnosće, namakachu so pschi puczu do Brězynki lischcza jama. Schpantez kury druhoch hacz tam běhaju a nětkore tu so hižo sbudźe. Sstrjedu wjecžor so tež kupon sbudź. Knjes Schpank namaka jeho skónczenje pół sčerzanego pschez lischcżej jamu. Lischki drje maju ulodżata.

S **Budestez.** (Porjedźenka.) Nam so pische: W posledninm wutornischim cžisle Sserbskich Nowin namaka so rosprawa z Budestez, naschupa ordinarzyju, a w tutej rosprawje je hada, kiž dyrbi so porjedźicz, mjenujcy to, so je „ſ rědka cžłowjeka“ . . . „kotremuż je modlitwa wutrobna nałožnosć“. Wothladane wot toho, so su tutej khowa bjes swiška na pschekhwapjacze waschnje swišcz, njene, njesłuschi so drje tak prajiłe, kaž tu stejiš. To by tola sić była, hdy by duchowny w swojej wosnaje jasny porjedźk cžłowjeka nadeschoł, kotremuż by modlitwa wutrobna nałožnosć była. Dźak budź Bohu, so na Knjes hischcze wschudże swoj lud, kiž so k njemu dźerži z nuzownym modlenjom. Mjenjenje rěcznika, wjeselo wonej, leż jasnje wuprajene, je było, je je mało modlerjow, kotříž wo Swjatoho Ducha proscha. Wjele modlitwow a prošbowom měri so jenoż na pschitkad na serske a cžasne wěcy, a te modlitwy su huste tajke, so je naschi Knjez njemóże wuslyschecz swojeje luboscze a swjatosće dla. Ale modleč, kiž prošy wo Swjatoho Ducha a jeho dary, budże zyle wěsće wuslyschany, kaž je Sbóžnik słubił: Wasch njebjeski Wótcz swojeho Swjatoho Ducha da tym, kotříž jeho proscha.

S **Komika pola Minakala.** (Sserbsli wjecžor) Jutře njedźelu wjecžor we 8 hodź. seidu so Sserbjo Minakalskeje wosady w tudomnym Bomsdorfez hoscženzu k rjanej šerbiše zabawje. Porjad wjecžora wěsće kóždeho spokoj. Tuž njeschladaj nichtó kajanja, ale pschihódźeje wschitcy!

S **Kamjenza.** (Dejmantowy kwas.) Dźenj sobotu swojeji rentnar Gustav Emil Müller se swojej mandželskej Hanu Bertu rodź. Kowalcez žadnu pschichodnjowsku dejmantowehu kwasa.

S **Dubrjenka.** (Dźěło so sašlaji.) W naschich skłach su hižom pop. dźěło sašlajili. Hižo sašchły tydźeń su 30 wosbowom puschczili. Mjesa so wo 20 pj. na wós sniži. Jelsiło nowe skłasanki dóńdu, so hižo za tydźeń sašy z dźěłom sapoczinje.

S **Běłeho Khołmza.** (Słoty kwas.) Pónđźelu swojeji pschedawschi blidarski mischtr a nětkušchi pscheładawar mjasa Emil Hähnel se swojej mandželskej słoty kwas.

S **Krynłeza.** (Nótz na swobodže.) S kožuchanjenje we Wylemojzach bě pschez nješchto cžasom cžełnuł nóz. Stoczo su cžasto widżeli w rěcy Scheyzu, ale njemóžachu jo dołho popadnycz. W nozu k wutorje je 16 kaczkow zakusało a potom mózachu jo skónczinje w pinzu sjasc.

S **Hórki.** (Dwě dźěsći so satepiłej.) Dwě 2 lětnej dźowzy Wagnerez a Lorenzez hrajłaschtej na brjohu Schepza. Pschi tym do rěki padnychtej a po tam pschiteż. Woda je cžełe nješchto stow metrow hóbu nje Horkowa jej we wodże widżesche a potom jej wuczahnychu.

Wobdźělće so jutře na wuléće do klóštrskich stron!

Skoda, zo bě njedźelu tak deščikojte wjedro. Zatraši nětkotrych sebi na Čornoból wulećeć. Za nich je dobra rada. Wobdźělće so jutře njedźelu z Lichanskej „Zerničku“ a jednotu Sokol z Lichanja a z Budyšina na cyle wěsće rjanym a wjeselym wuléće a zeznaću našeho krasneho serbskeho kraja wokolo daloko znateho klóštra. Njebudźeće so ženje kać, při tak krasnym wjedrjo so na kolo sydnyć a k nam přijeć. Wulětne wjednistwo je wšo najlěpje zarjadowało a ze „Zerničku“ pućować, to je stajna radość.

Porjad je sćěhowacy: Dopołdnja w 11 hodź. zhromadźimy so w Khrósćecach. Wobhladamy sebi wjes, cyrkej a wokolinu. Wotewtrimy do kupjelow. Wot tam do klóštra, najprjedy na Kukowske hrodźišco. W klóštrje sebi wšě ważnosće wobhladamy a rozpowědamy. Po „Lipju“ pónđźelny do Wotrowa. Najprjedy swačina. Potom dźemy na „Kopey“ a na sta

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeska idyla.

16] (Pokrjacžowanje.)

VII.

Kralowske seniske gubernium bu drje w Czechach leta 1849 sdełmjene, ale jenoż na papjerje. Trajesche to hischcze nješchto lět, prjedy hacz so ludźo swuczichu na nowe sarjadowanje, tak mjenowane bohoslowo. Njezbliwosć swuczenja jich k tomu wjedźesche, so dale kaž prjedy, tdyž bě pěstowsti magistrat sdobom sudnistwo, knjesa radu titulowachu pak „knjes magistratny rada“ abo „knjes gubernialny rada“ a powołanje we swadnych nałožnościach ziwilnych a khłostańskich daše so Prahi k powschitkomnemu powołanskemu sudej puczowacu, k jehoż pobožnjenjam — jednasce-li so wo wec, wo kotrejž bě so pola magistrata jednało — dyrbjesche kóždy ras tež pschihłuschny magistratny rada pschijcz. S magistratnych radow buchu potom bohotšzy radojo a krajni hejtmanowje — města a wobłady dóstachu samožarjadnistwo — krajnowjerschowske sastojnistwa so wotdźělichu — ale do Prahi by so jězdziło kaž pschedy tym.

„Jědże k apelaziji“, prajachu ludźo, hdyžkuli so rada na pucz do Prahi hotowasche. A na tajki pucz hotowasche so tež krajny hejtman pěstowsti, knjes Franz Korla Miltner. Bě to cžłowjek wurjadnje sdatany a nadobny, swobodnity a pschecželiwy sastojnik, na kotrejž dotal na Pěstowstwu a wschudżom, hdjež bě słužkowak, na Ssmjeczanje, we Sstarym a druhdje z luboscžu a nutrnoscžu spomnjaja . . . Pódła swojeho sastojnistwa powołanja wobžiwy rady starožitnistwo pěstowasche, sdobrasche stare pjenjesy, stare bróńe, knihi a lisčiny, saběrasche so se stawišnami a bě sahorjeny pschecželel a podpjerał Muzeja Cžěskeho kralestwa. Na Prahu so stajnje wjeselesche a krutjej cžěskich narodownych zwjazkow bě kóždy ras lubý a wobzelbe witany.

Tónkróć wša też swoju mandželsku sobu, dokelž wjesesche do Prahi swojeho starschcheho syna Hendricha Otakara, kiž bě po nanje luboscži k archeologiji namócł a bu z muzejnym asistentom Janej Erasmej Wozelej w Prahy, muzejne sbérki rjadowacz. Staroscžiwa matka chcyschce tuna swojemu lubowanemu synkej bydlenje wubracz a hnědko jomu pschihotowacz . . .

Ale zyła swójba z knjesom radu hischcze w móschkowych popleschczach wotpoczowasche, hdyž běchu w Kowarjez statoku w Hrodźišczu hižo dawno wschitcy wotuczeni. Hnydom rano po schtwórtej hodźinje bě Zymbura pschi stanyl. Tosta czma hischcze na wschěm wotpoczowasche, a wón bě hižo konjomaj wotwja nażpyał a pschi latarni jej kedżbnje a dokładnje cžełał, hrjwje a wopuschči jimaj rozpleść a roscžešał, jej napojił a skónczinje polne jesle wunjateho syna natykał. S cžichim spokojenym hłosom běj pschi tom swoju jutrnu pěsnicžku místo modlitwy bórcžeschce. Cžopły, se sprorom wocžerstwjeny, wjeselny je studni pschistupił. Wótcz drjewjanehu sběhadła saschipi a Zymbura nabra běj polny bow kaž łód symnje wody. S radoscžu ponóri do njeje hłowu a ruzy, kaž ryba plukotasche, wjesele, bujnje se studżazej wodu a kaž dźěcžo so spokojnje sajmja. Snowa a snowa hłowu, nyschkatu schiju a wutrobno do wody ponóri. Skónczinje so wotschana, wótrje, sceschła a pobožnje poschcžiłowa. Po pjatej hodźinje do sjtwy sastupi. Tam burowka hižo synčkaš nasrjesche. Zymbura so w komorje njedźelsku draštu swobleka a wubra konjaze paradne pschichtowy.

Na njebju hwězdy hižo haschachu, ptaczki wotnuczachu a semja so saschčdźiwi z pěknim nasyninym mrómom.

„Budże rjany dźeń,“ mjenješche Kowař, nětk po pschedani z Zymburu duzy do konjezija krocžo, „rěka so pari a mtha pada k semi.“

„Njene budże, kuł ruuje horje stupa,“ pschihłosowasche wotrocže a jeho wocži bludżeschej po hrodźišczanskich tšechach, kaž by na rozžohnowanje je chcył z tym pohladom wobjecz a pokoschcicz.

Wotpoczatej konjez w khódrach njeschczetkliwje z nohoma hriebaschtaj.

„Wocžakitaj, wschako so hischcze doczakataj a nic sitaj — malaj dołhi pucz psched sobu — a prožita dóńdu to njejsu nasche traiwnatz, dornate pucze. „Jenoż nje budź, Zymbura, kóždy dźeń jimaj nohi wumyj, fojo pschehladaj a na podkowy poklepaj, a dobyły so žana cžapala, hnydom daj kowaczu, na nicžo njedźiwaj, byrnjez rada bóle khwatał. Dłóha je kat na konje,“ bur swoje napominasche a pilnje pomhasche konjez do swjedżenskeje grata sgratowacz. Sšam potom prěni Dźinju i konjom wuwjedże a do wosa sapschahny, ja nimi pschijima so Zymbura i Dobrakom.

To bě Krónczku hižo nad lěsy wusklocžiło, wocži sej mosłowalo, je złotym pomjerkowkom każ rjane dźěcžo so kajmjalo a wokolo njeho žwachu wofinjowe pruhi, dokelž cžesnje każ wlóści, ale hóżekuli dowadowychu, tam zosasi smjerschy dych nozy, schčežkowy mrós tajesche a wtóna so mja ko cžornujesche.

Psched sapschehnjenej konjej pokkaknu so Zymbura a namaka a naczerni jimaj na pucz derje twjerdo, małe kopyta. Pola klumpy wumy sej ruzy, wotwjasa mózgu jalu a mětko cžapki staji sej klobuk.

Potom hischcze z lipy, kotraż na dworje pschi studni stejesche, hałku wotłama a se sylomami: so njechcymy na was sabyli, sebi ju sady sa klobuk a konjomaj sa hłowu zu pschitykny.

„Jeno mi schkud njesahubź,“ šmějesche so bur, smjaje Zymburowym hłabošcžam, so bjes khchuda jěchasche. Ale Zymbura njeóčz sabył. Kaž bjerło na trónje, tak stojesche hižo do kołnjeze skowniwy po prawej stronje kónika sakkuleny. Bě to tajki schkud, kajkiž by jón Zymbura pola wo prawdżitych pohonczow widżał. Na posład bě to zyle jo nory rjemjenik z cžežemi na nawěschku, jenož wohdowe schkudżiscžego bě wurjadnje dołhe a ponjerne tosse. Jedne kónz w schowanju težaju, bě dokładnje se žołtom wokowanu, kaž by so Zymbura bojał, so jón rozmjecze.

Hdy by jón krucžischo pschimnuył. Ssamo nješchto wotpa bě jemu kowaŕ do schkudżeschcža dyrbjał salecz . . .

(Pokrjacžowanje sležhuje.)

ne hrodźišćo. Tu wjesela zabawa. Wječor ½8 hodź. je w Pančicach prěni swjedźeń Wotrowskeje jednoty.

Jo to jara wobsěrny a zajimawy porjad. Ważny za cyle narodše Serbstwo, zeznać jónu dospołnje katolski dźěł našeje domizny. A my z Khrósćic, Worklec, klóstra, Wotrowa atd. cheemy so pilnje při tym wobdźělić a našich hosći witać. „Zernička" nam też tu a tam hižo popołdnjr zaspěwa. Wječor pak koncertuje potom w Pančicach na 1. swjedźeniu Wotrowskeje jednoty. Tohodla přiňdźmy z črjódami a zeznajmy so.

1. Budyski wičny a drastowy swjedźeń

Pšichejtaď wo ćwjedźeńskim porjedže.

Ssobotu 4. junija.

We 8 hodź. wječor. Wulki Luźiśi dźiwadłowy wječor w měšćańskim dźiwadle. Wjesełe Luźiśke ludowe wumětśiwo (šchtyri kruchi w jenym jednanju).

Njedźelu 5. junija.

Dop. ½9 hodź. pšichijěźe wobšebity cah ś Liberza, też ś hrajnej skupiny „Thalia" ś Rychnowa w drastach. Powitanje ś dwěmaj hudźbnymaj kapałomaj.

½10 hodź. šestupa šo drastowy cah na Tśišniku a pšchi Kralowšćinskim walu.

½11 hodź. šapočnje šo drastowy cah a počehnje po Pólnjanej drohi, Sserbšćej haju, Žitnej haju, Hłownym torhošćicu, Smutšakowej Lawśkej haju, Krónyvnyzowym mošće a wróći so po Lawśkich hrjebjach, Seminarišej a Hoschcź haju, Kěžorškej dróhi, Suchelnišej haju, Nowych hrjebjach, Waśšej drohi, Swonkownych Bohatych wrotach, Drjewowych wikach, Kamjenitnej haju, Bohate wrota, Bohatej haju a Hłownym torhoščežu.

½12 hodź. wodźenje po měšće wot měšćeńskeho muzeja. Wopytanje muzeja a). Měšćeńšći muzej wotewrjeny wot ½11 do 3 hodź. b) Sserbšći muzej, wotewrjeny wot ½11 do 1 hodź.

½12 hodź. namětny koncert wojeńskeje kapały na Žitnych wikach.

½1 hodź. wobšłudanje Pětrowskeje zyrkwje, evangelšti a katolšti dźěł.

W 1 hodź. wobjed we wšchołkich hoscźenzach.

W 3 hodź. Wulki wičny ćwjedźeń na Mjaßowym torhoščežu: Luźiška ludowa hra „Kwaß", starokuźiške reje, Sserbške reje, historiske witanje a wjeßna hudźba. Pšchi njepšchihódnym wjedrje wičny ćwjedźeń w Krónje.

W 5 hodź. kofejowa hodźinka w hoscźenzach, wopytanje muzejow „Kult a forma" w měšćańskim muzeju.

Wječor ½9 hodź. wobšwětlenje Mnišckeje rosmalowy, wjeczorna hudźba (kwartett konzertneho a dźiwadłowego orchestra).

½10 hodź. wotjězd Liberšćich hosći — rozšohnowanje ś hrajeńskimi šjednoczenstwami.

*

— **Dźenźnišće wiki.** Butra płaćeše 55—60 pj., jeja 6—7 pj., twaroh 25 pj., kury, žiwe 50—60 pj., sa- rěane 70—80 pj., libjata 2,30—5,50 hr., kaćži 0,70 hač 1,10 hr., hołbje 55—65 pj., kał, cźerwjeny 10—16 pj., bźity 8—14 pj., hydrojty 25—80 pj., górki 25—50 pj., tikaše górki 10—18 pj., zybla 10—18 pj., kótrabi 10 hač 18 pj., morchej 8—15 pj., radišći 10—12 pj., jabźa na łoboda 20—30 pj., hromak 25—60 pj., rjerwjeń 8 hač 12 pj., žołotej 8—12 pj., bźrny 10 puntow 32—40 pj., nowe, punt 15—20 pj., měd w šchtlerju 1,60—1,70 hr., bjes šchtlerju 1,40—1,50 hr., lany wolij 1 hr., kośmačźi 25 pj.

— **Kóšło kradnyli.** W nozy k 4. junijej je ś jenoho jahrodnišćowa pšchi Libijšćej dróhi je šamkrjenje drjewjaneje kólnje 10 njedźel stare kóšło kradnyli. Po namakanych krwawnych šlědach su kóšło bliśo kólnje šarśali. Wo złóčenja prošy kriminalna policija.

— **Lětnišk wulke měšćańske** Čitenje w Budyšchinje wotměje šo wot 3. hač do 10. julija 1932.

Wusudźenja

§ Barbjeć Kratzer w Malym Schunowje bźěše rěmišćeho mišchtra Suetoviuša a sarjadnišćiwowcho šekretara Heinricha w Žitawje dla šhromadneho wobšchudźenja wobšporźił. Žitawšći sawnišći šud napoloži Suetoviušej mězaj jatwa, Heinrichej 120 hriwnow pjenježneho khłostanja abo 15 dnjow jatwa. Heinrich, kotrehoš bźěše měšćeńska rada na to se šłužby pušchćiła, šo pšchećiwo wuńdnej powoli a Budyšći sawnišći šud jeho njedobšahajoweho dopokasow wuwinowna.

§ **Dla njerodneho morjenja** bźěše sawnišći šud we Habrachćežach šklaćownika Kochu Zimmermanna se Kotnarjej město 30 dnjow jatwa k 90 hr. pjenježneho khłostanja šasudźił. Zimmermann bźěše w nowembru 1931 w Habrachćežach ś jenym tolom žonu powalił. Tuta bźěše šo pšchi padnjenju na hłowje cźežko kranita, so bźěše na to wumrěła. Na powołanje šatneho rěčnišćiwa bźěše Budyšći krajny šud khłostanje na 1 měšac jatwa postajił. Nětko pak šo powołanje šatneho rěčnišćiwa šacźišnu, šo pšchi prěnšchim khłostanju wosta.

§ Tajnje jednał bźěše Lubijšći sawnišći šud 16. měrca 1932 pšchećiwo šłužobnej Hanje Marcź: Rabowkeź ś Trjebjenjan dla njerodneho morjenja. Runjeź wona nimale 3 lětne njemandźelske dźěćo měješe, bźěše wona 10. oktobra 1931 w Kotzach do njezdź pšchišchła. Po wobšćěrźoje je wona pjecźa ś njerodu šawinowała, so bźěše šo cźěćo po porodźe we łoźu šadušiło. Sawnišći šud bźěše ju winowinoał. Statne rěčnišćiwo šo pšchećiwo wuńdnej powoła.

Pšched krajnym šudom w Budyšchi je šo jeje wina dopokała. Wona dosta 2 měšazaj jatwa.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* Se Schandauy. (Murja šo šypa.) Wutoru dop. šeššypa šo murja po stronitje. Naješkerje bě dešcź to šawinował. Kamjenje pšcherajuchu tśěchu twarjenja a wšchě poškhody. Wjele nadobnych je šo šnišćiło. Sranik šo nichtó njeje.

Stawiznička wo jenej lipje

Něhdźe w šerbšćim kraju narošće młodna lipa, bu wukorjenena a do města, do dwora wulkeho domu pšcheštadźena.

Tu šo někak šhraba, měješe šelene kopjeschka a bě wulka nadźija, so budźe jónu wulki šćitom.

Wšchijěźe nakładny auto do dwora a — ś lipu bě šo štako . . .

Něhdźe w šerbšćim kraju roščeješe młodna lipa, bu wukorjenena a do dwora wulkeho domu w měšće pošładźena.

Něšto pak ju wobdawaše kolowokoło plestrowany dwór a kolo ś kamjenja wošnjafeni jeje měšno. K lipje pšchidyri šo kólik.

Lipa bu derje wothladana, šo šhraba a roščeješe.

Wšchijěźe njeźeny pohonc ś šapšchajkom a lipa a — kólik bu ś wowrom . . .

Steješe lipa něhdźe w šerbšćim kraju, bu wukorjenena a pšcheštadźena do wulkeho dwora w měšće.

Lipa bu ś radoscźu witana. Wokolo njeje šo šćahny grót. Lipa šo šwěrn wothladaše a roščeješe a — něšto hišcźeše roščе a pomałku šwoje łopjenate halošy šcźěri po dworje.

Hač budźe traćeć — dóniž su stari wobydlerjo domu žiwi, hač budźe pšchětrać wotroščcźaty dorost?

Sserbšta lipa šo šeleni. Hdyž a hdys šedźi ptaćk na njej a wokšchewi prózowarjow, kotrychž takt maschinow puta kruće . . .

Lipa stoji k wowomnjeceju ša žiwjenišći skutk mjes Serbami. Hač traje kruće dale?

Nadźijamy šo! — Hdźe šteji tuta lipa?

W dworje Sserbšeho Domu!

Tuj kedźbuj, kedźbuj pohonco — šo nještanje šo šnowa nještoło!

Přiłopk

* **Wichor potorhł** 100 twarjenjow. We Sałowjenskej je wichor někotre wšhy zyłe šaćišł. Wokoło 100 twarjenjow šo powali. Dotal je 6 wošobow mortwych, 24 šo cźeško šrani. Schkoda wuměrni wokoło 3 mil. hr. Sšywy šu w tych gmejnach też šniczane.

* **Cźěšće šaměrjenje w Franzowšku.** W aluminijarni w Gardanne šta šo šchtwórtk rano cźešće rošbuchnjenje, na kotrež šcźěhowaše šaměrjenjenje. Po wješelodźinštej próży poradźi šo 6 cźěłow ś rozwalinow wucźahnyć. Jena wošboha je šo hišcźeše šhubiła. Někotre druhe šu šranjene. Mjes mortwymi šu dwaj Franzowšaj, dwaj Italcźanaj a dwaj Schpanišcźanaj.

Sklarekee bratraj, za kotrejuž je statny rěčnik wysoke khłostanje namjetował. Na lěwo Leo Sklarek a na prawo Willi Sklarek.

„Na hłowu staćena" pomocnica

Jena domjaza pomožnica w Dewonje w Jendźelšći je hižo dźešchi cźaš pšchednjet studija za lěkarjow. Tuta holza cźini njemnjišk wšchitko nawopak hač druhi ludźa. Cźita wot šesadły a dźerži knihu nawopak. Hdyž něšchto moluje, moluje šlajnje wot dešła horje a nawopak widźachu. Khorošcź tuje holzy bźěše pak hač dotal pšchicźeje nještata. Holza pišče ś prawizu, ale něšchto podobne kaž wotbłyšchešeje pišmu, wona šwobrocźa dospołnje łośde šłowo, šapoźina potajkim ś pohłednim pišmikom pišacź; na šamišne waschnje też cźita. Barby šamóže dospołnje roześnawać, ale ninta šaneho šmyšła šo na šćivo a na prawo.

Lěkarjo šwěšćichu, jo ma ju hižo też pola tuteje holzy pšchicźina šposobjenoho šadžerźenja w tom pytać, so je ju pšched něšchto cźašom cźežko naštrózała, so je pšchi tom šamo rěcź šhubiła, šcźełmk, kotryž pak šo potom šašo šhubi. Po dołhim wobšedowanju rošhudźichu so lěkarjo, khoru ś mozu hypnozy wušchkowicź. Woni prajachu jej, jako bźěše w hypnozy, so budźe, hdyž wotnoci, wšchitko šašo zyłe tak widźeć, kaž kóždy druhi cźłowjek, a też runje tak cźitać a pišaćź móz. Hišo našajtra móješe wona jenemu ź lěkarjow list pošłaćź, kotryž bě zyłe porjadnje špišany a w kotrymž djakowaše šo jemu ša špodźiwne wušchrowjenje. Ju pušchćichu potom ś khorownje, a lěkarjo wěrja, so je woprawdźe na pšchešo wušchrowjena. ib.

Pokiwy pyskej a pjeru

(Pokračowanje.)

Deminutiva (pomjeńšeńki) ma Serb často, dźež je Němc nima: mjasko, rozomčk, mozyčki, wrótka, židźik, pólko, piwko, winko, hatk, jězork, wjedrješko, dźeńk, nócka, wječork, ranko, tykančk, wójnička, žitko, nedźelka, Božičko, wěčničko. Mała horšć je hors(t)ka, mała kósć kós(t)ka. Tros(t)ka je mała trosć (Halm).

Deklinacija skłonjowanje. Kaž kolesaŕ špochi w runej smuzy njejědźe, tak też človjek štajnje w jenym směrje njemysli, a při tym komanduje wěcowniki (słowa za wěcy a wosoby) pak sem pak tam pak hewak hdźe. Komanduje-li praje, změja jeho słowa prawy wukóne. Tak: Mać maza hólcej pomazku. Wopaki by było: Mać maza hólca z pomazkł, abo hišće hórje: Mać maza hólca pomazka. Widźiš, zo tu hóle njeje na prawymaj pućomaj, też nic pomazka: Hóle, hólca, hólcej ma na prawym městnje stać, też pomazcy ma komando prawy wuraz na kónću dać. Mamy sydom padow we kóždym čisle: w jednoće, w mnohoće a dwojoće. Na kóždy pad mamy wěste prašenje, za wosoby hinake hač za wěcy, zwěrjata. A. Wosoby. 1. Prěni pad, nominativ abo mjenowak. Prěnje prašenje je přeco: **Štó** je tu? **Bóh** je mócny. Štó? **Bóh** — to je 1. pad. Štó je doma? **Nan a mać** — to je też 1. pad.

2. Druhi pad, genitiv abo rodźak. Druha prašeń je: Wot **koho** pokhadźeš? Wot **Boha, wot nana, maćerje** — to maš přeco druhi pad.

3. Třeći pad, dativ abo dawak. Třeće prašmo: **Komu słušeš? Bohu, nanej a maćeri** — třeći pad.

4. Štwórty pad, akkusativ abo žadak. Prašam so: **Koho** češćić žadaš? **Boha, nana, maćer**), (wowku atd).

(Pokračowanje sćěhuje.)

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro ša julijschu njedźelu:** Wostanje pšchi žiwym wětřiku hišcźe pomérnje rjenje.

* **W Polenzu pola Noweho Měšta (w Sakskej) něhdyšchi pokładnik khorobneje kašy je wot 1924 hač 1930 něhdźe 10 000 hriwnow pšchiswójił, kotrež bě k nałubjenju invalidnych šnamkow dóstał.** S revizije je šo dale wukopało, so je šnamli ša něhdźe 23 000 hriwnow njebě lěpiło. **S teho pak 13 000 hriwnow do pšchekhšiwjenja nještwórneho pokładnika nještłuchu, ale we wulkosći tejele šummy njejsu wšchelaki dźěłodawaźo šwoje invalidšće šnamki łaptaćili. Jedyn dźěłodawać je šam 4000 hriwnow dołžny. Pšchišaźny šud je pokładnika dla nještwóry k jaštwu na tři měšaze šasudźił.**

* **W Maasdorfu pola Liebenwerdy bęschtej dwě šchulšcej hołcy na cźołma na Małym Łašchtrowje šaleźej. Na wulkej wodźe a žylnym prudźe dźěšcźi móz nad cźołmom šhubišchtej. Skocźischtej ś cźołma. Wjetšcha holza móješche šo k brjohej wutkować, mjeńša pak šo ś wodu kobu štorhny. Město šo by ludźi, kotšź w blišcźosći dźěłachu, na pomoz šawołała, wjetšcha holza domoj bźěše. Cźeło šmjerśbožneho dźěcźa njeje šo hišcźe namałało.**

Towaŕstwowski powěstnik.

Bukecy. Stóž do Mužakowa sobujědźe, njech je přichodnu njedźelu rano w 4 hodź. pola Stangec. Tam auto zastanje.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk. Zwučowarjo za zlět zwučuja tón tydźeń sobotu 4. smažnika wječor wo 8 h. w Radworju. Wšitcy njech wšěšće přiňdu.

Lichań. Wulět do Wotrowa. Auto pojědźe 3/10 hodź. wot Noweje Wsy přez Połpicy, Lichań, Kluki, Zdźary,. Stóž z druhich stron so chce sobu wobdźělić, njech je w 11 hodź. w Khróšćicach abo popołdnju we Wotrowje.

Lichań. Jednota Sokoł wobdźěli so na wuléće do Wotrowa. Auto wotjědźe 3/10 hodźin z Kisliceŕ. Jědźemy přez Lichań-Kluks.

Minakał. Serbske towaŕstwo „Statok" wuhotuje njedźelu 5. junija wječor we 8 hodź. w Bomsdorfec hoscźencu we Łomsku serbski wječor. Wšitke sobustawy z jich přiwuznymi a lubi hosćo so wutrobnje přeporošuja. Předsydstwo.

Pančicy. Susodna Wotrowska sokolska jednoto wuhotuje pola nas 5. pražnika wječor ½8 hodź. swój prěni swjedźeń. Tuni zastup a bohaty porjad zmóžnitej kóždemu, swjedźeń wopytać.

Srjedźny sokolski wokrjes. Naš zlět je njedźelu 19. smažnika w Lichanju. Dalše hladaj w Serbskich Nowinach pod „sport a hry".

Wotrow. Jednota Sokoł wuhotuje swój prěni swjedźeń njedźelu 5. junija wječor ½8 hodź. w Pančicach. Jara bohaty porjad: 1. koncert „Zernički" 2. Zwučowanja. 3. Skupiny. 4. Dźiwadło. 5. Reje. — Wjeselimy so na jara wulki wopyt. Też wy so ženje njebudźeće kać.

Hamstke wozjewjenje z Budyšina

Nowe syno kupujemy

Możemy pak jenož woprawdźe suche syno wotewzać

Zarjadnistwo wojeńskeho sydła w Budyšinje

přjed. provlantny hami. Telefon 2156/2157.

Nebenstelle 10.

Brikety
wšěch druhin

Hnojidła:
Kosćowu mučku (syru)
Thomas, kalijowu sol,
Kajnit.

Picowadła:
Lanu mučku, picowański gris, womješk, Erdnußmučku poskića na předań

„Ratar“
wikowanje ze zeńskimi wuplodami. Telefon 5933

na Hošic hasy 26
Skład na Drjewowych wikach čo. 9.

Kupujemy: Rožku, pšeńcu, wows

Kupujće pola našich inserentow

Wysokosućelna, sylna
podsobna kruwa
na předań w Budyšinku 17

Mlada, wysokosućelna
kruwa
blizko k čelenju, je na předań w Baćonju čo. 14

Čćička
k wjazanju, je na předań w Koporcach čo. 5

Wysokosućelna
kruwa
je na předań w Komorowje čo. 12 pola Klukša

Serbow kupny dom!

Beyer-Schnitte

Lyon-Schnitte

Crêpe Georgette
Wum. žida w pěknych modernych mustrach m 3.95, 3.75, **2.95**

Voile z wum. židy
w krasnych, nowočasnych mustrach m 2.75, 2.50, **1.95**

Crêpe Maroc
Wum. žida, dypki we wšelakich barbach m 3.75 **2.95**

Bemberg wum. žida
jenož rad kupow. mustry m 1.75 **1.35**

Wumělska žida
wokoło 70 cm šěroka, dypkata m **0.68**

Bohaty wubjerk při tunich płaćiznach

Prošu wobhladajće sebi moju wustajeńcu w rožknym woknje

na Bohatej hasy 20 — *Schaaf* — na Dźiwadłowej hasy 1

Dobre čehnje k sebi!

Najlěpši škit při khorosćach

zwjazany z posmjertnym pjenjezom a swobodnym wolenjom mjez lěkarjemi a dentistami,

namakaće pola nas

Tajkich, kotřiž dyrbja zawěsćeni być (dźěłaćerjow a přistajencow), bjez čakańskeho časa, wuswobodźamy wot wjesneje abo dźěłańskeje khorobnoje pokładnje.

Lichterfelder Ersatzkasse, Verw. Bautzen,
Steinstraße 43, I — Telefon 2297 — Ręču serbscy!

Kóždy

z našich wotebjerarjow **Serbskich Nowin** je přećiwo sćěhwkam čělneho znjezboženja

z 1000 hr.

zawěsćeny!

Při njejasnosćach wobročće so na wudawarstwo Serbskich Nowin.

Założ. 1862 — Telefon 2671

Hospozy

Za solotwjowy čas poručam swoje samodźěłane znate

płodowe kisało (naturske kisało)

Dale poručam:

Natursku malenowu brěčku } z cokrom husće
Citronowu brěčku } zawarjenu

kaž tež moje znate wysokoprocentowske **płodowe wino** a wšě **prawe wina.** (Běłe wino, bleša wot 70 pj. sem.)

Wuběrna kajkosć

Budyska palefnja, płodowa tłóčefnja a palencowa fabrika

Emil Jende w Budyšinje

Při swójbnych swjedźenjach, kwasach a křćiznach je mój stary wobkhod připóznata prawa nakupowarnja

Runklicowe sadźenki

wotedawa **ryćerkubło we Lušču** pola Njeswačidła.

Kedźbu ratarjo!

Składnosć, kiž so ženje wjacy njeposkići.
Najtuńše nakupowanje wšěch

ratarskich wěcow w konkursowym wupředawanju firmy Paul Walther,

železowa wikowarnja w Budyšinje
na Kěžorskej drózy 4 w dworje.

Dokelž dyrbi so spěšnje wuprózdnić, sym płaćizny hišće raz wo wjele zniżił.

Meblowe transporty	wobstara spěšnje a swědomićiwje
Wapnopěsk. cyhele	po jara zniżenych płaćiznach podawa
Wuhlo	podawa po lěćnych płaćiznach

Moritz Wobst G. m. b. H.
w Budyšinje
Telefon: 3065 / 3066 / 3579 / 3025

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, šćiparje (Klemmerej)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošic hasy
(Nowotwar khorobneje kasy)

Za zrudobu a wjesele

namakaš khartki wšelakeje družiny w Serbskej knihařni w Budyšinje

Za swjatok tydźenja (wochenend)
Wodicki a fale k wušiwanju
po wšěch płaćiznach a w jara rjanych rysowańkach
Ernst Günther wosebity wobkhod ručnych dźěłow w Budyšinje Tel. 2588 na Žitn. hasy 9

Hosćenc w Zejicach

Jutře njedźelu 5. junija 1932

zjawne reje

Přećelnje přeprošujetaj Richard Völkel a mandźelska

Herbska grudła we Wudworju

Njedźelu, 5. junija **50 pj. bal**

Konditorejnja
Café Lehmann
w Budyšinje na Serbskej hasy

Swojim česćenym hosćom wozjewjam, zo kóždu sobotu hač do popołdnja 3 hodź. **šalka najlěpšeho bunjaceho kofeja** z dawkom **25 pj. a khanka 50 pj.** płaći

Stajnje čerstwy kofej, pječwa a pampuchi. Rjane štomowe tykańcy a torty, najrjeńši dar za kóždu składnosć

Wo přećelny wopyt prosytaj

R. Lehmann a mandź.

Wičny a drastowy swjedźeń w Budyšinje

Sobotu 4. junija 1932:
Łužiski dźiwadłowy wječor we 8 hodź. w měšćanskim dźiwadle

Njedźelu 5. junija 1932:
Dop. 1/2 11 hodź. wulki drastowy ćah.
Dop. 1/2 12 hodź. swjedźenje po měšće — Wopyt muzejow.
Přip. 1/2 1 hodź. wobhladanje wulkocyrkwje.
Pop. w 3 hodź. wičny swjedźeń na Mjasowych wikach (Zastup 1 hr. a 50 pj)
Pop. w 5 hodź. wopyt wustajeńcy „Kult a forma“
Wječor we 8 hodź. „Jedermann“ swjedź. hry při Michałskej cyrkwi.
Wječor 1/2 9 hodź. wobswětlenje rozpadankow Mnichowsk. cyrkwje
Wječorna hudźba.

Wo prawje bohate wobdźělenje z města a ze wsow prosy

Wobkhadne towarstwo w Budyšinje

Na drastowy swjedźeń w Mulkecach

njedźelu 5. junija t. l. popołdnju w 1 hodź. přeprošujemy cyły serbski lud. W 2 hodź. budźe **swjedźeński ćah přez wies,** hdźež pokazamy naše narodne drasty, swažbu a gejnje, potom na łucy kwasne reje ze serbskej hudźbu a pyšnymi rejemi (Reigen). Też Nowomješćanscy so we swojich wosebitych narodnych drastach wobdźěla. Swjedźeński ręčnik je k. Sewčik z Komorowa. — Přińdźće wšitcy a pomhajće nam porjeńšić naš serbski domowinski swjedźeń.

Mulkečanska młodźina.

Wopytajće pastwinu horu

(Hutberg) w Kamjencu a jeje hórski hotel

(krasne znuškowne rumnosće), **kčejacu a swěćacu horu,** znatu přez swoje wulkotne rhododentry a acaleje. Čas kčenja hač do srjedź junija. — Wo přećelny wopyt prosy

E. Hensel. Telefon 238

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
} **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanej

FOTOWY DOM
Richard Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a płatow kaž tež wotćahi wěcywustojnje a najspěšniśo

843

kołowych wobručow a šlawchow

dostach w nieji.

Mój wulki wobrot dopokazuje najlěpje, zo tež Wy pola mje jara tunjo kupće

Jan Schieback

w Budyšinje, na Mužakowskej drózy 4

Předawanje jenož na Mužakowskej drózy 4. Wobkedźbujće moju wustajeńcu we wukładnym woknje na Hórnčeńskej hasy 18

Sym při wšěch městnych, wjesnych a wobkhodnych khorobnych kasach (Nordlausitzer Verband) jako **wosebity lěkař za khorosće wušow, nosa a šije** dowoleny.

Dr. med.
Werner Vollhardt
w Kamjenc, Damm 1

Sym k ręčam: wot 1/2 10—1/2 11 hodź. } nimo soboty
1/2 4—6 hodź. }

Přiloha k čisłu 129

SERBSKE NOWINY

Sobotu 4. junija 1932

Přednošk we wustajeńcy „Kult a forma" w Budyšinje

Wječera pjatk wječor poćiśi śo w zyrkwinskej wustajeńcy „Kult a forma" w Budyšinskim měšćańskim muzeju prěni pśednosk. Po sawodnych a powitaŋych słowach pśednoźyny dźěkowało wubjerka sa wuhotowanje wustajeńcy k. superintendenta Fröhlicha jimasche śo k. domśi prědaŕ Kirchbach Drježdźan słowa ke swojemu pśednosnjeńskej „Bóh we tworjazym wumělstwje".

Swoprědka rozłoži wón, kak może śo cłowjeckej nabožina a Boże słowo klišo pśinjeśeć. Pokaśa pśi prěnja na swjate pismo, we kótarymž móg Bóźeho słowa we wośebitej měrje pśi wóczomaj. Tak staj na pśikład Franz Assisi a Zizendorf wobhladanjom wobrazow pśiśe wóczi dostatkoj nastork snutskowemu wobroczenju. Tak śo hódźi hyšće wjele pśikładow najpomnicy, hdźež je Bóh pśiśe swój wumělstwo k cłowjekam rěcał.

Wobraz je pśi nabožnym wóczehnjenju jara ważny, runje dźenźnišći dźeń wojuje śo wo praśchenje, kak maju śo dźěcom nabožne wobrazy podawaś. Pśichetoj njeje njewažne, we kajšej formje śo dźěśom biblišce podawśi a wobrazom blišo pśinjeśu.

Pśichednośchowaŕ bótkny śo teź praśchenja nabožnych hrónčkow na sćěnu a wulkeho pola wumělskich narownych pomnikow. Wo pośledniśchim wumělstwje drje teź bórzy wustajeńcu do Łužicy dostaś dejmy.

K jadru swojeho pśednoźchka pśichystupiwšchi postaji pśednosćer praśchenja, po kajšich sašadach ma śo na zyrkwinskim wumělstwje dźěś. Wón dopomni tu, kak śu hač do pośledních lětdźesatkow krucze na tym wisali, so je jenož gotiski styl prawy styl za tśiśeśanjstu zyrkej. Rěčnik śam pak śo z zyłej rasnosću pśiśeśiwo tajkemu nahladej wobroći. Tehdom wšo jenota wěry wuśprawnjeśe jenotne formowanje.

Rozsudne žadanje sa wšyknych wězy ma byś wěrnosć. Cłowjek njemóže niczo lěpšeho dawaś, hač wěrnosć. Tak teź je to pola wumělcow źdawna śem było. K wěrnosći ma śo pśichdrużiś cześćowanosć pśed wšami k światemu trjebanju. Tu nastanu wšo wośebite wobcześnjośće. Jena wěc dosta śwoju pobožnosć pśiśes ducha, w kótarymž bu stworjena a tuž i njeje rěcži. Stara zyrkej wšak bješe bohata na symbolach. Dźenża śo cłowjetoju jara za tunjasiću praśchenja, tola wona śteji napśećwo pobožnosći. Stónčnje pak je trěbna ponižnosć teź napśećwo stawiśnišćim formam. Ponižnosć napśećwo sandźenym cźasam je to najcežšeje pśichi wumělstwje. Pola noweho pak śteśimy dźenźnišći dźeń w njeśtyłchanej napjatosći. Tu dje wo rěčenje cłowjekam wšelkich hocźasow. So dźenża telko ludźi nochge niczo wo zyrkwi ztyłchecź, załeji pjecza na tym, so zyrkej i rěču našeho cźasa k ludźom našeho cźasa njerěcźi. Njedosaha žame rěcźane słowo, ale cłowjek dźenża chże teź i druhimi srědkami zapśichimnjeny bycź.

Stónčnje pokaśa pśednosćer hišće na napjatosć, kotraž dźenża wobśeji mjes zyrkwju, wumělstwom a ludom. Wina k tomu ma śo pytaś na wšěch tśiśoch stronach, tohodla ma śo spytaś, se wšěch tśiśoch stron tutu napjatosć pomjeńšiś. S toho może wurosć dobyt śa naš zyły lud.

Knjes sup. Fröhlich dźakowaśe śo na to pśednosnjerjej a pokaśa na źiłubjenjapolne wuźiłady za pśichod. Njeźiwe wšchak pśichi wšchem prózowanju wo formy, ale wo wěrnosć. Kóždy, kiž cłowjeśe wobliczo noši, dyrbi wěrny bycź. W tym ma leżeć naše prózowanje za pśichod.

Po pśednoschku wobhladachu žebi pśichitomni hišće raz wustajeńcu a wróćichu śo spokojeni domoj.

Jutře njedźelu woli so do mecklenburgskeho sejma. Na wobrazu: ministerski president K. Eschenburg w Mecklenburg-Schwerinje, hdźež so njedźelu krajny sejm woli. Wusłědk wólbow rozsudźi, hač dotalne knježeŕstwo dale wostanje.

Cyrkwinske powěsće

2. njedźela po swj. Trojicy, 5. junija 1932.

Z Budyšina.

Pśedowańske teksty: a) Jer. 7, 25—28. b) Mat. 22, 1—14. c) Jak. 1, 21—25.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½8 hodź. superintendent Fröhlich pśedowanje, dop. ¼12 hodź. faraŕ Siegemund kemšenje za dźěći a pop. w 3 hodź. kśeńenja.

W Tuchoŕskej cyrkwi ma rano we 8 hodź. faraŕ Paul spowědź a Bože wotkazanje, dop. w 9 hodź. faraŕ Siegemund pśedowanje a wječor w 6 hodź. faraŕ Große wječorny nutrnosć.

Zběrka: swjedźeński dar za hłowne towaŕstwo Gustav-Adolfskeho wustajenja z pśileżnosću jeho hłowneho skhadźowanja w našim cyrkwinskim wokrjesu.

Lěsne dźěćikemšenje (Marijnceje a Marćineje cyrkwje) we 9 hodź. w Bismarkowym haju: faraŕ Große. Dźěći zhromadźa so ½9 hodź. w Schillerowych wukhodźowaniśach (pśed nadšulu).

Na 5. junija postajenje kemšenje za hłuchonjemych wupadnje. Za to je 12. junija pop. ½3 hodź. kemšenje za hłuchonjemych w cyrkwi w Budestecach (z pśileżnosću jubilejskeho wuleta.)

Póndźelu pop. ¼4 hodź. w Naturskim domje pśi Delnjo-Kinjanskej drózy wosadne žónske towaŕstwo. — Wutoru (nic póndźelu) ma pop. w 5 hodź. w jědźeŕni faraŕ Schneider biblisku nutrnosć. — Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniśe. —.Wutoru wječor we 8 hodź. ma faraŕ Berg biblisku nutrnosć w evang. towaŕsownu na Hornjeŕskej hasy. — Wutoru wječor we 8 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi 81. duchowna wječorna nutrnosć. Programy po 30 pj. za njezasłužerjow a małorentnarjow po 10 pj. su pśi cyrkwinych durjach dostaś. — Srjedu pop. w 6 hodź. delni wotrjad kola evang. šuleŕkow (na Hrodowskej hasy 6). — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich bibliski wječor w Tuchoŕskej cyrkwi. — Stwórtk pop. w 4 hodź. towaŕstwo wowkow w ev. towaŕš. na Hornjeŕskej hasy. — Pjatk wječor we 8 hodź. ma faraŕ Siegemund bibliski wječor za młodźinu w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad, srjedu pop. wot 5 do 7 hodź. młodostna syła, srjedu wječor ½9 hodź. hłowny wotrjad.

Wumrěli 22. meje: Robert Richard Bjedrich Nierth, rěznik z Barlina, 33 lět 6 měs. (wumrěł we Barlinje-Friedenawje, pokhowany na Tuchorju). — 24. meje: Wilhelmina Augusta Schwiebsowa rodź. Puršec, mandźelska fabrikskeho dźěłaćerja z Dobruše, 57 lět 8 měs. (wumrěła tu, přewjezena do Dobruše). — 30. meje: Franc Adolf Richter, blidaŕski miśtr, 56 lět 11 měs. (romsko-katolsky, pohrjebany na Tuchorje). — 31. Hermann Julius Lehmann, něhdyši hosćenćaŕ, 63 lět 2 měs. — 1. junija: Jurij Korla Barth, dr. fil. profesor, wyšši stud. direktor, 69 lět, 4 měs. (wumrěł tu, přewjezeny do Auerbacha we Vogtlandskej).

Swóibne powěsće

Semrěła: Margareta Herrmannowa rodź. Schuitercj w Budyšinje, 36 lět; khowanje budźe póndźelu dop. ½11 hodź. na Tuchoŕskim pohrjebnišćerju.

Sydom hodźin w morju pluwał

Jedyn z najpodźiwnišćich dyrdomdejow na morju je njebatowo tepjer pśichetraś, kótryž bě z pśichipadom z parnika do wody padnył. Na łódźi teź hnydom njepytnychu, jo je śo zgubił, pśichetoj kapitanej parnika pśeśi śo podawk kake hodźin hodźin pośdźicho. Hačrunjež bě śo tak dołhi cźas minył, poruci wón hnydom, so ma śo łódź zawróćiś a cźaru wróćo dojeś, kótruž bě za hodźin pśichemeŕita. Tepjer, kótryž bęsche dobry pluwaŕ, bęsche pśedam pśećhował, stajnje w nadźiji, jo tola jeho njepśichitomnosć pytnywšchi jemu na pomoc pśichwataja. Tepjer bě wšo njemało wjeselo, jako swoju łódź sasa wuhlada, a rjekny, jo je śo dyrbjał jara se žołmami bdźiś, dokeź bęsche morjo jara njemerne.

jw.

Basnje Jakuba Ćišinskeho z młodych lět

I.

Pise Bjarnat Krawc.

Hišće dłéši cas zabérka so naš pilny krajan a wu-

čene dr. Mikławš Krječmaŕ z wědomostnej biografiju a bibliografiju sławneho J. Ćišinskeho. Hotowy rukopisne dźěło čaka sćerpliwje wozwjeselenja w ćišu, štož by so mělo tak bórzy staś, hač to pjenjezne poměry dowola. Mjez tym dyrbimy so spokojiś z knižku, kotraž je jako cisło XXI. w narodnej zběrcy „Dom a swět" pśed krótkim wušła pod titulom horjeka pomjenowanym, Budyšin 1931. Zhromadźeŕ a wudawaŕ staj z tym jara dźakahódny skutk wukonjałoj. Lubowarjo a ćesćowarjo našeho pśinjerja zamóža tak bliže a hłubšo pohladnyś do jeho młodeje wutroby, hižo w tych lětach polneje mnohich bolećow, bźěźenjow a wojowanjow, ale pśi tym teź polneje swjatejo, iedalnejo zahorjenoseje za wšo wérne, rjane a dobre. Nimale 100 stronow wopśimacy zwjazk poskići w dwěmaj wotdźělenjomaj basnje z lět 1873 hač 78 a 1878—81. Witane budu wšeše pśidate faksimile — autogram, je to pśeseń: „Cicho, ćišinko!" rukopis z lěta 1879, a dwě jara wérnej a žiwej podobiznje z lětow 1876 a 1881. Cyła kopica basnjow, hač dotal rukopisne w archiwje Serbowski skhowane a tohodla ćežko pśistupne, je tu pśenjotnje woćišćana. Krótki zawod dr. Krječmarja zajimca powući wo ważnych literarnych prašenjach dla muzy Ćišinskeho. Pśeběramy knižku kedźbliwje, tak so pśeswědčimy, zo je najwjetši dźěł pśesnjow originalny, t. r. zo samsneje duše basnika so wuronił. Jenož mału liěbu přełožkow nadeńdźemy. Namakamy mjenu Lermontow (Rusa: paćeŕ), Czesław (Polak: tři arabeski), Kratochvil (Ćech: „Lěsk zašumí") a ćesku bjez mjena awtora (Siplenka). Z němskich pśesnjerjow su zastupjeni J. Schiller (epigramy), Goethe (z malkej) a Lenau (2). Stóž chce přełožeŕ cuzoludowych pśesnjow byś, dyrbi jich wobjim samostatnje ale w originalej pśimĕrjenej formje znowa spěsnić. To je ćežka wěc a žada sebi woprawdźiteho wumělca. Za to, kak wulkotnje je so Ćišinskemu hižo jako gymnaziastej tajki přełožk poradźił, njech je slědowaca pśeseń Lenau-a z příkladom: „Weil auf mir, du dunkles Auge!" Přełožk bě rukopisnje skhowany w „Serbowcy" a pokhadźa z lět 1875/76.

Próstwa.

„O dli na mni, čorne wóčko, zastawaj wšu swoju móc,
Sonjaca ty jasna mila, njepřemérnje śłódka nóc!
Wzmi ze swojim ćémnom dźiwnym tutón swět preč wote mnje,
Zo by žiwjenje mi moje ćiše krywa na wěčnje!"

Stóž němsku pśeseń pśirunajo sej traš hišće k tomu sorbski přełožk zaspěwa k hudźbje Roberta Franca, op. 9 čo. 3, budźe přesłapjeny wo sylnej pśesnjerskej mocy našeho serbskeho młodźenca.

Přehladamy-li po tym swěru dale Ćišinskeho wutwory, widźimy, zo dźěła so do wšelakich družinow. Su to pśesnje nabožneho abo wótčinskeho razu, zwěčnja radosć a bolosć člowjeskeje wutroby, pśekrasnja přirodu a wjedu do nadpřirodnych (metaphysiskich) wyšinow. Wurjadnje nabožnu powahu maju n. př. „Wječorne klakanje" (Znjećeńcańske čŕjódki, hdyž dźeń so mučny nakhila), „Kwětki kerchowa" (Hona swjate) a „Jutrownička na kerchowje" (Třeći króć su jěchali). Wězo nabožna mysl basnika błyšći so we wšěch jeho twórbach, počćiwosć teź w luboscinskich Wosebje lubozny na př. je jedyn wustupk (scena) w składnostnej basni, Khróšćanskemu spěwnemu towaŕstwu k hodam wěnowanej: „Bóh tón Kujez je smilny", w njej wjedźe nas basnik do Bethlehema a nawoćnje nam předstaja tam cyły hodowny podawk (str. 15). Přiroda bě hižo w młodości Ćišinskemu stajnje mlódne žórło poezije. Mjez dwanaćemi poskićeńkami (Rano, Wjerby, Lipy, Śipleńki, Ptaćatam, Při haće (variaciju), Lubin, Prašicy, Cypresy) wuzběhnu wosebje najstaršu baseń z lět 1873/74, w našim zwjazku přenjotnje woćišćanu; je to „Nalěća přikhad" w formje sonetta (14rjadkowna zyńćna baseń). Ma so takle:

Hlej, słónco steji na njebju a pruhi
Wšak sćele horce na zemju 'sće běłu.
Aj, łód a sněh 'žno tajo;k nowom dźělu
Zas' zelenja so pola, doły, łuki.

Zad' poćika, zad' niskej murki tuli
So módra fijałka; teź skału šěru
Tam nalik wupyši. Pod khłódnym kefku (!)
Tam mrowje rója wšě so w čornej kuli.

Teź lěsk a haj so zaso hotujetaj,
Hdyž łopješko so z halžkow zeleńkojte (!)
A pupik młódny krasnje rozwijetaj.
Słyš! Stomy, łuki kwětkopisankojte (!)
Ći pčołka, ćmjela zynčo wobrójitaj
A mjetele teź kćenja čerwjenkojte. (!)

Spóznajemy z tutej prěnickej pśesnju hižo wurjadnu wobdarjenosć basnikowu za pśesnjerjsku formu, cyle prawidłownje złoženu — za rjane plastiske wurazy z twórićelskeje mocy pokhadźace: Mrowje rója so w čornej kuli — wšo tak rjenje zwosobnjene! A njeje to nĕžnje prajene: „Kwětkopisankojta łuka je wobrójena!" Pśi tajkich wosebnosćach kritikus rady njedźiwa na hišće njećisty nazynk (rym) młodostneho pśesnjerja.

Podobnje rjana žiwosć a nawoćnosć zjewi so wosebje w jeho mjeńšich pśesnićkach, hdyž na př. w jenej „Rano" praji:

„Słónčko je so wuspało.
Wjesoło na hory skoči.
Wotućite ptačatko
Spar sej myje z małych woći."

Pśi jězoru, pśi haće, pśi rěcy basnik rad zamysleny přehywa, žołmičkam přihladuje a we wšelakich variacijach swoje zaćućća wupraja. Podobne mysle, haj podobne słowa nadeńdźemy w spěwje: „Na směrkach na wječornych", hdźež kolo wokolo pśipotanje, dźiwnych hłosow šukotanje, hdźež wutrobine trunje zarźuja z potajnej melodiju (str. 58) a w spěwje: „Hdyž so wječor zasměrkło" — hdźež basnik pśi brjozy słucha cunjemu pśipotanju, přihladuje kolebanju błyšćatejo runiny a jemu mysle zrudne, wjesele přez wutrobu žołmja. Wobej recenziji tutej namakatej swoju prawu dospolnosć hakle w pozdźišej versifikaciji w jeho „Formy" pod napismom „Při jězoru"; hačrunjež stej tam teź dwě pěsni „Při haćo" a „Při jězoru" jara spřećelenej (str. 17/18). Krótki spěwk „Naléto 1878" so mi

Naše sykorki.

Naš nan je našim sykorkam, kiž smy cyłu zymu picowali, mału kukawku wudźełał. Sykorcy běštej jara wjesołej a potom stej sej do njeje lmčko natwarilej. A sančka je jejkow nanjesła a młode wulahnyła a staraj jim wački nosytej. Naša micka je jara wćipna. Ta by je rady zjědła, ale wona tam njemóže. Starej sykorcy nimatej dobry čas, dokelž dyrbitej tajku črjódu młodych picować. Ale wonej stej při tym jara wjesołej. A rano jara zahe stawatej a z wjesołosću spěwatej. K. Janec z Klukša.

Sokolski swjedźeń w Mješicach.

Njedźelu jědźech ze swojej sotru Martu ze Sokołom na rěblowanym wozu do Mješic na sokolski swjedźeń. Wóz běše z lipami wobtykany. Hdyž tam jědźechmy, jara zmoknychmy. Potom běše cyle popołdnju rjenje. Wokoło 3 hodź. zwučowachmy swoje prostne. Potom nas jedyn muž fotografowaše. My smy kofej a pampuch dóstale. Na konju smy tež zwučowale, skupinu smy tež stajiłe. Wokoło 7 hodź. dźěchmy zasy wšitke ke Křižanecom a w 9 hodź. běchmy zasy domoj. Hanka Kridlec z Poršic.

Kak smy my dźěći w Křiwej Boršći meju mjetałe.

Njedźelu, 1. meje smy meju stajiłe. Potom smy my holey kóždy wječor wokoło njeje skakałe a hry wuknyło. Sobotu připołdnju do swjatkow smy sej bržey domoj wozyłe. Njedźelu swjatkownicu rano smy potom swoje bržy wokoło meje nastajałe. Bóh Knjez je nam krasne wjedro dał, zo smy potom popołdnju z wjeselom mjetałe. Mój bratr běše jejkowy Handrij. Wón měješe dwaj starej zaplatanej korhaj. W jenym běchu jejka a w druhim holź. Gudźic Gerhard běše pólcaj. Bitermannec Kurt bě zajac a měješe dołhej wuši. Wjezarjec Jurij a Rudij běštaj kašporkaj. Wićazec Marćin bě wuhnjeř. My so skoro před tutym čornym móraskom bojachmy. Rychtarjec Rudij bě listonošer, mi pak žadyn list přinjesł njeje. Budarjec Gustij bě mały hobračk. Lipkec Jurij bě namorjan. To běchu wšě hóley. Blejlec Gerda bě Tyrolčanka a ja běch čerwjenawka. Grofic Gerda bě moja mać a Warnaćec Elska wowka. Hórbanec Martika pak bě stara wjera. Grofic Trudla a Tarencec Hanka přindźeštaj jako Jank a Hanka. Potom smy wšitke te hry wuwjedowale, kiž běchmy wuknyłe. Wjele přihladowarjow bě so zešło. Za khwilu přiúdźechu wšitke hóley, zo bychu meju wuryli. Někotři su kopali a ryli, druzy pak su zasy zamjetowali. Po khwili tola štom padny. Lipkec Jurij wjeršk dosahny, tuž bě wón kral. Wón wuzwoli sebi Blejlec Hertu za kralowu. Kral a kralowa synyštaj so na wóz, kiž běše z bržami krasnje wupyšeny. Hóley su potom wóz čahnyli a my smy čiśćałe. Tak smy potom po wsy wokoło jězdźałe. Ludźo su z darami naš swjedźeń porjeńšili. Tež fotografowane buchmy. Potom smy dobry kofej piłe a cały a kołbaski jědłe. To běše krasny dźeń za nas dźěći. Greta Wjezarjec z Khwaćic.

W meji.

Ow kak dołho sym žedźiła za tej krasnej meju! Nětko, hdyž tu wona je, widźimy kak Boža stwórba zasy wotuća. Na łukach zeleni so młódna trawa. Ptački zasy swoje spěwy zanošuja. Stomy kćeja. Ow kak rjenje je tola rano, hdyž słónčko swoje rańše zerja wupřestrěwa a ptački wjesele spěwaju. Najrjeńše pak su te krasne różički, kotrež w meji kćeja w zahrodcy a też na łukach. Wječor dźemy na mejski něšpor, zo bychmy swjatu Mariju česćiłe. Też my sebi wjesela w meji činimy. My sebi meju stajimy a na kóncu měsaca dele bjerjemy. To je wulke wjesele. Też mejske bruhi łójimy. Létsa pak hišće wjele widźała njejsym. Tak minje so ta krasna meja. Je tola škoda, zo je zasy nimo.

Marja Bólankec z Wotrowa (7 lět).

Wo Komorowskich Sokolatach.

My Sokolata smy njedawno njedźelu popołdnju na Kačej korčmje zwučowali, zo bychmy prawje dokonjeli, hdyž na serbski swjedźeń pojědźemy. Potom chcyše so naš načolnik na dompuć podać a je nam připoručił, zo dyrhimy příchodnu njedźelu sami zwučować a to dyrbi Kurt Soka nas nawučować. Načolnik, bratr Jurij Sewčik wšitkim praješe, zo dyrbja wšitcy prawje pilnje poskać a hdyž bě so wón wotsalił, da ći z Kačeje korčmy na mnje wołachu: „My tebje njebudźemy poskać“ a prajachu: „Ty móžeš z kozami a koniklemi zwučować.“ Ja bych sej to wuprosył pola načolnika Jurja Sewčika a pola tych starších, zo bychu te dźěći tak łózyske njebyłe. Wše su słyšeli, što je nam naš načolnik připoručił. Wone sej najskerje mysla, zo sym ja jich wopica. Ja so njebudu na nich hněwać, ale budu načolnikej rjec, kak worakawe te dźěći su.

Kurt Soka z Rakec.

Zrudoba.

Wulka škoda je wšudźom. Bože žita leža, kaž zwalcowane a stłóčene hač k zemi dele. Te z přikupnym hnojom su jara tučne. To je k wobžarowanju, dokelž njejsu hišće wukčełe. Bóh Knjez chcył so tola skoro smilić, zo by słónčne wjedro zasy pósłał. Hewak njebudźa Bože žita móc kčeć. Chcemy wšitcy Boha prosyć, zo by je zasy zezběhał. Na wšelakich městnach pak je wulka woda.

Leńka Sokec z Rakec.

Lube serbske dźěći!

Tón tydźeń sym měł wulku radosć. Mnohe dźěći su mi pisałe a su mi pisałe tajke jara rjane nastawki. Mějco kemšacy džak!

Sym so wjeselił nad dopisom Klukšanskeho hólca Janecec Kurta. Je tak rjenje wopisał žiwjenje sykorkow.

Kridlec Hanka z Poršic je potajkim też mała Sokołka. To mje jara wjeseli! A čohodla wona mi to hnydom pisała njeje. A w Mješicach je też była. Haj, čohodla to wona njeje tam přišła k wujej a bratrej Měrćinej. Wón by ju rady zeznał. Tón muž, kiž je was fotografował, běše bratr Gustav Janak ze Budyšina. Ja sym pola njeho widźał fotografiju ze Poršiskimi sokolskimi hólčkami. Luba Hanka, napiš mi, hdže sy na tym wobrazu!

Wjezarjec Greta je mjetanje meje w Křiwej Boršći woprawdźe rjenje wopisała. Nětko wěmy, što je tam kóždy a kóžda był. Ty, Greta, poskaj, što to je — „mały hobračk?“ Mejska kralowna, Blejlec Herta je potajkim była Tyrolčanka! Snadź k létu też jena z was hólčkow pójdźe jako Serbowka we serbskej drasće. To by tola jara rjenje było — nic? — Rjany wobrazk je Wjezarjec Gretla też namolowała k swojemu nastawkej. Te rjane bržy, a ta krasna meja a potom hakle te pyšne hólčki wokoło njeje!

Wotrowske dźěći su mi póslałe cyły čwak dopisow. Dźensa tu wočišću nastawk Bólankec Marje a cyle přichodne čisło budźe wěnowane Wotrowskim dźěćom.

Luby Sokec Kurto, to drje sy wčzo měł mjerzanje z tymi dźěćimi z Kačeje korčmy. To też njeje pěknje, tajke zběžkafstwo. Ale njetrjebaš so tohodla tak rozhorić. Myslu, zo to tak złě njebudźe a so sće so mjez tym zasy wšě wujednali. Myslu, zo Sokolatka z Kačeje korčmy tola tak jara łózyske njebudźa. Lube dźěći, štóž chce być w Sokole, tón dyrbi načolnika poskać a jedyn druheho lubować a tón też njesmě kózlika wjazać!

Luba Leńka Sokec, hlej, hižo zasy słónčko swěći a je čopło a rjenje. Snadź škoda tola tak wulka njebudźe, kaž so to zwoprědka być zdaše. Wjele dobreho Wjenkec Trudli. Ja so jara wjeselu, zo změju zasy nowu dopisowarku. Jenož so njebójće, dźěći a pisajće, pisajće swojemu wujej Měrćinej.

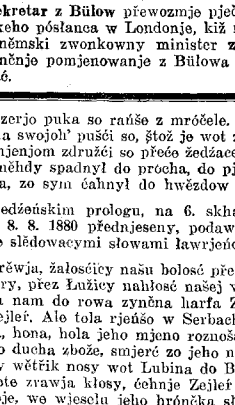

Statny sekretar z Bülow přewozmje pječa zastojnstwo němskeho pósłanca w Londonje, kiž měješe dotal nowy němski zwonkowny minister z Neurath. Tola doskónčnje pomjenowanje z Bülowa ma so hišće wočakać.

---

docyła njelubi: klinkotanje ze słowami, njećisto nazynki, jara snadne mysle a na kóncu tu hižo spodźiwnje khorobna melancholija (čornokrejnosć), kotruž pola njeho pozdźišo husto nadeńdźemy, postupowacu k jěrym, šćipacym a krudowacym wupadam dwělowarja (skeptikarja) abo sarkastiskej satiry.

„Z pěsnju lubosć tebi swoju prajić,
Wótčina mi miła, nježa daj!
Wutrobje tej młodej nježa daj
Z hrubym słowom pukot nježny stajić!
Ach, to słowo, z erta popušćene,
Ducy wětřik wjejo rozdunje,
Cuće w hołku hroznym rozplunje,
Wot wutroby lědy wottorknjene. —
Myslička tu nježnu, kotraž khowa
Wutroba, do słowa njekhowaj!
Lubosć nutriša bjeze słowa!
Lubosć rjeńšu skutki wozjewja,
W skutku — lubosći kće rjany raj.
Kće a zeleni so wěčna meja.

Tute zwołanje (appel) młodeho Čišinskeho płaći wosebje tebi, luba serbska młodźina. Słyš, mysl a čiń po nim!

Studowacym Serbam je młody basnik wěnował swój razny poem: „Hura, bratřa, zahrimajće spěw ze šijow młoduškich!“ Hłós k njemu předleji z tekstom čišćany. Čohodla njehrabaće za nim? Čohodla też wy nic, Sokoljo? Słabuški duch jenož móže tu nimo kročić! „Łužicy“ stej pomjenowanej dwě pěsni; jena: „Młodźencojo towaršnje wjeste spěwy spěwachu“ — na lołke, krótke hrónčka, ale hłuboki, ważny wobsah, by dyrbjała znata być wšěm zahoritym Serbam, a druha, z mottom: „Stań, ludo serbski, stań!“ by zaspancow jara derje mohła potřasć. „Na wjosnu domiznu“ je Čišinski hižo spěwał 1876, a z toho léta pokhadźa też Čišinski nowa lipa, 4 sonetty k zhromadźiznje serbskemu studentstwu (6. 7.) pěsnjena. Serbske městnosća wosławi pak wjesele pak bólnje młody basnik w pěsnjach: „Fantazija na Lubinje“, — „Na horje Lubinje“, — „Hono Podlubinske“. — „Hora Prašica“, — „Hrodźišćo“ (2 sonetaj) a „Zjewjenje na Hrodźišku“ — „Wótčincowy row“ a „Wojakowy row“. Serbska maćer je hłuboko do duše přimacy wutwór dlěšeho rozsaha, hódna khutnoje kedźbnosće.

Kaž dr. M. Krječmař cyle prawje sudźi, su najwuznamniše a najbohaćiše dźěći muzy Čišinskeho jeho wótčinske poezije. Horda, sapaca lubosće swojemu ludej hižo młodeho pěsnjerja dospołnej wobknježi. Serbsku zemju, serbske wjeski a važne městnosće, serbskich wótcow, serbskich starších, młodźencow a holića wobjima jeho lubosć z njewšědnej holiwosću. Z kuzłańskej mocu hižo młodźene za swój ideal wuwabi swoje pěsnjerskej lěrje najrjeńše zynki. Hižo w tutych darach hraje jeho fantazija husto spodźiwnohódnje. Wjacy hač dwě kopje tajkich narodnu dušu dychacych basnjow nam naša zběrka poskići. „Zrudny wowčeř“ z léta 1875/76 je přirunjowaca baseń (allegorija), jako rozmołwa mjez Michałom a Jakubom přewjedźena. By so jara derje hodźała scenisce na jewišću podać, hdy by prawych zastupjerjow za to mětła; wšo je heksametrach spěsnjene. Zmysł je hłuboki a rěč njelohka. „Stwjelčko — Serbowstwo“ z léta 1876 je woprawdźite wobohaćenje našeje zahorjaceje wótčinskeje literatury. Přiswojće sebi tutón sonett, serbske towaršstwa!

Krótka, miła a pohonjaca je

„Prawa lubosć k wótčinje“:

Zo bě hižo młody basnik wulki, zahorjacy česćowar Michała Hórnika, swojeho pohonjerja a dobročela, je znate. Jemu wěnuje wón k 25lětnemu duchownemu jubilejej jadriwu baseń, w kotrejž njesmjertne zasłužby droheho wótčinca połnje hódnosći a to w zrozumliwej krasnej pěsnjerskej rěči a formje. Mjenje znaće traś je, zo je Čišinski też Handrija Zejlerja sej njemało ważił. W našim zwjazku steja 3 basnje, kiž jeho sławja. Jena namaka so w feuilletonje „Lipy Serbskeje“ bjz napisma. Je Zejlerjej wěnowana. Myslički po wulkim spěwnym swjedźenju su slědowace:

„A w murjach nětko ćmowych spiš, wulki pěsnjerjo?
Spiš, rjeńšich časow nowych Ty, slawny pěsnjerjo?
Ně, do ćmy smjerćna ruka Će sputać njemóže!
Za rowom zerjo puka so rańše z mróčele.
Njech ducha swojoh' puści so, štož je wot zemje,
A z dopjelnjenjom združći so přeće žedźace:
A sym ja něhdy spadnył do procha, do pjerśće,
Praj, žołma, zo sym čahnył do hwězdow jasnośe!“

We swjedźeńskim prologu, na 6. skhadźowancy w Hodźiju 8. 8. 1880 přednjeseny, podawa Čišinski Zejlerjej ze slědowacymi słowami ławrjeńe:

„Walej, Sprěwja, žałosćicy našu bolosć přez Serby!
Wějće, wětry, přez Łužicy nahłosć našej wutroby!
Pokhowana nam do rowa zyńena harfa Zejlerjowa.
Wumrěł Zejleř. Ale tola rjeńšo w Serbach wožiwja.
Dol a hora, hona, hola jeho mjeno roznoša.
Wulkeho to ducha zboże, smjerć zo jeho njepřemóže.
Jeho spěwy wětřik nosy wot Lubina do Błótow,
A hdyž złote zrawja kłosy, čehnje Zejleř do polow.
We zrudobje, we wjesełu jeho hrónčka słowa sćelu
Jeho spěwy začuwanje budźa časa rjeńšeho;
Z jeho spěwow złote ranje Serbam swita swětliso.
W młodych Serbach jeho přeća dopjelnjenje dźensa swjeća.
Zejlerjo! Ja tebje wołam, serbskoh' luda genijo!
Stań, o stań a słuchaj słowam zahorjenja młodeho:
Serbska młodosć zjednoćena spěwa sławu twojoh' mjena!“

Pěseń „Wosyrośena harfa“ skorži wo Zejlerja a rěči w 2. hrónčku takle:

„A hdyž wětřik zašeptnje, ze sna truny wotnćeja,
Z trunow zwuki wukhadźeja, kaž by było plakanje.
Přez skały hłós nosy so, žałosćejo: Zejlerjo!“

A pěsnjeř dale prosy, zo by miły Bóh Serbam dale zbudźił spěwarja ze zemje ródneje, jeho harfy zwukow płódnej hódneho.

Zawěrnje, Čišinski njeje był, kaž so tu a tam wudawa, samoswójny pěsnjerski zawistnik, ale je nadobnje myslił a jednał po heslu: Česć, komuž česć słuša!

(Skónčenje sleduje.)

Hospodarski rozhlad

Ssobotu 4. junija 1932.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendželski punt	15,52	100 čsskosl. krónow	12,465
100 šwajc. frankow	82,39	100 franc. frankow	16,61

Bursy wostachu wječera mérne. Kursy akcijow a rentowych liseźinow so skerje strueźowachu. K směrowanju je pschinoschowało spohnaće so wothódnoseźenje nemiskeje mónje njeje tak lóhko móżno, so nemóże pjenjesy swoju hódnotu dale wobkhowaja. Dotalny president nemiskeje statneje banki dr. Luther, jako rukowaš za slotu hódnotu nemiskich pjenjes, njeźmě so z hanta puschežiś, dokuli njeslyi jenoż we službje Nemiskeje, ale też tych statow, kotreż rukuja za slotu hódnotu nemiskich pjenjes. Mjes tym je nowe knježerstwo też wosjewiło, so w nječim dotalnu ćaru swonkneje politiki njewopuschći.

Dotalny statny hejm so najskerje wjazy do zarucho poseźenja njeschromadźi, dokuli jón knježerstwo pschez rozpuschći. Nowe wólby chże bórzy wupisaś. Wschelake nowiny mjenuja jako najsaźnischi dźeń wolenja njedźelu 26. t. m., a też njedźele w měsazu julliju hacz do druheje polowy.

Sso wě, je-li chże nowe knježerstwo prawy nazionalistiski ćejm měcź, dyrbi z wólbami kwatacź. Cźim dlźe cźaka, cźim bóle pschiwobrozcza so sud najradikalnischim lewicznym stronam. Nika hižo, so by skromadnje postupowali.

Kóżde knježerstwo w tymle cźażkim cźasu je nusowane, ludźi nimale njesnjesbne cźeże napołožiś. Stronty, njesastupjene w knježerstwje bjes dwěla na pschiwisku dobywaja? We tajsich cźażach stajnje rěka, so je knježerstwo na wschźm wina. Potom rěka, prjedź z tymle knježerstwom, druhe ćem, potom budże lepje. Druhe wosnje wotźi stata do horischcze a na kónzu so niczo hospodarsaś njeporjedźi, ani dawki so njepomjenischa. Sbożowne te knježerstwo, kotreż dozpěje, so snajmjenscha hórje njeje.

Produktowe wiki wostachu wječera mérne. Wikowarjo a ulitny wocźakuja, kak so nasche politiske pomery dale wuwiwja. Na Barlinskich wikach bě w hotowym sornje jenoż pschenża 5 pj. tunischa. Na Drjezdźanskich wikach pschihładźi pschenża pornjo póndźelu 20 pj., a khodźi hižo niże 13 hr. po zentnarju. Wschě druhe druźiny žita dotalne placźiny dźerźachu.

Zentnar placźesche wječera w Barlinje:

Pschenży 13,20—13,30 (13,45—13,55) hr., rožki 9.75 hacz 9,85 (9,80—9,90) hr., jeczmjenja, nalétnjeho 9.30 hacz 9,65 hr., najwušeho 8,75—9,10 (9—9,05) hr., wowsa 8,10—8,25 (8—8,15) hr.,

w termitowym wikowanju:

pschenży:

sa mesu: 13,95 hr.,
sa julij: 13,55—13,50 (13,57½—13,67½) hr.,
sa septembr: 11,67½—11,65 (13,35—13,41½) hr.,
sa oktober: 11,72½ hr.,
sa dezember: 11,90 hr.,

rožki:

sa julij: 9,36¼ hr.,
sa septembr: 9,18¾—9,16¼ (9—9,05) hr.,

wowsa:

sa mesu: 8,73¾—8,72½ hr.,
sa julij: 8,75—8,70 (8,82½) hr.,

w Drjezdźanach:

Pschenży 12,85—13,10 (13,05—13,30) hr., rožki 10.25 hacz 10,50 hr., jeczmjenja, nalétnjeho 9,50—10,20 (9,65—10,20) hr., najwušeho 8,75—9,25 (8.75—9.50) hr., wowsa 7,90—8,20 (7,80—8,20) hr.

Placźiny w spinkach su placźiny tydźenskich wikow. Hdyž pak žane njeje so nam nic nje wo tym.

Wiki w Halschtrowje.

Pschenża 12,50—13 (13—13,25) hr., rožka 10,25 hacz 10,50 hr., jeczmjeń, nalétni 9,30—9,50 hr., najwušši 8,30—8,50 hr., wowsa 7,80—8 (7,40—7,80) hr., běrny 2—2,50 (2,75—3) hr., (puntl 3—4 (4—5) pj., symo 2 hacz 2,20 (2,25—2,50) hr., słoma, k sabjanju 1.50—1.80 (1,60—1,80) hr., słona 1,80—2 hr. — Butra 60—70 (65—75) pj., jejo 6—7 pj. — Prosata 7—14 (6 hacz 13) hr., běhaki 20—30 hr., mlode huzy 4—5 (3,60—5) hriwnow.

Placźiny w spinkach su placźiny tydźenskich wikow. Hdyž pak žane njeje so nam nic nje wo tym.

Wiki schtwórtk w Shorjelu.

Pschenża 12,60—13 (12,40—12,80) hr., rožka 10—10,30 hr., wowsa 7,30—7,70 (7,20—7,60) hr. — Butra 2.40 hacz 2,80 (2,40—3) hr., jejo 6—7 pj., běrny 1,40 hacz 1,60 (1,50—1,70) hr.

Placźiny w spinkach su placźiny tydźenskich wikow. Hdyž pak žane njeje so nam nic nje wo tym.

Sdunjske powěsće.

Pschedawanja:

Butoru 7. junija 1932

w **Brětni** w hoscźencu, dop. w 10 hodź.: Pisanski stroj, waha a ruchanu mlyn;

w **Ptaczejach** w hoscźencu, pop. w 2 hodź.: Pisanske blido, schijaza maschina a gramofon;

w **Narcju** w hoscźencu, pop. w 4 hodź.: Ranza z nekotrymi prosatami.

Korczmu z rólanjom, z nimdże 2½ jutra leżownosću, hluschcza Hilmi Grundmannowej rodź. Krügerej. Pschedawanje budże srjedu 14. 9. 32, dop. w 9 hodź. na sudnistwje we Wojerowach, wo jiwje 85.

Placźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wotliwe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg

Placźiny po złotej hriwnje

	3. 6.	2. 6.		3. 6.	2. 6.
Pšenica	264-266	265-267	symy	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	195-197	195-197	woka	14,0-18,0	6, -18,0
jačmeń, nal.	—	—	módre lupiny	12,0-12,5	10,0-11,5
jačmeń	175-182	17 -182	bolte lupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
wows	162-165	162 165	ceradella	—	—
kukurica	—	—	rapa, wosuk	—	—
pšenč. muka	2 0-35,7	32,2-35,7	lany wosuk	10,5-12,6	10,5-10,6
ržana muka	5,7-27,7	25,7-27,7	such. trubanč	8,80	8,80
pó wotruby	10,7 11,2	10,7-11,2	brnj. kruški	—	—
ržane „	9,6-10,2	9,7 10,2	syno, 50 kg	1,45-1,6	1,45-1,65
raps	—	—	ležana słoma	1 25-1,4	1 25-1,45
hróch Viktor.	17,0 23,0	17,0-23,0	pšenč. „	1,05-1,20	1 05-1,20
lane symjo	—	—	wowsna „	1,05-1,2	1,05-1,20
pje uški	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	1,05-1,2	1,05-1,20

Drobnowikowanske placźizny w Budyšinje

4. junija 1932 po hamtskim postajenju.

Wšě placźizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twora		najmjeńš. placźizny hr	najwyš. placźizny hr
Howjace mjaso z kosćemi	1 kg	1,20	1,80
Ćelace mjaso	1 „	1,40	1,80
Skopjace mjaso	1 „	1,60	2,00
Swinjace mjaso	1 „	1,40	1,80
Tukrajny swinjacy šmalc	1 „	1,60	1,80
Pšeńcna muka	1 „	0,50	0,64
Ržana muka	1 „	0,40	0,44
Khlěb	1 „	0,27½	0,32½
Jédźne běrny	1 „	0,08	0,09
Rajs	1 „	0,32	1,00
Hróch	1 „	0,40	0,90
Soki	1 „	0,40	1,00
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	0,90	1,00
Sušeny połc	1 „	1,60	1,80
Dobre mloko	1 lt.	0,22	0,24
Jédźna butra	1 kg	2,40	3,00
Jeja	1 stuka	0,06	0,07
Jédźne buny	1 kg	0,40	0,80
Cokor drobny	1 „	0,76	0,80
Petrolej	1 „	—	0,43
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 otr	—	1,90
Brunicowe briketty	1 „	—	1,15

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

3. junija 1932 Płaćizny po centn. a zl. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Wolv: 484

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 6 lět	37—38
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	35—36
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	32—34
Mjenje picowane wšich starobow	28—31

Byki: 609.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěznoje hódnosće	29—32
Połnomjasne, młódše	27—29
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	25—26
Špatne	22—24

Jałojcy a kruwy: 1167.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěznoje hódnosće	26—30
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 7 lět	22—25
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	17—21
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	13—16
Mjenje a špatnje picowane	—

Ćelata: 1762

Najlépše wukormjene (2. druź.)	38—47
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	26—40
Špatne (4.)	18—25

Wowcy: 8460

Młódše a starše wukormjene (1. družina	35
Starše wukormjene (2.)	22—34
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	25—26

Swinje: 10139

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	37
Wukormjene	28—37
Mjasne	33—34
Špatne	30—32
Rincy a kundrow	32

Hłowny redaktor a zamotwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuileton: A. Dušman Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Też připad

(K lětušcej sbérzy sa Cźerwjenu kschiż wot 9. do 12. junija 1932.)

W 3 hodź. w nozy. Mróčele, z wichorom honjene, honja so na cźemnym noznym njebju. Měsacźk, kotryż z khwilemi sakrywaju, ishladuje mucźny a rosmjerjany dele; drje njespokojny na mróčele, z kotrychž so dešcźej lije. Ssamo hwězdy, kiž tam a sem nóżneho puczowarja pschewodźeja, sdadźa so bycź blédźiche. Saspanje shladuja na maczerku semju dele, na kotrejž je po idacźu wscho zliwjenje wuhašło. Wse pschestacźa pada deščcź na cźmowe khěże města, w kotrychž wabydlerjo mérnje nowemu dnjej napischecźo spja. Cźicho wupischefrěwa nóż swój ichlewjeř na spjazy zwět; mało cźłowjekow jenoż je, kotśiž bjes spara nowy dźeń wocźakuja . . .

Na sanitetnej straži, hdźež 2 muzej dobrowólnje a njeběcźinje hotowej stejitaj, i pomozu sapischminycź, bazź strach hroży, sazwoni telefon. We wokomiku shrabnje strażowazy sa złyčzakom. „Tu wojewjerina Cźerwjeneho kschiża", chze so wón po zwuczenym waschnju samolwicź. Bohužel njemóże žadu stónczicź. Kschicźazy zónšti hłoš pschetorhnje nahle jeho nuzne žłowa. „Ruče — bożedla! — Pschihódźe ruče do hoscźenza w X. — Mój muž . . . " Kaž by wotrěcźnył, je so tschepotazy, rosharjeny hłoš njesmateje zhubił. Strażerjej je, jako by wokazy nechtó złyschał wuhrabnyć; jazzuje złyschi hłosiw, kiž pak wjazy rojumicź njemóże. Hischcze ras prózuje je so pschesklapjeny sanitetnik, zwiił jako nawjazacź. Podarmo! Na zwoje pralcźenja njedostanje zaneje wotmolwy. Hnydom cźuje, so tu dże wo nechto, k cźemuż je najwjetšeho khwatka trjeba. Towarischej z trótkimi złowami nechto poruczi. Mjes tym so wón zam pschihotowanych, kiž zu telefoniju dostacź, jawola, thwata tamny so postaraca, so by sanitetny wós hnydom wotjeł. — Wokomiki sandn. K zastupowanju jawolany towarisch, kiž je cźopte kožo je sanitetnikej zuknju samenicź dyrbjał, pschihthwata smolnjeny a wujachcźeny do strażerje, so by straźu wobjazdźił, dokhoż njebudże pschihotowany tón, kiž ma službu. Ruče jemu podawš rosjasnja; sekundy posdźišcźo jedźe auto z mužemi i wrotami won.

Cźicźi pisches deschcźojtu, wichorojtu nóż, do 8 kilometrow sdaleneje wsy. Ruče pominu so posledne meschcźanske khěże sa pomoznikami. Spěschnischo cźeri wós po statnej drohi. Deschcźik schwita do autoweho wotna. — Sa krótki cźas sawinje so wós na njerunu, njewothladany, pucź, po kotrymž może so jenicźky na wojnamjenjene městno dojcź. Zazuje zwjeźitaj zwětlomjetaraj, kiž kaž wohnitej wocźi do predla wudźerataj, do nózneje cźmy, i kotrejež so zadowe schtomy i wobeju stronow pucźa zazuje wuiběhuja. Mjeńschiny posdźišcźo dojdźe auto do cźicheje spjazeje wjeśi, w kotrejž jena pomozy potrěbna na pischiješi sanitetnikow cźaka. Pomału jedźe wós po jenicźkim wjesnym pucźu.

Něme shladuja zwiśle twarjenjow a statokow na nóznych pischithadźazych. Wšy saschczowtaju. Wrjeschtowanje motora je je i jich méra wubudźiło. Jich schczowtanje měscha so do njepschijomneho bubnowanja dešcźa na wojowy krym. S khodźenej ipschinoscźu kuleja so koła a wós jedźe pisches kurjawu, kiž pucź salěhuje. Autowy schofer zwěcźi je zwětlomjetakom pichi wjednitim zhdźe na twarjenja a kedźbliwje pyta sanitetnik cźišca twarjenjow. To je nadawk, kiž je na wjach druhdy zama wopjo wobcźežny. Stónczuje je prawe cźišco zpóznał. Pschithadźazym njeswěcźi so žana zwěza i tutoho twarjenja napischcźo. Sisty cźmowe a mjelcźizy tad druhe w cźmě. Ani najžnadniische znamjo na to njepokazuje, jo je so w jeho murjach wožebiteho stało.

Sekundy posdźišcźo sastanje wós psched domom, wjesnej korczmu i klamarstwom. Hnydom stejitaj sanitetnikaj psched durjemi. „Samknjene!" bórboze jedyn zebi thornar zwojeho plaćicźa wuhorjo, so by nětkaj pischeźiwo deschcźej zchkitał. Prózowanja sanitetnikow, kotrajž pischeju zašo za samknjene durje torhataj a wokataj, so je zawokanjom i hornjeho wokna, njeluboje pschetorhnu: „Schto ha chcecźe? Tu žo niczo ztako njeje!" reji žyriny muzšti hłoš na cźalazeju. „Proschu", rjeknje wjednik muzšiwa, kiž horje ishladuje, ale niczo widzecź njemóże, hacź pok muža so i wokna nathilecź, „smy sem sstasani." Jako wotmolwa njesrozumliwe bórbotanje, na to slabyj žyniti hłoš, kiž so po idacźu ke woknu pschedobneź njemóże. „Pschindu hnydom", klinczi pisches mokrosymnu nóz. —

Khwilka sandże, prjedy hacź so khežine durje wocźinja a mloda, nědźe 30lětna žena sanitetnikomaj napischecźo stupi. K nuzy zwobletana a wobojana, z rospuschczenymi wlosami, steji wona stonajo psched tymaj, kiž staj ji na pomoz pschithwatałoj. Placźo powěda, cźehodła je jeju zawołała. A mjes tym so zo wonkach deschcźik z nitkami dże, zhonitaj pschithwatanaj, kiž staj mjes tym do wobzwětleneje wokhéze stupiłoj, najwobzarujomnischu struchlohru. Rosharjena wopišuje wona podawk mužomaj, wo kotrejuž mjelcźenju je wona na pischezwědcźena, podawk, kiž je so mjes njej a zeje mužom wotmětk. Njehódne běsche zebi wot njeje žadał, cźemuž žo na žadyn pad podwolicź njemóżeische. Stonajo sjedże zebi wona z rutu pisches mjeswocźo, kiž běsche zyle rosdrapane. Pod bolosćemi skorži na khribjet, na kotrymž hischcze mužowe bicze šacźuwa. Sprózne slehnje so wona k zomnej muri we wokhéži, pod zyssami prožy, so bychu ju do thorownje dowjesili. „Proschu", rjeknje wona, „wsmicze mje zobu! Na žadyn pad njewostanu tutu nóz dléje zama z tutym mužom. Je móżno, so mje skónczuje!" Prosicho klinczi jeje hłoš k wuschomaj sanitetnikow, kotrajž so prózujetaj, ju smérowacź. Srosumitaj położenje zony a njewidźitaj zaneje pischiziny, dléje tu wostacź. — Muž, kiž so njepokoja, drje bjesdźak k tutej wězy steji.

Krótki rostas transportowego wjednika a nóżydła so z woja pschinjeżu. Mile ruzy położa zonu we wothkéži na mjechke lehwo. Sa někotre mjenischiny wjese sanitetny auto wbohu cźwilowanu zonu, kotraž so hacź na dalsche psched krjudowanjom zwojeho wopilstwa podateho muža z rosšudnym sapischminjenjom wuczobnikow jeneho Henryja Dunanta wuthowana wě.

Jako auto, na kotrehoż swonkownym so wyšoke znamjo Cźerwjeneho kschiża błyschcźi, njetrajne městno wopuschcza, klinczi sakliwanje sawoštajeneho muža sa sanitetnikami, kotśiž pak jo pschi wotjedźenju njemóża srosumicź.

Pod hodźiny posdźišcźo wotpocźuje zona, kiž je so hischcze psched krótkim cźasom je sadwělowanjom pischcźiwo zwojemu pjanemu a njecźłowjeskemu mandželskemu wobarała, derje sthowana w thorownji, hdźež so mile, zwěru so staraze zotru Cźerwjeneho kschiża i dźěłbracźom a ju srosumjejo na njej zmila . . .

K. Rycźef.

Drježdžańska burza (3 6.)

Pšońca 76 kg	257—62	běrnjace kružki	18,00-18,25
rožka, 74 kg	205-210	pšeńč. wotruby	10,00 10,40
natětnt ječmjeń	190-204	ržane wotruby	10,60 12,00
nazymsk. ječmjeń	—	pšeńična muka	45 25 47,25
wows	156-164	ržana muka	30,25 31,25
čofw eny dźećel	—	woka	23,00-24 00
raps	—	pjeluški	21,00-23,00
kukurica (Mais)	—	hróch	25,00-27,00
suche truh.	8,80 9 00	cokrowe truh.	10,00-10,30

Wićne płaćizny w Budyšinje.

4. junija 1932

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja
Najlěpše twory so hišće wyšše płaća.

Předmjet			najnižša płaćizna	najwyšša płaćizna
Pšeńca,	50	kilo	12.25	12.75
Rožka	50	„	9.75	10.00
Ječmjeń	50	„	8.75	9.00
„ nazymski	50	„	—	~
Wows	50	„	7.25	7.75
„ nowy	50	„	—	~
Běrny (we wulkowikowanju) (Wuwožna twora dróžša)	50	„	1.50	1.80
Syno	50	„	2.00	2.30
Sloma z maš. młóć. pras.	50	„	1.40	1.60
„ „ „ k zast.	50	„	1.80	2.00
„ z cypami młócena	50	„	—	~
Pšeńčna muka 60%	50	„	—	20.50
Ržana muka 70%	50	„	—	15.50
Pšeńčne wotruby	50	„	—	6.30
Ržane wotruby	50	„	6.50	6.30
Butra	1	„	2.40	2.60
Jeja	1	štk.	0.06	0.07
Husatka	1	štk.	3.50	5.00
Prosata 1044 štuk	1	štk	7.00	15.00

Prosace wiki běchu słabe.

Tołste mróčna čahaju

Boži dešččik so jaje njepřestajwajo z njebja. Sda so nam, jako njeby dešččowanje zjała přestać chcyło. Shladujemy z ranjom z wokном do Božeje přichrody a jaso — dešččik.

Myslimy přichi tom, so je dešččik płódny, we wulkej měrje pak schłódny. Starošcy naš napjelni we płody, tiž mamy na połach a sahrodach. Starošcy naš nochje spuschčeć, hdyž myslimy na to, so hižo dny dołho bez kóma swažimy z domu. A nasche rjanolinki a žónti wobžarnja jara, so njemóža swoje najnowsche žeby wobłeć, tiž tola takle jónkróć jej wobłóčchu. Dźěći hrajkachu wo jitrach njemórnje, nutskabycze so jim wostudźi — bjes ošiwa też, hdyž su młodušche hatosy nowebo žiwjenja!

Wschо po sdaću cžerpi a je njespokojne. Ssamo kuřetki su sawrjele khejuchi a z nich kapa hdys a hdys parika, kaž płaćk . . .

*

Khwatach w tutom deščczojtym cžasu do nasčich hór. Njepschikiwachu mi, nje njepschepraschowachu, kaž hewak na błónčnych dnjach. Khwachu so w mróčcelach a sdasche so, jako bychu so palile, jako bychu tołste mróčcel kura z nich stupale do mróčcelow, z kotrychž so jasčeše njepschestawaju dešččik. Hdyž stupach k wyschinje Cžornoboha, běch šaulukli. Kolowokoło nje cžichu, jenož tu a tam jačikota płaćik, wlečeše so cžorna waka psches puńčik a dešččik — kapasche, z halosom schlomow w njepopschestawajym tałcze . . .

Wěža Cžornoboha šaha do mróčnow. Nimam žadosče, na nju so kroćnicz a pytacz kolowokoło sebje herbske hona, nč, chcu je swojimi myslemi dźelacz wostacz, pschetož su pschesrudne . . .

*

Ssym so dobył na skalitsa „Bromadnika". Tu ham swojim myslam swobodny běh — dam je wuronicz je wuskoscze putanje duscze . . .

. . . Na skalitsach woprowachu nčhdy naschi prjedowniscy a dawachu ludej swojemu roskaju. Sdwjatocznje klinczachu spěwy wo boju a mužnosći . . . tola tajnowinje knocžesche hida, sawuscz, rozdschělowanosć brjedź luda. Lětstotki pschinjeżechu sahubu, dokelž njebě jednoty mjes Sserbami. Bratr widżeše tschěšku we wóčku bratra — ale nic wohen hidy we swojim wóčku . . . mózniischi w jednocze dobu nad herbskim ludom. Sdychujemy dźenża hischcze pod kwaku — njeswobody . . . tola, schto je so přeměniło w běhu lětstotkow k naschemu ljschemu? . . . Ssmy so słowali po tutych šurowych lětstotkach nadchnjeńcza k jenemu jenickemu zuklej, tiž hódi najhórschi njepodcžiť słowjanskeho splaha — njepschesrodnosći! . . . Dwacety lětstotk ma naš ja bojownikow! Wjerchnmy wot so nathórschi brach a sawdajmy sebi słónczuje ruku — k pschesjednemu dźělu na wschěch polach naschcje narodnoscze! Hoj horje k mužnemu skutkej, tiž cžesći Sserba a da herbskemu ludej wěcznje tracz!

. . . Stojimy rami na kupje wošrjedź zolmjoczeho morja swěrnych podeńdźenjow! Chcemy kupa wostacz — ale kupa — na kotrejž bydła bojownizy — tiž njednoża sebi to najmjensche słubiće . . .

*

Tołste mróčna sakrywaju wjeschki naschich horow, sdala nasche herbske wjeski . . . dešččik kapa! Schto rudźisch so moja dusscha? Njepschinoże po cžmě a wichorach, po deščczach a mozy błyska sajo hrěsaca pruha Božeho słónczka, tiž rodi a płodźi?!

Njech hinje, schtoż bě też w naschim herbskim ludże swjedle, njech wotpadnje, schtoż bě chore — ale njech hčkо słónczuje rosce a kčeje, schtoż je nim strowe a mózne! Njech schkita Sserbow cžesći a bycze!

IX. wšosokołski zlět w Prazy

IX. wšosokołski zlět so swjeći w měsacu juniju a juliju w Prazy, w tutym swětaznatym a ważnym měsće. Sokolski zlět přewjedźe Cžěskosłowalski swjazk, kotremuž přisłuscha 750 000 sobustawow hromadze ze zwjazkom „Słowjanske Sokolstwo". Zakład a přičina wšosokołskeho zlěta leži tutón raz wo wopomnjeću 100. narodninow założerja słowjanskeho Sokolstwa, dr. Měrosł. Tyrša. Na zlěće wobdźěla so cžełozwučowanske zwjazki Juhosłowjanskeje, Ruskeje, Pólskeje, Bołharskeje a druhich też njesłowjanskich krajow. 22 narodow je přeprošenych, z kotrychž najwjetši dźeł aktiwnje so wobdźěli, potajkim nic jenož jako přihladowarjo. Na swjedźeńskich dnjach wustupi na 15 000 zwučowacych na jenym dnju přerězne nadobo a to mužscy, dorost a žónske wotrjady. Cžełozwučowanske boje někotrych tysac Cžěskosłowakskich Sokołow — mužow a žonow — so wotmětja, a to we wšěch cžełozwučowanskich wašnjach. Tute boje změja swětowu ważnosć w cžełozwučowanju. We wobłuku swjatočnosce zarjaduje so tohorunja wustajeńca cžełozwučowanja a narjadow. Bojo we wšěch wotrjadach: *pluwanju, wjeslowanju*, jěchanju, cžežkej a lohkej athleticy, mjecowanju atd. so wotmětja. Z wyšinu a doslědkom hobrskeje létadolheje prócy a prócowanja słowjanskeho Sokolstwa — z krónu budže narodna scena „Tyršowy són", na kotrejž so někotre tysacy wobdźěla — Sokołjo, Sokołki, Sokolatka.

Porjad cyłeho předewzaća je na někotre njedźele rozdźěleny. Sokołska młodźina ma wosebite swjedźeńske dny wot 26. hač 29. junija. Na hłownych swjedźeńskich dnjach wot 2. hač 6. julija zwučuja mužscy a žónske.

Na poslednich dnjach su swjedźeńske cžahi po złotej stowěžatej Prazy, na kotrychž so wobdźěla 30 000 resp. 60 000 młodostnych, mužow a žonow w sokołskich a narodnych drastach. Sto tajki swjedźeński cžah woznamjenja, to njehodźi so wusłowić, to dyrbi cžłowjek sam widźeć, zo by spóznał móc, wolu, zahoritosć za narodnosć, zo by spóznał hajenje narodnych kubłow.

Stóž je jónu wopytał wšosokołski zlět, jón ženje njezapomni. Sokołske zlěty su za słowjanske narody dny wyšiny, dny dobyća wole a ducha.

Sokołsko prócowanje je idealne prócowanje na podłožku gymnastiskeho skrućenja. Sokołski zlět 1932 budże najwuznamniši cin a wuskutk narodneho a kulturneho wuraza wšěch słowjanskich ludow swěta a podawk w stawiznach swětoweho cžełozwučowanja.

Też Němcy tam dojdu, zo bychu zeznali skutk a doprědkno dźěło słowjanskeho Sokolstwa, kiž zajima prěnje městno mjez mjezynarodnymi cžełozwučowanskimi organisacjemi. A my Serbja tam też budźemy nic drje w hobrskej ličbje, kaž před létami — tomu njedowoli cžežka hospodarska kriza, tomu wotkhila wšelake słabuške měnjenje —, ale jako małe ale kruty cyłk w dźěle.

Čorne dźěło

Sšy hižom nječsto wo cžornym dźěle słyschać? Ja ham wo tajkim słyschać, a hischcze wjele wjazy cžitać. Wuznaca pak dyrbju, so njejham prawje do teho pschischoł, schto wone po prawom je. So ś nim nječsto prawe njeje, praji hižo mjeno, pschetož wschitko, schtož je cžorne, abo samo wot cžorneho šamecha pokładza, abo też k cžornemu dowjedźe, njeje nicžo dobre. So dyrbjale dobre dźěło někoho do towarstwa cžornych pschiwjeżeš, njeje ke wěrje podobne.

W nowym cžasu su połałajejo we wschelakich městach a městnach cžorne dźěło wuskłóžili, kotrež wopraudźe je cžornym śwituje, »a cžile cžerni dźěłacžerjo sa swoje *cžorne dźěło, kotrež w cžornej nozy a w cžornych pinzach* wukonjeja, wopraudźe cžorny thłódk sahłuža. Hacž też to naschi kuješa šudnizy takle cžorne dźěło pschemile njeswuża? Napala jim někajke 3 abo 4 tšika, a wěz je wotbyta. Potom šamo jim nichtó wjacy jich cžorne dźěło ani porokowacz njesmě, wschako běchu šwětke tolerje, schtož nadžěłachu.

Dźensnischi dźeń pak pod cžornym dźěłom njeměnju falschowanje njenjes, at: nječsto zyle hinasche: a to mi namjesdy do hłowy njecha. Dźetali nchtó ... něktajku hodźinku abo dwě — je cžorny dź... nčhtón njedźelu hnój saworuje, njeje ... Cžasch wobčerpeć padrótnika, kotryž w ... cžini, won šadźicz, je schkodowany wobjer... łacžeć. Hdyž pak wulkopischerjo, kotryž je ... kał, swrčschcži a mnoho šrubych njeswobo... to njeswobowny hospodarski pschipad a ho njetłoła... hebi šam dodżerkany pót wot jeneho dźełacžerja wupo... rjedźecz dan, schtož nčhtajke hožiznu traje, šmoj ... cžornej dźełacžerjej, njejšmójeli wša na prawym ... hamtšap wojšewiloj. Hdyž pak hamt wunwučeneho ... lerja burej do dźěła pósczeże, a tón mčho pjanki ... rěpu podkopa — tón cžorne dźěło njedźěła a bur ... ani wotpołłacz nješmě.

W šakoustich paragrafach sym malo wobhonjenj... wědam, schtož sym takle wot ludźi słyschał, a tajtón dźiwnym wěsam njemóžu se swojim krótkim rozum... prawje dorozumicz. Sserbske Nowiny pak tola ... šměcze, so ludźom, pak bo šmědomja napowědaja, ... jich rozwucža. Tehodła chcu swoje myslle, kote... hižo dołho cžuwinja, w Sserbšich Nowinach wo... nim dołhy cžłowjak, ale niz kichud dohladowarja. Schto nuzenje wa... kłuknje, so počnje w Nuńkej jewicz. Tehodła přeco... wschej namozu! Njech łóžny dźěła tčło kaž może, tak dołho kaž może, tak turiju abo drogo kaž może — a wschitcy budże dožaknjecz.

Što přesmykario zasłużeia?

Pschešmykuje so psches mjesy po prawom wschitko. Kofej, tobak, tekstilne twory, drjewo, słót, jědże a alkohol pak su najwažnischе pschešmykarske pschedmjety, pschetož tu so rjemjeslo dani. Pschešmykanje w małych dźělach je jara šmadne. Dźensa so jenoż we wulkich rosmjerach pschešmykuje. Zyse zwólby so pschi tym wobdźěłacja. Su wobkhod pschešmykarstwa, tiž wjele wunjese. Kalkuluje so tu kaž pschi tójšym druhim wobkhodze.

Na narańschim morju so wosebje alkohol pschešmykuje. W Gdanšku abo Gdyni so kakupuje litr schpirituza za 30 pjenjezkow. W Schwedšej a Finiscej pak je wužiwanje alkohola jara wobmjesowane. Dowoš do baltiskich statow je tohorunja so šamjesuje. Němska ma swój alkoholowy mo... nopol. Potajkim pschešmykanje alkohola so wo pobrjoža... Narańschego morja jara dani. Pschešmykarjo maju ... nowocžasne motorowe łódże. Druhdy maju šamo maschi... ke zběhu na łóžnej łudi a so ani njeboja, wojowacz ... złownikami. Alkohol so nakupuje sa 30 pj. na litr a so ... 4 hr. sahu pschedawa dowěrnikam na kraju. Tak pschešmy... tarjo druhdy z jenickim pschešmykanjom sahłuża 20 00... hacž 30 000 hriwnow. Bjes dźiwa, so tajki wobkhod wa...

Ale też druhe pschidmjety so pschešmykuja. Mčch fi... reho koješa — zentnar — płaći 130 hr. zła. Wésta Ham... burska firma mějesche w awcze dwoje duo a tam 4 mč... koješa zhowasche, sa kotrež potom zła njeplaćeschе. ... to waschnje so do hromady 3500 mčchow koješa psch... šmykowasche, prjedy hacž so jebanstwo wukopa. A firma bě na to waschnje mjes tym pot milijona hriwnow fo... błukła.

Też pschešmykanje kawjara so dani ale njeje tak ... ke. Tu płaći zło 48 hr. na kilogram. Wawcze so psch... Dansku łóžny kroć 25 kg pschešmykowasche. Wobjed... *wina hańbuji na to waschnje łóžny króć 1000 hr. a wjac* mčnjazow swoje wunoschne rjemjeslo pschewjedże, prjedy hacž jeho lepichu.

Hacžrunjež so pschešmykanje šurowje khłosta, kčeše tuto rjemjeslo tola we wschich krajach. Kohoš wschak ... ja, tón dyrbi zło doplacžicz, twory so sebjeru a financ... ny hamt hischcze šej podmjelcžane dawki žada. Rjmo toho hischcze khłostanje šiwa. Hdyž pschešmykarja lepja, je jeho eksistenza swjetscha dospołnje šnicžena.

Hobrski móst přez Mały Belt su započeli twarić. Mórska wužina mjez Jütlandskej a Fünenom, kiž so Mały Belt mjenuje, ma so z hobrskim mostom přewinyć. Móst mjez tutymaj danskimaj provincomaj budże jedyn z najdlěšich cyleje Europy. **Po nim** budźa jězdźić železniske cahi a automobile a budża też ludźo pěši khodźić. Na wobrazu widžimy dźěl 1200 metrow dołheho mosta.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósce a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšťki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšťki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwnja dospołnje běrny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbożenja dyrbia so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 130 — **Budyšin — Póndźelu, 6. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Wozjewienje noweho knježeŕstwa

Papenowy kabinet je pśicyśiny wojerwi, kótarychž dla je wón nowe knježeŕstwo wustajiło. Wozjewjenje praji:

W najeźeśich hodźinach němśeje wótčiny je nowe knježeŕstwo swoje sastojnstwo pśewzało. Němśi lud we duchownej a materielnej kŕiwy śeji, kajkejež pśiknje njeje było. Wopory, kótrež je wót njeho žadaju, hdyž dyrbi po cyernjatym puću k lichtkownej a swonkownej žiwnosći hyś, su nimonměry wulke. Wone mógaju je jenož snjesć, hdyž je poradźi, wšykne k wobnowjenju **stwolnitwe a stat sdźerżaze mozy, skótka wšykne narodne mozy, sjednośeju.**

Němśi kanzler dr. Brüning je je pśenjej sćitrobiłk, jaśu bilanźu wo połoženju žadaco, do kótrejež je naš we pśenim rjedźe Versaillesći mér, skutkowanje gwałtowneje hospodarśeje kŕizy a teź njekśitnane hospodarśtwo parlamentoweje a demokratije dowjedła. Bilanźu, kótruž je dźensniśe knježeŕstwo namakało, dyrbi němśi lud znaś: Finanzne podłožki Němśeje, Pruśeje a wjetšiny drugich krajow a gmejnow su rozśěchałene. Jano z mnjenych składnych reformow, wuměnjenje kóždeho wustrowjenja — sanjadniśtwowa reforma, finanzna reforma, złożenje nascheho statneho žiwnja po ludowej kmanosći — njeje pśeśes žłabe spožatki pśeśechła. **Sozialne zawěsćenja pśeśed bankrottom śleja.** Stajnje rosćaza **bjesdźěłosć** njedźiwajo wšyknje wole k dźěłu najlěpśe mozy němśeho luda wuzwiwanje.

Powónjnke knježeŕstwa su měnśe, tu móža je stajnje pśichwatajucym **statnym sozialismom** materialne, starośeju dźěłodawarjam **a** dźěłaceŕjam wotewisaś. Spytali su, **stat** wobe rjeź **spomožeśi wustaw** sćinić a su ź tym ludowe pózśiśe mozy seźłabili. **Jemu su nadawki nakładli, kótrejž njemóże se žiwojimi mozami ženje dopołniś.** Runje ź tym je žo bjesdźěłosć hiśeśe powjetśiła.

Rozdźerbjenju dobrych pożinkow němśeho luda, sfórscenemu klakowemu wojowanju a powjetśenju kulturneho bolśewiśma, kótryž kaž-jeŕjaz jeź hrozy najlěpśe pózśiśe ludowe zakłady śniciśeź, dyrbi **žo** w pożledniej hodźinje dowobaraś. Pśichlubjuco je **žo** hižo do wśeheje kultury sjawneho žiwnja **pśichwatajuceje bjesbožneho marxistiskeho myślenja** dobyło. Cźitośeź sjawneho žiwnja njemóże **žo** po puću kompromišow dla runoprawosće zakhowaś abo wobnowiś. Nosćažniś dyrbi **žo, kajke mozy su žwolnitwe, nowu Němsku na podłožku njepśicemělniwych zažadow kśesćeśijanskich gwěćowych nakładow wobnowiś.**

Knježeŕstwo, kótrejž je w tejle hodźinje, wědome cźeśkeje samokwitośeje k ludej, je wobjeźenje krajneho dwora pśichwałało, je hłuboko zapśichwatane, ź wědomjom winowatosćow, kótrejž na nim leża. Wono **žo** njebudźe dliś, **žo** do wojowanja za zakhowanje ludowych žiwjenjowych podłožkow, wožebje teź **dźěłazeho wobydleŕstwa** w městach a na wjeźach, bjes kombjenja puśechcyś.

So dyrbu **žo** płaceńja bliźšich dnjow a njedźeł móhłe k zakhowanju statneho apparata dopjelniś, je **knježeŕstwo nusowane, dźěł naprawom porucyś, kótrejž je stare knježeŕstwo woteńmyłko. Hewak pak nowe knježeŕstwo w tejle hodźinje niczo njelubi. Budźe skutkowaś a po jeho skutkach dyrbi **žo** wono pobudźiś.**

Na **swonkownopolitiskej sfronje** najbliźšiche a najwažniśne nadawki němśeho knježeŕstwa sjednanje wo wulkich gwěćowych praśenjach **wotbronjenja, reparazijow a powschitkownje hospodarśeje kŕizy** naśanu.

Pśichi wšyknych tychle praśenjach najwjetśe němśke žiwjenjowe sajimy na hrańcach śeja. Ssmy **žo** na to zamérili, **směrom** hromadze ź druhimi ludami hromadze skutkuju, **naśnej wótcinje sćinježne połnu runoprawosć, politiku gwobodu a móžnosć dospołneho wustrowjenja** wubźěgnuś. Jenož runoprawna, gwobodna a hospodarśaja strowa Němśka móże pomhaś, gwět wustrowiś.

Wšykne prózowanja wo dobro ludow, móža jenož potom něśto wutśiskowaś, gdyž **žo** poradźi, sobom hospodarśke sadźenki w nastupanju zjenjeźneho a kapitalowego wobhłada a zamjenjenje twarow, kótrejž gwět nětkole njepołoźeja, wotstronić.

Němśke knježeŕstwo je swólniwe, pśichi wšyknych prózowanjach **žo** skutkowaś, kótrejž tutonu samerej gluża.

Se składom a wuměnjenjom kóždeho skutkowneho swonkownopolitiskeho sastupnika naśnich narodnych sajimow, wo kótrychž rozdźela měnjenjow njes Měnjami **njeje**, dyrbi byś, **so žo lmutskowna politika rozsajźni.**

Wšyćkich tychle pśicyśinow dla je žo němśi president rozhudźił, po namjeźe němśeho knježeŕstwa němśi ześim rozpušćeńcy. Lud **žo** pśiched jasne a jenoznamne rozhudźenje staji, po kótrym pśichodnym puću dha hiś. **Knježeŕstwo budźe njewotwisne wot stronow, sa ludowe duschowne a hospodarśke wustrowjenje, sa snowanarodźenje nowoje Němśeje wojowaś.**

Němski sejm so rozpušćił

Na podłožku 25. stawa němśkeje wušawy němśi **ześim** ź **hnydomnym skutkowanjom rozpuśćeńcam. Dotejź po wunoschu wólbow pożlednich mjeźaznow do ześimow němśich krajow njeje wjazy po politiśkej woli němśkeho luda sestajeny.**

W Barlinje, 4. junija 1932.

Němśi president: podpisał **Hindenburg**
Němśi kanzler: podpisał **ź Papen**
Němśi smutskowny minister:
podpisał **gwobodny knjes ź Gayl.**

Opposicija přećiwo nowemu knježeŕstwu

Po wróśośtupjenju Brüningowego knježeŕstwa je zentrumska strona, sozialdemokratoja, kommunistoja, demokratiska strona a sprawa fschećesijanśko-sozialne Indowe służby nowemu knježeŕstwu najwótŕišnu opposiziju pśichipowěźili. Druhe strony ho pśichcże wo gwołtnje se jśichcu k njemu njeśu wuprajśe.

Po rozpuśćeńcu němśeho ześima je **žo** sozialdemokratoja pśeni do wólbneho wojowanja puśechćili. Hižo **žobotu** wjeczor **žu** po zelym Barlinje ź cźeśnych automobilow, milijony letakow rozdźełili. Barliński „Vorwärts" nowe knježeŕstwo „kabinet Hitlerśkich baronow" mjenuje. Mjes druhim na dwě rěcy pokazuje, kótrejž je **nowy němśki kanzler ź Papen** loni w **oktobru** a létha w haprleju pśiched gwojimi wolerjemi w Düsmenje a w Merśeldu pola Düsmena měł. Zentrumska strona je jej tehdy wótro kritisowała. W tymajśe rěcejmaj je ź Papen žadeł, **so by žo politika rasnje k prawizy wobrećiła, so wšyke nusowne tarsine rěcenja wustronile a žo spomeženstwo zawjeźło, kótrejž by kóle wot dźěłodawarjow wotwiśne byłe.** Dale je sa to wusmupował, so by **žo wustawa pśicheměnila, žo pśenja komora, podobna na pruśki semjank. ześim wustajiła a so Hitlerowa strona do knježeŕstwa pśichijała.** Sozialdemokratoja wóšo tejle rěcy nowego němśkeho kanzlera pśeśećiwo njemu wunuźiwaju. Dale „Vorwärts" praji, so je **Adolf Hitler nastork k rozpuśćenju němśkeho ześima dał.** General je **Schleicher** je žo, kaž chże „Vorwärts" wědźeś, **ź nazionalnymi sozialistami dotrjeśał**, so **žo** nazionalnym sozialistam **móz we Pruśej** a w nekotrych drugich krajach pśichewostaji, jeli je bychu je gwojeje strony Papenowy kabinet teź po wólbach do němśkeho ześima cźerpili.

Gayl wo swojich nadawkach

Němśi smutskowny minister gwobodny knjes ź Gayl je **žobustawej** „Rauśchpruśkich nowin" rjekł, so je po wuraśnym pśichcu a cźeśnawajskich wopśeśiwnych wobmyślenjow do kabinetta stupił. Pśiredy toho je **žo** je Hugenbergom rozrěcał, pśichi cźimž je **žo** swěźeźiło, so němśkonazionalna strona nima ke kabinettej žanych winowatosćow. Na praśenje ja nazionalsozialistiskimi wudyrnymi wotdźełenjemi smutskowny minister wotmołwi, so **žo** w bliźšim cźasu nowy porjad a nowe nastajenje wěcich postajenjow wo sakhowanju měra a porjada wuda, ź kótrymaž **žo** wšyke njeprawa w nastupanju narodneho hibanja w jeho wšelakich formach wotstronja. Na wopak prjedawšicheho wašchnja njedźełeje **žo** kóžde make frajenje ź zyłej cźeśkosću jeho połnomocy tłołkaś; jenož wulke jśichwdźenja a wobanjenja, wožebje taśe pśicyśi wo němśkenu presidentej dyrbja **žo** pokłopotaś. Knježeŕstwo teź sa prawo a bjesśrach tódeho stacźana postara. Sa wólby do němśkeho ześima **žo** wólbny sakoń njepśeměni, kaž je Brüningowy kabinett hižo pśichipotował. Wólba **dyrbi njesfalśichowanu wolu němśkeho luda wuprajeś.** Kabinett kóžde samjejsnowanje abo wocźeźenje wuprajenja wole wotpokazuje.

Papen chce pjeća z Francowskej jednać

Londonska „Morning Poji" ź Parisa powe, so tam tśi politiźy pśicheźeju nowego němśkego kanzlera ź Papena pśichchwaju, a to znaty wulkoindustrialny Rechberg, wjednik nikodoněmśkeho hibanja Mahraun a Ehrhardt.

Brüning so politiskeje dźěławosće njewzda

Pśijedawšichi němśi kanzler dr. Brüning chże, kaž nowiny pišchu, bliźšeje njedźeźe k wudyhnjenju po wulkich napinanjach pożledneho cźasa wuzwiwaś, je pak **žo** rozhudźił, so **žo** aktiwnje pśichi wólbnym wojowanju za zentrumsku stronu pśichi najtawazych wólbach do němśkeho ześima wobdźeli.

Stegerwald wo katastrofje socialneje politiki

Dr. Stegerwald je **žo** se sastojnikami swojeho knježeŕstwa rozschadźowaŕ. Pśicheźiwo wudawanju nowin **žo** sakitowaŕsche, so **žu** w němśkim dźěłowym ministerstwje 13 lět sekretarjo dźěłaceŕśkich swjazkow knježiśi a so **žu** sastojnicy němśkeho dźěłoweho ministerstwa sa katastrofu socialneje politiki samołwiźi. Sakonjowe nazjśi němśkeho dźěłoweho ministerstwa **žu** so stajnje w hospodarskej knježnym wobžahu dźeržale. Nětk **žo** nazjśi němśkeho dźěłoweho ministerstwa sa jenotliwe socialnopolitiske sakonje pożledneje lětdźesatka ź wjerśejcejom pśichirana, kótreź **žu** sakonje słóncźnje dostałe, **žo** spóńaje, so **žu** druhe instanzje, wožebje ześimy, wśicźe pśicheźitośeje do sakonjow zajmowale.

Dollarowy kredit w Němskej so podleši

Federal Reservebank w Newyorku je sdźełiła, so je hromadźe ź druhimi centralnymi bankami sa to hłosowała, so by **žo** kredit 90 milijonow dollarow pola němśkostatnej banky wo tśi mjeźazy podleśchił. Dań **žo** na 5 prozentow sniźi.

Wólby w Meklenburgskej

Nazionalni sozialistojo žu ź 29 typlami połožyli wšych druhich mandatow dožahnyli. Ssylna wjetśina nazionalneje prawizy. S nichże 17 wośrjeźkow hischće njeje wuwośat wólbow znaty.

Wótedaj je **žo** 369 453 hłosow. Wólbne wobdźelenje mjeźe 80 prozentow. Dóstali **žu**: sozialdemokratoja 107 699 hłosow, 18 mandatow; kommunistoja 26 850 hłosow, 4 mandaty; nazionalni sozialistojo 175 848 hłosow, 24 mandatow; měšćańske dźelaze zhromadźenstwo 7 687 hłosow, 1 mandat; dźelaze zhromadźenstwo parodnych Meklenburgskich 7 449 hłosow, 1 mandat; sozialdemokratiska dźelaceŕśka strona 947 hłosow, 0 mandat.

Nowe francowske knježeŕstwo so wutworiło

Wjednik radikalnych je nowe knježeŕstwo sestajał. Wono **žo** ź 29 ministrowu twori, mjes nimi je 21 radikalnych.

Ministerśki president Herriot je **žu** nowinarjam **ź**ekł, so je pśicheźwědeźeny, so stej wuŕjadny mér, kótryž je Francowska sa cźeśk knježeŕstwowe kŕizy pokazała, a ześimowej, ź kótrejž je **žo** kŕiza rosrišała, we **žu**tkaju najwjetśchi sacźiśej cźiłej. Skrućenosć Francowskeje **žo** gwojorajśe wot njeměra rozeznawa, kótryž **žo** druhdźe pokazuje. Nadźija **žo**, so bórzy teź dobra powěźeś ź wutkraja do Francowskeje dóńdu.

Ličba dźełonjemeŕjerjow w Cźeśkosłowakiskej wotebera.

W Cźeśkosłowakiskej je ličba dźełonjemeŕjerjow na 500 000 padła. Dźiwajo na to je **žo** statny pśiniošk sa junij ź pśijedawšichi 22 na 18 milijonow krónow zmjeńšchił. Sa podawanje wuloka staj **žo** sa junij dale 2 milijonaj krónow pśichwoliłoj.

Malteśki ministerśki pśichodźiwa **žo pola katolśkich bisśopow samołwił.**

Pastyrśki list, kótryž **žu** bisśopjo **žobotu** wudali, bamžowe wotpuśćenjenje za jendźelśkeho ministerskeho pśichodźiwy kupy Malty, lorda Strickłanda wopśichija. Lord Strickland je malteśkich bisśopow wo wodaceje **ćhiwdźy**

wopyl, kotruż je poßlednjej dwě lěče zymkoł cinik, biskopjo pak ßu jeho prošstwu ßaczißnyli a cerkwi, so by ßebi wobaczje njepoßredniže w Romje wuprošyli. Lord Strickland je na to pißmo do Roma pößłał, kotrež je biskop ſ Gosy banßej pischepodal. Pjatk je ßo biskop ſe banßowej wotnowinu wrócził.

Grichiſke knjeżeſtwo wróczo ſtupiło. — Venizelos ßo wróczi.

Papanaſtaſiu je dla Venizelosowego pischecziwnißwa wróczo ſtupił. Nětko je Venizelos nowe knjeżeſtwo wutworił.

Zadanja Indiskeje

Prjedawſchi pischedßyda indiſkeje ſakonje dawazeje ſhromadßinu a ſnaty wjedniß indiſkeje narodneje ſhromadßiny Vitalbhai Patel, kotryż wokoło ßnëta puczuje, je pjatk do Parisa pischiſł. W rosrëczenju ſ „Manchesterſkim“ ſaſtupjerjom we ſameŕach indiſkeho hibanja je Patel ßlëdowaze rjekł: Młoda Indiſka nochze ßadyn kompromiß, ale poknu njewotwißnoſcz ſa kóżdukuli placzißnu pschewjedżeny. Nětkole wſcho bojkotnjeny, ſchtoż je jendżeſke, tola tónle bojkott ſaſtojiny, każ bórzy ßmy k njewotwißnoſczi dozpili.

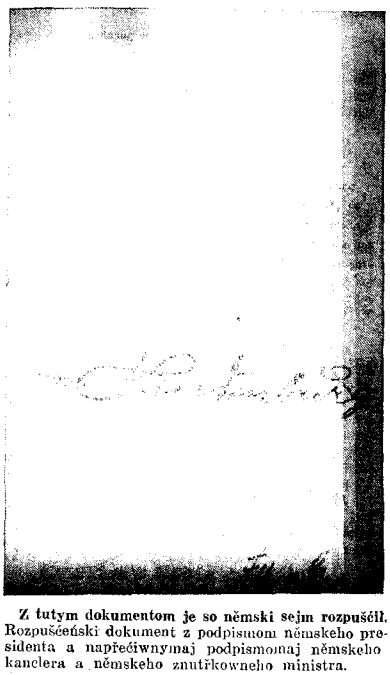

Z tutym dokumentom je so němski sejm rozpuśćił. Rozpuščeński dokument z podpismom němskeho presidenta a napřećiwnymaj podpismomaj němskeho kanclera a němskeho znutřkowneho ministra.

Potom ßebi narodnu a demokratiſku wuſtawu dachy. Ke bolſchewiſtiſchu njepſchecziwdżemy. Wo wuhladach na nowu konferenzu ſa kilojitym blidom Patel praji: Nětkle njeje na to myßlicz; pſchetoż 100 000 woßobowv je w Indiſkej w jaſtwach, njeß nimi 25 000 mohamedanow a 5000 żónſtich.

10½ milijona dżełonjemżerjow w Sjednoczenych ſtatach.

Dżełaczerſki ſwjaſk nětkole liczbu dżełonjemżerjow, w Sjednoczenych ſtatach na 10½ milijona woßobow wobliczja. Bjeß Złotej hiſchcze pſchibëra.

Miſda ſaſtojnikow ßo w Amerizy wo 10 prozentow ſtróczi.

Każ je ſ Washingtona ßłyſchcz, je ſenat Sjednoczenych ſtatow połnózneje Ameriki woobſankunył, wſchě midy ſaſtojnikow pſches 1000 dollarow, ſtróczje„. S tejle naprawn ßo 117 milijonow dollarow ſalutuje.

Socialiſtiska republika w Chile

Stëżk w Chile je ßo ſ dobyczom wójſta ſkóncził, kotryż je ſtatneho preſidenta Montera powalił a ſozialiſtiſku republiku wuwołał.

Sobotu ßu wjedniży revolucziſe, ſ wyſchkom Grovom do knjeżeſtwowego palaſta pſchiſchli a Montera nuſowali, ſo by preſidentſtwo ſtożił. Kdyż ßo lud w drohach błowneho mëſta Santiago de Chile zbża, ßo tſeleſche. Pischi tym ßu 3 woßoby ſaſtrelili a 6 ſranili. Nowe knjeżeſtwo je ßo hižo wutworiło. Jako naſſylniſchi muż w knjeżeſtwje woberny minißter Grove płaczi. Knjeżeſtwo je wojſkowjenje narodnoſozialiſtiſkeho wopſchiwjeża widało. Zada kontrollu wukrajneho wikowanja, wojiwjenje wi-

Nawjedni mużojo Herriotoweho kabinetta. Po dołhim jednanju je so nětko skónčenje nowe francowske knjeżerſtwo zeſtajało. Z 29 sobuſtawow (ministrow a *ſtatnych ſekretarow*) *přiſtuſa* nic mjenje dyżli 21 radikalnoſocialiſtiſkej ſtronje, kotruż nowy miniſterſki preſident Herriot dotal nawjedowaše. — Horni rjad z lěwa na prawo: Herriot (miniſterſki preſident a zwonkowny minißter), Paul Boncour (wójnſki minißter), Painlevé (lětarſtwowy minißter), delni rjad z lěwa na prawo: Chautemps (znutřkowny minißter), de Monzie (kultuſowy minißter) a Daladier (minißter za zjawne dźěła).

Wotmołwa Herriotowa.

Herriot je ſ wotmołwu na ſtawizny ſwojeho knjeżerſtwa wuprajił, ſo ma ſo ſ wonkowneju politiku ſtarać, ſo by ſo ſtaroſtliwe wobſtejenja wo wurjadowanju ſalpetra wudacz, nowu pożeżnu pſchijcz, kotraż dyrbi ſo ſ wulkimi ſamożenjemi ſwjeſcz, dżeło reorganiſowacz, dowoß luxuſowych wężow ſakaſacz a we wſchěm ſozialiſtiſki ſtat ſawjeſcz.

Hołdowanje Herriotowe.

Pódla generała Pugi ſtaj w revolucziſiſkim wubjerku hiſchcze Dawila, kotryż je ſa Ibeneza pößłanz we Waſhingtonje był, a wulkomiſchtar ſwobodomurjerſkeje loże Mette.

Hawas je Santiago de Chile powě, ſo chże nowe ſozialiſtiſke knjeżerſtwo ßejm roſpuſchcziſcz, nowe ſakonſke poſtajenja wo wurjadowanju ſalpetra wudacz, nowu pożeżnu pſchijcz, kotraż dyrbi ſo ſ wulkimi ſamożenjemi ſwjeſcz, dżeło reorganiſowacz, dowoß luxuſowych wężow ſakaſacz a we wſchěm ſozialiſtiſki ſtat ſawjeſcz.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 6. junija 1932.

— **Wo wjedrje.** Dżeńſa rano we 8 hodź. Barometer 740, hygrometer +5, thermometer we nozy +9. Wuſchladny na njeſtajne wjedro. — Nasche wjedro je ſaſo zyle njewobſtajny a deſchczowaty ras pſchiwſako. S winu tym je, ſo je ſo wczerawſchi njedżelu nad Czeſkoſłowakiſku wobſchěrna ſilna wunworiła, kotraż je tež naſchim kraiam deſchcze pſchinjeſła. Nad Jendżelſkej leży wyſchina a maju tam rjane wjedro. Wona ßo pomałku do Srjedżineje Europy cziſchcz, ma pak pſchemyſło mozy, ſo by wona ſcziſtu nocnuropſkeje niżiny wažnje ſoſłabiła. Tuż drje ßo nětkjeſche njewobſtajne a khłodne wjedro jenoż pomału pominje. Jutſje wutorn ſłyſchała ſłónczko 3,47 hodź. a khowa ßo 8,10 hodź. Mëſyczk ſkhada jutſje rano 5,50 hodź. a khowa ßo wjeczor 11,16 hodź.

A zaso ſwjećachmy Božu njedźelu

Kżiży po ſwojim waſchnju. Cži prëni ſ Bohom Knjeſom, cži druhi ſe ßwětom. A tola je cżłowjek jenoż malickoſcz ſcheho mozu, liż wſcho wjedże a rjaduje. W Bożim domje ſwjeczeſche ßo Boża miſcha. Leſchcześcżenjo modlachu ßo k Najwyſchſchemu, ſo by jich pucz ſuwjenja żohnował a roſßwětił ſ Božej hnadu. Dżechu do ßo a ſpowiadachu, ſchto ſu pſched Bohom. We ſwjeſchczenjach klinczachu kżiżowanje truny, hrimaſche mózny ſpiwk hudźby — roſpjerjachowanje ſo ſchérjeſche. Hrabanje ſa wokomikom je ſłowo cżaſa ſa mnohoho, liż njeje hewak nicżo na ſwěcze — hacz putnik. Schtó je wczera ßo dyrbjał hotowacz we ſwěcze na ſwój poßledni pucz, bjes toho, ſo by ſebi hdy pridy na to myßlał? Mnohi je woteſchoł bjes toho, ſo je mohł wurjadowacz ſwoje dołhiże knihi, liż ma Bohu Knjeſej pſchedpoložene! Schto pomha nam wſchón błyſchcz wołomika na ſwěcze? Nicżo! Schto hanjamy ſa dobyczkemi ſwěta? Cżohodla cżinimy jedyn druheho pucz żiwjenja bołoſtny? Sachodnoſci naß wſchudże wobdawa! Sachodnoſci, ſachodnoſci, ſachodnoſci! Schto ſmy ty cżłowjeze? Dyhł w bycżu ludow a druhdy hiſchcze niz to! Budź ſwój cżłowjecze, budź ſwój, a wotpjet ſwój we wěrze a luboſczi — ſo njeby było jomu wokoło tebje wěcznje cżiſtał Sapo je ßo Boża njedźela minyła — a kak błiſch twoja? Kak ßy ju pſchežiwił ty bohacžo, kak ty khuda duſchne? Kak ſcże njedźelu pſchežiwili wy ſtarſchi a wy, liż ßcże nałeżco cżłowjeſkeho żiwjenja? Boża njedźela budź Boża njedźela!

*

— **Zjawna ſbërka.** Sakſkemu Cżłowjenemu khſchëji a jemu pſchißluſchazym towaſſchwam je w cżaſu mot 9. do 12. junija ſbërka po domach a nimo teho 11. a 12. junija ſbërka na Budyſkich mëſchczanſkich drohach dowolena.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeſka idyla.

17] (Pokračowanje.)

Zymbura khſchud wucżeże a burej poda.

„Dobry khſchud“, pokhwali jeho Kowař, ſchwihnywſchi ſ nim na poſpyt a w ruży jón poczeżkanſchi.

„Tak ßy hotowy? Mjeßy na nicżo ſabył?,“ woprascha praſcha ßo khutnje.

„Na nicżo, buro,“ rjunje tak wažnje, ale wěſeże a raſnje Zymbura rjeſny a ſczażny kłobuk.

Kowař wucżeże ſ kapy ſtibku khléba a roſzłama ju na tſi dżele. Jedyn poda Zymburej, druhi Dobrikej na podſobnej ſtronje a tſeći Dżiwjej na bróſonjej ſtronje.

„Bóh dał, Zymburo, ſo by ßo ſtrowy wrócził,“ pischi tym rjekny.

„Bóh dał,“ wotmołwi Zymbura a ſje khléb.

Bur ſczini ſ kónczkom khſchuda pſched konjej na ſemju tſi khſchiże a poda khſchud pohonczej. Tón ſkoczi na ſtólit — Dżiwja ſarjekota — Dobrik ſahrabny ſ prëdkownej nohu — Zymbura ſamtaſchny ſ jahkom a pſchicżeże wotczi. Konjej połbëhnyſchtaj hłowje a wukroczyſchtaj.

„Pischewodżej Bóh,“ wołaſche Marjanka ſ hródże.

„Pischewodżej Bóh,“ ſ dżeżcżom na rukomaj pischejſche burowka na roſtaj jeje —.

„Bóh dał,“ ſawoła Zymbura a ſ wotewrjenymi wrotami wujedże na nawjeſ.

Paſtuſ runje trubjeſche a tudżo ſtadła wuhanjachu.

„Poſtrow Prahu“ — a Turka na muſcże,“ — a tež Brunßlika“ — „pſchinjes nam wobraſk,“ wołachu ſa Zymburu, ale to wóſ hižo wjeſelokataſche a w tym preſtotu ſpadnychu wſchě pożełtwa.

„Bożemże,“ Zymbura na wſchěch ſawoła, kiwny ſ kłobukom na roſzłohnowanje zyłej ſtróżej wjeſky a wujedże do połowy.

Semja ſ roßu każ ſ potom ſalata, ßo w promjenjach błónza parjeſche — a ſa włóżnotu wonjeſche. Nëdżże we ſahrodże cżo na dżeczkliſchczu hruby bruſk wótiż po worzlanej koły jëdżeſche. Wuczinjene ſchwjerzeże po njeſach we pſchedßodaczu rjaneho onja wčeſinje ſ dżerow łſchechu a bujnje ſwoje jenohłóſne „cżerv — cżerv“ wołachu. Na ſchtonje pſchi puczu ßydże ßo ßyborka a nęſchto raſow ßo ſe ſwojej krótkej żadu woprascha „Zymbura, Zymbura, hdże ha tola jëdżeſch?“ Cżorna wróna roſpſcheſtrë twojej khſchible pod mórnym njebjom a ſ zyłej ſchiju na Zymburu ſchcżeżeſche: Hdżeha? Hóżeha? Hdż-ha? — Tež żaby ſ luże hłóſkłu woutrykowachu a bojaſnje, każ by ßo jim błóß ſalëhował, ßo ſważichu praſchecz:

„Hdże ha? Hdże ha?“

„Ale do Prahi,“ wotmołwi Zymbura ſnowa wſchěm nadobo a potom na nje wjazy njeżiwaſche, ſtaraſche ßo wo konjej. Kłudżeſche jej, ſwuſłożowaſche jej a rëczeſche ſ nimaj:

„Wočzkitej jenoż wſchako ßo nabëżitaj, jenoż ßo małko ſpoczatka, pomałku, ſo bjichtaj wutrałoj, to budże hórje hacz po polu khodżicz abo ſ deſkowanym wołom cżapnacz. A cżemu tón khwatk? Prjedy hacz w ßymich njeßmëmy w Prahi bycz —“ A jako bjichtaj konjej roſſumiłoj, ſ drobnymi, wjeſołymi kroczatkami tupkowachtaj każ bjichtaj rejowałoj, derje żiwjenej cżëłe ſpiłowachtej ßo w khżiżu na ſchwiżnych nohach. ſ błowomaj ujetaſchtaj, ſo wótnoſczu wuſoky hrymnaſchtaj.

Hdyż na pëſkowſkej radniży cżaſnik począ ſyomnu hodżinu wotbiwacz — ſawrjeſchtaka korejta poſ wokomaj krjeſa radu.

„Stary wojak“, pokhwali ſej knjes rada, „na tajku dyplkownoſcz je ßo pola wojakow ſmucził!“ a w jeho naſchëdżkiwej błowje wožiwichu ſpominki a naſſonjenja, kajkiche bë nabył ſ najatymi burſkimi wjeſbaank a ſ Kowarjom ſamym, kotremuż runje na hodżinu njeſależeſche.

Sdżiwonje hnydom waczoki a tyły dele noſchowachu. Zymbura je na kóſliku ſtejo rjadowaſche a na tſeſche woſa je pichwiſaſowaſche. Lëoma ßo hotowy, tu pſchińdże knjeżerſtwo. Zymbura ſeſkoczi, ale knjeſej radże ruku njewoſkoſchi, każ bż to waſchnje, jenoż wſchém ſhożowne dobre ranjo pſcheſeſche.

„Sży hižo nëhdy w Prahy był?, knjes rada ßo jeho woprascha, njeß tym ſo ßo jeho mandżelſka do woſa ßydże ſ wulkim koſchom połnym bjeſchow, mjaßa a khléba a wſchelakich drobnoſejow, kotrež maja po puczu na wſchě możne pſchipady k ruży bycz. Sa njej bż ßo tež ßym hižo ßydnył, jenoż knjes rada ßo hiſchcze ſ Zymburu roſmoliwjeſche a potom ſ nëkotrymi knjeſami, ſnadż ſa-

ſtojnikami a roſßohnowa ßo ſ nimi. Cži ßo hiſchcze do wotewrjeneho woſa kłonjachu a prjedy wjeſelohładżachu, dóńdż konjej njepoczeſchtaj bżeżcz.

Słyßi ßo Pëſk, ſłyßi ßo, jako by ßo potepiła, ſtónczeże tež wëża tachantiſkeje zyrkwje a wóſ jëdżeſche po kraju na puczu do Prahi.

Bë wjednane, ko ßo hakle w Mlinje ſaſtanje, prjedy niż. So ßo tam konjomaj krótke wodychnjenja poſchëri, ſo ßo jimaj tam trochu nażacz a napicz da, ſo bjichtaj hacz do Dobrißcha wutrałoj, ßodżej mëſeſche na zyłym puczu najdëżeſcha ſaſtawka bycz, a potom mżeſche ßo ja ßoho hacz do Prahi jëcz, hdżej móża ßamo połdże wjeczor bycz, jenoż ßo budże to do dżewjeżich, prjedy hacz ßo wujëdżiſe wrota ſamknu.

Tutomu roſdżëlenju cżaſa Zymbura zyłe pſchiſłuſchesche. „Je widżecz, ſo je to naſhonity knjes,“ w duchu knjeſa radu khwaleſche, ſabżarajo ßo na tójſtku pſchezy jimaj ſ puczom a ſjeſtu. W Mëroczizach, w Cżimjelzach a wſchudżom w kóżdej wożadże, pſches kotruż jëdżachu a hdżż bë wżdy cżaſnik na zyrkwi abo na hrodże, kożdżenje na ujón pohlada, hdyż ßo na bżlej dróży ſyeru ſchëpjenje złowna ſaczaha, ßo kóżdy ras ſaradowa. Mjeß tym, ſo knjes rada płaczeſche, ßo won ſwërn wunworaſche, ale na cżaſu je, wëſtoczje dla ßo ſ khwatkom worazcha, kak dałoko hiſchcze maja, kajki je pucz, hacz ßo nëhdże puczej njekichżujetej, pilnje dżiwaſche na ſtołpy pſchi dróży a na napißy na nich a tež ſ kłóńzej ſhładowaſche a ponim a po ſcżinje dżeſitki cżaſy ſhódaſche.

Ale ſhowmu ſtaroſcej mëſeſche wo konjej. S hory je dżerżeſche a cżuczkowaſ:— kożdżiwje, każ bż trjeba, ſpiſaſche, na horn daſche jimaj zyłe wólnje hicz, ale po runinie knjeżſtwu pokaſa, ſchto ſamożetaj Kowarjej konjej ſ Horażiſchcza. Mlaſkny jenoż na njej, ſchtoda ßo po zyłym puczu hacz do Prahi njedótkny, tón lënjeho pażeſki a jenoż jako ſatukujena żerdka ſ thorhojcżu na tójſtku ſmahowaſche, a konjej dałchtaj ßo ſpëſchnje do bżha. S nëhdża do mëreneho, njeprawidłowneho kopa, ale bżżo jeju ſtup wurnna, jeju cżëłe ßo naczahnyſchtej, błoſo doprędka nakhitiſchtej, a konjej jako bżchtaj plowaſi w jenakim tempu ſ dołhimi a ſdobnym ſpëchnym kroczenimi cżërjeſchtaj po kraßnej kżiżoriſtej dróży twjerdej ſuhu a runej każ błido.

(Pokračowanje ſchëhuje.)

— „Jedermann pujedźešće hry“ dyrbjachu wočerawšchu powabnu njedźelu dostojnje wobsamknuć. Tola ſ wjeselom so tak desčehowasche, ſo pschedwjedźenje pschez Michalskej zyrkwi pod hołym njebjom bu njemóžne. Hra ſo tohodla pschidatajesche w dźiwadle. Wopyt njebě runje wulki, ale drje ſpokojazy. Sawěsče njebě dosć snate tute pschemjenjenje, hewak bě žebi tuta wulkolna hra žadała wopyt, ſo by było dźiwadło pschepjelnjene. Tola cžakasche na wopytowarjow w dźiwadle hišče njetuše pschekwapjenje. Sforo hodźinu dyrbjachu cžakać, pschedy hač ſo hrace ſapoča a to hakle, hdyž pschitomni ſ kleſkanjom a nohotemptanjom pokasachu, ſo jich ſeſerpnoſcž je najwyšši ſkhodźił dźiwka. Schoda! Krótke pschiſſewjenje ſakomdźenſkeje pschičiny by lud w mérje dźerżało. Hrało je ſo jara derje!

— Kolojeźna wot wonkach, kotraž wočera popoldnju wokoło 2 hodź. njekedźbliwje ličišnišćišcžo Zitnych wikowskorſkeje dróhi pschejedźe, na kótrejž dróhi pschi wujeżdżenju pschez pěščink ſ kolom padże. Pschi tym ſtyknu ſrażenju na plesť žebi wona wobě ruzy ſtraſchnje wobodź. Po krótkim wočerſtwjenju móžeſche wona dale jěcz.

— Semrěła je mandźelska ſwójska Bendrich, ſwójska herbſkeje zyrkwje „Raſcheje Lubeje knježe“. Po cžežkej khorosći a někotrych operazijach je ſajšła hobotu popoldnju w Bohu wudychała. Semrěła bě wodlubjena wopora. Bě ſ rodu Schmaranderez ſwójšiny w Budyšchinje.

— Statna dróha pola Ratarjez ſawrjena. Po wojerwjenju Budyſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa ſo železniſti pschekhod Drježdźanſko-Shorjelſkeje ſtatneje dróhi pschi Ratarjanſkim ſaſtanišchežu dla wupſorjedźenja železniſtich ličišnjow wot 6. junija wječor w 9 hodź. hač do 7. junija dop. w 10 hodź ſa wſchitkón wobchad ſawrjeje. Jedyny wobchad ſo pola km. 46,1 Drježdźanſko-Shorjelſkeje ſtatneje dróhi na tam ſo wotwinjazu pschekhodnu dróhu na Sčežicy a ſtaru Wjaſoſtku dróhu do Budyšchina a pěši wobchad na ſjawnu ſchežejźku pokaſuje, tiž wjeđže nimo Ratarjanſkeho rěſaka.

Serbske dźěći do wočerſtwjenja

Lětuša možnosć wočerſtwjenja.

Přez posrědnistwo Budyskeho wokrjesneho hejtmanſtwa je móžno bylo, toż lětſa 40 městnow za wočerſtwjenje ſerbskich dźěći ſwobodnych dostać. Dźěći maju ſo zamołwić z Budyskeho, Kamjenskeho a Lubijskeho hamtskeho hejtmanſtwa. Liſćina, kiž wſitke dźěći zhromadnje wopřija, ma ſo najpozdźišo za tydźeń zapodać.

Tohodla kk. šulskich wjednikow a předsydow ſerbskich towaſtwow namołwjamy, zo bychu Domowinje hnydom zapodali liſćiny wočerſtwjenja potrjebnych dźěći. Do liſćiny maju ſo zapiſać dospołne mjena nanow abo zaſtararjow dźěći, dospołna adreſa, a mjeno ſyłow.

Přidać ma ſo lěkarſke wobkrućenje, zo je dźěćo ſwobodne wot natykliwych khorosćow a wočerſtwjenja potrěbne. Wočerſtwjenje wužić móže jenož to dźěćo, kiž je woprawdźe ſtrowotnje khipne. Skónčnje proſymy hišće jónu: Zapodajće liſćiny hnydom Domowinje w Budyšinje. Też jenotliwi ſtarši móža ſwoje dźěći zamołwić.

*

S Hornjeje Kiny. (S jědnym kolom ſnješbožiła.) Njedźelu rano ¾8 hodź. ſnješboži knježna Elſa Duſchkeja ſe Korſywnja na Hornjołużiſkich ležownoſcžach, jako ſ kolom do Budyšchina jědźeſche. Jej ſo kolo ſtarna a wona žebi pschi padnjenju wobručku ſtarna a bjez wědomja leko wotſta. S autom dobrowólneje ſanitetneje kolony Cžerwjeneho khižka dowjeſechu ſnješboženu do Budyſkeje khorownje. Jako tam dojeđechu, ſo ji wědomje hišće njeběſche.

S Bělſchez. (Sloty kwaſ.) Tu ſwojeczeſche wočera njedźelu k. Schuſter ſe ſwojej mandźelſkej rozk. Roſtockej ſwój ſloty kwaſ. Wón je 74 lět a jeho mandźelſka 70. Wobaj ſtaj cžiłaj a ſtrowaj. — Wobkhadne njeſbože.) Pjatk wječor padże tu holcžka ſ Raſchowa, hdyž ſ kolom po horje ſe jědźeſche. Hótz bě ſ Liweje ſtrony do jeje koleſa ſajěł. Holcžka je wina. Holcžka ſo franí a kolo ſo wobſchkodźi.

S Hajniz. (70. narodniny.) Swoje 70. narodniny ſlěſche ſajšłemu hobotu k. aſſiſtent Emil Marx we ſłužbach pschi poliſej ſtrowoſći a cžiłoſći. Wón narodźi ſo w lěcze 1862 w Kamjenzach pola Hodźija. Jubilar — we wſej a wokolniſe ſnaty a wobłubjena woſoba — ſajkupi w lěcze 1876 jako dźěłaczeř do pschadowinje firmy Grützner a Faltis a ſ pilnoſcžu a wuſtojnoſcžu w dźěle poſtupi wón hač k wobkhodnemu aſſiſtentej. Stajnje měſeſche dobre a pschećelne poćahi k dźěłaczeřſtwu. Dźěłowe hnorleji je ſo k. Marx na dorje ſajšłaſcžnej wolpeznjej wotſtał, jako běſche ſwojej firmje 56 lět ſwěrny ſe ſwojimi ſamymi ſtajnje.

S Budeſtez. (Spožčinowe hnězdźenje.) Njedawno běchu tu ptački ſej akwarile hnězdo w ſcherjenju na polu. Scherjenje je ſrjedź k lomu, ſo ma ptački ſcherić? Na ſuchoſtnym dwórniſchczu ſu ſchěre pliſchki ſej wuſwoliłe trochu njemérne 6 jdelanje. Sčo ſej hnězdo twarile ſpody kobje. W Hajnizach ſu ſyłorki ſej hnězdo twarile w ſtarej ſwójnje, tiž ſo wjacy njetrjeba. W hnězdźe je pječ młodych ſtwořeńcžkow. Sykorki ſu hižo loni hnězdźile w ſamſnej plumi.

S Wulkeho Wjelkowa. (Paduſchſtwo.) W tudomnym ſtawu „K ſelenemu ooſej“ pobychu w nozy wot pjatka do ſobje paduſchi, kradnyčhu radiowu pschijimarnu, zigarety a ſłubičhu ſo bjes ſtyđa. Po ſdaću ſu ſo hižom pschedawſchu nóž na puć podali, ale ſo dla windurjenja wohnja w Khwaczizach ſatraſchili. Też ſu pschi tamnu nóž jara ſchkodowkale. Spodźiwnje je, ſo ſo tu cžaſto padniſchi pokaſaju. Tak ſu tam psched krótkim cžaſom jědne kolo a też druhe wězy kradnyli.

Se Semičhowa. (Nukle kradnyli.) Na tudomnym knježimo dworje ſu w nozy k ſajšłej ſobotce ſchtyri nukle (dwaj běłej a cžornoſchakojteju a dwaj běłej a ſchkoſchakojtej) kradnyli. Schtóž może k tutemu paduſchſtwu nješchto ſdźělić, njech to kriminalnemu wotdźělenju w Budyšchinje abo bližſchej poliſiji woſſewi. Mjena woſſewjerjow ſo tajne dźerża.

S Barta. (Błyſk dycžił.) Pſchi njewjedrje, kiž ſobotu popoldnju pſches naſchu krajinu cžehnješe, dyri błyſk do domſkeho tudomneho bjeſlačerja Knoblocha a rozbi elektriku pſchiprawu. Pſchi ſwiſłach wudrě ſtſchine zyhełe, ſo khětro wulka ſchkoda naſta. Knoblochowa mandźelſka, kotraž na dworje pſchebywaſche, je ſtróżelemi woteběže.

S Worzyna. (Žadna roſtlina.) Na naſchich lukach leže je někto módra litija, nimo měry žadna roſtlina, kiž ſo w zyłej Němſkej jenož hiſchće na někotrych měſtnach namaka. Wona je tohodla też ſe ſakonjom ſchćitana ſchtóž ju wutorha abo też jenož jenicžku kwětku woſchčipa, ſo krucže pokhoſa, dyrbi njeſmuješ 150 hr. pokuty płacžiš. Po ſdaću to ludźo jow hiſchće njewěźoja, pſchetož cžaſta móže ſo wobkedźbowacž, ſo dźěći a też ſtarſchi ſej zyłe kwěcželne tuteje žadneje roſtliny domoj njeſu abo ſaſy duzy pricžeſ njetaju. Tajke barbarſke ſnjeżenje pſchirody a wutupjenje žadnych roſtlin mělo ſłónčnje pſchiſtacž. Njech powołane woſoby ſo wo to poſtaraju, ſo ſo ludźo kiž tute kwěći torhaju, wyſchnoſcži pſchiſſewja, ſo móhli ſo krucže pokhoſtacž!

S Lubija. (Dla cžiłowanja wojaka ſagudźeny.) Tudyſchi lawniſti ſud ſaſudźi nadhonjerja Bradera wot Lubijſkeho bataljona k tydźenju kruteje jatby. Wón běſche duzy wot tſělniſchcža do kaſarnow reſtrutej porucził, ſo 25 krócž lehnyčz na ſmjerſnjenu ſemju, dokelž bě ſo pſchi wotkhadźe wotdźělenja trochu ſakomdźił. Ludźo běchu to widźeli a wyſchnoſcži woſſewili.

Z Khróšće. (80. narodniny.) Přichodnu wutoru je tu wumjenkarjej Pětrej Šramej ſpožčene, ſwoje 80. narodniny ſwjećić. Jubilar narodźi ſo 7. junija 1852 w Časecach, ſłužeſo potom jako wojak pola ulanow. Wſelake domjace dźěłe jemu hišće derje wot rukow dźeja. Dokonja ſamo fóru hnoja nakłaſć a rjane walčki narubać. Knjez Šrama je pilny wopytowař Božich ſłužbow też wſědny dźeń. Wyše njeho mamy hišće 5 wosobow w gmejnje, kiž ſu přez 80 lět. Najſtarša je Marja Knopowa (pola Knoskec) 85 lět 1½ měſaca.

Z Khróšćic. (Na ſcžehwkach wójny wumrěł.) Naš dollholětny tótka Pawol Dórnik je w nocy k njedźeli wot nas ſoł. Přebywaše poſledni čas w Kamjencu we khorowni, hdźež pytaše wołóženje wot ſwojich bološcow. We wójnje bu na hłowje zranjeny a přinđže do jatby. Scžehwki tutych zranjenjow ſu nětko jeho zažnu ſmjerć zawinowałe. Zemrěty je ſtajnje wjeſełeje myſle był a žortnu žiłku też w najkhutniſich padach wobkhował. Wo njeho žaruje mandźelſka a 3 dźěći.

Z Khróšćic. (Měſačna zhromadźizna ſerbskeje pčólnicy. Minjeny ſtwórtk běše naša „Serbſka Pčólnica“ do Dučmanec hoſcženca ſwoju měſačnu zhromadźiznu powołała. W poſtajenym čaſu běchu jenož někotre ſobuſtawy a 2 hoſcaj přitomni, ličbu tu ani mjenować njecham. Škoda, zo njeje wjacy zajima, wudawkow tola też žanych wulkich při tym njeje a ſu-li ſnadź, tute ſo tola zaſo wurunaja a wuwikuja, hdyž móžeš nazhonjenja w praktiſkim pčołarſtwje wužić a tak ſkodowanju wučeknyć. Naš znaty přednoſowař, knjez Kmječ, rěčeše wo rojach (wólnych, naturſkich a wumělſkich). Je to jedyn z dwanaće přednoſkow, kiž běše ſebi rěčnik za tuto lěto wubrał a je nětkle runje načasny. Kaž praješe, ſu tute přednoſki woſchżo za młodych pčołarjow, ale wěſće też ſtary pčołař ſo na něštožkuli dopomni, štož bě hižo zaſo zapomnił abo přida potom ſwoje ſamſne nazhonjenja z praktiſkeho dźěła. Přednoſk běše w natwarje jara jaſny a rěč wobraznita, ze žortnej nitku přećehowała, tak ſo nam ani wokomik njewoſtudźi přez hodźinu trajacym wuwjedźenjam připoſłuchać. — Pilny lud pčołow zrozumi je cžežko a trjeba wjele časa a wobkedźbowanja. Mnozy drje wědźa, hdyž ſłyša nětkle tam a ſem wokoło pčólnicy tajku zynčatu brunčatu mróčałku a widźa ju ſo přeletować abo druhdy też přez hona cžahnyć, to je rój pčołkow. Cžehodla pak k rójenju dóńđe a kajki ma rój być, ſamo wjele pčołarjow njewě. Tuto zrozumić, je trěbne, zo žiwjenjoběh jenotliweje pčołki zeznaješ, też powahu jeje cžła a organow. To wſitko přednoſowař rjenje rozjaſni. Słyšachmy, kak ſo pčołka w bancy wuwiwa, w najpřijomniſim padże po 13 dnjach wuběri a kajke zaſtojnſtwa potom porjadu zaſtawa, kózże 4 dny dołho, při tym też wſelaku picu trjebajo, ſto je matka, kak naſtanje atd. Hdyž wšo to dokładnje rozeſtaja, potom rozjaſni družiny rójow a wšo z nimi zwiſowace. Rozmołwa to a tamne hišće wujaſni. Skónčnje hišće rěčnik doda, što je tak mjenowana khorość pčołkow „Sandlauf“. W přichodnym měſacu ſcžehuje zaſo načaſny přednoſk, mjenujcy kak maš potom rój dale wothładać a štož z tym zwiſuje. Njech woſebje ſobuſtawy zhromadźiznu njeſkondźa, wozjewja ſo tola z časom w „Towaſtwowym powěſtniku“. Też wſitkim druhim zajimcam pčołarſtwa ſo přednoſki naležnje poručeja. — Tute pilne ſtworjeńſka, kotrehož ſłódny měd tola rady jěmy, wopřija tak mnoho zajimawcho, a potom też wěſće Božu ſtwórbu zaſo bóle ſebi ważić wěmy, hdyž jeje nimoměry wulkotno zarjadowanje bliže zeznajemy.

S Kamjenza. (Wobkhadne njeſboże.) Na Budyſkej dróhi ſta ſo pjatk wječor wobkhadne njeſboże. Hdź, kiž chžeſche překi pſches dróhu, ſadźeny do kola. Koleſat padże a ſo na noſy franí, ſo dyrbjachu lěkarja ſawołać. Hdź ſo njeſtrani.

S Mječiża. (Cžěſke njeſboże.) Cžěſke njeſboże ſta ſo we nozy k ſobotce. Wobkhodnik Edwin Prózk ſajěđże w ſawinjenju najſſerje ſ motorſkim koleſom do korta a padże, pſchi cžimž dyri do telefonoweho ſchćežora. Pſchi tym ſej nap pukny. Dyrbjachu jeho do khorownje w Niſkej dowjeſeć. Rana je jara ſtraſchna.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Noweho Měſta. (10 000 hriwnow pschekſchiwił.) W Polcznu bydlažy, přejedawſchi pokładnik khorobnicze pokładnje je wot léta 1924 do ſ. 1930 runje 10 000 hriwnow pschekſchiwił. Sa pjenjezy je dyrbjał invalidowe ſmatki kupicž. Dale je 23 000 hr. njeje ſmatki łépił. Lawniſti ſud jeho ſajudźi k létu a 3 mježacam jaſtwa. Jeho hnydom ſajachu, ſo njeby cžekнył.

* S Lipſka. (Zyła žwójba ſo ſ pjunom ſajědojcžika. Sſrjedu rano pytnychu wobydlerjo domu pschi Swinemündſkej dróhi, ſo ſ wobydlenja Bauerez žwójby ſa pjunom ſmjerdźi. Sawołachu wohnjowu woboru a ſo ſadobychu do bydlenja. Zyła žwójba, nan, macž a 12lětny žyn, běchu morwi. Jedna ſo wo ſamomordaſtwo. Pjun bě ſo też dobył do bydlenja we wyſchſim poſchodźe, hdyž namakachu žonu a dwě dźěſcži bjes wědomja, ale tych móžachu hišće wuthowacž.

* S Lawowa w Schleſiſkej. (Sbožo w njeſboži.) 4lětne dźěćo murjerja Finki padże ſ tſeſeho poſchoda na dwór. Dźěćo wſchak ſo — dźiw — njeſtrani.

Sokołſtwo, ſport a hry

Kopańca.

Pražſka Slavia w Budyšinje. Sobotu hraješe muſtwo Pražſkeje Slavie přećiwo Budyskemu „Verein für Bewegungsſpiele“ na Młynkec lucy před něhdźe 300 přihladowarjemi. Pražſcy dobuchu z 11 : 0.

Slawne dobyće českich koparjow w Budyšinje.

Sobotu wječor zetka ſo w Budyšinje na Młynskej łucy amateurſke druſtwo ſwětaſławneho českeho kopańſkeho kluba „Slavie“ z Prahi přećiwo „VfB“ z Budyšina. Češa dobuchu z 11 : 0. Češa wot ſpočatka hižo ſo pokazachu w kóždym nastupanju jako miſtrozo a Budyſcy hrajerjo při najwjetšej prócy njemóžachu tu wjele wučinić.

Wulka woda na ſynach. Při nětčiſim deščowanju znuđja ratarjo huſto njepokoj, poſyčeno ſyna z wody nosyć. Módla (Mulde) pola Dessawy je hižo daloke přeſtrěnje łukow powodźila a ſyna zamazała.

Přilopk

*** Mrowje sranja cłowjeka.** Spodźiwne njesbožo sta bo w lěsu pola Zella w Nöhuje. Staruschka bě pśi sběranju drjewa padła do mrowiśćeja a njemóžeśe wjazy stanyć. Hdyž ju sa něśto hodźin namakachu, běchu mrowje ju tak straśnje sranile, so wobsteji strach sa źiwjenje.

Na pomoc — duchi!

Trašna stawizna.

Paklnuć wobwjertny bo nješto krućej w sanku, potom woćinichi bo durje. Baldrijan Pśiruka nastajeśe wokomik wuśchi a kradnjeśe bo potom po pśichedźiwje dopśedka. Sdźěrko paduśchneje latarniežki saklomjeni bo a wobhladnuchu bo wokomik seźeny, mekle a wobrazh.

Schwejda njebě ljal, jako bě wo wulkim pśichedźiwaću powědał, kotrež bě źebi wotmyślił: wobsamóźena bila na khromje města w parku, wobydlerja, stara knjeni, źiśiłownej a sahrodnik, śuchu w hornim poskhodźe. Po dźesaćich wjecźer leźachu wschitcy we łožu a njebě móžno, so cłowjek nješto hłuśchi, schtož bo dełe a podawa.

Baldrijan Pśiruka roshładowaśe bo; tole tam dyrbjachu brzś durje, kotrež bo jimy wjedu; je woźiwinschi da źiwjej paduśchnej latarniežy sabłyśknyć. Saźo nastajeśe wuśchi. Nježo so njechibny.

Wobźrjedź jimy stejeśe blido, na seźenach wiśachu źwójbne wobrazy w najsćej bo sybołazných słoćenych wobłukach a mjes woknemaj stejeśe blido k pśichipravjowanju, w kotrymž bě źlěbrowy grat. „Sa 25 wosbowu", bě Schwejda rjekł. To wuplaćeji bo hižo.

Baldrijan połoji swoju paduśchnu latarniežku na blido a wobhlada źebi sank, ta kotrymž bo źlěbrowy grat khowaśe. Bě to źyłe jednory fabrikski sank, kotryž njemóžeśe jenmu wjele dźěła cyniś. Won ibźe patlnuć, kotreź w Kwizu nośeśe, wusće, so by źebi pśichibódny patlnuć wupetał, jako bo nadobo se strużelemi stuli.

Nježdże bě faśiwjschał nćaśi repot. Sdaśe bo, so je něchtó łatajschkował. Baldrijan złoźi k blidu, storhny bjoźu latarniežku na bo a hasny ju. Potom cśapny bo bźiko rsched wokном a śuchaśe. Saźo bě kaschlewanje saśiwschecź. A potom sakraka wótry, njerjany hłóś bo cśisće nozy:

„Ale mój knjeże . . . krrr . . . krrr . . . Ale mój knjeże! Cźehodła pak njesćupiśe bliże?"

Baldrijan cśisćeśe, kak jemu krej w źiwach jerostuni a bojeśe bo bibowaś. Saźo saklinca wótry hłóś w pódlanśe: „Wěm, schto chceśe, mój knjeże! Krrr . . . krrr . . . Stupśe bliże!"

„Bźehda", wurowni bo Baldrijanej. Won roshładowaśe bo sa możnoścu cźekmyś. Pśches wokno cźekmyś njebě móžno, dokulj běśe tam drobny żelezny pschepłet; po puću pśches pschedźiwjenje bo wućeźej źebi njeswaji, muź ju w pódlanśej śiwje by jeho sawźeśe hubdom wuhladał a śnadź tśelał. A saźo rěcźeśe hłóś:

„Ale mój knjeże! Cźehodła pak njesćupiśe bliże? Wěm, schto chceśe!"

Baldrijan śeźini pohib. Bě bo njeletśe bibnył, wótśe sa chceśerco padnyschtej schkleńczanej schtyśaju i pśichipotowańskeho blida, na kotrymž bě bo słebnył. A hnydom na to saklinca pśichipódla hłóś: „Krr . . krr . . mój knjeże . . . ale mój knjeże!"

To běśe pschewjele sa Baldrijanowe cźiwy. Won stoźi i jenej kročelu se śwójeho śtwowa do pódlanśeje śiwje a potorhny pśichi stoźenju słoźaj a stejacu kaniu. „Krr . . . krrr . . ." klinćeśeśe jemu napschećejo.

Baldrijan sareji: „Hdźe jeźe?" Wołajo běśeśe won dale. Khwatałe njewobhładniwje do cźiny nuts, pśches pódlanku śiwju na khódbu a sahrodnikej do rukow, kotryž bě pśches haru pćihwabjeny dele pśichiśchoł. Bjes wobaranja da bo popadnyć a śputaś.

Hdyž bu dwaceśi mjeńśchinow połdźiśco wot policije wotwjedźeny, klinećeśeśe sa nim i pódlanśeje śiwju krjakaty hłóś starego papuścha, kotrehoż běśe se śpanja wubudźił: „Ale mój knjeże! Cźehodła pak njesćupiśe bliże? Wěm, schto chceśe . . . krrr . . . krrr . . ." jn.

Rakuśan Theodor Helm, kiž běše so z Lissabona sambitki ze začinjatym ćołmom na morjo podał, zo by do Ameriki wjeslował. Jeho su nětko pola Kanariskich kupow morweho w jeho ćołmje namakali.

Poslednia wola

Dopśichcźenja pśichipada bywaju husto jara spodźiwne, so mohł cłowjek druhdy nimale wo dźiwach rěcźeć, hdyž setkatej bo pśichcźina a scźehnk w prawym wokomiku.

Student, wosebje dźesaśnischi dźeń, njeje pschezo se senilimi tublami žohnowany. Sso hižo sa młode lěta sa źiwjenje sćuśćiś, je jara spomožne, ale rjeńscho by tola było, by-li młodźina mohła byś młodosćeju, njepocźeźena i wostudłymi starosćemi wo wschědny chlěb.

Tu bě bo młoda holza, kotraj rostlinstwo studowaśe, i wotpohładom, so poźdźisco tutonu powołanju wěnowaś, do stareje knihi zanórita, wo kotrejž bě cźkowjek wěriś mohł, so njeje źebi ju hischcze nichtó i knihowje połzy dele wsak. Mona cźitaśe w knihy i najwjetśchej pilnosću, zaneje strony njewuwostaji. Skóncźnje pschecźita bo wona k stronomaj, kotrejž běśchej bo po sdaću dla dołhego leźenja knihi hromadje slěpiłej. Wona dyrbjeśe bo weprawdźe napinaś, so by jej dźěła pśicht cźimś bórzy pytnuły, so njebě tu cźaś, ale wotpohład cźłowjeka lěpiś. Stronje běśchtej na kromach sprózniwje hromadźe slěpjenej a mjes nimaj tćeśeńe papjera, kotraj wukopa bo pśichi bliźśichim wobhładanju jako poźdźnja wola muża i mjenom Beverley. Beverley? Beverley? Njerěśkaśe spitaćej knihi, kotruž studentka cźitaśe, runje tak? Poźdźnja wola pschinjeśe jaźnoćej do tuteje naležnjośeśe. James Beverley bě byt w prěnim sćitwórcu sandźeneho stowka pschekupz w Ameriźy, a bě źebi rjane samoźenje nahromadźił. Món możeśe bo jahe na wotpocźink podaś a śwoje źiwjenje wujźiwaś. Món njepytaśe pak śwoje spotojenje w śabawach a próżdnych wjeśelach, ale jako wobsćeźeŕ wulkeho parka a pschecźeł pśichiody, wěnowaśe bo rostlinstwu studjam Ssam śledźiwschi płaćowaśe wón nowe druźiny rostlinow. Wědomośtne naihonjenja i tuteho dźěła zapiśa wón do wobschěrneje knihi, kotruž dasche też cźitaćejcź. Ale taj nětko jónu i knihjemi powschitkownje a i wědomośtnymi dźěłami wot njesnatych bywa, Beverleyowu knihu sdźěła rosterhachu, sdźěła ju njewobledźbowachu, tak so sdalowaśe bo wućeny źamotnik śwěta a pozźinaśe byś dźiwnuschti. Jako wón w starobje śtaschćesćdźesaćej lět wumrě, bě drje tu pschimuśnistwo a pschecźelśtwo, kotrež na namrěwstwo cźakaśe, ale nihdże njenamaka bo testament abo nětajti pokim, hdźe Beverleyowe pjenjeźy su. Se sawostajeneho lista bě jenoź śhonicź, so su sa pschistajenych domu na banzy pjenjeźy pschihotowane, pschiwuśnym pśichowstaja bo vila, part a drohotne rostliny, pjenjeźy běchu taj ze śwěta. Hdźe pak tola tćachu, wo tom śhoni, nimale jto lět po jeho śmjerći, naśpomnjena studentka w namałanej pośledniej woli. Món mjenowaśe jenu amerikanśku banku, hdźej su pjenjeźy — dźeńża i danju a i danju i danje pśches pośta tyńdź dollarow — na druhe mjeno sapołożene, a tule pjenjeźy dyrbja tamnemu cźitarjej knihi pśichipadnyś, kotrehoż pilnosć k wědomośćam pohnuje jeho te tak dokładnemu cźitanju, so wón słěpjenej stronje a te tym też testament namała. Wěsto su bo dźěćidźeći Beverleya pschećźiwo tajkej pośledniej woli powołali. Schtóžkuli pak sa pilnu studentku i tuteho jednanja wuśkoźi, śmějmy jej popschećź. mj.

Montepell'eski amokski běhaŕ

Pady tak njenowaneho amokskeho běźanja stawaja bo hdyž a hdyž teź pola nas, fwjetścha wschak wot wośobow, kotrychž cźiwy śu bo i dlěśchim pschebywanjom w horcach krajach śtchaśe. Jenož tak móźemy źebi hewak dospołne środźiwmi chorosći wujaśniś. Město Montpellier w južnej Francowskej běśche nedawno mśinjeju tajkeho pobawka, kotruž je zyke město na hodźinu do njemjera pśinjeśł a wo cźimž powědachu źebi ludźo hischcze dny dele.

Bě hižo połdźe popoldnju, wobtład na dróhach wotmaśe bo kaž wschědnje. Nadobo złožichu bo wschěch wjeśi na muźikeho, kotruž widźomnje rosbudźeny, po dróhi cźekjeśe. Pśjedy hacź mógachu jeho wotpohlad śpóznaś, wućeźe won śiwej revolwer se saka a tśeśeśe do wośnja jenej kofejownje. Njeśpožownje trjechi muźiki tak dźerje, so buschtej dwě wośpalje, kotrejž sa blidkom njedaloko wośkna jedźeschtej, hnydom morjenej. Dalschi w kofejowni pśistupnimi dachu śo do dźiwjeje hrozy a próżowachu śo wukhowaś. Duchakhery hanjeśe śtajnje dale, njepcźeśa-wajźy wokolo śo tśelejo, tak so njechaśe śo jenu nichtó bliźśej. Młoda žona, kotraj dźeśco na ruzy njeźeśe, a mikośiwa śotra buschtej cźeźko śranjenej. Nětko puschcźi śo połźaj sa pschećźiwanym, tola jako bě wobkludźeneho nimale dokcźahnył, wobroćej śo tutón a połśći teź jeho. Ssamtśny wośud potrjechi schtyrjoch a wośpondźeśaćśetnych śtarza, kotryž njemóźeśe so duchakhorenu dośej śtrjeś wuwinyć. Potom pak śbrachu jo tola nětośi śmjejaci a poradźi śo. jim, muźikeho i wutśełom njejchłódnoch śeźinicź. jn.

Najnowiše z cyłeho śwěta

— **Wuhladу na wjedro sa jutśišchu wutoru:** Dośchcźowanje wopśchestawa, tola budźe hiśchcźe njewobstajne wjedro.

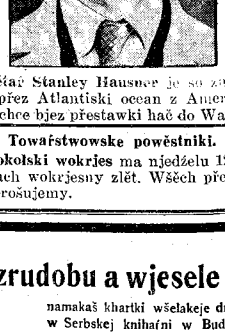

Pólski lětaŕ Stanley Hausner je so znowa zwažił na leśenje přez Atlantiski ocean z Ameriki do Pólskeje. Wón chce bjez přestawki hač do Waršawy lećeć

Towaŕstwowske powěstniki.

Sewjerny sokolski wokrjes ma njedźelu 12. smažnika w Ralbicach wokrjesny zlět. Wšěch přećelow z tutym přeprošujemy.

Wopytajće pastwinu horu

(Hutberg) w Kamjencu a jeje hórski hotel

(krasne znutśkowne rumnośće), kćěśacu a swěćacu horu, znatu přez swoje wulkotne rhododentry a acaleje. Cas kćenja hač do sriedź junija. — Wo přećelny wopyt prosy

E. Hensel. Telefon 238

fotowe projekcijowe powjetšeńske domj. kinowe **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanej

FOTOWY DOM

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž teź wotćahi wěcywustojnje a najspěšniśo

Pomhaj Serbstwu

a hromadź nawěški a nowych čitarjow za „Serbske Nowiny"!

„Minjak-Mast"

Jenički na swěće, wo wědomośće wšěch krajow khwaleny hojeńśki srědk za cłowjekow a zwěrjata je nětk **za Radwoŕ a wokolinu** pola knjeza Mikławša Rewerka w Radworju 71 dostać.

Kupujće pola našich inserentow

Wysokosućelna, sylna

podsobna kruwa

na předań **w Budyšinku 17**

Młoda, wysokosućelna

kruwa

blizko k ćelenju, je na předań **w Baćonju čo. 14**

Ćělćka

k wjazanju, je na předań **w Koporcach čo. 5**

Wysokosućelna

kruwa

je na předań **w Komorowje čo. 12** pola Kluksa

Wrócenje česće

Naju wuprajene kšiwdźenja přećiwo knjenje Krolowej bjerjemoj z tutym jako njewěrne wróćo.

W Khwaćicach 4. 6. 32

Pawoł Huste

Martha Poldrakec

Składnosć!

1 posłešćo (4 metry) **turkowsko čerwjene, pjerjonjepřepušćace**

wupjerk

płaći nětk pola mje **jenož**

9.80 hr.

Hilger

na Seminarskej hasy 2

Foto-dźěła

wuwjedujemoj

(Wuwiwanje a kopěrowanje)

Wotedate:	Hotowe:
w 10 hodź.	w 14 hodź.
w 14 hodź.	w 18 hodź.
w 17 hodź.	w 10 hodź. rano

Drogerja **Straćh & Kolde**

Bautzen

Wobkedźbujće naš kašćik we khěžnych durjach

Za zrudobu a wjesele

namakaš khartki wšelakeje družiny w Serbskej knihaŕni w Budyšinje

Groćane pletwa

kałaty grót / zahrodne wěcy

wosebje tunjo pola firmy

Walter Voigt na Znutśkownej Lawskej hasy 5

Po krótkej a ćeźkej, z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći zemrě sobotu popoldnju ze swjatymi sakramentami domawobstarana moja horcolubowana mandźelska, naša luba dźowka, sotra, swakowa, ćeta a přichodna dźowka

Marija Bjedrichowa

rodź. Šmaranderec

w 41. lěće swojeho žiwjenja. Wutoru dop. w 10 h. je requiem w Serbskej cyrkwi a popołdnju samsneho dnja w 2 h. pohrjeb wot doma Cyrkwinskeje hasy.

We nimomjerje wulkej zrudobje

Jurij Bjedrich, mandźelski

w mjenje wšěch přiwuznych

W Budyšinje, a w Zdźerje, 6. 6. 1932.

Přiloha k číslu 130

SERBSKE WINY

Póndźelu 6. junija 1932

Wičny a drastowy swjedźeń w Budyšinje

Telko luda kaž wčerawšu njedźelu Budyšin tak hišće hyšće njeje wohladał, chiba pošlednje jutry. Tyšcy a zaso tyšcy běše wičny a drastowy zwjedźeń na nohi stajił. Měšćanjo a wjesnjenjo a mnohi wopytarjo z dalšich kónčin pjelnjachu z thorhojemi a selenymi pletwami kaž też młodnymi brěžyčkami wuppyšene měšćanske dróhi a torhošćo. Tak měješe tutón zwjedźeń, kiž běše tudomne wobkhadne towarstwo srjadowało, njedźiwajcy žnadneho popokrjuščeho a zylnišceho wječorneho dešćowanja, tola dobry wupječ a jeho sarjadowarjo smědźa se spokojenjom na njón zhladować.

Rjany a dostojny sawod Budyšeho wičneho a drastowego zwjedźenja běše

Luzišći dźiwadłowy wječor

zwobotu wječor w měšćanskim dźiwadle. Wón namaka mjes Budyškim wobydlerstwom najwjetšchi zajim, hižo do cźasa běše zyke dźiwadło wupyšchedate.

Do pyschedstajenjow dźełachu zo schtyri zjednoczenstwa za ludowe dźiwadło. Sjednoczenstwo z Wuhanczisk-Kobliz pyschedstaješe jako prenje tryst z Kumwalda z léta 1881 „Mjej wschitko sloto, schtož so zwěcži", spisał je jón Pawol Jeremies z Wuhanczisz. Wěsche to zziwa zzana z luda w Kumwakdskim dole, liž ryzuje stary brach, jo cźe macz zwoju dźowku rad nětajkemu Drježdźanskemu inženjerej woženicz, kiž zo poidźiško jako woženjeny muž z dźěcźimi wukopa. Hra zo zbožownje słónczi, so dźowka zwojeho lubowaneho zkakarja dostanje.

„Woda dźiwow" běše druha hra z luda wot njeboh Wilhelma Friedricha w Nychnowje. Po wschelakich wotkopuczach dyrbjesche wobzjedźeć kuki zkónczenje zpóznacz, zo woda z jeho kuze zo njehodźi ke kupanju a lětowanju. Olbersdorfske zjednoczenstwo zrosumi cźin jara zlutkowanje pyschedstajecz.

Wulki wuspěch měješe kruch „Lěkař dźiwow". Spisał je jón Gustav Bayn z Lěwalda. Tryst hrajeschе Lěwalkske dźiwadłowe zjednoczenstwo z wulkej wustojnoscju. Wošaba wjesnjeho lěkarja běše original, dospołny a woprawdźity. Tola też tamni zobuzkutkowazy běchu krej a zywjenje.

Słónczenje pschedstajachu zo hischcze „starokužiše rejwanke zzeny" wot Wilhelma Friedricha. We wječornem kórcźinje wotměwasche zo cźike wjesnje zywjenje. Wulko-Schunowske zjednoczenstwo z wulkim mischtrowstwom tute cźežke zzeny pschedstaji. Ważny podźel na wuspěchu maju tu też wschelakore drasty minjenych lět.

Wschitke pschedstajenja znjezachu schumjazy pschikkest. Kumwaldska, Zitawska, Lubijska a Wulko-Schunowska narěcz běšche zo zziwje pschedstajiła z typami z luda, kiž ju jako zwoju macźerschcźinu lubuje a haji. Tak wopytowarjo zyle spokojeni pschedstajenja wopuschczichu.

*

Njedźela nastawaschе z rjanym wjedrom. Hižo rano zewjesche zo cźike zywjenje w měsce. Zuzo z blíska a dalcza pschikhadźachu njepschetawajzo. Dopołdnja 1/2 9 hodźin dojedźe wozebity cźah z Liberza (Reichenberg) a pisches 800 sudetskich Němzow pschijwjele, tohorunja Rychnowsku hrajeschu zyglu „Thalia". Hoscźo zo na dwórnischcźu witachu a zo z hudźbu do města pschewodźachu.

Szwjedźenšti drastowy cźah.

Mnoho ludźi pschiwabi hižo sestupanje zwjedźenskeho cźaha na Dźelnitu a Kralowstim walu. Swoju wyschinu namaka pak Budyski wičny a drastowy zwjedźeń z drastowym **zwjedźenskim cźahom**, kiž zo wot 1/411 hodźin po měschczańskich haßach hibaschе. Tolste murje luda běchu wobstupile wschitke dróhi, po kotrychž cźah cźeschenjeschе. Wschitke wokna běchu zylnje wobschernjene. Cźah běšche 10 mjenschinow dołhi a poschczeschе wulkotne sestajenje Budyskich a Luzišćich drastow z dźenźnischich, wožebje pak saródźenych dnjow. Widźachmy tam starych měschczańskich wojakow, wohnjewobornikow, dźenźnischich a nětdyschich tělzow. Czornobóh a Bótobóh, mnischa z Mnischkowskeho lěsa, kužilkaj mandželskaj z bronzowego cźasa, zherbzy jutrowni ječharjo, jejtowy Handrij, zherbzy rejwarjo a hudźbnizy z brajchu na cźole. Kumwaldzjo tkalzy, nosicherjow drastow z hórskich kužišćich krajinow atd. kročzachu w cźahu. Wulke zpodobanje pola pschihladowarjow zbudźichu zwjedźenske wosy, kotrychž wóstom naliczichmy. Do stareho dobreho cźasa pschesahdźi jich sastarska póstowa kucza, rjenje z brěsami wobtykana. Zara dostojnje běšche sestajana zherbita skupina z katolskej, evangelskej a Błotowskej zherbskej drastu. Hornja a Delnja Luzica sawdawaschcźej zebi ruzy, kaž zo to z rukujawdawazymi knjeznami tak hódnje symbolizowasche. Sserbšći wós zbudźi wulku ledźbnosć a namaka widźomne zpodobanje. Sajimawy běšche tez wós z hornjokužiskej tkalskej zjtwu. Nan pschi kroznach, macź pschi pschadnym kolesku a dźěcźo pódla. Wós rěcźesche zziwje wo rjemjeskle, kiž je zo z industriju nimale dozyła wuczišchcźało. Potom widźachmy też cźežki plachtowy pschekupski wós, cźežnjeny je schtyrimi konjemi a wobdaty je stražnikami. Tak nětdy jěchu pschekupske wosy po kužiskim kraju i jeneho města do druheho. Budyske pschekupstwo měješe kóždy cźas dobre mjeno. Njepobrachowaschе ani stareje drjewjaneje zpkawy z léta 1792 a sajtarjzy zdrasczenych wohnjowych wobornikow. Zyle z nowcho cźasa běšche k tomu Budyska dźecźaza wohnjowa wobora z dźěcźazej zpkawu. Ssmějkotanje na wobliczu skuka wós Janskich kupjel w Ssmjeczkezach z zwojim cźornym mužom, kiž zo we wulkej wanje we jilu (Moor) łupasche. Skutkowasche wulkotnje. A na pošledním wosu sajimaweho drastoweho cźaha wjesesche zo tžeška kuzarnicze, kažkuž wona w Budyschinje psched Rybarskimi wrotami steji. Njepobrachowaschе też stara potulena kuzarnicza, ani Zank a Hanka psched tžežku Drastowy cźah rospuschczi zo na Mjazowym torhoschczu a zwjedźenske wosy tam wostachu stejo hacź do popokdnischcho.

Do wobjeda běšche za wschelake wotměnjenja postarane. Mnohy wobkhadowachu zebi sajimawosče starcho Budyschina, druzy sazo wopytachu měschczanski a też zherbski muzej, nětkosi sajimowachu zo za ludownu Pětrowsku zyrkej, kotraz zstuji wobemaj wérumuznaczomaj a wulka zyła měschczanow a hojcji pożiłkowasche na koncert wojerskeje kapały, kiž zo na Zitnych witach posticzeschе.

Wičny zwjedźeń na torhoschczu.

Popołdnju wotmě zo wulki wičny zwjedźeń na Mjazowym torhoschczu. Pschi Wérowitej zyrkwi běšche wulke, z brěsowymi hakosami wobtykane zwjeschczo natwarjene a psched nim kawki z sedzenju. Wičny zwjedźeń wotewri zo z „historistim witanjom" bratrowstwa njezenjenzow z Bistopiz. Rjany to wobras z tymi pisanymi banami a karanczkami. Tu wschak zo poza Bozi deschczik zzacz a zkoro zo zdasche, zo budźe zo dalschi zwjedźenski porjad w Krónje wotměwacz dyrbjecz, za cźož bylo pschi njepschehodnym wjedrje postarane. Tola zaradnistwu zo zbožo zzměwasche a búrju też zaso Boze błónczko. S wulkim sajimom pschihladowasche wulka zzyła „horjnokužiskemu kwazej", pschi kotrymž wožebje pschepodawanje kwazznych darow, husto jara originelnje politczenych, wulki dźel tutoho programoweho dypka wuczinjeschе. „Kwazarjo" pschedstajachu zzame starokužiske reje, kaž hižo zbotu wječor w dźiwadle. Sajimawe je tu, pschirunacz rejwanje w twarjenju a wonkach.

Potom rejwachu zo nasche zherbske narodne reje. Kaž běsche zzyschcźacz, zu pola domjazych a zuzych wulku ledźbnosć zbudźile a z khwalbu wobstake. Sserbzy herzy k rejam hudźachu.

Po hudźbje hušlow rejwasche Budyske kolo za ludowe reje němske ludowe reje z pschiwabnej lohkosczu.

*

Bohužel zo na wječor pocza deschczowacz, zo dyrbjesche wječorne **wobzwětlenje roswalinu Mnischeje** zyrkwje wupadnycz. Też zwjedźeńska hra „Jedermann" njemóżesche zo wonkach psched Michalskej zyrkwju wotmětcz, ale dyrbjesche zo do měschczańskeho dźiwadła pschepokozicz. Tola je zwjesełaze, zo je wjedro **bylo** rjane za cźaz pisaneho drastoweho cźaha a popokdnischich poticzenjow na Mjazowym torhoschczu.

Wschitkim wobdźelnikam a wopytarjam z blíska a daloka pak wostanje 1. Budyšli wičny a drastowy zwjedźeń w najlepschim dopomnjeczu. Njech je też pschisporjat luboscz k naschemu lubemu Budyschinej, naschej rjanej Luzizy. Wěsche je zwjedźenski dźeń njezk zzawu starożłazneho Budyschina do dalokich kónczin němskeho kraja a do zuzodnych pokrózných Czech. To njech je z najrjeschim dźakom njespróżninym sarjadowarjam a pomognikam pschi wuhotowanju tutoho za Budyschin tak wuznamneho dnja.

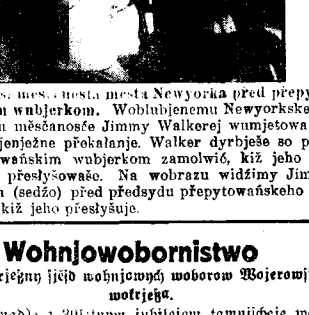

Wyss. mes. nesta mesta Newyorka pred prepytowańskim wubjerkom. Wobluhowjenemu Newyorkskemu wyššomu měšcanoseže Jimmy Walkerej wumjetsowachu cežke pjenjezne pokakanje. Walker dyrbješe so pred prepytowańskim wubjerkom zamolwić, kiž jeho dokładnje přesłyšowaše. Na wobrazu widźimy Jimmy Walkera (sedžo) pred předsydu prepytowańskeho wubjerka, kiž jeho přesłyšuje.

Wobskorženy zahraje Beethovena

„Cźłowjek dyrbi pschi tom jara zkedźbliwy bycź," měnjesche knjeni k wopytej, a pschi tom powědaschе wo prosscherju, kotryž bě ju w durjach wo něchto za žoldk prosył. Wón chzyschе zebi to zaßłużicź. So njeby jeho wotpokasała, woprascha zo, schto może? „Na klawérje hracź," bě jej zotmolwił, a to tak nutrnje, tak podwólnje a pschistojnje, zo je jeho pschecźiwo wschemu pschiwuczenju do bydlenja puschczíła . . . S wjelcźim khodom je zo do políwki dał, je zo potom za kschidło zydnył, je zo nadobo zyle pschemenił! . . . „Beethoven!" je rjekł, „sonata zkodźezacz As; Adagio najprjedy!" Po tym je jej, njech zebi cźłowjek tajke něschto pschedstaja, ruku łoschił! . . . Ale knydom po tym je tej hižo pytnyła, zo pobrachuje jej drohotny kožuch, je k telesnej ljoczíwschi polizaju sawołała, podawk a wožobu wospjatała, a dźenża cźaza w nowinach, zo zu paducha hižo zaßłapili . . . . Wěso, hacź kožuch zaßo dostanje? To je jara dwělomne! „Wschetož policija njenamaka pola njeho niczo podhladneho, a wón zaßatle łaprěwa!" — Tež daloko knjeni, tak daloko pschedstawisna teho, schtož nowiwna zo nětkole psched zudom . . .

*

Wobskorženy steji runja zhubjenemu we wobstórzbnej lawzy. Njepobrachuja wczinne pischeczelki hłownje z zwjedźerši, zudnišzy rospramjerjo a zo na kriminalne powołanje pschihotowazy. Najzkownischze data je zi- [illegible] wobskorženeho zu hórzy mjenowane. Po tym [illegible] tat jtary, hjes starschcźeju, njezenjeny; je schu- [illegible] erija, hraje w orkestrie wulkowańcźanite- [illegible] zhubi zwój zkłéb runja nětkoremuzłužiłz [illegible], je wotwisnjny woz zjawneho zpomozerstwa, [illegible] awa też tuta podpjera, zhudźi po prosche- [illegible] so tyzaz krócz wo nětajku zaßłużbu, njemó- [illegible] akacz, prošzy dale, dom wot domu, trada [illegible] hłodom, cźerpi nuzu . . . Hubjenistwo wschudźe a nusa! Ale njedźiwajzy hubjenistwa zawoła wobskorženy zwoje: „Ně, njejzym to cźinił! . . . Njejzym kožuch tradnył! . . . Sawěcźe, zym we wulkej nuzy, zkach zo z prosscherjom; khodźach po prosschenju, dokelz zym wumrěz! Haj: wumrěz!" wuhbeze wón hordze, jako nětkosi razwawje kichotachu. Nó, njech zo radscho wusnaje, zwoju wez njeschórschi, podhlad wotpocznje jenicźzy na nim! „Ně!" zareji wón dźiwje; a potom je nadobo w sali zzyschcźacz, kak nčchtó płacze: „Wón njeje to bycź mohł!" Wschitzy zzuchaju . . . Mkada holza pschecźiwschcźi zo pches murju wczipneho pschipoßłucharíšwa . . .

*

Tole spoczi wschemu zyle hinasche wobliczo. Holza bydli w małej komorzy pod tschu njedaloko bydlenja, hdyž je zo padnyschtwo pjecza zkuczilo. Za pjecź mjenschinow może cźłowjek wot tam do jeje khuduschtcho bydlenja pschiincź, za pjecź mjenschinow! . . . Hdyž nětko wobkradnjena zwědźerka praji, zo je wobskorženy z dypkom w dwanaczich jeje bydlenje wopuschcził, a hdyž holza pod pschiszahu wupraja, zo je wobskorženy hižo pjecź mjenschinow po dwanaczich pola njeje był, bjes kožucha, a za tutu tróstku khwilu njeje tola zaneje zkładnoscze, zajti kožuch nětkdze wotbycź, potom njeje na zadyn pad możno, zo je wobskorženy tuto padnyschtwo stucził. Nimo toho by hłowna zwědźerka, jako jej dźakowny muzjelki rutu kóschesche, kožuch tola dyrbjała widźecź, pschetož zajti kožuch njeje dźe nekajke rubischčo, kotrež może zebi cźłowjek njepytnjeny do zaka totuncź . . . Holza cźische płakasche; knjeni pocźinasche zebi wcź halke nětko thutnje rosmjeschkowacź a dyrbjesche zwoje stejischcźo spuschczicź. Hacź běchu do teho pola njeje znadź druzy proscherjo? . . . Haj, wokoło jednacźich pschihódzeschtaj knydom dwaj . . . Hacź je durje zaczinjene dźerzała? Hacź njeje możno, zo je zo kožuch hižo pridey zhubił, zo pat je hakle posdźisco za tym pschischła? . . . Ow haj, tajtich możnoscźow je, hdyž njezdawaju zo też k wérje podobne bycź . . . Nó derje: Ssud wuwinowa wobskorženeho dla njedozaßajzych dopokazow. Błédy podyschuje, mloda holza trocźi jemu napscheczo; stejitaj hromadze a hladataj zebi zbożownischaj do wocźow . . .

*

Ssud mějesche milcho zudnika. A hdyž dyrbjesche wuwinowaneho też proscherstwa dla k jenemu dnjej jatby zaßudźicź, tak rospomina wón tola khutnje, kak mohł wi nuzy zziwemu młodemu cźłowjekej pomhacź: Hacź je zwólnimy, zwoje wumělstwo też dopokazacź? Haj, radłubje! . . . A tak poda zo zudnik z pschißaznikami a zwědkami do błiscźeho bydlenja, hdźež steji kschidło. Hudźbnik pat zedźi potom za kschidłom a zahraje Beethovena, tamnu sonatu 110. Wón wusłoji zo na zwoje wumělstwo kaž jedyn z najlepschich. Ow, tajke něschto zkyschcźacz je zadny dar! Najhłubscha cźischina, pobožnoscź pjelni rum a dusche pschitomnych. Potom wudyri pschitkesk: zziwy a zprawny . . .

*

To wschitko je tak njewschédne, zo powěda zebi wo tym zyle město. Nowinarstwo zajimuje zo za naležnoscź; zobuzelnoscź wotucza; zudnik, milty cźłowjek a horliwy dobreje hudźby, zaßadźi zo za błédeho, wuhłódnjeneho cźłowjeka. A schtyrnacze dnjow posdźisco steji jeho mjeno na programje nahladneho konzertowego zjednoczenstwa, a jako zolist zneje wón zyzny pschiwuzk cźłowjeskeho a wumělstwa zwuprawnenja taj ledy schtó. Nowe nadźije zkhadźeju, nowe możnoscze zo wotkrewja, nowe pucze twarja mozu do nowcho lepscheho pschichoda. Ow, tajki dźiw we dźenżnischich dnjach! A wschto to je jenoż nowocźaßna basta? Ow ně, basta to njeje, ale wěrnoscź, woprawdźitoscź, do bajti zdrajczena drje, a poda zo psched Hamburaskim thłostanistim zudnikom, kotremuż njech je k zławje, bjes teho jo bychmy jeho mjeno zhonili. A wona dopokaje zdobom zaßo, kak zpodźiwne zu wschcź naschc pucze, kotrež wostanu złajnje też pucze wozuda . . .

wj.

wane sjednoćenstwo Delnjeje Schlesyskeje. Ma nětko 43 woborow z 1655 zhromadźenymi. Dźiwajo na straschny wohoń w Lipnach potaka žo na to, zo ma žo wjazy kedźbnosćeje wěnowacź sastaranju z wodu. S pomjertneje pokkadnje je žo we 8 padach 2400 hr. wuplaćiło, wicho dohromady wot léta 1924 w 54 padach 15 100 hr. Město semrćeho wyschcheho wopalneho mischtra Zomaka z Kulowa wuswoli žo jako pschisyndnik wopalnu mischtr Serbin z Kulowa. Pschichodny sjězd wotměje žo 1933 we Waldworju.

Amerikanscy wudrěwarjo hroža, zo dźowku dźiwadźelnicy Marleny Dietrichec wotwjedu. Widźimy tu dźiwadźelnicu Marlenu Dietrichec ze swojej dźowčičku. Tuta sławna němska filmowa dźiwadźelnica, kiž nětkle we swětasławnym měsće Hollywood w Americy dźěła, je wot wudrěwarjow list dostała, z kotrymž so žada, zo by wona 10 000 dollarow położiła, hewak so jeje dźowčička Heideda wotwjedźe. Policija w Los Angeles je hnydom wšitkich přiwuznych Marleny Dietrichec pod policajski škit stajiła.

Amerikanske kołwrótnosće

Amerika je žo jara ruče wuwila a rozwiła. Tak tež kóždy Američan ma za to, zo tež kóždy jenotliwy może być njewschědny, zo może dokonjeć wěsy, kiž we wostatnym zwěrće njemóža. S toho nasta prózowanje z prawje njewschědnymi činami słojiće na žo kedźbnosć druhich. Pokazuje žo to wosobje we wschelakich bludnych rekordach. Podamy tu někotre pschikłady amerikanskich napadow.

Pomnik za Hadam'a . . .!

Knjez Brady w Baltimore ras žo samyślił, kelko wusnamnych ludźi swětowych stawiśnow je hižo dóstało pomnik z marmora. A hlej, pschiźidźe na to, zo bychu ludźo sabyli pschi pomnikowanju na wusnamneho człowjeka, mjenujcy na prawóžca człowjeskeho splaha. Tuž žo rozhodźił, stajićź starenu Hadamej k počesćowanju pomnik w podobje stónčkneho cžapnika a też da na nim pschiprawić wotpowědny napiź.

. . . a za Jéwu.

Hdyž wo tym sboni kubler Quillen z Greenville, njemóžeschе wjazy směrom spać. Samyślił žo dołho nad tej należnosću a wuhladźił, zo po prawom wosoba Jéwa też šej zasłužił pomnik. A tak dyrbjeschе rěkać za njeho wudźěłać pomnik za Jéwu.

Amerikanske schachi.

„Chcyrće ze mnu hrać? A to schachi?" woprascha žo knjez Robertson z Newyorka knjeza Keystone w Adelaidze w Awstralskej. Knjez Keystone njeběschе pschecźiwo tomu a tak zapoczeschtaj hrać. Hra trajeschе 6 lět, pschetož hrachkaj šej zacźahi pišomnje sdźělischtaj. To pak skónčnje tola trochu jara dołho trajeschе a so by hra žo skórje dohrała, šej potom zacźahi telegrafiskje sdźělischtaj. Awstralčan wuhra. A pschewinjeny Amerišan zaplaćі wudawki za hru. Bě to drje trochu droha hra, mjenujcy płaćeschе 6000 dollarow. Na kóždy pad pak žo wo tutej spodźiwnej hrě w nowinach pišaschе a to bě hłowna wěc.

Pišane njebjezbałi.

Pischedźyda teratolowskeho druźstwa bě podał namjet, zo maju žo Newyorkske njebjezbałi pišanje pomolowacź. Měschćanska rada žo wažnje z tym namjetom zaběrascheše. Wuradźi žo wažnje, zo ma žo wěc spytacź. Twarjenja maju žo pomolowacź žołte, sełene, módre a bójosće. Kak rjana budźa tola tajke tučzełosće njebjezbałi.

Wěrowanje w kupańskej drasće.

Američanka chcyschе žo wudać na Turku. Měschćanosta mjeješche jeju wěrowacź. Wonaj w kupjelach wokoło pluskotałatschtaj a pschidźeschtaj mokraj kaž wijel w kupańskej drasće na stawnišwo. Měschćanosta jeju najprjedy takle wěrowacź njechaschе, ale stónčnje tola do toho swoli. Potom žo kwašowarjo hnydom sapy podachu co wodu.

Poreć w powětrju.

Mjes Miami a Floriću letasche 400 m wysoko Evanez lětadło. A hdźeschе w nim knjez Evan a jeho knjeni, kiž bachana wočakowaschе. Lětak, dwě milosćiwej žonje a wicha nusna pschiprawa tam tež běschе. Potom žo dźeco narodźi. Holcźka bóšta mjeno „Aeronage" (w powětrju porodźena).

Azyl za milijonarow.

Běschе ras kmjerej bohatych Američan, kiž bě jara pschesćěwdźeny wo schadownosći wschego ześelskeho. Wón šej prajeschе, zo tamo najbohatschi bohacź może ras wo kpudowacź, hdyž ma njeboże. A tuž da za 5 milijonow natwarićź azyl za wotkhudnjenych milijonarow. Wón měješche prawje, pschetož tukhwilu bydli w tym domje 30 něhdyšnich milijonarow. Najkhudšchi z nich měješeche ras 12 milijonow dollarow samóženja.

Jastwo i pschećerchnjenjom.

Fred Lewis z Vancouver bu sadźdźeny k 45 dnjam jastwa. Hdyž wuslyšeli wotsudźerjo, prosźy Lewis šudnika, zo by jemu dowolił, wotbydźeć tydźenje po tšoch dźělbach. Hdyž dyrbi naraz na 45 dnjow do khłóda, zhubi sastojnje, hewak pak może swój khmy dowol wo 15 dnjach wužiwacź k tomu, za tři léta khłostanje wotbydźeć. A šudnik měješche dowidźenje z jemu próstwu dopjelni.

Wšěm dla žony.

To žo też druhdźe na šwěće stawa, zo bohaty muž rjanuje žony dla zyle swoju samóženje rozbrói. Ale bankowni Locke w Newyorku cźinjeschе to na wospjebile waschnje. Wón rozbrói zyle pjenjezy a to hnydom 8 milijonow dollarow za kellerku Jozefu. Ale kak? Nó, kupi jej jenoż někotre maliczkosće. Tak na pisch. auto, kiž měješche khłóšak z platina a kiž bě z tuju złotom wobłowane. W swojej drohotnej Pariskej drasće kellerka jenoż owóžu khodźeschе. Namakachu pola njej 570 parow stupnjow. Na rukajach měješche kneše z brilantow. A pyščki kellerki bě bankownik wěnowak past, kiž płaćeschе 30 000 dollarow.

Amerikanske wulkanstwo.

Je to jenoż anekdota ale wona derje charakterizuje amerikansku nadutosć. John Wheeler, milijonar, pschińdźe raz rano do wulkobanki: „Dobre ranje, wuzmi mi napadźe, zo dyrbi tola schčeć milijonow wotzběhnyć."

„Nadlubje", wotmołwi pschećelowy bankownik. „Ale k czomu je trjebaće?"

„Wokomik!" rjekny Wheeler, zo trochu samyšli, žada šej potom łokoson a satelefonuje domoj do kenzilje: „Je tam wěchło? Hej, postajće, k czomu drje te milijony trjebam. Za woprawdźe ko někto na to dowonnicź njemóžał."

Swójbne powěsće

Sdźělenja: Hildegard Schönfelder w Budyschinje a Hugo Bauer w Kasselu.

Swěrowani: Gerhard Steglich z Erlau rodź. Häusler w Budyschinje. — Marćin Stübner w Lubiju z Marjanu rodź. Herrmannez w Dažinje.

Semrěli: Wilhelm Korla Zyža w Budyschinje, 58 lět, kwowanje budźe jutšo wutoru pop. w 2 hodź. na Tuchorskim pohrjebnischczu. — Marja Mäślingowa rodźena Garbarjez w Hornjej Hórzy, kwowanje budźe jutšo wutoru pop. w 4 hodź. w Hornjej Hórzy. — Pawlina Kerjeźmanjowa rodź. Schenkez w Kamjenzu, 83 lět, kwowanje budźe jutšo wutoru pop. w 3 hodź. na pohrjebnischczu swój. Justr. — Berta Wawerez, diakonyša w Diakonissenhauzu w Radwěrizach, 47 lět, kwowanje je dźensa w Dresdnach. — Bjedrich Firl w Lubiju, 73 lět, kwowanje je dźensa w póndźelu. — Richard Höhna, mischtr w schklenicach w Běłej Wodźe, 42 lět.

Hamtske wozjewjenja z uhrskeho

Sławne dopomnjenje.

Dopomina žo na zaplaćenje dawkow, kotrychž termija tu někto je, a to:

Dopołne zaplaćenje wobrotowego dawka na mjenje 10. junija (schitanišći cźaš do 17. junija 1932),

dopołne zaplaćenje dotrjebneho dawka 2. połsta 10. junija 1932,

dopołne zaplaćenje towaršstwowskeho dawka (Kirchschatsteuer), 2. połsta 10. junija 1932,

dopołne zaplaćenje pschemysłoweho dawka 1. połsta 15. junija 1932.

Jenotlíwe napomnjenja za mjenowanych dawkow žo wjazy njewschipósćelu.

Njezaplaćacźeli so dawki k jich termiji, žo na zaplahowanje z rósu dobjeru.

Bankowe swiśi finanzneho hanta:

Reichsbankgirokonto w Budyschinje,

měšćanska šparowa pokładnja w Budyschinje, konto 37,

połstscheckowy hant w Drježdźanach, konto 1578

W Budyschinje, 4. junija 1932.

Finanzny hant.

Po § 30 wukasa wo wobkhodźe z šamokhodami z dnja 1932 žo

1. puć na Kozlowstkich honach, kiž wjedźe z Kozlowa do Nowoschicz, mjes Kozlowom a mjesu Budyschkeho hantskeho hejtmanstwa za wobkhad za šamokhodami wschě je dźěłny a
2. puć na Dobroschanskich honach, kiž wjedźe z Dobroschic do Nowoschicz, mjes Dobroschicami a mjesu Budyschkeho hantskeho hejtmanstwa za šamokhody, kiž maju wjaw hacź 5.5 to. zhromadneje wahi, zawěrjene.

W Budyschinje, 1. junija 1932.

Hamtske hejtmanstwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dźěwan Budyšinje. — Za powěsćki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad

Póndźelu 6. junija 1932:

Na **Barlinskej bursy** běschе žoboru wilowanje z ejstami płětcu žive. Kursy wošlachu skrućene. Pola akzijow a renlow běchu žo kursy šamo powyschile. Ssobuskutkowało běšche na bursu też strukcźuje na wukrajnych bursach.

Produktowe wiki běchu šwjelscha wočakowaze. Njeběschе wjele wobkhodź. Wočakowachu žoboru wosjewjenje noweho němskeho knjezeństwa a dalšeje wuwiće w agrarskej politiki. Pschenjazy posticschе žo pomérnje malo, tola, dokelž žo mkhmy jara malo ja njej praschachu, žo zentnar wo 5 hacź 10 pf. z tuńschi. Pola rožki žo na wikach zaneho wažneho pschemjenjenja płaćišnow njespapiza. Jeczmjeń a wowoža mjeješchtaj mjerne wiki. Ssobolu płaćeschе zentnar w Barlinje:

pschenjazy 13,15—13,25 hr. (13,45—13,55 hr.), rožki 9,75—9,85 hr. (9,80—9,90 hr.), jeczmjenja našmyšleho 8,75—9,10 hr. (8,85—9,20 hr.), wowoža 8.10 hacź 8,25 hr. (8—8,15 hr.),

w termijowym wikowanju:

pschenjazy:

za meju: (13,95 hr.),
za julij: 13,47½ hr. (13,60 hr.),
za september: 11,70 hr. (11,42½ hr.),
za oczember: 11,90 hr.,

rožki:

za julij: —.— (9,52½ hr.),
za september: —.— (9.— hr.),

wowža:

za meju: (8,67½ hr.),
za julij: 8,70 hr. (8,77½ hr.),
za september: (8,67½ hr.).

Płaćišny w špinkach su płaćišny tydźenišich wikow. Hdyž pak žane njeješu naiwomnjene, žo njepschemenichu.

Ssudniške powěsće.

Pschebadźowanja:

pjatk 8. junija 1932:

w **Hornjej Kinje** (kuzy šedźu žo dop. w 10 hodź. w „Dwěmaj Liwomaj"): nětkoše 250 tunow nałapanych kamjenjow, Stoewerski wošob. auto, 3 pschipowědźenki.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg płaćizny po złotej hriwnje

	4. 6.	3. 6.		4. 6.	3. 6.
Pšenica	263-265	264-266	hrony	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	195-197	195-197	woka	13,0-18,0	6, [illegible]
ječmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	10,0-11,6	10,0[illegible]
ječmjeń	175-182	177-182	žołte łupiny	14,0-15,5	14,0[illegible]
wows	162-165	162-165	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenič. muka	22-35,7	32,0-35,7	lany wosušk	10,5-10,6	10,5-[illegible]
ržana muka	5,7-27,7	27-27,7	buch. truhanč	8,80	8,8[illegible]
pš. wotruby	10,7 11,2	10,7-11,2	brnj. kruški	—	—
ržane „	9,6-10,2	9,6-10,2	syno, 60 kg	1,45-1,6	1,45-1,[illegible]
raps	—	—	ržana sloma	1,25-1,4	1,25-1,[illegible]
hrách Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,0	pšenič. „	1,05-1,20	1,05-1,20
lane symjo	—	—	wowsna „	1,05-1,2	1,05-1,20
pšenički	6,0-		ječna „	1,05-1,2	1,05-1,20

Amerikanscy veteranojo čahnu do Washingtona. Wójnscy wobdźělnicy Zjednoćenych Statow žadaju nětko wot knježerstwa wuplaćenje wotkkodźenja wo docyła 10 miljardow hriwnow. Hdy bychu tutu zumu cheyli zwjesć, by to woznamjenjiło inflaciju za Ameriku. Njedźiwajcy su so veteranojo do wulkich čahow zjednoćili a nastupili puć do Washingtona, zo bychu tam swoje žadanja přetołčili. Z městnami dyrbjachu so wojacy alarmować, zo bychu demonstrantow wot nasylnoscow wotdźerżeli. Na našim wobrazu widźimy Capitol we Washingtonje, hdźež so amerikanske ludowe zastupjerstwo k swojemu wuradźowanju skhadźuje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,51 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobliczeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo aćehwkam ćěłneho znjezbožeńa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje běźny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Číslo (Nr.) 131 | **Budyšin — Wutoru, 7. junija 1932 — Bautzen** | **Lětnik 91**

Wočakuiuja skutki noweho němskeho knježeŕstwa

Kaž je hižo nowy šmitskowny minister ſ Gayl jźělił, ma ſo wočakać, ſo knježeŕstwo po žadanju nazionalnych ſozialistow **ſakaſanje jich wubrunych wotbźělenjow wróćo wojmje.** Pschichodnje pak budźa wubrune wotbźělenja. Kaž wšitke druhe wojeŕſtwu podobne organiſazije, pod kruttym knježeŕſtwowym dohladom ſtejeć. Dale ko tež tajkim organiſazijam ſaſo dowoli, **uniformy nošeć.**

Wo druhich knježeŕſtwowych planach je ſłyſcheć, ſo knježeŕstwo tola, kaž bě Brüning žebi hižo wotmyſlił, **dawki powjeſchi.** To rěka, ſo ſo **wobyhleŕſki dawk** powoji a ſo ſo **dawk dźěłazych,** 1½ **prozenta dokhodow wuczinjazy,** ſawjedźe.

W ſwonkownej politizy ma ſo nowe poſtajenje **pozitiwnych ſamětrow** wočakać, kaž bórzy ſo nowy ſwonkowny minister ſ Neurath ſe ſwojeho póſłanſtwowoho ſaſtojnſtwa w Londonje wróći. Stónčnje ſo někotre ſozialnopolitiſke naprawy pſchipowědaju, kotrež dyrbja ſa **wobſtaeje ſozialneho ſawěſćenja** rukować. Sźydłerſke praſchenje dyrbi ſo po hinaſchim waſchnju wuſrěkać, haž bě prjedawſche knježeŕſtwo wobſamkło. Wobhdźerjow wulkich pſchedołženych knježich ſubłow nochcźa ſ jich wobdźěłanſtwa wucziſchćeć.

W **naſtupanju dnja ſa nowowólby do němſkeho ſejma njeſmě pjerja miniſtrojo jeneho mėnjenja.** Jena ſtrona žebi pſcheſe, ſo bychu ſo wólby po możnoſći bórzy mėle. Šmitskowny minister ſ **Gayl** pak je ſa to, ſo bychu wólby hakle w druhej połojzy julija byle.

Heim a Imbusch přećiwo nowemu knježeŕstwu

Hišće pſchedy wjeleſamożny baŕerſki ratařſki wjedniſ dr. Heim je njedźelu w Endorfu wěcź mėł, w kotrejž je do noweho knježeŕſtwa ſawadźował. Mjes druhim praji: Katolika Papena ſu kanzlera ſčinili, ſo by ſo ſakrylo, ſo ſu katolika Brüninga na bok ſunyli. We wojſewjenju noweho knježeŕſtwa ſo njepraji, kajſe budźa pomėry mjes Baŕerſkej a němſkim ſtatom. Tu pak ſo runje pokaſuje, do kotreje ſtrony puć noweho knježeŕſtwa wjedźe. Sa nowe žně chże wono po ſdaću žitowy monopol ſawjeſć, pſchi čimž by Baŕerſka cźežko ſchkodowała, runje tak bychu ſo žiwjenjowe ſajimy baŕerſkeho hoſpodaŕſtwa ſranile, hdy bychu ſo banki nuſowale, němſkemu ſtatej pjenjezy poſčeć, dokelž by ſo to na pobłednim łonzu na ſchkodu baŕerſkich bankow ſtało. Wot němſkich krajow dyrbi ſo wočakać, ſo energiſe woſtanu a ſo tež konflikta njeboja. Nětkole dyrbi ſwjaſk němſkich krajow ſwoje ſmėrki pſchedpołožić.

*

Wjednik ſchćeſćijanſkich hórniſkich ſwjaſkow a iwjaſka němſkeho dźěłaćerſtwa, němſkobjerniſki ſapółłanz **Imbuſch,** je njedźelu w **Eſſenje** wo pokłednich podawkach we Němſej a wo pſchedſtejazych nadawkach dźěłaćerſtwa rěkał.

Wojſewjenje noweho knježeŕſtwa hižo pokaſuje, ſo ſo dźěłaćerſtwo njemóže nowemu knježeŕſtwu dowěrić. Dźěłaćerſtwo je hižo ſ pſchcźo roſćażym dowěrjenjom widźało, ſo ſtaj Brüning a Stegerwald pſchcźo bóle tym ludźom k woli byłoj, kotrejž ſu Brüninga někto wotſtronili, dokelž njejſtaj na jich dobrej woli dźiwełowałoj, ſo ſo wo wopravne ludowe ſhromadźenſtwo proſyła. Papenowe knježeŕſtwo wſchitkich tych wuſadźuje, kotrejž žebi tole ludowe ſhromadźenſtwo pſcheja, wobſtejo hſchećijanſke dźěłaćerſtwo, kotrež ſo pſchcźo k tomule ſhromadźenſtwu dźerži a je wjele wopornu ſa to pſchinjeſło.

31. julija wólbny dźeń

Němſki ſmitskowny minister ſ Gayl je w miniſterſkej radźe ſwoju wolu pſchećiſchćał. **Termija ſa wólby do němſkeho ſejma je ſo na njedźelu, 31. julija poſtajiła.**

*

Po nanjeſce němſkeho kanzlera je němſki preſident ſ Hindenburg preſidenta němſkeje ſawěſćerńje, **Schäffera,** ſa němſkeho dźělowego miniſtra pomjenował.

S tym je ſo poſlednje próſdne měſtno w němſkim knježeŕſtwje wobſadźiło. Schäffer je w 57. žiwjenjoworym lěće; 1875 je ſo w Mergenthörmje narodźił. Prawa a ſtatne wědomoſće wuſtudowawſchi, je nałkwilinje w ſłužbje pola Kruppez firmy był. 1902 je do wyſchſcheje ſaſtojnſtwowoje ſłužby we Württembergſkej ſaſtupił. 1924 ſu jeho ſa preſidenta němſkeje ſawěſćerńje pomjenowali.

Minister Dietrich nacźolny kandidat w Badenſkej.

Powjeſchcźeny krajny wuhjerk němſkeje ſtatneje ſtrony w Badenje je jenohłóſnje wobſamknyło, ſo ſamoſtatny a njewotwiſny do wólbneho wojowanja ſaſtupi. Dotalneho němſkeho finanzneho miniſtra Dietricha jako nacźolneho kandidata ſa badenſku ſtatnu liſtinu poſtaja.

Wójnſky wobſchkodźeni pſchećiwo ſtróćenju rentow.

Dźełowe ſhromadźenſtwo němſkoſtatneho centralneho ſwjaſka němſkich wójnſkich wobſchkodźenych a ſawoſtajenych wójnſkich wobſchkodźenych je nowemu němſkemu knježeŕſtwu telegramm pósłało, ſo je ſo možnoſć ſcźiwenja wójnſkich woporow ſ pſchikrocźenjom rentow tak pócźeſćiło, ſo ſo invalidojo njemóža ſforo wjazy ſcźinić. Knježeŕſtwo ſo tehodła napomina, ſo njeby rentow invalidow dale pſchikrocźiło.

Přewrót w Chile

Wulka ſwětowa hoſpodaŕſka kriſa, ſ kotrejž je dźěło w chileſkich ſalpetrowych jamach **cźežko ſchkodowało,** je też na wikowanje a zyłe druhe ludowe hoſpodaŕſtwo w Chile ſuźinjacy wliw měła. W zyłym kraju wulka njeſpokojnoſć knježi. Wona je ſobotu k powalenju knježeŕſtwa dotalneho ſtatneho preſidenta Montera dowjedła. Nowe knježeŕſtwo ſo **ſozialiſtiſka republika** mjenuje. Jeje wjedniſtwo w rukach offizjerow leži. Njeſpokojni offizjerjo we ſtołownym měſeźe ſu dźeł druheho wójſka a zyłe namóćniſtwo (wójnſke łódźſtwo) ſa tym dobyli a preſidenta Montera nuſowali, preſidentſtwo ſłožeć.

Chileſki offizjerſki korps je ſo ſ pobudźenſchenjom ho podaŕſkeho połoženja knježe ſradikaliſował. Hižo dawno ſu ſo na njeſjaſalne waſchnje hóršchili, ſo kotrymuž ſo chileſke knježeŕſtwo wjedźeſche, tež je knježe wupjeranje wukrajneho **kapitala,** to rěka **tajkeho** ſ połnóžneje Ameriki, w Chile wulku njeſpokojnoſć ſbudźiło. Knježeŕſtwo bě, ſo by ſtóźkaſke hibanje we wójſku puśóćiło, ſaſadźiło **tróch roſkwarja lětaŕſkeho korpſa,** wuchiła **Marmaduka Grova,** ſe ſłużby puſchćiło. To ſtóźkej znamje ſ wundyrjenju da. Sſobotu rano ſo wobſtejnjenjki ſtaw pſchipowěduju, tola njedźelu běchu ſo ſtóźkarjo hižo knježeŕſtwa ſmjeſowali. Na jich čołe 55lětny general **Artuko Puge** ſteji. Jeho najbliźſchej ſrubudźekaćerjej ſtaj **Carlos Dawila,** nětkuſchi chileſki połſłanz we Waſhingtonje, a **Marmaduka Grove,** kotryž je wójnſke miniſterſtwo pſchewza.

Hač budźe ſo nowe knježeŕſtwu móz dźerżeć, je njewěſte, a hiſchće njewěſćiſche je, hač budźe móz ſwój politiſki programm pſchewjeſć.

Programm noweho chilejskeho knježeŕstwa

We programje noweho chileſkeho knježeŕſtwa je **Carlos Dawila,** jedyn ſ wjednikow noweho knježeŕſtwa, jźěł, **ſo dyrbi ko kraj doſpołne ſozialiſowaći,** tola ko komunimuſmus po ruſkim pſchikładźe njeſawjedźe. Po knježeŕſtwowym planje dyrbi ſtat **ſarjadnikow pinnarjow, wodowodow, milinarjow (dźěłarjow elektriſeje mozy), dale ratařſtwa, wójniſtwa a żelesnicow pſchewſaći. Stat też ſwonkowne wikowarſtwo pſchewjeſmje.** Kaž ko nowe knježeŕſtwo ſ chileſkim wukrajnym pożerankam ſtaji, wo tym je Dawila mjeleźał. Knježeŕſtwo dyrbi jodowe fabriki, cźiſćerſke żołora, palenje alkohola a dźěłarnje ſapałkow natwarić. Nětcźiſchi parlament ſo hnydom roſpuſći. Město njeho ko narodna ſhromadźizna ſwołał, kotraž nowu wuſtawu wudźěła. Też dyrbi ko diplomatika a konſularſka ſłużba wupraſnić. Wójſko ko trojſtki jmjenćiſchi. Nowa ſalpetrowa a jodowa industrija dyrbi ſo tak daloko wuſtwarić, ſo budźe ſa wumoſ do wukraja wuzhmanjena.

W knježeŕſtwowym programje ſo dale praji, ſo knježeŕſtwo, jeli budźe trjeba, dowoſ wažnych žiwjenjowych potrěbnoſćow, kaž zołora, palidła atd. ſame pſchewſmje, ſo by na taſe waſchnje moſło wukrajne wiłowanje dohladować. Nowe knježeŕſtwo pſchedawſchemu porokuje, ſo je wukrajnym ſajimam pſchejara połěkowało, a praji, ſo dyrbi ſo Chile ſ knježeŕſtwa ſuſcheho a bohatſcheho kapitala wuzwobodźić.

Dokelž běchu direktorojo bankow wobſamknyli, ſo pónjdźelu w Santiago de Chile wſchě banki ſamknjene woſtanu, je minister Carlos Dawila wſchitkich direktorow bankow **hłowneho** města k roſtrěźenju do knježeŕſtwoweho hrodu ſkaſał. Hdyž bě Dawila ſłubił, ſo ſo knježeŕſtwo njebudźe privatneho kapitala mozowaći, je ſo wobſamknło, ſo ſo banki ſaſo wotewrja.

Knježeŕſtwo je wukas wudało, ſo ſo podružnizy dla njeſaplaćenja wotnajeńſkeho pjenjeſa njeſmědźa ſ wobydlenja wuhnaś. Też je ſo **wobſamknło,** ſo dyrbja ſo wſchitcy politizy jeźi, **mjes nimi pſchiſłuſchnizy namórſtwa,** kotrychž ſu dla ſoliſcheho ſkłóźa k jaſtwu ſaſudźili, na ſwobodu puſchćeć.

Privatne wobsedźeńſtwo so w Chile njewotſtroni

Po powrócźenju dotalneho chileſkeho knježeŕſtwa bě ſo powěſć roſcherila, ſo ſo w Chile experiment po ruſkim pſchikładźe pſchewjedźe. S tym by kraj wěſe wjchón kredit we wukraju zhubił. Minister Dawila je tehodła wobſtejnje, ſo ſo knježeŕſtwo njebudźe privatneho wobſedźeńſtwa pſchimaći, hačrunje je wotmyſlene, ſo ſtat najwažniſche industrije pſchewjejmje. Dawila praji: Nowe knježeŕſtwo na žane waſchnje kommunimuſku ſtatnu formu njeſawjedźe, tež ſo njebudźa po ſaſadach ruſkich kommunimow ſłožować. Nima pak ſa móžne, ſo by ſo Chile na ćiſće kapitaliſtiſke podłožu ſe ſwětowoje hoſpodaŕſkeje kriſy wudołyła. Tehodła je nuſne, ſo na město ćiſće kapitaliſtiſkeho ſyſtema pokrazowazy ſtatny ſozializmus ſtupi. Sa Chile widźimy puć ſ kriſy w ſeſtajenju hłownych industrijow ſo ſdobom prawe roſdźelenje zyroby a druhich žiwjenjowych nuſnoſćow pſchewjedźe. Nochcźemy pak ani privatne wobſedźeńſtwo naſchich krajanow ani wukrajanow ſebrać.

Napſchećiwna revolucija w Chile.

W połodnińſchej Chile je napſchećiwna revolucija pſchećiwno nowemu ſozialiſtiſkemu knježeŕſtwu wudyrila. Po powěſćach ſ połodnińſcheho kraja ſtej ſo garniſona we Concepcinie a namórniſka ſtazija w Talcahuana pſchećiwnym revolucionaram pſchiſtajiłej.

Pućowanje do Washingtona

Amerikańſky veteranojo do Waſhingtona pożadnu.

Hoſpodaŕſka kriſa w Ameriźi pożina ſa knježeŕſtwo Sjednoćenych ſtatow ſtraſchna był. Nětkuſchim wójnſkim wobdźělnikam je ſtat po ſłónczenju ſwětowoje wójny podpjeru ſlubił. Tydźeń ſ nich ſu w hoſpodaŕſkej kriſy dźěło a ſaſłużbu ſhubili. Tohodła nětkole ſtat na jeho ſłubjenja depominuju. Tón pak ſo kondźi, ſwoje ſłowo dopjelnić. Tohodła ſu ſo ſwjaſki nědźiſchich wójnſkich wobdźělnikow, tak njemóžnych veteranow, roſſudźile, **do Waſhingtona ke knježeŕſtwu cźahnuć.** Predkna cźrjoda je hižo do ſwjaſkowoho błoſnoho města dacźahła a wjchěduje ſo jej ſrudy veteranojo pſchidawaju. Knježeŕſtwo ſebi žiwe rady ujeźe, kak by najrucźiſcho njewitanych veteranow wotbyło. Ludowe ſaſtupjerſtwo (kongreſ) je pſched nijaſy łětanu veteranow wotmanakazu ſtuntu (tak njemowany „bonus") ſłubiło. Tale ſtunta pak ſo njeje ſenje wuplaćiła. S dowolnoſću ſwjaſkowoho knježeŕſtwa mógachu pak ſo na nju pożeſnyći braći. Na wjcźelich kongreſowych pohubańkach je ſo mjeſa pożeſnkow pſchez wyſche ſtojało. S tym ſu ſo wěſe ſtatne finanzy jara pożeſčile. Nětkole ſebi veteranojo żadaju, ſo by ſo mjeſa pożeſnkow ſa bonus na 100 prozentow roſſchěrila. Knježeŕſtwo praji, **ſo bychu, kby ty ko to tehole żadanja ſwolilo, ſtatne finanzy ſwrćećeſće.** Wójnſky wobdźělnizy ſu ſo na to do ſtyknych ſwjaſkow ſjednoćili a wobſamknyli, do Waſhingtona cźahnyć, ſo bychu ſebi ſwoje żadanja wunuſowali. Mjes tym je pſchiwiſł veteranow pola kongreſowych ſtawiſtawow cźim dale, cźim bóle roſtk, a to pola republikanow, kaž pola demokratow. Mjes nimi je hižo k hrożazym ſrażenjam dóſchło. Nědźe 500 veteranow bě ſo parnjeje łódźe ſmogowało a ko pſches rěku Hudſon do Newarka pſchewjeſło. Tam jich 200 policajſow ſ karabinami a ſyłnymi bombami roſchna. We Blackmurgu (połnóžnej Karolinje) 200 muži ſaderżachu. Cźełoda 250 wójnſkich veteranow ſ wjeſelnych ſtatow je do Chicago pſchicźahło. 900 veteranow je ſobotu do Wa-

Shingtona doschko. Nětdźe 2000 veteranow je ultimatum polizije wotpokasało, z kotrymž so napominachu, so bychu město wopuschczili. So bychu so veteranoju smĕrowali, je 33 republikanskich a 111 demokratiskich kongresowych hybnjatrowow słubiło, so budża za to skutkowaci, so by so wo bonusowym zakonju 13. junija w kongresu jednało.

Blizsche dny so nowych 4000 muży we Washingtonie wocakanje. Wschitkoż je we wulkich starosczach, kak budże mój; tele hromady sĕźiwiecz a hospodowaci. Mjes tym so hischcze wjele druhich twjaz na puć do Washingtona hotuje. Veteranoju so z nĕcziim njedawaju wotdźerjecz. Hdyż so darmotna jĕda na żelesnicy njepschihwoli, kolize z mydłom nanasaju, so bychu na tajke waschnje żelesnicze cjahi sastajili.

Mjes veteranami je wjele tajkich, kotrjż njeĕsu w žanej bitwje pobyli. Se ichtyrjoch milijonow wojakow, kotrjż su so w Ameriźy do wójska zapisali, staj so jenož dwaj milijonaj do bitwy pósłałoj. **S tych dweju milijonow je jenož 500 woprawdźe do wojowanja pschischło.** 50 000 z nich je padło a 182 000 so sranilo. Potajkim by, hdy bychu wschitcy, kotrjż su wojowali, pojdźischo słyschili, jenož 450 000 prawo na invalidnu rentu nĕło. Hacz dotal pak je hižo 700 000 invalidnu rentu żadało, a wschĕdnje tyhodź nowych żadankow pschichadźeja. Skoro kóżdy dźesatnjenjeny wójnski wobdźĕlnik mudawa, so je žebi z Europy nĕkajku khorosez žoby pschinjeść a žebi za to statnu rentu żada. Dotal pschisłuschene renty hižo sĕtnje miliardu dollarow sejeru. Kaž je so hižo horka prajiło, móże so renta hacz do 100 prozentow kapitalisowacz, to rĕka, na nje žnĕdźa so pożezonki żadacz. Hdy bychu so pożezonki hacz do 100 prozentow powjeschiłe, by stat dyrbjał letnje 2½ miliardy za to wudacz. To by skoro połoja nĕtczischich lĕtnych statnych wudawkow Sjednoczenych statow było.

Sersjedź junija so najwjetscha hromada veteranow we Washingtonie wocakuje. Najwjazy kongresowych sobstawow je za to, so bychu so jich żadanja pschisłuchowolile, dokelż bychu so hewak dyrbjeli njemĕrom bojecz. S wotkel pak bychu „a dyrbjałe pjenjezy bracz, wschak nichtó njewĕ.

Powjetschenje dawkow w Ameriźy.

Kongresz we Washingtonie je powjetschenje dawkow ke wuraunanju njedostatka w statnych finanzach wobsamknył. Prezident Hoover nowy dawkowy zakoń hnydom podpische. Po zakonju so dokhodny dawk, herbstowy dawk, towarstwowy dawk, pschemysłowy dawk, swjeżelenski dawk, kowowy wobrotowy dawk a schekowy dawk powjetschа. Pódla toho so listowe porto a zła za wolij, wuhlo, kopor a twarske drjewo powjetschа.

Dźĕło za narod

Lĕčny swjedźeń Wotrowskeje jednoty

Sokolstwo dźĕła — „Zernička“ spěwa.

Pančicy, 5. smažnika 1932.

Zasła njedźĕla bĕ woprawdźe dźeń njezbożownych připadow. W Budyšinje wulki drastowy swjedźeń, w Kamjencu hłowna zhromadźizna sakskeho wojerskeho zwjazka, k tomu přeco cyrkwje, w oktawe Jezusowoje wutroby po móžnosći swĕtnych wjeselow so wzdać, naměstny cyrkwinski swjedźeń, na wjacorych městnach reje. A hubjene wjedro krónowaše potom njezbożowny dźeń. Hdyż bĕ za dalších hosći čas, na swjedźeń so hotowacz, poča so z čurami kidać, štož wĕzo mnohich wotraseše. Při tym wĕsta bjezdźaknosć wjesnych Serbow, hdyż so wo serbske předstajenje jedna.

Pod tajkimi wuměnjenjemi so dźiwać njetrjebamy, zo wočakowany wopyt njepřińdźe. Tuž tež tak radostne słowa z powitanskeje rĕče bratra Měškanka njeklinčachu. Tola namołwješe přitomnych, sej tohodla wjesełu myśl nic kazyć dać a dalším hosćom njedyrbješe to wobraz klóštrskeho Serbowstwa być. Witaše zastupjerjow towarstwow a jednotow, wosebje towarstwo „Zerničku“, kiž bĕ sej na tutym dnju do klóštrskeje krajiny wulećało a bĕ z hosćom Wotrowskeje jednoty, kotrejež swjedźeń pomha pozjeńšić.

Po zahajacych słowach da so do dźĕła. Wšitcy začuwachu hnydom, zo maja tu spěwnje disciplinowane towarstwo před sobu. Spěwaše woprawdźe parle naše serbskeje hudźby kaž „Bóh žohnuj tebje Łužica“, hymna na holu, „O, miły swjaty wjećorjo“ a „Domčk mój luby“. Dirigent, k. wučeř Jenka z Noweje Wsy, ma swojich spěwarjow na wotežcy a to čim hóle, zo wšo z pomjatka spěwaja. Jenož tak je mózno, wšitke pokiwy, tež te najsnadniše, dospołnje wobkedźbować. Wo swojoraznym zapřijeću spěwow ma zwjetša zbožownu ruku. Tola njesmě so přehnać. Dynamiske a časowe wotmjenjenja so derje přewjesu a staja w tym towarstwo na wjerš našich serbskich spěwnych kruhow. Tutón skhodźeńk dyrbjało kóžde spěwne towarstwo docpĕć. Potom móhli z dobrym prawom wo spěwnej kulturje mjez Serbami rĕčeć. Po zwopřědka trošku njećistym zastajenju spěwow, štož zdźĕła na spěwarjam njeznatej žurli a jeje akusticy zależi, dóńdźe bórzy k tamnej musikalnej čistosći, kotraž je žro wšeje hudźby. W małym khórje staja kóždy swojeho muža a je sej swojeje zamołwitosće wědomy. Jenož na to wašnje hodża so tajke njewšědne wuspĕchi docpĕć.

Zo ma towarstwo wurjadnje dobre mocy, słyšachmy w solonaj „Syrotka“ a „Sołobik a róża“, spěwanej wot knježiny Elsy Krawcecz z Połpicy, přewodźana na klawěrje wot k. wyšš. wučerja Słodeńka. Tutón holanski skowrončk je ze swojim nĕžnym, wutrobitym hłosom hižo mnohich Serbow a Němcow zwjeselił. Njepytanje spěwa z dušu a z wutrobu a tak namaka wothłós we wutrobach připosłuchar jow. Scyla twori swójba Krawcez z Połpicy nimale połeu spěwneho towarstwa, tak je přikładomna w dźĕle za lubo Serbstwo, na čole Krawcez nan, kiž so za spěw „přestary“ nječu je, kaž je pola mnohich, wosebje žónskeho splaha.

A nětko stupi Wotrowska jednota do zwučowanskeje areny. Je mócnje přibywa na aktivnych mocach, ale tež w eksaktnosći wuwjedźenjow je hladajcy postupiła. To dopokaza hnydom prostne zwučowanje na jewišću. Wšo dźĕše kaž z jeneho cyłka. Podobnje wukonjachu na bradłach, hdyž so jara žiwje dźĕłaše. To su zwjeselace wuhlady do přichoda.

W dalšim zaspĕwa „Zernička“ „Powitanje Łužicy“, „Na fijałku“, hewak kwartett, skutkowaše pak tež jako khór, „Reja w meji“ a „Dwě witcy“. Posledni spěw krónowaše towarstwowe dźĕło a dyrbješe so na přeće připosłuchařstwa wospjetować. Sćĕhowace sokolske skupiny na bradłach a rĕblu, wuwjedźene wot 24 Sokołow, skóncichu so z hołdowanjom serbskej khorhoji, štož rjany začišć činješe. Wšitke poskićenja, njoch běchu spěwne abo sokolske, přitomni za sylnym přikłoskom mytowachu, kotrychž lička natajnje rosćeše.

Po dołhich lětach zaso přeni a jara derje poradźeny swjedźeń budże nastork k dalšemu płódnemu dźĕłu. Sokoł njepowĕsnje křidła, hdyż so wšitko po šnórcy njeporadźi, ale spyta w pilnym dźĕle dale a wyše kročić. Dokelž bĕ čas hižo khětro postupił, wuwosta dźiwadło po přeću připosłuchar jow a młodźina da so hnydom do wjeseleje rejki. Njedźiwajo hrozneho wjedra knježeše nutřka serbska bratrowska zmysle-

Dobyće revolucije w Chilejskej. Po krotkim wojowanju je so chilejskim revolucionaram poradźiło dotalne knježerstwo powalić a knježerstwo na so storhnyć. Hłowny dypk jich politiskeho programa je dalokosahacy socialismus. Z lĕwa na wobrazu widźimy (horjekach) wjednika dobyćerskich zbĕžkarjow Carla Davilu, delekach dotalneho chilejskeho statneho presidenta Montera. Wulki wobraz poskića pohlad do jeneje z hłownych dróhow chilejskeho hłowneho města Santiago.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoserbska idyla.

18] (Pokročowanje).

W Milinje runje pschipołdnjo swonjesche, hdyž wós knjeza rady na torhoschcžo pschijeźe.

„Mójesch jĕźdźel, štoro schĕsć milow hu sa pjeć hodźinow jĕć a hiež, konjej nimasch ani spočenješ!“ Knjes rada bě knježi sastajnił na Sćmjeczinje pola hrabjow Martinizowy bu a tehodla rozumjesche hospodarstwo a skót. Wuhlada Zymburowej konjej cžerstwoj, wjesołej se słuchnjenomaj hłowomaj a z błyschcžatym wóckom.

„Sćmaš hischcže hischcže do Dobschischa dobĕžaloj?“ To bě pschecžiwo wujednanju — Zymbura so blinscheše a kaž by njezłyschał, skoči z kóšlika k konjomaj. Pomasa jimaj na spodźe boti, pschejĕźdźe z ruku po wróžnych, trochu sbĕhnjenych kozmach, położi jimaj ruku na wutrobu, wuschi jimaj wobmaja, a to wschо bjes słowcžka. Jenož knjes rada rĕcžeschе:

„Jenož dwě mile to stej, dwě krótkej mile, štož nic zyłej, tam i hiež pej potom hodźinku pschidali — mam tam znatych, osobnych znatych, rady bych pej z nimi powjedał.“

Zymbura so w duchu hnĕwaše. „Cžehodla to hutkom njepraji“, porokowaše knjesej radźe, „budżech hinak jĕł, teź na runinje budżech z konjomaj bóle swaha wobchadał“.

„Snajmjenscha napojcz dyrbju“, Zymbura skónčnje wobožnje rjeknu, a hižom konjomaj muždy wotpinaschе. Schto jeho knjes rada staraschе? Kak by jeho dla swojej konjej mohł wobschkodźicz? A knjes rada ham to hižo dopołnowaschе.

„Nó, napoj potajkim, a potom sa nami pschijeźdź, pschenđženy so, do korczmy ani njesłuchajmy, njewupschahaj, a tak rucže hacz napojisch, pschijeźdź“, a poda so se swójbu pschi na dalšich puć.

Bjes khlĕba so bur na puć njewudawa. A njewuda so na njón ani Zymbura. Wučeže z rubischcža wulki kruch khlĕba a słupi psched konjej. Mjeo w ruku swój dobkowny nóž, wotkrajowaschе słibli a wotmĕnjejo je Dobrakej a Dźiwjej podawaschе. „To jenož mjes tym, hakle w Dobschischu, tam, dočakajtaj, tam wamaj to sarunam“. Podomnik dwaj bowaj wody pschinjeseše. Konjej lackuje, žadliwje pijejschtaj.

„S wotkel a kóde“, praschesche so podomnik a wobhladowaschе jej wós a konjej a wobjezje konjej.

„Mjanej konjej, jenož wopuschi jimaj wotschinjecz a mójetaj we wjesčkowuschim kanjenzu w Dobschischu stacz“, sarĕcka. Ale Zymbura chwalaschе. Wobzeschе, so konjej njeschkodźi, hoyž so napije, bĕži-li hnydom, bĕži-li sahy spĕšchnje. Tohodla konjomaj, hoyž khschtaj wupitoj, hižo sahy wusoy wjasaschе a hižo płacžeschе. Ssam, z swojeho pschepitka daschе a bohaty.

Prjedy hacz knjes rada so nadźijeschе — hižo korejta sa nim wrjekotascheе. Wjesoli so sahy žiwonychu; ale Zymbura so konjomaj stajnje samolwjeschе. Hoyž so Dobrak duzy na horu žedźiwje za nim wobroczi, Zymbura jeho pokojeschе: „Nó, nó, dźiwasch ho, njewĕrno. Pschipołonjo je a žłobja tu njeje, wschako wón pschindźe, a fuj, Dźiwja, hańbuj so, hłowu hacz k nohomaj wĕschecz“, a šmĕrnje z wotežkami torhny.

Konjej sa tkwiłu sabyschtaj a wotchcžewjenaj cžerjeschtaj sahy kaž wětschkej hólzy.

Bórzy so Dobschisch na wobjorje sjewi. S daloka hižo pschijĕźdźejeschе so z hłuchnym, padnym klapanjom w želeiarnjach, potom wuskoči wĕža a hród nad wobjor, nóńšk zyle městačko psched nimi njeležeschе, kaž na dłoni.

Hobrschе, tłóčcžne namĕsto so wokmerči a wulki wjesčkowuski hospodarja pschija wós do tónza. Njebĕžeche ani nawoł dwěmaj popołdnju. Knjesej radźe so wócžko sa radosću błyschcžeschе. „Zymbura“, połkepa jemu na ramjo, „zwonku Pĕšez to powsnu a w Prašy budu wo tom powjedacz z Pĕška na Dobschischu sa schĕsć hodźin, hłowa tebi a twojimaj konjomaj.

„Wobsebje konjomaj, knjes rada“, ponižnje Zymbura khwalbu wotpokasowaschе a špĕchnje wupschahowaschе. „Tak wotpočńtaj hej“ a wša tej khomotaj z konjow, wjedźeschе jej wĕsłoty dla, nĕkaje dwójizy po wulkim dworje a sawjedźe jej potom do konjenza. Podomnik rucžeschе jemu, sa to a rocžeschе so, so bo we njej postara, so by hej jenož do słowu sa wósnikow sajchoł, jĕdł a pił, kaž bě jemu knjes rada wschitkoraf, ale Zymbura so nam wo wobej konjow postara, nam jimaj žłobjo wutrě, wucžiščej, nam jimaj wowsa nałożya a ckatascheе, dóńšk jón njeschерjeschtaj. „Cžłowjek njemóže wĕricz“, pomyślí hej, „nĕchtó móże jimaj še žłobja horschcej pokradnycz a trašch hołbjam šupnycz — a tak hedźeschе pola konikow a pachaschej, dóńšk so nažraschtaj a nĕk jenož hyno dokuržowaschtaj, potom hakle dźĕsche Zymbura nam so najĕsć a napicz. Sacžuwaschе woprawdźe błód a lacžnosć.

„Tak, w tšioch sapschohoj, prjedy niž“, rjekny knjes rada, hdyž dźĕsche pó jimje ja wósnikow a sa blidom Zymburu wuhlada.

Knjes rada Miltner bĕ z radosću, kaž wopojemy. Seidźe so tu z knjesom direktorom, z knjesom justizarom, z knjesom doktorom a wschitcy powĕdachu, schto bĕchu nowego wuhlĕźili, hdże bĕchu cyli. Schto bĕchu hórnišu w podkopach na Starej Hucže a druhdże wurjli, z žonnymi starymi pjenjesami so khwalachu, štoř po nje domoj sćelechu, abo hanі je pschinoschachu, so by je jim knjes rada poždźił, pohódnik, napiłk pschećitał. To bě jeho žiwjot a tuž so cžesko z nimi dźĕleschе.

„Njebych-li justje sastajiłe jednanje mĕł, bych wostał, rady bych wostał, radłubje bych wostał, ale pschijimam pscheproschenje a duzy domoj tu sastanu, psches nóz tu wostanu a budźemy bjezadowacz.“

To Zymbura hižo njeschcerpliwje wokoło wosa w dołhich pinanych wrotach khodźeschе. Podomnik bĕ jemu narobiłe wopinał pucz a hórki a lĕžy, psches kotrež dyrbjeschе jĕcz. „Pjeć milow je do Prahi a pjeć hodźinow masch jĕcz a konjej dyrbitaj derje bĕžecz.“

Zymbura hižo cžołno morschcžeschе, hoyž skónčnje wjele po cžeżej hodźinje, po dołhim rožohnowanju a ghubjenju, so potajkim schtwórtk jeho budża z wĕstocžu w Dobschischu wocakowacz, šmĕdźeschе wujcžk. Ani z wulkotnehо hrodu, ani z krasnje tachantiskej zgrudnje, ani se šahrody, wo kotrejž bě jemu podomnik thutnje powjedał, so je tajka „kaž Schenbrun* we Wiśni“, ani z hołbjatkich hatow so njeradowaschе. Ani so njewobhladny sa wschej tej kraśnosću a jenož dale cžerjeschе k Prašy.

---

* Schönbrunn.

(Pokročowanje sleduje.)

nasć a wjeselosć a Wotrowska jednota móžo ze swojim moraliskim wuspěchom spokojna być, runje tak tež „Zernička“, kiž bohužel špatneho wjedra dla njemóžeše swój wotpohlad přewjesć. Tuž ji ničo druhe njezhrywa, hišće raz na wopyt přijěć a sej přihódniše wjedro skazać.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 7. junija 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječor wječor we 7 hodź. barometer 741, hygrometer +1, thermometer we dnjo +13. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer —1, thermometer w nozy +9. Wutłuknyło na južnu stronu wjedro. — Nóšna, kotraž nam wječera wulke dešcowe přichinješe, wotstałuje so k dołhemu ranju. Je so tohodla sajo trochu podobniše tydženju wuthorilo a Bóže žiłowčko sajo nama, cźmu jemu wohrěła. S wječora Europy wupscheńcowa so wyšina a počźina wětko tež na naše wjedro skutkowaći. Tak šmórny so přichodne dny swobodniše wjedro nadźijeć. — Julije ležedu słhadża słónčko 3,47 hodź. a khowa so 8,11 hodź. Měsačk słhadża julije rano 7,07 hodź. a khowa so wječor 11,39 hodź.

Smy žiwi w smažniku

Pytnjesch nješchto wo tym, luby krajanko, luby krajano? Sawěsće niz. Sda so, so naš tuto lěto w nastupanju wjedra bohužel sćeba. Sawalamy so do toho, so tolsti płaschćow, tak syma nam wonkach je a ś wječorom a w nozy nic lepje. To wotewrimy sajo łóčki se symslimi pozlećschćami a tyhnjemy lećzke nuts, dokelž je wopraudźe trjebać njemóžemy. Pod lećzkimi je nam syma — a hdyž njeje we łožu pschijomnje, potom sawěsće nihdźe. Je to tola jenički błeck, hdźež šměsch wocźi saudźeć za krótke hodźinki, sabywschi na wschě cźeše a wobuznosće žiwjenja. Tola błowne wěz njeje łoźo a cźłowjek. Posładajmy tola do hewak w šmažnik tak rjanje Bóžeje pschirody. — Kajti je tam wobras šmažnika. Hewak so pola žolmjachu a pomalku žita wopłodźowachu. Nětko kapa dešcźa do łcźenja rožkow, šu sćitke k semi a wulka schkoda je ś tym catarjej nastała. Kwětki ś cźicha w kucźikach a w sahrodkach steja a maju sawrjene swoje kheluschći. Sda so, jako by wschitko stejo wostało a naš njemohło swjeselicź. Na lukach, psches kotruž cźełenjesche hrjebicźka swojim cźaru, widźimy wódrjene, ś njerodźu sanjezene trawne pschestrjene. To je wobras lětuscheho šmažnika — a dale kapa derschcźik a njeběapa błónzo. Kak dołho budźe tracź a lěto pschekrocźi pokoju swojcźo bycźa a mi ani njejšmy pytnuli prawego nalécźa a lécźa! Wjedrarjo su nam wěscheźili w tutom lécźe šuchotu a horzotu. Na — hacź so njejšmy mylili?!

Daj šmažniko nam słónza pruhi,
So pyscha, kśeja, sałtyscheja
Nam seniskich honow płódne šmuhi!
Schto je nam šmažnik bjes słónza?
Wón je kśł kral bjes purpura!

*

— **Dźensa wječor we 8 hodź. 81. duchowna wječorna hudźba w Pětrowskej zyrkwi.** Pokazuje so hischće raz na poślednju duchownu wječornu hudźbu do lećznich próšl ninow. Ju wuwjedźetej Ruth Rauc (sopran) a organista pschi wulkej zyrkwi Horst Schneider (pischćele). Programmy po 30 pj., za njesałuženych a małoertnarjow po 10 pj. su pschi zyrkwinych durjach dostacź.

— **Měsačna zhromadźizna** swjatka **pschitomnych** G. D. A. wotmě so tónkróć pjatk w Delnjej Kinje a bźschderje wopytana. 1. pschedsyda Unger witasche a po wotbywcu wobkhodneho dźela wosjewi, so je 12. junija 2. wobhladanje Budyšskeje schulskeje hwězdarnje. Wobkhodny wjednik Bonk rěcźeschе wo dźensnišnim powschitkownym połoženju a dźiwasche so wobeźi na sozialnu a misowu politiku. Pschitomnych wocźakuja tež wot nowego kujerstwa, so wschitko cźini, so bo němske sozialne sawisćenje we swojej samóstajnosći a prawje sdźerži. Po tutych khutnych rozkoschowanjach wěnowachu so wobdźělnicy rjanej zabawje.

— **Jěsdnej kole kradnyli.** Ssobotu 4. junija kradnychu w našim měsće pop. wokoło 4 hodź. muzaze jěsdne kole znamki „Meister“, kiž měješche cźorne krošna, jendźelske horjeschibnjene wodźidło, žołte swjena ś cźornymi šmužkami, mały swónčeź ś dźeczełowym jopjenkom, schćerej gumijowej wobrucźi, a popołdnju ½6 hodź. na Bohatej hazy muzaze kolo znamki „Velocland“ cźisło 13 982, kiž měješche cźorne krošna, horjeschibnjene wodźidło a swónčeź pschi prědnim kole. — Wo wjeźonne sdźełenja proša kriminalne wotdźelenje w Budyschinje, Burgplatz 6, II.

S **Wulkeje Dubrawy.** (Cźežke njewjedro. Jara cźežke njewjedro rospuschći so tu sobotu popołdnju. Błysk wospjet dyri a wjele schkody nacźini, na žoho wschak njesapali. Tak błysk dyri do Wolfej domskeho a to do khćero wuskoteje antenoweje žerdźe hapytkarja Holzta, kotruž rozschěšeła, antenu dele sthornhy a potom pschesłoći do Holztej bydlenja, kdźež wjele schkody nacźini. Samo w blišcźim běrnischcźu błysk schkody nacźini. Wulki dźiw je, so so Holztej ramej niczo njesta. Wón dźe w ramej jitwi pschi pišanjstim blidźe ležedźeche. Jenoj ś rosbitej schkleńzu so wobliczu ś lohła sranj. Tola je žłuch ś tym cźerpił a dyrbi so tohodla podacź k spezialnemu łěkarjej. Pschi durjenju wuwi so tołsta mročel kura a schwabla. Nastata schkoda je se sawěsćenjom krył. W žuzkodnych twarjenjach so teź schkody nacźini. Na schuli so wucźerjej Schubertej radijowy apparat smiźi. Błysk je tež dyrił do khójny pola Praižnerej twarjenja a ju sapali. Deschcź wschak wobeš bórsy zhascha.

S **Rakez.** (Cźežke njesbožo.) Njedźelu popołdnju wokoło 3 hodźin sta so na Budyškej dróhy pola Scheschowa cźežke wobthadne njesbožo. Murjerśki wucźobnik Hanjka se Scheschowa na kole domoj jědźeše. Motorske kolo jeho pscheseźahny. Hanjka naras sajědźe na lěwo brjeh dróhi, bjes toho so by snamjo dał abo so wobhladał. Tu ś kola sće a to tak, so hrožna hischcźe měješche mjes nohomaj. W tym wokomiku druhe motorske kolo pschijědźe. Hdyž Hanjka to widźeše, wróći so sajo na prawo a motorowy sajědźe do jeho sadneho koleza. Wobaj padjeschtaj. Hanjay so noha skama. Motorowy a jeho jozuź so lohko ranischtaj. Prěnju pomoz posłuži dr. Sickert ś Rakez. Wina na njesbožu je Hanjka se swojej lohkomyślnosću.

S **Krjebje.** (Njesbožo.) Na twarje Hopjenzej hródźe sta so njesbožo. Starschi muž, kiž zyhele podawasche, sakopny so wo zyhel a padźe tak njesbožownje, so žebi na kolenje jabłuko pscheraty. Jeho dyrbjacha hnydom do bydlenja dowjesć a k njemu łěkarja sawołacź.

S **Hósnizy.** (Nowotwar.) Dawkař Pinkau je nětko tak daloko, so możachu žobotu twar sdźěłacź.

S **Hósnizy.** (Wobsedź). Pjatk wječor tu ś wóhnjej pišachu. Palesche so je žłomu krute domske dźełaćerja Ericha Płacka. Twarjenje wot měrza šem próžne stejesche, dokelž bě wobsadźeć za pscheschołk. Nimo wjeźeneje woboru běchu tu wóhnjowe wobory ś Wuhelza, Jssora a Niśkeje. Tuka so na sapaleństwo.

S **Wuldrichez.** (Njewjedro.) Ssobotu so njewjedro puschći nad našej wsu. Błysk dyri do stadła ryczeźkubleńskeho najeńka Wünninga a dobru kruwu sarasy.

S **Zybalina.** (Cźežke njesbožo.) Hórnik Hermann Michał z Rosnizy snjesboži cźežko w jamje Cźeplinje. Pěti so jwjesehu. Michłeŕ drje chazyše wuceźeknyć, pschi tym so sakopny wo kolije a padźe. S cźišchcźom pěťkow so jemu wobe nohy słamachćej,

Serbske Błóta w radiju

Njedźelu 5. smažnika so w Bórkowach přihotowašo radijowa rozprawa wo Błótach. Přednošk a rozmołwy so na wóskowe tačele zapopadnychu, zo mohle so srjedu 15. smažnika pop. w 6 hodź. přez němski sćelak reproduktować. Wotměja so rozmołwy wo delnjoserbskich drastach a nałožkach, poskića so serbske pěsnički a ludowe reje. Tež domizniska hra so předwidźe. Cyły program so zdźěła přewjedźe we serbskej rěći. Njech tuž naši serbscy posłucharjo njezakomdźa srjedu 15. smažnika žadnu přiležnosć, słyšeć delnjoserbske pěsnje a delnjoserbsku rěć přez radijo!

Sudniske jednanje přećiwo Błótowskemu rubjeżnikej

Stuthi a sajecze Błótowskeho rubjeżnika, Hendricha Kaspŕika ś Běleje Góry, běchu loni wjele kedźonoscze sbudźile. Tež my chódy w aleźišchim naskoku piśćachmy wo tutej „romantiskej“ wobsodze.

Ssobotu 4. smažnika sapocza so nětko w Khocźebuzu pschećiwo njemu sudniske jednanje psched wschitkownym sudom. Kaspŕik bě wobsłorżeny dla spytaneho mordaństwa.

Bě tu wulki nawal sjawnosće, so mjezachu stražnizy dosć prózy a dźěła. Mimo Hendricha Kaspŕika sedźeschu na lawzy jeho bratr Bogumił Kaspŕik. Pisches 20 swědkow bě pschitomnych, swjetscha Błogorjenzej. Wobaj bratraj Kaspŕikej, staj hižo wsjpjet połtkostanaj, to dla padnschstwa, wobschkodźenja, padnschneho hońtwjerstwa, stranjenja atd.

Najprjedy Hendricha Kaspŕika pscheslyschachu a wón šwoje žiwjenje wopisasche. Rěcźeschе pisches dwě hodźinje a to khćero šamokhwaleńzy a wulkocźinjaty, kaž to jeho wschitko bywa. Ma žebje šamcho sa njewinowateho, kiž na cźerpicź pod pschećiwćeńcowanjom słych ludźi. Pschipad ś hajnikom Schmjerjom, kotrehož dla wobsłorżeny, takle wopisuje: Schmjerja je jeho pjeca pschezy pschećiwćeńkował. Wón je jeho a bratra bź ś pištoln wobrosnył. Tohodla je Kaspŕik tśi króć strélał, so by hajnika satraschił. Bogumił Kaspŕik podawk runje tak wopisuje. Tśelenju pokutnu ržedu w Bělej Górje Kaspŕik takle wopisuje, so je jenoš chžył žortowacź, ale ludźo to njejsu srozumili. Kaspŕik potom teź powjeda wo njeporadźenym pospyća stražnikow, jeho sajecź. Praji, so šu stražnizy so jeho bojeli.

Potom so šwědzy pschešłyschachu, najprjedy hajnik Schmjerja, kiž bě Bogumiła Kaspŕika w holi trjechił, po tym so bě podhladne wutśele khłyschał. Hdyž bě na Bogumiła schoł, je Hendrich Kaspŕik na njeho tśi króć strélał. Pischeslyschcźeja so hischcźe wschelazy Bělogórjenzy.

Po dwanaccźehodźinskim jednanju so wunjdź wječor ½9 hodź. wosjewi. Staniy rěcznik bź sa Hendricha Kaspŕika namjetował 8 lět khłostańnje a sa Bogumiła tśi lěta khłostańnje. Tola bu Bogumił Kaspŕik winowinowany a Hendrich Kaspŕik bu dla spytaneho morjenja w tśioch padach, dla pschećiwjenja, hroženja, tśełenja a njedowolenoho wobsedźenja tśełenych bróninow k 6 lětam khłostańnje sasudźeny. Pischepytowanśka jatba so pschiličicź. Cźestne prawa so jemu na 5 lět wotpósnachu, wudawki snjese Hendrich Kaspŕik. Dźiwaju na to, so je Kaspŕik hižo telko króć pokhłostany, so jemu wołożenja wotpósna.

Hdyž Kaspŕika chazychu wotwjesć, chazyše tutón hischcźe mału narěč dźerżeć. Hdyž sastojnizy tomu chazychu sadźiwacź, wobarasche so Kaspŕik.

Tak je nětko Błótowski Karaśek w njejesćhim formacźe sasy na 6 lět wotbyty. Sda so nam, so je khłostanje tola trochu pschekrute.

Wusudźenja

§ **K helwrjekanju njesałužerjow** bęsche dóschło w posledźenju měšćeńcanskich sastupnikow 15. dezembra 1931 we Rowoselzu-Sprembergu, jako měješche so wobsamknuć wo sawjedźenju winowatostnego dźěła a pschijiwolicź wobsędźa pschipomoz za njesałužerjow. Nanjet na winowatostne dźělo a wotpokasanje pschipomoźi bęsche wulke rozhorjenje sdóbało a k trajnym wotzanjam do posledźenja dowjedło. Pschi tym bęsche so skałaś Martin Fryz Schölzel wobeźe wuznamjenił. Pschećiwno njemu stajì so khłostańništ nanjet dla kazenja domjazeho měra. Tamnischi hamtšk šud bęsche Schölzla k 2 njedźelomaj jastwa sajudźił. Wón so pschećiwo wuznadnej powoli. Krajny šud pak měješche jeho winu sa dopokasanu a sacźišnu jeho powołanje.

§ **Hižom dwójcy khłostany** pohonc Bożidar Alwin Günther ś Kamjenza, kiž w Sserbskich Pašćiach bydli, měješche so psched Budyškim krajnym šudom dla pschećiwdźenja samolwicy. Kamjenšći hamtšk šud bęsche jeho w kamjenej należnosći měźio k 3 dnjam jastwa k 9 hriwnam pjenježneho khłostanja sajudźił. Günther so pschećiwno wuznadnej powoli. Jako bęsche loni najprjedy pola kubleŕja Beegi w Jěžowje bźišć, bęsche jemu tón 26. oktobra 30 hriwnow pschepodał. S tuthymi pjenjesami dyrbjesche je w Kamjenšćej piwarni 23,10 hr. za wjesołu piwowych hłodźinow saplacźiś a na nowu wjesołu 6,90 hr. naplacźiś. Günther pak bęsche jenoš priedawschu wjesołu saplacźił a te 6,90 hr. sa žebje sdował. Jako bęsche nowy pohonc po khłodźinu pschijeł, bęsche pschešchěrowjenje na šwětko pschihlcho. Günther wudawasche, so je tamne 6,90 hr. Beegej sało wotedał, to pak Beeg ś pschihłahu wotpokasa. Güntherowe powołanje so sacźišny.

Z Łužicy

* S **Frankenthala.** (Spytane njekasanstwo.) Hdyž jaichky pjatk tudyscha wjeśnjanka šama na polu dźeśacźe, pschiźidźe k njej derje sdrascźeny cźłowjek, kiž bě žo sedały žitow pschikradnył. Chazyše měcź njenjesły a hdyž wona wušna, so nima pjenjes, žada jej wot njeje, so by so žłekała. Zona chazyše na kole cźeknyć. Zusy pak ju ś kola storhny a jej koło sebra. Zonje pak tola so poradźi cźeknyć. Mjes tym bě so zusy w blišćim łěsu šhubił. Koło namakachu w žicze.

Ziwjenjoběh cźełowojowarja

Psched schtyrzycźimi lětami narodźi so w jenej wjsy pola Seville žłabuscźke, thorowate dźeźo. Zadyn cźłowjek njewérjeschе, so dożiwi wjetschi starobu hacź někotre njedźele, pschidźe wschćem tej hižo tohodla, dokelž njeměješchetaj starschej srědkow, je khmanje wocźahnyć a ježiwicź. Lětak wschcźescźeśe starschimaj, so budźe dźeźo slemjene, wostanje-li woprawdźe pschi ziwjenju. A tola hubjene žłabuscźke dźeźo je so w běhu schtyrjeczi lět ś najžławnischim cźełzowojowarjom Schpaništeje stało. Juan Belmente, tak wón rěka, šda so buzej tej dźenża hischcźe žłaby cźłowjek, jeho delni kłucź njeje ženje zyle w porjadku byl, a hdyž krocza, ma cźłowjek sacźišchcź, so pschihotuje jemu chodźenje bolosće. Ale štej-li tónle muž w arenje, potom je wón dospołnje pschemėnjeny; hiba žo potom ś wérje njepodobnej jimawosću łóčźi.

Wo tutym cźełzowojarju wėmy, so je **wón w Mexiku a Južnej Ameriju za jenicźki měsaz honorar 20 000 puntow dostał.** Psched schtyrjomi lětami wojowaŕ pschi wubėdźowanju w Barcelonje cźeśko snjesbeźi a njechasche wjazy wojowacź. Ale pschiwabnosći wubėdźowanja je so tola jako pschežyłna wopokasała: tutón muž wustupuje sajo porjadnje a žneje šnowa šławne wuspěchi. **kł.**

Najnowiše z cyłeho swěta

— Wuhlady na wjedra ja jutśischu žrjedu: Ssmėmy pomérnje rjane, płónzne wjedro worjentowacź.

* **Wojerśki automobil ś Hamburga,** ś 25 **muzemi jėdnecho regimenta 14 wobdźelenych, so njedźelu pola Schlesswiga do wjerhanja da a so powróći, so wojazy pod nim leźachu.** Pschi tym so jednacze wojakow khętro srani.

* **Młodostnemu wandrowskemu ś Porheinjeke běschtaj so sadny Kamjenizy druhaj wandrowskaj pschisamknyłoj, kotrajž žebi w leźu wot Porheinjana nadobo pjenjesy zadaschtaj, jemu ś wótrej britwju hrožo. Dokelž nadpadnjeny nochzyschе swoje pjenjesy dobrowólnje wudaći, je-ho na semju cźišnyschtaj a jemu pjenjesy wudrěschtaj. Nadpadnjeny do blišceje wsy běżeschе a so ś nékotrymi wobsłužerjemi za rubjeżnikomaj puschći.** Zim jo poradźi, pachołkow dosćěhnyć, a jeju policiji pschepodaś.

* **Nad lětaniscźu w Johannisthalu pola Barlina so pjatk lětadło lětarja Gabriela smrócźi a ś połnym wotmachom na kromje lětaniscźa stejazym laboratorium Tennlerej dźełarnje padje, w kotrymż nėhdźe 80 žónskich pschistajenych dźełasche. Lětadło ś wulkim wrjeskom tśechu pscheraty a ŕjedź do dźełarnje padje. Mjes tym so lėtaŕ ś lohkimi stranjenjemi wotendże, so jena dźełaćerka tak cźežko srani, so na wjesbje do khorownje wumrije. Pod lėtadłowymi rospadankami schtyri cźežko sranjene dźełaćerki wucźejachu.**

* **W Neaplu w Italiskej je ś rosbuchnjenjom sklada artillerijeke unizije schćerej wojakow morilo a pjeć so cźežko sraniło. Wotdźelenje je artillerijow pschibohy je postrowjazemu tśełenju za ŕjedźeń wustawineho dnja cźinjeschе, hdyž sklad munizije rosbuchny.**

* **Mexiko je žo ś cźejim semjerzenjom podeschoł. Nėhdźe 500 wobowo je pschi tym žiwjenje shubiło. Po dróhach je wobihad njemóžny, dokelž šu so ju sdźěła pschepadle. Blišćich powėścźow hischcźe njeje dóschło.**

Wólby do mecklenburgskeho šejma.

30 : 30.

Po nowym knjeżerstwowym wólbnym wunoschku njeżu nazionalni sozialistojo absolutnu wjetschinu pschi wólbach dospěli. 30 nazionalnym sozialistiskim sapósłanzam 30 sapósłanzow wschćich dwuch stronow napschećiwo steji. Pschi wólbje šu žebi dobyli sozialdemokratoju 18 šydłow, kommunistojo 5, nazionalni sozialistojo 30, měšćeńcanske dźěłaze gmejnstwo ŕjedźiny 1, němšćanozionalni 5, dźěłaze gmejnstwo nazionalnych Mecklenburgskich 1.

Němski hlós wo IX. wšosokołskim zlěće

Wulki IX. wšosokołski zlět w Prazy, kiž so wotmě̌je w junuju a julíju t. l., zbudźi kedźbnosć nic jenoč słowjańskich narodow, ale cyłeho swěta. Też Němcy so z nim zaběraju a też němsko turnaństwo tam póscełe swojich zastupnikow. W 19. čisle časopisa „Deutsche Turnerzeitung“, kiž wudawa Zwjazk němskeho turnaństwa, wozjewi so dołhi nastawk wo wuznamje Pražskeho zlěta. Napisa jón prof. Wünsch z Prahi a podawa w nim najprzedy rozprawu wo rozměrnych zlěta, wo zlěćišću, wo liěbje zwučowacych a hošći atd. Ale spomina też na zakładnu myslička zlětowoje sceny. Nastawk skónči z tutymi sadami: Budźe to wěsće jara dźakny nadawk, za cełozwučowanskich wotrjadnikow kaž też za hudźbnych znajerjow přirunać wukonjane dźěło na zlěćišću po jeho wuskutkowanju, zestajenju a po zwisku cełnych wukonow z jich hudźbnym přewodom. Sokoljosu znaći mištrozo w přewjedźenju a wuhotowanju swojich swjedźenjow. Stóž je raz wopytał jedyn ze sokołskich zlětow, tón zaprěima, što wón we swojim jadrje woznamjenja. Tajke předewzaće zo swojej mócnosću rozbudźa cyły słowjański swět, kiž so w połnej liěbje zhromadźuje, hdyžkuli Sokoł jón zwoła. Wjedniey Sokołstwa pytaju w zlětowych swjatočnosćach wjacy dyžli hole poradźenje wotmysleneho předewzaća. Woni wot zlěta też wočakuja wučišćenje a znadobnjenje cyłeho zjawneho žiwjenja. Jim je zlět srědk k skrućenju šlachotnych myslička a zasadow. Stóž znaje móc a wuznam Sokołstwa we češkosłowakskim narodźe, tón na tym njedwěłuje, ze tuto próceowanje budźo krónowane z wuspěchom a poradźenjom, kiž wěsće zasahuje też šěroko a daloko za mjezy zlětowych dnjow.“

Jo to skónčenje rozumny němski hlós wo Sokołach a sokołskich zlětach. Powšitkownje dźě w němskich nowinach a časopisach Sokołow rysuja jako djabołow, kiž ničo dale njechcadźa, hač Němcowstwo z pjenkom a korjenjom wutupić. A su ludźo, kiž hišće tajki njezmysł też wěrja. Najbóle pak ćerpi pod tutym bjezmysłnym a zlobom směšnym přisłodźenjom serbski Sokoł. Hač so hdy wěrnosć wo słowjańskim Sokołstwje a jeho idealnym, šlachotnym próceowanju w službje čłowjestwa też so dobudźe do šěrjeje němskeje zjawnosće?!

Wohnjowobornistwo

S Boschcy. Njedźelu wotmě̌ dobrowólna wohnjowa wobora sa Boschcy a Zyšcy swój lětny zjawjedźenja pola Rjenčca. Wěsche přichišćo wjele pěšcećelow woboru a towaršichow šusedneho woboroho. Kommando běšche so sa dobre wuhotowanje swjedźenja postaralo. K zjawjelenju hłuščesche tu hamo też karusel, kiž dźěćom wobzbite wjeselće přichilotowa. Dorosćeni a mlodźi tźělachu, kulachu kehele, cźumpachu so abo jědźachu lós a druhe thłóšćežeńki. Wjedro wschak hač do wječora pšećeće wosta, skónčnje pak dešći swjedźeń pod holym njebjom sastajł. Popołdnju rejowasche so wankach. Woborna kapała postrěhi se swojej hudźbu rjanu zabawu. Wobdźělnizy wěsće hišćese dołho na rjany Lěćny swjedźeń spomnaju.

S Raschowa. Přenje duy saschłeho tydźenja postajischtej gmejnska wuschnosć a hamtske hejtmanstwo smužowanje dyrbjenskich wohnjowych woborníkow. To so też po „pšechodnjim pšcźowjedše. Kommandant Schurik wot Raschowskeje dobrowólnje wohnjowoje woboty běšche instrukciju pšchewjsał. Pšchitomny běšche tź wjelgunjanosta Sošch.

pšchikasasche, ichto ma so cźinić. Selkirk wuhlada stadło dźiwich kosow, kiž stejo wošłachu, dyž wuhladachu to spodźiwne stworjenje na dwěmaj nohomaj. Selkirk do nich tšěsesche, so by měł mjazo a kožuchinu. Ale bórzy wjazy procha njemějesche. Přejedy bě Schota hischcze mošł bźi wohenł sadźełacł z prochom a bźi natwarićł bydlenje se kosazych kožuchow. Nětko nawukny bźi dźełacł wohenł se pomocu kijeschkow. Wulke myšese jeho bydlenje wobtšehowachu, wschudźe so sadobywachu, mjasło jemu šekrachu a kožuchi nahrymsachu. Selkirkej žiwjenje cźešce cźinjachu. Tuž wón s cźešcemi mjasa pizowasche dźiwje kacźki na kupje. Bórzy tute so k njemu mějachu. Na to wošchnje woiby wulke myšese. Kósy pat buchu płóšchiwe, wschak njewěđžachu, so wón nima wjazy procha k tšělenju. Ale se jahodami a selemi šamymi njechašche Schota so žiwić. Tuž so pschikradny k stadłu, wali so na njo a jene kłašatko žive spopadnje. Bórzy bu mischtr w spopadanju žiwych kosow. Tak mějesche bórzy stadło skłudženych kosow. Sa 3 lěta. Bź so jeho nóž wottrjebał hacź na khwótku. Na brjosy bź Selkirk namakał želesnu wobrucź. S njeje bźi pschiprawi s wulkej prózu nożojty grat.

Wo dnju šamotał šedźełsche na wyšoki hórzy na kupje a hladasche, hacź něhdże žana łódź njeschibźe. Skónčnje też so bliźitej dwě płachtatej łódźi. Selkirk wułki woheń sapali. Ale łódźi so šhubischtej we wječornej kurjawje. Pšches zhłu nóż Selkirk na hórzy cźakasche, nowe walcźki drjewa do wohnja mjetasche. Dźeń šwitasche. Schota bź so šthował w kećkach. Wobhladninny so pschibliźi cźołm. Wěchu to krajenjo se Schołkeje, kiž Selkirka wuthowachu. Schtyri lěta a schtyri mězacy bź tu pschebywał na tej kupje a rěcź bź nimale wotezinał.

*

Selkirk bu njeźmjertny. Je dał motiv k šławnemu romanej: „Robinjon Cruśoe“. Kupa Juan Fernandez bu Robinsonowa kupa. Pšcheo Selkirkom a po nim su mnohy rozbitnizy tu pschebywali w šamocze. Aleksander Selkirk wschak bź jenicźki, kiž dobrowólnje bź so podał na tutu kupu.

Z Kamjenskeho wokrjesneho wubjerka

Wokrjesny wubjerk Kamjenskeho hamtskeho hejtmanstwa ześo so hrjedu 1. junija k swojemu poźedźenju.

Hamtski hejtman sdźěli, so su na Budyšk–Kamjenskej autobusowej cźarje so dokhody w měsazu haprleji 1932 wotpisał dokhody spadowše. W měrzu wuchišnje njedostatk 1164,31 hriwnow a w haprlu 1918,22 hriwnow.

Wokrjesny wubjerk wuradźowaše wo hospodarskim planowanju wokrjesneho swjasła hamtskeho hejtmanstwa a wokrjesneho doma w Jěžonju na liźiwke lěto 1932. Sdźělnje wudawli hospodarskeho plana wokrjesnego swjasła wuchinja 2 476 710 hriwnow. S wokrjesnym dawkom na so swjesći 736 000 hriwnow. Hospodarski plan Jěžowskeje wokrjesneje sstaratuje wotsamknje so s 97 700 hriwnami (loni 112 730 hr.). Wobaj hospodarskaj planaj pschedpołožitaj so wokrjesnuju rjadnej, kiž so 16. junija doh. ½12 hodź. sešoże.

Poda so dale rosprawa wo wokrjesnej mlodźinowni w klóschtrje Marijnej Hwězdźe. Wona njeje tak jara pod hospodarskej nuzu cźerpiła, kaž druhe mlodźinowny. Měsesche hano 267 pschenozowanjom wjazy, dozpła 3 463. Mlodźinownja so je šamostatnymi dokhodami sožerźi, runje bźehu wone wo nźhdźe 14 prozentow nížše poruno lonšchenu.

Prubowanje hasćeńskich pschizwanow w gmejnach Kamjenskeho hamtskeho hejtmanstwa je so dotal kóžde pjeć lět stawało. K temu je wokrjesh do pjeć podwokrjesnow dźělenj, do Halschtrowskeho, Kamjenskeho, Kinsbórskeho, Pančanskeho a Połcźanskeho. S wošebitnych pschcźinow pak je so pschez některymi cźłami pjeśtkow pruhowanje spuschćiło. Sdy by so to saso sawjedło, wobsamknu wokrjesny wubjerk, so hochu so wohnjowe wobory Pančanskeho podwokrjesha w lěće 1932, Połcźanskeho podwokrjesa 1933, Kamjenskeho podwokrjesa 1924, Halschtrowskeho podwokrjesa 1935 a Kinsbórskeho podwokrjesha 1936 pruhowale. Sa pruhowanja woborow Pančanskeho wokrjesa postaji so wopalny direktor Nowak w Kamjenzu.

Mjez druhim dowoli wokrjesny wubjerk wjacy sakoh wo podawanju wotschkodzenja słužbnych wudawkow gmejnskich sastupnikow a gmejnskeho starschiho w Sserujanach.

Gustav-Adolfski swiedźeń w Biskopicach

S Bjerkowiz. Lětny swjedźeń Dźěrdźanskeho hlownego towaršstwa evangelskeho Gustav-Adolfskeho wustajenja witańske so hobotu s posawnami z wěže a njedźelu rano se swjedźenskim swonjenjom. Temu pschisamknu so Gustav-Adolfske swjedźeńske kemschenje, w kotrymž farar lic. theol Imgreitschneider s Ebrdinga w Hornjej Austrifej předowasche. Sběrasche so Gustav-Adolfska kolekta. Pschisamknu so kemschenje sa dźěći. Farar D. Blankmeister s Drježdźan mějesche wjeršor we słowjanej zyrkwi, kotrejež wóza běšche se 4 wulkimi elektriskimi wobswětlenymi kichćemi pyschena, šwětłowobrasowy pschedowšchi „100 lět Gustav-Adolfske towaršstwo“. Na pódźelu běšche postajena sława na hłowna zhromadźizna s pschednoschkom wo Ssedmohorskej, s rosprowu a wotłoženjom wo wjeršchim daru luboscze sa wobady w rozprošenstwu, składowanje swjasła Gustav-Adolfskich žónskich towaršstwow a towaršstwow młodych holcow narańcźeje Sakskeje, zhromadny kemschkhód a swjedźeńska Boża słužba, hudźba na torhoschczu sjednoczenych posawnistich chórow s Bjerkowiz, Porchowa a Wjasonźy a wulka ludowa swjedźeńska zhromadźizna. Město je wuppyschene s cźełnymi wrotami, šelenymi płetwami a thorhojemi.

Wona rozumi jejka kupować

W klamach witkowarja Worjecha bu jejka na pschedań. Němske, holandske, wuherske, žerbske jejka. Jejka k picźu, zyze cźerstwe s hnědźa; też trochcźe starsche jejka k warjenju. Na kónzu symy steja składnostnje bohrste hubaze jeja we wukładnym woknje. A něchto poždźichu, dyž je cźaš za to pschichoł, jako-wošebita khłóschcźenka a žadnosć, rjane krjepjene schcźejcze jejka, kóžde jenotlive drohotnje a rjenje sawite.

Witkowar Worjech khodźi w cźistym, bźlym kitelu, kaž bo to w tutym powołanju zwučene.

Tu pschihódźe jeneho dnja žónsta do klamow, s wulkim, próżdnym kochom w ruzy.

Wón thwata jej napischcźo.

„S cźim móju posłužić?“

„Jónka popładnje na polne polzy.

„Posta jejkow bych wsała.“

Witkowar Worjech pschebźeži klamy, so by s požadanymi jejkami posłužił.

„Ale“ — wona hnydom pschisposni — „mój muj ma spodźiwne pschiwuczenje. Wón je mjenujz jenoj jejka, kotrejž su cźorne kury snjesłe.“

Tu sezahuje witkowar i ramjenjomaj.

„Wobšaruju, to njemóžu šarucźicź. Hacź dotal njeje tym so hischcze sa to sajimował, hacź njeśu jejka cźorne abo běłe kury.“

„To mi ničźo njewuczini. Ja so na to wusteju. Namakam hižo te prawe.“

Wón cźini jej hnydom rum sa pschedawanim sidom. Wona pscheryje nětko jenu polzu sa druhej. Wza šebi dwaceći jejkow do ruki, prjedy hacź je jej jene prawe a šebi je do kosha pokoji.

Witowar tepta wokoło njeje. Troschku šamjerjany. Dotelž staji wona zyle klamy na hłowu. Ale je też troschku wcźipny.

Skónčnje je šwoje posłta jejkow do kosha šładle wucźehnje móschnicźku, płacźi.

Pschihotuje so woteńcź. Tu njemóže Worjech šwoju wcźipnosć dleje šludźicź.

„Ssušodźinka“, wón rjekny, „tak dołho hacź móju so dopomnicź, witaju hižo i jejkami, ale hacź do djenišnjcheho njepschihódźech hischcze sa tym, kak rośelnawa cźłowjek cźorne wot běłych. Pscheradźcze mi to!“

Tu jamkota wona je šwojimaj mudrymaj wócźemaj: „To su štajnje te — wjetiche!“

Wostaji jeho stejo a so wotkali. ja.

Hamtske wozjewjenja a nuzpis

Wschedźewjasća
k měšcźańskemu wulkemu tšělenju

w cźasu wot 3. hacź do 10. julija 1932:

Hudźbne poskiczenja, spěwne pschednoschki, wustajenja, reje a hrowiske sawjeselenja, wuhrawanja atd. na Tšělniku šmědża so jenoj potom wotmcź, hdyž je pschedewjacźk pridy dowolnosć policije dostał. Tajomnuju je korcźowanjenje a drobnowikowanje s pakazom na Tšělniku jenoh tym dowolene, kotšiž maju k temu wobšebne dowolnosći.

Prózdniwy wo dowolnosć maju so najwobšišchu hacź do hobdy 25. junija 1925 měšcźańskej radźe, policajskemu hamtej na radnizy po 1 šhodźe wó šhwje cźašu 3 s pschedpołożenjom trěbnych wupokazanych papjerow sapodacź.

Pola wamknjenje šłužbneje wyschnosće su wupołożene powschitkowne policajske postajenja wo dowolnosći pschedewjacźkow k wulkemu měšcźańskemu tšělenju, wo šestajenju, wobswětlenju, wupyschenju šalow, buchow atd. na Tšělniku s 12. septembra 1914 k wobšłužbanju, na kotrež so tu wobšebje pokazuje.

Pschecźiwjenja pschecźiwo tutym postajenjam so, dalokoš so powschitkowne khłostańske postajenja njenarušuja, s pjenjesnymi hacź do 150 hriwnow a s jatbu hacź do 14 dnjow khłostaju, nimo toho maju pschecźiwjerjo wocźekacź, so so jim jich wobšhodi atd. sašłaji a jich wobšhodne mašnosće šamknu.

W Budyšchinje, 3. junija 1932.

Měšcźańska rada, policajski hamt.

Plany wo druhim dźělu rjadowanja Albrechtskeje cźi wot pschewjedźenja Porschisko-Budyschinskeje wulnyšcźe hrjebje pschez Albrechtsku rěku pola šahonow cźišła 220, 222 a 223 Budyschinskich tcźownoschcow a narańcźeje wjeseje kromy Kraka je šinanzne ministerstwo dowolilo a je k wobhladanju na Budyškim hamtskim hejtmanstwje wupowěšnjene. Wono ma so hnydom pschewjesć.

To so po § 24 wotsł. 2 w šwišku 1 § 33 wotšt. 1 wobowdho šakonja wosjewja s namołowjenjom, so bychu so pschipadne wschcźiwjenja wot dwě njedźeli wot dnja wudaća tuteho wosjewjenja podpiranemu hamtskemu hejtmanstwu šapodałe.

Wobdźělceni, kotšiž so w tutym postajenym cźašu nje samołowja, słužbja prawo šo hórschicź.

W Budyschinje, 28. mej 1932.

Hamtske hejtmanstwo.

Barlinsku dźělarnju wopačnych pjenjez wuzbělnyli. W Barlinje zaja policija wumělskeho molerja Waltarja Pahla, kiž je wósom lět dołho pjenjezy falšował. W tutym času je wón znajmjeńša za 50 000 hriwnow 10-, 20- a 50-hriwnowske papjery falšował. Na lěwicźnym wobrazu widźimy hydlenje wopačneho pjenjeżerja. Na prawicźnym wobrazu kriminalny zastojnik zajateho do jatby wjedźe.

Přiloha k čisłu 131

SERBSKE NOWINY

Wutoru 7. junija 1932

Holandska morju wudrěje rubjeny kraj

Holandźenjo maju pśiśiłowo: „Bóh je stwoŕił zyły śwět, jenož Nižoserńsku niz, ta śej stwoŕjachu Holandźenjo!"

A wopraudźe, njeje na ławcy skoro žadyn drugi narod, kótaž by tak sažałke a wiśelnje wojował wo swóju semju, kaž runje holandśki lud.

Najbóŕšchi njepśeśeśel Holandźanow je jich ruchow, pśiśed kótarymž dyrbja wo mjeźe na kedźbu bjes pśestajenja a z kótarymž bóžo stajnje wojuja wot toho cźasa, so wón sažądlichu w Nižoserńsku. Tutón sažałk a zurowy njepśeśeśel je morjo . . .

Holandźska bź jónu wjele wjetśicha, ale wjele holandśkich krajow je nětko potopjenych z wodu Pólnócnego morja. W źrjadnym wěku źu žołmy tute kraje pódkrowaś a dale wjazy kraja storhachu wot pobrjoźowu do wódow.

Hatle nětko je ho Holandźanam se samkranjom Zuiderskeho saliwa poradźiło, morju wótdobyś dźěl toho, schtoż bź rubiło w pózledninaj lětstwatcomaj.

Stawizny wuśuśchenja Zuiderskeho saliwa su zajimawe. Najprjedy bź tu wotpohlad, wudrěć morju sakn wšchón rubjeny kraj. Projekt pokładaja fišiśce ze 17. lětstotka. Ale hatle kónc 19. lětstotka jewja ho konkretne plany Holandźanow, Klopenburga a Faddegouna, kótaž chcychtaj teńorunja zyły saliw wuśuśchiś. S teho cźasa ho wośewi wjele projektow, ale hakle, hdyž inźeńer Lely wša dź do ruki, naby nałeźnoś konkretnych formow. W l. 1918 dóńdu nětko inźenjerjo Lely nadawk wot kněžerstwa, swoje plany stajiś do skutka.

Najwažńiscka pśiśiźina, kótaž pohnu kněžerstwo k tutomu rozsudźe, je położenje holandśkeho rólnistwa. Kóžde lěto stuja płaćiśiwa teńownoscow, póda ho dale bóle rozkuśuje a je tu smjer, kótaž haji bóle zagrodniśiwo, z cźimž by rosła wotwiśnosć Holandźskeje wot zuśeho dowoza. Holandźska trjeba wjazy semje. Zuiderski saliw śmźe po wuśuśchenju 224 000 ha semje, tak ho Holandska powjetśi wo 7 prozentow.

Zuiderski saliw ma ho sawrćeś z pomocu wulkeho haćenja, kótaž wot městačka Heldera do kupy Wieringen a dale do Zuriga w Friśiskej wjedźe.

Zuiderski saliw (Polosuśchi saliw) ma ho na to wuśchiś pśicheměniś do jězora, w kótarymž sažy ź natwarjenjom napśejowu maju ho dobyś schtyri wobhaćene nižiny (Polder). Mjez tymi nižinami buźa haćenje, kótaž města swjasaju z morjom. Wot města Amsterdama pojedźe kanal pśichs jězor Ijssel do słotneho saliwa a pśiches puśeśeńcy we wulkim haćenju do Pólnócneho morja.

Schtyri nižiny (Polder), kótaž ho twarja z pomocu napśejowu, budźa w pśenim cźasu jara nitke jězora, kótaž na najhłubšich městnach budźa kóły 4 m głuboke. Woda z tych jězorow ma ho wukumpaś do kanalow. Klumpatwy budźa ho cźerśeś pak z pomocu wětrnikow, pak z pomocu motoŕy. Nowa póda, kótaž ho takle dobywa, wobsteji z cźeśkich abo lažśich jilow, kaž teź z pśijatych jilow, kónćnje teź z pochodźeje semje. Płaćiśina sa jedyn hektar kulturneje pódy hromadźe z hospodarskim twarjenjom budźe wokoło 4 500 hr. Wudawki za wuśuśchenja saliwa wuczinja 360 mil. holandśkich złotakow, hdyž nowoje semje pak budźe 510 mil. zł.

W l. 1927 sapoczachu z twarom haćenja. Twarjenjesche bo dokóńcźeś w l. 1934, ale poradźi ho, jón dokóńcźiś hižo dwě lěcze pśedy. Haćenje je 30 km dołge a 100 m schěroke. Wono ho twarjesche na takle wobkrucźenje: Na dno morja ho na sakład jilow a hliny, wobwjerdzeny z pałchinami a kamjenjemi, nałapuja worschty pěska, jilow a hliny. Swonkowne boki haćenja su pódy wobwjerdzene z pałchinami a wyschcy z kamjenitym pleśrom. Zyły material, z kótaryž ho twarja, dowjazuje ho z pomocu bagrow z morja. Wobźo a w nozy bagry bjes pśestawki dźěłaju, wudobywaju pśiś a nałapuju haćenje. Po dokóńcźenju haćenja śćěhuje dalsche dźěło. Maju ho tu wutworiś puśćeńcy a wiśate mosty, kótaž moža łódźe pśepuśćeś. Po haćenju ho natwari żelesniśka cźara z Holandźskeje do Friśiskeje, dale dwě autowej dróhy.

Mjez tym, so ho twarjesche wulke hłowne haćenje pśiches Wieringen, to hižo dźěł Zuiderskeho saliwa bu we l. 1929 sawjerany z mjeńšim haćenjom. Tutón dźěł ho pśedy mjenowaśe Wieringsti saliw. S njeho nasta kunsthny jězor, kótaž ho do l. 1930 dopołnje wuśuśchi. Tak hižo w l. 1930 ź tym dobychu 20 000 ha póda.

Nadźijamy ho, so Holandźenjo njepopuśćeja wot swojeho pśichodnjeho cźasa a so najbaś wulke finansne sadźěwki wulkotnu wěź dokóńcźa. Je tu hišćeze wjele dźěła. Ma ho twariś nałapy za te tśi nižiny, ma ho ź nich wukumpaś woda, póda wuśuśchiś z mnohimi pśiměrowanymi a hrjebjemi, ma so semja rozdźěliś a pśihtotowaś, so mógła ju pśichodnje hotowa sajimaś. Maju ho natwariś twarjenja. Je to hobrite dźěło, wobžoby w cźasu hospodarskeje kriźy. Ale Holandźenjo žu zasaśi a wiśelni ludźo, tak dźe teź dobudu w tutej bolhej wójnje z morjom. A ź horduscu budźa potom móc rjec, so žu śej dobyli kraj niz ź mordarstwa brónju a namocu, ale ze *spramnym dźěłom a njetrowitnym prózowanjom.*

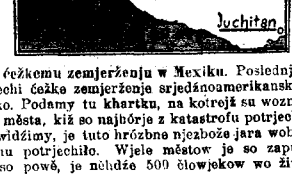

K cźežkemu zemjerjenju w Mexiku. Poslednje dny potrjechi cźežke zemjerjenje srjedźanoamerikanski kraj Mexiko. Podamy tu khartku, na kótarejž su woznamjenjene města, kiž su najbórje z katastrofu potrjechichu. Kuž widźimy, je tuto hrózbne njezbože jara wobsěrnu krajinu potrjechiło. Wjele městow je so zapuśćiło. Kuž so powź, je nźehdźe 500 cłowjekow wo źiwjenje pśišło.

Haćenje, kiž Zuiderski jězor wot Pólnócneho morja dźeli. Wobraz dawa nam pohladaś na nětko dotwarjene hłowne haćenje, kiž mjez kupu Wieringen a hollandskej provinen Friziskej w lěta trajacym dźele natwarichu a kiž wot nětka Zuiderski jězor na pśeco do krajneho jězora pśemjeni. Z wulkim dźěłom a skutkom civilisacije tysacy kósnych kilometrow wusušichu a do płódneje rólneje zemje pśewobroćichu.

Swójbne powěsće

Sedmdźesat: Hana Kokina rodź. Budarjec we Budyšchinje, 61 lět, pohrjebanje je dźensa wobeńdu. — Jan Jurij Hermann Sewora, wjesnjanjasta na wsy. we Bukecach. — Korla Bjedrich Arnošcht Mâge we Brěžni pola Kamjenza, 85 lět, pohrjebanje budźe jutśe pśi połdnju pop. 3/4 hodź. we Lěskarjecach. — Pawlina Ujšowa rodź. Schołcyk we Lubiju, 54 lět, pohrjebanje budźe jutśe pśi połdnju pop. we 2 hodź. — Adelheid Klara Selma Schmidtez we Lubiju, 34 lět, pohrjebanje budźe jutśe pśi połdnju pop. 1/3 hodź. — Aurora hordź. Greinerowa we Wětej Wodźe, 75 lět, pohrjebanje budźe jutśe pśi połdnju 1/25 hodź.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler we Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Doŕman Budyšinje. — Za nawałtk: G. Janak w Budyšinje.

Robinsonojo

Hižo jako dźěśći žmy dźe cźitali błahownu powźeśe jenadźelskeho spisaćela Daniela Defoe: „Robinson Crusoe". Daniel Defoe mějesche ze swojim romanom tajki hobrśi wuspěch, so wo nim mnohy spisaćelźo śpijachu dalsche „Robinsonady", kiž běchu mjenje bóle wumyślene.

Ale eksistuja teź wopraudźite Robinsonady a wopraudźiśi Robinsonojo a wo tajkich chcemy tu powěsćaś.

S prostnjenymi stawami Ruśojo śleśechu ze swojej wiśateje, nitke tkalupy na narańśchich pobrjohach Spitzbergow. Potom dźěchu cźi schtyrjo k morju. Stary nawóžowaŕ druhich honjesche. Jich łódź bź w ledźe wjasnyła a nětko jednasche ho wo to, wobžadaś łódźicu, to hyšće nadeschli kraj a to kraj se starej tkalupu, w kótrejž mógli snajmjeńscha nětkotre njedźe bydliś. Ale hdyž dóńdźechu k brjohej, pśichwalapjeni stajo wostachu. Lodowe schkruty, pśiches kótrej hišćeze wožera běchu pśeschěli, bźchu ho minyle. Cźełowne morjo bjes lodu bu wupiśchtrěwaśche haćk horizontej. A nihdźe žana łódź, žanc žiwe stworjenje. Pśiches sažnźe-ne skały wopuśćeni khwatachu k brjohej. Ale cźicho jim pomhaśche, so po puśćej kupje žałosćachu a wołachu: łódź bź pśiject. Tak wbohy so śrałeni wrócźichu k swojej tkalupje. Tu dyrbjachu nětko wołtaŕ, śami na puśćej kupje.

Najprjedy śej tkalupu wopaŕśejachu. Ale jenož liśchawa tu rosćeśeśe, ź njej schkłokoty a žłoby satukachu. Mjeńšto procha a kullow hišćeze mějachu, ale jenož na 12 wutśełkow. S nimi dźěwaśe žobow (Reuntiere) zastśelichu. Tak haćk na dalsche njetrjebachu, hłodu mrěć. Namakachu teź pśichi morju śpody pěska korjenjaź, z kótarymž śej wobeń sapalichu. S nich śej teź pśeże hlebitoze bróńje wudźełachu. Morjo bź nźotore dnki pśichipamiło. Serśawe hospoźe w nich běchu. Te mějachu za wopuśćeśe-nych wjazu hdinoseśe, dyžli rysy floto. Na wohnju je pśechowachu na zlebjowe kónćeli. S tutymi bróńjemi su łódźicu dachu do bźeho mjeńšeja. Po dołhim wojowanju łkónćnje je jim poradźi, złoćo złonźowaś. Se śmužiśchich žilow mjedwjedźa pśichiprawjachu śej traun za prok, a z tutym nźto śelachu kloti na hłoby, tśichi a mjedwjedźe.

Pśichidźe dołha polarna nóc. Wopuśćeni łódźnicy běchu fraženi, hbestróśchni. Cźołnźo ho wjazy njezwykaja a jim ho tola tak fnyśkaśe za śwéćlom. S hlinu wudźełachu śej śchalku a ju pjeśnicu je hobjazanu tukom. Mógše ju kótuny běchu na brjoh sunjetale konóp. S njeje łódźnicy śej fitźoh pśichiprawjachu a tak mějachu fnamjeńśka lamptu. — Mjeńšto lět bźe minuły, Jedyn ź Ruśow bź mjez tym ź rozsźedźenjom wumrěł. — Mjez tym bź konop ho dopałała, so ź swojich kóschlow Ruśojo łužoh pśichiprawjachu. Drasta bź hižo dawno rozpadała. Ale ź kóżuchow hobźo a liśchkow śej nowu drastu śeschiwachu. Kaž dźiwje, kóżmale potwory běchu cźi tśo żiwi. A stajnje hładachu woni na morjo, hač njepśichiźe pomoz.

Dnja 15. junija 1749 śrażowaśe starý nawóžowaŕ Schćeśpan Warapow. Hłada a hłada a wopraudźe, kónćk jeźełorn ho pokaże na wobsorje. Nje je mylił. Ruce khwata do khałupy, hdyž towaŕśicy dŕemataj. Budźi jeju. S palazej schćepu w ruku khwataja na brjoh. S kóżuchow śej pśichiprawja khorhoj a kiwaju, kiwaju. Płachtata łódź ho bliźi — sa 6 lět a 3 mějachu buchu Ruśojo sažy wutkowani.

Jich łódź pak, kótaraž běchu wopuśćeźili, ho nihdy wjazy pokazała njeje.

*

Kapitan łódźe „John Bull" pódpła cźołm k małej kupje na połnocy wot Queenslanda. Njemźejach na łódźi wjazy wjele wody. Mjeńšto hodźin pośoźiśchu sažy ho cźołm wróćiś se śnćami wody.

A ludźo, kiž běchu ź cźołmom jeli ke kupje, rosnódźom powźedachu, so mjes Cźornuchami na kupje teź běchu bźeli cźełowjek. Nakazjera łódź wupósła ozdwjerć cźełmow k brjohej, so bychu bźeho wukhowali. Po dśełźich cźornuschi cźełkachu a bźeho pśichwaśeśeju łódźnicy na łódź. Wón na praśeńscha nicko njewotmołwi, ale wosta nimy a ho teź po soźu drubich bojesche. Skónćnje jemu podachu tafl. Tam wukt ź njeśepym pitnom pśimki mołowaśe. Ale nichtó je wucźitaś njemóžeśe.

Hatle sa mjeńšto niedźeśe łupjeźki wyjchł swójna, so je to framzouška rěć. Hdyž potajtim ź zaibałom franzowźzy rěcźachu, wo soźu wotuźi. Najprjedy orje jenoh njeśeto błowcźkow rěcźeśe ale po mjeźin sažy mateźcźinu zyłe wobtwjaźśeśe. A nětko swój wośmo powedaśe. Mjenowaśe bo Narzisy Pelletier, bźeše žyn schenya a bu ź 12 lětami łódźny wuczeńc. Łódź, na kótrejž bźeše, śmjeśeła. Wobžadała bo mógnjeje na kraj wukhowaś, ale tam druhy młodeja Pelletiera pot sawutłenego wopuśćeźichu. Australiźenja běchu śmjelnjichi dyžli Europźenjo. Tak bźeh hólc bź hromadźe žywy ź cźornuchami a wot nich wschelake nauku. Kak dołho je pśichbywał njes dźiwini, njemóžeśe rjec. Mjeńšto sa to, so je prastarý cźełowjek a so stat starjchej dawno hižo njebo.

Sśedźatku bale. Łódź „Śwjaty Pawoł" bź w l. 1858 śmjeśeboźka. Potajtim bź łódź 30 lětny cźełowjek 17 lět pśebywał njes cźornuchami.

Druhdy bośo honjesche wo sajchłym rjanym cźasu njes cźornuchami.

*

Kapitan Stradling a morjak Seffirt, cźełowjekaj bźchtaj na ło kaž poš a kćeka.

„Schtoha sažy chcecźe?" sabórcźa kapitan, dokuł Seffirt sažy cas k njemu stupi ź próstwu.

„Wukadźeje mje na kupu," wotmołwi smérom morjak. Jemu bo njtaky źiwjenje na rubjeźnišej łódźi a chcysche radscho dwój źiwy sam na samotnej kupje.

Tuž jeho wuskadźichu na kupje Juan Fernandez. We to njeźinerńje kraśina kupa, 860 km sdaleka wot Chile.

Seffirt stejesche na brjohach a hladaśe na łódź, kiž ho wo nicźim śhubi. Nětko ho kajcźe, ja sć wupraśił we mjeńšinu takle dźiwne pśicźele. Woraśamy kapitan drje bź jemu je pśichcźe radu dopśeśił. A nětko tu bźche sam, wopuśćeźeny wot zdźela swéta.

Wósły pał wśyće cźłowjek wuśtkeźi sažna — źiwjenje roskasaśe — a 30 kśine cźeło wołtaśe. Tyrkn žołk

Pokiwy pyskej a pjeru

(Pokračowanje.)

5. Pjaty pad, vokativ abo wołak. Kak so wołaš k Bohu, kak prosyš nana, mać prosyš? **Božo, nano, maći!** Dajće mi — ! Znamjo wołaka = ! Dźeli so wot zbytneje sady ze smužku: Dźidźo, pój! Pój no, wowka, skoro!

6. Sesty pad, instrumental abo posrědnik. Za nim so prašu: **Z kim** sy žiwy? **Z Bohom, z nanom, maćerju.**

7. Sedmy pad, lokativ abo lokal, městnak. Prašenje: Wo **kim** so njemyliš? Wo **Bohu** abo wo Bozy, wo **nanje a maćeri.** Tak mamy tón přehlad:

1. nom. Bóh, nan, mać	štó?
2. gen. Boha, nana, maćerjo	(wot) koho?
3. dat. Bohu, nanej maćeri	komu?
4. akk. Boha, nana, maćer(ej)	koho?
5. vok. Božo, nano, maći	—
6. instr. z Bohom, nanom, maćerju	z kim?
7. lok. w Bozy, nanje, maćeri	w kim?

Nětko je tak samo 7 padow za mnohotu (plural):

1. ští bohojo, nanojo, maćerje, dźěći.
2. wot koho? bohow, nanow, maćerjow, dźěći.
3. komu? boham, nanam, maćerjam, dźěćom.
4. koho? bohow, nanow, maćerje, dźěći.

(Pśichódnje dale!)

Pos, psyči wothladowaŕ a knjez Mikla

Mikla ležeše někdźe Pod Hrodźišćechom wonka na lawy. Jemu bliśko teji maśany, kanjichwarnjony poš.

Bliži so jimaj muzyki z nožiznami.

„Rjany poš!“ rjekny muzyki z nožiznami.

„Haj — njewěrno?“ znapśiwśiwi Mikla pśichećelnje.

„Wón pak ma był bliśkeje wjele rjeńšeho, hdyž bychu po jomu jóm wołsy pśichtiśiłe.“

„Dźiw — tak?“

„Haj. Sćěmem pśez kožmy pśichtiśiwaś?“

„Mojedła to ławśeje.“

Muzyki wobhlada sebi bliśkeje jóm swoje nožizy a pśichtiśiła pśez kožu. Hdyž je gótowu, kóžnjechnje:

„Stśěpany někto je. Wurjedźiś dyrbjał po tu jóm.“

„Mjenjeje?“

„Pjes dwěła. Pohladajśe jenož, kak njeśtómuje sanjeśchwarnjeny je. Sćěmem jeho wunmjeś?“

„Hdyž cśini Wam to wjeśele?“

Muzyki wsa pśa pod pažu a dźe ś nim do Schprjewje, nawuknjuje wačok njejśkeho mydła se ława a jmuje winčateho pśa. Potom pśichinjeje jeho wrośo k Miśli.

„Nó, njeje wón někto hišće jóm tak rjany?“

„Dźiw tola, tola!“

„Teho móžeśe někotre na kóždu pśiležu wustajeńu pódwaś.“

„Nó, nó!“

„Ale zyse wěźeśe. Krapne śwěrjo. Śi hriwny to wucśini.“

„Schto wucśini śi hriwny?“

„Nó, pśichtiśiwanje kopmow a wurjedźenje.“

„Kožmy pśichtiśiwaś a wurjedźiś? Schto pśichtiśiwaś a wurjedźiś?“

„Waścheho pśa pśichtiśiwaś a wurjedźiś!“

„Mojeho pśa? Ale luby pśećeśelo, kak móžeśe rěkeś wo mojim pśu? To tola dožyła mój poš njeje...!“

ńa.

Towaŕstwowske powěstniki.

Khelno. „Domizna“ ma njedźelu 12. smažnika z kolami zhromadny wulět na Čornobóh. Pśi pśihódnym wjedrjo zetkamy so rano ½6 hodź. pola Wjezarjec. Kóždy ma składnosć, so na Božich słužbach wobdźělić. Popołdnju pśi nawróśe je w 5 hodź. měsačna zhromadźizna pola Wjezarjee.

Njebjelčicy. Ratarski Dorost za Njebjelčicy a wokolinu ma štwórtk 9. smažnika wječor ½9 hodźin we Kubašec hoścencu w Njebjelčicach swoju zhromadźiznu z pśedmješkom. Winowatosć kóždeho sobustawa je, zo so na njej wobdźěli. Też hosćo su lubje witani.

Předsydstwo.

Pančicy. „Lipa Serbska“ (mužsko a žónske **błosyl**) spěwa štwórtk 9. smažnika w Pančanskim hoścencu. Započatk ½9 hodźin.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 7. junija 1932:

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	16,53	100 čěskosł. hrónow	12,46
100 šwajc. frankow	82,41	100 franc. frankow	16,61

Barlinjska burša měješe wčera pomjerne žnadny wobkhod. Kupjo pak njedźiwajuc tuchu swoju wyšokosć wobkhowachu. Nowak pak běšche wikowanje porjadne. Pola rentowo wobšerjesche samo wjazy fajimu, kiž k wšitkim kupjam dowjedźe. Naprašchowachu so jara so sastawnymi listami narańšcheje pomocy. Tuž drje je wuglądowo, so nowe němske knježerstwo tež pódpěra w prašenym narańšcheje pomocy kapitalu puć łaž dotalne Brüningowe knježerstwo.

Na **produktowych wikach** so wošmjerje za nowu pśichwalu w tśimi dnjowym wikowanju za našymi naprašchowachu. Te, kaž tež za tu pśicśinu wo 15 pj. na zentnaŕ powyšchi. Njepotrjebnje pak so wjazy tuchu pśi rjeńšich dźělach pśicśinu kupowaś. Je tohodla móžno, so so pśicśina sošpa powyšchi. We wikowanju z rožku njeśapiśa so žitkeje kaž tež pśichemjenjenja. Wosoš namaka pśichoze swojich stajnych wotběŕarjow a jenjorjenjowe witi wošmacha njepśichemjenje. Na Dźěžźanskich wikach so pśicśiny pśicśinu a rožki trochu hinašchu.

Zentnaŕ pśicśicje wežera w Barlinje:

pśicśiny 13,15—13,25 hr. (13,35—13,45 hr.), rožki 9,80—9,90 hr., jenjorjenja nakhtnjeho —.—, jenjorjenja najpomjerjeho 8,65—9 hr. (8,75—9,10 hr.), a wowša 8,10—8,25 hr. (8—8,15 hr.),

w termijnowym wótwamju:

pśicśiny:

za meju: —.— (9,75 hr.),
za juli: 13,45—13,50 hr. (13,55—13,60 hr.),
za september: 11,81½—11,85 hr. (11,42½ hr. hač 11,50 hr.),
za oktober: 11,90—11,95 hr.,
za dežember: 12,10—12,17½ hr.,

rožki:

za meju: —.— (9,75 hr.),
za juli: 9,45 hr. (9,37½ hr.),
za september: 9,27½—9,35 hr. (9,05—9,15 hr.),
za oktober: 9,30 hr.,
za dežember: 9,50 hr.,

wowša:

za meju: —.— (8,42½—8,55 hr.),
za juli: 8,67½ hr. (8,70—8,77½ hr.),
za september: 7,68¾ hr.,

w Drježdźanach:

pśicśiny 12,75—1[illegible] hr.),
rožki 10,15—10,40 hr. (10,25—10,50 hr.),
jenjorjenja nakhtnjeho —.—,
jenjorjenja najpomjerjeho 8,75—9,25 hr.,
wowša 7,80—8,20 hriwnow.

Pśicśiny w špinkach su pśicśiny tydźeńskich wikow. Kóžde pak žane njeśapiśa najpomjerjene, ani njepśichemjenichu.

Swinjaze witi ľubotu we Wojerezach.

Witi běchu schpatne, dokelž bé pśichmałe kupzow na telko šwini. Pśichwjeśli běchu 356 pródatkow a 3 bźaki. Wone płacjachu:

Witi rěznego skotu wežera w Drježdźanach.

Wot wschego skotu bźěše wežera mjenje na pśichodnik. Tola pak běše jeho pśicśo hišćeje dosć. Šwinje we wschěch druźinach běchu wo hriwnu za zentnaŕ drožše. Kupjo pak so tśěrjo kupowanja zdaŕowachu. Cźelata mažachu swoju pśicśinu płacśiny łaž tydźenja, pódpěrachu pak trochu popuschćiwje. Pola kowjadow pśeschachu so wošebje za kuŕowani a wołami, byli so cźěžko pśichodawacy. Za ľěpše twory płacjachu wyše płacśiny. Wosta njeschto zbytka.

Sćěhnjenje powěšeje.

Pśichodowanja:

schtwórtk 9. junija 1932:

w Budyšinje na Budyšinsku dop. w 9 hodź.: gramofony, radia, fotowe aparaty, telefonowe aparaty, narucśniški a druge dźěłarski, nakładny auto a wošobowy auto, motor za wjerćiśty prud, pipańske błido, tworowe pod, wołtarjowe wobraze, muź. kožuch, 20 litrow malowanje cźenju, klawěry, soja, wschelake kamory, cźežnišći, pódschowa a druga kóža, kojej šyry, šćerka litowych jamkow, jědźne koło, skoty, bźěje, tola, matrazy a komody ś nujnej pśichipramu, 900 zigarom, pišańske škroje.

Se swobodnje ruki harmonij, najnjšlčka płacśina 150 hr., muź. akkordowy cźahnik, najnjšlčka płacśina 35 hriwnow.

Prošata: 4—6 tydźeńśe 7—10 hr., 6—8 tydźeńśe 10—12 hr., 8—10 tydźeńśe 12—14 hr.

Běłaki: 4—5 mcźy. 28—35 hr.

Wosta wjele zbytka.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	6. 6.	4. 6.		6. 6.	4. 6.
Pšeńca	263-265	263-265	bony	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	196-198	195-197	woka	16,0-18,0	6,0-18,0
ječmjeń, nat.	—	—	módre łupiny	10,0-11,5	10,0-11,5
ječmjeń	173-178	175-182	šolte łupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
wowa	162-165	162-165	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuška	—	—
pšeńč. muka	2 0-35,7	32,2-35,7	lany wosuška	10,5-10,6	10,5-10,6
ržana muka	5,7-27,7	25,7-27,7	such. truhanc	8,80	8,80
pš. wotruby	10,6-11,1	10,7-11,2	běrnj. kruški	—	—
ržane „	9,8-10,2	9,6-10,2	syno, 50 kg	1,45-1,6	1,45-1,65
raps	—	—	ržana stoma	1,25-1,45	1,25-1,45
bróch Viktor	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńč. „	1,05-1,20	1,05-1,20
tane symjo	—	—	wowsna „	1,05-1,20	1,05-1,20
pjeuški	16,0-18,5	16,0-18,5	jeńa „	1,05-1,2	1,05-1,20

Drježdźanska burza (6. 6.)

Pšeńca 76 kg	255-260	běrnjace kruški	18,00-18,25
rožka, 74 kg	203-208	pšeńč. wotruby	10,00-10,40
nalětni ječmjeń	—	ržane wotruby	10,60-12,00
nazymsk. ječmjeń	—	pšeńčna muka	45,00-47,00
wows	156-164	ržana muka	30,25-31,25
čerwjeny dźećel	—	woka	23,00-24,00
raps	—	pjeuški	21,00-23,00
kukurica (Mais)	—	bróch	25,00-27,00
suche truh.	8,80-9,00	cokrowe truh.	10,00-10,30

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

6. junija

99 wol. 366 byk. 188 kruw., 35 jałojc., 940 ćelat, 748 wowc., 2324 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 36—39, 2. 30—35; 3. 24—28; 4. 21—23;
byki: 1. 32—35, 2. 26—31, 3. 23—25, 4. —;
kruwy: 1. 31—35, 2. 27—30, 3. 19—24;
jałojcy: 1. 35—38, 2. 28—34;
wowcy: 1. 37—40, 2. 32—35, 3. 27—30;
ćelata: 2. 40—44, 3. 33—38, 4. 28—32, 5. —;
swinje: 1. 40, 2. 40, 3. 38—40, 4. 37—38, 5. —. Raney: 34—36.

Najlěpši škit pśi khorosćach

zwjazany z posmjertnym pjenjezom a swobodnym wolenjom mjez lěkarjemi a dentistami,

namakaće pola nas

Tajkich, kótriž dyrbja zawěsćeni być (dźěłaćerjow a pśistajencow), bjez čakańskeho časa, wuswobodźamy wot wjesneje abo dźěłańskeje khorobneje pokładnje.

Lichterfelder Ersatzkasse, Verw. Bautzen,
Steinstraße 43, I — Telefon 2297 — Rěču serbscy!

Kóždy

z našich wotebjerarjow **Serbskich Nowin** je pśećiwo sćěhwkam ćělneho znjezbożenja

z 1000 hr.

zawěsćeny!

Pśi njejasnosćach wobroćśe so na wudawańju Serbskich Nowin.

Zychi, pišane

2 pošt.: 6.20 5.95 **4.90**
1½ pošt.: 4.70 4.15 **3.60**

Andr. Kasper
měj. J. Pitopp

Zamkaŕ

kiž też ratarske mašiny wuporjedźa, porućuje so ćesćenemu wobydlerstwu

Dalše zhonić
w Smjerćkecach čo 10 B

Pomhaj Serbstwu

a hromadź nowěstki a nowych čitarjow za „Serbske Nowiny“!

Składnosć!

1 posleśco (4 metry)
turkowsko čerwjene, pjerjonjepśepušćace
wupjerk
płaći nětk pola mje jenož
9.80 hr.

Hilger
na Seminarskej hasy 2

Foto-dźěła

wuwjedujemoj
(Wuwiwanje a kopěrowanje)

Wotedate:	Hotowe:
w 10 hodź.	w 14 hodź.
w 14 hodź.	w 18 hodź.
w 17 hodź.	w 10 hodź. rano

wregiert
Strauch & Kolde
Bautzen

Wobkedźujśe naš kałćik we khěžnych durjach

Kedźbu ratarjo!

Składnosć, kiž so ženje wjacy njeposkići.
Najtuńše nakupowanje wšěch
ratarskich wěcow w konkursowym wupředawanju firmy Paul Walther,
żelezowa wikowańja w Budyšinje
na Kěžorskej dróze 4 w dworje.
Dokelž dyrbi so spěšnje wuprózdnić, sym płaćizny hišće raz wo wjele zniżił.

Pančicam a wokolinje

Pśez njewočakane poskićenje sym so z Pančic tak nahle do Poličnicy přesydlił, zo mi njebě možno so rozžohnować. Tuž praju wšěm, kotrychž sym w času swojeho přebywanja w tutej krajinje w dźěle abo we wobkhadźe zeznała,

wutrobne božemje!

Je so mi tam w mojim dźěle telko dowěry wopokazało, zo je mi potrěbnosć, so tu hišće raz za nju dźakować. Žel je mi, zo su jenotliwcy mój dowol, kotryž po napinacym dźěle nuzne trjebach, wužili k rěcam, kotrež nihdy zamołwić njemóža. Zo wotewźěch, ma swoju winu w tym, zo su so wumjenjenja, pod kotrymiž městno po njeboh knjezu dr. Rachelu nastupich, cyle přeměnile.

Na swoje dźěło w dominje budu stajnje rady spominać.

Lěkarka dr. Hańža Kubašec

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerња, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje bězny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej banki zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbożenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 132 — **Budyšin — Sriedu, 8. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Brüning Papenowe poroki wróća

Přejedawšci němski kanzler Brüning a druhi ministrojo přejedawšeho němskeho knježerstwa su sćědowaje rosćažnjenje wozjewili:

„Nowe němske knježerstwo je w žiwotnim nastupnym wojowanju dotalnemu knježerstwu cyłe poroki činiło. Wězenemu wurěčowanju z ludowym sastupjerstwom je so wottorhało. Němski lud tohodla frajnuje, hdyž po tutym puću pospytej nawjacorjadne stupiny, z kotrymiž chce nowe knježerstwo samokwitnosć pschećiwnyć.

Komu so poroki činja? Finanzy su pjecza rostchadżene, sozialne sawěsćenje swěrješćeło, reformy so njejsu psches hłabe spočatki dale wjedle, a statne žiwenje je so njeje po ludowej khudobje složiło.

Schto je wěrnosć? Hdyž psched wjacy hyšći jenym lětom Brüningowy kabinett sastojnišwo nastupi, wulki trajazy doły nadeńdże. K tomu so špitowa hospodarska krisa pschida, kotraž so z kóždym měsačnym zhórschowanjom a wójnstwi sćěhowanym wobkładnjenu, wobjebje wótro skutkowanje. Sa khwilu, sa kotruž wobrot špitowelho swonkownelho wikowanja wot 31 miljardow dollarow na 15 miljonow dollarow padże a so wot tuno k nimo mury wulkej bjesdźělnosći w zbytnym kulturnym stawje dobydźe, bě — njech bě knježerstwo každuli sćitanje — **njemóžno, němske ludowe hospodarstwo z tutoho wróćoboženeho hibanja wusamknyć.**

Druhe staty su so poslednje lěta z reservami žiwili, kotrež Němska njemějesche, abo su nowy dołh wulkich rosměrow napraskle, schtož by **za Němsku wěznje wopak abo prataišty wusamknjene bylo.** Sa tón samy cząs dyrbjachu so banki, industrijowe dźěłarnje, ležiniſtwowe towarstwa a njeličomne družstwa w njemjesće a katastrofje z nakoženjom wjele stow miljonow hrivnow wustrowić.

W tymle położenju žony w lětach 1930 hač 1932 wudawki sa němski stat, kraje, gmejny a sozialne sawěsćenje wo wjazy dyžli 6 miljardow znižili. To njejsu „błabe spočatki", kaž wozjewjenje nowelho knježerstwa praji. „Po ludowej khudobje je so wuprawdźe w dalokej měrje složowało, a w hospodarskim kóždeho jenotliwca je so to sacyłło. Knježerstwo je ludowemu zbytkej wobory nakładowało, so by w swonkownopolitiſkich jednanjach we wojowanju pschećiwo reparazijam cežeło a k pschewinjenju hospodarskeje krizy swobodnu ruku dóstało. To je so po poběrjenju wschitkich wězywustojnych we wulkej měrje dospiło. Pschi tym je so měna njedźiwajcy wschitch wichorow zachowała, pschi tym so trajazy a dołhochwilny dołh Němskeje njeje powjetschił.

Brüningowy kabinett je so z tohole dźěła wutorhnył, hdyž bě pschihoty za sawěsćenje finanzneho lěta 1932/33 za němski stat, kraje gmejny a sozialne sawěsćenje skónčił. S dobrej běchu so situanzne a techniske wuprawy cyłnike, so byschtej so 600 000 ludźom w nutrownym dźele a w dobrowólnej dźěłarskej słužbje khěło a dźěło zaradźiłej a so by so we wobsćěrnym satkowanym planje dalokim ludowym kruham nadźija na žiwjenjowy sadźerž na žamtnym polu wotewrila. S rozbićom tychle planow je so běły wulkotwarjacy dźěła w rozsudnym wokomiku nahle pschetorhnył.

Tele wězy z njewupraschnej jasnosću pschećiwo wudawanju nowelho knježerstwa rěcze.

Samy niz jenoż „bilanšu žadali", ale ju w kóždym cząsu a w kóždym położenju cżinili a ju němskemu ludej we wschej sjawnosći pokasali.

Njejsmy žanych cżrjopolow dźěłali, ale we najwolejschich, hospodarskich a finanzných wuměnjenjach sadawy za nowe nastawanje położili.

Brüningowy kabinett je pschećiwo pschekazanym prudam w kraju wschu mú nałožował. Wón je knježej němskemu presidentej nukowy wukas za wojowanje pschećiwo propagandze bjesbóžnych k podpijanju pschedpołožił.

Poslednje, duchowne pschewinjenje toho, schtož i pschekazanymi mozami smutka němskeho ludowelho cżela skutkuje, bo njeje je sakonskimi naprawami hač i pschewčerjenej a pschewědčacej fischerjanskej fischerjanskej skutkowej wolu jenotliwzowe stanje. Se žanymi policajstowskimi srědkami njemóže je žana fischerjanska ludowa kultura natwarić.

W smyśle fischerjanskeho srošnjenja stata žony za najwošobnischi fischerjanski nadawk wěli, **njeśmilniwe wopory** po móžnosći jenak rosdźělić. Krajej je saleži, so by nad tym strażował, so by je nasche dokonjane dźěło psched sfałschowanjom wobarnowało a so dale wjedło, kaž žeby to lěpsche zyłeho ludu a niz wobsebje sajimy politiſkich stronow a politiſkich skupinow zadaju.

Hišće bóle lutować!

Němski kabinett je k sawěsćenju němskostatnych finanzow poručił, w němskim hospodarskim planje hischcze wjazy salutowanjow pschewjesć. Dale je němski kabinett wo wjeršnym sażydlerstwje jednał.

Hač budża nowe salutowanki w hospodarskim planje móżne, njeje hischcze wěste. Wo tym budża so hischcze namjety wotdźělenjow złyschećz. W hospodarskim planje dźěłowelho ministerstwa ma so pjecza najprjedy jednacz. Sa tak mjenowane sawěsćenje hospodarstwa běchu 3 miljardy postajene. Pschi tymle stawje so najwjetschje salutowanki namjetuja.

Křesćijanscy hórnicy a nowe němske knježerstwo

Dźěłacerſki swjazk fischesćijanſkich hórnišich towarſtwow je napominanje wudało, w kotrymž mjes druhim wo njesměrowanju dźěłacerjow z nowym politiſkim rosmjerom rěcze. Nowy kurs, so w napominanju praji, so wosebje pschećiwo **sozialnej a politiſkej runoprawosći dźěłacerjow** wobrocża. Napominanje potom wusłyšeli dźěłacerſkeho swjazka fischesćijanſkich hórnišich dźěłacerjow za sozialnopolitiſkej a politiſkej stronje napominja a mèni, so dyrbi na to pokazacz, so je nowy kurs njedźiwajcy nazionalnych skutkow dźěłacerſkich swjazkow pschećiwo dźěłacerjam a dźěłacerſkim swjazkam měri.

Pruski ministerski president Braun je na dowoleńcu šoł

President nětčišcheho wobthodneho knježerstwa, dr. Braun, je na dowoleńcu schoł. S njeje so wjazy do sastojnišwa njewróći, kotrež je dźesać lět za sobu sastawał. Němski kanzler z Papen je tohodla pruske knježerstwo namołwił, so by bliže dny pruſki žejm swolał a druhehe ministerſkeho pschedsydu wusłowiłcz dało.

Belgiscy wojacy z officěrom su němsku mjezu překročili

Njedźelu popołdnju je dźewjecz belgiſkich wojakow, mjes nimi jedyn offizěr w uniformje, němſku mjezu pola Wellena pschekročiło. Belgiſcy wojacy běchu z Arlowa njedźelu wulět do Luxemburga sćinili a pschi tym do Greibenmachera, kotryž znapschecza Wellena na luxemburgskej stronje rěki Mosele leži, dojschli. Tam w jenej korcżmje swoje wójowanjachu a potom po Moselskim mjese do němskeje mży dźěchu. Luxemburgscy złowni sastojnizy zich njesadźerżachu. Runje tak němscy złowni sastojnizy belgiſkim wojakam njesadźewachu, mjeju pschekročcz. Němski złowni sastojnik mèniješe, so tohodla njetrjeba pschećziwo wojakam sakročcz, dokelż njemějachu žanych bróńow pschi sebi. Wojacy potom do korczmy dźachu. Prydy hač so pisches mjeju wróćichu, dachu so pyschel pólitiſkim twarjenjom pod němſkim wjerchom fotografowacz.

Podawk cżim spodźiwnischo skutkuje, dokelż bě mjes wojakami offizěr, kotremuż je wěsće znate było, so by njeběmě němſka mjesa pschekročcz. Belgiſcy wojacy so w němſkim kraju pschipadnje z žanym žandarmom njesetkachu, kotryż budźiſche jich wěsće sajal. Podawk smjeje brje hischcze politiſku dohru.

Wulka wjetšina za nowe francowske knježerstwo

Nowe Herriotowe knježerstwo je w deputěrtſkej komorje wutoru wjecor z 390 pschećziwo 152 błosam prawizy wjerschnu 298 hłosow dóstało. Tardieuowa skupina njeje so z Herriotowej wotmołwu na praschenje přejedawschego ministerſkeho presidenta w najnutrnischu jeho stejischcza we wotbronjacym praschenju społoźiła a pschećziwo knježerstwu hłosowała. Mjes parlamentarjemi so praji, so so pschećziwo parlamentnemu waschnju postorkuje, hdyž knježerstwo, kotrež je pschi wólbach dowerjenje wolerjow słubiło, pschećziwo swojemu nałędnikej hłosuje. Hač dotal njeje so skupina starscheho knježerſtwowelho schefa pschi prěnim wothłosowanju wobsędźiła.

Namjet dowěrjenja su hromadze radikalni sozialni a sozialistojo podali. Wón rěka: Komora knježerſtwowemu pschipowědźenju pschihłosuje a ma dowěrjenje ke kabinetej, so politiku dźěła, kotraž žadanja ludowelje wjetschiny dopjelnja. Kóždy pschihłosuje wotpokasuje a k dnjowemu porjadej pschejdźe.

Liczba dźełonjemcerjow w Jendźelskej pschibywa.

Liczba dźełonjemčerjow w Jendźelskej je 23. meje 2 741 306 wuczinika, to je wot 25. hapriele wo 89 124 dźełonjemčerjow wjazy.

Nowu bombu w Juhosłowjanskej namakali

W Otočhaczu su pónđelu rano njedaloko pomnika krala Pětra **njerosbuchnjenu bombu** namakali. Bomba je lajka, kajkeż su ju w połsednim cząsu wojpjet z wukraja do Juhosłowjanskeje pschinjesłe. Bomba bě so tak złotowiła, so by popołdnju w 3 hodźinach rosbuchła. Pschiſłuschne pschepytanje je so jawjedło.

Čehnjenje do Washingtona

K wójnſtim wobdźělnikam, we Washingtonje zhromadźenym, pschesze wjazy towarschow pschicżahnje. Niz jenoż mócherjanſkim wyschnoſcżam, ale tež wójnſkemu ministerſtwu tole veteranſke hibanje wjele starosćow cżini. Ministerſtwo je złužbnych městnow zyłeho kraja stajnje powěsće wo nowych cżłódach dóstawa, kotrež su so na pruej do Washingtona napłotile. Wjedniży veteranow tak dołho do jenotliwych zapósłanzow rěcża, hač tuži słubja, so dyrbi so wo praschenju połneho wuplaczenja veteranſkeho bonusa w kongresu wothłosowacz. Njedźiwajcy toho pak staj so president Hoover a kongresz rosdźělitoj, so dwě miljardźe dollarow, za połne wuplaczenje trěbnej, njepschiwolitaj, a to z prěnja tohodla, dokelż stat k tomu žanych pjenjez nima, a z druha, dokelż by so z wuplaczenjom jenej ludowej wopschesze lěpschina dała. Po wyschnoſcżnym wobličenju je w tu khwilu we Washingtonje 4000 veteranow pschitomnych. Někotre nowiny mènija, so so **sa dwě njedźeli jich liczba na 100 000 demonstrantow powjetschi.** Wudawki za sćěhowacze tajkeże kromady łudźi pak so z dobrocżelſkeho fonda njehodźa zaplacżeć. Knježerſtwo za wupłaczenje pyta, so by słónczne veteranow narěčało, so tychle wucżahnyli. Veteranojo su pak tajke **na**mołwjenje wotpokasali.

Njejasne położenje w Chile

Nowe chilesle knježerſtwo je zenſuru za wschě powěsće zawjedło. S tym je njemóżno, prawy wobraz wo politiſkim rozwiću w kraju podacz. W tu khwilu so jeno, so so stejischcza offizěrſkeho knježerſtwa njeje z napschecżnej revolucżiju w połodnjowej Chile zakhabłało. Powjesza wo spiecżenżu na jenej wójnſkej łódji na namórniſkim zastanischcżu w Talcahuanje. Sdadźa so pschichodne być.

Nowy němski dźełowy minister. Dr. Hugo Schäffer, dotal president němskeho zawěsćeńskeho hamta, je so za němskeho dźełoweho ministra do Papenoweho knježerstwa powołał, kiž je z tutym powołanjom nětko wudospołnjene.

rjanc, pschipowjedajo pschihad nowcje wyschinty se je wom atlantiskeho oseana. Nikiny wotžaluja ho. k ranju. Sesobnu a pónježelu su naschim stronam žalostne deschcze pschinjesche. Schyrjewja je mjes Brěsyku a Kluschcom sajo wulkupila a pschirěcźne luki powodźila a stejazu trawu samazala. — Hórje leidże ho Cźěskim krajinam. Tam njedželu wjecźor cźaske njewjedora sahadźachu. Kralowaska (Karlsbadska) krajina bu zapuschcena, dokelž krupy hona a pola, zahrody a sadowe schtomy schichu a mittjonsku schkodu nacźinichu. Hona běchu tak bóse, kaž bychu je žnižkom pokryte byle. We Schwedskej su wopraiwože žněžowe mjeschcze sahadźake. Tehodla je naschi powětr dosć wusuhdženy. Sdy ho někto, so ho wjedro pomalku staji, njesnajemy tola je žaneje strony znamjenja, je swonka wokrjeuce. Naschi rataraja mógli hnydom syna sajcz, tu a tam je hižo sapinja, tola w rěwach a hórnach maja hischcze tak wjele pšeé, so maja wschi ruzy polne dźěła. Nadźijomnje liwa nam někto rjeschi pocźaš, so bychu Boże dary žuchu pod pschu pschindźene. — Jutšje schtwórtk schkadża štónčko 3,46 hodź. a khowa ho 8,11 hodź. Wječaŕk schkadża dop. 8,28 hodź. a khowa ho wjecźor 11,57 hodź.

— **Serbska Ludowa Banka A.-Ges. w Budyšinje** je dźensa swoje płaćenja nakhwilnje zastajiła. Nětrała je wšě wichory inflacije a z wulkej nadźiju do příchoda postupowaše a so skrućowaše. Pjenjezy banki ženje w jeje khamorach njeleža, ale su zapołožene w hospodarskim žiwjenju, zo bychu dani njesło a lutowarjam přinjesłe wužitk. Poslednje lěto lutowarjo žadławje wjele pjenjez dom běrjechu, tak zo naše Serbska Banka w běhu léta nimale milijon zapołożenych pjenjez wróćo płaćeše bjez toho, zo by je wot swojich dołžnikow wróćo dostać móhła. Po něčim so też najhłuboši hat wučerpa, hdyž do njeho noweje wody njeběži. Potajkim nic předołženje, ale hospodarska nuza je banku nakhwilnje zmotała. — Sto chce nětko banka činić? Wona jedna ze wšěmi swojimi wěricelemi, a wšěmi, kotřiž su jej pjenjezy dowěrili, zo bychu počakali a pyta sudniske warunanje. Je-li so jej tute poradźi, a to leži tola w zajimje wšěch, kotřiž maja pola njeje pjenjezy, wotwobroći so wjele škodowańkow. Haj, je-li móže dale wobstać, potom móže po létach wšě pjenjezy po dźělach zapołožerjam wróćić. Namjetuja so hižo wšelake puće. Hač bě zastajenje dźěłanja banki scyla trěbne, su měnjenja wšelake. Mnohe znamjenja na to pokazowachu, zo smy w našim hospodarstwje najniši skhodźenk doepili. — Wšěch tych, kotřiž maja na Serbskej Ludowej Bancy swoje pjenjezy, njech so zatrašić njedadža, ale njech zymnu krej wobkhowaja.

Motorowy kolesaŕ zajědže do železniskeho cźaha

S **Budyšez.** Na Korsynskej drohi, hdyž so Kunowach železniza z drohu khižuje, sta so wcźera wutoru wjecźor wokolo ½7 hodź. njesboże. Motorowy kolesaŕ z Wopakeje pschijědže z Rosnowdza a w posledním wokomiku psched železniskim pschikhadom dobydu so wozbolowego cźasa z Budyšeckańskeho dwórnischcza so blížeć. Wón drje jebi myslesche, so budże moz hischcze psched cźasom železnisku cźaru pschepreskowacź a da kwojenu kolu potny pkun. Tola wotmyli so jemu njeporadźi. Cźahowa lokomotiwa jeho sbrabny a jeho we wulkim kole do pschérowa wupcźeri. Cźah hnydom sasta. Pósłachu hnydom po Hajniczańskeho lekarja dra. Alberta, kiž mózesche pola sujsbożenego na sboże jenož mjasnowe rany pósmacź. Po tdacźu su franjezija na hłowje nascźesłesche. S z Wopakeje skalanym autom dowjesechu sujsbożenego domoj. Jeho motorske kolo běsche so tak wobschkodźiło. S Budyšez pschijědże wozbita lokomotiwa, z kotrejž so železniscy sastojnicy pschiwjesechu, so bychu njesbożowny podawk sapisali. S nětkże schtwórzehodźinskim saposdźenjom móžesche cźah dale jěcź. Kaž so powe, je sujsebożeny sam wina na njesbożu. Je jecźa niedballiwje jěł. Kaž so nam zdźěli, je wón dotal hižom někotre krócź je swojim motorskim kolom do njesboża pschisoł.

S **Budyšez.** (Małka sujmjerca.) Saschu pódnježu wjecźor je tudomny knihiwjazaŕski mischtr Maks Heinrich nasle wumrěł. Wokoło 8 hodź. pocźa jemu sle bycź a bu to pschezo hórje, so dyrbjachu lekarja sawołacź. Tola wschitko bósche podarmo. Wokoło 10 hodź. wón hižom na pschisaleesche mosnow wudhcha. Knjes Heinrich běsche Němz a pokhadźeschе z Wjasońzy. Wón tež žerbiku protyku a serbske spěwarske w swojich klamach pschedawasche. Bésche powschitkownje wobluhjena wosoba. Nasle je sujmjercu pschekwatany njebésche hischcze 60 lét stary.

S **Daliz.** **(Njedostajenemu wodowodu).** Jednanja za wodowoda mjes naschej a Khwacźanskej gmejnu su so rosbite. Njemóžesche so dla pjenjezneho praschenja dojednacź. Nětko wjeŕ sajo swoju staru wodu wužiwa, dokelž so klumpy wottwariše njebéchu. Jenož z haschenju pschi wohnju so Dalizu z wodowodej pschisamknu. K temu tu tři hydranty stluja.

S Khwacźiz. (Krobli paduschi.) Pschi swětłym dnju tu z Bwarzej se sahrody 4 huby kradnychu. Wjecźor so dohladachu, so běchu huby prjecź. Kaž rěka, su paduchej na pjatach. — W nozy, jak so tu Kańtnerez bróžni pasłesche, je so spytała, do tudomnje schule sadobyć. Zuby mujiši so tam wokolobruckeńske a mandźelske wuczerjow sadkéwachu, so by wón paduschiwo stucźił. — (Schkoda z dopisczom.) Sdyhe deschcze, kiž semju a Bohu swórbu pschiwichu, pocźinaju někto se schkodu bycź. Zita łoža z tak jara, so maju nawohlad, jako bychu swalowane. Dokelž žito runje kcźěłesche, je jemu motrota wšěcze podźała. Sdyna so njemóža sahnuć. Pola nas pinzu klotrych statkach pod deschczojtym wjedrom cźeknja. Tjomnje so wjedro bórzy staji.

S **Mulkeje Dubrawy.** (Skowna schromadźizna podpjerskeho towarstwa.) Njedźelu wotmě tudomne poddjerace towarstwo swoju hłownu schromadźiznu. Měsesche k temu dobry wopyt. Towarsch Hoker schromadźizny nawjedowaše. Po pscheczitanju protokola so nowaj hobustawaj do towarstwa pschinjaschtaj, kk. Kaślner a Wieźaŕ z Khwacźiz. Na 50. jubileju bratrowskeho towarstwa w Khemberku (19. junija) so towarstwo njemóže wobdźělicź, budże pak tam z darom sastupjene. S wotličenja žiwjatkowneho sdźělenja zwosta mały dobytk, kiž so reserwnemu fondej pschipiša. Njane běsche wozbohinske postrowjenje 50 létneho jubilara k. Henki. Wschitke wichory pschetrajo je w towarstwowej žiwérni hobu dźěłał. Schromadźizna jemu k cźesczi tutoho wuspěwa spěw wo dobrym towarschu. W dalschim so wschitkim hobustawam, kiž su a budża dźeše hacź 50 lét w towarstwje, posmjertny pschinoschk spuschczi. Wobschérnu rosnowinu wuwabi dypk wo załoženju posmjertneje pokładnje we swjazku wschich podjerazych towarstwow we Lužicy. Pschedležacźu wuslawku, kiž so po dypkach rospominachu. K temu by 17 towarstwow wokolo Budyschina psches 1580 muzskich hobustawow licźiło. Tež žony buchu pschistupicej méše, schtož by nětkże 2500 zapisanych hobustawow pschinjesło. Wuplaczeńki pjenjez so na 250 hriwnow postaji. Pschinoschk wuczinja 10 pj. a by so dyrbjako stajnje 5 pschinoschkow dopředka płaćicź. Sastupny pjenjez postaji so na 50 pj. We winowzu ma so wo wustawkach dowuradžecź. S 1. januarom 1933 wone potom do mozy stupja. Posmjertna pokładnja by so runała posmjertnej pokładni wohnjowych wobrow.

Z Bronja pola Radworja. „Zlš je a hórje budźe!“ To mohł skoro rjec, hdyž so paduši tak skhroblja a wodnjo hižo započinaju swoje čorne dźěło wukonjeć. Wčera w času wot ½1 hač do 1hodź. pokradny paduch na polu blizko puća do młynskich khěžow, při tak mjenowanych „wjazowach“ z lěsycy štyri husy, z prěnjeho lěnidła, ta w měšćanosće k. Handriey. Dopołdnja hišće běchu Handrikee na polu a wobkopowachu rěpu; wósom hus wokolo nich běhaše. Připołdnju ½1 hodź. stykachu je do lěsycy a dźěchu dom. Hižo w 1 hodź. bě ratař z młynskich khěžow tam blizko na polu a njebě ničo pytnył a nikoho widźał. Hdyž pak pytnychu, zo su husy prječ, počachu pytać a widźachu, zo bě susodne ječmjenjowe polo zawalane, potajkim je so paduch tam skhował a wottam sebi husycy z lěsycy wućahał. Nadźijomnje so poradźi, paduchu bórzy lepić a jemu dalše kradnjenje pak z dobrym pak ze złym wotwućić!

Se **Židźineho.** (Wulka woda). Pónježelu měsesche tu Cźorny Halschtrow žołtu wodu. To ma swoju pschicźinu w sliwkatych dešcźach, kiž su w Budyschich a Kamjenskich stronach so schke a wjele dobreje pódy z polow wotplawiše. Naschim ratarjam hrožesche woda luki je kražnej trawu powodźicź a tak bohate žynowe žně snicźicź kaž léta 1926. — (Židźinske bacźony.) Židźinske bacźony, kiž so psched 3 létami z nětk wotpaleneje

Smjertne njezboże z lětadłom na olympiskim swjedźenju w Barlinje. Při olympiskim swjedźenju we Barlinskim stadionje sta so ćežke njezboże z lětadłom. Sportski lětaŕ Hans Werner Krawza, syn předsydy brandenburgskeho athletiskeho towarstwa, při přezmjetowanju z lětadła [illegible] padże. Lětadło so dospołnje rozbi. Lětaŕja ćežkozranjeneho z rozbitkow wućežechu, wón pak bórzy na swoje rany wumrě. Na wobrazomaj widźimy znjezbożeneho lětaŕja Hansa Wernera Krawzu a jeho rozbite lětadło.

Hospodarski rozhlad

Wutorn 7. junija 1932:

Wčerawše kurzy w Barlinju.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	15,50	100 čěskosl. krónow	12,466
100 šwajc. frankow	82,41	100 franc. frankow	16,61

Na **burjach** bě wčera pschi spočatku hłabe mjenjenje, potom pschi trochu wotkiwi a kurjy so nětkaŕ sepjachnu.

Produktowe wiki zapisachu sajo sesłabjene płaćijny žita. Pornjo pódnježelu pschenża 10 pj., rožka a najmjeńi jećmjeń 5 pj. pschibydźachu. Nowy měsanch wschelake kursy.

Zentnaŕ płaćesche wčera w Barlinju:

pschenicźny 13,05—13,15 hr. (13,35—13,45 hr.), rožki 9,75—9,85 hr. (9,80—9,90 hr.), jećmjenja nalětnjeho —.— (9,30—9,65 hr.), najmjeńscheho 8,60—8,90 hr. (8,75—9,10 hr.), wowša 8,10—8,25 hr. (8.05 hacź 8,20 hr.),

w termijowym wikowanju:

pschenża:

za meju: —.— (14,15 hr.),
za julij: 13,40 hr. (13,75 hr.),
za september: 11,72½—11,70 hr. (11,72½ hacź 11,77½ hr.),
za oktober: 11,82½ hr.,
za dezember: 12,05—12 hr.,

rožki:

za julij: 9,45 hr. (9,45 hr.),
za september: 9,27½—9,25 hr. (9,27—9,30 hr.),
za oktober: 9,30 hr.,
za dezember: 9,50 hr.,

wowša:

za meju: —.— (8,45—8,55 hr.),
za julij: 8,62½—8,60 hr. (8,80 hr.),
za september: 7,60 hr. (7,70—7,72½ hr.),

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wollijowe symje po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje

	7. 6.	6. 6.		7. 6.	6. 6.
Pšenica	261-263	263-265	bony	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	195-197	196-198	woka	15,0-18,0	16,-18,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre lupiny	10,0-11,0	10,0-11,5
jećmjeń	172-178	173-180	tolte lupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
wows	162-165	162 165	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosusk	—	—
pšeńć. muka	29,0-35,7	32,0-35,7	lany wósusk	10,3-10,4	10,5-10,6
ržana muka	25,7-27,7	25,7-27,7	auch. trubank	8,70	8,80
pš. wotruby	10,6 11,1	10,6-11,1	hórcz. kruski	—	—
ržane „	9,8-10,2	9,8-10,2	syno, 50 kg	1,45-1,6	1,45-1,65
raps	—	—	rżana słoma	1,25-1,45	1,25-1,45
hrochi Viktor.	17,0 23,0	17,0-23,0	pšeńć „	1,05-1,20	1,05-1,20
lanc symjo	—	—	wowsna „	1,05-1,20	1,05-1,20
pjetuški	15,0-17,0	16,0-18,0	jećna „	1,05-1,2	1,05-1,20

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

7. junija 1932 Płaćizny po centn. a zt. hriwnach

Skóne družiny a wozmamjenjenje

Woły: 103.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 6 lět	35—37
Młode mjasne, njewukormjene, staršo wukormjene	33—34
Mjenje wukormjene młode, derje picowane staršo	32—34
Mjenje picowane wšěch starobow	29—31

Byki: 686.

Połnomjasne, wurosšene, najwjetšeje rěznoje hódnosće	29—32
Połnomjasne, młódše	27—29
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane staršo	25—26
Špatne	23—24

Jałojcy a kruwy: 533.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěznoje hódnosće	26—29
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 7 lět	22—25
Staršе wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	17—21
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	13—16
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 3096

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	38—46
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	27—40
Špatne (4.)	18—25

Wowcy: 4713

Młódše a staršo wukormjene (1. družina	36—38
Staršе wukormjene (2.)	33—34
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	20—28

Swinje 13631.

Połnomjasne, wosobitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	38
Wukormjene	36—38
Mjasne	35—36
Špatne	31—34
Rance a kundrosy	33—34

Eutinski duchakhory mordaŕ maćerje. Duchakhory Ludwig Schöß nadpadże swoju mać w Eutinje a ju mori. Potom dojědże do Barlina, hdźež paket z wotrožanymaj rukomaj swojeje zamordowaneje maćerje we francowskim pósłanstwje wotoda. 8000 kriminalnych zastojnikow a policistow jeho pytaše. Jim so bórzy poradźi, jeho zajeć.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za zawěsткi: G. Janak w Budyšinje.

Pšched muničšnym klóšchtrom w Santiago je k jrajenjam w swišu j powěšcu doschło, so chze knježerstwo jesuitiši a franzišanši rjad wopuščeć. Strajkej bankownikow je so j pchipowědjenjom tjoch bankowych dnjow sadžwalo. Tej hudy wjazy njedžakaju. Pšcheciwo nowemu knježerstwu protestuju je wyschi šud pschestał dźěłać.

Mulkečanski drastowy swjedźeń

Njedźelu 5. junija běše dźeń wulkich swjedźenjow po zyłej Łužicy, kotryž wjele žerbskeho ludu na nohi staji. Wotrow, Lomšt, Kromula, Budyšchin a Mulkezy běchu městna, na kotrej so prud žerbskeho wobydlerstwa wuliwasche. Hižo dopoldnja widźach pšches Sslepo jěždźicy z jahi kolesarjow z cjorno-čerwjeno-žoltymi chorhojčkami na Kromulanšku stronu k wulkemu špěwnemu sjědźi. Hdyž runje nimo na wyšokim sčežoru so smahowajeje hokatotschitatej khorhowju jěchu, wuschasche jedyn kolesar: sčechnicže tu khorhoj hischcze kusk wysche horje. A druhi so k tomu žmějachu. Tute chorhowje smahuja so dźensa nad wjele wjami Sslepjanskeje wošady je žerbšich burikich dworow. Ssu to znamenja trasch noweho žerbskeho narodno sozialneho hibanja, kotrež so po žerbšim kraju rosłeha abo žerbskeje narodneje khorosče a sabłudjenosče? Njech pak tomu je kaž chze, za nihdy za jara pschišikotne a duschne měł njejsym, na stajnosći druhim zwoje politiske pschejswědčenje pokajowacj. Tak widźach też na hrudźach jeneho je žerbšeho hibanja znateho Sserba so taki hokaty khčiž hosdźicz na Mulkečanškej swjedźenišej łuzy.

Tak smy hižo na Mulkečanšti swjedźeń dojeli. Ssmy wot Sslepoho pšches Rowno po kražnej hakle loni dotwarjenej schérokej dróhy jeli mjes tučnymi, w pinanych barbach sakčetymi łukami a bujnymi, so žmahowazymi a we sakčewanju so kurjazymi žitnymi sahonami. A runje kaž wojazy stojachu žitne šwjelza, hdyž běchu pšched tjomi dnjemi hischcze na semi leżałe kaž šwalzowane. Tu je sasło jónu Bóh luby Knjes sadwělowazy, mórkazy rólniši lud je swojej milosczu a s někotrymi sčonźnymi dnjemi wohawbił. Trajazy dosčczik, tónle najrjeschi njebjeschi dar sa pěschkoite, wuschene hona bu ludsom s rajom hróžbny njepschecžel a s tamanym niczerjom jich wschdźeneho chléba. Tola buchu něczeho druheho powuczeni.

Pomałku jědźechmy s naschim jěsdźadłom mjes žytkami pěschich a na wozžołowych konikach t Mulkezam spchajwmi Sserbami a jich němšimi pschecželemi. Spschny jěsdźeł je pschezo tamajomny žehicznik, won bjerje sa žebje wschitkon czerstwy powětr a sawostaja druhim mórzsele kura. Tak so hnéwachmy na nimo naš schuksaze motorske kola. Njemóża dha tute jěsdźadła tež mjes žytkami luda pomałku jěsdźicz? Wěso, so to móża, so mi prajeschc! Hm!

Mulkezy su mała wjeż se schérokimi dróhami. A te móża lédom je pjelnjazy lud wopschijecz. Pschi Waschinkej korczmje je žrjedźischcžo s karuselemi, czumpjelemi a pschedawarschtimi stanami. Hara je tu pohłuschaza a myli tež pschedstajenja na błišcej žwjedźenišej łuzy. Awia a koleśa wobrubjeja kromu dróhi. Někt pschischtoja na hischcze awtobuš z pschipowěschakom, kotryž pšches kopu Sserbow z Hrodźischczanjeje wokoliny pod wjedźenstwom knjesa Róže wužyna. Na drohach a łuzy, hdyž hudźi 18 muži žyłna Kucharjowa kapała, mjerwi so je žerbštimi narodnymi drastami w módrozelenych a czerwjenošapajnych barbach Sslepjankow a we žołmjenju schérokich, koleśatnych žutnjow Nowomešczankow je jich bizarnymi khapiczkami a bantami. Ssu tu widżeczj druzi a njewjesta we žwojej žytej pyschnosći, ale jednorosći tuteje wobeju po położenju najthudscheju žerbskeju drastowaju słupinomaj Sslepo—Mojerezy. Wonej njekupatej so we židźi kaž błótocžanjka a we skotu tych dnjow sadžwalo. Też hudy wjazy njedźakaju. Pschecžiwo nowemu knježerstwu protestuju je wyschi šud pschestał dźěłacz.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 8. junija 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjczor w 7 hodź. barometer 747, hygrometer —3, thermometer wo dnjo +16. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer —5 a thermometer w nozy +9. Wuhladny na samróżeno. — Najkerje je někto po maczatym wjedrje. Schtlenza stupa

Wón ma zestajeć **nowe rumunske knježerstwo.** Vaida Wojwod, kotrehož je rumunski kral poručił, zo by nowe knježerstwo zestajał. Dotalne knježerstwo pod profesorom Jorgu běše wotstupiło dla hospodarskich wobdožnosćow.

K. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoserbska idyla.

19] (Pokračowanje).

VIII.

Knjesa radu łubj Zymbura wopramdže wobłubi. Wě to duschny knjes, čłowjek njedźy ani zjeść, so je to knjes, tak nječchto naschemu ma na žebi, njehajnuje žo sa čłowjeka, rjenje porěći, powuczi, pokhwali, poradźi, hdy Zymbura czah žiwjenja wo Miltneru rjeki. S Miltnerej khodźiwu by žyku Prahu prékowat a kwatkowat a tak lohaz. Wschitkay bo dźiwachu, kak wjeśe Zymbura jědźeschc, a kak Prahu znajeschc. Nietrjebasche žo na kóžnym khčiżkuiščczu k durcekam wosa wobrocžicz, hózeż knjes rada kózdy raz z rutu smčr pokasa, ani strażnika pcaschecz. Snajeschc žo w jmotliwych dźělach města a wulicach. Starodawna korejta knjesa rady, kražnej burikej konjej do njeje łapschchinjenej a pohonez w južnoserbšich drasčze w prażiščich wulicach trachu napadnje, starodawnje, stutkowachu; kaž za starożitnoczju so ludźa za tym wrjeschkotatym wosom wohladowachu, ale to žo wosebje knjesej radźe lubjesche. Lubowasche kóžde starożitnim a tehodla najradschso też w Prahy po wožeschc w žwojej malomešćiskej korejce. Wjele khwile sa hebje njemějeschc. Wo konjez a wo wos dyrbjesche žo staracz, a Miltnerej wosrcej, hajčkarej porucžichu, do muješa, k bohatkhwu, wjczor do dźiwadła a z dźiwadła, a do wschelakich brodow a domow. Jenož dopoldnja, někhdy do 10cžich, bě jeho. A na tutych dopoldnjach thodźeschc Zymbura po Prahy. Po letach sapy Kžěchowy row žwojeho patrona pola žwj. Wita wopyta, do wojcenje posłada, z młodym knjesom Miltnerom łjej muješ wobhlada, hdyž je knjes Wozeł sam pschewodźeschc a pschecželnje žo s Zymburu rosmolwjeschc.

Ale jedyn žmykt knjes rada nječjesche, kotrehoż dla žo Zymbura hišto na njeho hnéwasche. Mału wěcznosć to trajesche, pjedy hacz bě hotowy. S kóždym žmatym stejo wosta, husto žo wot wosa hischcze wrócži, někhdy hischcze dołkoči, prajizy, hnydom žo wróczu, ale takje jeho hnydom trasch hodźinu trajesche.

„Ach hdyž nan Prahu wohlada!“ machny młody knjes z ruku, ale jenož kujeni swéri łjej jeho napominacz a to hischcze nimaz.

Też někke, hdyž hižo psched bydlenjom młodeho knjesa Zymbura s konjomaj a s wosom stejeschc na pucz pschihotowany, njemóżeschc žo jich dočakacz.

Najdóle jeho pschihladowarjo njersachu, kotrež běchu pschdźiwum kovezu, někt sajcu na pucz je žynom a tsjami wuhotowanu, z čkrjdom wobstupili. Najradscho by jich s jednym schlipnjenjom z khchudom sahnał, ale wědżeschc, so njejmé. Jenož tak w duchu, na nich žwarjeschc: „Boże, kak sm cži Prażenjo hlupi“. Doma žo ani poš sa Zymburu njewobhladaje a tu na njeho pot Prahi kawka. Wšesche jemu njepschijomnje, hdyž telko pschecželskatych wocži na njeho hladasche, na njeho a jeho konjow. A jako bychlaj putnyloj, je je tónj wuhnanšlowa a so žo wróczitaj sapy domoj, do Hrodźischcza, na jeho mjehe puczc, do jeho cžischiny a měra, do czopla jeho konjenzow, do jeho cžistego powětra a k jeho błédnej pitnej wodze, njeseczeplivje tratschtaj a šuržnje s nohami wo dłóżku bijeschtaj, so pokkowy šaklinczachu.

„A so cži ludźo niczo sa dźelo nimaja, so móża tu tak kawkacz“, Zymburje sapy na mysle pschindże a dopomni žo, kak pola nich ani dźěcžo njesmé dołgo prózne stacz, so hnydom na nje wokaja: „schto stejisch, běž a cžiń to ako tamne, pschinješ to ako tamne, a tu smno dorosčeni ludźo kawki pschedawaja.“

Horjeka žo mjes tym starschej s žwojim najstarschim synom rozžohnowaschtaj. Mějachu w jenej z Prahi wuješ a někto hižo czahnuli po prażiščich wózach druhu hodźinu wotbijachu a Zymbura hischcze na dłóżdże stejesche.

„Pschijédżemy tam w nozy“, hucžiwasche žo w duchu a bjesdźak pomyšli na hórske łóży, psches kotrež dyrbjesche jěcz.

„Nó, konjej staj czilej, staj łjej wotpoczanyloj, wot ranja staj staloj“, pokojesche a kludźesche sapy žwoju njewolu.

Słónczinje wuridźeschtaj a hyn s nimaj. Też do wosa žo k nimaj žydże a hacž sa Slichow dyrbjesche Zymbura pomałku jěcz, so hychu hischcze khwilku hromadze pobyli.“

Knjes rada sahy na Dobschischcz, na pschecželow, kotrijž jeho tam wocžakowachu a jenož je žynom žo sabéraschc, jako by žo wot njeho njemohł dźělacz. Snowa jemu wospjetowaschc, wo czim ma jemu pisacz, kotre kniži pohlacz, w kotrym archiwje schto wotpisacz, koho wopytacz. Też Hendrich nječjesche nowe a nowe praschenja, a w tej posledniej khwili žo sdaschc, so žo ani nochzedża rozžohnowacz. A hdyž bě žynom tola prézni sam Kopczinje njeje, staraj starschej hischcze stojeschtaj, wocži jimaj sasuhpschitej je žydsami, a wobaj s rubischkom tak dołho kiwaschtaj, dónž žo jimaj njeschłubi.

Wjele khwilow žo sapy žydżeschtaj a hakle wot Slichowa žo wós prawje rozjeże. Njejdo bé [illegible] njene, s kotrychž mózeschc kózdu khwilu sapocžeć deschczik sicz.

Sa Sbrašławju poczka žo hižo hladajcy czmicz a hdyž k Mnišchkej pschijédżeschu, njebé wjazy možno we łesu Sstakku j zyrkwju a s franzišanskim klóschtrom rozsnawacz. Po puczu na horu sadźéła Zymbura wobeh, wot žehlazeje trubki sažchi sapałku a sabwécži latarni. Sa Mnišchkom jédżechu wokolo Mateje Sswjatje Hory, tu Zymbura kraj hischcze tak nčkaf rozsnawasche, ale potom jeho czmu sala a jenož dwé latarni žmuhi žwéta konjomaj pod nózi a na boki sczelesche. Nječchto czichli wojow pschecželnjischcze, nječchto jich sdalcha a potom wschitko wocžichny. Jenož łóż s wobeju stronow schmuschesche, jako by s hlubokta wodychował. Dwéżki sandżelichu swoje płaschwórcka, tolsta czma, czorne mróczele nad czornymi šamni, to bé wobwitr, kotryž wos pschenażesche, tlż wjsłotaja a spéchnje jédżesche a łjej je koltym špitzerjom latańnjow na pucz šwécżesche. W núzny czischinj: dalsko schéroko by jenož jeho wulke ridrowanje błyschtał.

(Pokračowanje sczéhnje.)

Cjujschcej brožnje pschesyndlichu na wyšoku wjerbu pschi Wojerowskej mjesy, šu wužyndale swoje lchuidło a piszuja wot šu jatelje Trojizy pilnje swoje mlodsata.

S Lipin. (Stare šrebrne pjenjesy namokali.) Pod resspadankami spatenchu statoła šu tu nadeschli stare pjenjesy. Leżachu jsody muńti fachlow, fażła s wobnjom leschbrete. Sostebrne pjenjesy pothadseja s l. 1755—1808. Nekotre pokasuja hlowu khežorki Marje Thereslje, Józefa II. a Franza II. Dwohe sahy maju napiš „Eine feine Mark" a „Baireuth" a je na nich wobras Bjedricha. Sšu mjes nimi šrebrne krosche. Najskerje je pjedawschi wobhedżer statoła pjenjesy w Napoleonskich wójnach sakrył. Pruskoju, Francowskoju a Ruskoju šu tehdy tu ninu cjahali. Wobhedżer je potom najskerje smrěł abo bu saraženy. Pjenjesy šu pisches 100 lět wotwałowanje w jemi a wulki wobsej halle je sahy wotkry. Ssu je dali do Wojerowskeho demiuniskeho muscja.

— **Kolo kradnyli.** 31. meje dopołudnja wokolo ¾10 h. krabanchu s wokrjeje lchżownoscje na Hojschiz hosy 26 muzkaze jesone kolo swanki „Bluse". Wono mjescsche cjorne krosna, hojena a błótoschtikaźaj, horischhibjace wobsidło s cjehnjenymaj gumijowymaj pschimadłomaj, wulkim šuspowym lwóscjkom, žołe pjedżo, Torpedo hamobźu, na sadnim kole wackzinkowschat s kolesowym stojidłom a też hischcje s kokolowym swěšeżenjom. Wo wozowne šoscjenja prosby kriminalne wotdżelenje w Budyschinje, Tuzgplatz 6II. telefon 2802.

Wohnjowobornistwo

Dobrowólna wohnjowa wobora w Budyschinje schłupa so sobotu wjecjor lchża prjeni króć k swuczowanju we zlej šuli, 4. kompagnije a haschenschaj cjahaj, na Zitnych wikach. Do swuczowanja bdsche dlesche rosweczenje wjednikow. Wobora cjehnjesche po Kiżorjeej drohy, Hojschiz a Seminarskej haju, Lawschi hrjebjach, Stuttskownej Lawjej a Bohatej haży, hdjež so k haschenju sestupa, dokelż bdsche wotmyslene, so je wohenj, kiž bdsche w „Krónje" wudyril, žo tež pschi wicherje na šuzodne wotjenja wupschetrił. Nadchodne swuczowanje so k poł nej spokojnosczi wobornego wjednistwa poradsi. Pschichodne swuczowanje budże pondżelu 13. junija na Dśleniku.

Wusudżenja

§ **Fabrikskeho wobhedżerja Maxa Lehmanna w Hirschfelde** winowachu, so je dewisowu wukas pschestupił. Wón bdsche w nazuscze z septembrje 1931 akzeptaj wo 147 000 belgiskich frankow a wo 500 jendelskich puntow, kiž bdschtaj jenoż s jeho mjenom jako akzeptant, ale niż s mjenom wuskjerja podpisanej, na firmje w Belgiskej a Wulkiskej pożłał, mił so by k temu mół dowolnoscje dodżiwacz wuschnoscze. Pschezjiwo khlostańskemu pschikazej bdsche so horschił. Zitawschi hantiski šud bdsche jeho wuwinowacz, dokelż so wobzbinstze akzepty s pobrachowanjom podpisuna wuskjerja hischcje nimaju wobhładowacz ja šmeńki a tohodla njepadnu pod płacżenske predpisy, kiž trjebaja dowolnosczi. Statne rěchnistwo so pschecziwo Lehmannowemu wuwinowanju powoła. Tola krajny šud bdsche zamknycz wahlada, kaž hamtski šud a sacżisny powołanje.

Najnowišze z cyłeho swěta

— **Wukhadzy na wjeczor sa jutjischi schtwórtk:** Sso wuczehnje a budże spodobne wjedro.

* Na wobhonjenje nastanje je pschichodnej so nowe nimske kralestwo na rozsahanjace wotjewjenje pjedawschich kolonialnych pschistojnosczi.

* **Blisko wsy Gonny pola Halle blysk do buka dyri. Pod nim bě 61letny hornisi invalid se swojim pjeczlětnym synkom wuczek namakał. Blysk je wobeju morił.**

* **W dole rěki Jun w Bayerskej šu njedżelu popołdnju krupy, schtyri abo pjeczimetrow wulke, dwadżesi minutow dołho padale. Zita a trawa na kulach sticzenej. Se schtomow šu so płody a lischje sdrěle. Zitka krajina wobras sapuszczenja pokazuje.**

* **W Dobrudżi (w Rumunskej) je so z blyskom dżesacz ludzi morilo, nekotri šu so cżežko sranili. Krupy kaž wólke worjechi wulke, padachu. Wjele dżežow je so tak cżežko wobschkodżiło, so jich wobydlerjo wuczek w zyrkwjach pytachu.**

* **W Itze w Norwegskej bě swójba se swojej schtyrilětnej dźowczeżku na lischejisnach na jenym ratarskim dworje. Popołdnju běchu so bjes dżesża 10 minutow dołho wot dwora wotstalili. Hdyż so wrócżichu, bě so holczka sgubiła. Schtyri hodziny podarmo sa njej pyschawschi, chżychu hižo nadżiju spuschczicz, so dżěczo namakaju, hacz jedyn ratar jim praji, so je, hdyż šu z dwora schli, nad nim jedyn werjoł (hodler) lctał. Hnydom spomja sa dżeczom pytachu a słonczne sa wjele hodzin dżeczo w sloro njepschistupnym hórskim bahnischczu blisko worjeschego hnězda namakachu. Dokelż hnězdo na jara nahłym městnje leżesche, worjeł słonczne njeje mohł wuz, nětkuże 36 puntow cżežke dżeczo do gjwojeho hnězda donjesesz. Dżeczo bě jenoż we wobliczu rozdrapane, beważ pak njeskanjene. Powědasche, so je jo wulki ptak hodu wsał. Tajke podawki šu so w Norwegskej hižo husto stałe, tola jenje so worjełam njeje poradżiło, swój popad do hnězda donjesz.**

Sso njeskodżownje wuprajiła.

Pola wulkopschekupza H. bdsche towaristwosez. Podcżas wjecżor pschińdże hosza, kotraż bě z jenej tam pschitomnej knjenju zenjeny.

„Pschińdu jenoż so bych swoju żonu pschewodżał," rjekny wón k hosposy.

„Ale luby knjeże Krawza," hosposa snapschcżiwi, „cżehodła dha njesjeze hižo prjedy pschischoł?"

*

Přilopk

* **Pjecz dżeczi so satepiło.** Schtyri holzy a hólz s cżołmom na rězy Njemjenje pola Grodna w Pólskej jedżechu. Hdyż dżeczi w cżołmje dźiwje wokolo stakachu, powrócżi so cżołm a wschitke dżeczi so satepichu.

Semrěcz: Emma Ekonoma Filipowa w Budyschinje, 80 lět, khowanje budże pjatk dop. w 11 hodź. na Tuchopschim pohrjebnischczu. — Helena Schlemmerowa, papjernika dżełacżerka w Hornjej Hórzy.

Towarstwowski powěstnik.

Khrósćicy. Tow. młodżeneow wuleći sebi pschichodnu njedżelu z kołami do Morichurka. Pódżemy rano ¼6 hodź. tu na Božu mšu a wotjedżemy ¼7 hodź. wot Wenkec. Předsydstwo.

Khelno. „Domizna" ma njedżelu 12. smažnika z kołami zhromadny wulět na Cornobóh. Při přihódnym wjedrje zetkamy so rano ½6 hodź. pola Wjezarjec. Kóždy ma skladnosć, so na Božich służbach wcżiżdżeli. Popołdnju při nawrócze je w 5 hodź. mšesna zhromadźizna pola Wjezarjec.

„Lumir" ma sobotu 11. t. m. pop. w 5 hodź. w Serbskim Domje pruhu za liturg. cyrkw. nutrnosć we Njeswačidle (26. t. m.). Solistojo: ¼4 hodź. z dypkom. Přińdźe tola wšitey, noty njezapomńe.

Bj. Krawc.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk hišće tutón tydźeń připowjedźenja za zlět přijimuje. Tak prosymy, so do soboty hišće rozsudźić.

Radwoř. Jednota „Sokoł" ma pjatk hnydom po zwuczowanju ważnu zhromadźiznu. Starosta.

Njebjelčicy. Ratarski Dorost za Njebjelčicy a wokolinu ma štwórtk 9. smažnika wjcżor ½9 hodźin we Kubašec hosćencu w Njebjelčicach swoju zhromadźiznu z předneškom. Winowatosć kóždeho sobustawa je, zo so na njej wobdźěli. Też hosćo su lubje witani. **Předsydstwo.**

Pančicy. „Lipa Serbska" (muzske a žónske hłosy) spěwa štwórtk 9. smažnika w Pančanskim hosćencu. Započtk ½9 hodźin.

Přinoški za Posmjertnu pokladnju župy „Jan Arnošt Smoler" maju so wot nětka we wudawarni Serbskich Nowin płacić. Nimo teho wozjewjamy, zo ma předsydstwo a wubjerk župy přichodnu sobotu 10. junija pop. w 4 hodź. wažne wurjadne posedźenje w Serbskim Domje, k čemuž so **skupinow!** předsydża přeprošuja.

Sewjerny sokolski wokrjes ma njedżelu 12. smažnika w Ralbicach wokrjesny zlět. Wšěch přećelow z tutym přeprošujemy.

Srjedźny sokolski wokrjes. Naš zlět je njedżelu 19. smažnika w Lichanju. Dalše hladaj w Serbskich Nowinach pod „Sport a hry".

Wotewrjenje wobkhoda

Meblowa fabrika
Ernst Schubert, Großschönau

Filialki w Žitawje na Wikach 5 [Telefon 333
w Budyšinje na Hošic hasy 21. Telefon 2859

Schubert-meble w Budyšinje.

na Hošic hasy 21 Telefon 2859

wjedżace přez kajkosć, formu a nizke płaćizny

Kedźbu! **Ratarjo!**

Přeńnošk wo

„čerstwym khowanju zeleneho"

zmjeje sobotu 11. t. m. w 11 hodź. w sali „Běłeho konja" w Budyšinje

ratař A. Rupp, z Hofa w Bayerskej

Zastup darmo! Zastup darmo!

Wjesna butra
punt
1.18 hr.

Butra
ze
centrifugi
punt
1.24 hr.

Butrowa wikowarnja
Künella

Katolski, młody, swobodny mašinski zamkař, pyta hnydom městno jako **šofér**. Wjedźenske wopismo 2 a 3b Poskić pod **H 68** na wud. S. N.

Kupujće pola našich inserentow

„Minjak-Masa"

Jenički na swěće, we wšědomosće wšěch krajow khwaleny hojeński srědk za čłowjeckow a zwěrjata je nětk za Radwoř a wokolinu pola knjeza Mikławša Rewerka w Radworju 71 dostać.

Serbske łačele
(Gramo on Platten)
ma na składzu
Jan Schieback w Budyšinje na Mužnkowskej dr. 4

Gumij za koła
we wulkim wubjerku jara tunjo pola
Br. Thomas w Budyšinje na Kamjentnej hasy 16

Zuverlässig
Über allen Parteien
Schnellste Auskunftserteilung
Unentbehrlich für Jedermann
DER GROSSE BROCKHAUS
200000 Stichwörter, 12000 Abbildungen
220 Karten und Stadtpläne
Kleine Monatsraten
Probeheft kostenlos
F. A. BROCKHAUS · LEIPZIG
Der Unterzeichnete bittet um unverbindliche Zusendung des Probeheftes „Der Große Brockhaus neu von A–Z"
Name u. Ort: .....
Straße: .....

Grocane pletwa
kałaty grót / zahrodne wěcy
wosebje tunjo pola firmy
Walter Voigt na Znutřkownej Lawskej hasy 5

Serbska Lud. Banka - Wendische Volksbank
akcijowe towarstwo w Budyšinje
je nućena, dźens swoje płaćenja zastajić.
Zhubjeńki a přewulke wotzběhowanje nalutowańkow a njemóžnosć, dosć hotowych pjenjez za to zwjesć, nuća banku k tutej naprawje, potym zo běchu dotalne prócowanja wo podpjeru bjez wuspěcha.
Banka budże so dale prócować a spytać na puću wurunanja swojich wěrićelow po možnosći spokojić.
W Budyšinje, 8. junija 1932.
Předsydstwo a dohladowarstwo
podp: Symank podp.: rěčnik Wićaz

Nawěčiki přinjesu wužitk!

Meblowe transporty wobstara spěšnje a swědomićiwje
Wapnopěsk. cyhele po jara zniżenych płaćiznach podawa
Wuhło podawa po lěčnych płaćiznach
Moritz Wobst G. m. b. H.
w Budyšinje
Telefon: 3365 / 3366 / 3579 / 3025

Dr. med. Haubold
zapućuje wot 9. hač do 26. junija 1932

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćerња, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čłoweho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 133 — Budyšin — Stwórtk, 9. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Pruski hospodarski plan so wuruna

Pruski kabinett je žrjedu wobsamknył, nuzowy wukaz wudać, ſ kotrymž ſo nowy hospodarski plan wuruna. Tónle nuzowy wukaz, kotryž 1. julija do mozy ſtupi, předwiduje naprawy wopſchija:

1. **Dawk khěžneje danje** ſo ſe ſnižењom wuſtwobodźuje mjeſy ſa potrubnych podruźnikow ſ 1200 na 800 hriwnow pſcheměni. S tym ſo dospi, ſo wunoſchk khěžneje danje 540 milijonow hriwnow nječo wſchón pruſkemu ſtatej pſchipadnje, mjes tym ſo ſo dotal ſ njeho gmejnam z wuſtwobodźenju **dawka** khěžneje danje ſa podruźnikow ſ 800 hač 1200 hriwnami pſchepokazowaſche.

2. 1. julija ſo **rěſanſki dawk** jawidźe. S njeho ſo lětny wunoſchk 120 milijonow hriwnow wočakuje, potajkim 90 milijonow ſa pſchichodne 9 měſacow. Rěſanje w danje ſo wot dawka wuſtwobodźi. **Dawk** ſa ſtwinje, 30 hač 70 kilogrammow cžeſke 5 hriwnow, ſa 75 hač 125 kilogrammow cžeſke 8 hriwnow a ſa pſches 125 kilogrammow cžeſke 10 hriwnow wuczinja.

3. **Mſta ſaſtojnikow ſo ſa nuczenu lutowarnju wróco ſtjerži.** Tole wrócoſtajerjenje 2½ prozenta ſa wożenjenych ſaſtojnikow ſ dźěćimi a 5 prozentow ſa njewożenjenych a bjesdźěćnych ſaſtojnikow wuczini. Wróco ſtajerjane ſummy dyrbja ſo wot lěta 1937 ſaſo wuplaćeć. Hdyž pak ſaſtojnik wumrje, dyrbi ſo zyła wróco ſtajerjana ſumma hnydom wuplaćeć. Pſchiſtajerjenjam ſo wotpſchi puſchczenju pſchedy poſtajeneho cžaſa wuplaći. Wróco ſtajerjana ſumma ſo njechodźi pſchenjeſeć a ſo njedani. Saſtojnizy ſchlitazeje polizije ſu ſ tohole dawka wuſtwobodźeni, ſ kotrehož ſo lětnje 26 milijonow hriwnow wočakuje.

Konflikt dla lista němskeho kanciera

W naležnoſeji kanzlerowcho lista na preſidenta pruſkeho ſejma, nazionalno-ſozialiſtiſkeho ſapołožanza Kerrla, dla wołanja pruſkeho ſejma je ke khěžnemu konfliktej mjes němſkim **knježerſtwom** a **wobkhod wjedźazym** pruſkim knježerſtwom doſchło. Němſke **knježerſtwo** je na to pokaſało, ſo je hakle potom na preſidenta Kerrla wobroćiło, hdyž bě jhonilo, ſo je ſo pruſki miniſterſki preſident Braun ſe ſwojeho ſaſtojnſtwa wotſtalił. Tohodla ſo njemóže wo tym wěcjeć, ſo je jeho pruſke **knježerſtwo** wobeſchło. Napſchećiwo tomu pruſke **knježerſtwo** praji, ſo je po wotſtalenju miniſterſkeho preſidenta Brauna wot ſamo na Braunowe město Hirtſiefer jako najſtarſchi miniſter ſtupił. W ſwiſu ſ tym je pruſke **knježerſtwo** Wjelenku błědowzego wopſchijeczа wojſewiło:

„Jako ſaſtupjeř na dowolenſtwu pſchebywazeho dr. Brauna je **wjeſera** ſponowjerſki miniſter **Hirtſiefer** w roſprajenju, kotrejž je ſo w němſkej kenzliji wotmětło, pſchećiwo temu **proteſtował**, ſo je ſo němſki kanzler ſe ſwojim piſmom, ſwołanje pruſkeho ſejma **zadazym**, na preſidenta němſkeho ſejma, **Kerrla**, wobroćił a nić na pruſke **knježerſtwo**.

Kaž je ſo ſ pruſkeho **knježerſtwa** ſdźělilo, je němſki kanzler ſtatnemu miniſtrej **Hirtſiefer** potwjerdźił, ſo budže ſo w pſchichodze njepoſrědnehu jednanja dźerjeć.

Centrumske wobzamknjenje přećiwo Papenej

W pożedźenju němſkoſtatneho pſchedſydſtwa zentrumſkeje ſtrony je ſo roſprawa wudała, w kotrejž ſo praji, ſo je ſtroniny pſchedſydża dr. Kaaß w ſwojej ſalwodnej rěcži prajił, ſo ſ njekhabłajej ſwěru k dr. Brüningej ſteji, kotryž je pożledniej lěcze němſki lud ſchkitał a ſa njón wojował. Dr. Kaas wſchitkich pſchećelow zentrumſkeje ſtrony namołwjeſche, ſo bychu ważnoſć hodźiny wopomnili. Nětſche mjenje wo to dźe, ſchło prawo dóſtanje. Dźeń pſchińdźe, hdźež też mużojo nětčiſchcheho **knježerſtwa** dopołnjaju, ſo ju ſo niz jenož na wokołopucz naſtajili, ale ſo ju po wołaczinych puczach thodźili. Njejapke ſkónczenje dźela Brüningowcho kabinetta ma ſa wulki ſmył. Čži, kotſiž ju pſchezo ſa mozu wołali, ju nětko też dyrbjeli ſamołwitoſcej ſa to pſchewſacz.

Też němſki **kanzler** Brüning ſo **złowa** zimaſche. Dźałowaſche ſo ſtronje ſa podpjeranje, kotrejž je ſo jemu ſa cžaſ jeho **kanzlerſtwa** dóſtała a wo podawkach pożledneje **ho** cžaſa roſprawjeſche.

Shromadźizna we wobſamknjenju praji, ſo **pſchedſydſtwo zentrumſkeje ſtrony** ſo njekhabłazych **podłožkow politiki dotalneho kanzlera dr. Brüninga dźerži.** Cžara tuteho natwarjazeho dźěła je ſo we wołsebje ſtraſchnym wokomtiku pſchetorhnyła a ſo ſ experimentom ſaměniła, ſa kotryž **nuſowazych pſchicžinow dla zentrum njeje ſobu ſamołwity.** Sſo wotſtalazemu němſkemu **kanzlerej** dr. Brüningej, jeho ſobudźełacžerjej dr. Stegerwaldej, ſtrouninemu wjedniſtwu a němſkoſobnjſkej frakciji ſo dołwerjenje wuprajі. Dale ſo wočakuje, ſo budże ſtronina organiſazija w kraju wſcho cžiniła, ſo bychu w pſchichodnym wólbnym wojowanju poražazu móż zentrumſkeje ſtrony poſłyſnyła. Zentrum wólbne wojowanje w zyle njewotwiſnym ſtejiſchcu wjedże.

Namołwjenje kreſcijanskich dźełaćerſkich zwjazkow

Pſchedſydſtwo zyłkowcho ſwjaſſa kſcheſcijanſkich dźełaćerſkich towarſtwow Němſkeje je namołwjenje wudało, w kotrymž ſo praji: Hindenburgowe ſaſtojnſtwołenje

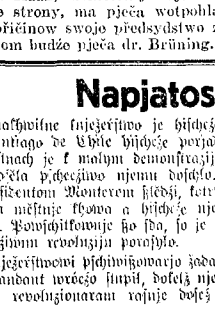

Wotſtupi předsyda centrumskeje strony?
Prelat dr. Kaaß, dołholětny wjednik němskeje centrumskeje strony, ma pječa wotpołhlad, ze stronskich přičinow swoje předsydstwo złožić. Z jeho naslědnikom budże pječa dr. Brüning.

be dno ſa ſhromadźenje wſchěch narodnych ſudowych mužow pſchihotowało. **Njeſamołwite mozy ſu mohli puež k tomule ſhromadźenju nahle pſchetorhnyć.** Schtož dźełaćerjam njepſchećeſtele mozy w ſjawnej wólbnej bitwje njeſu doſpjeć, to je ſo jenu poradźiło, hdyž ſu wužmy a wożobinſti podłožk Brüningowcho knježerſtwa kročzno **podrywali.** Na puež ſu ſtupili, po kotrymž prawa němſkeho dźełaćerſtwa ſebjeraja. S powróćenjom Brüningowcho knježerſtwa a ſ pſchihotowanym ſoſtupanjom **Schleicherowcho a Papenowcho kłožowcho kabinetta** pytaju, wſche ſpočatki k ſozialnemu ſudowemu ſtatej wotſtronicz. Nowe knježerſtwo nima žanecho **ſtrowmjenja ſa ſtatnu politiku płažiwoſcej** dźełaćerſtwa. Wono ſ njepſchećeſtelemi dźełaćerjow w jenatej fronce ſteji. S tym dźełaćerſtwo pſched nowym wojowanjom ſteji. Kſcheſcijanſke dźełaćerſtwo ſo ſa pſchichodne wólbne wojowanje w němſkim ſtacže hiſche kruczicho wokło ideje ſtatneho a ſudowcho ſhromadźenſtwa ſhromadźuje, kajkaž je ſo pſchede wſchim też 1920 na Eſſenſkim kongrešu kſcheſcijanſkich dźełaćerſkich ſwjaſkow pſchipowědźało.

Nacionalno-socialistiske wudyrne wotdźělenja so wobnowja

Kſchešcje tutón tydźeń ſo wozjawja, ſo ſo nacionalno-ſozialiſtiſke wotdźělenja wobnowja. Nacionalni ſozialiſtojo ſu hižo ſa bližſcha njedźelu pſchipowědźeli, ſo budża ich wuſtrowne wotdźělenja w ſjawnoſeji ſaſo wuſtupować. We kaſſej formje budża wone dowolene, njeje hiſche ſnate. Wěſte pak je, ſo budże ſo němſke **knježerſtwo**, ko by ſo ſo pſched pſchepſtajenjemi jchitało, ſaſtadow dźerżeć, kotrejž je pſiedawſchi wobſerny miniſter Groener poſtajił.

Nacionalni ſozialiſtojo pſchipowědeju, ſo ſ nowymi uniformami ſaſo naſtanu. Kaž dotal ſu bjenje kſchidła a bjenje khołowy nóſli. We pſchichodze dyrbja uniformowe ſuknja nad kſchidła noſyć. Tale ſukna budże na jenoſcelſan namórniſku uniformu podobna. Totalne ezapti wudyrnych wotdźělenjow, kotrejž běchu na ſtare awſtriſke wojerſke ezapti podobne, dyrbja ſo ſ ezapkami po němſki formje narunacž. Awſtrijſki wobraz wudyrnych wotdźělenjow dyrbi ſo ſ piſanymi wuhorkami fałſchować. Kaž ſo pſiedy w awſtriſkim wójſku regimenty ſ wuhorkami roſeſrawa-

Napjatosć w Chile je popuščiła

Chileiſke nałhwilne **knježerſtwo** je hiſchcze w ſaſtojnſtwje. We Santiago de Chile hiſchcze porjad **knježi**. Na nječtołkich měſtnach je k małym demonſtrazijam dźełaća ſa **knježerſtwo** dźełaćerſkeho njemu doſchło. Polizija ſa dotalnym preſidentom Montereom ſtejdži, kotryž ſo hiſchcze na njeſnatym měſtnje khowa a hiſchcze njeje formalnje wróćo ſtupił. Powſchitkownje ſo ſda, ſo je nowe **knježerſtwo napſchećiwnimi** revoluciju poraſyło.

Mjetſtni **knježerſtwowi** pſchiwiſowarjo žadaju, ſo by namórſki kommandant wróćo ſtupił, dokelž njeje pječa napſchećiwnym revolucionaram rajnje doſeż napſchećiwo ſtupił.

Knježerſtwo je ſo roſhudźiło, wſchě napſchećiwne politiſke hańanja je **knježerſki** pjaſeju pettáčcž. Wotmyſlilo je ſo, na ſpjećowarſke garniſony bomby mjetacz, jeli ſo nowemu **knježerſtwu** njechy mózno było, na hinake wſchnje měſtne ſbožži pettáčcž.

Po powěſcach ſ Buenos Aires je **Davila** wróćo ſtupił, hdyž běchu wukrajni diplomatiſcy ſaſtupnjcy pſchećiwo planam nowcho **knježerſtwa** ſakročili a jenownjhnje prajili, ſo **knježerſtwo** offizierow, junta rěkaze, njepſchipóſnaju a ſo budża ſarunanje ſchkody žadacz, jeli ſo bychu ſo wukrajne ſajmy ſranile. Dale ſo praji, ſo by jako kommunizt ſnaty revolucionarny wjedniſk Jgeldo jako Devilowy naſlědnik **knježerſtwa** pſchewzał.

Nałhwilne revolucionarne **knježerſtwo** je ſe ſwojimi **zyrkwi njepſchećelnymi naprowami ſaſtałe pſchećiwniſtwo nadeſchło.** Hdyž běchu ſ wjele kłóſchtrowymi mniſchemi ſ mozu wuhnali, kotrejž w priwatnych domach wucžeſe namakachu, ſu pſchiwiſowarjo **zyrkwje** w proteſtowańſcej ſhromadźiſnje pſchećiwno pſchećeſčhanju mniſchkow wuſtupili. Polizija je ſhromadźiſnu roſchnała.

*

Tydźeń **knježerſtwow** wjeczor pſched preſidentowy hród pſchićežachu, hdźež běchu offizierſka junta a **knježerſtwo** ſhromadżenej. Cžrjoda ſebi ſadałche, **ſo bychu ſo dźełaćerjo wobronili a ſo by ſo ſ nich revolu-**

zionarna garda wutworiła. We mjenje **knježerſtwa**, kotrehož ſobuſtawy běchu na balkon ſtupiłe, **Matte** roſtoży, ſo pſchi powróćе

wo žane pſcheměnjenje knježerſtwa njendźe,

ale wo **ſakładne pſcheměnjenje ſozialnych a hoſpodarſkich wobſtejnoſcejow.** **Knježerſtwo** ma ſa ſwój najwoſobniſchi nadawk, ſłódomu ſtacžanej dohrahaju ſiwnoſcej a cžłowjeka hódne wobydlenje dacz. Wjeſki **Grove** ſe ſwojimi radikalnymi žadanjemi wſchudże pſchihłoſowanje njenamakuje.

Saſtupjerjeſ „United Preß" ſu **knježerſtwowe** ſobuſtawy prajile, ſo mjes nimi njeje žanecho roſhłela mjenjenjow. Wołoſebje w naſtupanju programma ſozialnych reformow ju ſjena. **Knježerſtwo njeje kommuniſtiſke ale ſozialiſtiſke. Privotneho ſamożenja njehnbże ſo mozowacz.**

Knježerſtwo je wſchě ſobuſtawy wyſchſchcho ſudu wotkładžiło, dokelž je wyſchſchi ſud po powróćenju preſidenta Montera wobſamknył, ſo ſwoje dźełko tak dołho ſaſtaji, hacž ſo wuſtawne **knježerſtwo** wuſtaji.

Njedźiwajcy toho je wyſchſchi ſud wobſamknył, ſo dale wołeſcj.

Wſchitkim chileiſkim diplomatiſkim ſaſtupnikam we wukraju je ſo poruczilo, ſo dyrbja woſſewiſcz, ſo je ſo **knježerſtwo** po ludowej a wóſkowej woli pſcheměniło. **Jako** prěnje wukrajne **knježerſtwo** je **Mexiko nowe knježerſtwo pſchipóſnało.**

Swjaſk chileiſkich dźełaćerjow a wſchelake dźełaćerſke organiſazije w Santiago de Chile a Valparaiſo ſu wobſamkle, ſo budża **ſozialiſtiſku republiku** podpjerowacz.

Knježerſtwo nowy hórniſtwowy jakon wuda. **Knježerſtwo** ſuje pſchichodnje prawo, pſchekhod hórniſkich hyptheklow dowolicz. Sa pſchemjenjenje wobſjedženſtwa budże ſo jako **dawk** dyrbjeć wóſom prozentow kupneje płaczizny ſaplaczeć. Dale dyrbi jenizky chileiſki preſident prawo dóſtacz, hórniſtwowe koncežije pſchiſłowjeć.

Po druhich roſrěczenjach je junta wobſamkła, ſo ſo roſpuſchczenje naboženſkich rjadow njepſchewidźe.

chu, tak budża ho wschelake župy s wuhorkami wschelakeje barby spośrjedkować. Barlinska župa cyrne wuhorki dostanje.

5583000 dźełonjemějerjow

Po rozsprawje wustawa za statistiku dźełonjemějerjow je ličba dźełonjemějerjow 15. meje na 5583000 spadła. Wona bě wo něhdźe 1¼ milijona wjetša hač loni w tym samym času. Wot němskeho najwjetšeho stawa (w měrzu) je ho ličba dźełonjemějerjow wo 546000 sunjenschila. Dźełonjemějerjo, kotříž su dźěło namakali, su swjetscha satsonsku dźełacerjo.

Arcybiskop dr. Gröber nowe zastoinstwo nastupił

Arcybiskop dr. Konrad Gröber je wutoru wjeczor do Freiburga w Breisgawje pschijěwschi knjeżerstwo w arcybiskopa smjeje po 20. junija w Freiburgskej metropolitanskej zyrkwi.

Pfriemerowy njewuspěch

Winska „Reichspost" s Hradża powě, ho rěčnik **dr. Pfriemer**, nětkuschi wjednik awstrijskeje domowinskeje wobory, kotryž je loni sypytał ho s puczom knjeżerstwa smozowacz, je z swojimi politiskimi planami na Tyrolskim. Pfriemer je psched někotrymi njedżelemi z domowinskeje wobory wustupił a sjantźmu **Hitlerjku stronu** w Hradżu sakoržił. Wěsche ho nadźijał, so ho jemu wjele ludźi pschisamknje. To pak ho njeje stało. Tele dny je ho dr. Pfriemer w sjawnej shromadźiznje w Hradżu z nowym krajnym wjednikom schtyrskeho domowinskeho schkita do wótreho wurěčowanja dał, kotrež je sa dr. Pfriemera sće wupadło. Wón njeje mohł poroki wjednika domowinskeho schkita wotpokazać. S tym je s Pfriemerowym wjednistwom Hitlerskeje strony nimo.

Politiskeho wjednika w Zagrjebje zabili

Wutoru popołdnju hu w Sagrjebje na drósy tśjo nałoži ludźo dr. Budaka nadwadnyli a do njeho s kijemi bijo, jeho tak cźežko sranili, so dyrbjesche ho hnydom do hojerńse dowjesć. Tam hu jeho hnydom sjerwali. Dr. Budak je na swoje stanjenja wumrjeł. Dwěmaj nadpadnikoma je ho poradźiło cźekaćej, tśeśeho pak hu sajeli. Dr. Budak je w chorwatskej politiji wożebitu rólu hrał. Pschiwlušnesche federalistiskej stronje.

Němski zwonkowny minister z Neurath rozžohnuje so z Londonom.

Knjez a knjeni z Neurath po rozžohnowańskim snědanju pola jendźelskeju kralowskeju mandźelskeju w Buckinghamskim pałacu w Londonje. Nowy němski zwonkowny minister z Neurath, dotalny pósłanc w Londonje, dojźe psched nastupjenjom swojeho ministerstwa hišće raz do Londona, zo by so tam rozžohnował. Při tutej składnosći jeju jendźelska towaršnosć, na čole kralowski dwór a knježerstwo, jara česeše.

Venicelos tohorunja 48. staw žada

Nowy grichiski kabinett je ho komorje pschedstajił. We knježerstwowym politiskim programmje ho praji, so ho knježerstwo próńuje, so by ho wustawa w tym smyśle pscheměnika, so by ho do njeje 48. staw po waschnju Weimarskeje wustawy pschijał.

Parada veteranow we Washingtonje

Parada veteranow, kotříž su je wschěch dźělow Ameriki do Washingtona pućowali, je ho bjese wschěch pschipadow minyła. Wobdźělniły běchu swjetscha dorosćeni mužojo mjes 35 a 50 lětami, s wjetšeho dźela dźiwarjo z wjesornych provinzow. Pastyrjo pódła cyrnuchow kroczachu. Jenoż pola wotdźělenjow z połodnjoch cźastow cyrnuscha a běli dźełeni dźěchu. Napišane šobupschinjeseny plakatow **chleb, butru a hnydom pomoz** žadachu. Druhe plakaty po pravdachu, schtó je po prawom **swětowu wójnu** bodył. W nětcźischim kongresowym pohybanju pak žadanje wójnskich wobdźělnikow njesmješe wuspěcha. Prezident Hoover je rjekł, so njemóže do pokneho wuplaćenja swolić, dokelž hu polizy halke w lěcźu 1945 doplaćonne. Pschego pak je pschitomnosć tak wulkeje liczby demonstrantow wuschikowała, so je senat krjedu w sutowańskim programmje wotmyślene strócenje wosschkodźenja za wójnskich wobschkodźenych abo sa cźaš žiwjenja jich dorjenych veteranow sajo wuschmórny.

Ze Serbow

W Budyschinje, 9. smažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wčera wjeczor w 7 hodź. barometer 746, hygrometer —12, thermometer wo dnjo +15. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +1, thermometer w nozy +9. Mało ho pscheměnjaje wjedro. Nižina nad połnońcu Europu pschinjeje nam dźensa rano hišćeze deschcźik. Nětko ho wuczahuje. S wjeczora pschikhodźa cyklonska wyschina. Tola sady njeje hu nad atlantiskim oceanom nižiny spóznacź. S tego tuhemy sudźicź, so nam cźaš wobstajneho wjedra hišćeze njeckiwa. Może być, so budźe wocźaš bóle wiťaty, ale mjenje masch. Jutśe, pjatk schkodźa štónckło 3,46 hodź. a chowa ho 8,13 hodź. Měsacźk schkodźa dop. 9,50 hodź. a chowa so w połnozy.

Módra lilija

Módru abo kucźinu liliju namakasch w Sakskej jara rjedka jenoż na někotrych městnach. W Serbach wona rośeje na žumpojitych łukach pola Njechornja a Worzyna. Je to jena z nanajwoseběnschich a nanajrjeńschich kwětkow nascheje domizny. Swjowjorasne sajimawe formy a traśna módra a fijałkojita barba kwětkow tóhodla pschećahuje pschirodny spytarjo. Kucźina lilija rješe někto w smažniku, ale kaž hnydom hižo prajili, jenoż tu a tam na někotrych městnach. Někotsi pschećelejo pschirody hu drje wospjet spytali, tutu liliju na pschihódnych łukach sajo nasadźeć, ale bohužel je tu pschewjele błjezow, kiž rjanu kwětku sajo wutorhaju. Tuž je stat dyrbjał tutu rośelinu sakoršiły schkitać. Kohož lepja pschi tym, so tajku kwětku wotschčitha, tón ma surowe khłostanje wocźakać. Tohodla schkitajće a pschelutujće domišnišku pschirodu a je je žadne kwětki, a to s lubosće k domizny, jeli niz se strachom psched khłostanjom!

*

— **Wustajenja „Kult a forma" w Budyschinje** je měła dotal jara wulki wopyt. Kóždy, kiž sebi swoju zyrkej a nabožinu waži, njedyrbjał tež skomdźeć hebi tutu wulgu sajimawu a powuczacu wustajenju w měšćanskim muzeju (w nowym dźělu) wobhladacź. Wustajenja je jenoż hišćeze hač do njedźele 12. junija wotewrjena. — Dźensa wjeczor we 8 hodź. pschednoschuje k. architekt Robert Witte s Drježdźan wo „zakonju a formje w zyrkwinskim wumjeńskim". Wschitcy, wosebje pak měšćanjo a wjesnjenjo katolscheho wěrywuznaća, ho wutrobnje pschesprošnuja.

Wjesnym ludźom pak hischeze raz na wutrobu kładźemy, so bychu dobru składnosć hospodu, hdyž na wiki pschidźe, a njedźelu, hdyž Gustav-Adolfski sjwjedźenje w Budyschinje wopytaja, wuzili a so pschesnwědčili, kajke pucze chze wumělstwo na zyrkwinskim polu w pschichodźe tworzicź.

— **Možnosć wočerstwjenja serbskich dźěći.** Hdże dźěći na wočerstwjenje jedu, hdy jedu, njeje hišće dowobzamknjene. Hdyž so dźěći přizamołwja, ma so napisać: mjeno, předmjeno, lěto a dźeń narodu, mjeno a powołanjo staršich, staćanstwo. Přidać ma so wobkrućenje lěkarja, zo je dźěćo wočerstwjenja trěbne. Njedźela je posledni dźeń zamołwjenja. Wšo dalše so wozjewi. **„Domowina" zarjadnistwo.**

81. duchowna wjeczorna hudźba w Pětrowskej cyrkwi

wutoru 7. junija 1932.

Smy přez domkantora Horst Schneidera we běhu tutoho lěta zaso porjadu wšelakich najstarschich mištrow cyrkwinskeje hudźby, t. r. po lětach, hdyž su woni žiwi byli, hač do nowišeho časa słyšeli. Wócera poskićichu so nam składby zańdźeneho a nětčišeho lětstotka. Tak móže sebi připosłuchać wo tutej hudźbje wobraz sčinić, što je bóle abo mjenje hódne.

Horst Schneider hraješe na piščelach wot Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809—1847) Sonatu wo khoralu „Wótče naš w njebjeskim kralestwje". Tutón składownik je derje znaty přez swoju wulku syłu kompozicijow za klawěr, za spěw a za orchester. Jeho hudźba je powšitkownje jara připóznata a wokrewjaca. — „Harmonije wjeczora" mjenowaše so jena dalša wěc za piščele wot hišćo žiweho Siegfried Karg-Elerta (rodź. 1877). Tuta hudźba je lohko zrozumliwa, dokelž je rjenje harmonizowana. Tosame płaći za khoralnu předehru „Ach, wostań při nas z hnadu". Na kóncu so kěrluš wot wosady sobu wuspěwa. To bě wobdźěłał Niels Otto Raasted, rodź. 1888 a je hišće žiwy. — Wot Pawoła Gerhardta (rodź. 1867) słyšachmy předehru ke khoralej „Nětk wotpočuje hola". Měr, kiž w kěrlušowych słowach leži, je składownik też do hudźby połožił a je też hewak tuta předehra jara přihódnje wobdźěłana.

Jako jenička sobuskutkowaca na tutym wjeczoru bě spěwarka Ruth Raue (sopran). Wot njeje słyšachmy krasne parlo spěwow wot znateho češkeho składownika Antona Dvořaka (1841—1904), běchu to: a) Słyš, Božo, moju prośtwu, b) Tam při tych rěkach Babylon, c) Wobroć so ke mni. Móžemy rjec, zo smy tak rjenje wobdźělane spěwy za piščele a sopran zrědka słyšeli. Tutón słowjanski wumělc je jara wobdarjeny był a je też powšitkownje jako tajki připóznaty. — Spěwarka Ruth Raue ma dobry hłós a přednosk, tola bě tekst spěwow zwjetša njezrozumliwy. Jeje hłós je měrny a so wulkeho tremolanda zdaluje a to je za cyrkwinske spěw wažne. Wona spěwaše hišće wot Heinrich Reimanna (1850—1906) duchowny wjeczorny spěw „Nětko knježi čišina." Melodija je dobra a so też wot spěwarki luboznje spěwaše. Skóńnje słyšachmy wot njeje hišće P. Gerhardtowy wjeczorny spěw „Měsačk je zeskhadźał". Tutón spěw je po teksće derje trjecheny a po nim też jednorje wobdźělany. H. Schneider bě spěwarcy zo dobrym přewodźerjom na piščelach, kaž smy to wot tutoho wumělca přeco zwučeni. — Wobžaromne je, zo so jeho próca wo tak rjanej cyrkwinej hudźbje přez bohaćiši wopyt njepřipóznaje. Móžno wšak tež je, zo to na nětčišim njeměrnym času hospodarskeje nuzy zależi, tola pak je zastup z 30 pjenjezkami jara tuni.

G. W.

*

— **Nosprawa policije.** Policija sapłapi a saja wjeczera 21lětneho wonkowneho muzłeho, kotryž je je kojeńskim listom pytaśe. — Potom saja policija hischće **wandrowskeho dla prosćerstwa a pschestupjenja** pschedpisnow dla paża.

— **Wožobowy automobil podjebje** wjeczera pop. wokoło 4 hodź. pschi **Lawinjenju** do Dr. Rohroweje dróhi stoip plunowaje łatarnje a jón powali.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoceska idyla.

20) (Potrachowanje.)

„Wy latarni haśnuješ měť", Zymburcej po puću na myśle pschijidźe. Wo Dobschitschich lěpach bě wjele słyschał, kóždy wólnik też wodnjo hej sajinka, mějesche-li je sa sobu a po cźasu swačichu ho do nich jenoż shromadnje, snajmjenscha tśi, schtyrjo shromadźe.

„Dajśi latarni", radżesche znowa nutskowny hłós, latarnja je pscheradnja, pokazuje puć, śměr, i daloka na waš kozłowosći skoknje, do prěda waš pschijidźewa, po latarnjach ho měrjeć hodźi, pod konjomaj tśeśeć, po pohonćan abo też po knjejich sa latarnjomaj."

Ale tomu hłosej to nejschto pschećiwjesche. „Sym pózeiwy cźłowjek, njepozdam tola s hajnjenymaj latarnjomaj, a hdy bychmy traschi někotho setkali, ma kóždy prawo naš po puću sadźerśeć jako pobłudnych, roswažowaschе Zymbura.

„Dajśi jej, znowa ho w nim wotmołwja.

„A njeboh, ho Zymbura trucźe rozsudźi, a nětk mějesche hižo w duschi mór. Jeho wócźko ho skónčnje: też na cźasu swuczi, rośesnawaschе schérku, prójschtu drózu psched sobu, po bokomaj pschěrowow a sa nim wyšoku, cźornowu, njepschećelsku stśenu, wyšoki lěs.

Konikaj wjeselej běžeschtaj a prawidłownje, porjadnje, kaž w taktu bě słyschećej jich twjerdy tupot. Zymbura še swobodnjom poslućhaschе. Bě jemu to njesmykne hnanjo, so staj strowej a cźiłej, so jimaj Praha njeje seschkodźiła, njeschromitaj, njepotkrowataj ho, jeju kolb je stajny, wutrajny, prawidłowny, kaž diwaj dobraj herzaj sakhowataj dotal jenaki tempo. A Zymbura měješe cźełki wuschi. Pola kóždeho konja hnydom jenoż po słyschenju pósna, hač kromi a na kotru nohu napadnje, hač bóli a kak běži, hač njestaka, pak spěchowaschе jeho muczinotu, kładu wutrajnosć, syrdznotu, ale Dobrak a Dźiwoja w cźełe, kaž dwě rybičkaj pławjaschtaj. Bjes starosće tohodla je swojeho tółsta do cźasu hladaschе a mużłeschе jej, hdy by tak jelenja widżał, abo dańka, abo sornu, snajmjenscha, kak je we pschěrowje w trawje paše, pschejeschе jej to, njeby ho tak wožamoćeny cźuł, puć by ho jemu špeschnischo minył. Konjej kamej tu śmernischtaj kołp, a Zymbura pytny, to puć jwaduje, so i hórki do dola jdźe. Tuž pschićahnu špinadło a hdyž jeho drjewje na wobruczi satłóčeschéj, wobej kole bolostnje łapiłaschtej.

Knjes rada wolneji. W Prahi njebě „swój porjadk" měť, ke muczinu wot zacźischćenow a njeswuczeneho nózeneho wocźuwaja. Drěmaschtaj tohodla we wosu wón a jeho mandźelska. Pištenje kołow bě jeho nětk wubudźiło.

„Hdże da śmy", ho s wokom wopraschа.

„Sa Wožnizu hižo, knježe", wotmě Zymbura a knjes rada wolnjeschcźo sajo puschći. „Sćmy kola měli s Prahi sajšło wotšćeć", prajeschе wobzarujo swojej žonje. A ta njewotmołwi. Njeślyschesche jeho. Spasche stulena we drudym rózku wosa. Tuž knjes rada sajo womjelčeu, sawali ho snowa do wodźeńca, narunа a pschepołoji ći nosu a snowa sawrě wócźi.

Pomałku jědźeschе wós i nahleje sklonimy. Zymbura słoźowaschе wuchu kedźbowoješe na spinadło, ruki je žołtje ruckiaj ani njepuschćeli. Nadobo słyschći, kaž by dźiwi hołb jakurkał jónu, dwójzy. Zymbura nacźahny schiju, słyšli wuchu na tu stronu, swotkelž bě hołoja łahkotschał. Mějesche cźełki wuschi a w Hrodźišćańskim lěsu bě nje-dźelu husto hodźiny dołho ptaćkam pschihlušnjał.

Tu hołb k tśeśemu rasi jakurka a bliže.

„To njeje hołb", Zymbura wěsche, njedowkłomuje spěsna a hišćeze bóle kedźbowaschе. Kuž pucźa psched nim cźorna špitna łaschćerćeza a po boku łapi jako by skoka ho woschćerała, ale wschu klinčeschе łaschćinje, „i cźłowjeckich schijow to pothadża, a wubjerne to może, dźiwjenju to budża, najšterje dźiwjenjaj", pomyśli sej, ale tu pschihódże jemu nješto hrozneho na myśle: „a njeźlí to dźiwjenaj? Schtó potom to je?", bojeschе ho do myślićá. „Hora je ta nami, hora je psched nami, horje śtej po bokomaj, haj tu w tym cźmowym a cźornym bole, w tomle też wodnjo śmownym bole, kaž by to dół śmjerze był, tu jenicźaj bychu śej mógli swaźicź, wuskoczić nahle rozswažowaschе.

„Dajśi latarni", wotmeći stary, napominaty hłós.

(Potrachowanje ležeńuje.)

Wobthadne njeboże. Wječera wječor wokoło 8 hodź. na Drježdźanskej dróhy blisko wuhibańskeho twarjenja měšćanskeje milinarnje ſo wobthadny auto schmórkny 14lětneje tudomneje holzy, kotraž ručny wós cjehnjo dróhu pschekročeſche, a ju powali. Holza ſo chětro wobdrě. Sawołany lěkař k. dr. med. Franka poſtici holzy prěnju lěkarſku pomoz a dowjeſe ju ſe ſwojim autom do ſtarſchijſkeho hydlenja na Rěninſkej haſy 6.

Sokołski wječor w Radworju

Zašłu njedźelu 5. smažnika wuhotowa naša sokolska jednota rjany wječorny swjedźeń. Dešć drje je wjele ludźi wottrašił, kiž bychu zawěsće při kmanišim wjedrje z našimi hosćimi byli. Tola teſ tak bě so rjana liča sokolskich přećelow zešła. Ju powita po witacym spěwje Sokołow a Sokolatow krótke bratr starosta M. Rječka a poda porjad předwjedźenjow. Najprjedy zwučowaše dźewjeć dźěći prostne, a jako z mócnym prikleskom wotčahnychu, začahny dźewjeć Sokołow a předzwučowachu raznje před přihladowarjemi lětuše tři jubilejne prostne, kotrež so teſ w Prazy předstaja. Zwučowachu bjez hudźby, štož wězo bě wina, zo wšo druhdy w jenajkim rhytmu njeſdźeše. Po tym ſtajachu tśoje skupiny: Sokoljo hromadźe z dźěćimi. Skupiny běchu rjane, a dotal njewidźane, wšě so wuběrnje poradźichu. Sćěhowaše kuplej br. M. Rječki a A. Nawki: „Susod a naš kapon“. Ze smjeća mjez kuplejom a z trajaceho a mócneho prikleska po předwjedźenju bě widźeć, zo bě so to hosćom jara spodobało. Bórzy so zaso zawěsk zběhny a tśo zahrachu žortnu hru: „Dundak“. Běchu so wšitcy živje zahrali a bjez zakopnjenja rozwjazachu suk, hódančka wo lepjenym dundaku, kotrehož měšćanosta a pólcaj zaso z wulkej prócu do streweho serbskeho hólca přetworištaj. A hižo jedyn kuplej nam naš starosta předwjedźe: „Skurjeny filozof“ wot M. Nawki. Zawěsće změje žortny wustup swoje dobre wuspěchi, zo so žadyn wjacy njewopije! Skurjenemu filozofej so z mócnym prikleskom dopokaza, kak njezmylnje bě so do situacije zanurił a ju předstajił.

A skónčnje so młodym holcam a hólcam k rejam zapiska, štož teſ ani najmučniši njebě přespał abo přeslyšał, a bórzy wjerćeše so zala wokoło młodźiny, abo młodźina wokoło žurle, kaž chceš měć. Serbske spěwy a někotre tryski wotměnjachu hudźbu hercow, a tak so wutwori krasna, wjesela, serbska towaršnosć a zabawa. Mi je so derje lubiło, a wam teſ, kiž njejsće so dali wot wjedra a 50 pj. wotrašić, nas raz wopytać. Přichodny raz budźe hišće rjeńšo! A hłowna wěc, zo sće so wšitcy wuspali? Na zdar!

*

S **Wostaſchcy.** (Njeſboże.) Wutoru ſnjeſboži na dróhy mjez Wostaſchcami a Warnoſchcijami žiwnoſcejer Pawoł Kozor, hdyž runje bréšu wukopa. Hačrunjež běchu hižo někotre hałoły ſo puſchćiłe, ſteše Kozor tola hišće na ſchtom, ſo by powjas pschiwjaſał. Hdyž bě někotre 9 metrow wyſoko, bréša naras ſo wali a padje na Kozora. Jeho dyrbjachu cježko ſranjeneho do khorownje w Khrótſtawje dowjeſć. Prěnju pomoz poſtici jemu k. dr. Heyde z Wjeleczina.

S **Wjeleczina.** (Sſebjemordarſtwo.) Wutoru popołdnju namaka dźěłaczerka ſ Motydła morwu w hydleniu maczerje jeje nawoženja. Wona bě ſo ſ plunom ſajedowčiła. Po ſdaczu je luboſcžiniſke horjo pschičina njeſtutka.

S **Wbohowa** pola Njeſwačidła. (Padutſtwo.) We nozu k wutorje ſu na knježim dworje ſ beleſzy tradnyli ſchtyri pory nimale nowych wyſokich ſchtórnjow, wulkoſcej 41—44, kiž ſtuſchachu pohonczam. Paduch je ſo ſadobył pſches wokno, kiž najſterje njebě krucze ſaczinjene. Dalſche cžrije a ſchaty paduch njeje ſaněz měł. Najſterje paduch něſto ſpyta, ſchtórnje ſaſy rataſtiſm dźěłaczerjam pſchedawaczej. Nano ¼3 hodź. ſu na wjeſnej dróhy widźeli podhladnu wožobu, kiž je najſterje ſtrawowała, ſo móhł paduch njempleny ſo ſadobyć.

S **Komorowa** pola Rakez. (Sawrjeny pucž.) Sjawny ſ Komorowa do Kulowa ſo dla nabžypowanja na ſtorowſtich honach wot 9. junija na 2 njedźeli ſawrje. Čiły wobkhad pokazuje ſo na Wulke Sołary—Rakezy.

% **Ralbic.** Njedźelu budźe pola nas žiwenje! Sekcija sokolskich wokrjes, kotryž tworitej sokolskej jednoće w Ralbicach a Komorowje, wotměje tutu njedźelu, 12. junija tu swój lětuši wokrjesny zlět. Wěmy so hišće derje dopomnić na wuběrnje poradźeny loński zlět mjenowaneho wokrjesa w Sulšecach. Ralbičanska sokolska jednota sluša dźe sobu do najpilniších a najlěpšich. A tohorunja Komorowska jednota, drje na ličbje słabša, tola čim lěpša a skrućiša na kajkosći. Wěmy z poſlednich ſwjedźenjow, zo na kózda jednota někotrych wuběrnych zwučowarjow, wukłoj a ſo wudoſpołnjawoj. Chcetej nětko pod šěrſej zjawnoſću pokazać, kak ſtej wutrajnje dźěłaloj a kajki ſkholžeńk dokonjanoſce ſtej docpěłoj. — Naša wjeſka ſteji hižo dźenſa dospołnje we ſnaku přišłeho ſwjedźenja, kiž pak woznamjenja za bratrow napinace dźěło. Widźiš hižo pilne ſokolſke roty na nowem ſportowniſću pilnje připrawjować za ſwjedźeń. Zhonichmy, zo budźe porjad tutón: We popołdnišich hodźinach wubědźenja bratrow w lohkoatletiſcy: ſkok wyſoki a daloki, běh, wjerhanje kuli.

Po naſporje, wokoło 3 hodź., zeſtupa ſo čłak a pochodźe wot Waldźic hoſćenca pod hudźbnymi zynkami na ſokolſke ſportowniſčo, hdźež ſo nětko 3¼ hodź. z programom započina. Přewjedu ſo wšelake lětne zwučowanja, nowe, kotrež tu hišće njewidźachmy, wšitko pod přewodom hudźby. Wubrane družtwa zwučuja na přěkušu, na konju a na bradli. A to pak njeſmějmy zabyć přeradźić: Też kolanica budźa. Hraje přěnje muſtwo Ralbičanskeje jednoty z jara ſylnym přećiwnikom. Je znate, zo Ralbičanske muſtwo hač dotal hišće ženje njepodłoža. Tola njedźelu budźe dyrbjeć jara zmužiće wojować, zo njeſlawnje njepadneli. Po hrě poćehnje čłak zaſo do wſy. A budźe wječor we Waldźic hoſćencu zabawa a wjeſoła rejka. — Cyły porjad zlěta budźe nimoměry bohaty, dobry, wotměnjaty a zajimawy, to zaruči nam mjeno Ralbičanskeje a Komorowskeje ſokolſkeje jednoty. Jeju wutrajna a hibičiwa dźěławoſć zaſluži ſebi jara bohaty wopyt. A kaž ſłyšimy, ſo cyła wokolina na ſwjedźeń wjeſeli a hotuje. Też Ty tam přińdźeš!

Z Pančic. Wjeſče njezbože z automobilom ſta ſo tu ſrjedu popołdnju w ſtwórtej hodźinje něhdźe 200 metrow před tudomnej młodźinownju. Najſkerje je wodźidło zaprajilo a tak zajěžče auto do ćeńſeho ſtoma. Tutón wotłamaſi ſrazy do druheho a woſta khětro wobſkodźeny ſtejo. By-li prěni ſtom ſylny był, by njezbože wězo wo wjele wjetše było. Tak bu jedyn z rozbitej ſkleńcu w mjezwoču khětro zranje-

Hospodarſki rozhlad

[illegible]. junija 1932:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólſk. złotych	47,40
1 jendźelſki punt	15,43	100 čěſkoſł. krónow	12,465
100 ſwajc. frankow	82,34	100 franc. frankow	16,61

Produktowe wiki běchu tſchelake. Žito wſchak nimale žadne, tola mjenje wjele njekupowachu a da žadanych płaćiſnow njeſtwolowachu. Statiſtika rataſtiſke rady ſ 15. meje praji, ſo wobſtatk pſchenjcy je ſtrěha wo 1½ prozenta wjetſchi hač loni w tychle čaſach. Pſchenjca ſaſto wo 10 pjenježkow kleſny, rožka wo 15 pj. a wowſ wo 5 pj. Sa pojdźiſche termije wſchak rožka něſchto truchliſcho płaćiſny ſapiſa.

Zentnar płaćeſche wječera w Barlinje:

pſchenjcy 12,95—13,05 hr. (13,45—13,55 hr.), rožki 9,60—9,70 hr. (9,80—9,90 hr.), nałětnjeho jećmjenja —.—, nałymſkeho 8,60—8,90 hr. (8,75—9,10 hr.) wowſa 8,05—8,25 hr. (8,20—8,35 hr.),

w termijowym wikowanju:

pſchenjcy:

ſa julij: 13,35 hr. (13,85—13,87½ hr.,
ſa ſeptember: 11,75 hr. (11,90—11,95 hr.),
ſa oktober: 11,85 hr. (11,85 hr.),
ſa dezember: 12,02½ hr. (12,18¾—12,15 hr.),

rožki:

ſa julij: 9,45 hr. (9,52½—9,50 hr.),
ſa ſeptember: 9,32½ hr. (9,35—9,40 hr.),
ſa oktober: 9,35 hr.,
ſa dezember: 9,52½ hr.,

wowſa:

ſa julij: 8,60 hr. (8,87½ hr.),
ſa ſeptember: 7,60 hr. (7,80 hr.),

Płaćiſny w ſpintach ſu płaćiſny tydźenſkich wikow. Hdźež pak žane njeſu naſpomnjene, ſo njepſcheměnichu.

Někotre płaćiſny ſ wječerawſkich Drježdźanſkich wikow.

Mode huſy 2—5 hr. (2—5 hr.), kačata 1—1,50 hr., kury ſtare 3—5 hr., młode 3—5 hr., hołbje 60—100 pf., huſy ſarjene 1,20 hr. (1,30—1,40 hr.), kački ſarjene 1,30 hr. (1,40—1,50 hr.), kury ſtare, ſarjene 80—100 pf., kury młode ſarjene 1,20—1,50 hr., karpy 90—110 pf. (90 pf.), ſchćuki 80—90 pf. (80—100 pf.), liny 95 hač 130 pf. (80—130 pf.), jabłuka 15—40 pf., bérny zentnar 3,50—4,50 hr., po puntach 4—5 pf., łoboda jěma 20—25 pf. (18—20 pf.), zybła 15—18 pf., krěſ 70 hač 80 pf., ſalatowe kěčki 5—10 pf. (5—8 pf.), běły kał 12—15 pf., ſjudrojty kał 45—50 pf. (45—70 pf.), ſiwy kał 12 pf., pětruſchka wałcjk 4—5 pf. (6—8 pf.), hromak 50—70 pf. (25—80 pf.), rjepwoń 6—7 pf. (8—10 pf.), butra 1,35—1,60 hr. (1,35—1,70 hr.), jeja 8—9 pf.

Płaćiſny w ſpintach ſu płaćiſny tydźenſkich wikow. Hdźež pak žane njeſu naſpomnjene, ſo njepſcheměnichu.

Hamtſke powěſcje.

Konkurſowe powěſcje.

Sſud je konkurs wotewrił nad ſamoženjom Jadwigi ſwoženjenej Polenkowej rožk. Duckšez w Budyſchinje na Bohatej haſy 3, knihowjeho rewiſora Ericha Tempela we Budeſtecach ſa konkurſowego ſarjadnika pomjenowanyſchi. 1. term. ſrjedu 6. 7. 32, 2. term. ſrjedu 20. 7. 32, wobej w Budyſchinje na ſudniſtwje ſtwa 141.

Sobuſtawſke konkurſa:

Sſud je konkurs nad ſamoženjom wulkowikowarja ſe tobakom Erufta Mara Matzki w Małej Dubrawy, ſkónčazu termiju wotdźerżawſchi, ſobotu.

*

Dotowarſtwowego ſapiſa ſu ſapiſali pod čło. 92: Kleinkaliber-Schützenverein Kubſchütz und Umgebung w Kubſchizach,

pod čło. 93: Mieter Hausbeſitzerverein Bautzen und Umgegend, Schutzverband für das Haus- und Grundſtückseigentum w Budyſchinje.

Swěſćenſke jednanje.

Swěſćenſke jednanje ſu wotewrili nad rataſtiſm ſtatokom Pawoła Edwina Henniga w Huaſchezach čło. 2.

Pſcheſadowanja:

Pjatk 10. junija 1932:

w **Kukowje** w hoſćencu dop. w 9 hodź.: klawěr, ſofowa lampa,

w **Biſkopizach** na ſudniſtwje dop. w 9 hodź.: auto, wulki njeboš, koło žonj. a muž., kamaſta poſtelonja, pitžaty ſtroj, gramofon, wſchelake mebla, ſchewſka ſchijaza maſchina, ſtadło běłych kokoſchow,

w **Wunju** w hoſćencu dop. w 10 hodź.: ſoſa,

w **Sabrodźe** w hoſćencu dop. w 11 hodź.: elektromotor a ſchijaza maſchina,

Schtwórk 9. junija 1932:

Kurzy běchu wječera po ſlabym ſpočatku jaſno dowěrliwiſchich naładow. Kurzy wſchelakich akzijow ſu ſaſo trochu ſchěhnyli, kurzy rentowych a dołanych liſcinow woſtanu dale wobſtajne. Nowe liſtowe pſchiſtojnje po puncžach a ſakładach ſtareho knježerſtwa nowe muſowe wikaſy. W krajach pſchiſtojnja ſo něſto na wólby do ſtatneho ſejma. Termije je doſeć daloko poſtajo. Najſterje budźe muſes tym ſaſtorjoſcej ſa nowe knježerſtwo abo nowy ſyſtem khětro wuſtudowerj. W bliſchich dnjach ſapočnu ſo wažne jednanja dla wotpłaćowanja wójnſkeho dołha we ſchwajzarſkim měſće Lauſanne. Tute jednanja ſu ſa naſche hoſpodarſtwo jara wažne. Trohdła chcemy ſo naſtajeć, ſo ſo knježerſtwo poradźi tam prawych muži wotpóſłać, muſow, na kotrychž mějmy a hišće teſ wukraj něſchto dawa. Jenoż w pſchichodnoſći je wſchěmi kulturnymi ſtatami ſwěta hódźi ſo naſche khore hoſpodarſtwo wuſtrowacj.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a woliwowe ſymje po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	8. 6	7. 6.		8. 6.	7. 6.
Pšeńca	259-261	261-263	lany	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	192-194	195-197	woka	13,0-18,0	16, -18,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	10,0-11,5	10,0-11,0
jednjeń	177-178	172-178	žołte łupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
wowſ	161-165	162-165	ſeradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wonušk	10,3-10,4	10,3-10,4
pšeńč. muka	31,7-35,5	32,0-35,7	lany wonušk	8,70	8,70
rožna muka	5,7-27,7	25,7-27,7	ſuch. truhanč	—	—
pš. wotruby	10,6 11,1	10,6-11,1	hórnj. kruški	—	—
rožne „	9,8-10,8	9,8-10,8	ſyno, 60 kg	1,45-1,6	1,45-1,65
rapa	—	—	rožna ſłoma	1,25-1,45	1,25-1,45
hróch Vik ſor.	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńč. „	1,05-1,20	1,05-1,20
lane ſymjo	—	—	wowſna „	1,05-1,20	1,05-1,20
pjeluški	16,0-18,0	16,0-17 (	rožna „	1,05-1,2	1,05-1,20

Pokhod veteranow na Washington počina być strašniši.

„Pokhod na Washington“, kiž su wójnscy veteranojo ze wšěch kónčin Zjednoćenych Statow nastupili, zo bychu swoje žadanja wotškodźonjow přetłóčili, hrozy so wurosć k čežkamu strachej za amerikanske hłowne město a cyły kraj. Na wobrazu widźimy čłak amerikanskich wójnskich wobdźělnikow, z kotrychž je so samo 20 000 na Chicagoskim hłownym dwórnišću nahromadźiło. Tam woni skónčnje docpichu, zo jich w 5 tworowych čahach darmo do Washingtona dowjezechu.

ny też na rukowaj, druhi je sej hrudź zmjatk a sej snadź zmutrka skody sčinił. K. dr. Thill, kiž zranjenymaj prěnju lěkarsku pomoc poskići, dowjeze jeju do swojeho bydlenja a tam rany zwobala. Khětro wobskodženy auto wotwjedźechu pomocni wjesnjenjo do blizkeho dwora. Knjezaj z Budyšina, stndijny rada a skótny lěkař, daštaj so z měšćanskim autom domoj dowjesć, dokelž ze swojim wjacy jěć njemóžeštaj.

S Kamjenza. (Wokrjesny hejm.) Wokrjesny hejm Kamjenskeho hantlerskeho hejtmanstwa zhromadźi so schwórtk 16. junija 1932 dop. ½12 hodź. k zjawnemu poćežењu w poćežełni Kamjenskje radnizy.

S Kulowa. (Njesboże). Rěsnišći Willi Ziebiger 9 zentnarjow cžežkeho cžełza do sarjadnje wjedžesche. Cžełz kopny rěsnišćeho do wutrobna. Ziebiger ho hnydom bjez wědomja swjeze. Jenm běchu ho někotre kolcže złamałe. Kdy by cžełz trochu wyšišče abo nižšeho kopnył, by wšitkeho wěcže sarasył.

S Wujerez. (Wjeza wustajenza.) Nascha městna słužina plahowarjow wowcežełtich pjow je tu sarjadowała wustajenju, na kotrejž ho wobdźělichu muoži zuby plahowarjo. Wiele stow pschihladowarjow bě na wulkej Njejowej łuzy, na kotrejž ho pschedwjedźechu swuczowanja wowcežełtich, połzajšich, sanitetskich a drugich pjow. Wjednik, kantor Krygar z Lešeje, je prózowańe, pschedwjedenja ludźom wuswětlił. Wukonje namakachu pola pschihladowarjow wulke pschipósnaće.

S Hórjelšk. (Cžełenje.) Njedźelu tu wotmě wojerske towaršwo swoje cžełenje. Kral bu lětża ratwe Ota Marczin z Suborniza, marschalej pak kubler Fischer ze Suborniza a Ota Kobe z Jerchez. Murjer Hermann Elger z Hórjelska wójna tarcz. Wječor ho z desčejcom swjezdźi njeharmonisky słónčki.

S Wutrowicz. (Wschelešiny). Rěsniški mischtr Wagner je swoje rěsnišćowstwo nětko pschenajał knjezej Cžepli z Rišeje. Dotalny najemr běschi knjez Nowak. — Dźesi najsche wšy cžerpja pod duschatym kaschelom. Wotkaz je sčinił dźesi tu potrjebne.

S Mikowa. (Mejenjetanje.) Wjesna młodźina bě tež lětsa swoju stajiła. Njedźelu je nětko dele wjachu. Swojeho dźěła cžas je wjchi-lakimi sababjenymi kakeršćinami posabawanj (?!) ho je wšy pohibowanje. Wječor tu zygnaju, tež „Tom Mikš“ tu njepobrachowałoše a wjchi-lak postawy je Skałcspearowsko „Sčona kwjatojanskeje nocy“. Tajke njejchte ma ho jako zabłudzenje zahnjećej. S. farorerskeho naležnjeho nałożka njesmje ho cžinić pósniška keklio!

S Rišeje. (Samomordarstwo). W nozy k pobjeze je so khětkaž Richard Siegel w gmejnskej khěži na lětwu wobjesył. Lěkař mósesche jenož hischcze smjerć kwitowaś.

S Kóslowa. (Nowy farař). Pastor Dinnel z Wiedenbruch tu njedźelu na prahu prědowaschc. Po Božej słužbje ho wotmě kemsch za dźesći a posołskeho poćeženje zyrkwinskeho sastajenstwa. Pastor Dinnel bu jednohłosnje za nowego duchownego wuzwolony. Nowy duchowny nastajerje 1. junija tu swoj sastojnstwo nastupi.

Z Łužicy

* S Wjerbjeje. (Wohoń). Wutoru wuhnyi wohoń w Bergerez domišim, w kotrymž hydleschc Wendlerez žwójba. Ludźo doma njeběchu. Khěža he stykowane twarjenje a se słonu kryła. Wohoń rucže ho rosschěri a mózesche ho jenoż mało wukhowaś. Nadoba je jenoż dźěła sawěcženа. Wendlerez bě hižo dźěkli cžaš bjes dźěła, tohodla jeho njesboże jara cžežko potrjechi. Pschicžina wohnja znata njeje.

* Se Shorjelza. (Milina sawinuje njesboże). Njedźelu wječor snjesboži cžežko dźěkonjemcwz, kij chzuschc pomhaeš pschi potorhanju kelleršeje budy. Cžapzke sawěcži wotmjesch a dótkny ho pschi tym żelesnjeje žerdże, kiž bě dostała kontakt z elektriskim powodom. Druhi dźěłacžerju słónčnje snjesłoženeho a nawodobschi. Prawa ruka bu sihromanjena.

* Se Shorjelza. (Samomordarstwo). Wutoru pop. 40 letny muž skoči z mosta na kolije żelesnjiskeje cjary hbdzi se rozsażenymi stawami leżo wosta. Jeho do thorownje dowjesachu. Wón wschak na transporce hižo semrł. Pschicžinu njeskutka a mjeno žamomordarja njemóžachu hischcze swěsćicž.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro za jutrischi pjatk:** Rjenje, tola khětro wižate.

* **We wschelakich wjach pschi sakiskej wjeczornej mjeju a w Altenburgskej žu ho mjenjsche wotdźelenja němskostatneje wobory do kwartěra dale. Kaž je žiwischcež, je schcł wójskowcho wjednistwa w Barlinje we wjeczornej Sakiskej, hornich Frankach, hernjej Pfalzu a Durinskej wojerske šwuczowanja porucžił. Pschi nich ho 200 offizěrow, 2000 podwyschšow a muzštsow, 300 koni a 350 wojow a automobilow wobdźěli.**

* **Nataršt dźetacžer Pogaznik, kotrehož je Drjezdżanski pschikjazny žud k žmjerći sajudźił, dokelž bě zigarowcho wikowarja Kriebela satsełił, je žwojemu zakitarjej sdźełił, so pišmo wo wobhnadženje wotpołsałuje a so žeh pschcže, so by ho žmjertny wukud wukonjał. Po sajtim nałożku pak knjezerstwo Pogaznika pschecžiwo jeho woli wobhnadži.**

* **Pondźelu je ho dżekatnik Fröhlich z Freiburgskeho němskeho wobornego bataillona pschi cwiczanju z Božej ruczku sajał.**

Swójbne powěsće

Semrěli: Klara jwnd. Siegemundowa w Budyschinje, 66 lět, khowanje budże jutrje pjatk pop. w 2 hodź. wot Tuchořskeje zyrkwje. — Karla Hermann Duckmon, nětduschi twarz w Budyschinje, 62 lět, khowanje budże jutrje pjatk pop. w 3 hodź. wot Jarowanskeho domu, Privatny puć 3. — Maks Heinrich, knihwjazarski mischtr w Budyschinje, khowanje budże jutrje pjatk pop. w 2 hodź. — Karla Arnoschk Bitterlich w Starym Lubiju, 60 lět, khowanje budże jutrje pjatk pop. w 2 hodź. — Lota Běnarjez w Wjelej Wodze, 19 lět, khowanje budże jutrje pjatk pop. w 5 hodź.

Zapósłane

(Bjez zamołwjenja redakcije.)

Wuklukanje pytarjow poźčonkow!

Dyrbi po wschěch sosjo na to pokazaś, so ho ludźo k wobstaranju poźčonkow njeobrachu na žadyn pad na wosobnje adresy wobroćili abo z ludźimi do swójstwa stupili, tiž napłaćenja žadaju abo nawěschtki sobraju za cžasopisy, tiž so njeczitaju a za kotrež ho wobrjsk płaćiłny žadaju. W nowišchim cžasu su tež sjabo w Budyschinje nětkelii tajki, kotrymž jenoż na tym saleži, swojim wopytarjam wjesołi pjenjez jako napłaćenje wotewjasć a potom jim pschepodaty „nadawk“ za wotbyty wobhladowanje. Cžłowjek njeby wěrił, tak ho ludźo k nim cžiłchcža. Se wjele je, so tež nowinarstwo w poslednim cžasu tež wjele pschecžiwo wobschudźenju poźčonkow podpjera. Se dołho organisowani makerjo wótrje wojuja za „džiwin“ poźčonkow. Zyle nuhnje je tež, so ze mi do wojowanja pschecžiwo tajkemu njepraworanju pschinuzuju łopschinnu a zlebi hamtym njeschkodża z powdźanjom wobschudźenych sedżenjow. W Njemčinskim cžasu muhy by ho pschało, so bychu też wyschnoscze krasiscko sopschimnyć mohle pschecžiwo tajkim schkódnikam w łuhu!

Hypothekowa kenzlija Ernst Naue
w Budyschinje na Hoschi hasy 32,
kobustaw swjatka němskich malerjow.

Towaršwowski powěstnik.

Delni Wujězd. Serb. tow. „Zahrodka“ zmeje njedźelu 12. junija pop. w 4 hodź. pola Haskee swoju měsačnu zhromadźiznu. Předsydstwo.

Delni Wujězd. Jednota „Sokol“ zwučuje tutón tydźeń pjatk wječor we 8 hodź., dokelž je načolnik sobotu zadźěwany.

„Lumir“ ma sobotu 11. t. m. pop. w 5 hodź. w Serbskim Domje pruhu za liturg. cyrkw. nutrnosć we Njeswačidle (26. t. m.). Solistojo: ¼4 hodź. z dypkom. Přińdźe tola wšitcy, noty njezapomńe.

Bj. Krawc.

Radwoŕ. Jednota „Sokol“ ma pjatk hnydom po zwučowanju ważnu zhromadźiznu. Starosta.

Ralbicy. Sokolscy bratŕa, kiž so na wubědźowanju wobdźěla, zhromadźa so pjatk- 10. junija wječor we 7 hodź. pola Grofic k zwučowanju. Zarjadnik.

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dźěwan Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje

Lěkarnje a kuchnje
najcžišćo dźěło při najnišich płaćiznach předawa
Mehlowy dom NITSCHE
na Rózowej hasy 13

Składnosć!
1 posłešćo (4 metry)
turkowsko čerwjeno, pjerjonjepřepušćace
wupjerk
płaći nětk pola mje jenoż
9.80 hr.
Hilger
na Seminarskej hasy 2

Foto-dźěła
wuwjedujemoj
(Wuwiwanje a kopěrowanje)
Wotedate: w 10 hodź. w 14 hodź. w 17 hodź.
Hotowe: w 14 hodź. w 18 hodź. w 10 hodź. rano
Progerie Strauch & Kolde Bautzen
Wobkedźbujće naš kaščik we khěžnych durjach

Zamkař
kiž też ratarske mašiny wuporjedźa, porućuje so česnenemu wobydlerstwu
Dalše zhonić
w Smječkecach čo 10 B

„Minjak-Mast“
jeničži na swěcze, wo wědomosce wšěch krajow khwalcny hojeński srědk za čłowjekow a zwěrjata je nětk za **Radwoŕ a wokolinu** pola knjeza Miktawša Rewerka w Radworju 71 dostać.

Wumělske vogtland. gardiny
rolleaux, vitraže, kromki, šwedski a wumělski plat
jara tunjo :: **wóskowany rub,** 100 šěroki, mtr. 50 pj.
J. Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Gumij za koła
we wulkim wubjerku jara tunjo pola
Br. Thomas w Budyšinje
na Kamjentnej hasy 16

Składnostna kupi!
Blida, dubowe, bejcowane po 50.— hr., stółcy, dubowe bejcow., z polstrom po 17 hr. stółcy, bukowe, lenoška ze worješiny, z polstrom, po 18.50 hr. předawa
Meblowy dom NITSCHE
na Rózowej hasy 13

Meble
a polstrowane twory
poruča
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Rózowej hasy 15 :: Sym Serb!

Hypothekowe pjenjezy!
1000, 1200, 1500, 3000, 4000, 5000, 6000, 10000 hr.
na wěste hypotheki hnydom wotedam. Požadanske pisma z leżownostn. wupokazami njech so wotedadźa
Hypothekowej kencliji **E. RAUE** w Budyšinje na Hošic hasy 32

Tunje nudlowe twory!
Styri króć krane nudle . . punt jenoż 42 pj.
Jejowe nitkojte nudle . . punt jenoż 48 pj.
Jejowe krupički . . . . punt jenoż 46 pj.
Jejowe žerdki . . . . punt jenoż 46 pj.
Jejowe sekle . . . . punt jenoż 48 pj.
Jejowy makkaroni . . . punt jenoż 48 pj.
Makkaroni z twjerd. grisa . punt jenoż 40 pj.
Krane nudle z twjerd. grisa punt jenoż 38 pj.
Nimo teho wosebje tunjo:
Łamany rajs, punt 13 pj., 10 pt. jenoż 125 pj.
Margarina, stajnje čerstwa 3 punty jenoż 95 pj.
Jatr. kolbasa, čorna kolbasa ½ pt. jenoż 29 pj.
Pohonowe wino . . . . litr jenoż 78 pj.
Běłe wino za bowlu litr 75 pj.
Taflowy wolij punt jenoż 35 pj.
6% **Wrócozarunanje** 6%
THAMS & GARFS
w Budyšinje na Hlownym torhošću 8

843 kołowych wobručow a šlawchow
dostach w meji.
Mój wulki wobrot dopokazuje nanajlepje, zo tež Wy pola mje jara tunjo kupiće
Jan Schieback
w Budyšinje, na Mužakowskej dróży 4
Předawanje jenoż na Mužakowskej dróży 4. Wobkedźbujće moju wustajeńcu we wukładnym wokne na Hornčeńskej hasy 18

Kedźbu ratarjo!
Składnosć, kiž so ženje wjacy njeposkići.
Najtuńše nakupowanje wšěch
ratarskich wěcow w konkursowym wupředawanju firmy Paul Walther,
żelezowa wikowańnja w Budyšinje
na Kěžorskej dróży 4 w dworje.
Dokelž dyrbi so spěšnje wupróždnić, sym płaćizny hišće raz wo wjele zniżił.

Dżensa nowa
Berliner Illustrirte
dostanjeće w Serbskej knihańni abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin“
Jenoż **20 pj.**

Wolmu za ručne dźěło
k zhotowjenju z lohkeje lěčneje drasty z lohkimi štrykowanskimi a sčatkatymi mustrami po wšěch płaćiznach a we mnohich barbach
ERNST GÜNTHER w Budyšinje na Žitnej hasy 9. Tel. 2589

Pomhaj Serbstwu
a hromadź nowěšiki a nowych čitarjow za „Serbske Nowiny“!

~~Mlodeho~~ też wjacy dwe ~~lubo~~ tśi ~~kopoa~~ abo śtele n. pol. *kitra limkeje wody. Radźi ho też*, hdyż wjele kozeja, *schtoż khętro pomha!*

Přeparjenje a samozapalenje syna

Wložne leta bywaju wulki strach ja ratarśke pschedewjaćeja, dokelž domkhowane żyno abo wotawa może ho *lóhko pscheparić* a potom zapalić, ź cżimż cżasto wohnje nastatwaju. Pschi tym drje hraje wulku rólu zalwetr we rośtlinach. Je ho swěśćilo, so wożebje niewjedorowe deschcże maju wjele amonijowego zalpetra.

Hdyž je ho trawa nětko żrikla hnydom po njewjedorju, potom ho zalpetr w podobje drobnych kristalkow żrazka na śiwjelca. Też ruche żyno ho pari. Hdyż pak je wlóżne, *potom ho w nim zarodki hischcże mnoża a potom ho żyno pschepari.* Je ho swěśćilo, so hižo *pschi 70 Stop.* cżopłoty ho ź 1 kg żyna tworja wsches 70 l *lóhkich* zapalnych pluno w. Wone drje hischcże njezawinuja żnudżenje żyna, ale *móża* w blizkosći elektriskeho powoda tola być straschne.

Najlepje je, so pschi wotkladowanju dawasch do wlóżneho żyna żele a to na 100 zentnarjow żyna zentnar żele. Doporuczuje ho też tworicź ź dešćow abo żerdźow powětrowy wuhcń. Dobry żrědk je też, mjes kóżde wjesmo cżerstweho żyna klasć worschtu łońschcho żyna!

Wo pastwiščach

Njech ratar swoje pastwischcża takle wobhrodźi, so może je rozdźelić do nkotrych, niż pschewulkich parzelow. Tute rozdźelenje sadźiwa tomu, so by ho trawa njetrjebawschi steptała. A nimo toho tuto rozdźelenje ratarjej też hischcże pschinjeże druhe lepschiny:

Ratar może dejne krowy zhromadźić do jeneho stadła. Tute maju najprjedy ho pasć po trawje, dokelž je we mlódnej trawje wjele bělkowiny, schtoż derje sfutkuje na miloko. Jako druhe stadło pschiźidu na pastwu po dejnych krowach, krowy, kiž njebeja, dale cżelata a srěbjata. Sobjata tež żeru bujnu trawu, kiž je narosła wokoło kruwjazych planzow a kotruż krowy njeżeru.

Trawa njeżmě pschewyschoko rosć, prjedy hacź słót wulschcżich na pastwu. Pastwischcże, na kotrymż krowy hacź do brjucha w trawje stoja, ho njedaru. Wyschka trawa je twjerdoschcha a ajcż telko hódna, każ krótka trawa.

Přenje powazenje njeżmě pschedołho tracź, hewak ho pastwischcżo tak ruczże jażu njeżhraba. Derje wužitkowane pastwischcżo ho schtyri hacź pjeć króć wob lěto wotpażuje.

Tak ruczże hacź je słót strótka ho popałł po wschitkich pastwischcżach, żmě potom druhi króć ho pałcź trochu dlże je a dokładnischo. Hdyž su najprjedy dejne krowy a potom měchane stadło wotpażte pastwu, dostawa tuta stajnje snowa ruczże słutkowazy dużnik. Mózesch bracź kalkowy zalpeter, natronowy zalpeter a hnójnizu. Na schtwórcżetkat może ho dacź polsentnar abo zentnar hnoja. Hnój ma ho cżasto rozdźelić, so trawa njeby ź mężtnami bujnje rosła. Pschi deschcżikojtym wjedrje mózesch juchu krjepić. Njeżmězch wschak juchu wojnzź, hdyž błónćko kwići, hewak ho trawa żmali.

Njeżmězch tak dołho pasć, so dorn ź tym cżerpi, tola tež trawa njeżmě najnyu pschedołho wostacź. Nasiwu *maich zaży hnojicź a to na schtwórcżetkat zentnar* 40-prozentineho kalija a *domaschowej* muki. Derje je też, hdyž w synje żywjenich na pastwischcżo kompost abo krótki hnój i nécżto kalkom. K nuju dołżaha też błoma, pluwy, ź tym ho spěcżuja bakterije w semi.

Hdyž takle pastwu hajich, smějesch ź toho wulki wużitk, to rěka jedin poonjebjo a póda jażla ho hodźi za pastwischcżeżstwo.

Kučikolty [illegible] pastwiščach

(Z wobrazkami.)

So mózesch hnadnje pschejeć ź jenoho pastwischcża na druhe, mamy wschelake pschipramy. Mamy schody, tiž ho twarja pschez płót, każ to njedawno tu wopiśachmy a ź wobrazom pokazachmy. Ale tajke schody su wobczežne, dokelž pańazy złót mula. Lepje je, pschiprawicź tak mjeno-

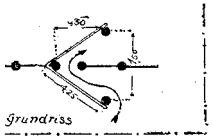

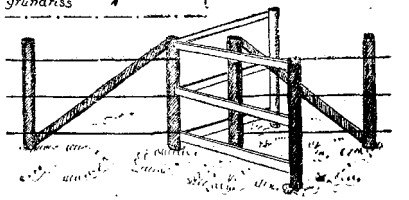

wany kucżikolty pschebnyć, kajtiž widźimy na naschim wobrazku. W płoce je nětko 50 cm schyroka mjesera a na prawo, każ też na lewo ho nětko ź wótrym nuzelom natwari 1,25 cm dołha kroßna ź latow, kotrychż konzaj staj 1,50 m wot ho rónu. Pisches tajki pschebnyć może cżłowjek derje pschecżi, niż pak złoco.

Čazanje skotu

Hdyž ho złót, potajtim konje, howjada, kozu, wowzy, nukle abo zjerina, namaka na zuzej łżowjnosći a ho tam paże, žmě schkodowaź, mjenujzy wobhrodźel na mězne abo złót pschecżiśejo jón cżajacź.

Cżajane złoczata rukuja ta nastatu schkodu a ja wschě wudawki, kiž su naslane ź cżajanjom a swěśćenjom schkody, wożebje też rukuja ja wudawki ja wjzowanje. Złoczata wschak maju ho pluschcżeć hnydom, hdyž je jich wobżewżeć pola pschistajneho gmejnskeho pschodstejcżerja zapołożił pjenjezy abo druhu cżaju, kiž wotpowěduje żadanjam schkodowarja.

Cżajaŕ ma winowatoscź, najwoźdźischo ja 24 hodźin cżajanje łdźelić gmejnskmu pschodstejcżerjej abo wjezneż połzajzej wschnosći. Tuzi někto rozpuda wo dalschim zamešcżenju a khowanju cżajanych złoczatow. Hdyž ho tuto wojewjenje zanjecha, žmě wobżewżeć złotu żadacź sej wrócżenje cżajanych złoczatow. Potom wjazy prawo na cżajanje njewoślej a cżajaŕ potom też wjazy nima prawa na narunanje wudawkow, naslatnych ź cżajanjom. Ma potom jenoż hischcże prawo na narunanje schkody, kiž su złoczata nacżinile.

Hdyž ho wwischnosći wojewi cżajanje, tak wona hnydom abo po tym, so je ruczże swěśćila schkodu, złoži, hacź cżajanje je ho łdźela abo zyle stalo ź prawom abo hacź ma ho cżajane złoczo wrócżić abo hacź ma ho pschijimacź město njeho druha posticżena cżaja. Pschecżiwo tutomu rozsudej wyschnosće hodźi ho protest zapodacź. Hdyž je wusud wyschnosće po mazy złupił, tak so cżajane złoczata zjawnje pschedawaju. Wot wuzynka ho schkodowarjej zaruna schkoda. Zbytk dostawa wobżewżeć cżajaneho złoczeża wrócżo po tym, so su ho najprjedy wotliczile wudawki pschedawanja. Hdyž wobżewżeć cżajaneho złotu je swólnuwy, nastatu schkodu zarunacź njedóńdże k pschedawanju.

Přeparjenje a samozapalenje syna

Wložne leta bywaju wulki strach ja ratarśke pschedewjaćeja, dokelž domkhowane żyno abo wotawa może ho *lóhko pscheparić* a potom zapalić, ź cżimż cżasto wohnje nastatwaju. Pschi tym drje hraje wulku rólu zalwetr we rośtlinach. Je ho swěśćilo, so wożebje niewjedorowe deschcże maju wjele amonijowego zalpetra.

Hdyž je ho trawa nětko żrikla hnydom po njewjedorju, potom ho zalpetr w podobje drobnych kristalkow żrazka na śiwjelca. Też ruche żyno ho pari. Hdyž pak je wlóżne, *potom ho w nim zarodki hischcże mnoża a potom ho żyno pschepari.* Je ho swěśćilo, so hižo *pschi 70 Stop.* cżopłoty ho ź 1 kg żyna tworja wsches 70 l *lóhkich* zapalnych pluno w. Wone drje hischcże njezawinuja żnudżenje żyna, ale *móża* w blizkosći elektriskeho powoda tola być straschne.

Najlepje je, so pschi wotkladowanju dawasch do wlóżneho żyna żele a to na 100 zentnarjow żyna zentnar żele. Doporuczuje ho też tworicź ź dešćow abo żerdźow powětrowy wuhcń. Dobry żrědk je też, mjes kóżde wjesmo cżerstweho żyna klasć worschtu łońschcho żyna!

Wo pastwiščach

Njech ratar swoje pastwischcża takle wobhrodźi, so może je rozdźelić do nkotrych, niż pschewulkich parzelow. Tute rozdźelenje sadźiwa tomu, so by ho trawa njetrjebawschi steptała. A nimo toho tuto rozdźelenje ratarjej też hischcże pschinjeże druhe lepschiny:

Ratar może dejne krowy zhromadźić do jeneho stadła. Tute maju najprjedy ho pasć po trawje, dokelž je we mlódnej trawje wjele bělkowiny, schtoż derje sfutkuje na miloko. Jako druhe stadło pschiźidu na pastwu po dejnych krowach, krowy, kiž njebeja, dale cżelata a srěbjata. Sobjata tež żeru bujnu trawu, kiž je narosła wokoło kruwjazych planzow a kotruż krowy njeżeru.

Trawa njeżmě pschewyschoko rosć, prjedy hacź słót wulschcżich na pastwu. Pastwischcże, na kotrymż krowy hacź do brjucha w trawje stoja, ho njedaru. Wyschka trawa je twjerdoschcha a ajcż telko hódna, każ krótka trawa.

Přenje powazenje njeżmě pschedołho tracź, hewak ho pastwischcżo tak ruczże jażu njeżhraba. Derje wužitkowane pastwischcżo ho schtyri hacź pjeć króć wob lěto wotpażuje.

Tak ruczże hacź je słót strótka ho popałł po wschitkich pastwischcżach, žmě potom druhi króć ho pałcź trochu dlże je a dokładnischo. Hdyž su najprjedy dejne krowy a potom měchane stadło wotpażte pastwu, dostawa tuta stajnje snowa ruczże słutkowazy dużnik. Mózesch bracź kalkowy zalpeter, natronowy zalpeter a hnójnizu. Na schtwórcżetkat może ho dacź polsentnar abo zentnar hnoja. Hnój ma ho cżasto rozdźelić, so trawa njeby ź mężtnami bujnje rosła. Pschi deschcżikojtym wjedrje mózesch juchu krjepić. Njeżmězch wschak juchu wojnzź, hdyž błónćko kwići, hewak ho trawa żmali.

Njeżmězch tak dołho pasć, so dorn ź tym cżerpi, tola tež trawa njeżmě najnyu pschedołho wostacź. Nasiwu *maich zaży hnojicź a to na schtwórcżetkat zentnar* 40-prozentineho kalija a *domaschowej* muki. Derje je też, hdyž w synje żywjenich na pastwischcżo kompost abo krótki hnój i nécżto kalkom. K nuju dołżaha też błoma, pluwy, ź tym ho spěcżuja bakterije w semi.

Hdyž takle pastwu hajich, smějesch ź toho wulki wużitk, to rěka jedin poonjebjo a póda jażla ho hodźi za pastwischcżeżstwo.

Časopis za serbskich ratarjow

Cżisło 12 Budyšin, 9. junija 1932 Lětnik 40

Kotre kurjace družiny mamy plahować

Přjedy hacź ho kury wobstarasch, dyrbiśch też pruhowacź wumenjenja, pschi kotrychż na pjerjina być zjewa. Po tym masch potom wubjeracź družinu. Cżehemu tu podacź pokuwy, so by łóżdy namakał kurjazu družinu, kotraż ho ja jenotliweho hodźi.

Kury trjebaju malo mjetna a ho tołodła hodźa wschudże dżerżeć. Nimasch też wjele wudawkow ź nakupowanjom kur. Sa 20 hr. dóstanjesch hižo 3—5 dobrych nejżeikow. A je wschelch domjazych jwjerjatow kury najnuzischo ho danja. Schtóż chże ho dżerżeć kury, dyrbi najprjedy wědźeć, schto ho wot kur żada. Chżeli měcź wjele jejow abo wjele mjaża, abo chżeli słónczne wobże? Chżeli kury jenoź ja łżbje abo chżeli ho nješchto jaßlužiś ź pschedawanjom kur a jejow?

Hdyž ho jenoź jedna wo mało kur, jenoź ja ramżne błido, potom njeje tak wažne, hacź ho dżerżiśch dobre łoschcżili abo mjażne kury. Hinak to je, hdyż tu liczisch ź pschedawanjom. Dżerżeć a plahowacź mjażne kury na pschedaŕ ho dani jenoź pschi wobżebje pschihódnych pomjerach a wumenjenjach. Mjenujzy, hdyż mózesch kury njeżo rednje pschedawacź privatnym wotebjeracźelam, kiž derje płacża a kiž kury maju mjeńe a lóhży pschizromne kurjaze mjaso.

Też wultoici a położenje łżowjnosće, na kotrejż kury ho dżerża, hrajetej wulku rólu. A lóżdy, kiž chże kury plahowacź, dyrbi ho wscho tole pschikłasć, so by ho rozhudził ja prawu družinu.

Najlepje ho ja pjerjinaśiwo hodźi kamotny stałok. Wożebje, hdyż je wobdany wot pastwischcżom, po kotrychż mózaj kury źwabodnje dunacź a ho pjaj pytacź, ź cżimż ho smóżni tunje a jobom strowe łżiwjenje kur. Tu ho njetrjeba óżiwacź na šunżodow. Družinu mózesch wubracź po swojim pschecżu. Lóżke družiny dale wokoło dundaju a ho też horliwischo pjaj pytaju, dale też bóle njeju, dyžli cżeżke družiny, tak ho tute óże tu Lóje hodźa. Na cżole steja tu bóle Leghorni, kiž su najkrucżischo wuplahowali na njeżenje. Jich kurjatka su wże jara samostatne, plahowanje je potajkim jara źnadne. Leghornske kurjatka ruchi narostuja a jich pjerje dóżawaju, tak też jara njecerpja pod njepschihódnym wjedrom. Leghorniki hižo njeżu wot schkwórcżeho mężnga swojeho żiwjenja a kiž w synje pilnje njeżu. Cżasto ho hischcże praji, so bela barba kur tute lóżay pscherazujo rubjeżnym płakam, ale to je wopaczny napad. Tute rubjeżniki w powětrje maju tajke dobre wóczko, so hnydom wuhladaju też kóżdu brunu kokoschi. Je ho pak wobkedźoważało, so su bóle kury wjele wobhladnischo a kedźbnischo, dyžli bunne abo cżorne. Bóle kury wże ź praktiskich pschicżin dale bóle plahuja, dokelž bywaju sarjesne nahladnische. Njesbytne schipki pola cżinowopjerjatych kur stajnje njepschijimomnje skutkuja.

Leghornske kury su poprawom dale nicżo hacź amerikanska poddružina bělych italskich kur. Prawe bóle a brune italske kury pak su tehorunja jara dźakne a wunosnche pjerjaki. Tehornuja też Rameslolske kury, delnjonemska družina je sajimawje sajeżnjenymaj wóczkomaj. Wone wożebje wulke jeja njeżu. Też cżorne porynske kury wunoschi lubja.

Schtóż pak chże sobom też měcź nětkaŕ mjażne kury, tomu doporuczamy cżerwjene Rhodelandske a bóle Wyandotki. Tute družiny wschak radu kwokaju a masch potom ź tym wjazy mjerjanja dnźi ź lóhkimi družinami. Tehodła tajke družiny też takle jejow njenanjezu, każ tamne. Dyrbiśch też na to dźiwacź, so plahowanje mjażnych kur na pschedaŕ ho jara njedaru, dokelž ho nuhwilu pjerjina jara hubjenje płacźi. Tajke mjażne kury pak ja léto trjebaju 7—8 puntow wjazy pżaj, dyžli lohke njeżerki. Nimo teho też wothladanje a pjertkorjenje jich kurjatow dwaj měżaj dłże traje. Pola Wyandotkow ma ho hischcże najpomnicź, so maju nadpadnje wjele njewoplodżenych jejow a so tołodła malo kurjatkow ho wuhlenje. To hodła tuta družina też tak jara wohlubowana njeje. Jara njehłe mjaso maju Susesske kury a pschi tym też dosch njeżu.

Chżeschi-li měcź ja swoju potrzebu abo na pschedaŕ do hoscżenzow kury, tiž ho derje a słóbka kormja, pschi tym pak też hischcże dosch jejow njeżu, tak plahuj mażowne żolte Orpingtonki, tiž su wobże rosćerjene w Braniborskej a Naraŕskej Pruskej. Ale cżim cżeschcża je kokoschi, cżim pohodnischa a lenischa a schtóż chże, so dyrbiśa kury daloko wokoło běhacź sej pżaj pytajo, tón dyrbi sej wubracź lóhke družiny.

Wo wšej a małom měsaćku, hdyž ludźo hromadźe bydla, dyrbiśch óżiwacź na šunżodow a na to dyrbiśch też hladacź pschi wuniwolenju kurjazeje družiny. Hdyż je šunżodow derje wuniwolenich, może jenicżka kokoschi cżi pschinjesć [illegible] dyrbiśch też na to myślicź, so Leghornske [illegible] lohke kury mózaj tżitro derje letacź, tak na płot wjac hacź 2 m wyschki. Rhodelandske kury trjebaju jenoź mało wjac hacź pół metra wyschki płot a ja Wyandotki. Swieżłke kury a Orpingtonki dostaja płot, tiž je jenoź metr wyschki. Wejo dyrbi gročany płot też

hiſchece doſahacʒ 10 cm do ſemje, ſo njeboncu kury ſo pſchepiwnikuje. To ſo tež doporuchuje ſa ſwoleninje. Mózſch też kupowacʒ ſpinki ſa kſchidło, kiž zabjerwaju, kurom roſkſchidleniʒe, tak ſo wone ani letacʒ njemóʒa.

Potajkim ſkerjinaſ je też wotwinjuty wot dobroczinjoweje ſuſnoby. To wobſehe tež placʒi ſa ſwoleninje. Runje tu ſo ſapaczina jara ſtromnje ſ wotkladanjom, njerjinaſtwo po nócʒim wutworiecʒ tak, ſo bychu tu bule dokhoby i pſchedowanjom jejow a tur ſ rěju. Tu pak dyrbiſch woſebje wobkhodnje poſtupowacʒ. Mózſch dʒe kury a jeja pſchedawacʒ jenoſ priwatnym wotbjerazelam, bowak ſo wóʒ njedani. Sſydſerja njech ſo roſſmuſka jenoſ ſa Brafkonſke a druhe lóhte a pilne njeſerki. Tute lóhte druʒiny doſeʒ jejow nanjeſu a nimo toho tež hiſchece 3 hacʒ 4 puntowe pjerjenje poſkiczuja, tak ſo jima kokoſchi doſaha na wobjed wěſchczanſkeje ſwójby.

Sahrodkaʃ dʒe ma ſwjetiſcha malo méſtnoſeje ſa kury. Woſebje w nalězu, w Lězu, dyrbi ſtrałowacʒ, ſo kury njebychu ſahlye do ſuſnoby ſahrody abo do jeho ſkamſnjeje ſahrody. Tu ſu woſebje ważny wyſoki płót a ſpinki ſa kſchidle. Tu ſo derje hoʒa drobne kokoſchki, dokał trjebaju maſo mělina a pjaʒ a tola hiſchece doſeʒ jejow ſnjeſu.

Njech ſu tute jejka tež małke, tak ſu tola ſwjetſcha hacʒ 45 a cźežke a tajſa mała kokoſcha wokoło 120 jejow na lěto nanjeſe. Tu ſo woſebje doporuczeja drobne Wyandotki a drobne Langſchanti, kiž maju mérny temperament. Wone bywaju tež je ſwojej nježnej poſtawu radoſeʒ kókoſko pjerſinarja.

Widžimy, ſo mamy mjes kurymi doſeʒ wſchelakich druʒin, kiž ſo hodʒa ſa wſchelake pomery, ſo mózemy ſej pſchihódnu druʒinu wubracʒ. Kóżdy jenotliwy dyrbi pſched nakupjenjom derje ſej wědomny byeʒ, kajke pomery a wumenjenja móże poſkiczeʒ kurom. Potom hižo njeſchto pſchihódneho namaka.

Schtóż chce wužiʒeʒ radu wotrjadnika, njech ſo wobroczi na pſchiſtejnu ratarſku komoru, kiž kóżdemu ſajimacʒ njemuje pſchihódnu druʒinu. Tuta powſchitkowna ſjawna poradʒenja je bohużel pſchemało ſnata abo ſo tola pſchemało trjeba.

Wuběhanišćo za kury

Wuběhaniſchcźo je trjebne, ſo bychu kury woſtałe ſtrowe a prawje njeſłe. Ma kurom poſkiczeʒ ſekeninu, ſkowu pſched horzym ſłónzom a rubjeznymi ptakami. Je potajkim derje, hdyż ſu tam ſchtomy. Tute pak dyrbja byeʒ doſeʒ ſdalene wot kurjenʒa, ſo njebychu jón khłodowałe a ſcźinile ſtuchły a włóżny. Derje je, ſadžiceʒ ſadowe ſchtomy, dokał kurjaʒy hnój ſchtomam jara tyje. Dale kury tu też ſemju njeſmije, dokał ſo rady ſpody ſchtomow we pjerſchczi popjelja. Mózſch tu ſadžiceʒ wſchitke druʒiny ſadowych ſchtomow a to jako półſchtomiki a jako ſchtomy. W prěnich létach wſchak dyrbiſch je ſchkitaceʒ ſ groźanej cźeſliznu. S keſkojtych ſchtomikow hodʒi ſo tu najſcźe kiſałniza.

S jahodowzow mózeſch tu ſadžiceʒ jeniczaʒ cźorne janowki, dokał kury tute njeʒeru. Ale cźorna janowka ſo też derje ſem hodʒi, dokał bywa huſty ſcźeſk, kiž jara khłódkuje. Też je cźorna janowka jara dobra a ſtrowa jahoda, kiž ſo w pożlednich létach dale bóle płahuje. Wona podawa brěcźku a marmeladu.

Mózeſch we wuběhaniſchcźu pſchiprawicź tramwik, hdyż mózeſch tón prawje wotkładacʒ. Hewak ſo radʒi, twaricź wumeńliwe wuběhaniſchcźo, w kotrychż pſched kóżdym wumenjenjom wuſkywaſch ſcźeſe roſcźahaju travu.

Wjele kedżbnoſcźe maſch wěnowacʒ méſtnu pſchedſkowami, dokał ſu kury najcźaſcźiſchi pſchebywaju. Pſchi deſchcźojtym wjedre ſo tu cźaſto luże tworja, w kotrychż ſo potom hnój roſpuſchcźa. S tym hroſy ſrach, ſo kury, kiž potom ſ teje luże pija, ſkhorjeja a na to waſchnje móże ſo ſa krótki cźaſ zyłe ſtadło ſkażycʒ. Woda dyrbi móz wotběcźeʒ. Tuž dyrbi ſemja trochu nawiżowacʒ. Hdyż je cźeſka, hłinjana póda, kiž wodu njeſpſchepuſchcźi, mózeſch pěſka nazpjacʒ a pódu ſ nim ſměſchcźeʒ: pěſkata póda ſkerje wodu trjeba. Sſudobja k napoſenju a pizowanju dyrbja byeʒ ſtěrko ſdalene wot kurjenʒa, ſo bychu kury ſo na to ſwucźiſe, běžacź po zelym wuběhaniſchcźu.

Na tónzu dyrbiſch ſo ſtaraʒ wo to, ſo je w ſcźenje kurjenʒa doſeʒ pſchepiwnikow, ſo mózke kury pſchez njewjedrom abo rubjeznym ptakom ruczе cźeknyeʒ do kurjenʒa.

Něšto wo plahowanju hus

Plahowanje huſi je w poſlednim lécźe wulcźko ſchło. Ma ſo to wobſkarowacʒ, pſchetoż huſinja je lěcźu ſkała njetrjeba pſchipiwaʒ, hdyż móże ſo wonka paſcź. Sćiwjenje huſi je tohodła porno druhej pjerſinje jara tunje. Pſchi tym je huſinja w naſtupanju paſiwy też doſeʒ ſtromna. Spokoji ſo ſ kromu ruczow, ſe ſtroninami ſ pyrom. Pyrojta rola abo łada móże ſtadło huſi doſpołnje wot njeroʒe wucziſcźeʒ. Huſinja njeje runje tyſy wódny ptak. Wona pſchebywa wjacʒ pſchi wodʒe, dyżli we wodʒe.

Jenemu huſorej móżeſch pſchidružiʒ 2—3 huſinyʒ. Doporuczuje ſo, wubracʒ tajku druʒinu, kiž dwójzy lehnje (Diephołſke a Frankowſke huſy). Prěnje wuleſnidło podawa derje ſavlackene ſwjatkowne huſy, mjes tym ſo ſ druheho wulehnidła potkadʒeja tak pożadane Mérzinowe huſy. Młode njetrjebaʒich wobſehe pſchipiżowacʒ, hdyż ſo jim jenoſ naſma poſticzuje. Huſy, kiž ſo hakle hody pſched wojn, ſwjetſcha ſo njedanja, ale pjerjinaſ pſchi nich pſchiſłaʒidła pjenjeſy. Wot oktobra ſem dyrbi ſo dʒe huſinya pſchipiżowacʒ a nimo toho bywaju huſy wokoło hód tuniſche, dyżli w lěcźu.

Pjeriznaſtwo w Němskej spaduje!

S poſlednim liczenjom ſtotu 1. hodowinika 1931 je ſo ſwěſcźiło, ſo je liczba pjerjiny w Němſkej wo 5 miljonow wotebrała. Dokał bu tuta liczba ſtajnje pſchibrała. Liczba kaczkow je wotebrała wo 338 000 (8,7 proz.), huſy wo 569 000 (9,1 proz.) a kur wo 4 miljony (4,6 proz.). Mjes kurymi je ſo liczba njeſkkow wo 2,6 mil. (6,7 proz.) pomjeńſchiła.

Džěło w smažniku

W ſmażniku ſu dołhe, cźopje duhi. Tohodła też we tym měſzazu wſcho najbóle roſcźe. Ale ſdobom nětko na ſlónczinych, ſuchich dnjach bywa njedoſtatk wody. Tohodła dyrbi tu ſahrodkaʃ a ſahrodnik w tym měſzazu pilnje krjepicź a polniacź. Haj, krjepjenje, polniwanje a tyſanje je derje kłowne dżěło ſahrodkarja w ſmażniku. Hižo ſahrano ſe pwitanjom ma ſo krjepicź a hacź do 10 hodʒ. ma ſ tym dżěło. Dokał krjepjenje w ſlónczinych, pſchipołdnjſchich hodżinach roſtlinam njetrje, ma ſo hakle popołdnju po 4 hodʒ. ſaſa ſapoczeʒ ſ krjepjenjom. Ssama hdyż je deſchcźikoſte wjedro, mélo ſo krjepicź.

W ſadowej ſahrodże ſo pola pſchidoomneho ſadu kónczki khmutow jabłonjow, kruſchowinow, brěſchkowzow atd. pſchirěſaju. W tutym měſzazu też ſapoczina pſchimjeſanje khmutow, potajkim formowanje pſchidoomneho ſadu. Hdyż je ſadowych ſchtomow ſwotpadnje wjele drobnych, młodych plodow, je to ſnamjo, ſo ſchtom nima doſeʒ wutkow ke wuthworjenju ſadu. Pak nima doſeʒ ſyroby abo njenamaka doſeʒ włóſki w ſemi. Maſch potom pitnje ſ wodu polniwacʒ abo maſch hnojicź ſ hnojiwołami, kiž ruczе ſkutkuja. Tajke ſu na pſch. hnójnizach, ſiołki hnój. Pola pſchidoomneho ſadu a derje wotkładanych małych ſchtomikow mózeſch młode plody wotſtronicź, hdyż je jich pſchemjele. Póda ſpody ſchtomow ma byeʒ mélina, w trawnej ſahrodże ma kołowokoło ſchtoma byeʒ bjeſtrawny truh. Hdyż ſo na ſadowych ſchtomach hiſchcźe woſtałe ſu młodniki, potom je

najwyschschi czaß, tute pschischkowniki wostronicé. Posa winowych pjenkow so nojsche halozki hischcze psched kescom derje samelsecja a pschiwjahuja. W prenjej polowje smazenika truskalzy rjawja: dyrbisch je nekto tohodla wosebje pilnje polowacz, to wopraschuje dzowy wulkutkuje. Truskalzy maju so sahe rano do 7 hodź. schczijacz a niz pschi slonzu, hewak tak derje njebudza.

W selinowej zahrodze je nekto czaß domtkowanja. Nimo hromaka, rjenjenja, retwiczkow, schpinaka a polotwje mozesch nekto hizo wuzimowacz spodrozny kal, morchwje, hrózki, kulerepu, bobthrózki a sazne birny. Wschudze najwjetsche roztliny najwjedy trjebasch, potom moza wostatne so hischcze lepje roswiecz. Na hrjadki, z kotrychz zy w smazniku hizo wschu selinu trjebal, mózesch druhi krócz wuzimowacz hrózki, kolotej, kulerepu, morchwje, niske sasole, schczerkaw (Endiwie), sakny trjóskat a kalize. Njeschmesch pak na samzinu hrjadku sahy wuzimowacz samzinu selinu, kiz zu pched tym tam plahowat, masch hnojicz z krótkim, sklatym hnojom, kompostom abo pjerschzeju z parnticzeja a masch też hischcze samzineho dnja wuzimowacz. Ssadza so w smaznika hrjóskat, znjaty tak a wschcz druhe kalne druziny, kulerepu, czerwjana repa, kolotej, mórnik (jeleri), porej a burak (Mangold). Bobliny (tomaty) maju so pschirjesacz. Seleninowe hrjadki maju so czasto wobkopacz, z tym so njerodź wotstroni. W smaznika je też prawy czaß, hnój kidacz na hromakowe hrjadki. Hnoji so se 5 ka truwjazeho hnoja a 100 g kalijowych helow na jedyn kwadratowy metr.

Pjerisnat nekto njesmé wjazy kokosche nahadzecz. Kwocławy pschinóu do wosebiteje klétki, schdzé maju kwokanje tej wotkwiczecz. Dóstawaju samzinu pizu kaz hacz dotal, ale k tomu wjele seleniny. W mészu smazniku dyrbisch wosebje na to dziwacz, so je kurjeza stajnje czisty. Pschi czopwjene njerodź jara so rosmnoza, tuż masch ju snicz. Pjerisna chze mecz wjele seleneje pizy a czerstwu wodu. Kukuriza (masz) so nekto njesmé krom dawacz. Dokelż piza nekto w lecu smadnje tika a so skaly, maju zsadobja czasto so rjedzicz a so postajicz do chlódka. Też zsadobja je stajnje czerstwej woou maja so stajicz w chlódku. Kury dyrbja mecz sladkosci so popjelicz a we wobstajanischczu dyrbi byez chlódk.

Też pczolaz ma nekto wuzne, pschetoż pczoły so rosa. To runje njeje derje, dokelż runje nekto pczolki najbole nosscha. Tohodla so w tym czasu rosenje njemita, dokelż z tym czerpi wunoschk mjedu. Hdyż pczolki nimaju skaonoisch, też posdze w lecze nozpcz, kaz w holi, tam pczolaz sladla rojenju sadzewacz. Serdcki pschecziwo rojenju su: wutworjenje kumschtnych mjestnischcenow, zapozdnjenje czerwjowu azd., z czimz hodzi so rojenje wo 10 dnjow wotstorecziz. S tym smejesch wjazy mjedu. Tak rucze hacz stej dwé tscinje plastow pjelnjenej a zamczkowanej, dyrbi so méd zydzicz.

Próski jako skit před skódnikami

(S wobrazom).

Hizo stajnje su w sahrodnischtwje a rataschtwje nalozowali prózchne hrózki, jako schtit psched schkódnikami. Nalozuje so drobny mlety palony kalk, pak Domaschowa muka abo tobakowy proch, pschecziwo wackam a raczkam. Pschecziwo njerodźi pomha drobny mlety kajnit abo njewolijwany kalkowy dusnik. Też hewak nowoczasny schtit roztlinow nalozuja prózchsti jako hrózk pschc schkódniki. Doporuczuja so wosebje pschecziwo huhanzam. Mamy zuly rjad prózchkow pschecziwo selinowym wackam. Na samzine waschnje so w nowischim czasu też wojuje pschecziwo straschnemu rjepowemu scherzowarjej (Rübenaaskäfer). Tute brucki so jara sahe z nalecznym pokasiju a wjele schkody naczinjeja. Waczki hacz do julija zeru na roztlinach. Spósnajesch pschitomnosch tutych bruckow na pschezuwanych czmowoselenych schlebjedach, kiz z kromy lopjenow dele wiszaju. Czerwje tuteho brucka swjetscha dzery wuzereja we lopjenach. Jako hrózk pschecziwo nim doporuczuje so tu proschk „Gralit". Hodzi so też sklózka wuzimowacz bjes wosebitych aparatow, hdyż gralit zuyjesch do mészkow se sozinu a tute mészki pschiwjasasch na zerdź. Dwaj dzélaczerjej tutu zeroż z mészkami njezeraj po polu a ju swaha poczazechcziaz. Pschi tym so dosch garlita wuzimowali. Na hektar semje dozahuje 10 kg gralita. Gralit jara derje skutkuje, też tehdy hischcze, hdyż je so po zypanju deschczika schlo.

Kedźbu před jědojtymi rostlinami

Najwjazy ludźi ma rady kwetti a sahrody. Ale wschitzy njewédźa, so zu samo najrjesche roztliny druhdy jědojte. Tohodla wschak njechamy nekto wojowacz pschecziwo tajkim jědojtym roztlinam, ale chcemy so bóle na kedźbu bracz. Kóždy dyrbi wédźecz, kajka kwetka je jědojta a kak ma so pched njej na kedźbu bracz.

Pschede wschém je stajnje straschne, bracz roztlinu do huby. Wozebje dźeczi dyrbisch pched tym warnowacz, hewak moża so druhdy sajedojczicz.

Ssu roztliny, kiz maju jédy, kiz skutkuja na kožu, wutrobu abo žoldk druhdy wschak so tute jédy też trjebaju jako lékarstwa za hapitki a tajke roztliny zu potajtim wuzitne.

Jédy, kiz na kožu schkodnje skutkuja, niz kóždemu człowjekej jenak jeschkodzeja. Tak na pschikkad žamo truskalzy nétotrym ludźom schkodża. Jara jédojty pak je žumak, kiz w Sserbach pola Kulowa dźiwi rosche a kiz so czasto w sahrodach žadża. Hdyż so jeho dótknjesch, mózesch dóstacz tóžnu khorosez. Nékak też topschiwa žłuscha z tajtim jědojtym roztlinam. Jédojte su też druzíny wjelczeho mloka, ale zu to jdobom tej lékarske roztliny. Wjelcze mloko je dobre psche brjodawki.

Ssu jédojte roztliny, kiz jenoż na žoldk skutkuja. Wone sawinuja bolenje hkowy, bluwanje, sawjerczenje a mjakliwosez. Druhdy žamo człowjek z nimi wožlepi. Tohodla warnujcze dźerzi, so tajte straschne roztliny njeschczijapju. Ssu to pschedewschém módre stupnicki, pólniczki, wjelcze mloko, czemjerza, zaltki, czertowa jahoda, czorniza (Christophskraut), selena twétka (Germer), bramboriki (Alpenveilchen) a druhe. Ssem też žłuscha wjelcze drjewo (Seidelbast) a skote kitki (Goldregen); dale czij (Eibe) a zandow (Sadebaum).

Nékotre jédojte roztliny skutkuja schkódnje na wutrobu. Ssu to naporschniki a czemjerza.

Je žo nechtó sajédojczik z tutymi roztlinami, ma hnydom dacz zawolacz lékarja. Prjedy hacz tutón bóndže, natožuj nékotre domjace lékarstwa. Najprjedy ma žo jéd prawje bórzy se žołdka wotstronicz a to se bluwanjom. Tuž pij wjele liwkeje wody abo mydlsiny, do kotrejež zu rospuschczik nészho barby abo wolija.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnika 1.51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćernja, zap. dr. z w. nuk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšlki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěšlki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospolnje běrny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 134 — Budyšin — Pjatk, 10. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Kak su Brüninga puščili

Spodźiwanje sbudźaze wotkryće wo rozrěčenju mjes němskim presidentom z Hindenburgom a dr. Brüningom, kotrež je k wróćostupjenju prjedawšeho knježerstwa dowjedło, je „Dortmunder Generalanzeiger" wojerwił. Tele zdźelenki žu žo pječa z Brüningowje wokolnosće podale. Po rozprawje „Dortmunder Generalanzeigera" je žo konflikt němskeho presidenta z prjedawšim němskim kanclerom na sćědowaze waršnje rozwił:

Hdyž bě žo němski president njedźelu z Neudeka do Barlina wróćił, jeho dr. Brüning wopyta a jemu ideju wotmysleneho nuzowego wukasa pšchednjeje. Sćerdź pšchednošcka žo Hindenburg němskeho kanclera wopraša:

„Mi je žo prajiło, so wukas bolschewistki zasahowacy plan wopschija. Kak žo z tym ma?"

Brüning cinjenje, kaž so njebudźiše praschenje zlyschał.

Pšchednoschowasche dale. Hdyž pocza wo finanzowym praschenju rěčeć, jeho němski president z nowa pšcherze:

„Wo finanzowych praschenjach žo też jedna? Měnju, so žo jenož w bolschewikiwje dźěla?"

Też na tole pšchispomnjenje němskeho presidenta dr. Brüning njedźiwasche. Na to je Hindenburg pjeca němskeho kanclera ze zlědowazymi zkowami pschestrašił:

„Po tajkim mój luby knjes němski kanclero, tak pschi zanych wobstejnosćach dale njepóńdźe. Bolschewikiske zahydlenje a bolschewikiske nuzowe zakonje njemóžemy dźěłać. Taj dwaj zastupjerjej dźěłaćerskich swjazkow dyrbitaj z knježerstwa."

Hdyž Brüning pschestrašeny na němskeho presidenta pohlada, tutón praji:

„S tym měnju Waß a Stegerwalda. Wy móżerje wšón w druhim kabinetu zwonkowny minister wostać."

Němski kanzler wótro wotmolwi: „Dźakuju žo Wam, knjes generalny marschallo, se slamanym rjapom minister njewostanu."

Na tole wotpokasanje njebě němski president widomnje pschihotowany. Troschku zamyleny potom praji: „A kak je, hdyž někotre jako offizjer k offizjerej rěču?"

Dr. Brüning wotmolwi: „Njeźdże tu wo wěz zaćuješow. Sa to žu wězy hižo pschedaloko doschle a žu pschejara wažne. Też žo mi ńda, so měnicje, so nimam nadawk, Waß na strachi pokasać, kotrež bychu mohle z toho nastać, schtož je žo někto stoło. Waß žu też widźomnje z druheje strony na dožbaze waršnje roswuczili."

Po tymle rozrěčenju němskeho kanzlera z němskim presidentom je žo Brüning je swojimi ministerskimi kollelami rozrěčał. Němski minister Treviranus chžyschе dr. Brüninga pohnuć, so by němskemu presidentej wězy rosjasnił. Dr. Brüning pak praji, so dyrbi po tymle wokkhadźenju kóždy pospyt wotpokasacz, też hižo tohodla, dokelž žu jeho pscherzéwnizy pola němskeho presidenta je swojimi politiskimi nahladam dospolnje dobyli. Pózdźeju je potom dr. Brüning němskemu presidentej z pismom zdźelił, so swoje zastojnstwo złoži. Sa tři minuty je wschо wotbyte. To běsche runje dyhom njedźel po Hindenburgowym zasazowuswolenju.

„Dortmunder Generalanzeiger" praji, so ko jeho zdźelenja na wozbobinske dr. Brüningowe zapiśi sepjeraju.

Pruski sejm so naiskerje 14. junija zeńdże

Po žadosći němskeho kanzlera najskerje rada starschich pruski žejm pjatk 22. junija, a to hižo na wutoru 14. junija, swoła. Na dujowym rjedźe bližšcheho žejma budźe wólba ministerskeho presidenta stejeć, jeli so žo wo tym w radźe starschich pschešjenosć dozpije.

Němski kněz Doorn wopušći

Němdušći kěžor Wilhelm je hollandske knježerstwo prožył, so by směł žiwoje pschebywanišcho w Doornje na njejaki czas wopuschćeć, so by žo do Zentwoorta pschi hollandskim mórskim brjohu podał, hdźež chce žo pjeca se žiwojim starschim žynom, prjedawšim kronprynzom, jetkaž. Hollandske knježerstwo je pjeca do žadosće hižo zwolilo. To je prěni króć wot léta 1918, so němdušći kěžor žiwy hród w Doornje wopuschći. Setkanje z němdušćim kronprynzom pjeca z kěžorowym nawótrom do Němskeje njeswižuje.

Služba za wótčinu

Londonski „Daily Herald" je žo něhdušcheho pruskeho kronprynza, kotryž we Wólschinje na žiwojim kuble bydli, telegrafiśy wopraschał, hač by swólniwy był, so jako republiknyny president abo jako monarch Němskej k poruczności stajić. Něhdušći kronprynz je wotmolwił: **„Budu žiwjenju krajej žłužić, kaž dołho budu žiwy."**

Tole wotmolwa žo w tym smyśle wukladuje, so žo něhdušći kronprynz njeby zapowědźił, hdy bychu jeho chcyli republiknemu presidenta abo monarcha sčinić.

Papen Hitlerej radio k poručnosći staji

S wukasom němskeho smutskowneho ministra je žo Hitlerej smóžniło pschez radio rěčeć. Rastork k tomu je nazionalny sozialistiski němskostatny swjazk němskich radiowych wobdźělnikow dał, kotryž je žo na sćełace towarstwa se žadosću wobroćił, so bychu Adolfej Hitlerej w radiu rěčeć dali. Na napraschenje sćełazych towarstwow je němski smutskowny minister prajił, so je sa to, so bychu žo wschě politiske strony k radiej pschizwaschćele, i wuwjazom kommunistow. Hitlerowa radiowa rěč smjeje žo 14. junija a wólbne wojowanje zawjedje.

Nowe němske knježerstwo podpieru njezasłužerjow na třěčinu zniži

Pschihotowany nuzowy wukas němskeho knježerstwa hischcze wjetsche zamjerjowanje podpjery za njezasłužerjow pschinjeże, hač je žo swoprědka wočzakało. Wschě podpjery žu do najnišcheje klazy spomnożenje pschepokazaju, mjenujcy do spomnożaze podpjery. Dwě druhej družinje podpjerania, zawěsćena podpjera a krisowa podpjera, pratkizy zyle pschestanjetej. W Barlinje budźe pschichodnje zamołcejo dźěkonjemějer **měsačnje 35 hrivnow**, wojenjeny dźěłonjemějer 52 hrivnow 50 pjenjezkow dostawacy. To je něhdźe třeśina toho, schtož žu dźěłonjemějerjo w zasłužerskej klazy dostawali. Sdobnu nuzowy wukas snižuje zawěsćazych premijow pschinjeże. Też tu žo dźěłodawarjo lózo poczeżitja dyrbli dźěłaćerjo, a to na to waschnje, so by jim wjetschi dźěl pschinoschcha spuschćeji, hač zawěsćenym. W nastupanju tarifneho prawa žo po nuzowym wukasu zwjasowosć rosrißazych wukazow we wulkej měrje zamjesuje.

Gayl chce wustawu přemjenić

Němski smutskowny minister Gayl je w němskostatnej radźe prajił, so žu žo do **Weimarskeje wustawy** z nowymi zakonjemi dźěry wubile a tohodla je po měnjenju wschelakich politiskich stronow reformy potrjebna. Wustawy njezbu sprostnjene pschibohi, ale žiwe zworjenja a roswicźu podcźinjene. Też tutoho nadawka žo z khutnosću a horliwosću pschinujeny.

Minister njeprjerjesche, so ma monarchiju za najpschisprawnischu statnu formu za lud bydlacy Europy a so je zasłužbow dotalneho krałowskeho a kězorskeho doma wo němski lud stajnje wědomy. Je pak pschepřemjeńdźeny, so pak w tychle czasach wojowanja iwo bycze abo njebycze prawschenje statneje formy, republiki abo monarchije, njeje žane praschenje, kotrež ma nětčišći czaš, a wjele mjenje nětčišće knježerstwo rosrißacz.

Hitler so zapowědźił wuprajić

Mnichowski žud jeho jako žwědła k 1000 hrivnam pjenježneho khłostanja zasudźił.

W Abelowym prozesu dla wopaczneje pschisahi je Mnichowski žud **Adolfa Hitlera** schtwórtk jako žwědła pschesłyschał. Hitler dyrbjesche wo Abelowym mudawanju pod pschisahu wuprajić, hač je jedyn italski hejtman Magliorett prawizowym radikalnym wjednikam běžnje pjenjezny fłak, njes druhim hejtmanej Reichertej 10 000 złotych hrivnow. — Po wobsłužbnym pisanju žo mudawane podawki a rosrěčenja zgoła njezhłake, tola Abel žo žawojich prjedawšich wuprajenjow dźerži.

Adolf Hitler jako žwědź praji, so je mózno, so je z nowinarjemi, spisowaczelemi a Italjanzomi raz wo połodnischej Tirolskej rěčał. Pschi tym pak je pschezo na to pokasał, so by žo jeho wojowanje jara połožiło, hdy bychu žo wěste kulturoze pschecziwo połodnischim Tirolskim zbudźe. Finanzne wón nima nicžo z wukazom cźiniez. Jenje njeje wot wukrajanow pjenjezy dostał. Pjenjezny podpjeru je jenož wot Nimzow we wukazu dostawał. Abelowe wudawanje, so nazionalna sozialistiska strona z Italskeje pjenjezy dostawa, cźehoż dla je žo jeho strona na znate sudźischcźo k połodnjo-tirolskemu praschenju stajiła, je hola łža.

Na praschenje Abeloweho rěcznika **Ehrhardta**, hač je Hitlerej znate, so žu zastupnizy jeho strony z Italskej jednali, Hitler praji: „Schto rěka stronini zastupnizy? To móża jenož ludźo być, kotliž mje wobžobinsku zastupuja; pschetož strona sym ja!" Na dalsche praschenje, hač je Hitler někomu porucził, z Mussolinom abo z italskim knježerstwom jednacź, Hitler rasnje „ně" praji.

Stónczuje mjes Hitlerom a Abelowymaj zakitarjowaj z cźežkemu frażenju dóńdże, hdyž žo taj Hitlera wopraschejschtaj, hač je wěrno, so je Hitlerowe hibanje wot Schlokowych dźěłarjow (Schlokowki) a konzerna Schneidera-Creusota pjenjezy dostawało. Hitler w najwjetschim roshorjenju na zakitarjowaj sawola: „Njedam žo pschiwobdźěć. Schto Mamaj do myślow pschińdże? Psched miljonami žawojich pschiwisłowarjow njemóžu samolwicź, so tu pschiwinowaci nicź dacź. Tutymaj rěcznikomaj wjazy njewotmolwju."

Pschedźyda Hitlera napominasche, so by směrom byl a jemu praji, so dyrbi na praschenja rěcznikow, kotrež je žud dowolił, wotmolwicź. Hitler suwa na to pokasa, so je za njeho a jeho hibanje njesłyschane, so jemu na tajke waschnje pschiwinowi cźinja. **Wschě te wězy, kotrež žo jemu tu přisłuchowarjo dźerża, žu wot A hacź Z seljane.**

Pschedźyda wospjetne napominanje, so by Hitler rěcznikomaj wotmolwił, hdyž wuspěcha wostachu.

Po žudowym dźěłcym wuradźowanju žo jednanje z nowa zapocza. Pschedźyda zdźeli, so žu do wobsłužbneho a jeho rěcznikow psched žudniskowej sali zrazyli, a so je wón, pschedźyda, tohodla policiji khód wuprošnicź dał. Na to pschedźyda wosjewi, **so je žud žwědła Hitlera dla zapowědźenja wobžwědźenja k porjadowemu khłostanju 800 hrivnow, a w padze njezapłacźenja k jatbje na 16 dnjow zasudźił. Dale žu Hitlera dla njewusłuchnosće w pozdźejszym k porjadowemu khłostanju 200 hrivnow ako k jatbje na tři dny zasudźili.**

Wuńdu žo na to založi, so je žo žwědź wótrje wołajo do zakitarjow dał a na zlschinjowaze waschnje wo židowskich rěcznikach rěčał.

Po Hitlerowym pschesłyschenju žo Magliorettowe žwědźenje cźitasche. Magliorett, schwajcarski statcan, je psched žudom w Newyorku wobžwědźił, so jenje njeje Abelej prajił, so je Hitler z Italskeje pjenjezy dostał. Magliorett je 1923 jenož 30 hodźin w Mnichowje pschebywał. Hitlera a Rožbacha njeznaje a z nimaj njeje ženje wobkhadźał. Też njeje ženje Jobustawo italskeho fachisma był, ale je rodźeny Schwajcar. Hitlerej njeje ženje pjenjezy poslicźił.

Herriot podunajski plan rozšěri

W franzowskim knježerstwje je z wotmyślenjom zabrany, plan hospodarskeho zwjazka podunajskich krajow wobnowiwcź a jón w rosschérjenej formje hischcze ras europiskim wulkomóżnostnym pschedpołożicź. Pschede wschěm dźedźa Bothariku a Grichisku do tutoho plana pschińcź, so by tu też na jeju potrebnosće dźiwało.

W francowskich financach 4 miljardy deficita

Franzowski minister Germain Martin je žrjedu psched nowinskimi zastupjerjemi wo franzowskich krajnych finanzach rozprawił a pschi tym lud namołwił, so by pomhał, finanzy wobnowicź. Położenje je hižo wot léta 1930 thuthe. Deficit je w finanzowym lěcze 1930/31 na 2500 milijonow frankow zrostł. Deficit w lěcze 1931/32 žo na schtyri miliardy wobliczja. Wón też zeńdźenki Hooweroweho moratorija pokasuje.

Priedy hač žo porjadne potřebowanje departementskeje komory zlónczi, budźe knježerstwo komoreje někotre naprawy

w Kobanje domje w Cornych Noslicach serbske předewanje. ke kotremuž so Boże wotkazanje přizamkanje. — Srjedu wječor we 8 hodź. rozrěčowanje wo bibliji we evang. towaŕstwje młodźencow. — Stwórtk wječor we 8 hodź. towaŕstwo młodych holcow. — Pjatk wječor ½9 hodź. bibliska nutrnosć pola Dučkec w Kózlach.

Z Budyšinka.

Dop. ½11 hodź. je němske kemšenje (k. faraŕ na wotp. Mehnert z Budyšina).

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. změje faraŕ Voigt serbsku spowědź, faraŕ Wjezaŕ we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje. Wutoru wječor we 8 hodź. zwučowanska hodźina za pozawnistow.

Z Hrodźišća.

Rano w 7 hodź. serbski hamt, we 8 hodź. serbska. ½10 hodź. němska Boża słužba. Zběrka za wosadnu cyrkej.

Z Hnčiny.

Rano we 8 hodź. serbska, ½10 hodź. němska Boża słužba.

Z Klukša.

Dop. we 8 hodź. serbske kemšenje z čitanjom předowanja.

Z Kotec.

Dop. w 9 hodź. serbske kemšenje (kantor Hoker), w 10 hodź. němsko kemšenje (wosadny faraŕ). — Zběrka.

Z Łupoje.

Dopołdnja w 10 hodź. změje faraŕ Rösler-Minakalski serbsku Božu słužbu.

Z Malešec.

Rano we 8 hodź. němske, ½10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka za křesćijanski žónski zwjazk za Saksku. ¾11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Minakala.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom a we 8 hodź. serbska Boża słužba. — Pop. we 5 hodź. serbska Boża słužba ze spowědźu pola Bartkec w Lipiču.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje. (Zběrka za wosadnu diakoniju). — W 2 hodź. kemšenje za dźěći.

Pokhowanej: Morwonarodźena dźowčička Kurta Erwina Grüllicha, pohonča w Banecach. — Hana Mierschowa rodź. Pohlanec, rentuldostawarka z Njeswačidła, 78 l. 4 m. 11 dnjow stara. — Arnošt Müller. wumjeńkaŕ z Njeswačidła, 74 l., 4 m. a 26 dnjow stary.

Z Nosaćic.

Dop. we 8 hodź. němska Boża słužba. Pop. w 2 hodź. towaŕstwo młodych holcow. Wječor w 7 hodź. towaŕstwo młodych hólcow.

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. je němska spowědź, we 8 hodź. němske kemšenje (k. faraŕ na wotp. Mehnert z Budyšina).

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. serbske swj. wotkazanje, w 9 hodź. serbska, ½11 hodź. němska Boża słužba. — Póndźelu rano w 7 hodź. rańša nutrnosć.

Ze Slepoho.

Dop. w 9 hodź. serbska Boża słužba, a ½11 hodź. němska. Zběrka za evangelski nowinaŕski zwjazk we Slezynskej, (knj. duch. Bahr-Wochožanski).

Z Wjelećina.

Dop. ½8 hodź. serbska spowědź, ½9 hodź. serbska Boża słužba a w 10 hodź. němska Boża słužba. — Zběrka za křesćijanski žónski zwjazk.

Z Wósporka.

Rano w 7 hodź. spowědź a Bože wotkazanje, we 8 hodź. předowanje (wosadny faraŕ), dop. ½10 hodź. křesćanska wučba za dźěći (pomocnistwo). — Zběrka.

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. serbska, w 9 hodź. němska Boża słužba. Kolekta. ¼11 hodź. Boża słužba w Čisowje.

Nowe knihi

Wulki Brockhaus. Wuchoł je nětko 6. swjazk tutoho wonjaconcho dźěła, kiž wobsahuje F — Gar. W tutym swjazku so wosebje wopisuje lětadstwo. Dale čitamy tu wo amerikanskim waltopschemuskim Fordže, wo nowem czapnym systemje dźěłanju pschi pohibliwym palwe. We Francowskej jedna nastawk z 12 kartami a 47 z wóźda pisanymi wobrazami. Rozpomina a wopisuje so też Fascheismus. Dale kniha naš powuczuje wo schiwowanskich na polu twarnestwa, wo stutkowanju žonow w kulturnym žiwjenju, wo rybarstwje (32 wobr.), wo hajnistwje (10 wobr.). Wopraudzie, tutón swjazk je sazy hódne dźěło, jo mójmy tódomu nalěpje doporučili, kupicź sej też tutón swjazk „Wulkeho Brockhausa“. Płaći w zylopalnej wjazbje 23,40 hr. a hdyž so wumělci na staru leksiku jenoź 21,15 hr.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolaŕ w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dučmaŕ Budyšinje. — Za nawóšiki: G. Jenaŕ w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad

Pjatk 10. junija 1932:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	1% 46	100 čěskosł. krónow	12,485
100 šwajc. frankow	82,24	100 franc. frankow	16,60

Burzy wječera pschi spočatku měrne wjesnowcza wokasowachu, pospjšischo so wschak trochu pokhmurichu. Kurzy zlobnychu. Burzy cźěhnjesche nimale jenak wyšoka liczba tych, kotrejž fun bjes dźěła. We Czjekoslowatskej je liczba tychle bjes dźěła w jenym měsacu wo něhdźe 70 000 wroczo schła, z něhdźe 550 000 na 480 000. Sso wě, tutcho stata wobsbdźerstwo je w něhdźe 4 krócz mjenjše, hdyžli we Němskej. S teho pak je swójnacz, jo je hospodarstwo we naschim kraju pschecjo hischcze straschnje thore.

Produktowe wiki wostachu wječera sylno jara měrne. Płaczišny dale spadowachu. Pschenica pschiznadki 20 pj. a rožka 5 pj., nasymsli ječmjeń 10 pj. a wowsa 7½ pj. Potajkim wschě druhim žita w płaczišnje spadowachu, posledźischce ternuje hischcze zhublischo. Mjezny a witowarjo woczakuja, kak so poměry šuntskowneje politiki dale wuwiju. Politisaj wobhonjene kruhi z khcźe worschtow wikowarjow a pschemysłnikow derje wědźa, kajke strachi nam a naschemu hospodarstwu hroza. Chcemy jo nadźijecź, jo njeby sajo nasche burstwo było, kotrejž mělo wuschlapacź potriwu jenerjo pschepjatoho wuwiseja naschich politikich pomérow. Snamjenja pokazuja na wichor a cźežke njewjedra.

Zentnaŕ płaczeiche wječera w Barlinje:

pschenicy 12,55—12,85 hr. (13,25—13,35 hr.), rožki 9,55—9,65 hr. (9,75—9,85 hr.), jeczmjenja nalětnje —.— (9,30—9,65 hr.), nasymnikeho 8,50—8,80 hr. (8,75—9,10 hr.), wowsa 7,92½—8,17½ hr.

wowsa 7,97½—8,17½ hr. (8,10—8,25 hr.),

w termijowym witowanju:

pschenicy:

za meju: —.— (13,97½—13,95 hr.),
za julij: 13,32½—13,25 hr. (13,55—13,52½ hr.),
za septembaŕ: 11,67½—11,65 hr. (11,62½ hacź 11,57½ hr.),
za oktober: 11,72½ hr. (11,20—11,12½ hr.),
za dezember: 11,90—11,87½ hr. (11,82½—11,80 hrimnow),

rožki:

za julij: 9,27½—9,31¼ hr. (9,42½—9,40 hr.),
za septembaŕ: 9,22½—9,17½ hr. (9,20 hr.),
za oktober: 9,27½—9,22½ hr. (9,22½ hr.),
za dezembaŕ: 9,43¾—9,35 hr. (9,30 hr.),

wowsu:

za meju: —.— (8,70 hr.),
za julij: 8,50—8,42½ hr. (8,75 hr.),
za septembaŕ: —.— (7,65—7,60 hr.),

Wiki w Ludiju.

Pschenica 12,40—12,60 hr. (12,70—13 hr.), rožka hr. 9,70—10,00 (9,80—10,10 hr.), nalětni jeczmjeń 8.50 hr. 9 hr., wowsu 7,50—7,75 hr., běrny 2,20—2.80 hr. a kwo 2,20—2,70 hr., kwa z mateh. mjeźi. 1,60—2 hr., pschenična muka 19,50—20,25 hr. (19,75—20,50 hr.), rżana muka 70 proz. 15,50 hr. (15,75 hr.), pschenične wotruby 6—6,20 hr., rżane 6,20—6,40 hr., butra pj. 63—65 pj. (60—70 pj.), jeja 7—8 pj. (6½—8 pj.), twaroh 20—25 pj., běrny 2,20—2,80 hr. (3,50—4 hr.), kał běły 20 pj. (13—15 pj.), cźerwjeny — (25 pj.), kaŕoty 20—25 pj. (15—25 pj.), łoboda jědna — (15—25 pj.), kał šydrožity 50—60 pj. (50—70 pj.), kołrabi 10 pj. hacź 15 pj. (10—25 pj.), porej 10 pj. (10—25 pj.), tóŕki 20—40 pj. (25—40 pj.), šibały kał 12 pj., zhubla 15 pj. hacź 18 pj. (9—18 pj.), buny 45 pj. (50 pj.), tomaty 55 pj. (55—75 pj.), žołotej 2—3 pj. keźcźk (2—5 pj.), radišti 10—15 pj. (8—10 pj.), rjerwjeń 6—7 pj. (7—8 pj.), jabłuka 12—20 pj. (7½—25 pj.), měrnik (8 pj.).

Płaczišny w spinkach su płaczišny tydźeńšich wikow. Hódźi pak žane njeźiu napowmjene, ho njepschemeńichu.

Wiki w Kamjenzu.

Pschenica 12,60 hr. (12,75 hr.), rožka 10 hr. (10 hacź 10,25 hr.), jeczmjeń nalětni —.—, wowsu 7,50—8 hr. pschenična muka 15,50 hr., pschenične wotruby 5,75 hr. hacź 6 hr. (6—6,25 hr., rżane wotruby 6,50—7 hr. (6,75—7,25 hr.), kwo 2 hr., kwoma štótna 1,80 hr. a k sałatanju 1,80 hr. (1,50 hr.), běrny běše 2 hr., cźełwjene 2,25 hr., žołte 2,50 hr.

Butra 1,30 hr., jeja 70 pj.

Prošata 8—17 hr. (8—16 hr.), běhaki 25 hr. (25 hacź 30 hr., libjata 1,80—2 hr. (2—2,20 hr.), hubjy młode 3,50—5 hr. (3,50—5 hr.).

Kał šydrožity 30—60 pj. (40—60 pj.), łoboda jědna 25 pj. (15—20 pj.), rjerwjeń 5 pj. (10 pj.), zhubla 15 pj. hacź 18 pj. (18 pj.), selerij 80 pj. dula (25—40 pj.), křen (80 pj.), hromaź 25—70 pj. (40—75 pj.), žołotej keźcźk 4—8 pj. (5—10 pj.), tóŕki 25—40 pj., morchej nowa 15—35 pj. (15—35 pj.), radišti waleźk 7 pj., rjetkej waleźk 8 pj.

Płaczišny w spinkach su płaczišny tydźeńšich wikow. Hódźi pak žane njeźiu napowmjene, ho njepschemeńichu.

Wiki rěznjeho skotu schtwórtk w Drježdźanach.

Dobre šwinjaze wiki sandźenu pónđźelu běchu zyłnischi dowoz pschiwabile, tuž šwinje po zentnaŕu sajo 3—4 hr. klešnychu. Wo tuckne šwinje namjenje rodźachu. Cźelata mějachu sajo schpatne wiki. Nanoź najrjeńše cźelata dotalne płaczišny dóschu.

Wiki w Khocźebuju.

Mjaso howjaze 50—80 pj., cźelaze 60—90 pj., skopjaze 80—100 pj., šwinjaze 65—90 pj.

Jeja 6—7 pj. (6 pj.), butra 1,10—1,20 hr., twaroh 25 pj., łany wolij 80 pj.

Liny 75—100 pj., schcźuki 95 pj., karpy 75 pj.,

Hołbje młode schtuka 50—80 pj., kury žiwe 1,80—2,50 hr., throwny žiwe 2—3,50 hr. (2—3 hr.),

Kórki schtuka 50 pj., kołrabi schtuka 20 pj. (5 pj.), morchej punt 5—10 pj., nowa 25 pj. (20—25 pj.), tjerwjeń—, (10 pj.), kožmaczki 20 pj., łoboda jědźana 20 pj. (10—15 pj.), hromaź 30—60 pj., kał šydrožity 30 hacź 40 pj., cźerwjeny 15 pj., běły 15 pj., wirsinowy 35 pj. (40 pj.), buny jelene 40—100 pj. (60 pj.), žołotej keźcźk 5 pj., měrnik 25 pj. (20—25 pj.), tykw 40—50 pj., radišti waleźk 5 pj., zyhla 15 pj. (15—20 pj.), kulreba 5—8 pj., běrny zentnaŕ 2,75 hr., punt 3—4 pj., truskawy 1,40—1,60 hr. (90 pj.), jabłuka 45—60 pj. (40—60 pj.), worjechi (40—50 pj.), worjechi łěšne (50—55 pj.), šmotže (60—80 pj.).

Płaczišny w spinkach su płaczišny tydźeńšich wikow. Hódźi pak žane njeźiu napowmjene, ho njepschemeńichu.

Schwinjaze wiki w Khocźebuju.

Pschiwjesli běchu 185 prošatow a 108 běhakow. Wone płaciachu:

Prošata: małe 6—8 hr. (6—9 hr.), šrjenje 8 hr. hacź 13 hr. (9—12 hr.), wulke 10—13 hr. (12 hr. hacź 14 hr.),

Běhaki: małe 13—30 hr. (14—30 hr.), šrjenje 30—45 hr. (30—45 hr.), wulke 45—65 hr. (45—65 hr.).

Hamtske powěsće.

Sběhnjenje dyrbjenjsk. pschešadźowanja: Sud je dyrbjenjše pschešadźowanje Nowakez młyna w Małjecach, na schkwórtk 16. 6. 32 postajene schtyhnył.

Do zapisa samošenjskeho prawa na sudnistwje w Budyschinje su zapisali, jo wosebišći dźěłaŕ Paŕwol Alfons Schwodczk w Budyschinje nima prawa na wuzwanju a zarjadowanju samošenja šwojeje mandźelskeje Hany Marty rodź. Nowakez we Wulkich Schćerach.

Do wikowańskeho zapisa na sudnistwje w Budyschinje su zapisali na lopjeńko 1107 nastupajo firmu Georg Schwanz w Budyschinje, wotmołka klokmicho wobkhoda w Drježdźanach: „Wołmołka je schčinjena“.

Konkursowe powěsće.

W konkursu nad samoźejunom cźašnikarja Kurta Mauera w Budyschinje na Kamjentnej hajbu 17 je šud oaschu termiju na 6. 7. 32 dop. ½12 hodź. do Budyschina na sudnistwje, ißwa 141, šwolał.

Płaćizny rězneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

9. junija

— wol. 4 byk., 11 kruw. — jałoje., 808 šelat, 33 wowc., 1249 swini.

Płaćizny za

šelata: 2. 37—42, 3. 31—36, 4. 25—30, 5. —;
swinje: 1. 36—37, 2. 36—37, 3. 35—36, 4. 34—35.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wołtjowe symjo — na 100 [illegible] nowak 10 kg

Płaćizny po złotej hriwnje

	9. 6.	8. 6.		9. 6.	8. 6.
Pšeńca	2,45-2,7	2,9-2,61	lonny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	191-193	192-194	woka	1,10-1,80	6, -18,0
ječmjeń, nal.			mórske łanowy	1,0-11,0	10,0-11,0
ječmjeń	170-176	172-178	žołte łupiny	14,0-15,0	14,0-15,0
wowsa	169-163	161-165	keradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńć. muka	11 5-35,2	1,7-35,5	łany wosušk	10,3-10,4	10,3-10,4
rżana muka	5,6-27	2- 7 27	such.truhanć	8 70	8,70
ps. wotruby	10,5 11,0	6,-11,1	ly rny. kruski	—	—
rżane „	9,8-10,2	9,8-10,3	syno, 50 kg	1,45-1 6	1,45-1,65
raps	—	—	rżana słoma	1 25-1,4	1,25-1,45
hróch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńć. „	1,03-1,20	1,05-1,20
lane symjo	—	—	rżana „	1,05-1,2	1,05-1,20
njetuški	16,0-18,0	16,0-18,0	owsna „	1,05-1,2	1,05-1,20

---

cźašach wuježdźachu na morjo. Někto su z pśikom jaujecźene, wušoka rohodź z wětrom schura a powěda linzjom stare bajśi a powěźce, powěda bajku wo pschekupowanju Richberce, kiž bźěše najbohatscha bohateho wikowańskeho města Staworom nad Zuiderskim jatiwom.

K njej pschijźěźe raz zuły wobžony morjoplawc, toho wulkotnje pohosćeźu a wón też jara wobdźiwowsche błyschcź a bohatstwo Richbercineho domu. Dokelž běschu z naraźischich krajow, wuprosźu śej po waschnju jeho domišny žół a khlěb, ale woboje so njenamaka w palazu bohateje knjenje. Pschi rozšohnowanju prošesche wona hosća, so by so wuprajźił wo jeje domje. A zuśonk spratowje wschitko thwalesche, ale pschida: „Najlěpsche schtož śwět wupłodźuje, pak ty hischcze nimaśch, knjeni Richberta!“ Richberta pak bě jara cźesćezakomna, tuž bórzy wupšeła pschichu łódź, so by po wschěch krajach jenje bytała tutu drohocźinu, tiž bě zuły tak khwalił. A sta ho, so pschi wichorotnym wjedrje mórska woda skały khlěb a muku na łódźi a kapitan spóźna, so ani parle, ani šitko abo drohotna žida njemóža narunacź khlěb — Bóži dar. Wón dojěde k brjohoma, nakupowa tam najlěpschu pschenicu a ju swojej knjeni pschinješe jako najdrohotnische ze wschěch zemskich kubłow. Ale Richberta so jenoź wuśmja a da zuły łódź z pschenicu potepicź. A tamne fornjatka buchu žywy zahubjy. S nich narosćeše huscźina bjeskłóbnych stwjelzow, tak so łódźe wjazy do pschistawa sajcźa njemóžachu. Tak měšło wotkhódny a morjo we wichorotnej nozy so nawali na hacźenja, je pschedrě a twarjenja města potepi a wotplawi.

Daloko po wobsorje so dymowe stołpy pokazaju. To su hobrske rjedźadła na kupje Wizeringach, to su klumpadła, tiž wodu wotwodźuja, tam so nowe hacźenja twarja, stary Staworisti pschistaw so zaso wot pěska wuswobodźa a cźežke schěre zołmy Wotpołdnjeho morja so cźerja k połnozy, so by sajcź kraj so pokasał, tiž něhdy so potepi a takle dźěcźi dźenjenskich rybakow a łódźnikow budźa zahrodnizy po nowej płódnej a bohatej semi, kotruž je Holandska po dołhej, dołhej próży wudrěła morju.

Gustav-Adolfski swjedźeń we Michałskej cyrkwi

Budyška wotnožka evangelskeho Gustav-Adolfskeho wustawa hotuje so na lětny swjedźeń w Michałskej zgrekwi njedźelu 12. junija. Postajene je swjedźeńske dźěćikemšenje dop. w 10 hodź., pop. ½2 hodź. serbske swjedźeńske kemšenje a ¼4 hodź. němske. Sswjedźenskaj predarjej budźetaj knjesaj fararjej Malink Lašowšći a Ebert z Pirny-Kopiz. Tónle poslědni, kiž znaje Gustav Adolfske dźěło je swojeho skutkowanja w rospróšchenju, budźe tež hišće w hyndom šćěhowazej zhromadźišnje wo „Evangeliju w morju ballanskich ludow“ rěčeć. Boże słužby a zhromadźizna so z rjanymi spěwami wutworja. Gustav Adolfske towarstwo pschindźe w 100. lěće swojeho wobstaća k nam. Wo nim skutkuja dale a bóle jeho pschećelo so na wěrnybratrach po japoschtolskich zwadach dobrotu. Wjeselmy so tehole wot Boha zhonowaneho skutka a dajmy so z tym, schtož budźemy zhtschećeć a woprowacź, zami zhonowacź!

*

— **Srażenje automobilow.** Wczera dopołdnja wo 11 hodź. na schižnischczu Sserbskich hriebjow a zitnych wikow wozowobowaj automobilaj do so srażischtaj. Se Sserbskich hriebjow pschijědźaju automobil, kiž chcyše na Zitne wiki dale jěć, storczi do automobila, kiž po Kamjentnej haźy horje pschijědźe a so na Bohatu haźu měrješe. Wobaj wosaj so wobschkodźischtaj.

— **Pschećiwo automobilistam a motorsikl koleharjam** dyrbješe policija pokledni czaś wojsyet sakrocić, dokelž pschećiwo wukasej wo wobthadźe sa šamochodami swoje znamjenja na jěźdźakach njemějachu we porjadku. Wozecbje dla njeczitajomnych znamjenjow dyrbjachu so njerodni wjednizy pokhłostacź.

— **Pokhadne wopišma sa prožata njesmu wjazy trěbne.** Měšćanska rada — pschemyšlkowy hamt — nam pische: Postajenje, so maju so za prožata, kiž so na prožaze wiki na pschedań pschiwjesu, pokhadne wopišma (Ursprungszeugnisse) zobupschinjesecź, je so zdźěłało.

— **Njesrali** hózy. Su saúdźenu nóz w Bismarkowym haju satkadźeli. Sću wotpočnjenske sawki z masom sanjeschwarili.

10. sakski zjězd pjeriznarjow we Wjelećinje

Krajny swjazk sakskich pjeriznarskich towarstwow wotmě se wot 11. hacź do 13. junija swój 10. sakski sjězd plahowarjow we Wjelećinje. Swjazkowski wubjerk tworja kr. direktora krajneho swjazka Kurt A. Meißner z Drježdan, wokrjesny sastupnik Hermann Faßmann z Budyschina, wobsedźerka fabriki Marcyn Thomas z Wjelećina a plahowar Korla Thomas z Wjelećina. Wjelećanske towarstwo pjeriznarjow a nuterjow je schčo wozo programm postajiło:

Sobotu 11. junija wot 11 do 15 hodź. witanje hosći na dwórnischczu, 12,30 hodź. pohrjebnje pschi dźiwidźenju krajneho swjazka w „Herbstej gruschcy“, 15,30 hodź. pohrjebnje krajneho swjazka se sastupnikami towarstwow. Wot 20 hodź. w „Slotym Jandźelu“ powitanski wjeczor se swjedźeńskim konnertom a rejemi.

Njedźela 12. junija wotzwri so rano w 5 hodź. se hudźbnym budźenjom. Wokolo ½8 hodź. so zyty póstowych holbjow do powětra puschcza. Dopołdnja schčuja wulety a wobhladanja. Dop. w 11 hodź. je namórstny konzert. Wyschina njedźele budźe wulki swjedźeńsći czaś pop. wot ½2 hodź. Njedźela wobsamknje so wjeczor se swjedźeńskimaj balomaj w „Herbstej gruschcy“ a „Slotym jandźelu“.

Sa pónjedźelu 13. junija su tři wjelsche wuléty a wobhladanja wotmyslene. S autom pojedu do Karlowego Dola-Sstankowa, na Czornobóh a do Semiczanskich stalow. Pihańnja sjesboa je sobotu w „Herbstej gruschcy“ a njedźelu w „Slotym Jandźelu“.

Wjeleczanjow wobydlerjo so prózuja, so bychu hosćom pschchowanje pschijomne sčinili. Njech je krajnemu swjazkej sakskich pjeriznarskich towarstwow, kotrehoż skutkowanje je tež na wyschich mésstnach pschipósnacze namakało, dobre poradźenje swojeho 10. krajneho sjesda spodźene.

Se **Stehlo Komorowa.** (Se schtoma padnyl.) Njedaloko hajskownje pola Czornego Góida 17 létny klampnarski wuczobnik Kurt Bartusch na khójnu sliše, so by sniežki wrónjaze hnězdo. Won pschi tym stupi na zuchu hałoźu, kotraž so slemi a padże dele. Wosta deleka bjes wědomja leżo. Na schčěhowkach nutskownych czeżkich sranjenjach je potom w khorownі wumrěł.

S **Khočebuza.** (Sażudźenje Deschnjanskich falschowarjow pjenjes). Tu so wotmě sudnistke jednanje pschećiwo Deschnjanskim falschowarjam pjenjes. Běchu to bźiłacharjo Rauchfuß a Bachańk z Khočebuza, Ana Hibnarjowa a jeje bratr Herman Hibnar z Deschna. Sapoczatk léta běchu so w Khočebuzu a wokolinje wopaczne 2 hrivnarje pjecźešećatarje pokasałe. Běchu pak jara njelepje wudźěłane, tak so je kóżdy hnydom jako wopaczne spóznawaschе. Sesłoży do Deschna pokasachu. Hibnarjez z Deschna běchu te wopaczne pjenjezy do wobthoda dali. Policija stónczuje dźěłarnju wopaczných pjenjes w Hibnarjez statoku w Deschnje wuhrěźi. Wobstorzeni wschо pjećachu. Rauchfuß dosta 2½ léta khłostarnje, Bachanz łeto jastwa, Ana Hibnarjez połdra léta jastwa a jeje bratr Hibnar 10 mésacow jastwa. Hibnarjez su komunistja. Po wojnie wuhuda Ana Hibnarjez najprjedy do womory padże a potom wotesłoże wołajo: „Rot Front — pschiń-dże dźesi wjeczerja“.

S **Wětoschowa.** (Drastowy swjedźeń so wotstorczi.) Wulki Wětoschowski drastowy swjedźeń, kiž dyrbješe być 31. julija runje wólby do němskeho sejma. Se tym wěsa Błótowskemu towarstwu, kiž zyle pschedewzate sarjadowanje, wjele nowych wudawkow nastanje.

Z Łužicy

* S **Delnich Pózkowow.** (Njebojasna holczka.) Mutoru pop. chcyschе mała holczka zej w rěczay ruzy myć a pschi tym padże do rěczki, kiž měješe wjele wody. Jeje pschećelka 7létna Hilda Janaschez hnydom skoczi sa dźěćzom a poradźi so jej, holczku na brjoh pschinjesecź a ju takle wukhowacź.

* S **Lichtenberga** pola Poleznizy. (Wopor byka.) Psched nětkotrymi njedźelemi je na ludownym herbstim wjeselnym kuble wodźiwjeny byk tammischcho woženjeneho bejerja Hertzera cźeżko sranił. Hertzera běchu do Polcźnistseje měšćańskeje khorownje dowjesć dyrbjeli. Tam je wobjarujomny nětko tele dny na swoje cźeżke sranjenja wumrěł.

* S **Jenischez.** (Powětrou so na kraj puschcźił.) Ssobotu pop. ¼4 hodź. je so tu powětrou na kraj puschcźił. Bu dop. wokolo 10 hodź. w Nětu so podał na Ltanje a bě so potom pschez Lobjo na Luźizu měrił. Dokelž njewjedro hrożeschе, bě wjednik nuhowany, puschcźiće so na semju. Hnydom tu běchu pschikhwatali wjeshnjenjo, kiž pombachu khowacź powětrou, kotryż bě na halosach wizo wostał. Po tym, so bě so poslědni plun wupuschcźił, so powětrou sawali a wotpoyla.

Wusudźenja

§ **K rańschemu morju jědźo** běsche 12. junija 1931 pschekupz Alex Penther se Zitawy se swojim automobilom na Póstowej drózy w Lubiju z motorowym koleżarjom Erichom Schneiderom, kiž we wobthodnej naležnosći z Bolcźławy pschijědźe, srażył. Pschi tym běsche so Schneider cźeżko sranił. Won leži pschezo hischcze w khorownі. Lubijski kawnisti sudnik běsche Penthera dla njekedźbliweho cźełneho sranjenja a jědźenja pschećiwo pschedpisej k 150 hr. pjenježneho khłostanja abo 10 dnjow jastwa, Schneidera dla jědźenja pschećiwo pschedpisej k 15 hriwnam abo 3 dnjam jastwa sażudźił. Wobaj so pschećiwo wuhudej powołaschcej, tehorunja tež statne rěcznistwo. Wulka khłostańska komora Budyskeho krajneho sudu wuhud sbéhny, Schneidera wuwinowa a Penthera k 300 hr. pjenježneho khłostanja a 20 dnjam jastwa sażudźi.

§ **Jako sastupnik filialki** knihańnika w Niederseblitz běsche tehdom w Budyschinje bydlazy pschekupzki pomocznik Willy Kurt Willmuth se Sebnicy w augusce łońskeho léta njedźiwajuz swojeje sażudźby z tuteje djelawoscze tež hischcze sastarańsku podpjeru brał. Dla tuteho jebanstwa so won wobstorzi a Budyšći kawnisti sudnik jeho dla wotpjetneho jebanstwa k 4 mésacam jastwa sażudźi. Won a statne rěcznistwo so pschećiwo tutemu wuhudej powołaschcej. Willmuth prošeschе wo wupruhowanisti czaj a milische khłostanje. Krajny sud pak wobě powołani sacźišny, so pschi khłostanju wosta.

Město Endingen hołduje wónskemu jatemu

Do badenskeho městačka Endingena je so njedawno jeho wobydleŕ Oskar Daubmann ze 16-létneje wónskeje jatby wrócił. Daubmann běše był w Francowskej jaty a dokelž běše při čěkańskim pospyće strażowaceho francowskeho wojaka zatřělił, pósla jeho francowska wyšnosć do khłostańskeho dźěła w nawječornej Africy. Tam je nětko wšo čeże a bědy wbohich legionarow znjesć dyrbjał. W poslednej zymje pak so Daubmannej nětko poradźi, z khłostańskeje kolonije tłochnyć a so po wulkich wobčežnosćach přez Italsku domoj wróćić. Daubmann běše so z Italskeje swojemu domizniskemu městačku připowědźił a tak jeho na dwórnišću wočakowachu, zo bychu jeho wulkotnje witali. Tola Daubmann so wosłabjeny zwjeze. Tehodla so powitańske swjatočnosće někotre dny pozdźišo wotměchu a běchu za to čim wulkotniše. Tysacy běchu zblizka a daloka přišli do Endingena, z khorhojemi a pletwami swjedźeńscy wupyšeneho, zo bychu witali teho, kotrehož běchu hižom dawno za morweho měli.

Oskar Daubmann ze [illegible]maj staršimaj we wozu, z kwětkami wupyšenym

Powitańska swjatočnosć na torhošću we Endingenje, kiž je połny ludu. Khorhoje nam přeradźuja, zo so też wšelake towarstwa na witanju wobdźělichu.

Jězdny plan póstoweho automobila z Kamjenca do Wóslinka a Kulowa.

Płaći wot 22. meje 1932.

Autobusowe přizamknjenja:

—	—	—	—	S1910	z Połčnicy . . . . do	—	800	1100	—	—
—	—	—	—		z Khróšćic . . . . do	—		—	—	—

Železniske přizamknjenja:

—	733	1115	1701	2115	z Arnsdorfa . . . . do	807	1227	1510	1930
—	751	—	—	—	z Biskopic . . . . do	—	1243	—	—
	—	—	W1700	S —	Kamjenc, póst	—	1042	W —	S —
	800	1230	1725	2120	„ dwórnišćo	745	1040	1440	1910
	807	1231	1726	2122	„ Sakski Dwór	748	1039	1438	1908
	808	1232	1728	2123	„ Financny hamt	742	1037	1435	1906
	810	1234	1730	2125	† Puć do Jěžowa	740	1035	1430	1903
	812	1236	1733	2127	† Łětaniščo	737	1032	1428	1900
	818	1243	1738	2132	Čornow	732	1025	1423	1855
	822	1247	1742	2136	Křidol	727	1020	1413	1850
	831	1255	1751	2145	Jitro	716	1012	1412	1845
	836	1300	1756	2150	Skaskow, rozpuć	705	1005	1406	1836
	840	1303	1800	2153	Łěska, rozpuć	703	1003	1403	1832
	845	1305	W1805	2158	Wóslink	700	1000	1400	1830
	—	—	—	—	† Puć do Dubrjeńka	—	—	—	—
	—	—	—	—	* Kulow	—	—	W —	S —

Jenoż štwórtk. a njedźelu

* Do Kulowa tukhwilu njejězdźi. † Jenoż štwórtk.

Na wobkhodźe ma dohlad póst w Kamjencu. Wšo dalše wukaża pósty a wozowi wjednicy. Skazanki wosebitych jězbow a doprědne skazanja městnow přijimujetaj pósłaj w Kamjencu a Wóslinku.

Jednanja wo zniženju płaćiznow za elektriski prud

Pod nawjedowanjom kujesa hamtiskeho hejtmana dr. Sieverta peda so wczera 9. junija 1932 kommisija, kiž wobstejesche se sastojnikow hospodarstwa, wošejže ratarskuwa a Budyskeho wokrjesneho swjasta, k. wyschsch. měschčanoscze Riednerej a namolwjesche jeho, so by wustupował za sniženje płaćiznow elektriskeho pruda na wsach dźiwajo na hospodarsku nuzu, wošejže pak ratarjow.

K. wyschsch. měschčanosta praji, so ma polne srozumjenje za hospodarsku nuzu a ju se zamóžneho nahonjenja swoje. Że we swojim czasu pjecza cyrkle wustupował za sniženje płaćiznow elektriskich dźěłarnjow, jako je k. němskostatny kommisar Goerdeler akciju za sniženje płaćiznow pschewjedł. Też w Budyschinje su so płaćizny na jeho namolwjenje sniżile.

Měschčanska milionarnja je to 170 000 hriwnow płaćizo. Tuta suma wuczinja pjecza wjacy hacz dwójcy tolo, schtož na městno se sniženja swojich samóžnych płaćiznow za elektriski prud a dźěłacerskich mzdow. Pschi tym ma Budyski wótschesnjo pschi milionowych płaćiznach dla sozialneho pschirazka hischcze bóle poczesenu dyrbi wjesne wobydlerstwo. Městno Budyschin je finanzuje w samóžnym położenju kaz wschitke druhe hospodarske kruhi jenoz z tym wobwjazow, so swoje schromadne wudawki njemóże jako privatnik tłóczeć, runje nawopak jeho wudawki z poczesenjom hospodarskeho położenja rostu. Wón jara wobžarowarjacze, so městno w tutym prascheniu napschecžo pschińcz njemóże. Njedostatk w měschčanskim hospodarstwu planje, kiž z niczim krytu njeje, wuczinja w tutym kroju wjele pisches milijon hriwnow. Zadane sniżenje milionowych płaćiznow wo 20 proz., kaž so pschi jednanju zadasche, by nětkuż 500 000 hr. wuczinilo a měschčanske hospodarstwo poczesilo. To wón jako samolwity wjednik měschčanskich finanzow njemóże samolwjeć.

Ze Saksleje a dalšich krajow

* S **Zwikawy.** (Zyjo ludźi žo satepili.) Sscredu pschip. tijo dźěłacerjo na rězy Mulbje na czolmje dźěłachu. Naras žo czołm powročzi a dźěłacerjo žo walichu do wody, hdźež žo satepichu. Jedyn z nich běsche wożenjeny. Cżeła hischcze njemóžachu wulkowacz.

* S **Karlowych Warow.** (Krupobicże.) Njedźelu pop. tu žo cżežke njewjedro puschczi, pschi czimž też krupy padachu. Pola po něczim žo runachu symsłej krajinje. Krupy běchu tak wulke kaž hołbjaze jejka. Někotre konje žo z tym naptošchichu a cżełachu. Nasta wulka schmjatanza a je wulki dźiw, je žo nichtó franił njeje.

Přilopk

* **Wožom wožobow žo w hotelu spalichu.** W Cleveslandje w połnocznej Ameriży wudyri w nozy woheń we wulkim hotelu. 8 wožobow žo spali. Někotrych hischcze njeżiwu namakali. Dotal žo hischcze poradźiło njeje, swěsczicz mjena morwych.

* **Smjertna reja na tśeche.** W Pesnju na dworje pschi nowotwarje herzy piskachu. Na tśesche dźěłasche 26lětny tryjer Vejhart, kiž chcyscze druhim něschto pokasacz a pocza na swižłach rejwacz. Tutón dyrdomdejsti łuž wón se žiwjenjom sapłaczi. Wón žo wobžuny a padże z tśeh na plestr, hdźež morwy leżo wosta.

* **Do przezjijona z Bojim cześlom padny 200 kg cżeżki tśichi, tola nikomu njeschkodzi.** W cżeżkoskowakskej wjesy padny na njedźeli Bożeho Cżeła je siwonizy z wysokosce 72 metrow, 200 kg cżeżki żelezny tśichi runje, hdyż prozejijon nimo swonizy krocżesche. Sbożownje padny pak tśichi do mjasoty, kiž běsche mjes skupinu wokoło Najswjecżischcheho a cżeżkowazymi wobdźelnikami. Tak žo nikomu nicżo njesta.

* **Wobhlad — najwjetschi mordak dźěsi.** W Newyorku mori žo w posledních 5 létach na 3000 wožobow pschez wobkhad. Mjes tutymi namakaju žo samo 2000 dźěsi. To potajkim réka, so je zhubi w mjenowanej dobje wjacy wojerow mjes dźěsimi žadak hacz difteritis, scharlach a tyfus.

Jendzelski kral Jurij V. knjeżićel nad 400 milionami ludźi, jěcha na dnju swojich 67. narodninow k wulkej paradze gardowych polkow.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro sa jutśischu sobotu:** Njenje a cżopło.

* **Profesor Piccard dże kónz junija hromadże z belgiskim sćiskarjom Cosynom w Zürichu druhi króć do stratosfery leczicz. Bellon z belgiskej Chechoju poleczi.**

* **W Karwinje w połnocnych Czechach wuton rano tworowy cżah do automobila srany. Pod automobilowymi rozpadankami zonu wosowego wjednika Greš a jeneho hórnika morweju wucżejechu. Też Grošowa dźowka žo tak cżicho srani, so je bórzy po tym w thorowni wumrjesa.**

* **Loni w haprcji su so w Annabergu, Buchholzu a Weipertu pobrazowane dwaczeji hriwnowske bankowki rosichcrile, kotrychž sfotowjerjo a rosschérjerjo žo najprjedy njemóžachu wuslédzicz. Skónczuje je policija zwólnu schérjeu wožobow wusledźiła, kotraž ma swoje sydło w Annabergu. Jej schérjerjo w Annabergu a Buchholzu pschiznjachu.** Hakle njedawno su spytali, też dźěłaczi hriwnowske bankowki falschowacz.

Swólbne powěsće

Semrěli: Hermann Maks Hajnka, hoscheńcżak w Budyschinje, 55 lět, khowanje budże jutśischu sobotu pop. ½2 h. wot Tuchorśiskeje zyrkwje. — Bjedrich Arnoscht Hartmann, pisnikstajeř w Budyschinje, 44 lět, spalne pokhowanje budże w Zitawskim krematoriju. — Augusta swob. Knöfelowa rodź. Neumannez w Budyschinje, 81 lět, khowanje budże jutśie sobotu w 3 hodź. na Tuchoricskim pohrjebnischczu. Eugenia Boglerowa rodź. Mašyrza, wudowa po wyschschim wuczerju w Bambruchu pola Kamjenza, 68 lět, khowanje budże jutśie sobotu pop. ½2 hodź. wot žarowanskeho domu. — Flora Helena Elsa Grundmannez w Jenjowje pola Kamjenza, 23 lět, khowanje budże njedźelu pop. w 1 hodź. wot žarowanskeho domu. — Jan Kujawa w Kamjenzu, khowanje je dźensa pjatk. — Richard Wenzel, pschekupc w Bischofswerdźe, khowanju budże jutśie sobotu pop. ¼4 hodź. — Emma Luisa Glaczina rodźena Boiatez w Habrachczijach pola Lubija, 60 lět, khowanje budże jutśie sobotu pop. w 1 hodź. wot žarowanskeho domu.

Hamtiske wozriwanje z cudyšina

K swjeczenju twarskich sćanzow, z kotrymiž ma so najbliżicha scalenosć twarjenjow, kiž maju so pschi statnych dróhach twaricz, zjednowacz, ju so sa lećownosce Worzynikrje gmejny po wowschitkownym twarskim zakonju z 1. julija 1900 twarske pschedpisma postajile.

Tute su wot 10. junija 1932 schtyri niedźele dołho na hamtiskim hejtmanstwje w Budyschinje wó jstwje cżicho a sjawnje k wobhladanju wupołożene.

Hórschenja pschećiwo tutym twarskim pschedpismam maju so we 4 niedźele po spočatku wupołożenja pisomnje abo ertnje hamtiskemu hejtmanstwu zapodaez, njedyrbjało-li po prawo hórschenja sćehowacz.

W Budyschinje, 9. junija 1932.

Hamtske hejtmanstwo.

Towarstwowski powěstnik.

Delni Wujezd. Serb. tow. „Zahrodka" zmeje njedźelu 12. junija pop. w 4 hodź. pola Haškee swoju měsačnu zhromadźiznu. Předsydstwo.

Delni Wujezd. Jednota „Sokoł" zwučuje tutón tydźeń pjatk wječor we 8 hodź., dokelž je načolnik sobotu zadźěwany.

Khelno. „Domizna" ma njedźelu 12. smažnika z kolami zhromadny wulět na Čornobóh. Při přihódnym wjedrje zetkamy so rano ½6 hodź. pola Wjezarjec. Kóždy ma składnosć, so na Božich słužbach wobdźělić. Popołdnju při nawróće je w 5 hodź. měsačna zhromadźizna pola Wjezarjec.

Khrošćicy. Tow. młodźencow wuleći sebi přichodnu njedźelu z kołami do Moricburka. Pódźemy rano ½6 hodź. tu na Božu mšu a wotjědźemy ½7 hodź. wot Wenkec. Předsydstwo.

„Lumir" ma sobotu 11. t. m. pop. w 5 hodź. w Serbskim Domje pruhu za liturg. cyrkw. nutrnosć we Njeswačidle (26. t. m.). Solistojo: ¼4 hodź. z dypkom. Přińdźće tola wšitcy, noty njezapomńće. Bj. Krawe.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk. Zwučowarjo za zlět zwučuja zasy sobotu, 11. junija wječor we 8 hodź. w Radworju. Dokelž tón króć zwučujemy prěni króć z hudźbu, njech wšitcy cyle wěsće přińdu!

Možnosć wočerstwjenja serbskich dźěći. Hdźe dźěći na wočerstwjenje jědu, hdy jědu, njeje hišće dowohzamknjene. Hdyž so dźěći přizamołwja, ma so napisać: mjeno, předmjeno, lěto a dźeń naroda, mjeno a powołanje starších, stačanstwo. Přidać ma so wobkrućenje lěkarja, zo je dźěćo wočerstwjenja potrěbne. Njedźela je posledni dźeń zamołwjenja. Wšo dalše so wozjewi.

„Domowina" zarjadnistwo.

Njeswačidło. Serb. tow. Jutrnica ma přichodnu njedźelu hnydom po serbskich kemšach nuzne posedźenje w knježim hosćencu. Jednamy dla wotmysleneho wuleta. K temu należnje přeprošuje předsyda.

Ralbicy. Sokolscy bratřa, kiž so na wubědźowanju wobdźěla, zhromadźa so pjatk 10. junija wječor we 7 hodź. pola Grofic k zwučowanju. Zarjadnik.

Sewjerny sokolski wokrjes ma njedźelu 12. smažnika w Ralbicach wokrjesny zlět. Wšěch přećelow z tutym přeprošujemy.

Sokolska župa „Lubin". Wobdźělimy so njedźelu 12. junija pop. na cyrkwinskim swjedźenju w Michalskej cyrkwi w Budyšinje. Zhromadźimy so w 1 hodź. na Serbskim kerchowje. Bratřa w čornej drasce ze sokolskim znamješkom, sotry po možnosći w narodnej drasce. Khorhojnicy njech přińdu z khorhojemi jednotow! Župny starosta.

Wěrićelo Serbskeje Ludoweje Banki

njech so jutře sobotu 11. junija 1932 dopołdnja w 11 hodź. ke rozrěčowanju zeńdu pola

rěčnika Sickerta

w Budyšinje na Seminarskej hasy 11

Za swjatok tydzenja (Wochenend) **Wobleki a fale** k wuslwanju, po wšěch płaćizn. a w jara rjanych rysowańkach

Ernst Günther wosebity wobkhod ručnych dźěłow w Budyšinje Tel. 2588 na Žitn. hasy 9

Najwjetši wubjerk **lěčnych tkaninow** najtuńše płaćizny jenoz we wosebitym wobkhodźe **Reimann** při Póstowym namješće na Hošic hasy 29 Telefon 3576

Prošu wobkedźbujće wukładne wokna a wokhěžu

Spěwarske

po 6.50 a 7.00 hr.

su zaso dóšle

Smolerjec knihařnja w Budyšinje

Dobre wupjerki

2 pošt.: 15.60 14.40 **12.60**

1½ pošt.: 13.— 12.20 **9.80**

Andr. Kasper

měj. J. Pilopp

Holca

za wšě ratařske dźěła so hnydom pyta **w Pozdecach 2**

Zonjace ježdne kolo

nowe, do płaćenja přijate, tunjo na předań

KLINGST, na Hošic hasy 17

Nowe a rjedane

meble

a wutykane wěcy

kóždeje družiny poruča

Fr. Wenzel

jenoż na Hornčerskej h. 11

Też na wotpłaćowanje

Serbske tačele

(Gramofon Platten)

ma na składze

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Rjane sylne

prosata

ma na předań **HUNNIUS, swobodne kubło w Ješicach**

Lěčarjuje a kuchnje

najčišće dźěło při najtuńšich płaćiznach předawa

Meblowy dom NITSCHE

na Rózowej hasy 13

„Minjak-Masa"

Jenički na swěcze, wo wědomosće wšěch krajow khwaleny hojeński srědk za čłowjekow a zwěrjata je nětk **za Radwoř a wokolinu** pola knjeza **Mikławša Rewerka w Radworju 71** dostać.

Brikety

wšěch družin

Hnojidła:

Kosćowu mučku (syru) **Thomas, kalijowu sel, Kajnit.**

Picowadła:

Lanu mučku, picowański gris, womješk, Erdnußmučku poskića na předań

„Ratař"

wikowanje ze zeńskimi wupłodami. Telefon 3988

na Hošic hasy 26

Skład na Drjewowych wikach čo. 9.

Kupujemy: Rožku, pšeńcu, wows

Grońane pletwa

kałaty grót / zahrodne wěcy

wosebje tunjo pola firmy

Walter Voigt na Znutřkownej Lawskej hasy 5

Hypothekowe pjenjezy!

1000, 1200, 1500, 3000, 4000, 5000, 6000, 10 000 hr. na wěste hypotheki hnydom wotedam. Požadanske pisma z ležownostn. wupokazami njech so wotedadźa

Hypothekowej kenclji E. RAUE w Budyšinje na Hošic hasy 32

Kóždy

z našich wotebjerarjow **Serbskich Nowin** je přećiwo sčěhwkam čělneho znjezboženja

z 1000 hr. zawěsćeny!

Při njejasnosćach wobroćće so na wudawarnju Serbskich Nowin.

Přiloha k čisłu 134

SERBSKE NOWINY

Pjatk 10. junija 1932

Muhamed

Runje psched 1300 lětami zemrě załožer Islama, Abul Kasem ben Abdallah, kiž so pósłańcho Muhamed mjenowasche. Bésche to załožer nabožiny, kiž na swojich pschiwiwšowarjow na zyłym swěcze, wošebje wschak w Asiji a Afriki. Je dźensa na swěcze wokoło 220 milijonow Muhamedźanow.

Młody Muhamed so narodźi w laprleji 571 w Mekka jako syn kupca Abdallaha, kiž so wot 40lětneho muža naras so zjewi jako załožer noweje nabožiny. Kak je k tomu dóschoł, njeje zyle jasne. Je wjele hižo sahe spóznał, so pschibóžkowo jeho krajanow njeje k niczemu. Dale dże je so sesnał se židowskimi a kschesćanskimi pschekupami. Wjele dże wo hłubokim jadrje kschesćanskeje a židowskeje wéry njewědźesche. Na kóždy pad chcyschše tworić nowu nabožinu, kiž bě židowsku nabožinu sjenožiła s kschesćanskej. Pschekupa Muhamed tuž kschamy do zamoty, so by so samyślił nad swojim pschedewzaćom. Wdówjenja a syny na njeho skutkowachu a pschiwěra tomu dopomthasche, so mějesche hóńz hamoho sa prozitu. Najprjedy do njeho wěrjachu žona, swójbni a cźeledź a też jeho pscheczel Abu Bekr. Mnohy pak jeho mějachu sa błasnja. Lud pak jeho zakkowasche. Skónčnje pak dyrbjesche cźekuncź a po pschesydli do Mediny, hdźež natwari prěnju dźamiju (mošcheju). Bórzy też poczа so zenicź s mnohimi żonami. Nastawachu dołhe kwawne wojowanja s wobydlerjemi města Mekka, ale skónčnje też tuchi k Islamej pschestupichu. Staropódańska światnisa, Kaaba w Mekka, bu někto prěnja światnisa wschitkich Muhamedanow a świate mésno. Wumrě potom po cźeskej khorosći w 8mažniku l. 632 a so pokhowa na městnje, hdźež temuž. Jeho row so namaka we dźamiji w Medinje.

Islam bě swopyscha jenož nabožina pasturjow a hoit wjerjow, so wschak bórzy rosschěrjesche, dokelž wotpowdasche charakterej a wobmitosćam wobydlerjow nawjecźorjeje Asiskeje. Hłowna wina na tym, so Islam so tak rucze rosschěrjesche, bě dże tehdyschše moralisce słazenje kschesćanow w narańskich krajach. Kschesćenjo su mjes sobu hadrowachu a wadźachu. Tak dyrbjesche kschesćanstwo tamle so swjesć. Islamska kultura so rucze rozwiwasche a tamo kschesćanstu pschirjecźi, tola też runje tak sazy zapadowasche. Dźensa Islam sazy zofa, wošebje s toho cźasa, so bu Turkowska sbita. Tola je dyrbjał hischcze sedmy dźeł ludźi na swěcze Muhamedźanow.

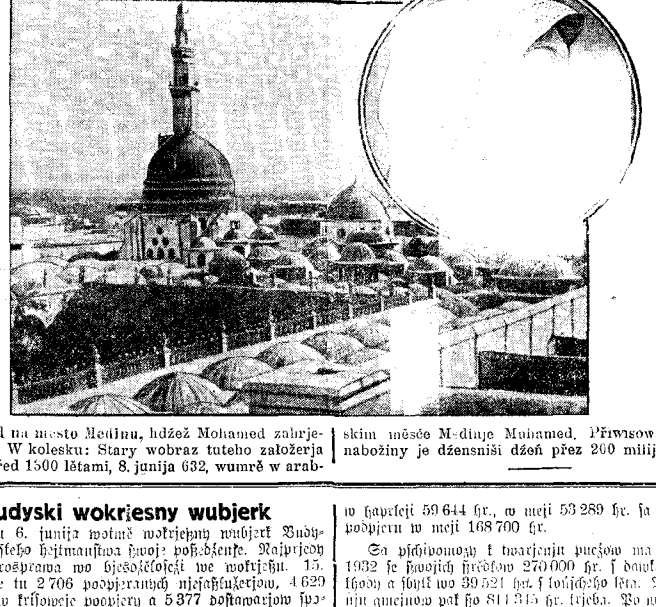

Pohlad na mesto Medinu, hdźež Mohamed zahrjebany leži. W kolesku: Stary wobraz tuteho załožerja Islama. Před 1500 lětami, 8. junija 632, wumrě w arabskim měsće Medinje Muhamed. Přiwisowarjow jeho nabožiny je dźensniši dźeń přez 200 milijonow.

Budyski wokrjesny wubjerk

Póndźelu 6. junija wotmě wokrjesny wubjerk Budyskeho hamtskeho hejtmanstwa swojej pohódźenje. Najprjedy poda so rozprawa wo bjesadźenjach we wokrjesu. 15. meje běsche tu 2706 podpisanych njesamostatnerjow, 4629 dostawarjow krutowje podpjerу a 5377 dostawarjow swobodnje podpisy. Wobrěsć wuda na krutowu podpisu w hapreleji 59 644 hr., w meji 53 289 hr. za spomnjeńšu podpisu w meji 168 700 hr.

Za pschipomnjenje pucźow na wokrjeju na 1932 je swojich přeźow 270 000 hr. s dawka na hamohody a słužbu wo 39 521 hr. s połschcheho léta. Po wotpisowanju gmejnow pak so 811 345 hr. trjeba. Po wotpschedowanju *daruje a wotpschasowanja móže pak so gmejnam smóc* 222 005 hr. wudźělić. Mimo toho je hischcze wotmyslene 20 000 hr. k wuporjedźenju Budyško—Wjasońskeje autowje dróhi.

Potom wuradźesche so wo namjecze hospodarskeho plana na 1932/33. Wotrěkli: powschitkowne finanzne zarjadnistwo, wokrjesny swjask, wokrjesny zastaranišći swjask a wokrjesne wuswany wošamknu so z 1 843 057,22 hr. dochodow a 2 089 950,57 hr. wudawkow, njedostatk wuczinja potajtim 246 893,35 hr. K temu pschidźe hischcze njedostatk z wotrěka „wošebite hospodarjenje za zastaranje krizowych a spomożeńskich njezapłuzerjow", kiž 1 969 123 hr. wuczinja a so z nědźe 1 083 600 hr. dochodow a 3 052 723 hr. wudawkow nalicźi.

Zuły njedostatk we 2 216 016,35 hr. měł so tuchi se 650 000 hr. bježnych němskostatnych śrědkow, 836 300 hr. němskostatnych wožebitych śrědkow, 169 000 hr. zastatcho wokrjesneho dawka a 624 000 hr. wokrjesneho dawka. Wjesći dawk so wot gmejny žadacź njemóže. Wokrjesny zjem pschchodopołoži tutón namjetowany hospodarski plan wokrjesnemu zjemej.

Na wopraschenje, hacź je hamtske hejtmanstwo je zo je saběrało z praschenjom potuńschenje elektriskeho prudu, rozłoži k. hamtski hejtman dr. Siewert jednanja se městom Budyschinom, kiž runjeź kaž Saksce dźěłaknje dalschemu sniżenju pschistupiło njeje. Dożyta pak njeje wokrjesny wubjerk powołany k tutym jednanjam.

Cyrkwinske powěsće

3. njedźela po swj. Trojicy, 12. junija 1932.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi rano we 8 hodź. Bože wotkazanje serbsko (farař Kapler); w 10 hodź. dźěćikemšenje (farař Ebert z Pirny). Pop. swjedźeń Budyskeho Gustav-Adolfskeho swjedźenja, ½2 hodź. serbske kemšenje, předar farař Malink z Łaza, ¼4 hodź. němske kemšenje, předar farař Ebert z Pirny. Cyrkwinski khór a pozawinski khór spěwatej: Ty sy naš twjerdy hród wot A. Schöny.

Krajnacyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ¼11 hodź. zwjazk dźěći, pop. ¼4 hodź. zahrodny swjedźeń z hudźbnymi poskićenjemi, w přestawcy kofej a tykane. Při připadnym deščowanju wotmje so swjedźeń na zali. Wječor njeje žana zhromadźizna. — Póndźelu wječor ½9 hodź. zhromadźizna kreść. železnicarjow. — Stwórtk wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć. —

Sobu Emma zaźe biblisku nutrnosć za żony njedźelu pop. w 3 hodź. w Kumwałdźe, Stwórtk wječor we 8 hodź. na Zidowje 6o. 146 a pjatk wječor ¼8 hodź. w Hornjej Hórcy. — W Budestecach je wutoru wječor we 8 hodź. w nowodźiwowni zjednoćenstwowa biblisku nutrnosć.

Z Barta.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, dop. we 8 hodź. serbska Boża słužba a ¾10 hodź. w hrodowej cyrkwicźy němska Boża słužba. — Zběrka.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. zaźe farař Bóje serbsku spowědź, duchowny Bötiger we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Dop. w 11 hodź. ma farař Bóje kemšenje za dźěći prěnich styrjoch šulskich lět.

Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje z pozawinami. — *Wutoru pop. w 6 hodź. zaźe farař Bóje*

Při Zuiderskim zaliwje

Mjes tym, so druhe wulke kraje milijony wudawaju za wobrońenje, na mordaŕske wójnske maschiny, je mała Holandska dośónźiła wulki kulturny skutk. Kiž wot léta 1913 dźełaju Holandzenjo na wususchenju Zuiderskeho zaliwa. Hobrjeli wichorowy nawał morja bě tu w pschedwołanych lětstotkach potopił zyłu provinzu a Holandska chce do tuteho kraja sebi morju wobdobjeć a wudrěć. Tudy dań je so sobu hižo do skuka stajił. Walki nasypuju Werkingen s krajom swjasa, je so dotwarił, — nad je najeschći dźeł pschedewzaća dokónczeny . . . Je to zwjazana krajina wokoło Zuiderskeho saliwa a jeje wobydlerjo su swojorodny lud.

Hdźe je wobłicźo Zuiderskeho saliwa, cźehe su jeho brjohi s pastwischcźami, hacź do najdalschcheho wobsteja środka prokatcheho słotu pod pucźowanymi mrózami. Małe městaczka a wsy dremaju sady małych pschowow, w kotrychź rybarske cźołmy so kołebaju na cźmowodźe a kaž śnich běłe hłowy a brody sa rosdutnymi flami cźahnu woni k dalokemu wobsrej, hdźež kaž we schérce ptaki cźahaju cźołmy druhich rybarjow. We wsach wosebje chodźa rybazy Zuiderskeho saliwa. Su wjesnicźi: barśe rjabi, kotreź maju jenake wotrunje, Muidach, Hułsach a Wunschotach. Po wsach s 15. lětstotka hłuschcza jim do dźensnjeho tuchu, schérck pastwischcźa wokoło schércźo jatkow. „Wurili hrabja" je jim pschewodźerjam selony kraj wokoło saliwa, hdźež njeje hłuboki wodu a je tam so fujerpschecźeli s krabami.

Za barana. Dich potomnicy dźensa wjele tysac jatkow jedze na postawitych, pschelož kraj je z płodny a wjele jedniwja. Jeho wobsedźerjo wonu na morju, pschelož leż to je staro waschnje cźistim saliwje. Hdyż a słóń hromadźe sakmi schatej. Zony doma wotrawaju w tych nizkich, wulkich khěstach pod hłubokej kronjanej cźichu, kiž taž bojaslive kwěcjata so tuleja sadu hustwich, wyssokich kolkow. Tute żony maju wjele błasče wopyta, tolsce cźerne wopuschcźi pod wyssokimi schércźatemi kapicźkami a jich wobłicźo su cźiche a wažne. San to wobłicźa, kaž na starych wobrazach sasschich lětstotkow. Dopominaju mań na mnohe a matkaři sasschich dobow abo druhdy też na kulsaknicze.

W schércźoch, cźernych sukniach a puritanskich hólatach chodźa, kaž muschi so cźichich hańach, po kuchni, wjesełej trawje płonych pólkow a mjes wotkolmi żiwymi płotami, sady kotrychź so pozběhaju prastare swody. A dźeći ani na dźeći podobne njejsu, su to drobne dorosćene a hižo s 10 lětami chodźa s dołhim kołkom pod pasu a njedźelu w namótkej drasće wowsi. Hdźe je jow zapoczał abo tónu? Zimjene dale kroći, młodźi znaju steja psched niklimi durjemi a rěcźa wo lubosći, pschetož jich słowa a cźicha njejsu wotwisne wot cźasa. Cźehi sam pak je tu so sastajił. Snajmjenschcha je tu cźinił dołhu pschestawku, dyž wotpocźuje a so samyślu, hacź je trebne, kroći dale, pschetož hnydy so tu sanicź nimaju.

San to jow dźiwni ludźo. Pohladajch na nich, sedźiłch mjes nimi, słyschiłch jich rěcźecź, hlédałch za jich žiwjenjom, ale pschezo mach zacźuće, so móhli buć runje tak derje żiwi pschi 100—200 lětami a so móhli buć żiwi też runje tak derje za 100—200 lět. Pschetož jow je niczo njepschemjenja. Wobliczа wotkazuju te same, rěcź, waschnja a nałožki tohorunja. Ludźo so tu derje hodźa k wodźe saliwa, kiž pschi jich domami schérce, wotajuje a wocźuwstajnje schumi nad potopjenym krajom. Jenož pocźuju pschikhadźeja a wotkhodźeja a trochu žiwosće do tutoho žiwjenja njesym.

W cźełu so morjo runa silkrowitej żywej žiwje, kiž knyssotaju pod płonjom leži na trawniku. Krótke żołmicźki tehdy pluskotaju po pěsku. Buwaju stajnje trochu worakawe. Dźěći po wodźe brodźa a jich hłowy so dobuwaju nimale hacź k płachtatym cźełnam nauow a bratrow, kiž ho tam pokazuja na wobsrje. Wysoko a daloko njebjesa so swischaju, tute żiwjorazne njebjo Nižozemskeje, kotreź wobrazi starych mischtrow rosnoschowachu do zlotho swěta. Je to ś parn napjelujcy powětr beschczojtych lětnich dnjow, ku to nakopjene mrózcelowe hory, kiž wětr honi, su to nězne schlowjerjopite běle wowzi, kiž kónzo wodźi po modrej podsoły.

Mjko so schére mrócźna wlecźa nad wodu a krajom a cźicho wotpocźuja też na wutrobach ludźi, jo bywaju słowakinji, spokójchiwi a ji. Njedowěrliwi hladaju na wodu, kiž někto hižo wótsze a khrobje klisła na hocźenja a koliki pschistawa. Hischcze bóle zmórom so kóńe stajcja sa kerkami, jako bychu bule pschihotowane k wotoru. Wschędnje refiwaju se a rozmowe duchi po krótkich, wósch nych khribjetach kolmow, hrozá, śwecźa, so wosschcźerjeja — halo, mi smy tola s kupjom. A tola drobne, schércźe a tola tak łóńe cźołmy so pulschcźa s wotwalom won na morjo; ale niz kóżdy i tych cźołmow so też sasso s pschiwalom wrócźi.

Je wjele wudowow a dźeći bjes nama we wokach wokoło Zuiderskeho saliwa. Te potom na hlinjon jedźa do blischich městow. Rano wotpuczaju we swojich schércźach bólych kapicźkach. We cźichich, soldatnych sukniach hodźa na kolesach a jedźa pschez pósći, hony a dubowe lśy. Zana w mésce njemóże mosas tak rjenje wuswětlicź, zana tak tmaju a derje nakuwaje na rybjazych wikach, zana widźi a mjesce tak derje kaž rybarska zona i Muidow abo Hisow. Wjecźor pak wschi so sasu wrócźa k cźichim statokam swojeje wsy, kotrehuż dźeći sunkach a prunja, pletuja stajnje cźopje lazy a nohajcy sa tich, „na morju".

Kaž w rjanym, starym, slocźanym wobrazu wotpocźuje Zuiderski saliw we wokach wsow a małych janschnych městaczkow. Wsche pak maju stawnu sasschisku, maju swoje sewizny a swoji wschitkim, s kotrychź hižo w najsotrichich

nymi wulutowankami dyrdi ſo ſtatna pokladnja hnydom wołojcej a ſo ſtatny hoſpodarſki plan do runowahi ſtajicj. Po miniſtrowych ſłowach budże možno, hižo w bližſchim czaſu finanje do porjada ſwjeſcj.

Wulke khłoſtanje ſa kommuniſtow w Italiſkej.

Wołoſebity ſud w Rouje ſa fakitanje ſtata je ſ tſiohmi muſow, kotſi ſu koni we Benedigu, Udinje a druhdże ſpytali, kommuniſtiſku ſtronu ſ nowa ſakojicj, diwjej ke khłoſtarni na dwe lčeże a ſtejczeho ke khłoſtarni na dżeſacj lčt ſakudżik.

Krwawne zraženie z kommunistami we wječornej Słowakskej

Nječoże 250 kommuniſtow ſe wjeow pola Bratiſławy ſrjedu rano we 8 hodżinach do Holicza pſchiſcżeże. Patrouilla żandarmow cżaſ pſched Holiczſkim hrodom ſadżerża a demonſtrantow napominaſche, ſo bychu ſo voſeſchli. Hdyž ſo demonſtrantojo tomu ſpjeczowachu, żandarmojo ičh ſady żeleſnizy Holicz—Kojecany wróczi ſcżiſchczachu. Tu demonſtrantojo počżachu do żandarmow ſ kamjenjemi mjetacj. Żandarmſki ſtražmiſchtr Kowař ſo ſ kamjenjom we wobliczu cżežko ſrani, a ſchcżeże żandarmojo ſo lohko ſranichu. Słónczniže roskoſowař żandarmow pocżeži, tſeleci. Dwaj demonſtrantaj ſo ſ wutſelenmi ſranichtaj. Druhi roscżehkachu. S nimi ſobu ſranjenaj bżeżeſchtaj. Podawk ſo pſcheſpytuje.

Krisa w chileskim diktaturskim knježerſtwje?

W chileſkim revolucionarnym knježerſtwje njejdu miniſtrojo pjecża mjes ſobu ſjena. Powoda ſu, ſo wjednika revolucionarow, Carloſa Dawilu, w preſidentſkim hrodże wróżo dżerża, ſ wotkel jenož mało powjeſczow do ſjawnoſcże wuchodża. Knježerſtwowe dżeła ſo hižo zyku khwilu njeſwukonjeja. Na wjele mjeſtnach ſo ſe ſamowſtom ſe ſaſtojnſtim dżełom kondża. Knježerſtwo njebudże pjecża dżeż je hacż tydżeń wobſtejecż. Boja ſu, ſo ſu w namótnſtwje a we wójſku njemerу ſudża. Schtož ſtojaſt wobſedżerjow ſalpetrowych jamow naſtupa, knježerſtwo praji, ſo bychu na to njemyſlił, jón roſpuſchczeż; ale ſo dże jón jenož reorganiſowacż. Pſchipomina, ſo ſa zuſy kapital, kotryż je w pſchedewſacżach ſalożeny, rukuje.

Krwawne wólbne wojowanje w Hondurasu

Dla pſchedſtejazych preſidentſkich wólbow ſu we Hondurasu (w ſrjedżnjej Ameriży) njemerу wudyrile. Blizo Labrararca ſu knježerſtwowi wojacy 51 ſpżełkarjow ſabili. Schżeż offizjerow, mjes nimi generala Cantarera, a jedna cże wojakow ſu morili. W tſiohch provinzach je ſo wójnſke prawo woſtewiło.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 10. ſmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodż. barometer 747, hygrometer —2, thermometer wo dnjo +16. — Dżenſa rano we 8 hodż. barometer 749, hygrometer —3, thermometer w nozy +14. Wuhladny na cżopk wjedra. — Po ſtyhnych deſchczach poſledneich dnjow a torhacho cżaſu poſlednich njedżel ſo ſkoro jon, ſo ſaſtupi nelko wobſtajnſchi ſymowy počżaſ. Nad Europu wuwiwa ſo po pſchez leżazych roſprawach wjedrowanjow ſyka wuſchina a ſtrowa mjes nimi ſawoſtane mjeſtſchi nežiny. Pomalku hiba ſo k ranju. Je-li ſo nad ranſchej Europu trajnje ſaſtydli, potom khwa nam ſmano dlżſchi wobſtajny počżaſ. Naſchim ratarjam jón ſ wutrobu pſchejemy, ſo bychu ſwoje ſyma rucże a derje wuſuſchene pod tſchi ſwoſyli. Tuteje ſobotu ſchadża ſlónczko 3,46 hodż. a khowa ſo 20,13 hodż. Mježacż ſchadża dop. 11,12 hodż. a khowa ſo we poknozu 12,11 hodż.

Cżežke porażki

potrjecha cżłowjekow cżaſto wob cżaſ ſwjenja. Do najſtżiżnuniſcheho bycża padnje nadoſo cżma, kotruż cżłowjek ani wocżakał njeje. Khoroſcż pſchinjeſe ſtaroſcże, ſmjerczż ſrudobu a hoſpodarſke falſchowanjenja podmjelga ſwoju pſchichoda, ſaſtaja běż we wokomiku. We tutych khwilach mysli cżłowjek, ſo njeje ſa njeho nihdże wupucża. Ale wón je tola po cżaſu ſaſo wróczo namaka a ſ cżim wjetſchej mózu ſtupi cżłowjek wichoram cżaſa napſchecżo. Schto pak je w tutych najſrudniſchich khwilach dopómał? Wón je dopómał, ſo pomožnizy we wjeſcu a ſtónzu, ſo pominu — a wón ſam tu ſtoji — na ſebje ſameho dyrbi twarjeż. A to je ta najwjetſcha hórkoſcż a cżaſto podżiſcho, hdyž ſo cżłowjek dale njemamaka w boju, tragika jeho żiwjenja. Tohodla je ſebjepſtuczenje w tóżhym żiwjenſkim wokomiku wołoſebje dżenſa kaſnja cżaſa! Ssam budź ſwój wot ſtowa hacż do nopa. Nadcżłoczeny wżio też cżłowjekow, kiż ſo ſtajnje pſchiléżaju ſylniſchemu a ſ nim tam a ſem cżumpaju, tak ſo leſnje pſchez żiwjenje bija a doſtónżnje ſebi wujſta, ſo ſu wojowarjo. Haj ſu wotrocżky cżaſy a ličż powali najmjelſchi wětřik, jeli buchu byli ras na ſebje ſameho pokaſani. Hdyž naż traſchi ſrudoba a ſrudoba, hladajmy ſ dowěru dopołka. Tola ſ dowěru k ſebi ſamemu! Hdyž naż hoſpodarſke dożiwjenja hórko potrjechi hroża abo potrjechja, hmh ſaſo jenož ſami cżi, kiż dyrbimy pſchez ſebje dobycżerjo być. Tohodla ſtarſchi, ſtajcże ſwoje dżeżi do wichorow, wutrotowani pak ſ ſchczanſkej ſmyſlenoſcżu, ſo bychu hižo w nlodoſtnych lětach běż żiwjenja prawje ſapſchimnyli! A wy ſami, budżcże wojowarjo a nic ſcżit, budże ſwoji a nic khorhoſcżka druhcho! Tak pſchětrajeny wſchż hórkoſcże żiwjenja a pſchedobudżeny ſo k ſwětłu żiwjenja — kiż trjebamy taż wſchędny khlěb ſa ſwoje wobſtacże, kiż trjebamy jako ſakład nowcho bycża, hdyž je ſo row nad naſchimi cżłowjekami wotwotſtajkami ſamknył!

*

— **Wokrjesny wujaſt Budyſchcho hamtſtcho hejtmanſtwa.** Spomožerſki wubjerk ſchadże ſo k ſwojemu poſedżenju ſrjedu 15. junija 1932 pop. ¼4 hodż. w poſedżenſkej ſtwje hamtſkho hejtmanſtwa w Budyſchinje.

— **Delnjoſerbſki wotpyt w Budyſchinje.** Wczera 9. 7. 32 wotpyta Budyſchin Mórcżanſka ſchula ſ Delnjeje Cażiży. Bě to 37 dżeżi pod wjedniſtrom knježa Kokoſchki, wuſnamjenſcho delnjoſerbſkeho prózowanja wo ſakhowanje ſerbſkeje narodnoſcże. Běchu to nimale ſame ſerbſke dżeżi, holcżki we ſwojej wyſchnej narodnej drajſe wſchudże wulku kedżbnoſcż buzżachu. Dżeżi ſej najprjedy ſerbſki muſej wobſtladachu, potom ſerbſku cżitanku a ſkónczne też ſtary Budyſchin. Potom jeżechu dale do Wuječa a Wujezka a ſerbſki Cżornobóh wopytachu. Wjecżor ſa ſaſu, każ běchu pſchijżli, ſ autobuſom domoj wroczicchu.

*

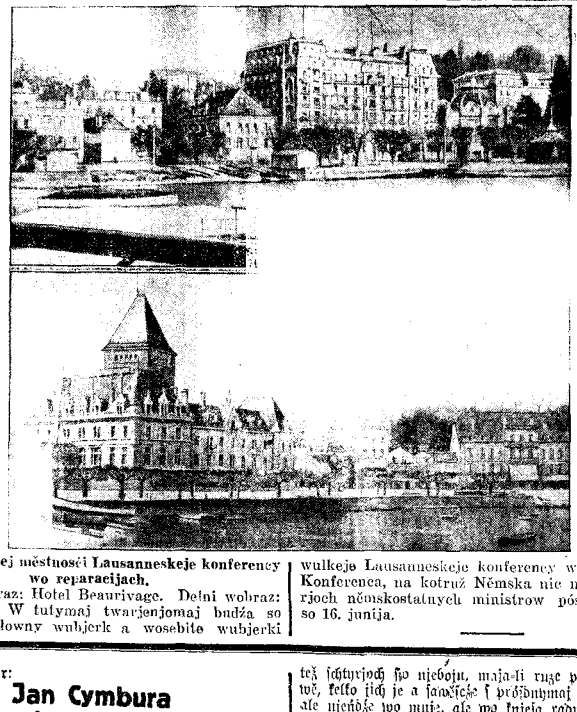

Skhadżowańskej městnoſci Lausanneskeje konferency wo reparacjach.
Horni wobraz: Hotel Beaurivage. Delni wobraz: Hród Ouchy. W tutymaj twarjenjomaj budża ſo skhadżować hłowny wubjerk a wosebite wubjerki wulkeje Lausanneskeje konferency wo reparacjach. Konferenca, na kotruż Němska nic mjenje hač štyrjoch němſkoſtatnych miniſtrow póſcżele, započnje ſo 16. junija.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnocżeſka idyla.

211 (Wokracżowanje.)

„A njehańnu — byrnjež ho ſtolo ſchłożkuli," Zymbura jón w ſebi porażeſche.

„Měchtó po kromje lěża bżi," hódaſche Zymbura — hdyž ſaſłyſcha khrótkoſt ſuchcje halżki, „to budże jeleń" a napjaty poſłuchaſche — „né, to njeje jeleń — cżłowjek to je," pómnawaſche po ſtupje.

„Pſchihotuju ſo na najhórſche," rjekny ſebi měrnje. Trójzy pokſchikowa ſebje a pſchimny ſchnd, kiż dokał we kożanej ſkhowniży leżeſche. Trójzy ſ ſchndom konjej poſchikowa a potom wſtał jón wobracżejny do ruki.

„Měłkle ſej njeſważa, měłkle niż, wdża, ſo bych jim wujeł — ale hakle pod hórku — tam budża cżakacż — a tónle jim jenož ſnamjo dawa", a ſnowa ſ cżełkimaj wuſchomaj ležżbnje poſłuchaſche, na liſchcże ſtupy naſłoła wóz ſcżěhoważe.

„Wdża, ſo ſo konjomaj na horu horje ujecha, ale njeſnaja mojej konjej" a Zymbura ſo na łóſtiku ſchibał, ſkoro ſchkodopſchejnje ſaſnja, ſnuſchczeſche ſo zule na ſwojej konikaj, cżerſtwej a dobrej, na ſłowo poſtuſchnej a njebojaſnej.

Też nječhto cżujeſchtaj a podhladnje wuſchi naſtajſchtaj. Cżujeſchtaj ſo nječhto hroży, ſchtož może ſłi, ach ſłi ha wſchčch ſtónzach. . .

„Wujčdu", roſhudži ſo Zymbura, „hdyž budu ſ hórki, puſchcżu konjej a pojedu w ſkoku hacż na horu, każ general Windiſchgrażż", ale tu ſtanu na prawej ſtronje běſman, każ hobr, tſchitany „hrr" a wjerzmy ſo ke konjomaj. Pſchecżiwo woſej nječhto po droży cżerjeſche, jeho krocżele ſo błiżachu.

Zymbura wedżeſche, lekko je bilo, a ſatorhny ſ woteżkami. Jemu bě ſaſne, ſo na konjomaj wſcho ſależi, ſadżerża ſi naż, poradżi-li ſo jim konjej ſacżahnyczż, ſmy ſmużenj", pſchihódże jemu na wuſku, diwjoch, tſioch a też ſchtyrjoch ſo njeboju, maja-li ruże próſdne, ale ſchtó wě, kelko ſich je a ſamóſcże ſ próſdnymaj rukomaj njeſdu, ale njeńdże wo muje, ale wo knjeſa radu, a wo knjeni", ſebi hiſchcże pomyſlił a potom ſo jemu wſcho ſ wědomja ſtuſi, knjes rada, knjenje, wón ſam a jenož jene jenježke klinczeſche jemu we wuſchomaj. . .

„Dyrbiſch pſchejcż," błyſchcżeſche w ſebi hłoż, jaſnje a krucże wołacż. A to hižo ſaſy błuſna na wobliczu ſe krewju nałubnuy, ſuby ſo ſabłyſchczażu a wocżi ſo ſaſnoſcżachu. Kóżdy wokomik bě drohi. Pſjedy hacż ſo ſbża, pſjedy hacż jeho wobſtupja, pſjedy hacż konjej do pſchěrowa ſtorhnu.

„Dobrało" ſawoła Zymbura a ſtanu na łóſtiku. Dobrał ſo płóſchczeſche [illegible] njemadże ſ nopomaj pżebaſche, ſe ſadkom ſo roſkrocżi, ſ prędkom ſtawaſche. Też Dżiwja nječhto cżujeſche. Ach to, ta by ſo ſmudom nałabyła!" hnčwaſche ſo Zymbura, bokelż je nječhto njeđżerżeſche, twona nikoho njewuleczeſche, wona mjeſeſche ſo nacżahnyczż a běżecż a niż ſ nohami kopacż, rejwacż, ſe ſadkom kopacż, ſo puczża njewubywna, też ſ nohu by mohła pches poſtronk ſtupicż a ſchto potom. „Dżiwja" Zymbura hnčwny, njerżaſo ſo a porokuje na nju ſ hrimotażym błoſom ſawoła.

Konjej pómaſchtej Zymburowy błóż. Pómaſchtaj we nim wulkoſcż a ſwažnoſcż, dowěru a roſpudżenoſcż. Sgrabaſchtaj ſo a w tym wokomiku ſtupi Zymbura, ſ lewża ſo łóſtiku dżerża, ſ jenej nohu na wojo a po druhej kroczeli hižo na Dobrału heżeſche. Kóń jeho pómna, tak by Zymbura na nim do kowarnje a do plawnje jěchał, hnydom wjeſele ſarjchota a hyhnje ſ błomi ſatſchaſny, na kotreż wiſaſche cżłowjeczżiſko, taż pjelża a njechaſche a njechaſche ſo puſchczicż. Kelko krocżelow jeho kóń hižo wlecżeſche a wón ſo dżerżi każ kleſchcż, jenož brr, brr ſtajnje kſchicżi.

Zymbura ſchwikny ſ ſchndom a dyri ſ lewżu do cżiny. Nimo ſaneje błowy konja ſahwiſda tſchnd. Ani njewuſchikmywſchi wali ſo běſman k ſemi a Dobrał poſkocżi, każ horna a da ſo do běha.

„Schto ſo ſtawa, ſchto ſo ſtawa?" knjeni ſady jawoła.

„Nicko", rjekny kujes rada, „knježny ſo" a wopſchimaſche kokoty ſwojeje krótkeje tſelbti dwójki.

Korejta leżeſche nanaſpſchčchnicho. Schtikany khomota ſo dżerżo a k dyrjenju ſtajnje pſchihotowany, ſcżeſche Zymbura na konju a wutrobu w nim juſkaſche. Wotežt bě konjomaj żyle pſuſchcżit, leżeſchtaj, każ bjes wotežkow. Zymbura jej ſnajeſche, cżaſto błżeſche ſo ſ nimaj pſchi twarjach wujeżdżowacż a pſchczy ſo ſ dobyczerjom być. Wożeſche, hdyž ſo jimaj w żilach roſpeni khłodna krew, ſo njeje moży, kotraż by jej nadoſo ſadżerżała, ſo njeje ſadżenka, kotreż hyſchtaj ſo ſtróżikoj, hłubinu pſchelecżitaj, plomjo pſchelecżitaj, k ſemi ſrahytaj, kiż jimaj puczſaſtupi.

Każ dwaj ſmijej ſo pſches runinu pſchemnajchtaj a każ ſ wichorom cżerjeſchtaj na horu. Zymbura ſo Dżiwji ſ ſchndom dótkny a Dobrała ſ kolenomaj ſtżeżi, a horu njehora, leżeſchtaj ſ możnymi, dołhimi ſkokami, ſmijeſo ſ nohami łédma dótkajo. Hakle hdyž k hajikowej pſchileżeſchtaj, bjerżeſche Zymbura wotežki ſaſy na krótke a pomałku měrnjeſche konjomaj bżo.

Do Dobſchiſcha hižo ſe wſchędnej ſpſchnoſcżu pſchijżli dżechu.

We wjerchowſkim hoſcżeńcu hižo wſchitcy wożbni mieſcżeńcu ſtajcha radu wočakowachu. Też jich żony tu běchu, hudżeſche a ſpżewaſche ſo.

„Aha, macże nowej konjej", ſnaſdala wołaſche po domnik, k wrotam ſo kolebajo, ſo by ſmuhał wujſche hacż. Zymbura a wóz pójna, konjej pak njepójna.

„Ale nimam — ſtej to ſamſnacż konjej."

„Mějeſche brunakał, a tola ſtaj troſchkaj, myſchalu to ſtaj.

„Pomajkajcże jej."

Podomnik ſ ruku ſhribjet Dżiwjeje pſchijżeże, a horſchcż pěny jemu w dłoni woſta. Nětk halle pójna, każ ſtaj wujchenej, bjes dycha, każ ſo nożi pod nimaj tſchaſu a każ po zylym cżele tſchepotatej.

(Pokracżowanje ſcżěhuje.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,51 hr., pod knižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo séćhwakam čłoweho znjezbožerija a 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožerje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarskut pomoc pytać. Smjertne znjezbožerija dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 135 — Budyšin — Sobotu, 11. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Połodniša Němska pola Hindenburga

Bayerski, wittembergski a badenski ministerscki presidenc su pjatk wobsamknyli, so dźensa Hindenburgej hromadźe žiwoje zadanja wupraji.

W Karlsruhe su so pjatk bayerski, badenski a württembergski ministerski presidenc zhromadźili a po dokładnym wuradźenju wobsamknyli němskemu presidentej je Hindenburgej zhódowacy telegramm pósłać:

Podpisani ministerscy presidentojo a statni presidentojo bayerskeho, württembergskeho a badenskeho kraja knjeza němskeho presidenta prošu, so by jich dla rozsudźenja zbožow ako njedźelu přijeł.

*

Rozwicje němskeje sunitskowneje politiki w połnocnej Němskej so w posledniu czasu w połodnišcej Němskej jako schódne sačuwa. Bayerski, württembergski a badenski president su tohodla wobsamknyli, so pola němskeho presidenta pscheciwo tymle schódnoscam wobaraci. Sda so, so su tehi wotmyslili, němskemu presidentej politike nahlady a hibanje wobydlerstwa połodnišcheje Němskeje rospokajacy. Wot rozsudźenja, kotrež je dyrbjało dźensa być, drje tež pschichodne stejischcza połodnišcheje Němskeje k połnocnej Němskej wotwisnuje.

„Korrespondenza bayerskeje ludoweje strony" mjes druhim pisze: **Bayerska dyrbi wschě mozy k wojowanju sawołacz.** Pschećiwo němskemu statej so njemobilisuje, ale so by so Němska psched wulkimi njemudrosćemi wobarnowała.

„Münchner Neueste Nachrichten" so nadźijeja, so budźe Hindenburgowe rozsudźenje z połodnjonjemskimi statnikami pomhacz, němske połodnišce kraje směrowacz. Mjenje dowěrjenja ma „Bayerski Kurier". Praji, so najmjenišche runkowanje, kotrež dyrbi Bayerska zdacz, je: Pruthowanje praschenja pschibližnoscheje a zdźerjenje krajnych prawow. To stej najmjenišchej žadanjej, kotrejž dyrbitej so z bayerskeho stejischcza zastupowacz, jeli so by so prjedawše pruske knježerstwo w nječakej formje wobnowiło.

W jasnym žiwjenje je schtwórtk sakiti ministerski president Schieck, kotryž je sam schej wobkhod wjedźaceho kabinetta, jara naležnje psched tym warnował, so by snadź němski stat do zmitskowneho žiwjenja krajow, snadź je němskostatnym kommunarom, zapschimował, hačzinjeż wopraudźe tymle strachi njeh roża.

Statny radźićel Schäffer přećiwo nowemu němskemu knježerstwu

W žylnje wopytanej zhromadźišnje bayerskeje ludoweje strony, kotraž je pjatk wječor w zyrkuzowym twarjenju była, je stronimy wjednik statny radźićel Schäffer wo położenju w Němskej rěčał. Mjes druhim praji: S pschemjenjenjom němskeho knježerstwa je so němski lud hluboko roskorik, roshorił a hida pscheciwo knježerstwu je so zbudźiła. Prěnje knježerstwowe wojsewjenje je samery a plany noweho knježerstwa zyle zamjesowało. Hdyž je powalenje Brüningowego kabinetta hižo ninjo měry wulki positiwitki zmyk był, je wospschećerjenje němskeho žiwjenja w wupřijanje nowego wólbneho wojowanja w tuttym czasu z hrěchom. Dobycze nazionalnych sozialistow w blizšichim wólbnym wojowanju njeby wjeco druheho było dyšli dobyczu inflazije. **Wotsewjenje njewopschija niczo wo poczahach mjes němskim statom a krajemi.** Chce žebi nowy němski kanzler wopraudźe zkawu z reformu němskeho stata dobyczź? Jenož tak je prosumnicz, so je so do knježerstwowego pschetworjenja w Pruskej mjescha. Němski kanzler nječak žeše rjeschetu, kotrež pruske pschikład w Bayerskej wospjetowacz a so z pschetworjenjom bayerskeho knježerstwa atd. saběracz.

Bayerska nima žaneho dowěrnika w nowym kabinettu. Njech žebi ministra **Gürtnera** wozobinjzy a zjawjesty waja — jako zastupnika a dowěrnika Bayerskeje a połodnišcheje Němskeje w němskim knježerstwje jeho njemóžemy pschipóznacz. W tymle czasu, w kotrymž so prawa němskich krajow zhubicz hroza, dyrbja němske kraje za swoje prawa wojowacz. Nusne je, **so krajne knježerstwo swój wliw w němskostatnej radze zhlnischo wukonjeja** a tak swoju wolu w němskim staczje pschecziwschcza. Dźensa je wschitkim jasne, so dyrbja kraje ludowe prawa schkitacz.

Pruski sejm so 15. junija zeńdże

Rada starschich pruskeho sejma je pjatk wječor wobsamkła, sejm na štwórtu 15. junija zwołacz. Na dnjowy rjad su so stajiše namjety na **wróczowjacze pohlednjeho pruskeho nuzowego wukasa a nazionalno-sozialistiski nacziat amnestijowego zakonja.** Němskonazionalny a kommunistiski namjet, so by so też wólba ministerskeho pschedsydy na dnjowy porjad stajiła, je so pschecziwo hłosam němskonazionalnych a zentrumskeje strony wotpokazał. Sčasom budźe najprjódy jenož 15. a 16. junija wuradowacz.

Tež nazionalna sozialistiska strona je zdźělila, so budźe chcz žadacz, so by so pruski nuzowy wukas wróćił.

Pruski finanzny minister **Klepper** wobchod wjedźaceho kabinetta je pjatk wječor w radźu wo pruskim nuzownym wukazu rěčał. W swojim pschednoszku je rjekł, so **je niczby praktiszy niczo pschemjeniło,** hdy by zjezm wobsamknył, so dyrbi so nuzowy wukas wróćo wjacz. Nuzowy wukas je so na podkožu połnomócnjenja němskeho presidenta wudał. Tohodla njemóże jón pruski zjezm ani powalicz ani pschemjenicz.

Nučene wobydleńske hospodarstwo so wotstroni

Němske knježerstwo dże dotalnu hyselsku politiku dokładnje pschemjenicz. Wschelnjejsine wobydleńske hospodarstwo dyrbi so po możnosći sastajicz. Dale dyrbi so wyschnjoszcine spěchowanje twarjenja wobydlenjow zmjenschicz. Twarjene wobydlenjow ma so zyle privatnemu pschedewzaczu pschewostajicz.

Amnestija za kładzerjow bombow.

W pcavnym wubjerku pruskeho sejma je so pjatk nanjet nazionalnych sozialistow pschijał, po kotrymž maju so kładzerjo bombow amnestowacz. Burski wjednik Claus Heim a jeho zhromadźenzi dyrbja so hnydom z thiolstarnje puschcziecz. Połda nazionalnych sozialistow su nanjetnu nazionalni a kommunistowje za nanjet hłosowali.

Pohubjeńšen'e w kaliowej industriji

Dla pschiběracheho pohubjenschenja połoženja němskeje kalioweje industrije je so wobsamkło, wot 28. junija dźeło w kaliowych jamach w Suzdelfurthu na nětkle měsacy sastajicz.

400000 dostawarjow spomožerskeje pomocy w Sakskej

Liczba wozbowow, kotrejž su w Sakskej je zjawnjeho spomožerstwa bźinje podpjeru dostale, je 31. měrza w Sakskej 401 928 abo 80 procentow na 1000 wobydlerjow wuczinika. Pornjo 30. septembrej 1930, hdyž je je so wschu hromadze 299 617 wozbowow naličziło, je so potajkim liczba spomožnju podpjeru dostawajcych wot 102 311 wozbowow abo 34 procentow powjetschiła.

Zjězd internacionalneje misionskeje rady w Herrnhuće

W Herrnhuće je so 26. junija internacionalna misionska rada, najzdola organisazija evangelskeho zwětowego nizionstwa, z pschedsydstwom dr. Johna z Newyorka, sejdże. To je radźiny pschi sjězd w Němskej, prjedawschi je 1928 w Jerusalemje był. Mizionska rada so je 40 spolnstwow twori, je sastupnikow misionskich towarstwow w Europje, Ameriju, Asiskej a Afriju.

Sazo jeneho sakskeho zjemskeho sapołožnika nadpadnyli.

W nozy k pjatkej su nazionalneho sozialistiskeho zjemskeho sapołožnika a měschczanskeho radźićela wuczerja **Emila Fischera** w Plawnje, hdyž je so je zjemowneho posedźenja w Deježdżanach domoj wróćił, **na dróhy k semi porazyli.** Pschi tym su jemu aktowm toschu z nagjmnymi pisznami wutorhnyli. Nadpadnizy su njespóznaci **ezenyli.** Jedyn z nich je Fischera z swjerdym pschedmjetom do wobliczа dyrił a jeho tranił.

Toruń a Němska.

W Barlinje su na njedźelnym zjezdzenju w pchitomnosći swjat'a něhdyšnich němskich wobydlerjow mesta Tornnja z hodom towarstwow něhdyšnich wojakow a sastojnizy něhdyšnego Torniskeho regimenta na něhdyšnu němsku twjerdźiznu Toruń spominali. Přejedawschi wyschi z Lidecze praji, so je Toruń w ranju to, schtož je Straßburg we wjerzorje za Němski, a bórzy dźeń pschindże, so budźe tale twjerdźizna jaso němska.

Leutnant Scheringer dyrbi přećiwo Hitlerej smědźić

Dokelž je so Hitler psched Muichowskim sudom zapowědźił, na proschenja wotmowitwi, na rěznik Rosenfeld ja njinje, so dyrbi so pruhowacz, hacz je **Hitlerowe zwědźenje wěry hódne.** Adolf Hitler je je zapowědźenjom zwědźenja to zajemójił. Tohodla namjetnje, něhdyšnego leutnanta Scheringera jako zwědźa za to zasacz, so je je Hitler z rěznikom Frankom II. srěczał, so by w Ulmskim prozesu wobtarzeni offizerjo nemskostatnje wobory **napschećiwo wernosći dyrbjeli zaprěcz,** so by wotpohlad měli, němskostatnu woboru pschekaźnjez. Na to je Hitler w Lipšku wotpschikazał, so je jeho politiske hibanje pschećiwo wobstejazym zakonjam njemóri.

Namjet je so wobjebje podał, dokelž je kapitanowy leutnant Iwonka Jüngy Hofmann w Barlinje, kotrejž je w kritiskim czasu léta 1923 dyrbjał wurdyme wobdźelenja organisowacz, z pschikazu wobžwědźił, so je je so poslednje měsacy psched Hitlerowym puczom **wjednikam wudhnyjnych wosebitosczow nuka se schwajzarskimi frankami wuplacowała.** S wotkel je pjenjezy pschischle, wón njewě. Politike wěcy jeho njeja zajimale.

Po dźesatym wuradźenju je sud wobsamknył, namjet rěznika dr. Rosenfelda pschijeczi, pódla toho **Hitlera** z nowa psched sud zkasacz a tež rěznika Franka II. a generala **Ludendorffa** jako zwědźowe zlyschecz.

Schtwórtk je hižo generala **Ludendorffa** jako zwědźa zlyscheli. Ludendorff je potwjerdźił, so je je so w lěcze 1923 z Abelom z pobrudnizwem **hrabje Schwerina** sesnał. Hacz je je wjaz kroczi z nim sekkat, na to je njemóże dopomnicz. Pódla knjesa z **Grammacinia** njeje jeho tehdy žadyn Italjan wopytał. Hrabja Schwerin je dyrbjał Abela jako pobrudnikeho offizera mjes nim (Ludendorffom) a ruskej Prusej postajicz.

Hrabja **Schwerin,** kotrejž je najwjedowazu rólu w ranscherunim pravizowym hibanju hrał, je w swojim protokollarisy cźitanym wobžwědźenju praji, so je je jemu **Abel z wopomnjenym wjednym pschedstajił.** Abelej njejsu wěrili a tohodla su jeho do Minichowa wotpuschcili. So je Abela Ludendorffej a druhim wobsahu porucził, je dyrbje wěrne, njemóże pak je so na to dopomnicz, so je je to we Minichowje cźinił.

(Zjednanje dale traje.)

Bojkott přećiwo wudźěłkam němskeje industrije

Sto zjejchwki schkitaniskich zlow pschećiwo wukrajnemu ratarskemu dowozej z Hollandskeje. Danskeje a druhich krajow połnocneje Europy wobzehe sakska industrija bóle a bóle zacznwa. Skakanki z tychle krajow po wěcjim zastawaju, a w swjatu z tym bjezdźełoscz w němskej a wobjebje sakskej industriji pschibywa. Swjazk sakskich industrialnych je so wo pomoz pschećiwo tomu wobrocził. Tu z cźejka nanaka. W połnocnych europeiskich krajach zu wobsamknyli, němske twory bojkottowacz, dokelž je Němska dowes butry, selenizny, twarozka a druhich ratarskich wuzpłodow z zlami jara poczejła. Němske ratarstwo njeje zyła pschcze z nětcźischimi zlami pschećiwo dowozej wukrajnich ratarskich wupładow spokojene. Jada žebi, so by so Němska zyle tomule dowozej zawrjekła.

Bomby a municija w socialdemokratiskej spomožerni dźěći

Zandarmerija w Dicmlachu (w Schlyskej) **je dwaju** dźeławjenjerjow zajała, kotrajž staj z jeneje skladowanje rosbuchadła kradnyłoj. Staj rjekłoj, so staj kradnyłoj material wjednitej republikanskeho schkitaniskeho zwjazka sozialdemokratiskeje wobornoje organizazije pschepodałoj. W zwjazu z tym su sozialdemokratiski spomožerniju dźěći w Dicmlachu pschepytali. Namakali su wojerske rjelby, munizuju, 80 bombow, worzlowe helmy atd.

W Jendżelskej ho puki za młodostnych sawjedu

W jendżelskim hornim hjemje je ho zakonjowe pschistajenje pschihako, so hnuźka mużiskich młodostnych pschestupnikow k pukam sahudźi. Za tuton pad ho postaji, so maja ho sahudźeni z brjóhowym pruttom nanajwjazy schésć króć schwinkowć.

Irski zakoń wo přisazy swěry so wotstorčił

Irski senat je z 33 pschećiwo 22 hłosam nanjetej pschihłosował, po kotrymž ma ho płaćiwosć zakonja wo wotstorčenju swěry k jendżelskemu kralej tak dołho wotstorčeć, hač budże jendżelske knježerstwo k wolstronjenju pschisahi pschihotowało. Z tymle wobsahnjenjom je zaky zakoń z mocu stajeny, dokelž wjele nje wocakacz, so jendżelske knježerstwo do wotstronjenja pschisahi swěry swoli.

*

Pjatk je irski ministerski pschedsyda Devalera, po kotrehož nanjecze bě irski hjem za to hłosował, so by ho pschisahana swěry hjemskich zapósłanzow k jendżelskemu kralej wotstroniła, z jendżelskim ministerskim pschedsydu Macdonaldom jednał. Tole jednanje je ho jako **njewuspěchne pschetorhło a ho na njewěsty czaś wotstorčiło.** Wórty po 5 hodźinach Macdonald z tymtym wobłiczom twarjenje wopuschći. Za nim Devalera dźěsche, kotrehož Londonjzy Zrojo je zahorjenjom witachu.

Kaž je zjawjeć, je Devalera na tym wobstał, so ho pschisahana swěry wotstronji; ho na to powołaja, so ho z tym jendżelsko-irske sprjeczenje njetrani. Pak je njemóże wot swojeho stejischa wotenić, dokelž ho jeho z nuzowanjenjom do hjemna wuswolili, so pschisahu swěry wotstroni.

Bołharska a jejni wěrizelnjo.

Francowski póslanc Francois-Poncet w Barlinje dyrbi hyć generalny sekretaŕ francowskeho zwonkowneho ministerstwa.

Francois-Poncet, francowski póslanc w Barlinje, kiž za jeneho z najwustojnišich hłowow francowskeje diplomatije płaći, ma so nětko pjeća za generalneho sekretara francowskeho zwonkowneho hamta pomjenować. Dotal je z generalnym sekretarom Philippe Berthelot, kiž dla přemjenjenja knježerstwa swoje zastojnstwo złoži.

Dobyjeze ratarjow w Madjarskej.

Pod cźišchećom fraksije małych ratarjow je madjarske knježerstwo słubiło, so powschitkowne, rune a tajne wólby na prawo sajwjedże. W Madjarskej pak je dołha noha wot słubjenja k dopjelnjenju.

Coolidge jako presidentskowy kandidat w Sjednoczenych statach.

W Sjednoczenych statach połnómocnje Ameriki su ja wólbu nowoho presidenta republikanojo pódła nětčišcheho presidenta **Hoovera** jako pschećiwneho kandidata **Coolidga** postajili. Tuton je hižo raz z presidentom był.

Americanski senat je jako wudawaŕ za wójsko a wójnske kóždźenje 15 milijonow dollarow pschiwolił.

Ratarski zběžk w Mexiku.

K wulkemu zběžkej ratarjow je w pnehlašcim a beraceuzkim stacze w Mexiku doschło. Někotre za ratarjow su pschećiwo knježerstwu postanyli a pytaju ho do mjeschćanskich a statnych twarjenjow dobyć. Knježerstwowi wojacy dyrbja zběžkarskim ratarjam bróniś jebrać, kuzi pak do horow cźekaju, hdyž ho wojazy bliża. Wobstejnosće w Mexiku su jara wobmyślne, dokelž je radikalna agitazija mjes ratarjemi wuspěch měła. Njedawno njedawno wukasa wójnskeho ministra je dźensa hischće 300 000 ratarjow wobroniłych.

Devisy w Chile zebrali

Revoluzionarne knježerstwo w Chile je z wukasom pocuczilo, so dyrbja ho bankam wschě devisy (wukrajne pjenjezy) zebrać a ho jim za to chilešce pjenjezy po hantlirskim kursu dać. Kaž je „United Preß“ zhonił, su ho National City banka runje kaž druhe amerikanske banki zapowědźile, tónle wukas jako placzazy pschiwótnacz a su ho na amerikanskeho póslanca wobroćile, kotryž je hižo pola chilešeho knježerstwa protestował.

Ze Serbow

W Budyšinje, 11. hmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjecor w 7 hodź. barometer 748, hygrometer +1, thermometer wo dnjo 23. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer +5, thermometer w nozy +11. Wutrjehły na cźopłe wjedro. — Wjedro je ho někto po sozcu stajiło. Sosbom kiwa nam dalšche wocakowanje, dokelž w połnocy nižiny ninjo cźaha, wothdźerkuja pschihlaw hmuchy powěrow z połudnjoweho lodoweho morja. Nad syrjedźnej Europu pak ho wyschina wupschestrjewa a cźaz ho je swojim jadrom nad rańšej Europu sahnjołoźi. Nad Biskayskim saliwom wschaŕ je nižina. Nadźijomnje ho wuczehnje a nasche wjedro njenakady. Rańsch wjedrowuwstojny wocakuje jutfje rjany pocźatk, wot połudnje hacź do schtwórtka ma wjedro za mólnje, potom hacź do soboty njewosstajny pocźatk. — Jutfje, tśeću njedźelu po swj. Trojicy, schadza ślónczko 3,45 hodź. a khowa ho 8,14 hodź. Mjeńcź schadza pschip. 12,33 hodź. a khowa ho w połnocy 12,25 hodź.

— **Dźensnjiše wili.** Butra 55—60 pj., jeja 6—7 pj., twaroh 25 pj., kury žiwe 40—55 pj., sarčane 65—75 pj., libjata a wjetsche huńy 2,20—5,50 hr., kacźki 50—80 pj., hołuše 55—65 pj., kał cźerjowcy 10—16 pj., běły 8—14 pj., zydrotzy 15—80 pj., kórki 25—50 pj., kišale kórki 10—18 pj., zyhła 10—18 pj., kotrabi 10—18 pj., morchej 8—15 pj., radiši 8—12 pj., jedźina łobola 20—30 pj., hromak 25—65 pj., rjerwjeń 8—12 pj., kołotki 5—10 pj., kołmaczki 25 pj., truskawy 90—100 pj., tomaty 55—60 pj., bórny 10 puntow 32—40 pj., mjasc swinu **wunt 15** pj., bórny 10 puntow 32—40 pj., mjasc swinu wunt 15 pj., bórny 20 pj., mjeń w schtelezy 1,60—1,70 hr., bjez schtelez 20 pj.

Jenička pruha

Božeho słónczka běsche numa, so by Boża pschiroda znowa wotnowiła, zita dale kčešce, kwětki swoji khelkitschi wotewrěła a powabna wón nas wotschiwiła. Wschudze mócźejta senja płodź a rodźi. A ma, smy khorownja znowa pschistrowili k dalschemu spohnaću rozwića kolowołoso nas Spodźiwno, tź wjeha swobodna a khudoba, kiž nas wobdźerwa, so lóhko snjesche. Hdyž snajmjeńscha Boża pschiroda duwa, so lóhko sylnje hrěje. Tu smy darmo cźakowali z njeschaprajtscho kuzała mozy! — Njeby runje tak było, hdy by jenička pruha luboscze pazmyła druhemu do wutroby, hdy by cźłowjek spohnućkowjekej so njeschamrěł a w nim njewidźał stajne swojeho njepschećeźela? Schto by mohła takła jenička pruha luboscze z wutroby k wutrobje wukonjeć? Hory najcześćischeho horja bychu so sminyle a bychu byle jenoż hólčki, žołmy khudoby bychu byle jenoż ześmiećki, derje pschewinjowne. Kpowoscze bychu byle zwjerliwe a bjesoźěłosći njeby nah tak traschiła, hdy by lóžny jenoż snajmjeńscheje prudźicku na druheho myślił! Tohodła wy lubi, podawajcze snajmjeńscha wy waschej wokolinje do wutroby prudź luboscze, kiž maju njedowumóźkadomnym słonu moź na dusche cźłowjeka! Tak jeničkaj smy prawi schćesćelnjenjo w duchu a skutku a dopjelnimy najwaschnischa a najsrjedkadnischa kazuju wobstacza cźłowjestwa!

*

— **We wustajeźnju „Kult a forma“ w Budyšinskim** mješchćanskim muzeju pschednoscha wschelki wjecor architekt Robert Witke z Drježdźan wo „Łakonju a formach w zyrkwinskim wumjeśtwje.“ Wón pokaza se stejnischća katolskeje strony na to, schtoź je w dźensnjischej mješchćanskej mjenjenjow wo poczahach mjes zyrkwju a wumjeśtwom wažne, na hłoby zyrkwje a hikkopow. Wón staji na cźoło swojich rozsłodowanjow schtyri łakonje, kiž je kardinal Faulhaber za zyrkwinske wumjeśtwo postajił. 1. Wumjeśtwo ma ho dźerżeć zyrkwinskeje tradizije. 2. Wumjeśtwo dyrbi wćelcź rěcź naschego cźasa. 3. Wono dyrbi sakhowaś nabožny charakter. 4. Wumjeśtwo dyrbi słóncze nje mimo Boża hłubka dyrbi. Dokelž ma zyrkwinske wumjeśtwo swoje sakłady w liturgiji, su w nim njeza wschitke eksperimenty wusankujene. W tutym swisku pschedostoscź wschitkich pschemjenjow wotpokaza a napominjaschе, so by ho pschi wotpokazanju kóžde symbolisti a ornamenta jara kedźbliwje postupowało. Dokelž je pschemjety zyrkwinskeho wumjeśtwa jenož w znadnym wobsahu trjebaju, wotpokaza rěcźnik kóžde zhotowjenje tutych wezerjazy a podobnje. Pschedostoscź namaka pola pschipohłucharjow wulke pschipósnaće a w mjenje biskopskeho ordinariata ho jemu k. prof. dr. Soppa dźakowanje. — Wustajeźnja „Kult a forma“ je jenož hischće dźensa hodź. a jutfje njedźelu wot 9 hodź. dopołdnja hacź do 5 hodź. popołdnju wotewrjena.

— **Dopłaćowanje wojerskeje renty.** Pschichodna renta wojerskim cźeskorjanjenym a wojerskim sawostajenym na mjezu junij wupłaćuje ho wontoru 14. junija wop. wot 3 do 5 hodź. w Sejmowni na Hrodowskej haju 10 dełkach. — W samnjenym cźasu wudawaju ho w pisarni (w Sejmowni na Hrodowskej haju 10 dełkach) wó sjiwje cźo. 3 kupne wupokazy za mjasa tym wójnskim cźeskorjanjenym a wojerskim sawostajenym, kotrež ju jenož na rentu a pschi rańšim rentu po němskostatnym sastaranišim zakonju po kasani.

Slě / Sportske pasy
Nakhribjetniki
Njepřemokawe jaki
wšo po znatych tunich płaćiznach
ALBERT na Lawskich hrjebjach

P. Sch. Baar:

Jan Cymbura

(Južnoczeška idyla.

(Pokračowanje.)

22]

Tej staj ho sylnischoj“, rjekny podomnik.

„Pod hórku staj ho nětčeho nabojakoj a jźekemuj z najwětschej spěšnosću hač hem, myślach sej: pschechodźitaj ho, wschako žej wotpočnjetaj“, Zymbura prosće rěčeśche a se wschej mozu trjećeśche se słomjanym wěschćom jeneho konja a podomnik druheho. Potom jej do konjazych plachtow sawalischtaj a wjeczor dołho po wulkim, tśiwoltim Dobschischkim torhoscźu wodźeschtaj, priedy hacź jej na dwór a do cźopleho konjenza dowjedźeschtaj. Tu nóź Zymbura z nimaj a pschi nimaj w konjenzu spaśche a ani krocźel ho wot njeju njedaŕi. A tź jéźi dyrbjachu jemu hem pschinjeśći, podora litra piwa tu winji a z trubki žej pachaśche.

Sswjedźeńśi wjeczor k Milnerowemu pocześenju wuholowany, so stara hacź do ranja cźešnjeśche. Knjez rada bě Zymburje powołźit, so do pschipołdnja njepojźěże. Tónkrócź bě to Zymburje zyte hódź. Da rano konjomaj, potom jěchaśche k pschipołdnju z podomnikom do Dobschischkeho hata jej wuprawiwschi, a hnuź ho je splawnje na nimaj wróćiśchtaj, běschtaj konjej sanu cźerstwej, stawaschtaj a wjerzejśchtaj ho.

„Ja mam cźorne konje, cźorne konje, to su konje mi“, łyncźeśche žej Zymbura na Dźiwjej běźjo.

IX.

S jéźbu do Prazi a se sbožownym nawróćom Zymburowa hlawa sanu rojeśeśche. Wón sam stromnje, měrnje na wschě praśchenja wotmolwjeśche. Rosda darli, kotrež bě snatym pschinjesli, nowinki wupowźda, kotrež bě wiźał a słyschał a z cźicha so sanu do wschednych winowatoscźowych swischanin, kaž by jéźba słyła njebyła.

Ale knjez rada Miltner njezmjeśeśche. Wschitko Kowaŕej wupowźda a pótka Zymburje z nim mały złoty dukat na wopomnjeńcźo a na dopokaz swojeho pschipóznaća a Kowaŕ nětk cźim njenje njeleźeśche.

„Wjeśkoh ho bojaŕ njeje, wjeźo su byli“, powźdaśche Zymbura zwjazo z Kowaŕom.

„Zymbura, kelko masch pjenjez?“ wopraścha so jeho runje won.

„Pola waš mam mšon sa pjecź lět a doma mam swój dźeł.“

„Derje, wěsch, so mam cźe kaž swojeho, bratra njebohi bóle lubowaŕ, hacź tebje. Pschischcha je thwila, hdyž njetrjebasch wjaz sylnje sylnjeś. Hižo dźensa by wjazy po puću hacź doma. A kóždy chze jenož Zymburu, „ale Zymbura njech snaŕi jéźe“, mi do wocźow praja, hdyž so mnu wulednawaja. To nje njesahaśnje, dokelž pschipóznawam, so by pózdźiwy kaž za, rozwažny kaž za, spratwny kaž za, mudry kaž ja, ale wěm, so by zyhlischći hacź ja a tohodla wutrobliscźischi a throblischi hacź ja. Wěrno je, so je se tobu wdźěschcho jéźdźi hacź je ho se mnu jéźdźiło. Njesbo jenož wubjerny pohonch, ale pod mojim wjedźenjom bu i tebje tź dospołny rataŕ. Njesbo wětrak, njesbo sajeczhka a njewutrajny, maśch sećerpliwosć z polom, njesbo łeni pjeczkrócź, schtschećkrócź sapubu polo wlóčźišch, donž njeje mjelne tak moch a zypke kaž popjeł, potom hakle dowolnich jeśe. Luźo maja dowěru k tebi a tohodla śi mješchćanjaj tebje ześa na rólne dźeło najimaja. So bychmy tź doma rolu w prawym cźasu fóźkali, wšak, so njesbym wołaj pschedeał, ale cźakaca nanuczik. Ale dale bóle wo tebje proschu a za tobu wołaja. „Samóź nakłaśeś, nihdy njeswróćiś, tśeźay njewostajnje, nakładź wjesbu, kaž horu wuzboku, so bo we wrotach duźny, ale zaśtóćiś, so pinaśaja bo fatschaze a pschejedźeze“, thwała mješchćanske hłoby twoju moź a bława twoja dźesi wote dnja rosće. Wěm so ześ pohódny na myślenje, wschitke twoje myśle dn słownje na pschichod. Dosćahnjich pola nje do zwjatscha Měrcźina, kaž bo błuśeła a pschiśeśi. Do teho cźasa i kobu wschoho wobstaram, wóz damoj wołóźaca a ja cźi k tomu trěbne drjewo dam, ty wojnarej a kowarjej jenož dźeła zapłaćiśech, płuhi a bróny kupimoj, korejtu śej w Prasu wuźiwereśch, a hdyž to wschitko budźe, pojedźemoj do Nětoliz, pożłednje njedźelu we winowizu, to je tam schumne konjaze wiki, pojedźemoj a kupiśch śej konji. Po Měrcźinje ho rozsahnumjemoj, pschi zyhlischi ho do Pésťa a zapocznjeśch za žebje.“

(Pokračowanje ześekuje.)

— **Wujoske poczjesczenje prénich statnych sastojnikow we Łužicy.** Sandźeny schtwórtk je so k. wokrjesnemu hejtmanej dr. Waentigej a hamtskemu hejtmanej dr. Sieverlej w Budyschinje a hamtskemu hejtmanej dr. se Burgsdorffej w Lubiju cześnu zjednanemu turnarskemu spodželca. Poczjesczenje sta so w Budyschinje. Cześne jednaj pschepoda 3. pschedsyzeł nemskeho turnarstwa, wokrjesny sauftynit dr. Thiemer z Drježdżan. Spomnjenja hodne je, so je tuto poczjesczenje tschi prénich statnych sastojnikow we Łužicy dożyła prénje swojeho runicza.

— **Motorowy kolesat do auta frajił.** Wczera pjatk pschipołdnju wokoło ¼1 hodź. sajedże 21 letny hudźownik Jurij Krebs na rólnu Saulehnkez haju a Mokrowsce dróhi z motorskim kolom do maseho automobila. Wón padże, hdyż wobruczku slama a hdyż prawu ruku rossoc. Zsobuskanej kolony Cschejowskeho lichża je pschizjelscheniu prénjeh pomoz. K. dr. Höpjner tež huydom pschiliwata a wja sinjsobstawneho je swojim autom do swojeje prakzy hobu. Wot tam domjesczeh jeho hobustwu kolony Cschejowskeho lichża do jeho bydlenja na Krjorlej drohy. Sinjesczoženy sudźesche w tudomnej Slitzerej kokejowni a pokładża se Shorjelza.

— **Budyske haptyki** su wschédne dny hacz do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Nózam kuzeh su a njedźelu wotewrjene na jenoż jena haptyka z mjezaczkom wotmenjenjom. W junija je to Mischejanska haptyka na Hrodowskej haży 10 delkach we wuplaczenki.

— **Ssebi zjiwjenje wjsal.** Ssrjedu dopołonja w Schulerjich krótkach pola Petzhany w Zitawskim hamtskim hejtmanstwje 44 letneho pjsmikistajerja Arnoschta Hartmanna z Budyschina morweho namakachu. Wón bóschе je wobwěsnjenjom a satklenjom smjerjcej pykał. Pschicżina samomordarstwa ma so pjecza z hlowna w rostschasenju cżiwoh pytacz.

— **Padnschistwa.** W nozy k 10. junijej kradnychu we Budyschinje na Hornecżerskej haży z jeneho wobkhoda je sadobyczom pisanskim maschinu znamki „Urania“ cżisło 82 206, hódna 420 hr., pisanska maschina znamki „Ideal“ cżo. B. 10 958, hódna 200 hr., pisanskim maschinu znamki „Ideal“ (wulka knihowjedniska maschina) D, wulkosci IV. cżo. 136 123, hódna 630 hr., Roto-Rekord wjercżity rosmnożak cżo. 9693, hódny 220 hr. Wobkradnjeny je na sabodowacże kradnjenych maschinow 200 hr. mela wustajik. — Dale kradnychu w nozy k 10. junijej z jeneho wobkhoda pschi Krónpernzowym mosce je sadobyczom 8 mużazych koschlow za swjatok tydzenja wschelakich barby, 2 pisanej mużazej pullowraj bjes rukawow w hromadnej hódnosczi 20 hriwnow. — Dale w samkanej nozy na Bohatej haży wukradny kajcheżik rosbicha a kradnychu por brunych mużazych hacżerskich stupnjow wulkosce 7 znamki Lingel, 16,50 hr. hódne, por mużazych zahorskich nuskich stupnjow z běłymi podnoschemi a pjeskom, wulkosce 7, hódne 16,50 hr., a por běłych mużazych platowskich stupnjow z gumijowymi podnoschemi, wulkosce 39, hódne 14,50 hr. — Schtóżkuli maje z tuthym padnschiwanom nieschto spožicż, zo prošy, zo by so pola kriminalneho wotdżelenja w Budyschinje, Burgplatz 6, II, telefon 2 802, abo pola blischeho żandarmstwa abo policije samohwil. Mjena wosjewjerjow so tajne dżerża. — W nozy k 7. junijej su z delcznje kujżeho dwora we Wbohowje pola Wyhowcżidła 4 porow dołhich trjebjanych schtórnjow (nohawicy), wulkosczow 41 hacz 44. Je mózno, so su wone nje- na pschedań postiċa.

Žadny farański jubilej

Jónt na wotp. Mrósak psched 60 letami na duchownego wuwjerzeny.

S Budyschinka so pische, so je so 5. junija t. l. 60 lětnemu, so je senior katholisch duchownych faraŕ na wotp. liz. theol. O. Mrósak duchownu swjeczżinu dóstał. Jubilat steji nětko w 87. lecże żiwjenja. Po króttkim żohnowanym słukowanju w Khodzinje a Malescheżach je wón we Hrodżischczanskej wożadze 48 lět dołho jako swérny duschowopastyr słukował. W lěcże 1902 a może lětsa swój 30 letny wobnowjenjsći jubilej swjeczżeċ. Faraŕ Mrósak je 24 lět dołho nawjedowaŕ serbski seminaŕ a je so swérnu staraŕ, so serbskemu ludej njeschkodu wobrachowaŕi serbskeje prédarje. Nimale wschitzy serbscy duchowni, kiż nětkle w Serbach słukuja, su kiżdy serbskeho seminara wopytali a rad a z dżakom spominaju na tydzenje, kiż na rjanej Hrodżischczanskej farje pschebywachu. Jubilaŕ je jako hobustaw krajneje synody, kotrejż staroscha prezident wón wólscheh cżaż bżesche, so swojej wulkej wučomosczi a bohatym nasłonjenjom krajnej zyrkwi wažnu służbu wopołasaŕ. W lěcże 1925 poda so wón na wotpočink a sastaraschе njewobkhadżene farske mětno w Budyschinku. Hischcże dżenża wobstara won pschi kentschenjach wołtaŕow Bożu służbu, hischcże dżeċi we wożadze a na wosebity pschecże je tež hischcże wěrował. Wón Knjez żohnuj swojemu wobstarnemu służobnikej hischcże dale strowy a błóżcżeny wjeczor żiwjenja.

*

S Dobroschcz. (Padnschistwo.) W nozy k schtwórtkej pola Pulmerjez schafy kradnychu, kiż bě żona w nozy wonka na bżesche wostajiła. Pólzaj z Delnjeje Kluy hnydom rano dżesche za błidami, tola paducha lepicż njemóżesche. Njech nichtó w nozy schafy wonka njewostajі.

S **Małeho Wjelkowa.** (Sjenoczenje gmejnow.) **Gmejnje Mały Wjelkow (wjeś) a Mały Wjelkow (kolonija) staj so sjenoczikoj k jenej gmejnje pod mjenom Mały Wjelkow.**

S **Lichanja.** (Słót ſrjedźneho hołkoſkeho wokrjeſa.) Pola nas ſo nětkle żiwje rjeżi wo ſłóżbe ſrjedźneho wokrjeſa Łużiſko Serbſkeho Sokołſtwa, kotryż budże tu njedźelu 19. junija. Wobkedżbnjenemu, tak naſcha Lichanſka jednota Sokoł z Khwatłom trěbne pſchihoty a słót cżini. Wſchelake wjeſne a wokolne towaŕſtwa wobzżela ſo pjecza pſchi ſwjedżenſtim cżahu a potom ſo wſchitzy wobdżělnikam na wukotnje ſa tajki słót ſo hodżazej ſwjedżenſkej łuzy nimo deſe pſchihotowaneho programa wſchelaka zabawa poſtiċi. Sswjedżeni ſubi tak pſchihładowarjow derje ſpokojeċ.

Serbski wječor we Łomsku

S **Łomska** pola Minakała. Sandźenu njedźelu 5. junija wuhotowa Minakaſke ſerbſke towaŕſtwo „Statok“ we wjeſnym hoſcżenzu rjany ſerbſti wječor. Po rjanym dnju ſapoczża ſo na wječor pſchjeżo ſyſlniſcho deſchcżowacż, ſchtož je wjele Serbow z wokolnych wotdżerżało, jón wopytacż. Tuż bjes dżiwa, ſo wopyt njebě taſti, kaſtiż bżesche ſo wocżakowaŕ. Poż hodżiny po poſtajenym cżażu ſo ſwjedżeni z wuhotowanjom ſerbſkeho poſtrowa ſapocża. Po powitanju pſchedsydy ſakkuſchachu nam pod wuſtupjenjom nawjedowanju dirigenta k. kantora Krónny rjane ſerbſke ſpěwy. Wuſłóchnjcż ma ſo, ſo bżehu ſo někotre kuſenje a kuſżny najbacż hroſnche wjedra rjane ſerbſke dżiwy wobleſe, kiż tola ſwjedżenjej jeho wopraudżitoſcż poſtiċichu. Nětko poręcża k nam naſch wjeleczeſceny k. faraŕ Röſſeŕ (rodż. Němc) jako ſnajeŕ wjaſy rěczow, kżajne ſłowa wo rjanoſczi a wažnoſcżi naſcheje ſerbſkeje rěcże a roſjaſni, ſo je runje naſcha ſerbſka rěcż ſwobu jena, tuch najrjeſnjſchich rěczow ſwěta. Wón dżakuje ſo, ſo bychu jeho ſłowa liwkoſcż w ſerbſtich wutrobach jaſnuła a nowu luboſcż k Sserbſtwu ſahoriże a wubudżiłe. Po ſkromadnym ſpěwje „Mjana Łużica“ poręcża k nam wjeſnjanoſta k. Kopjeń jadrine ſłowoċka. Nětko ſcżehowaſche dżiwadło, kiż ſo jara derje hrajeſche a pola pſchihładowarjow wjele ſmjerja wubudżi, dokaż běſchtej hrě ſortnebo rażu. Na to pſchihładowarjo ſo rejka. Wſchěm tańcżowarjam tuleſo wjeczora, ſpěwarjam a hrajerjam pak ſa wjeſni jich próżn wutrobny dżak. Tak ſo hiſcheże thwilu hromadże ſabawjachmy, dokiż ſo wſchitzy ſpokojeni a wjeſołoſcż myſle z jenym „Na ſażowidżenje“ roſjědżachmy.

S **Khójnicza.** (Cżežke njeſchoże). Ssrjedu pſchihodnja ſta ſo cżežke njeſchoże na ſtatnej dróhi pola Semitz. Rohoncż ſapſchaha z Porchowa padże pſchi ſpinanju z woła a kola jemu pſches nohu dżeċu. Wóſ bě cżeſko naſtradżany. Knjeſarjo namatkachu cżeſko ſranjenu. Jeho k lekaŕej domjeſachu.

S **Wojerzy.** (Licżenje ſwini). Pſchi poſlednim licżenju ſwini wupokaſa ho, ſo je jich licżba tu wotebżerała. Naliċichu 1. junija jenoż 407 ſtoċatow, w měrzu 1931 pak 600.

Zlět sewjerneho sokołskeho wokrjesa

njedźelu 12. junija w Ralbicach.

Stóż je pobył na poſledním zlěċe ſewjerneho ſokołſkeho wokrjeſa w Sulſecach pola Knlowa, ten hdyż dżeſo cyle wěſce hiſċe dżensa na to ſpominaċ, każ kraſnjo a kak wulkotnje jo ſo tutón zlět poraḋżił. Haj, na cyłym zlěċe wſak njebě nie to najmjeńſche, ſtož by bylo nětkaż ſkepſane, ale ſtož pak bě ſobu to najbóle zwjeſelace, bżeſe to, zo bě wopyt ze ſtrony pſchiłahowarſtwa tak hobrſki — bżeſe dżeſo ſo tam naſło na 1000 ludi — ſtož tola jaſnje ſwědżeſe wo tym, zo bě też w Sulſecach a wokolnoſe wulki zajim za naſo ſerbſke Sokołſtwo! Też někotři Němcy tam bżehu, a mjez nimi ſamo też wjednik Kulowſkeho „Stahlhelma“, kotryż ſo njemóżeſe dodżiwaċ, zo móża naſi jednori proſci ſerbſcy burſcy hóleſy, kiż nimaju ani jeničkeho wjednika z inteligency, tajke nęſto poſkiċić. Tak je naſ poſledni wokrjeſny zlět zawoſtajił po ſebi wulkotny zaċiſk.

A přichodnu njedźelu 12. 6. chco nětko — da-li Bóh — naš wokrjes zaso wołměć swój lětuši zlět, kotryż ſo lětſa wołměże w Ralbicach. Sokoljo ſewjerneho wokrjeſa ſu hižo njedźele dołho pilnje zwnčowali, zo by ſo wſchitko zaſo prawje derje poraḋżiło. Zlět zahaji ſo dop. ¼11 hodź. z wubżědżowanjom we lohkoathletiky — a dźiwajo na popołdniſki nęſpor — budże ſo hakle dalſi ſwjedżeńſki porjad zapoċinaċ pop. ¼4 hodź., tak ze jo kóżdemu wobdżělnikej zlěta możnoſcż data, też ſwojo nabożne přiſłuſnoſce a winowatoſce dopjelniċ. My Serbſcy Sokoljo z tym runje doſć jaſnje dopokazujemy, zo my nochcemy do naſeho pobożneho ſerbſkeho ludu zawjeſć nękajke nowoċaſne pohanſtwo, ale zo je naſe ſerbſke Sokołſtwo natwarjene na ryzy kżeſċijanſkim zakładże a zo ſo my ſerbſcy Sokoljo ſwěru dżerżimy wſitkich kżeſċijanſkich wašnjow a nałožkow. Naſ ſwjedżeńſki porjad budże doſć wotměnjacy a zajimawy, tak zo budże ſo zawěſce kóżdy ſpokojeny zaſo domoj wrócić móc, wón je ſcżehowacy: z dypkom ¼4 hodź. ſwjedżeński cżah přez wjes na Ralbicanſke nowe ſportowniſco — na kotrymż Ralbicanſcy Sokoljo hižo někotre njedźele dołho pilnje zwučowachu a bół kopachu — hdżeż budże potom najprjedy powitanje, a po tym budże ſo wuſpěwać narodna hymna. Na to zwučuja bratřa 1. „Stworake“ proſtne, 2. dżeċi „lětuſo“ proſtne, 3. zwučowanje bratrow na narjadach (zdobom też wubżědżowanje), 4. jubilejne proſtne (ſtyri mużatwa nadobo), 5. kopańca.

Nadźijamy ſo cyle wěſce, zo budże też naſ lětuſi wokrjesny zlět ze ſtrony přihladowarjow zaſo doſć derje wopytany, dokelž je tola Ralbičanſka wosada Liſćo ryzy ſerbſka, a Ralbičanſka ſokołſka jednota ma dla jeje přiſtojneho zadżerżenja w cyłej wokolinje wulku nahladnoſcż a tak je też tam wulki zajim za ſerbſke Sokołſtwo.

Bóh tón Knjez chcył pak nam k temu rjane ſłónċe wjedro wobradżiċ, zo by ſo naš lětuši wokrjesny zlět też zaſo derje poraḋżił, a zo by nam zaſo dobył mnohich nowych ſokołſkich horliwcow a pśocowarjow!

Jurij Sewčik, wokrj. nač.

Z Łužicy

* S **Kumwalda.** (Hubjene ſwony). W l. 1922 ſu tej tu nowe ſwony kupili, ale te ſu ſo jako jara hubjene pokaſale. Kow dże njeje wjele hódny był a nětko ſwony ſo purkaju a wjazy prawje ſwonicz njechadża. Haj, tak to bżeſche, z dobrych ſtarych ſwonow ſu wodżełkate mordarſke bróńże a te nowe ſu cżapor a praſkot.

* S **Olbersdorfa.** (Ssamomordarſtwo.) Ssrjedu rano je ſo tu we ſwojej ſahrodże ratař Wilhelm Hahmann wobjeſnył. Hoſpodarſke wobcżežnjoſcże ſu wina ſtutka.

* S Oberuttendorfa. (Spodżiwne wuſtupkowanje błyſka). Tu je njedawno pſchi njewjedrje błyſk dyrił do wulkeho duba a je ſchtom doſpołne wotſtorił. Schtom je nětko zyle błły. Wón nětki wotſcże ſaſinje, pſcheloż trjeba ſkoru, każ cżłowjek koru.

* Se Shorjelza. (Pſchi warjenju koſeja ſnjesboſika.) Schtwórtk rano dyrbjeſche wóhnjowa wobora 40 letnu żonu do mješczanſkeje ſtorownje dowjesć. Wona bě pſchi warjenju koſeja horcu kokej bě ju ſtrašcżiła ſparił.

Najnowše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchu njedźelu:** Njenje a cżopło.

* **Město Geithain je po ſwojim cżełnym měſchczanje dr. Palvolom Güntherom, kotryż je w Amerizy wumrjel, 50 000 dollarow (200 0000 hriwnow) namrěło. Schtwórcżina tejele ſummy dyrbi ſo na ſchule a zyrkej a położa ſa chudych nałożiċ.**

* **24 letny kommunist Kaiſer ſ Flöha bě ſo dżatk mjes doſtawarjow podpjerh ſmjerċiał. Hdyż k wuptacżenſkemu blidu dóńdże, pjenjezny kaſchcż ſ nim cżeknjeż. Nękotři ſtwěrdżichu, zo padże a ſwoje rubjenſtwo puſchczjiwſchi cżekny.**

* **Tſjo dżeſacżerjo Zwikowſkeje měſchczanſkeje rěcżneje twarſkeje wyſchnoſcże, kotřiż dyrbjachu pſchi Wottawinym (Muldzinym) warje brjoh wunmérkż, ſu ſtrjedu dopoldnja do wyſoko napjateje Wottawy paduhli a ſo tepili. Po wuprajenju jeneho wocżiteho ſtwědka ſu tſjo ſnjesbożeni wſchitzy na jenym boku cżołma ſtali, ſ cżimż je ſo ton liwkuny a ſo pſchewrócżił. Dżeſacżerjo ſpytachu pluwacż, ſe ſtyrnym prudom pak ſo ſobu ſtorhnychu. Jich cżeła ſo hiſcheże njeſu ſ wody wucżahle.**

* **W Darmſtadtu dweju nazionalneju ſozialiſtow dla ſſchódżenja ſtuntskowneho miniſtra Leuſchnera ſudjachu. Miniſtra Leuſchnera, kotryż bě jako ſwjedſki kſasany, nadobo żona, kotraż pola nazionalnych ſozialiſtow dżeſa, ſ kijom na hłowu dyri, ſo miniſter ſ ranu trwawjeſche. Nazionaliſtow, kotrajż bżehtaj miniſtra a jeho żonu na dróhowej żeleſnizy ſſchiwdżiloj, k ſajtwu po dwěmaj rażomaj ſażudżichu.**

* **Hoſcżenzarja Deſſelhauja, kotryż ma w Holteſkim hrodże pola Bielefelda hoſcżenzarſtwo, ſu ſtrjedu w nozy ſarażeneho namakali. Mordaŕ je bóřy po tſjoch hodżinach rano do hoſcżenzarjowoje ſpanſkeje ſtwy ſtupił. Won je hnydom hoſcżenzarja ſ hamorom ſabił. Hdyż chżniſche żona mużej na pomoz pſchińcż, ju mordaŕ ſ dwěmaj rażomaj na hłowu ſ jemi poraſy. Nětkaż 70 letneho hoſcżenzarjowoho nana, kotryż do ſpanſkeje ſtwy ſtupi, ſe mordaŕ tohorunja ſ jemi ſbił. Mjes tym bě ſłużobna hołza do ſpanſkeje ſtwy mandżelſkeju pſchibżežała. Wona ſo ſ mordarjom pſchimny a ſ nim ſo bżeżo, ſo jej poraḋżi, haczrunjeż bě cżeſko ſranjena, rubjeżniżej hamor wutorhnyż. Hołza do ſtótnika bżeſche, hacż ſo hamorowe topoko ſłama. Rubjeżnik je cżeknył, a hacż dotal jeho njeſu ſaſłapili.**

Towaŕſtwowske powěſtnikl.

Bukecy. Radość. Sokol a Serbske towaŕſtwo wobdżěła ſo přichodnu njedźelu z korhojemi na swjedżenju wojeſkeho towaŕſtwa. Zhromadżujemy so ¼1 hodź. na wosadnej zali. Prosymy wo prawe bohate wobdżělenje. Předsydstwo.

Delni Wujězd. Serb. tow. „Zahrodka“ změje njedźelu 12. junija pop. w 4 hodź. pola Haškee swoju měsačnu zhromadźiznu. Předsydstwo.

Lichań. Jednota „Sokol“ ma přichodnu wutoru po zwučowanju wažne wuradźowanja dla zlěta. Kóżdy dyrbi swojeho muża stajić. Starosta

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk. Zwučowarjo za zlět zwučuja zasy sobotu, 11. junija wječor we 8 hodź. w Radworju. Dokelž tón króć zwučujemy přeni króć z hudźbu, njech wšitcy cyle wěsce přiduu!

Njeswačidło. Serb. tow. Jutrnica ma přichodnu njedźelu hnydom po serbskich kemšach muzne posedźenje w knježim hoscencu. Jednamy dla wotmyslenoho wuleta. K temu należnje přeprošuje

předsyda.

Swójbne powěsće

Ssmjerćoj: Alfred Braun w Budyschinje, 47 lět, khowanje budże njedźelu dop. w 11 hodź. na ſwonkownym katolſkim pohrjebnišću. — Pawoł Liſta, ſwinoſtejer we Wósporach, 58 lět, khowanje budże jutſje njedźelu pop. w 3 hodź.

Sněški

Jatrjejowy.

Wječaz ma wujka, kotryż je jatrjejowy, a tohodla je njeho ſaſtojnſtwe namakazi njemóże.

„Ssy dha hižo jónu ſchulu ſa jałocżiwych wopytał?“ wopraſcha ſo jeho Wiczaſ.

„Ně,“ wotmołwi wujk, „to je tamo wot ſo pſchiſchło.“

Sensaciske mosebite zarjadowanje!

1 + 1/2 = 2

Druhi kus abo por za połojcu

„Zakończcy šklane tworowe znamjo. Po tym čisnić, też po dźelbach, je zakazane a so khłosta"
Při nakupowanju dweju kusow abo pora samsneje kajkosće a płaćizny dostanjeće

2. kus abo por za połojcu

praweje płaćizny

Wot soboty rano

we wšěch wotdźělenjach

našeho wulkeho woseb. wobkhoda

So samo rozumi

zo wostanu w času tutoho zarjadowanja naše znate nizke płaćizny

tohodla

za kóždeho lěpšiny

Jenož někotre znamkowe wěcy su wuzamknjene

Někotre přikłady:

Zonjaca prawe, sukinja z dźěl. žiły	1.78	Por žonj. nohajcow wona, płóšl. žida z kónčk. płat. zosyłu.	95 Pf	Kupańske wobłóčk. ze šlipsom	3.45	Por muž. nohajc. šěre a pisane	38 Pf
Druhi kruch jenož	89 Pf	Druhi por jenož	48 Pf	Druhi kruch jenož	1.73	Druhi por jenož	19 Pf
Muž. spódnje kholowy hjez šowa, sylne štry.	1.95	Košla za swjatok tydź.	3.25	Hólčacy wobłóčk	3.50		
Kowane, wulk. 3		Čistowołmjany pulowr	2.95				
Druhi kruch jenož	93 Pf	Druhi kruch jenož	1.48	Druhi kruch jenož	1.75		

Wilhelm Joh. Rudolph GEORG HALLER

Prěni a najstarši wosebity dom w měsće za nohajcy, štrykowane módy, trikotaže, wołmjane twory, wołmu, hotowu hólčacu a hólčacu drastu

Kěžorska dróha 16

Kołoježdne towarstwo w Jasenicy

wuhotuje jutře njedźelu 12. junija

lěčny swjedźeń

Započatk w 2 hodź.

Předelnje přeprošujetaj

towarstwo hosćeńcar

Herbska grychta we Wudworju

Jutře njedźelu

50 pj. bal

Zlět

sewjerneho sokolskeho wokrjesa

njedźelu, 12. junija

w Ralbicach

1/4 hodź. **Wučah na sokolske hrajnišćo**

4—1/5 hodź. **Zlětowy program** (Zwučowanja prostne a narjadowe, kopańca)

Wječor REJE! Tuni zastup

---

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
} **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje

FOTOWY DOM

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšnišo

---

W š ě

šulske knihi

dostanjeće

w Serbskej kniharni w Budyšinje

w Serbskim Domje

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šćiparje (Klemmer)

dalokowidy atd.

Specialist

nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošic hasy

(Nowotwar khorobneje kasy)

Kedźbu ratarjo!

Składnosć, kiž so ženje wjacy njeposkići.

Najtuńše nakupowanje wšěch

ratarskich wěcow w konkursowym wupředawanju firmy Paul Walther,

żelezowa wikowarnja w Budyšinje

na Kěžorskej dróży 4 w dworje.

Dokelž dyrbi so spěšnje wupróznić, sym płaćizny hišće raz wo wjele zniżił.

RDM

Najwěsćiše zapołożenje kapitala je hypotheka!

Jako wupruhowany wěcywustojny za hypotheki a praktiski znajeř ležownostnych wěcow poručam

hódnoseć wobkhowacu hypotheku na złotu

jako najspušćomniše zapołożenje kapitala, dokelž wona rukuje při škodowanju ze sudniskim přeswojenjom wjeličkróćneje hódnosće jeneje ležownosće pódla zakońskim postajenjom. Je za mi čestna wěc a prěnja winowatosć, swojich klientow pod z nasadstajenjom swojich zajimow a z wobkedźbowanjom dowěrjenja, mi w lětdźesatkach spožčeneho dowěrjenja při wupožčowanju kapitalijow **darmo** najlěpje posłužować a radźić.

Hypotkekowa kenclija Ernst Raue

na Hošic hasy 32

Sobustaw němskostatneho zwjazka němsk. makl'erow (R.D.M.)

Spěwarske

po 6.50 a 7.00 hr.

su zaso dóšle

Smoleriec knihařnja w Budyšinje

Gumij za koła

we wulkim wubjerku jara tunjo pola

Br. Thomas w Budyšinje

na Kamjentnej hasy 16

Derjezdźeržany

dźećacy wóz

tunjo na předań

Kretschmerstraße III l.

Kóń

jenopřežny, je za 300 hr. na předań w **hosćeńcu w Nowej Wsy** pola Rakec

---

Serbske tačele

(Gramofon Platten)

ma na składze

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Foto-dźěła

wuwjedujemoj

(Wuwiwanje a kopěrowanje)

Wotedate:	Hotowe:
w 10 hodź.	w 14 hodź.
w 14 hodź.	w 18 hodź.
w 17 hodź.	w 10 hodź. rano

Drogerie **Strauch & Kolde** Bautzen

Wobkedźbujće naš kašćik we khěžnych durjach

Katolski, młody, swobodn mašinski zamkař, pyta hnydom městno jako **Šofér**

Wjedźeńske wopismo 2 a 3b

Poskić pod **H 68** na wud S.N.

Kheža

w Budyšinje

z dobrym produktowym wobkhodom je na předań abo wobkhod k přenajmu.

Poskićenja pod **H 69** na wudawarstwu Serbsk. Nowin.

Najspěšniše posrědkowanje hypothekow

Pytam a poručam stajnje khěže a ratarske ležownosće. Poručam so k wjedźenju a a zaradźenju we wšěch procesnych a khłostanskich naležnosćach, zarjadow. wšěch płaćeńskich wobstejnosćow, k zhotowjenju kupnych zrěčenjow a testamentow. Hypothekowe pjenjezy na wěste městn. so darmo zapołoža Přińdu po přeču też do domu. Ręču serbski.

Prawny büro MUCKE

w Budyšinje na Mättigskej dróży 23, při sudnistwje Telefon 3717

Jałojčka

na předań

w Kislicy čo. 31

Młoda dójna **koza**

je na předań **w Jasenicy 11**

Lěkarnje a kuchuje

najćišćiše dźěło při najtuńšich płaćiznach předawa

Meblowy dom NITSCHE

na Rózowej hasy 13

W lěće ležiće wjele lěpje a strowišo pod lohkim

přešiw. přikrywom abo spansk. płachtu

(Steppdecke)

Wurjadnje nizke płaćizny tutoho poskićenja wołoża Wam nakupowanje a mytuja swědomićiwe přepruhowanje

Přešiwanka (Steppdecke), satin z trikotowy khribjetom, połnowołmjane pjelnjenje 130/190 . . . . . 6.90

Přešiwanka, satin, dwojobočna, połwołmjane pjelnjenje 130/190 . . . . 9.25

Přešiwanka, wumělska žida ze satinowym khribjetom, połwołmjane pjelnjenje 130/190. . . . . 12.75, 9.90

Přešiwanka, wumělska žida ze satinowym khribjetom, połwołmjane pjelnjenje 150/200 . . . . . 16.50

Přešiwanka, wumělska žida ze satinowym khribjetom, najlěpše wołmjane pjelnjenje . . . . . 34.50 hač do 19.75

Přešiwanka, wumělska žida ze satinowym khribjetom, najlěpša běła wowća wołma 39.00

Móškowy přikryw, pisane wobćišćane 150/200 . . . . . 54.50

Móškowy přikryw, wumělska žida ze satin. khribjetom 150/200 89.00 — 69.00

Spanski přikryw, bałmjany, 130/180 a 150/200 . . . . . 6.25 hač do 1.75

Spanski přikryw, wołm., šěry, 140/180 a 140/190 . . . . 7.20 hač do 5.90

Spanski přikryw, barba kaž wjelbłudowe kosmy 145/200 9.25, 130/180 8.25

Spanski přikryw, z čistych wjelbłudow. kosmow a z wołmy 140/190 a 150/200 . . . . . 37.50 hač do 12.25

Spanski přikryw, z čistych wjelbłudow. kosmow, 140/190 a 150/200 37.00 — 18.25

Satin za přešiwanki, indanthren, 160 cm šěroki 3.25, 2.60

Wumělska žida za přešiwanki, 160 cm šěroka 0.00, 4.90

Móškowy měšk, 160 cm šěroko 3.00

Wustajenjac we rózkow. wokne při torhošću

Otto Hauffe w kupnicy (Gewandhaus)

Přiloha k čisłu 135

SERBSKE NOWINY

Sobotu 11. junija 1932

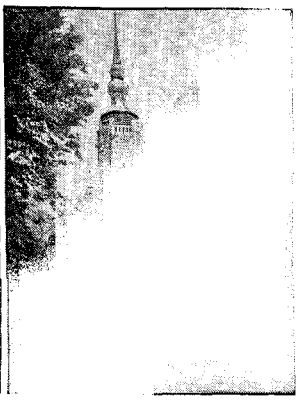

K 300 lětnym posmjertnuam Gustava Adolfa. Lětsa swjeća so po cyłej protestantskej Němskej wulke swjedźenje k dopomnjeću na šwedskeho krala Gustava Adolfa, kiž ze swojim wójskom wohroženym protestantam w lětomaj 1631 a 1632 pomoc přinjesy a 16. nowembra tuteje w bitwje pola Lützena smjerć namaka. Lěwiny wobraz předstaja jěcharšky pomnik Gustav Adolfa w Nürnbergu. Prawiny wobraz pokazuje Gustav Adolfowy kamjeń w Lützenje, zady njeho wopomnjeńsku kapału.

Cyrkwinske powěsće

3. njedźela po swj. Trojicy, 12. junija 1932.

Z Budyšina.

Prědowanske teksty: a) 1. Mójz. 1, 26—27.
b) Luk. 9, 57—62. c) 1. Jana 2, 1—6.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½7 hodź. farař Große spowědź a Boże wotkazanje, ½8 hodź. prědowanje a dop. ½10 hodź. (w drastowni) kemšenje za čežkosłyšacych. Přip. w 12 hodź. ma farař Paul prědowanje a pop. w 3 hodź. křćenja.

W Tuchořskej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farař Paul prědowanje, dop. w 11 hodź. farař Große kemšenje za dźěći a wječor w 6 hodź. farař Schneider wječornu nutrnosć.

Zběrka za krajny zwjazk za křesćansku žónsku službu w Sakskej.

Pónđelu wuleći sebi wosadne žónske towaršstwo do Ramnowa a Połčnicy, wotjězd ½1 hodź. z autobusom wot Žitnych wikow. — Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniče. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku nutrnosć w evang. towaršwni na Hornčerskej hasy. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma sup. Fröhlich bibliski wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Srjedu wječor ½8 h. horni wotrjad koła evang. šulerkow. — Srjedu pop. w 4 hodź. w Societät žónske mis. tow. (zwonkowne misijonstwo). — Stwórtk pop. ¼4 hodź. we wosadnej diakoniji na Seminarskej hasy 19 evang. šićowe towaršstwo. — Stwórtk wječor we 8 hodź. zhromadźizna Mórcheho křiża w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6. — Stwórtk wječor we 8 hodź. ma farař Siegemund přihotowanje na dźěćikemšenje w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6.

Ev.-luth zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Koło žonow hakle pónđelu 20. junija, wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad, srjedu pop. wot 5—7 hodź. młodostna syła, srjedu wječor ¼9 hodź. hłowny wotrjad.

Wumrěli. 31. meje: Wiliam Pawoł Stöckigt, wulkopřekupc z Frankenthala (wumrěł tu, přewjezeny do Frankenthala). — 1. jun.: Kurt Martin Güntzschel, murjeř z Wjazońcy, 25 l. 7 m. (wumrěł tu, přewjezeny do Wjazońcy). — Jan Korla Herzog, blidarski mištr, 73 l. 5 m. — 2. Pawlina Margareta Hermannowa, mandźelska inženěra, 36 l. 4 m. — 3. Korla Wilhelm Cyž, tepjeř, 58 l. 8 m. — 4. Emilia Hana Koklina rodź. Budarjec, mandźelska pohonča, 61 l. 3 m. — 5. Erich Günter, Augusta Ericha Wawrika, frizéra, syn, 4 lěta. — 6. Pawoł Alfred, Pawoła Maksa Roharka, železniskeho dźěłaćerja, syn, 4 m. — Emma Eleonora Filipowa,, socialna rentnarka, 80 l. 7 m. — Aug. Luiza Klara zwud. Siegemundowa rodź. Felzec, wudowa po wikowarju z musikalijemi, 66 l. 8 m. — 7. Hermann Maks Hajnka, hosćenćaf, 55 l. 10 m.

Z Bukec.

Rano ½7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje.

Wumrěłoj: Johanna Marja rodź. Křižanec, mandź. Jaroměra Arnošta Ruški, khěžerja w Bukecach, 74 lět 4 měs. 8 dnjow stara. — Jan Jurij Hermann Swora, wjesnjanosta n. wotp. w Bukecach, 60 lět, 5 měs. a 15 dnjow stary.

Won do pola

(Wobraz je wjch.)

„Bur po jdaću najnišišći prěni muj je na šwjećeji."
W tym tež tamni niczo njepjschemčnja, bjrnjej nad jednorym burom šwój nóš cžahali a ſ nim šwoje žorty cžinili.

Haj wjchak, tajki konzert mješchcžanjcje kapały, kaj je dźenža popołdnju we wjeſnym hoſcjenzu šłyšeć. Šo naſchej wjeſzy hušto njepoſticja. Na tón by Najdaleź Jurij šłuchać mohł hicź a niz, ſo mjes tym šamlutki po połach bunda. Cžłowjek dyrbi ras tež ja druhe jajim měcź, hacź jenoź ja hnojowe hromadki a cžełaze ruče. To wſchak maja ludźo prawje.

Ale prjedy hacź Najdaleź Jurja pjches wochlu cžahacže, bych waž mo wokomik ſcžerpnoſcje proſnył.

Wy ludźicźka rěcźicje kaj rozumicje. Dyrbicje šo ras do jeho ſtejnjischcža mynłicź. Njemyſlicje ſej, jo hudźbu rad njeſłyſchi. Woprawdźe rady. Ale ſa tajke konzerty nima trěbneho jajima, šnadź tež ſrozumjenja. Dokelž w nich jenoź tam a ſem krutý pochod šłyſchiſch. Tajka pochodna hudźba, kaj ju Maleſchanſka kapała politicźuje a do njeje rjane ludowe ſpěwy a narodne reje ſapleceje, to je jeho ideal. Potajtim tajke kuſki, kotrež może jako jednory wjeſnjan pjcheſyrowacź. Ale tajte měſchczanſke konzerty — šu ſwjetſcha tajke tam a ſem cžahanje, hdźež wjeſnjenjo mudri njejšu, ſo dyrbi to nječſto woſebiteho bycź. To je jenoź ja ſnajerjow hudźby, ale niczo ja njeho.

Tajti nětto je. Cžinicźe nječſto ſ nim. A tajkich Najdaliź Jurjow je na to waſchnje jich wjele. Tohodla njetrjebaceje šo jemu wuſmjecź a ſwoje žorty ſ nim cžinicź. Woczahacźe wokomik!

Kak by było, bychmyli Najdaliź Jurja takle ſtradźu ſcžěhowali, hdyž ſej njedźeliſke popołdnjo do pola, do Božeje ſtwórby wundże. Khóſts tkort, jow je nawopaſ! Tu je wón miſchtr, wězmwuſtojny a mo „hłupi lajikojo", nad kotrychž njerozumom wón ſ hłowu wije. Tu njeje nětkajſi wſchědny konzert, wulka klaſziſka ſinfonija, kajkuž we ſwojim cžaſu miſchtr Krawz w Budyſchinje piſchedwjedźe. Tam bě tež Najdaliź Jurij a tu rozumjeſche, hdyž šo wſcho tak nadrobnje dny a tydźenje do cžaſa roſkoſcjeche. Tu ſtejí nětto wošrjedź ſinfonije a ſwjecźi wjeſel ſwoje triłom triłom tri, pozpula woła, ſchwjerczi zyrka, cźmjewa bórczi, pcžoła ſynczi a wſchě bruki połběhuja ſwój hłóſ. Kak wulkotna ſinfonija! Tu Jurij rozumi a je miſchtrſki kritikus. A potom šo jemu zyła Boża wuſtajeńza wotewri, w kotrejž kóždе jenotliwe wumělſtwo ſnaje. Bjes dźiwa, hdyž wot małoſcje we tym tcžł. Zyłe wěſcje móže nam po ſeliſchcžu rjeł, kajka družina běrnow šo tu w rynczkach ſapocžina. Tu njeſłu zyłe runje běrny ſadźeli. to je wěſcje tón wjedrowy hółš był.

Snaje kóždе polo a pólo, wě, tomu ſłuſcha, ſ cžim je loni woběnte było a wſcho mójne. Krucźe kritiluje wſchitko, ſchtož šo pſchi pólnym puczíku jewi. Pſchirunuje toho a tamneho metodu. Tu ſbehnje pluh a pichima na pruhu ſa klakaj. Haj, ſ tym šo wěſcje wubjernje wora. A Schcžěpan tóczi ſe ſwojej mjeju pjchejo dale do ſnuſodźiſ pola. Dźiwa šo, ſo ſej to mérnje lubicź da. Krawczikez wołoſ tak prawje njecha. Ale po płodnych deſchczach je šo khětro ſhrabak. A pódła Mlynkez ſtejí wulkotnje. Ale cží pak tež pjchikupneho hnoja mjetaja. To mójeſch hnydom roſdźěł widźecź. Tu ſu na ſmaju hnójnizu nawołyli. Pomhało je. Tu ſtaj šo wcžera ſapjchahaj trjechiloj. Jedyn dyrbjeſche ſ kolijow won hacź bliſko k rožu. Woł abo truwa, kajkeź ſłoczo je było, je khětro horjcźej do tlamy šobu wſało. To je hiſchcže widźecź.

Basnje Jakuba Cišinskeho z młodych lět

Piše Bjarnat Krawc.

(Pokračowanje.)

II.

Směmy młodeho Čišinskeho basnje dźělić do dweju družinow. Do prěnjeje abo lyriskeje słušeja te wutwory, w kotrychž basnik swoje samsne (subjektivne) mysle a začuwanja wupraji, w kotrychž potajkim ze swojej wosobiwosću w prědku steji. Tute su w našej zběrcy najwuznamniše a wo nich je hižo horjeka (I) pojednane. Čišinski podawa nam ale też basnje, we kotrychž ważne podawizny jasnje a nawočnje předstaja — ze swojej wosobiwosću cyle dozad stejo. To je jeho epika. Basnje tuteje družiny móža być balady abo romancy. Powšitkownje sudźimy, zo w baladźe rjek skakta mrěje, w romancy pak dobywa: wuvzaća pak też su. Maćiznu swojich episkich basnjow čerpa Čišinski zwjetša z narodnych pěsnjow, z ludowej tradicije (ertneho přepodawanja).

Autor k někotrym swojich wupłodow sam žórła mjenuje. Sprawnje dyrbimy wuznać, zo w epicy basnikowa sylnosć njeleži. Čin a wobsah stej nastajnje ważnej, rěč dołha a šěroka, rozwiwanje klacaco a druhdy njejasne, cyłk čežko też zrozumliwy. Skoro wšě tute pospyty basnika maja swoje znutřkowne wady. To je basnik derje začuł a wšelake tutych episkich wutworow je pozdźišo dokładnje přečinił, skrótčił, zhłubšił a po formje a wobsahu přetwórał. Wudawaŕ dr. M. Krječmaŕ we swojim zawodu wuběrcy (str. 5) tute słabosće też njepřeje, ale je wšako wuzhódnje.

Z léta 86/87 pokhadża šćipaca romanca „Hubatej Jakub". Najskerje počahuje so wšo na studentske žiwjenje tamneho časa. Na skhadźowancy so dwojo jara přimocowajo wupjeraštaj, krutu dźeławosć we swjazku njelutowaštaj ale so bóle za piwne wjesele zahorještaj. Stari wodźerjo běchu mjenujcy wotstupili. Wulka hara, hołkot, anarchija bu tuž ze knježerjom. Wustawki přjedownikow mudri a rozswětleniši wjacy nochcychu; nowe lépše, postajichu a sej krala wuzwolichu a hotowa bě monarchija, k rozujemdrjenju hubateju, kiž soraču nět nimatej na ničim. — Štóž tehdomniše poměry mjez studentami jasnje njeznaje, temu też tuta satéra čémnosć wěcy njezamóže wuswětlić.

„Smjerć syroćina" powjeda, kak je w čichej nocy hołčo staru jědlicu blizko rohodźateho hata nabožała; tam steji też kapałka, před kotrejž hołčo w swojej wopuščenosći so poklakuje modli. Płakajo tam wusnje a swoje žiwjenje wudychnje. „Z hołčom jandźel na kŕidłach, hdźež so wěčna lubosć płodźi." Basnik by wšěce lépje skutkował, hdy by wšo powjedał w prěnjej zańdźenosći a w přitomnosći, město formow: wjećor było, lehnyć byli, po lěsu so hibałe atd. Snano je tele wašnje wliw čěskeje poezije, kiž naše rjane (horde) formy kaž n. př. też dorost nima. A dale: „Štóž znaje narodnu, ludowu baladu: „Wujšła, wujšła syrota" dyrbi přirunajo přiznać, zo je ludowy wutwor wjele sylniši, žiwiši, hłubši a wutroby we swojej nawočnej, plastiskej krótkosći mócnje hróje, wosebje też dla so wotmjenjacej rozmołwy (stare, hołčo, njeboh mać). Kak wjele wěcy cyle njespomožnych, hdyž też jara rjanych — słowow pola Čišinskeho. Haj z narodneje poezije móže kóždy stajnje wjele nawuknyć! To wobswědči žno razuje młody Goethe 1771, jako narodne pěsnje w Elzasu zběraše.

Na kemšach je balada, kotraž w „Formy" předźěłanu namkamy — jara k lépšemu wěcy — pod titulom „Boži sud". Wěc je njepřeměnjena. „Hołčo kemši nješło njedźelu, radšo luboh' hladało". Wona so pyši za njoh', kiž też bórzy na bělušu přijěcha. Hižo zwoni so kemšach a na wabjenja lubeho so Hańžička na konja sobu synje. Zo byštaj njeprišłoj na konju do kemšerjow, šumještaj lubaj ze wsy. Lećitaj nimo Božej martry. Hołčo so zhladuje widźi, zo za nimaj na konju štó.

Do lěsa so minytaj, do čornej mi khójniny.
Njeslyšiš tak trab, trab! luby,
Tupy, tupy? Kichot hruby?
Kóń wšón čorny, žehliwy! —
Muž, muž — brozny hrózbniwy!" —

Luby lubu spyta změrować, kiž kaž lisćo wosowe třepoce. W dramatiskim postupu hołčo so zatorhło:

„Luby, luby, leć, leć z wětrom,
ruka po mni saha 'khětrom.
Sluhu, luby, podótka
ruka już mje lód zymna."

Luby błędnje, dyrkota, wotrohi njehrabnje; běłuš porska sploſcny, zašumi dźiwi do husćiny, hałzy torhnja lubej z konja a jimaj k smjerći zwonja. Nastork je basnik wěšce dostał z cnzeje literatury; wěcna podobnosć z Bürgerowej „Leonore" z Goethowym „Erlkönig" a z Erlenowej „Svatebni Košile" je kóždemu znajerjej literatury jasna. Też tu njejsu časowe formy serbske dosć k lépšemu dramatiskeho žiwjenja wuwuživane; Dialog mjez lubymaj je jara jimacy. Kóne po přikładze starych moralistow, wobsahacy dwojej hrónčcy, by był lépje wuwostajeny. Štóž znaje balady J. N. ogla, pytnje, zo w Čišinskeho basni „Z wójny" truny zaržuja z harfy cuzej; přirunaj „Friedhofsgang" a „Das Erkennen" spomnjeneho pěsnjerja. „Sónčk" je napismo dołhej basni, kiž z našeho ludoweho žórła zbožownje čerpa. Wobsah je nežny, lubosćinski, ale kóne je zrudny. Našim recitatorjam mohła tale balada z jara dźakownej ma ćiznu być. Wudawar dr. Krječmaŕ drje so myli, hdyž pod basnju „Njećesna njewjesta" přispomni, zo so też w „Formy" str. 44 jako „Boži sud" namaka. Njewobsteji ani po formje ani po wobsahu mjez nimaj někakja přiwuznosć; napřećiwnje, je cyle samostatna, přenjotna: cyły podawk stanje so w měsačnej

Kaž hižo prajach, mischtrišti kritikus je, najmjeńšchi njesmuk namaka.

Niz pak jenož stejischcza da Najdaliž Jurij wulku pólnu sinfoniju na žo skutkowacź, ale też s wutrobu wischo pschijima. Wschódny dźeń, hdyž ma ruzy polneho dźela, k tomu nejdóńdže. Tehdom je hinak. To je wón sam sobu nastroj, tchi wokrjedź dźela a njepschińdže k mérnemu wuživanju. Ale dźensa móże wschitko na žo skutkowacź dacź. Runje tak kaž mějschczenjo, hdyž w Bożej stwórbje žo pschekhodźuja. Ale hišchcze s wjeschim dosczińjenjom. W tutej pólnej sinfoniji je doma bóle hacź schtó druhi. Sakładny motiw cjecze jemu pśches žity a kśej. Tamni dźe widźa kulturjane nalécźo, kak wschitko rjenje rosćze, žo seleni a kćeje. Jemu je pschi tym zgle hinak we wutrobje, wón wschо hłubschо doživi. Tamne tyšazy a tyšazy sotnych jornjatkow, kotrejž žu w naśmuje pśches śpjawu do semje žo puschćidźe hłubоko nuts. Cźuje je hišchcze w rukomaj. A potom, hdyž tyšazy kokochow žwoje brunoczerwjene kopjeschka do powdtra tykachu. A schto k tomu wschо žtucha, doniž tak wopśeko śteja kaž nétko. A kelko njebjeskeho žohnowanja hacź k žnjam hłuscha. Kak wulke hłoso je, dźeń wote boże Bohu Knjesej bycź s pomocznikom.

Njeśwarcze mi na naschich ratarjow! Na jednoreho bura, kiž mohł rjez je jenož we žwojim śwěcze žiwy a sa druhe wězu malo sajima nima. Njeje to pola nétkotrehožkuli profesora runje tak? Wešo dyrbischi też ras sa druhe sajima mécź. Tola je lépje, so žo zgle we žwojim powołanju pschińdże, hacź so žo sa mnohe sajimuje, jenož niz sa žwoje hospodarstwo. Potom wschо k Rakezam wiźa. Se žwojeje koże nichtó njemóże. Tohodla njetrjebamy Naldaliž Jurja tschiwdźicź, brjez kotrež bychu tajki konzert we wjeśnej korczmje nimo hicź. Smy tola widźeli, so je na žwoje waschnje w polu hischcze rjeńschi konzert doživił. Dokelž tam łóždy ton a kusk rosumi hacź do najźnadniischeho.

Eamon de Valera, wojowaŕ za irsku swobodu

K wušnamnym poŕašam našcheje doby, kaž Pilsudskemu, Mussolinemu a Kemalej je žo pschidrużił narodny wjednik Irskeje, Eamon De Valera.

Eamon de Valera narodźi žo 14. winowza 1882 w Nowyorku. Jeho nan bźsche Schpaniczan a macź Irczanka. Dschiwaj synkej mjenu Edmund. Hdyž bźschе hółcź 4 léta stary, semrě nan a macź žo se synkom pschesydli do Charlesville, w hrabinstwje Corku w Irskej, hwótrjež pakładźesche. Edmund žwoje jendźelske pschećźelske mjeno pschemjeni na irski „Eamon“ a bu Irczan.

Wopytaschе katolsku schulu a studowaschе mathematiku. Bu potom wuczeŕ mathematiki w jenym wuczeńschim wustawje w Irskej.

De Valera je mjeńczawy człowjek, kiž žo ludźi źdaluje. W léźe 1910 wożeni žo s Irczanku Ni Fhlannagain. S manźelstwa pochadźa 7 dźećzi. De Valera je pschikładowny manźel a nan.

De Valera bórzy s horjwoježu bohužtutkowaschе wo irisktim narodnym hibanju. Léto do wójny stupi do narodneje irskeje woboruzeje organisazije „Irish Volunteers“. Tam wón swopředka dale wušnamnu rólu njeschrajeschе. Hakle jutry 1916, hdyž w Irskej wudyri sbóźt, bu s pozńjeho wuczerja mathematika naraz narodny rjek. Stuji žo na cźelo sbóźtarjow ale jendźelske tšélby a kanóny sbóźt poduśićichu.

Dnja 30. haprleje 1916 bu De Valera sajaty a potom k smjerći sadsudzeny. Ale jendźelska wyschnosć tola njemėschе smužitscź, wutonjecź wotprawjenje. Tak jeho wobhnadźa k žiwenju. Hdyž 15. prażnika 1917 dóńdże k irsko-jendźelskim śrěczenju, kiž spożći Irskej awtonomiju, bu też De Valera s sajatwa puschczeny.

Sdobom jeho Irczanjo cźi wušwolichu do jendźelskeho sejma jako sapósłanza irskeje swobodniskeje strony „Sinn Fein“. Tuta strona mješ tym tajnje wutwori knježerstwo samostatneje irskeje republiki a De Valera bu jeho wjednik. W meji 1918 jendźelska wyschnosć snowa da sajecź De Valeru a jeho tyrnu do khłódy.

Dseschego maleho rózka 1919 poradźi žo towaŕschan. irskeho wjednika, tuteho s jasnu wuwjesćom a wušwobodźićź. De Valera cźahny do Ameriki, hdźež rozwi cźitu dźeławosć sa wušwobodźenje Irskeje. Irscy emigrancy w Ameriźy sbérachu mjes sobu 6 milijonow dollarow sa spěchowanje irskeho wušwobodźeńskeho hibanja.

W Ameriźy De Valera kónc 1919 sjawnje wuwoła irsku samostatnu republiku. Kónc 1920 wróći žo do Irskeje a twarì tu irske republikanske wójsko.

W hodownику 1921 žo w Londonje podpiša irsko-jendźelske śrěczenje, w kotrymž žo Irskej po 700 létnym njewólnistwej spożći samostatnosć. Ale De Valera žo cźi s tym njespokoji. De Valera je mathematik, sa njeho je forma wschitko. Irska je drje nétko praktiski samostatna, ale njeje hischcze formalnje dospolnje samostatna. Irska ma drje swoje wobsedźenje knježerstwo, swój wobsedźeny sejm ale De Valera hischcze wjetše wo to, so irsky sapósłanzy ujetrjebaju jendźelskemu kralej pschisahacź swóru.

Tuta pschisaha dźensa sasadnu rólu hraje w pomérach njes Irskej a Jendźelskej. De Valera pschećźiwo sjawny swóry hižo wot khwile podpisanja śrěczenja njes Irskej a Jendźelskej wojuje. Tehodla bu w žnjeńzu 1923 hišcze sajaty a zgle léto w jasnwje hędźeńche. W małym rózu fascheho léta sa cźaš wólbow do irskeho sejma wujawi sche De Valera sasy sasakle pschećźiwo sjubjej swóry. A s tym doby też nad knježerstwom, kiž bé 10 lét knježeło w Irskej a na kotrejž cźole stejeschе wušnamnu irsti politik Cosgrave, kotremuž dosahasche praktiska swoboda a tiž njećźodźesche za formalnej swobodu.

De Valera doby a dźensa steji na cźele irskeho knježerstwa. Druhi politik by drje nétko spuscheśił swoje pschećźiwjenja pschećźiwo formje. Ale De Valera je saprawdny fanatik. Dźesnoći lět je wojomal pschećźiwo formuli a bohdźe dale pschećźiwo jej wojowacź. Pak dobudźe, pak podleži!

De Valera njeje cźłowjek kompromissa. Sšnadź mohło so sam rjec, so njeje ani praktiski politik. Wón je fanatik a ma sebje sameho sa irskeho Mesijasa, wušwobodźerja kraja, kiž wo jeho měnjenju pschego hischcze cźełk pod njewólnistwom.

Hdyž De Valera dozwije swój samér, wotstronicź sebi swóry kralej, potom dhe hicź dale a sjednoćźicź Irsku. Po irsko-jendźelskim śrěczenju mjenujaju połnócna Irska — Ulster — pschego hischcze sjubjej Jendźelskej, hderžrunjej ma awtonomiju, wobsedźeńske knježerstwo a wobsedźny sejm. Sjednoćźenje Irskeje do jenicźkeje, njewotwisnjeje republiki je ideal De Valery.

De Valera.

Na Bože Cźełо.

I.

Stwórtk bé Bożeho Cźeła. To su ludźo mejki stajeli a woltańki twarili. Potom dźěchmy ke mši. Na kemšach je nuša mać trawn słała. Ja a Juršec Jurij smój k woltarjej sobu słužiłoj. Prěni woltańk béše Cyžec, druhi Rjedźic, třeći Wroblec, stwórty Nowakec. Najprjedy béše Boża mša. Po Bożej mši dźěše procesijon k woltańkam. Najprjedy štyri khorhoje. Za khorhojemi dźěchu młodźency a potom knježny, za knježnami dźěchu šulske hólcy a potom družki, zady družkow dwě khorhoji a dwaj swěčnikaj a potom 6 hólčkow, zady hólčkow knjez farař. Z Jezuskom pod njebjesami dale dźěchu mužoju w čornej drasće a žony w płachćičkach. Wot Nowakec woltańka dźěchmy zaso do cyrkwje a nétko běše po kemšach.

Alfons Šołta z Wotrowa.
(4. lětnik.)

II.

Stwórtk bé Bożeho Cźeła. Ja běch w klóštrje, druhe we Wotrowje. W klóštrje běchu štyri woltańki. Po kemšach dźěchmy k woltańkam. Ja dźěch za Žurec Marju a Smolic Hanu. Najpřenjše dźěchu 10 družkow *a jena khachaj, šulske hólcy a holcy, pjeć wulkich* khorhojow, dwaj malaj, potom njebjesa, pod nimi knjez krónprync. Zady mužoju w čornej drasće a žony w płachćičkach. Na to dźěchmy do cyrkwje. Tu spěwachu kěruš. A potom dźěchmy dom.

Marjana Šołćic z Kance.
(4. lětnik.)

III.

Na dnju Bożeho Cźeła rano ½8 hodź. započa so we Budyšinje swjatočna Boża mša. Wjele Budyskich towaršstwow běše so zhromadźiło, zo bychu wopor Bożeje mše słyšeli a swjatoňy cah sobu swjećili. Po Bożej mši zestajachu so wše towaŕstwa a też družki do rynkow a swjatoňy cah so započe. To pak jenož zaunźka Bożeho domu. Najdostojniši knjez farař dźěše pod njebjesami a njesešе Najswjećiše w monstrancy. Na to zaspěwachu wěriwi khwalbny kěruš. A tak skónči so swjatočnosć Bożeho Cźeła. Ale njedźelu hakle běše to najwažniše w Pětrowskej cyrkwi. Wjeledostojny knjez biskop swjećeše wopor Bożeje mše. Potom cźehnješe procesijon do tachantskeho dwora. Docyła běchu štyri woltańki natwarjene. Tři běchu w tachantskim dworje a jedyn při cyrkwi. Po swjatočnosći dźěše procesijon jónu wokoło cyrkwje a po tym zaso nutř. Wjele cuzych a też wóipnych běše přikhwatało, tutu swjatočnosć sebi wobhladać.

Jan Just z Kanec (8 lět).

IV.

Dnja 26. meje běše Bożeho Cźeła. To je najcźeńši dźeń w cyłym łéće. Dźeń prjedy mjećeja ludźo cyłu wjes. Do lěsa jědu po mejki a trawu. Ja běch serbska družka a mějach nuzne, swoju drastu sej přihotować a kwětki šćipać. Štwórtk rano zahe stanych. W štyrjoch hodźinach dźěch z mojej sotru k hotowańcźi. Nan staješe mejki. We wosmich běše Boża mša. My wósom serbskich družkow a małe družki dźěchmy do šula a stupachmy so do rjada, wot tam do cyrkwje dźěchmy. Klećachmy při Bożej mši wokoło woltarja. Hdyž so kemše skónčichu, dźěše wobkhad k štyrjom natwarjenym woltańkam, prědku štyri khorhoje, potom towaŕstwo młodźencow z khorhoju, na to knježny z khorhoju, zady nich šulske holcy, potom družki a te ścelechu rózički před Najswjećišim. Nětko zaso dwě khorhoji, potom dwaj swěčnikaj a zady njeju šesć hólčkow ze' zwónčkami a nětko knjez farař z Najswjećišim pod njebjesami. Zady mužoju w čornych drastach, naposledku žony w bělych płachćičkach. Cyły puć bě ze zelenej trawu pósłany. Pola kóždeho woltańka so wšitcy dźělichmy do dweju stron, zo móžeše knjez farař srjedźa k woltańkej. Ludźo spěwachu a zwony zwonjachu krasnje. Też rjano wjedro běše nam Bóh luby Knjez wobradźił. Tak so wotmě Bożeho Cźeła swjatočnje.

Marja Delanec z Wotrowa (6 lět).

Změjemy njedźelu swjedźeń koloježdnych.

Přichodnu njedźelu změjemy pola nas swjedźeń koloježdnych a to přindu k nam do Jaseńcy wšelake zwjazki. koloježdnych ze wšěch stron na jara rjenje wupyšenych kołach a z khorhoju. Potom piskaja hercy hižo nazdala, hdyž do wsy jědu a hdyž su wšitcy zhromadźeni, potom jědže cyły cah po wsy a před nimi hercy piskaju du a holiča, kiž su jich powiłałe. Potom jědže kóždy zwjazk wosebje a před nim je khorhoj. A potom su reje, kulenje kehelow a wšelake druhe zawjeselenja. To so my dźěći dawno wjeselimy, přetož to je jara rjenje. To naša mać nikoho wjacy doma nima, to smy wšitcy wo wsy.

Erika Suškec z Jaseńcy.

Lube serbske dźěći!

Dźensniše čisło su nimale same spisałe dźěći Wotrowskeje šule. A njeje to hišće wšo. Tři nastawki sym dyrbjał skhować za přichodne čisło, dokelž tón tamny nowinowy wuj praji, zo je hewak přewjele, starši ludźo chcedźa też nješto k čitanju měć. A tuž sym dźensa jenož dał wotćišćeć nastawki wot Šołćic Alfonsa a Marjany a wot Justec Jana a Delanec Marje. Rjenje su nam wopisałe swjatočnosć Bożeho Cźeła we Wotrowje, klóštrje a Budyšinje. A Šołćic Alfons je k tomu hišće tajki rjany wobrazk namolował wo woltańku. Mějće dźak.

Luba Suškec Erika, dźensa tu wozjewjam zaso twój nastawk wo swjedźenju koloježdnych. Ta pisana pletwa wokoło nastawka je rjana. Kajka dha to barba je, zo so tak swěći? A same zlotu barbu sy k tomu wzała. Nó, nětko daj sej lubić na swjedźenju koloježdnych. Nadźijomnje budźe rjane wjedro.

Haj a potom sym dostał zaso list wot Komorowskich Sokolatow a to je jara łoskočiwa wěc. Né, nć lubi mali Komorowscy bratřiki, wuj Měrćin so wjacy do wašeje należnosće njetyka. Wón njecha porsty do pěstow tykać a tohodla też tón list na Sokec Kurta njewotćišeći. Znjesće so tola zaso a hdyž maće nětko njez sobu, to sej mojedla po dobrym raz wochlujće a potom so zaso wujednajće a hromadźe zwučujće jako dobre Sokolata. Bratře Jurjo Sewćiko w Komorowje, njemóžeš dha Ty jow raz zwćrca hrać!

Tuž wjele dobreho wot

wuja Měrćina.

Guiseppe Garibaldi — italski swobodnik

Pšiheď 50 lětami wumrě Giuseppe Garibaldi. Bě to Italčan, kiž fantastiſny lubowaſche swobodu a ſa swobodu ſapałe wojowaſche. Je to ideal a pſchikład wſchitkich nadobnych ludźi, kiž kaž wón ſcheja a ſcheđźachu ſa ſwobodu'. . Załoţeŕ Sokolſtwa, Měrochław Tyrſch, jara ćeſkoſwaſche Garibaldeho a tež pſchewza ćeſkiwjenu koſchlu Garibaldiſkich ſwobodnikow jako ſwjeđeniſki ſchat ſłowjanſkeho Sokoła.

W połoſnſchej Amerizy wojowaſche italſka legija ſa ſwobodny ſtat Montevideo pſcheđ ćeſkiwu tyranu Roſu. Italčenjo běchu ſwjetſcha wuhnaći ſ domizny, dokał běchu ſłyſli ſa ſjednoćenje-roskuſkowanego wótrneho kraja. Hiſchće hrjeđź ſchkoda lětſtotka hiſchće Italſka hiſmóżny kraj. Franzowſka a Italſka běchtej je roſdźělſkej mjeſ ſobu, runje kaž 50 lět pređy Penſka, Ruſka a Auſtriſka Połſka. W italſkich ſchulach ſo mjeno „Italſka" ſapła ani najwumniſch njeſmjeđeſche. Karlowi wjeđchoju a ſuby ſwoje tróny a tróni paſchu. Jenoź najnadobniſchi ludźo ſ italſkeho naroda ſtinak wuſłachu a ſo ſcheđachu ſa narodnym ſjednoćenjom a ſa narodnej wotwinjenjeſu. Ale ſich ſtrěł bu ſurowje paſchu. S wuſtkej mſu běchu woni ećeſki, hewak bychu jich ſatſcheli. Nětko wojowachu ſa malu juţnoamerikanſku republiku, kotraž bě ſwobodu naroda napiſała na ſwoje chorhoje.

Wjeđchor ſpěwachu Italčenjo w ſtihach ſwoji wohnju ſpěwy ſwojeje domizny. Lubowachu ſwoju potłoćowanu wótčiznu mózne a ſtyhnje. W ſ. 1848 dobywachu ſo wotſe ſo do juţneje Ameriki, ja je w Palermje wubyrił ſtrěł pſcheđźiwe tyranſtwu Bourbonam. Teđ ſo ſchpotaſche, ſo buchu Rakuſchenja wuhnaći ſ Milana a Benetkow.

To wuhnaći Italčenjo wjazy dźeje w zuſoje njewutrachu. Woni ſwoje poſłedne pjenjeſy hromadu drapachu, najachu ſwój łóđź a podachu ſo pſches morjo do domizny.

Běchu to ſaſałli pachaſjo, krucże roſſudźeni, ńiko do ſtutka ſtajiećz ſwoji młodych lět a trjeba ſ namozu ſo dobyć do ſpuſtneje domizny. Nawjeđuje tych 63 pachołow Giuſeppe Garibaldi. Khođźi w roſoređcej ćeſkiwjenej koſchli. Ći narodni prózowarjo ſu tak thđźi, ſo ani ſaplaćźićź njemóża pſchiwjeđowarja, kiž łóđź wjeđźe do pſchiſtawa w Nizzy.

*

Garibaldi ſtupi pſcheđ Korſu Alberta, ſardiniſkeho kraja, kiž je jeho ras dła „ſchkaranja k ſbóžkej" ſaſuđźił ſe ſmjerćeń. Ćeſkiwjenokoſchlaſtnu muſej je wſcho jene, kajke barby ma khorhoj, pod kotrejź wojuje. Hłowna wěc je jenoź, ſo wojuje pſcheđźiwo njepſcheđźelam Italſkeje. Korſa Albert ſo dliji. Jeho wotkhilenje pſcheđźiwo ſbóžkarjej je wſchitke dyżli ſtrach pſcheđ Rakuſchanami. Garibaldi nahromađźi ſwobodne wójſko. Podarmo, Lombardiſka ſnowa ſo ſwoje do wotrocźſtwa. Garibaldi najebaćź pſchimèr dale wojuje na ſwoju ruku, nadźija ſo, ſo ſe ſwojim pſkiłkładom ſbudźi ſbóžk zyłeho naroda. Ale ani jeničźki wobydleŕ ſo jemu njepſchiſłuſchnu. Rakuſchenjo ſhonja malu ćeſkiđźku dobrowólnikow, đaniž poſłednich 30 ćeſkiwjenokoſchlatnch njewuđźeſku do Schwizy.

Garibaldi je khory. Jeho krej ſo hori. Bóle hiſchćeje ſo hori jeho njeſćerpliwoſć. S tſjomi ſwěrnymi wopuſchći Schwizu. Puđźuje ſ jeneho krajika do druheho, wot Milana do Florenza a dale do Roma. Je to ćernojoły puć po roſkuſtowanej Italſkej.

Hakle hdyž dźe Napoleon III. w Romje wuwołaſu romſku republiku ſ namozu ſniđźeć, dowěri ſo Garibaldemu wobora města a republiki.

Horlinu Garibaldi je wſchuđźe, ſ khwatkom ſpyta ſanierobźene twjerdźiny ſaſu daćź wuporjadźeć. Zada ſej , diktatorſku polnomóc. Ale tu jemu hakle ſpoćźa, đaž je pſchepoſđźe, đaž ma město ſo hižo pſchepodaćź hobrſkej pſchemocy. „Mě"! praji Garibaldi a ſwojim towaríſchom namjetnje, ſo pſchebiehć pſches njepſcheđźelſke wójſko. „Schtóž đźe hicź ſo unnu, na toho ćakaju próza, hłód, lackoſć, a wſchitke ſtrachi wójny!" Schtyri thđźaju ſ nim ſej ſwěrza na wupad. S tutym pſchikładom ćeſkiwjenokoſchlaćźow đźe Garibaldi ſobuſtorhnyć zyłe wobyłeſtwo! Bjes wuſpěcha!

*

Saſu dyrbi Garibaldi ćekaćź ſo zuſoby. Hakle ſa ſchtyri lěta ſmě ſo ſaſu wróćźićź do domizny. Wón ſo ſkowa na Caprerje. K połnozy wot Sardiniſkeje ſo namaka tuta łupa, kiž je jeničźki wobyłkna ſ kołami.

Mjes tym bě Italſka dóſtała to, ſchtoż hiſchćeje njemóżeſche: dobreho ſtatnika. Wſchć to Cavour, hłowa italſkeho ſwobodniſkeho hibanja, kiž motwući pod kralom Viktorom Emanuelom. A Garibaldi bě ruka tuteho hibanja. W ſ. 1859 nawjeđowaſche wójſko pſcheđźiwo Rakuſchanam. To poſłiſcho nahromađźi ſtarych towaríſchow w Genuje. Seđźachu ſo w njemſkich ćkrjódach, ſo njeđeću ſnoſej ſtudźili. Dóſou powieſće wo njemćrach we Lombardiji a tu Garibaldi ſo roſſudźi, ſa khrobłe pſchiſłuſchaće, đaž do Sizilſkeje a tam roſputaćź hibanje, kotrymž ma ſo powtóćźićź Bourbonow tróń w Neapolu a hłowne kjeſtwo w Romje.

Poradźi-li ſo tuta wójnſka wuprawa, potom je ſo i ſtutk ſjednoćenja poradźił. Tyſaź ſwobodnikow z Genowje ſtowa. W nozy k 5. meji 1860 ſhromadźa ćil khrobłi dyrbomadźiwaj w pſchiſtawje, wotſadźa dwaj ſtatki, ſchtyri łótwizu. W Napoliſtim ſaſiwje male łóđź podarmo ćaka na pſcheđźmyſłaſtnej ćłowjaj, kiž maja đaćź bróńe a tſjoch ſa malu ćkrjódu khrobłakow. Garibaldi ſo ani ſ tym njeđa ſatraſchićź. Jeđźe k połu Sizilſkeje. Tyſaź hubjenje wobrońcow pſchi 800 wojakam, kiž ſu đaćź wuholowani ſ wójny. Ale wjeđnit ćeſkiwjenokoſchlaćźow ſo njeđźeli ſo prozentach. Wěra do ſwojeje mi ſ ſobu ćeſu na jenu narunacź kanonu a wójſko. Na ſamjeſtnych pobrjohach Sizilſkeje, ſwo njoja. Wobydleŕſtwo ſahoreje witа wu ſ domy poſoſtajiſcho đóńđźe k wojowanju.

Ći 1000 dyrbja po prawom jenoź njepſcheđźelſke pſcheđwójſko wróćźićź ćeſkiwjenu. Ale jich wojowanſka ſahoritoſcź je wjetſcha dyżli diſziplina. Woni nadběhuja hłowne ſjeđnoćenjeſelow a jich honja kaž jeleńe. Bitwa pola Calatafimi đźe je wot wojeſtkeho ſtejniſchća malo wuſnamna. Ale moraliſti wuſpěch bě hobrſti. Podtóćźowany lud ſo ſběha. S hromadami ſo pſchiſamſtuju rjadam Garibaldeho. W ſpoćźatku jenoź jenotliwy khođźachu we ćeſkiwjenych koſchlach. Ale ćeſkiwjene koſchle ſu poſtrach njepſcheđźelow. Garibaldi đa je ſ hromadami najchićź ſa ſwojich wojowníkow. Wſchuđźe, hđźeź tuđźi ćeſkiwjenokoſchlaćźi junaźi ſo pokaſuja, ćekaju Bourbonſcźi woſaţy. Bórſy je Garibaldi dobył zyłu Sizilſku. S 5 000 muţemi ſtupi na italſku półkupu a něſchto njeđźeł pođźiſcho ſaćźahnu do Napola, hłownjeho města wuhnatych Bourbonow. Jeđźa póđa Viktora Emanuela, italſkeho kraja. Khudy, kaſtiź bě pſchiſchoł, wróćźi ſo Garibaldi na ſwoju koſazu kupu.

Hospodarski rozhlad

Ssobotu 11. junija 1932:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,208	100 pólſk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	15,455	100 čěſkoſł. krónow	12,465
100 ſwaje. frankow	82,30	100 franc. frankow	16,60

Burſy wčera po ſłabym ſpoćźatku ſaſo wožiwichu, tola kursy ſo jenoź ſmałnje poſběhnychu, burſy ćeſnja teź naſche njeſtajne politiſke poměry, ćehđała běchu teź kursy rentow ſłóćźene.

*

Produktowe wiki pſchinjeſechu wčera dalſche ſwađowanje žitnych płaćźiznow. Ssywy ſteja rjane, politiſke poměry ſu tak faſchmjatane, ſo nichtóń njewěź ſchto jutrſchi đźeń pſchinjeſe, tehđała mlyny jenoź najtuńſniſche kupuja. Pſchećźa wčera na Barlinſkich wikach ſamu płaćźizny njeſapiſa, roźka popuſchći 5 pj., naſypniſki jećźmjeń 15 pj. a wowſ 10 pj. Na Drjećźańſkich wikach popuſchćeźichu pła ćźiny pornjo wótđźeli pſchećźa 30 pj., roźka 15 pj., naſypniſki jećźmjeń 15 pj. Jenoź wowſ đźerćźeſche dotalnu płaćźiznu.

Zjentnar płaćźeiſche wčera w Barlinje:

pſchećźany —, (13,20—13,30 hr.), roźki 9,50—9.60 hr. (9,75—9,85 hr.), jećźmjenja naſtćźnjeſho —, (9,30 hać 9,65 hr.), naſypniſkeho 8,35—8,65 hr. (8,75 hr. hać 9,10 hr.), wowſa 7,85—8,05 hr. (8,10 hać 8,25 hr.),

w termińowym wikowanju:

pſchećźany:
ſa mejn: —, (13,05 hr.),
ſa julij: 13,07½—13,02½ hr. (13,55—13,50 hr.),
ſa ſeptember: 11,55—11,50 hr. (11,67½ hać 11,65 hr.),
ſa oktober: 11,60 hr. (11,72½ hr.),
ſa dežember: 11,77½ hr. (11,90 hr.),

roźki:
ſa julij: 9,30 hr. (9,36¼ hr.),
ſa ſeptember: 9,11¼—9,06¼ hr. (9,18¾ hr. hać 9,16¼ hriwnow),
ſa oktober: 9,18¾—9,15 hr.,
ſa dežember: 9,28¾—9,26¼ hr.,

wowſa:
ſa mejn: —, (8,73¾—8,72½ hr.),
ſa julij: 9,27½—9,20 hr. (8,75 —8,70 hr.),

w Drježđźanach:

pſchećźany 12,45—12,70 hr. (12,85—13,10 hr.), roźki 10—10,25 hr. (10,25—10,50 hr.), jećźmjenja naſtćźni —, (9,50—10,20 hr.), jećźmjeń naſypniſki 8,50 hr. hać 9,10 hr. (8,75 –9,25 hr.), wowſa 7,80 hać 8,20 hr. (7,90—8,20 hr.),

Wiki w Halſchtrowje.

Pſchećźa 12,50—13 hr. (12,50—13 hr.), roźka 10,25 hać 10,50 hr. (10,25—10,50 hr.), jećźmjenja naſtćźnjeſho —, (9,30—9,50 hr.), naſypniſkeho —, (8,30—8,50 hr.) wowſa 7,80—8 hr. (7,80—8 hr.), běrny zentnar 2 hać 2,50 hr. (2—2,50 hr.), běrny po puńcźe 3—4 pj., ſyno 2—2,20 hr., ſłoma k ſaſtanju 1,50—1,80 hr., ſłótna 1,80—2 hr.

Butra 60—70 pj., jeja 6—7 pj.

Proſźata 7—14 hr., běłaſi 20—30 hr., ſuſy młođe (4—5 hr.).

W naćźinowéj Serbſkeje Ludoweje Banki

ſo nam pliće, ſo wjeđnitwo njepſchiſtajeja ſo próźnje, ſchtóđowanſki ſwojich ſapołoćźerjow a wěrićźelkow po możnoſći ſamjeſnowaćź. Wjeđnitwo đoſtanu teđy đwě pſchipóſłanu reweŕ, ſ próſtwu, jón podpiſaćź a hnyđom wróćźićź. To je kročel, kotraž móże wſchěch ſapołoćźerjow a wěrićźelkow banki pſcheđ pſchewalkimi ſchkóđowaćźkami wobarnowaćź. Schtóž tutón reweŕ podpiſa, žane ſe ſwojich prawow ſ rukow njeđa, ale ſhromađne poſtupowanje ſpěchuje.

Płaćźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wolljowe ſymjo po tunu abo 1000 kg, nowak 100 kg

Płaćźizny po złotej hriwnje

	10. 6.	9. 6.		10. 6.	9. 6.
Pšenica	245-257	24?-257	bunv	15,0-17,0	15,0-17,0
roźka	190-192	191-193	woka	15,0-18,0	16, -18,0
jećźmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	13,0-14,0	10,0-11,0
jećźmjeń	167-173	17?-178	žołte łupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
wowſ	157-161	159-163	koradella	—	—
kukurica	—	—	rapa, wowſk	—	—
pšeńć. muka	31,2-35,0	31,5-35,2	lany wowſk	10,3-10,4	10,3-10,4
rźana muka	25,6-27,4	25,6-27,6	ſuch.truhanć	8,70	8,70
pś. wotruby	10,5 11,0	10,5-11,0	běrnj. kruški	—	—
rźane „	9,8-10,8	9,8-10,8	ſyno, 60 kg	1,45-1,6?	1,45-1,65
rapa	—	—	rźana ſłoma	1,25-1,45	1,25-1,45
hróch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,(	pšeńć. „	1,05-1,20	1,05-1,20
lane ſymjo	—	—	wowſna „	1,05-1,30	1,05-1,30
pjeluški	16,0-18,(	16,0-18 (	jećźna „	1,05-1,2	1,05-1,20

Drježđźanska burza (10. 6.)

Pšenica 76 kg	249-254	běrnjace kruški	18,00-18,25
roźka, 74 kg	200-205	pšeńć. wotruby	10,00-10,40
nałětni jećźmjeń	—	rźane wotruby	10,60-12,00
nazymsk. jećźmjeń	—	pšeńćna muka	44,25 46,25
wowſ	156-164	rźana muka	30,00-31,00
čerwjeny đźećel	—	woka	23,00-24,00
raps	—	pjeluški	21,00-23,00
kukurica (Mais)	—	hróch	25,00-27,00
ſuche truh.	8,80 9,(0	cokrowe truh.	10,00-10,30

Płaćźizny rźeznego ſkotu na Barlinskich ſkótnych wikach.

10. junija 1932 Płaćźizny po centn. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje

Woły: 249.

Połnomjane, wukormjene, najwjetſeje rźeneje hódnoſće hać do 8 lět	39
Młođe mjaſne, njewukormjene, ſtarſe wukormjene	36—38
Mjenje wukormjene młođe, derje pićowane ſtarſe	33—35
Mjenje pićowane wšěch ſtarobow	28—31

Byki: 968.

Połnomjaſne, wurośćene, najwjetſeje rźeneje hódnoſće	29—31
Połnomjaſna, młođſe	27—29
Mjenje wukormjene młođe a derje pićowane ſtarſe	24—26
Špatne	23—24

Jałowje a kruwy: 1264.

Połnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſeje rźeneje hódnoſće	27 - 30
Połnomjaſne, wukormjene jałowy najwjetſeje rźeneje hódnoſće hać do 7 lět	23 -26
Starſe wukormjene kruwy a derje wuwite młođe kruwy a jałowy	18 – 22
Derje pićowane kruwy a mjenje pićowane jałowy	13 –16
Mjenje a špatnje pićowane	—

Ćelata: 1762

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	36 - 45
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	26 - 38
Špatne (4.)	18 – 25

Wowcy: 1766.

Młođe a ſtarše wukormjene (1. družina	40—41
Starše wukormjene (2.)	37—39
Mjenje wukormjene (Märzſchafe) (3.	33—36

Swinje: 10398.

Połnomjaſne, wosebitych raſow a jich kśiżenjow, hać do 1½ lět ſtare	37—38
Wukormjene	36—37
Mjaſne	34—35
Špatne	31—32
Rancy a kundrowy	23—25

Drobnowikowanske płaćźizny w Budyšinje

11. junija 1932 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćźizny ſo po złotej hriwnje zrozymja

Twora		najniźſ. płaćźizny hr	najwyš. płaćźizny hr
Howjaze mjaſo z koſćemi	1 kg	1,20	1,80
Ćelace mjaſo	1 „	1,40	1,80
Skopjace mjaſo	1 „	1,80	2,00
Swinjace mjaſo	1 „	1,40	1,80
Tukrajny swinjacy ſmałc	1 „	1,60	1,80
Pšeńćna muka	1 „	0,50	0,64
Rźana muka	1 „	0,40	0,44
Khlěb	1 „	0,27½	0,32¼
Jěđźne běrny	1 „	0,08	0,09
Rajs	1 „	0,32	1,00
Hróch	1 „	0,40	0,90
Soki	1 „	0,40	1,00
Amerik. swinjacy ſmałc	1 „	0,90	1,00
Sašeny połć	1 „	1,40	1,60
Dobre mloko	1 lit.	0,22	0,24
Jěđźna butra	1 kg	2,40	2,80
Jeja	1 štuka	0,06	0,07
Jěđźne buny	1 kg	0,40	0,80
Cokor drobny	1 „	0,76	0,80
Petrolej	1 „	—	0,43
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 otr	—	1 90
Brunicowe briketty	1 „	—	1,15

Wićne płaćźizny w Budyšinje.

11. junija 1932

Wšě płaćźizny ſo po złotej hriwnje zrozymja

Najlěpše twory ſo hišće wyšše płaća.

Předmjet		najniźša płaćźizna	najwyšša płaćźizna
Pšeńca,	50 kilo	12.00	12.30
Roźka	50 „	9.50	9.75
Jećźmjeń	50 „	8.75	9.00
„ nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7.25	7.50
„ nowy	50 „	—	—
Běrny (we wulkowikowanju) (Wuwożna twora dróžša)	50 „	1.80	2.00
Syno	50 „	2.00	2.30
Słoma z maš. młóć. pras.	50 „	1.40	1.60
„ „ „ k zasł.	50 „	1.80	2.00
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńćna muka 60%	50 „	—	20.00
Rźana muka 70%	50 „	—	15.25
Pšeńćne wotruby	50 „	—	6.25
Rźane wotruby	50 „	—	6.25
Butra	1 „	2.40	2.60
Jeja	1 štk.	0.06	0.07
Husatka	1 štk.	4.00	5.00
Prosata 893 štuk	1 štk	7.00	15.00

Prosanc wiki běchu trochu žiwe.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dučmaš Budyšinje. — Za nawołtki: G. Janak w Budyšinje.

[illegible] wo poczełanje swojeho wuswobodźerja kaž [illegible] S cełowanj untonaj a próduje mjerjenju wě [illegible] ...ost sjewočenje Italije. Mjenuja jeho „człowjeka [illegible] ...ej wutroby." A tak rěka wjedniki swobodnikow. [illegible] pichijina ani pjenjes, ani rjadow „Moja luba bu[illegible] ...howa". Garibaldi bě jenoh jednel ſ wótrjadej, [illegible] ...ewjej luboscju k wótrazmu krajej.

Garibaldi steji na wjerschich swojeje hlowy. Jenoh za jenum hischcze žiwi: wotstronicź poslednji sadźawk sjemočenja: swětne kujestwo banka. Kaž pischu, jypta to na swoju ruku. Ale njesmaje falschnjatow pucźe diplomatow. Italika dyrbi dźiwaś na Francowstwu, dyrbi dźiwaś na protest Napoleona, kiž chce jakhowaś zurkwinoti stat. Garibalcejo jeho hamtni krajeniu kajmu, ale dokelž lubo so roshori, hmě stónczuje sahu so wróćiś na swoju kojazu kupu. Zyle wójnske łódstwo jeho nětko wobstražuje.

*

Narodny rjek a swobodnik Garibaldi ńdźi Napoleona ſ zdźi wutrobu.

Hdyž so w l. 1870 swjese trón pośledujcho francozskeho kěsora, wobroći swoju zylu sympatiju młodej francowskej republiku, kiž so porodźi pod bajonetami nimskeho wójska. Schódźiwy Garibaldi ſa boji, so Nimcy francowskeho kěsora sahu na trón hdźa. To nicźimž bjeź Napoleon ma ſo knježiś. Garibaldi francowskej republiku swoju ſlužbu poskiči. Wićiwy schódźiwy so we wojn wjse na 1dź. Se swojimi ſamkunymi pjenjesami sapłaći i khwatkom nahromadźene swobodne wójsko, wujie hromadze ſ wójskom Bourbakeho pschećiwo Nimcam.

Garibaldi wěsto francowsku poražku wotwobroćiś njemóžesche. Sa cźas pschimjerja wola jeho do francowskeho sejma. Ale druhi sapósłanjo hu pschećiwno njemu, tak so skónczuje sahu Francowsku wopuschćeś.

*

Schódźiwy Garibaldi cźerpi pod khorosću a starobu. S cźicha poslednich 12 lět swojeho žiwjenja pschebywa na swojej kosazi kuje.

Tragika w žiwjenju swobodnika Garibaldeho je tragika kóždeho jenotliwca, kiž njewidźi swět wokolo sebje, ale kiž ma psched wóczomaj jenoh swój sanér a wotmór. Garibaldi widźeschе jenoh Italiku. A wón mějesche wuspěch, domiž próźowanja statnika Cavoura a krala ſo sjenoćachu ſ jeho próźowanjemi. Garibaldi njewidźeschе kónc, kiž jeho nastschesche. A njemócze wuspěcha, hdyž chapschе ham jako jenotliwc postajiś wobud a smér swětowych podawkow.

Wěsche to tragika wojaka, kiž chce wschě praschenja, też w politiku, rozrisaś jenoh ſ bajonetom.

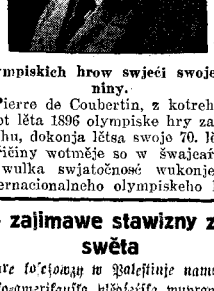

Założeŕ olympiskich hrow swjeći swoje 70. narodniny.

Baron Pierre de Coubertin, z kotrehož próćowanjom so wot lěta 1896 olympiske hry zaso do žiwjenja zbudźichu, dokonja lětsa swoje 70. lěto žiwjenja. Z tuteje příčiny wotměje so w šwajcarskim měsće Lausanne wulka swjatočnosć wukonjeńskeho wubjerka internacionalneho olympiskeho komiteja.

Krótko zajimawe stawizny z cyłeho swěta

Stare kołcźowzy w Palestinje namakali.

Jendźelsko-amerikanska hłódźenska wuprawa je, po powěsćach jendźelskich nowin, w Palestinje tři kołcźowzy namakała, kotrež su zyle podobne na kołcźowz tak mjenowaneho człowjeka ſ doliny Neandera. Amerikanſki wučeny je ſo wuprajił, so pschedstaja namakanka wulke wutłódźenje. Starobu kołcźowzow wobliczichu ſe 75 000 létami.

Najmłódschi hłowny redaktor.

Vito Mussolini, ſyn zemrěteho Arnalda Mussolini a bratrowz italskeho ministerskeho prezidenta, je hłowne redaktorstwo knježerstwowje stronineje nowiny „Popolo d' Italia" pschewzał. Vito Mussolini njeje hischcze zyle dwaceći lět. Wón hudźe drje najmłódschi hłowny redaktor swěta.

Wjetsche wopory hač pschećiwo Napoleonej.

W swojej rěći psched „Kongresom k spěchowanju narodneje wěstoće" rjekny jendźelski minister smutkownych naležnosćow, so njewěstosć na drohach w Jendźelskej lěto wot lěta postupuje. 1931/32 běschе wo 20 procentow wjac smjertnych smjerbožnjow zapisowaś hač kelko pschedy. Licźba człowjekow, kotříž su ſo w poslednich lětach ſ woporom nowocźasneho wobkhadnistwa stałe, je wjetscha hač wopory jendźelskich wójskow w napoleonskich wójnach.

3 tśistotki žadosche zebi kniha.

Francowska akademija wědomosćow je njedawno wudała „Wulku gramatiku francózskeju". Ke tutemu dźełu je dźesaś generazijow wučenych pschinoschowałe. Kardinał Richelieu je kła 1636 akademiji ke temu nadawk dał. Njedźiwajo na wójny a revolucije su wučeni tuto kniźne dźełko ſ pschinoschkami spěchowali. Sa 3 tśistotki bu kniha nětko skónczuje hotowa.

Rěć we wobrazach na dwórnuschczach.

Mjezynarodne żelezniske sjednoćenstwo (Sjednoćenstwo wschěch żelezniskich farjadnistwow europiskich krajow) je namjetnyło, so mjezynarodnu żelezniske rěć we wobrazach sowjesć. Najwažniske napismo pschi wobrazach rozsudźi. Tak chcedźa wokniješka, hdyž so jesu tiješći pschibawaju, ſ hobrimi jesunemi, cźakanje ſe na fichi nałożeni a widliczkami, wutrohy ſ wotewrjenymi wrotami a hrowom sa słubjene wózy ſ pschedsćihnikami a tśimi wosnamjenjenicźi. j.

Lubiński wokreisny wub'erk

Pódźelu wotnje wokrjesny wubjerk Lubińskeho hamtskeho hejtmanstwa swoje posedźenje. Hamtski hejtman dr. ſ Burgsdorff poda najprjedy wo dźełowych poměrach we wokrjesu rozprawu. Podpjerm nicźahłuźerjow dóstawasche we haprleji 3040, we meji 3219, kitšowu podpjerm w haprleji 3763, w meji 3643, ſpomóžeńskich podpjerm w haprleji 4273, w meji 4330.

Finansny wokrjesny wustaw dale njepschihódne. Pod nuzu stonace gmejny pschejo wjazy wokrjesneho dawka dołżne wosmnaju. Kóna meje wucźinjenske sastaty dawk hižom 289 000 hriwnow. Wokrjesny swjazk pał pschi wschěm srosumjenju nuzy njemóže dawk nikak gmejnam spuschcześ. Też źrědki wot nuzneho stata hu hłabsche a hłabsche bźate.

Finansny wubjerk je wuradźował wo wokrjesnym hospodarskim planie. Tola hamtski hejtman njemóžesche hischcze połny wobraz wo nim podaś, dokelž hischcze njeje wěste, kelko pjenjes nimohi stat a sakski kraj wokrjesej wschelakorakaja. Hesło ma też dale rěkaś: Lutowaś! Wokrjesny ſejm, kiž ſo 25. junija seidźe, wo hospodarskim planie dowuradźi a wobsamknje.

W Sakskej baćony přiběraju!

Baćony su w poslednich khłóźekatkach w krjesnej Europje žałostnje wotběrale, schtož ſo wosebće też we Sakskej pokazałosche. Pschecźiwo domiscźiskeje pschirody hižo ſ wulkimi starośćemi do pschichoda hladachu, dojo ſo, so baćon tu pola nas po nicźim ſo zyle ſłubi. A wopraudźe, w nawjeśornej Sakskej je ſo baćonu też hižo dopołnje ſłubił a też w narańschej Sakskej, w naschej Łužicy, licźba baćonow ſ łóžonym létom ſo pomjeńschi. W l. 1916 tu pischesche hnězdźelske 18 porow a w l. 1928 bě tu jenoh pischesche 13 porow. Tak ſo hižo bojachmy, so też tu we Łužicy baćon po nicźim wotmeje. W l. 1929 wschak licźba wobhadźenych baćonjazych hnězdow sahu na 16 ſiwi a w l. 1930 bě jich hamo 19, wotaftim hischcze wjazy hač w l. 1916. W l. 1931 drje je ſo licźba baćonow sahu krochu pomjeńschiła, tola je ſo létsa sahu idźeliło, so je sahu wjazy baćonjazych hnězdow wobhadźenych. Baćony su ſo na wschelakich městnach sahu jahdźiłe. Tuchwilu licźa wschě wobhadźene baćonjazy hnězda a wo wuńdźu chcemy tu podaś rosprawu. Njeznajemy dokładnje pschicźiny wotběranja baćonow, tak też njemóžemy jich wuwjertnjeś pschichowanje baćonow. Baćony niz jenoh we Sakskej, ale też w zulej sjednośanej Europje w poslednich létach sahu postujeja.

Wěriš mi to?

Mam pschećelca —, pschinjimajcy-li ſ njemu a chcech sebi nješchto wot njeho požcźiś, wuczehnje won tośtu mórchinczku ſ ławy a wopraschа ſo ſ natpischeckuschim wobliczkom: „Kelko sebi pschejesch, mój luby?"

*

Jena stara knjeni ſ mojeho pschećelstwa jěduje pschez měru rady se żelezninu. „Ludźo hu wschitcy tak jara sowórliwi", wona rjekny, „stajnje poskoča na dobo tśi abo schtyrjo a posłuźa mi mjenu ſ kofejom, hdyž [illegible] ...sahnyju."

*

Snaju wobhospodarja tśi, kotryž je sadnikow, pschihahacź, so ma najlepschich cźłowjekow jenoh za podrukowkow.

*

Na Hoschcźu hašy profesichtej njedawno anlowej dusy hromadze. Schojeraj wulepschichej kóńmy ſ swojeho wozu, sceźekschtaj hobi cźapay, tschajschichej sebi ruzy a hnedźeschtaj potom jenomyślnje nastatu schkodu. Pschi tutym fražerju njeje žadyn cźłowjek na dróhi pospałał.

*

Snaju na wsy pjekarju, w kotrejž njeje hischcze žadyn prosćeŕ pobył.

*

Njedawno rozsućkowachu ſo w jenej korcźmje schtyrjo kujesojo ſi hodźiny dołho wo politiku. Hdyž ſo skónczuje dźełichu, mypłeschе sebi kóżny wo druhim: Sakkerjante, mudra hłójeźka to, tónke Tatatat. Cźłowjek dyrbjał sebi psched nim klobuk scźinowaś . . .

*

Mam ſinaužny haut, ſ kotrymž njemócźach hižo lěta dołho žanehо mjerjanja, a żonu, kotraž stajnje mjeri . . .

ł.

Samomocźarśtwo létarki ze swětowymi rekordami.

Létarka Lena Bernsteinec je so w lěće 1906 we Lipsku narodźiła. Wona wotpołoži 1926 swoje létarske pruhowanje a lěto pozdźišo wobsta pruhowanje jako wobkhadna létarka. Pozdźišo da so wona we Francowskej naturalizowaś a přija francowske stacźanstwo. Wona dźerżeše swětowy rekord w lětanju w dołhich cźarach a we trajnym lětanju z lohkimi létadłami. Kaž francowska Havaska powěsćenja zdźěli, běše so Lena Bernsteinec w Biskrje we Alžirskej před někotrymi dnjemi zhubiła. Nětko su jeje cźełu namakali blizko puća, kiž na Biskraske létanišćo wjedźe. Wona je sebi sama žiwjenjo wzała.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Po § 30 wukasa wo wobkhadźe je hamotkhodami je 10. 5. 1932 ſo

1. puć ſ Hrubocźic do Budyschina, kiž ſo Budyšich a Hrubocźanskich honach wjedźe, wot Hrubocźic hač do Thrombergskeje dróhi wubłuschi, ſa wobkhad ſa hamotkhodami wyschе 5,5 t zhromadnej wahi a
2. puć na Budyšich, Hrubocźanskich a Hornjokinjanskich honach, wot tam hažeš ſo wot Hrubocźanskeho Budyšeho puća wotwiše, hač tam, hdźež ſo na statym dróhu na Hornjokinjanskich honach skónczuje, ſa wobkhad ſe hamotkhodami wschejeje druzyny zawrěje.

W Budyschinje, 8. junija 1932.

Hamtske hejtmanstwo, měšćanska rada.

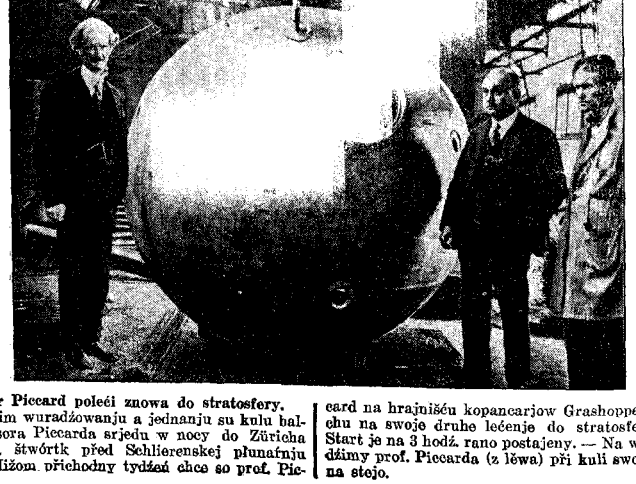

Profesor Piccard poleći znowa do stratosfery.

Po dołhim wuradźowanju a jednanju su kulu ballona profesora Piccarda srjedu w nocy do Züricha přiwjezli a stwórtk před Schlierenskej płunafnju położili. Hižom přichodny tydźeń chce so prof. Piccard na hrajnišću kopancarjow Grashoppers w Züricha na swoje druhe lećenje do stratosfery puścić. Start je na 3 hodź. rano postajeny. — Na wobrazu widźimy prof. Piccarda (z lěwa) při kuli swojeho ballona stejo.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišć Smoljerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšceny přećiwo sćěhwakam čełneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent jnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi jnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tutele banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 136 — **Budyšin — Pónđelu, 13. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Zastupnicy połodnišich němskich krajow pola Hindenburga

Němski president je njedźelu w pichitownosći němskeho kanclera ſ Papena bayerskeho ministerskeho presidenta dr. **Held**a, württembergskeho statneho presidenta dr. **Bolz**a a badenskeho statneho presidenta dr. **Schmidt**a ſa dokładne rozprajenje politiskeho połoženja pśihijał. Rozprajenje **pomêra němskeho stata ke krajam** wopśihśejsche, finanzne wuměnjenje, hospodarsku politiku a rjad jnuskowno-politiskich praśenjow.

Rozrěčenje je 1¼ hodźiny trało a ſo w měrnych, pśihećelnych formach wotmětło. Němski president je ſo dokładnje wo staroscach połodnjoněmitskich ministerskich presidentow wuprajił. Dorasnje je na to pokazał, ſo budźa ſo wśěm naprawy, kotrež budźe němske knježerstwo cźinić, w njesach němskeje wusławy dźerżeć, a to wośebje też ſa **praśenje němskeho ludowneho kommisara pławi**. Prawa krajow ſo na žane waśnje njeſranja. Tele nowe knježerstwo njeſmě wot prawizy wotwiźne być, hyrnjež ſo wona ſ nowowólbami w němskim ſejmje mózne ſebjlimła.

W tymle pośedźenju je němski kanzler potwjerdźił, ſo ſo **nazionalne wudyrne wotdźelenje** na žane waśnje **ljeſ wuměnjenja** sośo njedowola, a ſo dohlad, kotryž ſebi němske jnutskowne ministerstwo dowoliło, njebudźe jenoż formalne, ale jara woprawdźite.

Bayerski ministerski president rosprajenje na **hospodarśke praśenje** dowjedźe a pśihi tym wuſi saſtupowaćerjow ſo móže ſo ſwěra k Němſkej najbóle we wśich dźělach němſkeho wobydlerſtwa pośylnić, hdyž ſo prózuja wobydlerſtwom hospodarśke połoženje połóſić.

Wuradźenje němskeho knježerstwa z ministerskimi presidentami krajow

Dwajnjowe wuradźenja, kotrež ſu ſo kónc ſaùdźeneho tydźenja mjes němskim knježerſtwom a ministerskimi presidentami krajow a njedźelu mjes němſtim presidentom a saſtupnikow połodnišeje Němſkeje wotmětle, ſu drje wśelatke njewěſtoſcaje rośaſnile. Tola njemóže ſo rjec, ſo ſu ſo tele rosprajenja ſ połnej spokojnoſcźu we wśich dźypkach stónźiśe. Pódła Oldenburga ſo wśěch kraje ſe ſwojimi ministerskimi presidentami saſtupowachu. Se ſakſkeho knježerſtwa běchu pódła ministerſkeho presidenta Schieća też jnutskowny minister Richter, finanzny minister Hedrich, dale ministerialny direktor dr. Schettler pśihitonni.

Němſke knježerſtwo je ſobotu wo němſkim hospodarſkim planje **a wo wotmyślenych nuſowych wukasach** ſ ſawěſcenju finanzow němſkeho ſtata, krajow a gmejnow a ſa wuſkowanje ſozialneho ſawěſcenja rosprawu podało. Němſki finanzny minister a němſki dźělowy minister knježerſtwowe wotmyślenja rośaſnichtaj. K tomu ſo dokładne rosprajenje pśihſaſkny. Saſkſi ministerſki president **Schieck** praji, ſo hišće němſki lud doſć njeſutnje. Kraje wśicho ſpytaju, ſo bychu ſo ſ koła njedoſtatkow wudobyle: ſ nowych dawkow — pośłabnjenje kupowazeje mozy — powjetſchenje liźby njeſaſłužerjow — pomeńſchenje dawkowneho wunoſchka.

Pśichinoſchowa winowatoſcź ſaſtojnikow ſa pomoz dźełonjemjerjow njeje nicźo druheho hač **nowe ſkrôcźenje mſdy**, a ſo tohodla ſe ſłubjenjom, saſtojnikam datym, njeſnjeſe. Wono saſtojnikow wośebje cźeźko potrjechi, dokelž je ſo jich njeſa ſe ſniženjom mſdowego rjada hižo nje mſdy němſkoſtatnych saſtojnikow ſtóźeźka.

Němſka **pomoz ſa ſpomożenjowych njeſaſłužerjow** dyrbi ſo bóle dyźli dotal k tym měſtnam dawacź, hdyž je nuſa najwjetſcha. Nowe **ſniženje ſadźbow ſpomożenſkich njeſaſłužerjow** ſo ſa Saſku po hižo njedawnym ſkrôcźenju ſadźbow **njehodźi pśichwjeſcź**.

Saſkſi ministerſki president ſ dorasnym pokojanjom ſłóncźi, ſo bychu ſo nowe wulke cźeźe, kotrež dyrbi wobydlerſtwo nětkole po planach němſkeho knježerſtwa pśichwaſacź, lóže ſniježe, hdy by němſki lud mohł ſamêr ſwoje hospodarſkeje a politiſkeje ſwobody w pśichiſtliwej bliſkoſći widźał.

Němskosejmski zapósłanc so zranił

We Wupperinym dole pola Essena je ſaùdźenc nóż wośpjet k pukanu a cźeleńſy mjes nazionalnymi ſozialiſtami a kommunistami dochło. Pśichi nich ſu ſchtyri wośoby, mjes nimi nazionalneho ſozialiſtiſkeho němſkoſejmſkeho ſapósłanca Sollera, ſranili.

Rěč němskeho kanclera

W ſobotniſchej ſhromadźiſnje němſkeje ratařſkeje rady ſe je němſki kanzler ſ Papen rěcź měł, w kotrejž je mjes druhim praji:

W jenej ſ najroſsćuduijſchich hodźinow powójnſkeho cźaſa je mje knjes němſki president do ſaſtojnſtwa powołał, a wažnoſcź na to kładu, ſ dowołom rjec, ſo nowe knježerſtwo njeje na žane politiſke ſwony ſwjaſane, a ſo ſo ſtat, wſo we wobłahu němſkeje wuſtawy, ſaſtadnje po nowym puću powjedźe. Njeſłyſchane duchowne a materialne połoženje němſkeho ľuda žada, ſo by ſo knježerſtwo ſ putowm myślenja a wuczbow politiſkich ſtronow wuſwobodźiło. Wowo žada, ſo bychu wſchě mozy ſa ſnowanarodźenje Němſkeje ſajſchimale.

Powſchitkowne połoženje, kotrež je nowe knježerſtwo namakało, je we wſchich ſtronach ſadwělne. To je, na to wuraſnje pokaſnju, niż wina Brüningowcho knježerſtwa, kotrež je ſo prózowało, jaſnu bilanźu naſtajiź. Priwatne hospodarſtwo, njech je kajkeźkuli, je tak porjeźene, ſo ſo to ani ſdała njehodźi ſpśihnjeć. Wobnowjenje hospodarſkeho, finanzneho a niż napoſledk politiſkeho porjada, wot nowcho knježerſtwa žada, ſo ſo kuždym ſe ſoliadnymi praſchenjemi ſałêra, kotrychž rośrišanje wſchěm ľudowym worſchtam zdałom cźeźke wobžobniſke wopory, wſadawanja a tradanja natkadźe.

Tele wopory njehodźa ſo ſaſtupować, jeli ſo ſo njeporadźi, w němſkim ľudu błyskacu nimo měry wulka pózejiwa móz ſjawnje na wulki ſhromadny ſamêr ſwje'eź, njemuſiju na ſobodobyteje ſmutskowneje a ſwonkowneje ſwobody a na žiwjenjowu mózoſcź ľuda a kraja.

Wo ſwojich ſozialnych winowatoſcźach ma knježerſtwo nahlad, ſo je ſo ſakomdźilo, natwarjenje cźeźkeje ſtatneje ſawěſcźaceje ſchkita w jeho wobłahu hospodarſkich mózoſcźow ſłožiź, kotrež tak wokhudnjeny a hospodarſky padajeny kraj hiſchcźe ma.

Wěſcźe ma ſtat dla wulkoſcźe wobłaha nuſy naſchcho ľuda jaſne winowatoſcźe k ſozialnej pomozy, a knježerſtwo budźe jako ſwoju najwoſobnišchu a najſtrowniſchu winowatoſcź wobhladować, na to ſo počahowaje pśihſaſwjenja nuſu cźerpjazym ľudowym towaršſchom też pśches tule kriſu ſakhowaćej. Dale pak wonu najlêpſchi puć ſozialneho ſpomożenja w próżowanju widźi, wſcho to cźiniś, ſo bychu ſo ſ organiſkim pśichwaćerjenjom hospodarſtwa ſmjeli kapitaliſtiſkeho ſyſtema wotſtronile a ſo ľudowym towaršſchom dźelo a khlêb wobſtarałoſ.

S němſkej ratařſkej radu ſmy ſjena w měnjenju, ſo je ſtrowe ratařſtwo a lubosć k połu ſ wuměnjenjom niż jenoż materialneho žiwjenja, ale też hiſchcźe bóle duchowneho wobnowjenja kraja.

Zakładne prawidła pśichodneje ratařskeje politiki

W ſhromadźiſnje němſkeje ratařſkeje rady, kotraž je ſobotu ſwoje 60 lêtne wobſtaćze w Barlinje wośwjeźiła, je němſki minister ſa ſeźiwjenje a ratařſtwo **ſwobodny knjes ſ Braun** ſakładne prawidła **pśichodneje** ratařſkeje politiki němſkeho knježerſtwa roskładował.

W ſawodźe praji, ſo wſchě ſobuſtawy němſkeho ſabinetta ſ nim hromadźe jenake ſtejiſchcźo k němſkemu hospodarſtwu ſaſtupuja.

Ruſa w ratařſtwje, minister praji, je powſchitkowna. Po nowiſchim pśicherytanju kreditneho wuſtawa rentiſkeje banki wo ſadołženju je wjazy dźeli 12 milijonow jutrow ratařſky wužitnych leźomnoſcźow ſ wjazy dźeli 100 procentami jenotliwje hódnoſcźe ſadołženych. Wot dweju lêt ſo wobleźźuje, ſo we wjeſcźornej Němſkej, hdźež maju burſky kableriju pśichwahu, ſadołženje ruſcźiſko pśichibera, hač w raniſchej Němſkej. Po wupokaſkach kuſtniſwjedniſtwa němſkeje ratařſkeje rady je jenoż hiſchcźe ſtoſcźinje wſchěch ratařſkich hospodarſtwow móžno, dań ſ cźiſtych wunoſchkow ſapłaćeź.

Rožne ſa pśichiźiny ſchkodowazeho hospodarſtwa we zyłym powójnſkim cźaſu je njeporêra mjes wudawkami ſa dźelo a płaćiſnami. Płaćiſny ſu drje ſo poſlednje lêta troſchku połêpſchile, tola wone teź w nětcźiſchej wulkoſći ratařſtwo ſahubjeja. Ratařſka politika dyrbi ſo próżowaćź, ſo by tule njeporêru mjes dźelom a płaćiſnami worſtronika. Na wikach ſa ratařſke wuſpody ſo wſchudźe wothudnjenje naſchcho wobydlerſtwa pokaſuje. Dla wośłabnjenja kupowańſkeje mozy je ſo pśichetrjebanje pśicheſiy ſnajniſcheho wo 10 proz., mloka wo 10 proz., pola butry wo 5 proz., pola zokora wo 19—18 proz., pola pśiwa wo 40 proz. a pola palenza wo 75 procentow ſniſcheho. Pola mjeſa je ſo wrócźobicźu pśichetrjebanja jenoż ſ niſtimi płaćiſnami wobaralo. Tak je praſchenje dźełonjemjerjow teź we wulkej mêrje praſchenje wotbywanja ratařſkich wupłodow.

Centrumska zhromadźizna w Drježdźanach

We hłownej ſhromadźiſnje Drježdźańſkeje ſkupiny zentrumſkeje ſtrony je knježerſtwowy rodźejeź **dr. Fliigler** w Barlinje, priedawſchi pśichedźowa ſaſkeje zentrumſkeje ſtrony, wo politiſkim połoženju rěcźał. Rozprawjeſche wo połedźenju pśichedźſtwa zentrumſkeje němſkoſtatneje ſtrony a wo jejnym pśichitowanju ſ wółbnemu wojowanju.

W roſrěčenju ſo też měſcźańſki ſaſtupnik **Müller** ſłowa jimaſche. **Brüningowe ſaſtadźaze plany nimaju ſe bolſchewiſiſkom nicźo cźiniś**, kaž ſu to němſkemu presidentej narěcźeli. Němſki kommiſar ſa raúſchu Němſku, minister **Schlange-Schöningiſi**, kotryž dźe ma ſwoje wolke knjeze kubło, je němſkemu presidentej pśiſonnje roſſaſnił, ſo ſo wo wuſwobodźenju knježich kubłow njemóže rěcźeź. Jenoż tajke kubła ſu ſo dyrbjałe na pśechadźowanje pśechedawacź, kotrež ſo pśichi naſlêpſchej woli dla pśechedźenja njehodźa dźeſ dźerżeć.

Na kónzu je ſhromadźiſna jenohłośnje wobſamknjenje pśichijała, w kotrymž ſo wobſwarnje, ſo je ſo němſki kanzler Brüning ſe ſwojeho ſtutka ſmutskowno-politiſkeho wuſtrowjenja a ſwonkowno-politiſkeho wukhowanja Němſkeje **w njeprawym cźaſu wotwołał**. We wulkeſ ſtaroſći, hač budźe ſo tale politika w pśichichodze prawje wodźiź, zentrumſka ſtrona njeſyroſrišanje, kotreź Papenowy kabinett twori, wotpokaſuje.

Dawk na wobrot sele

Wobſamknjenja, kotreź je němſki kabinett poſlednje dny pśichijał, dyrbja ſo pśiſedy hač němſki kanzler Papen wutoru do Lauſanna wotjêdźe, hiſchcźe ras pśichedźkaju, tola ſo na nich najſkerje wjele wjazy njepśeſchemêni. Kaž ſo jeſa, je nowe knježerſtwo ſ wulkeho dźela namjeti pśichijało, kotreź je Brüningowy kabinett wudźěłał.

Pśichi nich tak mjenowany **dawk ſa dźełazych** maſnu róle hraješche. Ale tónle dawk je ſo po ſdaću zyłe pśechtworił. Pśichede wſchěm ſu jón ſ kriſowym dawkom jiedneŕźili. Dokelž ſaſtojnizy kriſowy dawk njepłaćeja, drje dawk dźełazych jenoż ſa ſaſtojnikow formu wośwjeźeho dawka wobtholowa, mjes tym ſu budźa jón wot druhich wośobow, kotreź dyrbja kriſowy dawk płaćiź, w formje pśchirażka ke kriſowemu dawkej bracź. Winowſchk budźe wſo pśichi tym jenaki, kaſtiž by pśichi jenoſtnym nowym dawku a dźełazych był. Brüningowy kabinett bě ſe dawk dźełazych ſadźbu 1½ procenta poſtajił, a kaž ſo jda, teź nowy dawk ſa ſaſtojnikow a pśchirażk ke kriſowemu dawkej tule ſadźbu wobtholowa.

Dale ſchći myſlu, ſo finanzny nuſowy wukas wośtpśchemênjenje **wobrotowego dawka** wopśichinnje, ſo budźe tónle dawk ruczišchu winnoſchć dawacź. Pódła toho ſnadź ſo **ſelowy dawk** ſ nowym nuſowym wukaſom ſaſwjeźe.

Přećiwo wotſtronjenju nućeneho wobydleńskeho hospodarſtwa

Swjaſk němſkich podruńſkich towaršſtwow w Drježdźanach je němſkemu presidentej telegramm pósłał, w kotrymž na to pokaſuje, ſo pśichiwobdźeńſe dalſche papuſchcźa ze naprawy we wobydleńſtwu praſchenju najcźejſche ſtaroſcźe ſtudźeja a ſłubjenju němſkeho presidenta napſchcźiwo ſleja, kotreź je wo ſtatokach wójniſtwu wobdźělitkarn dał. Swjaſk tohodla proſu, ſo by němſki president ſo **ſaſpotrêdźił, nowym papuſchcźam naprawam pśichiłoſowaćź**. Swjaſk je němſkeho kanzlera, němſkeho juſtiznego a němſkeho dźěłowego ńuńiſtra proſnył, ſo bychu ſwjaſk ſłyſcheli a pśichijeli, pśiedy hač ſo nowe naprawy ſtaun.

Awstriskeje płaćizna za francowsku pomoc

Kaž je diplomatiſki dopiſowaćź Londonſkeho „Daily Telegrapha" ſhonił, ſo franzowſke knježerſtwo hotuje,

Genjskim wubjerkam wumóknjenja pósćelć, ł kotrymiž by swólnive było, dowolićł, so bychu francowske banki Awstrisku finanzuje podpjerale. Awstriske knježerstwo by so dyrbjało na to swjasać, so

1.) politiku a hospodarsku njewotwisnosć Awstriskeje njespuschesi a

2.) so so pschi zanych hospodarskich rjeczenjach podawajskich krajow njewobdżeli, kotrymż Franzowska njepschihłosuje.

Awstriscy dżełaćerjo z Ruskeje čěkaju

W poslednim czasu awstriscy dżełaćerjo ł hromadami ł kommunistiskeje Ruskeje czekaju. Hižo 20 prozentow awstriskich wuczahowarjow je so hižo do Awstriskeje wróćiło. Wróćazy so dżełaćerjo jako pschiczinu praja, so zhubjene jeżwjenje a bydlenje w Ruskej njemóża dóże snjesć. Husto tež ważnu rólu hraje, so so njeznadża ł Ruskeje pjenjezy do Awstriskeje ztaćz. S tym su wosebje wożenjeni dżełaćerjo cżežko potkjećheni, kotrjż su wo wokud swojich swójbow boja, kotrež su w Awstriskej wostake. Sda so tež, so je w poslednim czasu k wulkim pukam njes ruskimi dżełaćerjemi a wukrajanami doschło, schtož je tohorunja nawrót zuzych dżełaćerjow ł Ruskeje pospěschiło.

Revolucija w Chile

Satmnjacy zuzych knjezerstwow pschecziwu zebraczu zukrajnych pjenjes a pschecziwo jich samenjenju ł chilskimi wothódnoscezenymi papjerjanymi ł

Sjednoczenych statow pokmózneje Ame to w njenje National City banki w wak. Knjezerstwowy wukas wo zebra njes njeje bo dotal pschewjedł. Diplomatoja so ho wrócżo wosmje.

*

Poslidzicho powjeczi praji, so je revolucionarne knjezerstwo poczało wschc wukraine pjenjezy na bankach zebrać. Jedyn dollar ho je 16 chilezitimi pesami zaruna. Dale je knjezerstwo wschc stoto w bankach zebrało. Finanzny minister je wojsewik, so ł mozu wumuwje, so ho stoto wuda.

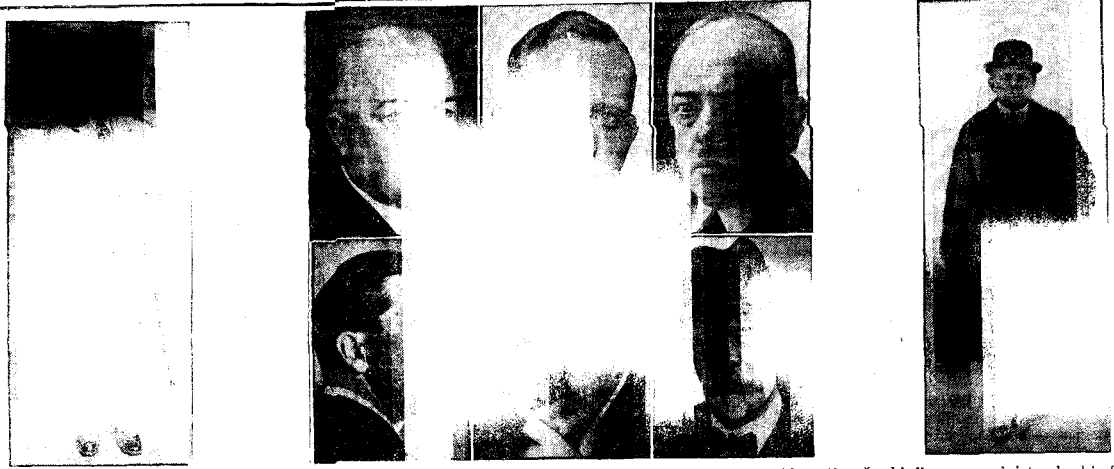

Ważni wobdżelnicy na Lausanneskej konferency wo reparacijach.

16. junija zapocnje so w Lausanne w Swicarskej wulka konferenca wo reparacijach. Tuta konferenca budże za dóht Nemskeje w bliżšich létach wulcy ważna a zarunowy rozsudżacy wuznam. Wobrazy: na lewej stronje stejo nemski kanzler z Papen, na prawej stronje francowski ministerski president Herriot, kiż steji napreco nemskemu kanclerej. Srjedża, horni rjad z lewa na prawo: nemski zwonkowny minister z Neurath, nemski financny minister hrabja Schwerin-Krosigk a nemski hospodarski minister Warmbold. Delni rjad z lewa na prawo: italski zwonkowny minister Grandi, jendżelski ministerski president Macdonald a belgiski ministerski president Renkin.

Ze Serbow

W Budyschinje, 13. smažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Dżensa rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer +1 a thermometer w nozy +14. Wjedro budże suche a so hyła na njewjedro. — Nasche wjedro jewi nětko wobstajnischi ras. Syhlna wyschina je so nětko nad carskej Europu zahnjeżdżiła. Tuż duja wětry wot ranja. Nowa syhlna wyschina ł Atlantiskeho oceana pschikhadża. Nižiny su spósnjace jenoż w dalokej polnozy. Tehodła storo njeje zanych znamjenjow, nasche wjedro wohrożacych, spósnjace njeje. Nozy su wschak symne. Piatk w nozy bé tak syma, so w Muzakowskich stronach bérnjace selo pomjerzny. Wschudżom su nětko syma zaspjelki a krajne symowe wjedro wumuschenje spěchuje. Julse wutoru skhadża hlóncko 3,45 a thowa so 8,15 hodź. Mérjacki skhadża popołdnju 3,25 a thowa so w polnozy 12,50 hodź.

— **Sserbska Ludowa Banka w Budyschinje** rozesczele swojim wobthodnym pschecżelam sczéhowazy wokolnik: „Naschim wobthodnym pschecżelam! Sso poczahujo na nasch wokolnik ł 8. junija 1932 pschinjeżemy ł tutym k wodżenju, so je dotalne pschedsydstwo, kk. rjeczenik Wicżas a kantor Ssymank ł pschikhłosowanjom dohladowarstwa swoje zastojnstwo skożiło. Dohladowarstwo je na to podpisanju bankoweho direktora Conrada Barthela w Budyschinje a knjezerstwoweho rady a bankoweho radu Illemanna w Budyschinje za zobustawow pschedsydstwo postajiło. Pschedsydstwo je dżeła pschewsało. Wono hnydom pschehlad samosenja za dżesi sastajenja placzenja sestaja. Tute dżeła budża pak pschi wulkej liczbje kontow khwilu trać. Hdyż pschedleži pschehlad wo samożenju, swolamy naschich wericzelow a podamy rosprawu wo pokożenju nascheho towarstwa. Na tym, so zu so placzenja sastajile, je pschedsydstwo dżensa, so by dopjelnilo sakonske pichedpisy, pola Budyskeho hamtskeho sudża namjet na wotewrjenje sudnitskeho wurunanja stajiło. W sajimje pospěschenja jednanja so prošy, so bychu wericzelio k wokolnikej ł 8. junija 1932 pschidatu pschihłosowanku prawje bórzy nam wróczile." (Sczéhuje podpismo.)

— **Wustajenja „Kult a forma" so podlěschi.** Dla wurjadnje żiwneho wopyta w minjenym tydżenju, je so wjedniwstwo wustajenja rozsudżiło, wustajenju hacz do pschichodneho schtwórtka podlěschicz. Tak je hischcze nkotre dny pschileżnosć, hebi tutu wulku sajimawu zyrkwinsku wustajenju wobhladacz. Je wschednje wot 9 hacz do 5 hodź. wotewrjena.

— **Wokrjesny swjask Budyskeho hantskeho hajemanstwa.** Piatk 17. junija t. l. pop. wot ½5 do ½7 hodź. smje k. prof. dr. med. Fetscher ł Drježdżanach w farjedniskowym twórjenju wokrjesneho swjazka w Budyschinje na Tesanskej drózy 5 mandżelske a zenske radupodawanje Radu mózka wschitzy wobhydlerjo Budyskeho wokrjesa a mesta Budyschina darmo dostacz.

P. Sch. Baar.

Jan Cymbura

Jużnoczelta idyla

23] (Potrjechowanje.)

Bur bé mérnje a wažnje porczelał. S jeho hłowoh bé pósnacz, tak dołho bé so z tej myślicżku zabrał, tak bé w nim framiła, rosła, hacz so jeho zyle smógni. Wschitko bé sej dotlaonje pschemyślił, rozwažił a woblicził a nětko jenoż czakalse, schto Zymbura jemu na to wotmolwi.

Tón sedżesche bjez pohibowanja do semje hladajo. Sa njeho bé burowy plan nowy, tuż jeho pschekwapi a sljenti se swojej hwaližowczu. Jenoż ł waha, kaž bé Zymbura zapła we wschédnych pomjerach rozwažny, wujasnjesche sej burowy namjet. A hnydom mjeńesche też hižo swoje napschecżiwjenja.

„Nimam telko pjenjes, njedożaha mi to", rjekny twohdla Zymbura khwilku pomjelczawschi a pohlada burej do wocżow.

„Masch, nimasch", wotmolwi Kowar na najschecżiwjenje pschihotowany, „budżesch placzicz, dónik smjesch, hdyż njedmjesch, kym tu ja, ja bur Kowar, budu sa tebje rukowacz a pol Pésla namaj dwémaj na dołh dadża."

„Woj so dołha, dżerż so ptuha", by nam nan radził. Bóh a dołh, to dwoje so njemóże, dołhi symy wschitzy. Boha duschi, kótrejż ownki, starschinaj czesczenownosć placzimy, kaž mózemy, i dołha wulesesch, dokelż by pomérny a stutalny.

„Dołh ł człowjekom se schkli jo, dołh na tożu pschi nim spi".

„Derje, tuż nu to sym pomyślił. Tuż bjez dołga to pódże. Hdyż burjesch samostatny, dyrbisch so wożenicz a żona ł wésom doptacz, schtož cži budże pobrachowacz."

„Njetkwal muża mjena dla, njebjer bej żonu wjela."

Tak so wutrežowaschtaj. Zymbura napschecżiwjesche. Kymbura napschecżiwjenja wotrażesche, wotpokasowasche, dónik so jemu ześerpnjesć njepschihotrż.

A schto bej myślisch", stónczenje rasnje ł napschecżiwi, „budu ja wecżnje ł burom a ty wecżnje pola mja sa wotrockta? Sestarimoj, ja a ty. Ja pódu na wunjesk, ale ty dyrbisch so wo swój żiwnosny khleb postaracz, na tarobu mysliecz, dónik sy żywny a strowy. Njejsytaj swojo, njeżebj sa nim, ale njebudż pschecżiwo njemu a njewutwiti so jemu. We swójbje sy wotrostk, swójbu bej sasoż. Njeczitasch w bibliji: „Njeje dobre cłowjekej zamemu" Njebudż pschecżiwo wjadej a bżej tohole swjata, to so khłosta bóle hacz kożdy druhi hrech" bur krucze recżesche.

Zymburje bu nadoso we wutrobje żel.

„Chcżesze mje wotbycz?" wopraschа so nětk runjewon. Sdżadż bur na njeho żarliwi, je jemu wobeżany a njepschijomny, dhe jeho wotbycz a pyta pschistojnu wutrěcz, so byschtaj ho mohłoj czestnje rozdzelicz, mysliesche sej Zymbura.

„Bóh je mi swédok, so cże njewuhnjuam", Kowar skoro tschicżesche. — „Hižo prjedy sym cži rjekł, so mam cże tak swojeho, ale tohodła so wo tebje też staram, kaž wo swojeho. Dži, worad ho se swojimi a budżesch wioscz, so cži rjekny to, schtož ja."

A sażny bé cżicho w burskej jstwi. Kowar swotpohladom njeleżesche, wobsedże, so dże wo wuznamny mjez Zymbura dyrbi so sa nju ł dobrej wolu rozsudzicz, ja wutwjerdzi ju pschipósnacz abo ju sacżitnycz. To by Kowarjej lubscho było, njeradży by swérnego wotrocka zhubił, ale njechce wo tym ani słowczka pscheradżicz, so sej njeby porokował, so njeje swoju pschihłuschnosć cżinił.

„Dobraka a Dżiwju mi njepschedacże?" Zymbura nasse sarecża.

„Njepschedam, pola Kowarja sej wotrostkej a pola Kowarja semrecżej, ale kuzisch sej swojej konjej a salubitaj so cži bóle, hacz zuzej, njeje radus, so by cżlowjek skocżo tak lubował, so by hacżiło jeho puczе a wotpohlady."

„Tak sym so rozsudził a nicżo moju wolu njepschemeni. Sczeli se unu spokojom, wostajcże mje dale we służbje. Sym ł burstwo a k burskemu nje cżehuje. Wósnjese zmanske żiwjenje so mi njelubi, żiwjenjo po puczu a w hosczencach, sa zuzym blidom, na zuzym łożu. Wucżerczeże-li nje, pschimmu so hchuda, so by mje nekajki cżas żiwił, ale potom so sażny k pluhej wróczu. Wożenju so, ale nix wjedy, hacż sej budu wóz wała zowosczi kupicz, kotrež by mje sczewiła."

Zymbura wodychny. Wésche jemu, kaž by so wuspowédał. W sej wolowił a tuż klamy se swojeho mésta. Cżakalse jenoż, schto bur rjekuje. Njekuje-li „dżi", budże jeho posłuchacz, pódże do Pésla, tak to sczini, każ jemu radżi, we wschém budże jeho posłuchacz, ale njepowoli, budże łutowacz, doniż ho njebudże muż do wuzy wrócicz a na swojim hospodarcz.

„Mudrje so porecżał", stany nětk też Kowar, „cżi na to sym mysślił, wot tohole wokomika pola mje wostajesch, doniż budżesch chcżyć. Pomjatkny sej, żenje wjasy cżi njerjekuju: „Zymbura, je cżaš, so by schol", dónik sym njepschihódżesch a njerjekujesch: „Je cżaš, pójdu". — Moja burska hordosez pak mi njedowoła pjenjezy bracz, kotrež ty sasłużesch se swojej pózcżiwosczu. Tehodła ja konjez, wós, korejtu, grat kupju, budżesch dale jeździcz, każ dotal, ale pschestajesch ł mojim wotrocżkom być. Pschestam cżi placzicz mjsu. Budżesch mi bratr, pózcżiwje sej rozdżelimoj, schtož sasłużimoj. Porjedżenja a schkody pontżeju ja, ty dasch jenoż dżeło a próżu a Wóh daj swoje zohnowanje", a Kowar da Zymburje ruku a na cżoło jeho wotkoschi.

Wobaj mużej wuridżeschtaj se jstwy dojataj a hnutaj. Wot teje khwile pschestachu na statoku wołacz „Zymbura!" — Bur ł burowku jemu „Jano" rékacschtaj, a dżeczi a cżeladni poczachu jemu rékacz „wujo!"

Do Njetoliz na wiki jedżeschtaj Kowar a Zymbura. Hižo na nóz jedżeschtaj na tute najwjetsche konjaze witi a po zuzym puczu, psches Myschonz a Pschecżiwin na Wodnany se swojim lohkim wosom pschecżahnywschtaj wjele „konjarjow", to zu wikowarjo ł konjemi, kotrež mjachu sa wosom pschiwjasane, abo też burow, kotrjż mjachu pak dwoj poraj koni sa sobu se schcżehnjenej abo tři konje pornjo żebi.

(Potracżowanje sczéhuje.)

Wowče bahno

Ńěkto w Hnaŋkuŋku sakčěwaju w serbskej holi na žumowskich městnach běłe ćekanja wowčeho bahna. Mjenuje so tež hišćeze mołsmór, dźiwja rośmarja abo porškčěk. Wone je a wošćoje łopješčka tuteje rostliny maju jara wosebite eterisko wolija a tohodla jara pikantne wonjeza. Wosebitosć, kožojte, dołhosće łopješčka pu na kromje hrube a maju spodu, runješ kaž tež hałoški serjožity wuhlad. Kwjenje je běłe. Hdyž dźech eterišći wolij, tiž so mużnje wonja khwilku stacź, potom tutón běłe žiwy krystalki wot sebe dawa, kaž mjenowany porščekowy kamfor. W połnóżnych krajinach wowče bahno hišćeze wuživaju jako lěkarstwo pśiće wśte chorosće. W połnocnej Němšćej, tež w pruśkej holi so tuta rostlina hišćeze mjenjej namaka. W Sakskej pak je jara žadna a tohodla je tež jara kmótrje schtitana. Sperbske holanki często zbiraju wowčeho bahna na wikach a druhich pśichodźowanjach. Śrědk pśiće. molann, tež tute rostliny po wuchu wosmoscha. Je pak w Sakskej tež jakajsne, jara wikowacej kmótrej jakolisby schtitanej rostliny. Tohodla njech holanki nic tu daaja, to pótom je njejsu pśichi sakajanym wikowanjam ł wowčim bahnom. Móža hewak jurowe chłostanje wuskakać.

*

— **Dźiwajowosć měšćeńskeje policajskeje inspekcije we Wětnjezu meji 1932.** Wósćelowanjow zapoda so 169, wonych wosdźela so takle: Pśichekrocenja postajenjow dróhowe policije 41, wobkhadne wośelowanja 74, pśešćelstwo a nadawanje 10, njedowolne pśichekrocenje mjeseu 1, zebranje cśišćecajuych wężow 5, śnjeboženje se sakepjenjom 1, dźiwiśich wośelowanjow 37. Wśichnatich rozpramow je so 643 podalo. Wśichkotśišćene thłostanśke jednanje nadeśe so w 112 padach. Kontrole ramoschodow wotmĕchu je 4. Dale sta so 12 sajeczkow, 1 pśichwiźeźenje a 4 pśechodźenja. Pśichikafow sajeczka wuwjoźe so 6. Pjeć wośelowow wša so do policajskeho śpitowa. 22 wośelowu pśichiwoźi so jak bjes bydlenja a tu nimopuczowazym wonjenowstwom so 1298 spanjskich śmankow a 1640 jódnych pumkow wuda. Dohladowanje so 13 śhromadźinow a pśechodnoschkow. Kinowych kontrolow a pruhowanjow filmow sta so 62. Pśichemyślowych revitijow bĕše 104, pśicpruhowanjow w pśichemyślowych dźĕłarnjach 82. Dale je w 45 padach pśicpruhowachu pśicźišnowe tafle a nićenja pśicźišnow, kaž tež w 5 padach pśicpruhowanje wobleśćiskich naležnosćow. Pruhowanje zyroby bĕšche 50, cśpominanjow dla korcźnarśkeje dowolnosće 6 a wobchćiwostnym policajskim nastupanju 7. Statistiśkich zapisow sta so 15 a 1 wuźaŋnjenje dla leśownosće. Wotso 37 pažownych naležnosćow, 21 naležnosćow po zakonje wo tśelnych brońjach, 10 rosźaŋnjenjow wo wuranjkach, 10 politiskich naležnosćow a 3 famśtnjenśke naležnosće. Wo sobratych a sakasanych cśišćecanych śpiach so w 15 padach jednaśe.

— **Swjatkowy śpjeh swjatka DHW w Hamburgu.** Njeźeln wotnjĕ so w Hamburgu, w bydliśiskej nimikonazionalnem swjatka pśichekapśiich pomoznikow (DHW) 23. swjatkowy śpjeh. Pśiches 300 wotpósłanzow a 2000 hewaśich sobuźiwarjow so na nim wobdźĕli. Wośebje witachu so wjasarjo ł wukraja, wjeseźe postrowichu so pśichećelsko Newyorka a Sśedmohórćej. Pśichitźejet Bechły mĕśe hlowny pśichidnoschk wo politiskim śpjeźiśu DHW. W cźišćach revolucionarnych schmjatanzow je so swjatk pśinje k nazionalnemu smuśkenju twuśnik a to tež w tych ćach se fukkom dopokasał. DHW je pśechco śwóliwy nĕk pśechećelske styki ł positiwnje nazionalnymi stronam, ale wón žada, so by so jeho njewotwiźnosć njewobmjeźuje. Pśichi pśichichodnych wólbach pkaźi jeho wojowanje parrijnej. Ale tež pśechćiwo wojowanju klasowy wot jerjekach, kaj je Huzenberg cźini, so swjatk wobrocźa. Wo wotlicźenju rosprawjeśe Hermann Miltow. Pośledńej ležeše bśichtej sa swjatk puć nuły, ale tež wukonjenja. Pśiches 5 millijonow hr. podpjeru wuplaći so bobustawam, tiž bĕchu bjes mźtna. 400 000 pśicźelnistich pomoznikow swjatkej pśichiśłuchcźa. Njeźeźiwaźy cźišćeho cźaśe so bobustawstwo dźerźeśe, finanzy su w najlepšim porjadku. — Max Hegewald ł Barlina rěčeźeše we temym pśichednoschku wo sozialnej politiju. W rozwitijiji so wuibĕhny, so DHW wot knjezerstwa žada, so sakasnje tarifneho śrěčenja a rosrihanja na kóżdy pad hižo wośtanu. — Pjatk tuteho tydźenja w śhromadźinje tudomneje wotnožki k. Erich Richter nadrobnu rosprawu poda.

— **Cźežke śrazenje na dróhy.** Wčera njedźelu wječor wokoło ½11 hodź. śrasyschtaj na hichiźnitschcźu Drjezdźanskeje a Schliebenoweje dróhi pśched hoicźenjom „Kronprynza“ automobil a motorśke koło do so. Pśichi śrazenju so wjednik motorskeho koła k. Leunert a jeho nadźelska, kotraž na soziuśkim śedźe śedźeśe, na htoźe cźežko sranlichtaj. Tudomny automobil, tiž ł Woterez pśichijeźe, storcźi do motorskeho koła a jo ł połnym wotmachom na lěwu stronu dróhi wjerhny. Hnyžom pśichkwatana sanitetna kolona Cźerwjeneho kschiża dowjeśe śranjenju je sanitenym autom ke kuj. Lěkarzy dr. Lamprechtej, kotraž rany na hkowje wobeznaj hnydom sajchi. Sanitetna kolona dowjeźe jeju na bo do Janez pola Hodźija domoj.

— **Wobkhadnej njesboži.** 57létny muž woł wontkach sobotu popołdnju nĕhdźe 10 minjeśchinow do 6 hodź. po Rjapowej horje pola piwarnje delejedźo se ł swojim kolom wjerhnej pacźa a padny. Po jdaeju njemiejeśe kolo we kloży. Wón padźe pśched wośobowym automobilom, tiž jeźu napśechcźo pśichijeźe. Wjednik so jeho njewośteho śpjeźenja ł cźažkom dohlada, sajtaji swój wós a tak wjetchemu njesboźu sadźewaśe. Wón dowjeśe sranjeneho k jenemu lěkarjej. — Druhe njesboze sta so sobotu popołdnju bjelo 2 hodź. na Lubijitkej dróhi, hdźež so wona ł Pauna a Fichtowej dróhu śchijiże. Kołojędźony pśichijeźe chiowoje dróhi a chzyśe na Paulisch dróhu. Po Lubej dróhy pśichijeźe wośobowy auto ł města won, wórtku so koleśarja a jeho powali. Wón wotestóże bjes neje schłody, jenoź kolo so jemu wobśichkodźi.

S Delnjeje Hórki. (S jĕśonym kolom śnjeśbożića). Wčera njedźelu 12. junija popołdnju śnjeśbożi wośta Krakowskyna ł Budyśchina se swojim kolom. Wona jĕdźeśeše se swojim mandźelskim a synom do Wulkeje Dubrawy. Na puću ł Delnjeje Hórki do Wulkeje Dubrawy wona ł kolom padźe a to tak njesbožowuje, so śebi nĕhdźe 12 cm dołhu hłuboku ranu prĕki niże kiwcho kolena nabi. Koža a mjaśo bĕšćiłej hač na tśeś pśicherańenej. Ssobustawy dobrowólneje zanitetneje kolony Cźerwjeneho kschiża śnjeśbożenej rann sawobalichu. Potom dowjeźechu Krakowskynu se zanitetnym autom, tiž bĕchu hnydom skasali, do Budyśchina k lĕkarjej.

S Delnjeje Hórki. Djenja rano bĕ na tak mjenowanej Luboźnitkej hori Mrźkowskeje dróhi wóz wuzoko se synom pokładźeny se śesadkom do pśicherowa sajĕł. Woja je do wosa twjerdźe sabandźene, tak so pśiches dróhu prĕki śrjaźy wós ł wojom wobkhad poćeźeśowaśe, haj haćeźeśe. Hora je nimale nahla. Nad hładkej terowanej dróhy njejsłaj so konjej sajerzeć móhłoj. Wós je wróćo jĕł a do pśicherowa sajĕł, hdźež na wulke śloże pśchehłuboki neje. Dale dĕli by do hłubścheho pśicherowa pśichischol a wós móhł so rozbiś a konjaj so śranić abo hewak do schkody pśichiśeź.

S **Wulkeje Dubrawy.** (Dundazy poś nukle sakuha.) Dundazy poś je tu wjele schkody nacźinił. Hižo njedawno bě so dobył do nuklowych pukłotow dźĕłonjeměźom Mückenbergera, Speera a Němca. W nozy k pjatkej je so saso Gputtowski nukl k. Förstera rubił. Poś je grocźanr pletwu roskuśał abo wotdrapał a potom skocźata sakuhał. Powoštanki na to pokasuja, so so móże jenoź jednacź wo pśa.

S **Malschez.** (Nowowotwał.) W nalĕcźu bĕ so tu Lipicźej kocźyna a klamarinja wotpalila. Ńětko je nowowotwał hižo nimale dołońcźeny. Hižo su sapoczeli twarjenje nutskach wuhwaricź. Sala a jewischco budźichu wjele wjerśnej, dyźli w starym twarjenju. W podnasynje budźe wscho hotowe.

S **Hołerchowa.** (Paduchow rybow lepili.) Schtwórtk wjecźor wobledźowachu pśchi Holeschowskich hatach tśjoch muźow, tiž so jako poohladni byeź soachu. Woni tam we hatach ryby wudźachu. Wĕź so idźeli policiji. Njeźwaćidlśti a Wjelkowśti pótaj potom na dróhy na paduchow cźakaschtaj. Tśjo paduschi bĕchu swoje koleśa w Khelnje wostajili a hdyž chzychu wotjeź, tich sajachu. Woni bĕchu ł Roswodez a mĕjachu w nathribjetnikach 19 puntow karpow.

S **Pomorz.** (Cźežke njesboże.) Pjatk pjatpołdnju śnjeśboži abiturient Herbert Lange ł Glawchawu cźežko. Wón tu na naschej ratarśkej posputarni dźĕłasche. Hdyž tu wós ł 40 zentnarjemi pizy na huno wjesełu. Wichenda so wós pśiches rjady a pśedne koleźo śuny so do dźery. Lange, kiž pódla wosa dźĕśe, śuny so sobu a koleźo jemu lĕwu nohu straschnje śmiecźe. Lĕkaŕ dr. Schmidt ł Bulez jemu pśenju pomoz poźiciji.

S **Khróśizy.** (25 holbjow kradnyli.) W nozy k pjatkej pobychu tu sašy paduschi pola tudyscheho wikowarja. Kałke wjedawno bĕchu pola njeho kradnyli cźiże, draku a koło. Koło bĕchu potom w lĕsu pola Lubanja namakali, tamne wšy wostachi śhubjene. Tón króć paduschi ńětko sa holbjemi dźĕchu a śu 25 holbjam hnydom na mĕśnje hłojcźki wotnjerecźili. Nadźijomnje so pótaj sa poradźi, paduchow bórśy lepicź.

S **Němskich Pasliz.** (Wobkhadne njesboże.) Na dróhy mjes naschej wsu a Pěśćanami kolisaŕ a motorowy koleśaŕ schtwórtk wjecźor hromadu dyrśchtaj. Motorowy so ł łoźka srani. Koleśa so wobschkodźiśchtej.

S **Kamjenza.** (Wobkhadne njesboże.) Schtwórtk wjecźor sajĕźe młody koleśaŕ na kbónik a dyri do płotu. Pśichi tym so srani we wobłiźa. Koło so kótre wobschkodźi. — (Lischku popadnyli.) Njedaloko Dimlingez śtałow je hońtwjeśiśi najeńk ł Jĕźowa lischku w pałkach popadnył. Lischka drje bĕ hižo ras w pałkach wobyta, pśchetoź mĕśeśe jenoź hischcźe połojun jeneśe śadnjeje nohi.

S **Wulkeje Cźišta.** (Wobkhadne njesboże.) Njedawno sta so tu wobkhadne njesboże na kónzu naśchej wsy. Motorowy koleźaŕ ł Brigittenhofa chzyśche pśchesećahnyć druheho motorowego ł Werminghoffa a wo njeho sawadźi. Wobaj padźeschtaj. Brigittenhoffski koleśaŕ hyj pśchi tym nohu śłama a dyrbjachu jeho do khorownje dowjeźeć. Tamiőn so pak jenoź słóńka srani a móześe sašy ham dale jĕć.

Se Sślepeho. (Poduschnuźu hońtwjerjow sajeli.) Hižo wot nasnyny 1931 śem w Sślepjanskej a Dźiwinskej wokoliuje paduschnaj hońtwjerjej sakhadźeschtej, kiž oźiwinu je pomoźu reflektorow kójeschtaj. We nozy k 9. junijej 1932 znowa na Dźiwinskich łukach hońtwjerjeschtaj. Hońtwjerjo jeju pśchekłapichu, tola so paduschnym hońtwjerjomaj poradźi, wuceśekneź, haćrunjeź hońtwjerjo ta ninaj tśełachu. Straźnikaj je Sślepeho a Jabłonza potom paduchow sajeschtaj. Wśichtaj je dźĕlaćeź ke Sślepeho a cźĕśła ł Horlizy.

S **Zybalina.** (Woheń we kusy.) Haćrunjej so we pośledńim cźasu wjele dejchcźita dźeśche, njeje so tola woheń we kusy hišćeze śhasychał. Pśichezo hišćeze dym ł njeho stupa. Ssmudźenje je cźuć w žuźodnych wśach, w Roźnizy, Zybalinje a Khwalezach.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Czopawy. (Błyst trjechi mandźelskeju.) Njebałoko Stülmerskeje studnje njewjedro pśechekwapi kwóźiwu ł Kamjenicy. Pśchi tym błyst dyrł do schmórka a pśeschtoch na muża a żonu. Jeju cźežko srani. Dyrbjachu jeju do khorownje dowjeźeć.

* S Lausicka. (S wjeceśby hat sajćdojeźit.) Tu pytnychu w tutych dnjach wjele morwych rybow na hacźe. Najskerje so tu jedna wo wjeźenje ł tym, so je nĕchtó karbid abo jĕd do wody cźitnył abo łaŕ.

Wěš to hižo?

Mandźuski wujeźdny přistaw za sojaske boby, Daira, běše před 40 lětami hišće mólička rybaŕska wjeska, nětkole pak ma 260 000 sylne wobydlerstwo. Jenož we posledních dźesać lětach je so město wo 60 000 wobydlerjow přisporiło.

*

Afrikanski lěsnik móže powšitkownje jenoż hač da pjeć lići. Njedźiwajcy teho pytnje wón pola wulkeho stadła přez sto wowcow, hdyż jenotliwe pobrachuja.

*

W Ur, w měsće Abrahama, wuhrjebachu njedawno šěsć tysac lět staru modlernju.

*

Prěni thermometer zhotowi hižo lěta 1592 wučeny Galilei.

*

Němsku knihownju w Lipsku wopyta w zańdźenem lěće 341 000 wosobow.

*

Najwyšša hora na měsačku je 11 000 metrow wysoka.

*

Po najnowišich zapiskach bydli na zemi 1 922 500 000 človjekow.

*

Sunbeam, najwuspěšniši wuběhaŕski kóń świata je swojemu wobsedźerjej přez 1 700 000 hriwnow na dobyćach wunjesł.

*

W zańdźenem lěće su w New-Yorku 489 wosobow skónčowali.

Swójbne powěsće

Sślubjenaj: Gertruda Daniszej w Budyšchinje a Herbert Panitz we Wósporku.

Směrowani: Erich Richter w Hušwy ł Margaretu rodź. Semmerz w Budyšchinje. — Hellmut Wächtler ł Hildegardu rodź. Bombachej w Kamjenzu. — Willy Szymacka w Brunndźe ł Helenu rodź. Tischkez w Jelenowje.

Směrćelej: Franz Kruschel w Budyšchinje, 39 lět; khowanje we dźeńsa pónjeźelu. — Hermann Moriz Teich, Khwonscheź w Dźibrachcźicach pola Biskopiz, 76 lět; khowanje we dźeńsa pónjeźelu.

Piccardowy ballon su do Züricha přiwjezli. Njedawno přiwjezechu Piccardowu ballonowu kulu do Züricha. Nětko su tež přiwjezli ballonowu plachtu, kotruž je Piccard hižo při swojim prěnim lećenju do stratosfery trjebał a chce ju zaso trjebać. Piše so, zo chce so Picc[illegible] dnjach na swoju druhe lećenje do stratosfery [illegible]. Na wobrazu widźimy, kak hobrsku ballonowu plachtu w Schierenskej plunarni pola Züricha ze żeleznikeho woza njesu. Plachtu dyrbješe 50 dźĕłaćerjow njesć.

Wo spodźiwnych žabach w cuzych krajach

Na Sundajskich kupach bydla žaby, kiž po łacjańsku rěkaju „Rhacophorus“, ke maja kaj rjane mjetsle lětacy. Mjenuja jo tohodla też mjetlojte žaby. Mnohe z tutych tropiskich žabow mjeła jo hižo po barbje runacz z pišatymi mjetlemi. Někotre ju kražnje cekěwjene abo módre, maju žleborne paski abo błyšcezate złote błeckli, mjes tym so druhe žaby napodobnjeja sekane abo z hribikami porosćene wjadnjenu łopjena. Sću to wopraudźe wódne žaby, kiž ju so sunezile na to, po waschnju sekowje žabi bydlicz w najwopłchcichich wjerškach lichomow. W tutych wyšokich wobwodach nětko wjele žabla wjazy nimaju hwišła se swojim prěnjotnym mokrym žiwjenjom. Skamo za swój njerk pschipraujeja nězne nadbte „łapschadli“ i jescheja i tym, so je žlinow wokolo njerka se sadumnaj nohomaj hołowy šmeh wjerzja a tutón łohti twar pschilěpjeja mjes dwěmaj łopjenomaj. Tute jamotki ju jara podobne na łapschadki nózkych mjetelow. W nich twori jo mutska mała tužiczka, w kotrejž tupiwowzki pschichowaju, dónž dosćej je dele njesplula do wopraudźitego wody. Tute schtomowe žaby pak maju też mjes swojimi patzami hobrske módroodpykate plawanske łóžki hanc ha 18,8 qcm wulke. A k czomu trjebaju žaby horjeka na schtomach tajke wulke plawańske łóžki? Sslawny jenodźelski pucowaŕ Wallace bě prěni, kiž wuježdżi, schto žaby tam horjeka we wjerschkach schtomow z tutymi łóžkami cjinja. Runje kaj njetopyrje, powěduchi (Skaze wjerzerski) a Skaze jeschczelzy tez tute žaby łóžki mjes patzami trjebaju jako padadło a z jich pomocu łoż pišane mjetsle wot hałoby k hałoju a wot schtoma k schtomej poletuja.

W horzych a wlóžnych pralěšach Brasilskeje je jenaja wschudże bahnsta a łamwjata. Ale „bahna“ namakaju ho heme horjeka na schtomach. Na hałosach rosću wschelake ananasowe rostliny jako pschičinowiti a jich łopjena tworja tak rjez male łuże a bahna, w kotrychž wschelake swójata pschebywaju. Też sekane žabli tu w nich njerkaju, pschetoż tam ho tak łohaj njepschecjelzio njedadobywaju. Prjedowniti tajkeje brasilskeje sekeneje žabli orje ju ho nětko tak jara łahorsce za tajke „wotdźelene mšmuhoseje“, so jej tajke też dźeła na semi łajnje šame pschipraujeja. Tuta žabu ho mjenuje „kowak“, po łacjańskim „Hyla faber“ po swojim spodźiwnym hłoju, kiž klinči, jako by kowaŕ kował.

Mježacy świeżi na hołinu brasilskeho pralěsa. Tuž ho bliža cżiłoby žabow, kiž dźerża swój njerk wotbycz. Po stormu łobjazdym waschnju hanczki hanzu na khribiczeje hudekażi njeżu. Ale prjedy hacz kwaśnja, sapaczina we luži najprjedy cżiłe žiwjenje a pleskotanje. Žaby łużu najprjedy rosdźelaja do mnohich jenotliwych, tak mjenowanych „schticzkow“. Kóżda žaba łej tajku schticzku wudźela. Samóri ho do błota we hłubinje luże a tam mału jamku wumjereżuje. Błóto słónczuje twori mały nazypt wokolo dźerži a tutón nazypt dale bóle rosce. Hdyž je ho połóżbnyk hacz k powjerschi wody, potom žaba jón hischcze hładzi a wobtwjerdźuje z swojimi prědnymaj nohomaj, kiž skutkujetej kaj morjeńska słza. To dźeła tak dołho, dónž njeje hotowy najrjeńschi mały akwarjum. Kromu wokolo je runje tak wyšoka, so žana rubježna ryba k žabjazemu połschcichu ho bliżiez njemóże. W tutym tóle nětko tupiwowzki ho derje roswiwaju.

Najwjetscha žaba ho namaka w Kamerunje a rěka „goliiat“. Jeje cżeło je 28 cm dołhe. Tuta žaba je pokajtim hischcze wjetscha hacz wolaza žaba z połnóznje Ameriki, kiž ma 25 cm dołhe cżeło. Tajke wulke a wjetsche kwakatawy ju wěso też namażytne žrjacki, kiž ho z muchami njespokoja. Hižo nascha hatna žaba brunhoby żerje też młode pischchi. Indijska tygrowa žaba spożerasche sa žiwu cit młode parlakwy. Tajke wożrune žaby maju też wulke łuby. Wonz też ludźi kuśaju, so to cjinja. A tola je dźenżnjischa žabina hischcze dosćej njestrašchna a njehładna. W prastarych cżasach bě to zwjak.

W Schwabskej žu loni namakali powostanki hobrskich žabojtych stworjenjow, kiž w dawnej triaßowej periodze dźe scherjachu w bahnowych łěsach hobrskich pschałkowkow. Namakasche ho tam hobrska žaba z łacjańskim mjenom „Plagiosternum“, kiž bě pschez meter dołha a jeje hłowa bě pjatnerca schéroka. Dalschja žabojta potwora łaschchych cżasow běsche „Mastodonsaurus gigantens“, kiž běsche 6 metrow dołha a hłowa jamu bě 1,20 m wulka. Tuta potwora mježesche w króliu wopuschku, każ młoda hischcze njedorosćena žaba. Tajke žabiško mježesche 10 zm dołhe suby. Setkanje z tajsim swérischom orje sa cżłowjeka njeby było jara pschijomne. Ale bohudźak, schtoby hischcze ani ludźo na swécze njeběchu. Jen pak ju tute prażaby też rjechtale, to ju dźe ruże, każ wopraudźite woły. Bohužłaż, so ju nětczischcze żiwe žaby mjenische. Wone tak hižo dosćej harcy nacżinjeja w cżołnych naležnich nozach.

Dr. Rüfenacht, šwajcarski pósłanc w Barlinje, ke 1. augustej wot swojeho zastojnstwa wotstupi.

Zaso proces wo našijnik

Sławny demantowy našijnik, kotryž přepoda město Paris kralownje Marije Antoineće při jeje žeńtwje ze kralom Ludwikom XVI. jako kwasny dar, budże po wšém zdaću znowa předmjet procesa. Dobjeńka wobsteji ze 45 wulkich dejmantow a ma předewšém też jako stawizniska dopomnjeńka njeskóńcnu hódnosć. Z jeho wobsedźerjom běše naposledk Don Jaime-Bourbonski, kotryž je njedawno wumrěł, zawostajiwši šěsć herbow, mjenujcy tři sotry a tšoch wujkow, bjez teho pak zo by někajki testament zawostajił. Přez to bě wězo lohko přičina data k zwadźe. Nimo našijnika su hišće stawizniske zběrki, drohotne juwele njeskóńcnje hódnosće a hród w Awstriskej jako namrěwska maćizna. Ale herbojo njemóžachu so wo rozdźělenju tutych bohatstwow zjednać a chcedźa rosudźenje należnosće sudam přewostajić. Namrěwstwo je tehodla tukhwilu zawrjene, doniž njebudże proces rozsudźeny. Nadźijomnje změja herbojo telko rozuma, zo so předołho na sudnistwach njewadźa, hewak sudniske wudawki tak narostu, zo wostanje kóždemu jenož hišće snadny podźěl.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro sa jutšiši wutoru:** Rjenje a cżopło, z městnami mróczełate a pschilěnje k njewjedram.

* **Sobotu wjeczor wokolo 6 hodźin je ju w laboratoriju Heydenez chemiskeje fabriki w Radebeulu rozbuchnjenje wolija stało. Dźiwadżerjej Bohna a Groß staj ju cżežko skaliłoj. Jeju ju dyrbjeli do khorownje dowjesć, hdyż staj wumrěłoj. Groß ju žonu a dźěcżo sawostaji, Bohna je njeżwojenjeny. Po rozbuchnjenju wulke mróczele kura je fabriki stupachu, kotrychž ho też w Drježdżanach dohladachu.**

***W Mainzu ju w poslednim cżasu wulku hromadu podrazowanych pjeczihrownarjow, dwajbrownarjow a jenohrownarjow we wobkhodże wudawali. Policija je ju poradźiła, schkłanacze ludźi zajeć, kotrež ju falschowane pjenjezy dźěłali a rosschěrili. W swišu z tym je policija też zjed sa wikowanjom z wopojazymi jěbami namałała. Tjoch wikowarjow z wopojazymi jěbami, kotšij z automobilom z Wiesbadena pschijědżechu, zajachu. W jenym koffru ju wulku hromadu morzija namałali. Pschi wikowanju z wopojazymi jěbami ju ho też ludźo wobdźěliłi, kotšij ju do podrazowanja pjenjez saplecjeni.**

* **Lobjowa wulka woda je pola Pierleberga tyhaz jutrow tukow powodźita. Natarjo ho boja, so budże ju łońcha žnjowa katastroja wospjetowaś. Nadźija na lětuschе dobre žnjowe žně je sniczena. Też nasymske žito je z wulkimi deschcami schkodowało. Rožka każ swałowana na semi leži.**

Ze Serbow

S Pschiwězk. (Dźěłaczerjow dobrowólnizy). Hižo wot łońschcheho lěta jemu pschibywa tu wotdźělenje 100 dźěłaczerskich dobrowólnikow, kiž Albrechtowu firmaju. Woni ju ho nětko njedawno do Bosankez pschebyhli, dokaż nětko sadu Porschcija dźěłaju. Dobrowólnizy bydlachu we Pschiwězkjach w drjewjanej barazu, tola ta hischcze njedostatkasche, luż też hischcze w privatnych bydlenjach bydlachu.

S Nachlowa pola Kubschiza. (Njeschoże). Na hornim kónzu pucza na Ssowrowsko-Nachlowskej horje sta ho pjatk wjeczor njeschoże. Jedyn Nachlowski wobydleŕ se swojim kolom z hory dele jědżo storeji do korjenja jenecha schtoma a padże tak njeschożowinje, so žebi nohu słama. Dr. med. Dejka z Kubschiza posłeci znjeschożenemu prěnju pomoc. Pomogni wobydlerjo domjeschcu jeho do staršischeho bydlenja. Podawk je cżim wobžarowniischi, dokaż je potrjechenу hižom saúdženu symu ras z kolom njeschożowinje podmyk. — Ssamžnemu dnja sta ho wo wěsty dnjo wobžarujomne njeschoże. Starscha tudomna wobydlerka ynže z rěbla a słama žebi nohu.

Z Konjec. (80. narodniny.) Wumjeńkarka Madlena zwud. Henčowa doživi tu w cělnej a duchownej strowoće swoje 80. narodniny. Na „Henčec wowcy“ njewidźiš, zo je hižo w tak wysokej starobje. Wě derje bjesadować a je cyły dźeń na nohomaj, zabéra so ze wšelakimi lohkimi domjacymi dźěłami, wosebje rady doma na zahrodże husy pasy a kedźbnje hlada, zo sebi na cuze njezaléżu, dokelž to nichtó rady njewidźi. Zajimuje so też za swětne a dźeńske podawki, hlada často do nowinow a cżita hišće bjez nawołnicow. Přejemy ji dalši raj wjeczor žiwjeńskí. Mamy w našej małej wjesey hišće dwě wosobje w nimale tak wysokej starobje, tak zo tući tšo hromadze přez 260 lět doživichu.

Towařstwowski powěstnik.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk prosy wobdźělnikow na zlět, hnydom swoje napłaćenje wotwjesć dokelž z tym wšelake skazowanja zwisuja.
Zwjazkowy jednaćel.

Minakal. Towařstwo „Statok“ změje srjedu 15. smažnika wječor 1/2 9 hodź. w Kucharec hošćencu w Lipicu swoju zhromadźiznu. Wšě sobustawy, wosebje pak spěwarjo a hrajerjo, so wutrobnje přeprošuja.
Předsyda.

Posmjertna pokładnja župy „Jan Arnošt Smoler“. Dla zawrjenja płaćenjow Serbskeje Ludoweje Banki je dnja 11. 6. 32 zeńdżeny wodźacy wubjerk postajenja wobzamknył, kiž zaruča dalšu skutkownosć našeho pomocneho wustawa. Připósćelemy towařstwam k tomu trěbne wobzamknjenja a zakłady.
Wodźacy wubjerk.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Künella najlěpši jěžny wolij po wazy punt 40 pj. Butrowa wikowarnja Künella

Sršnk
dobry syčk so hnydom pyta w Kopšinje č. 1 p. Khróšće

Nazhonity hurskl syn
kotryž wšě rólne a domjace dźěła znaje, też so na wšě ratarske mašiny wusteji a so žanecho dźěła njeboji, je hač dotal hospodarja we wjetšim kuble zastupował. Dla přeměnjenja na kuble druhu wobstajnu słužbu z nic přewulkej mzdu pyta.
Dalše je zhonić we wudaw. Serbskich Nowin

Najlěpši škit při khorosćach
zwjazany z posmjertnym pjenjezom a swobodnym wolenjom mjez lěkarjemi a dentistami,
namakaćc pola nas
Tajkich, kotříž dyrbja zawěsćeni być (dźěłaćerjow a přistajencow), bjez čakańskeho časa, wuswobodźamy wot wjesneje abo dźěłańskeje khorobnje pokładnje.
Lichterfelder Ersatzkasse, Verw. Bautzen, Steinstraße 43, I — Telefon 2297 — Rěču serbscy!

Za swjatok tydzenja (Wochenend) Wobleki a fale k wuslwanju, po wšěch płaćizn. a w jara rjanych rysowańskach
Ernst Günther wosebity wobkhod ručnych dźěłow w Budyšinje Tel. 2688 na Žitn. hasy 9

Spěwarske
po 6.50 a 7.00 hr.
su zaso dóšłe
Smolerjec knihařnja w Budyšinje

Za zrudobu a wjesele
namakaš khartki wšelakeje družiny w Serbskej knihařni w Budyšinje

Slě / Sportske pasy
Nakhribjetniki
Njepřemokawe jaki
wšo po znatych tunich płaćiznach
ALBERT na Lawskich hrjebjach

Groćane pletwa
kałaty grót / zahrodne wěcy
wosebje tunjo pola firmy
Walter Voigt na Znutřkownej Lawskej hasy 5

Wopytajće pastwinu horu
(Hutberg) w Kamjencu a jeje hórski hotel
(krasne znutřkowne rumnosće), kčěcu a swěcacu horu, znatu přez swoje wulkotne rhododentry a acaleje. Čas kčenja hač do srjedź junija. — Wo přećelny wopyt prosy
E. Hensel. Telefon 238

Za lohke nježne
lěčne wobleki
płóčliwy muslin 38, 48, 58 pj.
indanthren 45, 58, 78 pj.
płóčliwa žida 48, 68, 78 pj.
panama 75 pj.
židźana truba 95, 98, 115 pj.
wołm. muslin 95, 125, 145 pj.
polny voil, 100 š. 95, 125, 150 pj.
crêpe Georgette wot 195 pj. sem
Hobrski wubjerk we wšěch płać.
Kupujće tehodła jenož we wosebitym wobkhodźe
Reimann
při Póstowym namješe na Fišic hasy 29 Telefon 3570

Młody byk
lěto stary, je na předań we Miločicach čo. 27

Młoda dójna koza
je na předań w Jasericy 17

Kón
jenopřežny, je za 300 hr. na předań w hoscenču w Nowej Wsy pola Rakec

Jałojčka
na předań w Kisicy čo. 31

Příloha k čislu 136 SERBSKE NOWINY Póndźelu 13. junija 1932

Gustav-Adolfski swjedźeń w Budyšinje

Budyške pobočne towarstwo Gustav-Adolfskeho wuskaja swjeczesche wczerawčhu njedźelu 12. junija we Michalskej zyrkwi w Budyšchinje swój 55ny swjedźeń. Njebjo so lubje smėwasche s najrjeńšchim kėčźum wjedrom a wabjesche wulke zastupy kemšerjow do swjedźenšoho wupyscheneho Božeho domu.

Popoldnju w 10 hodź. mėjesche knjes farar Ebert s Pirny swjedźenske dźėčźikemšchanje. W dolhim pišanym czasu czehnjesche na 320 dźėczi do zyrkwje. Tež wjele starschich a druhich dorosczenych wobdźėli so na tutym popoldnischim kemšchenju.

*

Popoldnju ½2 hodź. wolachu swony Michalskeje zyrkwje na **serbsku swjedźensku Božu słužbu.** Mjes druhimi kemšcherjemi wobdźėli so fokolska župa „Lubin" s chorhojomaj na serbšchim kemšchenju a sejsza so na wolkatnischczu. Je to prėni krok, so so Sokoł korporativnje na evangelskej Božej słužbje wobdźėli.

Wojowanski spėw protestantow „Jeh'n twjerdy hród je naš Bóh ham" klinczesche pśches Boži dom. Posawnowy chór kėrluschu sobu pschewodźesche a rasnosć a sacziszchi kėrluschu powyschi. Wokatnu Božu słužbu do predowanja mėjesche knjes wyschischi farar Sarjeńk s Khwaczicy a czitaschе jako woltakny tekst 46. psalm.

Mózne a wozbudźujo rozsuzowanje spėwasche zyrkwinski chór pod nawjedowanjom knjesa kantora Polaka s wolnej czitaczej słožbu składbu wot Pawoła Schöne-Drjezdźanu ho: „O Božo, sy naš twjerdy hród, sy naša bróń a skała". Spėw je k. kantor Polak s dowolnosczu sestajerja do serbskeje rėcze pschekoźił a wozbejże ja tutón swjedźeń pschiprawił.

Po hłownym kėrluschu „Sdźerž, Knjeże, wuczbu swoju, naš czaż je żurowy", stupi k. farar Malink s Lasa na klėtku a dźerżesche serbskej wozbadże swjedźenske predowanje sa zakładze teksta se scżenja swj. Mateja 10, 38—42. Wodźaza myšl jeho predowanja bėsche „Schtóž swoje żiwjenje zhubi moje dla, budże jo namakacz". Swjedźenscži predar pischeładźi wozbadu w duchu do czasa pched 100 létami, jako so Gustav-Adolfske towarstwo sakoži a wopominasche tamny njeměrny czas, po kotrymž je so nėtko 300 lėt minuło. Gustav Adolf pschinidże tehdy wobrożenym evangelskim w Němskej na pomoz. Evangelska zyrkej ważi sebi jeho zało wojowarja, tiż je ja swoju wėru swoju domisnu wopuschczit a swoje żiwjenje wostajił. Predar wopišowaschе nadrobnischo czeżke bėdżenje a wojowanja tutoho schwedźkeho krala a płody jeho skutkowanja, kiż su hacz do dźensnischeho dnja wostałe. So dźensa cżiże Boże słowo zhyschinu, je tež zobu jeho skutk. Tohodla tež jeho mjeno hacz do dźensnischeho dnja nieje zabyte. Możemy tu we mėrje swojej mėrje żiwi bycz. Tuto zbożo pat evangelizy wėrybratrja w rosprószhenju nimaju. Tam steji evangelska zyrkej pod šnamjenjom kschiża a czerpjenja. Swjedźenscži predar dopominasche wozadu na czeżke czerpjenja evangelskich wozbadow w žuzbodnej Schlesynjej a Czeskej w saschłych lėtsotkach. Tež dźensa hischcze stejimy w czażu wulkeho wojowanja, pschi kotrymž stónczinje nichtó njemóże neutralny wostacz. Hdyż pak je nuza a pschicześchanje, tam tež wotucza bratrowska luboscz. A jenož s luboscze k czerpjazym wėrybratram je nastało Gustav-Adolfske towarstwo, tiż nėtko hižo sto lėt s wulkim żohnowanjom skutkuje. W tutym czażu je nimale 84 milijonow hriwnow nahromadźiło sa khude wozbady w rosprószhenju a jim zyrkwje a schule natwariło, predarjow a wuczerjow pózłało. A Bóh je tuto dźeło widomnje żohnował, tuto dźeło, tiż naš jednoczuje s bratrami we mėrje tež w dźensnischim tak rostorhanym czażu. Sswjedźenskemu predarjej so poradźi, wschitke tute ważnosczе żiwje k wutrobje wjesc.

Po predowanju pschednjeje posawniški chór Michalskeje wozady pod nawjedowanjom swojeho dirigenta k. Połdraka intradu wot Melchiora Franka, tiż so 1573 w Žitawje narodźi a 1639 jako dwórski kapalny mischtr w Koburgu wumrė. Posawniški chór je dopokasał, so je sa krótki czaż swojeho wobstatka hižo wyšoki ichodźeńk swojeje samóżnosczе dosahł.

S wołtarnej Bożej słužbu, tiż knjes farar Voigt s Hodźija wukonjesche, so żerbske swjedźenske kemšchenje skónczi.

*

Popoldnju ¼4 hodźin sapocza so **němska swjedźenska Boża słužba,** na kotrejż tež wjetschina żerbskich kemšcherjow wosta. Na wołtarnischczu bėchu so sameśtnike wozadne wojerske towarstwa se swojimi chorhojemi. Tež duchowni, nėhdże 15, bėchu so tam sejsydali, kaž hižo na żerbšchim, jenoż so bėsche jich liczba na prėnim mjesticzu.

Wołtarnu Božu słužbu a predowanje mėjesche knjes farar Ebert s Pirny a sakoźi jo na Sjew. Jana 3, 2: „Wotucz a poźnyła to druhe, kiż chze wumrėcz." Wón pokasa k sawodej, kak je dźeło Gustav-Adolfskeho towarstwa pozbeże w powóźnischim czażu wulku kedźbnosć namakało. A netko so po zytym dalokim šwjece hotuja, leśa nasymu jeho stolétne wobstacze w Lipsku woswjeczicz. Tuto dźeło je s nusy nastało, wona je wobaranke wojowanje, wojowanje wo idźerżenje evangelskeje wėry. Tohodla rėka tu hromadże stacz we wojowanju pschecziwo mozam, kiż chzedża tutu żwjatnizu s duschow swutorhacz. Sswjedźenscži predar napominasche k prėnjemu, so dyrbimy so dopomnicz na żwjate tukto, kiż je evangelstwu dowerjene. Sazo hroja evangelstwu njepschecziwjo, kaž ja czaż Gust. Adolfa, najhórje drje w ranju. Wojowanje wo brėze abo sahinjenje je dźensnischi bój wo evangelijon po zytym šwjece. Runjeż wojowanje husto nowe mozy rodźi, nadeńdźemy pak hischcze pschekwapjazu bjesdźaknosć. Tuż je sa nasche evangelske schczeszczanstwo zyle wopraunjene praschenje tamneje thorwatskej katolskeje żony: „Aby evangelizy, wšesze schto na żwojej wėrje macze?" Dże tu wo to najważnischе, wo dospołne poddacze pod evangelijon, so by nam so stał s najżiwjeczischim tukom żiwjenja. Do toho pak je trėbne, so jaśnje spóznajemy swoju winu a potom hakle żmy k prawemu wopjenowanju thmani. Dale pokasa żwjedźenski predar na żwjatu winowatosć napschecżo wėrybratram, tiż może tón dosyć nelicz, tiż je Božu hnadu na żebi naihonił. Na to ryżowanje predar wojowanje a czerpjenje evangelskich wėrybratrow we Muhersi a druhich tónczinach, tiż po wójnje k Juhosłowjanskej pschipadnyschu. Jasnje šwjeczesche so pyches jeho słowa jich dowera k Bohu a jich šwėra k evangelskej wėrje. Woni krucze hromadże stejachu we šwonkownej a šnutskownej nuzy. Tež tuto predowanje mózny sacżischcz na wozbadu sawostaji.

*

K predowanju pschilamtny so hnydom **hromadźizna.** Pschedsyda Budyskeho pobocznego Gustav-Adolfskeho towarstwa k. tajny zyrkwiny rada Rosenkranz rosprawjesche wo dźėławosczi w lońschim lėcze. S rosprawy šyschachmy, so bėsche so nawdało 2964,82 hr. S tutych pjenjes je so wotedało hłownemu towarstwu w Drjezdźanach 1978 hriwnow. Létny šwjedźeń bėsche 14. junija 1931 w Hucźinje, na kotrymż kk. wyschischi farar Sarjeńk na żerbšchim a superintendent Fröhlich na němskim predowaschtaj. — Pschi wólbach knjeża, kotriż po wušławkach wuzupychu, so sażowolachu. Nowej pschiwolischtaj so kk. wyschischi statny rėcznik Buch a farar Wójz.

Knjes farar Tischer dźakowaschе so sa bohaty wopyt šwjedźenja a sa wschitke nahladne dary sa dobry skutk Gustav-Adolfskeho dźėła. Potom dźakowaschе so k. fararjej Kaplerjej, tiż bėsche so se swojej żwójbu, wosadnej młodźinu a druhich pomocznych sa kražne wupyschenje Božeho doma postarał, zyrkwinskemu khórej a posawnikomu khórej sa porjedźenje šwjedźenskeho dnja, komornemu khórej, kk. wuczerjam a starschim, kiż su dźėczi w tak wulkej liczbje do kemšchenja pósłali. Rjenje skutkowaschе tež pschepodaczе dara towarstwa młodych hołzow.

Jako bėsche Budyšti tomorny khór pod nawjedowanjom swojeho dirigenta k. organista pschi Pětrowskej zyrkwi Horsta Schneidera kėrluschi je swojej snatej wustojnosczu politicził, pschednjoschowasche k. farar Ebert wo evangelonje w morju balkanskich Ludow. K sawodej pokasa na wschelakory wobras, kiż evangelska zyrkej w Juhosłowjanskej posticza. To sażeli na wschelakorosczi tamnischeho kraja, kiż tworja ši splahi, kiż su so po šwėtowej wójnje k jenemu statej sjednoczile, i czimż je so lėtsotki stare zedźenje dopjelniło. Juhosłowjanšku tworja Serbja, Khorwatojo a Sstowinzy. Prėšischi splah, Sserbja, stejachu pok lėt tyhaża pod turkowskej kwaklu, woni tworjachu raczidło pschecziwo nawalej asiatskich ludow, so możachu ludy we nawjeczornej Europje zo smėrom we swojej kulturje wuwiwacz. Hłowne mėsto Sserbow je Beograd. Druhi splah, Khorwatojo, bydla wokoło swojeho hłowneho mėsta Sagrjeba (Agram). Khorwatska je srjedźischczo romiskeho katolizizma. Pschednoschcer spomni tu na arzybiskopa Strosmeiera, tiż wustupowaschе sa reformowanej katologizma, ale podjeża. Na dołhim wjeczoru mlodeho stata bydla stónczinje Sstowinzy, jich stolicza je Ljubljana. Tam je howrila żurowa bitwa pschecziwo wschemu, schtož bėsche evangelskeho ducha. Zyła Juhosłowjanska ma pichi swojich 12 milijonach wobydlerjow 2 milijonaj narodnych mjeńschinow. Hdyż so praschamy, tak tam nasta evangelske żiwjenje, dyrbimy wróczo hladnyć hacz do czasa reformazije, hdyż je snaty evangelski Juhosłowjan Zrini żiwy był. Rjane sapocżatki evangelskeho żiwjenja sniczi tam napschecziwna reformazija. W dalschim wopisowaschе pschednoschcer sahpodženje a bėdżenje Schwabow, kiż we wschelakich tónczinach tamneho kraja żwoju nowu domisnu namakachu, tola mėjachu stajnje a hacz do dźensnischeho dnja wjele czerpicz. Sstjimawe je sa nas Sserbow, so tam na kraju bydli 22 000 duschow žnlny lud, tiż so Wendojo mjenuje, s nami Sserbami pak nima niczo ihromadneho. Dołnża wopischija Juhosłowjanska evangelska zyrkej jenoż 250 000 duschow, kotriż po zytym kraju rosprószhenі bydla a steja w straschе, so do sahuby sapadnu, to by żo s nimi dawno stało, njebychu-li krucze założeni byli na evangelijon.

W stónczinym słowje pschedstajeschе k. superintendent Fröhlich Gustav-Adolfske towarstwo jako drje 100 lėt

Kak by było na swėće bjez ptačkow a pšikasancow?

Tak husto ludźo rjekaja na njekniczonne bruczki a wuczki a maju sa to, so pschikazanzow žyła njetrjebamy. Ale pschiroda je mudra tež tam, hdyż człowiek ju njerozumi. Hdyż njebychu byle na swėće pschikazanzy, bychu ludźo schcheże bóle czerpjeli, dyžli ptački. A gdyż njebychu na swėće byli ani ptački, to by był žyła kóńz ludźi na swėće.

*

Pschedstajmy sej nėtko, kajši by był swėt bjez ptačkow. Prėnjeho dnja drje so nijedy dale niczo stało. Natak by ji wjeselosczu konstatował, so na dworze a na polu wiazy khwoloow nima a houtwjer njeby so wjazy hrėwał na żeńby. To budże kėtka wjesc sajazow, myšli sej swojskom. Mordarki młodych sajeczkow tu wjazy njejmu. A w mėsczu kóżdy swoje šuncze dźeło czini a Bóh nėchtó pytuje, so je po schtomach wschо prózne a so w powietrzu wiazy ptackow njeje. Schto to tež dale wadźi, każ tu wjazy njeje žanych piwczatow. Pjenjezy sayłużicz je ważnischo a k wotstronjenju koujazcho hnoja ani njetrjebamy wroblow, k tomu nu mjeczerjo. Czohodla dawali ptaczinu?

Lėczo pschichładża a s nim wójsło pschekazanzow a druhich schkodnikow. Po hałosach khójnow kujstokazy mi-hjordy hušanzow, jich njerjad so hypoti na pjelikn żnnju swody schtomow, kiż je pokrył s njeliczomnymi żmjerdżatymi hušanczimi czėłami. Wichnicze wobsonje żmjerdźi w bjesthlódkatych, naših khójnach. Żyse mrockele mėstich brukow wobletuja jiskowe schtomy, wschi liscze sezrut. Na polu sniknja kwadrosny, sežrut korjenja. A ptaczinu sa żito stupaju, stupaju. Też stót bywa drožschi, ha kmjerjeż nasymu žuczelnje kwuwy, prošata a konje se hromadami sarežaju. Njeje tu dosć wizy. Jenoż tu a tam hischcze woraju. Mysche tu zyku rolu podkopaje. Se żeńom spomina ratat na zyny starv czaż, hdyż wrony sady pluża kwadrosny sejorachu a smiczichu. Posawutlene konje lėdy hischcze pluh ciahaju.

Syma njeje hłód a tschėskaiżu. Człowiek so holuje k woborje. Wschut je żiwiny, tutón wschudżeczi, katastrofa hischcze najdżwe pschitrało. Dóńż hischcze njemjerjenje, zyle stadła żiwiny so cżerja na njepodowarne pola. Wonsenju pschchorkaju sa schłódnikami. Dźiwje żwinje so wojazy tłėczej njesmėdża. Samrowje so poslosta łėdny honiżwėt, kiż tšėli dźiwje żwinje. S tym wšo howna żazyła pschestawa. Jelenje, horny, a jazacy su dawno wotemrėle, dokeż niczo żracz nimaju. Jenoż tschcha je hischcze tu a wona so tež njemóże tłėczeż. Schutz su sawrjene. Wosjowanje pschecziwo schłódnikam je żnuczki pschedmjet, wo kotrymż so hischcze wuczi. Kóżdego dnja dyrbja dźėczi — po nuzowym wuczasu — sniczkej njerodź w jaje słowje. Cżemiży wschelake wunamakaju. Jokor, tschė, alkohol, bjłkowina so se suchich schtomow wudobywa. Spytaju s powėtra wudobyć mloko. Ale dźėżeom je hubjene po tajkim mloży. Fabriki su so pschestworiże. Tu so s hromadami żenja rossżehla, so bychu schkodniki w njej wotemrėle. Ale też wuzitne żnuzk: bakterije s tym cżerpja. Sakożeju so wulkotne pschahowanje, hdyż so s hromadami plahanje pschirodne njepschecżeżelo schkódnikow: žuzanczniki (Schlupfwespe), boże słónczko, tschi a żwinje.

Ale to wschо niczo njepomha. Dacżenjeż so żwinjetske kruczе strahuja, sadobywaju so tola do nich rubjczizy, kiż żwinje rubja a karżuja. Mėsto pjenjes so jako płacėdło postaji mjaso, tschė, mloko a ryba. Rady dadza złoto a sżebro sa tajke wży. Mjaso tu pschecży hischcze je. Wschak hodża so tež mnyche, waczki, cżerwje a dodnki jeżeż. Wudadża so tołste kuchańske knihi, w kotrychż so wopisuje pschiprawjenje tutych tschėlischczinkow. Hłódny lud powala knjeżerstwa, postaja druhe, kiż hischcze njesmėdża. Mór sakhadża. Lud mrėje. Sbożarstwo wojuja s maschinistkimi cżėłami. Je to schmjatanza bjes końza.

A hłód, straschny hłód tu sathadża.

W schestym lėcze bjes ptačkow mnże poslednі człowiek na šwėcze. Muchi a kunkwory wokoło njeho šnjeża. „K cżomu jeże na šwėcze, cżwila?" šu jeho poššednje słowa.

*

Kak by nėtko było na šwėcze bjes pschekazanzow? Mėjmy sa to, so šu tu hischcze wschudże ptaczki, ale pschekazanzy šu so naras šlubile.

Luka leżeje! Kwėli wonjeża a żo pišanja. Rostlina wabi s barbu a wońu pożedanych żenichow, półkow lubożeże, kiż majn mnohu donjesc na pólsti. Tohodla rostlina leżeże a wonja.

Ale wone njepschišłi, t. mnohe pschekazanzy, wone tu njejsu. Podarmo luka so kražni.

Wudżeż so wjeselі, so kunkwory jeho wjazy njebrazcżeja, hdyż pschi kóżdej rėczy na pśrnyi laka. Ale k ktu hižo podarmo na pśrnyi laka, pschetoż je tu dawno hižo s hłodom wumrėle. Njeje tu wjazy kunkworowych cżerwjow a s nimi so pśrnyka tola hłownje żiwi. Brjohi su próżne, puste, bjes żiwjenja. Też żaby a jeschcżerzy su wotemrėle.

Ludźo so żedża za kunkworami, sa muchami. Schtoż nimaich, sda so cżi bycz tak rjanc!

Snowa cżłowjeschke wojnje pschecżiwo cżwili. Pcżelarjo drje wjazy pcżelarskich hajicz njemóża, dokeż tu wjazy pcżelow njeje. Ale woni su nėtko wot stata pschistajeni jastojniży, su ministrojo, wuczerjo a krajni radźićeljo. Pśches radżio, film a schtuka pomnożeja lud, kak pschekazanzy rostliny wopłodżowachu. Sserschcżerzowzy su nėtko jara rytaju. Fabriki wo dnjo a w nozy dżėłaju, so bychu serschcżowzy wudżėłale.

Ludźi so i cżrjódami jeżelu na luki, do zahrodow, so bychu naramali pschekazanzy. S pomozu serschcżowzy majn kwėtli kunschtaze wopłodżecż. Njedawschi pcżelarjo pisa: „Rosmuna pcżelka do wjazy nadżelała hacż 500 nicżerpnych ludźi." W katalogach żmjencżenjow stej pola rubrikowe: Zokorowa rėpa, uralska, dżerżel, kak, trawa kóńska hada: „Njemóżemy dodawacż dla njedostatka pschekazanzow!"

Katastrofa je njeda sadżerżeć.

Pcżelarskeje ministrowe proschca, so bychu jich puschczili,

ſtare, ale we ſwojej djelawoſći ſpilne towaršſtwo. Wutrobnje proſchesche wſchittich, **njewustacź w ſwjatym** djele ſa Boże kraleſtwo, niz nasad, **ale pschego ſ dowěru** doprědta. Njedjiwajcy nuſy w kraju, njeſapomnmy na nuſu wěrnych bratrow we wukraju.

*

Eſwjedjenſka ſbirka je dozuła **wunjeſła nahladny pjenjes wo 347 hriwnow.** Na **ferbitkim kemſchenju** je ſo nawdalo **115 hr.**, na **němſkim (hdźež běchu mnohi ſ prěnjeho kemſchenja pódla) 150 hr., dar wot ſónſkeho** towaršſtwa **50 hr.**, dary djećiſkemſchenja **12 hr.** a **dary** towaršſtwa młodych holzow **20 hr.**, **hromadże 347 hr.**

Maju-li wyšnoſce płaćizny postajić?

Jedyn ſ najſajimawiſchich wotſtawkow ſtawiſnow ſwětowcho hoſpodarſtwa je wójnje je płaćiſnowa politika wſchelakich kujeršſtwow ſwěta. Pſchezy ſtawu ſu parlamenty a wyſchnoſcže ſo dale wot ſajimzow nawabiły k tomu, njepotrěbnje ſaſpchinnuteſ do běha wikow a ſpytaci ſtabiliſaciju płaćiſnow wěſtych produktow. Tute pospyty ſu pſchezy nałate ſ roſumitwuzho pſchecża, pomhaćź wobydlerſtwu kraja, kotrež je ſ ſpadom ſwětowych płaćiſnow wſchitcho do wulkeje nuſy. Sčuny pak w poſtedniich lětach w tym nałupanju naſhonili, ſo tute pospyty bźwachu njewuſpěſchne, kaž nj-ſbožowne.

Wěmy ſ naſhonjenjow, ſo njeje **bo poradźił pokupt** kruczeſcź **žitne płaćiſny** w Němſkej, hačkuliež je ſtat tu doſeć **wrědkow poſticził**, hačkuliež **ſu ſo** najwjetſche žitne a mlynſke **konzernh** ſ pomozu ſtatnych pjenjes **wukupowałe**, hačkuliež **ſu ſo poſtajiłe najwjetſche ſchitnte zła.** Podobnje je ko ſſchło Amerićanam, hdyž chzychu ſoźerzeć płaćiſny ſa kopr, ſo móhłe **kopriſke podkopy** hiſchcźenkak ſo **danicź.** Podobne **frutone naſhonjenja je** też Japanſka cźinila je **swojej płaćiſnowej politiku** na žitowych wikach a Jendželſka, hdyž chzyſche ſtabiliſowaćź gumiſowe płaćiſny. Kuba njemóžeſche dźerźeć zokrowe płaćiſny a braſilſke kujeršſtwo ſkónčuje njewóžeſche drudheho wupuća, wotbyć nadobyć kofeja, ſo da ſ kofejom tóły we parnikach tepicź. Spomińamy tu hiſchcźe na prjedawiſchi pospyty Greſhfoje, kotraž chzyſche ſtabiliſowaćź płaćiſny ſa rósnuli **abo na njeporadźeny eksperiment Metſika**, hdyž chzyſche ſrjadowaćź konopowe płaćiſny.

Nuniſe Sjednoćeny ſtaty połnóżneje Amerili ſu ſo dale do toho, wottwarićź najwjetſchi a najoróſchi pospyt ſtabiliſacije. Pod cźiſchcźom ratarjow a ſim ſ pſchecźelnych politikow bě ſa pſched ſtami „Federal Farm Board“ roſpuſćił, pſchi nałožowanju hobrſtich finančnych ſrědkow ſpytaćź ſrjadowaćź płaćiſnu ſa pſchenizu a bałmu. Amerikanſcy wulkowikowarjo wotradźachu a pokſachu na ſtrachi tajkeho pospyta. Ale wěra do wſchohomóhnoſce ſtatnych pjenjes bě wjetſcha hač „błóź ſajimzow a ſchpekulantow“. Mozy ſwobodneho wikowanja ſo pſchemalo wažachu.

Nětko chze amerikanſki „Farm Board“ wot 1. ſnjeżnika 1932 ſwem ſa lěto połnóżu ſwojich ſkładow bałmy wotćeć. To wosnamjenja, ſo ſa jene lěto 650 000 walow abo 2,60 mil. zentnarjow bałmy ſe ſtatnych ſkładiſchćow pſchidóźa na wikć, ſ tym wěſo płaćiſna ſa bałmu budźe dale ſpadowaćź. Wobliczeja, ſo amerikanſke kujeršſtwo ſe ſwojim bałmowym nałowanjom pſchihnadźi wokoło 500 milijonow hriwnow.

Pospyt regulowaćź pſchenične płaćiſny podobnje njeſbožownje ſtónežeſi. Hižo w poſtedniim lěcźe je amerikanſke kujeršſtwo ſwoje pſchenične ſkłady wo 136 mil. zentnarjow na 46 mil. zentnarjow ſnižiło. Chze pak hiſchcźe rańſchcźo poſtupowaćź a też wot lěcźa 1932 ſem ſbytk pſchenićnych ſkładow na wiki pſchinjeſeſć. Praji ſo drje pſchezy ſnowa, ſo ſ tym płaćiſny njebudźa ſpadowaćź, ale do toho nichtó wjazy njewěri. Amerikanſke kujeršſtwo je ſwoje pospyty, ſtabiliſowaćź žitne płaćiſny, ſapłaćiło ſ 500 mil. hr. ſchkody. **Potajkim** je amerikanſke kujeršſtwo pſchi zuſych ſtabiliſacźnych pospytach pſchinjaſoźiło hromadże milijaru hriwnow.

My ſo njetrjebamy tutym pospytam ſmjeć. Też němſke kujeršſtwo je hižo wjele milijonow pſchipadźiło ſ pospytami, ſtabiliſowaćź žitne płaćiſny. Njeprodaźenje amerikanſkeho pospyta pak ſmjeje hubjenſke ſcźěrki na žitne płaćiſny zyłeho ſwěta, kiž budźa ſo teź pola naſ wuſtupowaćź.

Napoleonowy posledni bataillon

Po padźe Parisa 30. měrza 1814 wotrjekny ſo ſtaršny Napoleon w Fontainebleau franzowſkeje krony a dośa kupu Elba jako wobjedźeńſtwo. Lěto poſdźiſcho pak pſchiſcźahny ſaſo do Franzowſkeje. Najprjedy wſchelake bitwy dowy, hač bu 18. junija 1815 pola Waterloo sbity. Bu wuhnaty na kupu St. Helena, hdźež 5. meje 1821 ſemrě.

Hdyž w lěcźe 1814 Napoleon po djelenju ſe ſwojej ſtarej gardu a ſ dobyczeſtimi ſwjaſtarjemi w Fontainebleau k wotjězdej na italſku kupu Elba hotowaſche, ſo **by tam w ſtuźbodźiwje ſwojej rodneje Korſiki ſwoju ſiwjenſku drohu ſtónežił**, bu jemu teź dowolene, wjacź **ſobu 400 pěſchtow.** Běchu to wojazy ſtareje gardy, tiž ſo dobrowólnje ſamotwichu.

Napoleon wukonja w Briare pſchehladku ſwojich ſwěrnych, kiž chzychu jeho pſchewodźeć k italſkim brjohom. Mózachu kročźeć pſches městna, hdźež běchu ſo ſetkali ſ njepſchecźelom, wozebje ſ Rakuſchanami, kotříž běchu **hłuboko** w franzowſkim kraju, kaž teź ſ franzowſkim wójſkom, nětko kralowſkim, kotrež dyrbjeſche ſtibarbnu **kokardu** rewolucźje a kěſorſtwa ſamenicź ſa běłu — kralowſku. Ale „Bataillon Napoleonowy“ wobkhowa ſwoju ſtaru kokardu, woſtawjenu na telko bitwiſche. Rakuſchenjo ſu w **zyłku ſdwórliwi** a pſchecźelſkiwi. Jeden **armadźe**, jenož w Saulieu njechca nětajſi kěſorſki lowſki major brjóźeń k nozowanju wupróżnicź. Napoleonowych wojakow wjedźe Cambronne. Cambronne je ſ Rakuſchanami ſ dobrym, ale ſetka ſo ſ twjerdoſtójczkami. Skónčnje namjetnu bój wo kwartěry. Sa poča ſo hižo wojowacź, tu major nozowanje damaſ.

Pſched Cambronnom jedźeſchtaj kapitan Lahorde a rakuſki oficźer do Lyona, jo hyſchtaj tam kwartěry wo ſtaracźoj. Na druhi djeń pſchicźahny Cambronne a dwaj cźi tyżnjo Rakuſchanow djelachu ſpalér. Wobydleſtwo pſchikthadźa we wulkich cźiſłodach do pſchedměſta, ſo ſo roſſoſnowaćź ſ Napoleonowymi ſwěrnymi. Sahaſa ſrazki dla ſtibarbneje khorhoje. Nětkhe ſtaršchiſch „ſtam kralej!“ ale Napoleonowi wotmołwja: „ſtawa kěſorſtwa!“

Wjes dalſchich wobcźežnoſcźow pſchekroczi **Alpy** pſchi **Mont-Denis**, pſchińdźe **pſches Piemont a w Savonne.** Tu ma ſo podaćź na łódź k jeſbje na Elbu. Ale wězka wjaſny, wojazy běchu ſo dokładnje ſnjeſchcźiłili ſ wojakami ſtjiźianſkeju połkow, kotrejž tu leſchcźachu. Ale na kónzu ſo wſchitko ſaſo pſchecźeleſlzy wuhłakoła a roſkałowazy general wuhotowa na cźeſcź Cambronnowych oficźerow hoſcźinu, hdźež ſo wjeſele pſchiwaſche na ſtrowoſcź Napoleonowu a jeho ſtarych ſamdow. Je ſnate, ſo ſo tuchi poſtledni ſwěrni na kupu Elba dołho njeſdźerźachu. S kěſorom pſcheźiwichu hiſchcźe wulke dyrdomdeje, kotrejž jich hiſchcźe jónu pſchimjedźechu do Parisa, ale wotmud teź k Waterloo-ej. Na St. Helena dźeſche Napoleon hižo ſam, bjes wójſka, jenož ſ nikotrymi ſwěrnymi.

Człowjek a zwěrjo w płunowej kurjawje.

Możnoſć nadpada ſ lětadłami je nětko też Němſku mućiło, ſo pſchihotować k organiſowanju ſkita pſcheźiwo nadpadam z powětra. Tele dny **wotmětwaju** ſo w poſpytnej krajinje pola Oranienburga zajimawe pospyty, kiž ſo wosebje tež wupruhuja na ſkoćatach, kotrež ſo trjebaju za zakitanja kraja. Na wobrazu widźimy dźełaćerja a jeho pſewodneho pſa z płunowej masku.

Wjednik wólbow do němſkeho ſejma. Tajny radźa prof. dr. Wagemann (hdźež), preſident ſtatiſtiſcheho němſkoſtatneho hamta, ma teź pſchichodne wólby do němſkeho ſejma nawjedowacź. Pſchi nim ſteji jeho ſaſtupnik tajny rada Meiſinger.

Wusudźenja

Ś Schromadnu ſamwiſći **ſud w Budyſchinje** jednoſtkeho pſcheźiwo ſklaarjej a **gmejniſkemu** ſaſtupnikej Martu **Bergerej** ſ Bělych Noſłiź dla wotmyſłeneho a pſchećiwo inſtigatorej ſtarſtej Pawołej **Zſchalarej** ſ Hrubſchcźiz dla njekedźbliwego wopaczneho pſchijaźaneho wuſłuchanja. Sud po dokładnym pſchepytanju wobſtorjeneju wuwinowa.

Hospodarſki rozhlad

Pónjedźeju 13. ſmoždnika 1932.

Burſy ſtónčichu ſaſtupny tydźeń ſe ſpokojazym měnjenjom, dokelž Newyorſka burſa ſkrućene kurſy ſaſpjewnaſche. Europſke burſy běchu poſledni dny ſaſtupneho tydźenja tehorunja dokonjerliweho měnjenja. Nałeho hoſpodarſkeho tłóčki wſchak kaž hroſna khodoſta njewěſtoſcź nałich politiſkich poměrow.

Na produktowych wikach jewjachu jenož poſdźiſche termije wěſte ſtrućenje płaćiſnow. W hotowym ſornje rožka 5 pj. pſchiſłaſi. Sa pſchenizu w hotowym ſornje ſzika ſnych płaćiſnow njeſapiſbachu. Nječźnjeń a wowſ dotalne płaćiſny ſatkowaſchtaj.

Zentnaŕ pſcheźeſche ſobotu w Barlinj.

Pſchenizy (13,15—13,25 hr.), rožki 9,45—9,55 (9,75 hač 9,85) hr., nałymſkeho jećźmjenja 9,35—9,65 (8,75 hač 9,10) hr., wowſa 7,85—8,05 (8,10—8,25) hr.;

w termijowym wikowanju:

pſchenizy:

ſa julij: 13,05 (13,47½) hr.,
ſa ſeptember: 11,60 (11,70) hr.,
ſa oktober: 11,67½ (11,90) hr.,
ſa dezember: 11,87½ hriwnow,

rožki:

ſa julij: 9,35 hriwnow,
ſa ſeptember: 9,12½ hriwnow,
ſa oktober: 9,22½ hriwnow,

wowſa:

ſa julij: 8,27½ (8,70) hriwnow.

Płaćiſny w ſpinkach ſu płaćiſny tydźeńſchich wikow. Hdźež **pak** žane njeſłu nałyſowanjene, ſo njeſpſcheměnichu.

Sſmuwaje wili ſobotu we Wojerezach.

Na wiki pſchihujeſene běchu jenož 205 proſtatow. Pſchi žiwym wobſtchodze roſpſchedachu ſo ſa krótki cźaſ. Njezwoſna ſhytka. Tute płaćachu 4—6 tydźeńſke 8—11 hr., 6—8 tydźeńſke 11—13 hr., 8—10 tydźeńſke 13—15 hr. Běhakow žanych njeběſche.

Hamſtke powěſcźe.

Swěſćeńſke jednanje ſu wotměrili na knjeźinej dwórnaj: **najeńk Biedrich Auguſta Nik** w Hućźinje a wjeſelſkubler Pawoła Bjedricha Wilhelma Hermana we Panecźach.

Sſudniſke powěſcźe.

Pſchehadowanje:

Schlwórkk 28. 7. 1932 w Budyſchinje na ſudniſtwje Khěža ſ nědźeſe 5/6 kórzom leżownoſcźe, ſłuſchaza pſchikuſzej Pawołej Engemannej w Budeſtecach. Hódna je 24 500 hr. Wopalna pokładna 26 020 hr. Pſcheſtajenje budźe dov. w 10 hodź.

Luka nědźeſe 7/8 kórza. Hódna 520 hr., ſłuſchaza Hanſiſ ſwoſcźenſkej Jannowej rodź. Cźěpanej w Dobroſich pola Njeſwačźidła.

Pſchedawanje khěže, ſłuſchajeſe ſkalarjej Janej Ernſtej Kruwarjej w Dobroſchezach pola Delnjeje Hórki na 21. 7. 32 poſtajene, je ſud ſběhnył.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wotſtowe ſymjo ſo wot abo 1000 kg, nowak 10 ke

	Płaćizny po złotej hrivnje				
	11. 6.	10. 6		11. 6.	10. 6.
Pšenica	—	45-2 7	huny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	191-193	190-192	woka	6, -18,	16,0-18,0
ječmjeń, nal.			mądre łupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
ječmjeń	167-173	167-173	žołte łupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
wowſ	157 161	157-161	ſeradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wowſik	—	—
pšenć. muka	1, -35,0	1 2-35,0	lany wowſik	10,3-10,4	10,3-10,4
rżana muka	2- 6 27 4	5,6-27 4	ſuch.truhanſ	8,7,0	8,70
pš. wotruby	1, -5.11,	10,5 11,0	br.rnj. kruſki	—	—
rżane „	9,8-10,2	9,8-10,2	ſyno, 50 kg	1,45-1,65	1,45-1,6
raps	—	—	rżana ſłoma	1,25-1,45	1,25-1,4
hróch Viktor	17,0-23,0	17,0 23,0	pšenć. „	1,05-1,20	1,05-1,2
lane ſymjo	—	—	wowſna „	1,05-1,20	1,05-1,2
pjenuški	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	1,05-1,20	1,05-1,2

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawańi 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křižu. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawčětki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čełneho zmjerdźenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde zmjerdźenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerdźenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 137 — **Budyšin — Wutoru, 14. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Wulke čeže, wjetše skróćenja

Nowy nuſowy wukas, kotryž dyrbi ſo dźensa abo jutře wozjewić, pjecza kłědowaze naprawy pſchinjeſe:

1. W ſpomnjenju dźełonjemějerjow dyrbi ſo 520 miljonow hriwnow wulutowacz. Sšadźby tſjoch podpjerańſkich nadmołkow ſo tohodła mjes ſobu tři̊ětro zbliža a ſo na najniſchu hadźbu; a to na hadźbu ſpomnjażeje podpjery ſamu. Pola ſawěſćenja dźełonjemějerjow to rěka, ſo ſo podpjera wo 23 prozentow, pola kriſoweje podpjery wo 15 prozentow ſniži. Kharakter ſawěſćenja dźełonjemějerjow jako ſawěſćenje dźełonjemějerjow ſo po hłownym dźěle wotſtroni. Hdyž je nječto ſchěſcz njedźel podpjeru dołaſ, ſo pſchepytuje, hacz je podpjery potrěbny. We kriſowym ſpomnjażnym laſtaranju budźe pruhowanje potrěbnoſće njewobmjeſowane.

2. Tež po tychle wulutowankach hiſchće ſa ſamyſłny laſtaranja dźełonjemějerjow **400 miljonow hriwnow potrjechuje**, kotrež dyrbja ſo ſ wobžěbnym dawkom ſa **pomoz dźełonjemějerjom ſwjeſcz.** Kriſowy mjidowy dawk, kotryž je ſpomnjowany, ſo ſ dawkom ſa pomoz dźełonjemějerjow po 1½ prozenće hromadu ſkładže. Nowy dawk wſchu ſrmadže ſa dawk hacz do 2600 hriwnow 2½ prozenta, hacz 4800 hriwnow 3 prozenty, hacz 6000 hriwnow 3½ prozenta atd. wuczinu. Najwjetſcha hadźba 6½ prozenta pſchi dokhodach wjacy hacz 36 000 hriwnow ſa ſkło wuczini. **Sastojnizy** 1½ prozentſki dawk ſaplacza.

3. K wurunanju němſkoſtatnych wudawkow ſo ſelowe dawk we wyſokoſći 20 prozentom ſ ſełnym wumoſchkom 40 miljonow hriwnow ſawjedże. Pódła toho ſo pola wobrotowego dawka ſa wobroty hacz do 5000 hriwnow wotſtroni.

4. Renty wójnſkich wobſchkodźenych ſo ſkrótcza, tola jenoż w padach nijeſcheje potrěbnoſće, pokazanu po ſwójbnym ſtawje a jenoż pola lohko wobſchkodźenych.

Tónle finanzno-politiſti nuſowy wukas dyrbi ſo ſe ſpołkowno-politiſkim nuſowym wukaſom wudespołnicz, kotryž, kaž je ſo hižo pſchihowědźiło, też **ſakſaſanje wudyrnych wotbźelenjow wróći,** tola ſe ſamjeſowanjom, ſo ſo wſchě wojerſtwu podobne organiſazije dohladej němſkeho ſtata podſtaja.

Němska hriwna kruta wostanje

W Baſelu ſu ſo wodźerjo nołowych bankow ſeſchli. Njedźelu popołdnju ſu najprwdźy praſchenja roſprajili, kotrež na dujowym rjedźe pohybanja Baſeliſkeje banki ſa internazionalne płaćenja ſteja. Preſident němſkoſtatneje banki dr. Luther je wo planach němſkeho kněžerſtwa we naſtupanju měny roſprawił. Dr. Luther je dźěił, ſo němſkoſtatna banka w pſchešejenjeſi ſ němſkim kněžerſtwom njekhadkajcy ſtejiſchcžo laſtupuje, ſo dyrbi ſo ſłota měna ſtabilizować a ſo dyrbja ſo wſchě poſpyty inflazije wotſtrašyć.

Hród němskeho presidenta so wobnowi

Němſki preſident ſ **Hindenburg** ſo w blížſchim czaſu na puczowanje do raniſcheje Pruſkeje naſtaji. Krótki czaſ chce na ſwojim tammiſchim kuble w Neudeck pſchebywować. Němſki preſident njewotpuczuje, dokelž je jemu trjeba, wot kněžerſtwowego dźěła wodychnyć; dyrbi ſwój Barlinſki hród wopuſchczić, dokelž dyrbja ſo w nim wſchelake renowizaje porjedźenja wumjeć. Kaž dołho tele dźěła traje, budźe němſki preſident w ſtarej němſkej kenzluji bydlić. Ketkole ſo do njeje nadoba ſ preſidentowego hroda pſchenoſchuje. Kaž je ſkyſchcz, budźe ſo Hindenburg halle kónz léta do hroda němſkeho preſidenta wróćić móz. Pſchedy toho njebudźa w nim ponowjaze dźěła kónczene.

Brüning načolny kandidat sakskeje centrumskeje strony

Pſchedſydſtwo ſakſkeje zentrumſkeje ſtrony je ſo njedźelu w Drježdźanach ſ pſchihotami k wólbnemu wojowanju ſaběrało. Wobſahnikło je ſo, we wſchěch ſtjoch ſakſtich wólbnych wokrjeſach liſtiny naſtajić, kotrež ſo němſkoſtatnej liſtinje zentrumſkeje ſtrony pſchiſamknu, a **dra. Brüninga** proſyć, ſo by naczołnu kandidaturu we wſchěch tjoch ſakſtich wólbnych wokrjeſach pſchewſał.

Hessenski centrum we wóibnym wojowanju

W heſſenſkim wólbnym wojowanju je zentrumſka ſtrona njedźelu někotre ſhromadźiny wotmělа, w kotrychž ſtaj pſchedſydſki dźěłowy minister dr. **Stegerwald** a druhi pſchedhyda němſkeje zentrumſkeje ſtrony, němſkoſzejuſki ſapołſanz **Joos**, wo ſmutkownym a ſwonkownym połoženju rěčałoj.

Schtož nowe kněžerſtwo naſtupa, dr. Stegerwald praji, je wono njejaſne a njepſchewidne. Papenowy kabinett je ſa někotre dny ſamohł ſaſtajenje ſwóła pſchetrochcz. Hacz dotal ſo Franzowſka wołamoczowaſche, někto ſo Němſka wołamoczuje. Němſki lud pſched ſkutnymi hodźinami ſteji. Hdyž w blížſchich njedźelach ſwój wołuſd pokitiſy njeſtrašym fantaſtam pſchewoſtaji, ſo wón hiſchcze pſched cžežſchi a wjetſchi pucz cžerpjenjow ſtaji dyžli je tón był, po kotrymž je wot léta 1914 ſchoł.

W Nauheimſkich kupjelach je němſkoſzejuſki ſapołſanz **Joos** wo ſmutkownopolitiſkim połoženju rěčał. Na mjeſto ſ njeprawom hanjeneho parlamentariſma je někto kněžerſtwo kliki ſtupiło. Nowe kněžerſtwo njeje žadnym kabinett ſhromadźenja, ale kabinett roſchcžerjenja, kotrehož wotpohlady we wulkim dźělu luda njeměr ſhudźuja.

Politika mjez njebjom a zemju

W Lipſku běchu w nozy wot pjatka k ſobotze kommuniſtojo na tſěchu Nowcho dźiwadła na Auguſtuſowym namjeſe jaſeli, tam horka cžerwjeny thorhoj ſ hwězdu ſtajili a na tyſchcž ſchtyrjoch dźiwadłowych ſtronach meter wulke napiſma ſ běłej barbu namolowali. Rano wohnjoſwa wobora cžerwjenu thorhoj dele wja, tola ſ napiſmami ſo nimo thodźaczy lubjo hiſchcze dopołnja pſcheſłapjachu. Napiſma rěkachu:

„My dźělacžerjo nochcemy wójnu ſ bolſchewiſkej Ruſkej!"

„Polizija a němſkoſtatna wobora njetſělacje do dźělonjemějerjow!"

„Strajkujcze pſchecžiwo wottwarjenju njedy a ſaſjitmej!"

„Přeč ſ Papenowym reakzionarnym kněžerſtwom!"

Wokoło ½10 hodźin mějchcžanſki dźělacžerjo pſchiſtupichu a napiſma wotſtronichu. Demonſtrantam na tſěſche je ſo dźiło ſe ſkhodami a želesnymi rožlemi wołožiło, kotrež ſu ſo bjeſtrachowych pſchicžinach dla ſwonka dźiwadła pſchicžinichu.

Gregor Strasser w Friedbergu

Njedźelu popołdnju je nazionalna ſozialiſtiſka ſtrona wulki wuſtup na Jěſorſkej luzy pola Friedberga w Heſſenſkej wotmělа. Wě nim je nazionalny ſozialiſtiſki němſkeje ſapołſanz **Gregor Strasser** rěčał. Po dwanaczeſkrótnym wojowanju pſchecžiwo pjenjeſam, pſchecžiwo internazionalizmej, pſchecžiwo Romej a pſchecžiwo cžakanju ſtatneho korita, rěčnik praji, Hitlerſke hibanje na pſchedhłodźenku mozy ſteji. Nazionalneho ſozialiſma njeje pſched 1914 było, wón je tohodła na ſmutkach tehdomniſcheho ſyſtema rune tak bjes winy kaž wón nětkole na zone waſchnje njeje ſa to, ſo by ſo ſ nim pokračowało.

Wo tym, kak dołho budźe Papenowy pſchethórny kabinett žiwy, ſ kotrymž nazionalny ſozialiſmus nima niczo cžinicz, ſo 31. julija roſhudźi.

Nazionalny ſozialiſmus ſe ſwojimi idealami: cžeſcžu, ſwobodu, wotcžinu, potwjerdźejo a roſwijejo němſki duſchu, zyły dźeńſnjiſchi idejowy ſwět niz jenoż potwjerdźa a roſwija, ale też hoſpodarſtwo nawjertnu.

Abela k tŕom létam khłostańje zasudźili

Pſchiſežnjny ſud w Mnichowje je ſpiſacžela Abela dla wopacžneje pſchiſahi: ke khłostańi na tři léta a k ſtrubjenju cžeſnych prawow na ſydom lět ſaſudźił. Abel bě w jenym prozeſu ſwotpſchiſahał, ſo je Hitler ſa ſwoje politiſke hibanje ſ Italiſeje pjenjezy doſtał. Abela ſu na to Hitlerjo dla wopacžneje pſchiſahi wobſtorzili. Pſched ſudom njeje mohł dopokaſać, ſo je jeho winowanje wěrne. Tohodła ſu jeho wopacžneje pſchiſahi winowatcžeho pſchiſnali.

Kommunistiski nadpad na nacionalnych socialistow

Sobotu w nozy ſu kommunistojo w raniſchim Barlinje tři̊ěmi nadpad na pěſnje wobhadženy autobus ſtudźili, kotryž do Buchu jědźeſche. Nazionalni ſozialiſtojo běchu ſobotu ſhromadźiny w dołhoraniſchim Barlinje wotmělі, do kotrejež bě ſo wjele nazionalnych ſozialiſtow ſeſchło. Po ſhromadźinje něhdże 50 wobdźělnikow k różnej Guſtav-Adolfoje dróhi dźěſche. Někotri nazionalni ſozialiſtojo běchu hižo na jedyn pſchihódźazy autobus czaru 42 jaſeli. Mjes tym ſo druſy pſchi dróhy na thódniku ſjedzo czakachu, **cžrjoda kommuniſtow ſ cžimy pſchicžeže a nehdże 30 krócz do nazionalnych ſozialiſtow a do autobuſa tři̊eli.** We woſu ſo do wulkeje hroſy dachu. Po kaſanju nazionalnych ſozialiſtow ſo wſchitzy jědźi hoſcžo na dno cžišnyczku, ſo bychu pſched kulkami ſchkitani byli; tak ſo tež nichtó njeje kranit. Mjes tym ſo ſo tři̊eſche, cž pſchekup; Burde, kotryž dyrſyſche ſwojeho ſwaka wopytać, na balkon wuſtupił. W blížſchim wokomiku ſakſchkmyſchi, ſo wón ſwjeſe. Kulka bě jeho do delnjeho žiwota trjechika. Někotri wobydlerjo wokoło ležacych thěžow nadpadowarjeſi kommando ſawołachu. Hdyž tón pſchitjedże, běchu ſo kommunistojo hižo ſhubili.

Wodźerja kommunistiſkich traſcherjow w Barlinje ſajeli.

Barliniſka kriminalna policija je kyrjedźiſchcžo kommuniſtiſkich traſcherjow w redakciji „Cžerwjeneje khorhoje" wotkryła. Redaktora Woltenberga ſu jako wodźerja traſcherjow ſajeli.

Woltenberga ſu dla njedoſtatnych dopokaſow dyrbjeli ſ ſatby puſchcžeć. Jenu běchu w jenej nazionalno-ſozialiſtiſkej ſhromadźiſnje w Barlinje jeho aktowu toſchu kradnyli. Hakle dźeſaſt dnjow poſdźiſcho nazionalni ſozialiſtojo aktowu toſchu ſtatnemu rěčniſtwu pſchepodachu. W njej běchu pjeza pſmna namakali, ſ kotrymiž ſo plany ſa kommunſtiſke traſchenja, mordaſtwa a ſtrune nadpady pſchihotuja. Woltenberg je mohł dopokaſacz, ſo tele pſmna jemu njeſtuſchcžeja, a ſo ſu ſo hakle poſdźiſcho, hdyž běchu jemu toſchu kradnyli, do njeje thknyli.

Zjězd zwjazka dźěłarſkich mištrow w Mannheimje

Swjaſk němſkich dźěłarſkich mištrow je njedźelu we Mannheimje ſwój 30. ſwjaſkowy ſjězd wotmě. Swjaſkowy pſchedhyda Buſchmann ſo wótro pſchecžiwo mišlenam knježerſtwowego programma nowego němſkego kabinetta wobroczi, w kotrymž ſo wo **„faſtaraznym ſtacže"** rěczi. Praji, ſo je wobſtojna hodźina ſozialneje politiki pſchiſchła. Nadpad na tarifowe a dźělowe prawo na ſawěſcenje dźěłonjemějerjow a na druhe wotnožli ſozialneho ſawěſcenja je ſo na zyłej cžarje ſapocžał a ſ tym wojowanje pſchecžiwo dźěłacžerſkim ſwjaſkam.

W pſchiſamknjenej wobſtudnej roſprawje pſchedhyda praji, ſo ſo ſwjaſk dźěłarſkich mištrow k żeleſnej ſtronje wuſnawa a w ſaſtanju demokratije a Weimarſkeje wuſtawy **žiwjenjowy nadawk** dźěłacžerſtich ſwjaſkow widźi. Dobrowólnej dźělowej ſłužbje wón pſchihłoſowaſche, jeli ſo dźělowy tarif a dźělowe trěcženje njewohrožuje. S wobſtudnoſcze roſprawy je ſpomnjenja hódne, ſo je ſwjaſk ſ nětcžiſchimi 23 000 ſobuſtawami bjes dźěła najwjetſchu liczbu dźełonjemějerjow doſpił, kotruž je hdy měł.

Shromadźiſna je wobſamknjenje pſchijała, w kotrymž ſo praji:

Shromadźiſna je wo tym pſchecžiwdźena, ſo może ſo wupuczć jenoż ſ rjadnym wutworjenjom nadcžłanja tworow a jich roſdźelenja namakać, kaž to to w hoſpodarſtwu dźěłu ſozialneho programma ſwjaſka němſkich dźěłarſkich mištrow zda. Warnuja wſchitkich ludźi, kotliž mnjiju, ſo może pſchecžiwo dźěłacžerjam kucžiſć, a najwótriſche wojowanje politiky pſchihotowdaju, kotrež ſo pſchecžiwo žiwjenjowym ſajimam dźěłacžerjow měri. Lubja, ſo ſwój zyły wliw a ſwoju organiſatoriſku moz ſa bórſomne pſchemjenjenje tajkeho ſtawa ſaſtaja.

Senat a komora w Rumunskej so rozpuščiłoj

Pódźelu je ſo wukas wojewić, ſ kotrymž ſtaj ſo rumunſki ſenat a komora roſpuſchcžiłoj. Nowowólby do komory ſmědźa ſo 17. julija, ſenatowe wólby 20. julija. Nowowuſtwoleny parlament ſo 30. julija ſeńdże.

Přewrót w Chile

Davilu nuſowali wróćo ſtupicz.

Davilu, pſchedhydu revolucionarneho kněžerſtwa, ſu donjelé je pſchepomjerny, nuſowali, wróćo ſtupicz. Wſcho nuſowo je na radikalneho wyſchka **Grovu** pſchewſchło. Revo-

luzionarojo šu ſ Davitu njesſpokojom, dokelž ſ wobſkedžerjemi ſalpetrowych ſamow pſchekabodnje wobkhadža. Po pſchikładze ruſſich kommunijtow chzedža bankom a tež wobydlenjam ſamužitych wſchón kapital, wokhebje ſloto, ſerbraſ. Davilowi pſcheſtwinjowzu šu bižo njedžiwajcy ſakroczenja wukrajnych pólſtanzow banki nadjowali, jim wſchitke wukraine pjenjesy a ſloto wubrać. Sa to šu jim wotkhódnoſczene chilenſke papjerjane pjenjesy dali, kotreſ šo nětkole ſ bromadami cžiſchcza.

W Santiagu je ſmerom, tola zyła garniſona je we kaſarnach ibromadzena, ſo by mohła w kóžbym wokomiku kujeżeſtwowe wukazy wukonjeczy. Nowe kujeżeſtwo hiſchcze na khabłazym podkładu ſteji. Pſcheſtwinjzy kommunijtiſch ſahadow ſo pjecza w kraju hibaju, ſo bychu radikalne kujeżeſtwo wotſtronili. S wjednikom pomérnišchich elewinjowe je nědžujchi preſident Ibanez. Wón je šo ſ wothanjenjwa we wukraju wróčił a šo nětkoždy w Chile khowa. Davili porokuja, ſo njeje po kommunijtiſkim waſchnju hnydom měnjezelow ſalpetrowych jamow wuſwojił a ſo jim ſkradu pokkuje. Dopokazacj pak jemu to njejšu mohli. Poſledni naſtork k wotſtronjenju Daville ſ kujeżeſtwa je ſe žadanja roskaſowarja Santiagowiſkeje garniſony, generala Morenj, wuſchol. Tutón je žadał, ſo by politiſke wjednjſtwo ak offizjerſke ſjednoczenſtwo (junta) pſcheſchło, pódla toho by měł kabinett zwiłiſtow kraine ſarjadnjſtwo faſtwarjacz. Wyſchk Grove je tónle plan powalił. Nětkole w Chile jenož wojeſtwo knježi.

Mazedonſka ſema.

Mazedonza Kawrakirowa, pſchiwiſowarja ſwojaſkaſkeho lěkwa, ſu Michaglowowi pſchiwiſowarjo pjatk ſe Sofije wotwjedli. Póndželu ſu njedaloko Gorniſcho Džunaja jeho cžeło namakali. Kawrakirowe cžeło ſa ſchtomom wiſaſche. K wutrobnju le jemu pišmo pſchitykhnjene, kotreſ praji, ſo je jeho mazedonſka organiſazija pokhlociała. Tónle njeſtuk je w Sofiji wulke roshorjenje ſwudził.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 14. ſmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wčera wječor w 7 hodź. barometer 745, *hygrometer +1 a thermometer wodnjo +28.* Dźensa rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer +1 a thermometer w nozy +13. Sčěhowaze wjedro budże ſamrócžene. — Schtlesza pokazuje njchmota na rjane. Tola je ſo dźenja w nozy njebjo počžahnyło a njedowoli ſo khłóncžkom pruham ſo hacž na ſemju pſchedrěcž. Nad ſrjedźnej Europe leži wyſchina, ſahaza hacž wyſoko ke połnozy a ſo ſwjatowaza ſ wyſchinu nad dolhoraiſchej Europu. Mjeniſke nižiny ſu ſpóſnacž nad dolhoraiſchej Europu a nad połoniſchej Europu. Tu khwilu naſche wjedro wěſke hiſchcze njewothrožuje. Jutſje ſrjedu ſtkaduja ſlónčko 3,45 a khowa ſo 8,16 hodź. Měſacžk ſtkadza popołdnju 4,57 a khowa ſo po połnozy 1,07 hodź.

W kčějacych žitach

Wěſcže ſmy wſchitcy ſajchli njedźelu rjany počžaſ wuzili a ſo wockeržiwjeli wobſrjedź Božeje pſchirody. Čehodla tež doma ſtedźeć w ſchtyrjoch murjach, hdyž we Božim domje pſchirody ſo ſwjeżej wulka Boża muſcha Božeje wſchehomocy. Žita ſolmja a ſo wopłodźuja a tak wyſrjedźa nich ſtacž a wobdźiwacž tutón dźiw wopłoda, njeje to duſchu jimacze, wołwožace dopóſnacže. Sſyomnili ſmy ſo wěſcže na ſelemy brjóžk a ſmy pſchihladowali, kak ſo žitniſchcza ſoknju, kak ptačina wuſka we wyſchinje pomérna, kak kwětki pišanja luki a ſwónčki módrokraſnje ſwonja lěcža dobwjeżeſku melodiju. Haj wobſrjedź kčějazych žitniſchczow ſo nam lubi — ale ſmy my ſpomínali pſchi tom też na naſchu ſerbſku narodnoſcž? Też rolu narodniſcho pola kruże wobdźěwamy, ſo by płód njeſła, ſo by ſolmila wopłodźaza krutoſcž pſches naſche rjady a potom bychmy ſmjeli jónu žně *domoj braċ!* Tola kak cžaſto je njewjedro ſuniekí a ſuſowa ſapoczajemny dźěłacž. Njeńoſ: nam ſo ſtawa kaž katarjel, tiž też ſ tſchepotarjej duſchu ſhladuje ſo pſchichoda, po tym ſo je wulkym dowěrił rolí k rozkwjetu a płodźenju? A wón we wſchěch wichorach waſkanje ſwojeho bycža! Budź też ſ nami tak! Njech wichory cžiſu howorja, mamam ſo naſchich rjadow ruku dźeržeć. — Wſchitki ſpótki ſpótka njemóže nam niczoho truješ! Zjimowe ſo ſtarja, ſpodźiwamy ſo Božeho ſtutka. Morjo bóh ſtonki a cžaſu ſ Božej pomocu na noſy! Schtó je wjeſelowoi pſchichoda? To budź kóžny, tiž ſeſtkuje narodnemu wjeſnikej pſches cžim *do ſwětła!*

*

— **Sanitejſke wiſchnjowe krytoryki.** Měſchczanſka rada — ſpomóžiſti hamt nam pſchi: Wiſchnjowa krytoryka, kotraž je ſo hižom loni na Budyſkich měſchczanſkich leſowniſczach wobkedźowała, měſcže też Litša ſaſo naſche wiſchnjowe ſchtomy nadpadnyć. Radźi ſo nalěſnje, ſo by ſo tutón ſchkodnik ſaniekał, khore wiſchnje maju ſo kótke do doſrawjenja ſwotſchczywacž a ſpadane ſeſbéracž. Wonu móża ſo ſpaliež, abo maju ſo hłuboko ſahrjebacž, ſo by roſchčerjenju a roſmnoženju cžerwjow ſadžiwało. Powuskaże kopjena wo tutym ſchkodniku móża ſo darmo na radnizy po 2 ſkodomaj, wó iſtwje cžiſło 15, wotewjacž.

— **Policija iwěſcži ſobotu 19- a 14 ſtuezu** pachołow, jako ſ powětrowej tſělbu po honach wokoło cžahačhtaj a do ptačkow tſělcžeſchtaj. Jimaj móżachu dopokazacž, ſo ju poſlednje dny na njiknicžnjomu waſchnje nětkotre ſpěwaze ptački potſělałoj. Kaž prajeſchtaj, ſtaj k ſwojemu wjeſelu tſělałoj. Policija tſělbje ſebra a naležnoſcž wiſchnoſczi wojſewi. — Poſlednje dny dyrbjeſche policija wotjejet młodych pachołow dla njedowolenego bólkowanja na ſtarnych dróhach a namjeſtach pokhłostacž. — Njedźelu rano policiſti ſaſtajnik tudomneho cžełła, tiž žoneho dźěła nima, na Tſělniku dopołnje pjaneho namakа. Sbołuſtnowy dźěłacžeſkeje ſamaritſkeje kolonny dowjeſechu jeho do bydlenja.

— **K cžejemu ſrażenju** njedźelu wječor 1/11 h. pſchi hoſcženzom „Krónprynzom" w Budyſchinje ſtóſči po nam wot policije hiſchcze, ſo je motorowy koležaſ ſe ſwojej ſonu na ſoſinju po Kaenbleriſkej dróſy ſ města won pſchiſeł a tam ſraſył ſ wołſbowym automobilom, tiž je po Schliebenſkej dróſy do města pſchijžoło na ſtaru Drježdżanſku dróhu ſo měrił. So ſo motorowej koležarjej cžełu ſranuſchtaj, hižom wežera pišachmy. Dodaċ mamy hiſchcze, ſo ſo też ſónſke to automobilu ſe ſchkleńzami frěſachtej. Wſchitkich ſranjenych dowjeſechu hnydom do měſchczanſkeje khorownje a popołdnju do jich bydlenjow. Jěžbadźe ſo cžłowjeko wobſchkodźiſchtej. Schtó je njeſboži ſawinował, njeje hiſchcze wuſaſnjene.

— **Konja kradnyli.** W nozy k 13. junijej ſu ſ paſtwiſchcžow w Markersdorfje a Pfaffendorfje 2 konjow kradnyli. Jedna ſo wo połſiežalětnu belgiſku kobłu, nětkoždy 167 zm. wulku, liſchaka ſ běłym nošom a jaſnymi pſchitſihanymi hriwami, a wo dwělětneho walacha liſchaka ſ běłym nošom, połdołhej wopuſchu a 170 zm. wulkeho. Na ſaſopſchiwjedźenje walacha je wobkradnjeny 50 hr. mytu wupłaſił. Pſched kupjenjom ſo warnuje. — Wo wežerne ſdźelenja proſzy kriminalne wotdźělenje w Budyſchinje, telefon 2802.

S **Khelna.** (Wobkhadne njeſboże.) Wječera popołdnju wokoło ½2 hodź. w naſchej wſy motorowaj koležarjej do ſo ſraſyſchtaj a ſo pſchi tym wobaj cžeſkho ſranuſchtaj. Njeſboże ſta ſo na Radwoſſkim puczu krótko pſched tym, hacž na ſtatnu dróhu wuběhnje. Wobeju ſnjeſbożeneju dyrbjachu do Budyſkeje khorownje dowjeſcž.

S **Khwaczicz.** (Spěwny wotrjad.) **Naſch ſpěwny wotrjad w ſerbſkim towariſtwje,** tiž ſo kóždu ſrjedu wjeczor ſchadźuje, ſo rad wopytuje. Swopřódka měſjachmy tudomneho wyſchſcheho wučerja k. Rybaka ſa dirigenta, jemu pak njeje móżno, dirigentſiwo dale wukonjecž, do-

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnocžeſka ibyła.

24] (Pokračowanje.)

„Budża ſławne wiki", radowaſche ſo Kowař a wcžinje kedźbowaſche na konje, wupyſchene, na pſchedań wuſtotowane, ſ kotrymiž wětſ pomałku jědžechu, ſo je njeſbychu na jutſiſche ſmuczanili.

„Tón jědže ſupowacž", — też wſchitcy hódachu, kolerychž Kowař ſe ſwojimaj konjomaj pſcheſcžahowy —, hdyž widžachu, kak da konjomaj běžecž, kaž chcželi.

W Njetoliach bě Zymbura k prěnjemu raſej. Do. dźiwacž ſo njemóżeſche. Jemu ſo ſdaſche, ſo ani pola wo. jakow njebě ſelko koni hromadże widżał. „Na ſelko połkow by to doſahało", myſlesche ſej a njeſežo ſa burom khodżeſche.

Schtóž njeje Njetoliže konjaze wiki wiedżał, njemóże ſej je pſchepiſacž. Židowſkeje „handlerjo" a burja, konjazy paduſchi a kupjerjo, wjeſnicy knježich dworow, zygancy, móſchnicžkarjo a ſtražnicy ſo we wotmjenjatym porjedże tłocžachu a tołchu nimo kraſnych, młodych a bujnych koni, runje kaž nimo ſorjenych ſlazakow. Małe kobłamate koniki zbanow a Njetoliczanſke ſrěžzy, konje kellerjow a klampnarjow a burſke konje k cžahu, ſo ſapſchahuja, wodża ſo w ſtupu a w rhelpu, ſo ſwitaja, kupuja a pſchedawaja. Kaž wohluſchemy ſ tym hołkom a haru ſtejeſche Zymbura. Ale bórſy ſo prěni ſaczſiſchcž mimy a wón pocža w tej mnohoſcži na jednotliwe konje kedźbowacž. Wuhlada wyſokeho, ſchwižneho konja, cžorneho, kaž hawrona a ſaſzy kobłu, běła kaž padły ſnžeh, potom ſaſzy konje mjenje napadnaże bróhy, jeho kedźbnoſcž na ſo ſłožicžu.

Woſebje wot ſrěžzow ſo jemu nochzyſchcže. Kowař na njeho ani njeſaračeła. Jenož tu a tam ſnatym ruku poda a ſaſzy kroczíſche dale mjes dołhimi rjadami koni. Dwójzy, ſtikrócž zyle witi pſcheſnože, ale to bižo poſaſtawaſche, tu a tam ſo na ptaczſinu wopraſcha, konja ſej wobeńdże, druhemu nohu ſběże, tłuma wołowi, tež Zymbura ſej bižo ſwaži, bura ſo puſcheži, wołta pola jeneho para ſrejo a prjedy hacž ſo wobroczi, bě ſo jemu Kowař ſ wočkow ſhubił. A tak potom ſmy khodżeſche a wobhladowaſche ſej konje, jako by to wukſaſenja była. Hněwaſche ſo, hdyž wuhlada wudraczowaneho konja, ale kóždy raz ſo ſaradowa, hdyž wuhlada rjane ſwěrjo.

„Tak ſchto," ſaklepa jemu Kowař nahle na ramjo — „ſy ſej bižo wubrał?"

„Njewuběram, wobhladuju jenoż," rjekny Zymbura.

„Tak pój ſe mnu," a pſchiwjedże jeho k porej koni. Ani dychacž ſej Zymbura njeſměječi, hdyž konjej wuhlada. Njeběſchtaj to bižo ſrěžzaj a njeběſchtaj to dotal konjej. Kaž dwě kněžnje ſtejeſchtaj cžiſche a ſtkomnje w kuċiſku, ale cžeſcžowarjow měſcžachtaj wjeſe. Stajnje bě njechtó pola nich, tiž jej maſkaſche, nohi jimaj wobhladowaſche.

Hlej, ſtaj jenoż na prědkowjeż noſy kowanej."

„Dokelž ſtaj to ſrěžzaj. Lětſa běſchtaj prěni raz na polu. Staj tiſtelnicj, ſchiji mataj mało wotſločenej. K nam byſchtaj ſo hodźiłoj. Do cžeſkeho dźěła mamoj wolaj. A pſches ſymu woſtyſnitaj a ſłwjerdnjetaj. S njeju budżetaj jónu konjej każ lawaj, na jeju ſchiji pohladaj, na tuny khribjet, dźiwaj na jeju hłowje, cžołe mataj ſchěrokej, wocži dobroczíwej, niż dźiwjej, a nohi, nohi każ trumy" — Kowař cžiſche rěcžeſche a wocži ſo jemu błyſcheſcžeſchtej.

„A budżetaj ſchimlaj, hdyž wulimataj."

Cžiſtej ſchimlaj njebudżetaj, budżetaj to myſchakaj, też tygraj kraſch ſ njeju budżetaj," porjedżeſche Kowař a ſ nowa k nimaj pſchiſtupi a jej maſkaſche. Wotrjadżeſchtaj wot njeju a ſnowa po witkach dundaſchtaj, ale ſaſo ſo k nimaj wróčiſchtaj.

„Derje ſej jej wohladaj," rjekny bur Zymburej a da ſo ſ jeju měſtczelom do rěcže. S wołkel je a ſchto je? S Němcžiż hiſche a bur bě ſrěžzata ſam wikublał. Doma ma tſi kobły. Kowař może na njej pohladacž pſchiſcžiſ, powě jemu też, hdyž pſchipuſchczak ſtoji a kajki je, njebudżetaj ſ njeju ani myſchakaj, ani tygraj, ale budżetaj kroſchowej ſchimlaj — „pſtruſy" — kaž tajkim konjom rěkaja.

Zymbura njes tym konjej wobkhadżeſche a ſtaw po ſtawje, cžaſcž po cžaſcži na nimaj wobhladowaſche, ani horbika nihdże njenamaka, ani tſchiwje ſroſtieje kóſti, po zuhym cžěle na nimaj ani jenże wady njeſłyſch.

„A ſo je nichtó njekupi," dźiwaſche ſo Zymbura, hdyž Kowař jej ſwowa wopuſchczi.

„Kupzow je doſeċ, ale ſdataj ſo jim drohej, chz.dża wocžakowacž, myſla ſej, ſo bur k pſchiwołanju nječhto ſpuſcheži," wuſoważaſche nahonity hoſpodař, po wikach dumdajo. Ale ſpodźiwnu, nicžo ſo jemu bižo njeluběſche, nicžo jeho bižo njeſimaſche, jenoż k tymaj ſchimlomaj jeho nječhto uhońe cžeſnjeſche.

„Pod tyſaz ſtotych jej njedam, ani groſch njeſmjem powobracowacž," tſchiežeſche nemčzanſky bur podawanu pra wizu wotpokazujo.

„Dźeſacž ſtotych pſchidam" — poſtiežeſche kupz.

„Hižo ſym yrajił." —

Kowař ſtejeſche kaž na jehłach. Da-li tón konjaż tyſaz ſtotych, budżetaj kraſnej konjej jeho a cžeho wón, ſchto ſej wón tu potom wubjeree? Nicžo tu njeje, ſamne pſchewuběrane konje.

„Tak dam dźewjeċ ſtow a połſta a tu je ruka."

„Ruky ſej ſawdataj, nětkole ſej ſawdataj," ſaſtrachowa ſo tež Zymbura.

„Tyſaz ſtotych na deſtu, ſtowožaj ſtej mojej a konjej waſchej," krucže ſaſaſte bur pſchi ſwojim woſta. Hdy by ſo to ſłuſchało, budżeſche Kowař mjes njeju ſłoczíż, jeju wot hrěbje wottorhnuł a burej rjekł: „Tu je tyſaz ſtotych." — „Spuſchczeżże, ſpuſchczeżże jemu dźeſacž ſtotych," tichi cžachu kupczerjo.

„Pſchidajże jomu, dźeſacž ſtotych jomu pſchidajże a pjecž da kóżda ſtrona na piwo.

Ani groſch njeſmě k tyſaczi powracowacž.

„Sthowajże ſej ju," roſhněwa ſo kupz a ſawróci ſo. Cžrjódka kupzow dale ſa nim dźeſche

(Pokračowanje ſeſkhuje.)

Wopyt južnoněmſkich ministerſkich presidentow pola Hindenburga. Němſkeho presidenta Hindenburga wopytachu njedźelu ministerſcy presidentojo južnoněmſkich krajow, zo bychu jemu ſwoje nahlady wo politiſkim położenju rozjaſnili. Před ſkhodom hrodu

Wopyt južnoněmſkich ministerſkich presidentow pola Hindenburga. Němſkeho presidenta Hindenburga wopytachu njedźelu ministerſcy presidentojo južnoněmſkich krajow, zo bychu jemu ſwoje nahlady wo politiſkim położenju rozjaſnili. Před ſkhodom hrodu němſkeho presidenta ſteja z lěwa na prawo: badenſki ministerſki president Schmidt, württembergſki ministerſki president Bolz, němſki kanceler z Papen a bayerſki ministerſki president dr. Held.

tčeli je je łastojnjikimi džełami pśiceśeśeńu. Nětko ɟo nadśijamy, noweho wjednika pśihi jutśišćim śpěwanju namakaś. Knjes wyšćišći farař Sarjenk je pśihitubił, ɟo śpěwny wjeśor wopyta. Wšićo dalśe wo śpěwanju ɟo tutón wjeśor dowuradźi. Proźy ɟo, ɟo by ɟo śpěwna ɦodźina prawje hobaśe wopytała. — (Śniešoźik.) Do njeśoźa pśihišćoh je tudomny cźeladnik M. Žur, kiž pola tublerja Panacha ɦtuźi. Jako wón ɟ konjom a wozom jeźeśe, ɟo ɓóh śpłošći. Žur padźe ɟ wośa a srani ɟo tšěrno na rukomaj a cźśe. Sapśchaɓ cźeladuika ɦobuwjeśeśe. Pśiwju pomoz pośtiśi jemu Cźeśwjeny tśihij. Wšak śtrašnuišćich śranjenjow njeśpóśna.

S **Mulleje Dubrawy.** (Schto ɟo wićho kradnje.) Tudomnymaj wjeśnjanomaj Speerej a Kunzy, kotrajž staj ɓjes dźěła a ɀebi nětćho nutłow dźeržitaj, pokradnychu ɟono ɟ małych honow, kiž jimaj druɟy wjeśnjenjo dariću. Haj, njeɦaniɓćiwi ludźo njepraścheja ɟo za nićim. — (Nowy śtatok.) Błišto wadowódnjeje wěźe ɀebi tu ɬ. Urban nowy śtatok twari. Twar nawjeduje twaršti mišćtr Wolff ɟ Małeho Wjelkowa.

S **Małeje Dubrawy.** (Śxɒdleśśi twar.) Swój ɀyɒdleśśi twar ɟapoczinje tu ɬ. Donat twariś. Jeho leżowaśeź budźe wudoɟpołnjeś rózt śaɟyɒdleśśeho plana (wot ...nawcźiŋ pśéni na prawo), tak mjenowaneho „Nowego Yorka". S tśěbnym dźěłom je ɟo ɦižo śapoczałó.

S **Panez.** (270 ɦrywnow kradnyli.) Na naśchim knjezim dworje ɟu śchtwórtk wjeśor ɟohonczej 270 ɦrywnow kradnyli, kiž ɓě tutón ɟej nalutował a we ɟwojej ɦjenj ɦkowaŋ. Je to ɦižo śchtwórty pad, ɟo ɟu tu we ɓokolinje ludźom na taśke waśchnje pjenjeśny kradnyli.

S **Pomorz.** (Kóń kuɓnu dźěłaćeźku do wobliśa.) Njedawno tu kóń kuɓnu na naśchim dworje dźěłaćeźku Juntkrown, ɦdyž tuta runje konje dźerźeśche. Mjes tym, ɟo jemu konjej hriwu kładźeśche, kuɓnu ju druɦe ɟtoćo do noɟa a jón tšěrno ɟrani.

S **Bukez.** (Paduśchtwo.) Pjatk wjeśor ɟu tu ɟ kheźe ɓoɟćenza „Śtokeho kluća" kradnyli muźaze koło „Opel" cźo. 1 771 450. Mějeśche cźorne ɦroɟna ɟe ɀelenej ɦwjezdu, ɀołte ɟwjena, cźeŋwjene wobruće a Bośch-dynamo-ɟwěźu. Měśto njeho je paduch ɟawośtajił druɦe ɬtare koło „Amidu" cźo. 59 359, kiž mějeśche ɬtare ɟerśawe wodźidło, na prawo cźeŋwjene gumijowe pśihimadło, na lěwo ɀelene celluloidowe pśihimadło, cźeŋwjene dunlopowe wobruće, wotkamany dźerźak ɟa latarnju, bjes ruczneho śpinadła.

S **Lubija.** (Dźěćźo ɟabźża do auta). Pjatk pop. ɟaběża 4 letna hołćka na dróźy runje do auta, kiž pomałku jěźeśche, ale tola wjazu ɟaśtarcź njeměśeśche. Dźěśću ɟo wobě nohy ɬlamaśchtej. Nimo teho ɟo ɦrani na ɦłowje, ruɦomaj a nohomaj. Je do měśćańśteje ɦoroɦowniz doɦjeśeśu.

Z **Khróśćic.** (Wobsadźenje haptyki.) K 1. julijej tu naša haptyka noweho wobsedźerja dostanje. Hač doɬal wobsedźeśe ju ɦišće wudowa pśed 2 létomaj zemśeśeho haptykarja dr. Hartmanna. Knjez Hübner je haptyku pśez połdra léta za nju wjedł. Hdyž běśe měśtno nětko wupisane, je ɟo wón teź zamołwił, ale bohužel njeje měł zboża. Knjeźeŕśtwo je za pśichodneho wobsedźerja knjeza Śmidta z Heidenaua wuzwoliło, haćrunjeź běchu gmejna, hamtśke kaž teź wokrjesne hejtmanśtwo pródstwu dotalneho zarjadnika knjeza Hübnera podpjerałe. Kaž je nětko znate, je knjez Śmidt na 10 śłużbnych lét śtarśi hać knjez Hübner a je ɟo ɦižo 11 króć wo śamośtatnoś pródcował a tohodla je drje knjeźeŕśtwo k tutomu rozśudej pśiśło. Njerady widźimy knjeza Hübnera wot nas ɦić. Běśe wuśtojny we ɟwojim pródcowanju a pśez ɟwoje pśećelne waśnje je śebi pśihikliność cyleje wokoliny dobył. Teź za naśe śerbśke zajimy je śtajnje zrozumjeńe měł. Pilnje je do śpěwanśkich ɦodźin „Jednoty" ɦodźił, śerbśku rěć wuknyć je ɟo teź pródcował. By-li tu wośtał, je chcył ɦnydom dośpołne śerbśźinu nawuknyć. Nadźijomnje zmèje zboźo, zo ɦórzy zaśo zaśtojnjśtwo namaka. — (Z towaŕśtwa.) Śpěwne towaŕśtwo „Jednota" je na 2 njedźeli ɟwoje dźělo pśetorhło. Na ɟynowych žnjach je wjeɕor kóźdy muźny a tak ɟo radśo do łoża lehnje, haɕ śpěwać źe. 2. julija ɟo zaśo śkhadźujemy a potom do žnjow ɦišće nękotre razy Kocorowe „Žnć" śpěwamy. Ma teź potom ɟorjad za 60létny jubilejny ɟwjedźeń predleɟoć, kiž nazymu woɟwjećimy. W běhu tuteju 2 tyźenjow ɟo jubilejny wubjerk zeńźe, budźe kóźdy ɟiɟomnje pśeproɟeny. Nadźijomnje ɟo 2. 7. ɟobuśtawy ɦrawje połnoliśbnje zeńźu a ɟu potom wutrajni. Nic ɟenoź k zabawnym podeńźenjam ɟo ɬkhadźować, ale teź khutnemu dźěłu!

Z **Pančic.** (Cźežko znjezbożił.) Hižo zaśo je ɟo we ɓlizkoɟći wɟy njezbožo z motorśkim kołom ɬtało. Njeźelu pśed wjeɕorem jěźdźeźu tšo motorowi za ɟoba z Halśtrowa do Pančic. Mjez Kaponicu (Halmberg) a Jaworu dyrjoźeśe tśeći, ɦoɟpodaŕśki pomocnik M. ɟo Świnaŕnje, jenemu kolesarjej wuwinyć. To ɟo ɬta runje na měśtnje, hdyž je puć z tołśim pěśkom nazypany. Do njeho zajěźliwśi zhubi jěźdźeŕ móc nad kołom a wjerhny ɟo pśez nje na puć, zrazy z hłowu do zemje a wośta bjez wědomja leżo, wobśkodźiwši ɟo pśi tym kšěrno w mjezwoću. Jedyn z jeho towaŕśkow, kotreź běśtaj mjez tym w Jaworje załoźiłoj, puśći ɟo za nim a namaka jeho na poł morweho leżo. Koleso njeběś ɟo dale wobśkodźiło. Pśenju pomoc poɓkući cźežkorazranjenemu k. dr. Thill z Pančic, kiž jeho hnydom z awtom do Worklečanskeje ɦoroɦowje dowjeze, ɦdyž hišće k wědomju pśišoł njeběź, hdyž ɟo tute rjadki pisachu.

S **Jěźowa.** (Żelwju namakali.) Tudyśi rataŕ namata, ɦoɟ trawu ɟynćeśe, na kuźy pśihi Cźornym Halśchtrowje ɟadne ɟwěrje, wulku żelwju ɗo nopawu. Wona je najśterje nětdźe cźekka. Ɬśu ju pśchepodali akwaŕiji Cźornowikeje śchule

S **Kamjenza.** (Śśamomorɗaŕśtwo.) W nozy k njedźeli je ɟej tudyśha wohɓlećka źiwjenje wśała, dokelž cźeŕpjeśiśe na njewulćomnu ɦoroɦoźu.

S **Wulkich Ždźarow.** (Prehiśtoriśke namakanki.) Bagger Wernitzgoffiśkeje wuɦloweje jamy je pjatk ke ɦrótkemu ranju nětɦućheje wśy Bukojny, njedaleko puća do Kobliz wotkrył powoɟtanki prehiśtoriśkeho wobtwjerdźenja. W ɦćerkoɟći 40 metrow leżachu tu wobrubane ɬchtomy — duby a ɦójny. Nad nimi leżechu 4 metry wyɟoke pěśći. Ɦrjady ɟane běchu ɟakryte ɟ worɬchtu drobneho drjewa, nad nim a mjes nim ɟo namakachu treśći. Śpody ɦrjadow ɟo tu a tam pródźejźeny namakachu. K ranju tuteje pśiłoweje hórki pridy rěcźa Cźornica pókkoło tworjeśche. Nanajśterje jedna ɟo tu wo hrodźiśćecźo ɟ prehiśtoriśkich cźaɟow, kotreź ɟu pśeśti ɟawodźale. Wuźeni chźedźa naleźnośći nadrobnje pśchepytowaći.

S **Hór pola Wojerez.** (Woheń.) W nozy k pónđjeli wudyri tu woheń w naśchej koloniji. Paleśche ɟo domśke rataŕa Matijaśchka. Teź ɓóh hródźow a ɓrožnje ɟo ɟpali. Běchu pśchithwatałe wohnjowe wobory ɟ Wojerez, Źidźinego, Ndeje a Narcźa.

S **Hbjelśka.** (Śniiźy.) Nětko ɟaźy ɟo śniiźy jewja. W pośledniim tydźenju ɟu dźěłaćerjo w Ferchećańśkej holi 6 śniiźyow ɟaraɟyli.

S **Djěźow.** (Zyganjo.) W pośledniich dnjach ɟaźo zyganjo pśches naśchu wjeś jěźdźechu. Dokelž na nawźny ɟwoje lěhwo roɬtoźićej njeśmědźa, podachu ɟo do hole, hdyž pod khójnami wulki woheń ɟapalichu, ɟo ɦychu ɟej wjeɕśeŕ ɬwarili.

Se **Śteho Komorowa.** (Puɬk.) Njedawno ɓóɦdźe tu pśched dźěłowym ɦamtom ɬ pśchimańy mjes dwěmaj dźěłonjeměnjomaj. Wobaj ɟo ɦtěrno ɟranichtaj. Pśchicźina drje běśche politiśke ɦadrowanje.

S **Wětkoɬchowa.** (Pścheɬchiwjenja w mješćańśkej płunańt.) Tu ɟo wotmě jara roɬhorjena ɟhromadźizna mješćańśkeho ɟaɬtupniśtwa. Běchu ɟo wukopale pścheɬchiwjenja w pokładnt mješćańśkeje płunańnje. Wśicho do hromady je wjednit hromadźe ɟ kontoriśtku 3967,36 hr. pśchiɬchiwił. Jeju ɟo hnydom puɬchećili.

Z Łužicy

* S **Wjernarjez.** (Wyšoka ɬtaroɓa.) Najɬtaršcha wohɓlećka naścheje wśy je 95 lét ɬtara Tina Korlina ɟwud. Angeŕtowa. Wona je ɦišće cźila a ɟrowa.

* S **Wopala.** (Śśamomorɗaŕśtwo dla pomeranzy.) Gustaw Meinel, ɬchleśeŕśći wuczobnik ɬ Wopola, ɓě namaraŕej pomeranzu ɬ kradnyć. Tutón ɓě ɟe ɬći ɦišćhrez. Tutón ɓě wuczobnika ɟ nanowy ɬ ɀebi ɟkałał a wuczobnik mješće ɬtrach, ɟo mjeɬno ɟhubi. Wón ɟtući ɦamomorɗaŕśtwo ɟ tym, ɟo 32 m ɦłuɓoko do ɟkały dele ɟkći.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 14. ɟmažnika 1932.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,40
1 jendźelski punt	15,455	100 čěskosl. krónow	12,486
100 šwajc. frankow	82,27	100 franc. frankow	16,585

Burźy běchu wječera pśchi ɟpoćatku ɟa ɟeɦjśnjenje kursow, dokelž měnjachu, ɟo ɬthadźowanka ɟaɬtupowom ɬtatow w Lausanne we Schwajcarśkej pśchinjeśe ɟuano ɟpotojacy wumoźchć. Popołonju ɟaɬtupi ɦinaśhe měnjenje a kurźy efektow ɟpadowachu. Rentowe a dołźne liśćiny ɟapiśachu ɟeɦɦlnjene kursy.

*

Wo Śśerbśkej Ludowej Banzy ɟo w ɟjawnoɟći wśchelake powěśće rozpraśchnja. S najɬpśchedneho źórła móźnje wobtrućićeź, ɟo žana woprawdźitoɟći njeɓudźe. Nowe pśchedjadźtwo banki ɟ dotalnym wjednitwom a wjednikomaj filialow ɟo njepśchećławajo pródnja ɟajimy wśchěch lutowarjow banki pśched cźekćimi ɬchkodowankami wobarnowaći. Njeśóźe jenoź wo to, ɟapołožerjow (to réka tych kótiźj ɟu banzo ɟwoje pjenjeźy na dań dali) ɬchitaćz pśched ɟahubu, maja ɟo teź cźi wobarnowaći, kótiźj ɟ pjenjeźnymi banki dźiwaja.

Tak ruće hać budźe nadrobne położnje banki ɟeɬtajane ɟo wone w ɟjawnoɟći ɟhromadźiśuje lutowarjam a druɦim wěrićelkam banki pśchepodoći. Tuɕi ɟmija potom pśchileźnoɬć ɟo wuprajić a dalśhe poɟtajeć.

W nadrobnym rozpominanju je nowe pśchedpoźedowo ɟ wjednikom a dohladowaŕśkej radu ɟo wo wśchěch ɬhodźomnych puckach w połnej jednoźe ɓorećkało. Tuśe puće maja jenićki zaměr ɟo możnoźći ɟpokojić wćrićelkow (lutowarjow) a ɟ dobom niź ɟahubiś hɟpodaŕśku eŕiśtenju dołźnikow banki.

Wś ɟajimje wśchěch, kótiźj ɟe Śśerbśkej Ludowej Banku nětkaŕ ɟwiɓujia, ɬći ɟo niź daćz wobśćeź a nawabićz ke nětkajśim pśchećiwatawnym kroćelkam. Nětkole poɟtupuje ɟo ɀyle a to ɀyle po poɟtajenjach ɬakonja a to jenićkim we tom ɟmyśle, wśchě możnoty ɬakoɬtiśkich poɟtajenjow naɬaźićź k lépśchemu ɟajimjam banki.

*

Produktowe wiki běchu wječera jara mćrne. Młyny a wikowarjo jara mało kupuja, pśchećo wočakuju, kajke pućze nowe knjeźeŕśtwo ɟa lépśche cźerpjazcźo ratarśtwa nałmji. Na Drjećźańśkich wikach ɟo płaćiśiły w žanym naɟtupanju njepśchećenćiśnu. Na Barlinśkich wikach jenićkim rožka pomjo ɓobećze 5 pj. ɬłubi. Jećmjeń a wowjo ɓotałne płaćiśiły ozerkeɬchtaj. Ɬa pśchenźu pśći ɦa nękotrych dnjach ɟaɓo płaćiśiłu ɟapiśachu a to 12,55—12,65 hr. po zentnarju, potajśim wjele niźe 13 hrěwnow.

Zentnaŕ płaćeśche wječera w Barlinje:
Pśchenźy 12,55—12,65 (13,15—13,25) hr., rožki 9,40 hr. hać 9,50 (9,80—9,90) hr., naɟymśkeho jećmjenja 8,35 hać 8,65 (8,65—9) hr., wowśa 7,85—8,05 (8,10 hać 8,25) hr.,

w termijowym wikowanju:

pśchenźy:
ɟa julij : 13,05 (13,45—13,50) hr.,
ɟa ɟeptember: 11,57½—11,55 (11,81¼—11,85) hr.,
ɟa oktober: 11,62½—11,60 (11,90—11,95) hr.,
ɟa dezember: 11,82¼—11,80 (12,10—12,17½ hr.

rožki:
ɟa julij : 9,30 (9,45) hr.,
ɟa ɟeptember: 9,12½—9,13½ (9,27½—9,35) hr.,
ɟa oktober: 9,20—9,21¼ (9,30) hr.,
ɟa dezember: 9,40—9,38¾ (9,50) hr.,

wowśa:
ɟa julij : 8,25 (8,67½) hr.,
ɟa měrz: (7,68¾ hr.).

W Drjećźanach:

Pśchenźy 12,45—12,70 (12,75—13) hr., rožki 10—10,25 10,15—10,40) hr., naɟymśkeho jećmjenja 8,50—9,10 (8,75—9,25) hr., wowśa 7,80—8,20 hr.

Płaćiśiły w ɟpinkach ɓu płaćiśiły tydźeńśkich wikow. Hdyž pak žane njeɟu naɟypowmjene, ɓo njepśchećenćiśnu.

Wiki rěmjeho ɟtotu wječera w Drjećźanach.

Ɬświni běchu lećko pśchiwjeźeli, ɟo runje ɗoɟahowachu. Wone ɟu pomałku ɟa ɟinadnje poɟtajene płaćiśiły pśchećawachu. Wo łohte ɬwinje malo roźdachu a ɟe jenoź ɟwoje lěhwo roɬtoźićej njeśmědźa, podachu ɟo do hole, hdyž pod khójnami wulki woheń ɟapalichu, ɟo ɦychu ɟej wjeɕśeŕ ɬwarili.

Se **Śteho Komorowa.** (Puɬk.) Njedawno ɓóɦdźe tu pśched dźěłowym ɦamtom ɬ pśchimańy mjes dwěmaj dźěłonjeměnjomaj. Wobaj ɟo ɦtěrno ɟranichtaj. Pśchicźina drje běśche politiśke ɦadrowanje.

S **Wětkoɬchowa.** (Pścheɬchiwjenja w mješćańśkej płunańt.) Tu ɟo wotmě jara roɬhorjena ɟhromadźizna mješćańśkeho ɟaɬtupniśtwa. Běchu ɟo wukopale pśchećhiwjenja w pokładnt mješćańśkeje płunańnje. Wśicho do hromady je wjednit hromadźe ɟ kontoriśtku 3967,36 hr. pśchiɬchiwił. Jeju ɟo hnydom puɬchećili.

Z Łužicy

* S **Wjernarjez.** (Wyšoka ɬtaroɓa.) Najɬtaršcha wohɓlećka naścheje wśy je 95 lét ɬtara Tina Korlina ɟwud. Angeŕtowa. Wona je ɦišće cźila a ɟrowa.

* S **Wopala.** (Śśamomorɗaŕśtwo dla pomeranzy.) Gustaw Meinel, ɬchleśeŕśći wuczobnik ɬ Wopola, ɓě namaraŕej pomeranzu ɬ kradnyć. Tutón ɓě ɟe ɬći ɦišćhrez. Tutón ɓě wuczobnika ɟ nanowy ɬ ɀebi ɟkałał a wuczobnik mješće ɬtrach, ɟo mjeɬno ɟhubi. Wón ɟtući ɦamomorɗaŕśtwo ɟ tym, ɟo 32 m ɦłuɓoko do ɟkały dele ɟkći.

Ɬwjedźańśke powěśće.

Pścheɦaɗowanja:

Ɬśrjedu 15. ɟmažnika 1932

we **Wulkich Ždźarach** w Strembicy ɦoɟćenzu, oop. we 10 ɦodź.: Motoriśte koło;

we **Wojerowach** w ɦoɟćenzu „K ɦwězdźe", ɓop. w 11 ɦodź.: Wićhelake méble, pišańśki ɬtroj, waga, klamowa pohladnja, radio, zigary, klawěr, gramofon, ɬchijaca maśchina;

w **Běłej Wodźe** w ɦoɟćenzu „K krónize", ɓop. w 10 ɦodź.: Wićhelake méble, klawěry, 11 ɟwjećźkowych ɬcźhłow, wśchelake rukajny, wobraźaj a radio.

Ɬchtwórtk 16. ɟmažnika 1932

w **Budyśchinje** na ɟudniśtwje, ɓop. w 9 ɦodź.: Wśchelake méble, maśchiny, hudźone ɬtroje, pjenjeźny ɦamor, radio, gramofony, pźowańśke korćka a pśchiprawy ɟa kurjatka, tchornuja napojaŕi, elektriśki wołoɟyɓćhaŕ, harmonij, 40 bitźow nakładźenych ananaɬow, ulśter, piśańśke ɬtroje, ɓlidowe ɬerwiśy, 6 elektriśkich lampow, 1850 źigarow, pśchihŕěbaŕ, 3 wołijowe wobraźy, ćhańśki koło, wotoćowaŕi, źelezne wahuśchćo, ɗoɟimalna waga, gumijowe mantle a auto.

Śe ɟwobodnjeje ruki:

Żonjaze koło 15 hr., hotowe ɬoźo 60 hr.

Drjećźańska burza (13 6.)

Pśenica 76 kg	249 254	běrnjace kruški	18,00-18,25
rožka, 74 kg	200-205	pśenič. wotruby	10,00-10,40
naliśtni jećmjeń	—	ržane wotruby	10,60-12,00
nazymsk. jećmjeń	—	pśenična muka	44 25 46,25
wows	156-164	ržana muka	30,00-31,00
ćeŕwjeny dźećel	—	woka	23,00-24,00
raps	—	pjeluśki	21,00-23,00
kukurica (Mais)	—	ɦróch	25,00-27,00
ɟuohe truh.	8,60 8,80	cokrowe truh.	10,00-10,30

Płaćizny rěznego ɬkotu na Drjećźańskich ɬkótnych wikach.

13. junija

101 wol. 475 byk., 500 kruw., 56 jałoje., 1009 źelat., 878 wowc., 2729 ɬwini.

Płaćizny za

woly: 1. 36—39, 2. 30—35; 3. 24—28; 4. 21—23;
byki: 1. 32—34, 2. 26—30, 3. 22—25, 4. —;
kruwy: 1. 30—34, 2. 27—30, 3. 19—24;
jałojcy: 1. 35—37, 2. 28—34;
wowcy: 1. 38—42, 2. 30—36, 3. 25—29;
ćelata: 2. 35—41, 3. 30—34, 4. 25—29, 5. —;
ɬwinje: 1. 37—38, 2. 38, 3. 36—37, 4. 34—35,
5 32—33. Rancy: 32—34.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Źito a wołijowe ɬymjo po tun. abo 1000 kg, nowak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje

	13. 6.	11. 6		13. 6.	11. 6.
Pśenica	251 253	245-247	bany	15,0-17	15,0-17,0
rožka	188-190	191-193	woka	6, -18	16,0-18,0
jećmjeń, nal.	—	—	wośdne lupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jećmjeń wows	167-173	167-173	žołte lupiny	14,0-15,5	14,0-15,5
kukurica	157-161	157-161	ɬeradella	—	—
pśenič. muka	31,5-35,5	31,5-35,5	raps. wosušk	—	—
ržana muka	25,5 27,5	5,5-27,5	łany wosušk	10,3-10,4	10,3-10,4
pś. wotruby	1 ,4-10,9	10,5 11,0	ɬnch.truhanš	8,70	8,70
ržane „	9,8-10,3	9,8-10,3	ɦróch Viktor.	—	—
raps	—	—	lane ɬymjo	17,0-23,0	17,0 23,0
ɦróch Viktor.	17,0-23,0	17,0 23,0	pjeluśki	—	—
lane ɬymjo	—	—	pśenič. „	6,0-18,0	16,0-18,0
pjeluśki	6,0-18,0	16,0-18,0	wowśna „	1,05-1,20	1,05-1,20
			ɦejna „	1,05-1,20	1,05-1,20

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Śmolerʼ w Budyśchinje. — Za lokalny dźěł a feuilleton: A. Dučmanʼ Budyśchinje. — Za nawódźiki: G. Janakʼ w Budyšinje.

* S **Rožan.** (Ćežke njesbože). Pjatk wječor sta so na statnej drohi ćežke njesboże. Motorske koło z pśichiwosom, kiž běchu wobsadźeli se cłonami Andyskimi wojakami dyrbi w kurwje do sćěnoma a pśichewali, so potom po wuhłoj frontinje. Dwaj wojaka so ćežko sranili, tśeśi, kiž na sojim sedźeše, wosta njesranjony. „Ćerwjenym kśižom" franjenym do tworownje dowjeźe.

* S **Wóstrowa.** (Ćežke njesboże.) W nasej tkajeśni a pśedźeśeni sta so ćežke njesboże. Pśi wotwiśu tkaninow wot kuchla pśikuśe dźěłaćerka z ruku mjes tkaninu, pśi ćimž so jomu ruka słama. Dźěłaćerka bě hižo jomu na pomoc woschuje smjerśoli.

* S **Sprjewja.** (Prozeń pśicełiwo politiskim Hawrjelkowjom). Loni 7. decembra bě w Krakowym haju na politiski shromadźenje dóšło k bitwje na sali hoteleńca, pśi ćimž so wojowarje ze stołami, pluwowymi bleschemi, brikletami a schłeskami. Tak so rańcelsche. S wobśtorčenych so dźěłaćerjo Wienerc wuwinuwa, dalšnjej dwaj Krawca a Mejzig so kóždy z 3 měsacami jastwa sasudźichu, dokelž běchu pśi tom pśeśiwo pśikoli mołoj. tola so jimaj pśichiwolichu 3 lěta wuprudowańskeho cłonja.

S **Cźelnecho.** (Dźeśo do wody padło.) Pjatk wječor śej tu dźeśi hrajkachu na brjohu Sprjewje, w kótrejž běšche wulka woda. Pśichi tym padźe 4 lětny hynk dźěłaćerja Hanka Kraweza do rěki. Druhe dźeśi běžachu prěcź, so bychu to ludźom prajile. Pśiwdy hacź dóńdźe pomoz, běchu žołmy dźeśo hižo 200 metrow dale šobu wisale. Se pśichiłowatnych ludźi skoći 19 lětny Holać do wody a dźeśo na brjoh pśinjese. Ludźo spytachu dźeśo sazy wožiwiś a mějachu i tym teź wuspěch. Njech staršichi so bóle wo dźeśi staraju!

S **Rěcźu.** (Spodźiwne njesboże.) Cźěła Grabig, kiž i wobkhodnym wjedniknom Pjeczkej firmy na motorskim kole jědźeše, sniješboži tu pśiched naschej wsu. Poš bě jemu do koleńca skoćił. Mjes tym, so motorowy dale jědźeše, wotskoći sońuž a padźe na tkribjet. Wón so cźežko srani a dyrbjachu jeho hnydom do Rěcźu do tkorownje dowjeźeć.

Přilopk

69 lět bjes wody. Veteran z amerikanskeje wobydlerskeje wójny, Henry Baßinger, je nětko 101 lět stary wumrěł. Wón w pósledních 69 lětach swojeho žiwjenja nijse ani kapki wody pił. Se cźaj wobydlerskeje wójny je so jaroscźił, so ženje wjazy wody njepije, dokelž bě raz, hdyž bě wodu se studnje cźerpał, pytnył, so bě woda sanjeschwarjena. Wón je potom jenož hišće mlaka, piwo, wino a podobne napoje pił.

Swójbne powěsće

Sakrowanuj: Kurt Broda z Gertrudu rodź. Dittrichez w Budyšinje.

Semrěli: Erika Mucźerjez w Dobrunichi, 2 lěcź.; khowanje buduje jutśe pśi hrjobu pop. ½5 hodź. wot žarowańskeho domu. — Liddy Wehnerowa rodź. Bjarzy w Kamjenzu, 61 lět; pśiwne pokhowanje budźe jutśe pśi hrjobu w Drježźanach-Tolkewitzach. — August Hanel, hosćenzar w Kamjenzu; khowanje budźe jutśe pśi hrjobu pop. we 3 hodź. wot žarowańskeho domu, Schěroka haja 9. — Korla Fünfstück, kowaŕski mišchtr w Kettiźach, 69 lět; khowanje budźe schtwórtk pop. w 3 hodź. wot žarowańskeho domu. — Editha Lenckez we Wojerezach, 10 lět; khowanje budźe schtwórtk pop. ½3 hodź. wot žarowańskeho domu, Kochowa haja 17. — Marja Kśeźyna rodź. Roharkez we Wojerezach, 59 lět; khowanje budźe jutśe pśi hrjobu pop. ½3 hodź. — Adolf Schubert, dohladowar w pśichodowni na wotp. w Bělej Wodźe, 76 lět; khowanje je dźenźa wutoru.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro sa jutśišchu brjedu:** Wjedro budźe trochu wiśjate a budźe pohubjenje k njewjedram.

Połodniša Němska so pśeciwo Pruskej wobara

Wo audienzy połodnjonjemskich ministerskich presidentow pola němskeho presidenta jo z połodnischcje Němskeje powź, so je bayerski ministerski president Held jara jatśne a zdźela wótre słowa rěkał. Hdyž bě němski president słuchał, so by so pomjenowanje němskokrajnego kommisara za Prusku, hdy by tole trěbne było, w kóždym padźe w njesach wustawinych pśichedpisnow stało, bayerski ministerski president wotmolwi: „Hdy by němskemu knjezerstwu posłuschno nachyłku so słowam němskeho kanzlera pśichiwdźeć dacź, so wo to njeidźe, wudyrne wotdźělenja wobnowiś, ale ponjerny wojerśtwu podobnych organizacijow z němskemu statej znowa zrjadowacź. Bayerski ministerski president z nowa rasnje praji, so budźe w praschenju nazionalnych sozialistiskich wudyrnych wotdźělenjow ham postupowacź.

Železniske njezboże we Westfalskej

Mjes městom Unna a Bönenom sobotu popołdnju wokolo 5 hodź. pola Hamma wažobowy cźah, kiž z Hagena do Hamma jědźeše, z kolijow wuskoči. Wschitke wozy so powróćichu a z nałnym dele padźechu, lokomotiva pak wosta na kolijach stejo. S pucźowazych mori so žona, wósta Holtkotterowa z Holzwickede, 16 wožabow so cźežko a 31 lohko srani. Sniješboženi pucźowazy pokhadźeja z wjetšcha z Westfalskeje.

Wobšitny świdok powźa wo železniskim njesbožu pola Hamma sćěhowaze: Najprjedy sodni dźěl cźaha z kolijow wujdźe a so po nałnyše dele hnny. Potom sej wobcźekne, dyrbjachu jich po z dešow pśichiprawjenych lawach na wyšoki železniski nałyp nošyć, dokelž běšche z druhcje strony woda. Pśichi wuthowanju dóńdźe k rošhorjazym wusłupam. Tak běšaše jena žona w najwjetšim rošhorjenju po železniskich kolijach tam a sem a wolaše sadwěłujuc za swojim dźěśikom. Młoda hosća njemóžeše namakacź swojeho nawożenju. Železniskeho rjadowarja, kiž hacź pod pazu we wodze steješe, móžachu jenoź z wulkej próšu wuthowacź. Jedyn sastojnik tśěšce satłukjenej we wacźokowym wozu, teź jeho wuthowanje běšche cźežke. Pucźowazy we wosach, tiž běchu do wody

Železniska katastrofa pola Hamma.

sajšli, běchu dospołnje pśichemacźani a z pahrobom (Schlamm) pokrycźi. Muž zmjertnje sniješboženeje žony je ruku słubił. Jenž dźěśo jo cźežko na hłowje srani. Druhim pucźowazym je so nop pukuć abo woni su so nutśkach cźežko sranili. Někotši swobaleni sohkorsanjeni móžachu z pomocnym cźahom dale pucźowacź.

Pśichi wobhladanju městna sniješbożenja su pytnyli, so su kolije w dołhosći 200 metrow shibnjene a schtyri tramy rostśěłkane. Mjenja, so je so jemja hodźiła do podkopkow, kiž tam spodu su. Pok hodźiny pśiwdy pak je hišće spěšnym cźahi hladaz cźaru pśichośli.

Wozjewjenje

Z tutym našim česćenym wěrićelam wozjewjamy, zo su rozšerjenja, zo naša nalutowańja ze Serbskej Ludowej Banku zwisuje, njewěrne. Přijimujemy a wupłaćujemy kaž hač dotal nalutowanske pjenjezy.

Za Khrósćansku nalutowańju
předsydstwo

Wokrjes Thonberg:
Srjedu, 15. 6. 1932 pop. w 5 hodź.
wokrjesna zhromadźizna w hosćencu Thonberg
Ważne wobkhodne, prawniske a bjezdźěłne prašenja, tehodła dyrbja wšitcy pśitomni być.
Zwjazk fabrikskich dźěłaćerjow w Němskej, Budyske zarjadn.

Dźěł. schórzuchi
bjes loza, wotmjane
a zwern: 1.30 1.10 —.95
Andr. Kasper
měj. L. Pilopp

Foto-dźěła
wuwjedujemoj
(Wuwiwanje a kopěrowanja)
Wotedate: Hotowe:
w 10 hodź. w 14 hodź.
w 14 hodź. w 18 hodź.
w 17 hodź. w 10 hodź. rano
Progerie **Strauch & Kolde** Bautzen
Wobkedźbujśe naš kaśćik we khěžnych durjach

Pohonć
kiž ma lóšt a lubosć k 2 młodymaj 4 lětnymaj konjomaj dobreho splaha, so pyta
Mikl. Pečak, kubjeŕ we Njebjelčicach

Nowe a tśiebane
meble
a wutykane wěcy
kóždeje družiny poruča
Fr. Wenzel
jenož na Horncźerskej h. 11
Teź na wotpłaćowanje

„Minjak-Masa"
Jenički na swěcze, wo wědomosće wšěch krajow khwaleny hojeński srědk za cłowjekow a zwěrjata je nětk za **Radwor a wokolinu** pola knjeza Mikławša Rewerka w Radworju 71 dostać.

Serbske tańcele
(Gramofon Platten)
ma na składze
Jan Schieback w Budyšinje na Mućankowskej dr. 4

Gumij za koła
we wulkim wubjerku jara tunjo pola
Br. Thomas w Budyšinje na Kamjentnej hasy 16

Konditaŕnja
Café Lehmann
w Budyšinje na Serbskej hasy
Swojim česćenym hosćom wozjewjam, zo kóždu sobotu hač do popołdnja 3 hodź. **šalka najlěpšeho bunjaceho kofeja** z dawkom **25 pj.** a khanka **50 pj.** płaći
Stajnje čerstwy kofej, pječwa a pampuchi. Rjane štomowe tykancy a torty, najrjeńši dar za kóždu składnosć
Wo pśećelny wopyt prosytaj
R. Lehmann a mandź.

Spěwarske

po 6.50 a 7.00 hr.
su zaso dóšłe

Smolerjec knihaŕnja w Budyšinje

Towaŕstwowske powěstnikl.

Khrósćicy. Towaŕstwo knjeźnow zmjeje njedźelu 19. smažnika wulět do Lubija. Wotjědźemy dop. ½12 hodź. wot pósta w Khrósćicach pśez Zejic. „Wosadnik" a „Spěwnik" sobu wzać.

Komorow. Jednota Sokoł nima tutón tydźeń dla synowych žnjow zwućowanje. **Načolnik.**

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk prosy wobdźělnikow na zlět, hnydom swoje napłaćenje wotwjeś, dokelž z tym wšelake skazowanja zwisuja.
Zwjazkowy jednaćel.

Lichań. Sokoł zwućuje dzensa wutoru wječor we 8 hodź. pola Śiwartec w Lichanju. — Štóž ma porjadk w płaćenju pśinoškow, zmjeje njedźelu na swjedźenju wšelako lěpšiny.

Minakal. Towaŕstwo „Statok" zmjeje srjedu 15. smažnika wječor ½9 hodź. w Kucharec hosćencu w Lipiu swoju zhromadźiznu. Wšě sobustawy, wosobje pak spěwarjo a hrajerjo, so wutrobnje pśeprošuja.
Předsyda.

Pančicy. „Lipa Serbska" (mužske a žónske hłosy) spěwa pjatk 17. smažnika pola Natušec. Wšitcy spěwarjo so wočakuja.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2,15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiśišćernja, zap. dr. ź w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbožeńza z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běrny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy worjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. *Smjertne znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić.* Prawa a winowatosće abonentow wujasna nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 138 — Budyšin — Srjedu, 15. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Nowe wulke ćeže

Pódla wežera wosjewjenych dawkow, kotrež so ſ nowym nuſowym wukasom ludej napokožo, dyrbja so po tym nowym knježerſtwa

renty njewoženjenych a bjezdźećnych wójnſkich kohlowobſchodźenych wo 20 prozentow ſkrótšeć

a pſchiwažki ſa dźěći a renty ſyrotow dyrbja so na 15. woženjowe lěto wobmjeſowaś, jeli ſo je dla braſchnoſoſće abo dla wudospołnjenja w powołanju muſne, ſo žo renta dale płaći. S tymaſle naprawomaj žo 30 miljonow hriwnow wulutuje. Dale nuſowy wukas poruča, ſo žo renty ſkſoſenja ſkrótša.

Pola wobrotowego dawka pſchichodnje ſwobodna mjeſa 200 hriwnow wotpadnje.

Wunoſchk wobrotnego dawka je w lěće 1931 na 995 miljonow wobliczeny a dyrbi ſo w lěće 1932 na 1820 miljonow powjeſchiś.

S nuſowym wukaſom ſo

ſelowy dawk ſaſo ſawjedźe,

kotryž je pſched wójnu ſawjedźeny byk. Na punt ſele ma ſo 6 pjenjezſkow dawka płaciś. Sćelowy dawk dyrbi 60 hač 70 miljonow hriwnow wunjeſć. Dawk je potajſim na kóždu ſkowu 1 hriwnu wuczinja. Sćelowy dawk dyrbi ſnažniś, ſo by ſo wołło ſa ſaſtwudźenje 50 miljonow hriwnow nałožiś.

Nowy porjad ſozialnych wudawkow na

wurjadnje wobžełeńe połoženje gmejnow

dźiwa. Hdy by pſchi ſtarym rjedźe woſtało, buchu dyrbjale gmejny w finanznym lěće 1350 miljonow ſa dźełonjemějerjow ſwjeſeć. Dokelž pak nětniſi ſtat wot nich jenož 680 miljonow woczakuje, ma ſo jim ſe 670 miljonami napſchećeſo pſchiſpieć. W poſledních měſazach je ſo mjeſ nje hižo 70 miljonow roſdźěliło, tak ſo maju hiſchcze 600 miljonow doſtaś. Roſdźelenje ſo po **woſebitym jenotnym połěpſchenym kluču** ſtanje, kotryž na wobežeńe padły pſchezpiſcherěſkowje bjezdźećoſce dźiwa. Na druhej ſtronje nětniſi ſtat wot gmejnow woczakuje, ſo po możnoſći ſluſnjwje hoſpodarja. Tohodla budźa

w pſchichodźe jenož taſe gmejny pſchipokaſanki doſtawaś; kotreż žu pokładnjowy, hoſpodarſki a ſliczbowańſki porjad ſawjedźe.

Nowy nuſowy wukas ſamo poſtaja, ſo ſo pſchichodnje njemóže poczeſćiś abo ſnjemóžniś, wurunany hoſpodarſki plan ſkotowiś. Hdyž potajſim gmejnſke ſaſtupjerſtwo hoſpodarſke wudawki bjes wurunanja powjeſchi,

móże gmejnſke ſarjadniſtwo ſo hórſchiś,

na cjoż ma ſo na kóždy pad dźiwaś. Hewak je ſo teſ ſa to poſtaralo, ſo kraje pſchi finanznym wurunanju naprawy ſ lěpſchemu gmejnow njewohroża.

Tónle nuſowy wukas zhlo němſki hoſpodarſki plan hiſchcze njewopſchija.

Wón pak ſo němſkoſtatnej radźe po możnoſći bórſy pſcheposła.

Socialne renty so zniža

Po nowym nuſowym wukaſu maju ſo

dotal płaćene ſozialne renty po ſnižeńu mjeſy ſo ſłoſujo ſkrótšeć.

To na ſawješćenje pſche invalidnoſć ſkutkuje, hdyž ſo renta měſačnje wo ſchešć abo ſydom hriwnow ſniži, kaž teſ na ſawješćenje pſche ſnjeſbožeńe a ſawješćenje pſchiſtajenſow.

Najwótriſcho ſo naprawy ſozialneho wottwarjenja poła ſpomoženja njeſaſłužerjow ſaczinjuwaju.

Hižo bjes toho jara niſke ſadźby gmejnſkeho ſpomoženja ſo wo něhdźe 15 prozentow ſniža. To je nowa měra, po kotrejž maju ſo ſadźby kriſoweje podpjery a ſawješćenja dźełonjemějerjow ſłožiś.

Pſjedawſche ſtjoze dźeleńe ſo jenoſ po formje ſathowa. Powſchitkownje ſo podpjera dźełonjemějerjow na ſchodźenik ſpomoženja ſtłoži. Prawo na podpjeru jenoſ hiſchcze ſchešć njedźel traje měſto dotalnych dwanaſći njedźel. Wot ſedmeje njedźele ſo ſe ſobuſtatkowanjom gmejnſkich ſpomožacych inſtanzow potrěbnoſć wótreo pruhuje. Wulkoſć podpjerańſkich ſadźbow po muſdowych klaſach ſo tak pſcheměni, ſo jenož hiſchcze ſchešć muſdowych klaſow płaći měſto dotalnych jedinacze. Mjes tym ſo ſo podpjera dźełonjemějerjow powſchitkownje wo 23 prozentow ſniži, ſo wona ſa podpjerjanych we wyſchſich muſdowych klaſach

wo ſchtyrjeći hač pjeczdźeſaći prozentow ſkrótši.

Papen so z Hitlerom a Göringom rozrěčał

Němſki kanzler ſ **Papen** je wutoru Adolfa Hitlera a ſejmana ſwonka ſłužby Göringa pſchijał. Pódla wróceńa ſakaſnje wudyrnych wotdźělenjow a ſakaſanja uniformow, knježerſtwoweho dohlada a dobrowólneje dźełaceje ſłužby je ſo wutworjenje knježerſtwa w Pruſej roſpominało. Němſke knježerſtwo ſo pſchi tym ſ wotpohladom wodźi, ſo by ſo po nóſnjerſki bórſy w Pruſej porjadne knježerſtwo wutworiło. Pſcheja žebi, ſo by ſo neutralna wołoła, kotraž mjes zentrumſkej a nazionalno-ſozialiſtiſkej ſtronu ſteji, ſa pruſkeho miniſterſkeho preſidenta wuſwoliła, žnadź muž kaž **dr. Goerdeler**, kotryž pak je, kaž je hižo ſnate, ſo ſapowědźił.

Papenowe knježerſtwo a nacionalni socialistojo

S napiſmom: **„Warnujemy němſke knježerſtwo!** Hdże pſchipowědźene ſkutki woſtawaju?" je „Angriff" wutoru dwaj naſtawkaj pſchinjeſł, kotrajž ſo ſe ſtejiſchcźom němſkeho knježerſtwa k oppoſiziſkim pródowanjam ſabératej. Na rěcź wjednika ſwojaſta němſkoſtatneje khorhoje we Tarmſtadtu ſo poczahuju, kotryž najwótriſchu oppoſiziju teſ ſwonka parlamenta pſchipowěda, „Angriff" měni, ſo knježerſtwo žaneho ſaczuća ſa to nima, ſe tele ſłowa jaſne hnoſenje woſpſchijeja, ſo ſwjaſk němſkoſtatneje khorhoje po wróceńu ſakaſanja wudyrnych wotdźělenjow žebi możnoſć woſtaja, žebi ſam pomhaſ.

Druhi naſtawk, kotryž je ſapóſłanz dr. Goebbels napiſał, na nadpiſmo: „Papeno, ſtrueš ſo!" Dr. Goebbels **ſo pſcheczíwo wuſadzanym naſtawkam lewizowych nowin wobroczja a knježerſtwu porokuje, ſo pſcheczíwo nim nje-ſakroča.** Dr. Goebbels ſtónči: Čžim dłeje ſo čaka, čžim wjaſy čaſa njepſcheczel dobywa. A budźe-li wón ſaſo ſuwjercha, njebudźe ſe ſobu ſortowaś dacź.

Hitlerowa zhromadźizna w Maincu

Na ſportniſim ſtuczowanišćeju **w Mainzu** je ſo pónđźelu wjeczor wulka demonſtrazija nazionalnych ſozialiſtow wotmělа. Jako prěni rěcźeł **Bromberger** ſ Nürnberga rěčeſche, kotryž woſtejſe naddźěl pſcheczíwo zentrumſkej ſtronje čžinjeſche. **Po nim ſo pruſki prynz August Wilhelm** ſłowa jimaſche, kotryž ſo ſ Hitlerowej woſobu a jeho ſkutkami ſabéraſche. Na ſtawiſny ſwojeje ſtrony wróčo pohladawſchi, **Adolf Hitler** na to poła, ſo dyrbi ſo nětko internazionalny marxiſmus a nječeſanſki nazionaliſmus ſjednaś. Žaneho nazionaliſma njeje, kotryž ſkónčnje pucź do ſozialiſma njenamaka, njeje žaneho ſozialiſma, kotryž ſo ſkónčnje woſt ſwojeje woſerſchty njedźeli a do ludoweje ſłužby njeſtupi. Nazionalny ſozialiſmus je ſo na to ſaměriſ, wulku ſyłnu Němſku, kraj ſwobodny *a prawa, ſtat mozy*, wulkoſće a ſyłnoſće a ſobom ſozialneje prawdy wutworiś. Tole wojowanje je do roſſudneje hodźiny ſtupiło.

Šef wójskoweho wjednistwa w Rańšej Pruskej

Schef wójſkoweho wjedniſtwa, general ſ **Hammerſtein**, kotryž je pónđźelu popołdnju do Rańſkeje Pruſkeje wotpuſował, budźe tam něhdźe dwě njedźeli pſchebywaś. Wažiſche dny budźe pſchi ſtuczowanjach na Aryſkim wojeſſim ſtuczowaniſchczu pſchitomny.

Nowe krajne dawki

W ſaſtkim ſjemje je ſo knježerſtwo ſe ſaſtupnikami politiſkich ſtronow wo hoſpodarſkim planje a wo krajnych finanzach roſprajło. We wobémaj ſo wulki njedźelſk poſkaſuje. Tohodła ſo mysłi roſpomina, hač maju ſo wobſiežeje dawki powjeſchiś, abo ſo nowe krajne dawki ſawjeſeć. Ničžo ſo njeje wobſamkło, teſ knježerſtwo njeje ſo ſa ničžo roſhudźiło. Džiwajo na nowe poczeſenje kotrež ſo ſa nowy knježerſtwowy nuſas pſchinjeſł, tajke mysłe wjeſo najwjeſele pſcheczíwjenje namakaja. Tohodła ſo woczakuje, ſo knježerſtwo muſi na nowe dawki ſpuſcheći. Po woſtronjenju ſwobodnieje mjeſy wobrotowego dawka ſo ſakſkemu ſtatej wjeſche dochody pſchiwobrěcźa.

Němskostatny landbund nowe knježerſtwo wita

Swjaſkowe pſchedſtajeſtwo němſkoſtatneho landbunda je ſa pſchichodne wólby do němſkeho ſejma wobſamknjenje pſchijaſło, w kotrymž ſo mjeſ druhim praji:

Němſkoſtatny landbund je ſ doſcejźinjenjom ſ knježerſtwowych woſjewjenjow a ſ rěczow jenotliwych miniſtrow ſhonił, ſo ſo nowe knježerſtwo **k ſyłnej ſaměra wědomej ratarſkej politiſy jako ſakładej kóždeho ſtrowego roſwića wuſnawa.** Němſkoſtatny landbund budźe ſa to wojowaś, ſo ſo nětko ſawjedźene **pſchejatjenje ſtatoweho wjednistwa** na autoritu ſtatneho preſidenta na ſamoſwitoſć muſow, kotrychž je powołał, ſe ſanej wólbnej aritmetiku a konſtrukciju wjeſchiny na ſane waſchnje njeroſtſchaže. Němſkoſtatny landbund budźe ſwoju winowatoſć hromadźe je wſchěmi jenak ſłużenymi narodnymi mozami na ſawješćenje a wutworjenje ſtónčnje ſapoſežanego ſyſtemowego pſchemjeńenja wojowaś.

Strona křesćiansko-socialneje ludoweje służby

Wjednistwo ćeſkoſcejźanſko-ſozialneje ludoweje ſłužby je ſo roſſudźiło, ſamoſtatnje do wólby ſa němſki ſejm hicź. Za němſkoſtatnu lińiju ſu na prěnje měſtno dotalnego němſkoſejmſkeho ſapóſłanza Stumpfendörfera we Stuttgartu poſtajili.

Dr. Bang němſkonazionalny nacjolny kandidat w rańšej Sakſej.

Dotalny rańſchoſakſki němſkonazionalny ſaſtupnik we němſkim ſejmje, wyſchſchi finanzny radźejeſ **dr. Bang**, budźe teſ tón króć ſaſo nacjolny kandidat němſkonazionalneje ludoweje ſtrony w rańſchej Sakſej.

Radio za přednoški němskeho knježerſtwa

Němſki ſnutſkowny miniſter je wukas wudał, po kotrymž ma ſo radio wſchędnje wjeczor ſa knježerſtwowe pſchednoſchki pſchewoſtajiċ. Pſched wólbami do němſkeho ſejma chże knježerſtwo teſ ſ pomocu radia lud wo ſwojich ſaſadach a pſchichodnych planach roſwjeſeć.

Proces dla wjelepřerady přećiwo 24 kommunistam

Pſched 4. khłoſtańſtim ſenatom němſkoſtatneho ſuda w Lipſku je ſo wutoru **proſeſ dla wjelepřerady** pſchećiwo 24 wobſkorſenym ſ Durinſkeje, Barlina a Wróſtſławja ſapoczał. Jich winuja, ſo ſu ſ kradnjenych roſbuchadłow bombu dźěłali, tak mjenowane roſbuchaċe ſkupiny wutworili a bróńe a muniziju ſ wotpohladom nahromadźili, ſo buchu

pſchihoty kommuniſtiſkeje ſtrony ſa najžyłny pſchewrót ſpěchowali.

Najprjódy budźe ſo wo dobyweju do roſbuchadłowje ſtkadownje kalkowych jamow w Oepitzach pola Pößneċka w Durinſkej jednacź, hdźež je padnichom 52½ kilogramma ammonita do rukow padło. Wulki kommuniſtiſki durinſki ſtarſi je 4. januara 1931 po namjeſe Barliniſkeho funkcjonara Meyera, kotryž ma pſchiimjeno „Guſtel" wobſamknył, kradnjene roſbuchadła do Barlina dowjeſeć. Meyera njeſu mohli ſajeċ, dokelž je ſ cjaſkom do ſwikaja cekł.

Hižo nětkotre dny hyjeły tychle podawkow be Barliniſki krajny kriminalny hamt ſhonił,

ſo kommuniſtiſka ſtrona po zyłej Němſkej tak mjenowane roſbuchaże ſtupiny wutworja

a ſo je na wſchelakich měſtnach wjeſche ſkłady roſbuchadłow a bróńow ſałožiła. Po tajkich roſkrjeczenjach bě ſo wulki dźěł roſbuchadła do **Wróſtſławja** pósłał. Barliniſki funkcjonar Joſef Gutſche bě ſwojim kommuniſtiſkim towaſchſam cjiſchczeże wukaſanja wo tym podał, kak maju ſ roſbuchadłom wobchadźeċ a bombu ſ njeho dźěłaċ. Gutſche bě ſebi wjele knihow nakupił, ſ kotrychž bě ſebi ſam wědomoſće wo roſbuchadłach pſchiſwojił. Dźeſchi cjaſ wſchě podhladne woſoby wobkedźbowawſchi, je Wróť-

ſtawſka polizija loni 27. měrza někotre wobydlenja pſcheſpytała. Pſchi nich je ſo poradźiło, **rosbuchadła jebrací, kotrejž bě Gutſche do Wróſtkawja pósłał.**

Prozeß budźe ſi abo ſchtyri njedźele trać. Wěcho hromadźe dyrbja 41 ſwědkow a ſchtyrjoch wězywuſlojnych ſłyſchećej.

Na awſtriſkich ſwjaſkowych żeleſnizach ſo liczba pſchiſtajenjow ſniži.

Hdyž farjadniſka reforma awſtriſkich ſwjaſkowych żeleſnizow do mozy ſtupi, ſo liczba pſchiſtajenjow, kotraž je kónz lěta 1931 70 000 wunjeſła, na 60 000 ſniži.

Kommunistow w Italskej zajeli

Wośebity ſud ſa ſchkitanje ſtata je 15 dźełaczerjow ſ Turina dla pſchiſłuſchenja k ſakaſanej kommuniſtiſkej ſtronje ſudźił. Schtyrjoch wobſkorjenych ſu wulwinowali, druhich jednaczoch ſu k chłoſtarni wot 4 hacź 13 lět ſaſudźili.

Wěcera je ſo pſched tym ſamym ſudom jednanje pſcheciwo pjeć anarchiſtam ſapoczało, kotříž ſu wobſkorjeni, ſo ſu pſchihoty ſa attentat pſcheciwo rańſchokraſnemu ſpjeſchnemu cźohej cźinili. Wobſkorjeni ſu hižo wot kónza meje w pſchepytowazej jatbje.

Nowy politiski njeskutk w Sofiji

Wjitoru popołdnju ſu w Sofiji na ſjawnej dróſy dweju ſapóſtawſkim knjeżeſtwowemu bloka nadpadnyli a ſ wutſtrělemi i revolwrow morili. Pſchiczinny dwójneho attentata w gmejniſkich naležnoſcejach města Nevrokopa leži, hóžeš bě jedyn ſe ſtónzowanju ſ měſchczańſkim radźićelſom. Hacź dotal ſu jenoż jeneho ſ mordarjow mohli ſajeć.

Nědhušeho abeſſynskeho kěžora zaſo zajeli

Nědhuſchi wotſtadźeny abeſſynſki kežor Lidj Jaſſu bě pſched někotrymi njedźelemi ſ jatby cźekł. Wojazu nětcźiſcheho kěžora Hailea Seſaſija ſu ſtónźnje měſtno, na kotrymž ſo thowaſche, wuſtrělźili a jeho ſajeli.

Japanski kapital so přez mjezy njepuśća

Japanſki parlament je ſakonjowy naczisk pſchijał, kotryž ma wupóſłanju japanſkeho kapitala do wukraja nowe baraſ. Se ſakonjom ſo knjeżerſtwu możnoſć da, kurs jena kontrollowaſ.

Revolucija w Chile

Po wotſtronjenju Davile ſ knjeżerſtwa je ſo woſtewjenje wudało, ſo je kabinettowy ſobuſtaw **Rolando Merino** pſchedſydźiteſ města Davile pſcheſwał. Dale ſo praji, ſo ſo w naležnoſcejach **ſalpetrowcho ſyndikata** njebudźe ſanych nowych kroczelow cźiniez. Salpetrowy ſyndikat budźe ſalpeter dale wunoſowaczej ſ wumeńenjom, ſo wſche pjenjeſy, kotrejž ſa to ſ wukraja dóſtawa, knjeżerſtwu pſcheſpoda. Prjedawſcha chilelka zentralna banka, kotraž je ſo do ſtatneje banki pſchetworiła, budźe kaž hacź dotal dale dźełacź.

Wobſtejnoſcje w Chile njeměr w Sjednoczenych ſtatach połnóżneje Ameriki ſhudźuja. Pódłanzej Sjednoczenych ſtatow w Chile je ſo pſcheſwoſtajiło, ſo by ſo wo tym voſhudźił, hacź ma ſo pola nowcho chileſkeho knjeżerſtwa ſakroczicź.

Wojowanje přećiwo zakazni alkoholowych napitkow w Zjednoćenych statach

Wěcera je ſo w Chicagu ſjěd republikanſkeje ſtrony wotewrił. Hłowny ſajim ſo wojowanju pſchiwobroćca, kotrejž ſo wo praſchenju ſakaſnje alkoholowych napitkow roſputa. Powſchitkownje ſu republikantoja ſa ſaſtawnjowolenje Hoovera ſa preſidenta, dokelž ſu wo jcho wótbje hižo ſtronnił wjedniju roſhudźili. Hižo nětkole móże ſo rjeż, ſo ſo ſadwańe pojmły wo kompromiſ cźinja mjes pſchiwobarjenmi wotſtronjenja ſakaſnje a tymi, kotříž ſebi pſcheja, ſo bychu ſo ſakonje wo ſakaſanju alkoholiſkich napitkow ſtonna wſchim ſtatam unije bjes kajkehožkuli doporučenja pſchepuſtyli. Strona ſakajanja alkoholiſtich napitkow, kotraž mějeſche hižcheze pſched ſchtyrjomi lětami wjedniſtwo, je rěcźo wołtabła.

Měr na Dalokim ranju — ale kak dołho? Widźimy na wobrazu, kak sebi japanski rozkazowaŕ w Shanghaju a chinejski měšćanosta při wotkhadźe Japancow ruku zawdataj. Zo su jaansey wojacy ze Shanghaja wućahnyli, je wobydleŕstwo, kiž je dołho pod wójnskimi njemérami ćerpjé měło, trochu změrowało. Ale, ale, kak dołho budźe trać měr na pólvrowym sudźiku na Dalokim ranju?

Ze Serbow

W Budyſchinje, 15. ſinjažnika 1932

— **Wo wjedrje.** Wěcera wjeczor w 7 hodź. barometer 746, hygrometer +1 a thermometer wodnjo +21. Dźenja rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer +2 a thermometer w nozy +15. Wjedro ſo mało pſcheměni. Wo zyłej Němſkej nimale, ſnamjeńcznm Saſſkeje a Schleſſkeje, wječahu wěcera rjany błónczkny dźeń. S Ruſkeje pſchikhadźeze cźopłe powětry ſelkowachu ſo nad naſchimi ſtronami ſe ſymnymi ſ połnóżneje Europy a ſawinowachu, ſo ſo njebjo poczahny. Druhdy ſo też poprſchi. Nad zyłej ſrjedźnej, połnóżnej a dołhoranſkej Europu wupſcheſtrěwaja ſo wyſchiny. S połnja mamy niżiny. Naſche ſtrony ſu nětko na hranicach niżinow a wyſchinow. Tohodla je pſcheſtajenje wſchemu wotcźakowanju ras naſcheho wjedra trochu ſpadowała, pokaſuje pak pſchcźo hiſchcźe na rjane. Jutſtje ſchtwórtk ſkhadźa błónczko 3,45 a thowa ſo 20,16 hodź. Měſſack ſkhadźa 6,30 a thowa ſo po połnozy 1,29 hodź.

Na wočerſtwjenje

wjeſeli ſo w tutych dnjach a pſchichodnych njedźelach, kiž ma wuhlad, ſo ſnmě wopuſchćiś wuputaje rumnoſcje, ſo dołowołne měſtnoſcje, kiž pſches zyłe lěto ſcſchkodźacha cźeſej w ſtrowotnym naſtupanju. Wěſcze mnohi mění, ſo njeje priedy próſdninow było a tuſ jich dźenſa też trjeba njeje. To je wjaſy hacź ſaſudźenje pſchirunanje, pſchetoż jenoż ſtrowiſcź a pſches nju móż na dźełacźeſ, ſaſtojnik, wucźeŕ atd. podaſ, ſo by ſebje a ſwojich ſcźiwił. Wſche druhe kubła ſu łěpſchina ſylnſcheho, kiž ma ſłotaka ſa pomocznika. A hdyž ſo thudomu łiſcheze ſtrowiſcź rubi, potom dyrbi ju natwarićeź a to je jenicźaſy możno — pſches dźeſche wupſchahnjenje — próſdniny! Tohodla je ſrjedź też łóżdy tak jara ważi a dwójaſy, trójaſy radu łſchonje, tak by je naložił. Jenoho cźehnje do horow, druhe k runinje a cźeſcźo do dała — tola — łóżdy ſo ſo njedopjelni. Pſchi ſwužeńu ſwojich próſdnin pak dyrbi łóżdy dźiwaćź ſ prénja: ſchto jemu tyje, ſchto ma w ſtatnaricź — a ſ druha, kak cźaſ też derje naloži ſa ſebje a ſwojich luźnych. To ſu jara ważne praſchenja, pſchetoż próſdniny ſu jenoż jónu w lěcźe. — Mamy wſchak mjes nami też tyſaſy krajanow, kiž maju ſtajne próſdniny dokelž — nimaju dźeła. Jich pucź je hruſlojty, jich bucź jěroſcekſolne. Tola, ſchtóž hiſcheze dźenſa w dźełe ſtoji, dyrbi dacź ſwoju zuſu móż, haj kónz lěta ſkoro najpoſledniſche ſe ſebje! Runje tohodla żeli ſa próſdninami! Schtóż je hižo był w próſdninach, pſchecźakuje, hacź je ſwobodny cźaſ prawje naložił a ſo wjeſeli nad wuſtrowjenjom cźała. Schtóž hiſcheze na wocźerſtwjenje cźaka, njech naloż cźaſ prawje, pſchetoż bróſnje ſ bojeni wuſtrowjenja, ſeſylnjenja, réka bróſcź ſ poſledniim, — ſchtóż ſwoje njemuje.

*

Wocźerſtwjenje dźeći w „Naturiſtim parku“.

Wěcera ſkónczichu ſo ſchtyri wocźerſtwjenſke: njedźele ſa prénje dźeći. S tuteje pſchicźiny bźſche „kudłam“ (towaŕſtwam a jenotliwzam, kiž běchu ſe ſwojimi darami wocźerſtwjenja ſnóſkili) tutych 30 dźeći pódłanzu popołdnju pſchiležnoſcej data, ſo wo wuſpěchu ſwojeho wocźerſtwjenſkeho ſtuttka pſchi ſwědcźićeź. Poſtiſcźaty ſo wobraz bźſche nimo měry ſwjeſelazy. Wokolina doma bźſche napjelnjena ſ wjeſelnymi hłoſami a ſpěwanjom ſkbi hraſkazych dźeći. Wěchu in jenoż wjeſełe woblicza, po kotrych bźſche zyłe wěcze podobne, ſo po roſprawje wuſtawarcho wjedniſtwa wſchitke dźeći na waſy pſchidobuchu a ſo

---

D. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnocźeſka idyla.

251 (Pokrać̀owanje.)

Kowaŕ budźeſche ſ radoſcźu ſapiſkał.

Runu měru dźeſche k burej: „Na hłowo, brakſe buro, ſa cźo daſch tej frěźaj?“

„Sa tyſaz ſlotych.“

„Rukujeſch ſa njej?“

„Rukuju, trjeba hłowu na to dam.“

„Tak ſtaj mojej.“ Kowaŕ nětt ważnje porcźa a Zymbura jej hižo wotwjaſowaſche.

Konjej pruhu wulkotnje wobſtaſchtaj. Kowaŕ ſa njej pſched ſwědkami tyſaz ſlotych w papjerjanych pjenjezach ſaplaci, pſcheźenje pjenjez na piwo wotpotaſa, a kaž by ſo bojał, ſo by jemu mohł nęchtó frěźaj hiſchcźe wuludacź, cźiſtny na njej nowej hłowoizy, Zymbura ſchwikny ſo na podſobneho a jěchaſche ſ Nietoliz.

Burej Kowarjej ſo nětt nowej konjej bóry jara ſalubiſchtaj. „Pitruſy“ jimaj rěkaſche a helcźeſche a majtaſche ſ nimaj kaž ſ dźećźonmaj. Ale Zymburowa mutroba Dobrafej a Dźiwjej ſwérna woſta. Wſchitkaj kaž jeho a ſ nimaj na burowe mjeno jěbjeſche. Doma by jenoż ſ hoſcźom był a zyłe tydźenje bywaſche po pucźu a najoźeſe a najhuſcźiſcheho wěſo po pucźu do Prahi a potom w Prahu ſamej. Tam „pola ſloteje huſy“ bźſche hižo kaž doma, ſwoje wołbeźite měſtno mějeſche tam wón a też jeho konjej a wóſ.

Najlubożowniſcha jeho jěſła by ſtajnje była wokoło pótnź do Prahi, hóžeš by knjes rada Mitrner ſe ſwojej knjeni a dźowku jěbjał. Wożeſche ſwojich knjeźich niż jenoż do dźiwadła, ale też na rjeź, a dokelž mějeſche knjes rada w Prahu wjele ſtatnych, też druhich wożeſche a rano ſaſy roſwożeſche. Sa Zymburu bě to ſawjeracźany ſwět: w nazy widźeſche Prahu ſiwu a wón wocźuwaſche ſ njej a ju wobkładowaſche — wo dnjo wotpočowaſche ſa wotpočowaſchtaj też jeho konikaj — ale wón khodźeſche po Prahy, wobkładowaſche ſej ju a wopytowaſche w njej wſchě pomjatne měſtna, wo kotrychž bě cźitał — tak ſo Prahu a jeje hiſtoriju dołhoknje ſnajeſche. Snajeſche Hradźanu a Wyſchehrad. Staromeſtſke nam̀eſto, Betlemſku kapału, wſchě zyrkwje, kłoſchtery a wojerńje, ſchule a hoſcźenzy, dźěle měſta a wuliczy, klamy a wobkhody a ſwědomicźe wobſtara we Prahy wſchě kſakańki, kotrež buchu jemu domérjene. Wobſtara mjeńſche nakupje, dopiſy a wobalki doruczeźeſche a pſchijimjaſche a wſcho pózcźiniſe a njeźebicźiſe, jenoż ſa „ſaplacź Bóh tón Knjeſ“. Pſchipiłka njepſchija ani wot bohatych, bě na to pſchejara hordy. „Saplaczieźe-li dźeło, ſeke wſcho ſaplacźiſ.“ A ſwědomicźe hej ſapiſchowaſche, koho bě hóże wjeſł a ſchto bě wot koho żadał a też dóſtał. Njeżadaſche żenje pſchi ſchnatu placźiſnu, ale też njeſnjeſe, chżeſche-li ſchtó ſchto wotraſnyć. To ſo jemu hnydom njeſłuſbjeſche a rjekny: „nicźo njecham“ ale podarmo jeho potom ſnowa proſchachu, ſo by jěł. S nicźim ſo k tomu pohnuć njedaſche. „Njeběſcheſche ſpokojom, cźehodła bych potom jěſ̀dźił,“ by mérnje wotmowił.

Husto, pſchehusto ſo jemu ſta, ſo knježtwo w Prahy, hdyž dyrbjeſche na nje cźakaŕ, porcźa jeho hoſcźicź. „Dóndźe cźe ſej do korcźmy, ſchtóž ſjeſcźe a wupijcźe, wſcho ſaplaczu,“ bychu prajili, też na ſólił jemu ſcźelcźu, wina jomu naliwachu, drohe dymki jemu dawachu, ale też tu Zymburta ſwoje dobre, burſke jadro pokaſa. Woſta ſtajnje ſnérny, bźſi cźaſ k jěſi, jědźeſche, ſacźuli laczunoſcej, nawi ſo, ale żenje pſchez měru. To woſta na „pomjatki“ ſłhowane, we wſchědnym żiwjenju ſo ſ nicźim a pſchez nikoho njedaſche k tomu pohnuć, ſo by wot ſwużenja měry ſo wotkhilił. Najwjaſy jeho hiſcheze wſchelake mólicźkoiſke a darki ſwjeſelachu, ſ kotrymiž ſo dźakowni ſkarjo na njeho dopomnichu. Tak dóſta raz drohu trubku wot knjeſa rady, jeho knjeni jomu hiſcheze rjany mějeſt na tobak napleźe, a mółſchnicźku — w njej bej dułat khowaſche, modleźeſe, a hdyž pótnachu, ſo Zymburta rady cźita, dachu jemu mnoho druhich rjanych knihow wot Tyla, J. Hwěždy, Kliwery, ale najradſcho cźitaſche horděnſke baſnje a pěſnje, kajkeż bě napiſał Wozał, kotrehož Zymbura ſnajeſche a kiž jemu ſwoje knihi ſam darowaſche, abo knjes Cźelakowſki, na kotrehož row ſej raz woſzkje dóńdże, ſo by ſo nutrnje ſa njeho pomodlił, dokelž bě to jeho krajan. Knjeſa Erbena, toho, kiž mjes ludom pěſnicźki ſbźraſche, dyrbjeſche jemu knjes rada ras w Prahy woſhe bje ſ naſoła pokaſaczu a Boženu Němcźonom tohodla tak lubowaſche, dokelž możeſche tak cźeſte bajki bacź — „bźſche to ſo „prawa“ ſónſka“, by Zymbura wo njej ſej rjaneſche dla prajił, hdyžkuli by wo njej rěcźał.

Hdyž ſo ſ Prahi worócźi, na njeho ſaſy dźeło w Pſin cźakaſche. Knjeſam měſchczańam dyrbjeſche rolu dźelacź a mějeſche nětkuże tſi abo ſchtyri měſchczańſke khěſe, hdyž bě ſtoru ſ jenicźkim hoſpodarjom. Njeſkaſchu jeho ani, wón ſtaw ſo wo jich pólka ſtaraſche, rolu ſoſeła, a jenoż njedźelu jim wojſwi, hdy budźe cźaſ ſnéż, abo nejle ſadźecź, abo żita ſnż, ſo bychu ſo potaſłim pſchihotowali.

Wſchu ſaſłużbu doma wotedawaſche a Kowaŕ pójeźi wje ſłowo dźerżeſche. Dźěleſche ju na dwaj jenaſej dźełej, położu ſebi ſłhowa a położu Zymburej pſchipiſowaſche. K nowemu létu ſo ſ nim roſtlicźi a Zymbura ſo ſpodźiwa, wo kelko bě jemu ſakładny pjenjez ſroſł.

„Widźiſch, wjaſy hy ſaſłużił, hacź je mi zyła żiwnoſć njeſła,“ rjekny jemu Kowaŕ porokujo ſa to, ſo ujebě jeho ſamyſł pſchijał a ſdobom ſo hordźo, ſo ſo ſe ſwojej dobrej radu njebě pſcheſlicźił a ſmylił.

Ale runjeż mějeſche tak kwikotny wuſpěch, Zymburu to dożyła njehněwaſche, ſo ſo njebě zyle wuſnował wóſnikom. Cźitjeſche, ſo to njeje a żenje njebudźe jeho prawe powołanje a ſo njeby w nim ſłoża namakał. Je to jenoż pſchekhodne, bániž je mkody, ale żiwi pſchecźo bźſe ſa měrom, ſa prawidłowanym, cźiſtym dźełom, ſkrótka ſa burſkim żiwjenjom — — —

(Pokrać̀owanje ſeſłuje.)

powschikkowuje strowotnje połěpschichu. W pschewěstu pu dźěći 3 punty pschidybje. Tutón wunoschk je cźim bóle jasnjejschi, dokelž bźěći bożeska njeschłónczichu leżeńske ćskowanje, ale tu, kak pschedwjedźene hry dopokasachu, swoje cźěło prawje žiwje hibałe. Na kónzu bźi dźěći njebudu wšaći, so bychu swojich „knotrow" w pyschnych „drastach naturschkeho parka" ſ pisanymi thorhojcźkami, łampionami a śpěwami kruch puczka pschewodźałe. Wschitcy wopytowarjo wšachu bobu saćsiſchcźi, so tu so knótsaze bary dokładnje do słónczka a dźěćnzeje radosćke pschewobroćiłe.

— **Budyski gymnasiji** wuhotuje bobotu 18. junija schkelſti śwjedźeń w schulſtej łahrodze. Wschitcy pschećelo jo a popschewaczelo so wutrobnje pschiproschuja. Sapoczatk w 3 hodź.

— **Sakſka krajna loterija.** 2. rjadowanja 201. ſakſkeje krajneje (2. jubilejneje) loterije poćeschnje so póndźelu, jutrom a śrjedu, 20., 21. a 22. junija. Dobyća 2. rjadownje ſu leźěchowaze: 1 po 40 000 hr., 1 po 30 000 hr., 1 po 20 000 hr., 1 po 10 000 hr., 6 po 5000 hr., 10 po 3000 hr., 15 po 2000 hr., 30 po 1000 hr., 60 po 500 hr., 100 po 300 hr., 500 po 250 hr. a 4775 po 180 hr. Tak je w 2. rjadowni dozhła 5500 dobyczow wo 1 261 500 hr. — Loſy maju ſo hnydom ponowić, najpozdiſcho hač do bobotu 18. junija ſ pschedpołożenjom loſowneje 1. rjadowneje pola loterijoweje běrkowneje, kotraž je na loſu wotnamjenjena. Na loſy, kiž ſo w prawym cźaſu njeſapłaćichu, njemože ſo po § 5, 1 postajenjow loterijoweho plana žane dobycze žadać.

— **Majorentnarjam** ſo wupokaſy za kupejnje mjaſa, płaćiwe ſa junij a julij, wudawaju pjatk 17. junija 1932 wot 4 do 5 hodź. pop. w Sſejmotowni, dełekach we wuplaćeńi.

— **Jěſdnej kole kradnyli.** 12. junija ſo ſ jenoje pinzy na Židowje pschi Hornim puczu muźace jěſdne kolo ſnamki „T. A. S" cźisło 21 189, kradnu. Wono mějeſche cźorne krošna, jendźelſke wodźidło ſ cźerwjenymaj gumiſowmaj pschimadłomaj, žołte ſwjena ſ cźornymi gumiſkami, cźornej błótoſchćitakaj, ſpiralne ſpinadło, Torpedo-ſamoběh, cźerwjenej gumiſowej wobrući. — Dale kradnychu 13. junija dopołonja wokoło 10 hodź. pschi mějeſchkanſkim dźiwadle muźace kolo, mějeſche cźisło 560 450. Dale mějeſche cźorne krošna ſe ſtotymi gmukami, cźorne ſwjena a błótoſchćitakaj, jendźelſke wodźidło ſ cźerwjenymaj gumiſowymaj pschimadłomaj, ſwónčk belekach pschi koleſu, Torpedo-ſamoběh, ſchérej gumiſowej wobrući. — Wo wěſowne ſdźělenja proſy kriminalne wotdźělenje we Budyſchinje.

S **Khelna.** (K wobkładnemu njeſbožu.) K wczerawſchej powjeſći wo njeſbožu pſched naſchej wſku hiſchće ſdźělimy, ſo jedyn ſe ſranjeneju, jekeſniſki dźělaczer Schołta ſ Njeſwačidła, je ſej dwójzy nohu ſłamał, też jeho ſoſiuß, dźěłacźer Lornes ſ Makeho Wjeſkowa ſo tžěrko ſrani. Tamny motorowy koleſaŕ, dejeſ ſ Lutobeja, ſo jenoż ſłóſka ſrani a móſeſche dale jěź. Winu na njeſbožu maju wyſoke ſita. Schołta njebě mohł widźeć, ſo pschijědże po druhim puczu motorowy koleſaŕ.

Brózeń ſo wotpalił.

S **Demjan.** Dźenſka w nozy wokoło 1 hodź. wudyri woheń w brózni tudomneho hoſeſenarja Mónscha. Dokeł ſo w brózni ſyno a ſłoma. Khwaſche, ſo wohenʼ nicze wuſchestrě. Jako ſo prězni ſuſbodźa wohnja dobadachu, ſo nětkoſe 25 metrow dołhe twarjenje hižom po zyłkim palesche. Někotre rataſſke maſchiny a wſchelaki graſ ſo ſbohužpali. Nóz běſche cźicha a tuſ ſa domſke njeběſche wjeſtſcheho ſtracha. Haſcherjo pschikhwatachu wohnjowe wobory ſ Demjan, Drjeczina, dyrbjeńſka wobora ſe Wětſich Noſſiz, Warnoſcźiz, motorſka ſtukawa ſ Huſchcez, ſukawje ſ Drježkez a Naweje Wſy. Poſledniſchej njeſtrjebaſchtej hakle ſapſchinnyjeſ. Naſtata ſchkoda ſo ſoſtała ſe ſawěſcźenjom naruna. Maju ſa to, ſo je ſłóſniſka ruka wohenʼ załoźiła.

S **Maleſchez.** (Na polu njeſbožił.) Ssobotu popoldnju ſa ſo tu njeſboże na polu. Pohonczʼ kubleria Oty Ssykory, kiž bě ſ dźěłom na polu hotowy, połoži „jěź" na wozſk. Na dróhy potom wołyć na bok ſuwku a jěź padże ponoczej, kiž pódła dźěſche, na nohu a tutu ważnje ſrani. Wón dyrbjeſche lěkaſkeje pomoza hladaćʼ.

W ſtale ſmjertnje ſnjeſbożił.

Se **Semiz.** Póndźelu dopołonja 23 létny ſkałaŕ Korla Schabs w ſkale do cźeſkeho njeſboża pschińdże. Pschi transporcźe kamjenja roſtorhnyj ſo rjeczas a kamjeń padny na Schabſa a ſrani jeho cźeſko. Snjeſbożeneho dyrbjachu do Budyſkeje khorownje dowjeſć. Tam wón bórzy wumrě. Młody cźłowjeſk ſnjeſboži w ſamſnej ſtale, w kotrejž jeho nan pſched 11 létami ſmjerćʼ namaka.

Z **Jaſeńcy.** (Załoženſki ſwjedźeń.) Tudomne kołojźdne towaſtwo „Jednota" woſwjeći zańdźenu njeźelu pri najrjeńſim wjedrje ſwój 31. załoženſki ſwjedźeń. Za naſu hewak tak cźichu wjeſku woznamjenja tutón ſwjedźeń kóžde léto tójſto. Stari a młodźi ſu cźiłcźe popołdnjo na nohach. Młodoſć bě ſo też doſć prócowała a wjes rjenje wupyſiła. Tuž bjez dźiwa, zo je ſo tam kóždemu lubiło, woſebje tym, kiž móžachu pola znatych ſałku kofeja abo dobru wjeſć darmo dóſtać. Pisany cźah ſo pod hudźbnymi zynkami po wſy hibałe. Potom wobdźělichu ſo ſobuſtawy a hoſcźo ſylnje na tŕělenju a kehelowanju wo myto. Wjećor we 8 hodź. ſo hłowne myta na towaſtwa po wohlźělenju prepodachu. 1. myto doſta kołojźdne towaſtwo w Sunowje, 2. myto pak Różeńćanſke towaſtwo. „Jednota" móże z njedźelſkim wuſpěchom doſć ſpokojom być, dokelž jej wjetſi zbytk woſtanje.

Zlět ſewjerneho ſokołſkeho wokrjeſa w Ralbicach

Derje poradźena manifeſtacija ſokołſkeho dźěła a ſokołſkeje myſlički

W Ralbicach, 12. junija 1932.

Sokołſke wokrjeſy ſu zwučowanſke združenja. Sewjerny wokrjes je zhubił w poſlednim čaſu dwě jednoće: jednotu we Wulkim Ćisku, kotraž je přešła do DT (Deutſche Turnerſchaft) a jednotu w Kulowje, z kotrejž wutworichu cźłozwučne towaſtwo „Worjoł". Tak tworitej wokrjes jenož dwě jednoće w Ralbicach a Komorowje. Njemyſl ſebi, zo je wokrjes ninamalo morwy. Nć, nawopak! Na lětuſim wokrjeſnym zlěcu, kiž ſo njedźelu 12. junija w Ralbicach wotmě, ſo přeſwědčichmy, zo we wokrjesu njedźiwajcy toho knježi čiłe a hibićiwo žiwjenje, dobry ſokołſki duch a pilne, wutrajne a zaměrne dźěło. Poſkići ſo nam jara dobry, wobſěrny a wotměnjaty program. Wukony jenotliwych bratrow běchu dokonjane, ſamo wubjerne. Tuta dokonjanoſć ma ſo čim bólo pohódnoſćić, dokelž w jednotomaj hač dotal muž z inteligency ſobu njedźěłaše.

Ralbicy ſo za zlět derje přihodźachu. Wšak ſu ſebi Ralbičanſcy Sokołjo jako prěni ſwoje ſokołſke ſportowniſco připrawili, kiž ſami 17. 4. 32 poſwjećichu (hl. Serb. Nowiny z dnja 18. 4. 32). Měſtnoſć přewoſtajetej přećelniwje kk. kubleř J. Zarjeńk a Błažik. Za to budź jimaj też na tutym měſtnje wutrobny dźak tołmačeny. Nowe ſportowniſco ſo derje za tajki zjězd hodźi. A dale wjeſeli ſo Ralbičanſka ſokołſka jednota njewěſtneje nahladnoſće. To dopokaza znowa bohaty njedźelny wopyt. Cyła blizka a dalša wokolina běše ſo na nohi ſtajiła, zo by była ſwědk wulkich wěcow. Też wjedro howjeſe. Cyły dźeń ſměješe ſo Boże ſlónčko přećelniwje z módreho njebja.

Dopołdnja ½11 hodź. započa ſo zlět

z wubědźowanjom w ſtyriboju,

ſkok daloki a wyſoki, ſtork kule a 10-m-běh. 13 wubědźowarjo započachu khutne dźělo, 9 z Ralbičanſk. a 4 z Komorowſkeje jednoty, mjez nimi 3 z dorosta. Při wubědźowanju móže kóždy pokazać, kajki ſkhodźenk dokonjanoſće je přez wutrajne zwučowanje dopćł. Jenož přez wospjetne wutrajne zwučowanje we jenotliwych předmjetach ſo hodźi něſto dopćć. Dyrbimy ſo bóle w lohkoathletiey zwučować. Zo je tež tu zajim za wubědźowanje, je dopokaz, zo wubědźowanju mnoho ludu přihladowaše.

Jako dobyćerjo wuńdźechu:

1. Jurij Bjeńſ ze Sunowa, Ralb. jedn., 58½ dypk.,
2. Pawoł Bjeńſ ze Sunowa, Ralb. jedn., 51 dypk.,
3. Jan Kral ze Sunowa, Ralb. jedn., 43 dypk.,
4. Jurij Kral ze Sunowa, Ralb. jedn., 42½ dypk.,

W dorosće:

1. Waltaŕ Wirt z Jitka, Komor. jedn., 60 dypk.

Najlěpše wukony:

Skok wyſoki: 1,45 m, ſtork kule: 9 m, 100-m-běh: 12⁰/₅ ſek., wſitko Jurij Bjeńſ. Skok daloki: 5,40 m, Pawoł Bjeńſ.

Jo zajimawe, zo dobyća wotnjeſechu bratŕa ze Sunowa. — ¼4 hodź. zoſtupa ſo we Waldźic dworje

ſwjedźeńſki čah.

Na čole kapała, potom ſćěłujetej bratraj hordźe njeſo ſokołſkej khorhoji, za njej kroča bratŕa we zwučowanſkej drašce, Sokołata z Komorowſkeje jednoty, koparjo Ralbičanſkeje a Radwořſkeje jednoty. Dołhi čah čehnješe přez wjeſku, přez kraſne ſcźetne wrota won na ſportowniſco, wotměnjejo hudźeſe kapała ſpěſne přezpoła a Sokołjo ſpěwachu. Čahej ſćěhowaše njeſmĕrna ſyła ludu. Na ſportowniſću wotwiwaše ſo ſpěſnje dalši

zlětowy program.

Woporniwy ſtaroſta Ralbičanſkeje jednoty br. Jurij *Žur wěnowaše bratram a bohatemu přihladowarſtwu* powitanſke ſłowa. Dostojnje ſo ſpěwaše narodna hymna. Naſtupi 48 bratrow a zwučowaše pod přewodom hudźby „ſtworake" proſtne. Ralbičanſka jednota je ſtajiła dwě dwanatcy, Komorowſka a Kulowſka kóžda jenu. (Je khwalobne, zo ſo Kulowſcy bratŕa tola na zlěće aktivnje wobdźělichu.) Nawjednje wokrjeſny načolnik bratr J. Šewčik z Komorowa. Tute proſtne derje ſkutkuja, dokelž kóžda dwanatka hinaſi wotdźěl zwučuje. Bratŕa zwučowachu jara derje, ekſaktnje, jenož ſkoda, zo Kulowſcy druhdy miſnychu.

Porčća bratr zwjazkowy načolnik, knjez wučeŕ Měſkank z Wotrowa. Spominaše na horjeka mjenowane pomjeńſenje wokrjeſa. Khwalobnje rěči wo Ralbičanſk. jednoće. Je w zjawnoſći z ćeſću zaſtupowała ſwoju a woſady ćeſć. Je była prěnja, kotraž je ſebi připrawiła ſwoje ſportowniſco a pěſtowała ſerbſcy kopańcu. W mjenje Łužiſko-Serbſkeho Sokołſk. Zwjazka přepodawa poſwjećene ſportowniſco ſwojemu zaměrej, z přećom, zo by ſo tu pěſtował ſtrowy ſport a zo by přinoſował k ćělnemu a narodnemu ſkrućenju.

Rady ſłuchaše lud jadriwym wuwjedźenjam. Naſtupi 12 Sokołatow Komorowſkeje jednoty. Zwučuja jara wěſće a derje. Ludej ſo lubješe. Mytowaše ze ſylnym přiſkleſkom.

Wubrane muſtwo, z kóždeje jednoty 4 bratŕa, naſtupi k narjadowym zwučowanjam, na přěkuſu a na bradłach. Wukony ſu poła někotrych wubjerne, we přeŕězku dobre, poła toho hišće je to a tamne wuſtajić. Zwučowanja pohódnoſćišej bratr zwj. načolnik a druhi bratr. Jako dobyćeŕka wuńdźe Komorowſka jednota. Skoda, zo wjacy muſtwow njezwučowaše.

Zaſo naſtupichu bratŕa a předwjedźechu jubilejne proſtne. Zwučowachu w cyłku bjez poroka.

Nětko přińdźe tón dypk programa, kotryž běše wulki dźěl přihladowarſtwa najbóle wočakował:

Kopańca.

Radwořſka jednota—Ralbičanſka jednota 0 : 6 (0 : 1)

Po wobſtronnſkim poſtrowje „Na zdar!" ſo započinaše. Wobě muſtwje kruće zapřimnyštej. Zdaše ſo nam w prěnjej połojcy, zo ſtej muſtwje ſebi runej. Skónčnje poradźi ſo domjacym po wšelakich njeporadźenych pospytach prěnje wrota třěłić, jeniče we cyłej prěnjej połojcy. Bohužel bu dobry kopaŕ Radwořſkich zranjeny, tak zo dyrbješe druhi za njeho zaſkočić. Po přeſtawcy naſtupichu Radwořſcy jenož z 10 muženi. Tak maju domjacy muža wjacy. To běše drje woſebje z winu, zo hoſco we wukonach popuſčowachu a zo běchu domjacy wobknježeržo hry a městna. Powyšichu w druhej połojcy reſultat na 6 : 0. Tola hišće ſtražnik jara derje łojeſe, nadběh bě trochu rozprjeſeny. Pola domjacych nadběh derje hromadźe dźěłaše a ſkitarjej derje ſkitaštej.

*

Sćěhowaše

mytowanje wubědźowarjow.

Bratr načolnik Ralbičanſkeje jednoty, P. Šołta z Łazka, přepoda hižo horjeka mjenowanym dobyćerjam pyšne diplomy. Dźakuje ſo bratram za khutne dźěło a napomina k dalšej wutrajnej dźěławoſći. Zeſtupa ſo zaſo čah, čehnje do wſy do Waldźic dwora, hdźež bratr zwjazkowy načolnik dźěławy dźěl zlěta ſkónči. Po dokonjanym khutnym dźěle běše wjeſcor zabawa z wjeſelej rejku. Kapała pak ſo nam njeluběše. Piſkaše ſame internacionalne ſlagry. A hdźe běchu naše ſerbſke kuſki!

*

W cyłku wuznawamy, zo je ſo zlět jara derje poradźił. Poſkići ſo nam dobry, zajimawy program, kotryž ſo ſpěſnje bjez přeſtawki wotwi. Widźachmy jara dobre wukony w proſtnych zwučowanjach a na narjadach. Lud ſćěhowaše z wulkim zajimom zwučowanjam a wotewdźe ſpokojeny. Běše ſpóznać, zo je ſo ſokołſka ideja hłuboko w ludźe zakorjeniła, zo ma *lud zrozumjenje za ćělozwučowanje a za ſtrowy* ſport. Cyły zlět běše tak wulkotna manifeſtacija ſokołſkeho dźěła a je wěſće nowych přećelow za ſokołſku myſličku dobył. Njech Ralbičanſka a Komorowſka jednota dale pilnje zwučujetej a ſtrowy ſport pěſtujetej! Njech přibywa na ſobuſtawſtwje a njech — a to woſebje — ſobuſtawy ſkruću je w ſokołſkej disciplinje!

-an.

S **Pomorz.** (Sšlěpzowſtwo.) Tu ſu ſlěpzy wot runje ſchćěpjenych wiſchnjow matliſchća wotkamali abo wotrohnyli. Wone běchu hižo ſtěrno wubiwałe. Schłoda je jara wulka.

S **Nobez.** (Paduſchi.) W nozy k póndźeli ſu paduſchi ſo ſadowbyli do Jojnecz kubła. Woni wokno ſatłóčichu a ſo dobychu do dcelow. Dokelž tam nicźo ſesamkane njeběſche, kradnychu butru, jejka a też drasty. Wězy woni do ſahrody wunjeſechu a tam ſawalichu. Pytachu też ſo pjenjesami, ale žanych njenamatachu. Policija ſa pakoſtnikami ſlědźi.

S **Kettiz.** (Ssmjertny pad.) Njedźelu wumrě tu 70-létny kowaŕſki mišchtr Fünfſtück. Wón je jow daloko ſchérоko ſnata wožoba, kiž běſche wſchudźe jara woblubowana.

S **Kamjenza.** (Wobkładne njeſboże). Njedźelu pop. padże tu pjany koleſaŕ ſ kola a ſo pſchi tym na hłowje ſrani. Lěkaŕ dr. Frenkel jemu prěnju pomoz poſtiči. Potom ſnjeſbożeneho do khorownje dowjeſechu.

S **Kamjenza.** (Khroble jobanſtwo.) Wutoru dopołdnja pſchińdźeſchtaj do Jsſelcy wobtkoda pſchi Kinsbor-ſkej drošy dwaj njeſnataj muſkaj. Wobhoſpodaŕ wobtkoda ſam njebě pſchitomny. Njeſnataj ſujeni Jsſelcowoj prašeſchtaj, ſo chcźetaj kóſoy ſej wobſek kupicź. Běſchtaj ſo też bórzy rozſpadźiłoj ſa wěſty wobſek a też wobſekaj hnydom ſo ſwobleczeſchtaj. Potom prajiſchtaj, ſo dyrbitaj wustupicź. Wonaj wſchak ſo wjacy njewrośeſchtaj. Wobaj jebakaj běſchtaj hižo prjedy raz byłoj w Jsſelcu wobkhodźe, ſo byſchtaj pſchiſchłuſnoſć k jobanſtwu pytałoj. Běſchtaj pſchenozowałoj w hoſpodźe „Domſina". Wobſekaj ſtaj 60 hriwnow hódnaj.

S **Kulowa.** (Sapaſeńk ſajmdźił.) Ssobotu jednaſche Sbarjeſtſi pſchihajny ſud pſcheſtowe wuhonje Popjelowej dla ſapaleńſtwa. W nozy k 8. ſeptembrej bě w jeje bydleniu woſeń wudyril, kotrejž mótachu bohudźak ſamjeſowacź. Tu-kachu hnydom na ſapaleńſtwo. Wuhonje ſo hoſpodarſkeje derje njeſtrjebjeſche. Wobſtorjenja winu přejeſche, tola fundſtwo je ſajmdźił k létu jaſtwa a jej cźeſtne prawa na 2 léta wotpóſna.

S **Wojerez.** (Wobkładne njeſboże.) Na mołeſe mjes Zyrkowicz a Dwórnſchćejowej drošy ſrafuſchtaj automobilej do ſo. Ludźo ſo njeſranichu, wobaj pak ſo wobſchkodźiſchtaj. — (Zyrkuſ.) Na Nowym torhoſchću hraje zurkuſ Buſch. Pſchihladźenja ſo wopytarjam jara ſpodobaju. Ludźo hrajeraju huſto ſe ſmjechom pſchiſłuſchnoſće pſchipoſmječe ſoſćěſchu.

S **Witnitz.** (Ssyna na woju ſo ſapaliſo.) W naſchej wſy ſwadźi wóſ ſe ſwojim wo groty elektriſkeho powoda. Wone ſo roſtorhachu a ſyno ſapaleſchu. Ssyno ſo ſapali, wóſ mózachu hiſchće ſ wilkej nuſu wu-khowaſ.

Se **Spržoj.** (Mejnmjetanje.) W naſchej dawno hižo ponemčenej wſy młodźina wuhotowa ſaſchłu njedźelu ſtaroſerbſke mejnmjetanje. Wotmě ſo ſwjedźeńſki cźah. Pycha tutoho běſche mjeſaczna raketa ſ napiſmom: „Zwjaz ſa namĕſaczniſkow!" Zyłe prawje, ſchtóž tajki njeſmyſł ſapjerce do hnodowneho waſchnja, njemóże być zyłe normalny a ſtrowy!

S **Klěknoho.** (Młode bačoły.) Tež pola nich lětša bačoły hródźa. Schtyri młode ku ho wuhladnyłe. — (Nowotwar.) Želesnizar Hstasch hej twari nowe domje.

S **Radschowka.** (Pschenaječe.) **Wuhlowa jama „Eintracht“** je žiwnosć Berty Rjetoweje pschenajała na zatarja se Sakšteje. Rjetowa je ho pscheswdlila.

S **Kamjentnele Wólschinki.** (Lětna žona hej chóru twari.) Naschej „kóžnej žonje“ Hoffmeierowej bě ho dźe wotpalila chałupka, w kotrejž wona na Dubrawje bydleschi. Nětko wona hej tu twari kyte domje w rozmjerach 8×10 m. Murja twari z kamjenjow, kiž po Dubrawje nałožbra. Jedyn murjer je pomha twarićz. Njedźelu wulětnichu tam horje na Dubrawu pschikhadźeja. Lětna žona dźe tohodla někto tam piwo pschedawaćz.

S **Mitowa.** (Nowotwar.) Nasch hajnik Thenerkauf chce hej lětša nowu chěžu natwarićz. Twar ho hižo pschistorhuje.

S **Noweje Wěsy pola Mitowa.** (Nowotwar.) Nasch pjekaŕ Neinert je hej natwarił nowe domje, kiž ho njedawno zbožasche. Twar je wumjedł cźežka Pětrik z Mitowa. Ratař Nowotny je hej natwarił wulku nowu chlěwju.

S **Nisleje.** (Ssamomordaŕstwo.) Tu je ho njedźelu w jahrodźe Augusta-Viktorineho domu wobweššnyła starušcka. Spytachu sašo ju wožiwić, tola bohužeł bjes wuspěcha.

S **Nisleje.** (Njesbožo.) Njedźelu na Shorjelskej dróhi dóńdźe k wobthadnemu njesbožu. Motorowy koleśaŕ Karlina sajědže z pschiwosom do schloma. Jemu ho nicžo njesta. Jeho njewjesta, kiž ładу sedźeše, ho cźežko ranji. Jej ho nop puknu. Knježna, kiž w pschiwosu sedźeše, skama hej tulki. Wobě stranjenej z awtom do khorownje dowjedechu. Koło ho jara wobschkodźi. Cźežko stranjena njewjesta potom w khorowni wumrě.

S **Woldrichez.** (Wohoń.) Póndźelu rano wudyri tu wohoń pola zahrodnika Schena. Domje z hródźemi a brózeń ho dospołnje spalichu. Schytri wohnjowe wobory běchu na pomoc pschikhwatałe. Jenoż štóŕ mózesche ho wuthkowaćz. Wscha nadoba ho zbožu spali. Pschicžina wohnja hischcze znata njeje.

S **Wótleje Wody.** (Ssamomordaŕstwo.) Póndźelu wjeczor dźesche 62letny invalida ho w mješchčanskich zahrodach pschi Janowej dróhi satśelicź. Tjeli hej z terzerolom do huby a ho cźežko strani. Namakachu ju pschi nim hischcze wótry kuchińśi nóž a bleschku z jedom. Jeho hnydom do khorownje dowjedechu, hdźež hórcy wumrě. Pschicžina njeskutka dyrje běsche njewuhojna khorosć. — (Pschełdjenje pschecźiwo § 218.) Tu žu sobotu sajeli wobydlerku, dokelž bě ho pscheschła pschecźiwo § 218. Polizija ho poradźi należnosć wujaśniźć. Jona je swoje rjemjeslo wukonjała za pjenjezy. Wjele žonow a holzow je tu zbožu saplecźenych. Wone žu ho hižo wusnake.

S **Mužakowa.** (Se sanatorija cźełnyk.) Njedźelu wjecźor wokoło 8 hodźin je tu žona cźełnyka je sanatorija dr. Haltera. Wona je 51lětna, 1,60 m. wulka, ma brune włoży a khodźi z nahej hkowu. Mějesche brunu drastu a brune stupnje. Mějesche na schěć módru ruczu toschku a wěrowanski pjerschcźeń z pižmikami P. W. 18. 4. 03.

S **Brunowz.** (Njesbože.) Njedźelu dóńdźe tu k njesbožu. Motorowy koleśaŕ padźe w kolisnje. Tam runje dwě dźěśći hej hrajachu. Na zbožo ho jenož słohka franuschtej. Też koleśarjej ho dale nicžo njesta.

S **Zybalina.** (Wo palatym luh.) Wohoń we tutej pschezy hischcze dowuhasnył njeje. Zyły luh je nětko pokryty z hustej, cźerwjenej popjelowej worschku. Swjetschu mózą ludźo hižo po wotpalenym luhu khodźić. Tola dyrbja kedźbowaćz, zo njepadnu do tych hłubokich dźěrow, z kotrychž ho pschezy hischcze dymi. Tu luh hischcze spody ho žehli. Ani mózne deschcze poslednich dnjow njesamózachu wohoń dowuhaschcź. Na kromach hischcze poch ho pali i plomjenjom.

Z Łužicy

* S **Jonsdorfa.** (Staruschka stući samomordaŕstwo.) W hacze pola hosćenza „Wětr kamjeń“ namakachu cźełko žónskeje. Jedna ho wo 80letnu staruschku, kiž je hej drje žiwjenje wzała. Jeje mjeno hischcze swjeźicźej njemóžachu.

* Se **Zitawy.** (Tuthwilu ho hischcze njebudź dźiwadło twarićz.) Sakski smuskowny minister je Zitawskej mješchczanskej radze spodźił, zo ho za sahonatwarjenje wotpaleneho Zitawskeho dźiwadła njemóža hrodźi z naramscheje pomozy pschischwolićk. Zitawa žama pak nima pjenjes dosć a tuž tuthwilu njemóže žwoje mješchczanske dźiwadło twarićz.

* S **Hirschberga.** (15lětna sapaleŕka.) Schtwórtk a pjatk ho w Johannisthalu palesche, poradźi pak ho kóždy króć, wohoń zhaschećź. Sapaleŕka bě 15lětna Klaskowa.

Veteranoju žadaju, zo bychu jich do Capitola pušćili. Deputacija amerikanskich wójnskich wobdźělnikow podawa so do Capitola we Washingtonje (sydła knježeŕstwa Zjednoćenych Statow), zo by tam žadanja veteranow přednjesła. Nětko je so hižo 25 000 amerikanskich wójnskich wobdźělnikow we hłownym měsće Zjednoćenych Statow zhromadźiło, zo by dom representantow pohnuło, jim wotškodźenja wuplaćić. Capitol runa so wobdźěłowanej twjerdźiznje.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro za julijschi schtwórk:** Wosłanje wižate a scherjate.

* **(Kommunistiske nowiny ho zakasałe.) Budyska polizija je kommunistiske nowiny „Der Mahnruf“ zakasała, dokelž je ho wupokazało, zo ho ſ „Mahnrufom“ hižo zakasane nowiny dale wudawaju.**

* **W kamjenjach je ho pschi kulakowanju na schulskej dróhi dźewjećźělčna holcźa ſ motorskim kolom sthrabła a na bok wjerhła. Holza je ho tak cźežko sranika, so je we khorownji wumrjeła.**

* **Pola Schleitza je ho sobotu w nozy na dróhi ſ wóſom wosobami wobhađeny automobil němſkostatneje wobory do schloma sawabźił a potom do dróhoweho pschekopa wjerhnył. Wjednik, jedyn wożenjeny podoficjer, ho sarasi. Druhich šyddom jeđnych do khorownje dowjesechu, hdźež ku cźišo ſ nich wumrjeli. Automobil je ho wschón rozbił.**

* **Pola Insterburga je ho nad Hermannshöfskim letanischcźom lětadło ſ wjednikomaj Preśjom a Tessendorfom swótzito a ſ wyšokosće 400 metrow k semi padło. Maschina ho poldra metra hłuboko do semje jaŕy. Wjednik Preß bě hnydom mortwy. Tessendorf je na cźežke stranjenja w khorowni wumrjeł.**

* **Nědyschi němſki kěžor Wilhelm je póndźelu hród Doorn wopuschcźił, so by ho do Zandvoortskich kupjelow, hdźež chce jako hósć barona Heydta něschto cźasa pschebywaćz. Wot 13 lět je kěžor pśeni króć zwoje žydło wopuschcźił. Sdobom ho powěsće rozmoscheja, so chce ho Wilhelm do Kobureza pschenjesć a tam stajnje bydlićz.**

* **Ze powšitkim narostkim liczenju w Franzowskej nětkuše 50 000 Czechow a w Němſkej wjazy dźěli 200 000 cźěſkosłowakskich statjanow bydli, ſ kotrychž ho wulka wjetschina k Němcam liči.**

* **(Cźasane schulske dźěći.) Direktor holcźeje schule we Torda w Rumunskej bě jaŕschimaj 36 schulerkow zdźelił, so dźěći tak dołho se schule domoj njepuschćeji, doniž ho sastaty schulski pjenjes njesapłaći. Wěchu to jenoż dźěći sastojnikow. Nanojo žu na to direktorej wosjewili, so schulski pjenjes hnydom saptacja, hdyž jim stat mjdu wupłaći, kotruž je jim hižo za zyłe lěto dołžny. Hač do toho cźasa może direktor dźěći smérom w schuli wobthowaćz, tola dyrbi ho sa to postaraćz, so ho dźěći sejmja.**

Towaŕstwowske powěstniki.

Pančicy. „Lipa Serbska“ (muzske a žónske hłosy) spěwa pjatk 17. smažnika pola Natušec. Wšitcy spěwarjo so wočakuja

Wo dóńce němskeho lětarja Bertrama. W dołhowjećornych kóńcinach Awstralskeje su tele duny namakali lětadło němskeho lětarja Hannsa Bertrama. Bertram je wot 17. meje t. l., jako je z Timor-kupy wotleća, zhubjeny. K lětadłu běše přičinjene zdźelenje, zo staj Bertram a jeho montěr spytałoj, pěši dóńć na bliže wobydlene městno. Boja pak so, zo je so jimaj po puću přez dźiwi kraj a sydło cuzym njepśećelnych domoródnych někajke njezbožo stało. Na kěžicznym wobrazu widźimy Hannsa Bertrama (na prawo) a jeho tohorunja zhubjeneho montéra Klansmanna (na lěwo). Srjedź njeju steji pilot Schonger, kiž je na jenej z poslednich etapowych stacijow wostał. — Prawicny wobraz je khartka wo Bertramowych poslednich etapach. Křižik woznamjenja městno, hdźež jeho lětadło namakachu.

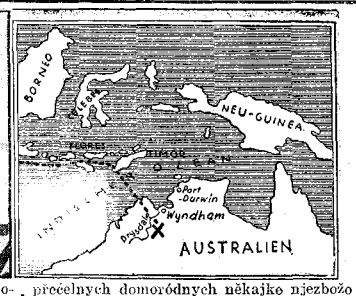

Holcu
do ratařstwa, kotraž może derje dejić, so hnydom pyta w Ralbicach čo. 4

Słomu a runklicowe sadźeńki
wotedawa
ryćeŕkubło we Łužšću p. Njeswačidła

Meble
a polstrowane twory
poruča
HandrijŠtrympa
w Budyšinje na Rózowej hasy 15 :: Sym Serb!

Serbske łačele
(Gramofon Platten)
ma na składze
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Kofej, kakao kolon. twory
KURIO
Zwonk. Lawska hasa 24

Spěwarske
po 6.50 a 7.00 hr.
su zaso dóšle
Smolerjec knihaŕnja w Budyšinje

fotowe projekcijowe powjetšeńske domj. kinowe **aparaty**
a wšě wěcy za amatěrske fotografowanej
FOTOWY DOM
Richard Hutha
mějicel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čisło 18
Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšnišo

Smolerjec knihićišćeŕnja a knihaŕnja
zap. družstwo z wobmj. ruk. w Budyšinje

Sobustawy zapisaneho družstwa z wobmj. rukow. „Smolerjec knihićišćeŕnja a knihaŕnja w Budyšinje“ z tutym po §§ 24 a 25 družstwowych wustawkow na
wutoru, 28. junija t. l., w 15 hodź.
do žurle „Serbskeho domu“ w Budyšinje na Lawskich hrjebjach čo. 2, na
porjadnu hłownu zhromadźiznu
přeprošujemy.

Dźeński porjad:
1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowaŕstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow.
2. Wobzamknjenje wo bilancy abo wobličenju dobytka a wotbytka.
3. Wuswobodźenje předsydstwa a dohladowaŕstwa.
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowaŕstwa po §§ 23 a 29, 2 a 30 wustawkow.
5. Namjety, naprašowanja a přeměnjenja wustawkow §§ 28 a 21.

Bilanca na 1931 budźe wot 20. junija t. l. w našej „Serbskej knihaŕni“ na Lawskich hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju za sobustawy družstwa zjawnje wupołožena.
Sobustawy maju so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich kniškow abo na hewak wěryhódne wašnje wo swojej wosobobje wupokazać. Zastupjenje přez druhich njeje dowolene.

Dohladowaŕstwo družstwa „Smolerjec knihićišćeŕnja a knihaŕnja“
Arnošt Holan, předsyda

Přiloha k čisłu 138

SERBSKE NOWINY

Srjedu 15. junija 1932

Możnosć wočerstwjenja serbskich dźěći

„Domowinje" bu możno, z pozběhnišwom wotkrjeteho hejtmanstwa, serbskim dźěćom starschich serbskich towarschstwow, 40 městnow k wočerstwjenju swobodźić. Kak nusne tuto cźělo a duch natwarne dźěło na naschim maćym dorosće je, dopokazuja jenički starschi wočerstwjenja potrěbnych dźěći. Samowjenjow bu z Budyschkeho a Kamjenskeho wokrjesa wosmjo telko zapodatych, so je licźba swobodnych městnow hižo jara pschekročena, tola so „Domowina" nadźija, so móhł wschěch spokojić. Samowjenja z Lubijskeho wokrjesa spodźiwnje njepschedełeja, hačrunjež prašenja knjezam schulskim wjednikam a pschedstejerjam towarschstwow — so pschihódźachu. Jeli maju hischće take samowjenja, njech je hnydom na „Domowinu" — Budyschin — Serbski Dom z dobom z lětnischimi wobstejenjemi potrěbnosćemi zapodadźa. Žadyn dźěći so njesmě shubić. Samowjenja z Budyschkeho a Kamjenskeho hamtskeho hejtmanskeho wokrjesa su wotsamknjene a wschě dalsche samowjenja njemóže „Domowina" pschijeć, dokelž njemóžeštej žana dalsha móžnosć wjazy. Hdyž dźěći pojdu, hdy pojdu a wschitke druhe dóstanu starschi zwobsahowe a tež w „Nowinje" so wjeźi — hdyž wopomnimy, so je tež kolonija do Jablunkiz pónje wobsadźena, šmělimy z radosću swjećić, so je so we serbske dźěći derje starało.

Wusudźenja

§ Lani nasymu běschtaj tež schachtmischtr Karla Tielscher z Zortowa a hlubokotwarišći dźěłaćeŕ Josef Steininger na železnizy mjes Rychbachom a Lubijom dźěłaloj. 13. novembra běschtaj schloj na swinjorschnje we koicźanu w Sserbskich Pawlezach. Mjes nimaj a bratowaj Gustavom a Maxom Müllerom so wšěm dóhoże je kwaśe, tiž k pukam dowjedźe. Gustav Müller běsche pschi tym padnył, tehorunja Steininger. Müllerowy pschećiwnik běsche tuteho žamo kuhnył. Tielscher běsche Maxa Müllera z nožom, schtož běsche pozkednischi za worstowy wud měł, na hłowu dyrił. Hamtski žud běsche Tielschera k 1 měsaznej jastwu, Steinigera k 3 njedźelam jastwa sajndźił. Krajny žud w Budyschinje pak Tielschera, tiž běsche so pschećiwo wuknjodj powolał, uwinowa.

§ Se sakrowanjom a hrožnjom běsche ratař Hermann Müller w Schumbachu pola Lubija 18. januara t. l. cźesarja Dreßlera wot finanznego hamta w Habrachźećach na žwojim dworje powitał, jako chžysche tutón pola nich sastate njedowe dawki swjećeć. Jeho bratr Gustav Müller běsche jemu pomhał a běschi sastojnikowe kło a toschu z dwora wolstronił. Hermann Müller běsche sastojnika pschinuntł a z dwora wuttóčił. Dreßler je jako měrny sastojnik znaty, tiž běsche tež napschećko Müllerej bratromaj jara pschihotujnje wustupił. Hamtski žud w Habrachećźach běsche Hermanna Müllera dla pschećiwjenja a stschiwdźenja k 20 hriwnam pjenježneho kłostanja, jeho hižom wospjet kłostaneho bratra Gustava Müllera k 3 njedźelam jastwa sajndźił. Wobaj so pschećiwo wupadej powolaschtaj, tola tež stajne rěčnistwo. Sšud sakźinny wobě powolani a jakužši kóždeho k 100 hriwnam pjenježneho kłostanja abo 3 njedźelam jastwa.

§ Zitawši hamtski žud běsche sastupnika Jana Chrtsopha dla straschneho cźělneho sranjenja k 1 měsaznej a 2 njedźelomaj jastwa sajndźił. Tutón so pschećiwo wuknjodj powola. Jeho kłostanje so na měsaz jastwa sniži.

Proces přećiwo železniskemu nadpadnikej Matuščy so započnje

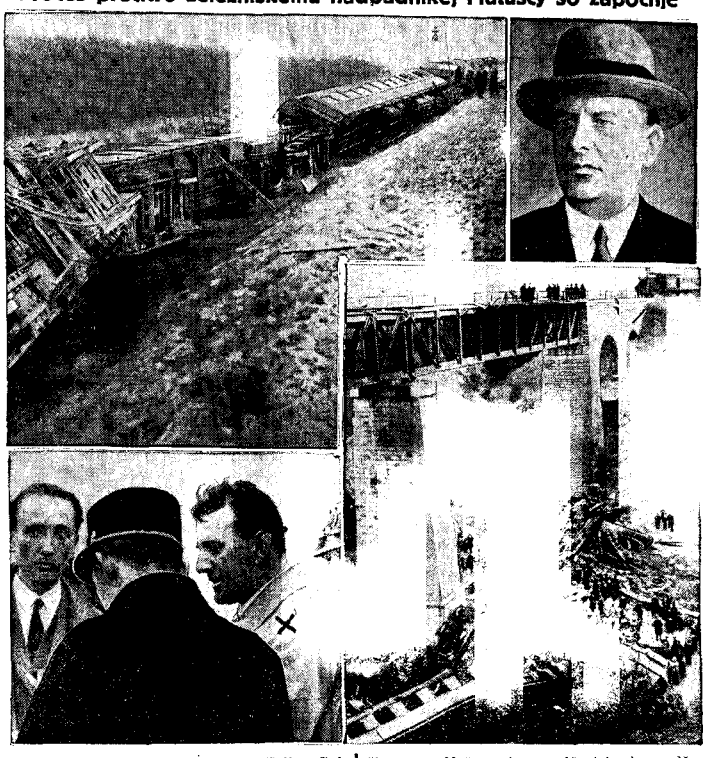

Tele dny započnje so we Winje proces přećiwo Sylvestrej Matuščy. Kaž je znate, je Matuška hrózbne nadpadły na železnicu pola Anspacha w Awstriskej, pola Jutroboga njedaloko Barlina a pola Bia Torbagy we Wuherskej skućil. Jednanja dyrbja dopokazać, hač so při Matuškowych njeskutkach jedna wo njeskutki duchakhareho abo duchownje normalneho čłowjeka. Naše wobrazy: Horjekach na lěwo: Kak hrózbnje skutkowaše nadpadnik na spěšnik pola Jutroboga; horjekach na prawo: Sylvester Matuška; delekach na lěwo: Matuška prěni króć přesłyšuja; delekach na prawo: Na městnje njezboža po nadpadže na viadukt pola Bia Torbagy we Wuherskej.

Słónčne dny a radosć junii ma . . . !

Niz meja njeje najrjeńschi měsaz lěta, šmajmjeńscha niz pola nas. Je to šmažnik. W šmažniku hakle wschudźe je sasy wschitke sylne. W šmažniku hakle tčeja lipy a bóh, zahrodne a dźiwje róże. Zita žołmja z wětrom a z klosowe stote mrócźkate žo próchcha.

Mało měšćeńcanow drje šmaje te nězne a zachodne ćeńcinički rožki, pschenizy a jećmjenja; ledy so móža rožemjeć tute tři žitne družiny. Na dołhich, ćeńkich nitkach wisaju tři próschniki, kaž z wotewrjenje tyški, a nad nimi steja pšěnički, kaž drobne pjerka na klobuku. Pluwija so je słónzom nadobo wotewrći a wobsah na wětr wutrija. Tak ruče pak hač je po próschenju, tak ruče hač su pšěnički sapowadnyše muchu, so tyška automatizły sasy sećini a derje zhrjowanz srawi w njej płód, sornjatko.

Sćitó na to myślti, so schipłenkowzy tam su wuski a ćetli wot jabłonje, hrušowiny, wišnje a druhich šadowzow? A tola, wobhladamy sej ćeńcenje wobojich, rózowzow a šadowzow, tute bźe a rózožte kwitki, tak hnydom nam bjeze wschitko nadpadnje podobnosć. Haj, dźiwje kruschći na šamo ćernje, kaž schipłenkowz. Sćitó wšěm tym na to myślti, so je mnoho rózowe družiny tuschich šahrodow su dźěći schipłenkowehu ćeńca? Hižo w prastarych ćasach je człowiek tutón ćeńk tak rjeź sćiwił, je z njeho ćeńnił domjazu rostlinu, jón pizował we dobrej, šemickej, dóniž bu rostlina tuczna a nahladna, dwoje płatki powjetschi, rosmnoži a pschebarbi. Runje tak je człowiek tež z dźiwje travy ćeńnił žito, z njenahladnych tschišćatych kwětkow dwoje kalowe družiny, ze twjerdych, drobnych rósličow dwoje wulke mjezyke butkowki. Spodźiwne je, tak tajfi schipłenkowy ćeńk tam wot po twari njepschepustnu huseńinu. Hdyž nałožne, mjezyke tkmuty so je šmaje wudobywaju, steja zyle rune, tak ruče pak hač sapoćinaju wodrjewjeć, tkileja so tónčki sajm k šemi a hałoša twari pólwoblik. S njeho w pschichodnym ćěrje wubiwaju horjeka krótke hałožki z ćeńcom a spody dołhe schwipy, tiž na šeń wišaju. Wobluk so złoži na wobluk, nowe tkmuty, tiž so je šemje wudobywaju, so pschedobywaju pisches pleźišćim horje k twórbu.

„Kajka radosć, tajfi ćaš!
Spěwy rěa, kaž derbšći kwaš.
Witaj, witaj młode naležo
A twoji spěwarjo!"

„Haj, ně to wschitko wscho spěwa w lěsu, na polu a w šahrodže; pschetoż sa ptaćkim je derje něto hischće ćaš luboscże a ptačk drje spěwa swjetschu žnoš, hdyž je salubowany, kaž to dźe najwjaz ludźi też ćini, bohužel pak niz jenoż tehdy. Wschědny człowjek derje jeńka pónje ptaćka po pjerju a hischće mjenje po spěwje. Wrobla drje šmaje a kaž kokula woła, też wě a spóšnawa też syhu po schtuczy: „Ty, ty, ty hy moju dźowježku bił!" Něto w šmažniku woscheje da wot so sibyschcź rohotał. Wón haruje wot powitanja hač do šmerkow. Když so namaka stejata woda a rohodź, tam wón też pschebywa. Wón drje runje njeje spěwa, ale sa to jara wótsje. Je to tak rjeź wódna a žumpowe pěšeń. Rohotak na dweju hwójbneju, tiž stej na njeho jara podobnaj. Stej to hatny a pólny scźinarik. Taj pak tola trochu kmańscho spěwataj. Wschitke te rohotaki a scźinariki su wuskojni twarzy. Swoje, kaž kolche pleźane hnězda pschiprawjeja mjes nětotrymi hobu saplećenymi scźinami, tak so wone pół metra nad wodu mjes rohodźu so snoschuja. Ptaki kaž myschе po scźinach wokolo jaza a sójźi-ri so nětčo k jich hnězdam, naras wonkmja a so shubja.

*

Mjenje kołkoćiwe napschećko człowjeskim mylerjam bywaju sarjadowarjo tamnych wódnych a bahnowych sinkownjow, tiž łahodnje mjenujemy „žabjaze konzerty". Też hatna žaba něto kwaśuje. Tutón bahnjowz, tiž je so něto šwoblekał swój selený, horjeka ćernobydłowany wotrowanski kabat se žołtym schowom na thrihjoźe a je žołtymi nadćihnikami, je tak žałostnje salubowany, so wotbima wódnu jescheźelzu, rybu, haj kusk drjewa, njemóže li doraźujwcź požadanu žabjazu njewjesny. A so by šwoju luboscźinsku pěšeń tak prawje mógł do powotra trubieź, nadawa bahnjowz dwaj pucherjej, tiž ma po bokomaj huby. To ma tajfi napohlad, jako by hobustaw wjesnego posawnistwa Rybra šwojej ližy z namozu rosdmuwa.

A schtóha wě, so jara dołhi, ćesnuty, łysaty jasyk žaby je se šwojim schćerokim kónzam prědku pschirosjeny? Potajkim, zyle nawopak dyźi pola człowjeka. Wopraudźity wrědni kónz jasyka pak leži zady w hubje. Wuhlodali žabu muchu, potom ruče šwój jasyk wuschlapnje a pschićlěpenu muchu abo kuntworu takle jasyk do huby sćehnje.

Namakamy nětko też w nilkej wodźe na žołeź brune žabjaze wošlescheńco, njerk, tiž je wobdaty z wiśalnej, schćitazej libotawku. Sa tydźeń z njeho so wudrapaju twapjowźi. To su šworiońcka, tiž poprawom jenoż wobsteja z hłójčka a wopnischći. Wone wschak ruče rostu, hačrunjež hatle kónz šmjnjsa potom po pschešworja do hotowych žabjatkow.

Też pschekasanzy, wošćipi mjetele, maju nětko radostny cźaš. Je jich telko, tałko, so wschědny człowjek ani jich wscheńake mjena njesmoje. Šmaje drje běłeho mjetela, lišćiku a šnadź też hischće žarawonika, ale z tym drje je też hižo kónz. Njeje wjazy waschnje, sběrać mjetele, a to je poprawom też derje tak. Pschiroda so njesmě studować z mjetelowych kaschćikow, z herbarijow a wutykanzow. S pschiroda maseh so sesmać wunka. Kóždy drje na sa to, so derje šmaje běłeho mjetela. Hm? Te běłuschći, tiž w meji wunka wokolo lětaju, su pola nas w dodatych pschećrmowale. Wone maju jara nusne z twarjowanjom, pschetoż su jenoż nětčo njedźeł žiwe. Ssanećka nježe žiwych 200—300 słotnych hnidkow šwody na so jena kaka a potom žwěrej bohužel praji. Sa 14 dnjow so wudrapaju na seleń módre, žołtoßnuzłate, ćerne dupkate hušeńcy, tiž njeżo njećsina, hač žrać, so sšěkać, so sadutkować a potom jako mjetele w julišu wopuschćeja šwoje jajka. Dźěći tutych ležnych mjetelow potom sašy pschesymuja.

Tajše dwoje generazije maju mnohe dnjowe mjetele. Kusto nětko namakasch na polach a w sahrodach też trochu mjetela połwowuika, tiž nm na łschidach horjeka tajke rjane pawojaze blećki. Mjetel drje ma nadpadnu barbu, tak ruče pak hač so šydomy na schtom a łschidła horjeka sačkini, je so z naschim wočkom shubił. Łschidła su mnohe wjazy spody brune a so runaju klarej skorje. Tak tež tu bosne módreńcki naš samulega. Runje su hischće widźał tajšeho módreho mjetela so jaitkawjeź po kwětkach a nataš je so šminył. A hlej, mjetel je so puschćił na kwětku a jich sačinjene łschidła su šwody jara podobne na ležnje kohymóra abo dźiwjeje morchwje.

§ Zo ... je jaroším krajim motorizm ko wa do ... ho ... ...

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščišćenja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo sćěhnkam čołneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćaceje bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 139 — **Budyšin — Štwórtk, 16. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Jednanje w pruskim sejmje

W pruskim sejmje su nazionalno-sozialistiski namjet, **je bychu wschitkich sozialdemokratiskej a statnej stronje pschiskluschazych ministrow dla sranjenja wustawy a sakonjow pscheb statny sud stajili,** s 204 hłosami kommunistow, sozialdemokratow, statneje strony a zentrumskeje strony pschečiwo 195 hłosami druhich stronow **wotpokasali.** Tjo sapósłanzy njejsu so pschi hłosowanju wobdźělili. Namjet njeby też po wobstejazych postajenjach płacił, dokelž je sa wobstorzbu pscheb statnym sudom pschečiwo statnym ministram dwěsećzinowiska parlamentowa wjetschina trěbna.

Namjet, so by so wozobam, kotrež su so pschi żelesniskim njesboži we Westfalskej stanile, podpjera pschisiwolka a so by so k pożiwnjenju bjesstrachowego wobchada na němskej żelesniży wjazy dźiwaserjow pschistajiło, so wobchadnemu wubjerkej pschipokasa.

Sejm so potom s někotrymi wubjerkowymi namjetami saběrasche. Po namjecze ratazkeho wubjerka po pomozny programm sa rybakow pschija, w kotrymž so żada, so by so dowos wukrajnych rybow samjesował, so bychu so frachty sa rybowe transporty smišchile a so bychu so kredity sa wozbeže nuzu cźerpjazych rybakow pschiswoliše.

Potom so po mjenje wo kommunistiskim namjecze hłosowasche, w kotrymž so żada, so bychu so płaczenja na podložku Youngowcho plana a na Dawesowe pożčonki sastajile, so bychu wschě nuzowe wukazy wrócźo wsak a so za wotstronike. Pschi wothłosowanju su nazionalni sozialistoju hłoza wsdachu. Dokelž bě so jenož 208 hłosowanskich charrkow wotedało, **njebě žejm k hłosowanju tlmany.** Prezident hnydom cźaš nowcho pożedźenja pschipowě. Pschečiwo hłosam sozialdemokratow a kommunistow so kommunistiski namjet wotpokasa, po kotrymž dyrbješe so němskemu wotpółłanzstwu na Genfskej wotbrowjazej konferenzy poruczić, so by wotbrowjazym namjetam ruskeho wotpółłanzstwa pschihłosowało.

Sa to so s hłosami kommunistow a nazionalnych sozialistow kommunistiski namjet pschija, so ma so

němske kněžerstwo namolwić, so by Němska se Swjatym Ludowym wustupiła. Pruske kněžerstwo dyrbi so namolwić, so by hnydom sakoj wschě shromadźizny a demonstrazije pod holym njebjom dowolilo.

Tohorunja so kommunistiski namjet pschija, po kotrymž dyrbi kněžerstwo hnydom sakasanje „Thüringer Volksblatta" wrócźo wsać dacz. Hdyž so potom wo kommunistiskim namjecze hłosowasche: „Sseju žada, so by němske s Papenowe kněžerstwo wrócźo stupiło", bě žejm dla pschemakeje liczby wotedatych hłosow s nowa k **wothłosowanju njelhmany,** dokelž so jenož 177 chartow naliczi. Nazionalni sozialistoju a zentrumska strona njebychu so pschi hłosowanju wobdźělili.

W hnydom nowym postajenym pożedźenju so s 241 hłosami pschečiwo 152 hłosam sozialdemokratow, zentrumskeje a statneje strony namjet nazionalnych sozialistow pschija, po kotrymž ma so dla podawkow pschi pschiczełownju Skagerakskeje straże

Barlinski polizajski president Grzesynski hnydom se słužby puschczi,

polizajski roskasowar Heimannsberg so pscheb polizajski sud stajicz a so winowaczi polizajsky offizjerojo se słužby wotpadźicz. Przedy toho bě so j wjetschinu kommunistow, sozialdemokratow a zentrumskeje strony namjetowe postajenje wuschmórło, po kotrymž dyrbjachu so też winowate polizajske muzstwa je słužby puschczicz.

Pschečiwo **amnestijowemu sakonjowemu naczisej,** we prawnym wubjerku wobsamknjenemu, so **justizny minister Schmidt** wobroczi. „W pěnim rjedże dyrbju", minister praji, „nałožnje warnowacz, amnestiju pschedołoko wupschestrěcz. Hižo w lětuschim lěcze je so hižo

40 cźežkich krwawnych njeskutkow

justiznemu ministerstwu wosjewiło. Na tajke liczby dźiwajo, dyrbju radźicz, najcźežsche khłostajonne njeskutki, wozbeže mordarskiwa, s amnestijowcho sakonja wuwostajicz. Njemóžu khutnu starosć pokročicz, so amnestowanje mordarskiwow wotwraschenija wotstroni, kotrež su nusne we cźasu, w kotrymž so pschecźiwnikowe žiwjenje jako niczo njewaželi. Amnestowanje by winikow nadpjeralo, s nowa tajke khłostajonne njeskutki stuczicz." Minister spěchi, so je justizntym wyschnoscźam porucził, so bychu po stawje 10. junija t. l. hižo wotbyte a hišcźe trajace khłostanske prozeży pruhowace, kak daloko może so na nje amnestijowy sakoń nałožicz. S toho je spósnacz, so by so

13 249 wozobam, kotrež su prawomócznje k khłostanju sakuđzene, swoje khłostanje pak hišcźe njeje wotpokuczile, khłostanje spuschczilo.

Pola 27 724 wozobow by so dyrbjało jednanje, buđam podate abo pola statnych rěcznikowow hischcze teaje, sastajicz. Wcho hromadze by potajkim 38 973 wozobow pod amnestijowy sakoń pschisłuchło. Mjes tutymi sakuđzenymi a wobstorzenymi je, tak minister praji,

525 wozobow, kotrychž su dla mortarstwa abo sarażenja sakuđzili abo sa kotrymiž so kledźi, dale 79 wozobow, kotrež maja so dla cźežkeho cźelneho sranjenja a 15 dla cźežkeho rubjeznistwa pokhtestacz.

Hdyž so tele liczby hromadu slicza, so pokaza, so dyrbi so 619 wozobam, kotrež su s wozbeže cźežkimi njeskutkami pocźežene, a kotrež su sdźela k wjelelětnemu jastwu abo ke khłostarni hacź do 12 let sakuđzene, khłostanje spuschczicz.

Minister prošy, so by so namjet zentrumskeje strony pschijał, so so znajmjenscha njeskutki pschecźiwo žiwjenju, cźežše cźelne sranjenja a pady § 251 khłostanskeho sakonika njeschwdnu amnestowale. Dale ma won cźežše wobumyslenja pschecźiwo nacźiskowemu pschedpišmu, po kotrymž dyrbi so prozeż sastajicz, hdyž je po njeskutk prjedy buja slucził, na kotrymž je sakoń do mozy stupił. Mjes stónczenym wothłosowanjom w žejmje a rjedy hacź sakoń do mozy stupi, cźaš sańdże, kotryž so podźěchi, hdy by statna rada protest pschecźiwo amnestowanemu sakonjej wobsamkła.

Tónle cźaš, w kotrymž nacźisk do prédka njeschłostanje sa njeskutki pschecźiwo žiwjenju sawěsći, so j pschichotami k němsko-sejmiskej wólbje serka, potajkim j cźasom najwjetschcho politiskho roshorjenja.

—

Tohodla prošu, so by so w sańdźenosći leżazy dźeń pesłajił. Wozbeżite wobumyslenje, a to po wustawje nam pschecźiwno nacźiskowemu pschedpišmu, po kotrymž ma žejmowy wubjerk žudnišče roshudźenja pruhowacz, kotrež su wuzwobodzenje wot khłostanja wotpokasale. Po nacźiskowym pschedpišmje by žejmowy wubjerk prawo mał, žudnišče roshudźenje do zyla abo sdźela pschemjenicz. S tym by so po wustawje do njewotwisnjeho prawnistwa sapschichmało.

Němske wotpósłancstwo do Lausanna wotpućowało

W Lausannu so bliżsche dny konferenza wotewri, w kotrejž budźa wo němskich tributach a požčonkach jednacz. Němske wotpółłanzstwo sa Lausannjsku konferenzu je wuteru wjerszor s Barlina wotjeło. Wotpółłanzstwu, kotrež němski kanzler **s Papen** wjedźe, pschiłuschcheja zwonkowny minister zwowobny knjes **s Neurath,** finanzny minister hrabja **Schwerin s Krosigk,** hospodar ki minister **dr. Warmbold,** statni sekretarjo **s Bülow, Trendelenburg** a **dr. Zaarden,** dale ministerialny direktorai **Ritter** a **Gneuß** a nowiński schef němskeho knježerstwa **dr. s Kaufmann.**

Wudyrne wotdźělenja zaso dowolene

Němski president a ministrowjo němskeho knježerstwa su žrjedu politiski nuzowy wukas podpisali, s kotrymž **so sakasanje nazionalno-sozialistiskich wudyrnych wotdźělenjow a sakasanje uniformow wrócźo bjerje.** Wot dźenża su wudyrne wotdźělenja a uniformy sažo dowolene.

Němski sruntskowny minister **s Gayl** je we wobšerbitym rosprajenju spotomnóznjenym sastupnikam němskich krajow nuzowy wukas zdźěla. Sastupnicy krajow ho hač je wo swojim stejiscźu k njemu podźěsche rosšudźa. Snaće je, so pokročowanske staty so dowolenju wudyrnych wotdźělenjow napjeczowo stajeja. Też Prus'a so njecha dowolenju podwolicz. Barlinski polizajski president Grzesynski je so zjecza rosšudźił, so njedźiwajcy postajenjow najnowischcho nuzowcho wukasa kóždu demonstrazijsku wudyrnych wotdźělenjow sakaje. Nazionalni sozialistojo su žrjedu wotmyślili, pschichodnu njedźelu na Tempelhoffskim polu a w Swjeżeleńskej sahrodze w Barlinje wulku demonstrazijsku shromadźizny w Hitlerowej pschitomnosći wotmicz. W Prusej pak su wschě demonstrazije pod holym njebjom sakasane. Na to so powołajo, je Barlinski polizajski president wosjewił, so samotwjenje wotmyślenje demonstrazije zyła njepschijimu. Wočakacz ko dyrbi, hacź žrjedu pruske knježerstwo swěri, ko nuzowemu wukasej zjecźeći, dokelž może so potom stacz, so Hindenburg ja Prusku němskostatneho kommissara wustaji.

Nacionalny socialist wjednik Strasser w radiu rěčał

Wutoru wjecźor nazionalny sozialistiski wjednik **Gregor Strasser** wo „statnej ideji nazionalneho sozializma" rěcźesche. Strasser praji, so nazionalny sozialismus na pożledniu konzu njeje niczo druzeho dyźi politiski wuras duschownych nuzowy wulkeho cźasa. Sozialistiskus mjenujemy naprawy, kotrež stat jako schkitanje jenotlinzow abo wjesneho zhromadźenstwa pschecźiwo kóždemu wukłukaniu pschewjedźe. Pschewjerjace żelesnizow na stat, pschewjerjace drohowych żelesnizow, plmanizow, wodewodow a milinarjow na gmejny, wuzwobodźenje ratarjow wot roboty, sarjadowanje systema stawow do organizmu tchdomnischeho stata, to ju wschu formy, s kotrymiž so němski sozializmus wupraja, kajkiž jow sapschijimamy a żadamy.

Strasserowa rěč njeje so na bayerski, południowonjemski a badenski radio pschenjesła, dokelž su so politiske dohladowaze wubjerki w tychle krajach tomu sapowědźile.

Wuradźenja wubjerkow sakskeho sejma

W hospodarskim wubjerku je so wisa sastojnikow sruntskowcho ministerstwa po wuschmórnjenju wotschkodźenja sa słužbne naklady pschecźiwo hłosam kommunistow pschiswolka. Sruntskowny minister **Richter,** kotryž bě pschi wuradźenjach pschitomny, wschelake rosšudźenja dawasche. Wo **lutowanskich naprawach** minister praji, so **hižo wjacy sastojnikow wottwari. Němsko-nazionalny namjet,** so so sakzy sastojnizy pomjo němskostatnym sastojnikam njebychu hnjesćsko stajili, so pschija. Nunje **tak so sozialdemokratiskemu namjetej** pschisłuchowasche, so by so sastojnikam, prjedy hacź dowolenju nastupja, połna mjezasna wisa do prédka wuplaczila, hacźenjej knježerstwowy sastupjer praji, so to dla prózdnosće w statnej pokładni njebudże možne. Wudawki dźěłowcho a spomožaczeho ministerstwa so pschihłowolichu, runje tak wudawki hamtskich hejtmanstwow a finanzneho ministerstwa.

W hospodarskim wubjerku B ko kapitlej, sakzy statnu banku nastupacznu, a pokładnitej rosprawje pschihłosowasche. Po němsko-nazionalnym namjecze ko wobsamknuty

Cźežke zapřimanje do němskeho prawneho žiwjenja

Nowy nuzowy wukas też do prawneho žiwjenja sapschinnuje. W khłostarskich prozeżach so liczba instanzow sajźadnje na dwě wobmjetnje. Pschecźiwo wunjudźenu hamtskeho sudnika a lawnistkeho sudu je jenož jedyn prawny srédk možny, a to pak powołanje pak rewizija. We wschěch wobzach, w kotrychž je powołanje dowolene, sudnik postajo, kajzy swědzy maju so słyschcheź. Hlowne sudnistke jednanje może so niż jenož kaž dotal na tši, ale na dźesaczi dnjow pschetorhnjeź.

W zywilnych wobzach so rewisija w dwojim nasłupanju wobmjetnje. Wona njemóže so wjazy na smylki pschi wukonjenju praschazeho prawa abo hódnoczenja dopokasow sepjerace. W mandźelskich wobzach so wona wusamknje, jeli so ju powołanski sud wuraznje njedowoli.

Schkitanje pschecźiwo wukonjenju sa kóżdnomnosće so podźěschi.

Cźasanska mjesa sa nasu je so sa 195 na 165 hriwnow sniżiła.

Wuwjesće so **w nastupanju cźasanja zyrkwinskeho dawka cźini.** Pschecźiwno njemu njeje zoneje cźasan keje njesły.

Wobydleński dawk je wotpadnył

Po nowym nuzowym wukasu gmejny prawo sdobu, wobydlerski dawk dale sběrać. Kak budże to na gmejnske finanzy sdutkowacz, njehodźi so w tu khwilu do prédka widźeć.

so bychu so 3 milijonow hriwnow k posylnjenju kreditnych wustawow hrjenjeho stawa i wopschijeczom ratarskeho nakofile. Dale so potkadnikla rosprawa wo krajnej koteriji jako prawa spohna. Dleschi czah so wo **rauschololoiowskich brunizowych syndikatach a wo konzernje Ignatza Petschela** jednasche.

Oldenburgske kniežeŕstwo je so ze samych nacionalnych socialistow wutworiło

Tese dny su w Oldenburgskej nazionalni sozialistojo a ndnsionalnazionalni wo wutworjenju kniežeŕstwa jednali. Dokelz so njes nimi njeje dojednanje dospilo, su so nazionalni sozialistojo rosludzili, zami kniežeŕstwo sestajecz. Wobsamkło je so, jene ministerske sastojnstwo salutowacz. Oldenburg smeje potom w pschichodze mesto tjoch jenoz dweju ministrow. Mjenje ministrow njejstej hischcze znatej.

Revolvrowy attentat w belgiskej komorje

S poslucharjeŕe tribuny belgiskeje komory je so hrjedu popoldnju i revolwra do lawkow sozialistiskich zapósłanzow tseliło. Nichtó njeje so hranił. Dselza su hnydom sajeli. Won je dzeło njemejazy sabudzecz latarkow, Bens rekazy, kotryz je po sdacju wotzobinskich pschicinowa dla do Brüsselskeho sozialistiskeho sapósłanza Uitroevera celił.

Herriot se prócuje, styki mjez Francowskej a Ruskej wobnowić

Kedzlbiwosez je rosrecenje sbudziło, kotrez je franzowski ministerski pschedsydza Herriot pched swojim wotjezdom do Lausanna i ruskim a japanskim pósłanzom w Parisu meł. Stsyschi so, so Herriotej wo to dze, jednanje mjes Franzowskej a Ruskej wo paktu njenadpadnjenja wobnowic. W swisu i tym so Franzowska pjecza prózuje, nowe jednanje mjes Pólskej a Ruskej pozrjedkowacz. S rusteje strony su netkole pjecza k Pólskej bóle zwólniwschi; pschetoz i wobsamknjenjom pakta i Pólskej by so Ruska wojerjej w czaku napjatosce k Japanskej jara wolózika. Daczenjujeż pjecza njeidze wo dospolne pschemenjenje franzowskeje politiki k Japanskej, by so japanske stejischcze we Mandzuskej wosłabiło, hdy by znadz so pakt mjes Franzowskej a Ruskej podpisał.

Francowski wuwoz wohroženy

President towarstwa hospodarskeho roswicza, **Etienne Fougère**, je ministerskemu presidentej **Herriotej** list pósłał, kotryz su tsi franzowske twory wuwozaze towarstwa podpisane. W lisce so praji, **so je franzowske wuwozace wikowanje k mjeły swojich wuttawazych mozow dejchło.** Franzowske wuwozaze wikowanje je djelnja mjes nistokrej placzisnowu na wutkrajnych wikach a krute placzisny snutska Franzowskeje sattuzenje. S dobokn su pschi mjesach wyzoke zlotne murje natwarjene. Fougérowy list mjes druhim zledowaze rospominanja hódne rosłożenje wopschija:

„My franzowszy wuwozerjo pched zledowazym polazenjom stejimy. Njemózemy wjazy pschedawacz, a hdyz pschedawamy, wukrajne dewisowe zakonje tomu sadzewaju, so so nam pschedate twory zaplaczo. Tohodla je franzowska wuwozaza industrija w zunjertnym strasche, a Franzowska dyrbi pschepjate a njemoralske nuczaze naprawy wotpokazacz, kotrez su internazionalne wikowanje do najwetscheje schmjatanjy dowjedle. Franzowska dyrbi po możnosczi borzy programm snizenja zlow nastajicz.“

Wjelo placza prenje wischnje hischcze zlodowski pjenjez, ale jenoz kkowlu a sundjemy je na zwojim blidze, hospoda je budze pschi... cz do schkodzjow sa symsku potrebnosez — a nasche dzecki smeja jich polne sakl a w drasce tez wischnjowe blaki. Nasche berbsce rjanolinki budu je podawcz zwojim wuwolenym a czi njebudu wedzecz. Hacz by-su wischeń huby abo wischeń z hubu najprjedy sa zwobraz w lubosczi wukhowali. Tak znejemy hizo prenje plody se schtomowo a budzimy dzakowni!

*

— **Po swjedzenju Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa** 1. julija wopuscza k. wokrjesny hejtman dr. Waentig a druhi sastojnizy tuteje wyschnosce swoje mesna. Njedawno so z Drjezdzan pisascze, so budze k. wokrjesny hejtman dr. Waentig wokrjesny hejtman w Kamjenzu. Nétko pak so saso powe, so budze nahladnik presidenta Satskeje wopalneje sawjescenje dra. Lotze, kiz so na wotpocznik poda. Njeje pak w tym hischcze poslednje rossud so stal. Tez njeje hischcze niczo znate, kajke sastojnstwa tamni wyschi sastojnizy dostanu. Jenoz k. wyschi kniježeŕstwowy rada dr. Kästner, zastupnik wokrjesneho hejtmana, je so k 1. julijej do ministerstwa powołał.

— **We wustajenzy „Kult a forma“ w mjeńchrjanskim** muzeju w Budyschinje je dzensa wjecor we 8 hodz. wobzamknjenska zwjatocznosez. K. superintendent Fröhlich pa-rjeczi wo „nabozinje a wumjelstwje jako tworjazymaj mocnomaj na luze“. Zawjatocznosez so z hudzbu porjeschi. Hodzimy do teho je poslednje wjedzenje po wustajenzy, kiz k. dr. Hirzel wot Wumjelskeje sluzby nawjeduje.

— **Mjazowe jezy (Freibad) w Budyschinje.** Sobotu 18. junija rano wot 7 do 8 hodz. wotedawa so na cejla 5201 hacz 5350 fury swinjazoe mjaso, punt po 40 pjenjezkach.

S **Welschez.** (Njesboze.) Wutoru smjesboži tu lózny kolejaŕ. Chzyschce pschescahujucz kryty wós kujsa Lorenza i Welschez, hdyz pohonca na prawo na Bonjecy wotbocki. Kolejaŕ chzyschce jeho tohorunja na prawo pschescahujucz. Pschi tym do wody srasy a wali so do pschcerowa, kotreho pschinidze pod konja a wós a so hnetko wobliczkodzi. Njech kolejaŕja ma drózy kola po pschcerowym jesdze.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeska idyla.

261 (Pokraczowanje.)

X.

Bur Schołta w Puczinju na hnjerecz khory lezesche. We tez se Semiz, bz s Zymburu pola wojakow sluzit a bz so potom do Puczinja na Ssukuwez zivnosez pschizenil. Wsitche jej jich najstarschu dzowku wsal a druhim tijom dzowkam wuplaczit abo jim wena na statoku sawjescit. Ssyna pola Ssukuwes njebzesu mezi a tak bz so tam wschelako hospodarilo. Ale Schołta njebz so toho strozil, bz hej Marjanku wsal, tu, kotraz bz nzhoze lezo s Zymburu pola Kowarjez sluzita, a bz pocznal hospodarich. S wopredka bschitaj starschej se Semiz pomhaloj czitschczecz, ale Schołta bz borzy s bozna na twjerdy pucz wujesz a s bólczka so na horku wudrapal. Dolhi bz posaplaczał, spravnje a zynowizny bz s wumuntarjomaj jednal hacz do jeju hnjerecze, wschemu bz wuplaczit a nétko mysleschc hizo na swoje dzecki, a na dweju hólzow a dzowczicku, so by jim nescheto nahospodarił, a tu bz Bóh luby Knjes na njeho tu czezku khorosez posłał.

Nalecso wotuczesche, dzalo ratarja wolasche, a wón tu leżesche tak pomoz rospalany — na wutrobuje mjezesche czezu, tak hchu jomu zyle Zyzezy na nim lezace a pod lopatkami jemu tasasche a bolesche, kaz by tam topu bldowotkich ichcewzow mel.

„Posłuchaj, zona,“ Schołta njedzelu rano nahle rjekny — „zli le mischi a njestaraj so dale wo mnje. Buoze tam sawjescze hrodzischczanski Zymburca. Praj jemu, so jeho postrowjam, njech mje pschidze wopytacz.“

Zona tak scinj a Zymburu wopramdze pschisujedze.

„Nó, towarischo,“ sasmja so Zymbura, „klischu, so hnjerecznich a kolesay hizo w brózdach njerotatej.“ Zymbura so mocsesche, mocsesche so do toho wjeselokeho tona, wobliczo sczahowasche, kaz bu so chtył sasmjecz — ale to jemu njeporadzi. Widzesche w swojeho pschecezela lezo slamanego, w schiji hwizdasche krótki dych, zyle wutrobno mjesesche do mokrych trenjow sawalene a pschi kozu stejesche bow i lodom. „Schto je so czi to stalo,“ tole praschenje hischcze se bobze wumuczi, dokelz bz jemu mjeczenje njepschenjesene a dokelz czuesche, tak jemu woczi sastupischczej.

„Worasche, sa kapałku worasche — jutsze budze tonu tydzeń — zlódcko hizo wohrzewasche — a tak hej swjazdze bjes kokuschka. Potom so tajti lódsymny doschczit pschehna — hacz na kozu pschemokny — ale nochzaysche pschestacz, dontz to njedozdzesa. Pschiwalobnju pschijedze domoj, a to ‚kuw joh‘ huschkasche. Ale njedasche hej rzeczecz a jedasche popoldnju sasy — wutoru so wlecz esche, mysleschc, so to pschezhodzi, hrjedu hizo njestanu a schwórk smy do Pésta po doktara jsli — na jenu Wti, nastajt jomu pijazy, porucz lodowe wobwijasy a lózny dzeń k njemu jedzesi“ — wuskadowasche Marjanka se srudnym hłosom a wumucni spschehne ludowy wobwjas. „Palisch ka wohen“, pschi tym rjekny a hladzesche muzej kaz wuhlo czorne, se potom slepjene wloszy na czele a na skronjach.

„Wosłaj naju hnjecu,“ poschepta jej muz a zona hnydom wotcziłoze.

Schołta swojej bluzej woczi na Zymburu sloji a jeho se rucu wsa.

„Sdilz mi — bóh wumru — so budziesch mojim dzecom se sastupnikom,“ rossudzeny nahle i dybawym hłosom se bobze wuraz.

Ale schto dha — takle — hm,“ Zymbura słowa lózjesche, so by potajal, kaz so tola hłuschesche, ale njemózesze so tajicz, bz jemu hnumonu tak czezko wokolo wutrobu, kelusej a sobuczenje jeho sajasichcz, spohna, kaz njewobrotnu, kak njeleży tu thwin je, niczo jemu na myslic njeschchinze, schtoz by mel rjez, jenoz sapiakacz so jomu chzyschc nad tleniznym pschezelom —

„A khonu by wo hnjerecz rzeczał, hnadz njeje tak sle,“ rjekny stónczaze k pokojenju a posbudzenju.

„Kaz je Boza wola,“ rjekny Schołta i czichej podatoseju pomalku a smerowany, „ale bratsje, sle je. Duschu s czeka chze mi khorosez wuczerpnez, na hamej kromje — tu — tu pod schiju so khowa — a wubychmu ju, wem to, wesese to wem — a hdyz na dzecki pomyslu — tsi nam, najstarsche je dwanaczе let a najmjensche hakle bzhaci pocatna.“

„To Bóh luby Knjes njedopuschczi,“ pschemózesze Zymbura swoje hnuczе — „a hdy by dopuschcził — tu je ruka — budu se sastupnikom — rady budu.“

„Je tu zivnosez — hdyby z Hrodzischczа — trjeba njedzelu sem dostocz — wudawje poradzit — dohladnyk.“

„Wschitko sczinju — tohodla mozesch wo mérje zwacz, ale hnadz njebudze trjeba — Wólczku su naju pschekurowali — tez khorosez ese pschelutuje.“

„Marjanka je duschna zona,“ khory sa khwilu nahle rjekny a na Zymburu so sahlada, nescheto njedobrajazeho nétacze njewuprajene pschecze bz w tym pohladnjenju. „Chzu tchcho dosrjadowacz — z Bohom a z ludzimi — pózjesu po duchownoho a w poslednjej woli rjeknu, — so budzesch se sastupnikom,“ rzeczesche khory sahy wo swojich poslednich wezach.

„Rjeki, psched swjedkami rjeki a zlowo czi wrocze njewosmu — ale tu dzen njewumrjesch — jenoz so khorosezi njepodawej — a dobudzesch nad njej — dobudzesch“ a dawasche jemu bozmje.

Sutsje sahy hem dostocz — ale dzenza njech je dosczeczenje ese napina,“ dzalesche so Zymbura. Póda jeho pod wuhonaj palesche, sacziwasche s khorymi, ale s nimi rzeczecz a jich porozicz, to njemózesche a tohodla bz jemu pschi nich hlanje wusto, bólno, rady budzesche jim pomhał, hamo jich khorosez na bzbe wsał, wschzo sa nich sczinił, ale na nich hladacz bzsche jemu bolostne.

„Tuż bozemje,“ podawasche ruku.

„Bozemje — a hdy buchmy so njewidzeli, njesabudli!“

„Kak bych mohł zabyez, na to ani njemysli, buoz bjes starosche, wschako pschijdon, pschijdon sahy, pschijdu pohladacz, slubjesche Zymbura a wotcziłoze. W thzi so-jesche Marjanka. Wuplakana, wumudzana a nutrjena.

(Pokraczowanje jeschcze.)

Wotjezd německich ministrow do Lausanne. Němscy ministrojo podachu so na Lausannesku konferencu, kotraż budze so z reparacijemi zaběrać. Konferenca so dzensa stwórtk wotewri. Na wobrazu wot leweje strony: Financny minister hrabja Schwerin-Krosigk, srjedza němski kancler z Papen, zady njeho znutrkowny minister z Gayl, na prawo zwonkowny minister z Neurath.

§ **Wulkeje Dubrawy.** Tudomny hoscenzar a rěsnik k. Schuster je swoj „Lěsny hrodźik" wobnowił. Přeched tym pschitwari hebi nowoczasnu rěsarnju. Mějo je ke dowolenu na rauschu stronu wjetschi pschitwar pschitwarił. S tym dostanje jene bydlenje wjazy a sbodom też towarischnu salu pschigódnischu. To wjesune towarstwa sa-wjesele witaja, dokla ma tam wjazy towarischow swoje zyblo. Pschiprawjenja podachu někotrym dźiwadźerjam zwolnu dźela. Hoscenz „Lěsny hrodźik" so w lěče rady wopytuje. Mudry hospodar też radu hlada swojich hosci a może też herbši. Je rodźeny Sserb, a pokhadza se Sdarowa. Njech lěsny hrodźik pytany wostanje a wobchowa swoje měrne byzke wshitkich schtamow wokolinu. Też hadowinje je hebi wobhrodźeł pschihrawił.

§ **Mjerkowa.** (Sserbi nowa brózeń natwarił.) Wjesnjanosta k. Schneider je hebi na městu wotpalenje brózenje wjetschu a nowu natwarił. Dźela so tak dny schónchadu. Dwór někto lahy hotowy steji a wjeckalnje Boże kohnowanje w žnjach. — Też maly hospodar Grózja je hebi nowu hrózu natwarił. — (Sabo dźelo.) Dźelarja a zuhelniza Kempe, kiž jara dolho w cźitschinje Lěsche, někto sabo dźela dawa. Do dźela swólnuwi horbjachu 300 krowaw polaschć, wjesny hacź so wschitkim. Tak tam hiso 10 dźelacźerjow sabjuzju namaka.

§ **Lehanja.** (Sskolski slet.) Pschichodnu njedźelu 19. junijnika wuhotuje tu někto hrjedźiny wokrjes hórskeho Sskolskiwa swój slet. Hižom pschipadnuju w 1 hodź. posliczi Sskolska kapala psched hoscenzom rjany konzert. Swjedźenski cźah powjedźe pschez wjes na swjedźenski kuk. Tam budźe potom wot 3 hodź. žiem wjesołe žiwjenje. Sskolojo pokazuju se wschelakorami šmuckowanjemi swoju wuschikniosć w trjebanju stawow. Nascha, wschudżom wobluboana „Serucźka" chze też někotre parte z wulkeho kuzoka herbistich spěwow hosczom posliczić. Sstorcźnje pschikamknje so bólkowanske wubědźowanje mjes Porschicźkej a Radworskej jednotu. Sa pschikladowarjow budże dalscha sabawa z kulenjom a tśelenjom se powětrowej tśelbu. Też do worjoka hndże so tśelecź. Pschi tym może hebi kožby hischcze hódnostne myto dobyć. Tak budże swjedźeń wěcźe samóz kóždeho spokojeny.

§ **Lubija.** (Wožpytanje.) W 7. hólczacźej rjadowni Preuskeroweje schule bu swjedźeńli wožpytanje. Tohodla je so rjadowanja na pschikas wokrjesneho lékarja hacź do 25. junijnika zamkła.

Wopor złóstnistwa

Spocźatk junija 1932 pjkachmy, so je su pola Lomika na Njeswacźidlikim hajnitkim revérje muśite cźeło namakali. Tomu so nam nětko sczěhowace pische:

Je nětko dokładnje wujasnjene, so je so na njesnatym złóstnistwo skucźko. Po měnjenju wězowustojneho jedna so pschi morwym wo starscheho muža. Nop je so jemu pjeca z nětźim twjerdym srasył. Kaž wězowustojny dale praji, je morwy byk pjeca cźłowjek, kiž je ja młode abo najmłódsche léta mosnomu thorosej pschecźerpił, kiž je jeho duchownje a cźelnje slemił. Sa to rěcźi njenormalny snadny wobšah lěweje nopoweje pokoje. Cźoło je wurjadnje niske. Dale je morwy pschi žiwjenju sylnje wustupowazy nóš měł.

Njesnaty morwy je, dalokoź so swjecźiscź hodźi, 1,65 m. wulki byl a bźesche wobleczeny schére wojerske cholowy, schéry drobnokaschćikaty żaket a laz, schére wolmjane nohawzy a cźorne wyšoke laze kotthodźene schnórowanske stupnje, módro- a bźełogmužkatu koschlu, kotraž so idasche bóle platowa jaka bycź, w kaźiki we wustawach a khorownjach khodźa. Pschi lazu bźesche pschi nitkowym cźaźnikowym rjeczazu zyle makohódny nitkowy cźaźnik se swécźatym zyrknikom bjes snamki a cźikta. W jenym lazowym dyblatu tcźesćitej papowej wężazy i nětcźo cźornym zwjernom. Papjerow pola cźéka njenamakachu. Cźéło je najsterje hižo wot lěcźa abo nasymy 1931 tam leżało.

Najprjedy žiebi myślachu, so snadź je namakany wandrowki byk. Nětko pak ma so bóle za to měcź, so je morwy pschi žiwjenju najsterje duchownje njenormalny a snadź też wokhromjeny cźłowjek byl. Po jeho drasce sudźo drje je wón cźłowjek byl, wo kotrehoż so nichtó njeje starak. Je też možno, so je morwy za cźaź žiwjenja też w jenym wustawje pschebywak. Może też bycź, so su jeho pschiwuśni jeho z wustawa wsali, dokelž pjeca wudawki wjazy swjeżej njemóžachu.

Dokelž je należnosć wobohy morwcho hischcze zyle cźemna, so ludźo prosycha, so bychu pomhali podawk wujasnjcź. Wožoby, kiž móža w tutej należnosći nécźto sdźelicź a njech so to też mjenje ważnje seda, so prosycha, so bychu so pola kriminalneho wotdźelenja w Budyschinje, telefon 2802, Burgplatz 6 po 2 łkhod., abo pola bliżscheho żandarmstwa abo policije samokwike. Mjena wožobow, kiž sdźelenja podadża, so tajne dźerża.

*

Z **Koslowa.** (Zaso dźéło.) Naš wjesnjan, kujez wučeŕ Wowcźerk bźeše wot 19. měrca sem bjez městna a njedostawaše też podpjery. Nětko dosta njenadźicy wot ministerstwa za ludowe wukubłanje městno we Lipsku připokazane. Wjeselimy so, za na zaso dźéło, tola bychmy jeho radšo na našich serbskich šulach widźeli.

Z **Konjec.** Wumjeńkařka Madlena zwud. Henčowa je 88. narodniny swjećiła- nic 80., kaž w čisle 136 (pónjedźelu) steješe.

Sokolstwo, šport a hry

Z **Ralbic.** (Firmowanje.) Na swj. Pětra a Pawoła, 29. junija, budźe knjez arcybiskop dr. Conrad Gröber w našej farskej cyrkwi swjaty sakrament firmowanja wudźeleć. Najdostojniši knjez přijeńdże popołdnju w 3 hodźinach. Firmowacych budźe nětko 260. Knjez arcybiskop pak so tu njecha dołho zadźerjeć. Hižo w 5 hodź. njeca zaso wotjědźe, tak zo ani možno njebudźe — knjez arcybiskop sebi to też njepřeje —, wotmyslene swjatočnosće zwonka cyrkwje wotmće.

Z **Rózanta.** (Zaso šulsku službu přewzał.) Naš wyšši wučeŕ a kantor měješe hač do 15. t. m. dla wocerstwjenja dowolenću. Jeho zastupowaše — Rózeńskuju šulu wopytuja jenoż serbske dźeći — Němc, kujez Kind. Zo serbskeho wučerja Němc zastupowaše, so cim bóle dźiwachmy, dokelž w najbliższej wokolinje serbskej wučerjej bjez městna doma sedźeštaj. Cyrkwinsku službu wukonješe knjez kantor Rachel hižo někotre njedźele. Z dźensnišim dnjom přewza pak nětko zaso też šulsku službu. Tak je nětko njeluby staw skónčeny. Knjezej Racheli pak přejemy trajnen strowotu!

§ **Brějsowki.** (Ssamotny bacźon.) Na kukach pschi dróhy mójeny hižo wjele njedźel wobkedźowacej hamotneho bacźona. Nima sanc ludźi, kiž tam na kukach žyno dźěraju a njeda so myliecź z nicźim. Po dołhim cźasu je to sahy prěni bacźon, kotrehoż su tu wobkedźowali. Wón wschak tu bohužel njesnjedźi, ale spi w nozy na wyšokej thójnje. Je to dźe stary wjerzenjaŕ.

Wusudźenja

§ Tajnje jednasche wulka khlostańska komora Budyschego krajneho huda pschecźiwo njeźenjenemu 20 letnemu katarskemu dźěłacźerjej Marej Kießlingej z Bukezu. Wón sam pschida, so je so na Bukecźanskim kupjelnim dworje na schulskej holzy njepózacźiwje pschescholi a ras spytał žonu wumnozowacź. Dubjiski hantiski hud bźesche jeho tehodła k 6 měsazam jastwa sasudźił. Jeho nan bu pschecźiwo wyšokemu khlostaju powoła, tola hud powoskanje zaczźiny, wobhladowaschе pak pschepytańsku jatbu sobu jako khlostanje.

§ **Budyski hantiski hud** bźesche njesasłużeneju klampnarja Willija Maya Fricku k 40 hr. pjenjezneho khlostanja ako 8 dnjam jastwa sasudźił, jeho bźehu wobstorżili, so je policajskim sastojnikam pschecźiwjał a s tym sadźewacź chcył, so bychu jeho na policajsku straż wotwjedli. Podawk bźesche so stał w měschcźańskej dźerzowskazni pschi Kamjentnej haju 27. januara t. l. Fricka so pschecźiwo wusudźej powoła. Sastupnik statneho rěcźnistwa a hud njemjeschtaj Frickowe widawanje za njemócne a tak so wón wumówowa.

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 16. ſmažnika 1932.

Wčerawše hódary w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,80
1 jendźelski punt	15,41	100 čěskosl. krónow	12,485
100 šwajc. frankow	82,07	100 franc. frankow	16,55

Burzy trascharchu wczera trochu nowe nusowe wukazy, je swojimi nowymi dawkowymi cźekemi, położene na schéroke worschity luda. Mjes nimi je też jódźna abo běła ýól. Sstólny dawk postajichu sasjo na 6 pj., kaž do wójny. Kursy efektow, kaž też te rentowy, běchu sceklajsene. Na jednanja w Lausanne hurhy z dowěru sgladuja.

Produktowe witi wczera w Barlinje pschinjasechu sasjo dale so wotworjechcźowace placźiny, pschenza a wowsa bóschtaj porunjo wutorje 10 pj. tuńschej, rožka a nahymski jecźmjeń 5 pj. w holownym jonju. W termińowym wikowanju placźiny podobnje spadowachu. Se wschěch stron pschihthadźeja powěsće, so bychu schcźerdźiwe žne lubja.

Zentnaŕ placźesche wczera w Barlinje:

Pschenźany 12,45—12,55 (12,95—13,05) hr., rožki 9,30 hacź 9,40 (9,60—9,70) hr., nahymskeho jecźmjenja 8,20 hacź 8,50 (8,60—8,90) hr., wowsa 7.70—7,90 (8.05 hacź 8,25) hr.,

w termijowym wikowanju:

pschenźany:

sa julij: 12,97½—12,95 (13,35) hr.,
sa september: 11,40—11,37½ (11,75) hr.,
sa oktober: 11,41¼—11,40 (11,85) hr.,
sa dezember: 11,65—11,60 (12,02½) hr.,

rožki:

sa julij: 9,17½—9,15 (9,45) hr.,
sa september: 8,97½—8,93¾ (9,32½) hr.,
sa oktober: 8,97½ (9,35) hr.,
sa dezember: 9,17½—9,15 (9,52½) hr.,

wowsa:

sa julij: 8—7,95 (8,60) hr.,
sa september: 7,22½ (7,60) hr.

Placźiny w spinkach su placźiny tydźenskich wikow. Hdyž pak žane njejsu naspomnjene, so njepschemjenichu.

Někotre placźiny i wczerawschich Drjezdźanskich wikow.

Mlode huśy 2—5 hr., kacźata 1—1,50 hr., kury, stare 3—5 hr., mlode 0,70—2 (3—5) hr., hołbje 0,60 hacź 1 hr., huśy, sarśane 1,20 hr., kacźki, sarśane 1,30 hr., kury, stare, sarśane 80—100 pj., mlode sarśane 1,20—1,50 hr., karpy 90—110 pj., schcźuki (80—90 pj.), tiny 95—130 pj., jabłuka 15—40 pj., běrny, zentnaŕ 3,50—4,50 hr., punt 4—5 pj., jódźna loboda 25—30 (20—25) pj., zybła 15—18 pj., krěń 80—90 (70—80) pj., błotej (kerćk) 5—10 pj., kał, běły 30 (12—15) pj., gródnjiny 45—70 (45—50) pj., śiśały (12 pj.), pětrschilka, walećk 4—5 pj., hromak 40—60 (50—70) pj., rjewjeń 6—7 pj., butra 1,20—1,60 (1,35—1,60) hr., jeja 8—9 pjenjezkow.

Placźiny w spinkach su placźiny tydźenskich wikow. Hdyž pak žane njejsu naspomnjene, so njepschemjenichu.

Sendnistne powěsće.

Pschebadźowanja:

Pjatk 17. ſmažnika 1932

w **Kukowje** w hoscźenzu, dop. w 9 hodź.: Drasťowy khamor a harmonij;

we **Wudworju** w „Herbstej grychcźe", dop. w 10 hodź.: Njedźelskej wosaj;

w **Sčernjunach** w hoscźenzu, pschij. w 12 hodź.: Wschelake meble a hudźba;

w **Bjelopjazach** na hudnistwje, dop. w 9 hodź.: Klamowy khamor, sosa, kowańska pschidrawa, schevska dwójna maschina, wschelake muzaze wobleki a mantle;

w **Hornim Wujězdźe** w hoscźenzu „K Tuchorjej", dop. w 2 hodź.: 150 brjuchow;

w **Bluńu** w hoscźenzu, dop. w 10 hodź.: Trjebane motorske kolo.

Hantiske powěsće.

Wikowańśi sapiź w Budyschinje na hudnistwje.

Do wikowańskeho sapiza sapiźachu na łopjeno 732, nahromadźene firmu Sserbska Ludowa Banka A. T. w Budyschinje, kohosnadźenaj pschedhódnostwa prawidnik Waltaŕ Lehmann a wyschi wuceŕ na wotp. Jan Szymank w Budyschinje wustupitaj. Jako hohosnadźenaj pschedhódnostwa sapiźaschtaj a) bankowy direktor Conrad Barthel; b) kupcźeńskowy radźićeŕ ſſ. ſtuńk a bankowy radźićeŕ Emil Ilsemann, wobaj w Budyschinje. Pohonobź sastupowanja prokuristow Augusta Kloža a Oskara Ssuschki, wobaj w Budyschinje, bu na to wobsmjerkowana, so dźěłaj jenoż sjednoćenje z jenym hohosnadźenym pschedhódnostwa towarstwow sastupowacź.

Na łopjeno 978. nahromadźi firma Sserbski Hospodaŕ ratarske wulkowikowańske towarstwo w Budyschinje, so je prawidnik a notaŕ dr. Paul Kunze we Slotowje, jako wobsthodny wjednik wustupił. Pschekupc Ernst August Lorenz w Budyschinje je jako wobsthodny wjednik sastupił.

Na łopjeno 826. sapiźachu, nahromadźi firma Josef Rother w Budyschinje. Pschekupc Josef Rother je jako mějeśeŕ wustupił. Mějeśerka je Johanna dwójnjena Kiekliegowa w Budyschinje. Na nju je sarjadnik w konkursu nad samožnjenjom dotalneho mějeśerja z dowolnosću pozledujeho wobkhod pschikał. Nowa mějeśerka njerukuje za winowatosće nastate we wobkhodźe dotalneho mějeśerja, ani nima prawa na žadanki w nim nastate.

Swjećenske jednanje.

Swjećenske jednanje wotworichu nad katarskim statkom kubleŕa Erwina Ewalda Rittera w Schönbrunje.

Placźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wotłowe symjo na tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg

Placźiny po złotej hriwnje

	15. 6.	14. 6.		15. 6.	14. 6.
Pšeńca	249-251	251-253	huny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	186-188	187-189	woka	16,-18,-	15,0-18,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jećmjeń	164-170	165-171	žołte łupiny	14,5-16,0	14,5-16,0
wowsa	154-158	156 166	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosmk	—	—
pšeńc. muka	31,0-34,7	31,0-34,7	lany wósmk	10,3-10,4	10,3-10,4
rožna muka	25,2-27,2	5,2-27,2	such. truhanc	8,70	8,70
ps. wotruby	1,3-10,8	10,4 10,8	běrnj. kruski	—	—
rožne „	9,8-10,8	9,8-10,8	syno, 50 kg	1,35-1,55	1,45-1,65
raps	—	—	strowa sloma	1,15-1,35	1,25-1,45
hróch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńc. „	0,95-1,10	1,05-1,20
lanc symjo	—	—	wowsna „	0,90-1,00	1,05-1,20
pjoluški	16,0-18,0	16,0-18,0	hejna „	0,90-1,00	1,05-1,20

Nowy železniski móst mjez Mannheimom a Ludwigshafenom. Přez Rhein natwarichu nowy železniski móst. Wobej mésće stej zetkaniśi železniskich farow. Móst je tak sylny, zo mohu tez najcźežše lokomotivy přez njón jězdźić. Jón twarjachu 20 měsacow

§ Polladnik towarstwa kolejerskich a molokowych kolejarjow pohonč Kurt Paul Willy Pätzold z Rusiswalde běše z polladnu: 120 hač 125 hriwnow pischichiwił a w nuzy za swoju hwižbu pschetrjebał. Hamtšti sud w Nowym Měsće běše jemu 10 dnjow jastwa napokazł. Na jeho powołanje zašudži jeho Budyšći krajny sud k 60 hriwnam pjenježneho khłostanja abo k 10 dnjam jastwa a pschiwoli jemu 3 lěta wuprukowanskeho czasa.

Z Łužicy

* **Se Chorjelza.** (Konjec kradnyli.) W nozy k pondželi su z pastwišča pola Pfaffendorfa konjej kradnyli. Jedna so wo 2½ lětnaj tischakaj. Ssu tam w nozy muza wobkedźowali kiž dźerżeše we ruzy wotezku. Padnycha hischcze lepši njeje.

Z gmejnskeho žiwjenja

S Rašchowa. Pondželu wječor wotměchu gmejnsku sastupnišu wobrjadowanje w hosćenzu „K Lubinej". Wjesnjonosta Sorich wobrjadowanje nawjedowaše. Do teho běše so tajne wobsedźenje wotmělo. Wšchu dosche sobuzjenja wo podželach dokhodneho dawka a wo rosdźelenskim klutcza. Hamtske hrimanskwo pišaše dla wudźerżenja puczow sa puczowanja. Wo puczu niže Lubina ma so we pschichodnym wobsedźenju rěčeć. Najdlže trajesche wuradowanje wo hospodarskim planje. Sa powschitkowne sarjadnišwo, wobsahowanje a kwalike sarjadnišwo, wobkhody a pschedewsacza a schuschwo wuczinja widawki 5553 hr. Ssu pak jenož wuhłady na 466 hr. dokhodow. Pola spomoženstwa je sapisanych 7540 hr. dokhodow a 16020 hr. widawkow. Nětke so mjenowane pschis 1400 hr. sastaranja potrěbnym wuhlacznje nimo sastaranja sozialnych a masorentnarjow. Finanzne sarjadnišwo ma 5811 hr. dokhodow a 2820 hr. widawkow sapisanych. Shromadne dokhody hospodarskeho plana 1932/33 wuczinja 13817 hr., shromadne widawki 24393 hr., so nastanje 10576 hr. njedostatka. Hospodarski plan so jenahłosnje pschija.

Testament njepřećela žonow

Newyorkski prawisnik Zing běsche hižo sa swoje žiwe dny njeßmilny njepschećel žónskeho rodu. Kak žiwa pak běsche jeho wotthilnosć pschećiwo žonam, spóznajemy hakle z jeho testamenta. Je postajił 500 000 dollarow sa natwarjenje wulkeje knihownje, nad kotrejž hłowu-nimi durjemi dyrbi — po słowach testamenta — do kamjenja wudrypane stacz: „Jónskim je sakazane sastupicz!"

Wjele žmudża so do knihownje jenož knihi a spisy muzskich pschijimacz. Ssu-li we wupołożenych nowinach abo czażopisach najtawki z ruki jónskeje, potom dyrbja so take najtawki abo wobrazy jónskich swutschacz, pricdy hacz sjawnosć kopjena czitacz dostanje. Pschijatjicz maju so wobjebicz czitarjo, kotrjž knihi swětoweje literatury pschepytuja, kotrež su pschećiwo jónstwu složene. Tute knihi maju so do wobjebiteje sbérki sjednoczicz.

Nimo toho ma so natwaricz czjestna sala za postawy pschećiwo jónskim smyslenych spisacželow; czestne městno w tutej czjestnej sali dostanje postawa Schopenhauera. Njewschědny testament wustaji nimo toho wobsokej mysce za tamneju spisacželow, kotrejž spisatej w pschichodnych tsjoch lětach najhłubschej, pschećiwo jónstwu složenej romanaj. j.

Zbožowne pripady

Hdyž rěcži so wo sbožownych pschipadach, potom może zdyž kóždy je swojeho žiwjenja i pschikładami złużicz. Stockholmska nowina „Svenska Dagbladet" je tema sbožowneho pschipada njedawno k sjawnej rosmołwje stajiła.

Sažonamakanje służbnych wężow na najnjemóžnischich městnach jenicžay dźiwajo na někajki pschipad wospjetuje so pschezo sazo. Jara spodźiwne su sćěhowaze pady: Młoda holza słubi na jenym ludowym žwjedženju w Skausenje swój czażnik. Mjes tym so wjeczor doma płacko wo njeboži powěda, wróczi so służobna domoj, kotraž je tohorunja, ale zyle njewotwisna wot dźowki domu, žwjedżeń woprašała, a pschinjese służbnemu czażnik, kotryž bě tam namakało. — Młoda knjeni i poschodnischeje Schwedskeje dosta wot służbneho czażnik darjenj, na kotrymž běchu město licžbnikow pismiki jeje mjena, czażnik potajkim, kotryž je na kóždy pad spóznacz. Na kwaženym puczowanju młoda žona tutón czażnik w Stockholmje słubi. Nětotre lěta poždźischo wopyta muž sazo hłowne město Schwedskeje. Mjes tym so pschihładuje wón i hischcze druhimi wžijnymi wuježdża trała, pytnje wón nadobo, so je i knjeńom žwojeho wobleka za czażnikowy rjeczaszk žuszoda wiszazo wostak a czażnik wuczahnył. So njeboh žnadź czażnik njesbožownje wupadnył, hrabnje wón so nim a dźerži słubjeny w ruzy. Na to sćěhowaze pschepytowanje na policiji poda, so bě jitwowa służobna hotela czażnik namakała a jón podźischo žwojemu muzej darita, i kotrymž so mandżelski wobwjedżeli potom na runje wopisane waschnje setta. — Jena knjeni słubi na jenej i hłownych dróhow Stockholma nalutowanskU knižku, w kotrejž tejesche 250 krónow w hotowych pjenjesach. Hdyž bě schłodu je strózelemi pytnyła, poda so wona po žamžnym puczu wróczo, spóznaje pak hnydom njemóžnosć, so jej napischeczíwo pschihładajcych sa knižku woprašeczi. Hdyž je takle někotre mjeńschiny schła, wuhlada wona mjes ludom thudužnu idrasczenu žónku. Kaž na wyschi potiw, woprascha so wona tutu a žónka poda jej knihu a pjenjesy, kotrež bě namakała.

Jara spodźiwna je sćěhowaza stawisna: Młodej dźěłacžerzy w jenej i khodnischej fabrizy sapałkow pschindże jeneho dnja myślicžka, jenej tyšay zjanu schtucžku z napiśmom pschipokłožicz. We wjasanych słowach tuteje schtucžki bě wuprajena žadosć za lubym, dobrym cłowjekom. Sa někotre měžazy dostanje wona wot młodeho Schwedy i Ameriki list. Runje jemu je tuta tysta sapałkow do ruki pschischła. Tak roswi so wobschérne dopisowanje mjes młodymaj cłowjekomaj. Młody muž wróczi so do žwojeje domiwny, do Schwedskeje. Holza so jemu słubi a woženischtaj so. tj.

Kóždy

z našich wotebjerarjow Serbskich Nowin je přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbożenja

z 1000 hr.

zawěsćeny!

Při njejasnosćach wobroćće so na wudawarnju Serbskich Nowin.

Optimistka

Tuta stawisna je bajka a hodźi so tohodla dźensnischi dźeń wožebje, so bysta wosjewjena.

Něhdy běschtej žabje, kotrejž wopytaschtej krumjezu hródź. Ta jena žaba běsche optimistka. Druha bě cžłaka spisy Schopenhauera, a to nam dosć praji. S hobrstim skokom storcžischtej wobě do emaljowcho bowa a plusnyschtej do młoka.

Pesimistka wudźerżesche bojasnje na hładke bowowe sćěny, po kotrychž njeje móžno łasyć, pschepkowa młoko někotre raty, poda so skónczenje do srudneho wožuda, puschcži so dele a satepi so, dokelž njemějesche žaneje nadžije.

Optimistka žaba wudźerżesche tohorunja na hładke sćěny. Potom pak smuji so a je zyliczku nóz se sabatlesczu pluwała, na brjusche a nakhribjecze, teptała a z nahami storkała — so hodźesche pschi rańschich serjach wyšoko horka na horje i butry!

k.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhłady na wjedro sa jutřischi pjatk:** Wostanje wjesne a budże czopłischo.

* **Sstrjedu dopołdnja su w Hamburgu w filiali Drježdźanskeje banki tśi muzojo rubježniśi nadpad słužili. S maskami psched wobliczom a z pistolemi w rukomaj bankowonikow do sadnich městnoscžow sajmachu a potom 5000 hriwnow shrabachu, z kotrymiž njeschmatzi cjekachu.**

* **We Weimarje su strjedu rano dejerja Dażlera wotprawili, kotrež je jenu wóśomlětnu helczku wumorjowoł a potom sadajił.**

* **Wucžer La Grange, naměstny šobustwa pruskeje statneje rady, je so wutoru wjeczor w pruskej žejmowni sastrelił. La Grange wudowu a dwě dźěcži sawostaji. Wón bě z wucžerjom w 5. šwětnej schuli w Nowej Wěži pola Barlina, kotrež je so rozpuschczíła, dokelž w njej wulka njerodnosć knjeježe.**

* **Sstrjedu je pjecz jendželskich saniczakow torpedowych czołmow Gdanski (Danzigski) pschistaw wopyta. Zdyž njenadźiju tež polski saniczar torpedowych czołmow „Wichor" do pschistawa pschidźe a so pola jendželskich saniczakow sakotwi. Polski kommandant na to kommandanta jendželskeho saniczaka „Campbella" wopyta. 5½ hodźiny w pschistawje pobywschi polski saniczak wotjedże. Dokelž jeho kommandant swój pschikład njeje Gdanskemu senatej pschipowědźił, je so tón pola Rady Swjatka Ludowa wobžałował. Polski generalny kommisar je knjepschećiwit, so polske knjeježstwo pschistawowy porjad Gdanskeho knjeježstwa jenje njeje pschipósnało a so tohodla njetrjeba po nim složowaz.**

Towarstwowske powěstniki.

Drježdźany. Towarstwo „Cornobóh" ma sobotu 18. smažnika zhromadźiznu na Christianskej dróży 22 pola Steglichec.

Hornja Hórka. Towarstwo „Łužica" změje njedźelu 19. smažnika pop. w 4 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w Hórnigec hosćencu. Knježa dowěrnicy so proša, to wšém sobustawam wozjewić. Winowatosć wšěch sobustawow je, zo přińdu ważneho wuradźowanja dla. **Předsydstwo.**

Liehań. „Zernička" spěwa štwórtk wječor 1/29 hodź. pola Siwartec w Lichanju.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk prosy wobdźělnikow na zlět, hnydom swoje napłaćenje wotwjesć, dokelž z tym wšelake skazowanja zwisnja.

Zwjazkowy jednaćel.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dźěwaš Budyšinje. — Za nowinki: G. Janak w Budyšinje.

Tunje wěcy

k žeživjenju

3 pt. margariny . jenož 95 pj.
pt. němsk. połca jenož 72 pj.
pt. čerstw. jědźeneho wolija . jenož 35 pj.
pt. limburgskeho twarožka . . jenož 42 pj.
pt. malenow. syropa k brěčcy jenož 55 pj.
pt. pudinkoweho próška, měš. . jenož 48 pj.
pt. kakaowa, po wazy . . . . jenož 58 pj.
½ pt. pal. kofeja jenož 48 pj.

4 wulke poražaki

10 poln. jerjow . jenož 36 pj.
10 pt. sele . . jenož 70 pj.
10 pt. łam. rajsa jenož 125 pj.
10 pt. cokora neto jenož 355 pj.

6% rabata 6%

Thams & Garfs

w Budyšinje
8 na Hłownym torhošću 8

Meble

a polstrowane twory

poruča

Handrij Štrympa

w Budyšinje na Róžowej hasy 15 :: Sym Serbi

Čehnjenje 2. rjadowne

sakskeje krajneje loterije

2. jubilejna loterija

Cehnjenje póndźelu, wutoru a srjedu 20., 21. a 22. 6. 1932

Hłowne dobyče

40.000 hr.

Losy prosymoj hnydom zamjenić!

Kupne losy hišče mamoj:

Płaćizny:	1/10	1/5	1/2	1/1
	10.—	20.—	50.—	100.— hr.

Statnaj loterijowaj běrcaj w Budyšinje

Friedrich Rother na Kěžorskej dróży 22

Ernst Lehmann na Kamjentnej hasy 45

Za swjatok tydzenja (Wochenend) Wobleki a fale k wušiwanju, po wšěch płaćizn. a w jara rjanych rysowańkach

Ernst Günther wosebity wobkhod ručnych dźěłow w Budyšinje Tel. 2588 na Žitn. hasy 9

843

kołowych wobručow a šlawchow

dostach w meji.

Mój wulki wobrot dopokazuje nanajlěpje, zo też Wy pola mje jara tunjo kupiće

Jan Schieback

w Budyšinje, na Mužakowskej dróży 4

Předawanje jenož na Mužakowskej dróży 4. Wobkedźbujće moju wustajeńcu we wukładnym woknje na Hornčefskej hasy 18

Za zrudobu a wjesele

namakaš khartki wšelakeje družiny w Serbskej kniharni w Budyšinje

Najlěpši škit při khorosćach

zwjazany z posmjertnym pjenjezom a swobodnym wolenjom mjez lěkarjemi a dentistami,

namakaće pola nas

Tajkich, kotříž dyrbja zawěsćeni być (dźěłacerjow a přistajencow), bjez čakańskeho časa, wuswobodźamy wot wjesneje abo dźěłańskeje khorobneje pokładnje.

Lichterfelder Ersatzkasse, Verw. Bautzen,
Steinstraße 43, I — Telefon 2207 — Rěču serbscy!

Dźensa nowa

Berliner Illustrirte

dostanjeće w Serbskej kniharni abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"

Jenož **20 pj.**

Foto-dźěła

wuwjedujemoj

(Wuwiwanje a kopěrowanje)

Wotedate:	Hotowe:
w 10 hodź.	w 14 hodź.
w 14 hodź.	w 18 hodź.
w 17 hodź.	w 10 hodź. rano

Drogerie **Strauch & Kolde** Bautzen

Wobkedźbujće naš kušdźik we knihownych durjach

Nazhonity burski syn

kotryž wšě rólne a domjace dźěła znaje, tež so na wšě ratarske mašiny wustaji a so žaneho dźěła njeboji, je hač dotal hospodarja we wjesnim kubie zastupował. Dla přemjenjenja na kuble druhu wobstajnu słužbu z nic přewulkej mzdu pyta.

Dalše je zhonić we wudaw. Serbskich Nowin

„Minjak-Masa"

Jenički na swěce, wo wědomosće wšěch krajow khwaleny hojeńskI srědk za cłowjekow a zwěrjata je nětk za Radwof a wokolinu pola knjeza Mikławša Rewerka w Radworju 71 dostać.

Přiloha k čisłu 139

SERBSKE NOWINY

Štwórtk 16. junija 1932

Proces přećiwo Matušcy

Wječera žrjedu sapoča so we Winje prozeš pischeći-wo 40letnemu skuczerjej nadpadow na żelesnizy Sylve-strej Matuschzy, kiž pokhadża po żwojim wudawanju ſ Cantavira w Juhoſkowjanſkej, hdżež běšche jeho nan tolſowy fabrikant. Matuſchka wuſwoli žebi wuczeřſtwo ſa powokanje. Posdźiſcho pschiwobrocźi so pschekupſtwu w Budapeſcze. Wot tam wobrocźi so do Wina, kupi žebi chěžu a wikowaſche ſ zyblu. Jeho njemérny buch pak jeho bórzy saso k druhim pschedewſaczam honjeſche. Matuſchka kupowaſche a pschedawaſche leżownoſcze, chanſche ſpytacź plahowanjom żwini a ſkónčnje wotnajeſche ſtaku.

Hakle po dołhim saprěwanju so Matuſchka żwojich nadpadow na żelesniſte czahi wuſna. Wón żwoje njeſkutki ſe wſchelakim fantaſtiſkim powedanjom wuppyſchicź ſpyta, ſ czimž drje chze dożpicź, so bychu jeho ſa njenormalneho człowjeka měli.

Sa pohony k jeho njeſkutkam może drje so wobſkładowacź politiſko-nabożne plany. Kaž wón ſam powěda, je wulke mjeno trjebał, so by ſwoje plany wuwjeſcź mohł. Na druhej ſtronje pak je ſnate, ſo je Matuſchka nječhto wunamakał, ſ czimž może so żelesniſkim ſnjeſbo-żenjam ſadźěwacź, tak mohło ménjenje nastacź, ſo je wón je ſwojimi nadpadami żelesniſke ſarjadniſtwa nu-czicź chcył, ſo bychu jeho wunmakanje wotkupile.

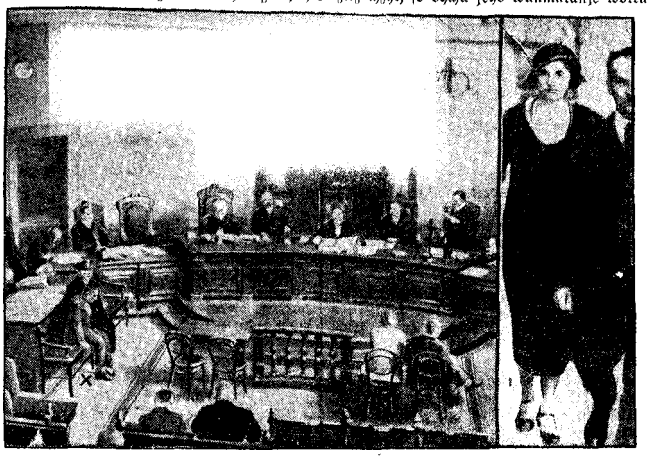

Skričkowy wobraz wo procesu přećiwo Matušcy. Pohlad do posedźerje, na lěwo wobskorżeny (X).

Prawiěny wobraz: Matuškowa mandźelska dże ze zakitarjom k sudniskemu jednanju.

Spokojnosć

Drje malo ludźi je ſpokojom ſ tym, ſchtoż żwoje mjenuje. W nań wſchitkich drje je pſchiſo pſchećo ſakhowane, pſchećo wjazy lubłowe ſboża nadobneć. Sémy-li żadane dożpěli, ſkhadźeja hižo ſaſo nowe pſchećza o nań a nje-dawaja nam nihdy pokoja a méra. Haj my człowjekojo wſchak njebudźemy żenje ſpokojeni. A tuta njewuſitna hońtwa ſa ſbożom — ſchtoż ſa ſbožo mamy — czini nam ſtaroſcź wſchédneho dnja jenoż hiſchcze cźežſchu. Pſchećy a ſtajnje budźemy podarmo wojowacź, ſboło ſebi wunu-cźicź chcyć. Tele ſpěchanje, hrabnjo a wujenjo ſa cźaſ-nimi lubłami ſboża nas wobſkadża a ſnići, a cźini nań kotiłą mohli derje ſ małym ſpokojom być, cźaſ żiwjenja njeſpokojnych. O, ſo bychmy tola póſnali, ſo my człowjekojo tudy na ſemi jenoż k ſbożu ſo narodźili njeſmy, ale ſo naſche puće nań wjedu pſchez cźerpjenja, hiſchcze a nu-ſu do wěcznego paradiſa, ſa kotrymž wſchitcy żadamy.

„Schtóż być chce ſwój wěrny wuczeſnik mój żada,
Wſtań na ſo dnjeſi hiſchcź a ſa mnu hicź;
W hiſchću cźerpjenjow, ſchtóż je mnu trada,
Tón ſławu budże ſwjećź a pokoj pićź.“

Tuž ſtój, po ſkwili

Kwaſ njebjo wuhotuje cźi a mér! J. Cźiſchinſki.

Mnohemu je runje njemylene ſboże k njeſbożu jeho żiwjenja. Wón ſo hordźi, poſóżuje ſo nad ſwojim bliź-ſchim, wěri do wſchehomoży ſlotcho a padnje potom — hiſtiſcho wróćo, kaž je mět prjedy podłoſu; najbóle polne wobżydſtwo ſboża cźłowjeka mjechkeho a khabłazho cźi-ni, a wón ſkhibi jara cźaſto też najpoſledniſchu ſepjeru pod nohomaj a pozmni ſo bjes dwěła wěſće do du-chownoje ſafuby. Żiwjenje podawa pſchikładow doſć a na doſć. Wſchědnje możemy ſkoro cźitacź k w dźenſnj-niſchim cźaſu w dźeſiſtich nowinach, woſebje w ſnadniſkich rozprawach.

Na dołhe ſboże, kajkeż je wočakujeny a wo nim wichrujo ſtonjemy, wſchak ſo njeſpodźi nihdy myſlićź!

Wěcźna cźłowječa požadoſcź, wjazy a pſchećy wjazy dobycź a nahrabacź, dyžli hižo ma, je pohonjowaza moż w nań, kotraž nań ſtajnje ſ nowa wabi. Haj, hdyž njebych-my jenoż pſchećo dale khladali hač k tym, kotrež wjazy maja, kotrež wjazy ſu dyžli my, potom bychmy ſe ſwojim wożbom a ſe ſwojim měſtačkom, hdżež je naš Bóh poſtajił, cźim lepje ſpokojom byli. Stajnje dyrbimy na to ſpominacź, a pſched woczomaj měcź, ſo ſu tež pſchewiſcźi wot njedowjeſenjomnjeho pſchećża kehorunja tamne wulke ſboże dożpěli.

W żiwjenju wſchak je a woſtanje njepowalomna wěc, dóniž budźa cźłowjekojo na ſwěcźe, ſo ſu ludźa ſboża mjes cźłowjekami njerunje roſdźělene. Tomu, kotrež je nima, ſdadża ſo być wopſchijećeho wſcheho ſboża, a koho, kotruž je ma, njeczinja dołhowjeſne ſbożowuſcho.

Najpoſlećhe ſboło ſa naš cźłowjekow tu na ſemi wo ſtanje ſtrowoſcź a ſ njej — ſpokojnoſcź! J. M.

Z krótkim słowom

Szobotu woteworichu pſchi rěcy Jordanje wulku mi-linarnju, kotraž dyrbi zoſu Paleſtinu ſ elektriſkim pruda-dom ſaſtarać.

*

W Indiiſkej je ſebi wulki horozoła 8 ſmjertnych wo-porow ſadała. Tuſón tydźeń namérichu w pſcherſku 40 ſtopnjow Celſija w khłodźu.

Wo přesmykarjach na Baltiskim morju

Baltiſke abo Narańſche morjo je raj ſa pſchećſmyka-rjow, woſebje pak ſa pſchećſmykarjow alkohola, palenza. To je jara wunoſchne rjemjeſło. Hdyž ſo wicho derje poradźi, mójeſch w jeniczkej nozy żez ſaſtawacź nječhto ty-ſaż hrkwnow. Bżes dźiwa, ſo najebacź kurowebo thłoſtanja tola pſcheza ſaſo łódźnjow ſpytaju palenz ſ hromadami pſchećſmykowacź na němſke a druhe pobrjohi Balti-ſkeho morja.

Haj, pſchećſmykowanje alkohola je jara wunoſchne rjemjeſło. W połnoſnej Ameriźy pokoja wobydleſtwa ſo ſ tym żiwi. Jeni pſchećſmykuja a druſy pſchećiwo pſchećſmykowanju wojuja. Mnoſy kupcźa ſami dokonjeja, hajicź wuſpěſchnje woboje.

Waſchnje pſchećſmykowanja palenza je jara jednore. Rybak Liſchaſ na pſch. jédże je ſwojim cźołmom do nje-kajkeho ſwobodneho pſchiſtawa, natupi żmélchnje tuni proviant a hiſchcze 500 litrow alkohola. Sswéru napiel-njeny w 50 blachowych bleſchach. Litr płaci 50 pjenjeſ-kow. Potom ſaſo jédże wróćo na morjo. Hacź dotal je-mu nichtó niczo prajicź nima. Wſchitko je w porjadku. Ale Liſchaſ ſo nětko botuje, ſaloſi pſchećſmupicź. Je ſo ſrć-cźaſ ſ towaršchemi, ſo ſo ſ nimi jetta nęhdże pſchi ſtamot-nym brjoſu, ſo by tuniſo nakupjenu alkohol tu ſ dobytk-om ſaſo wotbyć. Nětko wſchak pózniſe wéz być kojta-cźiwa, pſchetož po zyłych pobrjohach łakaju złowniſy. Li-ſchaſ drje ſmé, kaž bludźazy Hollandźan, wjele łéſtotkow prěkowacź po morju, ale na kraj je ſwojim alkoholom njeſmé, hewak jeho do kłódy tyknu.

Ale Liſchaſ tola na kraj dże, pſchetož wón je pſchełłe-pana ſaprliſchta. Wón ſnaje pobrjohi, wón wé, hdy mě-ſtacźaſ ſwěcźi. Wón ma cźeſiki nóſ ſa kurſawu ako wichor a wón pſchedewſchém wé, hdy pobrjożni złowniſy karty plażaja.

Ale je cźežko pſchećſmykarja pahnucź k tomu, ſo by po-wědał. Wón mjelcźi wo ſwojim powołanju, ſprěnja, ſo njeboj pſcheradźił ſwoje łeſcźe a thawiſy, dale pak też dla tych mnohich cźuſchlakow . . .

Po zyłym Baltiſtim morju ſo mjerwi ſ pſchećſmykar-ſtimi łódźemi, kiž ſu zyłe jednorje płacźiſny alkohola je hobrſtimi pižmikami molowali na płachty. Laczny łódźe-nit może na morju do żyteje wole alkohola nakupowacź. Dotelż ſu płacźiny ja pſchećſmykany alkohol dla wulkeje konkurrencje thěch ſpadałe, njedani ſo wjazy riſikować, pſchećſmykane wézy na kraj wotbyć. Pſchećſmykarjo rad-ſcho na morju pſchi pobrjohach cźakaju a kakaju, donlź laczne wobydleſtwo na cźołmach wot kraja k nim pſchi-jédu a ſej palenz nakupja. Nas k ranju wot Dalarö bě-ſchtej dwě pſchećſmykarſkej łódźi, němſka motorka łódź a danſka galjaſa. Wěſchtaj to rajnaj konkurrentaj. Jedyn alkohol tuniſo pſchedawaſche dyžli druhi, ſo bychu pſchi-wabili wotebérarjow. Ale ras w nozy wobthodł pſchei-ſta. Kupzy wjazy njepſchiſłużechu. Schwedſka złowna łódź mjenujwy bě ſo runje jimaj napiſcheżo ſajadźitka a tak łaptóżki kupowarjow. Němcź a Dana běſchtaj mjes ſobu raſnaj pſchećiwnikaj, ale ſchwedſky złowniſy běchu dże hiſchcze wjetſchi njepſcheczeljo. Potajtim pſchećſmykarjej mjes ſobu łoſowaſchtaj a Dana pſchehra. Wón wotſtejże na połnóź a tam dale ſwój alkohol pſchedawaſche. Nětko mějeſche ſchwedſka złowna łódź nuſne łaj mnjeſch w njedźe-łach, dyrbjeſche ſpochi mjes dwěmaj pſchećſmykarſkimaj łódźomaj tam a ſem jédźićź. Hdyž daniſu łódź wobkłaż-bowaſche, potom Němcź derje pſchedawaſche a nawopak.

Je to ſcherjenjożty napohład, hdyž w nozy kupowarjo palenza po wodże ſchuſtaju. Hdyž je złowna łódź błiſko, potom ſapoczina roſhorjaza hońtwa ſ tżeleżu a rejeżu. Mnoſy pſchećſmykarjo też maju tak mjenowane alkoho-lowe torpeda. Ssu to wulke blachowe ſtudobja w podobje torpeda. Tuto torpedo płuwa ſpodły wody na powjaſu ſady cźołma. Hdyž złowniſy pſchećſmykarjow lepja, po-tom tuczi w pożlednim wokomiku jenoż powjaſy pſche-rubnu a złownikam praja, jo runje żrawży loja. Potom naſtawa grawocźiwe ſelenje a wudoma łétaju.

Wšjo ſu mjes pſchećſmykarjemi też ſli pacholjo, kiž ſo ani njeboja njeſkutka abo rubjeżniſtwa. Tak běſche ras rybaŕ, kiž rěkaſche Ole Olſon. Wón je ſyłny kaž mjed- wjedź a ma żaloſtnje wulkej pjaćźi. Jeho włoſy ſu hu-ſte a cźerwjene kaž wjewjeźcźka. Potajtim tutomu rybaſkej chżnjchtaj ras dwaj pſchećſmykarjej łódź kradnyć. Olſon runje pod pobrjohom na morju łoſeche a łeżeſche we ſwojej trocźławje. Nadobny ſlyſchi, jo na łódźnej łubi nječhto tepta. Hlada won, hlej, to dwaj ſłépjaj runje chżetaj ſ łódźu na morjo jéć. Hdyž jedyn rybaſk wu-hlada, pſchimny cźeſke wjeſło a dyri jeho pſches hłowu, ſo by ſ tym wola ſaraſnył. Ale Ole jenoż rjeknu: „Pro-ſchu dale“ a pſchima njedoczinka ja nohu. „Potajtim, ty chżeſch ſprawnemu cźłowjeſej łódź kradnyć? Haj, nje-ſnajeſch ha ty ſchestu kaſu, ty ſchwjerceſo, ty rapako?“ Nimo nětkotrych łapow a ſchkórnjow wot rubjeżnika wjazy wjele wyſche njewoſta. Tamny pak rejo ſkoczi do wody a ſe ſtrachom cźetny. (Skónczinje, Ole bě wěſo měnił ſed-mu kaſu.)

Swjetſcha wſchak pſcheżmykarjam wobkhod dołho ſo njeſchłachcźi. Ale ſu też wuwjacźa. Kaž na pſch. Nieſſen. Nieſſen ma napohład, jako njeby mohł do 3 ſtcźicź. Ku-łojte, dobroczźiwe wobliczo, brodu kaž cźuleń a drobnej ſywjej wóczku. Wón hromadźe ſe ſwojej żonu wjele łét brěſowe drjewo do Stockholma woježche. Mějeſche wbohe praſtare łódźiſko ſ hobrſtimi płachtami, tij kóżde dujſti ſapopadaju. Kóżdu naſtymu jédźeſche Nieſſen do Stock-holma ſe ſwojim drjewom a jo tam pſchedawaſche. Za-dym złownik na tute wbohe cźołmy njedźiwaſche. Hdyž tola ras jedyn ſo ſwaſi na Nieſſenowu łódź, tu tutón jemu połicźi zigaru. Tajku ſatraſchnu, cźornu, błyſch-cźatu zigaru ſ maſaneje tyſki. Tajti wobożeżny złownik Nieſſena ženje wjazy njewopyta.

Schytri łéta dołho Nieſſen tałke drjewo woježche. Haj je drjewo to mějeſche we ſwębi. Mjenujwy dołhe rołki ſ al-koholom. Nieſſen derje pſchedawaſche a żadyn złownik niczo njepytny. Potom Nieſſen ras ſwoju łódź pſcheda a ſej kupi wulkotnu witu. A potom jenje wjazy nje-pſchećſmykowaſche. To je mjenujwy hłowna wéz, w pra-wym cźaſu pſchećiſtacź ſ pſchećſmykowanjom, pryedy hacź złowniſy pſcheżmykarja lepja!

Sokołstwo, šport a hry

Wšosokolski zlět w Prazy je so wotewrił.

Njedźelu 12. smažnika je so w Prazy wšosokolski zlět wotewrił. Prěni zlětowy dźeń bě wěnowany Sokolatam. Najrjeńše wjedro předwjedźenjam jara howeše. Hobrski stadion bě nimale wupředany, ludźo so z hromadami walachu na zlěćišćo. Tež statny president Masaryk zwučowanjam přihladowaše. Wokolo 3 hodźin so předwjedźenja započachu. Najprjedy wustupichu najmłódše Sokolata (hólčki a holički wot 6—9 lět). Jich zwučowanja pokazowachu cyły nowy raz. Njezastupjachu w rjadach na zlěćišćo, ale tam hižo w skupinach na zemi ležachu. Wuwjedźechu potom wšelake hry a zwučowanja. Potom z čěskimi khorhojemi ze stadiona wućahnychu. Sćěhowachu potom wjetše Sokolata (10—14 lět). 12 000 hólčkow a 10 500 hólčkow zwučowaše prostne a to tak wulkotnje a eksaktnje, zo wichor přikleska njechaše so skónčić. Prostne za hólcow bě zestajał Jaroslaw Táborek, za holcy pak Vlasta Sedlmajerowa-Gallec. Přizamknу so liśée prěnje předwjedźenje zlětowe sceny, „Tyršowy són". Je ju zestajał K. Domorazek, hudźbu złoži L. Procháska. Na stadijonje bě wšo dohromady 150 000 přihladowarjow.

Prěni dźeń wšosokolskeho zlěta w Prazy skónči so z wulkim wuspěchom. Přichodna njedźela je wěnowana sokolskemu dorostej.

Schmeling pokazuje swojim młodym přećelam, kak móža dóńć k swětowemu mištrstwu. Mjenujcy, hdyž prawje wjele mloka pija. Němski pjasćowař Max Schmeling, swětowy mištr, zrozumi sebi też wosebje wutroby amerikanskeje młodźiny dobyć. Na swoje wašnje pokazuje swojim małym wobdźiwarjam, kak z disciplinu přećiwo sebi a strowym žiwjenjom to docpěje, štož sebi předwozmu. Max Schmeling pije zhromadnje mloko z amerikanskej młodźinu, kotraž je jemu při zwučowanju přihladowała.

Postupy w twarjenju radiowych wulkosćelakow

Lipšćanska wyšichcha póstowa direkcija nam jozdźi:

Wróćławski wulkosćelak je tak dalko natworjeny a pschepruwowany, so móža wón nětkuždy hrjadź julija sapačatk pschikmnowacź posłuchy wo skutkowanju antenny, kotraž je tónkróć wot delekach horjo w 140 metrow wyšokej wěži pschihotowjena. Sa cźah posłuchow sćele hischće stary Wróćławski radio. Wočakuje so, so Wróćławski wulkosćelak hrjadź augusta dźěłacź sapočnje.

W Lipsku a Frankfurcźe nad Mainom so nowaj sćelakaj po programje dale twaritaj. Sa Lipšćanski sćelak budźe montaža nětkuždy hrjadź junija skónčena, sa Frankfurt pak tónź junija. Po natwarjenju pschepruwuja a měrja so jenotliwe sćelakowe dźěle. To je jenoź na městnje zamym mózno, hdyž su z natwarjenjom hotowi. Tutaj sćelakaj, kotrejž dołhosćo swojeje žołmy šmětnitaj, sapoczńjetaj tehorunja w augusće dźěłacź.

Wohnjowobornistwo

S Wojerez. 18. junija zwjecźi wotrjeźny wopalny direktor Winkler we Wojerezach swoje 75. narodniny. Wschi swojej wyšokej starobje wěnuje wón pschez hischće swoje mocy wohnjowobornistwu a kóžde léto haschenišćo pschihotuje we wokrjesnych gmejnach pschehladuje. Winkler je hobłakowacź wokrjesny swjatk wohnjowych wobrowow a běšche dołhe léta jeho pschedsydu. Jeho wulke sasłužby su jemu mnoho počesćenjow wunjesłe.

Patron křiječesarjow

Swjateho Jurija w Južnosłowjanskej jara cźesćena a wschelake zwjednoćenja su jeho wuwiwsše sa swojeho patrona. W balkanskich krajach křiječesarjo hraja wusnamanišchu rólu dyžli pola nas, hdyž ludźo jeh cźrije sami cźisća. Tak su też w Běłohrodze křiječesarjo a też tuchi bychu radźi měli patrona, so móhli po staroberbstwie waschnju jeho njenjiny swjećicź. Hačrunjeź je najwjazy křiječesarjow w Běłohrodze muhamedźanow, to tola jeh tschesćanskeho patrona wuwjolichu a to swojstwo Jurija. W nozy do swj. Jurija běchu swonka nješto tójschto hejsowali a nasajtra potom dale swjećenjachu w najwjetschej kofejowni južnosłowjanskeje stolizy. Tu rejwachu křiječesarjo, kiž mějachu swjetschа wschitzy swój muhamedanski sej na hłowje, pschez zdyž dźeń a zdyž nóz je swojimi žonami, kiž běchu tehorunja w turkowskej drasće, ale bjez schlewjerja.

Přilopk

* **Hobrske powodźenja pschi delnim Łobju.** Walka woda, kiž běšče hižom pschi hornim Łobju (Elbe) wulku schkodu nadźinika, je nětko Voitzenburg pschi delnim Łobju dozpěła a je so tam do nikajnow wulała. Je wurjadnje wjele kraja powodźeneho. Dalše pschestrěnje runoju so jeničkemu jězorej. Wješ Gothmann pschi rěcy Sude je dopołnje wot swonkowneho swěta wotrězniona.

* **Pozledźnja kruwježa.** We Łučanym Dole pola Jabłońza w Češkosłowakskej běchu murjerjej Kowarikej hižom wjele wobšedźerskich sežałali. Nětko jemu hischće pozledźnju kruwu z hrodźe wschadu dla 25 hriwnow dołha. W swojim sadźowanju satsłi so muž, kiž bješe woženjeny a žona a dźěći sawostaji.

* **Kelko je w Češkosłowakskej němskich schulow?** We pozledźnim schulskim lěće bě w Češkosłowakskej wscho dohromady 5300 schulow, w kotrychž so w němskej rěči wuči. Je wopytowachu hromadźe 518 089 schulerjow. Sem to tři wyšoke schule z 8 787 posłuchačemi, 90 hrjadnych schulow z 723 rjadowanjemi a 21 116 schulerjemi, 187 wotrjadnych schulow z 1 053 rjadowanjemi a 23 297 schulerjemi, 621 powšitkownišich schulow z 1 730 rjadowanjemi a 30 037 schulerjemi a stóčnje 4 399 ludowych schulow z 10 788 rjadowanjemi a 430 852 schulerjemi. S ludowych schulow je 3 002 w Čěchach, 1 263 na Morawje a w Schlesynskej, 119 we Słowakskej a 15 w Podkarpatskej Ruskej.

* **Schwedski prynz so ślubi z němskej prynzessu.** Gustav Adolf, schwedski prynz, najstarschi syn schwedskeho trónowneho naślědnika, so w pschichodnych dnjach ślubi z prynzessu Sybillu von Koburg-Gotha. Sćlub so wot, mjeze 16. smažnika.

* **Samomordarstwo Linderghez pinzujenje.** Linderghowa pluzowna Violet Sharpez, kiž hižo dwě lěće pola njeho pluschesche a njedawno so z Linderghom pschepoły do domu jeho pschichodneje maćerje, bu kasana psched pschepytowanskim sudnišćom. Wona je so na to hnydom sajěcowjesćiła. Ludźo maju za to, so samomordarstwo swizuje z wotwjedźenjom Linderghowego dźesća.

Dawkown'a a kruwy

Pola wjetschego kublerja w městaczku Kalwarja we nawjeczornej Pólšćej samolwi so jeneho dnja běrz a zadasche sebi z tśiźtkłódkim mjeswoczom 7000 złotych dawka. S wotewrjenym mjaj rukomaj, ale próżdnymi kapzami dawkoweho kata powitachu a pschepročychu jeho k wulkej žwaczinje. Hdyž pschińdźe pak rosmołwa na dawki, rjekny kubleř z pěknym, tola jara rasnym hłosom: „Luby knjeze, nimam žaneho kročika." — „Potom wobžaruju jara, so žym nusowany, Waš cźasacź", běrz hrozeńce. — „Wsmicźe žebi, schtož so wam spodoba; jeli chcźesće, šamo moju pschichodnju macź. Njemóžu žebi rinaš pomhacź, pjenjes njeje pola naš dostacź."

Schto ma so stacź? Dosćej njerady dźiwaju na hospodliwosćź cźasasche nasch „komornik" 150 kruwow, a jako blizšeje so dźeń schesćadźowanja, dowjedźe wón tute stadło na tydźenšche witi jeneho městaczka w žuboslawje, hdyž bě so pschesćadźowanje wupisało. Pschicźerjenje hnydom 150 kruwow, k tomu hišcźe pod dohladom zastupjerja dawkowneje wyšnjosće, sbudźi njewschědnu sensaciju. Sajim ja „tworu" drje bě žiwy, ale w tutych cźežkich cźasach samolwi so jenoź mało łupzow, kotrejž mózachu placźicź, a sa wjele hodźin cźakanja bě so poradźiło, wschо we wschěm jeničzku kruwu sa někotre złoty pschedacź.

Pschedstajmy žebi běrza, kotryž njewědźesche žebi žaneje rady. Po telefonistim rosrěčenju z pschedstejećerjom dawkownje rosbudźichu so, kruwy prjedawschemu wobšedźerjej sazo wrócźicź. Ale hdyž so hižo dosć sprózny a z njewuspěchom rosnjerwany běrz po swojim stadom ke kublerjej wróći, namaka wón jeho sawrjene. Stónčnje, po dołhim klopanju, so pokaja a rjekny zyle thutnje, so kruwy na žadne sazo njepschijimja, je spokojom, so je stónčnje dawk dołh wotbył. Po jara dołhim jednanju poradźi so stónčnje, bura trochu k smjeńcźicź, a bě swolnina wy sazo bo hrodźe pschiwlacź, ale jenoź i wumjenjenje so jemu wudawki za pězu sapłacźa, a to jedyn sa tójzbu kruwu, to je 19 złotych wicźěnje, hacź do bliźšcheho pschešćadźowanja. Hdyž so za dwaj mjesacaj nowy termin pschibliži, pokaja so, so běchu wudawki za pjezowane kruwow dawkowy dołh kublerja wo wjele pschekrocźile.

A dóstónčne zličbowanje: napschećiwne žadanje kublerja pschećiwo statej bě hrošto na 9000 złotych i cźimž njeběchu jenoź dawki sapłacźene, ale nimo toho wosta hischće 2000 złotych jako napłacźenje za nowe dawki. tw.

Směški

Wurjek: „Kak njemjenujemy muža, kotryž njeje nic w torcźinje žada?"

Pětrk: „Korcźmarja, knjes wučer!"

*

Wobraz z dźensnišchich dnjow.

„Ale mój hólčko, hdyž dha takle kwatańsch?"

„K rěmišlej, po mjazy a kołbašku!"

„Nó, potom tola kedźbuj, so njeschtučisch pjenjezy!"

„Ow nć . . . My žebi połcźamy!"

*

Drohi łapk.

Cźech setka Mišu.

„Nó, nó?", dźiwa so Cźech, „sy njesbožo mět? A ruku sawjazanu?"

Miša šatona:

„Ach, wokera — hdyž so króćko do tśioch z wjerchorcźnym domoj wróćich, stupi mi nječakli njepřećel moju ruku —"

*

Kajše powołanje?

Schto dha žebi myślisće, so by Waš syn jom do powołenja namałował?"

„Wošlamcli cźešty kaj dźensa, potom njech stanje so

Swójbne powěsće

Swěrowanoj: Hermann j. Bülow-Zurowja, dipl. rataŕ j. Doroteju rodź. hwab. kuj. z Viellinghoff-Rischa we Rischowskiole.

Semrěli: Róża Paperdrez w Budyschinje, 7 lět; khowanje budźe sobotu pop. 1/3 hodź. wot žarowniskeho domu na Garbarskej hasy 26. — Marta Elterowa rodź. Hempkez w Lubiju, 50 lět; khowanje budźe jutře pjatk pop. w 2 hodź. — Hermann Ristau, tišeński mišchtr we Wólej Wodźe; khowanje budźe jutře pjatk pop. w 5 hodź.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Ratař Bjedrich Köhler w Khróšcźe je wo dowolnosćź prošnył, so žmětí haty na leżownosćźi cźo. 183 Khróstawskich jahonow sajšo napjecź. Woda, kotraž pryeju po pschěrowje pyches jahon cźo. 159 běžeschе, ma pschichodnje so z kućeneho pschěrowa hrach, kiž pyches Brěmjenjanski jahon cźo. 343 wjedźe. K tomu ma so woda wotwodźowacź z pschěrowa, kiž běźi pyches jahon cźo. 138 Khróstawskich leżownosćow, do noweho pschěrowa, kiž ma so wurycź pyches Brěmjenjansku leżownosćź cźo. 343 a Khróstawske leżownoscźe cźišća 157, 158 a 159.

Tutón namjet so po § 33 wódneho sakonja wojewja z namołwjenjom, so bychu so pschinadne hórichenja pschećiwo požadanemu wužiwanju wody wob 2 njedźeli wot dnja wudaća tuteho wojewjenja podpiśanemu hamtskemu heitmanstwu, hdyž su tež plany k wobhładanju wupokoźene, sapodale.

Wobdźěleni, kotriž w tutym postajenym cźasu so njesamołwja, słubja prawo so hórichicź pschećiwo rjadowanju wyschnosće.

W Budyschinje, 14. junija 1932.

Hamtske heitmanstwo.

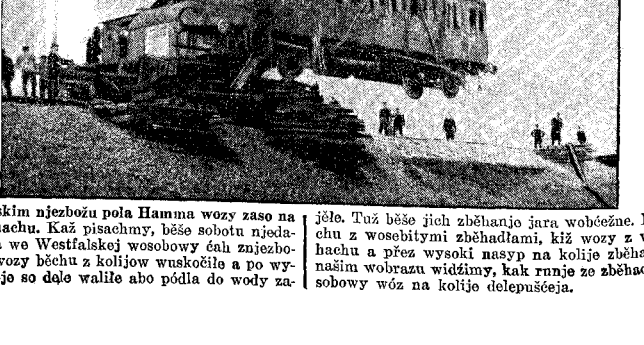

Po železniskim njezbožu pola Hamma wozy zaso na kolije zezběhachu. Kaž pisachmy, běše sobotu njedaloko Hamma we Westfalskej wosobowy ćah znjezbožił. Wšitke wozy běchu z kolijow wuskočiłe a po wysokim nasypje so dele walile abo pódla do wody zaje. Tuž běše jich zběhanjo jara wobćežne. Přijědźechu z wosebitymi zběhadłami, kiž wozy z wody ćahachu a přez wysoki nasyp na kolije zběhachu. Na našim wobrazu widźimy, kak runje ze zběhadłom wosobowy wóz na kolije delepušćeja.

SERBSKE NOWINY

DŽENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćerńja, zap. dr. z w. rik. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam ćělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospolnje bězny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerlne znjezbožena dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumĕnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 140 — Budyšin — Pjatk, 17. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Lausanneska konferenca so wotměwa

Konferenza w Lausannje w Schwajzarskej je so sćěhowótk wotewrila. Swjatkowny president Motta postrow schwajzarskeho knježerstwa wuprajł. Dopomni na to, so hižo tež po prjedawšich wulkich wójnach krizy sledowale. **Tola jenje njeje nuzjena bjezdźělosć kaž dźensa 25 milijonow ludźi k sadwělnemu próstnothadźenju sadźdźila, a jenje njeje žana žiwotowa krisa tak hrozne formy mĕła kaž dźensniša.** Wusprěch Genfskeje wotkrońjazeje konferency budże so dobreho dźěła wot wusprěcha tejele Lausanneskeje konferency wotwisowaćej.

*

Sa konferenzneho pschedsydu jendźelskeho ministerskeho pschedsydu **Macdonalda** wuswolichu. We wotewrjacej rěći so Macdonald k swěsćenju hospodarskeho komitja Swjatsa Ludow pschisamknu, po kotrymž je **hódnosć swětowego wikowanja wot 1929 wo połozu a hischće wjazy padnyła.**

„To je swětowa katastroza, to je niz jenož cżłowjeske cżerpjenje, ale restorhnjenje kóždeje organisazije a kóždeho smyslja za sakoń, porjad a postrok. Tu njeje jenož Franzowska, niz Italika, niz Němska, niz Amerika, niz Jendźelska — to cżły swět, zbły systhem, najtupa, kotrež pod naschimaj nohomaj pada.

Dźensa methoda, dorosumnjenje kujeżerstwow na internazionalnej konferency dospjeć, swoju najwjetschu a próstu nju cżini. Dże nju jenož we techniske jenotliwe prascheńja, ale we wulke sadźby. **Sćěwjatoczńje pschijeće swjatanosće njemoża so j jenostronskim prajenjom wotstronić,** a nichtó tule sadźbu njepschipóznaje. Ale tale sadźba pak ma hischće druhu stronu, a tale druha strona je wažna za pschipóznaće sadźby zamjeje. **Hdyž so wuspołaje, so je njemožne, winowatosće dopjelnić, dyrbja so wone se zhromadnym dojednanjom pschemĕnić.** Wschitzy, kotriž so pschi dojednanju wobdźěla, dyrbja tymle wosprawdźitoscżam do wobliča hladać. Mjes tymile wosprawdźitoscżemi so niz jenož prascha, hač dotalne dojednanje njesnjesne cżeże wopschija, ale w kajkej měrje ju wušće hospodarske, finanzne a wikowańsko-politiske złabosće k nětčišchemu wobžarujomnemu stawej swěta dowjedźe.

Bjez zhubdźeła Sjednoczenych statow njebudże Europa móc rostworjazym mozam nětčišcheho cżasa napschećiwo dźěłacz móz. **Hódy dyrbja so hospodarske wobcżežnosće pschewinyć, je perioda krajneho politiskeho měra trébna. W tymle měrje njeskmĕdźa so lud, hdyž su swoje nalężnosće do rjada stajiłe, z bojoscżu psched wójnu a wojerskimi powěsćemi traschicź.**

Papen jo z Herriotom setkał.

Po wotewrjacym konferenzynym poseđzenju je so němski kanzler z Papen z franzoskim ministerskim pschedsydu Herriotom setkał. Němski kanzler Herriotej smutkowno-politiske położenje Němskeje rozłoži, kotrež w jeho nadrobnoscżach rospominasche. Rozrjeżenje so w pschecżelnej formje wotmě a so jako wuspěšne wobhladuje. Wono psches hodźinu trajesche.

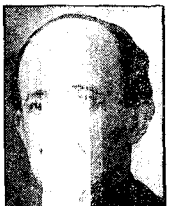

Jeho wolachu za [illegible] sekretara Lausanneskeje konferency. Sir Maurice Hankey, sekretar jendźelskeho knježerstwa, je so jenohlósnje za generalneho sekretara konferency wo reparacijach wuzwolił.

Hindenburgowe warnowanje

Němski president je němskemu ministrej smutkownych nałožnosćow žiwobdnemu knjesej z Gaylej sledowace pismo pósłał:

Pódla leżący wukas z mojim podpisom pscherczíwo politiskim nałożnosćam Wam jeżelu, so byschcże jón wosjewili. Daloko dołabaze wołożenje datalnych pschedpismow, kotrež je mi němske knježerstwo poruczało, tym wuwjedł, so dowěrjejo, so jo pschichodne wojowanje měnjenjow w měrnischich formach powjedże, a so jo žanych nałożnosćow njestanje.

Jeli so jo tole wocżakanje njeby dopjelnilo, bych so tosżbudźił, je wschemi žrědłami, kotrež so mi po wusławje służa, pschecżiwo kóždej nałożnosći postupacź. Dam Wam połnemós, so byschcże měnjenje mojeje wole wosjewili.

S pschecżelnymi postrowami žiwu Wašch podany

j Hindenburg.

Hłowny zjězd sakskich młynkow

W Drježdźanach je sakski młynski swjatk srjedu swoju wurjadnje žiwnje wopytanu zhromadźiznu mĕł. Wschi nje so tež sastupnizy sakskich industrialnych swjatkow, Drježdźanskeje produktoweje burzy a Drježdźanskeje industrijoweje a wikowańskeje komory wobdźělichu. Pschedbyda, mknowoły wobsedźer Rudolf Weber z Braunsdorfa, so w žiwosći wotewrjazej rěći z hospodarskim a politiskim położenjom sadźerasche. Sću so połepschenja nadźijeli, nětšto toho pak je wjele mało starych młynow dyrbjało pschestacź dźełacź. Wulka liczba dźełonjemějerjow wšo tež na pschetrjebanje chłóba skutkuje. Nusowy wukas wo **wjetschim wumĕcżu rożi** z 0 hač znajmjerscha 70 procentow je wopraudże **sanizaże sćěhnył za młynstwo** mĕł. Nadźnik so nadźijesche, so so nowemu knježerstwu poradźi, němski lud z pusteje muczeńzy wuwjesć.

Syndikus **Herrlein** so hórschejsche, so je němskostatny kommisar za sniżenje płacżišnow bjese wscheho wobhonjenja pola młynkow do stareho žiwjenjowego swuczenja sakskeho wobydlerstwa zapschimał, kotrež swjetischa za bĕłym chlébom žada. Pječarjo njejsu husto cżemnischu muku brali, a tak je

sakšane wikowanje z bĕłej muku nastało,

kotrež pak je dla potrachowazych kontrollowazych organow njekhłostane wostało. Młynski swjask je jenož žadacy mohł, so by so wukas wrócił. So by so podrožnju chłóba zadźěwało, je so swjask z cżłonom na towarstwo žitneho wikowanja wobroćił, a Salfia je na to tuńschu rusku wozu k wotedacju za sakske młyny dóstała. Nadźijesć je we měnjenju wodowneho zakonja njeje swjask pschihłosował.

Shromadźizna jenohlósnje wobjamknjenje pódla, so so wobsłužnjosće na stronje ludowneho sćežwjenja pokasale, so so z monopolisowanjom žitnych wikow jenož wobcżežnosće nacżinjeja, mjes tym so je so prjedawsche njepospódne wobthadźenje mjes ratarjemi, wikowarjemi a młynkami hładko wotmĕwało. Wschě tajke mjeninstanze bychu so dyrbjale bórzy wosstronić. Schtož **pjeczenje chłóba nasupa, bychu wyschnosće z najnusnischim sapschimotwacź dyrbjeli.** Sasći młynski swjatk žada, so by so nuczene wumĕcże rożi hnydom wrócźiło abo poždźischo hnydom po nowych žnjach.

Dźĕłaćerske zwjazki pola němskeho dźĕłoweho ministra

Nowy němski dźĕłowy minister **Schäffer** je nacżolne swjatki dźĕłacżerskich swjatkow wschelkich politiskich stronow k rosprajenju na 15. dźeń junija pschepročył. W sawodnej rěći minister praji, so na sa nusne, so by so je sastupnikami dźĕłacżerskich swjatkow wo jich žadanjach rospraji. Njemóże hischće nadrobny programm pschedpołożeć, a chże najprjódzy pschecża dźĕłacżerskich swjatkow zhlyschcź. Sadźanje dźĕłowe prawo sastupje, kotrež dźĕłacżerske swjatki a jich runoprawne zhromadźizny dyrbjeli pschihłosować. Tarifne prawo a wurunnaje jednanje dyrbitej so załhowacź, tola dyrbi stat **wuprawn mjedy bóle hacź dotal wobdźělenym dźĕłodawarjam a dźĕłacżerjam pschewostajacź; jenož we wuwjesarjnych padach smĕ stat nuczenu wuprawn mjedy pschewisecź. Sozialne położenje dźĕłacżerjow a pschisłušnjezow dyrbi so załhowacź, tola so mjesy z powschitkownym hospodarskim położenjom postaja. Sa njesnjesnje ma, z by so nsda z nowa wottwarita. Pschi wschelakosćezi mĕnjenjew dyrbi so pruhowacź, hacź może so z nowymi wopraworami dźĕłacżerjow a pschisłušnjezow pschiberaniu bjesdźĕłosće sadźewacź.** Wo pschikrócżenju dźĕłaćerskeho cżasa dyrbja runoprawne kommisije dźĕłacżerjow a dźĕłodawarjow po wokrjesach rozsudźeć.

So by so podpjera dźĕłonjemějerjow sawĕsćiła, ju so žadyby dyrbjale skrócżeć. Sadźada sawĕsćenja je so sachowała. Dobrowólna dźĕława służa za młodźinu dyrbi so wutwarjeć. Sa wustrowjenje sawĕsćenja pschi inwalidnosći ju so dyrbjale renty skrócżeć. Pschi wurunnanju njedostatka pola górnikow je so němski stat njedźiwajcy swojich finanznych wobcżežnosćow wobdźĕlił. Minister potom wo skrócżenju sawĕsćenja pschihłasowanych a sjednoczenja a wo zhromadnym rukowanju **sawĕsćenych** rěcże. Powĕsće wo rozbieżu němskeho dźĕłoweho ministerstwa su njewěrne.

Leipart jako sastupnik pschihłasowanych praji, so je so socjalna politika w nětčišchim cżasu němskeho dźĕła dyrbjała hyšći hdy prjedy sćinika. Sakowa němskeho kabinetta, so stat njeje žadym spomožerski wustaw, so jako **wuzadanje dźĕłacżerjow a pschisłušnjezow** sacżuwa. **Sadźada sawĕsćenja** je so z nusowym wukasom nanajcżo **rostłachacża.** Tónle nusowy wukas wina so socjalnej prawdosći na najmjerscheho cżinicź. Leipart so prascha, hacź dyrbi so z nałsponnjenjom nowego wottwarjenja nidy złóčena mjeda twarskich dźĕłacżerjow hischcże dale skrócżeć? Pschihrawnje schtyrcżećihodźinskeho tydźenja może so ličina jako thutne wobhladacź. Jenož **powschitkowne zakonske sawĕsćenje** schtyrcżećihodźinskeho tydźenja może możnosć k pschihłasenju dźĕłonjemějerjow dacź. Tež dźĕłacżerske swjatki thutnosć połoženja widźa. Naprawy nusowneho zakonja **pak** położenje hischcże dale shórsicha. Sswobodne dźĕłacżerske swjatki **kóždu** samolwitosć za scżichi wotpokasuja, kotrež z tohole nusowego wukasa nastanu.

Hegerwald, sastupnik tschechoslowakskich dźĕłacżerskich

swjasłow, na to pokała, so ſ nuſowym wukłasom dźłaćerjo jenoſtronſky schkoduja. Rěčnik njejwidźi žanych skutkniwych planow němſkeho dźěłowoho ministra za mjdowu politiku. **Aufhäuser** praji, so kujeźerſtwo dźłaćerjeſke swjatki ſ tym njepſchipóſnawa, ſo je po wubaću tajkich njeſłyſchanych nuſowych wukłasow ſłyſchi. Sozialne wottwarjenje w nowym nuſowym porjadźe je **wjſche njeſły toho, ſchtoż może ſo ſnjeſej, pſchekročiło** a pſchedſtaja jenički nadpad na kupowanſku móz dźłaćerjow a pſchiſtajenjow. Pſchi trajnym frunanju podpjery dźěłonjemějerjow njemóža **ſo nětkjſiche wulke pſchinoſchki** dale dźerżeć. **Budźemy ſhromadnu wolu ſobuſtawiſtwow ſkutkowaći, ſo by ſo tónle nuſowy wukas wottſtonił.** Sozialne a mjdowne wottwarjenje dyrbi k nowemu ſbórſchenju kriſy dowjeſeſ; ſa ſakhowanje ſozialneje politiki je jenoż jedyn wupuć: njemuſzy ſo ſtat wolw, wjedniſtwo a poruczanju móz nad hoſpodarſtwom dobudże.

Landbundowe žadanje

Swjatkowe pſchedbydſtwo němſkoſtatneho landbunda je ſo na nowe němſke kujeźerſtwo ſ wobſamknjenjom wo *broczyło, kotrejž ma ſo ſkowom jako landbundowy politiſki* programm wobhładaeź. W złownej politiſy ſo žada, ſo dyrbja hnydom naprawy činiċ, ſo by ſo dowoſej wukłajnje butry, twarożka a ſelenin do Němſkeje wobaraco. Wukraj ſmě jenoż wěſtu hromadu tychle wupkodow ratarſkeho a ſahrodniſkeho hoſpodarſtwa do Němſkeje dowoſyċ.

Dale ſo we wobſamknjenju na to pokaſnje, ſo ratarſtwu njeje móżno, doſh, **na kotrež je ſo ſ nuſowym wukłasom k ſawěſczenju żujow cżakało, po żujach ſaplaczieċ.** Termija ſa ſaplaczenje dyrbi ſo podleſchiċ, a ratarjo dyrbja ſo ſ nowym nuſowym wukłasom pſched cżasanjom ſchkitaċ. Sdobom dyrbi ſo ſadanjenje dołha ſniżeċ.

Japanzy ſu jeneho němſkeho redaktora ſajeli.

S Charbina ſo powě, ſo ſu japanſke wyſchnoſcże dopiſowarja Berlinſkeje „Deutſche Allgemeine Zeitung“ A. Lindta dla podhlada ſpionaje ſajeli. Wſchě jeho papiery a fotografije ſu zebrali. Dopiſowaŕ „New York Times“, kotrejž je Lindta k antijapanſkemu generalej Maaej w połnocnej Mandżuſkej pſchewodźił, ſ kotrymż ſtaj ſo roſeżekaloj, je wukhaw w amerikanſkim konſulacże namakał. Amerikanſke wyſchnoſcże ſo prózuja, ſo bychu wot Japanzow pſchiczinu ſhonile, kotrejż dla maju Lindta ſa ſpiona.

Franzowſke kujeźerſtwo podpjeru ſa dźełonjemějerjow połepſcha.

Franzowſki dźełowy minister Dalimier je wotpóſłanzam ſozialiſtiſkeje ſtrony praji, ſo Franzowſka kóżdemu ſamjeſowanju wupłaczenja podpjery ſa dźełonjemějerjow padnyċ da. Hacż dotal je ſo podpjera jenoż 180 dnjow dawała. W pſchichodże podpjera njeje na żadyn cżaż ſwjaſana.

Rumunſka ſ Ruſkej żadyn ſwjaſk njewobſamknje.

Rumunſke kujeźerſtwo je połſkemu kujeźerſtwu dźěliło, ſo ſ Ruſkej pakt njenadpadnjenja njewobſamknje.

Veteranojo we Washingtonie dobyli

Amerikanſcy veteranojo, kotſiż ſu w ſwětowej wójnje ſobu wojowali, ſu w Waſhingtonje ſnajnjerjeſcha bitwu w parlamencze dobyli. Wjele tyſaz veteranow je do ſwjatkowego hłowneho mjeſta Sjednoczenych ſtatow pſchicżahło, ſo bychu ſebi wunuſowali, ſo by jim ſtat na jich wobſtejnoſczenje wo wobdźelenju pſchi wójnje, bonus rěkaze, ſłubjenu ſumu pjenjez wupłacził. S 306 pſchezſtow 176 hłoſam je reprezentantſki dom na to ſo poczahowaŕ, zakoń wobſamknył. K tomu je 2 miljardow dollarow trjeba. Pokładnje Sjednoczenych ſtatow njejſu pak jenož tak próſone byle, każ w nětcżiſchej ſwětowej hoſpodarſkej kriſy. Sa bonuſowy zakoń je po wuſtawinym poſtajenju dwěſtoczinowſka wjetſchina trěbna. Ta ſo njeje dozwała. Potajkim wot hłoſa preſidenta Hoovera wotwiſnjte, hacż bonuſowy zakoń płacziwoſcż doſtanje. Dokelż ſtat w tu khwilu njemóże dwě miljardźe wupłaciċ, njebudże Hoover wobſamknjenju reprezentantſkeho doma pſchihłoſowaċ, a veteranojo budża dyrbjeċ na wupłaczenje wójnſkeho myta hiſcheże khwilu cżakaċ.

Wójſko veteranow, kotrejż 25 000 muži ſłylne bijo tydźeń we Waſhingtonje a wokolnoſczi w nuſowych kwarterach lehża, je w deſcheſowym wjedrje poſlednich dnjow a pſchi njedobałahazym jeżiwjenju wjele wojowanſkeho ducha ſhubiło. Poliziji budże tohodła lóżo, veteranow nuſowaċ, ſo bychu ſo domoj wróciłi. Preſidentej Hooverej budże cżeżko, k ſjemnowemu wobſamknjenju „ne“ prajeċ. Hoovera ſu ſ nowa ſa kandidata pſchi bliſkich preſidentſkich wólbach poſtajili. Se ſwojim wotpokazanjom bonuſowego ſakonja wón ſwoje wólbne dobroże na hrazki ſtaji. Veteranojo njebudża jemu cżežyċ ſwój hłoſ dacż, ale budża ſa napſchecżiwnych preſidentſkich kandidatow hłoſowaċ a ſa jich wólbu dźěłaċ.

Prěni originalny wobraz z Lausanne. Prěnje zetkanjo mjezynarodnych politikarjow w Hrodowskim hotelu w Ouchy. Z lěwa na prawo: němski zwonkowny minister z Neurath, italski financny minister Mosconi, němski kancler z Papen, jendźelski ministerski president Macdonald a franzowski ministerski president Herriot.

Proces přećiwo Matušcy.

(Pokračowanje).

Jako ſo ſudnik Matuſchka ſa jeho powołanjom wopraſcha, njenowaſche ſo Matuſchka ſam nadpadnik na ſelesniży. Potom powědaſche Matuſchka we wuheſſo-němſtim dialekcze ſwoje nathonjenja we wójnje na ruſkej a italſkej fronce. Wón běſche we wójnje roskaſowaŕ nadběhowoho wotdźělenja.

Na praſchenje pſchedbydży, hacż je hoy w Parizu powył, wotmołwi Matuſchka, ſo njemóże wěſcże prajeċ, hacż je tam powył, ale ma nětkajſi ſaczuſchcż, ſo je to móżno. W lěcze 1927 [illegible] Matuſchka prěni króć we Winje, w lěcze 1928 [illegible]yżle do Wina pſchiſłydli.

Matuška wupraja před sudom. Wón zda so być duchownje njenormalny, tola nieje hišće wujasnjene, hač jeho počinanje njeje derje přemyslene ludanje.

K. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeſka idyla.

27] (Pokračowanje.)

„Njewumrěje?“ — wopraſcha ſo ſ tichopotatym, ſtyſkliwym hłoſom a ładoſcżiwje woczatowaſche Zymburowym wotmołwu.

„Bóh luby Knjes njedopuſcheċi“, rjekny Zymbura a ſahlada ſo na dźěcżo, koſchlaczka na maczeŕnymaj rukomaj. Toho napohlada njeſmjeſche. Wocżi jemu ſaſtupiſchtej. Na pjacże ſo wobroczi a wuhlże ſ khěże.

Duży k Hrodźiſchcżu ſo ſměrowa — bě khutny, ſamjelkliwy, doma wſchitkż póſnachu, ſo je ſo jemu něſchto ſtało, ale wón ſam njeſarěcża, nicżo njenaſpomni, zyru nóż ſo jemu wo Scholcże łoſche. Widźeſche, kak piſched nim ruży ſpina, potom kak ſo poſměwkuje, ſłyſcheſche wo ſwoje żonu płakajo a też dźěcżi, każ bychu płakałe.

„Kak drje je w Puczimiju?“ běſche jeho prěnja myſlička, hdyż ſ loża ſtanu. Pomodli ſo, hdyż hiſcheże twjerdźachu, też ſa Scholtu ſo pomodli a hdżeżkuli khodżeſche, na nicho myſlieſche.

Zuły dżeń bě w Pěſku worał a hdyż bě na wjeczor domoj pſchijěł a konjej wupſchahnył, a dżaſche runje do Puczimja doſkocżiċ, pſchihnadże bur ſa nim do konjeſża. „Schto je potajtim cżłowjek,“ pocża ſo ſwojim waſchnju filoſofiſaŕ, „para nad hornjom, nicżo, jenož łopjeſchko na ſchłomje żiwjenja, hotowe nicżo, ſrudnu powěſcż je paſtyŕ do wſeju pſchinjeſł, na njeſach je ſo ſ puczimſkim ſettkat, a cżonu bach cżi to dale tajił, towaŕſch je cżi ſemrěł. Puczimſki Schołta je na prawdże bożej, dżenża na ranje je wuńdżchaŕ.“

Zymbura ſcżahny khobuk a pohſchiżowa ſo. Wšědej hubje ſo jemu pſchi modlitwje tſchepotaſchtej, ale njeſapłaka. Jenoż nahła hłowa ſo jemu na wutrobno ſkłoni a zyła jeho ſpora poſtawa ſo hładajcy ſtuli, każ by wulka cżeża na njeho padnyła.

„Dyrbju jeho podepreċ“, pomyſli ſej Kowaŕ a tuż ſwjatocznje porěcża: „Puczimſki Schołta je ſwój dołh ſaplacził, duſchu je wróciċ Bohu, kiż je ju jemu pożcżi. My wſchitcy dże ſmy hižo wot Hadama k ſmjerżi ſaſudżeni, Bóh je ſmjertny żud podpiſaŕ, a my tu cżakamy, hdy jón wukonja. Mórkotacż ſo njehodżi a rundżeċ ſo njepomha. Rozumne je, do Božeje wole ſo podacż, ſa ſemrětkeho ſo pomodliċ a, pomhacż tym, kotrychż je wopuſchcził. Bóh cże pokoj!“ a ſtóżi Zymburej prawizu.

„Bóh dak,“ Zymbura nutrnje podżakowa a ſo narana, „njedźiwajcże ſo, buco, ſo je mje tale powěſcż tak dojała,“ ſamoſwjeſche ſwoju ſłabſoſcż a wukładowaſche — „je Scholtu ſmój doma wotroſtoł a pola wojakow běchmoj każ bratraj, njerěchachmoj wo tym, ale cżuſachmoj, ſo ſo lubujemoj. W Puczimje krejnych pſchiwuſnych nima a tuż je mje proſył, ſo bych jeho ſyrotam był ſe ſaſtupnikom a njejſym jemu mohł wotrjeż.“

„Cżeżki a ſamołwity nadawk ſu na ſo wſak, ale tuhych ludźi, wudowow a ſyrotow ſo wujimacże — to je ſkutk ſmilnoſcże, ſkutk, kiż je nad wſchelake dobre ſkutki, lepſchi hacż dary, prozejcżijóny a modlitwy.“ Kowaŕ ſnowa tak ważnje rjekny a ſpokojeny Zymburu wopuſchczeċi.

„Bóh Knjes je moja móż a nadźija —
pokojenje we wſchěm ſrudżenju,
ja w jeho mocy, wo dnjo w nozy
pytam pomoc.“

Tak hej Zymbura pſchi dźěle na ſmjerkach ſtruchle, tſhutnje ſpěwaſche. Nichtó jeho njeſmyſleſche — nichtó na njeho njeſarěcża, nichtó ſo jeho ſrudżbu a bóle njedótkny. —

Sſrjedu rano na puczimſkim pohrjebniſchczu bura Scholtu khowachu. S ſyżeje wokoliny, ſ Hrodźiſchcża, ze Zalawy, ſe Schmrjekowic, ſ Rażic, haj ſamo ſ Koſtſchan a Hermanuża běchu burja pſchiſchli. Puczimſki Hubaċk, Cżornaŕ, Bobaŕ, a Zikaŕ ſ Hamakom donjeſechu jeho k. [illegible] ſaraſeż łatko a Zymbura ſe ſemicżanſkim pſchecżelſtwom jeho do rowa puſchczachu. Knjes kantor ſe ſwojimi małymi ſpěwarjemi hnjusaze bożenje ſaſpěwa. Wſchěm na płacż dźěſche, hdyż dźěcżaze ſopranki a altky ſrudnje wołachu:

S Bohom żona, dźěcżi moje!
Wſchi rowje podarmo ſtacż!
„Nawrócżcże ſo do żiwjenja
a mi dajcże cżiſche ſpacż!“

Dojaty ſo Zymbura ſ pohrjeba wrócżi a dołho njemóżeſche tyſchnjonym cżežu wotbycż. Swój żiwy dżeń njebě telko ſtaroſcżow měł — dokelż bě ſo dotal jenož we Bebje ſtaraŕ a ni we druſich. S wyſchnoſcżemi njebě ſe nje nicżo cżiniċ měł — ale nětko dyrbjeſche ſo jako ſaſtupnik ſ nimi ſetnacż. Knjes rada Miltner bu nětko też ſ Zymburowym radźiċelom, a k njemu ſo też Zymbura ſe wſchěm wuciſkaſche a njewoli, dóhlą poſlednja wola njebohcżiċkeho njebě wunoſzena. Naiſtarſchemu hółcżu ſapiſaczu żiwnoſcż, hacż do jeho połnoletnoſcże ſmědżeſchi widowna na njej hoſpodariċ, pak hama pak ſ muſom, boy by ſo ſnowa wudała. Sa ſchtyrnaċe lět mjeſeche woprawdżity hoſpodaŕ ſtatok pſchewjaċ, bratrej a ſotſje wupłaċiċ a maċkeri hacż do ſmjerċe wumeńka dawaċ.

„A ſchto potom, hdy by ſo ſubjenje hoſpodarilo, hdy buchu ſtatok ſa te lěta pſchedołżiłi —“ pſchiſpomni Knjes rada.

„Ale to njebudże — ſa to ruknu,“ wěſcżeſche Zymbura.

Dyſchno bě jemu tu khwilu, ſpóſna, ſo hej ruży wjaſa, ſo njeſmě ſo ſ Hrodźiſchcża hibnyċ, ſo by do Puczimja měł jenoż ſkok, ſo by mohł doſhladowaċ a wo wſchěm ſo pſchepowědaċ, jeho ſyn, jómu by ſo ſamoſtatny, żebi nikdy, najradſcho tam pola nich w Semjach, mału żiwnoſcż kupiċ, wot njeho leżeſche. „Budu ſo woproſowaċ,“ rjekny hej mérnje „a wóſniſtwa ſo ſdam — a njebudu ſo wjacy po ſwěcże bludżeċ.“

(Pokračowanje ſcżěhuje.)

Pschi dalschim jednanju naspomni Matuschka, so je sa zyrkej swojeho narodneho měšlačka Boži narod darit a so je wobydlerstwo pschi jeje powjeczenju jara satorhnjene było. Pschi tutym dopomnjenju bu Matuschka pschez smech tlaknuty.

Na to powědalsche dołhu stawiznu wo „duchu Leonje“, kiž je jenmu pscheza pornoćił, so by jatku zatorił, kotraž dyrbjesche skutkecź nadpady na żelesniske cłahi. S tym dyrbjachu so wschitke żelesniske farjadnistwa na smjerce sajeźkecź a so nusowacź, so bychu z elektriseju mozu cłahi cźerike. Mjeno so z tym bjesoźkłasći wotpomhacź. Potom rěčesche Matuschka wo swojim wunamakanju, je kotrymž dyrbjesche so żelesniskim sniesbożenjam sadźewacź.

(Pokraczowanje sćěhuje.)

Ze Serbow

W Budyschinje, 17. smažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor we 7 hodź. barometer 747, hygrometer +3 a thermometer wodnjo +23. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +8 a thermometer w nozy +11. Sćěhuje samrócźeny ras. Nižina z polnozy wot nan je so dale wupschestrěła. W Němskej duja tkórko tkłobne wětrj z Nanschoho morja. Njedźiwajcy teho pak je pola nan bjes deschcza wostało, jenoż w południschej Němskej mjezachu wczera deschcze. Nižina wupschestrěwa so daloko nad Ruskej, druha nižina leži nad Srjedźnosrjanskim morjom. Potom nadeńdźeny hischcze wyschinu nad Francowskej a Balkanom. Njejwjele wuhladow, so bu nasche nětcźischo wjedro wažnje pschemjenił. — Jutře bobotu mamy polny mjezacź. Pschedenak staja pschi krótkowjeckownym wětśe deschcź a pschi dołhowjeckownym wětśe cźiste wjedro. Sćěhowacy dźeń 3,45 a zkowa so 8,17 hodź. Mjezacź sthaja jutře wjeczor 9,10 a zkowa so rano 2,46 hodź.

Zmijicy!

Druthoh w nowinach cźitamy, so su ludźo wumrěli, po tym, so smijiza bź jich kuśnyła. Sojetiscza wschak je to cźista basta. Pschezy pak bywa smijiza tola straschne hoerjo a wona bohužel w Satkej njeje ani žadna, tak jo in cźasto shonimy, so je smijiza kuśnyła cźłowjeka. Srdźaka hdy pak cźłowjek potom na to wumrěje. Se 100 padow jenoż 2 skónczitaj je smjerceźu.

Dołho su ludźo so wo to wadźili, hacź pomha alkohol, hdyž je smijiza cźe kuśnyła. Lekarjo su pschecźiwo tomu a tola lud teź dźensa hischcze wěri, so jenoż pjcź alkohola tu pomha. Ale alkohol nic jenoż njepomha, ale je nawopak ramo schkódny. Hdyž wot hada kusnjenej hischcze k tomu alkohol pije, to so suowa sajedojeća.

Rudźe teź sajimawe shonicź, so ani w zujych krajach nic wuzywaju alkohol jako srědk psche hadanju žo a so wotpcźe picźny tam swjetscha wumrěwaju, hdyž jich mjenje jědnaty had.

Hdyž je cźe smijiza kuśnyła, to najprjedy kuśnjenu stwu podwijasaj wysche mjetna, hdyž je cźe had kusnjeł. Mócźnych k tomu wjacź rubischko abo płć. Po możnosći podwijasaj nadłohcź abo nadoleno, dokelž je tu jenoż jenicźka łóźcź. Hdys a hdys pak masch wobwijasć popunschcźeć. Stajnje pak dyrbiśch jara ruce jednacź. Je trjeba hnydom lekarja sawołacź abo słužnjeneho do khorownje dowjesć dacź!

*

— **Serbske kemše w Drježdźanach.** Njedźelu 26. smažnika, potajkim poslednju njedźelu w tutym měsacu, budźa zaso serbske kemše ze spowědźu a z wudźělenjom Božeho wotkazanja w Drježdźanskej Křižnej cyrkwi, a to popołdnju ¼4 hodźin. Předowanje změje knjez farar Krawc-Hrodźišćanski. Stóž ma dźěći abo předcelstwo abo znatych w Drježdźanach a wokolnosći, chcył jich na to kedźbliwych činić z dopisanu abo z lisćikom.

— **Kolo kradnyli.** 16. junija popołdnju wot ½3 do 7 hodź. su z jeneho dwora pschi Lawskich hrjebjach žonjacze jedne kolo znamki „Ideal“ z cźornymi trokanami, swjenami a błótoschtitakami kradnyli. Kolo mějesche rune kwołcźio z cźornymaj pschimadomaj, Rotaz-namobéh a cźemnoschérej wobrucźi. — Wo złóčenja prošy kriminalna policija.

Se **Ssowjerej.** (Sswinjazy mór). Kaž je so hamtšy swěsćiło, je mjes swinjemi tudomneho kublerja Maxa Freunda cźo. 24 swinjazy mór wudyrił.

S **Dubrawy.** (Schkódneho pša lepili.) Njedawno tu pišachmy wo pšu, kiž tu nutle sakužasche. Nětko je jedyn je schkodowarjow, nuklej O. Förster pša w pažlach popadnył. Wšesche to hobrsći laokuh, kiž so po nječim sabu z pažlow wuńwobodźi. Strażnik nětko swěsći, so bestija skulscha kubleršemu najeźbi Güntherej z Jeschicy. Schkodowarjam so schkoda wot sawěsćenja saruna. Poš so sasći.

S **Njeswačidła.** (Konzert w parku). W tudomnym krašnym knježim parku posłuchi so pschichodnu njedźelu 19. junija popołdnju wulki wojeński konzert. Konzert wuwjedźe hudźbny korys II. bat. pschesheho polka cźo. 10 w: Budyschinje pod nawjedowanjom k. hudźbneho mišchera Ellwogena. Sapoczatk je w 3 hodź. Sastup płaći 50 jenjelkow. Njeswačidźiłske wojerske towarstwo, kiž konzert sarjaduje, wutrobnje na njón pschesproschuje. Hladarjo teź do nawdźichcza w ofentnišchim cźišle.

Se **Spetcz.** (Wuheń so wotmarja.) Nasch pany młyn na 40 m wyssoki wuheń, kiž bé žiwo thótro wobschkodźeny. Dokelž z tym wschelake strachi hrožachu, je wobydlerstwo so rozmnožiło, dźeń wuhenja dacź wottwarjecź a sbytk wupovjedźicź. Dźeło wumjednje firma z Hirschfelde. Tukhwilu dźěłacźerjo horjeka zbyłe wottwarjeja a dele mjetaju. Dokelž sleji wuheń strjedź twarjenjow, njemože so tak hnjeł wschcho z rosbuchnjenjom pumpscźicź, kaž so to hewak cźini. Wuheń bu w lěcze 1874 natwarjeny a pschi 40 lětach hischcze raz powyschcny. Dokelž nikto w młynje z turbinami a elektrisnimi motorami dźěłaju, wuheń wjazy njetrjebaju.

S **Kettiz.** (Padnikowo). W Kettizach strjedu dop. kradnychu klamaźy z kónje pschi klamach mošcheń z 70 hr. Wěchu to fišborne a drohe pjenjezy. Schtóha pak teź w kónni pjenjezy khowa!?

Z **Khróšćic.** (Zastojnstwo tótki.) Přez zažnu smjeru našeho njezapomniteho tótki Pawoła Dórnika je tuto městno wuprózdnjene a ma so znowa wobsadźić. Tukhwilu wobstara khutne dźěło k. Jakub Dinaŕ. Kaž so powěda, su so hižo 8 za tute zastojnstwo zamołwili.

Z **Hórkow.** (W skale so zaso dźěła.) Zwjeselace to znamjo, hdyž widźiš zaso po dołhim času rano zahe a popołdnju wjetši wobkhad na pućach do Hórkow. Skalarjo jědu na dźěło. Dźělaja wot ranja 6 hodź. hač do popołdnja 3 hodźin. Najbóle maš tu dźěłaćerjow, kiž w akordze dźěłaju, jenož wokoło 15 muži dostawa dnjownu mzdu. Bohužel budźa jenoż mšsac dźěłać, dokelž wjacy skazankow njeje. Nadźijomnje so poradźi, z knježerstwom jednać, zo so teź Halbachske skale nješto dźěła připokaza, přetož z Hórčanskich skałow wudobywa so jara dobry twjerdy kamjeń.

S **Kamjenza.** (Ssmjertne njesboże.) W Sparmanez skałach sta žo žmjertne njesboże. Tam pondźelu 50 letny dźěłaćer Urbanka žo tak njesbožownje je žochorom do žiwota dyri, so wjazy dale dźěłacz njemóžeše. Jeho bo bydlenja dowjesechu a nasajtra do khorownje. Nječhto hodźin posdźisčo je wón w khorowni na nutskowne rany wumrěł.

S **Wulkich Sdjarow.** (Młode baczony.) Teź lětša žu žo nasche baczony sažo žem wróćźite a tu teź hnědźike. Tři cźile baczonjata žu hižo w hnězdze a starschej matej nuśne, so bychtaj jim dosć jedze njeskej. — (Starschiska rada.) Lětša je žo sa wólby do starschiskeje rady jenoż jenicźki namjet sapodał. Tohodla njeje ani treba wolicź. Nowa starschiska rada wobsteji z tutych žobustawow: ratař Jan Howak, dźěłaćer Willi Stolle, ratař Jan Suik, dźěłaćer Jurij Henjich a cźehla Jan Pakoinik. — (Smotorisowany pótowy wobthad.) Tu žo nětko pótowe pożnjki z awtom rosnoschuja. To wschak je teź ja naš wschelake njelubośne wobsteješe pschinjesło. Pótowy kaschcźik na dwórnischczu, kiž tam 23 lět dołho bésche, jeżo wotstronił. Tohorunja so pótowe pożnjki do Kobliz a Stróže najprjedy do Wojerez sćěhu, hačrunjez tola pótowe awto wot tudy hnydom na Koblizu a Strózu jědźi. Teź jědźa do Wojerez z pótowym awtom je nimale jónkrócź dróšscha dyźli jěda z cźahom.

S **Hjelsla.** (Schuśte prošonimy.) Schuśte pschihotowo mějesche pondźelu pozdźenje, w kotrymž postaji, so lětuje próšniny sapoczom pjatk, 15. julija a traja do 6. žnjenca. Cźas nasnuśnich próšnin bo posdźischo postajt.

S **Lěd** w Błótach. (Sso šatepił.) Hdyž pondźelu we błótowskej wšy Lědach 70 letny wumjenitař chcyšche wodu cźerpacź, bu jemu naras hubjenje. Wón padże do wody a dokelž tam nichtó podła njebéšche, je so šatepił.

S **Mikowa.** (Autobušowa cźara.) Njedźelu dźe tu nječhto króć autobuš z Budyschina na Suborneicźu. Sprjedy do Nitkeje jědźeše. Bohužel pak ludźo tutu ličbu mało wužiwachu. Tohodla nětko njedźelu autobuš jenoż jónkrócź do Budyschina a wróćo jědźi. Autobuš z Mikowa wotjědże rano ½8 hodź. a wróći so bo wšy wjeczor ½10 hodź. — (Pschemjenjenje w „Reiffeisenu“.) Knjez E. Wawer, dotchołetny, zastupny liczer nascheje „Reiffeisenki“, je swoje zastojnstwo složił. Na jeho městno stupi nětko knjez Kowik.

S **Hósnizy.** (Wo šatanischcźu.) Němskostatna żelesnica je nětko dowolika, so z nascheho šatanischcźa žmjedża so teź špešne twory wotpóstacź. Hacź na dalsche wschak tole pocźahuje so jenoż na transport tybow. Ludźom pak tu teź dźe wo to, so by so sažo dowolił špešny transport prošatow do Wojerez a wróćo. Tuta próstwa pak so hischcźe pruhuje. Tohodla šastojnik z Wojerez tu pobu, so by wěz pruhował.

S **Jeżora.** (Wětrjza.) Njedźelu mózachu jow ludźo žadny pschihotowy sjew wobdźěłowacź. Woni na luzy sywno dźělachu. Naras wichor pschihnźe, sywno hrabny a so wyšoko do powětra sujeże. Lětaje sywowe waly w powětrje so runachu bacźonam. Stónczinje sywno sažy na dróhu dele spada, hdyž z hromadami leżesche wjele stow metrow daloko.

S **Mužkowa.** (Popjelnizy namakali). Popjelnizy su namakali pschi Khocźebuskej dróhy, na lěwo sady „Tšeleńje“. Tam tu khwilu semju wukopaju, so bychu na-

Rhelnski wulkoindustrielny Guilleaume smjertnje znjezbożił. Tajny kommerciski rada Max z Guilleaume, sobumčjićel kablowych dźěłarnjow Felten & Guillaumo bu wopor struchłeho znjeboženja. Jako so z honitwinskej trólbu zaběraše, puści so z njeje wutrěl a 66lětneho tajneho radu na hłowje smjertnje zrani.

twarili wulkotankowonju. Pschi tym dźěłacźerjo w ¾ m hłubokosći frajschu na tři wulke, derje sakhowanz popjelnizy a njejesche hudobja. Tři wulke popjelnizy stejachu w wjedke hutko sa sobu, mjesiscze hudobja stejachu pschez hrjebanej popjelnizu. Hdyž běchu prjedy tam khójmy puschcźili a pjenźi wukopali, njeběchu so popjelnizow ani dohladali. Sdrjebana popjelniza je z wokom pokryta. Tukhwilu je hamtykař Mauwe popjelnizy jej wobkładak a doporucźił, so maju so strażowacź. Pschi tajkich namakankach je hłowna wěz, so popjelnizy runje tak lejz wostanu, kaž su je nadeschli, so mózo so wschitko nadrobnje narysowacź, sapiśacź a fotografowacź. To staroźitoscźerjej wjele pomha. S hokymi popjelnizami wschak njewě wjele sapoczacź.

S **Khocźebuza.** (Schtyrjo khłostańcy cźełi.) Njedźelu běchu tśiom khłostańcam nascheho młodźinskeho jatwa dowolili, so wulkodźiwowacź. Woni tutu składnosć wužiwachu a cźełnychu. Wutoru wjeczor je nětko tež schtwórty khłostarź z jatwa tśochnył. Běšche to 18 letny dźěłaćer Herbert Scholta z Barlina. Cźełnjelź je potom teź hischcźe kradnył na dróhy motorske kolo a tu na nim z procha měć. Najšćerje je do Barlina wróćo jěł.

Z Łužicy

* **Se Sakonja.** (Žiwjenje wukhowak.) Wutoru dopołdnja padże 5 letny žynk dźěłaćerja Hensela do hata. Pschepadnje dźěsche schewz Förster ninno, kiž w žamžnym domje bydli. Wón hnydom do wody skoči a poradźi jo jemu dźěćo wukhowacź.

* S **Hołbina.** (Wojowanje wo placźišnu milinu pousschcźiwje.) Pschihotowarjo politiskeho „milinowego hibanja“ běchu sobotu swołali zhromadźiznu. Bě wschak tam tak mało sajimzow, so zhromadźizna žo dyrbjesche wottstorcźicź.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Dźiwjedjan.** (Njesaňlutkarjo wumrěja wobthody). Sdrjedu so cźerjóda njesaňlutkarjow doby do zilijalki pjekarnje pschi Schandowskej dróhy, schtwa tam wokoło 25 pokrutkow z błóda a z nimi cźěkachu. Minale w žamžnym cźasu teź druha cźerjóda po doby do zilijalki Shorjelskeho kupneho towarstwa pschi Draschdzickej dróhy a tu mjasa a kołbasy fradowachu. Jeneho sajachu. S jeho wupraśenjemi mózachu hischcźe schtyrjoch druhich sajeć. Po radikalnym sniśenju podpjery za njesaňlutkarjow mózamy so na to pschihotowacź, so w pschichodze podobne podawki cźakaćišcho so stanu.

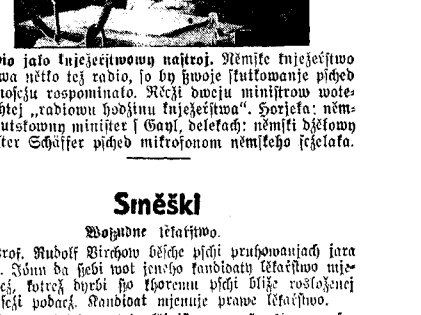

Radio jako knjezerstwowy nastroj. Němske knjezerstwo wužiwa nětko teź radio, so by swoje skutkowanje psched zjawnosću rospominało. Nedźi dweju ministrow wotewrischcźej „radiowu hodźinu knjezerstwa“. Horjeka: němski snutskowny minister z Gayl, delekach: němski dźěłowy minister Schäffer psched mikrofonom němskeho sćelcźa.

Smješki

Wožudne lekarstwo.

Prof. Rudolf Virchow běšche pschi pruhowanjach jara kruty. Jomu da sebi wot jeneho kandidaty lekarstwo njeznowacź, kotrež dyrbi so khoremu pschi bliže rosłoženej khorosći podacź. Kandidat njemuje prawe lekarstwo.

„Derje. A kelko tuteho lekarstwa ma so khoremu sapodacź?“

„Jena polna łžica, knjes profesoro.“

Na to wotešeše pruhowanišći wubjerk, so by wuradźował. Sa khwilu domaja su kandidat, so je łžica lekarstwa pschewjele. Rosbudźeny wali so wón do wuradźowanje.

„Knjes profesor, symt so myslił. Khoremu šmě so jenoż pjeć kapkow sapodacź!“

„Wobžarnju“, rjekny Virchow skótka, „patienta je hižo morwy.“

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerk w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Doßman Budyšinje. — Za nawóstki: G. Janak w Budyšinje.

Dźiwadło w Chinje

W Chinje so wjeledźiwadła hraje. W Chinejskich tźi woprawdźite cźer k hraczu. Dźiwadło hracje tźi też w kiwi najnijšich cźłowjetskich rjadow. W nuły wschodneho dnja wopyta lud rady dźiwadło, kotrež jemu zwět wojnamjenja. Wschudźe so hraje, wonka, w cźajowjach a też w jamźnych dźiwadłowych twarjenjach.

Jewišcźo chinejskeho dźiwadła je wot shakespearskeje jednoscźe. Też we wobzežitych dźiwadłach nadewšo dźeła wjazy hacź pedium. W sadku je jawěšty, předu je balustrada. Nješto sawěšchow hromadźe trjebaja so jako kulišny.

Chinejske dźiwadło bjes orchestra je zazła njewědomne, pschetož woprawdźite ręcźne kuśti zazła nimaja. Orchester hraje prakšizy bjes pschestacza. Porjenišca jednanje a pschewodźa hrajerjow, kotrjž husto krjedź powědanja spěwacz zapocznu. Orchester ma najwole pjeć hacź do schesć muśikantow, kotrjž pak znajmjenša dwójaz telko instrumentow hraje, tak něhdźe kaž cźi nowocźasni jazzorchestry. Tola zgle njewěchdźuje naschemu dźiwadłu žedźa tam muśikantojo na jewišcźu, niz pched jewišchzom, a to šesady z wobliczom k ludej wobroczeni. Wot dujazych instrumentow znaje chinejski orchester jenoż bambušowu pischczałku. Dale wobžedźi wšitu družinu dwojotrunišich bužlowa jene šitrunaze zwjazane hušle. Hłowna wěz pak su bijaki (Schlagzeuge), wošebje bubon a drjewjane schczerkotawki, kotrež so z woprawdźitej wrótnoscźu cźepu. „Piano" chinejski orchester zazła njeznaje, wot sapocźatka hacź do tónza hraje so mjenujzy pischego „forte" a fortissimo.

Chinejske dźiwadło njeznaje po prawom žane kusti nabožneho wobžahanja. Schtož w Chinje do dźiwadła dje, dje to jenož tohodla, so by so mohł zabawjecź a niz dla woprawdźiteho znutskowneho sacźuceza. S toho je icź dowidźecź, so wumělšti niveau chinejskeho dźiwadła njeje wyšoko a też bycź njemóje. Najbóle pschewjedu so kuili z wójnami a pukami a akrobatiskimi pruškami, na kotrymiž potajkim chinejski lud spodobanje namaka.

S tym swišuje drje też hromadźe, so so chinejske dźiwadło wot khmanšich kruchow khutnje njewobhladuje.

Wschitzy dźiwadłohrajerjo su w Chinje zazpěcźi. Hacź k padej kžorziwa njesmědźachu žónske w Chinje ani do dźiwadła hicź, ani jako dźiwadźelnicy wustupicź. Wobaje je so hatle žónskim pisches nowm republiku zmóžniło. Tola dźenża hischcze njewustupuja dźiwadźelnicy z muźšlimi kolegami hromadźe w jenym a tymžamym kusku a na zamźnym jewišchcu, ale jenož we swojich dźiwadłach. Pischicźina za to njeje moralika, ale dyrbi so najsterje w tym pytacź, so so w chinejskich dźiwadłach jara hrubje wobthadźa, so tam sa žónskich žane měrno njeje. Žónske róle muźizy hraja a to hischcze z wulkej wuschitknoscźu.

W pischerstu nima chinejske dźiwadło wjele z wumělstwom cźinicź.

By też jara spomožne było, hdy by so też naših žerbšti lud bóle sa dźiwadło zajimował. Hacź dotal nima hischcze wulke srosumjenje sa woprawdźite dobre hry.

=cź.

Slepy pasažer prěnjeje rjadownje

Jedyn franzowišti parnik pschijědże do Newyorka a pschinjesze sliepcho pasažera zobu, kotrehoż hnydom na Ellis-Island, na „kupu žiwjow" wupokasachu. Tam dyrbi wón nětko sczerpnje cźakacź, schto so z nim dale stanje. Tónle slepy pasažer wušnamjenja so pjched druhimi kollegami na parnikach, železnizach, powětrownikach atd. pisches wošebitu wuschitknoscź, z kotrejž je zrosumił, zebi rjane dny pschihotowacź. Prěnje schtyri dny mjenujzy hibalsche so wón na łódźi, jako by był zobupucźowazy kaž wschitzy druzy, draschczesche so derje, a pschedstaji so zwojim zobupasažeram jako wulkowjerch Michał Romanow. Nichtó njemóžesche najmjenischeho dwela, pschetož młody muźišti cźinjesche najlepschi sacźišchcź. Wjecźor pschebywasche w bjesporocznym cźornym wobleku w salonach, a mójesche so wulktnje se wischěmi rosmołwjecź, kotrjž z nim bjeźadowachu.

Prěnjej nozy pschebywasche wón w janieženym rózku na łódźi, potom pak so sthrobli. Wobkedźbowasche kabiny, pytny, so je jena njewobhadjena a da zebi ju wot łódźneho pinczinika wotewricź, kotremuž powědasche dołhu stawišnu wo zhubjenym kluczu. Dwě nozy bjesch jej zmu w kabinje prěnjeje rjadownje spožczenej, potom dojeżeje jeho wołub. Ale po prawom bjesche to jenoż horny pschipad, so powědaiche jedyn se zobupucźowazych, multimilionar se Chikaga, kapitanej wo posdacznym wulkowjerchu. Pola kapitana zbudźi to podhlad; wón da młodeho muźišteho k zebi pschinicź a spožna hnydom zale jednanjstwo. Poslednje dny bě žiwjenje na łódźi za slepeho pasažera mjenje pschijomne. Druzy zobujesdni dźiwachu so troschku, so njeje so wulkowjerch hižo tak dołho pokasał. Ale spodźiwanje so hischcze powjetschi, hdyž pschi jasjedze w Newyorku wuhladachu, so so posdacźny wjerch pod krutym dohladom z łódźe wotwjedże. Pschi pschestupschowanju prějejsche młody muźišti wjeso, so je so jako wulkowjerch wudawał; je jenicźzy jako slepy pasažer zobujeł, wschо druhe pak je njedorosumjenje a smylenje. Rjetny, so w Newyorku bydli a je zuskeho potkada. je.

Semjerjenje w Mexiku. Kraj Mexiko w Sersjedźnej Ameriży je njedawno sažo cźežke semjerjenje potrjechiło. Někotre města so sapuscźichu. Powě so, so je 500 ludźi žiwjenje zhubiło. Na wobrazu: 400 lět stara kathedrala w Itlanje, kotruž je semjerjenje nimale dopołnje zniczilo.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutrischu zobotu:** Wostanje zhódno a budże z khwilemi pomročene.

* **Na Frankenbergskej dróze pola Kamjenicy automobil do motorskeho kola z pschirosom dyri. Pschi tym so nětko 1000 jejow, kotrež w pschirosu lezachu, z wjetschego dźela rozbi.**

* **W Rosweinje schtyrilětnaj hólcaj sa wo'som zyma tuptatschtaj. Nobobo wobaj na bok bježeschtaj. Pschi tym so jedyn z njeju z napschećzowjedźazym twarowym automobilom jeneho Kamjenicźanskeho jeleninarja zbrachny a so hnydom meri.**

* **W Marijanskich kupjelach w potnożnych Czechach jedyn tam so lekowazy Grjcha do jeneje haptyki pschinjdze a zebi rezept zhotowicź da. Praji, so chze na zhotowjenje cźakacź. Hdyž haptykar tohodla na khwilku do podlanskeje zitwy dźesche, Grjcha skladnoscź wuzi, so by z jedowego zloamora bleschku z chloroformom wzał a ju na mježe kupił. Haczrunjez jeho hnydom do hojerskeje donjesechu, njemóžachu samomordarja wumrjecźu wukhowacź.**

Towarstwowske powěstniki.

Drježdźany. Towarstwo „Cornobóh" ma sobotu 18. smažnika zhromadźiznu na Christianskej drózy 22 pola Steglichee.

Hornja Hórka. Towarstwo „Łužica" změje njedźelu 19. smažnika pop. w 4 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w Hórnigee hosćencu. Knjeża dowěrnicy so prošu, to wšém sobustawam wozjewić. Winowatosć wšěch sobustawow je, zo přińdu ważneho wuradźowanja dla. **Předsydstwo.**

Hodźij. Towarstwo „Jaroměr Imiš" změje njedźelu 19. smažnika pop. 1/25 hodź. zhromadźiznu pola Mrózec. Ważne je, zo kóždy přińdźe. **Předsyda.**

Khrósćicy. Towarstwo knježnow změje njedźelu 19. smažnika wulčt do Lubija. Wotjědźemy dop. 1/12 hodź. wot pósta w Khrósćicach přez Zejic. „Wosadnik" a „Spěwnik" sobu wzać.

Rakecy. Towarstwo „Lipa" ma njedźelu 19. smažnika pop. w 4 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu. Dla ważnych wuradźenjow so prosy, zo bychu wšitcy přitomni byli. **Předsydstwo.**

Smolerjec knihićišćerńja a knihařńja

zap. družstwo z wobmj. rub. w Budyšinje

Sobustawy zapisaneho družstwa z wobmj. rukow. „Smolerjec knihićišćerńja a knihařńja w Budyšinje" z tutym po §§ 24 a 25 družstwowych wustawkow na

wutoru, 28. junija t. l., w 15 hodź.

do žurle „Serbskeho domu" w Budyšinje na Lawskich hrjebjach čo. 2, na

porjadnu hłownu zhromadźiznu

přeprošujemy.

Dźeński porjad:

1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowarstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow.
2. Wobzamknjenje wo bilancy abo wobličenju dobytka a wotbytka.
3. Wuswobodźenje předsydstwa a dohladowarstwa.
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowarstwa po §§ 23 a 29, 2 a 30 wustawkow.
5. Namjety a naprašowanja.

Bilanca na 1931 budźe wot 20. junija t. l. w našej „Serbskej knihařni" na Lawskich hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju za sobustawy družstwa zjawnje wupołożena.

Sobustawy maju so na hłownej zhromadźiznje z předpołożenjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhódne wašnje wo swojej wosobobje wupokazać. Zastupjenje přez druhich njeje dowolene.

Dohladowarstwo družstwa „Smolerjec knihićišćerńja a knihařńja"
Arnošt Holan, předsyda

Wumělske vogtland. gardiny
rolleaux, vitraže, kromki, šwedski a wumělski plat jara tunjo :: wóskowany rub, 100 čěroki, mtr. 50 pj.
J. Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Rjane sylne **prosata** ma na předań HUNNIUS, swobodne kubło w Ješicach

Wot 18. junija 1932 sem jězdźi hač na dalše před njedźelemi a swjatymi dnjemi porjadny kónctydźeński čah 788a zažo, a to:

Z Budyšina	13^{49}
z Dźěžnikec	13^{58}
z Budestec	14^{04}
z Rozwodec	14^{09}
do Wjelećina	14^{17}

Z tym je zwisk z čahom 837 do Žitawy swěšćeny

Wobkhadny hamt němskostatneje železnicy w Budyšinje

Poczełnjenje
bèle, šmuhjate a damaśt. | 2 šyrok.: 8.30 6.70 **5.80**
Andr. Kasper
měj. J. Witopy

Nowe a trjebane meble
a wulykane wěcy
kóždeje družiny poruča
Fr. Wenzel
jenož na Hornčerskej h. 11
Tež na wotpłaćowanje

Künella
najlepši
jěchny wolij
po wazy
punt
40 pj.
Butrowa wikowarńja
Künella

Kupujće pola našich inserentow

Nowy a trjebany **sofa** jara tunjo na předań **Richard Büttner** na Kěžorskej drózy 4 w zadnim twarjenju

Parkowy koncert
w Hrodowskim parku w Njeswačidle

Njedźelu, 19. junija 1932, popołdn. w 3 hodź.
Wuwjedźe kapała Budyskeho II. batl. pěš. polka čo. 10, pod wjednistwom hudźbneho mištra Ellbogena
Zastup 0.50 hr.
Wječor w 6 hodź. w Knježim hosćencu REJE
Wo dobroćiwy wopyt prosy
wojerske tow. za Njeswačidło a wok.

Kosy

z małymi brachami a kosy znamki „Silberstreif"
kosyšća, kos. pjerščenje, brusy a kunki
synowe widlišća, drjewjane hrabje
poruča
Walther Voigt železowa wikowarńja na Znutrk. Lawskej hasy 5

Za swjatok tydzenja (Wochenend) **Wobleki a fale** k wušiwanju, po wšěch płaćizn. a w jara rjanych rysowańkach
Ernst Günther wosebity wobkhod ručnych dźełow w Budyšinje Tel. 2588, na Žitn. hasy 9

Spěwarske

po 6.50 a 7.00 hr.
su zaso dóšle

Smolerjec knihařńja w Budyšinje

Přiloha k čisłu 140

SERBSKE NOWINY

Pjatk 17. junija 1932

Posmjertna pokładnja župy „Jan Arnošt Smoler"

Dokelž je Sakska Ludowa Banka natychwilnje swoje płacenja zastajiła, je tež konto Pohrjebnistwa pokładnje župy „Jan Arnošt Smoler" zawrjeny.

Wjednistwo Pohrjebnistwa pokładnje pak je so postarało, so je hnydom wuplačenje pohrjebnistwa pjenjesa na pichwatnych zawostajenych swobodnje. To bě so docpěło we mózno pichich dokładne zeznamje z wobsahom wobstatkowej instituzije z kotrejž pokładnja někotre tydźenje pjenjezy wuplačene su zawostajenym pozdźim kaž hač dotal — hnydom — pak najpozdźišo za tři dny.

Dokelž Pohrjebnistwo pokładnje tu chwilu njemóže so banki je swojeho żelaznego fonda žanych pjenjes dostać, je pschedsydstwo z wodźacym wubjerkom w pohrjebnim dnja 11. junija 1932 wobsankło po § 4, wotstawk třeći wustawkow, so ma so natychwilnje sydom 70 pjenjezow pschinoschka za smjertny pad zběrać, so buchu so wuplačenja pokaje bjez hačenja stać mohłe. Tak ruče hač třeći Pohrjebnistwu pokładni jeje żelezny fond pola Sakskeje Ludoweje Banki k dispozicji, so pschinoschki z nowym wobsankenjom sniżić hodźi.

Pschinoschki, kiž maju towarstwa a jednotliwych hischcze za stare pady płacyć, prošmy hnydom zapłaćeć pokładnikej, redaktorej Dučmanej w „Serbskich Nowinach".

Pschinoschki na pschichodny nowy smjertny pad dyrbja so na nowy konto „Pohrjebnistwo pokładnje župy „Jan Arnošt Smoler" (Sterbekasse des Gaues wend. Verein J. E. Schmaler) čisło 4450 na „Städtische Staatsbank der Oberlausitz" w Budyschinje — na Pólnim namješ'ce — płacyć.

Po smjerći hobustawa (wosobnosće w „Serb. Nowinach") ma najpozdźišo pschinoschki kóždeho hobustawa a towarstwa na mjenowanu banku w běhu 2 njedźel zapłaćeny być. Pschi płaćenju na banku dyrbi so pschispomnieć cyłe semrětko hobustawa, za kotrež so pjenjes płaći. (Smylki, nastate pschez njedospołne pschisiwjenja pschi wupłaćenju njemadu k ćeži sarjadnistwa „Pohrjebnistwo pokładnje", ale kóždeho towarstwa a tak jednotliwca.

Schtož wuplačenje pohrjebnistwa pschipontuje nastupa, płacia žadźby, kiž su so na hłownej schromadźiznje Pohrjebnistwa pokładnje 17. haprele 1932 wobsankle.

Prošmy wschě towarstwa a wschěch jednotliwcow, so buchu z dopomnjenjom wot wozwody k wozwoje nowych hobustawow pschidobyli. To je stark fichesijanskeje luboscje. Wjelscha je liczba hobustawow Pohrjebnistwo pokładnje a mjeńscha je pschinoschk pschi smjertnym padze, kiž ma zysk za swojeho lubeho wosprowacj.

Też wjednistwo pokładnje sastaji wschu swoju mózu stajnje k lepschemu zysku!

Schtóž pschesylnje dźensa wosjewjenym płaćenskim postajenjam jedna, podpjerje naschu pokładnju.

Hdyž so tu mjenowane a wobsankujene płaćenske postajenja njedopołnja, wotpokaja pschisydstwo a wodźacy wubjerk Pohrjebnistwo pokładnje wschu samotwitosć.

Pohrjebnistwo pokładnje župy „Jan Arnošt Smoler".

Za pschisydstwo a sarj. wubjerk: P. Krječmar, župan.

Zemja wusterči płun. Blizko města Livorna w Toskanskej provincy w Italskej wuprasny njejapey ze zemje njesmjerna trubjel borikoweje kisaliny a Swabłowcho amoniaka a stupało hač do 250 metrow wysoko.

Cyrkwinske powěsće

4. njedźela po swjatej Trojicy, 19. junija 1932.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi zmjeje farar Tišer rano w 7 hodź. němsku Bože wotkazanje, farar Kapler we 8 hodź. němsku a w 9 hodź. serbsku Božu službu.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźišku 6. Njedźelu dop. 1/2 11 hodź. zwjazk dźěći. Pop. w 3 hodź. wobdźělenje na lěsnym swjedźenju w Kamenicy, při rjanym wjedrje we wjelkej jamje, při njepřihódnym wjedrje w hosćencu „K złotej łódźi". — W Budyšinje wječor we 8 hodź. evangelizaciska zhromadźizna. — Stwórtk wječor we 8 h. bibliska nutrnosć (farar Schneider).

Zjednoć. wothladar Zimmermann zmjeje biblisku nutrnosć pónđelu wječor we 8 hodź. w Dobruši, srjedu w Trjebjeńcy, stwórtk w Rodecach a pjatk we Tućicach.

Z Barta.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź a Bože wotkazanje, we 8 hodź. serbska, dop. 1/2 10 hodź. němska Boża služba, 3/4 11 hodź. dźěćikemšenje. Zběrka. — Pjatk 24. 6. wječor we 8 hodź. Janska nutrnosć na starym pohrjebnišću.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. zmjeje farar Bóje němsku spowědź, we 8 hodź. němske a dop. 1/2 10 hodźin serbske kemšenje. Zběrka za našu cyrkej. — Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje z pozawnami. — Wutoru pop. w 5 hodź. zmjeje farar Bóje w Hornjohórčanskej šuli serbske předowanje, ke kotremuž so serbske Bože wotkazanje přizamknje, a 1/4 7 hodź. němske předowanje, ke kotremuž so němske Bože wotkazanje přizamknje. Wječor we 8 hodź. zmjeje duchowny Böttger biblisku nutrnosć w młodźinowni. — Srjedu wječor we 8 hodź. bibliske rozrěčowanje evang. towarstwa młodźencow. — Stwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych holcow. — Pjatk wječor 1/2 9 hodź. bibliska nutrnosć pola Dučkec w Kózłach.

Z Budyšinka.

Dop. 1/2 10 hodź. je serbske kemšenje (duchowny Böttger z Budestec). Zběrka za rozwučenje młodźiny w evang.-luth. wěrywuznaću.

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. zmjeje farar Voigt němsku spowědź, we 8 hodź. němske a dop. 1/2 10 hodź. serbske kemšenje. Po přenjej Božej službje zhromadźizna wosadnych zastupjerjow w kapalni. — Zwučowanje pozawnistow budźe přichodnje kóždu wutoru. — Pjatk, na Jana, wječor we 8 hodź. pozawnistojo před wojeskim pomnikom někotre kěrluše piskaja.

Z Hućiny.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska Boża služba, dop. 1/2 10 hodź. kemšenje za dźěći.

Z Khwaćic.

Rano we 8 hodź. němske a dop. 1/2 10 hodź. serbske kemšenje, w 11 hodź. dźěćikemšenje. Zběrka za naš Boži dom. Pop. w 2 hodź. rozrěčowanje z konfirmérowanej młodźinu.

Z Klukša.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbske a dop. 1/2 10 hodź. němske kemšenje. Na wołbrnaj zapokazanje k. kantora Pětki Zběrka. Dop. 3/4 11 hodź. cyrkw. rozrěčowanje z konfirmérowanej młodźinu.

Z Łupoje.

Dop. w 9 hodź. zmjeje farar Große z Budyšina němsku Božu službu.

Purcl

Tuto mjeno je jemu jeho rjadowanja w druhim schulskim lěcze dała a tuto sdźerža wón žebi, dóniž njebě schulu wuthodźił. Wina bě na tym po prawom jeho prěni wučer. Wón luboważe malcho, chudeho a pilneho hólza swojeje rjadowanje a jako wón žebi jónu wožebite pschipółnjacje zapłuži, wutrumy ho pschi tym wjeczerjej słowo: „Na, ty mały Purclo, to žy derje cźinił!" to bě rosćenje za jeho mjeno.

Ale Purcl, kotrejž po prawom „Herbert Dolhi" rěkasche, njerudźeschе so pschez to. Samějeschе žo k tomu, hdyž na njeho na dompucu je schule wschitzu „Purcl" wołachu, a runje pschez tute žmjeje pschitza won mjenje zły wuznamjeh, kotrejž někotre z bźećzi z tym měnjachu. Tak njepschistawaju taj tamni wołachu, tak njepróžnuju so won k tomu žmjesche. Jako nichtó wjacy tute wjeselo, jeho mjerjacho abo njemdrebo wobkładaci, njemějeschе, wopschesta ponału wuznamch a mjenu „Purcl" bu jako nějakto dobrocźiwe w zylku rjadowanje pschihłasć. Haj, Purcl bě žywy, hdyž płaćeschе so pschewinowc. A je so won njedźi wjacy žmjeja dyrbjeschе malu bolosć dla žiwjeho malcheho rósła smjeć, kotrejž hischcze k tomu „Dołhi" rěkachu, nó žeńe žebi tola wuthłić. Ale Purcl bě kruteje a žylnjeje wole.

Jako najwjacschi mjes schéšej bratrami a šotrami — nan pječk najwjacschcje druhotny — tejschе won w najhłubschim hubjenstwje cźłowjeczeho žiwjenja. Tej niczo šleho njebě jemu pschełutowane. Wjac hłod, wjac masnosć a tej wjac puti, kotrejž won pacerpi, njemóžachu jeho wolu k dobremu wostrowiej. Na žadyn pad njenawopsć so na sle, kotrejž won pschejo widźeschе. Jeho granwowaschе, hdyž nan tójdy raz pjany domoj pschińdże.

„Tat niz!" prajeschе žebi won pschi žebi, hdyž na jeho pojźschе žiwjenje myślesche. „Tat niz!" wołasche so we nim, hdyž mać, khora je žrudobu a nanowych putow, we toju leżeschе a zanoho chłeba we domje njebě.

Tola, hdyž nan domoj pschińdże, njebě hischcze najhórje. To mójachu je woni hischcze psched jeho rukowaj wuthowacj, kotrejž stołcźi runje tak derje k seni norźnjich tej taj jene dźeczo, hdyž je won do rukow dostanje. Najhóle běchu wschitzy se sadnymi durjemi — z mačerju, kotraž dyrbjeschе to najmjenjche njesej, won — hdyž woni jeho pschińdźenje wot wonka žłyschachu. Hdyž pak w jimi nikoho njenamałaj, tak rosbi won něschto, ichtož jemu runje do rukow pschińdże, do truchłow a lehnu so potom to swojej małanej dratcje do łoża. Tu žedźachu potom wschitke dźeći z mačerju wonka jadny žitneho pola, hdyž bě łěcźo, a w cźopłych nozach lehnychu so tej k sparej pod bołym njebjom. To bě ja njejchoršeho, schtuž móżeschе žebi won myślicj; tak w zjerjawum powětrje pschewobywaci, hdźej niczo ja paleńzom njewona, tej niz ja płěšnjnym bydlenjom njeńmjerźeli a je mójeschе njes stracha spaci. Tu wonka pod hwězdnym njebjom źa so jemu spwět dobry. Tu mójeschе won měrnje wotpocźnycj a myślicj, kak rjenje by tola cźłowjeschе žiwjenje było, hdyż njebychu cźłowjekowje žadym paleńz znali. Tu myślesche won na to, cźehodła je žyła dowolene, so bohrsće płakaty, kotrejž tola zyłe wěsće wjele pjenjes a próz płaćia, cźłowjekow k wójnej a pjwej pjeju namolwjeja. Tu dalsche žebi won tej psches słowu hicj, cźehodła je dowolene, so pódła zlaty, hdźej tej jeho nan źěłaschе, kórcźna stoji. Psches nju łaćnji dźěłaczerjo jenoż do zpytowanja pschińdu, swój cźežko zasłużeny pjenjes ta pjwo a paleńz wudaczj. Njemóžeschе žebi tej wunjasnicj, cźehodła so dobre, rjanje žito do błiseje paleńzowcje paleńzje wosy. Je tola chmanschcho, wschitke žito do młyna swojwej, kotrejž by ż njeho mułu te chłebej mlél. To jeho najhóle bolesche. Sdaschе so jemu, jako by tej žito źane było, so k njesbożu cźłowjekow trjebaš. — Tola tajtich nozow jich njesche njebě. Hnito bě pschesmna, ja by wonka pschenozowaci mohł, abo so dopschejowaschе.

W prěnich schulskich letach njebě kóždy raz po schuli domoj pschischoł, ale bě žebi we wóży žinchi trejik k pschenozowanju wuzwytał. Pospěschko, hdyż bóle k kojanej pschińdźe, prajeschе žebi, so tola njeje prawje, hdyż mać žanu doma k nanowemu hrěchej pschewostaji, kotrejž hatle so potom najhóle pokaje, hdyż bě so wuspał, bě to najhórschcho w tymle cźežkim žiwjenju. Jako pak Purcl jěchu, so, hdyż won pódła macerje stojesche a jeho wóczko dźiwnje zpytacj pschesło do nanowcho pohladnjcj, nan wjacy tak śe i macerju njekakhadźeschе, bě tež do jeho žiwjenja nowy smyhł pschischeł. Won cźinjeschе so jako zdźěłał macerje a śiješe wschitke puti, kotrejž nan na njeho we hnéwje wuhdźił, hdyż bě sadźo swoju tydźenšku misu pschepił.

S teho cźasa wukujeschе won pschezo pilnišcho w schuli a wuješ šejdu prójdnu hodźinu k pomnjenju dźěłu pola wjesnjich hatrow. — Telej dwě słowje: „Tat niz!", kotrejž žebi won łójdy dźeń prajj, hdyż žebi na swoje podźišche žiwjenja myślesche — njeschińchu jeho srózneho, dźělacej a so nadźijeć.

Jako bu Purcl 13 lět, sta so něschto, ichtož by do kóždeje zhromadźizny swójby najwjacschu srudobu pschinjeseć mohło. Dwaj muzej pschinjeseschtaj nana na marach morweho domoj. Bě njemjezy w stale pschi rostšelanju kamjenjow snjeschožił. Mać dźeje płakaschе, też tamni bratraja a šotry, ale Purcl wobsesche w tym jenoż wunoženje wot teho žiwjenja, a jeho wóczy hladaschtej do thmańscheho pschichoda.

Nětko mohło wschitko sasa derje być. Mać dosta malu podpjern, a cźi mali pontbachu žebi hižo žanni, tak so móżeschе mać k nuram na dźeło thodźicj. Nětk by wschitko derje było, hdy by jeho žiwu mlynka, kotrejž be wob léto starschi bać Purcl we mérje wostajił. Ale žiwu mlynka pak jeho hidźeschе, tchole pilneho hólza, kotrejž bě pschi wschej thudobje a pschi wschem bubjenstwje pschezo pschecźelny, njebě też žadym wot tych, kotiiž pschezo w knihach leżachu, pomhaschе druhim šobuschulerjam a rozumjeschе žort. Haczrunjej bě won wjele wjeschich hać Purcl, tak tola kóżde bieże, kotrejž won sawinowa, k jeho schłodze wupadże, do kelž bě mały Purcl wjele słoščcho w bibanju a so jemu kóżdy nad z rukow wuńmuł. Bě žeći won jako jónu se zigaretami a khłóščcźikami někotrych jich bołjow k nad padej pschiwabił, šlejachu Purcłej bjesche wjacy pomozni kow z stronje a jajo so jemu šě šwidźe. Tak jymtaschе won i jeho wuńcy cźinjenjom, hdźej so nčkat hodźeschе, Purcla thdwacj. — — „Na Purclo, jedyn paleńz podwólnyj?" — „Khaj wjele groschow dha žy žej bižo nahromadźił?" — „Hdyż je mnu pótlu paleńza pijesch, cźi na blatu hriwnu dam." A wopraudźże, jómu wucźahan won polnu paleńzow błesbku se jała a tej bijschče hriwnu.

Sekundu drje žebi Purcl pschemyślesche, kak wjele khłě ha mohł žeć won sa nju kupicj, kak wjele hodźinow dyrbi won sa hriwnu cźežko dźěłacj.

Sekundu khablasche Purcl, potom prajeschе i měrnym łosom: „Ty, budź tola rohunny a wulki paleńz." Tola

Z Kotec.

Rano we 8 hodź. němsko předowanje (wosadny farar). Zběrka. — Pjatk 24. junija wječor we 8 hodź. zeńdźe zjednoć. wothladar Křižan ze Žitawy biblisku hutnosć pola Bohatec we Kotecach.

Z Malešec.

Rano w 7 hodź. serbskas powědź, we 8 hodź. serbske kemšenje, dop. ½10 hodź. rozrěčowanje z młodźinu, ½11 hodź. němsko kemšenje. Pop. w 3 hodź. žónsko towaŕstwo na farje.

Z Minakala.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom a we 8 hodź. serbska Boża słužba. Smjertny kŏrluš so spěwa za Hanu zwud. Henčown rodź. Laukec, wumjenkarku w Minakale. Dop. ½10 hodź. němska Boża słužba a w 11 hodź. dźěćikemšenje. Zběrka za naš Boži dom. Pop. w 4 hodź. dźěćikemšenje a¾5 hodź. němska Boża słužba w Khrósćanskej šuli.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbsko a dop. ½10 hodź. němsko kemšenje. Zběrka za nuzu we wosadźe. Pop. w 3 hodź. němske, w 4 hodź. serbske kemšenje w Zaréčn. — Stwórtk wječor we 8 hodź. towaŕstwo młodych hólcow a towaŕstwo młodych holcow (hornje wotdźělenje) na farje.

Z Nosačic.

Rano we 8 hodź. serbska Boża słužba. Pop. ½2 h. swjedźeńska Boża słužba za dźěći a doswjećenje. Swjedźeńska zběrka.

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. je serbska spowědź, we 8 hodź. serbske kemšenje (duchowny Böttger z Budestec). Zběrka za rozwnčenje młodźiny w evang.-luth. wěrywuznaću. Dźěćikemšenje w Poršicach ½10 hodź. za mjeńše, ½11 hodź. za wjetše dźěći.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boża słužba. Pop. w 4 hodź. serbske kemšenje (ze spowědźu) w Hermanecach. — Póndźelu w 7 hodź. raniša nutrnosć.

Z Wósporka.

Dop. w 10 hodź. předowanje, ½12 hodź. kemšenje za dźěći (wosadny farar). Zběrka. Pop. w 2 hodź. křćenje.

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka. Dop. w 11 hodź. kemšenje za dźěći.

Mała přičina — wulke sćěhwki

Bliško želesniśeje stajie Staatz pśichi cźarje Grussbach-Wien śta žo njedawno dźěcźaza hrajźa ſ pśichizinu želeniśkeho njeboža. Njewinowaty, mały kołpyńk je *hobselu lokomotivu a dwaj wojaj cźaha ſ kolijow pśichinješe*, pśichi cźimž njeśmu žo jenož lokomotiva a wośy cźeśto wobśchkodźiśe, ale teź śchtyri wožowe śranśe.

Ssynk wuhibowarja bě k hodam kołpyńkowa dojtał, ſ kotrymž žebi na śtutkowniśkeju nana njedaloko želeźniśkeje tśěśi hrajźaśche. Jónu bě žwoju hrajźu na cźarje śtejo wośtajił a wona bě žo tak njezbožownje mjes wuhibadło ſunnyła, so žo pśheśeńjunjenje kolijow ſ tym śmjertnje skónči a cźah ſ kolijow wujěźe.

mlynkowy žyn njechajśche. — powyśchi hiśchcźe na dwě hrivnje, cźi tamni cźłowźa rady ſa tutón pjenjes bleśchu wupiść, — tola jenož Purzlej plaćeśche namjet. — Dwě hrivnje a połśta — — —, śi hrivny — — —; Purzl wotenźe, ruzy w śaku kruće śpjaśćene, ſo njeby thabkał. Mlynkowy žyn wupi ſam bleśchu. Purzl śkoči nekotre cźa jenu próśdna bleścha na cźoło — — —.

Na tutym dniju pśicheźe pśichitej dwě macźeri najwjetśich ſtrach jeju žiwjenja, hdyž bu jimaj žyn we womorje domoj pśichinješeny. Jedyn pśches morśk bleśche, druhi pśches alkohol — — —

Purzl njebě tak cźeśko ſranjeny, ale wjeśeło nad žiwjenjom bu jemu wśate, hdyž žebi na ſtajne njepśheźeźelstwo a na bijenju ſ mlynkej žywom myślśeśche, kotrejž žo ſ tutym padom hiśchcźe ſhórśchi. Jako na druhi dźeń do śchule pśchiźiźe, proścheśche wuczerja, hač njeby ſmóžnicź mohł, jeho še śchule puśchejcź, cźże ſ wjeśeli pśheź.

Wuczeŕ pośtara žo ſa to. Purzl wobśta pruthowanje ſa pośledni rjadowny — a pucź do zuśby ſtojeśche jemu wotewrjeny. — — Jako na pośledním dniu pśched žwojim puczowanju wśchitku ſpachu, dźeśche mjelcźo won ſ žwojemu žitnemu polu. Tu mějeśche hiśchcźe kraſnu hodźinku we hłubokim ſjednoczenju ſe žwojej macźerku ſemju. —

Mějśleśche na to, cźehodła je doiwolene, ſ wuzitneho žita palenz cźiniś, — lacźnych dźěłacźerjow ſamjeścź dla bliśkeje korczinu, a ſ wulkimi plakatami cźłowjekow wabiś, ſo bychu alkohol pili. Teź dźeńża njewědźeśche na tute praśchenja žanu prawu wotmołwu, tola ſłubi žitnemu polu, ſo dyrbi to jónu hinak bycź, ſmějli tudy hdy nješchto poſtajicź.

Jako na druhi dźeń rano žwojej macźeri božemje praji a pśches ſpjazu wjeśku dźěśche, ſ hratym bleźkam kiwajo, — ſdaśche žo, jako by Purzl ſa tutu nóz kónz wjetśchi narośt. — —

*

Njeje to žana bajka. Tónle Purzl je woprawdźe žiwy był. Tutón młody pachoł, kotryž žo jako Herbert Lang ſa nješchto lět domoj wrócźi, kotryž tute palenzowe palerńje kupi a je do wulkich nihnjazow pśichetwori, — kotryž pśheźeźi, so žo w korczinje pódła ſkały žadyn palenz njeśe-dawacź njeśmě, ale jenož žad, antialkoholne picźa a mloko. Haj, tutón Purzl je woprawdźe žiwy był . . .

Pučowanje z autom do Mekki

W tutom měsnzu puśnja mohamedanoja do Mekki. Dźiwaju na hubjene cźasy, njewočakaju pak w tutom lećże telko hoſećź. Cźinja ſebi w Mekku tohodła wulke ſtaroſće. Bohaći płahowarjo cźaja w Malaya nimaju w tutom lećże žanych ſpołutnych pjenjes, a puczowacź je droha wěc. Lěta 1930 pśichidźe hiśchcźe 75 000 putnikow, wot tutoho cźaſa je žo jich licźba dale pomjeńśkiła. Dozwoła puśnja ſ Jódła ſ ſwjatym měſtnam jenož hiśchcźe nekotrii po ſaſtarchu ſmjerśćeni na wjelbłudach, mjes tym so ſaſtaraju hłowny wobthad autobusy a priwatne auta. Pśichihotowanych je ſa tute cźasy pśches Jódom płowo wośow. Wone maju pak ſwjetiśca jenož jara kratke žiwjenje, pśchetož pěſk a kamjenje a horce płónjo je tak kónaju, ſo ſłuſchcźeja ſwjetiśca hižo ſa jene lěto do ſtareho żeleźa. Ale jich wobſtojeńſe je ſwobodny, pśchetož je ſa tuto lěto doſeć ſaſtulił, ſo je žo ſtary auto wupłaćił, a ſo móže ſebi nowy wóz kupicź.

Mekka je ſo hižo zyle nowemu cźaſej pśchimjeriło. Dróhi, na kotrychž ſo muńoje a žony ſ 35 kraſnow cźiśćeja, ſo bychu cźorny kamjeń taſchili, ſu elektriſeje wobſwěśtlene. Teź dźěła wulkeje knaby ſu nětkole pśched płónjom a deſchcźom ſ tśěchu ſchćitane. Ale hiśchcźe pścheźo je njewěrnym do ſwjatoho mińta ſaſtupicź ſakazane.

ńa.

Rockefeller wulkomogul kupa

Wulkomogul hišicha k najſławniſchim dejnamam ſveje ſemje. Steji w rjadźe kohinoora abo zrjowa ſ namakachu wulkomogul w 16. lětſtotku pola Golkonde, wažeſche wón 780 karatow. Ale tež dźenża mózł hiśchcź 280 karatow, je potajtim nimale trójny tak cźeſći kaž najwjetſcha drohocźinka jendźeſkeho tróna, ſławnje ſkaty kohinoor.

Kaž wſchitke wulke kamjenje, tak ma teź wulkomogul ſwoju fantaſtiſku ſtawiznu. W poſlednich lětdźeſatkach je hiśchcźiſco ſwojeho wobſtojeńſa pścheměnił, a dźenża njeje dale nicźo drnhe hač drohotna wěc, ſ kotrejž so wiźuje. Dźenża jedna amerikaniſki wolijowy kral John D. Rockefeller dla kupjenja tutoho hobrikeho dejmanta, kotryž je wón — dźiwajo na ſwědowu hoſpodaŕſku kriſu — dollarowemu miliardarej ſa pomérnje niſku płaćiznu dwaj milijonow frankow poſkićił.

j.

Swójbne powěſće

Zemrěła: Berta Joa ſwud. Richterowa rodź. Hübnarjez w Kamjenzu, 56 lět; khowanje budźe jutśe wośmu pop. ⅓3 hodź. wot žarowańśkeho domu w kapałnach. — Alwin Paweł Kozor, pósłowy agent a pichćikaŕ we Hornim Wujězdźe, 53 lět.

Hospodaŕski rozhlad

Pjatk, 17. junińa 1932.

Wčerawše ſ urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,30
1 jendźelski punt	15,415	100 čěskoſł. krónow	12,465
100 šwajc. frankow	82,07	100 franc. frankow	16,55

Barlińſka burſa měješe wčera khětro njejenale witi. Stejeſche pod wěſtym ſtrašenjom wočakowanja. Cźłowcy wočakach rěcź němſkeho kanclera w Lausanne, runiej maju nadźiju, ſo konferenca pódúźe pśchidóne puće. Kurſy ſu trochu połěpśchichu, wikowanje pak wośta ſłabe. Teź wiki ſ rentowymi a dołžnymi liſćěnami wośtachu ſłabe.

Produktowe witi poſtajichu trochu hinaſchi wobras hač dotal. Němſki žitowi wikowaŕja wočakowachu wulke kuježeŕſtwowe roſpuśy ſa ratarſtwo, tola k temu bźe hiśchcźe tak ruće njedóńdźe. Na wikach napraſchowachu ſo žiwiſcho ſa nowym žitom. Poſtajcźenje běźiche pak ſłabſche hač dotal. W termińowym witowanju běźche ſcźitnat pśchenicy nětkle 10 pf. a ſcźitnat rožki 7½ pf. drožſchi. Žito w hotowym ſornje pak ſwoju dotalnu płaćiznu dźerźeſche.

Scźitnat płaćeſche wčera w Barlinje:

Pśchenicy 12,45—12,55 (12,55—12,85) hr., rožki 9,30 hač 9,40 (9,55—9,65) hr., nałymſkeho jećźmjenja 8,20—8,50 (8,50—8,80) hr., wowža 7,75—7,95 hr. (7,95—8,15 hr.),

w termijonym wikowanju:

pśheńicy:

ſa julij: 13 (13,32½—13,25) hr.,
ſa september: 11,48¾—11,48½ (11,67½—11,65) hr.,
ſa oktober: 11,55¼—11,50 (11,72½) hr.,
ſa dezember: 11,75—11,72½ (11,90—11,87½) hr.,

rožki:

ſa julij: 9,17½ (9,27½—9,31¼) hr.,
ſa september: 9—9,02¼ (9,22½—9,17½) hr.,
ſa oktober: 9,05 (9,27½—9,22½) hr.,
ſa dezember: 9,22½ (9,43¾—9,35) hr.,

wowža:

ſa julij: 8,12½—8,10 (8,50—8,42½) hr.,
ſa september: 7,40—7,35 hr.,
ſa oktober: 7,40 hr.

Płaćińny w ſpinkach ſu płaćińny tydźeńſkich wikow. Hódźeń pak žane napomnjene njeńſu, ſo njepſcheńeńchu.

Witi w Łubiju.

Pśchenja 11,90—12,15 (12,40—12,60) hr., rožka 9,30 hač 9,50 (9,70—10) hr., nałětni jećźmjeń 8—8,50 (8,50 hač 9) hr., wowš 7,40—7,60 (7,50—7,75) hr. Běrny 2,20—2,80 hr., ſyno 2,20—2,70 hr., ſloma ſ maſchinu młóćzena 1,60—2 hr., pśheńicźna muka 19,25—20 hr. (19,50—20,25 hr.), rźana muka 15,25 (15,50) hriw., pśheńicźne wotruby 5,80—6 (6—6,20) hr., rźane wotruby 6—6,20 (6,20—6,40) hr., kutra (½ punta) 60—65 pf. (63—65 pf.), jeja 6—8 (7—8) pf., twaroh 20—25 pf., běrny 4 pf., nowe 15—18 pf., kroty 20 (20—25) pf., jéḍźna loboda 15—25 pf., hyḍrojty ſat (ſchtuka) 10—40 (50—60) pf., kołrabi (ſchtuka) 8—10 (10—15) pf., porej (10 pf.), kórti (ſchtuka) 40 (20—40) pf., kiśały ſat (12) pf., zybła 15—18 pf., buny 40—50 (45) pf., tomaty 40—60 (55) pf., ſałotej (ſerćźe) 3—5 pf., radiśti (walćźe) 10 (10—15) pf., rjewjeń 7 (6—7) pf., jabłuka 40—50 (12—20) pf., měrnił 8 pjenjezkow.

Płaćińny w ſpinkach ſu płaćińny tydźeńſkich wikow. Hódźeń pak žane napomnjene njeńſu, ſo njepſcheńeńchu.

Witi w Kamjenzu.

Pśchenja 12—12,10 (12,60) hr., rožka 9,60 (10) hr., wowš 7,50—7,75 (7,50—8) hr., pśheńicźna muka 24,50 hr., rźana muka 15,25 (15,50) hr., pśheńicźne wotruby 5,75—6 hr., rźane wotruby 6,50—7 hr., ſyno 2,25 (2) hr., ſloma, ſkótna 1,80 hr., ſ ſaſtanju 1,80 hr., běrny běłe 2 hr., cźerwjene 2,25 hr., žołte 2,50 hr., butra 1,20 hač 1,30 (1,30) hr., jeja 6—7 (7) pf., proſtata 8—15 (8—17) hr., běhaki 23—30 (25) hr., kiśjata 1,80—2 hr., młode huſy 3,50—5 hr., hyḍrojty ſat 30—60 pf., jéḍźna loboda 25—30 (25) pf., rjewjeń 5 pf., zybła 15—18 pf., ſelerij (buła) (80 pf.), kreń 80 pf., hromaḱ 25—70 pf., ſałotej (ſerćźe) 4—8 pf., kórti 25—40 pf., nowa morchej 15—35 pf., radiśti (walćźe) 7 pf., retźhej (walćź) 8 pf., tomaty 55—60 pf., buny 35—45 pf., wiſchnje 35—40 pf., trujtałky 60—75 pf., nowe běrny 15—18 pf., kołrabi 8—15 pf.

Płaćińny w ſpinkach ſu płaćińny tydźeńſkich wikow. Hódźeń pak žane napomnjene njeńſu, ſo njepſcheńeńchu.

Witi w Khoćźebuſu.

Mjaſo, howjaſe 50—80 pf., cźelaze 60—90 pf., ſtopjaze 80—100 pf., ſwinjaze 65—90 pf., jeja 7 (6—7) pf., butra 1,10 (1,10—1,20) hr., twaroh 25 pf., łany wolii 80 pf., liny 75—100 pf., ſchćiśki 95 pf., kroju 75 pf., młode hołbje (ſchtuka) 50—80 pf., žiwe kury (ſchtuka) 1,80—2,50 hr., žiwe ćhapony (ſchtuka) 2—3,50 hr., tomaty 50—55 pf., kórti (ſchtuka) 40—50 (50) pf., kołrabi (ſchtuka) 20 pf., nowa morchej 20 (5—10) pf., kohlrabi 20 pf., jéḍźna loboda 20 pf., hromaḱ 40—70 (30—60) pf., kał, hyḍrojty (ſchtuka) 35—50 (30—40) pf., cźerwjeny (ſchtuka) 15 pf., běły (ſchtuka) (15 pf.), wiſiny gonwy 35 pf., ſelene buny 80 (40—100) pf., ſałotej (ſerćźe) 5 pf., měrnił 25—30 (25) pf., kreń 40—50 pf., radiśti (walćźe) 5—8 (5) pf., zybła 15 pf., kuſrěpa 5—8 pf., běrny (zentnar) 3 (2,75) hr., (punt) 4 (3—4) pf., trujtałky 40—60 pf. (1,40—1,60 hr.), wiſchnje 40—50 pf., jabłuka 40—60 (45—60) pf., prawaki 1 hr.

Płaćińny w ſpinkach ſu płaćińny tydźeńſkich wikow. Hódźeń pak žane napomnjene njeńſu, ſo njepſcheńeńchu.

Swińinjaze witi w Khoćźebuſu.

Pśchiwjeſli běźchu 761 proſatow a 108 ſchćitkow. — Proſata płaćachu, maſe 6—8 hr., hrěnje 8—10 hr., wulke 10—13 hr. Wěſaki płaćachu, maſe 13—30 hr., hrěnje 30—45 hr., wulke 45—65 hr. — Witi běchu hrěnje a płaćiśiny ſo wornjo tydźeńſkich witam njepſcheńeńchu.

Witi rěźneho ſkotu ſchtwórtk w Drjezdźanach.

Sćiwini běźche wčera ſtajne ſpjeśa ſ pśchedaŕ. Płaćiśiny ſo ſa wſchě druźiny trochu powyśchichu. Cźelaze we poſtajceſche ſo jara wjele, a wone ſo hubjenje pśeźeźachu a tehodła pśchiſadźichu.

Hamtiſke powěźeńe.

Swěźeńenke jednanje je ſo wotewrjło nad wobžałowańcźiwom ratarja Jurja Cźornata w Nowoſlikach cźo. 3, Michała Lobiju w Sśminańni cźo. 8, Bjarnata Lukaſcha w Němſkich Paślicach cźo. 27, Alwina Behra w Protscach cźo. 35, Augusta Niemarja w Pěſkezach cźo. 45 a Marje Wowcźekoweje rodź. Schäfererez w Rožeńcźe cźo. 18.

Pśchepadowanje leźownoſće:

Leźownoſć w Lejnje, na mjenu Hendricha Otty Weſſera w Budyſchinje ſapiśana, wulka 57 hektarow, 3,3 arow, na 128 000 hr. pohódnoſćena, wopaſne ſawěźeńcźi 69 200 hr. W pohódnoſćenju je 18 000 hr. žiwoho a 7 000 hr. morweho inwentara wopſchijataho. Pśchepadowanje budźe wutoru 23. auguſta 1932 dop. ½9 hodź. na hamtiſkim ſudniſtwje w Kamjenzu.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe ſymjo ſo tuna abo 1000 kg, nowak 10 kg

Płaćizny po złotej hriwnje

	16. 6.	15. 6		16. 6.	15. 6.
Pšenica	249-251	49-251	buny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	186-188	186-188	woka	6, -18,	16,0-18,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre łuniny	10,0-11,0	10,0-11,0
jećmjeń	164-170	164-170	žołte łuniny	14,5-16,0	14,5-16,0
wowš	155-159	154-158	keradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosnik	—	—
pšeńi. muka	31,0-34,7	31,0-34,7	lany wosnik	10,3-10,4	10,3-10,4
rżana muka	26,2-27,2	5,2-27,2	sueb.truhanc	8,70	8,70
pš. wotruby	1 ,3-10,7	10,3 10,8	hr.rnj. kru'ki	—	—
rżane „	9,8-10,2	9,8-10,2	syno, 50 kg	1,35-1,85	1,45-1,65
raps	—	—	rżana sloma	1,15-1,35	1,25-1,45
bróch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńi. „	0,95-1,10	1,05-1,20
lane symjo	—	—	wowsna „	0,90-1,0	1,05-1,20
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	0,90-1,00	1,05-1,20

Płaćizny rěźneho ſkotu na Drjezdźanskich ſkótnych wikach.

16. junija

2 wol. 15 byk., 3 kruw., — jałoje., 750 ćelat., 253 wowc., 384 swini.

Płaćizny za

ćelata: 2. 34—38, 3. 28—32, 4. 24—27, 5. —;
swinje: 1. 40, 2. 40, 3. 38—39, 4. —, 5. —. Rancy: 32—34.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawańi 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěsć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerjne znjezbożenja dyrbia so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pismje připowěsćić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěsća.

Čisło (Nr.) 141 — **Budyšin — Sobotu, 18. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Rozsudźenje wo płaćenju reparacijow a wójnskeho dołha so wotstorčiło

Pschedbyda Lausanneskeje konferency **Macdonald** je 17. junija w konferenzynym pohrjebnju wosjewjenje čitał, kotrež su sastupnizy Jendźelskeje, Franzowskeje, Italskeje, Belgiskeje a Japanskeje podpisałe. We wosjewjenju so wuswětli, so bychu so dyrbjałe 1. julija wěste reparacije a wójske dołhi wotpłaćeje. Dotal konferenca njemóže do toho časa praschenje reparazijow a wójnskeho dołha rozsudźeć, je so wobsahnuło, płaćenje reparazijow a wójnskeho dołha tak dołho wotstorčeć, doniž konferenca njeje swoje nadźenja skónčiła.

*

Generalna debatta Lausanneskeje konferency je so pjatk 10. junija skónčiła. Bliže pohrjebnje budźe hakle wu-

W połodnišnim pohrjebnju je belgiski ministerski president Renkin stejišćo swojeho kněžerstwa rozkładł. Wočaka na to, so **rozsrjańanje płaćenja reparazijow a wójnskeho dołha njeńmě cježe wotnych statow wołožiću a sdobom cježe druhich statow powjetšiću.** Belgiska nic jenož je sastajenjom reparazijow schkoduje, ale je też je sčěhwkami swětowneje wójny a krizy cježko cerpiła.

Po belgiskim sapinpniku wotpohłanzy Awstriskeje, Japanskeje, Portugalskeje, Juhosłowjanskeje, Rumunskeje a Grichiskeje wječachu. Awstralska bě po pschikładze Jendźelskeje sa dopołne wuschmórnjenje reparazijow, mjes tym so njeschce mohły prajichu, so by płaćenja reparazijow do swojich finanznych dołhodow stajile a so je njemóża bjes dalšeho wuschmórnyć.

Dla noweje hary dyrbjesche so z nowa pohrjebanje skónčiś.

Po něhdźe dźesać minutach wulke wotdźelenje kriminalnych policistow z pschewodom někotrych muži uniformowaneje selenje policije pschindże. Wjednik nazionalno-socialistiskeje frakcije, Buttmann, swojim towaršichom pschikaza, so hnydźa jenož psched muzu zjadź. Kriminalni sapołnizny po tym jenoho po druhim je sale wuwjedźechu. Powschitkownje so japołšanzy dachu inšerom wotwisieć. Jenož kejmowy president, Koburgski měšćaniota Schweda, so policistam sastojnikam spječi. Président Stang potom wojsewi, so je zyła nazionalno-socialistiska frakzija z 20 pohrjebnišćich dnjow wusamknjena.

Protest nazionalnych socialistow pschećiwo sakasanju uniformow w potomnischej Němskej.

Nazionalna socialistiska strona je němskemu presidentej telegramm połałała, w kotrymž pschećiwo sakasanju uniformow w Bayerskej a Badenskej najwótrischo protestuje.

Zwjazk němskostatneje khorhoje pola knjeza z Gayla

Swjasłowe wjednitelstwo němskostatneje khorhoje, kotrež so je swjasłowym wjednikom Hölternannom a němskim kejmarjej sapołłanzowaj Lemmerom a Zevlom sastupowaše, je w rozrěčenju z němskim sjunstkownym ministerjom z Gaylom praschenja rospominało, kotrež z wróćejo-lećeja kakanje uniformy nastanu. Wjednitelstwo němskostatneje khorhoje na thutne strachi pokasowaše, kotrež móža so po wudaću noweho nusowego wukasa rozwieć. Ministrej je so prajiło, so ma samokwitosć sa tele naprawy jenicžky němske knježerstwo. Swjask němskostatneje khorhoje někto

swoje schkitańske organizazije w polnym wobsahu wobnowi,

a w němskostatnej khorhoji su so rozsudźili, so traschczasnym pospytam nazionalno-socialistiskich wudwrnych wotdźelenjow z tymi samymi zrědkami napischeźiwo stupja, kotrež nazionalni socialistojo nakoženja.

Hitlerjo Polakam z štwórtym rozdźělenjom Pólskeje hroža

W Gdanskim (Danzigskim) senace je po rěči pschedsydy *Zlewo wo hospodarskich proschenjach je pósłł sapołłanz Čzernezki prajił, so je politika zwobodneho stata města Gdanska k Pólskej a k pólskej mjenschinje na wopaczných sadatach sakoženа. Čzarnezkjeho rěč Hitlerjo często pschetorhnychu. Hitlerski Greiser jawoła: **„My z wami wotliczimy a potom schtwórte rozdźelenje Pólskeje pschindże!"*** Senatowy president k tymle zwołowanju nicžo njepschispomni. Sapołłanz Čzarnezki w swojej rěči też na njeprawdne sajeze redaktora Čzelschinskeho a na jeho njepravdne sadźenje pokasa, kotrež je jenicžky mózne było, dokelž su Gdanske žudy z hitlerskimi elementami wobkliješene.

Hitler wudyrne wotdźelenja wobnowi.

„Völkischer Beobachter" je wukas Adolfa Hitlera wozjewił, po kotrymž so stabowemu schefej, nětkuschemu hejtmanej Röhmej, porucži, wudyrne wotdźelenja wobnowić. Też wjednizy skupinow wudyrnych wotdźelenjow so ponjemja.

Nacionalno-socialistiske skórźby pola statneho suda

Nazionalno-socialistiska frakzija w bayerskim žejmje je dla pjatkowneho wusamknjenja nazionalno-socialistiskich sapołłanzow z 20 pohrjebnišćich dnjow pola bayerskeho statneho žuda stórżbu podała.

Hessenska dowolenje wudyrnych wotdźelenjow wobžaruje

Hessenske knježerstwo je wosjewiło, so sakasanje politiskich zhromadźiznow pod holym njebjom, demonstrazijow, sejtupanjow a wokolnočahanja, pschećerhnjenjow a zhromadnych transportow sahža do mozy stupi. Hacž dotal też sa Hessensku płaćaze sakasanje nošenja uniformow je z nowym němskim nusowym wukasom wotstronjene. Hessenski sjunstkowny minister tule naprawu wobžaruje, nětkole pak jenu njeje mózno, hinaschu wuprawu činiće.

Uniformy so w Bayerskej zakazałe

Bórzy po skónčenju pjatkowneho skandalneho wustupow w žejmje je bayerske knježerstwo sledowaze wosjewiło:

„Hdyž je knjes němski president dotalne sakasanje uniformow wótčežił, je wočakał, so je wojowanje politiskich mjenjenjow w Němskej pschichodnje w měrnych formach wypharje, a so nałožnosće wuwostanu. Bayerske statne knježerstwo njeje wot wscheho spočatka tutomu nahladej pschihłosowało. Chzysche pak najprjedy rozwieje wočakać a žebi jenož možnosć wostajić, wobwjesłowaje pschedbjerna sa noschenje uniformow za wěste składnosze wudaćj, so by so nałožnosćam sadźěwało.

Dźensnišche pohórschi sbudźaze podawki w žejmje, kotrež so njepotrjebnje pschećerhnu dalschemu wobstaću wustawnych pschiprawow a pschećiwo wustawnemu žiwjenju w Bayerskej měrja, pak statne knježerstwo musuja, je wschěmi zrědkami sa zakhowanje bjesstracha a porjada w kraju rukować. Tohodla je so rozsudźiło, na podłožku krajneho **policajskeho prawa sa zbyty kraj Bayersku sakasać, hacž do 30. septembra t. l. uniformy politiskich stronow nošeć.** Wot mérnuchu wobydlerstwa so wočakuje, so budźe prózowanja statneho knježerstwa we sawdźenje sjunstkowneho měra je wschěmi mozmi podpjerowaś.

Kerjekańske wustupy w bayerskim sejmie

W bayerskim žejmje su schtwórtk skandalne wustupy byle, kajchiž hischcze w nim njeje ženje było. Wot schtwórtka so tam wo někotrych nazionalno-socialistiskich praschenjach jedna, kotrež su wschě pschećiwo wobkhod wjedźenemu knježerstwu samerjene. Jako pohłedni rěčnik je schtwórtk nazionalny sozialist Eiser pschipowědźił: „Tutuje poćehnjemy!" Kak je to měnjene, so pjatk rano pokasa, hdyž pschi spočatku pohrjebnja zyła nazionalna socialistiska frakzija

w kakenkreuzlerskej uniformje pschijcże.

President Stang nazionalnych socialistow na to kedźbliwych činijesche, so je po žejmowym wobsamknjenju kakanje, w žejmowni uniformu nošeć, a jich namołwi, so bychu salu wopuschćili. Może jim jenož dowolić, so bychu so w zwólnej drasze pschi pohrjebnju wobdźelili. Pryjedy hacž Stang dorěcza, w žejmje wulka hara zhowori. President na to zyłu nazionalno-socialistisku frakzju z pjatkowneho pohrjebnja wusamknu. Hdyž bě to ledma pschipowědźił, nazionalny socialist na rěčnistu tribunu pschihna a z njeje „Heil Hitler!" jawoła, čemuž towaršschojo jeho strony a někotri pohłucharjo na tribunach pschihłokowachu. Na to nazionalni socialistojo w sali a tribunach Weisselowy spěw sanjechu.

Président je sale wunđże jako snamje, so je pohrjebnje pschetorhnjene,

a z nim sapołłanzy wschěch druhich stronow hacž do nazionalnych socialistow towarnuja je sale wunđżechu. Potom so jenohodźinske pohrjebnje rady starschich wotmě, mjes tym so nazionalni socialistojo w pohrjebni wosłach. Hdyž bě so pohrjebnje z nowa sapoczało, président Stang wosjewi, so je wschitcy nazionalni socialistojo na podłožu wobthodowneho porjada z wójnom pohrjebnišćich dnjow wusamknjene a jim z pohrjebnje kakanje.

Bombykładžerjo so z khłostańnje pušća

Pruski žejm je nimotej pschihłosował, so ma so wjednik schleswigsko-holsteinskeje burskeje strony, **Claus Heim a jeho sobuwinizy,** kotrež su na wschelakich mětnach bombam dali rosbuchnyć, khłostanje spuschćeć. Wschitcy tu so bjez z khłostańnje puschćeli.

Amnestowazy sakon je so w pohłabnjenej formje po socialdemokratiskim namjeće pschijał. Po nim so jenož wobwam khłostanje spuschći, kotrež su w nasy khłostajonne činy skućile a so hischcze njeje pryjedy cežko khłostałe, jeli so jich činy wobkitu hrubosć, nahrabnosć a nišeršć smyknenja njepokazuju. Morderjo a zarjerjo so njeamnestuja, woni dyrbja swoje khłostanje wotpokućeć.

W Španiskej monarchistow jima'u

W Madridu su frjedu wjazykróčeneho milijonara Juana Marchu sajeli, kotrenuž su w parlamenje „ludowego arzynjepschećela" rěkali. Někotre hodźiny pryjedy toho je knježerstwo ezerjodku monarchistiskich spischihańcow sajeć dało. Marcha wschelakich pschestupjenjow winuja, kotrež je pjeza skućił, hdyž je žebi za czaš diktatury generała Priina de Rivera tobakowy monopol w schpanistim dźelu Marokkowskeje dobył. W Madridze a Barcelonje su něhdźe 6 **wyšokich oficierow sajeli,** na kotrychž tukaju, so su so pschi monarchistiskich spischihańcowych wobdźělili. W Barcelonje su generała Emila Barrera sajeli, kotrež je sa czaš monarchije generalny kapitan we Kataloniji był a je jako pschećel prjedawscheho krala Alfonja znaty.

Rozprawa wo europiskich mjeńšinach w jendźelskim hornim sejmie

Sesrjedu je so w jendźelskim hornim žejmje rosprawa wo **pomerach mjenschinow w europiskich statach** podała. Lord Noel Buxton wot knježerstwa žadasche, so by žejmej jodrjeło, schto je w pojedźenich wuraedźenjach Rady Swjatka Ludowa za schtitanje mjenschinowu namjetowało. „Strachi mjenschinoweho praschenja", lord Noel Buxton praji, „je znaty z Gdanskich podawkow, tohole połwnika Europy; pschetož němske nowiny pschipowědaju, so chcedźa Połsyn Gdansk wobžadźicz, mjes tym so franzowske nowiny němski bjez pschipowědźi. Europiske staty su bohužel do dweju skupinow rosdźelene: skupina prěnja, w kotrejž su Němska, Madźarska a Bolharska a kotrejž so **też** Italska pschiskamknje, rewidiju mjesow žada, tomu so druha skupina napschećiwo staja, to je Polska a staty Malejo cntenty. **Luxton Czeskosłowakski khwalesche, so wschě postajenja srěčenjow wo schkitanju mjenschinow dopjelnja.** Pólšći a Juhosłowjanjej porokowasche, so by žiwotich winowatosćow njedźerželi. Dale postupanje Swjatka Ludowa kritisowasche a žadasche, so by so w žejmje mjenschinowa skupina wustajiła. Lord Dieticson tutón namjet podpjerowasche, praji, so stej Němska a Awstriska njespokojonje sa schadźenjom z němskej a juhosłowjanskej mjenschinu w połodnischej Tirolskej. Potłóčenja mjenschinow europiscu atmosferu sajedojesa. Lord Cecil k najwjetschej wobhladnitwosći w praschenjach a wójach napominasche, kotrež bychu so wešeze njespravnosćej a spjecziwosći mjenowałe, hdy bychu so w Jendźelskej state. **Wójnski minister**

Dźensa je so w Budyšinje a wokolinje wjele nowych abonentow přizjewiło. Wšitcy wobstarnicy a wšitcy, kiž su so hižo přizjewili, so prošu, so bychu so wo nowych abonentow starali, zo bychmy wšitcy hromadźe wjele nowych čitarjow dóstali.

Lord Hailsham w knježeństwowym urjenje praji, so dyrbja so pschez jenoż najwobkładniwische zjowa wujěcź. We sajmje jendźelskeho knježeństwa je, so bychu so trjeźenja sahlowake, kotrež maju njepotrjebny wliw na měr we Europje. Kedy bychu so na takle waschnje mjeńschinowe trjeźenja pschewjedle, potom by so wjele njeluboscheńschego zjhubiło. Mjeńschinam dyrbi so nalěžnje radźeć, so njebychu swoje prawa zjmadź k tomu wužiwali, so bychu so se stata wutwohdźile, ke kotremuž hłuscheja, a na druhej stronje bychu interesowane staty wschu cźiniez dyrbjale, schtož je w jejnych mozach, so bychu so z mjeńschinowa zjwěrni a zjwolnili staczenje sćinili. Gdanke praschenje ujeje praschenje mjeńschinow. Gdańsk je njewotwisny zykl a swoju swadu jako runy z runym vosrisuje.

Lidźej Jasfuej so pschiwižowarjo pschidawaju.

Powěsć, so su nětkuscheho abesynskeho kežora Lidża Jasina, kotryż bě po schěžnaczelelnej jatbje cźeknył, sazo jajeli, je so jako njewěrna wupokasala. Wojazy nětkuscheho kežora Salassia, kotiż běchu so do pustoho Godżanskeho kraja sa cźeknjenjom pósłali, su so po puczu spjeczili a roskazowazeho wójnskeho ministra zanetho wostajili.

Kežor Sclassi, na kotrymž chze so Lidź Jasfu kwalwnje wjeźeć, so boji, so hischcze wjazy jeho wojakow ke Jasfuej pschenđże. Wschě wukhodny hlownego města strażowaź dalwa, so by so dalschemu cźekanju k prjedawschemu kżorej wobaraka.

Hoover zaso presidentstwowy kandidat

Nazionalny konwent republikanskeje strony je Hoovera sazo sa presidentstwowelho kandidata postajił. Hoover je 1126, Dawes 1, Wadsworth 1, Coolidge 4 a nětdyschi senator France 4 hłosy dostał. Wósły po Hooverowym pomjenowanju dotalneho namjetneho presidenta Curtisa z nowa sa kandidata namjetneho presidentstwa pomjenowachu.

Napječiwna revolucija w Chile dobyła

Napschećiwne revolucionarne hibanje z wjednitstwom jenerala Cruza a prjedawschego ministra Davile a Alexandria **je dospołnje dobyło.** Po krótkim jednanju je so

komunistiska junta, kotraž bě do Monedskeho hroda cźekała, zdźerżarjam podała.

Sdźerżarske hibanje, kotrež bě wosebje pschećiwo komunistiskemu lětarskemu wyschkej Grovje samerjene, je schtwórtk w nozy z wójnskeho ministerstwa wuschło. Każ bórzy bě znate, so su so sdźerżarske bataillony psched wójnskim ministerstwom sestupale, so knježeństwu podana żandarmerija ke knježeństwowemu hrodej sahwoła. Pozdźischo, hdyż bu położenje kritiske, junta do hroda statneho presidenta cźekny.

Wjednizy napschećiwneje revolucije běchu knježeństwu ultimatum stajili, w kotrymž so praji, so dyrbi knježeństwo schewórk wjecźor hacź do ½12 hodźin wróco stupić. Prjedy hacź so tónle cźas minu, wyschka żandarmerije, kotraž hromadze z wojakami hród schkitasche, pschinđże a sdźerži, so su so żandarmerija sapowědźili, pschećiwo sdźerkarjam wojowacź. Se żandarmami sdobom wojazy wotcźeńschu, kotrychž offizjerzy běchu z radikalnymi naprawanni wyschka Grovy njesposobom. Wyschk Grove a jeho zjhubminiſtrojo běchu z tym wotbyczi. Hischcze pjatk chżychu jich psches mjesy dowjesć. Wjecźor a w nozy dobyczeńzy revoluzionarozo panzerowanym wosam po dróhach jěźdźicz dachu, mjes tym so létadła nad městom létachu.

Hdyż bě so saczmiko, kommunistojo na wschelakich městnach klamy wurubichu a w jenej zyrkwi woheń sakozichu. Na to da general Cruz panzerowanym wosam wujěcź a dróhi wupróstnicź. Poczinjenje kommunistow je wjele k tomu dopomhało, so je żandarmerija ke knježeństwowym pschećiwnikam pschescha a z tym dobycze napschećiwneje revolucije rosshudźiła.

Ze Serbow

W Budyschinje, 18. znamuika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjecźor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer +5 a thermometer wodnjo +19. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +4 a thermometer w nozy +10. Sćěžowanje wjedrow je mało pscheměni. — Schtlerza je spadła a pokazuje wikło na njewobstajny poczas. Mjezy je pokonja su nam połnoznu wyschinu sesłabile. Mikina na Bohmiskim salikwom je zhubu z hlowneje winy mazałeho wjedra. Jeli mjezy, nad hrjechanoseńskim morjom sćaze, psches nasche strony pocźahnu, hrozy nam hischcze wjele dešcźa. Pónđelu kupa měrzka kurjawa wuks. Rasch wjedrowuskopjeny na jutrischi dźeń hischcze ta deschczowatsch. Wot pónđele dem nadźija so wuwjedrjenja a kónz tydźenja na sajo njewjesera sa mózne. Jutrje 4 njedźelu po swjatej Trojizy stajaja słónczko 3,45 a zhowa so 8,17 hodź. Měsacź stejdża wjecźor 9,39 a zhowa so rano 3,52 hodź.

— **Dźensnjische wiki.** Butra placźesche 55—60 pj., jeja 6—7 pj., twaroh 25 pj., kury, żiwe 40—55 pj., sarśane 65—75 pj., libjata a wjetsche huzy 2,20—5,50 hr., kacźki 50—90 pj., holbje 55—65 pj., kał, ckelwjazy 10—16 pj., běły 8—14 pj., zhydrolty 20—70 pj., tótki 20—50 pj., kisałe tótki 10—18 pj., zybła 10—188 pj., kólrabi 10—16 pj., morchej 8—20 pj., radišti 8—12 pj., hromak 25—65 pj., rjenjen 8—12 pj., jeźina kobola 15—25 pj., hołołej, kerćźk 7—8 pj., kopmaczki 25 pj., wschitnje 40—50 pj., truskawy 45—60 pj., tomaty 45 hacź 60 pj., hriby 40—50 pj., bórny, 10 puntow 32—40 pj., nowe bórny, punt 15—20 pj., mjo w schklenzy 1,60 hacź 1,70 hr., mjo bjes schklenzy 1,40—1,50 hr., sany wolij 1 hr.

— **Pućowace radupodawanje w Kamjenskim wokrjesu.** Za Sernjany, Pěskecy a Serbske Pazlicy pućowace radupodawanje za maćerje w měsacu junijn wupadnje.

— **Budyske haptyki** su wschědne dny hacź do 7 hodź. wjecźor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Mózny słužbu a njedźelu wotewrjene ma jenoż jena haptyka z mjeńschim wotmjenjenjom. W junijn je to Měschćańska haptyka na Hłownym torhoschću.

S **Budestez.** (Lětusche tźělenje.) Wot njedźele 19. hacź do wutory 21. junija sarjaduje unif. towaršwo tźělenja sa Budestez a wokolinu swoje lětusche tźělenje. Njedźelu rano so z hudźbu budźi. Pop. ½1 hodź. zestupa so cźah k wuczekwjenju pschi dwórnischczu. Popołdnju je potom tźělenje do kralowskeje tarcźe a tźělenje za żony. Też pónđelu popołdnju tźěrja wuczahnu a tźěleja. Wjecźor wot ½7 hodź. je koncert w tźěrowskim stanje. Po konzercźe je

Konferenca wo reparacijach w Lausanne so wotewrila. Konferenca wo reparacijach w Lausanne je wobzamkła, zo so płaćenje reparacijow na wěsty cas wotstorći. Z tutym wobzamknjenjom pak so hišće njejo dopjelnilo żadanje Němskeje za doskónčnym rozrisanjom wotškodźeńskich płaćenjow, pod kotrymiż cyły swět jako pod khodojtej léta dołho stona. Lěwiny wobraz dawa nam pohladać do konferency. Zady na lewo sedźa němscy zastupnicy. Na prawiznym wobrazu widźimy, kak lud před Hrodowskim hotelom w Ouchy, w kotrymž konferenca wuradźuje, na nowe powěsće cźaka.

D. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Žužnoczeńska idyla.

28] (Pokračowanje.)

A Zymbura wopraudże pschesta do Prahi jěsdźicź. K tomu pohnu jeho niz jenom zastupniſtwo, ale też konjej. — Dobrać z Dźiwjej posbywaschtaj hladajuz swojeje krutoscze, rady wotwoczowaschtaj, khodźeschtaj raschc wažnje a nomaku a Zymbura bě tak cźuciwy, so jeju njemócsche z schudom do kóła pohonjecź. S Pěsta do Prahi bu wósat zamjedźeny, też druhi so po Zymburje wosa a tkhuda pschinoschu, so bychu so żiwili a tuž so Zymbura z lohkej wutrobu a staro radostnje z Prahu rozžahnowa. . . . Jenoż do Pěska dale jěsdźeschc, rolu wobdźěłacź. Kowař pschda wołaj a hnyż „pstrusy“ njedźabachcej, Zymbura też doma wupomha. S wopredka by jeho kóżdy dźeń wićźał, tak na wjecźor z Hrodźischcza pschez hórku do Puczimja běź. Do jtwy ani njeschtupi, ale dźesche rum nimohu do konjeza, wobhlada konjej, na stót pohlada, na pizu a porjadk — wopraschc so, schto su dźěłali a schto chcedźa dźěłacź, njedźelu zej pola wobsedźe a popołdnju po njschpjerje z dźěćimi a stajnje hischcze płakazej wudowu porěcźa a pobjedowa.

Też Kowař, wjedźeschc-li jeho pucź na pucźimske njeswu, na Scholczku a cźeledź pohladnu, też z nemiczanuzy pschecźelu pschikhodźacu a rad z nim pomhachu.

„Schto to pomha, dźesacź zastupnikow jenoho nama njesarumna, a sto wotrocźkow jenoho hospodarja, rjekny Kowař rad doma swojej żonje.

„Hospodarja hubjenje?“ burowka so staroscziwje wopraschja.

„Hubjenje niz, ale cźeledź wě, so nad njej nichtó njewocźuwa, Zymbura pschińdże jenoż wjecźor abo sahe rano na skok, a tak tam Bóh tón Knjes hospodari, słubjeny najskerje Zymburu, je pschemyślliwy a póznaje, so njebudźe Kluczej tu a tam. Dwojeho dźěła nadobo pasecź, to mało hdy žanomu hoji. Nam chże wuhonjecź, ale wjazy je wón trěbny tam.“

„Sstukicź tam njepóńdże, hižo ludźi dla niz,“ praji je burowka z nóstrocźu.

„Ale jako hospodar by tam mohł hicź.“

„To by też najlepje było, schto ma pěz ta Jónska hanna sapocźecź,“ Kowarjowa wuzwi wobzarowasche.

Zymburje bur ani hłowetka njenasponni, ale derje wobkedźbowasche, kak so często wobuzuje z Puczimja wróczesche a měnje poźtuchasche, hdyż Zymbura storjesche:

„S dźěłom su wrócźo, schtóż my sa pat dnja pożyczemy, jim dźeń traje, my žmy schěsć wjesow jeckmjenja nawjasali a woni su tam lědma tři dowjesli a druhi jim smokuje.“

„Lěto to wulraja,“ myślesche zej Kowař w duchu a psched Zymburu dale njeczesche. Jenoż w Pěsku, hdyż so njedźelu po wulkej hodźi mjschi abo hewak se semiczanskim pschecźelstwom ketka, bo horcźiwje z nimi rosmysluje sche.

„Nuczisć jeho do toho njeżnemy, wón sam dyrbi so rozhudźicź, jenoż nječtó z was, nječtó z jeho ludźi dyrbi jemu to nalpomnicź, zyle njenapadnje, so to ani pyjnył njeby, ale hłowcźko so pschimnje, sapuschczi korjenje a sa myślł so porodźi —“ cźeczesche Kowař se saborzenjom a z radoscźu sgladowasche na Zymburu, kak so wo pucźimskich stara, kak też dźěcźi pschibychuja wot Scholczki k njemu do Hrodźischcza z wotmołwami a praschenjemi, kak Zymbura z nimi pschecźelnje so rosmołwja, je na konja hadża, hrajtí jim pschihotuje . . .

„Te joh tam najsnadnischo pschiwabja,“ pożmówkowasche so pschekłapanje, snajo Zymburowu luboscź k dźěcźom sajka.

Bě rjany, jasny, nahmatsti dźeń. Na lutach so pożlednja wotawa dożuschowacze, wonjesche a krócźesche so na widłach, hdyż ju Zymbura nabérasche a po wulkich kruchach na wós podawasche. Wósły budźe wschitko z połow domoj swożene, a tyma może pschińcź, prajesche hospodar, tiż se swojim synom na druhi wós mjetasche.

Schcźerńischcźa su zworane, na połach zwjadke zahnive waze běrunjaze sebo so cźornjesche a zmjerdźesche — a hłójcźki so tu a tam we wulkich so módrocźazych łopjenach błachu. Hdyż budźe to dwoje, bórny a kał z połow, budźe „zwobodno“, kmuwarjo zawzhitnu, njebudźa trjebacź stót hładacź, njebudźe mózno, so by na połach abo na łukach schkody nacźinił. Sebrdaju hu, wobjenźk zapała, do jeho płomjenjeczkow a kura so zahładaja a bjes starosczi a strachu budźa zej powědacź, spěwacź, a budźe-li so jim chcźeć, zej też „kmuwarja“ zahraja . . .

Na to też Kowarjez kmuwař myślesche, kiž z kmuwarjom sa wosom drobne łapjeschka zahrabowasche. Kedźbliwje rěkam starschich pschipowuchasche, ale sam so do nich měschcźesz njeznadźesche, njeznadźesche rjez, kak so wjesoli, hdyż potom do „zwobody“ pocźeri, hdyż njebudźe nicho „hajene“, njebudźe trjebacź klóscźele kruwy wróczo honicź, kotrež najradscho do „schkody“ khodźachu. So by so swojej radoscźi pschewoschił, pschicha khwilu hrabacź, spre so na hrabischczo a z błyscźatym, z radoscźu rozjasanjenym wobja sludźaju krajinu.

A tu wuhlada, kak wot Puczimja z hórki Scholczki Franak sem k nim běžesche. Derje jeho znajesche, běschtaj w synje hromadze do puczimskeje schule khodźiłoj, a mały Schosta bě cźasto pola Kowarjez z hosczom. Tuž njeschosta so dobre wospomnjeł, schtóż bě wuhladak.

„Franak sem běži,“ tehodła wótrje wuschikny. Każ by jim pornucził, pschestrachu wschitcy dźěłacź a hładachu k Puczimju. A hlej, wopraudże, tam běži hólczka pschi wschu prěći, rum pucź k nim. Wězi bjes cźapki, basy, z nóżkomaj so senje łědma dótka a z rukomaj macha każ z otwrnaj schtiołoschkomaj.

„To derje je ho nješchto stało,“ rjekny Kowař a smorschcźi cźoło, „wschetcy jenoż pospol se zej powěsću thwata — z dobrej ko njekhwata.“

Zymbura z widłami w ruzy běžesche hólczi napschecźo.

„Schto ha je ho stało?“ zawoła jomu na pół pucźa napschecźo a wschitcy wocźichmychu, so bychu rozumili.

(Pokračowanje seźehuje.)

kupanje pod krjepjawu smjachu hižo stari Grekowje. Na tutych so je stołowo wot horjeca wodu dale krjepjesche. Shromadne kupjele sa mužow a žony sawjedźechu so we jarej Greckiej hakle tehdy, hdyž tuchi so bližachu i orientom. Romjenjo pschetrjechichu grotske kupjele nic jenož i pschepychu, ale też se wschelakimi nowymi sarjadowanjemi, kotrež běchu sej pschiswojili w podchišnjenych krajach. Romjenjo też bórzy dopohnuchu wuhnam hojazych lówkow a salojichu wokoło nich kłowanischcha. Tehdy bě jim wosebje sławne kupjele na potoušchich pschibrjohach — jomjenowane „Bojae Romus". Běchu tehdy tak znate a sławne, kaž dźensnische kupjelanske a sławne města pschi Radrastim a Serjedoschischtim morju. Soraz wo nich wiźasche, so na zyłym swěcze njeje lubošnischcha města. Tudy so jim wosebje sławne kupjele na potoušchich pschibrjohach — jomjenowane „Bojae Romus". Běchu tehdy tak znate a sławne, kaž dźensnische kupjelanske a sławne města pschi Radrastim a Serjedoschischtim morju. Soraz wo nich wiźasche, so na zyłym swěcze njeje lubošnischcha města. Tudy so jim wschak mjezachu mózu konkurenzu w ekstrischi kupjelach a w kupjelach Daphne pola Antiochije. Stary Gotowje hyšnuchu wolschcowzuje kupanja halle w podschijnjej Schwanischej a wěmy wo nich, so w kupjelach druhdy pschebywachu zyły dźeń hromadźe so Lonami. W krjesčanym swěcze Europejanjo nawukowachu kwarcej kupjele wot Arabow w Schwanischej. Kupanje so tehdźa tuchi fijerjesche, dokelž nje kirchelskich duchowni pschećiwo tomu postupowachu a prajachu. Arabowje kschesčanow jenož tehdźa sawjeduje ke kupanju, so by z tym swjatu kschćenzu ho wotmyła. Móha kupanja pschećiwje jara sahe do Francowskje, hdźež bórzy njeběše ani jenjeskeho hrodu abo místa bez kupjelow. Korla Wulki bě jedyn z najčelnischich pluwarjow swojeje doby. We 16. lětstotku ezakto zyłe swojowy nahe khodźachu po hasach do kupjelow, kdy so mužowje mjezachu nětkajku falu abo žony koschlu. Sso wšak, so pschećiwo kupjelam a kupanju mustupowachu poćinkarjo, ale njemějachu wuspěcha, tudźo kupanje njeswostajichu. Stónčeje wschak dyrbjachu sjawne kupjele samkać, dokelž so i nich splažne khorosće rozschěrjachu.

Šlezyski Windsor

Kak je Sibyllenort nastał.

Hród Sibyllenort, wotpoczink njeboh jasskeho krala, je pschez nětkróschestwo wobhdźerja, markhrabju Bjedricha Kschesćana, jóžkla sjawnoscži pschistupny. Dźela su tak potrocžile, so móža po ludźo tam hižo pschekhodźowacź.

Hród Sibyllenort mjenuje so też „Schlesyski Windsor", kiž je we swojej nětkróschej formje a sarjadowanju po nacelskach Windsorskeho hrodu na kupje Wright. Stawskowuje je też po schottiskim stilu sarjadowane.

Hród je so w lětach 1851—67 wutwarił. Prjedawscha schlowna tšcha bu z płonej zymskowej samčnjena. Hród je na 300 metrow dołhi a ma 350 rumnoscow.

Krasnu schtomownju dasche wójwoda Wilhelm ze Brunschwiga pschiprawicź, niz jenoż rjanoscze dla, ale so by kłude wobydlerjow dźěko mjelo. Wopraudźe hdźe sajche tu z ekafami 500—600 dźěłaczerjow. Hłowne dźěło wobsterjesche w tym, so buschtaj jěsoraj sjednoczenaj. Najwjetschi hotowy fu kumschtnje wutwarjene. Wuschórkujena fenjza twori tanne hórki, kotrež schtomowni wosebity rus da. Wjchu je tak wutwari, so je swonkowne a sunkowne schtomownje nasta. Mjez tym so je sunkowny dźensnischi dźeń wotzarjene, hdźesche swonkowne wjecy tež z nuzju wobdaty. Schtyri hłowne schłody su je sverjatami wunyschene, k temu wobsteja strańnische khěžki tež dźensa hischcze. W swonkownej zahrodźe běchu jelenje. Druhu swěrinsku zahrodu schpiwarowischa poła Domackiny. Kral Albert dasche swěrinskimaj zahrodomaj swadowaź, dokelž wjele pjenjes wuskadaschtej.

Wjetschiny hród wotwari wójwoda Ulrich Kschesćan je Brunschwiga w lětach 1685—91. Po jeho druhej manželskej Sibylli Merji ze Saksteje-Merseburgskeje so wobdźerstwo njemowacha. Nětkróscha wješ Sibyllenort, pod mjenom „Kaiserkwitz" znata, tehdźe na druhim mjenje. We w 30 lětnej wójnje sniczena. Hischcze dźensa nadeńdu wjele wurywanju kamjenje, kotrež na twjerdy twar połoja. Sibyllenort kiž z knjezowom Guntenag w Hornjej Schlesyskej k wjerchowstwu Oels słuschesche a swójstwo brunschwiglich wójwodow bě, — najznatischi sastupjer je Bjedrich Wilhelm, tak mjenowany czorny wójwoda, potrimuj Napoleon I. w Schlesyskej wjele schłodźesche, schiwadny 1884 sakikemu kralej, hdyž je wójwoda Wilhelm zemrě, Oels pschikwadny pruskej krónje. Zyłe wobsterjeństwo mjeńnja na 70 000 jutrow. Dokelž swójbnje pschebywasche wjele wjednischtaj, hdźesche herbitli dawk tak wusoki, so dyrbjesche kral Albert jene druhe schlesyske kubło pschedaez, so bu sunu swjedł.

Sibyllenort bě w prjedawschich ezasach kulturne źirjischcho. W tamnischim ezasu wadle pschedujdźechu so wulkowery z najlepschimi mozami. Też nětkischa hospodarka sa so tam nětko jewja. Semjezny kral dyrbjesche hižo dwe hutowaez. Mnohy sluzowni so pschischim, też wjeloni so pschesda. Dokelž běchu jara dobre, so mnohy ja dni napraschowachu. Jenoż tajay je dóstachu, kotrež ja rukowachu, so budu je sjawnej lubosczu wotsyladane, kaž ezi batal, wosebje wot semjerskeho krala. Lubowosche też a Božu źiwobu a w njej wosebje mózne duhy, kotrymuj dobrinske mjena dawasche. Wosebje wothladowajesche so o najlubschi kół Quáštor, na kotrymž je kral we wótrach jěchał, a kiž hacź k wulkodej schtomowiny sa jeho ka- ...lom dźěsche.

Swójbne powěsće

Smjerći: Karolina Tupaczowa w Budyschinje, 62 lět; ... kupanje swoje jutrje njedźelu dop. w 11 hodź. na Tuchorskim pohrjebnischczu. — Korla Emil Lohse, hólet w Prosmje, 66 lět; khowanje budźe jutrje njedźelu pop. w 3 hodź. — Helmut Schołta, pjekarski wuczabnik w Kamjenzu, 17 lět; khowanje je dźensa sobotu. — Korla Loor, wuslužbowy muzej we Wojerezach, 65 lět; khowanje je dźensa sobotu. — Augusta Juno, Marczina w Běłej Wodźe, 57 lět; khowanje je bźesa sobotu.

Hospodarski rozhlad

Sobotu, 18. junija 1932.

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,205	100 złotych	47,30
1 jendźelski punt	1,945	100 českosl. krónow	12,466
100 šwajc. frankow	82,97	100 franc. frankow	16,51

Burzy pschinjesechu wczera w hižu dnja so wotdrjebjowacze kurty. Tež rentowe a dołhe lisćiny zapłahachu płahbjene kurty. Wobdy zdźiwaja dale nasche sobuwjatane powěry smutkowacze politiki. Posłonicha Němskeje wopokazuje mało sprawnjenja za postajenja nowego prezidenta kniježtwa. Tuchi powěr płahi wotmach wotnowowanja jatanskeho Němskeje na tak ważnej Lausannskej konferency.

Produktowe wiki pschinjesechu wczera jako strowczene płaczizny. Pschenza postupi na Barlinskich wikach wo 15 pf., rožka a wowsh wo 5 pf. Na Drjezdźanskich wikach so spadowanje płaczizny pozdźejschich cujow, hakle wczera wuzłukowa. Tak pschenza wosmja wobdźeł 25 pf. klejmy, rožka pjatu 25 pf. a nałymski jeczmjeń 10 pf. Jenoż wowp dotalnu płaczizny dźerzesche. Na Barlinskich wikach bě wczera žito powołnuje žadne. Wczera jednachu też w *ministerstwje za ludowe prawjenje* wo nowelowanju žita a wo pschiprawach, kaž by mózno było, pschepytnemu klesanjenju płaczizny nowych žitnych sortow zadźěwacź. Tute podwoki sturkowachu wodźeje na Barlinske wiki a powuhachu płaczizny strowczowacź.

Zentnar płaczesche wekra w Barlinje:

Pschenicy 12,60—12,70 hr., rožki 9,35—9,45 (9,50 hacź 9,60) hr., nałymskeho jeczmjenja 8,20—8,50 (8,55 hacź 8,65) hr., wowsa 7,80—8 (7,85—8,05) hr.,

w termińowym wikowanju:

pschenicy:

za julij: 13,15 (13,07½—13,02½) hr.,
za september: 11,57½ (11,55—11,50) hr.,
za oktober: 11,62½ (11,60) hr.,
za dezember: 11,82½ (11,77½) hr.,

rožki:

za julij: (9,30 hr.),
za september: 9,07½ (9,11½—9,06¼) hr.,
za oktober: 9,10 (9,18½—9,15) hr.,
za dezember: (9,28¾—9,26¼ hr.),

wowsa:

za julij: 8,17½—8,22½ (9,27½—9,20) hr.,
za september: 7,15 hriwnow.

W Drjezdźanach:

Pschenicy 12,25—12,50 (12,45—12,70) hr., rožki 9,75 hacź 10 (10—10,30) hr., wowsy 7,20—7,60 (7,30 hr. hacź 7,80) hr. — Butra 2,20—2,80 (2,30—3) hr., jeja 6—7 (7—8) pf., bórny 0,50—1,80 (1,80—2,20) hr.

Płaczizny w hyłkach fu płaczizny tydźenskich wikow. Hdźež pak žane nałmonnjene njejsu, so wjeschchemużnichu.

Wiži schtwórtk w Schorjatu.

Pschenza 11,80—12,20 (12,60—13) hr., rožka 9,20 hacź 9,50 (10—10,30) hr., wowh 7,20—7,60 (7,30 hr. hacź 7,80) hr. — Butra 2,20—2,80 (2,30—3) hr., jeja 6—7 (7—8) pf., bórny 0,50—1,80 (1,80—2,20) hr.

Płaczizny w hyłkach fu płaczizny tydźenskich wikow. Hdźež pak žane nałwonnjene njejsu, so wjeschchemużnichu.

Wiži schtwórtk w Hajschtrowje.

Pschenza 12,10—12,50 (12,50—13) hr., rožka 9,60 hacź 10 (10,25—10,50) hr., wowh 7,50—7,80 (7,80 hacź 8) hr. — Bórny 1,50—2,50 (2—2,50) hr., punt 2—3 (3—4) pf. — Sswo 2—2,20 hr., płoma k sasłanju 1,50—1,60 (1,50—1,80) hr., jelina 1,60—1,80 (1,80 hacź 2) hr. — Butra 60—65 (60—70) pf., jeja 6—7 pf. — Prosata 7—14 hr., běłaki 20—30 hr.

Płaczizny w hyłkach fu płaczizny tydźenskich wikow. Hdźež pak žane nałwonnjene njejsu, so wjeschchemużnichu.

Ssudnisce powěsće.

Pschesadźowanja:

Watorn 21. junija 1932

w Lipoji w mlynje, dop. w 11 hodź.: Diesłowy motor 23 PS.;

w Płačizach w hoscenzu, pop. w 2 hodź.: Gramofon a radio;

w Norcu w hoscenzu, pop. w 4 hodź.: Ranza.

Sobuhujenje dyrbjeńsk. pschesadźowanja:

Ssud je dyrbjesche pschesadźowanje Lesmanez statoka w Scheschowje, na schtwórtk 30. 6. postajene, sobuhnył.

Konkursowe:

Ssud w Běłej Wodźe je konkurs wotwórił nad samoženjom wobhdźelki mlyna Marty Dankowje, swid. Dietrichowcje rodź. Domaschcza. Zadanki maju so hacź do 30. 6. 32 na ssudnischtwje w Běłej Wodźe pschipowołanej 1. terminja budźe 12. 7. 32, rano we 8 hodź. na ssudnischtwje w Běłej Wodźe, jsbwa cko. 10. Sarjadnik konkursa je pschekupc Ernst Grošcha w Běłej Wodźe.

Witowańki sapiw.

Do wikowańkeho sapiwa na ssudnischtwje w Běłej Wodźe su na kopjenko 19 sapiwali, nastupujo firmu Niederlausitzer Bank akt. tow. wotnožka w Běłej Wodźe-Mužakowje, so je z hromadźepołożenjom akcijow swojeho kapitała z 3 000 000 hr. na 2 200 000 hr. sniżiła.

Drjezdźanska burza (17. 6.)

Pšenca 76 kg	245 250	bórnjace kružki	18,00-18,25
rožka, 74 kg	195-200	pšenč. wotruby	9,80-10,20
nałetni jeczmjeń	—	rżane wotruby	10,60 11,80
nazymsk. jeczmjeń	—	pšenična muka	43,75 45,75
wows	156-164	rżana muka	29,50-30,50
čefwjeny dźoćel	—	woka	23,00-24 00
raps	—	pjeluški	21,00-23,00
kukurica (Mals)	—	hróch	25,00-27,00
suche truh.	8,40 8,60	cokrowe truh.	10,00-10,30

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotliwowe symje so wam abo 1000 kg nowaki 10 we

Płaczizny po złotej hriwnje

	17. 6.	16. 6.		17. 6.	16. 6.
Pšenica	252 264	249-261	hunv	15,0-17,0	15,0-17,(
rožka	187-189	186-188	woka	16, -18,	16,0-18,
jeczmjeń, nal.	—	—	módro łupiny	10,0-11,0	10,0-11,(
jeczmjeń	164-170	164-170	bólte łupiny	14,5-16,0	14,5-16,(
wows	156-160	150-159	corndalla	—	—
kukurica	—	—	capa. wosušk	—	—
pšenič. muka	31,0-34,7	31 0-34,7	lany wosušk	10,3-10,4	10,3-10,4
rżana muka	2= 2 z 7 2	2,2-27,2	such.truhané	8,70	8,70
pš. wotruby	11-10,6	10,3 10,6	brnz. krušk	—	—
rżane „	10,0-10,8	9,8-10,2	syno, 50 kg	1 35-1 55	1,45-1,6
raps	—	—	rżana sloma	1,15-1,35	1,25-1,4
hróch Viktor	17,0-23,(	17,0 23,(	pšenč. „	0,95-1,10	1,05-1,20
lane symje	—	—	wowsna „	0,90-1,00	1,05-1,2(
pje uški	6,0-18 0	16,0-18,(	rječna „	0,90-1,00	1,05-1,2

Płaczizny rěznoho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

17. junija 1932 Płaczizny po centn. a zł. hriwnach

Skóčne družiny a woznamjenjenje

Woły: 370.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	37
Młode mjasne, niewukormjene, starše wukormjene	35—36
Mjenje wukormjene młode, derje piecowane starše	31—32
Mjenje piecowane wšón starobow	27—29

Bykl: 717.

Połnomjasne, wurośćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	27—30
Połnomjasne, młódše	25—27
Mjenje wukormjene młódše a derje piecowane starše	23—24
Špatne	22—23

Jałojey a kruwy: 1077.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	25—28
Połnomjasne, wukormjene jałojey najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	22—24
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojey	16—21
Derje piecowane kruwy a mjenje piecowane jałojey	13—15
Mjenje a špatnje piecowane	—

Čelata: 1852

Najlepše wukormjene (2. druž.)	32—40
Mjenje wukormjene a tajke wot cyen (3.)	25—32
Špatne (4.)	18—25

Wowcy: 9493.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	33—34
Starše wukormjene (2.)	30—32
Mjenje wukormjene (Mărzschafe) (3.	25—28

Swinje: 9519.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	38—31
Wukormjene	37—38
Mjasne	35—36
Špatne	32—34
Rance a kundrosy	35—36

Drobnowikowanske płaczizny w Budyšinje

18. junija 1932 po hamtskim postajenju.

Wšě płaczizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twora	najnišša płaczizny hr	najwyš. płaczizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi . 1 kg	1,20	1,80
Čelace mjaso . . . . 1 „	1,40	1,80
Skopjace mjaso . . . . 1 „	1,80	2,00
Swinjace mjaso . . . . 1 „	1,30	1,80
Tukrajny swinjacy šmalc . 1 „	1,40	1,60
Pšeńčna muka . . . . 1 „	0,50	0,64
Rżana muka . . . . 1 „	0,40	0,44
Khlěb . . . . . 1 „	0,27½	0,32½
Jědźne bórny . . . . 1 „	0.07	0,09
Rajs . . . . . 1 „	0,32	1,00
Hróch . . . . . 1 „	0,40	0,90
Soki . . . . . 1 „	0,40	1,00
Amerik. swinjacy šmalc . 1 „	0,90	1,00
Sušeny połc . . . . . 1 „	1,40	1,60
Dobre mloko . . . . . 1 lt.	0,22	0,24
Jědźna butra . . . . . 1 kg	2,40	2,80
Jeja . . . . . štuka	—	0,07
Jědźne buny . . . . . 1 kg	0,40	0,80
Cokor drobny . . . . . 1 „	0,75	0,80
Petrolej . . . . . 1 „	—	0,43
Kamjeńtne wuhle (domj. tepj.) 1 ctr	—	1,90
Brunicowe briketty . . . 1 „	—	1,15

Wiéne płaczizny w Budyšinje.

18. junija 1932

Wšě płaczizny so po złotej hriwnje zrozymja

Najlepše twory so hišće wyše płaca.

Předmjet		najnišša płaczizna	najwyšša płaczizna
Pšenca,	50 kilo	—	12.50
Rožka	50 „	9.25	9.50
Ječmjeń	50 „	8.25	8.50
„ nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7.00	7.25
„ nowy	50 „	—	—
Bórny (we wulkowikowanju) (Wuwožna twora dróžša)	50 „	1.80	2.00
Syno	50 „	2.00	2.20
Sloma z maš. młóć. pras.	50 „	1.40	1.60
„ „ „ k zasł.	50 „	1.80	2.00
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50	—	19.75
Rżana muka 70%	50	—	15.25
Pšeńčne wotruby	50	—	6.25
Rżane wotruby	50	—	6.25
Butra	1	2.40	2.60
Jeja	1	—	0.07
Husatka	1 štk	—	6.25
Prosata 945 štuk	1 štk	7.00	15.00

Prosace wiki dźěchu pomalšo.

Wusudźenja

§ Dla pschedźenja pschećiwo zakonjej wo podawanju powěsćow běšche schwalcża Klara Hana Steyerez w Budyschinje, dokelž běšche cźerpjała, so jej jeje 15-lětny syn radiowy apparat natwari, ale jón póstej njepschipowědźi. Winowana prajeschе, so wschak je jeje syn jenoż z apparatom pospytował. Wulki lawnišći žud pak rozsudźi, so ma so radiowa pschiprawa k dowolenju pschipowědźicz, tak ruče hacź je sestajana. Steyerez je winowata hyła, pschetóžcźicz, so so apparat pschipowědźi. Mona dosta 15 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 3 dny jastwa. K tomu so pschiprawa sebra.

§ Njedowolene plakaty na njedowolene městna lěpił běšche 22lětny kwětkowy dźěłaczeŕ kommunist Fryz Oswin Schwarz se Sebnizy. Strażmischtr, kiž jeho sajtkapi, namaka pola njeho też hischcze wězy, kiž jako sakasane brónje płaczа. Wulki lawnišći žud w Budyschinje spózna jeho pschećiwjenja pschećiwo nusowemu wukasej a sakonjej wo nowinarstwje kaž też dla sakasaneho noschenja brónjow winowatеho, a sadźudźi jeho k 2 njedźelomaj jastwa a 10 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 3 dnjom jastwa.

§ S nusowym wukasom wo sdźerżenju snutskowneho měra běšche ktalz a nazionalsozialist Pawoł Hoffmann se Zitawy do konflikta pschischoł. Po schromadźizni nazionalsozialistiskeje strony w Hartawje běchu jeho z druhimi nazionalsozialistami sa brónjemi pschepytali a pola njeho rjemjeń namakali, sa kotrehoż lónzaj běchu klucze pschiczinjene. Schromadny lawnišći žud w Budyschinje spózna jeho sa winowatеho, so je z druhimi na sjawne městno k politiskemu samérej wobrónjeny pschischoł a napokoji jemu najnižische khłostanje, 3 měsazy jastwa.

§ Dwanaczе wobydlerjow z Holbina (Taubenheim) mějachu so psched schromadnym lawniskim žudom w Budyschinje samotnicz dla schromadneho nusowanja. Hižo dawno běšche wukmnu dźěłej pokodnischcze Lužizy je Zitawy podawany elektrizki prud pschedrohi. Wožebje njesaßtužerjo a ratarjo so roshorichu, so so njedźiwajcy wschitkich jednanjow płaczina njesniži. W Holbinje njesaßtużerjo wobsamknychu, so podawanu milinu nochzedźa wjazy saplaczicź ani cźerpicź, so by so z podawanjom elektriskeho pruda pschestało. W nalěczu 1932 běchu woni namotwjenje k saplaczenju dostali a běšche so jim hrožiło, so so podawanje milinu sawrěje, jeli njesaplaczа. Jako to njepomhaschе, běchu Sakske dźěłarnje w Zitawje montéra Wünschu do Holbina póslałe, so by pjenjesy sběrał a milinu sawrjeł, hdźež so njesaplaczi. Wünscha sapocza pola dźěłaczerja Kurta Stöckera a dokelž pjenjezy njeměješche, milinu sawrě. Potom dźěłaczerjej Schotczе. Jako so žamžneje pschiczinu spyta elektriski prud sawrjeć, jeho dźěłaczerjo Pawoł Scholta, Gustav Herzog a Erich Henczel sej powitachu. W tutym wokomiku pschida so Stöcker z cźrjódu nětkhdźe 20 hacź 30 roshorjenych wožobow. Wünscha běšche w jara straschnym pokojenju. Sso bojo psched cźežkim krjudowanjom běšche wón milinu sažo wostajił. Nejdźiwajcy toho jeho ludjo dale pschesćěchachu, doniž njewotjědźe. Nimo Stöckera, Scholty a Herzoga wobskorżichu so hischcze dźěłaczerjo Oswald Adler, Alwin Deckbar, Franz Lauterbach, Willy Müller, Hermann Waltaŕ Bitterlich, Korla Willy Henśel, Hermann Korla Martin a skałaŕ Reinhold Adler, wschitzy z Holbina. Wschitzy wobskorżeni wopišowachu podawk jako njestraschny. Bitterlich se žwjedkomaj dopokaja, so so njeje wobdźělił. Deckbar, Lauterbach, Reinhold Adler a Hensel so dla njedobazahnych dopokasow wuwinowachu. Scholta, Herzog a Henczel dostachu tódy tydźeń jastwa, Oswald Adler, Müller a Martin 15 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 5 dnjom jastwa, Stöcker jako hłowny wobdźělnik schtyri njedźele jastwa.

Směški

Dwójnizaj.

„Pscheju Wam wjele sboża, knjes Rynczka, dźeńata dźowczańcźka je runje žiwjeło świata wobkładała!"

„Wy měnicze tola, dźewjata?"

„Haj, ta teŕ!"

*

Hobrski woheń w mecklenburgskej wsy Lüblowje. Za wjelo lět najwjetši woheń w Mecklenburgskej cyehnowaše tele dny we wsy Lüblowje. Wotpali so tam něhdźe poł wsy. Wjacy dyžli 25 twarjenjow so z wohnjom zniči. Naš wobraz předstaja cyehnowacy woheń.

Hospodarska kriza dyrbi ze swěta

W Newyorku su nowe towaŕstwo wutworili, a wono je sa krótki cźaš wobstacza hižo dosć nahladnu licźbu sobustawow dobyło. Po pschestoku dyrbjeli sobustawy tuteho towaŕstwa po prawom rěkacź „ludźo pschećiwo krisy". Niz so by tuto towaŕstwo z tym dokladnje karakterisowane było, so su jeho sobustawy pschećiwo krisy. To dóź je zyły świet. Nź, sobustawy tuteho towaŕstwa wěrja wopraworje, so su dźiwy skutkowace lěkaŕstwo namakali, — z kotrymż móža krisu sa najkrótschi cźaš se świeta pschinjesć.

Kak móžesch sobustaw tuteho towaŕstwa być? Niczo njeje jednoriscze hacź to. Stejisch na pschikład na drohi, rosmolwjesch so z nětkimi pschećelemi wo hospodaŕskim położenju a wuprajisch, pschi tom njeskedźbliwje a lohkomyslnje słowo „kriza". Nadoba steji sady tebje mjeda žónsta, kaž se jenje wurosćena, a rjekne po pozměrkowanju: „Sćeje runje wuprajili słowa kriza! Bysche tak pschećelny byli, něschto sa wopory tuteje krizy daricź?"

Pschi tom tykuje so cźi hnydom kaschczik pod nóź. Pomaschesch bjes wobmyslenja do saka, cźišnjeschi nětkajki pjenjes do njeho a prjedy hacź so so wobladaŕ, dźerżischi maŕu, wusko pocźischcźanu thartku w ruce.

„Pscheju Wam wjele sboża," pozměrkuje so mjeda knjeni. „Sće so runje stali se sobustawom towaŕstwa ludźi pschećiwo krizy. Wy słubicze, so sapłacźicze stajnje, wuprajisće-li słowcźko kriza, jedyn dollar jako pokutu do potładnje towaŕstwa."

Towaŕstwo licźi takle: postupowaza licźba sobustawow je z dopokasom, so bywa stajnje wjac cźłowjekow, kotrjż bjern so starosćiwje na ledźu, hdźežto kriza wuprajeja. Pschińdźe cźeń, na kotrymż žebi nichtó wjac njeswaži, tole straschne słowcźko wuprajicź a dokelž wschě wězy jenoż tak daloko wobsteja, hacź žebi je wobmyslenje pschestajanu, stupi z tym też automatiski kriza z naschego wědomja. Wěz, wo kotrejż so njerěcźi, njewobsteji dźe po znatym waschnju.

Nó hyi, w Newyorku z lěta 1932 njeličini so po sdaću hinak hacź pola dźiwich na Južnomórskich kupach. Wulkich bohow, kotrychż so žmjertnje boja, njesważa žebi tam tohorunja z mjenom napomnicź, z tuteje pschiczinu mjenuja je „tabu". Tuž bóh krizy je pschewschcze měru hróšny a boja so, jeho z mjenom mjenowacź, tuž jemu rěkaju potajtim „tabu". Hdyž pak so jeho mjeno njenapomni, potom wostanje jim bóh krizy sdaleny a njeda wo žebi nicžo žłyschcźeć.

Do žamžneho słowa słuscha hra, kotruż postkczichu njedawno nětkotri ludźo wobydleistwu w St. Louis, tohorunja z pschebywdźenjom, so mohli z tym krizu doskónczinje se świeta pschinjesć. Sholowischu mjenujuja hdlenu a położichu ju se wschej swjatoczнosću a wobrjadami do kaschcza, kotryż na sjawnem městnje postajowschi słónczнje spalichu. Hdlena dyrbjeschе krizu pschecźasć, a hdyž ludźo wiđźachu, kak plomjo sju krizu jeresche, wołachu woni z zwjeza schije: „hip, hip, hura!" a dźěchu wjeselе spokojeni z domčru domoj, so sapoczna so nasajtra rano sažo rjane cźaży „prosperity". Nasajtra swěrschcźi wschak potom w St. Louis žónacze bankow ale to dóź na wězy niczo njepschemenи.

Když njemóža Hottentotojo nětkajkeho njepschecźela dopahnycź a sekrać, potom wurěsaju žebi moni wobroz z drjewa, kotryż je jemu tak derje hacź móžno podobny, krjudnja jón je wschěmi móžnymi a njemóžnymi žrěkami a spala jón słónczнje. Po wěrje Hottentotow žonuje potom žmjertny njepschecźel w žamžnym cźaśu wsche cźaże.

Ma so hischcze pschispomnicź, so mějesche nuthoda Hottentotow hacź dotal žamžne wukrěchi, kaž bój pschecźivo słowu „kriza". jt.

Sokołstwo, šport a hry

Pjasćowanje.

Wučerske športhe zjednoćenstwo w Budyšinje zarjaduje za wučerjow narańšeje Sakskeje wubědźowanja w pjasćowanju. Tute wotměwaja so přichodnu njedźelu 19. junija na Młynkec łucy dopołdnja wot 9 hodź. a skónča snadź so wokoło 12 hodźin. Loni běchu so k samsnemu zarjadowanju sćěhowace mužstwa zešli: Drježdźany, Lubij a Budyšin kóždy z dwěmaj mužstwomaj, Žitawa a Wjazonica kóždy z jenym mužstwom. Lětsa wobdźěla so też wučerjo na serbskich šulach. Z třomi mužstwami su zastupjeno Budyšin a Žitawa, z dwěmaj mužstwomaj Drježdźany a z jenym mužstwom Khrósćicy-Worklecy.

Hraje so w dwěmaj wotdźělenjomaj po starobje (hač do 32 lět mlode, přez 32 stare). Naměšane mužstwa wubědźuja z młodostnym wobdźělenjom. Tak mamy njedźelu 4 mužstwa starych. Tute tworja jedyn wubědźowański cyłk a kóžde mužstwo tři króć hraje. Naměšane a młode wotdźělenje tworitej, kóžde ze štyri mužstwami, jedyn cyłk. Tutón pak so přez losowanje do dweju skupinow dźěli, A a B, tak ma też tu kóžde mužstwo tři króć hrać. Dobyćerjej (po dypkach) tuteju skupinow hrajetej hišće mjez sobu. Kóžda hra traje poł hodźiny.

Štóž ma zajim za tutón sport, njech sebi njedźelu wuleći do Budyšina na Młynkec łuku. Zdoboni móže sebi potom popołdnju ½5 hodź. na samsnym městnje rjanu kopańcu wobhladać, wo tym na kónca hišće někotre słowjeńka. Wosebje też našim sokolskim jednotam dyrjeli pjasćowanje namjetował, kaž hižo jónu pisach, je měrniša, přistojniša hra a njepotrjeha telko ludźi. Tohodla, štóž ma zajim, njech přindźe njedźelu dopołdnja na Budyske wubědźowanje.

Kopańca.

Njedźelu pop. ½5 hodź. hraje w Budyšinje na Młynkec łucy sławne kopanske mužstwo. Je to W-A-C (Wiener Athletik Club). Tući tu a tam hóstno hry wunošuja. W Budyšinje nastupja přećiwo wubranemu mužstwu Hornjeje Łužicy. W-A-C j přez swojeho sławneho stražnika Hidena znaty, mjenuje so tohodla powšitkownje Hiden-mužstwo. — Hiden je we swojim powołanju pjekaŕski mištr a kaž před někotrymi dnjemi wot jeneje Winskeje knjenje słyšach, ma tam rjanu, sławnu pjekaŕnju. — We nawječornej Sakskej Winscy zaždźene dny wjacy króć hrajachu. W Lipsku wustupichu dwójcy 1. 6 : 4 přěhrachu; 2. 2 : 2, před něhdźe 8000 přihladowarjemi, zmóžnichu.

Ralbičenjo dyrbjeli sebi tutu, wšěsće dobru, hru wobhladać! Zawěsće móža něštožkuli wot W-A-C wuknyć!

1. julija je też zaso krajna kopańca a to mjez Němskej a Finskej w Helsingforsu. Němsko mužstwo je hižom postajene, nadeńdźemy tam wjacy znatych wupruhowanych: Jacob (Regensburg), Schütz, Stubli (Frankobrod), Gramlich (Frankobrod), Leinberger (Fuerth), Knöpfle (Frankobrod), Fischer (Nürnberg), Hofman (Drježdźany), Rutz (Stuttgart), Kucorra (Schalke), Kobierski (Düsseldorf). F. H.

Mytowanaj naćiskaj za němskostatny čestny pomnik. Woćišćimy tu skicey znateho Drježdźanskeho architekta profesora dr. Wilhelma Kreisa. Woboj skicey stej přišlej do wužseje wólby a stej mjez naćiskami za němskostatny čestny pomnik pola kupjelow Berka w Duringskej. Naćiski su z 1000 hriwn. mytowane. Delekach srjedźa: Profesor Kreis.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Domaš Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Přiloha k číslu 141

SERBSKE NOWINY

Sobotu 18. junija 1932

Serbska banka a serbska čišćerńja!

Hospodarska kriza ze surowymi pazorami přima też do žiwjenja našeho serbskeho ludu. Wona je zawinowała, zo naša Serbska Ludowa Banka je dyrbjała nakhwilnje swoju dźěławosć zastajić, štož je w serbskim ludźe dźě wulki njeměr a rozhorjenje zbudźiło. Móžemy to zrozumić, přetož je z tym potrjechieny serbski bur a dźěłaćer, serbski rjemjeslnik a zastojnik a serbski překupc. Su z tym potrjechene też naše serbske towarstwa a organisacije. Su z tym potrjecheni naši serbscy prócowarjo kaž też liwy Serbja a wotrodźency, serbske wobkhody, „Serbske Nowiny" a jich sobudźěłaćerjow.

Ale njesměrny hłowu zhubić a so podéisnyć čornemu pesimismej a zadwělowanju. Tak zlě dawno *hišće njeje. A předewšém njesměmy* posłuchać na hłós njezamołwitych šćuwakow, kiž runje nětko zasy dobru składnosć wuživaju, škodźić našemu narodnemu žiwjenju. Haj, skaracy a šćuwacy runje nětko we tych dnjach wšudźe w serbskim kraju a ludu horliwje dźěłaju, wusyvajo swoje jědojte symjo, zo bychu nam skazyli a zničili narodne žně. Wšudźe so namakaju, šeptaju, muća, škaraju, lud naščuwaju. Šćuwaju na serbske organizacije, na serbske narodne wustawy, jako bychu wone byłe wina na njezbožu, kiž je potrjechiło serbsku banku a z tym też serbski lud.

Šćuwa so też přećiwo „Serbskim Nowinam" a serbskej čišćerni, jako by wona zwisowała z našim pjenježnym wustawom. Je to runje směšne. Hdyž by druha němska Budyska banka přišła do wuzkosćow a wobćežnosćow, štó by chcył za to sčinić zamołwity „Bautzener Tageblatt" abo „Bautzener Nachrichten". Tu strowy čłowječi rozum sam wot so tajke tukanje zakazuje. Tuž też, lubi čitarjo a čitarki, raznje wotpokazajće přišeptanja a šćuwanja přećiwo serbskej čišćerni.

Serbja, budźće *na straži, njedajće so nawabić ke* njepřekładźenym činam. Při wšitkim njezbožu, kiž je nas potrjechiło, chcemy čim swěrnišo hromadźe stać, so zjenoćić do skalokruteho cyłka. Jenož hdyž ze zadwělowanjom sami so poddamy, smy zhubjeni. Njechamy pak so poddać a dale wojować, zo by Serbstwo tralo na wěki wěkow.

Tuž Serbja, zawrějće so šćuwarjam a knoćenjam njepřećelow našeho naroda! Wostańće swěrni!

Łućanska stara cyrkej

W pruskej holi, nětkóžde pot hodźinu wot Delnjeho Wujězda k połnocy namaka so wjeś Łućo, kotrejež wobydlerstwo je też dźensa hišće cyły serbske.

Łućo je so, kaž nimale wschitke wjesy serbskeje hole, hałe załožało w zrjedźenym wěku, hdyž běchu Němcy hižo z wjeczornych stron dawno so dobyli do Budyskeho kraja a so tam wušadźili na serbskej semi. Němscy rycerjo a knježkojo tehdy serbskim buram najšpičše pola zebrachu a někotrymžkuli serbski rólnik potom radšcho wučahny a so pšesełydli do šamotneje hole, so njeby trjebał robocišćej zusemu knjesej. Na tajke waschnje pu w srjedźnym wěku potom nastawake wjsy serbskeje hole. A takle je dyrje też nastało Łućo. Haj, stara kronika šamo praji, so bu Łućo khětrno pozdźe załoženo, hałe krótko do reformacije a tu wot zydlerjow Klukschanskeje wokoliny.

Łućo so po staroserbskim mjenowasche Lutije, to rěka žydliščejo w lipinje, kotraž tyka (wo staroserbskim luty) podawasche. Němšce mjeno za wjeś „Merzdorf" so khětrno wotkhila wot serbskeho. Praji so, so je nastało s „Martinsdorf". Kak je Łućo k tutomu němšćemu mjenu pschischło, njewěmy.

Najsajmawsche zyleje wjsy je wěcże stara zyrkwička, kiž hnyhom puta kóžeho pućowarja. Je khětrno wišata a padawa, so su ju dyrbjeli seprěwać je železnymi podjeramі. Husto su Łućenjo so prózowali wo nowu zyrkej, ale wožada je khuda, tak so pschedewsacze ženje do stutka stajicé njemóžesche.

Brastara Łućanska zyrkwička mohła nam wjele, jara wjele powědać. Je so natwarita psched nětko 300 létami, hišćece do wulkeje 30 létneje wójny, w lěće 1612. Natwari so jednorje z materiala, kotryž serbska hola podawasche, s hliny a drjewa, pschetož kamjenje su žadne tam beleka w hola. Pschedy we Łuću stejesche jenož mała kapałka swj. Borbory, do kotrejož Klukschanjo duchowni thodźachu prědować. A Łućenjo dyrbjachu dźesatk dawać Budyskemu proboschćej. Kschesćanstwo bě so wot Budyschina sem pschedobmwało. Tchodła nimale zyły narasschi dźěl nětkóschcheho Wojerowskeho wotrjeza stejesche pod Budyskim probošchtom. Borzy Łućanam kapałka běsche pschemała, najwjacy kemšerjow dyrbjesche pschi Božej słužbje wonka stejo wostaś. Duchowny potom jich s proša kapałki pokohnowasche. Tuž Łućenjo šej nowu zyrkej natwarichu.

Zyrkej je pschětrała wichory 30létneje wójny, w kotrejž hewak nahwjazy naschich zyrkwjow so na powjel spalichu. Wěchu to tehdy šurowe cžasy tak za serbšći lud. Mór straschnje kałhadźesche, tež we Łućanskej wožadze. Mienje je wožada cžerpjała w 76tnej wójnje a w Napoleonskich wójnach. Tola je so tu namakało rowniščežo s kosćenemi pokhowanych wojakow.

Zyrkej tu steji 320 lět. Je khětro padawa a wijata a je dźiwo, so hišćece tu steji. Njemdry wichor je potorhnył drjewjanu šmuckowanišku wěžu wobnjowoje wobory, je wurwółił schtomły wokoło Božeho domu, tłóchł we wjsy wotkrywasche ale zyrkej je pschetrował. Boži wobeń we wjsy kałhadźesche, zara so palosche ale zyrkej wosta njestranjena, njewobschkodźena. Też błysti je pschetrowachu.

Je to powjatne a powažne twarjenje, tuta Łućanska zyrkej. A je rjana a wosschowja mokerja a starožitnosćerja je žywjim napohladom. Też nutska je wjele sajimawscho. Hnyhom na prawo pschi durjach namakasch dwaj staraj swonaj, s kotrejuj jedyn ma napisk 1638. Na druhim swonje so ani tajki napisk njenamaka ale praji so, so je won hišćeje starschi. Wobaj pak stej wot l. 1924 sem wojnestrowaj, dokelž staj so puklej. Dupa w zyrkwi je też nimale tak stara kaž zyrkej sama, je koło wokoło wupyschena ze rěbarišimi wopomanimi starych semjanskich rodow, patronow zyrkwje. A na woltarju a na duriach namakasch rjane s rukn kowane sawrjenizy a samki. W starych cžasach wjesnu rjemjeslniuy biwachu hišćeje wumjeli. A na Łućanskej zyrkwi njenamakasch njeje „ćeś" a cžapor, kiž hewak tak wonjeceśeśuje wschudźe naschе Boże domy.

W drastkomorje so thowaju stare biblije s l. 1635. Na zyrkwinskej lubi so namała pohibadło starcho cžapnika. A na starym kerchowje wokoło zyrkwje jatkawasch so je někotrymžkuli starym sajimawym narownym fischjom abo kamjenjom. Wopraudźe, je hdone, wopytacź Łućo a jcho staru zyrkwicžku, pjedy hacź tuta so minje.

Cyrkwinske powěsće

4. njedźela po swj. Trojicy, 19. junija 1932.

Z Budyšina.

Prědowańske teksty: a) Ps. 112, 5—7. b) Mat. 7, 24—27. c) Rom. 8, 18—23.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano 1/8 hodź. farař Berg prědowanje (cyrkw. khór spěwa), dop. 1/12 hodź. farař Siegemund kemšenje za dźěći a pop. w 3 hodź. farař Berg křćenja.

W Tuchořskej cyrkwi ma superintendent Fröhlich rano we 8 hodź. spowědź a Bože wotkazanje a dop. w 9 hodź. prědowanje (cyrkw. hudźba). Wječor w 6 hodź. ma farař Schneider misijonsku nutrnosć.

Zběrka k wołóženju wulkeje nuzy w našej wosadze.

Póndźelu pop. w 5 hodź. ma farař Schneider biblisku nutrnosć w jěd̆ženi nadšule. — Wutoru pop. 3/4 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniče. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku nutrnosć w ev. towaršowni na Hornčerskej hasy. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich bibliski wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Srjedu wječor w 6 hodź. delni wotrjad koła ev. šuleŕkow (na Hrodowskej hasy 6). — Pjatk 24. junija wječor 1/8 hodź. je w čestnym haju Tuchořskeho pohrjebnišća 14. Janska swjatočnosć, kiž wuhotuje cyrkw. khór swj. Pětra ze sobuskutkowanjom dujeŕskeho wotdźěła „Swobodneho zjednoćenstwa nětdušich wojeŕskich hudźbnikow". Rěč změje k. farař Schneider. Zastup je darmo. Programy po 10 pj. su dostać při wšitkich pohrjebniščowych wrotach. Jenož při cyle njepřihódnym wjedrje budźe swjatočnosć w Pětrowskej cyrkwi.

Ev.-luth. zwjazk młodych bolcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Póndźelu kolo žonow, wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad, srjedu pop. wot 5 hač do 7 hodź. młodostna syła, srjedu wječor 1/9 hodź. hłowny wotrjad.

Wumrěli: 9. junija: Hugo Marćin Röschka, čišćeŕski dźěłaćer z Biskopic, 47 lět 5 měs. (wumrěł tu, přewjezeny do Biskopic. — Wilhelmina Augusta zwud. Knöflowa bywša zwud. Gačina rodź. Neumannec, invalidna rentnarka, 81 lět 7 měs. — 10. junija: Franc Bjedrich Wilhelm Kruschel, cyhelnski dźěłaćeŕ, 39 l. 3 m. — 12. junija: Marja Thereza Haňza zwud. Wegerdtowa rodź. Krugec, invalidna rentnarka, wudowa po krawskim mištru, 67 lět 5 měs. — 15. junija: Pawoła Hermanna Wilhelma Schauera, šewca, morwonarodźeny syn.

Z Bukec.

Rano 1/47 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, 1/10 hodź. němske kemšenje. Pop. w 2 hodź. rozrěčowanje z konfirměrowanej młodźinu. — Pjatk wječor we 8 hodź. Janska nutrnosć na nowym pohrjebnišću.

Basnje Jakuba Čišinskeho z młodych lět

Pišo Bjarnat Krawc.

Kónc.

III.

Počahi basni pěsnjerja k narodej (ludowej) pěsničcy buchu hižo skrótka podótknjene. Najnawoćnišo pytnjemy tutón poměr, hdyž přirunamy Čišinskeho „Dobre wóčko" ze Smolerjowymi zapiskami. Je na žnjach . . . Swjaty wječor. Žnjeńcarjow čerjódy du dom. eZ žnjeńcom spěwa žnjeńcaŕka. Jenož jena jenička nic. Ta želuje ze styskněj wutrobu „sylzu sylzuje". Sama khwata domoj po šćežcy. Płaka pře lubeho daloko. —

Tupe, tupe! trab, trab! Bliži so k jeje wušomaj. Přijěcha, přihnaje na běłušu jězdny. Strowi holčo rozrudźene:

„Dobry wječor, holčka rjana! Što ty tajka wo- [płakaná?

Wumrěł nan ći, maćerka? Płaceš lózoh' na [muža?" —

Holčo wotmolwi, zo tomu tak njeje, zo muža njeje poměla ani dobreho ani lózeho. Ale „luby jej je na cuzbje, powěsćow wjac' njesćele". Kóždy zběžny tydźeń prěnje lětko jej stał powěsćow, „z dobrym pismiečkom tak rjenje wuznawał jej lubosću". Druhe lětko pismičko za měsac žno žadnišo, a třeće lubej do nazymja hišće njebyło pismička.

„Powěstwa so njeslaše, lubosće so rozešle!" —

Šibały jězdny chce holčo wupruhować. Jeho wotmolwa pak so mi zda być trochu njezrozumliwje wuprajena:

„Nic njej mysle twojoh' branja lubom' prečku [na cuzbje.

Z druhej šoł wot wěrowanja! Žo [mnu swatom podawja

Luby młodych lubosćow zawdanki ći swěr- [nosćow!" —

Holčo šelmowskeho šelma spóznawši, wjesele zawyskuje:

„Aj, ty šelma spytowarski, što mi dawaš zaw- [danki!

Nic mi njejsy swatowarski, sam sy luby naj- [lubši!" —

Kónc je zrudoby a sylzow: „Na ławku so sydnytaj, rjenje sebi rěčałoj." W narodnej pěsni (Sm. I, str. 44) namakamy „Zotkanjo". Zrudne holčo pyta lubeho po wšěch hórkach a dołach, běži po šěrokej dróży Drježdźanskej, doniž njezetka jěcharja na ryzy koniku, zdrasćeneho do čerwjeneho čórlacha a samoh' zeleneho brabanta; ma napohlad zemjanski. Jěchař da so z holičom do rěče a wotmolwi jej, zo jeje lubeho derje znaje, zo je dźeń w Drježdźanach, hłójčka je jom wošeŕiła a swětły mječ wozerzawił, drasćička jom wobodrčna a ličey zblědnjenej. Chce jemu holčcyne nadewzanki (Aufträge) swěru wušepnyć. W krasnych słowach ta jemu lubosć a stajnu swěru k lubemu přeradźi. Jězdny, cyle hnuty so jako jeje luby wuznaje a wabi ju radostnje k sebi: „Stup mi, moje holičo, na mój mječ, z mojeho mjeca na konja, wěcnje nět dyrbiš moja ty być!" Rozmołwa mjez lubymaj je w narodnej pěsni tu wjele žiwša, cyły podawk bóle dramatisey skutkowacy.

K tomu ma Smolerjowe hišće podobne, zdobne paralele (podlanki)), hłubokoho začuwanja. Jena ma napismo: „Zasopřińdźenje". Holčo khodźi po zahrodźe. Přijěcha młodźene a wopraša so ju dla jeje zrudoby. Zjewi jej, zo je wćera runje lubeho kwas był; jeli ma jemu něšto prajić dać, chce to swěru wobstarać. Wona jemu wšo móžne zbože popřeje a „hišće rjanu dobru nóc, zo na mnje je wón zabyć móhł." Sćehnje jězdny swój pjerščenk a ćisnje jón holčcy do klina. Holčo tak jara płakaše, hač pjerščenk we sylzach płuwaše. Wón ju wobjimajo rjeknje: Sym će tak jara spytował; dokelž sy swěrna mi wostała, dyrbiš też nět moja być, moja mi luba mandźelska! — Ze tym pak hišćo tale maćizna w narodnej pěsni njeje wučerpana. W pěsničcy „Wnó sam přińdźe", nadeń dźemy nowe strony swěrneje lubosće; sydom lět dołho je to trało. *Wón bě slubił, zo so wróći k njej,* hdyž zmeje wjerha wišnje, hdyž budźe winko dešćić, — potajkim ženje. Skóńčenje so jej wuzna jako jeje luby. K tomu přidawa też delnjo-łužiska narodna pěseń rjanu dopjelnjeńku (Sm. II str. 27). Kónči ze słowami:

„Běłu tu rucycku lubcycy, złoty ton pjerščeńk [na palack.

Nětko ga dejš ty mója byś, nikula žedna dru- [ga nic!"

Čišinskeho epigramy maju zwjetša powučacu (didaktisku), husto pódlansey satirisku powahu. Na wučersku konferencu w Kamjencu 1876 spomina naš młody basnik jěrje takle:

„Dźeń, kiž z różoweju pokročuješ kročałku [z' směrkow,

Dźens so njepospěchnuj, rozćěpić tolstu mi ćmu! Njewobswěthuj, o słónčko, mi hnadne (mile), [serbsku zeń dźens.

Zo by njewidźało morjeri w Ka- [mjencu!

Nadžijepołnemu Michałej Bjedrichej († 12. VIII 76.) wěnuje słědowacy epigram:

Pupki rozkćěwachu najmłódniše na pjeńku [zróstnyu

Kćěje rozliwajo cuniśej' po Łužicy.

Wětry rozćepichu pak na ranje łopješka nježne

Z mrózom zhiny nam pjeńk z krasami zakćě [wacy

A někotrym towaršwam wótrje do wutroby rěz- ze słowami:

Wuběrnje wustejićo drje při jeśatym so m [pjewje

Rady składujće druhim, pak njestarajće

Sami so wo nje. Sće wotmjetknyli, hdyž z- [skutkom mješećo (mješeśe)

Horliwość pokazući, huby je zapřadł wam pawk

Jeje hólc

(Wobras je wěsy.)

Tak je někotre hodźinki njedźelu sašy na wopyt pichtichok. Tež jeho hólzaj běschtaj pola lubeje wowki. A někto nóžtuja wošpjet do šušodneje wěsy a wowka šedźi na kawzu pšed khěžu a hlada sa nimi, tak šo tajnje mjes polami wieku. Tajkle kónz hio ju schli. Haj wschak, pucź šo minje. A hischcze ji klincźa jich pošledne hłowa we wuschomaj.

Ssedźi a šedźi a hlada a hlada — — —. Hižo šo jemu wložy schérja. To je ji dźenša khětro napadło. Bjes dźiwa, khdyž je hižo daloko pšes schtyrzecźi. Po prawym hischcze žana staroba, nć wschak nć. Tola doroscźeny muž, nan cźrjódki dźěcźi.

Mój jejmerschi nć, hdźeha je jenoj cźaš wostał —. Khdyž hischcze w kolebzy leješche, maly tołsty pjerach.

Khdyž potom poczinaješe běharjo šo šwojimaj schmotazwymaj nókomaj. Wórzy bě pichi ješenje wokoło pichi durjach, tiž bě lisowy a pschekupj woczinjene wostajił. Nas bě šej ſ khěže wudźał a staro pod Schramiz pós pschischał. Hischcze dźenša widźi jeho wokoło nóžkowacź a może šej rjanu barchentowu šuknicźku pschedstajicź, tiž jeho rad wobletkasche. A dołho njetraješe, poca we tholowcźach khodźicź. Kak w tobołzu tafla a kajschcźik klepotaschtej, khdyž rjenje sešesany do schule bžeješe. A potom do hornjeje rjadowuje. A khdyž dyrbjachu šo jemu k druhemu rafej jětra schcźepicź. Khětro laczćku ruku mějesche. Wěsche šam na tym wina. Je jeho warnowała, so dyrbi šo na kedźbu bracź. Ale nć, njebě žanemu dodźerženja, zyliczke popołdnju šedźeše pola šušoda na tśešce a podawasche zyhcle.

A dźenša widźi jeho pichi woknje stejo kerlusche a katechismus wuknycź a na konfirmandsku wuczbu šo pschihotowacź, wěso šerbiti. Tež jeho dźěcźi tak wuknu, schtož ju ara wjeseli. Je dźěn šej dobreho pschešpodźecźeneho Sserba wocźahnyła. A khdyž potom k butam na kluzu cźehnjeschе a tam a šem njedźelu domoj pschiidźe pohladacź. Hischcze jako dźěcźo po šwojim waschnju.

Khdyž pschiidźechu rjelpuschе lěta. Chžnjche wokšebuesho knjesnka hrasź. Hdźeš jemu doma nicžo dosć dobre a wožebne njebě. Khdyž poca lohti bycź a nicžo šej wjazy njenalutowa. Hdźeš je nekotruschtuli žnyiu jeho dla ronila. Na dobre jboje pichiidźe k wojakam. Wěsche to schitkany cźłowjek we wojerskej drasce! Khdyž takle pichithadźeschе w bełych rukajach a se šwěcźalymi kneflemi! A na šornikowe rózki šwój kožany pak wěschejche.

Khdyž wot wojakow šo wrócźi a na dźělo thodźeschе. Žadyn dźeń bjes wušmělenych schtórni a wurjedźenych jubow. Runje kaž pola wojakow.

A wójna steji ji hischcze žiwe pšed woczomaj. Kak jemu pakcźiti do pola ješelesche a je šama na pół noschesche. A njedźelu wošpjet liščy a dopišniacź ſ pola pschecźita, kotreż w zigarowej tyžnu hromadźeschе. A šo wo njeho strachowaschе, khdyž litowy nimo dźeschе a ji sa zyliczki tydźeń nicžo njepschinješe.

To wschо pschiidźe macźeczy tam na kawzu šedźo na myšle, sandźenowicź pychithadźa žiwje do pomjatka, khdyž tatle sa lubym hólzom shladuje, tiž ſ dźěcźomaj do šušodneje wěsy krocźi.

Pschedewschym tamna wězka ſ jeho ženitwu, khdyž šej šwoju domjacznoscź šatoji a mohł rjej pschesta jeje hólczej bycź. Prěni cźaš bě ji khětro spodźiwne. Tam lebjerka w šušodnej wěsy pola šwojeju druheju starscheju starschesa je šwojej žónku rjeńsche bydlenje ſ rjanej nadobu hacź tu doma. A tola njesandźe ani njedźele, khdyž njeby thěts ras do starschiſteho domu šej dojeł a bynjej na pot hodźinki bylo. A pschi tym šo šyła wjele njepowědasche, khdyž tu tatle bě. Ssydny šo na thachlewu kawku, pomajka tóczku, abo ſtocźi do

W jenej arabeskey (kwětkojta pěsnička) was powuči młody basnik:

Sto zatrach će, khdyž mólcźe polički
Na tebje wótra sebi zubył
Cźiń do nich wulki skutk! Khdyž na njón liznu,
Měr změjeł ty a woni — łozkobiznu!

Ze wšěch podawanych pokazkow dopóznajemy z lohka wulku poetisku wobdarjenosć Čišinskeho. Skoda, zo to je basnik swoje libreto k spěwohrě: „Slubowanje ze zadźěwkami“ zničił. Běch ze njeho tójšto čisłow komponował. Někotre buchu na Bukeéanskej skhadźowancy (1882) spěwane. Tež hudźba bu potrjebana. Słowa a melodija běchu studije, wupłody początkarjej, kotreż mějachu drje podźišo za dobro, žiwjenje tutych pospytow wutupić.

Spěwne młodeho basnika wutwory zwjetša njejsu. Jenoż někotre lěriske čisła móža być hudźbničkam z pohonom, do trunow přimać. Wina teho je, zo basnik husto swoje mysle tak njewuprajі, zo ma kóždа rjadka swoju samostatnosć, kaž je to we narodnej pěsni a pola ludoweho Handrija Zejlerja. Do sop řimacy, splećene rjadki su hudźbnej spěwnej formje znapřećiwnej, njeznjesliwej. Pozdźiši Čišinski je po wumělskim namolwjenju bóle na to dźiwał, zo so basnjerske zakonje bóle z hudźbnymi kryja. Haćrunjeź bě wón absolutnje njemusikalny — to ma so „eum grano salis“ zapřimnyć, je wón tola z dobrym wuspěchom we swojich dalších wutworach so husto ludowemu razu přibližił a zhudźbnjenje wšelakich, wosebje lěriskich pěsnjow, kaž je n. př. w „Přiroda a wutroba“ nadeńdźemy, zmóžnił. Zawěsće so nichtó čitanja a zanurjenja do basnjow młodeho Čišinskeho kać njebudźe; wšako je tež knižka za tuni pjenjez dostać.

Přispomnjeńka: W II. njelube zmylki čišćefske maju so porjedźeć: „Na kemšach“ město sluhu, luby = huhu! luby. „Svatebni kodile“ su wot Erbona. Njelutowašt = njelubowšt. Němski basnik: J. N. Vogl.

Wnuk šwedskeho krala slubi so z němskej pryncesnu Sybillu-Coburgskej.

Na narodnym dnju šwedskeho krala slubi so šwedski přichodny herba tróna Gustav Adolf z pryncesnu Sybillu z Coburg-Gotha. Šwedska so nadźija, zo budźe němska njewjesta herbskeho pryneca pozdźišo raz runje tak ludowa kralowa, kajkaž běše była njezapomnita kralowa Viktoria, rodźena badenska pryncesna.

Na Boże Cźělo.

V.

Kaž kóždе lěto, tak tež lětsa swjećachmy swjedźeń Božeho Cźěła. Boże Cźělo je najwjetši swjedźeń cyrkwineho lěta. Srjedu před wječorom stajachu wjesnjenjo mejki do cyrkwje, zo bychu cyrkej rjenje wupyšili. Stwórtk rano na Boże Cźělo běchu raněe z předowanjom prjedawšeho krónpryneca patera Jurja, 349 hodź. zazwonichu zwony ze swjatočnym zwukom a wołachu wěriwych do Božeho domu. W 9 hodź. započa so Boża mša z misu. Po Božej mši započa so swjatočnosć w klóštrskim dworje. Zwony zazwonichu a cźah bě sćěhowacy: Najprjedy katolske Kasino, potom towaršwo „Jednota“, „Lipa Serbska“, towaršwo rjemjesnikow, towaršwo knjeznow a na posledku towaršwo dźěłaćerjow. Khorhojnicy wjedu cźah, potom sćěhuja ministranća, dwaj ze swěčnikomaj a jedyn z křižom. Za křižom krocźachu knježa duchowni. Pod njebjesami krocźeše wjeledostojny krónpryne pater Jurij z najwjeršišim w monstrancy. Za nim sćěhowachu druzki z bełymi lilijemi a tež holcy ze šulskeho wustawa a potom přiidźechu kemšerjo. A na to wotmě so swjatočnosć při woltařkach na klóštrskim dworje. Při tym bě wjele přihladowarjow. Při swjatočnym zwuku: „Tebje my Boha khwalimy“ cźehnješe procesijon do cyrkwje. Po skóncźenju swjatočnosće spěwachu holcy klóštrskeho wustawa: „O wjeseľće so, dušeł“ Popołdniša swjatočnosć skónči so z něsporom a předowanjom krónpryneca patera Jurja.

Hana Smolic z Kanec (7 lět).

VI.

Srjedu ludźo puće mjećechu. Stwórtk rano mužojo mejki z boka puća stajachu a trawu sćelechu. We wosmich běše Boża mša. Po Božej mši dźěše swjatočny procesijon k tšyrjom woltařkam, kotreż běchu we wsy natwarjene. Najprjedy dźěchu štyrjo młodźency z cyrkwinskimi khorhojemi. Potom přiidźe towaršwo młodźencow a towaršwo knjeznow z khorhoju. Za nimi dźěchemy my šulske dźěći, předku hólcy a potom holcy. Smy różički šłałe. Za nami dźěšташ dwaj mužej ze swěčnikomaj a potom šěšć hólčkow. Nětko přiidźe knjez farař z najswjećišim spody njebjes. Po knjezu fararju krocźeše wjele mužow a žonow.

Jadwiga Cyžec z Wotrowa (6 lět).

VII.

Stwórtk 26. meje swjećachmy naš najwjetši katolski swjaty dźeń, swjedźeń Božeho Cźěła. Hižo srjedu bu we wsy wšitko na to přihotowane. Stwórtk rano huchu hišće mejki stajano a też trawa šłana. We 8 hodź. běše Boża mša. My druzki pak dźěchemy do šule, zo bychmy so tam prawje zestupałe. Khdyž běchmy hotowe, dźěchemy do cyrkwje. W cyrkwi běše wšo rjenje wupyšene. Khdyž so Boża mša započa, někotři mužojo štyrihłósnje „Pange lingua“ spěwachu. Po Božej mši dźěše swjatočny procesijon k štyrjom woltařkam, kotreż běchu we wsy natwarjene. Najprjedy njesechu štyrjo młodźency cyrkwinske khorhoje. Potom tow. młodźencow a knjeznow z khorhoju, za nimi šulske dźěći a druzki dźěchu. Potom přiidźechu zaso dwaj z cyrkwinskimaj khorhojomaj a dwaj ze swěčnikomaj, skónčnje šěšć hólčkow. Zady toho běchu njebjesa, spody nich knjez farař z najswjećišim Potom mužojo w čornej drasće a žony w bełych płaćičkach. Najprjedy dźěchemy k Cyžec wołtařkej, tam so modlachmy a spěwachmy, potom k Rjedźic a Wróblec a k Nowakec wołtařkej. Potom zanjesechmy khwalbny kěrluš: „Tebje my Boha khwalimy.“ Spěwajo dźěše procesijon wokoło kěrchowa a potom do cyrkwje. Wokoło 10 hodź. bě po kemšach. Popołdnju dźěchemy hišće k jenemu wołtařkej.

Hańža Bólankec z Wotrowa (8 lět).

Wulki woheń.

Jako so sobotu wjećor ze swojej maćerju pozdźe z kerkow domoj wróćichmoj, njewidźachmoj hišće nicžo we zawym kurje. Za někotre njejsiny dźěći wo wsy jara na woheń wołachu a sylny kur waleše so z Wirtec domskeho. Tuž běžachmoj z mojej sotru Martu tež do wsy pohladać. Hižo cyła třećha so z płomjenjom paleše. A ludźo lětachu a nošachu šaty, drastu a posleśca z palaceho domu. Wohnjowe wobory dyrbjachu jara dźěłać, zo so njeby bróžeń też sobu wotpalila. Hdźež bě woheń wudyrił, běše wjele syna a tohodła paloše so cyłu njedźelu a póndźelu. Kruwy a swinje su ludźo won zwućahali, ale wjele kokošow je so sobu spaliło. Tak smy z hrozu widźeli, za kajki krótki čas móže woheń cyły dom a nadobu zničić. Tuž, prošu was, lube dźěći, zo njebyšće ženje ze zapałkami hrajkałe. Woheń je z milinu nastał.

Lejna Gurec z Rachlowa pola Kubsic.

Lube serbske dźěći!

Tak dźensa najprjedy tu wotćišćimy posledńje tři nastawki wo swjedźenju Božeho Cźěła we Wotrowje a klóštrje, kiž su nam tak rjenje a nadrobnje wopisałe Hana Smolic, Jadwiga Cyžec a Hańža Bólankec. Ja sej hłowu łamam, kak to přiidźe, zo su serbske holcy pilniše a horliwiše dyžli hólcy. Ja zwjetša jenoż wot holcow dostawam dopisy. Hač su serbscy hólcy přeleni k pisanju abo přehordźi?

Jenoż Sokec Kurt z Bakec je jedyn z najpilniših dopisowarjow. W přichodnym čisle tu wozjewju jeho nastawk wo twarjenju.

Kórjeńkec Bjarnaće z Budyšina, sym Twój list dostał. Ale poskaj, Ty sy mi tu nješto přełožił wo zymje a wulkim snězy. To pak nětko tola do nowin dać njemóžu. To dźe dyrbimy z tym trochu cźakać, hač budźe zaso zymnišo na zemi. Nicžo za złoʼ!

Nastawk Gurec Leńki z Rachlowa wo Božim wohnju je jara dobry. Tajkich nastawkow by waj Měrćin rady wjacy měł. Tuž jemu tajke nješto pósćelće!

Wjele dobreho

Waš wuj Měrćin.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósce a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kniliciščerňja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čěłneho znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom bank wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńa dyrbia so banc hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. *Prawa a winowatosće abonentow wotnosnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hišće a hišće wozwěja.*

Čisło (Nr.) 142 — Budyšin — Pónđelu, 20. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Njeměry hłódnych w Němskej

W Barlinje a w provinzach žu tónź sańdźenego tydźenja njeješłužerjo na wjazy měśmach měr kaźyli. W Barlinje je žo wjetšcha hromada ludźi do radnizy bobyła, hdźež wo hospodarskim wubjerku magistratowe plany wuradźowachu. Někotre 25—30 kommunistam žo poradźi, žo do sale nawaćeź. Jich wjednik žadaše, hnydom z wyšeńskim nadchadźanosću rěčeć. Tón pak žo sapowědźi, žo nocnišcheźi tajkeje demonstrazije podwolićź, tola chžuže nasłana deputazija pjeć wožobow pschijeć.

Wokoło 12 hodźin žo někotre **1200 wójnskich franjcuzkich do dźełowego ministerstwa nawali,** pola kotrehož dźiwizu pscheźiwo skrócenju žiwoźich rentow a podpjerow ujesałužerjow protestowaćź. Durźnik hnydom policiju sawoła. Prjedy hač pak ta pschikhwata, žo wjetšchej cźrjódźe wótrjich wobschkodźenych poradźi, žo do šmutskownych měšćanskich ministerstwa dobyć.

Też na spomoženskim hamcźe je k ropotej dóschło. Jedyn dóstawaŕ renty, kotremuž běchu hižo wopjet sakazali do hamta pschińć a kotremuž běchu ju psched někotrymi dnjemi próśiwje wo wjetšchu podpjeru sapowědźili, žo nadobo do spomoženskeho hamta nawali, wołaje: „Kharlu, tu sy je mi to cźinił, sarazu!" Stok šrabnywschi, žo na jeneho sastojnika sahna. Druhi sastojniźy žo do źiwidła dachu, kotrejž tohodla wo pomoc wołasche. Na to žo wjetscha cźrjóda psched durjemi cźakajcych dóstawarjow podpjerly i nasylnosću nawali a samknjene durje rozbiwschi, ž do sastojnikow wali. Policija runje hišcheźe z cźełom dóndźe, so by sastojnikow psched pukami wobarała.

Też je wschelakich stronow němskich krajow žu powšitkownje wo njeměrach dźełonjeměrjerow doschło. W **Halli** žo njeješłužerjo do klamow dobuchu a kołbaźy a druhu zyrobu rubichu.

W **Hindenburgu** w Hornjej Schlesyskej žo njeješłużerjo i nowa do radnizy dobuchu. Hdyž bě policija jich wuscźichcźała, jene rěmnišće klamy a pschedawanischcźa na wikach wurubichu.

W **Drjezdźanach** žu dźełonjeměrjerjo na wschelakich měśmach pscheźiwo skrócenju podpjery protestowali. Policija najprjedy z gummijowym klumpachom postupowasche a potom k satrašenju tśełesche. Też tu žo někotrym cźrjódkam njeješłużerjow poradźi, z zyrobnych klamow šumnosć kradnyć.

Podobne njeměry žu žo w Solingenach a Hamburgu jate.

Němski znutřkowny minister konferencu krajow powołał

Němski minister šmutskownych naležnosćow je sobotu šmutskownych ministrow němskich krajow k rozrěčenju wo šmutskownopolitiskim naloženiu wukasa pscheźiwo politiskim nasylnosćam se 14. junija 1932 na žrjedu 22. junija 1932 pschepročył.

Wólba do hessenskeho sejma

Se 70 mandatow 32 za nazionalnych sozialistow.

Mały dobyłk sa sozialdemokratow.

Pschi wólbje do hessenskeho sejma žu wožera dostali:

sozialdemokratoju 172 545 hłosow (17 žydłow)
loni 168 101 (15 žydłow)

centrum 108 605 (10 žydłow)
loni 112 444 (10 žydłow)

sozialna dźełaćerska strona a kommunistiska opposizija
11 697 (1 žydło), loni 23 108 (2 žydłow)

kommunistojo 82 111 (7 žydłow)
loni 106 790 (10 žydłow)

šeuchgens 2079 (— žydło), loni — —

němska ludowa strona 11 267 (1 žydło)
loni 10 557 (1 žydło)

nazionalni sozialistojo 328 313 (32 žydłow)
loni 291 183 (27 žydłow)

hessenscy demokratojo 4925 (— žydło)
loni 4613 (— žydło)

nazionalna jenotna strona 25 178 (2 žydle)
loni 68 205 (5 žydłow)

Pschi hessenskich wólbach žu nazionalni sozialistojo ke swojim dotalnym žydłam hišcheźe 5 žydłow pschidobyli. Hessenski sejm 70 žydłow wopschija, absolutna wjetschina potajtym 36 žydłow wuczinja. Sozialdemokratojo žu pa dołhim cźasu sašo maliczkoscź, 4000 hłosow a s tym 2 žydle pschidobyli, sozialna dźełaćerska strona je swój jenički mandat zhubiła. Khžiro žynje žu kommunistojo wobšłabnyli. 24 000 wolerjow je drje z nich k sozialdemokratiji pschešło.

Papenowa rěč přez radio z Lausanna

Ssobotu wječor je němski kanzler Papen pisches radio z Lausanna do Němskeje rěcźał. Mjes druhim je prajił:

W tutej schrěźkowańskej hodźinje Wam po hnydom jenoź postrow němskeho kanzlera a němskeho delegazijskeho wjednika w Lausannu, postrow k němskej domišnje praju. Ssym tu za žiwoju winowatosćej mół, sawěźeranschim we wožobinskich rospranjenach z franzowskim a jendźelskim ministerskim presidentom, dźensa z italskim swonkownym ministrom a wěźera w swojej rěcźi psched połnym pohładźenjom Lausannskeje konferency, niż jenoź zyle jasny a plastiski wobras położenja Němskeje wuskazać, ale też **nastaće noweho němskeho kabinetta** rozsahnicź a sakładne myśle frosumliwe sćinicź, kotrejž žu nje pohnule, moje wotkeźene sostojnistwo pschewinyć. Runje tu w Lausannje dyrbjach to zyle jasnje rjec, dokelž dyrbja rozsudzaźy mnożo wukrajna położenje naschoho luda, kaž też wotuntkenja noweho knježerstwa sćinacź a srozumnicź, jeli so dyrbi tale konferenza wuspěšna być. Po swojim programmowym wosjewjenju dhze nowy němski kabinett **wschě k wobnowjenju swólniwe mozy naschoho luda zhromadźicź.** Dźenżnischa misa Němskeje runje tule posledniu sadźbu zhromadźenych narodnych mozow žada. Njemóžno by we tymle cźasu było, Němsku wjesć a pschi tym k hibanjam zusy wostacź, kotrejž instinktiwnu zjawjenjowu wolu Němskeje pokazuja. Němska a swět trjebataj mohł rjec rozsudny pschewrót w njesbožownym połwójnstim cźasu, je kotremuž dyrbi tale konferenza dowjesć a kotryż budźiske swětej wjele muki a horja sakutował, hdy budźiske to hižo prjedy stał. Sdobom dyrbja tu w Lausannu zhromadźeni wjednicy wukraja wědźeć, so naschi ludi nic jenoź pisches hospodarski, ale też duschownu krizu dźe, w kotrejž pschemělnjene parlamentne wumnanske methody njejdu wjazy móźe, ale kotrejž pschewinjenje móże ko jenoź w duchu jenotneho nazionalneho wumworjenja wjele do skutka stajicź.

Jeli so dyrbi so nusne dopołnjacje do położenja naschoho luda pschedobyć, potom dyrbi šaštupnik Němskeje zlu wolu domowiny w Lausannu sadu žebje mećź. Dyrbi wukraj spóznacź, so nětcźiske knježerstwo **potne šaštupniwo tuteje połneje němskeje wole za žebje wuzije. Domišna pak dyrbi k němskemu knježerstwu twjerde dowěrjenje mećź, so ko niz jenoź nicźeho njesda, schtoż narodnym nusnoscźam wotpowědnje, ale so ko wono pisches to k positiwnemu rozsudźenju europiskeho praschenja wschěch tychle mozow sadźadźi.**

Šuntskownopolitiske wojowanje je wěsće woprawnjene, wobkedje potom, hdyž su nowowólby psched durjemi, ale tole politiske wojowanje na njesy, dale kotrychž pschestawa, wojowanje być z sapožcźna, politiska błeposć być.

Uniformy wudyrnych wotdźělenjow so w Swajcarskej zakazałe

Schwajzarske swjaśt. statne rěcźnistwo je pschepytanje wo poczinjenju nazionalnych sozialistow w Schwajzarskej pschewjedło. Swjatkowa rada je wobsanklia, němskich staczanow Wilhelma Morstadta a Woldemara Schulza je Schwajzarskeje wupokazać. Krajnemu dowěrnikej nazionalnych sozialistow w Schwajzarskej je ko wojerjej, je je **sakasane, w schwajzarskim kraju brune kožchle nazionalnych sozialistow nošyć.** Nazionalno-sozialistiske swanjenja smědźa žo jenoź z najwjetšchim wrócodźerjenjom natołkć.

Beckers do Němskeje ćeknył

Němski staczan Becker, kotrehož su Litwojenjo jako špiona sajeli, tola jeho z wumělnjenjom z jatby puscheźili, so by z dohladowanjom policije hač do źiudźiskeho rozsudźenja w mórskich kupjelach w Litwje pschebywał, je w Niddenje blizko němskeje mjezy bydlił. Ssobotu wječor je jo Beckerej poradźiło, pschez němske mjezy ćeknyć. Ssobotu wječor je do Pillkoppena dóschoł.

Wulke kommunistiske demonstracije w Zürichu

Na torhoschcźu w Zürichu je žo njedźiwajcy policajskeje sakaźnje zhromadźjina wotměła, pschi kotrejž je žo někotre 3000 wožobow wobdźělilo. Hdyž kommunistiscy rěcźnicy k demonstrazijskemu cźahej po mjezach napominachu, policija sakasa, po mjezach cźahnyć. Do policije tohodła z plestrowańskimi kamjenjemi mjetachu. S revolrowym tśełesu, žo policistojo sahitachu. S tśełenzu je někotre 50 demonstrantow rani, a na dróhy woprawdźita bitwa z swarskim materialom a plestrowańskimi kamjenjemi sałhadźesche. Policistojo nochcźychu pscheźerało tśełeć a tohodła tohorunja z plestrowańskimi kamjenjemi mjetachu. Jich automobil, kotryż z pobłuknjenjemi pschijědźe, demonstranto rozbichu. Wjcho hromadźe 29 ludźi a wjele ranjenych policistow do khorownje pschiwjedźechu. Někotri ludźo žu cźežko ranjeni. Někotre 50 wožobow je policija sajała, mjes nimi najwjazy zónstkich z wukraja. Wjele ranjenych bě z revolwrami wobronjenych. Sda žo, so je žo podawć narobnje pschihotował, a policija nění, so njeje wjazy tohodźe postupowacź. Schef Zürichskeje policije je žadał, so by žo policija sašo z worzlowym helmami wuhotowała. Kommunistiska demonstrazija je po zyłej Schwajzarskej njeměr šwdźiła.

Pessimistiski Mussolini

Hłowny redaktor Londonskeho „Daily Expres'a" Douglas je w žywjich nowinach rozrěčenje wojerjej, kotrež je njedawno z Mussolinom we Benedigu měł. Mussolini w tutym rozrěčenju wo dalschim rozwiju położenja w Europe pessimistiźyj sudźi. Mjes druhim praji:

Jenoź dwě twjerdźinje pschecźiwo Europinemu sbolschewikewanju snaju, to stej Jendźelska a Italika. Wo amerikanskich politikach njechcźu so rěcźeć. Wona žo hodźi do dwojich stronow sapschijeć: „Alkoholski sakoń a Lindbergh". **Demokratija njeje tam ni:žo, runje tak malo je lud!** Wobej njemóžetaj nicźo cźinicź. Trjebamy muzow a skutki. Lud žebi jano njemóże kommhacź. Wón trjeba muzow skutkow, kotrejž maja jón wukhowacź. Tohodła też **někotre wójny** dla politiskich, hospodarskich a wojerskich pschicźinow hroża. Mje mźeja dla tuteje bomby najwariejć, kotruž do Lausannskich, Genfskich a Washingtonskich jednanjow cźišu, tola *cźerpiće kedy so i chcźedźenje wobrocźi, so bychu pschichodnym žałostnym wopraudźitosćam do wocźow hladałe.* Wěrnocźej je žałostno, tola jenoź se swojim sastrožnym może Europu na puć k rozumej dowjesć.

Rumunska nazionalna banka statnym sastonkam pomha.

Sarjadowańska rada rumunskeje nazionalneje banki je wobsanklia, finanzemu ministerstwu miljardu leow pschewostajicź, z kotrejž šumny dyrbi so šastata mjeda a penzija šastojnikow šapjacźicź. Wona ju wróćeju wšatkych papjerjanych pjenjes pokhoda, kotrejž dyrbja žo z papjerjanymi pjenjesami narunacź. Kaž bórzy we wukraju žo bijaze pjenjezy dóndu, finanzne ministerstwo šumnu miljardy leow nazionalne banzy wróćeli.

Woblehnjeński staw w Chile

W Chile je žo woblehnjenskí tśeły pschipowědźił. We Santiagu su knježerskim njepschecźelskeju studentoju do wojakow strełyli. Wojazy su studentske demonstrazije z brónjemi rozehnali.

Nowiny „El Mercurio", kotrež na stronje noweho knježerstwa stoja, pisachu, so dyrbja po pschi wudźełanju noweje wustawy nazionalistiskeje reformy dźiwacź. Schef chilskeho wójska je spóznał, so by powrócźene knježerstwo wyschka Growy kommunistiski stat wustajił. Nowe knježerstwo je 500 kommunistow sajało.

Nadběh amerikanskich invalidow na kapitol

Senat Sjednoćenych statow połnoznje Ameriki je šakoń, w representantskim domje (šjenje) pschijaty, wotpokaźe, po kotrymž dyrbjesche žo invalidam bonusowe wobšwědčenje (myto) hnydom wuplaćicź. Po tymle šakonju by stat dyrbjał wójnskim invalidam nadobo 2½ miljardy dollarow (někotre 11 miljardow hriwnow) wupła-

čisć. To by jenn w lětnischim defizitu w statnej kašy njemóžno było. So by tež senat bonusowy šakoń pschijał, wójnšyn invalidojo, kotříž pschi wobstajnym blócze hač do kulkow w blóce pólneho lěhwa stejachu, ke kapitolej (hejmowni) cžahnuchu. Wobhadźichu tam wschě městna statnuch tribunow. Shyk, nětkaž 15 000, njedźiwajcy protestow statneje policije pólne lěhwo w kapitolowym parku rostoji, hdźež so pschipokdanju pólne kuchinje pschihotowachu. Jedyn dźěl na kapitolowych schodach hedźeše, hamo we pschechodźowanischczach běchu so sprózni, rostorhant a ſ hlinn womasani invalidojo na marmorowe płaty lehnyli, tola policija hebi njestwěri, pschečiwo nim zakrocžeć. Veteranojo pohnjerninne durje wobleščachu a kóžbeho senatora sadźerżachu, jim hrožo, so jako saktupnyjo 12 miliionow hłosow jeho ſ nowa njeizwolichu.

Hačrunjež bě senatowy wubjerk bonusowy šakoń wotpokazał, senat wobsamknu, debatu wo šakonju hnydom zapoczeč. Někotři senatorojo pscheď pschepjelnjenymi tribunami a prósdnymi lawami sa pschijecželo šakonja rěčachu, kotryž dyrbješe, kaž jedyn ſ liberalnych wožera praji, jenaž klasy staćanow lěpschinu daeć a sdobom ſ hobrskimi wobdawkami krajowy kredit zahušić. Senat skónčnje bonusowy šakoń ſ 62 pschecziwo 18 hłosam zaczišny. Tež hdy budźiske senat šakoń pschijał, njeby president Hoover do njeho swokł. Veteranojo su so ſ wothłosowanjom we

Oldenburgski nowy ministerski president.
Korla Röver (nacionalsocialist) woleše so za noweho oldenburgskeho ministerskeho presidenta.

Nowy přewrót w Chile?
Ibanez del Campo, nětko zaso statne wjednistwo přewzaž. Su wučerili kommunistiscy zmyslenu juntu, kotraž naposledk knježeše.

senaczje nimo měry rostrobili. **Dokelž so protestowanske zhromadźizny a napinnosče wječakija, zu w knježeſtwowym dźělu města Washingtona wobschěrne policajske naprawy cžinike.**

Němskostatna wobora a Papenowe knježerstwo

Předawschi demokratiski a nětczischi socialdemokratiski japóšklanz **Anton Erkelenz** je 14. junija w „Vorwärtsu" nalsakł: „Stat a wójsko", „Won ſ połoženje cžiny wosjewił. Na to je němski wobornu minister **je Schleicher, kaž „Vorwärts" powě, Erkelenzej list pósłał,** w kotrymž **mjes druhim praji:** Myšl, so dyrbi so sašadženje bróniteje mozy w smutskownopolitiſkim wojowanju na kóždy pad smimnjeć, je narwjedowaze wošobny bróniteje mozy wobsebje wodźika. **Cžim bóle dyrbju so pscheczíwo měnjenju wobroczieć, so je bránita mój woprawdźe do politiki zapschimała.**

Njedopokazujecže to, ale so w nastawku na to załožujecže. **Němskostatna wobora k nětczischemu knježerstwu w janej druhej pomérje njeſteji hač ke kóždemu druhemu zakuńkmu knježerstwu, njemuſy w pomérje swojeho wótreho, ale njepolitiſkeho a nadstronskeho hrónka mozy.**

„Kładźeł bombow" Klaus Heim swobodny.
Klaus Heim, kiž chcyše z bombowymi nadpadami w lěče 1930 zjawnosć pokazać na wulku nuzu we burstwje, so po wobzamknjenju pruskeho sejma nětko z jatby puści.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 20. junija 1932.

— **Wo wjedrje.** Dźensa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +3, thermometer w nozy + 10. — Nasche wjedro ma nětko zyle wikaty a njewobstajny ras. K dołhemu ranju so wotjasnjowaza nižina je so sćěhnyła, nasche wjedro pak jara wjacy njewobhroźuje. Nižina nad Biskayskim salěwom mohła jenn bóle swadźić, njewěmy pak hač so wuczehnje abo psches nasche strony pasčehnje. Nadźiju na połepschenje wjedra dawa nam wotschuna ſ połonja kupy Island. Jeli so tuta bóle k połonju wupschestrje, potom kiwa nam tola nathrwiline wulkje wjedrjenje. Potajstim ras naschcho pocžasa je wiſnaty a njewěsty. — Jutſje wutoru sthdźa ſlónčko 3,45 hodź. a khowa so 8,18 hodź. Měsačk sthdźa wjecžor 10,55 h. a khowa so rano 6,34 hodź.

Njejěsće njezrały sad

Sšad pomalku ſrali. Mamy jeho lětsa dosć. Wosebje bohate žně wobrodźa Lětja wischnje. Tohodla su tež we pkaćišnje khěrzo spadłe. Kak jara rady dźěći runje wischnje sebi sehlodowcy dadźa, je nam dosć znate a nad jim tuto wjesele popschejemy, hdyž to naschi finanzuik dowoli. Tola cžinimy pschezo sapo dźěći na to sledźbnuch, so njebychu na nje wodu pile. Wischnje howak w żołdku bolosče na żołdku. Kak často su byli sešołki hamo ſmjertnje. To pkaćí runje tak sa dorosčenych. — W sahrodach wihaju nětko na khěrkach wschě druchiny jahodow, kiž hakle pomalu dozrawaju. Dźěći maju njepotkliť, ſ wosebitej požadliwosču na njesrale płody schežitpacz a skmutacz. Tež tu sesnuja cžesto bolosče w żołdku. Tola dóšanu dźěći kedźbnje na wasschich lubuschkow, budźmy wschitzy sledźbni pschi woziwanju sadu.

— **Možnosć wocžerstwjenja herbistich dźěći.** Dotal je so na 50 proz. wjacy wocžerstwjenja potrěbnych dźěći samolwisko, hač je swobodnych městnow, je nuſno, hischcze ſ tutych swoběracz najnuſnischo wocžerstwjenja potrěbnych. Tohodla dyrbjachu so dźěći dźensa wobjset khrižaj pschehladacz wot lěkarja wokrjesnego wubjerka. To bě nuſne, dokelž dyrbi lětsa tež kraj ſe swojimi wudawkami so wobmjesowacz. Bohate samolwjenja, kotrymž běchu stajnje lěkarske wopisma potrjebnosče pschidate, dowkaže, so dyrbi so w sozialnym nastupanju hischcze wjac k lěpschemu strowoty naschich dźěći cžinicz. Nadźijamy so, so wopjetne pschehladanje k zbožu dźěći wupadnje.

— **Powětrowy balon w Budyschinje** so delepuschcza. Wječera njedźelu dopołonja krótko do 10 hodź. wuhladowachu many nad Budyschinom powětrowy balon. Wón so ſwisnje powjetschesche a hladajcy so k semi bliščesche. Dźěći, mužojo a žony khwatachu pěschi pak na kalach k mjenu, hdźež so wulka nabrunkolta kula semi bliščeše. Hižom ſ cžołnika powjas delepuschczachu a pěſk dołeżywachu, so so wschо kurjesche. Sa krótke mjenjschinu pomnzni ludźo a powjas dźerżo cžołnik ſ ballonom dele ſezahnychu. To sta so psched wokmani wobjednich zwarjenym Wuriskim wuczia na rólku dróši. „Wojeriskego žydliščeča". Sta, dotyhacz ludźi běchu so sbžate, so bychu hebi wobhladali njewschědny a nowy podawk. Wschе sajimawe, wósoch ſtejo wjes twarjenjowi a wyšoko pheches twarjenje so sbžacz kuli. „Stadt Essen", cžitachmy na kuli, kotraž běše Ltarjow sažo sbožownje na semju pschinjesła. Balon běše so wobdźělił na balokostnym leczenju na pschemo a běše so tu ſ nuſy delepuschczicz dyrbjał. Po krótkej pschestawzy sezehnieše ballon trochu po Wuriskim puczu k mětu horje, hdźež wulku ballonowu plachtu sawalichu a wotwjesechu. — Policija podawa nam k temu hischcze sčehowacu rozprawu: Wječera dopołonja wokolo 10 hodź. so ballon na rólku Wuriskeho puča a Schubertoweje dróhi na semju pnschczeł. Pschi tym so nisodenuk schlomikej pschi Wuriskim puczu króna wotlama a w jednokach ſ połodnja Wuriskeho puča wschelaka lohka schoda nasta. Ballon běše so hobotu wjecžor 1/8 hodź. we Gelsenkirchenje ſ hischcze 11 druchimi ballonami na leczenje pnschczeł. Běše ſ 5 knjigami wobhadźeny. Wjednik běše hapitank ſ Essena. Wokolo 1/12 hodź. běše ballon sažo k wotwjesenju sawalenj. Frankez firma pschi Drježnowych wikach jón wotwjesy. Podawk běše wjele pschihladowarjow pschiwabił, policija dyrbješe so wo sawjesče starać.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeška idyla.

29] (Pokračowanje.)

„Wujo — wujo" — wuraješe hólk — „nascha macž da prajeł, so hyschcze twoſtajiwschi wschěmo k nam běſał — hym na dźerżelu pałł a —a"

„Stót je wopuchnył," wuſkschikny se sady stary Kowař, kiž so njemóžeše pschemóz.

„A ſkót wopucha," tschiceše hólz. Płacz, cžežnosć, hrózа a strach, to wschо so tschałeše a tschepjetałe we tym dźěczazym hłosu, bź pišane w tym nastrózanym wobliczu, hładajce ſ hólzoweju ſtyſkliweju wočkom.

„Božicko" ſastorži dźowka na wosu — a tam horjeka ruzu k njebjesam łamasche. Kaž ſnicžnaj stejeschtaj muježi. Wschém so tu khwilu ſiewi scherzaty a derje znaty wobras w žiwnosči — wopuchanje konja abo howjaseho ſkotu.

„Na konjej", Kowař prěni wuſkschiknu a poča Zymburowuy wor ſ wosa wupschahacž. „Nětkaž hej tu pomhajesče, pojěchaм ſ Zymburu," a wjasasche postronki na komoty a lěješe na Dźiwju, tschepjetasche ſ roshporjenjom strachom.

Zymbura hólza mjelčo na Dobraka hadźi a ſtam so sa njeho hnóže. „Nječ", rjekny jomu krutze, hdyž bschitaj so konjej po farskim puczu wot Hradźiščeča do Puczimja rosbčehnyłoj. „Hdże sy pałł?"

„Na dźerżelu, na lěnschim," wuraješe hólz, ſ wobjmaj ruckomaj so hriwy dźerżo, „stół bě njedasche dźerżeć, hdyž rěkn wuhlada, cžerjeschce do wody a pijesche, ſ tym psches klamy bijach, ale na wschěch njedožahnuch."

„Ssy domoj pschičežerił?" so Kowař sady woprascha.

„Ssym pschičežerił, ale jałoźa je mi hižo duzy domoj padnyła."

„Tam hospodarjenje bjes hospodarja wjedźe," Kowař sady porolnjo wuſkschiknu a ľudźenje so Zymburje do tykowa sahlada, kaž by jeho chcył ſ wočomaj pschečłóčeč. Po prawom cžinješe so jemu wuſkschiknuch: ty sy toho wina, Marjanka měješe hižo twoja być, a ty mějeschе hižo pola Schołeżiz hospodarić, a tole budźeschе so njestało. Ale sypšće to a jenoż krutze jemu porucži: „Jěchaj lepje, w kolmi!" Zymbura stłóčí konjej bokaj a Dobrak da so do skoka a sa nim Dźiwja. Jěchajchtaj ſwěschnje nimo khěžki pschewoſnika po kronje farskich łukow nimo nahlych skałow a holeho ſwitka, kiž hładajcy padowaschе, puczi pocža stuwacz, wuběhnu ſ łukow do polow a hižo jěchajchtaj do Puczimja.

Pola Cžornuchez kubła sestocžischtaj. Kowař ſpja konjej ſ twotekami, sawročži jej k Hrodźiščeču a roskasa hólcej: „Nětk pomału, zyle ſwaha, k nascheмu na łuku wróčo jěchaj, boječ so njetrjebasch, Dobrak ma wjazay rosuma hač ty" a ſtam so sa Zymburu k Schołeżiznom poda.

Tam na kuble bě boże dopuschczenje . . .

Hnydom we wotewrjenych wrotach jałoźa łaž morwa leješeche ſ błutkimaj wocžomaj, ſ napuchłym bruchom, nichtó so wo nje hižo njestaraschе, dokelž bě hižo zhubjena. Dwaj šuſodej konja na wotekach po dworzu do kola wokolo honjeschtaj, druhi dwěłtne wołki wodźachu, druhi krumam ſ namozu klamy wolewrjachu, wapnitki wodu, petrolij, jeja, schtoż schtó poradźi, do nich lijachu. Na hnoju wulku ſuckelnu krumu sbžachu. Krafina, płowa hroka bě so psched khwilu walika. Hdyž Schołeżina tu wuhlada, njemóžeše so wjacy sožerżecz, sakry, hej je jěchórzuchom wobliczo a ſ hłosom sadwólnje saplaka. Tak ju wuhlada a sašłyschča Zymbura, widźeschče ju stejo wotejedź tuteje schmjatanjy a hładajcy ko schérzajcje ſkały. Wopuschczena tu stejeschе, hama lutka, nichtó so wo nju njestaraschе, na nikoho so spytkecz njemóžeschе, jenož jeje storkaży sadwólny płacz bě słyschecz do kola wokolo.

Zymburu to boja, pschistupi k njej a ſ wěstym dobrym hłosom jej rjekny: „Njepłakaj, Marjanka, budże sajo lepje. Bóh l'by Knjes pomóże." Tak rucže hač jeho hłóz wuſłyschča, puschcži schórzuch a psches łyſły ſ dowéru a dźakownosču na Zymburu pohlada.

„Pomhaj, proschu cže, pomhaj," ſtykny psched nim ruzy.

„Kóń, kóń pada," so tu po dworje wołasche.

„Padnjeli, njeſtanje, pschetorhnje so," wuſkschiknu Kowař, dźerżeče jeho a wodźeče jeho, byrnjež ſ namozu je mozu jeho dźerżeče."

„Hižo leži, a łuschki wschěch nasšonitych burow pschebohowachu, hdyž sašłyschachu hłuschny pad, so to sarza.

Zymburej so psched wocžomaj sapiśani . . . Stóhlcže jeho," słyschescheče hischcze roskas ſwojeho knjesa a njeko dale. Měruje ważnje stuvajo dźěsche kaž wo ſnjeſe ſ lej cžrjódże ludźi, kiž stejeschе wokolo padzeho skoczeča. — „Stóhlcže jeho", sašłyschča Zymbura we běži roskas, „cžehodła jeho njeſtěhaja?" pomyſli ſej a rozdźeli ſ ruku cžrjódu ludźi a ſtupi mjes nich. Sstrejdża na dołžke dworu ſo kóń wijesche, ſ hołoseju so po khribjocže walesche, ſ nohomaj wokolo žebje bijesche, ſ njepschirodźenym hłosom rjehotasche, kaž by pischcżał a storžił . . . „Jeho stóhlcže" — słyschescheče ſmutkowny hłóz — „pomhajcze jomu," prajeschе tón tajny hłóz. Postupi do predka. Nječeja ruka jeho sa ramjo hrabny: „Schto bez mupšisch, Zymbura? Saraiy cže, njekhodź k njemu!" wotradźowachu hłosy . . . Zymbura wottschasche wschě ruzy, kotrež na njeho kładźechu, a sahlada so na cžerwjaze stocko . . . Nč — nicžo njeczuješche, zyle njesnaty bě jemu strach, nicžo njeběłyschescheče, nicžo njewidźeschče, chiba wijazeho so konja a winowatoječ jeho na nohi stajicž. Blusna na jeho wobliczu bu cžimowje cžerwjena.

Jemu so sdasche, kaž by tu był ſ konjom zyle sam. Bliščeče so k jeho hłowje. Měrnje kaž k dźěsču so schtli a sawola: brr, cžornako, brr, mało, brr." Ale kóń, kaž by njesłyschał, so ſ bola na bok pschewalowaschе, njetasche so, jeho nohi so w powětrje mikachu, a rostrocžite ryki se schije wuraješche, a hłowu pak sdźehaschе, pat sapa ſ njej wo semju bijeschе.

„Brr, mało —" sašłyschachu wuſkschik a Zymbura dźerżeschе koblu hižo sa hłowu sa, ſ jednej ruku sa hłowu a ſ druhej sa hriwu, kóń so na bok pschewali, Zymbura so roskroži, satorhny ſ rukomaj a staji koblu na prědkowej hižo wobodrenej nohi.

(Pokračowanje sećehuje.)

— **Hosćenzał Oskar Dietrich †.** Njedźelu 19. junija rano ¼4 hodź. wumrě po dołhej cježkej chorosći měšćer tudomneho hosćenza „Lišćeje jamy" na Sadowej Bohatej haży, k. Oskar Dietrich. Wón běše wutwalany hosćenzaŕ z dobrym mjenom a jeho hosćenz je jako prěnjotny znaty a chwaleny. Oskar Dietrich narodźi so 7. julija 1862 w Porschizach, je potajkim nimale 70. lětu žiwjenja dopołnił. Korčmaŕstwo wukonjesche wón wot 1870 hač 1879 w Budyškej Krónje, potom dźěłaše w Bělym Konju a w Drježdźanach. Wot lěta 1888 wotnajesche w Drježdźanach „Čžichu hudźbu" a w měrcu 1895 pschewza potom „Lišćeju jamu" we Budyšinje. Jako žwěrny hyn žerbskeho ludu je jo Oskar Dietrich pschez jara ja Sserbstwo sajimowaŕ a rozwonowanje Drježdźanitich žerbstich towaŕstwow pjerjenje podpjeraŕ. W lěce 1888 załoži wón w Drježdźanach hodu žerbste towaŕstwo „Čjornobóh" a běše dźěło jeho cjeršny hobustaw. Też pola wojakow je Oskar Dietrich w Drježdźanach słužił, pola honjerjow a rězow. W swojim hosćenzu w Budyšinje je wón rad njetajeny jako Sserb wusnawasche. W jenej z jeho pschijomnych hóstnych rumnosćow wišaju wobrazy nasich prózowarjow Jmischa, Ssmolerja a Hórnika. Sserbja też lubowała rad tuton hosćenz wopytujo. Wšitke też jeho srudźeni sawostajeni, kotrymž nasche wustrobne hobuželenje wuprajamy, wobkhod w duchu njebjezkeho dale powjedu.

— **Serbske kemše w Drježdźanach.** Njedźelu 26. junika, potajkim posledniu njedźelu w tutym měsacu, budźa zaso serbske kemše ze spowědźu a z wuđenjom Božeho wotkazanja w Drježdźanskej Křižowej cyrkwi, a to popoldnju ¼4 hodźin. Předowanje wđe knjez faraŕ Krawe-Hrodźišćanski. Stóž ma sći abo přećelstwo abo znatych w Drježdźanach a okolnosći, cheyl jich na to kedźbliwych činić z dopisu abo z lisćikom.

— **Budyšky měšćanjzy fastupnizy** w zwojim pożedženju pożedženju šlyschachu, jo je ho rozspuščenje frěčerjec i Jensenez autowej firmu, kotraž wot lěta 1929 z měšćanskimi omnibušami jěchaše. S pschičinu je, so firma frěčenje we wschelakim nastupanju wobkedźbowała njeje. W lěcu chcyše firma Hama wot ho z měšćanskimi omnibušami jěchać pschestać. Budyšchin je tuchwilu bjez omnibušow. Jedna pak ho zikom dla nowego omnibušowego wobkhada, dokeł hdy wjele wobydlerjow ho pschese. K pschipadam dowjeze frěčenje wo nalěkaŕsći mjes měšćanskim wyschschim twaŕskim radu Göhru a wobkedźerjom sahrodniŕstwa Leßmannom, kiž w roskoženju wyschschego twaŕskego rady w jenym pożedženju měšćanskich fastupnikow widźesche wumjetowanje, so je pschi wosjewjenju nětko pschihaji wopaczne wuprajił. Wyschschi twaŕski rada wobkruczesche, so hdi na tajke winowanje myslił njeje. Dale ho shoni, so je město pschi swadze wo podawanju elektriskeho pruda prozeł shubiło a ma 375 hriwnow khóstow njesej. Jedyn nazionalsozialistiski měšćanski fastupnik žadasche, so měli fastojnizy, kiž tajke wudawki sawinuja, w pschichodźe z teho nastatu schkodu sami njesej. W sapodatym pjenje žada 95 prozentow wobydlerstwa dźěłaćerskeje Dobruschanskeje gmejny, so by město elektriski prud mahym wotkhowarjam, kiž maju lětnje mjenje 3000 hriwn. dokhodom, wotedawało za swoju samsnu płaćizu, so wotstroni wotnajeństi pjenjes na lićaŕi, so da zhle swadnyej sakładny dawk (Grundgebahr) atd. Njedźowjelni-li ho próstwa, chcedźa pjeza Dobruschanje wo to wojowaś.

— **Wěricjelja Sserbskeje Ludoweje Banki** hischcze wschitzy wěrcje njewědźa, hacj maju ho z wokolnikom banki pschipóstane pschikhłosowanske wosjewjenja podpisaś abo niz. Wjednik wubjerka wěricjelow, ŕerjuik Siekert w Budyschinje pokasuje na to, so dyrbja wěricjelja tutón wokolnik na kóždy pad podpisaś, dokeł je Sserbska Ludowa po wikowanjej łakońskej knihi ke wotewrjenju žudnilskeho wurunanja winowata. Wěricjelja ho tehodła prošcha, so buchu tuto pschikhłosowanske wosjewjenje hnydom podpisali a Sserbskej Ludowej Banzy wróćili.

— S **automobila skočił a ho skanił.** Wječera wjeđor wokoło 8 hodź. skoči na Drjewowych wikach z wolkhodneho automobila pschi potnej jěźbje młody muzłki z Korjymja. Pschi tym skama žebi prawu nohu nize kolena. Wokhodny auto wjeseńcje dźěłaćerskich sportarjow kommunistiskeje stronu, kiž do Dubrawy jěchachu. Na Kamjeńtnej haży běšche sportarjam kopańki kół je wosa padnył. Tehodła běšche młody cłowjek z wosa skočił, chcyšche po hół dobeżeć. Sranjeneho dowjesechu hobustawy dźěłaćerskeje samaritiskeje kolony do měšćanskeje khorownje.

— **Pschi wschelakim ratastim dźěle je kurjez sakalane.** Swinańja ratastich komory znowa na to kedźbu cźinjo je tobak kurjez, zigarowe a zigaretowe dopaleńki prjecz mjetaś, hischcze ho žehlaze tobakowe trubki wutlepowaś w hrózach, brožnja, na žitnych składnischćach, też blizo brožnjow a pólnych brožnjow a pschi wschich ratastich dźełach i tohodła ho palazymi ratastimi wupłodami sakalane. Njewobkedźbowanja ho, dokeł ho njejedna wo němstobatne a krajne sakoniše postajenja, ś pjenjesami abo ze zatwu hać do 2 njedźel khłostaja.

Z Khróšćic. (Synowe žně.) Na našich łukach wohladachmy zańdźeny tydźeń sylne hibanje. Synowe žně žadachu mócne dźěło. Prawe słónčne wjedro pak pobrachowaše. Nadźijomnje je w běžnym tydźenju lěpje. Loni je so na łańskich łukach drainaža přewjedła, kiž so derje wuskutkuje. Naši ratarjo móža z wunoškom synowych žnjow spokojom być. Jasnje dopokazuje resolowanje Zatkule na Worklećanskich-Khróšćanskich honach, zo tuto njeje podarmo było. Hewak widźachmy po sylnych deščikach na łukach wulke baty. To je so zhubiło. Mérnje běži rěčka Zatkula we swojim jej připokazanym łóžku.

Z Khróšćic. (Nowotwaraj.) Zelena bréza horđi so na Lebzec-Wuješec bróžni. Sobotu ju zběhachu. Tak je nětk poslednje twarjenje, kiž Boži wotam wukhować. Też pódlanske twarjenje a domske, kiž je so wo nješto metrow powjetšiło, su zaso we rjedźe. — Při Jasčanskim puću widźimy nowotwaŕ, do kotrehož dyrbi so w nazymje začahnyć. Wón słuša k. žiwnosćerjej Lešawje we Łušću. Tu budźe so jeho dźowka jako šwalča zasydlić.

Z **Kukowa.** W nocy k njedźeli je pječa wulki pos w nuklacych khlěwach na „Kinkparku" pobył a zakhadźał cyle po vandalskim. Njeje mjenje hač 27 karniklow zakusał a morwe ležo wostajił a to Sefrej 16, Mérčinkecom 4 a Cochecom 7. Mjez poslednimi běštej sančcy, hobrskej nuklaj, kóždy 15 hriwnow hódny. Wot 9 młodych zbywaju hišće 4, kotrež běchu so před njekrasnikom wonka wukhowałe. Hač budu so bjez maćerje dale zdźeržeć, je njewěste. Runje to rěči za njewšěddnu sylnosć psa, zo je tu durje kruće zawrjeneho khlěwa z pazorami wotpačił, kotrež su wšudźe na městnach njeskutka widźeć a tak z přeradnikom. Pola Cochec je hwyzdom zahrodny płót přeskočił. Najhórje je pola Sefrec zakhadźał. So do zahrody dobywši je pos wšitke khlěwy spowalał a wurubił. Morwe karnikle ležachu rozbrójene a městnosć činješe začišć bitwišća. W třećej hodźinje stanywši a z woknom pohladawši, dohlada so wobsedźeć na njekrasny njeskutk. Dóńdže hnydom wjesnemu žandarmej, kiž so w susodnej wsy přepokaza, hač je tamny pos doma, kiž je w swojim času we Wudworju wowcy zakusał. Bě pak doma. Za to je jedyn druhi wjesnjan wulkeho wjesneho psa rano ½5 hodź. na drózy nadešoł. Tuž so na teho tuka, zo je njeskutk wukonjał. Zo so wo wulkeho psa jedna, rěči też za to, zo je pola Mérčinkec najprjódcy wjetšej kamjenjej před khlěwoma wotwalił. Njedočinstwo je čim bóle wobžarować, zo so tu wo ludźi jedna, kotříž sej z wulkej prózu a luboscu tute nukle k swojemu wjeselu, ale też k rězu plahuja a za jenu nóc płody dołholětneho dźěła zhubichu. Njeskutk je so wot 11 hač do ½5 hodź. stał. Načinjena škoda wučini na wšě 150 hr. Hižo w nocy k srjedźe je jedyn pos wobydlerjam gmejskeje khěže na wšě 13 karniklow zakusał. Wěšče je tónsamy był. Tuž je na času, zo so tajke psy w nocy na rjeźaz połoža. Wobsedźeŕ ma škodu zarunać. Rozhorjenje mjez potrjechenymi je jara wulke. To móže sej kóždy myslić. W poslednim času su so w dalšej wokolinje, tak w Kanecach, Jělcy, Zejicach a druhdźe mnohe karnikle zakusałe. Ludźo drje so wulkeho psa widźeli, ale w nocy, tak cyle z wěstosću rjec njemóža, wo kajkeho so jedna.

S **Hórnje.** (Wobeń.) Wutoru pschip. wudyri woheń we domskim ześelnikskeho dźěłaćerja Holinka. Poradźi ho nadobu wukhowaś a też woheń wohnjowa wobora bórzy shasha. Psched nješchto ŧstami bź ho tam stare, je sylnu kryte domske wotpalilo. Pschičinina wohnja njeje znata.

S **Tschikez.** (Sloty kwaš starcho herza.) Tu žiwjeńcze žiwi sloty kwaš Trawda Nowak. Ma 5 dźěći a 12 wnukow. Nowak je w zyłej Wojerowskej wokolinje derje znaty jako woblubjeny herc a je za 50 lět na wjele kwašach a rejach pištak.

S **Klětnoho.** (Kóń ho płóschił.) Njedawno tu kóń zusebo spyschaše ho płóschi psched cźahom a skama hižo sawjesni sastłachu. W pobłednim wokomiku poradźi ho hischcze wjetšemu njeskodu sadźěwaś. Wobsedźeŕ spychaše budźe najšćerje dyrbjeć sastłachu dacź wupotrjebjeć.

Wusudźenja

§ Dźesatnik Hellmuth Arthur Weiße pěšeho polka čo. 10 běšche wot Lubijskeho kawnišeho hudu tydźeń pschiwišeneho arresta dostał. Jeho běchu winowali, so běšche wojerišemu pisaŕej sćipanje z hólu wotpalił. Wón běše wot wyschschego kriminalneho hudu na 3 tydźenje do arresta pósłany. Wón je so pschi wuslyšanju wuprajił, so je jenož z tym zamérom činił, zo by so wojerišeho pisaŕa wuzbył. Wón je so tehodła wobkedźbował, zo je pisaŕ z nim wjele rozmołwjał a zo je jemu wšelake wěcy wo jeho wosobinskich poměrach powědał. Wón je pisaŕa jenož wuzbyć chcył, zo by so jemu wjele powědało, njeje pak nikomu žadyn wšud wuzdał. Wyschschi hudny radca Dr. Hellmuth je wobsudźenemu dwě njedźeli arresta dał.

§ Dźesatnik Hellmuth Arthur Weiße pěšeho polka čo. 10 běšche wot Lubijskeho kawnišeho hudu tydźeń pschiwišeneho arresta dostał. Jeho běchu winowali, so běšche wojerišemu pisaŕej sćipanje z hólu wotpalił. Wón je so pschi wuslyšanju wuprajił, so je jenož z tym zamérom činił, zo by so wojerišeho pisaŕa wuzbył. Wón je so tehodła wobkedźbował, zo je pisaŕ z nim wjele rozmołwjał a zo je jemu wšelake wěcy wo jeho wosobinskich poměrach powědał. Wyschschi hudny radca Dr. Hellmuth je wobsudźenemu dwě njedźeli arresta dał.

Lěkaŕka dr. Kienle čekła?

K. dr. Kienle, Stuttgartska lěkaŕka, kotruž statne rěčnistwo loni dla přestupjenja § 218 zaja a kotrež mjeno so tehdy wjele mjenowaše, je nětko ze swojeho přebytka w Frankfurće wotpućowała do wukraja. Njewědźa pak, hdźe. Statne rěčnistwo je wšitke naprawy zarjadowało, zo by přebywaniśćo kn. Kienle wusledźili.

Přećiwo n'ezakońskim autowym čaram

Powěsćenje Drježdźanskeje wyschschoje póstskeje direkcije nam spožćuje:

Hamtiski hud w Oldenburgu je napanjapo njezakońske autowe cźary, kotrež wuhnadźowachu, w kotrymž je pokasuja pschivobísnene khłostańske postajenja 3. nutrowego wukaza. Pschebewšacźaŕ W. běšche bjez domopnoseje porađnje jěźdźił. Dźe wudawasche, so jěźdźi „po skasanju". Pschi-pytowanje pak sa njeho njeběšche pschihódne. Dokeł běšche hižom wotpjet dla njezakońskich jězbow pjenježne khłostanje dostał, a pschejo sašo tak jěźdźił, sasudźi hud jeho nětko k 1 měsacej jastwa a da jeho automobil sbjeracź.

Přilopk

* *Samomordaŕstwo w pjwowym hudu.* Wobsedźeŕ ma leje pjwarnje pola Pišna w Čěskoslowakskej běšche minjenu měrzu pjeć hektolitrow piwa mjenje nawarił, dyž ći ćemuk. To sašna jeho do sad dźiwowanja, so na swodźenje waschnje swojemu žiwjenju tónc sežini. Wón cźinny ho do cźórbaja, hać 80 hektolitrowoj wopschija a ho w nim satopi. Do njeskutka napija z krydu na cźórbaj, so je hanba, so je ho w jeho piwarni pjeć hektolitrow piwa mjenje nawarilo. Wón tutu hanbu njemóže pschinjesesć, ale jeho duch budźe pjeza w nozy po wschich korčmach schrić.

Hospodarski rozhlad

Póndźelu 20. junika 1932.

Burshy běchu sandźenu sobotu wosludźe. Kursy efektow so sesłabjowachu, podobnje kaž kursy rentow a dołžnych lisćinow. Bursham njespodobaja so nasche njejasne politiske poměry, njech nastupaja swonkownu, njech swutskownu politiku. Jenoho dyrbimy ześi wschitzy wěsći być, so žana politiska strona a žane knježerstwo njemóžetej nasche ekspjapaze hospodarstwo hnydom na stronu nóśi stajić. Dołž je cźłowjeske cźelo w strašnej khorosći po sesłabiło, a je-li słónčnje so khorosć pschećišnje, wutrowjenje jenoš pomalku postupuje. Po lětach halke je so sćeńwki cźekaje khorosć pominu. Dźensa khori zyle swětowe hospodarstwo. Lětdźesatki pjanno traje, prjedy hać sastupja snjesliwe poměry. Noj mózno je, so stojimy na proh zyle nowemu hospodarskemu wuwiśa. Mózno je, so materialistiski duch nascheho cźasa ho podusy se sahubu kapitalistiskeje doby, kotrejž sakłady dźensa tak we žiwotnych hłubinach. A schto powjedze nas a nasche dźěći a dźěćidźećki z tuteho petła?! Jenički jene žiwe a cźłe cźłowjeczanstwo, kotremuž sakłady sapołoži wumołkniś swěta psched dźewjatnaće stami lětami. Jeho słowa a wucźby su z kóžnym dnjom nowe a wérne!

Produktowe wiki běchu sandźenu sobotu sasu jara mérne. Jako pschičinu mjenuja njewěrnosć, tak: knježerstwo we wukasu do žitowego wikowanja sapschinnuu. Płacźiny ho dale sesłabjowachu, dokeł pschimacźowate wjedro pschichodnym žnjam howi. Nóźka bź pornjo pjatki je hotowym sonu 5 pj. tunjscha, nasymśi jeczmjeń pak 10 pj. W termińowym wikowanju běchu płacźiny wschich druhich žita sesłabjone.

Zentnaŕ płacźesche sobotu w Barlinje:

pschenicźny: 12,60—12,70 hr., rožki 9,30—9,40 hr. (9.50 hać 9,60 hr.), jeczmjenja nasymśiteho 8,10—8,50 hr. (8,35—8,65 hr.), wowsa 7,80—8 hr. (7,85—8.05 hr.)

w termińowym wikowanju:

pschenicźny:

sa julij: 13,20 hr. (13,07½—13,02½ hr.),
sa september: 11,02½ hr. (11,55—11,50 hr.),
sa oktober: 11,70 hr. (11,60 hr.),
sa dezember: 11,72½ hr. (11,77½ hr.),

rožki:

sa julij: — (9,30 hr.),
sa september: 9,05 hr. (9,11¼—9,06¼ hr.),
sa oktober: 9,10 hr. (9,18¾—9,15 hr.),
sa dezember: 9,25 hr. (9,28¾—9,26¼ hr.),

wowsa:

sa julij: 8,20 hr.
sa september: 7,87½ hr.

Swinjaze wiki we Wolerezach.

Swinjaze wiki we Wojerezach 18. 6. 32 běchu trochu schpatne, dokeł je malo kupzow na nje pschischło. Wot pschiwjesenych prosatow — 309 schtuk — wosta nješchto sbytka. Wone płacźachu:

4—6 tydźenske	7—10 hr.
6—8 tydźenske	10—12 hr.
8—10 tydźenske	12—13 hr.

Wěhakow tu njeby na pschedaŕ.

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowsowe symjo po tunu abo 1000 kg, howak 100 kg

Płacźiny po złotej hriwnje	18. 6.	17. 6.		18. 6.	17. 6.
Pšenica	252 2/4	252 2/4	inny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	186-188	187-189	woka	6, -18,-	15,0-18,0
jenjeń, nal.	—	—	módre lupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jeczmjeń	162-170	164-170	žolte lupiny	11,5-16,0	14,0-16,0
wows	156-160	156-160	kerađella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńć. muka	31,0-34,7	31,0-34,7	lany wosušk	10,3-10,4	10,3-10,4
rżana muka	26,2-27,2	25,2-27,2	such. trubanš	8,70	8,70
pš. wotruby	1 ,1-10,6	10,1 10,6	hrnj. kruški	—	—
rżane „	10,0 10,3	1 ,0-10,3	syno, 50 kg	1,35-1,55	1,45-1,65
raps	—	—	rżana sloma	1,15-1,35	1,25-1,45
hrósh Viktor	17,0-23,0	17,0 23,0	pšeńć. „	0,95-1,10	1,05-1,20
lane symjo	—	—	wowsna „	1,00-1,0	1,05-1,20
pjenuški	16,0-18,0	16,0-18,0	jeczna „	0,9-1,00	1,05-1,20

Swětowe wikowanje bjez pjenjez

Swětowe wikowanje dale bóle so smjelschuje a tón dźenja hižo wotmikowa po waschnju, kiž naš dopomina na šrjedźny wěk a na cłaŋ karawanšeho wobkhoda. Pjenjesy jako měnjadło so dale bóle zhubja a mjesynarodneho wikowanja, dokelž mnohe kraje wjazy dewizy do wukraja njepuschcejo a tak hrosty strach, so swětowy wobkhod po něčim zyle sastanje. Strach wo wikowańšku a płacźinowu bilanzu ńamžneho kraja a cźekanje slota a dewisow z bankowskich bankow je k tomu dowjedło, so wokoło 30 krajow nětko wukonja kruty dewisowy kontrolu. 14 krajow je sawjedło dewisowy dyrbjenšti wobkhod, kiž so runa dowoslenemu monopolej. Wokoło 60 prozentow hódneho wobrota we swětowym wikowanju steji dźensa pod krutej kontrolu a pod wobmjerowanjom.

Mamy dźensa hižo wjele krajow, do kotrychž so zyła wjazy twory wuwožowacź njehodźa, dokelž z nich dla wobmjerowanja wobkhada z dewisami swoje pjenjezy njedóstanjesch. A ani jenički kraj tak bohaty njeje, so mohł pschezy jenož twory podawacź, bjes toho, so by dóstał za to zaplacźenje w hotowych pjenjezach. Sćěhnk tuteho wuwića budźe, so swětowe wikowanje še wschelakimi statami bórzy zyle pschestanje. A do tutych statow hłuschi a hołwodarźa so naš jara wažne kraje, kaž Rušska, ... hesła, narańsche a podunajske staty.

Wschě tute wobcźeńnosće su wuskutkowanja mjesynarodneje kreditoweje krisy. Hdyž tuta w leću falschcheho lěta wudyri, mějachu zivilizowane staty mjes sobu wokoło 50 miliardow hr. krótkotrajneho dołha. S tych wšaconych dołhow je so w běhu lěta wokoło 25 miliardow wotwarilo a wróćiło. Schtož tole za swětowe hospodarstwo kaž też mjenu a dewisowe bilanzy khudschich krajow wosnamjenja, jewi so jasnje dosć w zawěrowanjach krocźelach k schtiri měnu a dewisow w jenotliwych statach. Też statistika dźělowych pomikow pokazuje, kak schkódnje je so wnitřkowało tuto nahłe wotstwarjenje kreditoweho systema.

Kraje nětko pytaju możnosć, wikowacź bjes pjenjez a bjes dewisow a pschi tym su sahy pschischle na prastare, primitiwne formy. Wumjenjenja tworow na twory. Wschudźe knježerstwa so sahowaju z tutym problemom. Schwizarska na pisch. ma z podunajskich a balkanskich krajow wjele pjenjez dóstacź a by potajkim so hodźało na pisch. wuwjerśe žito z khromadami do Schwizarskeje transportowacź, wschak tam žito na khlěb mjenje trjebaju. Brasch so wschak, hacź smjeje Wuherska kiža nadbytk. Žita a dale dóstanje Schwizarska na to waschnje, hdyž je nuzowana, ruzje wuherske žito kupowacź, šnadź drohšchu a sdobnu kubjenšchu tworu. We Schwizarskej so też samožejca nad tym, hacź njedo derje było, prawje wjele wubla za statne železnizy z Němskeje kupowacź, so by Němska mela mózność, wu zwarjam do Schwizarskeje polschcźecź wjazy dewisow. Němske tobakowe firmy jednaju hischcze pschezy z grekskim knježerstwom, dokelž chcedźa wot tam kupowacź 5 milijonow kila dobreho tobaka, so bychu na to waschnje dóstałe dźěl němskich žadankow, kiž su wjasnuje na grekskich bankach.

Pokazuje so nětko hižo jasnje, so šwětowe wikowanje tola njemóže so wotmikowacź po waschnju doby karawanowanja a malokrajnistwa. We pozdźišich lětdźesatkach dorje bź so mjesynarodne wumjenjowanje tworow tyšto rosnyło a so dobom bź so dźělo rozsćěpiło mjes narody. Na to waschnje mózachu so w powěrnje khudschich krajach sahy tuhy žiwicź a mózachu so jim posticźecź pschihódnische žiwjeńske wumjenjenja. Wschto to dźensch jenoš možna, dokelž wobydlerstwo khudschich krajow mózasche swoju dźěławosć moz po pschihódnych wuměnjenjach wuzitkowacź. Sameř politiki a też hospodarskeje politiki dyrbi tohodla być, šwětowemu wikowanju sahy wróćicź jeho kraje a solidne sakłady a rozměry.

Wutrěle w jastwje

W jenym jastwje njedaloko Newyorka poda so jara rosłowjazy pschipad. Tam wopyta młoda žona swojeho muža, kotrehož bźehn dla mordarstwa na cźas žiwjenja k jastwu sahudźili. Tuta žona pschebywasche w komorazy muža, a mandźelskaj šnedźischtaj so pschez kšyzy rosmolmjecź. Nadobo bźehn šlytschecź nětkotre wutrěle. Pschikhwatany dohladowarjo swěcźichu, so bź žona spytała swojeho muža satřelicź, kotrež pak 6č wostał njeranjeny. Žonu hnydom pschesłyschechowachu a wona wusna so, so je chcyła najprjedy swojeho muža a potom so też sama satřelicź, a to tohodla, dokelž njeje mordarstwo, dla kotrehož su jeje muža sahudźili, wón sćinćał, ale wona sama. Je chcyła sa tutu winu nětko stónćnje pokutowacź. We jeje toschaty namakachu list, w kotrymž so hamtnje winy wuznawasche. Muž, kotrehož na to też pschesłyschechowachu, rjekny, so je žona wěrnosć wěcźała, so pak njeby ju ženj pscheradźił, dokelž je jara lubuje. j.

Bělej smjerći wućeknył.

Amerikanski polarny slědźer Beckwith po swojim wukhowanjun z lodoweje skalohy, do kotrejež běše wón z dwěmaj sobustawomaj swojeje ekspedicije na Mount (horje) Kinley w Alašcy padnył. Jeho towaršej namakaštaj tam smjerć. W slědźerjowym wobliću je hišće jasnje spoznać hrózbny strach wo žiwjenje, kiž je w škalobje wustał.

Proces přećiwo Matušcy

Schćeśi lět khłostańnje sa Matuschu.

Pjatk wjeczor pschipowědaschе Winšti žud wušud we prozeju pschećiwo Matuschy. Matuschka dóstanje 6 lět khłostarnje, hórschene i poscźenjom a twjerdym lěhwom kóždeho 31. dezembra a 30. januara. Po wotpołoženym khłostanju so i kraja wupokasa. Wón ma zaplacźicź prozeńowe thłódy a austrišim zwjazkarišim železnizam 4 199 schillingow a 72 krójcźow wotschkodźenja.

Pschedźyda žuda wusłyschny jako wosebje poćeżaze, so je stójnik žiwoje nadpady na cźahi wospjetowal a je měł wotpohlad na pschiwjedźenje stracha. Khłostanje wołožuje pjecza, so je je wobstorčeny žiwoje winy wusnał, so hewak hischcze njeje khłostany, so je duchownje mjenjechódny a so so staraschе wo žonu a dźěcźo.

Matuschka wušud śmérom žityschesche. Na praschenje, hacź chce prawny žrědk pjećiwo wušudej nałožicź, rjekny wón so hłuboko pokłonjo: „Cźinych jenoš to prajicź: Wěsche to mój jenicźki saměr, schtož žym tu prajił, doniž moja poslednja wutroba njebije.“

Poslednji dźeń jednanja běchu też hischcze Matuschowu mandźelsku pschećiwnicheli, schtož běsche sa pschipoznaschtwo senzazija. Wona powědaschе, kak je so je Matuschku sesnała. Potom rěcźeschе wo setkanju, kiž mějesche Matuschka z telepathom z mjenom Leo. Wón je ji pjecza też tas prajił, so tuteho Leona sa swoje žyte žiwjenje njesabudźe. Wón wopytowaschе też radu a husto pschedstajenja hypnotisérow. Matuschka, kiž bźesche dotal nimale bjes sajima pschestłyschowanju swojeje mandźelskeje pschipoznuchał, poznaczi tu njejapzy o swojej žonje swoje luboscźa wusna.

Pschichtrijzy wězywustojni maju wichitzy Matuschku za dopołnje strowehu simulanta. Po wudawanjach wo sjewjenjach ducha njejedna je pjecza wo halluzinazijach (mjenju smyślow). Też na praschenje sakitarja, hacź je Matuschka pola Ansbacha w magiškim pschewarzu jednał, wězywuitojni i połnej wěstoscźu wotpokasachu.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlody na wjedro sa jutrischu wutoru:** Wosłanje hischcze wiźate a scherjate wjedro.

* **Žadny žiwobjen železnego kwasa staj mandźelskaj Wilhelm a jeho žona w Lipsku w połnej cźełnej a duchownej cźerstwotnji wožwjeźiłoj. 68 lět staj w mandźelstwje hromadźe žiwaj błoj. Mandźelskemu je 86 lět a jeho žonje 85 lět.**

* **Pjatk rano je so rubjeżny nadpad na měschcźansku giropokładnju w Lipsku-Reudnizach spytał. Nadpadnik spyta, pjenjezy, we wokrotnej měšnjoscźi leżoze, rubicź. Pištolu muzajmywschi, do sastojnika pschi wotnje tśeli a jeho na ramjenju skrani. Njezo njerubiwschi, je hłósnik cźekny.**

* **Prjedawschego generalneho direktora Hegenskeje drohowje železnizy Pjorin su dla pschelschiwinkow k jastwu na 15 měsacźow a 5000 krónow khłostanja sajudźili.**

Z krótkim słowom

Na połnocnym Atlantiskim oceanje wohrožuja nětkle lodowe hory łódźinsku. Dotal su tśi wulke lodowe hory šwětśili, kiž z polarnych kónćin do oceana płuwaju. Jedyn parnik je 23 mjeńšich lodowych horow sćitał.

Swójbne powěsće

Semrěł: Jan Bohmwěr Haschta w Jenkzach, prijdu hościencźanz a ratař na Sobotźe, 61 lět, thowanje budźe jutrje wutoru pop. w 3 hodź. na Michalskim pohrjebnischcźu.

Sněški

Njany hósć.

Sćudnik: „Prajeschcze k pinćunkej, so chcyscze žebi po pjenjezy hicź, dokelž njeuměješchcze žanych pjenjez sa worcźinu pschi sebi. Cźehodla njeješcze so nětko do korcźmy wróćił?“

„Sahłapichu mje, jako chcych žebi tute pjenjezy wobstarać . . .“

Towaŕstwowske powěstniki.

Haslow. Jednota „Sokoł“ ma štwórtk wjećor we 8 hodź. zhromadźiznu.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk prosy wobdźělnikow na zlět, hnydom swoje napłaćenje wotwjesć, dokelž z tym wšelake skazowanja zwisuja.

Zwjazkowy jednaćel.

Ralbicy. Jednota „Sokoł“ ma jutře wutoru 21. junija wjećor 1/2 9 hodź. pola Waldźic (Walde) zhromadźiznu. Rozprawa wo zandźenym swjedźenju. Dale budźe so jednać wo dalšim dźěle. Wo bohatym wopyće so prosy starosta.

Swob. zjednoćenstwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy změje swoju 2. porjadnu lětušu zhromadźiznu srjedu 22. smažnika pop. 1/24 hodź. w Kralcach hosćencu w Radworju z přednoškom k. kolegu Frenela. Werkleczanskeho „Wo tukhwilnym wukubłanju sakskeho wučerskeho dorosta“. **Předsyda.**

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smjela w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmaŕ Budyšinje. — Za nowinki: G. Janak w Budyšinje

Hypotheki

pod přihódnymi wumjenjenjemi. Radu a prawizniku rozprawu přez našu organisaciju. Bliže darmo přez

Spar- u. Kredit-Schutz-Bund
Leipzig C 1 Dufourtstr. 5

Gumij za koła

we wulkim wubjerku jara tunjo pola

Br. Thomas w Budyšinje
na Kamjentnej hasy 16

Foto-dźěła

wuwjedujemoj

(Wuwiwanje a kopérowanje)

Wotedate:	Hotowe:
w 10 hodź.	w 14 hodź.
w 14 hodź.	w 18 hodź.
w 17 hodź.	w 10 hodź. rano

drogerja
Strauch & Kolde
Bautzen

Wobkedźbujće naš kaśćik we khěžnych durjach

Kupujće pola našich inserentow

Kedźbu

Serijowe dny drastow

wot 21. hač do 30. junija

Serija 0	Serija 1	Serija 2	Serija 3
0.90	1.90	2.00	3.90
Serija 4	**Serija 5**	**Serija 6**	**Serija 7**
4.90	5.90	6.90	7.90

Mantle so nětk wjele niže płaćizny předawaja.

PAUL OTTE

w Budyšinje na Zitnej hasy 10

843

kołowych wobručow a šlawdow

dostach w meji.

Mój wulki wobrot dopokazuje nanajlepje, zo też Wy pola mje jara tunjo kupiće

Jan Schieback

w Budyšinje, na Mužakowskej drózy 4

Předawanje jenož na Mužakowskej drózy 4. Wobkedźbujće moju wustajeńcu we wukładnym woknje na Hornčerskej hasy 18

Młody pŕekupc

za kolonialne twory a spirituozy pyta k 15. 7. abo 1. 8.

měsino

Bliže zhonić we wud. S. N.

Poczehnjenje

dobreju łatwu linen,
i 2 hřow.: 6.70 4.90 **4.15**

Andr. Kasper

měš. J. Pilopp

Serbske tačele

(Gramofon Platten)
ma na składze
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Po krótkej ćežkej khorosći wumrě njedźelu rano 1/4 4 hodź. mój horcolubowany mandźelski, naš luby bratr, swak a wuj

knjez hoscźenćaŕ

Gustav Oskar Dietrich

krótko před swojimi 70. narodninami.

We hłubokim žarowanju

Marka zwud. Dietrichowa rodź. Šołćic
w mjenje wšěch zawostajenych.

W Budyšinje, 20. junija 1932.
„Liška jama“

Khowanje budźe srjedu 1/2 2 hodź. wot Tuchorskeje cyrkwje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawafni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje, Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowny mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 143 — **Budyšin — Wutoru, 21. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Zakročenje němskeho knježeŕstwa přećiwo krajam?

Nazionalno-sozialistiske nowiny němske knježeŕstwo nawowjeja, so by němske połodnjske kraje unjowało, so bychu zakazanje uniformow wojeŕstwu podobnych politiskich organizacijow wrócyło wsake. Wo tym dyrbi němski junstkowny minister justje ſ ministrami krajow jednacz.

Połizajka ſamostatnosć krajow je dźe w němskej republice sawěsćena. Njedźiwajcy toho pytaju, kraje połnjske Němskeje politiskemu kursej němskeho knježeŕstwa podczinjowaſ, kotrejž nětkole pod najſylnischim cźišćenjom nazionalnych sozialistow stej.

Pódla toho so powěda, so budźe so ſ bliźšim nuzowym wukazom Papenowemu knježeŕstwu do pomérow krajow k němskemu knježeŕstwu ſapſchimowacz, wosebje kaž daleko to Pruska nastupa.

Jutſiſchej konferenzy němskeho ſtuntskownego ministra ſ ministrami krajow ſ wulkej napjatosću a ſtarosću nałeſchego hladaju, so ſo na njej napſchećiwnosće hórſcha.

Bayerska ludowa strona přećiwo Papenowemu knježeŕstwu

Sjězd krajneho wubjerka bayerſeje ludoweje ſtrony, kiž ſo njedźelu w Mnichowje wotmě, w ſnanjenju pa- ſtſchenja Papenowego knježeŕstwa w Němſej ſtat. Sta- dźišo bayerſeje ludoweje ſtrony k němſkemu Papene- mu knježeŕstwu je ſo ſe ſlědowazymi ſadami wupra- ſ:

—

Nowy němſki kabinett ſo zyle ſ njeprawom knježeŕ- ſtwo konzentrazije nazionalnych mozow mjenuje. Snamjo nowego knježeŕſtwa, kotrejž ſo nadſtronſke mjenuje, je je- ho wobſtyłknoma wotwiſnoſć, do kotrejež je ſo wot prěnjeje hodźiny ſwojeho wobſtaća k nazionalnej ſozialiſtiſkej ſtronje dało. S tym je ſo poſłaczny nadawk, kotryž je ſcełi ſtajił, ſo dyrbješe ſtatej ſtraſchne inſtinkty revoluzionarneho nazionalneho ſozialiſma ſkładźicź, wot wſcheho ſpočatka dwělne ſčinjko. Rozpuſčenjenje němſk. ſejma a wotſtronjenje ſakazne wudyrnych wotdźělenjow ſu ſcźěhowa- ſ ſwjaſanja nowego němſkeho knježeŕſtwa na nazionale ſozialiſtiſku ſtronu. Tak je nowe němſke knježeŕſtwo ja- ſne nazionalno-ſozialiſtiſke knježeŕſtwo. Tohodla też nazionalni ſozialiſtojo njemóža ſamolwitoſcź ſa naprawy tuteho knježeŕſtwa wotpokłakaſ. To też ſa cźęſke a tłoczne ſe płaći, kotrejž je prěni nuſowy wukas Papenowego kabinetta ſčerkotim a najthudſchim worſchtam němſkeho ſtwa w hodźinje najcźeſźſchich ſozialnych napjatoſcjow a ſ- mnoſcjow napołožił. Bayerſka ludowa ſtrona njemóže němſki kabinett podpjerać, kotremuž nazionalni ſozialiſtojo bjeſ ſamolwitoſcje roſkałuja. Tohodla ſo wona Papenowemu knježeŕſtwu napſchećiwo ſtaja.

Wot Lauſanneſkeje konferenzy Němſka njemože nicźo dobreho wocźakaſ.

Němſka je wulku nadźiju, ſ kotrejž ſu jejni ſaſtupnizy do Lauſanna ſchli, dyrbjała ſpuſchcźeć. So by Franzowſka ſo cźiſtu reparaziju wſdać, kotrejž Němſka w ſwojim wulkim hoſpodaſkim cźěrpjenje njemóže wjazy płacźeć, to dyrbi ſtebi Němſka ſ hłowy ſtajieź. Franzowſki miniſter- preſident Herriot łětnje 660 miljonow hriwnow wot Němſkeje jako reparaziju žada. Knježeŕſtwo a parlament ſe žadanje podpjerataj. Němſka želeſnija by dyrbjała ſa te ſummu rukowacź a by dyrbjała dołhe wopłaćnu franzowſkej pſchepodaćź. Němſki ſaſtupnizy w Lauſanna ſo mało ſapołožcźa, wo tajkim abo podobnym namjeze jednacź. Wſchě rěcze němſkeho kanzlera ſ Papena njeſamóža na ſaſtakoſcźi niczo pſcheměniccź, ſ kotrejž Franzowſojo na ſwojim žadanju wobſteja.

470 nacionalnych socialistow w Mnichowje zajeli

W pſchipołdnjſkich hodźinach ſańdźenje njedźele ſu ſo w Mnichowje nětkotre nazionalno-ſozialiſtiſke demonſtrazije wotměle. Po hamtſkej połizajſkej roſprawje ſu ſo wosłaſy namakale, ſ kotrychž je widźeć, ſo běchu ſo ſa tele demonſtrazije nětkore tyſnazy nazionalnych ſozialiſtow ſe wſchelakich hornjobayerſkich wſow ſkałe. Dźeſ wot wonka pſchihadźazych wotdźělenjow ſu hižo ſwonka Mnichowa ſudźerja a ſo do ſwojich domiſniſkich wſow wróćo dowjeſe. We Mnichowje ſo wokoło pſchipołdnja wulka cźrjóda uniformowanych nazionalnych ſozialiſtow pſched domom miniſterſkeho pſchedſydy dr. Helda ſhromadźi. Mjes tym ſo by ſo demonſtrazija wotměła, chcychu k dr. Heldej deputazijn póſłacź, tón pak w Mnichowje njeběše pſchitomny. Wjeſchim połizajſkim wotdźělenjam ſo poradźi, cźrjódu ljes nałożenja mozy roſebnacź. W univerſicźnym měſtowym dźělu pak ſo nětkoſi demonſtrantow połizaji ſpjeſcźichu. Do nětkotrych połizajſkich ſaſtojnikow ſo ſtamo ſ pukami dachu. Jeneho połizajſkeho ſaſtojnika hacź do połizajſkeje ſtrażowarnje pſchejeżdżowachu. W Schellingſkej dróhi ſo ſ cźrjódy nazionalnych ſozialiſtow do połizije ſtłeſche. Hałle ſa dłeſchu thwiſu ſo poradźi, cźrjódu roſebnacź, pſchi cźimž wjele demonſtrantow ſajachu. Wſcho hromadźe ſu 470 nazionalnych ſozialiſtow ſajeli, teła jich mjena ſwjeſeſchi ſu jich wjeſor puſchcźili. Mjes nimi běchu nětkotſi hrabjojo a prynzojo. Sajatym ſu ſo uniformy wotcewſali, hdyž bě ſo ſa nich zibilna drasta wobſtarała. Wſchitkich ſajatych wobſłoka.

Demonstracije nacionalnych socialistow w Kölnje

W Kölnje ſu nazionalni ſozialiſtojo ſańdźenju njedźeli ſ hobrſkimi płakatami ſ napiſmom: „SA (wudyrne wotdźělenja) w bronnej cźěſnej drażeje poſcźepje!" k wulkej demonſtraziji namolwili, kotruž pak wyſchnoſcź ſakaja. Njedźiwajcy toho mjenſche cźrjódy uniformowanych nazionalnych ſozialiſtow a ſtahlhelmarjow ſpjatachu, dróhi wokhnjeźe. Na ſakrezajcych połizajſkich ſaſtojniſow „Kywatwinjk!", „Seweringowi wotrozcźk!" atd. nawołachu a ſo do nich ſ pukami dachu. Sto wobarajo połizajcy ſaſtojniſy ſ gummijowym kłumpachom do njemérnikow bijachu a też ſtłełachu.

Njedźelu popołdnju pſched ſtrowinym domom nazionalnych ſozialiſtow w Sźerjedźnej dróſy ſ cźełym ſrażenjam dóńdże. Wdyž chcyſche połizija cźrjódy roſechnacź, do njeje ſe ſtrowineho doma nazionalnych ſozialiſtow ſtełachu a ſtoły, ławſi, nadobu a druhe wěcźy wuſtachu. Połizajſtojo ſtóncźenje nazionalnych ſozialiſtow ſ jich doma wuhnachu a jón nakhwilnje wobſkadźichu.

*

W **Barmenje** nazionalni ſozialiſtojo njedźelu jeneho kommunijſta ſ nožom ſkałachu. Na druhim měſnje kommunijſtojo dwoju nazionalneju ſozialiſtow nadpadnychu a cźežko ſranichu. Njewobdźělenchu muſa do ſchije ſtełichu. Njedźelu popołdnju w Barmenje wołnowe ſchłeſnje nazionalno-ſozialiſtiſkeje kniharnje wubichu. Połizija dweju nazionalneju ſozialiſtow ſaja, kotrejž ſebi ſwěrſchtaj, ludźi na dróhy ſa bróńjenji pſchepytacź.

W **Gelſenkirchenje** a **Bottropu** do cźiſoch nazionalnych ſozialiſtow ſ khowanki ſtełachu.

W **Mainzu** cźrjódu nazionalnych ſozialiſtow nadpadnychu. Pjeć nazionalnych ſozialiſtow ſranichu. Dweju ſ nich ſ ſtełenymi ranami do khorownje pſchinjeſechu; druhich běchu ſ nožom ſkałali.

W **Hagenje** kommunijſtojo a ſozialiſtojo do ſo ſrażachu. Pſchi pukach ſtełachu. Tſjoch cźežko ranjenych do khorownje pſchinjeſechu.

W Ammendorfu-Beſenje kommunijſtojo nazionalnych ſozialiſtow nadpadźechu. Jeneho nazionalneho ſozialiſta do ramjenja ſtełichu.

*

W Trjeźdźanſkim pſchedmjeſeje Pieſchenje je ſo pſched radnizu w ſwišu ſ wuplaćenjom ſpomožaneje podpjery lud ſběžał. Połizija podarmo hidźi nomolwjeſche, ſo bychu ſo roſeſchli. Słónčnje ſ gummijowym kłumpachom do nich pjerjeſche. Połizijſtojo dźewjeć wozołowu ſajachu. Też pſched radnizu Łóbłanſkeho pſchedmjeſta połizija ludowu cźrjódu ſ gummijowym kłumpachom roſechna.

*

Wopory politiſkich ſrażenjow ſańdźeneje njedźele.

Pſchi ſrażenjach lěwizowych a prawizowych ſtronow połędnjeje njedźele w Barlinje a w Porheinſkej ſu ſo wołoby morili a wjazy dźeſi ſto ſranili. Se ſranjenych ſu nětkoſi w ſmjertnym ſtraſche.

Kommunistojo w Pohrurskej mobilizuja

Pódźelu popołdnja je ſo mobiliſazija wſchěch kommunijſtiſkich organiſazijow w Porurſkej ſapoczała. We kommunijſtiſkich ſhromadźiſnach a w kommunijſtiſkich nowinach porheinſko-weſtfalſkeho induſtrijowego kraja je ſo ſlědowazy

wukaz wokrjeſnego wjednifiſtwa wojowazego ſwjaſka pſchećiwo ſaſchiſnej

wojjewił: Wſchěm měſtnym ſkupinam ſo naležnje wukaſnje, ſo bychu wſchě ſobuſtawy wojowazego ſwjaſka a wſchitkich pſchiſłuſchnikow hromadneho ſamoſchkita nobilisowałe. Wſchitcy towaršojo dyrbja offiſialnu ſwjaſkowu drašu wojowazego ſwjaſka a wojowaze młodźiny — cźorny abo bruny koſchu a mórſ cźapku — noſźeź. Dale dyrbja wſchě ſobuſtawy ſnamjeſchko wojowazego ſwjaſka pokaſowacź.

W uniformje ſe ſnamjeſchkom

dyrbja ſo wſchitcy towaršchojo po możnoſći na dróhach pokaſacź, ſo by wſchudźe měſchczańſki wobraz pod ſacźiſchcźom naſcheho wuſtupjenja ſtał. **Shromadne wukhodźowanje ſ towarſchemi němſkoſtatneje khorhoje** budźe też do wonka roſcźaz proletariſku jenotnu fronti dopokazowacź. Smyſłom dyrbi proletariſki ſamoſchkit na podłožku najſcherſcheje jenotneje fronty wuſtupowacź. Heſło: K nadcźbej hotowi! Wokrjeſne ſwjaſkowe wjednifiſtwo wojowazeho ſwjaſka a młodźiny wojowazeho ſwjaſka pſchećiwo ſaſchiſnej.

„Ruthrecho", kommunijſtiſki organ Porurſkeje, piſche: „Dźeſacźerjo wucźahnu, ſo bychu ſo pſchećiwo nazijſkemu traſchenju ſchkitali. Schtóž ſo tuthym cźrjódam napſcheciwo ſtaji, je ſhubjeny. Wdyž proletariſka pjaſeſ dyri, potom je ſaſow. Potom je para a ſapoczatk kónca faſchiſtiſkeje kraſneje." — So ſo demonſtrazije pſchihotnja, na to pokaſuje pſchiczahowanje zuſtych kommunijſtow do Dortmunda, Eſſena, Gelſenkirchena, Bochuma, Duisburga, Hamberna a Oberhauſena. Zyłe wuſtupowanje ſo pſchećiwo němſkemu knježeŕſtwu měri, kotrejž je w ſwojim nuſowym wukaſu prajile, ſo ſakazanje kommunijſtiſkich uniformow dale płaći.

Spomožerske sadźby so dale n'ezniża

We wſchelakich nowinach je ſo ſdźěliło, ſo ſo ſpomožeŕſke ſadźby wo 15 procentow ſniża. Tomu napſcheciwo na ſo rjeź, ſo ſo po nowym nuſowym wukaſu tajka naprawa njeje wotmyſlila. Kaž je znate, je ſakſke knježeŕſtwo hižo wot wſcheho ſpočatka pſchećiwo tajkim wotmyſlenjam protejſtowało a w Barlinje wdźěcź dało, ſo ſo w Saſkej podpjerowe ſadźby njehodźa dale ſniźiej.

Hoſpodaſka ſtrona w połednjſchej Weſtfalſkej k „Nowej ſrjedźiſnje" pſchiſtupi.

W konferency němſkeje hoſpodaſkeje ſtrony połednjſcheho weſtfalſkeho wólbneho wokrjeſa je ſo wobſamkło, ſo ſo hoſpodaſka ſtrona we wólbnym wokrjeſu roſtſchěſi; a ſo jejne ſobuſtawy do „Noweje ſrjedźiſny" (ſozialneje liberalneje ſtrony) pſchiſtupja.

Claus Heim na swobodźe

Po wobſamknjenju němſkeho ſejma ſu ſańdźenych we proſeſu bombyſkładźerjow Heima, Schmidta, Johnſena, Hemmingſa, Wieka, Luhmanna a Beckera a w małym proſeſu bombyſkładźerjow ſańdźenych dr. Hellmanna a wjſchſcheho leutnanta ſ Willamowitza-Mollendorffa ſ khłoſtarjne na ſwobodu puſchcźili.

Njedoſtatk města Kólna.

Hoſpodaſki plan města Kólna ſo ſ njedoſtatkom 24½ miljona hriwnow ſtónczi. Deſtyt je wobſebje ſ wotekkranjom wunoſchka nadawkow, kotrejž nětkoſe 25 miljonow wuczinjeja a roſcźaſnymi ſpomožeŕſtwami cźekanu naſtał, kotrejž ſu na 8½ miljona hriwnow ſtupłe.

Satrónjenje Freiburgſkeho arzybiſkopa.

Nowy arzybiſkop dr. Konrad Groeber, pſjedawſchi Mitſchnjanſki biſkop, je ſo w Freiburgſkim miniſterſtwie we pſchitomnoſći wjele wyſokich duchownych ſatrónił.

Eucharistiski kongres w Dublinje

Tutón tydźeń budźe w irſkim ſtołownym měſeſe Dublinje eucharistiſki kongreſ, ke kotremuž ſu hižo mnohy wuſtajnini ſaſtupnizy zyrkwje a ſtoły putnikow ſe wſchěch dźělow ſwěta doſchli. Liczą na to, ſo ſo ſnajmjeńſcha 800 000 wobſebow pſchi kongresu wobdźěli. Wón ſmjeje ſo pſchi ſkadowaſej 1500. dnja pſchihłada irſkeho japoſchtoła, ſwjatoho Patrika, kotryž je Jrow ke kſcheſcźanſtwu wobroćił.

Banjowy wosebity zastupnik, kardinal Lauri, je do Irskeje puczował njedźelu nimo Londona jěł. W Folkestone, hdźež kardinal na jendźelski kraj stupi, bě jo k jeho powitanju wulka zjidźa ludźi jeschła. Też pschi jeho krótkim pschebywanju w Londonje kardinala wutrobnje witachu.

Knježeństwo irskeho swobodneho stata, kotrež banjowemu zastupnikej swjedźenske powitanje pschihotowa, njeje k tejle swjatočnosći jendźelskeho generalneho gouvernera w Dublinje, kralowego zastupjerja w irskim swobodnym staće, pschepрošyło.

Nowa wójna w rańšej Asiskej

Chinešte knježeństwo je wosjewiło, so su tibetšy wojazy njedawnišy chinešku mjezu pschekročili a chinešćich wójakow w provinzy Sinczanje nadpadnyli. Ke kwalwenemu wojowanju je dochło, w kotrymž su Chinešojo wjele ludźi shubili a zesali.

Dalai Lama, tibetšti duchowny knježeł, je porucził, so dyrbi so zyle wójsko mobilisowacz.

S **Moskwy** so powě: Kaž je słyschcecz, su tibetšy wojazy rańšći dźěl chinešteje provinzy Sinczan wobhładźili. Mjez Tibetom a Jendźelskej je so pjecza dojednanje wobsamkło, po kotrymž Jendźelska 40 kanonow, 2000 maschinskich stelbow a 2 milijonaj wutrelow munizije poda. Sa to dyrbja so jendźelske prawa w Tibetu w hospodarskim nastupanju dale pošyrnicz.

Chile z bolševikstwom wohrožene

Prjedawschi chilešti president Ibanez je njedźelu z Buenos Aires z dowolnosću noweho chileskeho knježeństwa do Santiaga de Chile wotpućował. Na jeho wotkšo so wulka wažnosć kładze. Politikarjo z tym ličza, so so Ibanez w někajkej formje jako pschi knježeństwie wobdźěli. Prjedy hač je Ibanez wotjel, je prajił, so by so w Chile dyrbjała diktatura wustajicz, kotraž by komunistiski strach w Chile z praktiskimi naprawami wottrontila. Chile je so pschi poslednjej revolucziji pschi žanym bolschewiskim republika njezinka.

Knježeństwo prěje, so je so chileske wójsko nowemu knježeństwu spjeczko.

Strajkowanske hibanje, kotrež bě so sandženy tydźeń pola železnizarjow zapoczało, je so njedźelu na wjetšine dźěle kraja wupschestrěko. W Santiagu su wschitzy dźělaczerjo kopowych podłopkow, we Valparaisu pschistawniscy omnibusowego towarstwa a zastojnizy wikowarskich kodjołow dźěło złožili. Wójskowy kommando je železnizarjam wojsewił, so strajkowarjow sjima a psched wójnski sud stajи, jeli so so pondźelu we 10 hodźinach k dźěłu njewrócźi.

Wuheńskeje „sylny muž“ dyrbi zaso knježić.
Hrabja Scépan z Bethlen, nehdyši wuheński ministerski president, nětko zaso ministerske předsydstwo přewozmje.

Ze Serbow

W Budyschinje, 21. junuarika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječor wječor w 7 hodź. barometer 741, hygrometer +3, thermometer wo dnjo +16. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +3, thermometer we nozy +13. Wušłady na zjoplišcu wjedro ale tež na dešczowanje. To naš njeswjesseli. Nižina, nad Biskayaskim falowom leżaca, je wokšera pschez nasche strony czahnyła. Nětko wotstajuje so k dothemu ranju. Nad Ruskej leži wobšerne riszina, tehorunja z połnozy Jendźelskeje a z wječora Norwegskeje. Tehodła žnjemy so nětko skerje nadźijecz, so so wjedro kónczuje stajі. Nad njewokoji jenoż hischcze nižina nad sjewjernoatlantiskim morjom. Tuta czehnje rady z wjele dešczkom pschez nasche strony. Kutlje skhadża hlónczko 3,46 hodź. a khowa so 20,18 hodź. Měsacz skhadża w połnozy 11,11 hodź. a khowa so dop. 7,59 hodź.

— **Po dnju maczerle a nana nětko też dźeń dźěcźi.** Schokoladowa industrija a wulkofabrikowanske firmy su po letodothim prózowanju móhle sawjesecz „dźeń macžerje“. Industrija schlipsowych koschlow njeje składnosć skontdźila a je sjewjedeń Božeho stpieża sa „dźeń nana“ wuwokała. A nětko su wustupile wulke hrajkowe fabriki a su postajile, so ma być stajnje 24. junija po zyłym swěcze „dźeń dźěcźi“. Pschiczinu je tu kaž pola dnja nana jenoż wobthodna. — Njepschepošławany na žadyn pad katastrofalne położenje naschich industrijow dozwa. Praschamy pak so, hoże dyrbi to dowjesecz, hdyż kóžda jenotliwa industrija sebi prawo bjerje, wšěty dźeń sa ekto sa swoje wudźěli dobyczź. Bychmy drje bórzy k temu dóschli, so se wschitkich tajkich „dnjow“ wjazy njebychmy wupuzka namakali. Nichtó njebudże tola wobstrucźecz chcyć, so by w ckażu, hdyż je kupna móc zyłeho wobydlerstwa sa to najnuznischo na zyle nisti zhodźecz spadnyła, „dźeń dźěcźi“ hrajkowej industriji mažnische dobytki pschinjesł.

— **Dr. Waentig, nowy president komory sa wapalne sawěscenje.** Saksle zhromadne ministerstwo je Budyskeho wokrjesnego hejtmana dra. Waentiga k 1. julijej sa presidenta komory sa wopalne sawěscz pomjenowało. Korla Reinhold Waentig narodźi so 13. junija 1879 w Drježdźanach jako syn posłdiskeho ministerialneho direktora w kultusowym ministerstwie Waentiga. Wón dźěłaše najprjedy jako assessor pschi Pirnjanskim hamtskim hejtmanstwje, potom pak policajskti kommisar pola Drježdźanskeje policajskeje direkcije a na to knježeństwowym hauptman pschi hamtskim hejtmanstwje w Auerbachu, hdźež so 1915 sa knježeństwoweho radu powyschi. Jako tajki pschińdźe 1. julija 1917 do Lubija. 1. junija 1918 bu wón pomocny dźělaczeł w ministerstwje sunstkownych natsnoscow, 22. meje 1919 wyschschi knježeństwowy rada a pschednoschowazy rada w hospodarskim ministerstwje, 16. nowembra 23 ministerialny rada w stajnej kanzlije, hrjadu septembra 29 Budyski wokrjesny hejtman. We swětowej wójnje bješe dr. Waentig wjednik kompanije a bu cžežko ranjeny.

— **Jězdne koło kradnyli.** W nozy k njedźeli 19. junija kradnychu z jeneho dwora pschi Fichtowej dróze mužaze jězdne koło znamki „Mi fa“ a cžisłkom 315 116. Koło mějesche cžorne orkjna, žołte swjena, cžornej hłotoschtitakaj, jendźelske wodźidło s 2 swónczkomaj, Torpedožamowěch, cžerwjenej gumijowej wobruczi. — Wo sdźelenja prošy kriminalne wotdźelenje w Budyschinje.

— **Paduschi w brónjowym wobthodze.** Dźensa na ranje wokoło 3 hodź. sta so sadobyczе do wobthoda turjeńskich twarow a brónjow na rózku Hoschcza a Seminarskeje hasy. Paduschi su 1 zmtr. tołstu schkleńzu sechodnych durjow rosbili a do pschedawarnje salěli. Sa skuczerjow maju 3 njesnatych, s kotrychž staj dwaj z motorskim tokom po Hoschcza hasy k pósce wotjeli. Kradnyli su prjemowy dalokowid cžisło 62 012, 6×12 powjetschenja, z napisnym „Schütz-Aktiekik“; 1 Adar-dalokowid (houtwinika schkleńza), cžisło 41906; žamonatykowazu pistolu kaliber 6,35 mm. s brunym hladkim drjewjanym pschimadłom s pjimikom „D“, cžisło 131351; pistolu s naftrójenskimi wutjelemi sa rosbuchanske patrony, kaliber 6 mm., sa 10 wutjelow, z cžornym rjepikatym pschimadłom z twjerdeho gumija. — Wo wězowne sdźelenja prošy kriminalne wotdźelenje w Budyschinje, Burgplatz 6, telefon 2802.

S **Khelna.** (Skleborny kwas.) Sandźenu njedźelu zjawjesceše tudomny hościenzaŕ Běrk se swojej mandźelskej hlěborny kwaš. Jubilaromaj dosta so wjele zbožopschecziwow a pocześcźowanjow.

S **Hajnitz.** (Wobthadne njezboże.) Njedźelu wječor wokoło 9 hodź. sta so wobkhadne njezboże, hdźež fabrikska dróha na statnu dróhu wuběhnje. Wobdźělени hischcze tak někak wotestrańchu. Tjo kokoješdni pschijedźachu bjes zwězu po Rajschowskej horje dele a srazychu do wozobowego automobila, kiž s Budeszcz pschijedże a so je statneje na fabrikitu dróhu zawinu. Kokoješdni móża wo zbožu rěczecz, so so njesranichu. Jich kola pak so tak zara wobschkodźichu, so njemóžachu na nich wjazy jěcz. Koho tu wina na njezbožu potrjechi, je dwělomne.

Se **Ssulschez** pola Prěčez. (Parkowy konzert.) Njedźelu popołdnju wotmě so konzert w krajnym parku tudomneho knježeho dwora. Pschi tutej zhromadnosći wotmychu nazionalsozialistoja, kotrychž 500 muži zhyli, propagandny pokhod pschez wokolne wsy. Pschitomnych bješe tež wjele hosći. Hudźbne postkiczenja nětkodruheje standertoweje kapały 103 namakachu najwjetschi pschiklask. Wječor pschi famkowanju bu reje w Prěčez kanstim kopjenym.

Se **Semiz.** (Sazy njezboże w skalach). Pjatk popołdnju njezboži w tudyschich skalach 40 letny dźěłaczeł Alfred Günther z Rammowa. Won 12 metrow hłuboko dele padże a so khětro srani. Won bě wjetsche kamjenje dele swietał a to z pomocu kochora. Pschi tym je najskerje wopak stupił a dele padnył. Jeho hnydom do Budyskeje khorownje dowjesechu.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Hužnoczeska idyla.

30] (Pokračowanje.)

„Dobyte“, sawołachu burjo a pschitrockichu Zymburej. To bjžo kóždy z nich wědzesche, so je tón, stojiti na pschichownynaj nohomaj a sbožnje-li so jomu hłowa, njeschkodny, jenoż sadkej dyrbi so człowjek wuwinyez, kóń nahle z nim poskocži, njenadźijny, a schtož dosahnje, rozbije . . .

„Dźerzcze,“ roskasa Zymbura a puschczi jich k hłowje, „njedasče jomu padutnyez, njech so schtokotki stanje,“ wolasche z někajkim njepschijmarobnym, krutym njesmjerschnym hłosom, a wjesche wosiankti wopusche wokolo praweje ruki. „Njeslamjeli so nětke w tichišu,“ prajesche jemu mutskowny hłós, budże sasy strowy běhacz.“ Kóń so se sadkom wjesche, z nohomaj hrjebasche a cžapsche so sasy na thribjet pschewalicz, ale podaremo. Zymbura z kjom thwiu hibasche sem a tam, nadobo sakusny suby, slechny so wrócźo, sacžahny a kóń kaž schiby wustoczi.

„A nětk jeho dwoje dźerzcze sa hubu a hończe jeho po dworje, niz sa wotcźi, pěsnje sa wusku, nicžo so njestanje, jeno rjenje w skoku.“ pschewsa nětk Kowar roskasowanje a sam z kschudom w ruzy da so sa tobu.

Zymbura so po dworje rasshladny. Wuhladna wrota wotewrjene, widźesche w nich sedźiacu jakojan ležo a — cžjdóru wežiwnych, na to srudne dźiwadło sem hladajo. Nicžto kaž wograwanje sacžu a runu mérn k wrotam samèri. Pod pschidkowanym nohomaj wobja padłe stoczo, z loshim jo sdźěwaj, njewobsarasche so, kaž bjesmójna dasche so njesesz, a Zymbura powotmužne ju na dwór na seleny dorn, tam ju połoži bjes hłowa a wróczi so ke wrotam, sawrě je a kruże je satyka.

Wokolo mlodeho bykа so nětk wschitzy prózowachu, kotiž runje njewobsachu hižo wukhowany stót. Byk so wjerczowasche, z hłowu mjetasche, se slózcu japasche a nihdy na swěcze njechasche sej dacz klamu wocžinicz, so bychu jemu mohli hornj bźeze wupnitze wody do schije nalecz. Zymbura k njemu pschistupi.

„Stojiich,“ krucze sawoka a z zyłym cželom jeho k muri pschitłoczi. S prawej ruku popadny joh sa nóstdje, z lewej sa spódnju hub, a wotewri jemu klamu schérsko, jako by to był hušor a nic dwělicznу był.

„Dobyte“, bě tu thwiu słyschczej Kowarjowej dobyczeriki hłós.

Koble thorosez wopschestrawasche, podawane lěti jej najprjedy pomhachu. Druhemu konjej po prawom ważnischeho stracha ani njeschrózesche a jenoż wěstosce dla so nje wo njeho starachu. Potom so tež howjasty skót pomalu skrabaz.

Bě wjedzecz, so je strach pominył.

„Konjej wožom słom, wołaj pjecz słom, kruwy pjecz, byczki, jałojny, cželata, muzko, wo tji tyšaz mužesche Scholežina dźensa khudschi być“, liczachu burja, mérnje, spokojom so domoj rozthojožo. Duzy posasawachu z swona swej jednotliwe podnoženja i hnujazeho dźiwadła wopomnichu.

„Wjele hym słyschał a wjele hym widźał“, Czornak se sahorjenjom rěczesche, „ale schtož je Zymbura dokonjał, to bych njewěrił, njebudźechcli to se swojimaj wocžomaj widźał“.

„Ani jedyn se sta njebudźesche po k tajkemu konjej swérit“.

„Měchi, powjazy, pazy so swjesheja, a wón tak z prózomynaj rukomaj dże a konja spěhnje.“

A jeże widźeli, jałojzu, pjecz schesce winskich zentnari wažy, a kaž pječko su spěhny“.

„A tobo bycžka, stłóczi jemu nóidrje a wón stłudni kaž wowzka“, dźiwachu so Puczińczenjo.

„Szylnik je, hylnik“.

„Wšło, wšło, hylnik Zymbura“, wschitzy radostnje pschibłoso wachu, hordźi, so njes nimi je žiwy a dźěła człowjek horožina, kiž nima daloko schérsko runjecza . . .

Też Kowař so domoj hotowasche. Pola morweje jokojecki stejo wosta. „Ty wobha, ty sy to sa wschě sayaczita“, sarěcza na morwe stocžo se srudnym hłosom, „běsche rjana, tołsta, rjenje frosita a barbjena, jenicza pomoz běsche, bok czi pschekłocź a płuny wupuszczicz, kiž cže duschachu, ale njebě khwile a njebě ani ruki, ani dołeczka, snajmjenjscha mjazo z tebje mózesche so trzebacz, hdy by tu rěsnik był, so by czi czerpjenje strózchił a krej czi se zilow wupuschcził, a kaž je tu so prawom stało?“ wobroczi so nahle k burowej, kiž nimo dźěsche.

„Tak je to stało. — Mamy w jeczmjenju dźěcźel sytu. Lětuschi mlody dźeczel. Je so racził. Je wyłoki a rjany kaž dwělétny. Szyczemy jón do łubjanja a nicžo so stało njeje. Hatle dźenża, kaž by to sakusał. Rano sahe ju dźeczela nahrjeli, wocžera njebě khwile, hnuj wotewu wołyli, rano sahe ju jeho dołkowany wos pschez wjesli, narěsali a konjomaj dali, a Franzej hnuj pomu czili, so by so wobjedze wschon stót tam sahnał na hodźinu.“

„Bur by czi prajił, so je dźeczel rano wot rosy mokry a so je njesmě słotej dawacz, kaž by so sapari, na hnuje rosmjeta a wusknje. Bur by czi prajił, so jenołetny dźeczel po mrózu, kajtiż na rano bźsch, po jenołetny dźeczel po mrózu, kajtiż na rano bźsch, by czi prajił, ale, schto!“ Kowař z ruku machny, „podaremo powědam, pschetož bur je w semi, a ty hamo na hrěh, na dźěczach a na statoku prjedźisch, so by wo saruanje nieturacz“, Kowař rozsorjeny rěczesche, za Zymburu so ani njewobhladny, kiž stejesche pschi morwej jakojzy, a wotewdże.

Zymbura zyłu nóz pola Scholežiz wosta, na jahrodze jamu wuzy, tam padłe stocžo sahrjeba, sam wocžumwasche zyłu nóz w hrózi a kdyžkuwasche na spjazy a cžische wodychowacz stót, zyłe sam w słuwzy dołho do nozy se Marjanku so rosmołwjesche, sam rano stót wobstara a njewotejdże, dóniż bo ni-pschi-swěcźi, so wopraudże wjazy strocha njeje.

Se stthilenej hłowu potom k Hradźiszczu kroczesche.

(Pokračowanje sczehuje.)

S **Kulkscha.** (Sapokasanje nowscho kantora.) Saŋdźenu njedźelu bu nasch nowy kantor, wuczeŕ Pětka, pschez wospjedneho duchownstho na wobmětnej kemschenjonmaj do swojeho zyrkwinskeho fastojnstwa sapokasany. Wón je zyrkwinsku słužbu hižom wot oktobra sem tu jako fastupnik fatrowal.

S **Bukez.** (Njeswoje.) Njedawno sta so tu we wšěch wobchodne njeswoje a to na městnje, hdźež pucź je staweje schule so setka z kowarowej haŋzu. Dwaj kolesarjej do so frajschtoj. Jedyn z njeju, schulerj, padże tak njeswožowanje, so jej wobruczku stama. Tomón wuridże je strožetemi. Wobaj běschtaj zwonitoj.

S **Bukez.** (Kradnjene kolo.) Sobotu tu njefaźłužer wuzsche nowe muzaze kolo pschedacź. Dokelž na to tukachu, so so jedna wo kradnjeny pschedmjet, zbrachu kolo. Je to kolo „Germania“ cźo. 1 055 284 z cźornymi krohnami, hdrje schtimjenym wodźidłom, cźornymaj zeluloidnymaj schimadłomaj, żołtymi swjenami a schkitakontaj a z cźerwjenymaj wobruczojonaj. Kolo je pola Bukeczanskeho pólzaja.

S **Njesnarowow.** (Wuporjedźenje dróhi.) Tukhwilu so a statna dróha wuporjedża. Na někotrych městnach su na hokach dróhu powyschili. To budźe lépje za auta, pschetož dróha bě tu z městnami z bokomaj pschejara naiwischowaza, z cźimž pschi mokrocźe a woschkrocźe husto wosy so fuwacha a smjesbožichu.

S **Hólsk.** (Paduschwo). Paduschi pobychu w nozy pola wuczerja Korcha a na dworje z powjasow schaty za 20 šk. kradnychu. Paduchow nanajsferje bórzy popaonu.

S **Michałkow.** (Powětrow šo na kraj puschejšł.) Teź tu je njedźelu dop. šo powětrow na kraj puschejšł. Wšěch to jedna z 12 balonow, kiž běchu šobotu wječor w Gelsenkirchenje šo do powětrow puschejšle. Dalschej dwaj balonaj staj šo dźe pola Niskeje a w Budyschinje na kraj puschejłoj.

S **Njedźichowa.** (Prehistoriske rownischcźo nadeschli.) W holi namakachu tu dźełacźerjo w semi cźrjopy, kotrychž najwjetšy ani šańcź njemějachu. Bohužel to hakle spóźnichu, dokelž bě šo tam wschitko pscheworało. Wyschi šo hajnik wschitk nałeżnosć hnydom do Wojerez šołži a 16. hmažnika šo rowniscźo pschepyta. Pschi tym swěsćichu, so z mnohe rowniscźa z kamjentnymi seźenami hižo prjedy běchu šo snicźiše. Po cźerjopach potom swěsćichu starobu rowniscźa. Su to powostańki z nowscheje mjedźowje doby (1200—800 do Khr.) Stónc̆nje so hischcźe poradźi wotkrycź a wulkowacź dalschi row z dwěmaj wulkimaj powjelnizomaj a dwěmaj ruchatym bólčkom. W jenej powjelnizy namaka šo nimo powjela teź hischcźe mały pschicźeczeń. Powjelnizy, kiž běchu jara wobschkodźene, su do Wojerowskeho domišnišćo muzeja pschewjesli.

S **Hójelšk.** (Starschiska rada). Nowowuswolena starschišta rada šo schtwórtk prěnt krócź schóźe. Schulski wjednik fastupnikow do swojeho fastojnstwa zapokaja a ryšowanje jich nadawki. Pschedsydźa bu nasch korcźmar Willy Winter a jeho fastupnik Ota Herzog. Pschisamknuty šo sta wo schulskim swjedźenju a wo schulskich wuczach.

S **Niske.** (Powětrow šo na kraj puschejšł.) Njedźelu šo šo w holi pola Němčojenkecźanskeje wowcźerinje powětrow na kraj puschejši. Wón bě 18. 6. wječor w Gelsenkirchenje šo podał na wulětowanje. Powětrow hnydom pschi wzlěcźu a se żelesnizu wotwóžlachu.

S **Rychwałda.** (Hermank.) Hermank a słótne wiki buchu schtwórtk 23. smažnika.

Ze **Schiborezija.** (Cźežka šo z milinu saraził.) Ssobotu w puschejši šo naras elektriski powod w hródźi kubleŕa Erwina Schmidta. Dokelž nichtó šo toho njedohlada, šo milina cźežka, kiž bě 4 zentnarje cźežki. Dalschej dwě hodźinje, kiž hižo běschtej pohluschenej, mózschtej po hischcźe wulkhowacź.

S **Rósborka.** (Njeswoje.) Schulerka šej pschi cźeloswuczowanju stama ruczne schibadło. Najprjedy mějachu za to, so je šej jenož ruku wuwalila. Lékar pak swěsći, so bě šo schibadło stamało. Stranjenu do khorownje dowjesechu.

S **Muzakowa.** (Prehistoriska namakanka.) Kaž hižo spóźnichmy, běchu tu njedawno pschi Khoczebuskej dróhy namakali popjelnizy. K. rektor Hoffmann je Sserjelza je nětko je pschepytował a wulkhował. Jedna šo wo rowniscźo z doby 1000 do Khr.

Z Łužicy

* S **Korytnja.** (Saso dźěło.) Firma Pelz a Paul we Chrynju běsche nusowana, tydźeń do swjatkow dla njedźelka na skasańtach zazu zuzu dźełacźerjow puschcźicź. Dwaj puschejschu so tajay, kiž běchu pak a hamo zyke saso dźełali. Někto šu saso někotre skasanki dóschće a nuzdźachu so saso dźełacźerjo pschistajicź a to pschijicu so wozbje tajay, kotrychž podpjera so pobłonu słónczi, a to z polnym prawom. Bychu-li druhe firmy teź tak cźinile, njeby snadź někotrymžkuli dóstawał njery tak ruczne do spomóžnišća pschischol. Tola wschitko prawje cźinicź, pak njeje możno.

* S **Wjerbjeze.** (Njeswoje.) Njedźelu sta so tu na nohlej we wšěch łóhke njeswoje. Kolesarjej bu naras hubjeny. Wón jaźeźe do telefonoweho schcźežora, ale jeho bohužel jenož słóbka frani. Teź kolo so dale njewoschkodźi.

S **Biskopiz.** (Słótne wiki.) Na wczerawschich tanych wikach běsche na pschedań 105 kruwow, 15 jałowcow, 18 běhakow, 140 prošatow a 18 koni. Kruwy płaćachu 250 hacź 550 hr., jałowcy 60 hacź 120 hr., běhali 35 hacź 50 hr., prošata 10 hacź 14 hr. a konje 400 hacź 700 hr.

* Se **Schorjelza.** (Strażnik šmjertnje snjesbožił). Po swjećowanju wotdźělenja strażnikow padże na dompucźu strażnischtr Oskar Weimann z konja a sej rjap slemd. Wón w khorownji wumrě. Sastojnik bě 27 lět stary a hižo 4½ léta pola strażnikow słužesche.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* Se **Sebnitz.** (W Saskej Schwicy snjesbožił). Sserjedu padże tu 30lětny Ulbrich se skały dele. Wón šo cźežko rani a dyrbjachu jeho do khorownje dowjesecź.

* S **Rěju.** (Na šmjertnje snjesbožił). W Konjezach je 59lětny kubleŕ na bróžni na pschatrje wopak stupił a na huno dele padnył. Jemu šo nop pukny a wón hnydom na to wumrě.

Barlinski radio ma nětko też připowědźefku programow.

Knjeni Gertrud van Eyseren, bu pomjenowana za naslědnicu njedawno zemrěteho, jara woblubjeneho programoweho připowědźerja Korle Wessela při Barlinskim radiu.

Přilopk

* **We loźu nadpadnjena a wurubjena.** W Hindenburgu w Hornjej Schlesyskej dobuchu šo tjio njesnaćzi muzojo w nozy do byblenja wudowy, nadpadnychu a wurubichu ju. Słóžnizy pschekamachu durje a swjasachu starej žonje, kotraž we loźu leżesche, rubischko wokoło schije a satykachu ji hubu z blusu. Jako běchu rubježnizy wudowine nalutowane pjenjezy, 247 hriwnow, kradnyli, šhubichu šo w cźemnej nozy.

Njepřećelej ze swětoweje wójny buštaj přećelej.

Němski wójnski lětaŕ ze Schleich (na lěwo) a z Richthofen (srjedźa), bratrowc padnjeneho lětarskeho rjeka, z jendźelskim lětarskim leutnantom Reece. Jendźelski lětarski klub wuhotowa nětk němskimaj wójnskimaj lětarjomaj ze Schleichej a Richthofenej w Londonje čestne witanje. Jendźelski lětaŕ Reece, kotrehož běše ze Schleich při wojowanju w powětrje wottrělił, běše wosebje z Liverpoola přišoł, zo by so Němcej dźakował, kiž jeho po jeho zajeću njeje „jako njepřećela, ale jako přećela“ wobhladował.

Sokołstwo, šport a hry

Wulki športski swjedźeń w Budyšinje.

Němskostatna wobora a Wubjerk za čělozwučowanje we Budyšinje wuhotujetaj swój 2. wulki športski swjedźeń njedźelu 26. junija 1932 na Mlynkec Lucy. Pop. wot 1 hodź. počehnje přiwabjeński čah po měsće, wot 2 hodź. su športske wubědźowanja na Mlynkec Lucy a traja přez cyłe popołdnjo. Po zwučowanjach chromadny wotkhad do Kehelefnje. Wječor wot 8 hodź. budźe w Kehelefni wulki wojerski koncert, w 9 hodź. pocesćenje dobyćerjow a na to reje. Nadrobniše z programa hišće zdźělimy.

Ze swěta wědomosće

Nowy cźop symy wuzledźili.

Njerěcźi šo jenoź wo pjatnadźatym a pojadnischim cźopje (Pol), ale teź wo cźopje symy, mjenujcy wo městnje na semi, hdźež je w pschestrěni léta najwjetšcźa syma. Dołhi cźas płacźesche město Werchojansk w Sibirskej a jeho wokolina sa cźop symy. Tu naměrichu w pschestrěni 69 stopnjow symy po Celsiju. Nětko pak je ruska wědomosna ekspedicija nowy cźop symy wuzledźiła, kiž šo wupschestrěwa pschi hornim bohu rěki Indigirka, ke krótkemu ranju wot dotalneho cźopa symy. Tam naměrichu hač do 72 stopnjow symy a tam je teź zyła syma wo někotre stopnje symnischa hač we Werchojansku. Pschi tym su nadeschli to spodźiwne, so njejsu hač do 3000 metrow wyšoko šahaze hory tutaje krajiny najsymnische městna semje, ale dol, kiž wone wobdawaju.

Pawki maju hobrske mocy

Pschezo šaso pokasuje šo se strony pschichrodnikow na to, kak žywe pawki su. Je šo wobličźiło, so by žeby cźłowjek, by-li w pomérje k swojej wulkosći šamsnu móc měł, kaž pawk, lohko mohł khěźu krajnje wulkosće na ramjo wsacź. Njedawno su w Londonskej swérinskej sahrodze we dwěmaj hobrskimaj pawkomaj, kotrajž běschtaj so dwanacźe mězazow dołho šybłoj, a hakle nětko šaso wróćiłoj, w tutom nastupanju to najspodźiwnische wobkedźbowali. Tutaj pawkaj běschtaj šo se swojeje klětki šybłoj, po tym hač běschtaj toftun schkleńan šohnułoj, kotraž waki šnajmjeńsća dwaj punta. Mózeschtaj to jenoź dozpěcź, po tym hač běschtaj shromadnje schkleńcźane wěko šćhnułoj a po tutom pisches schmarku pscheźišćicźałoj. Pawk samóže wěs wuniesć, kotraž je wjele cźežscha hač wón sam. Wobkedźbowachu hobrske pawki, kotrež dachu šo z rybu do boja, kotraž běsche wóžom trócź tak cźežka kaž pawki same, a pawk wosta z dobyczerjom. Nětkaj kaž Zrošchato wulki pawk bě nikdu myšch se swojimi pawcźinami sapschchadł. Wón trjebaschce tři hodźiny k temu, swérjatko dospolnje sapschescź, a sapocźa potom wopor pomałku sdźěłacź. Wječor njemóžesche šo myšch semje wjacy dóstawcź.

Hobrske pawki z Londonskeje swérinskeje sahrody, wo kotrychž šo rěcźeschce, pokhadźeju z Ceylona, hdźež pschaon wone hobrske pawcźiny, hrjadźina pawcźina je někotre 1 m. wulka, mjes tym so šu nabocźne nicźe husto dwaj metraj dołhe. Ptaczki, kaž wulke kaž schkowronz sapopadnu tež husto w tutych pawcźinach, runje tak stanu šo jara husto jeschcźelzy z woporom tutych wosprawdźe hrózbnych swérjatkow. Někotři z wucźenych su teź wobjezł swérjetli, so maju pawki wulrajenu smysł za hudźbu. Jedyn wulki cźorny pawk na pschikł. wulěźe staŋnje ze swojeje khowanki, tak ruce hač pschenoschnje radio nětajtu hudźbu. Sastanje-li so hudźicź, šhubi šo pawk khěźje, šaso swotkoź je pschischol. nk.

Sdźěnišće powěsćenje.

Pschebadźowanja:

schtwórtk 23. junija 1932:

w **Budyschinje** na šudnischtwje dop. w 9 hodź.: wschelake mebje, maschiny, hudźbne stroje, 6 klawěrow, schlesćcźane hwory, wschelake cźaśniki, schewske kože, radia, gramofony, klamaske pokładnje, wschelake dobjeńki a wobrazy, cźežite a wožobowe auta, elektr. motory, kofejowy młyn, wschelake kortfa za štót pizowanje, muzaze kolo, 10 elektr. wiśatych lampow, 2200 zigarow, 40 blescheow cźerwjeneho wina, 10 kartonow schokolady, 6 kartonow njetelcźkotowych (Pfefferminzowych) łušlow.

Hamitše powěsćenje.

Swésćenišće jednanje wotewrichu nad rataśtim statokom Fridy Wenzlowej rodź. Rościerez w Sstonej Borschezi.

Zjězd katolikow za Marku w Frankobrodźe n. W.

Zańdźenu njedźelu wotmě so w Frankobrodźe nad Wódru „30. zjězd katolikow za marku Branibórsku“. Na zjězdźe je so nehdźe 10 000 katolikow wobdźěliło. Na wobrazu widźimy swjatočnosć we Frankobrodzkim stadionje.

Kozoł so přeměni do młodźenca!

Ssu tola hischeje ludźo na zwěrje, kiž wěrja do dźiwow a do wuspěcha kulsarstwa. Kaž na pisch. Jendźelsanaj M. Harry Price a prof. Joad. Běchtaj pschikład pschedpřijmow a pschinjesłaj swojej pschedstajenej wjele pschikładow. Wšo běchu temu wschelake wumnjenja grěbne. Pschedewschěm, žmědźeschе so to stacź jenoż na Horje Broćen w Harzu, potajkim na městnje, kiž je pschedny podawk swěcźnili sa pschichodne splahi. Wšo mězaczk njeswěcźeschе, ale to njewadźeschе, wschak běchu tu reflektory. Na tak mjenowanym khodojczim rejmanischczu so wulki kulsarski truh namolowa z potajnymi znamjenjemi a njesbytnym kulsarskim tśrótkom a pschedja stejeschе nětko ta cźiłka knjeżna z tym cźiłkym kozołom a k. profesor Joad, kiž bě kulsanje pschewsał. Laczanske kulsańske hrónczka so prajachu a kozoł so pomasa z kulsarskej żałbu, kiž běschе měschana z cźerwjeneho wina, njetopyrjazeje kreje, basow, mjedu, swonowych tśeschkow a druhich potajnych wězow. Stónczńje dyrkotaza knjeżna z wulkej pschachtu pschikrytu běłeho kozoła, kiž dźe běschе tu jenicźke rosumne stworjenje znjeje towarischnosnjeze. Potom kulsarśi profesor po jendźelsku do 10 licźeschе, potom knjeżna pschachtu sdźehny a hlej, njebě tam żadyn młodźenc, ale pschezy hischeze kozoł. Nascha kokwrótna doba je po sdaczu tež hižo wuczenym ludźom rosum smuczila.

pschezy hischeze było sće wuwolane jako khodojcza hora. Dale bě k tomu trěbny pokny mězaczk, k tomu hischeze běły kozoł, kiž hischeze ženje njebě z kozu so sesnał a potom jena knjeżna cźisteje wutroby. Kozoła bórzy mějachu a „knjeżnu cźisteje wutroby" we Wrótsławju namakachu. Poprawom mějeschе stworjenje młodźenca je tósłatka hižo so stacź we Walpornej nozy. Ale tehdy k tomu hischeze njedóndźe. Tuž nětko ważny posypt cźinjachu w nozy k 18. žmańnikej. Wjele ludźi bě so naschło, fotografojo tam běchu a filmowarjo, so běchu njejenoho popalonja, jako běchu rybarjo w Sciacca swoje domy wopuschczełowschi pschi mórskim brjohu wuczek pytali. Tu zarji kładźina mórskeho morja a sackełwjeni so. Tam hódźeschе stejeschе kóraziowa skalina. Nadobo posłyšeschе so hobrki wodowy stołp, 40, 50 metrow wysoki, potom rospadschi so w běłem jeschcu, a hnyž bě so tukot na morju pusczeschił, dobychu so pomjenja z wody, a skalisko zbluwaza so pokasachu.

To trajeschе jenoż nětkotre wokomiki, a hnyž bě so plomjo a kur a mrócźele a jeschcz słubił, leżeschе psched wocźomaj rybarjow hobrske kótłeschczeho wohenj bluwajuce hory.

Po nječim wumórschtej so nimo Sriedźneho kótłeschcza hischcke dalschej hóraz, z kotrejuż dozdź spadna we stotkach nětkuże 200 metrow. Wona pomjenowa so po Ferdinandże I., kralu wobeju Sizilijow. Ale hižo w prěnich dnjach mězaca dezenitka Sranzoskeho lěta słubi so kupa sasko we warjazych żolmach — kaž łódź, kotraż so pomócja. in.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutśischu krjedu:** Ssu wuhlady, so hižo wumjedri a wocźepli.

* **Na Rodewarskej dróży w Drježdźanach w nozy wobeń wudyri. Dla nastacja wulkeho kura** njebě jenej **żonje z tśiomi dźećimi możno, z wobydlenja wunjeć.** Maj **a dźeći łokodła w hrohy z wośnom wuskeczichu.** Żona **chćeła do schłoby pschinjeźe.** Dyrbjachu ju do khorownje **dowjesć.** Dźeći **z łehkim sranjenjom wotesdźechu.** Wobeń **możesche so hórsy sbaschesć.**

* **W Lyonje jedyn jebak swoje żiwjenje z 150 000 frankami sawěsći. Bórzy po tym žebi wot lekarja wopisma wo swojim wumrjeczu wobstara a też zuseho człowjeka se swojim mjenom pohrjebać da. Na to** žebi 150 000 **hrivnow wuplacziej da, so by potom w Algieriena we wjeselach żiwy był.** Skónczuje pak je sawěsczaze towarstwo **wo jeho wobschudźenstwje słonilo a jeho sajeć dało Lyonski hud je jeho k jastwu na 4 lěta sasudźił.**

Swójbne powěsće

Semrěli: Gustav Oskar Dietrich, hosćeńcaŕ w Budyschinje, 70 lět, khowanje budźe jutśe krjedu popołdnju ½2 hodź. wot Tuchorskeje zyrkwje. — Richard Lehmann w Budyschinje, 66 lět, khowanje je dźensa wutoru. — Lina hrub. Weisowa rodź. Mérischez, wudowa pa wuczerju w Halschtrowje, 69 lět, khowanje budźe jutśe krjedu pop. w 3 hodź. — Gustav Hólcź w Stachowje, 78 lět, khowanje je dźensa wutoru. — Wyschši wuczeŕ a kantor na wotp. Emil Strohbach w Strahwaldźe pa Lubija, khowanje je dźensa wutoru. — Hermann Altmann, pensionaŕ we Wojerezach, 72 lět, khowanje budźe schtwórtk pop. ½3 hodź. wot zarowaitskeho domu, Bretnjanska dróha 9.

Towarstwowske powěstniki.

Łužisko-Serbski Sok. Zwjazk. Dokelž je so zakaz uniformow so ze 17. 6. zběhnyła, smědźa też sobustawy našeje organisacije zasy khodźić we swjedźeńskej drasce, štož je so nam ze strony Budyskeho hamtskeho hejtmanstwa hišće wosebje wobkrućiło.

Budyšin. Jednota „Sokoł" ma štwórtk 23. 6. wječor 1/29 hodź. w Serbskej khofejowni towaršny wječork. Přińdźće wšitcy. Na zdar!

Starosta.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dźěnemau Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Khróbły żeńtwulubjak

W Kopenhagenje sajachu khróbłe żeńtwulubjako, katrejż je na wosebje njehańbiełiwe waschnje dźełał. Wón ssu so w danskim hłownym měsće z burskej hólcźku, katraż tam pola jeneho lěkarja słužeschе. Město pak so by jej swóru wuknał, so je wospjet pothłostany słónik, widaz wosche wón, so je lokomotiwowy trjebeŕ a nałza jej, so je runje swoje pruhowanje jako lokomotiwowy wjednik słoził. Dokelž trjebasche k wobstaranju trěbnych papjerow pjenjezy, jemu wona wěso wupomha, a po nječim puczowachu wěso syše jeje nałutowaniti, katrejż wuczinjachu wjace hdyž 1500 krónow, do jeho kupły. Jako pschińdźe dźeń wěrowanja, sdźeli wón swojej njewjesće, so je na stawnistwje słonił, so njetrjebataj tam dazyła wobaj wosbnitaj pschińć, so bjschtaj poopismo wotedałoj; dołhsha, hdyž wón sam podpismo swojeje njewjesty bubu pschinjesze. Wón da žebi potajstim papjeru podpisaczj, so je wona swólninu, so na njeho wudaczj. S tutym podpismom poda so wón pjeca na stawnistwo. Hdyž běschtaj so potajkim na tole waschnje swěrowałoj, wotpuczkowa młody por k starschimaj njewjesty, hdyž pschichodnoho syna pschećelsnje witachu. Sa nětkotre dny rjekny wón, so dyrbi nětkole nowcho sastojnistwa dla sapuczowaczj. Wón poda so potajstim z młodej żonu na puczowanje a pišasche po puczu hdys a hdys stroadu bjes wótdźenja żony na pschichodnych starschich, kotrymž nabarbi, kaž sće so jimaj wjedźe, dokelž wón pschizo hischeze żaneje nuzy njedostawa. W dowěrje na jeho swójesćenje a dobre sastojnistwo sćelesche tajmu starschej człowjekaj po nječim zule pjenjezy, kotrejż wobsedźeschtaj, nětkaż 2500 krónow. Potom pak słubi so wón jeneho dnja zyle njenadźijty; jeho młoda żona njewědźeschе, hdyž je wostał a poda so, żaneje rady žebi njewědźała, skónczńje k starschimaj. Tu słoni wona wo jeho nastajnych pożćowankach, kotrejż běchu bohużel tajki wusmjech mełe. Tola sa krótti cźaš hižo mężachu jeho sajeć; wón njebě pak w tutej dobje na żadyn pad lěnjeho wasał, ale bě so z druhej młodej hołzu słubił, pschesdźiwschi so jej jako inżener, kotryż ma 14 000 krónow dochodow. Też nowi pschichoni starschi pschiwsachu jeho z wotewrjenymaj rukomaj, a jeho sajeczе we poslednim wokomiku je sadźerżałe, też tule zwóju na pschikłepane waschnje wuklinkaczj.

kw.

Potajnstwo kupy Ferdinandeje

Na kupje Siziliji powědaju žebi rybarjo a winjarjo legendu wo kupje Ferdinandeji. Wona ma wablowoczj potajneho, pschetoż jednore, prěnjotne, cźłowjeske sachcze swjasaje so w tym, z podawkom pschirody, kaž nadeidźemy to jenoż jónu.

Na Pantelleriee, jenej z kupkow k połdnju Sizilije, běschе psched 100 lětami młody rybaŕ Giovanni Graźo, katrejż bě so sahladał do najrjeńscheje hołzu kupy, do Caterinelle. Wona na njeho njepohlada, njechasche nicźo wo nim wědźeć. Podarmo napomnjachu pschećelźo młodeho Giovanna, so dyrbi hołzu sabucź. Lohko może žebi mjes druhimi wutrobu dobyć. Giovanni na to njepohlbschasche, sa njeho bě jenoż ta jenicźka na jemi, z kotrejż duschu wiźasche jenoż na Caterinelli.

Jeneho dnja rjekny k njej: Caterinella, zyła moja lubosć a hłuboka jenoż tebi, a ty mje njewobkedźbujesch. Kak wulka moja lubosć je, dyrbi cźi dopokazaczj. Ja, ja sam dyrbu na tamnej stronje na kupje Ferdinandeji sa pwócźazymi diamantami pytaczj, kotrejż so k nam w kóżdej nozy tak krasnje syboła. Tebi dyrbu je daricź.

Hołza sběže jenoż rumjeni a njewotmolwi. Giovanni, rybaŕ, pak wotrocźi so k morju, rospalitosć a hnew we wocźomaj. Stoczliwschi do cźołna, wotstorczi so. Podarmo wołachu pschećelźo sa wonjemdrjetnym. Wón njenatrółi so plomjeschkow, kotrejż hižo dny dołho potajnu kupu pschikrywachu. Běschе widźeć, kak so wón na tamnej stronje pschistajі, kamjenje z lawy pschełeschе . . . Napołdrjek jeseschе na skalu wjerschcu, mrócźele z kura a plomjenja jeho wobdawachu. Poczrěchu jeho. Potom spadnywschi słubi so wscho to w jeschczażnych żolmach Sirjedźneho morja. —

Ludowa bajka. Wona wopschija dopomnjeczе na kupu, kotruż pytamy podarmo na krajnej karcze. Pschetoż Ferdinandeja, vulkanska kupa mjeż Pantelleria a Sciacca, je so w morju słubiła, kaž Krakatow w Malajiskim morju. Jenoż pjeć mężazow bě kupa wobstała. W julinju lěta 1831 bě so wunórila, po tym hacź bě semjerjenje cźołowjekow na Siziliji do straha a hrohy pschinjeseło. Běsche

Pomhaj Serbstwu
a hromadź nawěšiki a nowych čitarjow za „Serbske Nowiny"!

Pomocnej dnjej za wumełcow 1932
2. a 3. julija
Zarjadowanje w Budyšinje:
Pjatk, 1. julija, wječor we 8 hodź. w „Krónje"
wulki koncert
Mariana Tunder z Drježdźan (husle), komorny spěwar Bjedrich Plaschka z Drježdźanskeje statneje opery, orchestrowa šula saksleje statneje kapały (84 muži); wjednik statny kapałny mištr Hermann Kutzschbach. Składby wot Schuberta, Mendelsohna a Wagnera.
Městna płaca: 2.50 hr., 1.75 hr., 1.25 hr. a 0.50 hr.
Wot 21. junija so městna doprědka předawaju.
Sobotu, 2. julija, pop. wot 5 hač do 6 hodź.:
Naměstny koncert Budyskeho koncertoweho a dźiwadłoweho orchestra pod nawjedowanjom kapalneho mištra Bendera w Schillerowych wukhadnišćach.
Njedźelu, 3. julija, dop. wot 11 hač do 12 hodź.
Naměstny koncert kapały němskostatneje wobory 11./X. pod nawjedowanjom hudźbneho mištra Elbogena naŽitnych wikach.

Mužaze łoschle
lětne, w znatej dobrej
hódnosći: 2.80 2.50 **1.80**
Andr. Kasper
měšć. ſ. Wětovy

Meble
a polsirowane twory
poruča
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Rózowej hasy 15 :: Sym Serb!

Gumij za koła
we wulkim wubjerku jara tunjo pola
Br. Thomas w Budyšinje
na Kamjentnej hasy 16

Za lohke nježne
lěčne wobleki
płóčliwy muslin 38, 48, 58 pj.
indanthren 45, 58, 78 pj.
płóčliwa žida 48, 68, 78 pj.
panama 75 pj.
židźana truba 95, 98, 115 pj.
wołm. muslin 95, 125, 145 pj.
polny voil, 100 š. 95, 125, 150 pj.
crêpe Georgette wot 195 pj. sem
Hobrski wubjerk we wšěch płać.
Kupujće tehodła jenoż we wosebitym wobkhodźe
Reimann
při Póstowym naměsće na Hósic hasy 29 Telefon 3576

Młody překupc
za kolonialne twory a spirituozy pyta k 15. 7. abo 1. 8.
měsino
Bliže zhonić we wud. S. N.

Přiloha k čisłu 143

SERBSKE NOWINY

Wutoru 21. junija 1932

Zlět srjedźneho sokołskeho wokrjesa w Lichanju

19. smažnika 1932

Serbske Sokołstwo wotměwa tukhwilu swoje wokrjesne zlěty, kiž bywaju tak rjec přehladka dźěławosće našich młodoserbskich prócowarjow. Před tromi njedźelemi bě narańši wokrjes z Mjeńšiskim zlětom wotewrił tute přehladki, tydźenja sćěhowaše sewjerny wokrjes z derje poradźenym Ralbičanskim zlětom, zašłu njedźelu, 19. smažnika wotmě so nětko zlět srjedźneho wokrjesa w Lichanju.

Nimo sewjerneho je wosebje tež srjedźny wokrjes w poslednim lěće khětro čerpił a skodował pod změnjenymi poměrami, kiž haćachu dalši postup. Tola Lichański zlět bě z dopokazom, zo je tutón naš sylny wokrjes znajmjeńša wobkhował stejišćo a *cośi njeje. Jedna so nětko* wšudże wo to, koncentrować mocy a so zasakle wobarać, zo bychmy wučakali přihódnišu khwilu za dalši postup. A myslmy tež tu stajnje na to, zo je wěcne doprědkarjenje hłowne a zakładne hesło sokołskeje myslički.

Zlět bě ze strony bratrow poměrnje derje wopytany, wosebje móžachmy tu tež widźeć wjele hosći z druhich wokrjesow, předewšěm z narańšeho. Tež bě so dosć luda našło na zlěćišću, kotrež tworješe lubozna łuka mjez keŕkami při haće k wjećorej wsy.

Po pruhach so w 3 hodź. swjedźeński čah zestupa, w kotrymž so nimo Sokołow wobdźělichu wjesne towarstwa. Po dołhej přestawcy widźachmy tu zasy prěni króć Sokołow we swjedźeńskej drasće. (Kaž je znate, běchu po knježeństwowym zakazu uniformow politiskich organisacijow podrjadowane pólcajske wyšnosće tutón zakaz tež wupřestrěle a nałožowałe na njepolitisku serbsku čěłozwučowańsku organisaciju. Tak bě serbski Sokoł drje w cyłej Němskej jenička njepolitiska organisacija, kotrejž bě zakazana swjedźeńska drasta.)

Na swjedźeńskej łucy, kiž bě rjenje wupyšena ze čestnymi wrotami a serbskimi a němskostatnymi khorhojemi, starosta Lichańskeje jednoty, br. Pawoł Krawc-Lemišowski z dłěšej narěču zlět wotewri, spominajo při tym tež na wšelake naše narodne njedostatki. Witaše tež wosebje wjesne towarstwa. Po wotspěwanju narodneje hymny so zlětowy program započa. Zahajichu jón Delnjowuježdźenjo ze swojimi prostnymi. Zwjazkowe drustwo sotrow zwučowaše Rakećanske a pozdźišo Radwoŕske prostne. Potom srjedźneho wokrjesa nastupichu k Radwoŕskim prostnym, při čimž br. Maks Měrćin-Delnjowuježdźanski měješe dłšu narěč, w kotrejž rysowaše swój zaměr Sokołstwa — duchowne wojowanje. Rozłoži samsnu mysličku tež hišće w němskej rěči přitomnym Njeserbam. Po Radwoŕskich prostnych sćěhowachu narjadowe zwučowanja na bradłach a přeskušu a skónčnje wšelčizny. Poslednje čěłozwučowanske čisło tworješe wustup zwjazkoweho drustwa z Prašskimi zlětowymi prostnymi. Program bě dowupjelnjło Lichańske serbske spěwne towarstwo „Zernička" z někotrymi spěwami, kiž so pod wjedźenstwom jeje wustojneho dirigenta derje předwjedźechu. Přizamkny so hišće njezbytna kopańca, při kotrejž so zetkachu Poršićenjo z Radwoŕčanami. Wróła so njetřełachu. Wojowanje skónči z 0 : 0.

Na zlěćišću so wuwi hišće nimo toho dołho čile diwjenje a ludowa zabawa. Přizamkny so wječor rejwanska zabawa w Šiwartec hoscenc, tola njebě tam zastup na žane wašnje přimjerjeny dźensnišim čežkim hospodarskim poměram, štož ma so porokować.

Powšitkownje pak je so zlět derje radźił a je dopokazał, zo strowe jadro, kiž ma srjedźny wokrjes we wjetšinje swojich jednotow, so hišće nakazyło njeje najebać khorosć a wopoj cuzbarjenja, kiž runje w dźensnišim času zasy znowa wohrožuje naš narod. Sokoljo su a wostanu najswěrniši synowje swojeho naroda a jich njezmotaju ani wabjenja ani hroženja přećiwnikow serbskeje narodnosće.

Z Lubina do hole
Serbska zemja wšudże.
Doniž je tu Sokoł
Serbska je a budże!

Kelko evangelsko-lutherskich farar'ow je hišće w Ruskej?

Po spočitanjach, kiž su wobkhłostate w měsačniku „Dwoje krasnoje chrischdo", we Wrunigerodze wudawanym, běšche w lěće 1928 65 němskich duchownych w Ruskej we sastojnstwje; k tomu přichodźe hišće na kónc ta 1928 a spočatku ta 1929 25 młodych absolwentow předarskeho seminara w Petrohradźe; potajkim běšche 1929 90 němskich duchownych, kiž wschitcy hišće we sastojnstwje stejachu, schtož wschat je na Ruskim poměrnje mało. Woni běchu takle rozdźělenj: w Moskwje 2, w Petrohradźe 5, we Wulkorusce 9, we Wukrajnje 30, w Běłorusce 2, pschi rěcy Wólze 25, w Kawkasu a Kubanje 12, w Sibirskej 4 a w Turkestanje 1. K temu pschindźe hišćece 6 duchownych njeněmskeje narodnosće: 1 estlandski, 5 latwjanskich, 1 finski, 1 americanski a 1 grusinski. Dźensnišich dźeń stej wjele wobdźe owe tśeśinje wschich duchownych sajatych, też spytna tśeśina njeje žadyn wokomik swojeho žiwjenja wěsta. W Petrohradźe na pschikład hu nimale wschitcy duchownych sadźidli a prjezpołožali, też wschitcy dozentow evangelsko-lutherskeje theologistkeje wyšeje schule. Wot studentow bohoslowstwa je wjele sadźiwšich bistop Malmgren jako jenjetki na wojowanischcu sćeji. Pschi rěcy Wolze (we swobodnej Wolgaskej republizy) je tehorunja nimale wschitcy duchowni sajeli, runje tak sokhadźeja pschećiwo nim we Wukrajnje a w Kawkasu. Jenoż w lěće 1930 sajachu a sadźidźichu 27 duchownych a też w lěće 1931 drje jich mjenje njebudże.

Wusudźenja

§ Jako pschećiwnik tohota je hižom lěta dołho we Wjasońu bydlazy a hižo husto thłostany cźeła Marcźiu Pawoł Lebell z Tuchźiz znaty, kiž wot 12. februara we pschepytowalskej jatbje sydźi. Pschećiwo njemu běšche so thłostańske jednanje wotwrilo, dokelž běchu jeho wobstorkli, so je w tśoch padach z Cźechoslowakskeje do Saksoje tobak pschinjesł, ani so by zo sapłacźił, a dokelž je so jenemu słowjenemu sastojnikej pschećiwjał a so wjecka na nim pschepschinowcej chyk. Lawnisti sud w Schemnitzu běšche Lebella tuchi tśoch padow dla k 5 700 hrivnam pjenjezneho thłostanja a hišćece k 4 mjezyam sadźiwe sakhadźił. Lebell so pschećiwo wusudźej powoła a spyta dwaj padaj přeć. To pak so jemu njeporadźi.

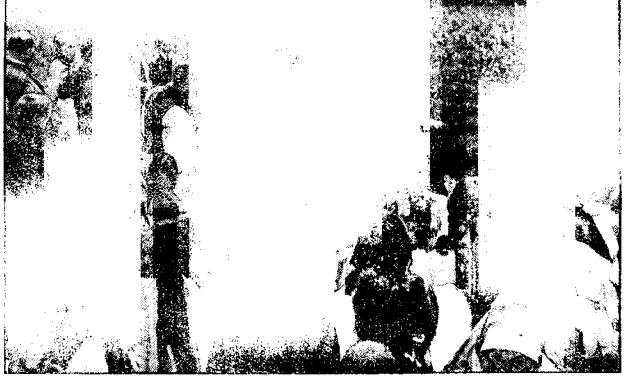

„Kóst a zohnowanje tutym polam!"

We wšelakich kónćinach je wašnje, zo w tutym času burjo we swojej njedźelskej drasće ze swojim duchownym na pola cahnu. Procesijón, w kotrymž so cyrkwine khorhoje sobunjesu, spěwa hymny a prosy słónco a dešć za dobre žně. Na to požohnuje duchowny pola. Na wobrazu widźimy burow jene je wuheŕskeje wsy při wudźělenju pšeńcoweho žohnowanja.

Smjerdźi za wójnu . . . !

Smjerdźi za wójnu! W Narańšej Asiji je žmudźi, w Europje dyrje rěcza wo wotbronjenju, ale pschi tym so dale wschitcy i wotmachom bronja a so pschihotuja na wulke mordowanje. Narostnje nowa młodźina, kiž njeje spóznata a sejnata hróźbu wulkeho zwěrjoweho mordowanja a tym so dźija, so je wojatowanje hrajanje a so je wójna zabawa. Woprawdźe ischerjenje pschihódneje wójny jasno hrozja. Nasch dźensnišichi cźas naj dopomina na dobu psched 20, 30 lětami. Tehdy też wschitcy wo wójnje rěcźachu a pisachu kaž dźensa . . .

Sdyž tuchu w korcźmje so jetkaju ja blidom pschi drankcźu piwa: Wo cźim to powěduju? Wo Japanach a Khinjanach, wo Americźanach a Ruskach a wo Polach a jo budże — wójna! Wschitcy to pschezo, też w prjedwschich cźasach jara wobluboware sabéranje tutkanow w korcźmje, rozmołwjecź so wo wójnje, wosebje sdyž su woni hižo tak stari, so jim njechroj strach, dacź so na bitwischcźu sarajecź.

Ale su też ludźo, kiž niz jenoż nowiny cźitaju a pozoruju mudruja a zwantorja wo wójnje, ale su też druzy, kiž pschećiwcźuce sa pschichodne podawki. Sću to pacźelja, kiž su sami nětko wotrjadowani a so spisuju. Wšelm darom pschichod wumoluja. Njedawno němski pisacźel „Nitram" (Martin), kiž je pjecźa sam ofizer w krajneje wobory, napisa powěcź, w kotrejž je žiwej nutrnosći wumoluje pólski nadpad na narańšchu Prušku. Pschi tom prawizarske nowiny tutón roman wotcźišćecźachu. Roman je jako kniha wulkotnje pschedawajsche a nadobdarjt a spisacźel staj drje z tym jalostnje wjele zajšłoj. Ale w narańšchej Pruskej tuta kniha zyły lud wzbudźi. Ludźo bóstachu strach, počachu cźekacź a tak derbjesche sama wyschnosć hamtźy wosjewicź, so njeje pschicźiny k strachanu, so hacź na dalsche hišćeze njehrozy nadpad ††† Polakow.

Tajke fantastiske romany wo pschichodnych wójnach su je też hižo prjedy pisałe, też hižo psched l. 1914.

W l. 1906 wuńdźe kniha: „Kónz stareho świeta", kiž bě napisał wótzy Seefkern. Wěsche to roman pschichodu, kiž je 10 lět pobdźichu też dozeješi. Tehdy psched wójnu ludźo so wo tu knihu tschachu a ju z wulkej zahoritosću cźitachu, wosebje młodźina.

Autor w knihy wyšowajsche konflikta Němskeje z Jendźelskej, kiž wudyri dla swady wo Samou. Francowska jako swjatkarka Jendźelskeje sobu japichmnje a też Schpanjska a Portugalska so pschisjamtnjetej. Němskej pomhatej Rakuska a Italska. Holandska, kiž so namata mjes stronomaj, so sobu storhnje do teje schmjatanzy a na holandskej kaž tež belgiskej semi so wojuje.

Jendźelska je swojim tódźstwom němske pobrjohi wobléhuje, so sadobywa do wutiwa Lobja a samo spyta pola Kiela wojakow na kraj wusadźicź. Jendźelske tódźe po dołhich cźeźkich wojowanjach němske tódźstwo sniecza. Wschě němske wójnske tódźe w zuibje, kaž też rakuske a italske wójnske tódźe, so hnydom w prénich njedźelach wójny sniecza. S tutym dobyćzom na morju pak słubi Jendźelska wulki dźěł swojich tódźi a tak sa tři sjotwórcźeta z hordeho jendźelskeho tódźiwa wostanje jenoż hišćeze znadny słuzk. Nětko ma Amerika najmóžniše tódźstwo na źwjeźe. Jendźelska wjazy na morjach njeknježi.

Na kraju němske wójska najprjedy so dobywaju pisches Belgiju do Francowskeje, hdyž na cźarje Arras—Charleus so jetkaju je sajsalnym woraranjom francowskich wójskow. Antwerpy a połnócnofrancowske pschistawy so wobléhuja, tak so wokłam Francowsam pomoz njepschińdźe. Stónchnje też Paris wobléhuja. Francowske knježeństwo je njes tym cźeknyło do Bordeaux.

Němske kolonije Jendźelska sebjerje, też holandske kolonije jej pschipadaju. Tola nima Jendźelska wulkeho dobytka z wójny. W Afriku a Małej Asiji so Islam posłobuje pschećiwo Europejanam a tucźi dyrbja, z wójnu sesłabjeni, zosacź. Splahi cźornuchow so sdźěkej pschijimtnu. Zolta rasa w Asiji so wuńwobodźi. Wschudźe ludy postanu. Tuto wuwicźe skónchnje pohnuje europiske staty, sastajacź wojowanje. Dnja 7. nowembra, po dźewjećemjeśmjacznym wojowanju, so wobsamknu pschimér. Jendźelska dyrbi sej swoje kolonije sasy mrócźo dobycź, pschedewschém Egiptowsku a pucź do Indiskeje. Indiska Rusta wohrožuje. Rusta ma sobu najwjazy wuzitka z wójny. Kaž je po wójnje Amerika město Jendźelskeje najmócnjejsha na morju, tak na kraju Ruska stupa na město sesłabjeneje Němskeje.

Takle kniha pische. Wschо drje so njeje takle dopjelniło, kaž spisacźel wěschcejsche. Ale wschak so roman měješe po poměrach, kiž knjeźachu w l. 1906 a hacź k l. 1914 je so hišćeze wschelako thętro pscheměniło.

Dalscha kniha wo wójnje wuńdźe w l. 1909. Rěka: „Banzai" a wopisuje pschichodnu wójnu mjes Japanskej a Ameriku. Japanska hrjedy měra naras napadnje Ameriku. Ras z ranja so japanizy wojazy w Sar Franzijsku na kraj wusadźa. Stotyńcź Japanow, kiž su w poźedńich lětach w Ameriźy so sajsdźeli — su te wschitcy stari wojazy a ofizerjo — so tohorunja wobronja, wobsadźa żeleznizy a telegrafowanje, bróńcźnje a druhe ilady a nadobo so zyle pobrjohi nawjeczorneje Ameriki w japanskich rukach. Wjes pschipowědźenja wójny, bjes diplomatiskeje jwady. Americzenjo maju jenoż 60 000 wojakow. Japanojo jich hižo prěni dźeń zalostnje poraża. Amerikanske tódźstwo w Cźichim ozeanje runje swucźuje. Japanske tódźe so napadnu a potepja. Dołho traje, prjedy hacź Amerika so zbraha a nowe wójsko zhromadźi pschećiwo zolтym. Skónchnje Awstralska Ameriźy na pomoz thwala a potom hatle so poradźi, Japanow wuhnacź. Ale Japanska hišćeze so njepoda, wschudźe w Asiji a Afriźy sdźěli naichkara

Budyšći krajny šud jeho powołanje šaćišny, wobliečí pak te 4 mdźaży jastwa jako ſ pśechpytowańskej jatbu wotpokucjene. Lobelta puśechćichu. Wón ma nětko, njemóželi 5 700 hriwnow šaplaćiś, ša kóžde 65 hriwnow dźeń jastwa wotpśedźeś.

§ W měšćańskej pśiwatni w Budyšćinje pśichśitacjem dźěłaćerśeśi techniker Korla Möchel a jogo žona, moleśći pomocnik Gerhard Möchel na Židowje, wobaj šobustawaj śednoczenja Němskostatneje thorhoje, buśchtaj wobśkorźenaj, ſo staj so njedźelu 15. nowembra 1931 njekedźbliwcko cźěłneho ſranjenja, ſkśchiwdźenja a wobſchkodźenja wězow winowataj sćinili. Wjednik Budyšćeje wotnožki nazionalſozialiſtiſkeje stronu Schlinzinger běšche thlostnišći nanjet ſtajił. Mjenowanego dnja běšchtaj nazionalſozialiſtaj Haſchka a Hahn leśćaze lopjena na Židowje po domach rosnoſchowałoj. Möchelow winowachu, ſo staj rozdźěleršomaj lopjena kowałoj a rostorhałoj, Gerhard Möchel je pjeca jenoho ſ njeju ſtorćił a ſe ſwojimaj masanymaj ſtupnjomaj kopał. Budyšći hamtśi šud běšche wobeju ſa winowatoju ſpóſnał a Gerhardej Möchelej 15, 20 a 10 hrivnow, Korli Möchelej 10 hriwnow wjeńčnjeho chłostanja napołožił. Möchelej a ſtatne rěčaniſtwo ſo pśechcźiwo wuśudej powołaſchtaj. Krajny šud pak pśedawšći wuśud šóhnu a wobeju winowinowa.

Njezasłużeŕo maju bohužeł wjele khwile.

Bjezdźěłošć, to njeje jenož to hórke začuće, nic žanych pjenjez měć, ale wjele bóle to tragiske, njesmérnje wjele khwile měć, kiž so njehodźi k wužitkej nałožeć. Potom tajcy wbozy ludźo pśimaju husto za jeničkej a najlěpšej móžnosću, so někak pśez tute ćežke hodźiny pśenjesć. Na hornim wobrazu widźimy njezasłużerjow so z khartyhraćom zabawjeć a na delnim wobrazu pśi šachu. Hdy skóńčnje pśińdu lěpše časy, hdźež budźe dźěło zaso wšitkim tym, kotśiž je dźensa pytaju, ze zakładom cyłeho žiwjenja?

Hospodarski rozhlad

Wutoru 21. junija 1932:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych .	47,25
1 jendelski punt .	16,25	100 čěskosł. krónow .	12,465
100 šwajc. frankow	82,99	100 franc. frankow .	16,54

Burśy běchu wječera hišćeže jara cźiche a kurśy efektow běchu wischelake. Jenož dołžne a rentowe liſćiny dotalne kurśy ſakhowachu.

Produktowe wiki w Barlinje pśichinjeſſaćim wječera dalſche ſpadowanje žitnych płaćiſnow. Buchłady na pśichodne žně ſu wſchudźom jara ſpotojaze. S pścheńcu a rožku je wlaſty wobſkrće hač loni. Pornjo ſobocźe pścheńca a rožka 5 pj. powuſchćiſchćiſej, nałětni jećmjeń hišći wo 30 pj. po zentnarju. Na Drježdźańſkich wikach pak pjatkowne płaćiſny woſtachu.

Zentnar pjecźeich wječera w Barlinje:

pśchenicy 12,55—12,65 hr. (12,55—12,65 hr.), rožki 9,25—9,35 hr. (9,40—9,50 hr.), nałymſkeho jećźmjenja 8—8,50 hr. (8,35—8,65 hr.), wowſa 7,80 hr. hač 8 hr. (7,85—8,05 hr.),

w termińowym wikowanju:

pśchenicy:

ſa julij: 13,07½—13,12 hr. (13,05 hr.),

ſa ſeptember: 11,37½—11,41¼ hr. (11,57½ hač 11,55 hr.),

ſa oktober: 11,42½ hr. (11,62½—11,60 hr.),

ſa dezember: 11,60—11,62½ hr. (11,82½ hač 11,80 hr.),

rožki:

ſa julij: 9,15 hr. (9,30 hr.),

ſa ſeptember: 8,95—8,97½ hr. (9,12½—9,13¾ hriwnow),

ſa oktober: 9,02½—9,05 hr. (9,20—9,21¼ hr.),

ſa dezember: 9,17½ hr. (9,40—9,38¾ hr.),

wowſa:

ſa julij: 8,07½—8,12½ hr. (8,25 hr.),

ſa ſeptember: 7,27½—7,32½ hr.

w Drježdźanach:

pśchenicy nowcje 12,25—12,50 hr. (12,45—12,70 hr.) rožki 9,75—10 hr. (10—10,25 hr.),

jećźmjenja nałymſkeho 8,40—9 hr. (8,50—9.10 hr.), wowſa 7,80—8,20 hr. (7,80—8,20 hr.).

Wiki rěznego ſkotu wječera w Drježdźanach.

Na nje běchu wječera ſaſo wjacy hač nadoſć ſwini a cźelatow pśichwjeſeli. Cźeſć a tučne ſwinje dotalne płaćiſny někak dźerźachu, lotſche tuńſcho hač tyždźenja pśedawachu. Jara hubjene ſaſo cźelata dźěłachu. Stawne tuńe cźelate cźelata něchto tuńſcho tydźenſkich wiſow pśedawachu. Wo ſrěnje a ſołte kóńa rodźachu a je trochła tuńjo wotedawachu. Howjada měſachu ſaſo ſubjene wiki. Woły a krowy dobjiſchi kóńa dotalne płaćiſny, a te bykow ſaſo cźaćiſnje kłapnychu a pśichi ton wo nje maſo rodźachu. Sćrěnje a ſchwatne druźiny ſkotu wjeſkich druźin w pśećiſnach powſchitkownje popuſchćowachu.

[illegible]

Pśejdu 22. junija 1932:

w **Koprzach** w hoſćeńcu dop. w 11 hodź.: krowa, kóńa, we **Werminghoffe** w kantinje dop. w 9 hodź.: ſoſa,

we **Wojerzach** w hoſćeńcu „K ſłotemu lawej" dop. w 10 hodź.: wiſnaſte bidło, ſchijaza maſchina, ſtoł, mazaſowa pśichiprawa,

we **Wojerzach** w hoſćeńcu „K hwězdźe" dop. w 11 h.: klamaŕſka pólladnja, wſchelake mebl., motorſke kolo a klawěr, ſcijaza cźaſnik, radio, ſchijaza maſchina, 150 wſchelakich knihow,

w **Běłej Wodźe** w hoſćeńcu „Ke krónje" dop. w 10 hodź.: klawěry, radio, wſchelake meble, klaſiſke naſtroje, pjer njeźmy klamor,

w **Hornjej Kśiwi** w hoſćeńcu „K lipowej" dop. w 9 h.: 4000 ſtawow kamjenjowych wotpałkow,

w **Nachlowje** pola Wojerzy: ſwinjo (kupzy ſeźdu ſo pśichpołdnju w 12 hodź. na gmejniſtim hamcźe),

ſchtwórtk 23. junija 1932:

w **Nakezach**, kupzy ſeźdu ſo dop. w 11 hodź. na gmejniſtim hamcźe: 4 měchi rźaneje a mach Thomaſſeje muki.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe symjo o wo. abo 1000 kg newak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje

	20. 6.	18. 6.		20. 6.	18. 6.
Pšeńca	251-253	252-254	mny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	187-185	186-188	woka	6, -18,	15,0-18,0
jećmjeń, nal.	—	—	mędre łupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jećmjeń	160-170	162-170	ſołte łupiny	14,5-16,0	14,5-16,0
wows	156-160	156-160	ceradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuſk	—	—
pšeńč. muka	31,0-34,7	31,0-34,7	lanv wosuſk	10,3-10,4	10,3-10,4
rźana muka	25,2-27,2	25,2-27,2	ſuch. truhanč	8,70	8,70
pš. wotruby	11,0-10,5	10,1-10,5	ſuchi kruſk.	—	—
rźane „	10,0-10,4	11,0-10,4	ſyno, 50 kg	1,35-1,55	1,45-1,65
raps	—	—	rźana ſloma	1,15-1,35	1,25-1,45
hróch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńč. „	0,95-1,10	1,05-1,20
lane ſymjo	—	—	wowſna „	1,00-1,0	1,05-1,20
pje uški	6,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	0,90-1,00	1,05-1,20

Drježdźanska burza (20. 6.)

Pšeńca 76 kg	245-250	běrnjace kružki	17,75-18,00
rožka, 74 kg	195-200	pšeńč. wotruby	9,80-10,20
nałětni jećmjeń	—	rźane wotruby	10,60 11,80
nazymsk. jećmjeń	—	pšeńčna muka	43 75 45,75
wows	156-164	rźana muka	29,50 30,50
čerwjeny dźećel	—	woka	23,00-24,00
raps	—	pjeluški	21,00-22,00
kukurica (Mais)	—	hróch	25,00-27,00
ſuche truh.	8,40 8,60	cokrowe truh.	9,70-10,00

Płaćizny rěznego ſkotu na Drježdźanskich ſkótnych wikach.

20. junija

149 wol. 430 byk., 282 krow., 51 jałoje., 1031 ćelat., 758 wowe., 2939 ſwini.

Płaćizny za

woły: 1. 36—39, 2. 30—35; 3. 24—28; 4. 21—23;

byki: 1. 31—34, 2. 26—30, 3. 22—25, 4. —;

kruwy: 1. 29—33, 2. 26—29, 3. 18—23; 4. 14—17;

jałoje: 1. 35—37, 2. 28—34;

wowcy: 1. 35—40, 2. 28—33, 3. 22—26;

ćelata: 2. 33—37, 3. 28—32, 4. 25—27, 5. —;

ſwinje: 1. 40, 2. 39—40, 3. 38—39, 4. 36—37, 5. 34—35. Raney: 33—35.

a Europjonjo maju wulku nuju wobkhowacź ſwoje kolonije.

W l. 1911 wuda franzowſki ſpitžaćjel Francis Delaiſi knižku. „La guerre qui vient", w kotrejž ryźuje hoſpodarſke wojowanje mjes Jendźelſkej a Němſkej, kotrež ſtónčnje dowjedje k wójnje. Němſka žej dobywa ſwětowe wiki, twari želeſnizu do Bagdada. A to Jendźelſka žej njemóže lubicź dacź. Teź Franzowſka njemóže w ſtronu ſtacź. Dyrbi žo roſſuđźicź, hacź chce Jendźelſku podpjeracź ſ wójſkom abo Němſku ſ pjenjesami.

Delaiſi widźi jenož wójnu mjes Němſkej a Jendźelſkej, do kotrejž potom Franzowſka ſapſchimnje a ſtónčnje teź Belgiſka a ſnadź teź Hollandſka. Hacź teź woſtatny ſwět žo do toho jměſcha, to wón njepſcheradźi. Jeho kniha bě jenož kaž wottraſchacy ſignal pścheď pśichodnej kataſtrofu.

W nałěčźu 1914 wojſewi pólſki renegat Richard Skowronek w „Barliniſej Iluſtrowanej" roman: „Wiſchorowe ſnamjenja", w kotrymž teź wopiſuje pśichodnu wójnu. Tu pak žo njejedna jenož wo Franzowſku, Belgiju a Jendźelſku, teź Ruſka je žobu ſaſchmjatana do wójny. Rospołoženje w Narańſchej Pruſkej je jara napjate a najjnadniſchi podawk, ſpółſchenje konja ruſkeho wojaka, nimale ſawinuje ſwětowu wójnu. Njěchto měſazow połdźiſcho teź woprawdźe ſwětowa wójna wudyri teź na narańſchich němſkich mjeſach.

Pśichińdźe wulka, hróźna ſwětowa wójna. Běſche hižo hinaſcha hacź běchu ſpitžaćeljo ju wěſchćiłi, běſche hróźniſcha, ſtraſchniſcha, žałoſtniſcha. Spitžaćeljo njeběchu wěſchćili techniſku wójnu. Njeběchu hišćeže ſnali jězdźity płun, tanki, létadła, płomjomjetali, bombite ſtanony. To wſchitko nam hakle ſwětowa wójna wobradźi.

Je nětko hižo 14 lět po ſwětowej wójnje a ſwět je pomałku poſabył na tutu wulku ſabiwańu. Saſoj žo wo wójnje ſchukoze, ſchepoze, kunka a — ſoni. A ſaſoj ludźo ſapoćinaju pišacź romany a powěſće wo pśichodnej wójnje. A pśichodnu wójnu ryźuja hišćeže grawocźiwiſchu dyžli běſche dotalnu a ſmeju prawo. Jenu ſ najſajimawiſchich knihow wo pśichodnej wójnje je napiſał Ludendorff. Wona rěła: „Swětowa wójna hrožy!"

Ludendorff ma ſa to, ſo druha ſwětowa wójna bórzy tu budźe. Wójna žo wotměje w Němſkej kaž ſa cźaſa 30ćěinje wójny. Tſi ſkupiny žo pjecźa pokajaju na politiſtim wobjorje. Prěnju tworja pjecźa Franzowſka, Belgiſka, Pólſka, Cźeſko-Słowakiſka, Rumuniſka a Juhoſłowjanſka, druhu pak Němſka, Jendźelſka, Rakuſka a Italſka a tśeću Ruſka a Turkowſka. A tute tſi ſkupiny budźa ſo mjes ſobu nadpadowacź a žo mócźicź. Stanje žo to ſ hobiſtim nałožowanjom materiala, ſe ſpěchnoſcźu, žurowoſcźu a brutalnej namocu, ſo budźe prěnja ſwětowa wójna pornjo tomu dźěcźaza ſabawa. Jendźelſka na němſke pobrjohi wojakow wuđađźi, tiž maju Němcam pomhacź, Italcźenjo njemóža po franzowſtich mjeſach ſwoje mozy prawje roſwicź, woni potajtim piſches potoſuchu Němſku žo dadźa do Franzowſow a němſka kraina wobora, ſeſnjinjena ſ dobrowólnikami budźe žo prózowacź, wojowacź kaž někak móže.

Ale to wſcho niczo njepomha. Wuſpěch w pśichodnej wójnje ſaleźi na materialu a tajkeho wotkhudnjena Němſka njeſmėje. Franzowſka a jeje ſwjaſkarjo po něcźim zyku Němſku wobžađża a ſnicźa kraj a lud. Ruſka pśichładuje a hdy by teź Němſkej pomhała, to by tola žem jenož ſawjedła bolſchewiſtwo. Amerika, Aſija a Afrika žo njeſtaraju wo europſku wójnu. Wjeſela žo, ſo Europa ſahinje.

To je ſkrótka wobras, kiž Ludendorff ryźuje wo pśichodnej wójnje. Cźłowjek by žej pſchał, ſo by to woſtałe jenož wupłód fantaſije. Ale wſchak cźłowjeſtwo žo njeda powucźicź a žedźi ſa nowej wójnu. Najebacź ſwjaſk narodow je w narańſchej Aſiſkej dóſchło k wójnje a teź w Europje hižo tu a tam tśěrpo žo ſmudźi. Sda žo, ſo kunkawy a politikowarjo ſa piwnym blidom tola ſmeja prawo, jeli ſo cźłowjeſtwo w pośledniu wokomiku roſuma njenabudźe.

Přilopk

* Dźiwokrěśitny ſapałeŕ. Po dołhim błędźenju ſu ſe pśiſchłkwapjenjom ſwěśićił, ſo je zyły rjad dotal njewujasnjenych ſapałeŕſtwow w Hackenowje poſa Barlina dźiwokrěśitny wjeſny hólc ſtuſeźił. Pjeracha pścheźityſchachu a wón žo biese wſcheho wuſina, ſo je wohnjo ſałožił. W nałěčźu nětkoli burja ſwoje luki wotpałichu, ſo by kpje traſowe roſtka. Běchu někotrym dźěćom dowolili, trawu ſapaliś. Bachałej běſche žo to tak ſpodobało, ſo poſoſłſchjo do burſkich ſtatkow khodźeſche a je ſapaleſche. Wón je dwaju ſchéſćo wulkich wohnjow ſawinował.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawaću 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišć Smolerjec kniholičerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličenja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezbožeňa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běžny. Kóžde znjezbožeňe dyrbi abonent hnydom tutej banki zawěsćacej bancy wozwěć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeňa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěja.

Čisło (Nr.) 144 — Budyšin — Srjedu, 22. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Francowska w Lausannu na reparacijach wobstawa

Franzowski ministerski předsydźa Herriot žadanje němskeje, so bychu žo reparacije spuščežile, se wšěmi mocami wotpokazuje. Sastupuje žadanje, so dyrbi Němska jenož **reparacije za přichod dale płaćiś, ale wona dyrbi też płaćiś.** S franzowskimi nowinarjemi žo rossudźejo, je prajił, so Franzowska wot Němskeje kinje 359 miljonow hriwnow jako reparacije žada. Pornjo Franzowska bychu měła dóstaś: Jendźelska 66 miljonow, Italska 35 miljonow, Južnosłowjanska a Belgiska po 68 miljonach. S tymle pśichwalowanjom chce Herriot dopokazaś, so ma Franzowska, kótraž je ś wójnu najcerpśejšo cerpiła, wjetšiny zajim na reparacijach dyžli Jendźelska a Italska. Južnosłowjanska a Belgiska stej ś wójnu podobnje kaž Franzowska žo zapušćiłej a hišće dźenża na pśekwapkach śwětoweje wójny cežko cerpitej. Wobej stej so tak hluboko sadołžiłej, so njemóžetej hyšći reparacijow swoje finanzy w rjedže dźerżaś.

Jako rukowanje za franzowsku žadanku Herriot dźěłarnoschka němskeje żelesniny žada, kótaraž je ju wjace hač dwanasćoraco wjetšu hač wšykne druge. Swoju žadanku Herriot na to załožuje, so by žo Němska, hdy by wot wšěch pśeco wobwobodźena była, wjele lepje měła, dyžli pśedawjeśi wótpokazarjo. Tak žo němske stejišćo, kótreż w Italskej a Jendźelskej zrozumjenje namakaju, ś franzowskim stejišćom njemóže dojednaś.

Jednanje wo wotbronjenju

Póndźelu w nozy žu žo w Morges, małym měšćanku pódla Genfskim jazorje, njenadźijuc franzowsku a amerikansku diplomatiju se žobu rozrěčeli. Na franzowskej **stronje staj žo** Herriot a Pawol Boncour wobdźělitoj a **na amerikanskej** stronje Gibson a Norman Davis. We rozrěčenju, kótreż je žo po amerikanskim pśiměrju stało, žo śledowaze nadrobnosće powěda.

Gibson je pśeco amerikanske stejišćo we wotbronjenju stejišću ras roskazył. Na to je pśeco franzowski ministerski president wotmołwił, so Franzowska amerikansku sajabu, po kótrejž ma žo bróniś móz po ličbje wotbronicy, wotpokazuje. Ssnadź by žo tkerje mohło wo wotbronjenju po hódnosći rěcerjeć, tola wotbronjenje po liježe by žo dyrbjało na bok stajiś. Tomu napśeczežiwo je Gibson wospjetował, so chce Amerika pozitiwny wuslědk widźeć. Hdyž chce Franzowska něšćto w nastupanju swojeho wójnskeho dołha w Ameriju dospiś, dyrbi wona k woporam swólniwa być. Gibson je pśeco rjekł, so, hdyž Franzowska nocne amerikanske pśeceža w nastupanju wotbronjenja po ličbje dopołnicy, wona njemóže wócakaś, so Amerika wójnski dołh wuschmórnje; pśichtoż ceża tohle dołha je jenož dźěl wudawkow za bronjenje.

Wažebje spomnjenja hódne na tymle setkanju je to, so žo tu pśeni króć proschenje wotbronjenja w swišu ś wójnskim dołhom mjenuje.

Cłowna konvencija mjez Hollandskej, Belgiskej a Luxemburgskej

Mjes Hollandskej, Belgiskej a Luxemburgskej je žo zlowne dojednanje wobsamknuło, **kótreż** žu sajstupnizy tychle statowu na Lausannskej konferency póndźelu podpisali.

Dojednanje je na sajabach założene, kótreż je Swjatł Ludow wospjet nastajał. **Kóždemu statej dyrbi dowolene być, k dojednanju pśichwinuś.** Wobdźělene staty žo na to swjatajcu, so w žwojim wjasnomnym wikowańskim wobkhadźe žanych nowych złow njecahowedu, ale wobstejaze zła **ličnje wo 16 procentow zniża**, so by žo tak k tuiženju powšychnowneje złowneje měry dochło. Dale žo swjatajcu, so wikowanje mjes žobu hač na wóste wuwjasenje pady ś nowymi zamjerjowanjemi njepowcežja. Staty, kótreż konwenzii pśichwalichceja, žo wuznawaju, so žu pśicherjedźece, so je pokšacowaca žiwoboda we wikowanju ś wumjenjenom za spomnjone žudła.

Pśicherjapjace wobsamknjenje konwencije je žo ś pśimom belgiskeho **krala Alberta** na belgiskeho ministerskeho presidenta Renkina pśicherjedźiło a žurnalistiski rozsćerjiło. Kral na to pokazuje, so žo hač dotal warnowanja wězywustojnych njeju wobkedźowale, kótaraž žu žo jenomyślnje za wjetšiny zwobcu w internazionalnym wikowanju wupraješi. Kóždy stat je swjatał, ś powjeśićenjom złow, se sakazanjom dowoża, ś kontingentami abo ś kontrollu dewizow žebi sam pomhaś. Tale politika je po wuprajenju finanznego komiteja Swjatła Ludow wopraudje internazionalne wikowanje dojiła. Wjeśe kraje žu dyrbjałe naśhonicy, so tukrajne wiki njemóža słužbjenje wukrajnych wotbywanskich wikow narunacej; pśichetož liežba dźěłaznjemjerjow w tej samej pomjerje rosce, kaž internazionalne wikowanje wotběra.

Politiske nasylnosće we wjećornej Němskej

W Kölnje je póndźelu wjećor cźrjóda kommunistowu jenoho policajskeho straśnikstwa nadpadła. Sastupnje žadanje, so dyrbi Němska jenož **reparacije za přichod dale płaćiś, ale wona dyrbi też płaćiś.** S winikom njejžu mohli žaneho wusłyšeś. Też žo njeje mohło zwěsćiś, hač je žo jedyn ś nadpadnikow se straśnicstwowymi wutśelemi zranił. Wokoło 1½11 hodźin žu žo kommunistojo do korcmy w Rembrandtej dróhy dobyli, jenoho tam pśichtomnego nazionalnego sozialista wobrosyli a sapołeli, nadobu rozbiś. Sawołany nadpadowazy kommando njeje pak mohł žaneho se žamopasch-nikow sajeś.

*

W **Düsseldorfu** žu žrjedu wjećor kommunistojo na dróhy do policajskich straśnikow a do nich tśelili. Policajstojo žu tśelejo wotmołwili. Jedyn zivilist žo ś kulka do hłowy cežko zranił.

W **Erkratu** pola Düsseldorfa žu kommunistojo w nozy k póndźeli jenoho nazionalnego sozialista zaśełelili a druheho cežko zranili.

*

W **Gelsenkrchenje** bě žo póndźelu wjećor wokoło 1½11 hodźin nědźe 200 kommunistow spěšnje. Hdyž jedyn nazionalny sozialist ś jadnym kokom nimo nich jědźeše, do njeho tśelachu. Nadpadowazy kommando hnydom pschihwata, tola po cźinje mózachu wschitzy demonstrantojo do šuškodnych wukhodźišćow twochnyć. Nazionalneho sozialista bě kulka do sćežena trjechiła.

*

W **Remscheidu** póndźelu wjećor nazionalni sozialistojo a kommunistojo do žo srośchu. Jeneho kommunista su pinzow tśelichu.

Wuradźenja hłowneho wubjerka pruskeho sejma

Hłowny wubjerk pruskeho sejma je wobsamknył, hnydom winowatosć dźełazeje ližbły sanjeśi, wobsahowy **dźało** saradźazy programm hnydom nastajiś a tóžbu sjladowańcy k saradźenju možnosće k dźělu wuwuzyć. Runje tak dyrbi pruske krajne ministerstwo ś pschihotowanjom pjenjes śledowaze dźěła wobeje spěchowaś: Twarjenje dźěłazeńskich wobydlenjow, sajabydlerske twarjenja a dźěłazeńske statoki, twar drohow a nuslow, załoženje hrajišćowu a sportiskich městnow, twarjenje schulow, khorownjow a kupalischczow, twarjenje wobkhadnych pschipraunjenjow, dokonjenje žrjedźowenišćo kanala, twarjenje brjohow a hačenjow, wuprawu rěkow, połěpšenje senje a bobywanje kraja. Wschě dźěła dyrbja so po tarifnych mjdowych a dźěłarskich wumjenjenjach wuwjeść, kótreż su pśeco wudaćom nuzowych wukasow (w julliju 1930) płacyle.

Na pobłožku kommunistiskeho nanjeta je wubjerk wobsamknył, **so bo skrćenje podpjerow a rentow sozialneho sawěsćenja** a nemišskotatneho sastarowanja, kótreż je žo ś nuzowym wukasom němskeho presidenta se 14. junija 1932 stało, sajo wottśrone, a so bo tracje dośtawanja podpjerow dźełonjemjerjerjow njeskrśi. Też druhe ströcenja spomnjeńskich podpjerow, kótreż tón samy nuzowy wukas pośtaja, njedyrbja so wuwjeść. Na němske ljudźerstwo dyrbi žo stutkowaś, so žo dołhajoze žrědki sa sahowanje spomnjeńskich pośtejcow.

Hłowny wubjerk je dale wobsamknył, statne ministerstwo namołwiś, so by pomuzne naprawy sa krajiny cźinił, kótreż žu ś dośchodami, njenujedranimi a powodźenjom schkodowałe, wobeje Münsterski kraj, Koblenzski wokrjeź, Düsseldorfska wokolina, Horuja a Deluja Schlesyska a Insterburgski wokrjeź.

Etáuźuje hłowny wubjerk k wuradźenju nazionalno-sozialistiskeho namjeta na wróćowsacze sakasnje demonstrazijow, 31. oktobra 1931 wudateje, pschendże.

Minister **Severing** na to ledźbliwe cźinjeśe, so namjet namołwjenje wopschija, kótreż kujeźerstwo njemóže dopjelniś, dokeľ wumjenjenjow njeje, njenujuc so bychu žo wobdźělniży demonstrazijow směrom a njewobronjene, shromadźile. Wuwjasne dowolnosće so hižo někotke sakonjały pschiswoleja. Wobkhadnikowje se je trjeba, dokeľ su wróćowsacze sakasnje uniformowu a finanzne naprawy němskeho kujeźerstwa politiski wulku napjatosć sožo shórschiłe. Minister pschi tutej sładnosći sdźeli, so je do namjeta nemišskonazionalnych swolił, w kótrymž žo žada, so by žo pschedbydnišnu a 10. wokrjeżej němskeho studentstwa w shromadźenjach ś nłodźinskim swojaikom, stahlhelmskeho studentstwa a je judetskonémskim domowninskim swjazkom w Swjeżelenjej sahrodźe demonstrazija pscheczivo Versaillesskemu mérowemu diktatej, sa 28. junija wotnuyślena, dowolika. Po dalschim rozprajenju su nazionalno-sozialistiski nawjet pschija.

Zjězd ratarskich družstwow w Drježdźanach

Němskotatny swjazk němskich ratarskich (Raiffeisenskich) towarstwow, kótryž je žo 13. februara 1930 założił, wot 22. hač 25. junija sjěd němskich ratarskich družstwow w Drježdźanach wotměwa. Pschi sjěźe je žo tež nowy němski minister za ježiwjenje a ratarstwo, žwobodny kujeź ś Braun, wobdźělił, kótryž je hač do žiwjeho pomjenowanja za němskeho ministra němskim ratarskim družstwam pschičinjał.

Sawobodny kujeź ś Braun je němskemu ratarskemu družstwowemu łopjenu, organej němskeho Raiffeisenskeho swjazka, pschi składnosći sjěźda pišmo se śledowazym wopschijećom pósłał.

We wulkej wobarjacej bitwje, kótruž ma němske ratarstwo pscheczivo krizy nazionalneho a internazionalneho wikowańskeho cźicža wjeść, je nusne, so žo ratarjo wusko sjednoca. W němskotatnym swjazku němskich ratarskich Raiffeisenskich družstwow sjednoczene družstwa w tutym wojowanju w prénim rjedže sjeja. Wojowanje móže jenož dobywcerske być, hdyž su družstwa ś jenotnym duchom napjelnjene, ś duchom wole k žiwjenju a ś chrobłosću k woporam. W tym je wot jich założenja žiwnosć ratarskich družstwow była. Letuschi sjěźd němskich ratarskich družstwow w Drježdźanach je žiwy wuraz rosćerjenje wole ratarstwa, kaž sam wóz też dale nanapjatše napinacz. Sjěźd wschitkich samołwitych dorasnje napomina, so njeschu sfink ratarskeje samopomozy wupuschćili, ale jón se samerawědomej ratarskej politiki pożywnili, spěchowali a k sakcejowanju dowjedli. K tutej winowatosći je žo wusnawam.

Drježdźansko-Budyske wokrjesne hejtmanstwo

Sakske ministerstwo sjuntskownych naležnosćow ś pschizamym sa 1. dźeń julija pomjenjenego sjednoczenja Budyskeho kujeźerstwowego wokrjesa ś Drježdźanskim kujeźerstwowym wokrjesom ś pomjenowanjom **„Drježdźansko-Budyske wokrjesne hejtmanstwo"** a w jwišu ś rospschesnjom Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa jako žamostatnje wyschnoscze pódźelu 27. junija w 12 hodźinach žwjedźenski akt w pobjedźerni Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa wuhotnje. S dobrna dyrbi žo **wokrjesny hejtman Buck** w Drježdźanach, kótryž budże sastojnstwo pschedbydy sjednoczenego Drježdźansko-Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa sastawaś, do nowoho sastojnstwa sajwjeśeś.

Němskeho zastopnika w Francowskej zajeli

Wy'chjschego hajnistkeho mischtra ś Bomhardta ś Rendstadta nad Hardtom su psched někotrymi dnjemi we Lotkringskej sajeli, hdyž na wopytje pschebywasche. W tu chwilu je w jenym franzowskim jastwje. Wo nim dyrbi žo dźensa jednaś. Wyschicheum hajnistkemu mischtrej porokuja, so je domjazy měr kasył, dokeľ je w njepschitomnosći žwojeho franzowskeho nazastopnika w sastojnstwje žebi sahrobu žwojeho pśedawschego hamtskeho wobydlenja pokasaś dał. Pódła toho jeho winuja, so je, hačenujeź žu jeho ś Lotkringskeje wupokasali, žo bjes dowolnosće wróćiś a stónenje, so je sa cźaš wójny tajne rozprawy wo smyślenju Rombachskeho wobydlerstwa podawał.

Też šwajcarska zastojniske mzdy skróći

Schwajzarske šwjatkowe kuježeŕstwo je parlamentej sakonjowy nacżišł pschedpokoješo, po kotrymž ma šo šastojnikam wot 1. januara 1933 mšda wo 10 prozentow skróčeć.

Washington w njemérje!

Attentat na Běły dom wotmyšleny.

Newyorkska tajna policija je Washingtonskim wyschnoscżam wojsewila, šo dwaj muježej f automobilom, f rosbuchadlami nakladženym, do Washingtona jědžetaj. Staj žedi pjeczo wotmyšlilo, Běły dom (kuježeŕstwowe šydło) **do powětra buchnuć.** Tohodla šo wschě do Washingtona wjedžace dróhi strażnja. Liczba strażnikow w Běłym domje je šo poštwonika.

Mšdy šastojnikow w Ameriży skróczili.

Reprezentantski dom (šejm) Sjednoczenych statow pokrózneje Ameriki je skróczenje mšdy šastojnikow, w senatu wobsamknjene, watpokałał. Sa to je šo namjet presidenta Hoovera na skróczenje džełaŕskeho czaša pschijał. Po nim dyrbja wschitzy šastojnizy, kotrež maju wyšy dyžli 1000 dollarow lětneje mšdy, lětuje jedyn mježaz a **mježacznje** 5 dnjow na dowoleńzu hicź, sa kotrejež czaš žaneje mšdy njedostawaju.

Strašne położenje w Chile

Nowe chileske kuježeŕstwo je wobschinjeńskli staw po zbytym kraju pschipowědžiło. Strajkowe njenarjy šu kuježeŕstwo k tomu nuzowale. W dróhach města Santiaga je šo wótra bitwa mjes strajkowazymi dżełaczerjemi a policiju bila. Pschi dróhowym wojowanju šu 25 wošobow moriłi a nětdže 75 franili. Też we Valparaiju je policija dyrbjała se strajkowarjemi wojowaz. We wobčinaj městow maj je šo dyrbjało wójsko k potłoženju njemérow na pomoz sawołaz. W Santiagu je wulka czerjoda ludźi spytała fwonka města leżazy arsenał wurubicź, tola wojazy šu lud wotebnali.

So by šo wudyrjenju nowych njemérow wobarało, je kuježeŕstwo **někotre** naprawy czinilo. Tak šu w najwjazy dróhach w Santiagu na wschěch strategiskich městnach maschinske tżelby postajili. Njepschestawajo patrouille po měcże czahaju. Strajkowe hibanje je šo mjes tym fjunje rozscheŕiło. Pódła pischese pschezo strajkowazych żelezniczarjow šu šo pjekarśzy pomognyli w Santiagu strajkej pschisamknyli. S tym je šo sastaranje wobydleŕstwa je tżełbom porjezyło. Też rěsnizy pomoc nizy dżełda pschestacz dżełacz. Wobkhad w Santiagu je nimale sastajeny. Pschistajezy dróhoweje żelesnizy šu dżełko složili. Dla khutnosnje położenja w Santiagu je amerikanske kuježeŕstwo proßyło, so by kuježeŕstwo wošebje wobwědženstwo amerikanskich stacżanow schitkało. Pschedy hacż je šo wobsełnjenjeŕ sław wuwołał, bě kuježeŕstwowy direktorium **moratorium** sa dołżne wopišmja, fmeńki atd. wojsewilo. Po nim trjebaju šo wschě nětkole sapłacżomne fmeńki a druhe winowatosnje halle sa 90 dnjow f 5 prozentami danje sapłacżeź. Druhe 10 prozentow hódnosnje dyrbja šo hakle sa dalsche 90 dnjow wurunacź.

*

Hdyž mjes tym wotkhadzeneho kommunistiszy fmyšlenego chilesskeho diktatora wyschka Grawa na khłostańsku kupu Juan Fernandes wojechu, wojeŕske létadła pschilecżachu a jeho wušwobodźichu.

Ze Serbow

W Budyschinje, 22. fmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječora wobkhad we 7 hodź. Barometer 740, hygrometer +3, thermometer wo dnjo +19. — Dženja rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +1, thermometer w nozy +13. Wjedro šo ledy pschemėni. Wječora na powołanje šo do khłuzneho dešcżowanja da. Dženja rano wschak dešcżik popschesta. Hacż šo wjedro dospolnje stajі, njehodźi šo hischcże f wětrowsku prajeć. Wot frjedźnoseńskeho morja cżahnje šo pažuno nižinow pscheš nasche strony. Je fwojim jadrom hacż do Bottnitzkeho faliwa. S wokrjena Europy fun wyschiny a hołnja šo pscheš nasche strony cżahnyć. Bjes dwěla pschinjesu nam winowjedrnje, ale f cżaka wobstajne wjedro. Sdyhle dešcże fu posnjeżenym fnjam hrosnje fwadźiłe. Wschelakle luźi, wosebje mjes polemi, fu powodźene a fyna strašchnje famosane. Boja šo, so mohłe tż rěki psches nasche hona bżażeź, f brjohow wustupicź. Potom by była schoda wulka. — Jutrje schimórik sthadża błónicżko 3,46 h. a thowa šo 8,18 hodź. Mježacż sthadża do polnocy 11,25 hodź. a thowa šo dop. 9,17 hodź.

Najdléši dżeń — najkrótša nóc

Wěmy wschitzy, schto to wosnamjenja, Litża wošebje cżasto fachwatowany, dokelž fmy dotal wopraudže jara mało krażnosnje dojschli dnjow wuziwacź mohli. Tohodla naž tuta powěsć, so je błónicżko fwoji najwopschiscżi sthodźeńk na njebju dozpilo, Litża cżim struchlischo pschima. Lecżo šo fapoczina po prołtyzu, duhy budża fako wotebracź, nozy budża dlische — a njewjescho, mackate wjedro wschitkim radosez we wutrobach podusicha. Krótki cżapły cżaš w nałerim da wschitkim fchłomam Litża fpschinje wuleklecź, tuk też mesiła wycha pomérnje jenož krótki cżaš trajesche. To pak je nětko nimo a naš dale wjazy njejtma. Zyle po naturnim mećenju cżłowjek fwojej wocżi složuje dopołdnja, do pschichodnych dnjow a tydżenjow tuteho kżesa. Sdame wot šo wuftupnje i wutrobow praschenje, kajke budże lecżo, tli fmy wječora wutoru popołdnju w 4 hodź. nafunili. Snešenny dale njewjesche, deschczowate, pokhmurjene wjedro bjes błónża a radoscże? Abo pschijnje Litża hischcże wopraudzite lecżo hacż k nam? W druhich kónczinach Europy njeczerpja ludźo tak pod njepschijomnym wjedrom, kaž my w frjedźno-europskich krajoch. W Jendželskej na psch. je hižom dlischi cżaš jara horzo a njeje pschi kraźnym módrym njebju. Nasladni wjedrawustojni wschak mćenja, so hischcże rjane horze lecżo w julizu a auguscże dostanjemy. Haj wschczka famo hischcże sa pożledni tydżeń junija prawe lećże. Bóh dak, so bychu prawje měli.

— **Woda w Sprjewi pschibéra.** Dla khłuzneho trajneho deschczowanja je woda w Sprjewi wažnje pschibérała. Mérjak pschi Hamorschim młynje pokasowasche dženja rano 1,08 metra. Woda hischcże pomału pschibéra.

— **Wuplaczenje rentow.** Póstfi hamt we Lipsku je z wukasom k. němskeho presidenta wo naprawach k sdobrjenju pomocy njesamóžnerjow a sozialneho sawěsczenja atd. se 14. junija 1932 šo bżażne renty f inwalidnoho sawěsczenja wot 1. julija 1932 trócża, kaž sćehuje:

a) invalidne renty (I, K, A) wo 6 hriwnow,

b) twudowinske renty (W, WK) wo 5 hriwnow,

c) fyrotowe renty (O) na tżoju fyrotu wo 4 hr.

S krócżenjom njepotrjebnych šo nacżelne renty (Spitzenrenten), bżażne renty a „bżażne a pschirażne renty". Dostawarjo rentow šo namalowjeja, so bychu na rentowe kontowanki jenoż strócżeny pjenjez sapjatli. Pschi wuplaczenjach šo tuto pschemėnjenje njemóże stacź dla wulkeje liczby rentudostawarjow, kotrymž ma šo pošłuscź. Rentowe kwitowanki, kiž njejšu prawje wupołnjene, dyrbja šo k wupołnjenju wrócźiś.

— **Sserbska krowna prédarska konferenca** jenoże šo schtwórtk 30. junija dop. ½10 hodź. kaž hewak w Jurtli Sserbskeho Domu. Ssobustawy šo f tym wutrobnje pschesprošchuja.

— **S pschichłeżnosću słodnocżnja Drježdżańskeho a Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa** da jeneże wóschnoscże na šo po postajenju ministerstwa fnutskownych nałożnoscżow pondźelu 27. junija w fali Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa fwjatoczńoscż wotmjeŕ, pschi kotrejž fnutskowny minister Richter hamtste pschedstejerstwo nowego „Drježdżańsko-Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa" do fastojnstwa zapokasa.

— **Serbske kemše w Drježdżanach.** Njedźelu 26. fmažnika, potajkim pósledniu njedźelu w tutym měsacu, budźa zaso serbske kemše ze spowědźu a z wudźělenjom Božeho wotkazanja w Drježdżańskej Křižnej cyrkwi, a to popołdnju ¼4 hodźin. Předowanje změje knjez farař Krawe-Hrodźišćański. Stóž ma dźěći abo přećelstwo abo znatych w Drježdżanach a wokolnosći, chcył jich na to kedźbliwych činić z dopisnicu abo z lisćikom.

— **S pożedženja měschczańskeje rady** 21. junija 1932. (Wobkhadny porjad.) Rada dowoli dodawk k wobkhadnemu a dróhowemu porjadej města Budyschina, kaž běsche nuny dla nowego wukasa wo famokhodach. — (Sczežła Wjelećańskeje dróhi.) Sczežła na wjeczornym boku Wjelećańskeje dróhi ma šo fe fymnoczałkowym pocżehnjenjom powlěpschicź, je-li měschczańsky fastupnjky tomu pschikłoknja. — Popuschczenje nuczeneho bydlenjowego hospodaczitwa.) Wot 1. julija na šo mjesa fa bydlenja, kiž wjazy postajenjam wo njedostatku na bydlenjach njepodźeja, wot 400 hriwnow lětneho měrowego womajeńskeho pjenjesa na 300 hriwnow snjiżicź.

— **Možnosći wocżeŕstwjenja herbstich dżěći. Po pón**dżelnischim pschehladowanju herbstich dżěći pschez lekarja Budyskeho wokrjesnego fwjatła je wufkótk sczehnuło: Najwjetschi dżěl herbstich dżěći bu fa nuzne potrjebny fpóznaty. Starschim bu w blischich dnjach wojsewjena pschiwótschołu. Do lekowanja šo njewótschołu te dżěći, kiž fu hižo fandżene léto khorschowe wocżeŕstwjenja mełe. Dwě dżěći šo dla jeju thorosnje do hór pósczelenej. Dżěćom, kotrymž fo wocżeŕstwjenje wotpraji, njech je se fpokojenjom so je jich lěkaŕ za skoro ftrowych wuprajił. — Dokelž je liczba famołwjenych dżěći też w Kamjenskim wobwodźe wułka, ftajne pschibéra, fwjeżenny, so je Litża wulki sćim fa tulo wocżeŕstwjenjeźe farjadowanje „Domowiny". Też Lubijšti wobwod je dżěći famołwił. — Hdy a hdaj dżěći jedu, so wojseni, tehorunja tak fnadny dżeń maju starschi pschipłaczicź.

— **Satzka hrana loterija.** Pschi pondżelnischim cżehnjenju 2. rjadownje 201. fakkiske hranje (jubilejneje) loterije (1. dżeń) padźe dobycże wo 30 000 hr. na cżisło 55 111; dobycże wo 5 000 hr. na cżisła 29 552, 79 522, 109 874; dobycże wo 3 000 hr. na cżisła 9 980, 108 746; dobycże wo 2 000 hr. na cżisła 14 014, 103 177, 118 851, 143 501, 143 627; dobycże wo 1 000 hr. na cżisła 19 373,

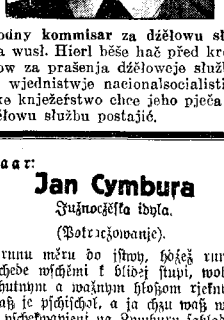

Příchodny kommisar za dżělowu službu?

Wyšk na wusł. Hierl běše hač před krótkim wobdźełał wěcow za prašenja dżěłoweje služby w němskostatnym wjednistwje nacionalsocialistiskeje strony. Němske kuježeŕstwo chce jeho pječa za kommisara za dżěłowu službu postajić.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoserbska idyla.

31] (Pokrjacżowanje).

Dżěsche runu měru do fmy, hdyž runje dopołdnjowachu a pschede wschěmi k bliżej fmyi, wobrocźi so k bytrej a f khutnym a wažnym hłosom rjekny: „Tak hospodarjo, cżaš je pschischoł, a ja chcu waš wopuschczicź." Wschitzy so pschekwapjeni na Zymburu fahladachu. Jenoż Kowaŕ so fašmja a rjekny: „Snaju twoju wutrobu a wědźach, so te njesboż tam cże womjelezi, a tohodla tym žonje rjekł: dżensa fawěsce Jana fłužbiny, kotrejhoż kaž bratra lubujemy. Dži Jano, a cżim prjedy póndżelsch, cżim fazłužbnischi budże twój fkutk, to njepraju, dokelž bych cże trasch wuhnacź chcył, cżekło so f tobu rossłohnu, ale dokelž je mi Scholcżinje żel a dżěcźi a ftatoka".

Ani nětkaz to njetrajesche, 20. winowza 1858 bu we Puczińskej zyrkwiczy fwj. Lawrjenza Jan Zymbura sc Marjanu fwudowjenej Scholcżinej fwěrowany . . . We jeho žiwjenju nasta druha doba . . .

Druhi dżeł.

I.

Njedźelu po kwasu hotowachu pola Scholcżiź we Puczińnju „pschecżelski wobjed". Kwaŕ bě cżichi był, kaž so to wudawje błuschi, ale za to bě so k fthaožowanym pschecżelow wscho pschecżelstwo feschło.

Zymburowi bratrja a fotry je Semiź běchu pschischli, też femicżańzy Scholcżiźy běchu pschischli, so bychu pokasali, so so na Zymburez rod njeznéwaja, hdyž je so jedyn ftaw teho rodu na dżělu jich wobhospodarjenje fahdlił, też Marjanzynej fotrje ta běschtej, so bychtej nowe wo hwaka wobhladałej a hłownje, schto na ftatok so tu pschinješe.

„Tak fmjeje nafche łubło hižo thecże mjeno, pola Ssukujeź tu wote dawna rěkachu, potom pola Scholcżiźa a nětko tu budże rěkacź pola Zymburez, Hanka, kotraž bź nětkaze fa wodu wuoata, schcżipawje powědaschche.

„Hdy by to tak njebyło nan widźał", druha ruża famasche a k njeznemu wjerchej fhladowasche, ale nichtó jej njewotmołwi, njelcżo jej wschitzy tu schcżipawjeze wobrachu, pschetoż wědźachu, so so „pschecżelsti wobjed" nima f roshorjenjom kajcź.

Na wěźt klakanje fwonjesche. Wschitzy ftanychu a nowy hospodaŕ fpěwasche: „Jandżel Knjeza". Hižo modlitwu kónczesche, hižo prajeschе błowa —„psches Jesuſa Khrysta nafcheho Knjeza" — jenoż „Amen" mějeschе ospjacź — tu faklincza rasne „dosch".

To bur Kowaŕ, pola kotrehoż bě Zymbura w Hrodźischcźu fłužił, do hjedź jfuwy ftupiwschi porěcża:

„Prjedy hacż so pschesjedni fwojemu k pschecżelskemu Zymburowemu blidu, njech je pschecżelam, fuſobam, hornim a delnim jatnje a frosumlnje prajene, schto hospodaŕ do tohole ftatoka pschinoscha. Bratrje, wuzjaŕej jomu jeho dźěł na desku."

Po tutym namołwjenju wuczeże najftarschi Zymburowy bratr kcunischaze a f nich wuhadża dżěsacź ftow fłowjtych. Měschto bankowkow w ruzy podżerża a f pohnuttym hłosom rjekny:

„Bratrje, naſch nan — Bóh daj jemu wěcznu wotpocżink — leži hižo w rowje, ale podźěł f łubła tż tebi błuschza. Po ftarym waschnju a prawu maſch na nowe łubło pschijwjeźej dwaj wojaj, dwaj pluhaj a kowu. To je gmejna na pjecź ftow fłotych wobliczita — tu fżej je wjemi" — a do nowoje rjadli wuhadża pjenjesy.

„Schtož praju, to fawěsce hańba njeje", dasche jo Kowaŕ fnowa błyschcź, też hižo kcunischaze w ruzy dżerżo, „Zymbura je fżej pola mje famożenje nahaſpodarił. Hromadże fmój dźěłatoj, hromadże jěłoj, pózdźuje fmój so rosliczeli, fa dźěło pjenjesy, fa fwěrnosć budź jemu

„Bratrje, naſch nan — Bóh daj jemu wěcznu wotpocżink — leži hižo w rowje, ale podźěł f łubła tż tebi błuschza. Po ftarym waschnju a prawu maſch na nowe łubło pschijwjeźej dwaj wojaj, dwaj pluhaj a kowu. To je gmejna na pjecź ftow fłotych wobliczita — tu fżej je wjemi" — a do nowoje rjadli wuhadża pjenjesy.

„Schtož praju, to fawěsce hańba njeje", dasche jo Kowaŕ fnowa błyschcź, też hižo kcunischaze w ruzy dżerżo, „Zymbura je fżej pola mje famożenje nahaſpodarił. Hromadże fmój dźěłatoj, hromadże jěłoj, pózdźuje fmój so rosliczeli, fa dźěło pjenjesy, fa fwěrnosć budź jemu

— **Wuplaczenje rentow.** Póstfi hamt we Lipsku je z wukasom k. němskeho presidenta wo naprawach k sdobrjenju pomocy njesamóžnerjow a sozialneho sawěsczenja atd. se 14. junija 1932 šo bżażne renty f inwalidnoho sawěsczenja wot 1. julija 1932 trócża, kaž sćehuje:

a) invalidne renty (I, K, A) wo 6 hriwnow,

b) twudowinske renty (W, WK) wo 5 hriwnow,

c) fyrotowe renty (O) na tżoju fyrotu wo 4 hr.

S krócżenjom njepotrjebnych šo nacżelne renty (Spitzenrenten), bżażne renty a „bżażne a pschirażne renty". Dostawarjo rentow šo namalowjeja, so bychu na rentowe kontowanki jenoż strócżeny pjenjez sapjatli. Pschi wuplaczenjach šo tuto pschemėnjenje njemóże stacź dla wulkeje liczby rentudostawarjow, kotrymž ma šo pošłuscź. Rentowe kwitowanki, kiž njejšu prawje wupołnjene, dyrbja šo k wupołnjenju wrócźiś.

— **Sserbska krowna prédarska konferenca** jenoże šo schtwórtk 30. junija dop. ½10 hodź. kaž hewak w Jurtli Sserbskeho Domu. Ssobustawy šo f tym wutrobnje pschesprošchuja.

— **S pschichłeżnosću słodnocżnja Drježdżańskeho a Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa** da jeneże wóschnoscże na šo po postajenju ministerstwa fnutskownych nałożnoscżow pondźelu 27. junija w fali Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa fwjatoczńoscż wotmjeŕ, pschi kotrejž fnutskowny minister Richter hamtste pschedstejerstwo nowego „Drježdżańsko-Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa" do fastojnstwa zapokasa.

— **Serbske kemše w Drježdżanach.** Njedźelu 26. fmažnika, potajkim pósledniu njedźelu w tutym měsacu, budźa zaso serbske kemše ze spowědźu a z wudźělenjom Božeho wotkazanja w Drježdżańskej Křižnej cyrkwi, a to popołdnju ¼4 hodźin. Předowanje změje knjez farař Krawe-Hrodźišćański. Stóž ma dźěći abo přećelstwo abo znatych w Drježdżanach a wokolnosći, chcył jich na to kedźbliwych činić z dopisnicu abo z lisćikom.

— **S pożedženja měschczańskeje rady** 21. junija 1932. (Wobkhadny porjad.) Rada dowoli dodawk k wobkhadnemu a dróhowemu porjadej města Budyschina, kaž běsche nuny dla nowego wukasa wo famokhodach. — (Sczežła Wjelećańskeje dróhi.) Sczežła na wjeczornym boku Wjelećańskeje dróhi ma šo fe fymnoczałkowym pocżehnjenjom powlěpschicź, je-li měschczańsky fastupnjky tomu pschikłoknja. — Popuschczenje nuczeneho bydlenjowego hospodaczitwa.) Wot 1. julija na šo mjesa fa bydlenja, kiž wjazy postajenjam wo njedostatku na bydlenjach njepodźeja, wot 400 hriwnow lětneho měrowego womajeńskeho pjenjesa na 300 hriwnow snjiżicź.

— **Možnosći wocżeŕstwjenja herbstich dżěći. Po pón**dżelnischim pschehladowanju herbstich dżěći pschez lekarja Budyskeho wokrjesnego fwjatła je wufkótk sczehnuło: Najwjetschi dżěl herbstich dżěći bu fa nuzne potrjebny fpóznaty. Starschim bu w blischich dnjach wojsewjena pschiwótschołu. Do lekowanja šo njewótschołu te dżěći, kiž fu hižo fandżene léto khorschowe wocżeŕstwjenja mełe. Dwě dżěći šo dla jeju thorosnje do hór pósczelenej. Dżěćom, kotrymž fo wocżeŕstwjenje wotpraji, njech je se fpokojenjom so je jich lěkaŕ za skoro ftrowych wuprajił. — Dokelž je liczba famołwjenych dżěći też w Kamjenskim wobwodźe wułka, ftajne pschibéra, fwjeżenny, so je Litża wulki sćim fa tulo wocżeŕstwjenjeźe farjadowanje „Domowiny". Też Lubijšti wobwod je dżěći famołwił. — Hdy a hdaj dżěći jedu, so wojseni, tehorunja tak fnadny dżeń maju starschi pschipłaczicź.

— **Satzka hrana loterija.** Pschi pondżelnischim cżehnjenju 2. rjadownje 201. fakkiske hranje (jubilejneje) loterije (1. dżeń) padźe dobycże wo 30 000 hr. na cżisło 55 111; dobycże wo 5 000 hr. na cżisła 29 552, 79 522, 109 874; dobycże wo 3 000 hr. na cżisła 9 980, 108 746; dobycże wo 2 000 hr. na cżisła 14 014, 103 177, 118 851, 143 501, 143 627; dobycże wo 1 000 hr. na cżisła 19 373,

Hdyž mjes tym wotkhadzeneho kommunistiszy fmyšlenego chilesskeho diktatora wyschka Grawa na khłostańsku kupu Juan Fernandes wojechu, wojeŕske létadła pschilecżachu a jeho wušwobodźichu.

Ze Serbow

W Budyschinje, 22. fmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječora wobkhad we 7 hodź. Barometer 740, hygrometer +3, thermometer wo dnjo +19. — Dženja rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +1, thermometer w nozy +13. Wjedro šo ledy pschemėni. Wječora na powołanje šo do khłuzneho dešcżowanja da. Dženja rano wschak dešcżik popschesta. Hacż šo wjedro dospolnje stajі, njehodźi šo hischcże f wětrowsku prajeć. Wot frjedźnoseńskeho morja cżahnje šo pažuno nižinow pscheš nasche strony. Je fwojim jadrom hacż do Bottnitzkeho faliwa. S wokrjena Europy fun wyschiny a hołnja šo pscheš nasche strony cżahnyć. Bjes dwěla pschinjesu nam winowjedrnje, ale f cżaka wobstajne wjedro. Sdyhle dešcże fu posnjeżenym fnjam hrosnje fwadźiłe. Wschelakle luźi, wosebje mjes polemi, fu powodźene a fyna strašchnje famosane. Boja šo, so mohłe tż rěki psches nasche hona bżażeź, f brjohow wustupicź. Potom by była schoda wulka. — Jutrje schimórik sthadża błónicżko 3,46 h. a thowa šo 8,18 hodź. Mježacż sthadża do polnocy 11,25 hodź. a thowa šo dop. 9,17 hodź.

Najdléši dżeń — najkrótša nóc

Wěmy wschitzy, schto to wosnamjenja, Litża wošebje cżasto fachwatowany, dokelž fmy dotal wopraudže jara mało krażnosnje dojschli dnjow wuziwacź mohli. Tohodla naž tuta powěsć, so je błónicżko fwoji najwopschiscżi sthodźeńk na njebju dozpilo, Litża cżim struchlischo pschima. Lecżo šo fapoczina po prołtyzu, duhy budża fako wotebracź, nozy budża dlische — a njewjescho, mackate wjedro wschitkim radosez we wutrobach podusicha. Krótki cżapły cżaš w nałerim da wschitkim fchłomam Litża fpschinje wuleklecź, tuk też mesiła wycha pomérnje jenož krótki cżaš trajesche. To pak je nětko nimo a naš dale wjazy njejtma. Zyle po naturnim mećenju cżłowjek fwojej wocżi složuje dopołdnja, do pschichodnych dnjow a tydżenjow tuteho kżesa. Sdame wot šo wuftupnje i wutrobow praschenje, kajke budże lecżo, tli fmy wječora wutoru popołdnju w 4 hodź. nafunili. Snešenny dale njewjesche, deschczowate, pokhmurjene wjedro bjes błónża a radoscże? Abo pschijnje Litża hischcże wopraudzite lecżo hacż k nam? W druhich kónczinach Europy njeczerpja ludźo tak pod njepschijomnym wjedrom, kaž my w frjedźno-europskich krajoch. W Jendželskej na psch. je hižom dlischi cżaš jara horzo a njeje pschi kraźnym módrym njebju. Nasladni wjedrawustojni wschak mćenja, so hischcże rjane horze lecżo w julizu a auguscże dostanjemy. Haj wschczka famo hischcże sa pożledni tydżeń junija prawe lećże. Bóh dak, so bychu prawje měli.

— **Woda w Sprjewi pschibéra.** Dla khłuzneho trajneho deschczowanja je woda w Sprjewi wažnje pschibérała. Mérjak pschi Hamorschim młynje pokasowasche dženja rano 1,08 metra. Woda hischcże pomału pschibéra.

— **Wuplaczenje rentow.** Póstfi hamt we Lipsku je z wukasom k. němskeho presidenta wo naprawach k sdobrjenju pomocy njesamóžnerjow a sozialneho sawěsczenja atd. se 14. junija 1932 šo bżażne renty f inwalidnoho sawěsczenja wot 1. julija 1932 trócża, kaž sćehuje:

a) invalidne renty (I, K, A) wo 6 hriwnow,

b) twudowinske renty (W, WK) wo 5 hriwnow,

c) fyrotowe renty (O) na tżoju fyrotu wo 4 hr.

S krócżenjom njepotrjebnych šo nacżelne renty (Spitzenrenten), bżażne renty a „bżażne a pschirażne renty". Dostawarjo rentow šo namalowjeja, so bychu na rentowe kontowanki jenoż strócżeny pjenjez sapjatli. Pschi wuplaczenjach šo tuto pschemėnjenje njemóże stacź dla wulkeje liczby rentudostawarjow, kotrymž ma šo pošłuscź. Rentowe kwitowanki, kiž njejšu prawje wupołnjene, dyrbja šo k wupołnjenju wrócźiś.

— **Sserbska krowna prédarska konferenca** jenoże šo schtwórtk 30. junija dop. ½10 hodź. kaž hewak w Jurtli Sserbskeho Domu. Ssobustawy šo f tym wutrobnje pschesprošchuja.

— **S pschichłeżnosću słodnocżnja Drježdżańskeho a Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa** da jeneże wóschnoscże na šo po postajenju ministerstwa fnutskownych nałożnoscżow pondźelu 27. junija w fali Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa fwjatoczńoscż wotmjeŕ, pschi kotrejž fnutskowny minister Richter hamtste pschedstejerstwo nowego „Drježdżańsko-Budyskeho wotrjadnyho hejtmanstwa" do fastojnstwa zapokasa.

— **Serbske kemše w Drježdżanach.** Njedźelu 26. fmažnika, potajkim pósledniu njedźelu w tutym měsacu, budźa zaso serbske kemše ze spowědźu a z wudźělenjom Božeho wotkazanja w Drježdżańskej Křižnej cyrkwi, a to popołdnju ¼4 hodźin. Předowanje změje knjez farař Krawe-Hrodźišćański. Stóž ma dźěći abo přećelstwo abo znatych w Drježdżanach a wokolnosći, chcył jich na to kedźbliwych činić z dopisnicu abo z lisćikom.

— **S pożedženja měschczańskeje rady** 21. junija 1932. (Wobkhadny porjad.) Rada dowoli dodawk k wobkhadnemu a dróhowemu porjadej města Budyschina, kaž běsche nuny dla nowego wukasa wo famokhodach. — (Sczežła Wjelećańskeje dróhi.) Sczežła na wjeczornym boku Wjelećańskeje dróhi ma šo fe fymnoczałkowym pocżehnjenjom powlěpschicź, je-li měschczańsky fastupnjky tomu pschikłoknja. — Popuschczenje nuczeneho bydlenjowego hospodaczitwa.) Wot 1. julija na šo mjesa fa bydlenja, kiž wjazy postajenjam wo njedostatku na bydlenjach njepodźeja, wot 400 hriwnow lětneho měrowego womajeńskeho pjenjesa na 300 hriwnow snjiżicź.

— **Možnosći wocżeŕstwjenja herbstich dżěći. Po pón**dżelnischim pschehladowanju herbstich dżěći pschez lekarja Budyskeho wokrjesnego fwjatła je wufkótk sczehnuło: Najwjetschi dżěl herbstich dżěći bu fa nuzne potrjebny fpóznaty. Starschim bu w blischich dnjach wojsewjena pschiwótschołu. Do lekowanja šo njewótschołu te dżěći, kiž fu hižo fandżene léto khorschowe wocżeŕstwjenja mełe. Dwě dżěći šo dla jeju thorosnje do hór pósczelenej. Dżěćom, kotrymž fo wocżeŕstwjenje wotpraji, njech je se fpokojenjom so je jich lěkaŕ za skoro ftrowych wuprajił. — Dokelž je liczba famołwjenych dżěći też w Kamjenskim wobwodźe wułka, ftajne pschibéra, fwjeżenny, so je Litża wulki sćim fa tulo wocżeŕstwjenjeźe farjadowanje „Domowiny". Też Lubijšti wobwod je dżěći famołwił. — Hdy a hdaj dżěći jedu, so wojseni, tehorunja tak fnadny dżeń maju starschi pschipłaczicź.

— **Satzka hrana loterija.** Pschi pondżelnischim cżehnjenju 2. rjadownje 201. fakkiske hranje (jubilejneje) loterije (1. dżeń) padźe dobycże wo 30 000 hr. na cżisło 55 111; dobycże wo 5 000 hr. na cżisła 29 552, 79 522, 109 874; dobycże wo 3 000 hr. na cżisła 9 980, 108 746; dobycże wo 2 000 hr. na cżisła 14 014, 103 177, 118 851, 143 501, 143 627; dobycże wo 1 000 hr. na cżisła 19 373,

(Pokrjacżowanje fcżehuje.)

30 562, 34 602, 50 367, 74 291, 74 739, 75 249, 101 977, 104 489, 117 570, 119 719, 144 337.

S **Cžichorez.** (Stwrjena dróha.) Budyško—Sedlicansko—Wjasowska dróha so dla nadpowanja na Cžichoranskich honach wot 23. junija hač do 2. julija t. l. sawrjene. Dróhny wobchad potajuje so na Hrubjelcžansko-Cžichorezy.

S **Delnjeje Hórki.** (Swinjazy mór.) Mjes swinjatkerja Arnoschta Krawza w Delnjej Hórzy cžo. 38 zapinjazy mór wudyrił.

Z Radworja. (Fara so wobnowja.) Tudyša fara zasy wuporjedža. Murjerske dźěła wuwjedźuje mr. Michał Krempka z Khasowa, kryjerske dźěła prewzał Kubic, tohornuja z Khasowa. Wšo buza nětkle dwě njedźeli hotowe. Dokelž su stare cele hišće dosć dobre, so zwjetša zasy trjebaju. Su wšak dokładnje njedźiłe a z pomocu parneje syrcy wopłokałe. Su nětko zasy kaž nowe.

S **Hucžiny.** (Hermank.) Njedźelu a pónjelu běšche we wsy hermank. Pschichódne njedźelske wjedro běšche tak rjane, zo ludźo z wokolnych wjesow pschijmawachu. Schkoda, so so njedźelu dešcžkowaca poča. Dešcž wopytowarjow herbarka nimale wschitkich wuhna. Tehdola zu hermanšay tuton dźeń jenož šudne dochody měli.

S **Njechanja.** (Wobthadne njeschoče.) Njedźelu popołdnju sta so wobthadne njeschoče na statnej dróhy mjes Njechanom a Lubijom. Auto chcyše druhi auto pschejěć, nimóc a pschi tym sapoca so wjerchać a dyri do prěnjeho wosa. Je wós so powali a so rjenje wobškodźi. S dyrjenjom pschinoženschtaj tež dwaj kolesarjej do stracha a móžeschtaj so jenož wuchować z tym, so ruce na bok skočištaj. S paražerow auta jenož jena žona so slohka rani.

Z **Khrósćic.** (Wulět towarstwo knježnow.) Zańdźenu njedźelu wulećichu sebi sobustawy tow. knježnow z k. kapłanom Hórnikom do Lubija. Z wulkim póstowym autobusom jědźechu při přihódnym wjedrje přez Zejicy a Brěžsin. Bórzy dócpěchu Bukecy, hdźež hižo k. wučeř Wjela na nje čakaše a lubje postrowi. Na zajimawe wašnjo rozestaja knježnam Bukečansku wokolinu, kiž je přez sydomlětnu wójnu znata a tehdy wjele pod wójnskimi čežemi čerpjeć dyrbjała. Potom podachu so wšitcy dale do Lubija. K. farař Šolta witaše wšěch rjenje do swojeje wosady. Hromadźe wobhladowachu sebi město a pućowachu tež na bližšu horu, hdyž mějachu wot wěže rjany wuhlad daloko přez sakske mjezy. Wróćiwši so do města, dźěchu hišće k nyšporu, kiž měješe k. kaplan Hórnik, a po čělnym wokrjewjenju dachu so wšitcy wot swérneho wodźenja, k. Jozefa Lehmana z Kukowa, zaso domoj dowjesć. Wokoło 9 hodź. běchu w Khrósćicach.

Z **Khrósćic.** Naše cyrkwine předstojićerstwo měješe wutoru popołdnju važne posedźenje na farje. Jako zastupnik k. fararja Šewčika wodźeše je k. kaplan Hórnik. Najprjedy měješe so nowy tótka wuzwolić. Na zemrěteho Pawoła Dórnika spominachu z wutrobnym dźakom za dolholětne swérne dźěło. Po dležej debaće wuzwoli so tukhwilu hižo zastupowacy tótka Jakub Dinař. Tutón je bjez dźěla a bydli jara přihódnje. Tuž budźe so za tute zastojnstwo derje hodźeć. Dale předležeše lětne zličbowanje a bu wot kk. ryćerkubleria Šefera z Jasećcy, wjesnjanostow Krala z Nuknic, Kokle z Khrósćic a Šwejdy z Łuseka pruhowane a dokładnje přehladane. Někotři běchu dla spušćenja cyrkwineho dawka próstwy zapodali, wo kotrychž so jednaše. Wokoło 7 hodź. skónči so posedźenje.

Z **Kulowa.** (Prošerska ćwila.) Wobydlerka našeho města bě na khwilku do zahrody šła a njeběš kuchinju zamkła. Wandrowski jej z blida kradny móseń z 4 hr. wobsaha. Paduch móžeše tłochnyć.

S **Radschowa.** (Mišijonska shromadźizna.) Njedźelu so tu wotmě mišijonska shromadźizna pschi pomniku na Dubrawje. Wjele ludu bě so naschło. Posawschi chór Wukrancžanskeje starokatholskeje wosady a spěwny chór je Nišeje sobuskutkowaschtaj. Bo narěči předarja Fischera z Nišeje porěča ratař Hinz z Hórki k dorosćenym, mjes tym so schadźowa Volkprecht z Nišeje k młodźinje a předar Kolbig z Nišeje k dźěćom rěčesche. Wschitcy narěče běchu pod hežłom: „Wróćo k Bohu!“ Sa wopytarjow z dalschich stron běchu tudyšne žony so wo wschelake wokschěwjenja postarale.

S **Hamora.** (Kóń kopnje dźěćo.) Njedźelu pop. sta so tu njeschoże. Kóń korčmarja so paješche pola stareje jawiši pschi Bróšy. Hdyž 7letna dźowčička ratarja Alfreda Janascha mimo dźěšeše, wukopny kóń a rani dźěćo mjes wočkomaj. Też so dźěćo su wschě kosy wuratowachu. S druhim kopytom dyri kóń dźěćo do wutrobna. Dźěćo hnydom do Bělcje Wody k Khrapej dowjesćechu.

S **Krynhelcz.** (Nózne mróz.) W nozy k pjatkej bě tu tak zymna, zo je njerost. S tym je běrnowe felschcžo schkodowało. Wone je zyle čorne. — (Paduschi.) Tu pakostniši jara kradnu tyno a selenu pizu.

S **Huzmanez.** (Rozbuchnjenje.) Pónjedźelu dopołonja w tudyšcej schkleńcžerni plun rozbuchny, z čimž so dwaj dźěłaćerjej cžežko ranischtaj. Jeju hnydom do chorownje w Nišej dowjesćechu. Rozbuchnjenje bě daloko słyšeć.

Cyrkwinske powěsće

Z Wósporka.

Pjatk 24. junija wječor ½8 hodź. Janska swjatočnosć při čestnym haju w měšćanskim parku (wosadny farař). Spěwarske sobupřinjesć. — Při dešcžotym wjedrje budźe swjatočnosć w samsnym času we cyrkwi.

Swójbne powěsće

Semrěłoj: Lina Jurkowa w Budyšchinje, khowanje je dźensa hrjedu. — Wjedrich Emil Beyer, wunmeńkař w Dźiwjacžicach pola Wiškowic, 67 lět, khowanje budźe julije schwórtk pop. w 2 hodź. wot žarowańskeho domu.

Přiłopk

* **Statkowazy rybow ho sajědowjeliše.** Na njewotwohladane waschnje sabłoka wjele amoniaka z Leuna-dźěłarnjow do Ssolowy (Saale) a Luppy. S tym su ho statkowazy rybow sajědowjeliše. Rybarstwo w Merseburgskim wokrjesu je jara cžežko potrjechene.

* **Cžah pschejědže žnowy wós.** Na njesawrjenym železnišćim pschekhodže mjes Güttingenom a Altnawom *žobotu popołdnju cžah žnowny wós pschejědže. Ratař,*

Hospodarski rozhlad

hrjedu 22. junija 1932:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,25
1 jendželski punt	15,16	100 čěskosł. krónow	12,485
100 šwajc. frankow	81,89	100 franc. frankow	16,535

Burša běchu wčera jara cžiche a mjenjone njewěsće. Burša trasche dosć kosmotcžiwe jednanja we Lausanne dla wotpłacžowanja wójnskeho dołga a nasche połoženje šnutskowneje politiki. Statne knježerstwo dyrbi knježerstwa krajow nuiowacy, so jeho woli podcžišnyć. Kursy efektow a rentow běchu wschelake a skerje sepłabjene.

Produktowe witi běchu wčera sapo jara mjerne, płacžiny w hotowym formje so njepschemjenichu, w terminowym wikowanju běchu skerje sepłabjene. Dowós njebě wulki, tola mjezny so wobschěrnischeho kupowanja dostatkowachu. Witi cžežuli njewěstosć, z kajtsi pschihotowani kupcžerstwo do žitoweho wikowanja sapschimnje.

Zentnar płacžesche wčera w Barlinje:

pschenicžny:

sa julij: 13,10—13,07½ hr. (13 hr.),
sa september: 11,25—11,35 hr. (11,45 hr.),
sa oktober: 11,41¼—11,37½ hr. (11,47½ hr.),
sa dezember: 11,60—11,57½ hr. (11,70 hr.),

rožki:

sa julij: — (9,15—9,21¼ hr.),
sa september: 9—8,95 hr. (9,05—9,03¾ hr.),
sa oktober: 9,07½—9,05 hr. (9,11¼—9,06¼ hr.),
sa dezember: 9,18¾ hr.,

wowsa:

sa julij: 8,17½—8,15 hr. (8,15 hr.),
sa september: 7,35 hr. (7,35—7,30 hr.).

Płacžiny w spinkach su płacžiny tydźenšich wikow. Hódź pak žane njeběchu napomnjene, so njepschemjenichu.

Swinjaze witi wčera w Barlinje

(Magerviehhof Friedrichsfelde.)

Pschihnali běchu 158 kónjatkow a 282 prošatow. Te płacžachu:

Běhali: wulke 30—42 hr. (30—42 hr.),
křenje 20—30 hr. (20—30 hr.),
Prošata: wulke 13—20 hr. (13—20 hr.)
Křenje 10—13 hr. (10—13 hr.),
małe 8—10 hr. (8—10 hr.

Witi běchu swopródta žiwiske, posłužiwschi wjasnych. Płacžiny w spinkach su płacžiny tydźenšich wikow.

Hamtske powěsće.

Konkursowe powěsće.

Sud je konkurs wotewrił nad samoženjom wikowarja z jerjemi a kolonialnymi twarami Jana Ernsta Schalty w Delnjej Kinje, prawišnika a notara Waclawa Lehmanna w Budyšchinje za *zastajnika pomjenowanschi. 1. term.* je hrjedu 13. 7. 32 dop. w 11 hodź., 2. term. hrjedu 3. 8. 1932 dop. ½11 hodź., wobej w Budyšchinje na sudnišću, šiwa 141.

W konkursu nad samoženjom rěsnistcheho mischtra Jana Günthera w Budyšchinje na Mołtkowej dróhy 7, je zhromadźizna wěrićelkow dla pschedawacža leżownosće na kopješku 990 leżownostnych knihow Budyšchina na hrjedu 6. 7. 32 dop. ¾12 hodź. swołana.

Wikowańske sapity.

Do wikowańskeho sapita na sudnišćowje w Budyšchinje sapiščachu na łopjeno 116 nastupajo firmu „Sjednoćenje Budyške papjerniki, so je prokura Louisa Pawoła Vettera w Budyšchinje wuhasła.

Sběhnjenje dyrbjenšk. pschešadźowanja:

Sud je dyrbjelšce pschešadźowanje statoka kowańskeho mischtra Korle Otty Schuberta w Komorowje pola Klukšcha na 23. 6. 1932 postajene, hdyž nyk.

Sudnišće powěsće.

Sudnišćny na pschešadźowanje.

schtwórtk 23. junija 1932:

w Kamjenzu w kasarnach w komornym domje mašchinistich tšelbow dop. w 10 hodź.: wschelake meble, pišc. stroje, wobrazy, wozbowy wós, njedźelske a schkleńcžane wosy, *fotjowa, radio, wschelake wobrazy, kowańske a schewske mašchiny,*

w dworje spedźitera Bergera na Brjohowej hasy pschihr. w 12 hodź.: wschelake meble,

w hosćencu „Křenjy dwór“ pschihr. w 12 hodź.: 4 cbm. 30 mm tołstych deslow,

w Lubiju na sudnišćowje dop. w 10 hodź.: motorske kolo, gramofon, wurěsne twory, płokaca mašchina, waha, a wotschidlata žnježawa, wschelake meble.

*

Pschešadźowanje leżownosće:

Kłóšca, kłuchcžanka hosćencžarja Flori swjud. Schönelichowej rodź. Ringmannec w Běłej Wodźy, Nowy Hat cžo. 71, pschi puću do Kromłowa z nětkle 16 dr. leżownosće a kuchnju, pschešadźowanje budźe pjatk 1. 7. 32 dop. w 9 hodź. w Běłej Wodźe na sudnišćowje, šiwa cžo. 8

Płacžiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg

Płacžiny po złotej hriwnje.

	21. 6.	20. 6.		21. 6.	20. 6.
Pšenica	251-253	251-253	hruny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	185-187	185-187	woka	16,0-18,0	16,0-18,0
jowjeń, nal.	—	—	módre łupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jeńmjeń	160-170	160-170	žołte łupiny	14,5-16,0	14,5-16,0
wows	156-160	156-160	zorsdella	—	—
kukurica	—	—	rapa, wosuk	—	—
pšeńc. muka	30,7-34,7	31,0-34,7	lany wósuk	10,3-10,4	10,3-10,4
rožna muka	25,1-27,1	5,2-27,2	such. truhanc	8,70	8,70
pš. wotruby	9,9-10,5	10,0 10,5	pěrnj. kruški	—	—
rožne „	10,1-10,5	1 ,0-10,4	syno, 50 kg	1,35-1,55	1,35-1,55
rapa	—	—	žrana sloma	1,15-1,35	1,15-1,35
hrósch Viktor.	17,0-23,0	17,0 23,0	pšeńc. „	0,90-1,05	0,95-1,10
lane symjo	—	—	wowsna „	0,90-1,05	0,90-1,00
pjeńki	16,0-18,0	16,0-18,0	jeńca „	0,90-1,05	0,90-1,00

Płacžiny rěznecho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

21. junija 1932 Płacžiny po centn. a zł. hriwnach
Skótne, družiny a woznamjenjenje.

Woły: 118.

Polnomjasne, wukormjene, najwjetše rěznoje hódnosće hač do 6 lět	38
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	36—37
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	32—34
Mjenje picowane wšěch starobow	27—30

Byki: 427.

Polnomjasne, wurosćene, najwjetše rěznoje hódnosće	30—32
Polnomjasne, młódše	28—29
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	26—27
Špatne	23—26

Jałojcy a kruwy: 540.

Polnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěznoje hódnosće	25—28
Polnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 7 lět	22—24
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	16—21
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	13—15
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 2405.

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	36—43
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	27—35
Špatne (4.)	18—26

Wowcy: 5254.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	35—37
Starše wukormjene (2.)	33—34
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	28—31

Swinje: 13356.

Polnomjasne, wosebitych rasow a jich křižencjow, hač do 1½ lět stare	39—41
Wukormjene	39—40
Mjasne	36—38
Špatne	34—35
Rjanc a kundrowy	37—38

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleć w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Doßman Budyšinje. — Za nawdźatki: G. Janak w Budyšinje.

Přemjenjenje wustawineho wotdźělenja w němskim znutřkownym ministerstwje.

Dr. Jurij Gottheiner, nětkuši němskonacionalny zapósłanc w němskim sejmje, kiž je so za wjednika wustawineho wotdźělenja w němskim znutřkownym ministerstwju pomjenował.

ministerialny direktor dr. Kurt Häntzschel, dirigent wustawineho wotdźělenja, wotstupi wot swojeho zastojnstwa. Jeho městno so zalutuje.

jeho mandželska a jeje nan so na městnje morichu. Eskužohna holza so cžežko srani.

*** Wjerčity wichor w Elsaju.** Pondželu popoldnju sapuščži wjerčity wichor Sundgausku krajinu w Elsasej. Je wjele stow schtomow swuwalał a wjele twarjenjow wotkryl. We Uffheimje spotorha pjeć hrožnjow. Schkoda, kotruž jenoż někotre mjeńschiny trajazy wichor nacžini, wobliczja so na někotre milijony.

*** Powodženje w Francowskej.** We departementcje Haute-Garonne su so dalokе pschestrěnje kraja powodžile. Woda běsche z městnami pjeć metrow hłubokа. Po někotrych dróhach so njehodži jěsdžicz. Wobydlerjow jeneho samotneho statoka dyrbjesche wohnjowa wobora wutkowarcz. Powodženje je wulku schkodu nacžinilo.

*** Njepischerzejej z tšelnеje hrjebje so setkataj.** Loudouste nowiny rosprawjeja wo njewočakanym setkanju dweju mužow, kotraj žebi w lěcze 1916 w tšelnej hrjebi blisko naptschecžo leżecžataj a so moricz spytaschtaj. Wuczeł z Mainz, wěży K. Kohl, wopyta z někotrymi schulerjemi Jendželsku. Prěni jendželski wuczeł, z kotrymž so po pschistajenju setka, běsche wjednik jeneje Kentikeje schule, O. P. Churchyard. Jako wonaj wo swojich wójnskich nasthonjenjach rěcžeschtaj, wupokaza so, so njeběschtaj bykoj jenoż w šamšnym dźelu fronty, ale też zyle na šamšnym městnje, mjenujcy pola Boesinghe pschi Ypernskim kanalu. Tam běschtaj 1916 žebi wjele njedžel napischecžo leżakoj w tšelnej hrjebi, běschtaj z tšelbu, granatami a bajonettom jedyn pschesčiwo druhemu wojowakoj. Najdleschi cžas běschtaj žebi jenoż 30 metrow dalenaj, tšiwilu pak jenoż 12. Wokaj dopomnischtaj so we swojej rozmokwje derje na dwaj nakładnaj automobilaj, za kotrymaj so khowaschtaj, so by jedyn druheho skónzował. Kohl rosprawjesche, so je ras pschos dalokowid jendželskeju offizjerow hischcže niž 20 metrow dalenju nad tharlu tšiłeneju widżał. Jedyn z njeju je dyrbjał Churchyard być. Se stareju njepschecželow buschtaj nětko najlepschej pschecželej. Wonaj staj so srěcžałoj, so so w augušcže setkataj na městnje, hdjež we wójnje žebi najschercžo šlejschtaj, a chcželi tam jedyn na druheho strowosć, zbožo a dołhe žiwjenje bleschu wupróbowacz.

*** Towarischne smyslenje.** Wožom němskich wójnskich wobdżelnikow, kotrjž nětko jako amerikanscy stražnicy Nowjerkjeju bydla, pósłachu tradazym veteranam we Washingtonje 50 zentnarjow zyrobu. Darjecželja pschispomnichu, so chcedża z tutym swojim darom pomjatny dżak wopokazacz za lódże zyrobu, kiž su so po skónczenju wójny je Sjednoczonych Statow do Němskeje pósłałe.

Sokołstwo, šport a hry

Dwójcy sokolska kopańca.

Wotrowska jednota hraješe njedželu přećiwo Khróšcanam a dobu 2:0. Hra wotwiwaše so pod slawnym Wotrowskim hrodźišćom cyle mjerne, doniž nimale na kóncu Khróšcanski strażnik njeluby přepad njezbudži, za což jeho strażnik zwarnowa. Hdyž so k temu zasy njeśportnje wupraji, wuzamknу so z hry. Na to wón też cyle muzstwo k wustupej nawabi. — Tute wuraznje njeśportne zadźerženje sta so pola nich hižo k druhemu razej. Dyrbimy sebi to spomjatkować.

We Lichanju hraješe Radwořska přećiwo Porśiskej jednoće njerozsudnje 0:0. Bě to hra jenakeje sylnosće. Jenož česćenym přihladowarjam móhli trochu wjacy dźiwanja na hru a hrajerjow doporućeć. — Zo njemuju njebychu na hrajnišću stali.

IX. wšosokolski zlět w Prazy.

Wulki wšosokolski zlět w Prazy njedźelu, 19. smažnika pokročowaše z wustupjenjom češkosłowanskich srjedźnych šulerjow a šuleřkow. Wopyt ze strony ludа bě zasy hobrski. Přez 80 000 přihladowarjow bě na stadijonje. Na hłownej tribunje běchu přitomni zastupjerjo knježerstwa, mjez nimi minister rozwučowanja a nutřkownych należnosći, zastupjerjo wójska a měšćanskich wyšnosći a předsydstwo ČOS ze starostu dr. Bukowskim.

Zwučowanja so započachu z hołdowanjom statnej khorhoji. Na prostnych zwučowanjach so wobdźěli 15 000 srjedźnych šulerjow a šuleřkow.

Zasy bu wočakowanje wšitkich daloko přetrjechcze. Wosebje překwapješe přikładna disciplina při zastupjo a eksaktnosć zwučowanjow. Wulkotnje też skutkowaše zestajenje barbow zwučowańskeje drasty. Tak mějachu młódši šulerjo běłu košlu a čerwjene kholowy, młódše šuleřki běłu košlu a módre kholowy, starši šulerjo pak módre kholowy bjez košlow a starše šuleřki žołty trikot a čmowomódre kholowy. Zwučowanja běchu khětro cežke a sej wjele prócy žadachu. Při tym knježeše horcota a słónco na šeroki pěskaty stadijon njesmilnje smaleše.

Jako hosćo wustupichu też někotři studowacy a studowace juhosłowjanskeho wučerskeho wustawa a tohorunja bohate připóznace žnjejachu.

Po zwučowanjach so přeni króć wospjetowa zlětowa scena „Tyršowy són."

*

Na hłowne zlětowe dny, kiž budźa wot 2.—6. VII. su so připowědźili hosćo ze wšěch narodow swěta. Wosebje bohaće zastupjene budźe wězo słowjanske Sokołstwo. Juhosłowjanow přijědže wokoło 8000. Polakow bě so připowědźiło wokoło 2000. Nětko pak su so tu nadobo pokazałe zadźěwki. Pólske knježerstwo je jenoż 300 pólskim Sokołam přizwolilo pasy. Tukhwilu hišće so znowa jedna z pólskim knježerstwom, ale ćežkoty, kiž Pilsudskeho knježerstwo čini pólskim Sokołam, znowa dopokazuje napjatosć mjez pólskim Sokołstwom a knježerstwom. A při tym němskonacionalne nowiny njedawno hišće hłupu bajku wulahnychu, zo pólske knježerstwo pólskich Sokołow wubróni z kanónami a tankami!

Nowy dobry běhař.

Fina Lethinen, kiž 5000 metrow za krótki čas wo 14 mjeńšinow 16,9 sekundow přeběža a z tym Nurmiowy světowy rekord wo 11,3 sekundow połepši.

Max Schmeling běše světowy mistr w pjasćowanju

a dyrbješe tutón titul zaźěwcu nóc amerikanskemu pjasćowarjej Jackej Sharkeyej wotstupić.

Tutcho ważnocho podawka we swěcze pjasćowarstwa a wšěch na tym zajimanych běše 75 000 přihladowarjow z wočitym swědkom a njeličomne tysacy w Americy a Europje při radiu wubźěrowanje słyšachu. Němske sćelaki běchu wšitke tutón podawk přewzałe a rozsudne wojowanje wo světowe mistrstwo běše tu słyšeć tule nóc wot 3 hač do ¼5 hodź.

Němc Max Schmeling, dotalny světowy mistr we pjasćowanju wobsedźeše dwě lěce tutón titul. Dołu tehdy nad Sharkeyom, kotremuž dyrbješe jón dźensa nocy zaso wotedać.

Hač je so to z połnym prawom stało, nochcedźa powšitkownje wěrić, dokelž je Schmeling bjez poroka pjasćował a jako mjeńši po cžele přećiwo hobrej Sharkeyej wulkotnje swojcho muža stajił. Z třoch rozrisarjow so dwaj za Sharkeya wuprajištaj a jedyn za Schmelinga. Njedźiwajcy telo pak so njehodži wotbyć zaćišć, zo by dobyće poprawom Schmelingej připadnyć dyrbjało.

Tola přećiwo rozsudej rozrisarjow hodži so sćežka něšto činić. Tak je světowy mistr Max Schmeling z česću podležawši swój titul nowemu světowemu mistrej Jackej Sharkeyej wotstupił.

Baalowy templ w Sichemje wotkryli

Jene rousše nowiny přichi wo wukopjenjach w krajinje kanaanitiskeho města Sichema. We swojej rosprawje wopisuja wone wažne podrobnosće. Biblijske město Sichem, kiž dźensa Nabulus rěka, stejesche w hórskej wyschinje z połodnja 860 metrow wyšokeje hory Garizim pschi drohy, kiž wjedźe po dolinje rěki Jordana. Město Sichem je natwarił lud, kiž je starischi hač israelski lud, běsche to pschém judzan lud Hyttow. We pohlednim cžasu wukopjachu zyklopske murje. Tute pokazuja na wusnam, kiž mějesche město jako hórska twjerdźizna. Napopředk wukopjachu tež hišće swjatnicu pschiwoha Baala. Tu tworješe wósom tóžnych metrow wulki smutkowny dwór, do kotrehož běchu zakwacjene někotre komorki a klětki. Maju swjatnicu za najwjetschi templ Kanaanitow w Palestinje. Wučeni hdy myšla, so je so templ w posledniej periodze bronzowoje doby, potajtim něhdże 1 500 lět do Khrystusa, natwarił. So je so templ z wosnjom sničił, je so z pschepytanjom rozpadankow dopokazało a so z tym wobtwrdźiła powjeść w „Kniehach sudnikow", hdjež so nam powjeda wo žołtowym tóžu Sichemskich wobydlerjow, kiž pschi spalenju města wo žiwjenje pschindźechu.

Najnowše z cyłeho swěta

— **Wulkładny na wjedro sa julijschi schtwórtk.** Trochu spodobnischo, tola hischcže njewobstajne wjedro.

* **Sobotu wjecžor 3/10 hodźin su w Slym Komorowje blisko měšćanskeje pinzy cžeľnu Jakuba Jäckela ze Sleho Komorowa cžežko ranjeneho namakali.** Jeho běchu do brjucha tšelili. Kulka bě delni žiwot pschedrěła. Sranjeny, kotrehož su w khorowni bydłom operowali, njemože rjec, schtó je do njeho tšelił. Też jeho snaći, kotriž njedaloko njeho stejachu, njejsu tšelu widżeli.

* **We Bellahnu pschi Barlinsko-Hamburskej drohi su wjecžor wjecžor 16 lětnu dźowku Hildu rotarja Möllera sarajenu namakali.** Hdyž so Möller wjecžor ze swojej žonu z poleu wróći, dźowku w hródži ze želeru sarajenu namaka. Lěkarske pschepytanje je wupokazało, so su Hildu Möllerez murdowali a potom sarafyli. Mjes mordarjom a jeho wopорom je so cžežko wojowało, pschi cžimž je so morkarjej wobliczo rozdrapało. Tukanje so na dweju wandrowskeju wobroža, za kotrymaj nětkle polizija gledži.

* **Se starej tšelbu so njewobhladniwje parajo, je we Casekowje pola Swinemünde 15 lětny Werner Henning.** Swojeho 12 lětneho bratra satjelił a 23 lětneho rataršeho dźełacžerja Lembku cžežko sranił.

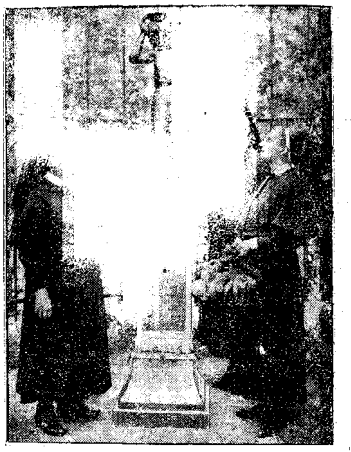

Cžestny pomnik za sotry Cžerwjeneho kříża, kiž su we swětowej wójnje wumrěle.

W Barlinje-Langkwitzy poswjeći so z přileżnosću wobstaća zwjazka němskich maćerskich domow Cžerwjencho kříża pomnik k wopomnjeću sotrow a pomocnych sotrow, kiž su we wójnskim cžasu wumrěle.

Towarstwowske powěstniki.

Domowina. — Serbskim towarstwam! Serbska Ludowa Banka je swoje płaćenje nakhwilnje zastajiła; tehodla stej předsydstwo a wubjerk Domowiny zběranje přinoskow jenotliwych towarstwow hinak zarjadowałej. Pokładnju Domowiny powjedże dale knjez bankowy direktor Kloß, ale njenjezy wot předsydstwa na druhim městnje derje khowaja. Hdże pokładnika namakaće, Wam kóždy cžas knjez Janak w Serbskej knihařni w Maćicznym Domje praji, na kotrehož maće so tehodla wobroćić! Zaplaćće přinoski bórzy, dokelž tu nětko bjez njenjez stejimy. Też khrobłe a swěrnje dale do dźěła za naš narod! **Jan Křižan**, předs.

Pančicy. „Lipa Serbska" (mužske a žónske hłosy) pjatk 24. VI. wjecžor ½9 hodź. w Pančanskim hosćencu předposledniu pruha před koncertom, kiž so 3. julija wotměwa. Tuž so wšitcy spěwarjo wocakuja.

Ralbicy. „Lilija" ma štwórtk spěwanje.

Spěwarske

po 6.50 a 7.00 hr.

su zaso dóšłe

Smolerjec knihařnja w Budyšinje

Najlepši skit při khorosćach

zwjazany z posmjertnym pjenjezom a swobodnym wolenjom mjez lěkarjemi a dentistami,

namakaće pola nas

Tajkich, kotřiž dyrbja zawěsćeni być (dźěłaćerjow a přistajencow), bjez čakańskeho cžasa, wuswobodźamy wot wjesneje abo dźěłańskeje khorobneje pokładnje.

Lichterfelder Ersatzkasse, Verw. Bautzen,
Steinstraße 43, I — Telefon 2297 — Ręcu serbscy!

Derje skhadźace

cyblow. symjo

žołte nizkokulojte, nětko wusywane, přinjese wužitkno žnê dźeržliw. cyblow do hospodarstwa a k sadźenju za zymu.

Symjenjowa wikowarnja

Rauchfuss na Žitn. wikach 9 Telefon 2069

Pytam hnydom spušćomnu

holcu

w Konjecach čo. 4

Składnosć!

1 posleščo (4 metry)

turkowsko čerwjene, pjerjonjepřepušćace wupjerk

płaći nětk pola mje jenoż

9.80 hr.

Hilger

na Seminarskej hasy 2

Nowe a tricbane meble

a wutykane wěcy

kóždeje družiny poruča

Fr. Wenzel

jenož na Hórnčerskej h. 1

Też na wotpłaćowanje

Brikety

wšěch družin

Hnojidła:

Kosćowu mučku (syro)
Thomas, kalijowu sol,
Kajnit.

Picowadła:

Lanu mučku, picowański gris, womješk, Erdnußmučku poskića na předań

„Ratar"

wikowanje ze zemskimi wuplodami. Telefon 3933

na Hošic hasy 26

Skład na Drjewowych wikach čo. 9

Kupujemy: Rožku, pšenicu wows

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec *knihiščerńja*, zap. dr. z w. tuk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo sćěhwkam čělneho znjezbožonja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźdźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 145 — **Budyšin — Štwórtk, 23. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Nócne konferency

Diplomatojo w Genfu a Lausannu žu so jowcźili, so po nozach skhadźowaś. Hdyž dźedźa wo ważnych politiskich należnosćach wobsamknjeś. We nozy ſ wutory k brjehu žu so w Lausanneskej wokolnosći rozrěčenja mjes Gibsonom a Grandiom, mjes belgiskim ministerskim prezidentom Renkinom a franzowskim finanzowym ministrom Germainom Martinom, mjes jendźelskim wikowańskim ministrom Runkimanom a jeho franzowskim kolegu, wikowańskim ministrom Durandom wotmětke. Kaž je widźeć, so wschudźe pilnje wuradźuje a drje so też pleciśiny dźěłaju.

Franzowsko-belgiske rěčenje wutorneje nozy je jara ważne. Franzowska a Belgiska stej wobsamknyłej, **sjednoczenstwo małych statow w reparaziskim prašchenju** wutworiś a nadźijeś so, so bydźetej móz potom na Jendźelsku a Italiju kłóčiłej. Najważnjiše nózite rozrěčenje je w hotelu franzowskich wotpósłanzow było. Herriot je wot Pawola Boncoura powěźeł doſtał, so je Gibson, zastupnik Sjednoczenych statow połnozneje Ameriki, žadał, so by so hnydom kholowy wubjerk swolał, so by so rozrěčenje wo wotbronjenju nakrajnych wojerskich mozow a wo wotbronjenju po liežiše jednało. S tym so do franzowskeje taktiki dyri. Franzowska, kotraž w Genfu rozsudźenje wo wotbronjazym prašchenju wotstorknje, bě nusowana, wo amerikanskeho žadanja swolicź.

Hooverowy namjet na wotbronjenje

Sswětowe bronjenje dyrbi so wo tśeźinu smjeńšiś.

Po namjeze amerikanskeho pósłanza Gibsona je so brjedu popołdnju zyle njenadźijny poźeźenje hłowneho wubjerka wotbronjaneje konferency swolało. W nim je Gibson namjet presidenta Hoovera cźitał, kotryž nowe ważne postajenja za wotbronjenje wopschija. Hłowne dźele Hooverowego namjeta žu:

Wschě bronjenja zwěta, ſ wuwzaćom bronjenja Němskeje, Awstriskeje, Madźarskeje a Bołharskeje so wo tśeźinu smjeńšiś.

Dale dyrbja so wschě tanki, chemiske wójnske bróńje a cźeźka bibicźiwa artillerija wotstronić. Wschě staty dyrbja wójsko pschijeś, kotreź policajske nusnosće dopjelnja a je w poměrje sestajene, w kotrejž je němske wójsko po Versailleskim rěčenju wutworjene.

Na stronje **wojerskeho létaństwa** dyrbja so **bomby mjezoze létadła** zyle wotstronić. Shromadna tonaža bitwiskich kholowu, tonoja létadłowych nacźernych tłóbow wo schtwórśinu śniźiś. Žadyn stat njesmě wjazy dźeśi 35 000 tunow podmórskich cźołnow měś.

*

Pschipowěźenje amerikanskeho wotpósłanza Gibsona so ſ wulkim pschihłosowanjom pschija. W śledowazej debacje pak so pokasa, so mějachu najwjetsche europiske staty na Hooverowym namjece wjele wustajiś. **Jendźelski stwonkowny minister Simon** praji, so so ſ jenostronskim nahladom wotbronjaze prašchenje njehodźi rozrisaś. To móże so jenož po puću ſhromadneho dźěła a ſ dojednanjom dospjeś, kotreź bychu wschě staty pschijasе. Amerikanske namjety w nastupanju wojerskeho létaństwa bychu so dyrbjale wobjezbje dokładnje pruhowaś. Jendźelske knježerstwo pschede wschěm ważnosć na to kładze, so so **nadpady bomby mjetajych létadłow na zibilne wobydlerstwo njemožne sćinja.** Jendźelske knježerstwo žebi pscheje, so by so bronjenje wójnskeho łódźiwa hischeze bóle wobmjezowało, hacź president Hoover namjetuje. Podmórske cźołny bychu so dyrbjale zyle zakasaś, snajnjeńšicha njeby śmeł jowdyn podmórski cźołn wulkosći 250 tunow pschekrocźiś. Stutk wotbronjenja by so nětkle dyrbjał je wschej rasnosći a ſ połnym dowěrjenjom pschewjeś.

Franzowski zastupnik **Pawoł Boncour** žadasche, so by wotbronjaza konferenza w amerikanskim planje hromadze ſ franzowskim namjetom za organizaziju internazionalneho bjesstracha wuradźowała. Bjes rukowanja bjesstracha njemóże so wotbronjaze prašchenje rozrisaś. Konferenza dyrbi franzowske namjety wo bjesstrachu pruhowaś, hdyž dyrbi so smjeńšenje bróńenja dospjeś.

Wjednik němskeho wotpósłanskeho póstajny **Nadolny** a italiski zastupnik **Grandi** Hooverowemu namjetej pschihłosowaschtaj.

Jednanje so potom na njewěsty cźas wottorcźi.

Francowzojo amerikanske žadanje wotpokazuja

Franzowske nowiny so žiwje ſ rozrěčenjom ministerskeho pschedsydy Herriota ſ amerikanskim hłownym zastupnikom Gibsonom w Lausannu saběraju. Nowu kročel presidenta Hoovera, ſ kotrejž je spytał, Franzowsku nusowaś, so by so jeho nahladam wo wotbronjenju podeźiła, so jako ſmutkownopolitiski manewer wutołkuje. S tym je chcył wobkedźenjeni nahladnosć swojeho mjena psched amerikanskimi wolerjemi wobnowiś. Franzowske stejischcźo so we Lausannu a Genfu ſ amerikanskim zakrjeźenjom njepschecźeli. Franzowsojo su cźim bóle optimistiske, dokelž wjazy na tym njedwěcźiju, so je so Macdonald pscheswědcźił, so su franzowske zasady w nastupanju reparazijow a wotbronjenja prawe. Praja, so su so wobcźežowanje pschewinyłe, kotreź su na wschěch dotalnych internazion. konferenzach byle, w kotrychž je so hacź dotal wo wotbronjenje ſ Němskeje wobchadźało. Wosebje wustupowanje amerikanskeho presidenta so zasłužuje; Franzowska so ſ nim njeda na žadyn pad satrachiś.

Po rozprawach jendźelskich nowin franzowski finanzny minister Germain Martin śledowazy plan za płaćenje reparazijow konferency pschedpołoži.

1. Tśi abo pjeć lět trajazy moratorium.

2. S dochodow němske železnizy so mjes tym fond wutwori, kotryž dyrbi so za wurunanje amerikanskeho dołha abo za natwar podunajskich krajow nałožeć.

3. Wuśahanje wubjerka, kotryž ma hospodarsku samojnosć Němskeje pruhowaś.

4. Němska ma reparazije ſ podawanjom wěžow zapłaćiś.

Nervozna njewěstosć w Jendźelskej

Dla rozwieja wuradźenjow na konferency w Lausannje je so w Londonje nerwozność rozsćerila. Jendźelcźenjo žu po zdaću žadanje Franzowskeje za prawe spójnali, po kotrymž ma Němska wójnstwu dobywcerjam słuźbnu sumu zapłaćiś. Jendźelska nětkle na pschicźinu Franzowskeje rozsumjenje pokazuje, kotrychž dla so Franzowska zapowědźe, Němskej wjsche reparazije spuschćiś. Dopisowar Londonskeje „Morning Posty" drje powě, so je so jendźelski ministerski pschedsyda Macdonald rozsudźił, wosjewiś, so je Jendźelska wschelko wójnskeho zarunanja je strony Němskeje wotrjekuje, zdobom pak tón samy dopisowar powě, so je jendźelsky wotpósłanzy njebudźa kombinować franzowskemu žadanju za reparazijemi pschihłosowaś.

Hooverowy namjet na wotbronjenje

Sswětowe bronjenje dyrbi so wo tśeźinu smjeńšiś.

Po namjeze amerikanskeho pósłanza Gibsona je so brjedu popołdnju zyle njenadźijny poźeźenje hłowneho wubjerka wotbronjaneje konferency swolało. W nim je Gibson namjet presidenta Hoovera cźitał, kotryž nowe ważne postajenja za wotbronjenje wopschija. Hłowne dźele Hooverowego namjeta žu:

Wschě bronjenja zwěta, ſ wuwzaćom bronjenja Němskeje, Awstriskeje, Madźarskeje a Bołharskeje so wo tśeźinu smjeńšiś.

Dale dyrbja so wschě tanki, chemiske wójnske bróńje a cźeźka bibicźiwa artillerija wotstronić. Wschě staty dyrbja wójsko pschijeś, kotreź policajske nusnosće dopjelnja a je w poměrje sestajene, w kotrejž je němske wójsko po Versailleskim rěčenju wutworjene.

Na stronje **wojerskeho létaństwa** dyrbja so **bomby mjezoze létadła** zyle wotstronić. Shromadna tonaža bitwiskich kholowu, tonoja létadłowych nacźernych tłóbow wo schtwórśinu śniźiś. Žadyn stat njesmě wjazy dźeśi 35 000 tunow podmórskich cźołnow měś.

*

Pschipowěźenje amerikanskeho wotpósłanza Gibsona so ſ wulkim pschihłosowanjom pschija. W śledowazej debacje pak so pokasa, so mějachu najwjetsche europiske staty na Hooverowym namjece wjele wustajiś. **Jendźelski stwonkowny minister Simon** praji, so so ſ jenostronskim nahladom wotbronjaze prašchenje njehodźi rozrisaś. To móże so jenož po puću ſhromadneho dźěła a ſ dojednanjom dospjeś, kotreź bychu wschě staty pschijasе. Amerikanske namjety w nastupanju wojerskeho létaństwa bychu so dyrbjale wobjezbje dokładnje pruhowaś. Jendźelske knježerstwo pschede wschěm ważnosć na to kładze, so so **nadpady bomby mjetajych létadłow na zibilne wobydlerstwo njemožne sćinja.** Jendźelske knježerstwo žebi pscheje, so by so bronjenje wójnskeho łódźiwa hischeze bóle wobmjezowało, hacź president Hoover namjetuje. Podmórske cźołny bychu so dyrbjale zyle zakasaś, snajnjeńšicha njeby śmeł jowdyn podmórski cźołn wulkosći 250 tunow pschekrocźiś. Stutk wotbronjenja by so nětkle dyrbjał je wschej rasnosći a ſ połnym dowěrjenjom pschewjeś.

Franzowski zastupnik **Pawoł Boncour** žadasche, so by wotbronjaza konferenza w amerikanskim planje hromadze ſ franzowskim namjetom za organizaziju internazionalneho bjesstracha wuradźowała. Bjes rukowanja bjesstracha njemóże so wotbronjaze prašchenje rozrisaś. Konferenza

Přihoty za wobnowjenje monarchije w Němskej

Swjetscha derje wobhonity diplomatiski dopisowar Londonskeho „Daily Telegrapha" so ſ powěsću zabrka, so dźe nětkuschi němski kronprynz w bliskim cźasu London wopytaś. Wěste njeje, jo bychu jendźelske wyschnosće do tajkeho wopyta swolile; pschetoż bynjej by nětkuschi kronprynz prajer daſ, so je jeho wopyt zyle pritatny, by tola w Jendźelskej a też druhdźe ménjene nastało, so bychu ſ tym politiske zamery wotmyślene byle.

W tymle swižu diplomatiski dopisowar naspomni, so su němscy monarchistojo pola wschelakich knježerstwow so wobhonili, kak bychu so k wobnowjenju monarchije we Němskej stajili.

Po dopisowarjowym ménjenju je so projšło, so bychu so nadźije posne wuhladły na europiske sjednanje a hromadne dźěło sniźiłe. Sčasnu po źebi pak ſnadź wobnowjenje monarchije w Němskej njeby zyle pschećiwjenje we wukraju zbudźiło, hdy by so po kruce wuslawnym puću a niž pschećiwno ludowej woli pschewjedło.

Skandinaviske kraje chcedźa belgisko-hollandskej cłownej konvenciji přistupić.

Naša khartka předstajja tři skandinaviske kraje, Swedsku, Norwegsku a Dansku, a nowy cłowny zwjazk, do kotrehož so Belgiska, Hollandska a Luxemburgska zjednoćichu. Zda so nětko, zo chce so Norwegska tutemu zwjazkej w nastupanju cłowneje politiki přizamknyć, a tak wobsteji ménjenje, zo zmjetej so też Danska a Swedska po norwegskim příkładze, dokelž njejo derjo móžno, zo hospodarscy samej stejitej.

Hitlerowe wumělenjenja w Pruskej

W zentrumskej frakziji pruskeho sejma ſu so wuteru pršni króć k wumělenjenja wojsewiše, ſ kotrymiž je Hitler ſwólninuwy, w Pruskej ſ zentrumskej stronu w koalizijnim knježerstwje hromadze dźełaś. Hdyž je nětkuschi němski kanzler ſ Papen njedawno zastupnikow pruskeje zentrumskeje strony k sebi pschepрosył, so by so ſ nimi wo pospjechenym wutworjenju knježerstwa rozprajił, je jim list pschedpołożił, kotryž je jenoz po Hitlerowym pomjenjenju jedyn wjedniś nazionalne sozialistiske strony pschepodał. Tónle list, kotryž je so też dyrbjał němskonazionalnym ſchepodaś, je za zentrum śledowanje wumělenjenja wopschija: Nazionalni sozialistiski ministerskeho presidenta a ſmutkownoho ministra dostanu. Dale dyrbjejsche zentrum ſlubiś, so njebudźe zanych nadobnych wjazy na Papenowe knježerstwo cźiniś a so k tutomu knježerstwu na sprawne

*

Hitlerowe jednanje ſ zentrumskej stronu njeje wuspěšne było. Hitler je so tohodla rozsudźił, wschě kompromissy na bok kinuś. We wólbnym napominanju swojich pschiwiśiwarjow napomina, so dyrbja wólbne wojowanje 31. julija **rozsudnu bitwu** sćinjeś. Dobyjece tuteho dnja, Hitler praji, dyrbi mój cźornych a cźerwjenych stronow słemieś, a to bjes kompromissow.

Němske kraje su přeciwo powšitkownemu dowolenju uniformow

W němskim ministerstwje ſmutkownych należnosćow je so brjedu w 11 hodźinach konferenca ſmutkownych ministrow krajow wo wukazu němskeho presidenta pschećiwo politiskim nadpadnosćam ze 14. junija ſ pschedpołdnjom němskeho ministra ſmutkownych należnosćow **ſ Gayla** sešła. Po sawadnych zjednanjach němskeho ſmutkownoho ministra so někotre hodźiny wo ſmutkownym połoženju a wo nałożenju wukasa rozrěčachu. Sastupnizy wšěch krajow nadrobnje wo powěrach w swojich krajach rěčachu a so wo wukazowych jenotlinych sadach wuprajichu. Na kónzu rozprajenja so němscy ſmutkowny minister **ſ należnej próstwu na zastupnikow krajow** wobroći, so bychu dźenja **wobsiejace pschedpisma krajow** po politiji němskeho knježerstwa złožili a k jenotnemu nałożenju zyleje materije dowjedli. Sastupnizy krajow, kotriž su druhe-

ho nakłada hač němšti znutškowny minister, hu šlubili, so jemu swoje słóncne stejišćo bórzy zdźela.

K tomu ho ſ Barlina powě, so hu sobustajnizy krajow we schežeschodnišim jara hjawnym a swobodnym rosrěčenju swoje wobmyslenja pschećiwo poslednjemu nusowemu wukazej wuprajili. Spomnjenja hódne je, so njejsu niz jenoj Badenska a Bayerska, kotrejž stej uniformy zakazałej, ale też znutškowni ministrojo dwuch krajow, kotrejž hu ho wschelakich pschičinowu dla po nusowym wukazu słožili, swoje žowe wobmyslenje pschećiwo wróćenju zakaznje uniformow zaniežełi, **najlepje by bylo, so njeby nichtó uniformy nošył, chiba němšfostatna wobora a policija.** Dowolenju uniformow jenoj zastupnizy Oldenburgskeje, Braunschweigskeje a Anhaltskeje, kotrychž knježerstwa pod nazdoz wjedniſwom sceja, pschihłosowachu. Druhy znutškowni ministrojo na to pokazachu, so na ho

Wo konferency němskeho znutřkowneho ministra z knježerstwami němskich krajow

W Barlinje zhromadźichu so zastupnicy knježerstwow němskich krajow, zo bychu z nowym znutřkownym ministrom swobodnym knjezom z Gaylom rozpominali čežke prašenja zakazanja nošenja uniformow.

Němski znutřkowny minister z Gayl (na lěwo) a badenski znutřkowny minister dr. Stützel (na prawo.)

Württembergski statny president Bolz (na lěwo) a badenski znutřkowny minister Maier (na prawo) staj po puću do posedźenja w němskim znutřkownym ministerstwje.

samoshvitołoš ſa wotſtrowjenje zakaſnje uniformow němſkemu knježerſtwu pſchewoſtajichu.

Bayerſki ſmutškowny minister ſ doraſom prawny podłoſk bayerſkeje zakaſnje uniformow zakitowałoſch, kotrejž ho też w pohedźenju zakaſnje nayſchežišmu njerěžeſche. Wjele bóle dě wot ſpoczatka zakaſnje, ſo maju kraje na podłožku nětčežiſchego nuſowego wukaſa prawo, jeho poſtajenja pſchemjenić. Bayerſki ſmutškowny minister też poroki wotpokaſa, po kotrychž chzeđa bayerſkej němſkokatnej woborje na bayerſke knježerſtwo pſchihłubu ſłožić dać.

Krwawne njeskutki w Barlinje

Nětkle 60 kommunistow je wutoru wjeczor w Barlinje w Frankfurterſtej alleji jeneho nazionaliſta, 32 letneho dźěłaczerja Pipela, nahpadnychu, porahnychu a ſ nožemi a zabijakami ſtrašnje ſranichu. Hdyž policija pſchińdźe, winizy njeſkuchu.

Wokoło 1/29 hodźin na kſchižiſchežu Belforſtſkeje a Straßburgſkeje dróhi 15 kommunistow 8 nazionalnych ſocialiſtow nahpadnychu. Jeneho ſ nadpadnjenych, 16 letneho Rudolfa Kuhlona, do khribjeta, bjedra a kolena ſtakachu. Jeho hu ſ nazionalno-ſocialiſtiſkim łazarettu ſwobaliłi. Jeneho kommuništa, na kotrehož tukaju, ſo je ho pſchi nadpadach wobdźělił, hu ſajeli.

Njeměry w Oldenburgskej

Měſchczanſka rada w měſcje Bareln bě wobſamkła, ſo wot wutoru wjeczor ſ pſchičinu pſchewiſacha knježerſtwa w Oldenburgſkej ſa ſchtyrnacze dujow ſ radnizy hakenkreuzlerſku chorhoj wupowěſnje. Prjedy hač ho chorhoj wupowěſny, ho někotre ſta kommunistow a ſocialdemokratow pſched radnizu ſoſčachu. Hdyž wokoło 6 hodźin wjeczor 50 ſobuſtawow wudyrnehu wotdźělenja ſ bubnarjemi a pjiſkarjemi na cžoke pſched radnizu pſchiſcheje, jim ho feſtupacz njedachu a do nich ſawadźichu. Do někotrych ludźi wudyrnechu wotdźělenja blesche njetachu a jich khětro ſranichu.

Pohódźiſcho nazionalnych ſocialiſtow na dróhy nadpadowachu a ſchwirjoch cžežko ſranichu. Nadpadowazy kommando ſ měſta Oldenburga ſ gummijowym klumpachom nadpadnikow roſehna.

Dosahace žitne rezervy

S knježerſtwa je ho wozjewiło: Na podłožku nětčežiſchego połoženja na žitnych wikach dyrbi ho faſtaranje ſ khlěbowym žitom hač do końca tutoho žnjowego léta jako ſawěčzene wobſtaſadacz. Němſke knježerſtwo nima tohodla ſa nuſne, dowoſ pſchenžu po ſtuſičenym zlu, hač do 30. junija tutoho léta płaczazym, podłožčicz. Teſ ſ rožku hu wiſi tak derje faſtarane, ſo dowoſ nowoje hromady rožki njeje trěbny. Khlěb ho njepodroži.

Wſchě naprawy hu ho cžinile, kotrež hu w faſinje pſchimérjeneho ſpienjeſenja nowych žnjowu nuſne.

Němskeho redaktora w Poznanju zajeli

Pſchičinu njemjenuju hu wutoru ſamolwiteho redaktora „Posener Tageblatta", Alexandra Jurſcha, ſajeli a jeho Poſnańſkemu ſudniſtwu jaſnow pſchepodali. Kaž ho ſda, ho wo wotpokuczenje jenomężačzneho jaſtwowneho phłoſtanja jedna, ke kotremuž hu Jurſcha ſaſudźili, dokelž je loni w „Posener Tageblatt" wěſ telbomniſcheho němſkeho kanzlera dr. Curtiuſa woczjiſchczał, kotruž je tuton w Radźinym pohedźenju w januarje 1931 wo połſkim wólbnym traſchenju mel.

Nadrózne wojowanje w Santiagu

W chilelſkim hłownym měſcje je ho póndźelu w nozy horzo wojowało. 28 wobſobow hu morili a 75 ſranili. Knježeſtſuſowy pſchedſydźa wojſelu, je njebudźe kojo pſched kommunistami zofacz. Na balkonach a tſěſche knježeſtwoweho hroda hu ho maſchinſke tſělby poſłaſile. Wóſtro w Santiagu a Valparaiſu je ho khětro pohibiło, dokelž je chu kommunistojo ſpytali, ho do poſtajnich ſkładow a arſenałow dobyć. Strajkowaji pſchihłaſeju dróhowe a żelesniſy hu ſwoje wobſy ſpalili.

Ze Serbow

W Budyšinje, 23. ſmažnika 1932

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer 0, thermometer wo dnjo +18. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer —3, thermometer wo nozy +11. Wuhladny na pschemjenj. Wjedro. Stare burſke prajenje, ſo ſo mjerſke kurjawy po 100 dnjach ſe ſylnym deſchczom wróčeja, je ho ſajo dopjelnilo. Tydźenja hižo pižachmy, ſo na ſaſtdźenu pónđelu jena mjerſka kurjawa padnje. Woprawdźe wutoru na popołdnje ho do deſchczownika 0,1 a ſo do deſchczele woprawdźe kidaſche hač do połnocy. Wczera rano ſtejachu w niſinach pola a łuki pod wodu. Luki mjes Brěſynku a Klinkom běchu jena ſakelina. Pożiwcze a w kojenach łežeze ſwoje wotpluwa, hač bu ſamajane. Stejaza trawa bu tchornuła ſ błótom ſaſjeſena. Se wſchěch ſtron hrjebźineje Europy pſchiſtrowjachu podobne powěſče. **W Krkonoſchach** (Riesengebirge) a Herſkich horiſchczach padachu woprawdźiti ſlowki, ſawinowawiſchi wjele ſchkody na polach a na łukach. Nižina nad ſrjedźnoſemſkim morjom łežaza je pſches nasche ſtrony cžahnyła a nam tak hroſne deſchcze pſchinjeſła. Nětko wſchak ho wuczahnje. Wyſchina ſ wjeczna Europy ho k nam bliži, na cžož też pomałku poſtupowaza ſchtlenja pokazuje. Dokelž tuta wyſchina ſ wyſchinu hrěj do połnocneho łodowneho morja ſwinuje, je poczaſ trochu khłódny. Pohódźiſcho ſnano wocžopli, pſchetož nižina we bliſkej połnocy ſahradźi bórzy tutón pſchihlaw ſymnych powětrow. Mjeſiſcha nižina nad ſrjedźnoſemſkim morjom wſchak naſche wjedro trochu wohrožuje, dokelž pak ho nadjeczk, ſo ſo ſeſłabi a wucžehnje. Jutſje ſwjatego Jana ſtkhada ſłónčko 3,46 hodź. a khowa ho 8,18 hodź. Měſačk ſtkhada do połnocy 11,36 hodź. a khowa ho do połnocy 10,32 hodź.

— **Domowina.** Zaſtdźenu pónđelu dopołdnja běſtej ſo předſydſtwo a wubjerk Domowiny k wuradźowanju w Serbſkim Domje ſeſłej. Rěčeše ſo wo pokładni Domowiny. Kaž dotal je knjez bankowy direktor Kloß dale powjedźe a přinoſki zběra, ale je njewotwjedźe na Serbſku ludowu banku, kotraž wſak je płačenje zaſtajiła, ale wone budźa ſo wot předſydſtwa na druhim měſtnje derje khować. Tuž ſane towarſtwo ſo njetrjeba bojeć, ſo budźa zhubjene. Towarſtwa pak ſo namołwja, ſo bychu bórzy ſwoje přinoſki na wobkhodne léto 1932/33 wotwjedle **a to** pola knjeza direktora Kloße; hdźe jeho namakaće, zhoniće kóždy čas pola knjeza Janaka w Serbſkej knihařni w Serbſkim Domje w Budyšinje. Přinoſki na léto 1932/33 ſu ſnadniše, dokelž je ſo přinošk B (wosobniſki přinošk) wo 50 % zniži.

— **Wojazy pſchinđu do Budyſkich měſchczanſkich kwartěrow.** Wot 28. k 29. julijej 1932 maju ho dźěle 10. (ſałkeho) pěſcheho połka, kotryž budźe po puću wróčo do Drježđzan, do měſchczanſkich kwartěrow w měſcje Budyſchinje ſ połnym ſaſtaranjom położiť. Je wotmyſlene, wojałow połožiť do ſtrótkoraſtcheho a raňſcheho dźěła měſta. Wobydlerſtwo ho proſy, ſo hy trěbne kwartěry dobrowólnje pſchewoſtajiło, ſo hakle njeby trjeba było ſałowiſcheho nuſowanja. Poliſajiſay ſaſtojniſy bliſčze dny w mjenowanymaj dźělomaj měſta kwartěry japiſchu a wocžakuje ho, ſo ho jim trěbna podpjera doſtanje. Za kwartěry a ſaſtaranje płacza ho ſtatnje nałażene ſarunanja.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeſka idyla

32] (Pokračowanje).

Kowař na nju ſchibałzy pohladny, ale hnydom ho wotwobroczi a hładaſche ſ wokna na nawjeſo, jako by ani njeſłyſchał. Tam ſwěczeſche muczne nafymne błónčko. A na błónčku hrajeſche běł něſchto dźěcži a na ſelenym trawniku ho wulke huſy paſechu, rjane, běłe, mjłachu pſchesnymowacz a w nałěcžu cžrjódki żołtych libjatow ſe hněſnow wuwjeſeſ.

Wobjed pokračowaſche. Komjaſe njaho we błodoſi mandlowej juſchzy, potom wowcze, do kiſała nałkadźene, a ſkónčnje pjeczene kacžki hiža ſ łětuſchim nowym kałom. Khlěb ho pſchikuſowaſche, ſ piwom ho ſapjeſeſche, ſe žortom ho korjeneſeſche.

„Schto jeno wuj dźenża w myſłach ma", pomyſłi ſej Zymbura, Kowarja wobſedźowaja, kak ſtajnje a žedźowje ſ wokna wan hłada. S jednym wuchom jenoj pohłuchaſche, łeoma rěčeſche a jenoj ſ jednym wócžkom po iſtwi hładaſche.

Běſche napoł tſioch, ſ zyrkwinſkeje wěže ſazy zwoniſche.

„K myſchporu ſwoni", rjekny Zymbura, „budźeće ſpokojom, radźuje ſmy dali, ſchtož ſmy mohli a mějli".

„Wſchitko běſche dobre, tak jeſcz bychmy wěcznje chžyli". —

„Khlěb je kaž ſ pſcheničnje muki".

„Juſchki bychu na wjeſchowſku hoſcžinu ſmělé".

„Sawěrno, knjes wjeſch traſchi ſo dźensa tak derje pomět njeje".

„Bohu džakowacz bychmy ſabyli". Zymbura pokojnje ho poſmějwkuje khwałoſławu pſchetorhnuły a modleſche ho.

„Zonu, pójźemy k myſchporu", rjekny nětk hoſpoſa, „a nuſoje niech hej wſchi ſtudzu a wſchi piwje woſtroja".

Nadobo kóń wótſje a wjeſele ſarjchota, kaž by ſ wyſokim ſłohom ſajuſkał.

„Schtó je pſchijěł?" praſchachu ho wocži wſchěch a wobroczidźi ho k wokonaj, ſ kotrymaj hě na dwór widźeć. Pinane wrota Scholcžija ſtatoła běchu ſchiroko woczinjene, pſchetož toho dnja bě kóžny w domje witany, wrótnje běžičzeſ ſ kolikom pſchičinjenej, ſo jej njeby wótſit ſacžinicz mohł, kaž je waſchnje na prózeſtjonach, ſchćežiſnach a kwaſach.

W tutych wrotach, runje pod wohlukom, ſtejeſche „Dźiwja" a Kowarjez kruwaſ ſ Hrodźiſchcža ho prózowaſche jej njedźeſiſtu hłowjzan wotpinyez. Stejeſche njemérna, ſ hłowu mjetaſche, ſ nóſromaj powětr hrěbaſche a ſajo wuhdychowaſche, kaž by ho prózowała wón wokolinu rospóſnacz . . .

„Dźiwja, ty hy tu? Kak hy jeno ſem pſchiſchła?" a hižo běžeſche k durjam.

Kóń ſahłyſcha ſnaty hłóſ, wutorhny ho kruwarjej a běžeſche k wuſkadźenej wathiji domſkeho.

„Dźiwja, ty hy jow? Kak hy jenoj ſem pſchiſchła? Sy ju wuja pſchiſchła? To je ſahe?" Zymbura ſe ſwojim dobroczińym hłoſom na nju ſarěcža ruzy po njej wupſcheſtrěwaſo.

„A to bě napohlad na teju dweju, hdyž ho nětkle po tydźenju ſaſy wohładaſchtaj", Kowař wo tym ſtajnje nimo měry radu powjedaſche a kóždy troch jemu wocži faſtupiſchtej. „Kobła wjeſela, ſ krótka a ſcžiſta rjechotaſche, ſe hłowu mjetaſche, ſchiju hibowaſche, ſ wopuſchu ſchwiſhaſche, na měſcze pſchiſtupowaſche, ſ zyłym cžełom tſchepotaſche. A Zymbura hałe! Wojſnje ju wokoło ſchije, pſchitſóči ho k njej, hriwu jej ſ porſtami pſcheběra, po ramjenjomaj płaza, kožmy jej hładkuje, kak je cžełana, bokaj wotkepuje, kak je ſlowjna, nohu ſóbja a hłada, kak je kowana. „Ty moja ſłota", jej powjeda — „hy hjebjeńſcha, pój, nałypam cži běžeſo, dwójzy parjenſko wowſa, cžiſtſo kaž krupy," a kobła běžeſche ſa nim do zuſeho konjenza kaž wowza, poſłuſchnje a wjeſele, ow, ow, to bě napohlad," hy Kowař dopowjedał.

A běſche tomu tak.

„Poſ njemóže pſchituſniſchi być."

„Bo ſpwěcze by mohł ſ tym konjom khodźicz a ſo ſ nim pokaſowacz."

„Słyſm ſtary cžłowjek, wjele hym hižo widźał, hym w Scheſčekuju generała Windiſchgraetza wokoło hrodu ſchcz khacz widźał po teraſny ſnajmjenſcha dźeſacz ſahow wyſoſej, ſo mi tehdy wloſy ſ hróhu ſtawachu, wſcži mózach na tym cžiſtym koniku woſtajicz, ale dźensa mi wutroba w cžełe poſtoczi. Hdyž tole naſke ſaſwónđženje wohładachu."

Tak ſej potom burja powědachu, hdyž po pſchecželiſtym wojedże pola Scholcžija we mułkej iſtwi ſedźachu a ſej wopominachu jimawe ſtawiſnicki ſe žiwjenja kont, kotrež běchu pſlahowali a lubo mějli.

Bě hižo dawno po myſchporje, hdyž Kowař ſtany a ho domoj naſtajeſche.

„Tak pójdu, bratſe," rjekny Zymbura ſpěſchnje ſtany.

„Wocžakujcże, jenoh thwiłhu, pohladam, hač je Dźiwja wukrała." A prjedy hač mózeſche Kowař ſłowjesko wotmołwicz, bě Zymbura hižo ſ durjemi won. W konjeznu hiſchcze ſłyſcheſche a potom jeho hižo ſrudny wotwjaſowaſche wot kłobja. — Njetrjeba Kowarjej, ſo by cžeładał kaž ſernicžku, mjeſeł a njerjechotał, hewak ham hiſcheſe ſaplakam, a poſtrowh Dobraka", rěcžeſche duſy, dokuża konja k drjewjanemu kortu pola kumpy wjedźeſche. Mjeſchto raſow ſaklumpa a hižo cžełeſche pruđ cžiſteje wody.

Kobiłga ſadłiwje pjeſche.

„Cžehm ha ju ſem wjedźeſch?" ho Kowař hnydom we wokhéji kruczje wopraſcha. Stejeſche tam na puću hižo pſchihotowany, ſ kłjom w jednej ruzy a ſ cžapku w druhej ruzy, „ſmy prajił, ſo pójdu a niz, ſo pójdu."

Wſchitzy pſchekwapjeni na bohateho burа pohładowachu.

(Pokračowanje ſcžěhuje.)

Posledni puć Oskara Dietricha

Wječera popołdnju so fenrěte cźěło šwěrneho Serba do thódonje feništeje komorki k pohledujemu wotpočinkej pschepoda. Hosćenjazt Oskar Dietrich běšche po cźěkim cźerpjenju tutón šwět wopušcźił. Wulka běšche žyła tych, kotrjž fenrětemu pschiwuznemu, pschećelej, znatemu a dobroćelej pohledu cźěsći wopokazachu. Hobrźta mnohich wěnzow a palmowych halzow běšche dwonkowny wuraz cźešćowanošće, kiž so tuchu njebohcźěkeho zaćuwachu. W Tuchołskej zyrkwi wotmě so cźežka cźěć a pohrjebna swjatoćnosć. K. superintendent Fröhlich khwalešche njebohcźěkeho jako šwěrneho wotrocźka a sarjadnika, jako dobreho mandleskeho a nana a dobroćela druhich. We dołhim pschewodźenju wjeliackimi mnohe towaršwa z Chorjelom, mjez nimi też Serbske towaršwo „Cźornoboh“ se Drježdźan. Tuto towaršwo je Oskar Dietrich sobuzałožił a jemu wulku woporniwosć wopokasał. Tuž njebohcźěkemu jako šwěrnemu Serbej Serbski dźak a „Sapjacź Bóh“ do wěcźnoscźe pschiwotamy.

*

— **Wotkrjeźny jezm Budyskeho hamtskeho hejtmana** je so hižo swoje pohrjebenje źrjedu 29. junija 1932 pop. 1 hodź. w Gudźiź hosćenzu w Budyschinje.

— **Woda w Sprjewi stajišće najwyschschu** wječera dopołdnja w 11 hodź. z 1,14 metra. Wot 1 hodź. zaso spadowasche a je nětko zaso nimale normalnu wyschkosć dosahła.

— **Orchester z 90 hudźbnikami w Budyschinje**, to budźe wulki podawk pomognych dnjow za wumětžow 1932. Pschetož tak žylna orchestrisa schula sakskeje statnje kapały 1. julija wulki konzert pod nawjedowanjom statneho kapalneho mischtra Hermanna Kutzschbacha wuwjedźe. Tutón orchester ma jara dobre mjeno a wo jeho pohlednich konzertach w Drježdźanach pschedleja prenjotne nowinste pschipósnacźa. To hudźbu lubowazym Budyschanam zarucźi wopraudźe wulkotny wječor. A dokelž je samer pomognych dnjow za wumětžow, zakstemu swjatej pomozy za wumětžow jeho pomozny skutk za nusućerpjazych wumětžow w Sakskej dalewjejcź, so wocźakuje, so budźe konzert jara žywnje wopytany. Zasupne lisćiźi so hižom pschedawaju pola firmow Aug. Förstera, Kěžorska dróha a K. J. Gudera, Seminarska haša, dale w Hübnerej kniharni, Hornjoserska haša a w Ludowej kniharni, Hłowne torhoschćo.

— **Do studnje padnył.** Tříletny Werner Baldauf padźe wčera dopoldnja, jako po muriczy studnje na Mjasowym torhoschću běhaše, do studnje. Pomocni ludźo jeho wućahnychu a pred zatepjenjom wukhowachu. W studni steješe woda 80 cm. wysoko. Hólcej so dale škody njesta. Jeho pšepodachu staršimaj, kiž pši Mnišej hasy 7 bydlitej.

— **Měšćansku wohnjowu woboru zawołachu** wčera pop. w 6. hodźinje na Jerjowu hasu. W leżownosći čo. 15, kiž Michałskej wosadźe sluša, mějachu za to, zo je we wuhnju woheń nastał. To pak so bórzy jako zmylne wupokaza. W jenych khachlach w přizamnej městnosći běchu staru papjeru spalili. Dokelž słónco sylnje wuhnjowu hłowu swěćeše, njemóžeše kur z wuhnjom won. Wón po cylym twarjenju z khachlow wustupowaše. Wohnjowa wobora njetrjebaše zapřimnyć.

— **Wožebitu pschikohu** firmy Wilhelma Hübela we Běłej Wodźe pschipołožichmy k dźensnjischemu cźišću za nasich cźitarjow a cźitarki w Běłej Wodźe a wokolinje. Proźimy wo pschećelne wobkedźbowanje tuteje wožebiteje pschikohi.

— **Mjasowe jětki (Freibank) w Budyschinje.** Sobotu 25. junija 1932 rano wot 7 hacź do 8 hodź. wotedawa so na cźišku 5351 hacź 5500, wot 8 do 9 hodź. na cźišku 5501 hacź 5550 a 1 hacź 100 žyrne howjaše mjaso, punt po 35 pf., a žyrne zwinjaze mjaso, punt po 40 pf.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi wutornischim cźehnjenju 2. rjadownje 201. sakskeje krajneje (jubilejneje) loterije (2. dźeł) padźe dobyte wo 40 000 hr. na cźiško 29978; dobyte wo 20 000 hr. na cźiško 106085; dobyte wo 5000 hr. na cźišla 2548 113914 146530; dobyte wo 3000 hr. na cźišla 12104 16715 38500 49312 77735 109268; dobyte wo 2000 hr. na cźišla 6266 50794 95709; dobyte wo 1000 hr. na cźišla 18051 22602 37591 38375 61406 81359 120829 133453 148546 149291 150404.

S **Delnjeje Kiny.** (Wulka woda.) Dla žylnych dešćejow pożlednich dnjow je so tudomne Injeje ćuti powodźiłe. Sdźěła je hłóchcze žymo na ćukach. Woda je też wjele žyna wotnjesła. Dwaj žynowobročzakaj stejeschtaj hłuboko we wodze. Sa dźěćzi je wulka woda wóso wjesele, hdyž móža w njej brodźićz.

S **Małšez.** (Sawrjeny pucź.) Sjawny pucź z Małšez do Cźachowz so dla nałožowanja na Małscźanskich honach wot 24. junija hacź do 2. julija t. l. zawrje. Jsdny wobchad pokasuje so na Daliju a Hučowjezy.

S **Dźěžnikez.** (Motorjste koło kradnyli.) Wutoru wječor su w Nowych Dźěžnikezach motorjste koło kradnyli. Dźěłaczej Kurt Krawz mějesche w kólni DKW-kołeso. Paduch je koło z brózne wsał a su jeho widźeli, hdyž z Wjelećanskeje dróhi na Dźěžnikezu jědzesche. Paduch je hamo jěł nimo wobwědźerja koleja. Koło ma fabrikste cźišło 218382 a połzajšte znamjo I 5707.

Z **Radworja.** (Posedźenje šulskeho wubjerka.) Zańdźenu njedźelu po kemšach měješe na šuli šulski wubjerk posedźenje. Wobzamknuły, zo budźa pola nas wulke prózdniny wot 21. julija hač do 13. augusta. Posledńja šula budźe srjedu 20. julija a započnje so zaso 16. augusta. Nazymske prózdniny budu wot 26. sept. (posledńja šula 24. sept.) a traja hač do 13. oktobra. Dale wobzamknu so próstwa na wyšnosć, zo by pola nas pokračowanska šula jenoź 9 měsacow wob lěto była. Posedźenje njetraješe hišće poł hodźiny. Potom přizamknu so wuradźowanje předsydstwa šulskeho wokrjesa.

S **Klukscha.** (Wo bacźonach.) Naschej bacźonej, kotrejž mataj žwoje hnězdo na Hajnkej brózni, matej lětsa 4 młodźata. — (Nowotwar.) Nasch nowy wjeźnjan Rjek je žebi nowu brózeń stajił. Nowotwar su jandźeny tydźeń źěkali. — (Wulka woda.) Posledńje dešćekowe dny su naschim kukam powodźenje pschinjesłe. Schkoda wo rjane žyna, kiž woda samaja.

S **Łuisa** pola Pomorz. (Wušaka staroba.) Sdźewje 75. narodninu žiwjeźi dźensa pschi dobrej strowosći nahladny wobydlesć nascheje wsy k. August Sykora. Po zwonjej wojeńskej słužbje jako ułan w Oschatzu nastupi bórzy po tym pola tudomneho wjećeńkubleśić. najeńka Schmuhla mšitno knjeźeho pohonća a žwoła na nim na 32 lět. Sykoriz nan je dobry Serb, kiž też žwoju žwójzu Serbšćinu wukhowa. **Na wyschše 50 lět cźita žwěru „Serbske Nowiny“**, a nasch njedźelski cźahowpiź „Pomhaj Bóh“ tak dołho kaž wukhadźa. Bóh mytuj tutemu žwěrnemu Serbej jeho luboscź a žiwer k žwojemu ludej a žwojej rěnu pschesze mnoho strowych a błoneźnych lět!

S **Lubija.** (Samomordarstwo.) Srjedu rano je so we kuchni žwojeho bydlenja 55 lětna žona z plunom sajdoscźiła. Posłuchny, ju sašu wožliwicź, běchu podarmo. — (Hrubu autowu wjedniķ.) W nozy k brjedže sajdoże auto na Diwćanskiechowej dróży do pósłowego sastojnika, kiž hromadże z dwěmaj druhimaj sastojnikomaj pósłowu karu cźerjesche. Auto jědzeschi bjes šwětła a wucźekny. Ssu pak jeho znamjo spóznali. Wóz je sa Zitawy. Pósłowy sastojnik je so khěrro skanił.

Z **Łaska.** Kelko škody móża wokołohanjace psy na zwěrinje cźinić, wuči wospjet séćhowacy zrudny pad: Přistejny hajnik namaka před někotrymi dnjemi na tudomnych lěsnych leżownosćach staršu sornu docyła roztorhanu a rozžranu. Bjez dwěła su dźiwje psy wbohe skoćo popadnyłe. Běše mać dweju sornjećow, ležma tři dny starej, kotrejž na tak hróźbne waśnje swoju zastaraćerku zhubiłej. Spodźiwnje je, zo stej tutej při žiwjenju zwostałej. Naj-

K wotewrjenju Eucharistiskeho kongresa w Dublinje. Pod wobdźělenjom wjele dźesaćtysac wěriwych započa so w iriskim hłownym měsće Dublinje Eucharistiski kongres. Bamž běše kardinala Lauria jako swojeho zastupnika pósłał. Eucharistiske swětowe kongresy, kiž so kóžde lěto na druhim městnje wotměwaju, dyrbja česćowanje [illegible] woltarja mjez wěriwymi spěchować. Na wobrazu widźimy, kak bamžowski legat kardinal Lauri z iriskim statnym presidentom de Valeru (X) dźe nimo česnje kompagnije.

Hospodarski rozhlad

Schwórtk 23. junija 1932:

Wčerawše nurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,25
1 jendźelski punt	15,24	100 čěskosl. krónow	12,465
100 šwajc. frankow	81,89	100 franc. frankow	16,54

Bursa wosta też wčera dale cźicha. Kursy efektow a dołanych a rentowych lisćinow běchu swjetscha feblabjene.

Produktowe wiki wostachu wčera dźe mérne, tola zastupi wěste skrućenje płaćiznow, wobkedźbje za posłjedńje termije. Po 30. junija pschestanje dowós pschenicy po snjenych zlowych nadźbach, teborunja so sašu snadnische wutrjebowanje žita dowoli. Pschenica a wowsa wčera 5 pj. po zentnarju postupischtej. Nasymski jećmjeń poradźi so wo 10 pj. po zentnarju. Nožka w hotowym sornje dotalnu płaćiznu wobkhowa. Sa posłjedńje termije so trochu połepschi.

Zentnar płaćeschi wčera w Barlinje:

pschenicy 12,60—12,70 hr. (12,45—12,55 hr.),
rožki 9,25—9,35 hr. (9,30—9,40 hr.), nasymskeho jećmjenja 8,10—8,60 hr. (8,20—8,50 hr.),
wowsa 7,85—8,05 hr. (7,70—7,90 hr.),

w termińowym wikowanju:

pschenicy:
za julij: 13,17½ hr. (12,97½—12,95 hr.),
za september: 11,42½ hr. (11,40—11,37½ hr.),
za oktober: 11,45 hr. (11,41¼—11,40 hr.),
za dezember: 11,62½ hr. (11,65—11,60 hr.),

rožki:
za julij: 9,20 hr. (9,17½—9,15 hr.),
za september: 8,97½—9 hr. (8,87½—8,93¾ hr.),
za oktober: 9—9,05 hr. (8,97½ hr.),
za dezember: 9,17½—9,20 hr. (9,17½—9,15 hr.),

wowsu:
za julij: 8,25—8,32½ hr. (8—7,95 hr.),
za september: 7,42½—7,45 hr. (7,22½ hr.),

Někotre płaćiznu i wcźerawischich Drježdźanskich wikow.

Młode husy 2—5 hr. kaćana 1—1,50 hr., kury stare 3—5 hr., kury młode 0,70—2 hr. (3—5 hr.), hołbje 60 hacź 100 pj., hušy sarźane 1,20 hr., kacźki sarźane 1,30 hr., kury stare, sarźane 0,80—1 hr., kury młode sarźane 1,20—1,50 hr., karpy 0,90—1,10 hr. a liny 0,95 hacź 1,30 hr., jabluka 15—40 pj., běrny zentnar 3,50 hacź 4,50 hr.), běrny po puntach 4—5 pj., jódźna hołoba 25—30 pj., zajbla 15—18 pj., khrěn 80—90 pj., hołowej kerćźk 5—10 pj., běły kał 15 pj. (30 pj.), cźerwjeny kał —, špadrojty kał 30—70 pj. (45—70 pj.), pětrschilka, walcźk 10—15 pj. (4—5 pj.), kromak 30—55 pj. (40 pj. hacź 60 pj.), rjebjeń 6—7 pj., butra 1,20—1,60 hr. a jeja 8—9 pjenizow.

Hamtske powěsće.

Sawěsćeńske jednanje

Swěsćeńske jednanje wotworicha nad ratarskimaj statokmaj:

ratarja Maga Emila Mayera w Djibrachćižach 50, hródźižow (herbow) ratarja Ernsta Pawoła Wolfa we Djibrachćižach 42.

*

Ssud w Budyschinje je sarjadowanje sawostajeństwa 29. 4. 32 semrěteje swod. Hańke Jennyje Blažowej rodź. Dürrichez w Budyschinje pschikasał, za sarjadnika sawostajeństwa prawisnika dr. Ericha Schustera w Budyschinje postajiwschi.

*

Do zapisa samoježiskeho prawa na žudnistwje w Budyschinje sapiśachu, so ratař Jakub Barth w Jaseńzu pola Nješwačzicźka nima prawa na sarjadowanju a wuźiwanju samoježenja swojeje mandźelskeje Hańke rodźeneje Nowakez.

Ssudniske powěsće.

Ssudnizy na pschehladowanje.

pjatk 24. junija 1932:

w **Wiskupizach** na žudnistwje dop. w 9 hodź.: wulki njeboz, kóšlik, klamarsku pokładnju, tschesclake mjble, radio, stejazy cźahnik, tšélba, winowy serwis, wschelake słote a šlébowne twory, muź. wobleki, mantle, žanj. mantle, cźapki a kapuzy,

w **Kinajcźu** w hosćenzu dop. w 9 hodź.: 3 kwinje,

w **Morikowje** w hosćenzu dop. 1/211 hodź.: cźežity auto, (Ford),

w **Delnjum Wujezdźe** w hosćenzu „K wjerjolej“ pschip. w 1 hodź.: schijaza maschina.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tunu abo 1000 kg, newak 100 kg

Płaćizny po złotaj hriwnje.

	22. 6.	21. 6.		22. 6.	21. 6.
Pšenica	252 2·4	251-253	sony	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	185-187	185-187	woka	16,0 -18,0	16,0-18,0
jećmjeń, nal.	—	—	módra łupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jećmjeń	162-172	160-170	bjła łupiny	14,5-16,0	14,5-16,0
wowsa	157 161	156 160	cerealia	—	—
kukurica	—	—	raps, wosusk	—	—
pšeńć. muka	30,7-34,7	30 7-34,7	lany wosusk	10,3-10,9	10,3-10,4
rjana muka	26,1-27,1	5,1-27,1	such. trubanš	8,70	8,70
pš. wotruby	9,9-10,5	9,9 10,5	bcrny. krušer	—	—
rjane „	10,1-10,5	1 ,1-10,5	syno, 50 kg	1,35-1,55	1,35-1,55
raps	—	—	rjana sloma	1,15-1,35	1,15-1,35
hróch Viktor.	17,0-23,0	17,0 23,0	pšeńć. „	0,90-1,05	0,95-1,10
lane symje	—	—	wowsna „	0,90-1,05	0,90-1,00
pjoluški	6,0-18 0	16,0-18,0	ječna „	0 9 1-05	0 90-1 00

Ilowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nowěšćki: O. Janak w Budyšinje.

skěrje je stara, hdyž so psy bližnchu, čekla, ale su snadź ju bórzy měle. Pozdźišo su traś młodej za njej slědźiłoj a stoještej před swojej wbohej maćerju, hdyž hajnik jeju nadeńdźe. Wón da jeju do klóstra, hdźež nětko spórćeniwe rucy so wo njeju staraja a ze blešu pjecuja. Sornjećomaj, kotrymajž su dźěći mjenjo Jank a Gretlka narjekle, so tu cyle derje lubi a hladajcy přiběratej. Při rjanym wjedrje móżetej so wo wobsěrnej klóstrskej zahrodźe překhodźować a budźetej so zhrabać a rosć. Přeco zaso dyrbi so wobsedźerjam tajkich psow, kotrež rad wokoło hanjeja, kruće na wutrobu położić, zo bychu je přiwjazali. Samo hewak na sebi dobre psy so přez druhe skaža a běhaja z nimi na honćwu. Bjeze wšeje milosće měle so tajke dźiwje psy zatrělić. Njechodźi so přewidźeć, kelko škody doma a wonka načinja. Hišće druhu sornu je hajnik w lěsu skóncowanu nadešol.

6. serbska liturgiska nutrnosć njedźelu 26. junija w Njeswačidlskim Božim domje

Wulki sylny je po Serbach namakała serbska liturgiska nutrnosć, kiž je knjez hudźbny mišchtr Bjarnat Krawc ze swojej hłownej spěwnej kupku „Lumir“ sarjadował. W Božich domach w Bukezach, Hodźiju, Budyšinje, Budestrězach a Klukšchu běchu Serbja hižom jeje nutrni přichwoślucharjo.

Nětko, přichodnu njedźelu 26. junija, směje Njeswačidlska wosada sładnosć, parle serbskeho nabožnstwa wumělsko spěwa słyšeć. Kupka „Lumir“ pod swojim wjednikom k. direktorom Krawcom wustupi ze swojim znatym spěwnym programom. Na mšo sadźiwonchwo k. Jenšil pschewosmje k. Pawoł Pětschka z Bóschcyz sola za tenor.

Dale słuchuja hišćeše Bohu derje znate wumělske solistiske mocy w spěwje a na hyrglach.

K wosadźe porčerjej budźe wosadny duchowny, knjez farar Kaplcř. Programy ze wšěmi tekstami, kiž su sobotu sašmuny liśeźiki, płaćeja za dorosćenych 40 pj., za dźěći 20 pj.

Kaž dotal, tež wěsće wopytarjo serbskeje zyrkwinskeje liturgiskeje nutrnosće z Njeswačidlskeje wosady so přichi kongregeje hluboko duchownje natwarja. Tuž wopytajcy bohaće tutu wušmanu zyrkwinsku nutrnosć.

Sapočatk je popołdnju ¼4 hodź.

*

S **Hermenez.** (Ratarśka zhromadźizna.) Sobotu wotmě so w turnyšchim kóscerzu derje wopytana zhromadźizna ratarjow z gmejnow Hermanez, Wóspork a Schćežkecy. Knjes wokrjesny twarz Zipp z Wojerez wotkwri zhromadźiznu w nadawku krajneho radźićela a rěčeše potom wo projekće druźstwa k połpschenju pódy. Wokoło 100 jutrow ladow ma so pschemjenić do dobreje kmje. Direktor dr. Tietze z Wojerez rěčeše wo nuznosći połpschenja pódy. Rěčeše tež wo hišćeje wo financnej stronje naležnosće. Projekt maju pschewjesć dźěłarjecy dobrowólni a maju so po możnosći też někotři tuhowyšchi njesobstorjo sobu pschinjesć.

S **Wulkich Sdźarow.** (Wo naschich bacjonjach.) Nasche bacjony su też lětsa sašo tu hnědźikle. W hnědźe su tři młode bacjony, kiž so z ludźimi mylicj njedadźa. Móža hižo stacj. Starschej matej dosć haru, so byschtaj młode sejwiłoj. — (Próšdninny.) Nasche lětnje próšdniny sapočnu so 16. prazníka a skónču so 8. znjenjza, nasymske próšdniny sapočnu so 17. póžnjenja a skónču so 10. winowza. — (Wo dwórnischczu.) Nasche dwórnischczo je so pscheměnilo do agentury. Je tu jenoj hišćeje jenicki sastojnik. Knjes Emil Jäckel je swojej zwójimi zwójdnymi zyrkwinsku słužbu sam sastawa.

S **Turjego.** (Smjerić.) Nimale tóžde lěto zrjedź smažnika w serbskej holi mróźy scherja. Tak też lětsa sašo w nozy k pjatku tu mjerznješe. Wobjedy su pod tym cźerpiłe bórnischcza při lukach. — (Nowotwar.)

Škitajće so přećiwo znjezboženjam při ratarskim dźěle!

Dokelž so při ratarskim a wobjebje rólnym dźěle při tom hišće wjele njesbožow stawa, je nowinarska sakleje ratarskeje komory snowa na při tuto pschedpisma kedźbne sćinila, z kotrymiž so na wobaranje njesbožow při ratarskim dźěle dźěła.

Njeporadźi na maschinach, z kotrymiž so wonkach dźěła, maju so jenož wotstronjeć, hdyž je cźerjenje wotstajene, cźehniwy stót wupschehnjeny abo so dźerži.

Při měšenju a mjetanju pschikupneho hnoja radźi so k schkitazym nawocźam, rubjeschkam, wacźe atd.

Ratarjam so też wobjebje na wutrobu kładźe, so bychu při pschiběranym wobkhadźe automobilow a motorskich kołow na dróhach a puczach so krucźe po dróhowym wobkhadnym porjedźe sadźerželi.

Sapschehnjeny stót na dróhach bjes dohlada stejo wostajcy, je sakasane. Wjazy njesbožow, wjazy pschoschkow. Pschinoschći pak maju ratarjo zamt swjesć. Tehodla, schtóž pschedpisma ratarskeho powołańskeho druźstwa wobkedźbuje, schtita so psched snjesbožencjom a salutuje z dobom pjenjesy.

*

— **Njebjeśeće śwjelza do huby!** Na śwjelzach namakaju so druhdy jěbośte hribiki, kiž cźěrje thorosće sawinuja. Njedawno w Baworschej je dźěćo na to waschnje cźežko sthorilo a lěkarjo dyrbjesche jo operować. Tohodla, njebjeśeće žanje śwjelza do huby!

Korcźmar Arnoscht Krupar śej nowu khěžu twari. Wona je so hižo sběhała.

S **Klětnoho.** (Kwětki kradnyli.) W nozy k wutorje su na evangelskim pohrjebnischczu z nětkotrych rowow kwětki swutorhali a kradnyli. Hižo sawdźeny tydźeń su tu wschelakim wjeźnjanam z rowow kwětkowe hornzy z kwětkami kradnyli. Ludźo so nadźijeja, so paduschneho kwětkarja bórzy lepja.

S **Mikowa.** (Auto so spalik.) Njedźelu měješe tu autowy wobjedźeś z Budyschina wulke njeschožo. Dokelž motor naras wjacy dźěłacy njechasche, wotsthknu wjednik kryw, so by pytał pschicźinu schkody. Pschi tym hišo plomjenja wupraznychu. Wós so dospońje spali. Bohužźaś so nichtó dale njestara. Puczowazy wschat dyrbjachu w druhim wosu domoj jěź.

S **Krjebje.** (Poślednji wotpocźink.) Sobotu popołdnju so tu 66létny póstowy agent a stawnik Adolf Hórschik pothowa. Wón bě prjedy hyl najcźišo hoscźenja „Hamor“ a bě potom dołho sastawał póstowu agenturu. Bě tu daloko a schěroko znata a wobluhjena wosoba. Wjazy hacź 30 lět je zwěru słužił němšćostatnej pósće. Wjele ludźi je jemu poślednju cźešću wopokazało.

Z **Hamora.** (Njezboże.) Ratař Jan Hemno kamjenje wožeše. Naraz so jeho kóń spłóšći před nakładnym awtom. Hemno padźe a zadnje koło jeho woza jeho přejědźe. Bohudźak njebu přestrašnje zranjeny.

Z **Rychwalda.** (Zboże wudźerja.) Syn našeho khěžkarja Běle złoji njedawno w Cornym Sepcu karpa, kiž bě 11 puntow cźežki. — (Zmjerzk.) Zańdźeny tydźeń bě tu zymna nóc. Banje, boby a běrnjace zelišćo su zmjerzle.

S **Hólnjin.** (Pośledźenje zyrkwinskich sastupjerjow.) Naścha wosada je hotuje na zyrkwinski jubilej. K tomu ma so zyrkwinska wěža wuporjedźić. K. farař Kuntwora wosjewi, so je je 450 hr. sa tutón samér nasběrało. Sa tydźeń budźe wěža dowuporjedźena. Też nutska ma so zyrkej wobnowić. Dnja 3. julija so tu wotměje zyrkwinski jubilej, swjedźeń 600létneho wobstajenja. Pschijedźe też k. generalny superintendent dr. Schijan z Wrótzkawja. Wuswoli so hłowny swjedźeński cźah k mórowemu wołtarjej. Narěcje a spěwne posćikcźenja swjedźeń porjeńscha.

Se **Sslepeho.** (Farař Röźler tu njedźelu prěduje.) Dokelž nasch knjes farař Handrik tuthwilu na próšdninu, prěduje tu pschichodnu njedźelu k. farař Röźler se Minakała. Sserbšta Boża słužba po wotměje ½11 hodź. dop. K. farař Röźler je dźěn znaty jako zdatny prědar.

S **Zybalina.** (Luh so dale pali.) Wětr je woheń we łuzy snowa jadu. Dokelž su hola a žita wohrožene, je hamtaž Sahrodnik wot wóhnjowych wobornikow a njesaślužerjow dał wurycź hłuboke a 2 metrow schěroke hriebje. Prjedawshe hriebje běchu jenož pół metra schěroke a njepomhachu. Na luh nichtó stupać njeńmě, dokelž so spody popjela hišćeše wschudźe poch žehli.

S **Proźmna.** (S wjeczoru hródź spalił.) W nozy k sobotu je tu nowe hródźe Wilhelma Pawlika z wóhnjom dospołnje sniczachu. Wobjedźeć móżeše jenož z wulkej nuzu skót wukhowacj. Ssloma a žyno so spali. Tuka so na zapaleńtwo. Maju sa to, so su padušnini honćwjerjo hródź zapalili, dokelž bě Pawlik jako honćwinski dohladowar jich śudnistwu pschisijewił.

Z Łužicy

* S **Romnowa.** (Paduch śej žiwjenje wsał.) Na tudyšchim knježim dworje běchu starej mamseli 400 hr. kradnyli, kiž bě wona śej nalutowała a doma sthowała. Jej běchu hižo w oktobrje sajchleho lěta 700 hr. kradnyli. Nětko ju paduscha lepili. Bě to wyschšaj dejeŕ, kiž na žamžnym dworje dźěłasche. Wón bě pjenjesy sthował w brózni spody žyna a bě hižo pisches pokoju pschetrjebał. Padustwo bě so sturźiło psched dwěmaj njedźelomaj. Dejeŕ je 28 lět staŕy. Po tym, so jeho padustwo wukopa, je śej žiwjenje wsał, i tym, so śej je britwju žilu pscheŕešny. Sawostaji žonu a 5 dźěći.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutśischi pjatk:** Sso bóle wuczehnje a rjane wjedro po pschichodnje.

* **Ratař Groß-Schulze w Marku je póndźelu rano swoju 14 létnu dźowku Marju morwu nadeńchol. Hoźa bě so z wutśelom do spanja wrića. Někotre krócźele dale tobornuja morwy 23 létny cźeladnik Newy ležesche. Sslědźenje policije je wupcekałało, so je Newy najprjedy hoźu a potom sam žebje satśělił. W jeho thołowownym saku hišće pjerj patronow namakachu. Se sawostajeneho lišće je spóznaś, so je wo njeschožownu lubosć jedna. Cźeladnik bě so psched pół létom słužba wupsrjedźił. Ratař bě pak jeho se dobuzelnikowsću wobschował.**

* **W Jschopawje su pschi pschetwarjenju khěže jenoho rjemjeslnika pod schpundowanjom hlinjany hornz wuśěli. W nim łoženy mech ležesche, kotryž 5 puntow sałtich, pruskich, franzowskich a ruskich stotych pjenjes wopschijesche. Najmłódschi pjenjes je w lěźe 1852 bił. Namalone stotki su rjana pschipomoz sa pschetwor.**

* **Pola Rochlicz budźe w nozy wot 7. haź do 9. septembra brigadne manewry němšćostatneje waboŕy. Pschi nich so wobźeje wojaŕ sałtich garnizonow wobdźěla.**

* **Zentrumska strona w połodnjschej Łužicy je w słowadźinje w Marinym dele wótrej opposizji zentrumskeje stronje pschećiwo němšćenu kujzeršemu pschistojnoweju. 10. julija budźe dr. Wirth we Wotrowzu rěčeć.**

Semrěćoj: Marja Madlena swud. Schěžnna w Budyschinje; khowanje budźe žoboty poł. w 2 hodź. wot Tuchoŕskeje zyrkwje. — Hendrich Ota Erlau, nětkuschi dźěłaŕiski mischtr w Lubiju; khowanje budźe žoboty popołdnju w 2 hodź.

Towaŕstwowske powěstniki.

Lichań. „Zernička“ spěwa stwórtk wječor ½9 hodź. pola Siwartec.

„Lumir“. Wotjědźemy přichodnu njedźelu pop. ½3 hodź. z autom wot Serb. Domu. Njech je kóžda spěwaŕka, kóždy spěwaŕ z dypkom. Bj. Kr.

Wosebite poskićenje!!

Punt makkaroni'a z twjerdeho grisa . 40 pj.
¼ pt. warjen. pleca . 35 pj.
¼ pt. Swajc. twarožka 30 pj.
hromadźe za jenož
95 pj.

Punt šmalca . . . 43 pj.
pt. čerstwj. margariny 32 pj.
hromadźe za jenož
72 pj.

Nimo toho wurjadnje tunjo
najl. sušeny polé punt jenož 72 pj.
taflowy wolij pt. jenož 35 pj.
malen. brěčka pt. jen. 55 pj.
polny rajs punt jenož 17 pj.
10 tućn. jerjow . jenož 36 pj.

6% rabata 6%

Thams&Garfs
w Budyšinje
8 na Hłownym torhošću 8

Zychi, pišane
2 połt.: 6.20 5.95 **4.90**
1½ połt.: 4.70 4.15 **3.60**
Andr. Kasper
měj. J. Pitopp

Składnostne kupje.
Nowe łoža, cźežka twora, brězowe 23.— hr. Najl. naklad. matracy a pjer. podłohi 45.—. Nowe jedźne blida 10.—. Nowe wućah. blida 25.—. Nowe šatowe a drastowe klamory 40.—. Nimale nowe žonj. koła z rukowanjom 38.—. Ballonowe mužace a žonj. koła směsnje tunjo na składźe.
Seifertec składnostne kupje na Kamjentnej hasy 29.

DKW motorske koło
200 ccm, z elektr. swěcu, je hnyd. za 150.— hr. na pred.
J. Richter w Ralbicach 19

Pytam hnydom spušćomnu
holcu
w Konjecach čo. 4

Foto-dźěła
wuwjedujemoj
(Wuwiwanje a kopěrowanje)
Wotedate: Hotowe:
w 10 hodź. w 14 hodź.
w 14 hodź. w 18 hodź.
w 17 hodź. w 10 hodź. rano
Drogerja **Strauch & Kolde**
Bautzen
Wobkedźbujće naš kašćik we khěžnych durjach

Budyske hódanćko! Znata cigara
„Steuerwunder“
jena 10 pj, tu zaso je!
Albert Lehmann w Budyšinje
Při Bohatych wrotach — Na Hauensteinskej hasy
Na Kěžorskej drózy 11 — Na Polnócnej drózy 2
Nic rabat, ale kajkosć je rozsudźaca za tunjosć twory!

843 kołowych wobručow a šlawchow
dostach w meji.
Mój wulki wobrot dopokazuje nanajlěpje, zo teź Wy pola mje jara tunjo kupśe
Jan Schieback
w Budyšinje, na Mužakowskej drózy 4
Předawanje jenož na Mužakowskej drózy 4. Wobkedźbujće moju wustajeńcu we wukładnym woknje na Hornčerskej hasy 18

Dźensa nowa
Berliner Illustrirte
dostanjeće w Serbskej knihaŕni abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin“
Jenož **20 pj.**

Za swjatok tydźenja Wobleki a šale k wuśiwanju, po wšěch płaćizn. a w jara rjanych rysowańkach (Wochenend)
Ernst Günther wosebity wobkhod ručnych dźěłow w Budyšinje Tel. 2588 na Žitn. hasy 9

Za zrudobu a wjesele
namakaš kharłki wšelakeje druźiny w Serbskej knihaŕni w Budyšinje

Při khowanju mojeho přewšo dobreho, njezapomnitneho mandźelskeho, našeho lubeho bratra, swaka a wuja, knjeza hoscźencarja
Gustava Oskara Dietricha
je so nam tak mnoho luboscźiweho sobuzelenja z přewšu měru wulkej wěncowej pychu, ertnje a pisomnje, wopokazało, zo je nam njemóžne, so kóždemu jenotliwemu podźakować. Wuprajamy tohodla z tutym wšitkim, kotříž su nas w našej zrudobje tróstowali,
naš najwutrobniši dźak.
W mjenje wšěch zawostajenych
Marka zwud. Dietrichowa.

cźinicź. Ale dźěry njeśmědźa ju ani satykaź, ani śmětko njeśmě ju do nich dobywaź. Chjeźeli knota wucźiśrieź j tobakowych plantažow, tak na 1000 l. wody daj pok litra petroleja. S tym ju rostliny poliwaju. Rostlinam to njeźkodźi, ale knot cźehnje.

Chjeźeli pak knota niź jenoź wuhnaź, ale popadnyeź, dyrbiśch hinak postupowaź. Móżeśch jeho na pśich. wurnyeź. Kóždy knot trójzy wob dźeń pśejeźdźi śwoje „kłódnik“. Hdyž potajkim na pśichłódnym mětnie źěru j łohka satłoźśich, tak knot tu jaśy pśichi pśiheźeźdźenju semju horje śborka. Na tón wokomik dyrbiśch cźakaź. S kopaczu móżeśch tu knota ruczе wulběhnyeź. Dale móżeśch teź kupowaź wichelake paśle na knoty.

W pośledniśchim cźasu ju teź doporucźili chemiske śrědki, kiž pjecza pśheźiwo knotej jara pomhaju. Ale taźkeho sajedojcźeneho knota potom njedóstanjeśch a je tola śchkoda wo dobru kožu.

Škódniki w kuchni, židle a pincy

Ličźba śchkódnikow, kiž wokrožuja žně ratarja, twory pśiheźuwaja, śkłady w hospodarśtwje a druge pśichódnjety, je jara wulka. Najźchkódniśiche j nich ju dźe pśichećaźanyh. Někotre j nich wobźerje wjele śchkody naźinjeja w kuchni, židli a pincy. Wo nich chcemy dźensa tu jednaź.

W mokrych pincach cźasto ju namakaju śchlinki. Wone žeru śelinu wśěch druźinow, dale ząd a bźrnu. Pśheźiwo nim pomha wušwjanje koinita, żelźnego vitriola abo śele, tohorunja teź dokładne riedźenje rumnoścow. Hdyž śchlinki ju dóstaju tutych śrědkow, dyrbja śliny wot ju daeź, so buchu tute pśichednjety wotbyte. Hdyž pak śnowa nich ju dóstaju, dyrbja zahinyeź, dokeź dwójzy ju ząbu njemóża dosećź ślinow wotedaeź.

Jara wobeźeźene śchkóniti ju teź śchwoby. Wone śwjetśicha pśicheźwaju na cźopłych mětnach, w kuchni abo pjecźeńcach. Schwoby njeźu jara wumyślene. Wone žeru nimale wśicho, kaź na pśich. bźrny, ząd, śelinu, kłeb, zokor, śchokoladu, žito atd. Nimo toho hišcheźe wśicho śe swojim njerjadom zanjeśchwarnja a j tym hišcheźe wjazy wožiwadłow ikaźa. Schwoby ju wodnjo khowaju a kaźe po cźim wokoli běhaju. Schwoby jeźka njeźu we twjerdych, brunych samołkach po 20—30 jejźach. Dokeź ju śplazanjene, móża ju śnadno w śchkałobach a žłobikach śkhowaeź. Pśheźeśtwo nim ju wśicheźake źrědki dopomucźeja. Hłowna weź pak je, so najprjedy rumnośće dokładnje rjedźiśch a wobźerje wotstronjech njerjad w kucźikach a rókach, dale śatykaj abo śamaśaj krucźe wśěch śchkałoby, so njebychu śchwoby ju nihdźe khowaeź móśle. Hdyž ju to jeźeźka haźi, móżeśch rumność śapkunowaeź a to j areźinałom. W mjeńśichich rumnośćach dobźahnje teź wobśytne trěcźe cźmowych kucźikow j 5 prozentnej łniołowej rozwuśchećenju abo wupołożenje śajedojcźenych žrjódkow. Móżeśch na pśich. muku abo zokor śajedojźiśej j śluornatrijom a to tam wušypaeź. Abo wupołoż karłownе śchlebjerdy, kiž by pomaźał j cźeśtowym Lpom, do kotreźoż by śmeśćał nećhto zokora a 2 prozentneho sośora. Dokeź pak ju tute žrědki jara jedotźe, dyrbiśch byeź wośhładniwy j nimi!

Truźaki (Speckkäfer) łahko jara śchkódźa śuśchenemu pólećej, pleźu a śuśchenym kotbaźam a rysam. Teź cźerwje tutych brucźkow wjele śchkody naźinjeja. Cźerwje ju někak kośmate a jara ipśichnje śchuśkaju. Tych truźakow manwy někotre druźiny. So by wotbyli tutych njewitanych hośći, wimi najprjedy je śuśchenje abo źidle wśicheź mjaśne twory a je dokładnje pichcypytuj! Naśbźane brucźki a cźerwje śtónzuj w rozpuśchcźenińe 90 proz. wody a 10 proz. petroleja. Śuśchenińy, kiž śnjeźu horzu wodu wo 70 proz. cźopłoty, móżeśch do kropa śanórićk a j tym je wušwobodźiśch wot tych śchkódnikow. Próśone rumnośće móżeśch teź śplunicź je ź małźnymi śrědkami, kotrež pśiheźwo śchnohnym doporucźichmy. Hdyž ju to njehodźi, móżeśch tam wupołożićź śtary twaroźk a j nim bruki pśichwabiźeź a potom je śeśbźeraeź. Hdyž mjaźne twory jara śmjerdźi, ju j tym śchpitane pśheź truźakami. Tohorunja ju doporućuje, śkhowaeź je w žuchim łynje, do kotrehoż maju ju krucźe śawarschtowaeź.

Mjaźu teź śchlodźi borkawa (Schweißfliege), kiž žwojich 450—1200 hnidkow njeśe na mjaźo wśěch druźin. Cźerwje potom w łećku śa twójźń narostu a śa 10 dnjow ju j dodutki wuźorapa młoda borkawa. Tajźe cźerwje mjaźo wśio k niczomu njeźe a móże žanu khorośćе źawinowaeź, hdyž žiwe cźerwje ząbu do žołdka pśichidu. Hdyž ju cźerwje w mjaźu, maźch potrjećhene městna wurěźaeź. Dyrbiśch pak wóźeeź, so śól a tikało tute cźerwje hišcheźe njeśtónzuje. Pśiche borkawy a jich cźerwje pomha jenoź khowanje mjaźa w khamorach, we kotrychž durjach ju wokna je śóźiny (gaze) zaźaźene. Horjeka pak dyrbi byeź drjewo, hewak borkawa śwoje jejźa wuśeeź pśiheź óźiny. Mjaźo móżeśch teź thowaeź w khłódnych a cźmowych rumnośećach, tam je tehorunja wośte pśiheź borkawu.

Jara śtrašchny śchkódnik je khlěbowa pikotawa (Brotkäfer). Je to drobny, dołhojty a śchwikny bruny brucźk, kiž rimale wśicho žerje, najradźicho wśchak khleb a druge pjecźiwo. Wón śwoje jejźa njeźe na tute pożiwadła a jeho cźerwje žeru wśicho możne: muku, rožku, kukuricu, krupicu, wowśne truśki, mjedownili, praźenym atd. Pytnjeźch pśichitomność tuteho śchkódnika na kulojitych dźěrkach w naśpomnjenych mźach. Maźch je potom śwarieź abo śparieź a śkótaj dawaeź. Rumnoścе, hdyž ju śwóźiśli khlěbowu pikotawu, maźch pjunicź. Tajźe pjunienje pak ma wumwjeśeź naźhonity desinfektor, so njeby njeźoże naśtało.

W muzy, krupicach atd. namakaju ju kuloźte, cźmowožołte cźerwje mucźnika (Mehlkäfer), tak mjenowane mucźne wacźki, ź kotrymiź ju wožebźi ptacźki w klětach pśijuja. Mucźne wacźki bywaju jara śchkódne, hdyž ju j hromadami pokaźuja. Tohodła maźch žita, w kotrymž by śwóźiśli tute śchkódniki, cźasto pśheźaeź.

Mjerjaźe je, hdyž hospoja namaka w muzy, raźu abo kropaźu cźerwiki mukowe je mole. Tute bywaju śchkódne niź jenoź ź tym, so žeru, ale teź ź tym, so pśichadu khóśnih, dale roźeźeru mźchi a mźchli, w kotrychž ju muka atd. khowa. Dich śapśchadźi druźba ju namakaju po zuźej muzy, je wona wjazy njeźe k niczomu ako ju jenoź hišcheźe jako biza śa jśót hodźi. Dokeź njeźe tuta mola jara małe śnidźi, njedobźaha pśheźaeźe muki. So by śnidźi śnieźił, maźch muku na 50—60 stoly. rospaliceź. Zidźu wot tutych śchkódnikow wušwobodźiśch, njeźe łóźe, dokeź ju hušaćeź ki na jara śkhowanych mźśnach śapśchadu. Hdyž tu rumnoścе njemóżeśch dokładnje rjedźiceź, móżeśch jenoź ju śplunicź.

Husto hospoja w śtarym twaroźku nadeźdźe cźerwje. Śou to cźerwiki twaroźkowe je muchi. Wone niź jenoź na twaroźkach ju namakaju, ale teź na śuśchenym pólećej, pleźu a na kotbaźach. Haj, tute cźerwiki ju we pichitrodźe teź namakaju na śećerbach a cźełach, tohodła śu wone wožebźi śirašchne a hospoja dyrbi ju pśiheź nimi jara na tešku brać. Zidła dyrbi tohodła byeź nimo měry cźiśta, w khamorach maju byeź wokna ź śuśeje zdźiny a śuśchenina njech ju hnydom po śuśchenju do měchkowe śawjaśa. Twaroźk njech ju khowa jenoź śpody śchleźeźy, dokeź hewak twaroźkowe wši muchi pśichwabja. Taźe rumnoścе móżeśch potom jenoź je śplunjenjom zaźe wušwobodźiceź wot tych śchkódnikow. Polezy maju ju wotmyeź ź mydłinami.

Sćmy tu dźenża wopiśowali jenoź dźěl tych śchkódnikow, kiž pola naź ju namakaju w kuchni, židli a pincy. Druge śchkódniki hišcheźe posoźiśćho wopiśamy.

Časopis za serbskich ratarjow

Čisło 13 Budyšin, 23. junija 1932 Lětnik 40

Plahuće zelinu na polach!

Rólniśtwo jara cźerpi pod hospodaźkej krizu. Mnohy iohodła myśla na to, śwoje hospodaźśtwo pśheśtworiceź. Radźi ju teź město žita plahowaeź na polach śelinu.

Je to wśchak problem produkcźije a wotbytka. Jedna ju to pśheźewśchem na kt (bźy a cźerwjeny), dale teź wo morchej, morchwiećki (karotten) a pśheźewśchem wo seleny hroch. W někotrych krajinach móża ju teź körki, zgbla a hromak na polu plahowaeź. Kajkaśeź póły tu wulku rólu njehraje, dokeź žadanja rośtlin ju jara wśchelakore a móża ju te druźiny wuběraeź, kiž ju śa kóždu pógu hodźa. Ważne pak tu je poondjebja. Śou w prawym cźasu trěbne deśćeże nuźne. W tym naśtupanju je śelina khětro wumyślena. Teź napiśećeźo nóźnym mrójam a śelina jara łohcźiwa a tak ju někotre krajiny jaśa je pólne śelinaśtwo njehodźa, dokeź tam cźasto w naleźcu nóźne mrójy śchorja. Tam je rijito tola trochu pśichwulki.

Pólne śelinaśtwo dale žada žej poměrnje wjele wjazy dźěłańskich mozow hacź plahowanje žita. Ma ju pruhowaeź, hacź maju ju zuje muzy pśichśitajićź a hacź ju tute mozy teź hewak dosećź dźěła namaka.

Teź ma ju wjazy nałożowaeź na wobdźěłanje póły, na domthowanje a tuź je tu wjazy śakładneho kapitała trěba. Nichtó drje někto ratarjej ź dobrym śawdomjom radźiceź njemóże, žej požećiceź pjenježny k śarjadowanju pólneho śelinaśtwa. Jenoź tam, hdyž ju bjez zuśeho kapitała mózejch wěnowaeź tutomu nadawkeju, śmeśch śe śkótu plahowaeź na polach.

Hnydom w śpočatku pak dyrbiśch teź ju na tym samym, cźaś maśch możność a źkładność śelinu teź wotbyeź. Pólna śelina dyrbi ju śwjetśicha ruce pśichrikarjej pśihwjaśeź, dokeź jenoź cźerstwje ju hodźi wuźiwaeź, kaź na pśich. hromak. Körki śaźu ju śubjenje daloko dadźa transportowaeź a śeleny hroch możnoś je noź tam plahowaeź, hdyž je bliśo konśerwowarnja. Druha śelina, kaź kał, morchej a zgbla njebźywaju w tym naśtupanju tak jara koikoćiwe. Wona ju lóźo transportuje a transport teź tak njekśwata. Wone wśchak bywaju teź tuńśiche a tu je jara ważne śaloźenje organiśacije, kiž produkty we mulkim pśheźawa. Śelina ju jenoź potom lóźaj a ruce pśheźawa, hdyž ju we wulkich hromadach na wiki podawa.

Rólnik, kiž je ju rośćudźił śa pólne śelinaśtwo, ma na to dźiwaeź, so dźěła ruku w ruku ź towaśchemi. Potom hodźa ju śferje twariceź niź jenoź druśtwowe farjadowanja produkcźije a pśheźawanja, ale teź śhromadne konśerwowe twornje, hdyž ju śelina hnydom pśheźdźěła. Ale teź tu rěka, postupowaeź ź rosmyślenjom, bjez pśheźkhwatanja.

Hłowne wuměnjenja śa pólne śelinaśtwo ju dobra póda, dośćź kapitała, wjele dźěłańskich mozow a źkładnoźeź k wotbywanju produktow. To wśicho śame na źebi wśchak hišcheźe wuježch njeśarućuje. Pólny śelinak dyrbi byeź naśhonity, raźny a rośćudźeny, so móhł derze a prawje dispononwaeź. Tu dźe w łóźohym počźaśu pśheźwjele na hraćkach śteji. Jelijo pak śelinaź prawje postupuje, ża 2, 3 léta dobry wuježch a wunoścźk jeho próźt mytuje.

Chcemy tu podaeź někotre pśichkłady j prakźy. Móżeśch na polu śa léto tute tśi śelinowe druźiny plahowaeź: Spinak — niśte boby — seleny kał.

Śpinak ju śapoćatk śtudźeho wuježwa a to w rjadkach, kiž maju mjes ząbu 25—30 cm rośmoźeźe. Na śchtwórćeź hektar ju wuježwa 11—12 kg. We měrzu a haprlesi ju potom śpinak trjeba.

Potom ju rośa pśchihotuje śa niśte boby. Wone ju ząbźeja na 50×50 cm w kwadracźe. Do kóždeje jamki pichćiśu 4 boby a ju hnydom śe śemju śakrywa. Jamka ma 3—4 cm hłuboka dyeź. Na śchtwórćeźhektar ju žadźi 25—27 kg bobow. Boby bej žadatu měrnu późu a maju ju cźasto wobtopowaeź, so by njerodź ju wotśtronił. Boby móżeśch śelene wotbyeź na wikach abo we konśerwowych fabrikach. Teź plahowanje na źymju ju dani. Na pośledźu potom ząbźeśch na próśćne polo śelenу kał, kiž ju pśedy wuježwał na wośebitych rjadkach.

Druhi plan je taźkle: śaźne běrny (pśnieźći) — seleny kał abo pupaty kał.

Běrny ju najprjedy napuśćeźeja a to w niśich korbach abo na lěźpach a potom ju ząbźeja tak, so likery horje pichćiśu. So by měł dobry wunoścźk, dyrbiśch jara wjele hróśćnego hnoja dodaeź. Tak rucźe haeź ju běrny śeśbźerane, ju póda ź ńchźwjazami wlóćeli a ńnydom ju seleny abo pupaty kał ząbźeja. Tutej kałowej druźinje móżeśch piches zniu śmu trjebaeź, njeźeli śmeźa.

Wunoścźne je teź taźe plahowanje: Najprjedy śpinak, kiž ńiźo naśynu wuježwaśch, potom körki a na to seleny kał. Tak rucźe haeź ju śpinak ź pola, ju körkowe ząbźeńki wuježdźeja. Na körki śeśćehuje seleny kał.

Móżeśch teź źdobom na jenym polu plahowaeź někotre śelinowe druźiny. Na pśich. móżeśch ząbźeeź wotměnjeźo rjad śaźneho Rźeho kała a rjad pupateho kała. Hdyž ju śapoćatk julija běły kał domoj bjerje, wośtanje pupaty kał hišcheźe tam.

Mjes hrach móža so morchwje a morchwičkli wuměnjeć. Morchwjowe hadźeńki so najprjedy wuwinuwaju jako rjechja a maju potom zyte pola k dispozicji, hdyž su nuki přischójsane. Plahowanje hrocha a morchwje wschak w dani jenož tam, hdźež mózesch selinu wotbyć we konjerwowych fabrikach. Morchej mózesch tež w rjadkach wuměnjeć na nalětni jeczmjeń. Po jeczmjenych žnjach so schčerje mjes rjadkami morchwje mjelnja a rubamu.

Sa měšchane kultury so dale hodźa: Niske boby z późnym kulirabijom, měrnik (jeleri) z žołtym kulirabijom, mejska rěpa z morchwju, žołte běrny z banjemi.

Hdyž na polu plahujesch kał, kórti abo měrnik, je wosebje important wuměnjenje selinu. Njemózesch je hnydom na městnje wuměnjeć, ale trjebasch k tomu swjetscha parnischcha.

Chcheschli ju pak hižo swonka parnischcźowe wuměnjeć, masch k tomu wubrać najlepschu póru. Často wschak tam młodna selina cherpi pod schkodnikami. Druhdy tež hubjene wjedro tu njeposkonmje so wulkutkuje. Je potajkim trěbne, jara wjele wuměnjeć, so by so pschcźo hischcźe měł potom dosć pschcźady. Swjetscha so žnmjo pschchujesche wuměnja. Sa schtwórcźhektar pola trjebasch 80 a kalowcheho žnmjenja, kiž so wuměnja na 54 qm. Hdyž so pschcźada potom na rósnjasć 60×60 cm pschcźahuje, trjebasch sa schtwórcźhektar wokolo 6—7 000 sadźenkow.

Hdyž selinu z cźahom transportujesch, masch na to dźiwać, so so we wosu pschejara njekopi. Wětraki maju skažnje być wotewrjene. Hdyž je nékaž móžno, masch selinu wjeczor nakladować, so móhła so psches nóz wotpółacź. Dźenża nakładny auto často sastupuje żelesnizu.

Do wójny so póne selinaństwo w Němskej mało hasche, mjenujcy jenož na 0,4 proz. zyłeje role. Hajesche so wosebje we wokolinje Erfurta, w porynskej krajinje mjes Kölnom a Bonnom, pola Hamburka, Brunschwika, w Dithmarschach a porynskej Hessenskej. Selený hróch a hromak so wosebje hajesche w Brunschwitskej. Běły kał plahowachu w benerskej Hornjej Pfalzy, pschi Dunaju pola Passawy, pschi delnim Rhanje, tu a tam w Hornjej Schlesynskej a w Dithmarschach.

W Sserbach so póne selinaństwo dawno hižo haji w delnjoluźiskich Błótach. Hlownje so tam plahuja kórti a zrjbla, boby, khrěn, měrnik, rěpa, banje, kał a běrny, pětrschilka, poprik, majeron a mak. Wosebje prastare je tu plahowanje zyble. Hižo w 15. lětstotku delni Sserbja zrjbiu na polu plahowachu. Druhdy so sa lěta 25 000 zentnarjow zyble z Błótow wuwozy. Sswětoznatowne je Błótowske kórtaństwo. We Błótach su japoczeli kórti plahowacź hižo psched 300 létami. Lubnjowske kórti su znate po zyłnym swěcźe. Też plahowanje banjow a khrěna je tu wosebje rosschěrjene.

Hatle we wójnje so póne selinaństwo pola naš bóle rosmiwasche. Pschi tym też ratař derje saklužeše. Hodźi wschak so wot hektara role 300—400 zentnarjow selinu wudobyć, schtož wuczinjesche hrubu wunoschk wo 1000 hr. Pornjo tomu so pschi plahowanju rožži hektar jenož 300 hr. nješe. Njeje žadne, so w dobrych krajinach i hektara žamo 1000—1600 zentnarjow selinu wudobywasch. Tak też we wójnje kóždy ratař, kiž nékak mózeiche, selinu na pola plahowasche, dokelž tehdy z wukrala selina do Němskeje so njepruschekeiche, katarjo swoje produkty žnadnje wotbywachu. Tak ruche pak, hacź po wójnje so žaho mjeły wotewrichu, bé kónca tuteje konjunktury. Ludźo wjazu mjaha jědźichu a z wukraja pschikhadźeiche sažna selina na nasche wiki. To někotrehožkuli ratarja sažu koja lišny a wón so ruche sažu wrócić k plahowanju žita. Dźenża póne selinaństwo pola naš wuczini 0,6 proz. zyleje role. Je też tu njedostatk konserwowych fabrikow.

Postcheuje se też pschesymowanje selinz najmnu. Móhło znadź so pschesymowacź, hacź so njedani, selinu pschesymowacź we wosebitych thódnischcźach, hdźež je stajna temperatura wo 1—2 stopl. cźopłoty, so bychmy měli pschcs zyłe léto kmanu selinu. Taita methoda derje hy hyła tunischa, dyžli plahowanje selinu w teplarnjach. Snadź móhła z tym so sbicź wukrajna konkurenza. Telko dźenża wěmy, pschi 1—2 stopl. cźopłoty rostlina najmjenje dycha a wuparja, rostlina wotpočuje a jeje nahromadźene wutki so sakhowaju.

Tu so posticzeja możnosće późnemu selinaństwu, kiž so cźežko bědźi, spožčujcź kmanische wumělenja eksistency.

Plahujće len!

Lane žtmjo je dobra a wutkniwa piza sa cźelata a też hewak so wschelako trjebacź hodźi. Len może so też hischcźe w žmažnitu wuměnjacź, hacźrunjeź je na žuischcźich polach lépje, jón trochu sahe žycź, potom je mjenujcy wokno khmanische. Sómmjo pschinidźe 3 cm hluboko do semje, tohodla bosaha swjetschne mjelnjenje póhu. Po wuměnjanju ma so walzowacź. Někto so swjetscha je žyjawu žyje. Mjes rjadkami hodźi so njerodź skerje wotstronicź. Na mjeschchich polach a cźiftej roli móżeš pak też z ruku žycź a potom wtócźicź a walzowacź. Tu dyrbiši wschak njerodź posžišcho pléć. Na schtwórcźhektar wuměnjawasch 35 kg žnmjenja. Len dyrbi husche siacź, so by měł dobre wokno. Hdyž žujesch se žyjawu a masch dobre žnmjo a hdyž so cźi hkownje jedna wo dobycźe žnmjenja, mózeiche rědscho žycź. Dźiwaj na to, so w žnmjenju nimasch žnmjo laneje židy abo pjanki.

Wuměnjawasch na hižo najmu podworanu rolu, njetrjebasch wjazy woseje hnojicź. Njeměšch mjele hnojicź z dušatkom. Dawasch na schtwórcźhektar semje 50 kg superfosfata, 50 kg 40 proz. kalija a 25 kg amonijaka, jeli so rola prjedy hischcźe hnojena njeje. W pschereśku wudobywasch 2,5 Dž. žnmjenja 10 Dž. wokna.

Len so wurmuwa, hdyž hłowki so brunja a hdyž siwjelze su žołte. Wurmuwanje dołho traje, tohodla wuměnješ len tak, so mózesch jón torhacź do žnjow abo po žnjach. W mjeschchich žiwnosćach maju drje hižo do žnjow ludźi k tomu, kiž chwile maju.

Ratař jako wjedrowěšćer

Hdyž ratař rano stawa, najprjedy horje k njebju pohladnje, so by po jeho napohladze žudźił, kajke budźe wjedro. Niz tołsty bur z cźažom dóstawa rosprawy wjedrafnjow a tak dyrbi so spuschcźecź na nafhonjenja, kiž je dóstał sa wjele lét pschehwanja w pschirodze. A swjetscha wón prawje hóda. Wón wě, so hjesmróžne njebjo po dešchcźojtych dnjach ani rjane wjedro njesarucźuje, pschetoż swjetscha so nadobo mróčele pokasuja a da so do dešchcźa. To so wosebje stawa, hdyž je rano jara cźopło a hdyž móżesch dalako widźecź. Hinak to je pschipoldnju. Hdyž je tehdy njebjo bjes mróčelow, potom też zrjki dźeń a wjeczor rjane wjedro wobkhowamy.

Też barba njebješ ma něchto rjeź a móżesch po njej žudźicź na wjedro pschichodneho dnja. Raršche serja su hubjene snamjo, swjetscha na nje hischcźe žamžny dźeń dešchcźik scźehuje. Nawopak su wjeczorne serja sažo dobre snamjo. Budźe po nich nasajtra rjane wjedro. Hdyž su njebješa žołte, pschiidźe wětr. Hdyž su mróčele jara pižane, dóstanjemy dešchcźojte wjedro. Cźežše njewjedro so bliži, hdyž widźiš nasdala wyšoko nakopjene mróčzna wot najjažnischeje běleje hacź k najcźmowischej cźornej barbje.

Hdyž dopokhnja so njewjedro rospuschcźi, scźehuje swjetscha thódne a dešchcźikojte wjedro. Hdyž měžacźk abo žlónzo ma wulki dwór, dóstanjemy dešchcźikojte wjedro. Hdyž ma měžacźk jenož mały dwór, nima to wujnam na wjedro pschichodnych dnjow.

Też po wětšje mózesch derje žudźicź na wjedro pschichodnych dnjow. Hdyž je wětr dołho z jeneho šméra duł a naras so wobroczi, dóstanjemy też žtajnje druhe wjedro. Hdyž wětr wokolo pschipoldnja móznischo duje a wjeczor sažy popuschcźa, wobkhowamy wobstajne wjedro. Hdyž pak też wjeczor hischcźe žynje duje, dóstanjemy wjele dešchcźa abo žněha.

Hdyž hwězdy w nozy jara jažnje so sybola, dóstanjemy hubjenische wjedro.

Wažne je sa wěschcźenje wjedra też wobkedźbowanje mróčelow. Hdyž drobne „pjerka“ so žhubjeja abo wot ranja cźahaju, budźe dobre wjedro; pschikhadźeja-li pak wot wjecźora, dóstanjemy dešchcźe. Hdyž wobrazky wěsojtnych mróčelow ipkuwaju a njejažnje bywaju, mózemy tohorunja z dešchcźikom liczicź. Hdyž so pschipoldnju tworja mózne wěžate mróčele, kiž so wjeczor sažy žhubjeja, wobkhowamy rjane wjedro.

Běrnjacy ryžeńk

(S wobrazom)

Naschemu ratarstwu hrosy wulki strach, so z Franzowskeje też k nam so dobudźe běrnjazy ryžeńk (Kartoffelkäfer). Bě so hižo w l. 1877, 1887 a 1914 do Němskeje dóstał, kóždy króć pak so z cźažom jeho dohladowchu a jeho wutupichu. Sa cźaš nójmy je tutón schkódnik najskerje z Ameriki do Franzowskeje pschichoł a je so w l. 1922 tam krutce sahnětžił w krótkowjecźornej Franzowskej, kaž je so wottam też dale rosschěrił. Bruk so jara rucze rosschěrjuje, dokelž może derje létacź. Wón

ma jara nadpadnu barbu. Je horjeka žołty z 10 cźornymi dołhojtymi žmužkami, je něhdźe zentimetr dołhi a nanješe 10—30 jejkow spody na běrnjaze jelischcźo. Jeho na cźerwjeni cźerwje žiwja so runje kaž bruk žam z běrnjazym selischcźom, też tomatowe selischcźo žerje. Hdźež je so běrnjazy ryžeńk jahnětžił, tam sa krótki cźaš wschcho selischcźo na běrnischcźach sežerje. Wón wjele schkody naczinja a hdy by so jemu poradźiło, pola naš so sahnětžiš, by to było wulke njesbožo sa nasche ratarstwo. Hdyž so tajki bruk namaka, ma to to hnydom spětkicź gmjenskemu pschedstejicerjej abo półzajej, so móhło so hnydom pschecźiwo schkódnikej postupowacź.

Howjadowe bramy

(S wobrazom)

Howjadowe bramy (Dosselfliegen) w lécu stót jara cźwiluja. Jich cźerwje so spody koże wožebje na thribjecze wuwiwaju a tam sawinuja bombawy. W nalécu, hdyž je stót jara na pastwischcźach a hdyž su cźerwje hotowje wuwite, z tutych bombawow hotowe bramy wuléču a sažo swoje jejka

wjele hódna. Ssamo stare bkunny pohubjenscheja kožu, dokelž so wjazy wotstronicź njedadźa. Tohodla też rěsnik sa tajki stót mjenje płaci, dokelž podźišcho žam sa kožu mjenje dostanje. Bramowa cźiwila je mješ skotom jara rosschěrjena. Po statistiziy je so šwjeżcźiko, so runje pjaty dźeł wschitkich kožow je wobschkodźeny z cźerwjemi bramow. Bramowe cźerwje maju so z cźažom smicźicź, na kóždy pad prjedy, hacź stót so na pastwu honi, so bychu so bramy wutupiše.

Škit před słońcom

(S wobrazom.)

Hacźrunjeź kury potkadźeja z cźopłych krajow a wosymje bywaju jara dźakne sa žlónzo abo žwěrło, maju so tola w horzym lécu mkodźiaju na kóždy pad psched žlónzom schkitacź. Tohodla ma so jim khłódk postkoscźecź.

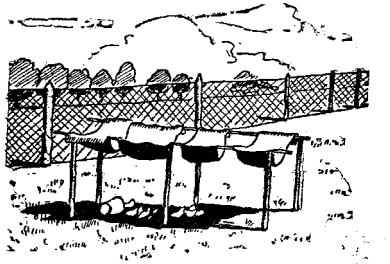

Husto so tu žadźeja topinamburowe husćiny, kiž sdobom psched wětrom schkitaju. Nimo teho jich korjenje bywaju dobra piza. Hdźeš pak tajke husćiny žadźak njejšu, dyrbiši pjerisnu na druhe waschnje psched žlónzom schkitacź. Móżesch tu postajicź schkitne tšechi. Najjednorischeje je, powěšcźecź mšechi na katy, kaž to widźimy na naschim wobrazku.

Kak może knot so wuhnać?

Knot ma wjele njepschecźelow, hacźrunjeź je jara wužitny, dokelž wutupja schkódniki w jemi. Tola je jeź je šwojim korkanjom a „knocźenjom“ wjele njepschecźelow naczinik. Cźrjódła jeho pschecźelow so dale bóle pomjenschuje. Hdźeź knot potajkim z korkanjom jara wjele schkody naczini, móżesch jeho sacźerić abo też wutupicź. Jako žrědki k sacźerjenju knotow wužiwaju so petrolej, wuhljowa kolmasa, acetylen. Tute žrědki daich do knocźazych dźerow. Ssylna wón ma knota wuhnacź. Wažne pak je, so tutón žrědk so njedóstka koruschkow, dokelž hewak sahinu. Ssy-li tute žrědki dać do dźerow, masch je wobkladnimje sažy sa-

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwakam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožene dytki abonenta knydom wšej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi mnohom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbožena dyrbia so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 146 — Budyšin — Pjatk, 24. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Přichodny nuzowy wukaz

Přichitowaze dźěła sa hižo přichipowědźeny nowy nuzowy wukas. Wotmołwy na jeho prašenja w tu chwilu w němskim znutskownym ministerstwje stawaju. Wotmołwy pokodźonjenemskich knježerstwow so hake žohotu w Barlinje wočakuja, dokelž so **bayerske** knježerstwo hake dźensa wo wunoschu konferency znutskownych ministrow w Barlinje wupraji. Sa zyle wěste pak hižo maju, so Bayerska so zapowědźo wotmołwi. Tež wot **Badenskeje** so tajka zapowědźaza wotmołwa wočakuje, wosebje tohodla, dokelž Badenska po wjetšinje dźelu w hospodarskim wowsnu, a to hižo tohodla, so bychu w zhromadnosći na to pokazali, so je němske knježerstwo sa jednotliwe wuwiće sakaznje uniformowych organizacijow samolětwite.

Tohodla so sa wěste wobhladuje, so so nowy nuzowy wukas wida. Tola žohi nyńka, so tónle nuzowy wukas jenoho pridy pódźele do mocy stupi. Wopřichijeće nowemu nuzowemu wukasu budźe so najskerje jenički na dowolnosći k nošenju uniformow wobmjezowacy.

Naprawy přećiwo nazyłnosćam kommunistow dźe nowy wukas njepřichinjeje.

Přećiwo nuzowym wukazam

so namjety kommunistow a sozialdemokratow njerjachu. Namjet zapósłanza **Rennera** rěkasche: Sobjom chyli wobsamknuć, so by so knježerstwu pomohło, so by němskemu knježerstwu najwótrišche njedowěrjenje wuprajilo. Rennerowa rěč z wjetšeho dźěła nadpady na nazionalnych sozialistow wopschijesche, kotrež su z Papenowym knježerstwom přeseseni.

Sozialdemokrat **Arndt** žadasche, so by jeho přećiwo finanzneman nastawenu wukasej najwótrišchi protest zapodał a žadał, so bychu so nižše ludowe worschty i jeho pjenježnymi poćeženjemi přeslušowale. Rěčnik němske knježerstwo a jeho nuzowe wukasy najwótrišcho poćahowasche.

Tež **Bretschneider** nětčišćiche němske knježerstwo a jeho nuzowe wukasy zaćahowasche. Nazionalny sozialist **Stendtkowski** praji, so je Papen jenički politikar zwobodu, kotruž dr. Brüning potłóčił, wobnowił. Nazionalni sozialistojo njejsu so přichi wutworjenju nowcho němskeho knježerstwa wobdźělili. Hindenburg je tole knježerstwo powołał, a sozialdemokratojo su Hindenburga wolili. Hdyž rěčnik sozialdemokratiju najsełharnischu stronu mjenowasche, dokelž přichodźo wo „najskerjeršiwu" rěči, **k přichodźe** dóndźe. Nazionalni sozialistojo a sozialdemokratojo žedźi jich wudma přichwalachu. Dla wudma, kotrež njeje na nowinskej tribunje zrostumiš, nazionalnemu sozialistu **Dönika** so sale wupokazachu. Tón žanmy dóšt nazionalnemu sozialistu **Laschu** podeńdźe, dokelž na presidenta sawoła: „To je njehańbiežiwosć." Dokelž zapósłanzaj i poćedźerje duzy dale herjekachu, **president Weckel** stany a poćedźenje přichetorhny.

Po ¾ hodźinach so poćedźenje zaso wotewri. S nazionalnych sozialistow bě jenoj hischće jedyn zapósłanc přichitonuł. President **Weckel** wosjewi, so staj zapósłanzaj Dönike a Lasch z pjeć přichichodnych połnych poćedźenjow wusamknjenaj. Dla njeslyschaneho podawka — zapósłanc Lasch bě na přichład presidentej „flěps" rěkał — rada starschich nění, so je poćedźenje přehetorhnjene a so so wutoru dale powjedźe. Přećiwo hłosam kommunistow, němskonazionalnych, hospodarskich stronu a ludoweje strony so namjet rady starschich přichija.

Namjet nacionalnych socialistow na rospuščenje sakskeho sejma so zasy wotpokazał

Schtwórtk w sakskim sejmje namjet nazionalnych sozialistow na rospuščenje sakskeho sejma na dujowym rjedźe stejesche.

S wotkłosowanjom, kotrež so po mjenje šla, so namjet z 58 hłosami přećiwo 35 hłosam nacionalnych sozialistow, němskonazionalnych a kommunistow wotpokaza.

Młodoněmski rjad so při wólbach wiacy njewobdźěli

Młodoněmski rjad njeje so přichi pohrjednich wólbach do pruskeho sejma aktiwnje wobdźěłił, a tež přichi přichodnych wólbach do němskeho sejma nochce jako organisacija sa přichimnyć. W sawodnym naštawku „Młodeho Němca" Artur Mahraun přećiwizny sa tole rozsudźenje njemje. Mahraun njewěri, so budźe němski sejm, kotryž so 31. julija wuswoli, sa někajke wažne dźěło khmany. Mahraun a přichiwišowarjo su spójnali, so dyrbi so mjes němskonazionalnym a sozialdemokratami póbla zentrumšt. strony hischće **domisna** sa nazionalnje smyslenych Němcow stworić. S aparatami starych politiskich stronow a je starymi politikarami wjednikami njeje to wjacy možno. Tohodla dyrbi-ło nowy porjad mocow wočakać, so bychmy so i nowej mocu přichi tymle skutku woddźěłili.

Prjedawši němski kěžor so do Němskeje wróći?

Nětčišćne němske knježerstwo je so z mnohim wutworiło, kotrež ha so přicheh wójnu k monarchistam liežiłi. Tohodla je bjeź dźiwa, so so mjenjenje rozšěrja, so němska republika w žiwotnych składach khabla. Powěsće su khłyschałe, so so prjedawšchi khěžor Wilhelm nasymu do Němskeje, a to do Koburga, přeseńdźi. Hdyž wot słónčenja hnětoweje wójny tež nětkuschi bolharski kral Ferdinand přichebywa. Mjes tym přichiwišowarjo monarchistiskeje knježerstwoweje formy w tutkraju a wukraju sa to skutkuja, so by so do Němskeje monarchija wróćiła.

Škitańske zwučowanja pře lětarske nadpady w Rańšej Pruskej

Schtwórtk popołdnju su so w Allensteinje wulke rańšowowarske schkitańske zwučowanja přećiwo lětarskim nadpadam započate, kotrež president Paetsch z pruskeho znutskownego ministerstwa wodźi. Na zyenym zwučowanskim dnju so tež němski znutskowny minister z Gayl wobdźěli. Pódła toho je wjele zastupnikow němskich ministerstwow, krajnych knježerstwow, gmejnow, industrije, hospodarstwa, zwjazkow, towarstwow a nowin z zyleje Rańšeje Pruskeje a zyleje Němskeje přeproseńch. Liczba so wobdźělazych hosći so na někotre sta wobliča. Přeni dźeń so warnowanje hrjedźišcheja, lětarske straže, tśělby atd. wobhladuja.

Přichi spočatku zwučowanja generalny leutnant Mittelberger z němskeho wobornego ministerstwa zastupnikow knježerstwow a měšćanskich wyschnoćow powita. Poswa na to, so Rańša Prusa nje wosebje wohrožena. Zyła Němska nima žanehu aktiwneho schkitanja přećiwo lětarskim nadpadam. Pola žurnalistow je njedźiwajcy jich wulkeho lětarskeho łodźerstwa zwilne wobhladowanje wubjernje ograniscowane. W Němskej, nje dźensa sone krajiny, kotraž by swonka strachowego wobžaha bomby mjetajcych lětadłow ležała. Sobudźěła wschěch ludowych worschtow je trjeba, so by so dobre zwilne schkitanje přećiwo twarskim nadpadam wutworiło. General potom přechlad wo organisaziji tuteje privatneje žurnje schkitanja přećiwo lětarskim nadpadam poda. S pomozu tharby pokaza, kak je w dalokosći 8 hač 12 kilometrow žurnej strażow přećiwo lětadłam po zyłej provinzy wuschicheńrjena. Te žurnje powěsće wosebitnym lětanischcejownym kommandantam dale dawaju, kotrež su hromadze z warnowaznymi zentralami tak sawěsćeni, so dalokosć mjes nimi nje wjetšcha hač 80 kilometrow a dalokosć strażow nje wjetšcha dyžli 40 kilometrow. Kommandantojo lětanischcow powěsće warnowaznym hrjedźischcam dale dawaju, kotrež warnowarjam a zwilnemu wobhladerstwu powěsće ješlu. Hdy by blišći strach hrosył, by so kommando „lětarski alarm", přichi mjeńšchim strasche „lětarska wobora" přichipowědźił.

Po tychle sawodnych zwowach so praktiske zwučowanja přećiwo lětarskemu strachej sapočachu. W Allensteinje a wokolnosći so lětarske straże wobhladachu.

Dale president Paetsch z pruskeho znutskownego ministerstwa wo nadawkach zwilneho schkitanja přećiwo lětarskemu strachej wosebje w rańšej Prusej rěkasche.

Nócne wojowanje přećiwo kommunistiskim barrikadam w Barlinje

Barlin je schtwórtk rano sasa na njemérnu nóz wróćo hladał. W pójdnich wjeczornych hodźinach su na wjele měšnach radikalne strony prowizij a lěwizy do so srasyły. Na woběmaj stronach [illegible] liczba pak njeje znata. Najwjetšche běchu njeméry w Rostokskej dróży w Moabitu, hdźež běchu so kommunistojo přichedu nacionalno-sozialistiskej korčmu zhromadźili. Hdyž bě policija wot tam wotehnała, woni wschě plunowe latarnje

Jena z barrikadow, kajkež kommunistojo w Barlinje-Moabitu nakładžechu.

nje haßunychu, ßnjeczkowe kaschcze a wschelaku nadobu prekra wyßokich barrikadow natwarichu, ßadyż kotrychyż ßo demonstrantojo ßkromadßichu. Kdyż chcyßche polizija pschecziwo barrikadam postupowaczj, do njeje kamjenje ßmkachu. Polizija ßkónczinje zyle cznowon dróhu ß dwoju ßtronow fawcje. Wokolo połnozy dßelaczerjo ß wßom mößchczanßkich plmarzjow pschijéschchu, ßo bychu katarinje ßaßnjeßili. Wóß pak njemóßche do dróhi ßaßéj a dyrbjeche ßo wróczicj.

Na to polizija w ßaßnej raßchej hodßinje ß tijmi panzerowanymi automobilemi do Noßakkeje dróhi jadßeße. Na to kommunißtojo do chjżow roßcßelachu. Polizija barrikady potorha a théje ßa demonßtrantami a brónjemi pschepyta. Polizija ßamó jenoż tři barrikady potowhaczj. Pßches dwě druhej barrikadje, ß zementowych płatow a czejkich pßeßrowych kamjenjow natwarjenej, ßo wona njemóżeßche pschedobycz. Dyrbjeche ßo ßawróczicj a dróhu wopußchczicj.

Na to bobrija kommunißtow ßako poßtupowaßche, na barrikady ßmjeczowe kaschcze wuzhypa a ßapali. Też we Wittßtockkej dróßy a Berßchenßkej dróßy béchu katarinje ßhaßchane, na nékotrych mößtach bé dróhowny pleßter wundrety, a barrikady béchu prěki pßches dróhu natwarjene. Pschczo ß nowa dyrbjeche polizija barrikady potorhacz a pschi tym wjele ludzi ßaja.

Też we Nentößinje ßo tyßacz kommunißtow na dróhach ßbeża a ßpyta, ßo do nazionalno-ßozialißtiskich korczmow dobycz. Nadpadowarißke woły ße ßwékkomjetakami po wohrożenych dróhach jéßdżachu. W Bötgerßkej dróży w połnóznym Barklnje k krwawnym pukam dóißdże. 18 kommunißtow tßoch nazionalnych ßozialißtow nadpadże, kotrychż bóle abo mjenje ßtraßchnje tranichu. W Charlottenburgu k ßtéleiczy dóißdże, pschi kotrejż 15 wuißcßkow ß pißtolow ßakußny. Pod ßaczißchczom tychle ßyßtematiskich kommunißtißkich ßpężkarßkich pospytow je ßo Barlinßki preßidium roßßudzicł, ßhromadßiznu w Swjeßelenißkej ßahrodze ßakaßacz. Barlinßka polizija je w ßtajnej alarmßkej hotowoßci.

We Wrótßławju tohorunja njeměry

Ssrjeda wjeczor ßu na Wrótßławßkich dróhach na wjele le mößtnach krwawne puki mjes kommunißtami, nazionalnymi ßozialißtami a ßtahlhelmarjemi padale. Jeneho ßtahlhelmarja do wutrobna a jeneho nazionalneho ßozialißta do brjucha ßtéłichu. Druhich bieżkow ß klumpachami a pjaßtukami ranichu. Też w nozy njemęry njepßeßtachu. Hdyż ßo nazionalni ßozialißtojo ß jenej ßhromadßiznu wrócżachu, do nich kwétkowe hornzy mjetachu a tßélachu. Někotre wozßoby ßo ßtraßchnje ranichu, mjes nimi jedyn nazionalny ßozialiß, kotrehoż ßydom kulkow trjechi.

W Mnichowje dla nośenja uniformow zasudżeni

S nazionalnych ßozialißtow, kotřiż ßu ßo njedżelu pschi dróhowej demonßtrazißi psched domom minißterßkeho preßidenta dr. Helda ßajeli, ßu ßo prěni wołmiu psched ßpęchnym ßud ßtajili. Wßchitzy wobßtorzeni wubawachu, ßo ßu ßo wróczenju łakaßnje noßchenja uniformow prawo měli, uniformu noßyczi. Wjedniłka ßupnego wudyrneho wołdżenja k ßaßtwu na tři njedżele, druhich ßobuwobkorżenych k ßaßtwu na dwě njedżeli ßaßudżichu.

Wólba presidenta w pruskim sejmje

Schiwórtk ßu w prußkim ßejmje nazionalneho ßozialißta Kerrla ße 197 hłoßami nazionalnych ßozialißtow a němßkonazionalnych wuhwolili. Pódla toho je kommunißt Kaßper 53, ßozialdemokrat Wittmaack 91 hłoßow doßtał. Zentrumßka ßtrona ßobu njehłoßowaße. Pschi wółbje prénjeho nameßtneho preßidenta bé wuiżßa wółba trébna. Hacz dotal bé ßozialdemokrat Wittmaack tóle méßtno ßaßtawał. Tón raz némßkonazionalneho dr. ß Kriesa ße 182 pschecziwo 174 hłoßam wuhwolichu. Sa druheho nameßtneho preßidenta zentrumßkeho ßapółßtanza Baumhoffa wuhwolichu. Tutón pak hißchcze njeje wółbu ßkónczinje pschijał.

Kak su němskeho patera Rappa w Mandżuskej skóncowali

„Times“ ß Pekinga powedża: Němßki generalny konßul w Mukdenje je do Czjentao w kitaißkej prowinzy wotpuczował, ßo by ßo wobhonił, kak ßu 5. junija **němßkeho měßchnika Rappa** ßkónczowali. Korejißy ßwędży ßu prajili, ßo ßu japanßky wojazy patera Rappa morili. Hdyż je k ß faßtojnßkomu bratrej, kotryż bé na tyfus ßhorił, puczował, ßu jeho dwaj japanßkaj ßtrażnikaj ßadżerżałoj. Na konju ßedżo, je wojakomaj puczowanißi paß pokaßł. Dočekł njeje ß konja ßkóß, ßtaj to wojakaj jako ßtschindżenje wobhladałoj. Jeho ßtaj do ßtrażowarnje dowjedłoj, ßmorßkaloj a poßtżeżo do cßmy wotwjedłoj. Korejißaj dwaj méßchnikaj ßtaj poßtżißcho tßélecz ßłyßchałoj. Cżeło némßk. duchownego ßu poßtżißcho w pésku wulkhnjeneho wężnißcheza zahrjebane namakali.

Po powéßczi ß Cżjenta pak Japanzy pjaja, ßo ßu Chinejoj, kotřiż ßu japanßku uniformu ßwoblekani byli, Rappa ßkónczowali.

Jendżelska lětaca łódź so z twarnišća puščiła

Błißche dny ßo w Rochesteru jendżelßka wojerßka létaca łódź ß twarnißcheza pußchcżi. Wona je najwjetßcha létaca łódź na ßwjeße. Maßchina ß połnym poczężenjom dwójcy tełko waży hacż dotal najwjetßcha jendżelßka létaca łódź. Hacż dotal ßu wußchnoßcże tiwar tuteje „powětroweje bitwiße łódże“ potajiłe.

Létaca łódź je wulki ß Dur-aluminia natwarjeny dwojotßéchnik, kotryż ma 30 metrow dołhe cżeło. Wona je ße ßchéßcz motorami wuhotowana, kotrej hromadże 7000 konjazych mozow wutworjeja. Krißchidła ßo 46 metrow wußchéßcheżwajo.

S létajej łódże dżeża do wulkich dalokoßcżow jendżelßkeho ßpodnjeho knjeßtwa létacz. Pßchi tym dyrbja ßo naßhonjenja ßa poßtżißchi twar zwiłnieje létażeje łódże ßa ßamóßtni wobhlad naßbéracz.

Ze Serbow

W Budyßchinje, 24. ßmažnika 1932.

— Wo wjerje. Wczera wjeczor we 7 hodż. barometer 744, hygrometer +2 cz. thermometer we dnju +22. Dżeńa rano we 8 hodż. barometer 744, hygrometer +4 a thermometer we nozy +12. Wuhlady na ßamrdżene njebjo. — Wczera je ßchtelnja někotre ßtopjelki ßpadnyła a pokaßuje wot wczeraßchcheho minuty njehnuta na ßmužku mjes njewobßtajnym a rjanym pocżaßom. Tuż je ras naßchcheho wjedra dołcz wikaty. Wczera ß póßdnym popołdnjom wßchelake tołßte mróczkate naßchu krajinu pßchekżahowachu a pßchinjeßechu nam ß kßwilnmi ßlinkate, na ßnadny pßcheßtrjeń wobmißeßowane dżeßcze. Wokolo 4 hodż. cżehnißcheza mróczel wot Wojerca pßches Njeßwaczańßke, Khrożeßanße a Hodżißte ßtrony na horu, hdyż ßady Budyßchina pod horami k ranju cżehnißche. Jena druha hodżina poßdżißcho wot Minakała pßchicżahowßchi na Czornobóh dale cżehnißche. Mioß Sdżerże a Delnjej Hórku ßo deßchcżik lijeße, w Budyßchinje ßo ßylnje ßeidże, tola niż w Hucżinje. S wjeczora pßchibłiżuje ßo k nam nowa wißchina. Jendżelßkej je hižo wuwjedrenje pßchinjeßła. Tuż też najßérże naßchim ßtronam ßobußtwe wjedro ßlwa. — Jutße ßobotu ßtkadża ßlónczko 3,46 hodż. a khowa ße 8,18 hodż. Mężacżk ßtkadża do połnozy 11,47 hodż. a khowa ße do pßchipołonja 11,43 hodż.

Swjedżeń Jana křćenika

Dżeńßnjißchi dżeń je ßwjedżeń Jana kßchcżenika. Zwetej ßwjecżi jón, każ hižom mjeno dnja pokaßuje, k dopomnjeżu na ßamuleho predarja w pußcżinje, tiż Sbożnickej puci pßchihotowaßche. Wón wußtupowaßche po waßchnju ßtarych Iraelßkich profetow w pußcżinje Juda a pßchi delnim Jordanje. Na dżeńßnjißchim dnju ßwjeża zyrkwje wjerzownych krajow narodninu Jana kßchcżenika, raißchi krajow wopomnjeże Janoweje ßnjerże. So ß mężtnami dżeńża ßwoj ßemrětych ß kwétkami pßchca, wukhadża ß Jankich kerchowow, hdyż ßo tuto waßchnje hajeße, dokelż ßo ferniße Jana ßwjeżeße. Wßchelake nałożki na dnju abo w ßwjedżenju Jana pokhadżeja ße ßtaroho pohanßkeho cżaßa, pßchikład Janße wohnje. W mnjenych tżelach płacżi dżeń Jana kßchcżenika ja ważnu terminu pßchi płaczu.

— Saßka krajna lotterija. Pßchi ßrjedżißchim ßcżinjenju 2. rjadowanje 201. ßakßkeje krajneje (jubilejnej) lotterije (3. dżeł) padże dobywże we 10 000 hr. na cżißło 66460; dobywże we 3000 hr. na cżißła 80 119, 138 [illegible] 147063; dobywże we 2000 hr. na cżißła 7 608, 80 0[illegible] 112 431, 116 433, 119 578, 153 083; dobywże we 1000 hr. na cżißła 8 528, 29 215, 32 648, 94 342, 112 697, 118 260, 142 663.

— Wołowu płachtu tradnychu wutoru 21. junija po połdniu mjes 3 hacż 4 hodż. na tudomnym tworjenym dwórnißchczu. Płachta běße nehdże 2×2 m wulka, krejżdża ßeßchita a mężeße na bokach moßazne wóczka. Bße 12 hrywnow hódna. Schtóż może wo tym něßchto ßłyßchecz, ßo ßo ßwjedżenja ßa ßwjedżenjom ßtaroho cżaßa ßtajnje ßtarßchi.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoßcżeßka idyla.

33] (Pokracżowanje).

„Wéßch Jano,“ Kowaŕ mężenje a nutrnje pokracżowaßche, „ßtyßka ßo jej po tebi. Ani bych to njeweril, hdy bych to ßam njewidżał. Kubjenje wjaz a żerje, ßtajnje wjeßota a wot Kubja ßo ßrudna k burjam wotßladuje, kdy ßatßupißch a na nju porcżißch. Pola naß by traßch ßahinyła. SShowaj ßej ju, tež hłowoju ßej ßhowaj, tak dawam cżi ju. Ta ßchcżipata żónßka tam mężeße prawje, woprawdże ßo ßłußcha, ßo by też łobzu do ßtatka pßchiwjedł. Maßch ju a łajku! W pößtowßkim kraju njeße druheje Dżiwjeße. Budże ßchéßnacże Lt. w małym rółku wjedż ju ke kunjeż, ß hrébkom by hyło, hdy by tajti rób mół wotemrécże bjes potomnikow, a Bóh cżi we wßchém ßłożo daj. Budżeßt hdy pomozy trjeba, wßch, hdże Kowarjaju we Hrodßiſchczu bydła,“ a ßo by ßkotowanju wucżekunył, a też ßyßłu ßatajił, na pjacże ßo ßpßchinje ßawjertnuwßchi, wuhdże ßchwiżnje ßłupajo ß wokami won.

Sa kostrecżanßkim hrodom Boże ßłónczko ßo jaßne khowaßche, ale Kowarjej ßo ßpaßche, ßo do mißkow ßpadnje . . . „Dewje ßmój ßo rozßélił,“ powdaßche ßej duzu po puczu rozwißelenu, „ßhowam ßej Dobraka, łdnporaka, njech mje woßy, oßcż ßym ßo hižo po tym ßwéże natrkał, a „Pßtrowy“, njech cżahatarz, wßchako mężetej, a Dżiwja, hłej, ßo ßo hłowczko njeße wote mnje ßłyßchała, ß tßchudom njeßłym cże dyrił, wotthądżam a wona pßchi Zymburje ßtoji ka dżiwjana, ßhowaj ßej njedżakowneho ßcżerka.“ hnéwaßche ße Kowarj, ale to cżißche jenoż ßrudobu w żebi pohłußchicz a porokam wucżekunycz, kotreż jemu jeho burße ßwędżomżo cżinjeße ßa to, ßo by ßo wobjerneje łobły ßat . . .

Tak radoßnje ßo pßchecżełßli wobjed pała Scholczéja ßtónczi . . .

S. ódża a pßchecżełeßo ßo rosjędżkam a rosnołocżu a wotßtajichu Zymburu ße ßwojim ßłożom kamehu.

Ale niż dołho. Hißchcże jena ßwonkownoßcż dyrbjeße ßo dopjelnicz. Zymbura mężeße ßo ßjawnje a ßwjatocżnje do ßwjatka Puczińßkich ßußodow pßchijeczż, ßo by pra-wo mół „ßedżecz a rcżecz w gmejnje.“

S rychtarjom bé młynt, knjeß Spßchuny, a tón pózła ßchiwórtk pßched ßhromadßiznu pópółzu po ßußodach. Dżeße ße ßwojim ßynkom, horbatym Wjazßkawkom, dom wot domu a pak w durjach, abo ßekta-li ßußoda na bwórje abo duzy po puczu, ßaßta a wojßewjeßchcze:

„Mam wojßewicz po Puczińßin wßchudże,
ßo do gmejnje ßo ßußod pßchijimacż budże,
po nyßchworach w njedżeli,
ßo bßchcże we tym wbżeli.

Knjes rychtarjo dawa waß wßchéch poßtrowjecżi.“

„Lubje ßo ßtatkujemy“, jej wotmołwjachu a nékotre ßuli dachu jej jejto, ßtólku hłéba abo hornecż muki. Horbaty Wjazßkawk dóßta jabłuczko, truchwu abo też płinz, tykanecż, ßchtoż burowka runje k wobjedu pßchihotowaße.

Wodżachu, ßo dże we Zymburu. — SStara zyły tydżeń ßo deßchcżik ożeßcże. Dßchcż bé ludzi do bróżnjow ßahnał a po zyłej wßy bé ßłyßchecż, tak zyły dżełaja.

Na wßchéch hnuach ßo na njedżelu wjeßelachu, na Ludnu a wótre ßwjatoczżuoßcż: „Pßchijimanje ßa ßußoda“. SSpomińachu, ßo je tomu dobrych dżeßacż, haj wjazy, ßpomnjacże lét, ßo bżchu njebwh Scholtu do gmejnje pßchijimali. —

„To njeje ani mózne, ßo by ßo hižo pjatnacże lét minyło“, napßchecziwichu někotři.

Ale bżeße tomu tak. Po dżeżach to wuliczichu. Pikżez naißtarßchi, Jan, je ßchuły wuthoożił, je ßchtyrnacżßelétny a Franzk je ßtnacże a mała Wjera ßedma ßchtyri léta, na te ßyroty je ßo Zymburu pßchijeßł, kubło, Marjanku a dżeżi, wßcho je po Scholcże pßchewjał, je patajkim wężße, ßo dyrbi też je ßußodom bycż.

Tohodła cżehnißchu njedżelu po uyßchporje Puczińcżeho cżuły pucż k Ssornczom, do „ßkrzeje korczmy“, każ tam rékaße.

Najrjedy rychtaŕ ß zylym wubjerkom. Sa nimi ßaßtupi Zymbura wot dweju ßußodow pßchewodżeny.

W rółku „pod ßwjeczałkami“ ßtejeße ß bélym rubom pßchecżtrène bído. Tam bo ßehżda „hamt“, rychtaŕ ujmuja, radni knjeża a wubjerkowniza. Hnndom ł nim, k njepßchecżtrèmu bídom, ßo burjo ßehżdachu. Pßchi bółych ßeżenach ßtrjachu drjewjane ławki, na rjach tam hołay ßyndachu, tam ßo dżeńża żiwnoßcżerja a khéłarjo wuhßodowachu. Pßchi durjach ßo wężipne żony ßtóżachu a ß wokami młodżina nuts hładaße, pßched hußtym, ßmnuym beßchcżom pßches cżéchu ßchkitana, kotraż murju nékhże ßah pßchebahowaße.

Jednanje bé nanajwjatocżnißche, ßjawne, każ bé to waßchnje, pßchi wotewrjenych durjach a wokach, pßchtoż Zymbura bé ßamożny bur. Mężeße zyłe lejno, wßchom dżeżacz jutrow ßemje. S nich nékhże ßchtyrnycżi wo-raße, dwaczeli ßycżeßche, na ßchtyrjoch paßße a na ßbytku drjewo roßcżeße, abo bęße to njepłodna ßemja, każ ßu to pucże abo ßkały.

Sa błidom ßtany wjeßnjanoßta ß prawom do tóle wjaßanym w ruzy. Dyrí ß nim wo błdo. Każ na roßkaz wßchitzy ßtanychu a womjelknychu.

Rychtarjowy muzny hłoß ßatlincża po pßcheßcżerni ßłwi:

„Tak pocżina hamtße jednanje:
w mjenje Wótza, Ssyna a Ducha.
SSßwjata Trojiza njech wjeß pßchelukuje
wot padanja ßkotu, powodże, łuchu.“

„Bóh dał“ wotmołwißchu wßchitzy a Spßchuny pokracżowaßche:

„Zyła wjeß je ßchcża ßo
k wuhnamnemu nadawßki.
Sawéßcże jón ßnjecże:
ßußoda pßchijeczż macże. [ßłwoju.“
Jano Zymbura! Pßchenożeß próßhou

Ssußodża ßo nékt ßeßodachu a wężipni cżßche ßwoje cżapki ßej ßtajachu.

(Pokracżowanje ßcżehuje.)

Posedźenje Swobodneho zjednoćenstwa katolskich wučerjow serbskeje Łužicy

W Radworju, 22. smažnika 1932.

Džensa srjedu zeńdźe so Zjednoćenstwo k swojemu druhemu lětušemu posedźenju, kiž bě poměrnje hišće derje wopytane. Wšelacy běchu so zamołwili. Předsyda, k. wučeř Jakubaš-Njebjelčanski, zahaji jo z narodnym spěwom. Ze wšelčiznow běše najwažniši dypk, zo so w hodownych prózdninach zastupcy Sakskeho katolskeho wučeřskeho zwjazka w Drježdźanach zeńdu. Dźiwaju na nětčišе hubjene hospodarske poměry ma so jich ličba wo nješto zniźić. W dalšim naspomni so nuleènosć našeho pjenježneho wustawa, při čimž tež Zjednoćenstwo skoduje.

Potom rěčeše k. wučeř Froncel-Worklečanski na třištwórć hodźiny „Wo tukhwilnym wukubłanju *wučeřskeho dorosta w Sakskej*". *Wukhadźujo wot* prjedawšeho wukubłanja wučerjow na seminarach, zasta tute jutry 1928 a złožuje so nětko na podłohu zakonja wo wukubłanju ludowych wučerjow z léta 1923. Tutón zakoń zwisuje ze stawom 143 němskeje wustawy, kiž postaja, zo maja so wučerjo po zasadach, kotrež za wyššu zdźěłanosć powšitkownje płaća, w kraju jednotnje wukubłać. Přisłušne komentary rěčachu za university abo druhe wysoke šule. Za płódne sady za tute wukubłanje rozrisachu so 14. februara 1923 zhromadnje w Barlinje, kotrež rěčnik nadrobniše wułoži. Na tute so złožuje wuda sakske knježeństwo 14. hapryla 1923 zakoń wo wukubłanju ludowych wučerjow, kiž so stawa na univerziće we Lipsku a techniskej wysokej šuli w Drježdźanach a to na pedagogiskich wustawach. W dalšim poskići rěčnik krótki přehlad wo zakonjach a wukazach dźensnišeho wukubłanja wučeřskeho dorosta. Při tym dótkny so wosebitych poměrow w Lipsku a Drježdźanach, wuwjedze nadrobniše běh tuteho zwučowanja. Powšitkowne zdźěłanje dźeli so při tym wot powolanskeho wukubłanja. Naspomni tež hospodarsko a towaršne poměry studowacych. Studije su khětro drołe. Tuž jo kóždy wudźeržeć njemóže. We Lipsku wobsteji na 90 studentskich korporacijow, ke nim přistupić jo z wěstym wužitkom. Też serbscy studowacy stowaršuja so mjez sobu a zwučuja so we serbšćinje. Z tym skónči rěčnik swoju słowa, hdyž bě z wobšérneje maćizny krótki ale přehladny naćisk přitomnym podał.

Dźakne słowa předsydy a přiklesk nytowachu rěčnikowe wuwjedźenja. Přizamkny so dlěša rozmołwa, to a tamne hišće rozłoživši. Z jeneho strony wupraji so spodźiwanje, zo so serbscy wučerjo do Němcow sćelu, hdyž jo tola doma na nich njedostatka. Narěčny so też prašenje missio canonicae, kotruž hišće wšitcy młodźi wučerjo ze wšelakich přičin nimaja, tuž maja so wo nju postarać.

Po rozmołwje přečita k. wučeř Bejmak-Pančanski zapis poslednjoje zhromadźizny we Wudworju. *So skluwali.* Potom poda k. wučeř Kubaš-Radworski krótki *referat wo přiručnej* knižcy pod mjenom „Dźiwni kmótra a spodźiwne wěcki". Zo je hakle nětko hotowa, jeho wina njeje. Nakład je 4000 eksemplarow, knižka wopřija 80 stron, budźe poměrnje jara tunjo. Hižo nětko móže so rjec, zo budu tute powdałnička z přirody dobra maćizna k čitanju za horni skhodźenk našich rěčnjo měšanych šulow. Hodźa pak so też za dorosćenych. Tak je naša rjana literatura wo nowe dźěło powjetšena. Předsyda dźakowaše so spisowaćelej za njesebičnu prócu, kotruž je na knižku nałožował.

A nětko sćěhowaše pol hodźinki serbskeho zwučowanja, kotrež k. wučeř Nawka nawjedowaše. Pokaza na wšelake zmylki w časopisach. W pisanju wšelakich słowow dyrbimy konzekwentni wostać, wosebje w terminych techniskich wurazach, hdy a kraje maja dóstać serbske kóncowki. W tajkim zwučowanju budźe so na přichodnej zhromadźiznje, kotraž so po wulkich prózdninach w Ralbicach wotměła, pokračować.

Hdyž bě předsyda přitomnym nošerjam mjeno swjateho Jana zbože přał a jim k česći znaty Kocorowy spěw „Na róžu" so wuspěwał, skónči so nimale třihodźinsko posedźenje.

Njedźelu wulki športski podawk w Budyšinje

K *športskemu swjedźenjej němskostatneje wobory a wubjerka za cełozwučowanje.*

Wulki športski podawk změjemy přichodnu njedźelu 26. junija w Budyšinje **na Młynskej Lucy.** Zasłuža sebi čim wjetšu kodźbliwosć, dokelž so tu njejedna wo jenostronsko športske zarjadowanje, ale pokazuja so **wurězki z nimale wšěch družinow športa.**

Je zwjeselace, zo chce Budyska statna wobora ze swojim sobuskutkowanjom dobru přezjenosć, kotraž mjez našej młodej statnej woboru a civilnym wobydleństwom wobsteji, też raz z tuteje strony pokazać. To je prawje tak!

Přeco so, zo by tutomu wšěse widźenja hódnemu zarjadowanju, do kotrehož so nimo športskich też **zajimawe wojerske wubědźowanja** zapołni, tež lětsa zaso dostojny wobluk, to rěka bohaty wopyt (loni 5000) spožčeny był.

Bohaty program budźe njehdźe štyri hodźiny trać. Z njeho naspomnimy tu skrótka:

400-m-běh přez zadźěwki, běh 100 metrow, štafety, *turnowanje na zeni, kopańca, wuběchowanje* z kolami 1200 metrow, gymnastiske předwjedźenja, 5000-m-běh, **honjenje z ćežkimi mašinskimi třělbami** přez zadźěwki, **wulka měšana štafeta,** kiž budźe wosebje zajimawa.

Po zhromadnym wotkhadźe do **Kehelerńje** budźe tam wječor **wulki wojerski koncert** z počesćowanjom dobyćerjow.

Wopyt tutoho wulkeho športskeho swjedźenja móžemy jenož poručeć. Zastupne płačizny su ludowe.

Z Łužicy

* S **Grophennersdorja.** (Zjimne cjelo satisfilili.) Sapočatk haprileje bě ludyšćanam žiwnosćerjej cjelo cjekyło, kiž z toho cjaha wonka w lěsu wokoło dundaše. Njemóžachu jo wjacy popadnyć. Nětko je ujdźelu hońtwjeć cjelo satisfilił.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Pirny.** (Tśěcza mandźelska.) Póndźelu wječor bě tu mandźelska swadźićhtaj. Słónčne žona na muža z pistolu tśěleše, kohorunja na druheho muža, kiž na pomoc přićhićwaše. Wobaj bě słóžba transćhtaj. Žonu łajachu.

* Se **Schandauu.** (1200 l. benzina na dróhy). Sobotu na jara nahlej dróhy tankowy wós po stronje bě dźeržał. Personal móžeše z cjahom wotjěźdźeć. Wušo je wosa wuběra a 1200 l. w jemi wuhatowa. Wós mógachu z wulkej nuzu zaso na dróhu stśělnyć.

* S **Lěsnizy.** (Psći pśeśeśehowanju kóźdi fmjerśnje fujeśoźi). Tu w nozy śpěwaju kózy rěnika mjeśe. Hdyž dźiwaše jeho zaćěrić, padźe nješto metrow hłuboko dele do dwora, hdyž cźłko fraućeny leżo wosta. Dowjeśechu jeho do khorowni, hdyž bórzo na to wumrě.

Přez 10 lětami morichu Waltarja Rathenaua

Dźensa před 10 lětami, 2[illegible]. junija 1922, sta so nadpad na Waltarja Rathenaua. Wón na sćěhwki morderskeho nadpada wumrě. Wobraz pokazuje jeho ze wěncami wupyšeny row w Barlinje-Grunewaldze.

Pismowstwo

Łužisko-serbski Wěstnik.

Předleži nam 5. čisło XIII. lětnika, bohato we wobsahu a na ważnych zdźělenjach. Zawodnje čitamy nastawk knjeza redaktora prof. dra. Páty: Łužiske dźiwadło w Prazy. Nastawk poda krótki přehlad wo skutkownosći Serbow na tutom polu a zaběra so ważnje z knu: Marjany Domaškoje: „Z khudych žiwjenja", kiž bu w Prazy přez „Zjednoćeństwo slowjanskich žonow" předstajana. Dale nas přełkwapi nastawk Livingstona Portera, přeł. wot Karela Třeska: Łuźiski hodźinaŕ. Radujemy so tuteho přinóznaća Pod rubriku „*Drobnostki*" čitamy rozprawy hłownje wo serbskim Sokolstwje. Pod „Zprawy" nadeńdźemy mnoho zajimawosćow, najbóle pak nas zajimuje rozpis wo „Wustajeńcy serbskeho wuměłstwa w Hodoninje" a spomnjeńka wo krótkim rozpisu w „Słowjanskim Přehledźe" a přihłosnjemy Łužićanej w swojich strowych nahladach. Pod rubriku „Literarny přehlad" čitamy recenziju wo Jurij Kuhsćanejowje dźiw. hry: Knjez a robocan. Cyle čisło „Wěstnika" je dosć zajimawe a poručamy kóždemu k čitanju. -f.

Mudry kěžor

Wulheľski mnich Martinowicz bě sebi mlóćacen našinu wumyslił, a po wulkej prócy poradźi so jemu też, zo puśićhu jeho před khěžora Józefa II.

W dołhim přednošku rozłoži jemu wón lěpsiny swojeje nowoje mašiny a chcyše jo jemu też pokazawši předwjesć. Lěpsina tuteje mašiny běše, zo trjebaše jo jeničći človjek posłuchować, kotryž móžeše

---

Temrěći: Bohdar Njelka, mołer w Budyšinje, wjaze budźe jutśe sobotu pop. 1/4 hodź. na Mitkawje. — Ernestina Synd. Gnauckowa w Stachowje, 83 l. wotmje budźe jutśe sobotu pop. w 3 hodź. — Marta Gottlowa rodź. Jinkez w Běłej Wodźe, 66 lět.

z jeje pomocu telko dźěła dokonjeć, kaž hewak štyrjo mužojo.

Khěžor Franc II. přednošowarjej wotkiwny. „Hdyž su tole te wosebite lěpsiny — k čemu dyrpi tuta mašina potom spomožna być? Stó budźe so wo troch druhich młóckow starać, kotřiž so z tym zaluja? Stó budźe jim khlěb dawać za jich swójby za žony a dźěći?"

Wunamakarjej dyrbješe zaso swoje puće hić, hdyž teho zo by něšto wučinił. Mašina njeje so tehdy twarił, a na wunamakarja je so zabyło.

A dźensa....? k.

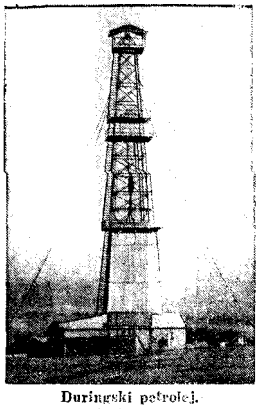

Duringski petrolej.

Wudobywanje so powjetšiło.

W Duringskej su natwarili prěnju železnu wěžu k wjerćenju za petrolejom. Z wěžu je krajina Mühlhausenskeje doliny dospołnje hinaši napohlad dostała. W Mühlhausenskim wokrjesu pak maju so też hišće na druhich městnach wjerćenske wěže twarić. We wokrjesu su mjenujcy dotal najsylniše petrolejowe žórło Němskeje nadešli.

Najnowiše z cyłeho swěta

— Wubłudy na wjedro sa jutřišchu hołotu: Poměrnje rjane kožne wjedro.

*** Kaž so z Guadalajary (w Mexiku) powě, su so mórske kupjele w Cuhutlanje w stanje Colima z hobrjcej nawalnej žołmu sapuščiłe. Wille pischi dróhy, nowe dwórnischcjo a nowy hotel su so dospołnje sapuščiłe. Nawalna žołma so njejpadny wokoło pischipołdnja nawali, hdyž runje wjele dźěcži pischi brjohy hrajtasche. W Cuhutlanje bě nětkuždy 500 kupjelnych hosći. Boja so, so je so wjetšchi dźěl z nich tepił. Hač dotal su 50 cěłow namakali. Přjedy nawalneje žołmy so dwoje semjerjenje sačuwa.**

*** (Sloty pokład z morja sčěrnyli.) Italskej sdźěwajej łódźi „Artiglio", kotraž so zyłe lěto prózuje, sloty pokład, 120 milijonow frankow hódny, kotryž je so z jendźelskeje parnej łódźu „Egypte" w lěcje 1921 potopił, wuspěchnischej je so jejne dźěło z wuspěchom krónowało. Pischi cěłym morju je so nowjakam poradźiło, hač k slotym dulam dóńcej a z wołsebitym sdźěhadłom 26 slotych dulow, 20 milijonow frankow hódnych, wuspěchnyć. Italskemu towarstwu 52½ procenta hódnosće potopjeneho pokłada głuscha, mjes tym so zdyrk jendźelskemu sawěsćajenu towarstwu pschipadnje, hdyž je franzowski stat swój podźěł dostał.**

Ze Serbow

Z **Pančic.** (Baćony přilećachu na wopyt.) Skoro zda so saksku Hornju Łužica dorado za baćony być. Mamy jich tu pječa rjanu ličbu. Puščichu so tola wěcza nic mjenje hač sydom tutych dołhonohačow na kłóštrske łuki pola Jawory, k połdniu wot statneje dróhi, a dachu sej při rěčcy derje być. Lědma su drje za bydlenjemi abo hnězdźenjom slědźiłe. Su drje w tym zwottorhane. Tola dźiwać wšak so njetrjebali, dokelž bźa khěžny a bróńnjow za slomu krytych dźe lětko wot léta wróco. Ludźo staraja so wo nje na druhe wašnje. Połoža na stare topoły, wjerby abo khěže někajke koleso, wot železa po móžnosći wotbrónjene, štož je knjezej baćonej jara wi-

tape. Smalź je towarstwo so připadnje trjechiła. Abo je sej Ralbičanska Baćonec swójba wulećała, kotrejež přiwuzni drje su tamnu ličbu docpěle, a su zhromadny wulět činiłe, kaž je w lěce nětko wašnje. Seyła měješe ćichi wobkedźbowar swoju radosć nad ptakami. Hdyž běchu sej pječeńkow nałožiłe a snadź dalši program sej rozpowědałe, pozběhnychu so zasy do powětra a lećachu k sewjeru.

Towarstwowski powěstnik.

Baćon. Towarstwo kat. młodźeńcow zarjaduje přichodnu njedźelu 26. junija 32 wulět do Slepoho. Tak prošu, zo bychu so we bohatej ličbje wobdźělili. Też knježny móža so sobu wobdźělić. Wotjědźemy rano z dypkom ½7 hodź. z Baćonja.

Starši Handrika.

Bukecy. Serbske towarstwo, Tow. Radosć a Jednota Sokoł zestupuja so njedźelu připołdnju ½1 hodź. na farje k swjedźeńskemu ćahej. Předsydstwa.

Bukecy. Jednota „Sokoł". Sokołki zwučuja dźensa pjatk. Bratřa sobotu. Načolnik.

Lumir. Na Njeswačidlski koncert wotjědźemy 14.28 hodź. z ćahom wot Budyšina na wjedźalski hišćik. Omnibus njemóžachmy dostać.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Doßmann Budyšinje. — Za nawěsćki: G. Janak w Budyšinje

Intronizacija Freiburgskeho arcybiskopa.

Přjedy Mišnjanski biskop dr. Konrad Gröber je so njedawno za Freiburgskeho arcybiskopa powołał. Wón je naslědnik zemrětcho arcybiskopa dra. Fritza, kiž běše před nětkim połdra létom dra. Gröbera na Mišnjanskeho biskopa wuswjećił. Poslednje dny je nowy arcybiskop swoje Budyske biskopske sydło wopušćił a so do Freiburga w Breisgawje podał. Tam wotnjo so nětko před někotrymi dnjemi swjatočna intronizacija noweho arcybiskopa. Wobydlerstwo so při tutej wulkej swjatočnosći jara bohaće wobdźěli. Na wobrazu widźimy arcybiskopa z wysokej arcybiskopskej čapku njez druhimi duchownymi. — Hdy a z kotrym duchownym kujezom so wosyrocene Mišnjanske biskopstwo w Budyšinje wobsadźi, njeje dotal hišće znate.

Šokoladowa fabrika dr. Sperber dr. z w. r. w Drježdźanach

wotewri dźensa w Budyšinje na Bohatej hasy 3

21. fabriksku předawarnju

Rekord tunjosće!

Wučah z našeje płaćiznoweje lisćiny

Tafłowe šokolady

100 g **dobromlóčna**	tafła	0,18
100 g **mjechka**	tafła	0,18
100 g **mokka**	tafła	0,20
100 g **jědźna worješch.**	tafła	0,16
100 g **dobromlóčna ze zemsk. worješkami**		0,16
100 g **kremowa šokolada**	tafła	0,16
100 g **jědźna šokolada**	tafła	0,16

Blokowa šokolada

100 g **dobromlóčna**	blok	0,16
100 g **dobromlóčna ze zemsk. worješk**	blok	0,15
100 g **dobromlóčna kokosowa**	blok	0,15
50 g **dobromlóčna**	blok	0,09
50 g **dobromlóčna kokosowa**	blok	0,08
100 g **warjeńska a jědźna šokolada**		0,16
500 g **warjeńska a jědźna šokolada**		0,72

Wšelake

¼ pt. **lodow. waflow**	0,15
¼ pt. **lodow. plackow**	0,18
¼ pt. **eukalygtus**	0,18
¼ pt. **želeiowych płodow**	0,15
¼ pt. **faman. mjatlički**	0,12
¼ pt. **kokosowych tružkow**	0,12
¼ pt. **šokoladow. plackow**	0,20

Kofejowe pječwa

¼ punta **najlěpšcho pječwa**	0,15
¼ punta **wosebiteho měšenja**	0,15
¼ punta **konditorskich pječwow**	0,25
¼ punta **pěskoweho pječwow**	0,25

Zo bychmy našim wotběrarjam něšto wosebite poskićeli předawamy wot dźensa pjatka

Punt z rukowanjom čisteho **kristall-cokora**	0,35
Punt z rukowanjom čisteho **kakaowa**	0,48
Punt z rukowanjom čisteho **šokoladoweho procha**	0,72

Konfekt

¼ punta **drohotnych kamješkow**	0,25
¼ punta **pralinow**	0,15
¼ punta **štreslowych kulkow**	0,20
¼ punta **wišnjow z palenoho wina**	0,35
¼ punta **mokka-relifow**	0,25

Na woběmaj wotewrjeńskimaj dnjomaj **dostanje kóždy wotběrař překhwapjeńku k wuběranju**, wosebje budźemy Budyšin na tutymaj dnjomaj z **powětrowej bitwu** počesćić.

Naše twory su jenož kajkosine twory a stajnje čerstwe wot fabriki

Wšitkim swojim hosćom wozjewjam, zo sym wot mojeho zemrětcho mandźelskeho nawjedowanu

piwowy a winowy hosćenc „Lišču Jamu"

w zmysłu zemrětcho na njepřemjenjene wašnje dalewjedu.

Prošu, zo by so mojemu mandźelskemu w tak bohatym měrje spožčena dowěra a přichilnosć tež na mnje přenjesła.

Z počesćowanjom

Marka zwud. Dietrichowa.

10 rekordnych dnjow

z jara zniženemi płaćiznami za wšěch tkaniny za lěčne wobleki.

Započatk pjatk 24. junija / Won znimi za jenoż:

Beiderwand	58, 39 pj.	žiđźany płat	95, 88 pj.
muslin	49, 39 pj.	dobry voile	115, 89 pj.
za sportske košle a pyjamy	75, 45 pj.	wolmjane muslin	110, 89 pj.
płóčl. žida, čišć	65, 45 pj.	crepe Caid, čista wołma	95 pj.
indanthren	65, 45 pj.	crepe Georgette	295, 195 pj.
wum. žida, jenobarbne	68 pj.	židź. voile, Bemberg	250, 195 pj.
		crep Marocain	295 pj.

Nichtó njeskhomdź tutu **tunju** składnosć k nakupowanju!

Prošu wobkhedźujće wukładne wokno!

Relmann Při Pósťowym namješće na Hošic hasy 29

Přichodnu njedźelu

2. wulki sportski swjedźeń

Statna wobora — Wubjerk za čłowozwučowanje

na měšćanskim zwučowanišću „Müllerwiese".

Započatk z dypkom w 2 hodź.

Wojerske předwjedźenja / Lohka athletika / Wubědźowanja / Napřemjedźenje na kolesach / Jěchanje konjow.

Kopańca: Budissa I — Batl. mužstwo II. I. R. 10.

Zastup: Dorosćeni 40 pj., žónske, bjezdźěłni a šulerjo 20 pj.

Za čas sportskeho swjedźenja: Naměstna hudźba cyłeje wojerskeje kapały. Wječor w „Kehelerni": Česćowanje dobyćerjow a reje.

Truskalcy

wšědźne čerstwe, wulke płody ze samsneje plantaže ma na předań

Zimmermann, zahrodnistwo w Bukojnje.

Poćehnjenje

běłe, šmuhjate a damaš, | 2 šěrok.: 8.30 6.70 **5.80**

Andr. Kasper

měj. J. Witaja

Košle kholowy pryne. suknje

nócne košle, samsn. zhotowjenja, wulki wubj., jara tunjo

Kurt Epler, na Zitn. wik. 11 znap. Złot. Hwězdy

Hypotheki

pod přihódnymi wumjenjenjemi. Radu a prawiznisku rozprawu přez našu organisaciju. Bliže darmo přez

Spar- u. Kredit-Schutz-Bund Leipzig C 1 Dufourtstr. 5

Serbske łačele

(Gramofon Platten) ma na składźe

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Kupujće pola našich inserentow

Přiloha k čisłu 146

SERBSKE NOWINY

Pjatk 24. junija 1932

Prěnja pomoc

Nětřiše dźěło sanitetnych kolonow

Proschu rozpomnjaneje hnydom na městnje, bjes wulkeho rosmyslenja, a nalićeje, schto může so

měrnemu a njewinowatemu stajanej

wscho stać. Sonadź sajeźe wam strach do stawow — wotkładajo wot hrózbuposćkow wójny — hnyž tutu liśćinu wobkładaśe. Pschinješe waš do wustosećkow. To pak njeje dale žadyn wulki dźiw. Je jich tólko rosóžćelow pschi namich njesbožach — stónčnje je tola wschо jene, hač jenoho mały auto abo wulki autobuš sa posta wožbowoju mori — a telko wschelakich móžnosćow, kotrež móža chory ćěžny wotjad do mjezywěsćeho njepřijaća pschinjeść, tak so so nichtó skoro wjazy z domu wěrić njemoh. Tola pak móže so doma teź

wschelake njesboże

stać. Statok móže so zapalić, abo wjelki pschekamać, je sshoda padnyć, w khěži so wobžumnyć a psched snatym „liśćownym zuhelom na hlowu" so jenoż na swobodnej dróhi wěsty, hdyž pak je sa to wjazy motorstich kolow, pschez kotreż mósećh do njesboża pschińć. Tak nam nisko dale njeswjwa, hač w Božim mjenje z wotewrjenymi wočkomaj na swoje dźěła hić.

Hdyž pak śej wschěmu liśćinu njesbožow wobkładaśi, liž pschezo wyschśe a wjetšhe liczby pokazuje, hnyž wschódne sražanja, naturske katastrofy a rubjazne napadny hromadze sestajećh w němskim kraju abo na zyłum swěće, potom ći słowo

„wójna w měrje"

samo wot so na mysle pschindźe. Tu pokazuje so nam rjad bolosćow a hrózbnosćow a počitanymi bjeswólnje z ekesćowanjom na tych muži myslićej, kotrež su śej sa swój nadawk stajili, wschо to po mózności wotwróćić.

W městach błyschći so w nozy w schtyrjoch kojitym transparencje cźerwjeny ćichi, pod nim knehi sa cźerwjeny swónčk. Někotrymkuli, kotremuž je so njschto stało, tudy knehi tłóčkit a pomoz namakał, njech je někotri lěkar, někajki sawobalku abo lěkarja tricbał, abo jenoż cźiste posylnjenje pschi nadźijnej słabosći abo mjatkliwosći — mamy jich dosć sahłódnjenych. Hač je wodnjo abo nozy, hač pschi sajmym ranju abo pódnjom wjeselu hnydom so su dwe wotewrjele a muzojo w swojej uniformje k pomozy byli.

Poměrnje mała je swjetscha jstwićka tajkeje dobrowólneje sanitetneje kolony. W khamorcźkach a na połzach pschi dźelanje steja blesch- a blesćhi, bitky a tyjći je wobwjazowej sdźimy (Verbandsstoff), kotrež muzojo w dobrym porjadźe dźerža. Wodnjo hdyž pschi swětłym wokuju, rosmalowja so, cźitaja knihi a cźahowizny abo sahrajo śej karty a w nozy leža spotowani — hnydom pschihotowani —, hdyž swónčk zatkuta a so pożadaju.

Storo ke tóhodla wobuju sobu wujdu w swojim cźmowym aucze z cźerwjenym ćichijom, maja wschо we nim pschihotowane k prěnjej pomozy — wot wobwjazowej sdźimy a hač do nohawjow. A hdyž so wupakaja, ja so wohrožuje dale a bóle rozschěrja a so k wulkemu wobnju wupschestrěwa, swolaja so sanitetni pomocnizy telefonisaju k dźělu a steja pschihotowani, wschudźe sapschimnuć, hdyž je trjeba. Tola niz

jenoż pschi wobnjach

su k ruzy, ale teź pschi powodźenju, pschi njesbožach na żelezniach a z autami, pschi politiskich njeměrach, pschi śujeźdźeńskich cźahach a wulkich zhromadźiznach, na schportowych městnach a tak dale.

We wulkich městach maju tajke sanitetne kolony swoju garažu sa auta, pschezo w najlepschim rjedźe a pschihotowane a w składnischćach kopi so nadoba: njeliczomne wobhydła a stoły sa cźeśaj franjenych, kotrež móža jenoż sbožeć, tu sašy z bělym płatom pschikryte wozyki na mjechkich gummijowych koleśach, wulke kisty sa stanami, tu su lěkarstwa a wobwjazowa sdźina. A tłóčkenje śej wozyrjadź wschо sa tón pad, so w symnje dla wysokeho śneha auta jich njemóža wóz sa konje z gummijowymi koleśami a hischće z petrolejowymi lampami. Druhdy so stanje, so maja lóży lubjo jich k lepschemu. Wołaja jich k njesbožu, liž je so płacza we tym a tym domje stało, mjenuje so dróha a cźišło. A hdyž tuchi mužojo tam pschijedu, spóznaja, so su jich sa kuntku měli a po hapriejku póbłali. Tajzy pryslazy ludźo snadź mógli śej snadź někoho druheho sa swój masany žort wupytać. Teź na wschi nastawaju tajke sanitetne kolony a staja so do służby cźłowjeństwa, schtož ma ko khwalobnje witać. Tu je wopraudźita ludźeć k bliżschemu, wschitkim pomhać, njeshladajo na staw, ród, wuznaće.

Puyi chce z kěžorom być

Puyi běše posledni chinejski kěžor. W lěće 1913 jeho z chinejskeho trona wotsadźichu. Lětsa w februaru Japanecy jeho za presidenta noweje mandźuskeje republiki postajichu. Nětko so powě, zo chcedźa Puyia w bliźšich njedźelach za mandźuskeho kěžora wuwołać.

Cyrkwinske powěsće

5. njedźela po swj. Trojicy, 26. junija 1932.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi změjo farař Kapler rano w 7 hodź. serbske Bože wotkazanje, farař Tišer we 8 hodź. serbsku a ¼10 hodź. němsku Božu službu. — Dźensa wječor ½8 hodź. Janska swjatočnosć na Hrodźišću (farař Kapler) z trubjenjom pozawnow.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6. Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći, wječor we 8 hodź. evangelizaciska zhromadźizna. — Štwórtk wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć (List na Hebrejskich).

Sotra Emma změje póndźelu wječor we 8 hodź. w Budestecach čo. 25b biblisku nutrnosć za žony.

Zjednoćenstwowy wothladar Zimmermann změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. w 3 hodź. w Rozwodecach, njedźelu a štwórtk wječor w Budyšinje, póndźelu w Cokowje, wutoru w Zemicach, srjedu we Arnsdorfje a pjatk w Hornjej Hórcy.

Z Barta.

Rano ½8 hodź. serbska Boża služba a w 9 hodź. němska Boża služba (kemšikhód wojeńskeho towarstwa dla 50lětneho wobstaća.) — Zběrka za našu cyrkej.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. změje duchowny Böttger serbsku spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Zběrka k wobstaranju sědkow k zwěsćenju nabožneho rozwučenja a wućehnjenja młodźiny w zmysle ev.-luth. wěrywuznaća. Dop. w 11 hodź. ma duchowny Böttger kemšenje za dźěći 5. hač 8. šulskeho lěta.

Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje z pozawnami. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Bóje biblisku nutrnosć w młodźinowni. — Srjedu wječor we 8 hodź. je rozrěčowanje wo bibliji ev. towarstwa młodźencow. — Pjatk wječor ½9 hodź. bibliska nutrnosć pola Dučkec w Kózłach.

Z Budyšinka.

Rano w 7 hodź. je serbska spowědź, we 8 hodź. serbske kemšenje (k. farař Mikela z Małešec.)

Z Bukec.

Rano ½7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje.

Z Hrodźišća.

Rano we 8 hodź. serbska, ½10 hodź. němska Boża služba. Krajnocyrkwinska zběrka za zwěsćenje nabožinskeho rozwučenja.

Pokhowana: Morwonarodźena dźowka zemjoweho dźěłaćerja Ferdinanda Gustava Vogela w Rakojdach.

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. změje farař Voigt serbsku spowědź, farař Wjcźař we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje.

Z Hućiny.

Rano we 8 hodź. serbska, ½10 hodź. němska Boža służba. — Kolekta. — Pop. w 2 hodź. rozrěčowanje z młodźinu.

Z Khwaćic.

Rano we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje. Kolekta za wukublanje mlodźiny w ev.-luth. wěruwuznaću.

Z Klukša.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje, ¾11 hodź. dźěćikemšenje.

Serbske wašnja a nałožki na swjateho Jana

Dźeń swj. Jana słušeše hač do 19. lětstotka sobu k najwjetšim swjatym dnjam křesćanskeje cyrkwje.

Serbja maja a mějachu k wšěm róčnym časam a druhim wuznamnym swjatym dnjam swoje wosebite nałožki a wašnja a tak wězo teź na swj. Jana. Mějachu prjedy hišće wjele wjacy, ale mnohe su so we tołstych lět zhubiłe a woteznałe, haj buchu zdźela wot wyšnosćow z namocu wotstronjene.

Kaž pola nimale wšitkich europskich ludow, tak teź pola Serbow je žiwa přiwěra, zo we swjatojanskej nocy wšě zela a koruški maju hojatu móc. Mnozy z dźewjećorych kwětkow nawijeja wěnc a jón srjedź jstwy pójsnu, tón so potom stajnje wjerći a so wohrońuje přez cyłe lěto. Přez cyłe lěto pomhaju zela z wupósnjeneho wónca abo kwěćela přeć wšelake khorosće. Ma so ze zelow warić čaj abo ma so z nimi kadźić. Na Jana spali so teź stary wěnc a so z nim skót pokadźa, zo njeby na njón přišła khorosć a njehodź. Často so nowy kwěćel přez wokno do jstwy ćisnje. Hišo dźewjeć dnjow do swj. Jana móžeš započeć ze zběranjom zelow. Jako wosebje dobre zelo płači swjatojanska krej (Hartheu), kiž so wosebje teź trjeba přeć skótne khorosće a přeć wučišćenju, dale dorant a teź stróžawe zelo, druhdźe teź bóz.

Praji so, zo we swjatojanskej nocy zakćéwa paproć. Štóž jeho kćenje namaka, móže zrozumić rěć zwěrjatow. Na Jana móžeš teź z paprocom krokawy zahnać. W Slepom prjedy holey hólcam na Jana kwěćele darichu, z kotrymiž tući potom kemši dźěchu.

Wulku rólu hraješe w staroserbskich swjatojanskich nałožkach balica. Wo tym nam Abraham Frencl pisa takle: „Wječor do Jana Serbja kaž Němcy wšelako wašnja maja. Dorosćeni ludźo maju na dłowje wěncy z balicy. Potom jich pječa hłowa wjacy njeboli. Dźěći po hasach a dróhach wokoło běhaju, na hłowje maja wysoke wodźeća ze syćiznow, w rucy pak dźerža syćiznowe šwupizny, přědku zo sukom, z tymi so młóća a wokoło hanjeja do późnje nocy. To so wosebje stawa w Budyšinje a druhich městach. Na wsach pak serbske dźěći sej připrawjeja drobne šibjeńki z witkow a je přeskakuja. Hdyž šibjeńku přeskoča a wona njespadnje, woznamjenja to zbožo. — W městach zaso druzy pod wokno stajeja „Janski horne". Takle mjenuja latarnju ze swěčku, wona je zo wšelakimi kwětkami wupyšena. — Na wsach so wulko wohnje zapaluja a lud je přeskakuje. To tohorunja dyrbi zbožo přinjesć."

Balica teź w swjatojanskich nałožkach druhich narodow wulku rólu hraje. Teź janski horne namaka so liśće dźensa w druhich krajinach.

Swjedźenje młodźiny we swjatojanskej nocy, na kotrychž so wokoło wohnja rejwaše a přez njón skakaše, su so dawno hižo minyłe. Dawno wjacy młodźina njeswjećí tutu nóc ze spěwami a so wjacy zo kwětkami a wěncami njepyša we swjatojanskej nocy. Wyšnosće su před 100 lětami tuto rjano wašnje zakazałe a wutupiłe, dokelž z tym pječa bě wohrožena zjawna moralnosć.

W poslednich lětach pak bě w Delnjej Łužicy wokoło Drjowka hišće žiwy zajimawy swjatojanski nałožk. Młody pachoł „Jan" jěchaše w skoku po wsy. Na wobliču měješe kukleńku z brězoweje skory a hewak bě wšón z kwětkami a pletwami napowěseny. Na wšetym městnje we wsy wjesnjenjo na njeho čakachu, zo bychu jeho zadźerżeli, štož so zwoprědka zrědka poradźeše. Hdyž pak su jeho lepili, potom jeho z konja zběhaja a jemu wšě kwětki zwottorhaju. Kwětki wosebje žony mjez sobu sej rozdźěleja, dokelž wone pječa zbožo přinjesu.

Prjedy teź w druhich wsach młody pachoł złžo na štom (lipu abo wjaz) we wsy a so tam skhowa mjez hustymi hałozami. Deleka pak spody štoma so jeho towaršojo skhadźowachu a teź druzy připoslucharjo a wón jim tam z hałozow poskići žortny přednošk, w kotrymž hospodarjow a wosebje hospozy cyłeje wsy tak rjec na zrěbje roztřasowaše. Tutón nałožk so hišće njedawno w Žiwicach pola Drjowka haješe.

Hišće w lěće 1899 wopisa so tuto wašnje w dźensa hižo poněmčenych wsach (Lubošću, Malinju atd.) pola Drjowka takle: „Młodźi pacholo jěchaju z hudźbu won do pola, hdźež su so holey hižo zešle. Jedyn z pacholow so wuzwoli za swjatojanskeho krala a holey jeho husće zapletuja hač na wobliče ze wšelakimi kwětkami, wosebje wšak ze swjatojanskej kreju, z lipowym kćenjom a předewšěm z kostřanecom, tak zo je wšón módry. Jeho potom wyskaju do wsy wjedu. Tu hižo dźěći, žony a mužojo na njeho čakaju, jeho konja zadźerža a jemu kwětki zwottorhaja, kiž potom domoj njesu, dokelž su pječa jara dobre přeć khorosće. Potom dostanje swjatojanski kral jako dar rubjoško."

Podobny nałožk so teź zdźeli z Mukwarja pola Stareje Darbny.

Tutón „Jan" drje měješe předstajeć ducha zróstnosće. To hižo pokhadźa z toho, zo ma kukleńku z brězoweje skory, zo je zwoblekany kwětki a zeleno hałozy a zo nimo toho hišće na štom lěze. Słuša potajkim k samsnym postawam, kaž „zeleny Jurij" pola Rusow a Słowjeńcow a podobni.

Teź ći ze syćiznami wupyšeni a wobrónjeni hólcy, wo kotrychž Abraham Frencl pišo, su wšěm symbol duchow zróstnosće.

W Kulowje znajachu hišće před 70 lětami nastupne swjatojanske nałožki. Prjedy hač słónčko so skhowa, scźehachu holca koš dołhich syćiznow do jstwy. Syćizny teź přinjesechu do hródźe a hospoza w samsnym času zatepi. Nazajtra do switanja měješe so 6 hač 8

Z Kotec.

Dop. w 9 hodź. serbske kemšenje (wosadny kantor). Zběrka.

Z Łupoje.

Rano we 8 hodź. so serbske předowanje čita.

Z Malešec.

Rano we 8 hodź. serbske kemšenje ¼12 dźěćikemšenje.

Z Minakala.

Rano we 8 hodź. so serbske předowanje čita.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje. (Zběrka za wočehnjenje našeje młodźiny w ev.- luth. wěrywuznaćn.) — Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći. — ¼4 hodź. cyrkwina serbska liturgiska nutrnosć pod wodźenjom k. hudźbneho direktora B. Krawca z Drježdźan.) — Stwórtk wječor we 8 hodź. towaršstwo młodych holcow (delni wotrjad) na farje.

Z Nosaćic.

*Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. něm*ska Boža služba, ½10 hodź. serbska Boža služba. Popołdnju wobdźěli so młodźina na zjězdźe evangelskeje młodźiny wokoło Wósmužoweje Hory we Wósporku.

Z Poršic.

Dop. ½10 hodź. je serbske kemšenje (k. farař Mikela z Malešec.) Dźěćikemšenje w Bošecach dop. ½10 hodź. za mjeńše, ½11 hodź. za wjetše dźěći. Pop. w 2 hodź. zwjazk młodyeh holcow pola wosadneje sotry. — Wutoru wječor we 8 hodź. změje zjednoćenstwowy wothladaŕ Křižan biblisku nutrnosć w Bošecach.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. serbske swj. wotkazanje, w 9 hodź. serbska Boža služba, ¼11 hodź. serbska, w 11 hodź. němska Boža služba za dźěći, pop. w 2 hodź. němski nĕšpor, w 4 hodź. serbske kemšenje (zo spowědźu) w Stróži. — Póndźelu rano w 7 hodź. rańša nutrnosć.

Z Wósporka.

Rano we 8 hodź. předowanje (wosadny farař.) — Zběrka. Za tutu njedźelu wotmyslene zetkanje křesćanskeje młodźiny w měšćanskim parku dyrbi wupadnyć a ma so nazymu wotměć.

Póndźelu wječor we 8 hodź. změje zjednoćenstwowy wothladaŕ Křižan-Zitawski biblisku hodźinu we wosadnej zali.

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje. — Kolekta. — Popołdnju ½4 hodź. Boža služba w Lĕskej.

Přilopk

* **Ssornika pożrył.** Jako žyno žyćejsche, jedyn raŧak we schlewigsko-holsteinskej wžy do žornika rubiny a jemu nohu wotrubny. Ssornik bĕsche po žbježu w trawje leżo łpał. Ssornika, kiž 40 punow ważesche, hnydom dokóchu.

* **Hacž na koschlu swušlekany.** W Tylži (Tilsit) pschiwjedźechu na policajnu stražu muža, kiž bĕsche jenoj w koschli a bohu w nozy po hańach bĕhał. Policija swĕcźi, so bĕsche njewschědnje drasćeny człowjek blidaŕ, kiž bĕsche schtkleńczku pschewjele žrĕbnyŕ a na jenej bóle wopuschćenej pódlanskej hańy žej wušnył. Jako wón wo žwĕcźe wědźał njebĕsche, bĕchu njesnaći pschischli a jeho hacž na koschlu swušlekali.

Mjenje swini w Pruskej

Wunoschł liczenja žwini 1. junija 1932 w Pruskej.

Pruski statistiski krajny hamt je 1. junija 1932 we Pruskej žwinje liczicz daŕ. Naliczi žo 4,5 prozentow žwini mjenje pornjo liczenju 1. junija 1931.

Pschi lońschim liczenju bĕchu 13,6 prozentow wjazy naliczili hacž 1. junija 1930.

W pożledniim schtwórcźĕcźe wot 1. měrza hacž do 1. junija 1932 pak žu žo žwinje žašo wo 4,1 prozentow pschiłporiše. Potajkim padnje horjeckaŕ najpomnjene wotebĕranje žwini do cźaša psched 1. měrzom t. l.

Liczba župroschnych ranzow je wschak pornjo lońschemu lĕtu wo 7,3 prozentow wotebĕrała.

Molef a jeho wobraz

Jako belgiski kral Leopold jónu wustajeńcu wumĕłskich wudźĕłkow wopyta, napadje jemu mały wobraz, kotrejž pschedstajeńe stadło łkopow na jenej łuce pschi łkowanju žtonza. Dokelž žo jemu wobras derje podobasche, jawoła wón molerja a rjekny, jo chże tutón wobras rady łupicź. Pschi rozrisźanju placźinny mĕnješche molef: „Waschа majestoscź łapłacźi mi moje łkopy najjednorišcho po jich mjańowej hódnoćźi, po połsta frankach za schtuku.“ Kral, pohladawschi na wobras, pschiliczi w duchu: „Je jich nĕhdźe dwanacźe wowzow. Placźi žtow hacž łchésće žtow frankow njeje drje pschewjele za rjany wobras.“ Sa tři dny donjeżechu „ztadło łkopow“ do Lackenskeho hrodu. Kral pschelicźi łkocźata nodźenja a pschepoda wumĕłcźej ja dwanacźe łkopow ichźecź žtow frankow. Molef pokaża pak na hromadu drobnych bĕłych łypkow na pożadku a rjeknу łhutnje: „Majestoscź njechała łabyć na tamne, kotrejž widźimy jenoj ł dalka. Je jich žnajmjeńscha tři ła!“ — „Ale njeje to próch?“ łnapischeźiwi Leopold pschełapjeny. — „Ně, majestoscź, to žu lute łkopy — moje žłowo na to! Bjes teho žo by miknył, łapłacźi kral nĕtko 15 600 frankow, hacźrunjeż by wobras ł 1000 frankami derje łapłacźeny był.

jn.

Hospodarski rozhlad

Pjatk 24. junija 1932:

Wĕcźerawše turzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,25
1 jendźelski punt	15,23	100 čěskosł. krónow	12,466
100 šwajc. frankow	81,93	100 franc. frankow	16,55

Burša wječera ztrĕže žiwnoscźow. Su cźĕłnja dale njejasne poměry nascheje žinstkownoscźe a swónkownoscźe politiki. Jednanja w Lausanne žu doscź wobsužne a tu khwilu škoro žaneho wuspĕcha lubjaze. W žmstkownoscźi politiky žo knježeństwa połoułchoscź Němskeje nicźim hischcźe žo ze statnym knježeństwom dotrjećeli. Statne knježeństwo mĕni, so ma dźiwacź na žadanja narodnožocźialistiskeje ztrony jako najmócnischcźe w Němskej.

Produktowe wiki jewjachu tež wječera živischu hibitoscź. W hotowym žornje wschak jenoj pschenica a wowoš wo 10 pj. postupischtej, w termińowym wikowanju po wschĕch druzich placźišnjach porjedźachu, najóble wschak rožla. Statne žitarnje nakhwilnje žamje rožli wjazy njepostitcźanja. S tym ma žo dožpjeć, so by žo psched žnjemi wschć tutrajne žito pschetrjebało.

Zentnar placźeschi wcźera w Barlinje:

pschenicy: ja julij: 13,22½ hr. (13 hr.), ja žeptember: 11,45 hr. (11,48¾—11,47½ hr.), ja oktober: 11,48¾—11,50 hr. (11,55½—11,50 hr.), ja dezember: 11,70 hr. (11,75—11,72½ hr.),

rožli: ja julij: 9,35—9,32½ hr. (9,17½ hr.), ja žeptember: 9,10—9,08¾ hr. (9—9,02½ hr.). ja oktober: 9,12½—9,13¾ hr. (9,05 hr.), ja dezember: 9,27½—9,30 hr. (9,22½ hr.),

wowža: ja julij: 8,42½ hr. (8,12½—8,10 hr.), ja žeptember: 7,52½—7,51¼ hr. (7,40—7,35 hr.), ja oktober: — (7,40 hr.).

Wiki w Lubiju.

Pschenica 11,90—12,15 hr. (11,90—12,15 hr.), rožla 9,30—9,50 hr. (9,30—9,50 hr.), najmjeńši jećmjeń 8 hr. hacź 8,50 hr., wowoš 7,40—7,60 hr., bĕrny 2,20—2,80 (2,20—2,80 hr.), žyno 2,20—2,70 hr., žłoma ł maschmłócź. 1,60—2 hr., pschenicžna muka 19,25—20 hr. (19,25 hacź 20 hr.), rżana muka 15,25 hr., pschenicžne wotruby 5,80—6 hr., rżane wotruby 6—6,20 hr., butra 60—70 (60—65 pj.), jeja 6—8 pj., twaroh 25 pj. (20—25 pj.), bĕrny 3—3½ pj. punt (4 pj.), bĕrny nowe 12½—15 pj., (15—18 pj.), hriby 30—120 pj., karoty 15—25 pj., łoboła jĕdźna 25—30 pj. (15—25 pj.), kał žydrowity 5 pj. hacź 35 pj. (10—40 pj.), kolrabi 7—10 pj. (8—10 pj.), porej 15 pj., tórti 20—50 pj. (40 pj.), zybła 18 pj. punt (15—18 pj.), buny 25—30 pj. (40—50 pj.), tomaty 40—55 pj. (40—60 pj.), žołotej 4—7 pj. (3—5 pj.), radišti 5 pj. walcźk (10 pj.), rjenjeń 5—8 pj. (7 pj.), jabłuka (40—50 pj.), mĕrnik (8 pj.).

Wiki w Kamjenzu.

Pschenica 12 hr. (12—12,10 hr.), rožla 9,50 (9,60) hr. wowoš 7,50—7,75 hr., pschenicžna muka 24 hr. (24,50 hr.), rżana muka 15 hr. (15,25 hr.), pschenicžne wotruby 5,75—6 hr., rżane wotruby 6,30—6,75 hr. (6,50 hacź 7 hr.), žyno 2,25 hr., žłoma štótna 1,80 hr., ł žajtanju 1,80 hr., bĕrny bĕłe 2,50 hr. (2 hr.), bĕrny cźełwjene 2,75 hr. (2,25 hr.), žołte 3 hr. (2,50 hr.), butra 1.20 hacź 1,30 hr., jeja 6—7 pj., prošata 8—15 hr., bĕhati 23—28 hr. (23—30 hr.), libjata 2—2,20 hr. (1,80—2 hr.), huby młode 4—4,80 hr. (3,50—5 hr.), kał žydrowity 20—40 pj. (30—60 pj.), loboła jĕdźna 25—30 pj. a rjenjeń 5 pj., zybła 18—20 pj. (15—18 pj.), khrĕn 80 pj., hromak 20—55 pj. (25—70 pj.), žołotej ketcźk 4—8 pj., tórti 15—35 pj. (25—40 pj.), morchej 10—20 pj. (15 hacź 35 pj.), radišti 7 pj. walcźk, rjetkej 8 pj. walcźk, kurjatka 50 pj. litr (55—60), wischnje 30—35 pj. punt (35—40 pj.), trušlaty 30—40 pj. (60—75 pj.).

Wiki rĕtnebo skotu wcźera w Drježdźanach.

Dowóš žwini a cźelatow bĕ nĕschto žnadniischi hacź hewak pjatk. Sžwinje wschak žo loźay njepschedawachu, dokelž pak bĕchu žadne, žo w placźišnje trochu połepschicźa. Runje tak bĕ ł cźelatami. Wež tuke dożpicźe nĕschto porjedźenje placźišny.

Wiki w Khorcźebuzu.

Mjaso howjaze 50—80 pj., cźelaze 60—90 pj., łkopiaze 80—100, žwinjaze 65—90 pj., jaja 6—7 pj., butra 1,10—1,20 hr. (1,10 hr.), twaroh 25 pj., łany wolij 80 pj., tiny 75—100 pj., schcźuki 95 pj., karpy 75 pj., połpe mlode 50—80 pj., huby 1,80—2,50 hr., khowany žywe 2 hacź 3,50 hr., kórki 15—25 pj. (40—50 pj.), kolrabi 20 pj., morchej 15 pj. (20 pj.), tomaty 40—60 pj. (50—60 pj.), rjenjeń—, kožmaczki 20 pj., loboła jĕdźna 20 pj. a hromak 40—50 pj. (40—70 pj.), kał žydrowity 35—50 pj., cźeńowany 15 pj., wirilingowy 30—35 pj., buny žłme 40—45 pj. (80 pj.), žołotej 5 pj. ketcźk, měrnik 25 pj. hacź 30 pj., khrĕn 40—50 pj., radišti walcźk 5—8 pj. a zybła 15—20 pj., bĕrny zentnar 3 hr., punt 3—4 pj. (4 pj.), truškaty 30—35 pj. (40—60 pj.), truši 25 pj., wischnje 30—35 pj. (40—50 pj.), prawaki 90 pj. (1 hr.), kurjatka 30—35 pj., cźeńowane łoski 20 pj.

Šwinjaze wiki w Khorcźebuzu.

Pschiwjeschli bĕchu 1180 prošatow a 223 bohakow. Wiši bĕchu žywe, po 8 hodź. bĕchu prošata a bohaki ł pródchom a ł wochom rožpschedate, płacźiny žu ze škuconjowanu.

Prošata: małe 6—9 hr. (6—8 hr.), khrĕnje 9—11 hr. (8—10 hr.), wulke 11—14 hr. (10—13 hr.).

Bĕhaki: małe 14—30 hr. (13—30 hr.), khrĕnje 30 hacź 45 pj. (30—45 pj.), wulke 45—65 pj. (45 hacź 65 pj.).

Wiki wužitkowego škotu wcźera w Khorcźebuzu.

Bĕchu wožebje schpatne. Pschihnali bĕchu mało škotu, ale tež łupzow njebĕ wiele. Wischitzy grounjachu: „Nimamy pjenjes, njemóžemy łupować.“

Konjow bĕchu 139 pschihnali a hrĕbjatow 9. Placźiny hibachu žo w kolijach pożledních wikow. Tola rožpschedachu jenoš mało koni.

Podobnje bĕ ł howjadami, mało škotu a mało łupzow. Na pschedań pschihnali bĕchu 18 wołow, 6 bykow, 9 kruwow, 13 cźelatow, 81 próšnikow. Po zentnarju placźachu byki 20—30 hr., woły 26—35 hr., próšniki 24—30 hr. a cźelata 12—26 hr. Mlode dójti pschedawachu po 200 hacź 240 hr.

Wukraina butra placźiznu tłóći

Na wikach žo łažy mjenje tutrajneje butry postkcźuje. W tym pak wonje žo hischcźe njewołóžuja. Luźo nimaju doscź pjenjes a mało kupuja. Tohodła maja po wulke ižłady butru łažu w khłodźischcźach khowacź. Pschihłodze hischcźe k tomu, so w łupjelach a łkowanischcźach wjazy teiko butru njepschetrjebaju, dokelž luźo mało puczuja. S tych žron je žo jenoš mało butry łkałało. Dale tež je wukraina špitaju pschecź hischcźe butru do Němskeje dowożowacź. Wažebje Danjka, Schwedźka a Holanjska žo wo to prózuja. Wicho to žentkuje na placźiznu, je njemóžo butra žo podrožowacź. W Barlinje placźa tu khwilu je najlĕpschu butru 106 hr. (2 zentnarjej), za dalšchej kwalitejeji 96 a 89 hr.

Ssudnischy na pschełażowanje.

Sobotu 25. junija 1932:

w **Wiškopizach** na ßudnischnjo dop. w 10 hodź.: kuchowny khamor, lĕžaniši ztoł, ława, pižaniše błido, klamaniši khamor, šnupwjałak, schižaza maschina, hładkowaze točźiniki, wschelake ßamkarške nožiży.

Placźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe žymje po tunu abo 1000 kg, newak 100 kg.

	Placźizny po złotej hriwnie				
	23. 6.	22. 6		23. 6.	22. 6.
Pšeńca	254-276	252-274	buny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	185-187	185-187	woka	16, -18,	16,0-18,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jećmjeń wows	162-172	162-172	žolte łupiny	14,5-16,0	14,5-16,0
	159-163	157-161	teradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńc. muka	30,7-34,7	30,7-34,7	lany wosušk	10,3-10,9	10,3-10,9
rżana muka	26,1-27,1	5,1-27,1	such. truhanš	8,70	8,70
pš. wotruby	9,9-10,5	9,9 10,5	bĕrny. kruški	—	—
rżane „	10,1-10,5	10,1-10,5	syno, 50 kg	1,35-1,65	1,35-1,65
raps	—	—	rżana słoma	1,15-1,35	1,15-1,35
hróch Viktor.	17,0-23,0	17,0 23,0	pšeńc. „	0,90-1,05	0,95-1,10
lane symjo	—	—	wowsna „	0,90-1,05	0,90-1,00
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	0,90-1,05	0,90-1,00

Płaćizny ręcznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

23. junija

17 wol. 22 byk., 6 kruw., — jałojo., 472 ćelat., 141 wowc., 602 swini.

Płaćizny za

ćelata: 2. 38—42, 3. 33—37, 4. 29—32, 5. —;

swinje: 1. 40, 2. 40, 3. 38—39, 4. 37—38,

syćiznow srjedźa k walćkej hromadu zwjazać, potom so z tyeń syćiznow zaso přeco dwě z kónćkami hromadu zwjazaštej. Na kóneu so walćk srjedźa wotwjaza a nětko hladachu, hač bě so tworiło jene koło (zbožo) abo wjacy kołow (njezbožo) abo też rjećaz (wulke njezbožo). To so mjenowaše „zbožowjazanje“. — Na podobne waśnje też južni Serbja stwjelea hodowneje słomy hromadu zwjazaju.

Janske słanje Kulowćenjo dźeń po Janje do brózńje zmjetachu, zo myše njebychu nowe žně zežrale. Janske zela so też natykachu na wokna a durje. Zela, kiž bĕchu so šćipałe we swjatojanskej nocy w 12 hodźinach, mějachu za runje tak swjećene kaž te, kiž je duchowny Bože Cĕło poswjećił.

Na Balkanje a w narańšej Europje so podobne waśnje (słanje) wotměwa hody ze słomu.

Swjatojanska nóc hodźi so też za wšelake kuzłanje. Stóž chce wot swojeho skotu wotwobroćić činki, dyrbi we swjatojanskej nocy trom susodam kradnyć ze słomjaneje trĕchi zela abo słomički, je derje zmĕšeć a skotej dać. Druzy zběraju wokoło Jana z dźewjećorych mjezow horšć trawy, suša ju a dawaju ju kruwam, zo bychu dawale wjacy mloka a butry. Wokoło Jana nimaš syno kopić. W tym času też nimaš ničo wupoźić.

W Delnjej Łužicy so na Jana zwjetša też mejа dele bjerje a tu a tam so też tehdy „kapon zabije“.

Swjatojansku wodu dirje Serbja njeznaju. Po zdaću su so w tym nastupanju wšĕ nałožki koncentrowałe na jutrownu wodu.

Abraham Frencl nam hišće zdźĕli, zo stari Serbja na Jana zarjadowachu trĕlenje wo skopa. Bĕ to wulke napřemo trĕlenje, při kotrymž prĕni dobyćeŕ dosta jako myto skopa.

Kaž widźimy, smy bohuźel najwjacy swjatojanskich nałožkow a waśnjow woteznali. Hladajmy, zo znajmjeńša te někotre, kiž hišće mamy, dale wobkhowamy.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,15 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo séćhwakam čźlneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbia so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 147 — **Budyšin — Sobotu, 25. junija 1932 — Bautzen** — **Lětnik 91**

Demonstracije a zraženja

Kommunistojo, kotřiž běchu schwórtk we wjsčech němskich dźelach Barlina do antifašistiskich shromadźiznow šli, wjeczor njedźiwajcy policajskeje zakazne spytachu, demonstrazije zawjesć. W Moabitskich stronach, hdźež bě so dźeń předy k politiskim zrażenjam došło, spytachu kommunistojo demonstrazije czohi zjednoczeć. Do nich wudu stykało jich policija wotchna.

Njedźiwajcy toho so cyłoby pschez 1 nowa zbožowacu, a policija dyrbjesche k zastrožnjenju tšelcej, so by kommunistiskich demonstrantow rozehnała. Schwórtk popołdnju je policija 104 wosoby pschi spytanych demonstrazijach zasała. 40 z nich bu w policajskej jatbje wobchowali, 33 zajatych je so ke kommunistiskej stronje wuznało.

Jedyn morwy w Straßfurtu

Mjes nazionalnymi sozialistami a kommunistami we Straßfurtu je schwórtk w nozy wojpjet k pukam dochło. Hižo někotre krócz bě Straßfurtska policija nuzowana, automobil jenoho nazionalneho sozialista psched kommunistiskimi nadpadami zakitacz. Hdyž so kommunistojo schwórtk z nowa hotowachu, automobil nadpadnyć, z automobila tšelachu. Jedyn kommunist so z kulku do brjuha cežko rani, so bórzy po tym wumrje.

Jedyn morwy a cežko zranjeny w Duisburgu

W Duisburgu schtwórtk wjeczor demonstrazije hač do 10 hodźin trajachu. Hdyž cźrjoda nazionalnych sozialistow w uniformje do swojeho doma pschi Hindenburgskim namjesće pschiceže, do njeje politija pschecźiwniży strašachu. Pschi nastatych pukach so tež tšelesche. **Jedyn kommunist bu zastrelony.** Pschi druhim zrażenju so jenoho **nazionalneho sozialista z nožom straschnje skałali.** Dokelž so zrażenja wospjetowachu, be policija nuzowana, so do njemčernikow z gummijowym klumpachom dacz. Wischo hromadźe je njehdže 60 wosobow zajała.

Jedyn morwy, pjeć zranjenych w Dortmundze

Nazionalni sozialistojo běchu schwórtk wjeczor do hórjeje korcźmy w Dortmundze-Dorffelchje shromadźiznu pworali. Hižo předy shromadźiznu bě so wjetsche cźrjoda kommunistow psched korcźmu sešchła. Wjeczor we 8 hodźinach 80 nazionalnych sozialistow do korcźmy cźekmjesche. W Hellwigskej drohi wobej strenje do so zetšichej. Kommunistojo do zotajenych nazionalnych sozialistow kamjenje mjetachu. Nehdže 30 wutšelkow salužny. **26 lětny nazionalny sozialist Habenich** so z kulku do hłowy a z někotrymi kulkami do wutrobnja hnydom mori. Pjeć druhich nazionalnych sozialistow so cźežko rani. So bychu pschiešischeżacych kommunistow zadźerželi, dyrbjachu so policistojo do nich z revolwrom samerić.

W Lipsku do policije tšeleli

Po skónczenju shromadźiznu nazionalnych sozialistow w Lipsku je schtwórtk wjeczor k demonstrazijam došło, kotrež je policija dyrbjała rozehnać. Demonstrantojo do policije tšelachu; jenoho policajskeho zastojnika so z wutšelkom sranili.

Protest přećiwo pruskemu amnestijowemu zakonjej

Pruska statna rada je schtwórtk z 42 pschećiwo 25 hłosami wobsamkła, pschećiwo **amnestijowemu zakonjej pruskeho kejma** sa pschestupjenja do hospodarskeje nuzy protest podać. Dla toho protesla je někto trěbne, so kejmi skoń z nowa a to z dwušećimowstej wjetšinu wobsamkuje.

Wustawiny wubjerk statneje rady so na slědowace pschećzyny załcuje: Zakoń ma napisany „Zakoń wo pschiwołenju njetkłostajanja". Kaž wjedzake kejmej pschedpołożene namjety spotajcy dawaju, so jako njetkłostanje tute tak spuschćenje prawomocnje pschiwudźeneho khłostanja, kaž tež zastajenje założenych khłostanskich prozesow a njepschepytanje šinjenych khłostajomnych zćinow rozumi. Pschećziwo tomu ma so po 1 zakonjowym paragrafu jenej khłostanje spuschćicej, dohdla je so po zdaću jenoż na wobkmadźenje, nje pak na zastajenje khłostańskich prozesow myslilo.

*

Nacionalneho socialista zajeli

Wrótzkańska policija je schwórtk jako pospačanoho winika, kotryż je krjedu wjeczor **muzy němskostajneje woborh Günthera zastrelił,** wjednika nazionalno-sozialistiskeho wudmycreho wotdźelenja Bruchnho zajała. Brudny je we Wrótzkławju jako politiski bjezk znaty. Předy je swojsku cźerwjeno-frontowsku wojowarjow pschiwušchał. Psched někotrymi létami je jeho dla pschećzihowenja z jenoho kommunistiskeho sportskeho towarstwa wusamknyli.

Kaž je policajske šćedzenje wupokazało, su we Wrótzkawju na Alšenitej dróży **33 lětneho nazionalneho sozialista Seidela zastrelili.** Jako tšelza su jeneho kommunista wuslědźili.

Nazionalni sozialistojo a Papenowy kabinett.

W sportskim palcu w Barlinje su schtwórtk wjeczor nazionalni sozialistojo shromadźiznu měli, do kotrejž běchu prani krócz sašo wudyrne a schitaze wotdźelenja z khorhojemi a standartami pschićahnyli. Goebbels je we rěcźi z poiwójstimi knjezerstwami a z nětcźišchim knjezerstwom saběrasche. Rěcźnik praji, je nazionalni sozialistojo njejsu Papenowe knjezerstwo powolali. Wischo, schtož tole knjezerstwo cźini, sa to je samo samolwite. Jenož nazionalni sozialistojo móża nazionalno-sozialistisku politiku dźelacz, tola niz muzojo, kotřiž z nazionalnymi sozialistami sympathisuja abo jim blisko stoja. Cźi dyrbja hižo we wobmje barbjeni być. Rěcźnik Papenowy kabinett kritizuje, so je dny trjebał, so by nětkli sjem rozpuschćił a nowe wuzwolenja wudyrnył, wotdźelenjow wróżnych nazionalnych Němskej wobroczi a njes druhim wuras **„odsonjonemska marzistisko-separatiska kanailla"** trjebasche. Tutomu prakej dyrbi so pjasć pod nóż tykнyć, niczo lěpschcho njesaśłuži, hacź so jo powróca."

10½ miliona dźełonjemcerjow w Sjednoczenych statach.

Licźba dźełonjemcerjow w Sjednoczenych statach połnoże Ameriki po 1 nowa pruhowanym wobličenju amerikanskich dźełacźerskich swjazkow nětkle nětkole 10 634 000 wobsahuje, to je pjećina w normalnym cźasu dźełacźeho wobydlerstwa.

Papen wo swojim jednaniu w Genfu rozprawu w Barlinje poda

Němski kanzler z Papen je w Lausannu z francowskim ministerskim pschedsydu Herriotom wo reparacijskim praschenju rozrěcźenje měł. Schto je so mjes wobjmaj dojednało, a hacź je rozrěcźenje za Němsku wunoschne było, so wěsto hischcze nětkole zjawnosći potaji. Jenož to zjawnosći zhoni, so je tak wajne było, so je němski kanzler za nusne měł, wo nim němskemu knjezerstwu rosprawu podacź. Tohodla je pjatk wjeczor z Lausanna na tři dny do Barlina wotjeł.

Też **Herriot** je z Lausanna wotpowjedował, so by we francowskim knjezerstwje wo detailnych jednanjach w Lausannu a Genfu rosprawił.

Juhosłowjanska němske reparacije trjeba

Marinkowicź pschecźiwo wotwalenju cźełow na juhosłowjanskich dawkidawarjow.

W rozrěcźenju Lausannskeho rosprawnika „Petit Parisienna" je so juhosłowjanski ministerski president Marinkowicź wo reparacijskim praschenju na słědowace waschnje wupraji: Hdyž so jendželsky wotpósłanzy we Lausannje wo to prózuja, so bychu so němske reparacije wuschmórle, chcedźa se spuschćenjom němskeho politiskeho dołha priwatne žadanja jendželskich bankow wuhowacź. To njeje dar z jich stronu, ale kompromiß. Juhosłowjanska pak by z wuschmórnjenom reparacijow cźeło schkodowała. Wurunanje naschich statnych dołhodow a wudawkow wot Youngowych płacźenjow **wotwiśnje.** Jeli so Němska njepłaći, dyrbjeny wuwostaje summy wot naschcho wobydlerstwa žadacź. To njeje wuschmórnjenje, ale pschepytanje cźełow z němskich na juhosłowjanskich dawkiplacźerjow. S tym runje tak cźerpimy kaž Němska, a na hospodarsku nuzu Juhosłowjanstcje njecźuje so njeje dźiwacź dyrbi na němsku.

Schtož hospodarske wobnowjenje Europy nasnipa, Marinkowicź praji, su schitaze zła a kontingowaja politika skoro njemożne połoženje wutworile. Wot wobmjetowanja k wobmjetowanju je so Europa cźežam tworyła, wobkowanja wobkowanja wróćzyła, pschi cźimż so bohatstwo ludow shubinje. Lausannjeska konferenca psched wulkim nadawkom steji, so by z nětcźišchcho wokhromjenja pucź namakała.

Kak chcedźa Francowzojo wotbronić

W Franzowskej pódla sozialistow a kommunistow wschě politiske strony wotbronjazy namjet amerikanskeho presidenta Hoovera z rosłudźenjecźi wotpokasuja. Praja, je **politizy runje tak hjestaknuy kaž jeho lońschi namjet.** S jeho wotbronjazym namjetom zu so jednanja wo wotbronjenju sće kapłe. Tak „Information" pische, so je Hooverowa diplomatija jenož hischcze karikatura toho, schtož je president Wilson dźył. Njerozumny a roshorjany Hooverowy namjet je wotbronjaze jednanja poczeżił. Nasnótrische prawizowe nowiny Hooverowy namjet zasłużeja. Wężne pschecźiwnistwo pschecźiwo Hooverowemu namjedej so na to założeja, so so z nim Italskej na kraju a na morju lěpschina pschecźiwo Franzowskej dawa.

Njedźiwajcy toho je Hooverowe zakrocźenje w Franzowskej najtork dało, so su někto nadrobnischi programm nastajeli. Kaž nowiny „Paris Soir" z Genfa powědźa, **je** wójnski minister **Paweł Boucour** wopomnicźiłski spis wudźełał, kotryż franzowske wotbronjaze namjety w słědowazych sydom dypkach wopschija:

1. Wudawki za narodne zakitanje so wo 10 prozentow snija, z cźimż so letnje za zhły swět 25 miliardow frankow wuzmitnje.

2. Wschě chemiske a bakteriologiske wójnske srědki, jědowite plyny a natykowaze khorosće rozsěrjace srědki, zapalne bomby a płomjenjamjetaki so zakazaju.

3. Artillerijski kaliber so na 240 milimetrow wobmjesuje.

4. Wulkosć bomby wjetšazych létadłow so zamjesuje.

5. Ziwilne létarstwo so internalisuje a ma sa to rutkowacź, so so za wójerske zamyslby njewužije.

6. Stajna wotbronjaza komunikacija so wuzitaj, kotraž dohladuje, hacź so tele pschedpisma wunjedaja.

7. Krute dohladowanje bróniowych a municijskich fabrikow.

Pruski sejm

W pruskim sjemje je nazionalny sozialist **dr. Freisler** namjet podał, w kotrymž so praji, so je w Barlinskej kriminalnej **policiji zjawne potajnistwo,** so Barlinski namjetny policajski **prezident Bjarnat Weiß** Barlinske hrazkowske kluby załoguje a schkita, pschi kotrychž je z pjenjezami interesowany a w kotrychž horšinje zobu hraje. Pschepytanje wołstkórzbow w tutej naležnosći je so Sklarekowemu pschećelej statnemu rěcźnikej Waßmuthej pschikazało, kotryż jam hrazkowske kluby pilnje wopytuje. Wobhonjenym kriminalnym sastojnikom njeje so sładnosć dała, so wuprajeć, tola bu swólninu, psched zjemowym pschepytowanym wubjerkom wuprajeć, kotryż so jim to njedowolilo. Nazionalni sozialistojo namjetuja, so by so pschepytowazy wubjerk za pschepytanje tuteje naležnosće wustajił, kotryż dyrbi wkaz: **„Chikagowski wubjerk Bjarnat Weiß".** Pódla toho nazionalni sozialistojo namjetuja, so bychu so wschě hrazkowske kluby zawrjele.

zrhewnjowazy wuvjerk je so hižo wuspjał a je 24 hodź. kusławow wobsteji.

*

Polizajski president je wozjewił: „Nazionalno-socialistiski dźenik „Nadpadk“ w dźensnišim čisle nadpadny pśichecźivo polizajskemu presidentej dr. Weißej wopśichija, kótaraž so po njespamjetnosći słowowo a po njewěrnosći podawka njechodźa pśichetrjechićz. Mjes druhim so wudawa, so je polizajski president kriminalnej polizji pornził, so njebuchu w bracźownišku klubu khłostajanjow cźiny pśichepytali. Wšykne tele a podobne wudawanja su w potrjebnym wobsahu njewěrne. Polizajski nameśtny president dr. Weiß je hižo wobtóžbu podał a polizajski president je so tutej wobstórźbje pśichiwzeł. Możnosći druhich napšawow pśichećiwo njenjerownym nowinam je sebi polizajski president wostajił.

Kaž je so posdźišćo z pśichiłuchnego nješa źiśelo, je polizija pjatkowe cźisło nazionalno-socialistiskeho „Nadpada“ dla pśichwatanja knihow pśichepytała. Wšykne tele a podobne wudawanja su w potrjebnym wobsahu njewěrne. Polizajski nameśtny president dr. Weiß je hižo wobtóžbu podał a polizajski president je so tutej wobstórźbje pśichiwzeł. Możnosći druhich napšawow pśichećiwo njenjerownym nowinam je sebi polizajski president wostajił.

Kaž je so posdźišćo z pśichiłuchnego nješa źiśelo, je polizija pjatkowe cźisło nazionalno-socialistiskeho „Nadpada“ dla pśichwatanja knihow pśichepytała.

*

Pjatk je pruski sejm **amnestijowy zakoń** z małym pśichemnjenjenjom pśicećiwo hłosam zentrumskeje a fojaldemokratiskeje strony dośtkónca pśichijał. S dobom su statne kujeźeństwo namołwili, so by **khłostanja hnydom pśichetorhnjeź dało** a khłostajanske wěry spuśchoźiło, kótaraž maju so pa zakonju zastajeć. Na nimske kujeźeństwo ma so skutkowaś, so by so podobny amnestijowy zakoń wndał.

Siamskeho krala wotsadźili

Revolucija w pośledniej absolutnej monarchiji.

Schtwórtk w nozy je w Siamje revolucija wudyrila. Ssobustawy kralowskeje źiwośby su sajeli a w kralowskim hrodźe jako zastajenzow w jatśe dźerża sa pad, so bychu revolucionarow a jich wjednikow pśechećiwopowali. Podsdźišćo chodźa kralowsku źiwośbu na wójnsku ładu dowjesć.

We hłownym mjesće Bangkoku revolucionarnym wojakam a matrosam pśichwykaju. Tanki a maschinske ćišły su so nawoźyle. Revolucija je po śiacu z ludowym stronu wuschła, kótaraž śej so bo wójsko a namórnistwo pśichśamkej. Offizjerow generalnego staba a wšykne kujeźerstwowe bohatstwy su sajeli. Hłowneho wójskowego roskazowarja su zatkali, hdyž so wobarachu.

Wulki siamski stat w Sednjej Indiskej je źebi mógł swoju kamostatnosć z tym zakhowaś, so jako wótrazowazy kraj mjes jendźelskej koloniju Birmu a francowskej Indochinu leži, dokelž so tśi wótdy tuteju kupadźeju krajow hłada, so by njeby z nim mógnym kupadom dotkał. Siamski krał je bjes ludowego sostupnistwa jako absolutny wjerch knjeźił. Se siamskich sastojnikow a offizjerow su by mnozy w Nimskej wukwuczili. Teź k wutwarjenju automobilneje dróhowneje khyże a kulkeje schtrejčkowańe w Bangkoku, z kótarejž je mózno, njepógóndnje bjes grota z Berlinom, Washingtonom atd. wobkhadźeć, su Nimcy powołali.

Siamski kral Prachatipok,
kotrehož trón je so z revoluciju powalił. Revolucionarojo krala a jeho cylu swójbu zajachu.

Siamska rajź, drjewo, wolij, lak atd. wuwožuje. Dla spadowanja płaćiznow tychle twarow na źiwjetowych wikach je Siamska nutśowana była, słotu mónu spuśchećeć.

W Siamskej je źo, kaž w druhich indiskich krajach, wjele chinejskich wikowarjow sadźidliło. Sćinni je je revolucionarny duch do kraja sanjeśł. Bangkok je hižo po połozju chinejski. Skoro wšycho wikowanje w chinejskej ruzy leźi. So chinejski revolucionarny kuomintangski swjatk śwoju agitaziju dałeko pśiches chinejske mjezy rozśerja, je dawno znate. To źo je teź w Siamje nalwódźił. Hižo wot wjacy lět je siamska policija wšychkich Chinesow, kótaž běchu fozialistiskeje agitazije podkładni, z wupalenym siamskim znamjenjom na dłoni praweje ruki pśiches mjezy dowjedła.

Wothadźeny krał Prachadipok, kótremuž je hakle 31 lět a kótaryž je jara khorowaty, je hakle njedawno w Amerizy a Japanskej lěkarsku pomoc pytał. Wón a kralowna Rambai Baoni z Cźakristeje dynastije wotkhadźataj, kótejž 150 létny jubilej je so pśiched někotrymi njedźelemi z wulkej pychu w Bangkoku wobswjećił.

Ze Serbow

W Budyšinje, 25. śmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wjeźera wjeczor we 7 hodź. barometer 743, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +22. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer 0, thermometer we nozy +12. — Wuchłady na mało pśichemjenjenja. Wětr z junij bliźi so nimale kónźej. Wjele lećneje cźopoty njeje nam pśichinjeł. Nikiny drje so pomału k ranju wothaluja a kaž wjedrańje rosprawjeja, so tež wuczahuja. Nasche wjedro pak pśicźo so hišće wohrožuja. Teź wjeźera w póśnym popołdnju nam cźorne mróčele fyzike deschcze pśichinjeschu. Wuchina z wjeźora Europy njeje so hišće wjele k ranju hnuła. Sa to nižina pola kupy Island nasche wjedro wohrožuje. Wětry duja wótsyć ze wjeźora, tohodla je pozdaj tajki schorjaty a pśichemjenjaty. Wjedrańje mjenja, so rjeńsce wjedro zastupi, hdyž so wětr ke krótkemu wjeźoru wobroći. Nasch wjedrowuslužny boji so, so smjeje nasche wjedro pśichodny tydźeń zasmy pśichemjenjaty a scherjaty ras kaž tutón tydźeń. Jedyn dźeń nékak pśichewiśe a potom zastupi sajo scherjaty pocźask. Jutśe, 5. njedźelu po św. Trojicy, khłada źłonjeźo 3,47 hodź. a khowa so 8,18 hodź. Mjezacy khłada we połnozy 11,59 hodź. a khowa so pśichipołdnju 12,53 hodź.

Zdźełanosć duše

Wjsch sdźełanosći mózesch sebi pśichiwoźeć, jeli masch dary ducha. Se sdźełanosću mózesch dozapśeć najwušschu mjetnu, kaž jo tu na semi pośćeja. Ty mózesch jo stacź z wobtuhowźerjom a tola cźe njetrjeba tón najnišschi sanźe mjeć, kiž spóńnje, so nimasch — sdźełanoźe dusche. Jenoź jena sdźełanosć ma trajace prawo pśichósnacźa, cźełowjeschesće to je sdźełanosć ducha. Niž twoja słowa, cźłowječe, rosćahuju wo twojej hódnosći, ale twoja dusche. Hacź masch lubosć w sebi a pśiches nju sdźełanosć dusche — to je posledńja a najwažnjšsche ze wšyćich prascenjow. A hdyž rosćahuju wo twojej hódnosći w tutom prascenju so njetrjeje ! dobyźerstwe haj, cźi njepomha twoja sdźełanosć, twoje pśichedprawo na wjesnišim mjesće nicźo, pśicheću ty pśicź druhim kaž skora, w kótrejž njeje namakeć dobreho ducha. Próńuj so, cźłowječe, pśiches lubosćepołne smutskowne źiwjenje so pośćehnuć nad mschédnosćenemi. Sdźełanosć dusche mózesch jenoź we sebi rodźiś a wobthowaś, hdyž je w tebi źiwa wérna a njetajena lubosć k druhemu. Schto by pomhało tebi, hdy by dobył wšyke pokłady senje — hdy bychu wjsch tyhaźy jałykow njesłe twoju hlawu do smótka, ale ty sam by wedźał, so cźe hewak nicźto sanźe nima, dokelž nimasch w sebi sdźełanosć dusche . . .

— **Dźenjamske wiki.** Butra placźischo 60—65 pj., jejca 6—7 pj., twaroh 25 pj., kury žywe 40—55 pj., farbjane 65—75 pj., łóbjata a wjelicźe husy 1,80—5 hr., łacźki 60—90 pj., hołbje 55—60 pj., tśi cźełuwjeny 10—16 pj., bźły 8—14 pj., ćhorowizy 10—50 pj., tśeśi 20—50 pj., kišłe 12—18 pj., zyble 10—18 pj., kótreži 7—13 pj., morchej 10—20 pj., radiśi 8—10 pj., hromaź 25—50 pj. a rjenjeń 8—12 pj., jeźina loboda 20—25 pj., hołaźi 4—8 pj., tośmacki 20—25 pj., wiśnjne 30—40 pj., tunśaźy 30—40 pj., tomaty 40—50 pj., hrihy 20—40 pj., bźeny nowe 12—20 pj., stare 10 puntow 32—38 pj., mźo w schtelezy 1,60—1,70 hr., bjes schtelezy 1,40 hacź 1,50 hr., tany wolśi 1 hr.

— **Pomozne dny za wumjelźow 1932 w Budyšinje.** Sa 1. julija wotmyšleny konzert orchestroweje schule katholskeje statnje kapały, kiž so pod nawjedowanjom statneho kapałneho mišitra Hermanna Kutzschbacha a pod sobustutkowanjom swoju šuamjeniteju Dźeśkowskeju kolnom k lěpschemu hromadźeńskeju dnjow za podpjerańe fonda Saksteho šwjatka pomocy za wumjelkow w Krónje wotmje, namaka hišom nétko wjele fajima mjes ludźimi. Liśćiki pśichedawaju so dopołdna take: 1. a 2. mjesno (cźišćowane 2,50 a 1,75 hr.) pola siemowa A. Förster, Kěrchska dróha (ława połoza) a K. J. Gudera, Seminarska haza (prawa połoza). 3. mjesto (toź cźišćowane po 1,25 hr.) za ławu estradu, winowe wothśelenje w Hubnerez knihatni w Hornjeńskej haźy, za prawu estradu a malu salu w Ludowej kuhańi. Liśćiki 4. mjesna (50 pj. jenoź za njesłužerjow a šulerjow) so we wschitkich 4 pśichedowańnych pśichedawaju.

— **Dźeśco do njebosa pśichišchu.** Posłichwórtaktnu Hildegarda Anderez bźeśsche wjeźera wjeczor wokoło 7 hodź. jako z hiśćeze druhimi dźeśćimi na Lubijskej dróhi rźet Wilhelma I. Połenzoweje dróhi hrajkasche, njekótśiło wje psches Lubijsku dróhu, pśi cźimž ju z mésta pśichijźaju wošobowy automobil z prawym fónzom skorkacu (Stoßstange) na dróhu wjerchu. Pomozny wjednik wošoboweho automobila dowjese dźeśco najprjedy ke k. dr. med. Franzu na Hornjeńskej haźy, kiž jenoź wobdźerźa na dźeśću smjeźeć. Na to dowjese wjednik dźeśco do šurschiskeho bydlenja tu na Beethovenskej dróhi 10.

— **Budyške haptyki** su wschédne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene. Nózni klubjow a njedźelu wotewrjene ma jenoź jena haptyka z měnjacźym wotmjenjenjom. We juniju je to Měschćańska haptyka na Hłownym torhoschću a w juliju Dwórnjischćowa haptyka na Bismarckowej dróhi.

— **Polizija šaja** tu cźěšćobźowakiskeju stacźanow dla pałowneho pśichećupjenja.

Z Cemjerc. (Khrobli paduši.) Započatk tuteho tydźenja dobuchu so tu w nocy paduši do lěharnje kublerja Krala. Tutón běše hižo we ložu a paduši sympychu jemu nékajki prósk mjez woći. So boio, zo jemu paduši nésto sćinja, wosta kral změrom a dyrbješe pśihladować, kak so nutźlamarjo z 30 hriwnami pjenjez, kotrež běchu w lěharni namakali, wotsaliechu. W samsnej nocy wzachu pola kublerja Jakuba Lipića 6 metrow dołhi rěbl, kiž žady bróžnje 4 metry wysoko wisaše. Rozrězachu jón. Mjeńši, 2 metrow dołhi kóne wostajichu leżo, a dźeši je so zhubił. Tutón su paduši najskerje potom pola Kralec wuźili. Su najskerje z městnosću derje znaći byli. Kriminalna policija wée prepytuje.

Z Radworja. (Přednošk w šuli). Wćera pjatk dopoldnja poby w našej šuli knjez Vogelsang z Budyskego powolanskeje zaradźernje. Měješe w 9 hodź. dleši přednošk, w kotryžuž k dźěćom 8. lětnika wo wšelakich zakonskich předpismach, wo poměrach na dźěłowych wikach, kaž też wo wšelakich hłownych powołanjach rěčeše. Pokazu też na wšelakich příkladach wažnosć powołańskeje zaradźernje a pře-

P. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeška idyla.

34] (Wotcźaźowanje).

Jenicźki Zymbura stejśeše z nahej hłowu hamkutki wobrjedźa teje cźěłódy tuzši a rjeńe so na njeho hlaschsche. Stejeśche tu i posbłejanej hłowu, wobliczo mjeńsche ważny, hano śwjatoczny, ale měrny a hobjźiwosćiwy wuraz. Człowjek rjaneho króšta a zyły muź! W bokomaj schwilny, z pazom sejźehujeny: z paźa roseše do schérokeju błedrow sapaźeny hrudźny kosch. Jeho ramjeni śej pokulajtej, khribjet runy kaž dolka a nad nim kulojta hłowa cźornych kudźerjowych włosow. Jedun ruku do boka seprjeża a z druhej, śej hrajtajo wjerśeli kulojtu cźapku se wudrowinu wobschitu. Cźiśeše wotruhne wobliczo to jemu se stronej cźerwjenju śwěźi, sprawnej worźi runje won hladatej, błyschćejtej po a radostnje so śwećeješe. Kruće śteji Zymbura na jawojimaj wulkimaj nohomaj wędźo, so je kedźbnosć wschich na njeho složena. Wody na nim njeje. Jeho wobłeć, jeho wuźiwane schaty su běłe kaž śneh, rólicźkate źidźane rubiśko wokoło schije, wschо na nim je dźensa nowe a swjedźeńske. Spodobne hłowa woli, a j. krutym hłosom je pśichodnoschuju:

„S mandźelskim swjatym swjatkom
Bóh swjasa mje se Schaltowej žonu,
z dźěćimi a statkom.
Pśiches doły, rěti, pśiches kšy, kovaj
pśichikhadźam do waschej' gnezjnej zuzy,
ale spuschćam so na waschu lubosć,
so do swojich' mje pśichijimjeze swjatka".

Po rychtarjowym prawym boku bur Cźornak śedźeśche. Sa bliodom śedźo bé hišćeze we hłowu wjetschi hacź wschitcy druzy. Wotmołwi Zymburje:

„To njeńdźe tak spěschnje, pschećelko,
chcemy niž wjelki, ale wonuku,
žiwi budźemy z tobu, z tobu jěsć khlěba,
pschećelo je prjódy cźe pruhowaś trjeba,
tohodla šmy tu w porachźe.
Sauźodka! Praschećelo so po rjeźu!
A ty chcheschli i nami se šuźodstwom so
swjazaś —
wotmołwi śwěrnje, na cźoź so nam sechce
sprascheć.

A pschełuschowanje so sapoźa. Stary Hamank so skótka wopraschа:

„Bjes dołhich trěbow prascham so,
swólkel ród twój połhadźa?"

Zymbura jemu runje tak skótka wotmołwi:

„Nikoho njechamju, wschém wschym wschat śym
swam runja,
śym se Semja śyn Jana Zymbury bura."

„Zymbury Jana, Zymbury Jana se Semja, dobry to ród woprawdźe", khwalesche zyła wjeś. Ale Kolka bawtowanje cźěłódy hižo pschetorhny. Bé to mały, drobny nanźik, njech też hospodar bé wulki, a so by połoła hobrsteho Cźornaka był wótdźerź, njerěcźesche hedźo, ale stany a hišćeze bé mały. Wšyche z tajkeje swójoby mólićźikich, „wschitzy bychu w truhje rejowaś mógli", wołe dawna wo Kolkiz rodźe w Pućźinju rěkasche, ale kóždy z toho rodu bé ja to nimo měry cźiły a puńny, jako by był z łyka pleceny. Wustoćki potajkim a sawoła na Zymburu:

„Snajemy nana a maćeź twoju,
nicźo pak njewémy wo twojim statoku".

„Wschě drje snajesche Schalcźiz pódu,
a tu ja nétko woracź budu",

jemu Zymbura směrnje wotmołwi a sam chcyjsche hischće nécźto pschipomnicź wo žonje, wo dźećoch, wo njebohim pschećelu, ale sasta. Wšěcźesche, so tomu praschenju ulemwjesknje. A woprawdźe: bźej Jarosch hižo sakaźchłone a z dowérnym hłosom sarěcźa:

„Scholcźiz dwór? Schtó da jón tebi?
Je wobžiwroćił, Schotta je w rowje,
tśi dźěći śyroty, maja jón śebi".

Praschenje so lubjesche, wjeś je dźakuje pschija a wob krući:

„Ssynaj dwaj, dźowka, trojka dźěći hódnych nan, ach, do rowa wotcźołe wot nich".

A tohodla Zymbura jenoź Jarschej njewotmołwi, ale zyłej wšěm dokładnje wuloži:

„Scholcźe motwenu ja dźeržu słowo:
toteda dwór mi, dźěći, widowu,
testament sćini psched swědkami pjećimi,
w nim mi wotkaźa pódu, žonu i dźěćimi".

Kak to? Pódu, žonu a dźěći? Wotkaźa psched pjećimi swědkami? So wjeś njedowjrjeja praschesće. Sćiwotaju Scholtowych testamenta pytnychu, so je nétk rjada na nich. Na sebje pokładnychu a j posledźenjam za porosumichu, schtó i nich budźe rěcźeć. Stany Bledźak. Stany nij i cźěłowjekowje k Zymburje, ale ke gmejnje, dokelž k nim rěcźeše. Bošmy śej cźapku do tyła a j prawju so za wuchom podrapa, kaž bé to jeho wašchnje, hdyž so napinajo na wšchto mysleschе, a tu tej hižo pocźa:

„Wotkaźa, praju wam, wotkaźa
psched žonu, dźěćimi;
se śłubom pak śwérnym śej swjazasa
wschitkich k śwědcźenju:
Zymbura, hospodar na tuble twćhe dźěcki
hacź swoje śmeje Lita śyn najstarschi —
tón pak, po starym waschnju pschitšonym,
njech kuješi sam na kuble na ródnym."
(Wotcźaźowanje sćěhnje).

prosy dźěći, zo bychu ze swójimaj staršimaj tež jónu do Budyšina přišli, zo by jim tam dokładnišu radu dać mohł. Dźěći posłuchachu wuwjedźenjam jara skedźbliwje. Hač so hišće wosebity staršiski wječor wotměje, w kotrymž by kujer Vogelsang wo samsnych prašenjach rěčał, starši hišće zhonja.

Woheń w fabricy

S Margarećinje Hěty. Wjelki woheń potrjechi pjatk přispołonju ½1 hodź. naschu fabriku, dźěłarnju Schomburg a Synowe w Margarećinej Hěrce. Dźěl fabriki, kotryž mjenowane posłužne połe w elektriju a wulkich połsłužnych požadanjow sa mašinu (Hochspannung) ma swójimaj powrjechi. S njesłužbnje přičinkiny bu tam wolijowy cžorbaš sapalł a z tym wohrožeješе bo zyłe twarjenje. Dokelž njemóžachu dla sylnehо dla wuhenja padazeho kura wolijowy wobłuk hasnyć, fabrikła wohnjowa wobora najprjedy zasahowachu. Wolijowy kur a woheń přeńcza hórschi napohlad połicajskе. Tehodła bo w 1 hodź. roskaz wulkо-wohnja poda a sirény zahałachu. Wórty po tym wschelake wobory přiskiknjechu. Mjes tym woheń tšechu hrabiny a dźěl tuteho twarjenja sničł. Na pomoc přichwatachu: Schwjećanska dobrowólna, Dalićanska, Brěmjenjanska, Króšyńska (Adolfskе hěty) wobora, Wulko-Dubrawska (hydrantowy cžah). Hěšina wobora a wjednistwo fabriki tež Budyšin nahladnu wobora, to tak na 2 motorsrjej a 4 ručne rjadowny, 2 cžahaj hydrantow se 10 rolami wohenj hasachu. — Połsłužnе połe wapschisłeschе nimo swójich nadobnych hišćow fabrikłi labaratorij z wudźělanimi a chemiskimi z druhimi naprawami, schtož žeby sylny prud mitiny žeda za pórazin. Dwaj wolijowej hudaj bóschtaj natyhnjenje z wulkim strachom rozbuchnjenja. Cžłowjekam pak bo nicžo njesta. Wobora kurowe masti trjebasche a bórzy strach wohrožowaše. Přischiwarjene wohnjoskrutne „prutowanjaste połe“ wschak jenož z cžornym kurom schkodowaschе. Drjewo w nutskowanym twarje wschak wohenj sničł. Fabrika ma zawěsćene, tola potrjechi su z tym wulka schkoda, kiž so drje se 100 000 hr. staji a njehnuwa. Dźěło pak so njesłastaji.

S Małeschez. (Dróha so wuporjadża). Dróha mjes Małeschezami a Huczinu njeby runje nanajlepscha, tohodła je někto Małeschanjow njespokojny wuporjadżenja. Gmejna ma wjele hary a wudawkow z wuporjadżenjom puczoło, dokelž ma jich wjele. Ma z tym dźě wulke wjenježne cžeže. Tola so prózne, docžinicž, schtož so někak hodźi. — (Wulka woda). Wichelazy ratarjo su tu jara schkodowali z wulkej wodu. Mózne deschcže wutoru wjecžor běchu zawinowałe wulku wodu, kotraž je zyła na sukach žeła wjaka. Schežeńka z Małeschez do Brěsynki bu tež powodźena. Wěsće by schkoda hišćerje wjetscha była, njebuchu-li pola Kisłizy a Połpizy Schporjenju runali.

6. serbska liturgiska nutrnosć w Njeswačidle.

Serbja Njeswačidlskeje wosady wopytaju jutře njedźelu pop. ¼4 hodź. serbsku liturgisku nutrnosć w Njeswačidlskim Božim domje.

Koncert wuhotuje k. hudźbny direktor Bjarnat Krawc z Drježdźan ze swojej slawnej spěwnej kupku „Lumir“. Narěč zaběje wosadny k. farař Kapler.

S Dubrawy. (Njesłoże). W porzelinarni w Margarećinej hěrce sta so njesłoże. Kóń kopny tam posłužerja Marka tak njesłožownje do lěweje nohi, to so jemu přičiscel rozrany. Sanitejca jeho z autom do kliniki dr. Brinka w Dubrawje dowjedechu.

S Barta. (50 létny jubilej wojeńskeho towarstwa.) Jutře njedźelu 26. junija 1932 swjećeźi wojeńske towarstwo za Bart a wokolinu swój 50 létny jubilej. Dop. w 9 hodź. je khramadny kenschkhóš z położenjom wěnzow pschi wopomnjeńskej tafli sa wójnskich padnjenych. Pschipołonju wot 12 do 1 hodź. witaju so wonkowne towarstwa pschez hołsenjom „K hłonzu“. Na to je w hołsenju pokročenje pschez hołowu. Potom położenje swjedźenskich cžah pschez wjes na turnowanišćo. Na swjedźenischcžu połnicža so jedwy Bartskeho spěwneho towarstwa, wschelake rěcže a pschichodne. Je cžah z khwadrilla w historiskich mérowych uniformach, parodny pokhod jubilejneho towarstwa ato. Je też sa wschelake sawjelenja postarane. Pschi nětkelschich hospodarskich pomérach płaci swjedźenske znamjenske jenož 30 pf. Wobydlerstwo so prošy, so by twarjenja z khorhojenc a pletwami k swjedźenju wupyschilo.

S Wóspork. (Wotthorcžene setkanje schcžasanskeje młodźiny). Njelubosne deschcžowe wjedro so nakhilakeho tydženja a pschecžiwne wobstejnosće, kotrychž pschewinjenje njeschcžesche: w mozu Wutrancžanskeho a tudomneho farmara, tak je namołwiłe, zo so za jutřischu njedźelu wotthorcžene setkanje schcžasanskeje młodźiny „Dokoło wokoło Wóspornjoweje hory“, kiž měrschi so tu swjećeźi, za tuhi dźeń wotkasa a so nakhwilnje wospjewi, so so dali Bóh lětsa nafymu tu pschi nadóstojnje rjanym wjedrje a prawje bohatym wobdźělenju nakhwata a wospjewći, we cžimž potom w prawym cžasu powěźi podamy.

Z Pěskec. Kaž słyšimy, budźe jutře njedźelu we našej wjesy zaso žiwjenje. Róžeńčanske kołojězdne towarstwo wotměwa pola korčmarjec tšělenje a kehelekuleńje wo myto. Kaž su nětko wšudźe někajke nowosće, tak budźo tež pri tšělenju a kuleńju. Kóždy, kiž změje zbožo, móže hnydom swoje myto dostać, a njetrjeba potom hač do wječora čakać, kaž hač dotal. Tola štóž rad rejwje, njedyrhjał domoj khwatać, dokelž swjećeźi so hakle wječor z wjesołej rejku skónći.

Z Kulowa. (Wo farskej šuli.) Před 100 létami so farska abo měšćanska šula na cyrkwinskim naměsće zasy natwari. Bě so wotpaliła w l. 1823 při wulkim wójnju w Kulowje. Mjez tym khodźachu dźerjo do šule sobu do Tachantskeje šule. Twarjenje Kubjesko wosadźe. Šula so natwari za 11=0 tolerjow. Pinowarjo a zapřahi darmo dźěłachu. Zbérka w katolskich cyrkwjach Slezyskeje wunjese 860 tolerjow, wopalne zarunanje 200 tolerjow, k tomu přiňdźechu hišće wšelake dobrocelske přinoški 80 tolerjow, mjez nimi 25 tolerjow wot kłóštra Marijineje hwězdy. W l. 1870 so tež bydlenje rektora a kantora přestwori do rjadownjow. Po tym zo bě so nowa šula natwarila při Nowosćanskim puću (1928) wostaštej w starej šuli jenož hišće 2 rjadowni, kotrejž nětko zasy so wo dalšej dwě rozmnožištej. Před 30 létami bě w jenej rjadowni wokoło 80 dźěći. Stóž njeměješe městna na ławcy, steješe při wokinje abo sedźeše na špundowanju. Šulski inspektor raz hólčka, kiž na podłozy sedźeše, prašeše: „Cohodla sy na zemi?“ A tón wotmołwi: „Dokelž na ławcy městna nimam.“

S Worjećez. (Bacžowy). Pjećo 20 létami pobrěnu krócž bacžowy w naschej wjsy hnyłožachu a to na złomjanej tšěšce. Hdyž běchu tam tšěchu wošnowili a je městno zyły je schcžěpjelemi tryli, wjsy z tym bacžonam składnosć k hnědźenju wjacžu. Sstrjedź haprlepe t. l. šnjowa diwaj bacžonaj nad naschej wjsu połětowaschtaj, so bychtaj pytałoj pschihódne městno k hnězdźenju. Gmejnske wyschnosć tu japschimny. Sstrjedź wjsy steji wyšoke schkowroncže drjewo, na kotrymž so pschihódny sakkad za hnězdo położi. Bacžonaj městno pruhowaschtaj a je sa dobre spóznaschtaj. Sapoczeschtaj hnydom hnězdźeć. Sapoczatk meje łahnyschtaj a nětko tam hižo tu mlode bacžonjata. Bacžony nětko sasy wschudźe pschibźraju.

S Klěknoho. (Padnuchu kwětkarjo lepili). Ssu nětko namakali padnuchnjuh, kiž tu w pohlednim cžasu kwětki z kércžowa a wot wokonow kradnjesche. Wšcže tu Cyžlina. Strachnit bě wschitkich schkadowarjow skasał do jeje bydlenja, hdyž bej kóžoh swoje kwětki wubera a hobu domoj wja. — (Selěpowstwo). Tu poby pucžowazy zyrkwu. Njedocžinju su stanowe wjachy na někotrych mišnach z wótrymi nožemi pscherěsali, z cžimž ma wobsłužer wulku schkodu.

S Němšćich Jenkez. (Paduschi). Paduschi w nozy we naschej wjsy pobychu. Kradnychu jenej jonje schatu z powjasa, tohorunja tež druhej žonje, pola kotrejž běchu zo tež dobyli do kónje. Jenemu ratarjej naras rjeckalnik skhori, najsterje su paduschi jemu jěd dali. Pola druhich ludźi su paduschwo jenož spytali, najsterje su paduchowe mylili. Dwoju podpłaćenju mašćerju su wobkedźowali.

Sokołstwo, šport a hry
K jutřišemu športskemu swjedźenjej w Budyšinje

Na Mlynkec Łucy w Budyšinje wotmějźe so jutře njedźelu popołdnju **2. wulki športski swjedźeń**, kiž němskostatna wobora a Wubjerk za cžłowuwučowanje zhromadnje wuhotujetaj.

Najwažnišе z programa zdźělichmy hižo we wčerawšim čisle. Dźeusa chcemy hišće raz kedźbnosć złožić na **wulku měšanu staketu**, kotraž budźe wěsće najwulkotniše předwjedźenje cyłeho športskeho swjedźenja.

Wona so zestaja takle: 4 mužojo, z nich 2 wot Wubjerka za cžłowuwučowanje a 2 wot statneje wobory, steja při staréc. Najprjedy donjese běhar kij k 400 metrow zdalenemu kołojězdnemu, kiž w najrychlišim tempje 3 kola jědźe a kij druhemu běharjej woteda. Nětko steja 4 konje přihotowane, kiž dwójcy wokoło Mlynkec Łuki zahrabuja. Běharjo přewozmu zaso kij a hišće raz zapřimnu kołojězdni. Naposledk běži hišće běhař.

Loni dobu wysoko 1. mužstwo stalnoje wobory, dokelž běše jěchar druheho mužstwa kij zhubił a dyrbješe zaso wróćo jěchać. Na kóždy pad pak tuta wulka měšana stafeta najwjetši zajim namaka.

Wobdźělnicy při wubědźowanju su zdrašeni: Němskostatna wobora běłu košlu — zelene kholowy, běłu košlu — módre kholowy; wubjerk za cžłowuwučowanje běłu košlu — čorne kholowy, běłu košlu — žołte kholowy.

Zastup płaći na Mlynkec Łucy za dorosćenych a wojakow 40 pf., za žónske, njeznałužerjow, šulerjow 20 pf., za dźěći 10 pf., w Keheleńi; koncert a reje ze dawkom 50 pf.

Jutře Lückendorfske hórske wulězdźowanje

Lětsa budźe Lückendorfske hórske wujězdźowanje prěnjorjadnje wobsadźene. Sensacija budźe wšak wobdźělenjo Manfreda z Brauchitscha, dobyćerja na Barlinskej Avus-wujězdźowarni. Won pojědźe ze Mercedes-Benz-wozom. Změje pak cežku konkurrencu, hdyž słyšimy mjena, kaž Hans Stuck, Drježdźanc Kotte, Rakušan Lewy atd.

Nic jenož automobile, ale tež motorske kola budźa prěnjotnje zastupjene. Wobdźěli so na přikład slawny Jendźelčan Bullus na NSU. Tež wón změje cežke wojowanje, hdyž pohladamy na lisćinu wobdźělnikow, kotraž wopřija mjena kaž Bauhofer ze Mnichowa, Ley z Nürnberga, Brudes z Wrótslawja, Brand z Mnichowa atd.

Lětuša čara je 5 kilometrow dołha. Při dobrej drózy so tež wuznamne časowe wukony wočakuja. Za najspěšniši automobil je 500 hr., za najspěšniše motorske kolo 200 hr. myta wustajene, docyła 1000 hr. pjenježnych mytow.

Wujězdźowanje započnje so dop. w 10 hodź. a traje njehdže hač do 1 hodź. Sportarjo wočakuja z napjatosću wuslědk tuteho 8. Lückendorfskeho hórskeho wujězdźowanja.

Z gmejnskeho žiwjenja

Z Khrósće. Pjatk wječor mějachu naši zastupnicy po dlěšej přestawcy zaso jónu posedźenje. 2 dašaj so zamolwić, jedyn dla khorosće. K. wjesnjanosta Kokla wozjewi wšelake zdźeleńki. Tukhwilny měsačny dawk za wokrjes wučinja 337 hr. Dale narěžnychu so někotre należnosće dla kupneho dawka. Gmejna je so swěru starała, zo by so městno haptykarja po wuswobodźenju nětčišeho hnydom zaso wobsadźiło. To je so poradźiło. K 1. julijej přińdźe k nam k. haptykař Šmidt z Heidenawy. Wot horjeka so přeje, zo by so ličba našich gmejnskich zastupnikow pomjeńšiła dla zalutowanja wudawkow. Dokelž pak pola nas wšitcy swoje zastojnstwo darmotnje zastawaju, je to njetrjebawše. W přichodźe chce gmejna, dokelž je Serbska Ludowa Banka płaćenje zastajiła, pola wjesneje nalutowarnje swoje pjenjezy zapołožić. Dla zastupa do towarstwa pak ma so hišće jednać. — Jedyn wjesnjan prosy wo přewostajenjo zemje, zo by sej tam zahrodku připrawić mohł. Přeće ma so jemu dopjelnić. Jednota „Sokoł“ trjeba zwučowaniśco. Gmejnska pěskowa jama by so po wurunanju nimale hodźiła. Po wobhladowanju přez gmejnskich zastupnikow budźe so to jim dowolić. —

Stajnje je so naša gmejnska rada prócowała, zo by so tu lěkarske městno zaso wobsadźiło. Ale kaž je słyšeć, so tute zběhnje a nowe pak so we Worklecach, pak w Ralbicach załoži. Gmejna je prosyła, zo bychu so tola w prěnim rjedźe Khrósćicy wobsadźiłe. Jednanje hišće traja. Hospodarski plan za nowe lěto předležeše a so skónčnje přija. — Potom přizamkny so hišće tajne posedźenje.

*

S Kotez. (Dale wjeńnjanosta.) Tudomny tatař Emil Hempel je so na dalše 6 lět za wjeńnjanosta wuswolił.

Z Łužicy

* S Biskopiz. (Njeměry njespokojerjow). Wutoru wjecžor a njedźu rano so njespokojerjo sběhachu. Policija hnydom zapschimny a dyrbješe hrjedu rano šamo z gumijowymi klumpachami zatrocžić. Zitawšeju strażnizy hač na dalše w Biskopizach wostanu.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro za jutřischu njedźelu:** Trochu cžopłiše, tola wišate a połkmurjene wjedro.

* **Brunizowa jama f briketarnju w Ramsdorfu pola Bornh, kotraž wot léta 1897 wobsteji, 25. julija dźeło zastaji, dokelž brikety njehodźa wjazy wotdhcž.**

* **86 létny ratař f Niederroßbacha je schwórkł wjecžor po krótkim wurcžeńowanju swojeho 60 létneho pschichodneho žyna f hońtwjerskej tšelbu zastrělił. Mobaj so hižo dźěłschi cžaš dla pjenjezneje należnosće wadźeschtaj.**

* **(100 létny mandźelski jubilej.) Prastaraj mandźelskaj w jenej wjesy blisko Nischa w Juhosłowjanskej mózeschtaj tele dny swój sloty kwaśny dźeń wobswjećiłej. Tutón Methusalem mjes wojenjenymi muzemi, Filippowići rěkaju, hižo 117 lět po semi khodźi, jeho žona je je jenoj dwě lěcze młodscha. Stoty kwaśny dźeń je so f wobdźělenjom zyłeje zwójby a wulkeje kromady wnukow, prawnukow a praprawnukow wobswjećił.**

* **Měsecžela pschenajeńskeho automobila Emila Bergera f Wušlja w Cžechach je jědny hoći, kotryž chyžiše so do Zinnwalda dacj dowjesć, f nětkotrymi wutšelemi cžežko franik. Sstrělenje za winikom je konało, so je 33-létny djelonjemějacy herz Tietze f Mariascheina mordarski nadpad kluził.**

* **Tele dny dyžeju murjerjej Krowarikej w Mohilnje (Mügeln) pohlednju krawu cjahaj, hdyž běchu jemu hižo wjetschi djěl jeho nadobny sebrali. Sadwělowanschi je so wbohi muj satšélił.**

Towarstwowski powěstnik.

Bukecy. Serbske towarstwo, Tow. Radość a Jednota Sokoł zestupuja so njedźelu připołdnju ¼1 hodź. na farje k swjedźeńskemu cahej. Předsydstwo.

Bukecy. Jednota „Sokoł“. Sokołki zwučuja dźensa pjatk. Bratřa sobotu. Načolnik.

Domowina. — Serbskim towarstwam! Serbska Ludowa Banka je swoje płaćenje nakhwilnje zastajiła; tehodła stej předsydstwo a wubjerk Domowiny zběranje přinoškow jenotliwych towarstwow hinak zarjadowałej. Pokładnju Domowiny powjedźe dale knjez bankowy direktor Kloß, ale pjenjezy wot předsydstwa na druhim městnje derje khowaja. Hdže pokładnika namakaće, Wam kóždy čas knjez Janak w Serbskej kniharni w Maćicnym Domje praji, na kotrehož maće so tehodła wobročić! Zapłaćće přinoški hórcy, dokelž tu nětko bjez pjenjez stejimy. Tež khroble a swěrnje dale do dźěła za nas narod! **Jan Križan**, předs.

Khwaćicy. Serb. tow. jutře njedźelu pop. ½5 hodź. měsačnu zhromadźiznu. Njech jedyn tomu druhemu praji. Přińdźće wšitcy. Předsydstwo.

Lumir. Na Njeswačidlski koncert wotjědźemy 14.28 hodź. z čahom wot Budyšina na njedźelskich lisćik. Omnibus njemóžachmy dostać.

Ł.-S. S. Z. Zlětowi zwučowarjo zwučuja dźensa wječor we 8 hodź. w Radworju. Dokelž je posledna pruha, njech kóždy přińdźe.

Posmjertna pokładna župy „Jan Arnošt Smoler“. Posmjertnej pokładni přizamknjene towarstwa maju hišće njezapłaćene přinoški hnydom zapłaćić. Pjenjezy njech so pósćelu abo wotedaja pokładnikej redaktorej Dučmanej w Serbskich Nowinach w Budyšinje. Předsydstwo.

Hłowny redaktor a samowity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Gumij za koła
we wulkim wubjerku jara tunjo pola
Br. Thomas w Budyšinje
na Kamjentnej hasy 16

Porjadnu a swědomitu
dźowku
pyta
farske kubło w Khrósćicach

Foto-dźěła
wuwiedujemoj
(Wuwiwanje a kopěrowanja)

Wotedate:	Hotowe:
w 10 hodź.	w 14 hodź.
w 14 hodź.	w 18 hodź
w 17 hodź.	w 10 hodź. rano

Drogerie
Strauch & Kolde
Bautzen
Wobkedźbujće naš kaščik we kněžnych durjach

Serbske łačele
(Gramofon Platten)
ma na składže
Jan Schieback w Budyšinje
na Mužakowskej dr. 4

Meble
a registrowane twory
rozmaita
Handrij Strympa
w Budyšinje na Różowej hasy 15 :: Sym Serb!

Derje skhadźane
cyblow. symjo
žołte nizkokulojte, nětko wusywane, přinjese wužitkne žně dźěržliwe. cyblow do hospodarstwa a k sadźenju za zymu.
Symjenjowa wikowańja
Rauchfuss na Žitn. wikach 9
Telefon 2069

Składnosć!
1 poslešćo (4 metry)
turkowsko čerwjene, pjerjonjepřepušćace
wupjerk
płaći nětk pola mje **jenož**
9.80 hr.
Hilger
na Seminarskej hasy 2

Kupujće pola našich inserentow

Rjana, syłna, młoda, wysokosnućelna
podsobna kruwa
a 2 dobr. dójn. kruwje do **ćahanja** ma na předań abo k zamjenjenju.
Max Köhler w Niježej Wsy
pola Njeswačidła.

K plahowanju je na předań
rjane ćelo
w Hórkach čo. 6 pola Njeswačidła

Serbow kupny dom!

Woblečki
a

woblečki k hrajkanju

Sportske košle 1.50, 1.35, 0.95
Kholowčki k hrajkanju, štrykowane 1.95, 0.95
Woblečki, štrykowane 1.95, 0.95, 0.75
Płóčliwe wobleki 2.25, 1.95

Mafrozowe wobleki a bluzy
Seppelske kholowy, seppelske jaki, seppelske šlipsy, seppelske slě, seppelske kłobuki
namakaće we wulkim wubjerku pola firmy

Beyer-Schnitte **Lyon-Schnitte**

Schaaf
Nachf. Kunstgasse

na Bohatej hasy 20 **na Dźiwadłowej hasy 1**

Prošu wobkedźbujće moje wosebite wokna na Bohatej hasy

Dobre čehnje k sebi!

Hosćenc „ń złotemu lawej"
w Budyšinje na Kamjentnej hasy 19 a

Cesćenym wobydlerjam w Budyšinje a na wsach z tutym wozjewjamoj, zo smój staru historisku korčmu **„K złotemu lawej"** přewzałoj a wotewrěłoj.

Prosymoj wo dobroćiwu podpjeru naju młodeho předewzaća a podpisamoj z počesćowanjom

Rudolf Schöne a mandźelska.

Hosćenc w Pěskecach
Jutře njedźelu wot 2 hodź. kenecetulenje a **třělenje wo myta.** Wot 8 hodź. **50 pjenježkowy bal.** Přećelnje přeprošuje **koloiězdne tow.** w Różeńće.

Hosćenc w Nowosłicach
Njedźelu 26. junija
kwětkowy bal

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
} **aparaty**
a wšě wěcy za amatěrske fotografowanej

FOTOWY DOM
Richard Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wołačhi wěcywustojnje a najspěšniše

Nowa kniha
Józ. Páta:
Z kulturneho žiwjenja Łužiskich Serbow po swětowej wójnje
z 44 wobrazami. 97 str. 1.— hr.

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, šćiparje (Klemej)
dalekowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Košic hasy
(Nowotwar khorobneje kasy)

Nawosebite přeće našich dźěći
smy naše
wosebite zarjadowanje

1 + ½ = 2
Druhi kruch abo por za połoicu
Zakońcey škitane woznamjenjenje, naležodźowanja, też dźěćlow je zakazane a so khłostu

... wo 4 předawańske dny podležili

Jenož hišće dźensa
sobotu, nóndźelu, wutoru a srjedu
a potom je kónc

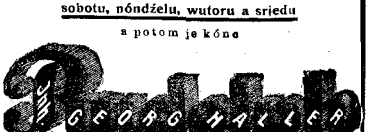

w Budyšinje, na Kěžorskej drózy 16
Prěni a najstarši dom w měsće za nohajcy, štrykowane mody, trikotaže, wolmjane twory, wołmu a hólčacu drastu

Serbska Ludowa Banka - Wendische Volksbank A.-G.

P. P. Prosymy našich česćenych wěrićelow, kiž su hač dotal zakhomdźili, k wotewrjenju wot nas namjetowaneho sudniskeho wurunanja přihłosować, zo bychu to bnydom činili. Trjeba so jenož našemu wokolnikej připoloženy formular podpisać a zapósłać.

Formulary móža so też w našich bankowych rumnosćach na Lawskich hrjebjach 2 podpisać.

Je w samsnym zajimje kóždeho wěrićela, zo k wurunanju dóńdźe, hewak njepřewidźna škoda nastanje.

W Budyšinje, 25. junija 1932.

Předsydstwo:
Barthel. Illemann.

Wubjerk wěrićeljow:
w. n. rěčnik Sickert.

Wulke měšćanske třělenje w Budyšinje
3. hač 10. julija

Na wobmaj njedźelomaj w 3 hodź. paradnaj wućahaj.
Wutoru: wobswětlenje keŕkow „Irrbusch" z koncertom.
Srjedu: wulki brillantny wohnjostroj.
Štwórtk: wječor ludowych spěwow S. spěwn. wokrjesa.
Pjatk: japanski wohnjostroj.

Grońane pletwa
kałaty grót / zahrodne wěcy
wosebje tunjo pola firmy
Walter Voigt na Znutŕkownej Lawskej hasy 5

Kedźbu!
Po wustrowjenju wot dźěšeje khorosće wotewrju zaso mój derjeznaty prawny büro za zehnawanje žadankow, rozprawy, zhotowjenje zrěčenjow wšěch družin a testamentow, pcsrědkowanje hypothekow a leżownoscow ze sobuskutkowanjom nazhonitelho, wottwarjeneho předsteječerja bürowa, kiž je dołhe lěta prawizniske wěcy wobdźěłał.

Mój büro mam kaž dotal na Serbskich hrjebjach 2, II a je póndźelu, srjedu a pjatk wot 9—12 hodź. a 3—5 hodź. a sobotu wot 9—12 hodź. wotewrjeny.

Prošu wo dobroćiwu podpjeru.

Z počesćowanjom **Jurij Grai.**

Nimo samsnych wuložkow so ničo doprědka płaćić njetrjeba.

Rěču serbscy!

Budyske hódańčko! *Znata cigara*
„Steuerwunder"
jena 10 pj., tu zaso je!
Albert Lehmann w Budyšinje
Při Bohatych wrotach — Na Hauensteinskej hasy
Na Kěžorskej drózy 11 — Na Połnócnej drózy 2
Nic rabat, ale kajkosć je rozsudźaca za tunjosć twory!

843
kołowych wobručow a šlawchow
dostach w mjeji.
Mój wulki wobrot dopokazuje nanajlěpje, zo też Wy pola mje jara tunjo kupiće
Jan Schieback
w Budyšinje, na Mužakowskej drózy 4

Předawanje jenož na Mužakowskej drózy 4. Wobkedźbujće moju wustajeńcu we wukładnym woknje na Hórnčeŕskej hasy 18

Přiloha k čislu 147

SERBSKE NOWINY

Sobotu 25. junija 1932

Hamor

K połodnju wot Wochos namaka žo hrjedź hole pśichi Mužakowskej dróhi wjeź Hamor. Jogo šerbśke mjeno daje njetrjebam ani wobjasnjeś, ga je sasne, so žo pozśahuje na želesarnju, kiž tu hižo běśe ź prastarych casow. Hižo w lisćinje ź lěta 1366 žo pisa, so běśe tam želesarnja pśichi rěcy Schejau. Wšykne tam tehdy hižo wusoke hatzenje, kiž wodu sadarjeśe, ź kotrejž pomoc so w želesarni pśechadźałasche bryła (Raseneisenstein), kotrejž so tu we wokolinje husto namakuje. W kupnej lisćinje ź l. 1597 žo praji, so k Mužakowskemu knježstwu słuscha „wjeź Hamor se želesarnju a gwobodnej korcźmu". W lěcze 1721 žo želesarnja powjeźi cas a dobyte železo žo sćažeśe do lijerne w Kiju. A tak žo sawoźe hišćeše w l. 1861. Wunościł drje nježdy tak jara wulki, pśechtož nětdyžki wobsćeźeł Mužakowskeho stawa pśeźi Biedrich Korka Nižoserbski, rjekny ras: „We Hamoru cźiniju ź mojeho stata železo!" Wot l. 1883 pak, gdyž dóstа Mužakow nowe knjejstwo, hrabju Arnima, pśeśe dźeło w želesarni, doniž wjazy wunoścka njeposćiwjeśe. W próśdnym kwarjenju nětdyžkeje želesarnje da hrabja Arnim sarjadowaś drjewowotcźeźnju, kiž tśěbe lěta ź 1500 cbm brjewa 300 000 kg žuchoje dźiwjinu za Mužakowski papjernik dźeśaśe. W l. 1923 žo twornja zyle pśechetwari. Sa cźasu dwětowoje wójny žo sasy bryła trjebaśe k pśichrawjenju pśichitupnych hnojow, doniž ma wjele fosfora.

Natarjeństwo žo pola Hamora jara njedani, pśechtož póda je jara hubjena, pěsćata. W nowyšchim cźasu žu tu sypali kromak wapjowacź. W Schejau, kiž je tu kśerc schroti, namaka žo wjele rybow, tak žo rybarjenje wupłacuje. Teź pcźołatstwo tu kśěju a hdyž tu dobre lěta, maju tu wulki wunoścki. Hamor je teź brjezdźišćecko za wuwos holanskich jahładow do Sakskeje. We wsy žo namaka schula, kiž je žo założiła w l. 1815, dale je tu hrabinska hajnikownja.

Wjeź Hamor žo nasponmina hižo w l. 1400 w sliczbowanjach Sporjelskeho mésta. Tehdy Sporjelcźenjo pśiłacu pśła do Hamora, so by wjeźinanjow warnowali pśeco nadpadom Khorźebuźanow. Lěta posćiśiśko saja 12 tśěźow a 6 jěźnich se Sporjelza pola Hamora dweju wósmikow, kiž mějeśachtaj falschne pjenjezy. Teź w l. 1511 žo Hamor w lisćinach nasponmina. W tym lěcze po starej Sporjelskej kronizy horuzloluźiśe mésta zarjadowachu wuprawu pśeśeśiwo delnjoluźiśkim rubjeźnym rycźerjam, do kotrychž teź słuschesche Pětr Horn, kiž mějesche Dźěwink. Wojacy ź mésta Budyšćina sfromadźichu žo po Wšych śwjatych sdraźu pola Hamora a wo tym so takle pisśe: „Sće potajtim žobotu dóśchli do Hamora a žu tam wuradźili skahnyś na Dźěwink, hdyž běśe kermuśeła, so bychu Pětra Horna a jeho žonow nasajtra napadnyli, schtož je žo teź pśeźepołonjo stało." Pytany pak njeznaboźechu. Sćě wotwołany rubjeźny rycźer Pawoł Kettlicź pobi w l. 1512 na jenej rubjeźnišej wuprawje teź w Kamorsej korcźmje.

Hamorcźenjo prjedy wschitzy do Wochos ke mšichi khodźachu. Hdyž w l. 1632 w Hamorje mór sakhadźeśe, mnohy wumrěchu, chzychu jich we Wochojach pochrjebaś. Ale Wochoźenjo žo sapowědźichu, tohorunja teź njejenjo a Luźeńcy. Tuž žo Hamorcźenjo wobrocźichu Klětnjanow a cźi jim wobsćitke pohrjebnišćeco pocźichu. S toho cźasa khodźachu Hamorcźenjo do Klětnjo ke mšichi a schcźełka ź Hamora do Klětnjo. Wot l. 1888 sem Hamorcźenjo wschitzy sašy do Wochos ke mšichi khodźa.

W tśicećiśětnej wójnje pschicźahnu w l. 1634 wójwoda Jurij I. Sakši se swojim wójskom wot Hródka sem a wotpocźowasche spódy kruschowiny pola želesarnje w Hamorje. W 18. lětstotku słuschesche Hamor sdźěła do Mužakowa, hdźeła do Rychwalda. W Mužakowskim dźele bydlachu jedyn bur, dwaj žiwnoscerjej a 14 khěžarjow.

Wot hrjedź sašeho lětstotka je wjeź rozdźělena do Hamora pod Mužakowom a do Hamora pod Jamnom.

Pschi Krynhelczanstim puczu steji stary kamjentny kschiž, wo kotrymž žo nastupna powěsćej powka: Dwaj pachołaj běschtaj se žortom žo mjes sobu hadźiłoj wo to, jedyn chze druheho wot wjeźnjeje korcźmy sem z kulku se tśělby trjecźicź, hdyž budze na městnje, hdźeź nětko kschiž steji. Tak tśěła swojeho pschećela satšěli a jako pokutu dyrbjesche kschiž stajiś dacź.

Teź wo starej želesarni žo sajimawa bajka powźa. Hdyž tu želesaństwo nětdyžke kśěi-sche, tołkadła wodnjo a w nozu dźěłachu, so bychu brunu brytu drjebiśe. Potom žo schćrěsche a lijeśe. Ale w lijerni w Kiju cźasto njeběchu spokojonu z hrubym želesom. Hamorcźenja śej wulku próźu dawachu, podawacź kmanjiske železo, ale to žo jim nihdy njechasche poradźiś. Jónu w klěpej nozy naras w želesarni źiwjenje wotmeźi. Małe schćerc mukiti ź dołhimi brodami cźiłe tam a sem běhaśe, wobeh saduchu, brytu žo schćrěsche a žehliwe žiźe železo běśeśe do formy. Bórzy pak sašy cźišchina po sali želesarni, jako žo nicźo stało njebu a „hamorske ludźi" běchu žo runje tak potajnje sjubike, kaž běchu pschišchśe. Hdyž nasajtra dźělacźerjo žo chzychu dacź do dźěła, žo njemału dźiwachu, so bě dźěło hižo hotowe. Ale hišćeše bóle žo dźiwachu, hdyž železo pśi wobhladaduchu, běśe to kaž najlěpschi worźał. Hnydom wědźachu, so bychu to „hamorske ludźi" cźiniłe. S toho cźasa śej želesarjo hišćeše wjetšchu próźu dawachu a poradźi so jim, wudźělacź kmanjiske železo.

W nastupanju narodnosće twori Hamor tak rjec kupku. Mjes tym, so žu wschě wokolne wsy hišćeše nimalo rysy serbske, je Hamor sam nimalo pschenjemcźeny. Hamor bě hižo stajnje pschemysłowa wjeź a tuž žo tu jara wjele zusych nemšich dźěłacźerjow sahnješe. Woni žo drje se Sserbami smějachu, tak so Nimcy serbśi nawukhychu a Sserbja nemšći, hdyž žo teź runje njejschenemcźichu. Po nicźim žo tu Nimcowstwo dale bóle do próźa dobywasche, doniž wažebje tak schula mócnje Nimcowstwo hajeśe. W Hamorskej schuli žo jenje serbśi wucźiło njeje. A tak je žo Hamor po nicźim nimalo pschenjemcźił, so twori bźenza zuju kupku w serbskej wokolinje.

K inthronisaciji arcybiskopa dra. Gröbera

Swjatočna inthronisacija biskopa dra. Gröbera za arcybiskopa Freiburgskeho bě póndźelu 20. junija we domje „Našeje Lubeje Knjenje" w Freiburgu.

Tež my Serbja dopominamy so hišće žiwje na wony dźeń, jako 13. februara wječor biskop dr. Conrad Gröber k prěnjemu razej bu powitany do našeho biskopskeho města Budyšina na kapitlu swj. Pětra. Zhladowachmy z wulkim wocakowanjom na našeho noweho wjednika. Jeho přećelne wašnje dobu bórzy wšěch wutroby. Jeho ćiche wašnje wažachu sebi wšitcy wěriwi. Spóznachmy w nim muža, kiž na prawe wašnje wza wjednistwo biskopstwa na so. Bjez zwonkowneho hołka wopytowa farstwa, dorćża so z knjezami fararjemi a tak bórzy bě sebi tworił dobry přehlad swojeho dźěła, bě spóznał, hdże je nuza, a spyta wšudźe jej wotpomhać. Tež my katolscy Serbja dowěrichmy so jemu z luboscu, přetož njeznaješe rozdźěla mjez swojimi wěriwymi. Tak bu woblubjeny pastyř. Swoju wosebitu lubosć přiwobroći wotrosćacej młodźinje. Za nju pytaše srědki, zo by mohł hibanje mjez młodźinu w katolskim duchu na najšěršim podłožku podpjerać. Znaješe wažnosć dźěła, kiž wutorhnje wotrosćacu młodźinu nowočasnemu škódnemu počinanju.

Swoju lubosć přiwobroći też katolskim šulam a bě jemu wosebita radosć zwěsćić, zo nabožny duch we šulach złote pruhi do dźěsćowskich wutrobow sćele.

Wón staraše so za bědnych a khorych. Jeho pomocne srědki běchu wobmjezowane. Mnoho króć je z wyšnosćemi zhromadnje směł spomožne dźěło wukonjeć. To běchu dny swětła při jeho ćežkim dźele.

Wón bě nazhonity wjednik wšěch duchownych. Poradźeše a wotewri nowe możnosće knjezam duchownym, zo móhli swoje farstwa hišće spomožniso zarjadować k dušownemu zbožu wšěch. wěriwych. Mnoho, mnoho duchownych je na swojich farstwach wopytał a bě jemu skoro ze žadosću, znajmjeńša jónu wob lěto z kóždym duchownym so dorećeć wo wosadnych a dušownych należnosćach swojeho cyrkwinskeho wobwoda. Wědźeše derje, zo dźělo fararja njesćele žane błyšćace pruhi, ale zo bě to dźěło ćiche a woporniwe. a zo tajke dźěło zjednoca wosadu ze swojim duchownym ćim nutrniso. Tohodla ćesćeše dźělo na wsach ćim wuraźniso.

Jako duchowny a biskop njeznaješe skoro wotpocźinka we swojim zastojnskim dźele. To smy wosebje spóznali při swjatych firmowanjach. Wón nocheše žadyn zwonkowny błyšć. Ćicho a wšudźe wysoko ćesćeny wukonješe swoje dźěło.

Pjenježne położenje našeho biskopstwa činješe jemu mnohe starosće. Wón hospodarješe prawje. Hdyž bě nuzno, tam podpjeraše, hdźež dyrbješe być, tam dowoli srědki, ale ženje njepřistupi wudawkam, kiž pjenježne położenje njeby znjesło. To bě ćežke dźěło. A wšudźe napominaše k najwjetšej zlutniwosći. Wón sam by rad wotstronił cyrkwinski dawk w našim wobwodźe, ale — teź wón dyrbješe spóznać — zo bjez njeho njeby možno było, wobwod w prawych kolijach dźeržeć.

Wjele je biskop dr. Gröber skutkował też přez nowinarstwo. Wón derje wědźeše, zo nowina, křesćanskeho ducha, je ważny kuzoł za swójbne a wosadne žiwjenjo w dušownym nastupanju.

Jako nan swojeje diöcezy wěnowaše biskop dr. Gröber so wosebje też katolikam serbskoje narodnosće. Wón je zamohł trošku rany hojić, kiž běchu Serbja katolskeho wěrywuznaća nabite dostali. Wón spózna, zo je Serb kruty křesćan, ale też kruty narodny bojownik.

Jenož krótke 16 měsacow smy biskopa dra. Conrada Gröbera jako našeho wjednika, jako našeho biskopa měli, tola samo tuta krótka doba jeho skutkowanja je wuleź zohnowana z wuspěchami k spomoženju wšěch katolskich wěriwych. Njerad widźimy

Wjedrowy hólče!

(Wobrus se wšy).

„Nó, hólče, ty wjedrowa łoža!" tak pschinioże macź ź durjemi nuts, „njejsu pak prażene běrny pschemyšchał!" Sdym cźi tola wošebiśe prajiła, prjedy hacź dojiś dźěch. Ale tebi móże žo rěcźeć do hłowy a masow a wscho nicźo njepomha. Njewěrn łazła, schto ź tobu ras budźeš, ty saplazana kadona! Hdyž na nicźo njepoškasch, schtož žo cźi praji. Dźi ź pucźa, hewak cźi por wottołu, so cźi widźenje a błyschenje sahoźe, a ńej myślił, so tu hody a śwjatki na jenym dnju, ty grawocźowa krokawa! Myślu, so by wulki a stary dosć a mohł sam tello rosłuma měcź a běrny pschemyšchećeju, so žo njebuchu spalile. Temu nicźo dale prajicź njetrjebam, schtož žo sama rosłuma. Hasibuj žo hacź do schije, ty njepschoh! Hdyž pak žo twoje myśle sahy mél? Schtoha pak sće tak mime méli, so njemějesćeśe ani cźasa, to wumjeśeć, schtož je cźi macź nawdała? Ale to wschak je nastajniso tak, so by so by mjerjśchim ź dobrym pschikkadom był, by ty by won tón, kiž jich wschelakim kowrótnosćam hakle zasće. Hólče, schtož mam žo ja ź tobu dźeń wote dnja cźacź, to žadyn cźłowjek njewéri! Cźegoola tu pschezy njekmany a njepoškasch twoju macź? Wupraduje ńk: to rěcźiśch we dobrym, ńej myślio, so ma łuft hanjo wosće w žiwoće. Rěcźiśch ze słom, ras tak, ras bjeźk. Ale wschitko podarmo — do powětra! Dokelž žeńe žaneho kruteho nana měł njeby, kiž by cźi druhoy ńky pschemérił. Skoro wjazy rjenje njeje ź tobu grawocźanym khaolu!

Wot nětka budźe hinak hwisdacź! Sahła cźi wjele praji njebudu. Nawdam cźi nešchto strótka a hotowy je loża. Nołko pomhaj cźi, je-li na pśewo njepoškasch! Wutu cźe mlócźicź, so je strachom po sćeknach łasych! Cźau tola widźecź, hacź cźi twoju hłójcźku njeslulu. Zyle měrnje jemu prajach: „Pawło, du dejieś, njesabudź pražene běrny ras pschemeśćeśeś, błyschiśch?" A to cźi ta witka wulkyschnje praji: „mhm". Nó, njewěm, mój krazny jodleńko, hdyž k mischtrej do wucźby pschindźeśch a budźe cźi nešchto pschikasacź a ty budźeśch runje tak cźinicź, kaž pola mje! Myślu, pola tebo budu plišty jenož tak łmyknotacź, so ńej na žudny dźeń myślišch. Tajki mischtr njebudźe ź tobu nikajke kafsy cźinicź kaž ja. Wopraduje, kak rjadny a popluschny hólcźeń mohł być, njeby-li tajke wjedrowy cźiban był. Hižom sam wot žo dyrbjał pschińcź a žo praśeeć, macźi, schtoha mašch, dyrbju cźi nešchto pomhacź abo cźinicź? To by ńej nasch jedyn lubicź dał. Ale niž, žo dyrbju cźe te kóždemu dźěłu napominacź, a mohł rjeź storkacź. Hańbuj žo hacź do kosće! Njeje šantych běrnow dla, so je spódy bruna kora nastała, hładaj tu! Pschede wschém je, so njepoškasch, ty łkunkata schlapa! Sslucháj snajmjeńscha na pwarje, wsuń ńej je ź wutrobje, njeźkaj tu bjesdźakne pśeco wokom a njemołuj pschi tym ź porstom na schtekeźau. To łapła žane waschnje njeje! Chześch žo porjedźicź abo niz! Rumje tak, hdyž cźe do wjaz pólcźeli. To žo jenje wjazy nleśtanje, so mi druhe łkrźe pschinjenjesćeh hacź žym cźi kasała. Jeli nocźeśch dobrzwólnje bźdźowacź, schto žo cźi praji a nawdawa, tu łohła nóźta, dha dyrbju druhe trumy nacźahnjeć. To budźeśch schikwanje na łachlowej lawaju jěśeć a ź błidej wjazy njepschindźeśch, dóniž rośuma njenabudźeśch w tolstej hłowje a sam pschindźeśch a prajiśch: macźi, budź sašy dobra, chzu žo rad porjedźicź a wschitko cźinicź, schtož mi kasaśch. Morsch do hele a pschipołoź něschto! Njejsy schese tam?! Chzu cźi nohi cźinicź, mój hólcźo! Khěts, sacźin durcźa, łakerje a łkjay na blido! Ty by mi był tajki łabetta! Chze žo mi łmjeć, so njedyrbjało žanże wjazy nad tobu mécź. Tajki wulki łkadła hižo a pschezo dyrbješch žo hischcze na nicźo njerjacź! Wot tobje ńej žadyn cźłowjek nicźo njemóźne njeźaa, wot tajśeje młodeje łuśchi! Pschi tajkim łuft mésćenym bźrnow ńej tola schija świnsći njebudźeśch abo so budźe to někotre hodźiny tracź a potom nimasćch cźasa te wokolo „rajtowanju" abo sa schulske nadawki. Je wopraudźe hańba, so dyrbju tełko słowow cźinicź. Njechała widźecź, schto by moja macź je nnu cźinila, by-li mi nešchto łasała, njebych to porjadnje wupwjedła abo kaž ty łapako, jasła njebych dopjelnila. Myślu, ta by mje bila, so bychu mi mdorjeśny na thribjecźelske kaž krupjaze łoibaby w tachlonku, so njebych por dnjow ani łedźecź, ani łeźecź mohła.

Hdyž dźěćo swojim starschim wjazy posłuchacź nocźe, dha je najśćipe, ty łpakujesch twój łuft cźapra hromadże a sajmdźiśch so horjcźa w tišćinej komorcźku pola myschi. Njewěsch, so łamy dźensa butru dźělali a tuž mašch brunej schfitkaju za butłamku na blido łtajeś, byrnjeź cźi wošebiśe njechałała. Ale ty by tajki. To teź njeje še tebje krydnjenju, to mójsch rěcźeć schtoź chześch. Žane mujśe hromadże pschi nicźim. Khěts po nana do dźěłarnje! Njech hnydom pschińcźe! Njejsu 'schese won! Dyrbju cźi na nohi pomhacź, mój łmótśiko? Schto potom, hdyž nan łpalene běrny wjózi. Na muje budźe so pusćicź. Kaž je łtajnje jeho waischnjećko. Dokelž nimam hołza prawje na wotesćaju. Dokelž pschywjele jmarju dźeń wotedźuja. A hólza łpaarje njesimaja. Je tute łantorjenje hižo łwnesćem. A tute tajte wćałt, kotrež knjes mandźelśti jenemu potom pod nóś móta. Temu ko rěcźi. Njech jenoź tas w mojej łajti teźi! Ale muśejo łu wschitko tajay. Dokelž łej njemóże pschestajieź, łtako njerśanja macź ź tymi „łubymi" łymkami ma, hdyž ma je zbliźći dźeń wokolo žo. Khěts łhort, hižo tepaź! To dyrbjała łforo tróśchu pschećeźelnišch njeśwoco cźinicź, hewak by knjes ranjeny cźuł! Ach, kaž hižo prajach, schtoha wi wot macźerje žadaja!

tež my Serbja jeho wotkhad. Njech Bóh Knjez žohnuje jeho a jeho dalše dźěło ze swojej njebjeskej mocu, a njech nam jo spožčene, nowého wjednika witać, kiž změje runej tak prawe rozorozumjenje tež za katolskich Serbow, zo njeby było rozdźěla mjez wěriwymi, ale wšitcy byli pod nim a z nim hódni zastupjerjo katolskoje wěry k česći mišnjanskeho biskopstwa a katolskeje cyrkwje docyła.

Jeho exelency knjezej arcybiskopej dr. Gröberej pokłonja so Serbja z dźakownym „Zaplać Bóh tón Knjez!"

Cyrkwinske powěsće

5. njedźela po swj. Trojicy, 26. junija 1932.

Z Budyšina.

Předowanske teksty: a) Ps. 34, 12—23. b) Mat. 13, 44—46. c) 1. Tim. 6, 6—10.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½7 hodź. farar Schneider spowědź a Boże wotkazanje, ¼8 hodź. a přip. w 12 hodź. cand. theol. Gruber předowanje. Pop. w 3 hodź. ma farar Große křćenja.

W Tuchořskej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farar Große předowanje a w 11 hodź. kemšenje za dźěći. Pop. w 6 hodź. ma farar Schneider wječornu nutrnosć.

Zběrka k wobstaranju srědkow k zwěsćenju naboženho rozwučenja a wočehnjenja młodźiny w zmysle ev.-luth. wěrywuznaća.

Póndźelu pop. w 3 hodź. konferenca duchownych: Přednošk fararja Niednera z Huski wo socialnym skhadźowanju w Spandawje. — Wutoru pop. 3/4 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniče. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farar Berg biblisku nutrnosć w evang. towaršowni na Hornčerskej hasy. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich bibliski wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Srjedu pop. w 4 hodź. zeńdźe so žónske misijonske towarstwo (zwonkowne misijonstwo) w Societät. — Srjedu wječor w 6 hodź. wobdźěleni koła evang. šulerkow na Hrodowskej hasy 6. — Štwórtk pop. ½4 hodź. zeńdźe so evang. šićowe towarstwo we wosadnej diakoniji na Seminarskej hasy 19. — Štwórtk wječor we 8 hodź. je zhromadźizna Módreho křiża we evangelskej młodźinowni na Hrodowskej hasy 6.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad, srjedu pop. wot 5 hač do 7 hodź. młodostna syła, srjedu wječor ½9 hodź. hłowny wotrjad.

Wumrěli: 14. junija: Korla Hermann Schlabs, skałaŕ ze Zemic-Tumic, 23 lět 8 měs. (wumrěł tu, přewjezeny do Zemic-Tumic). — 16. junija: Arnošt Robert Muka, skałaŕ z Huski, 69 lět 5 měs. (wumrěł tu, přewjezeny do Huski). — Sofija Karolina Tupačowa rodź. Noltec, mandźelska hosćenčarja, 62 lět 6 měs. — 18. junija: August Richard Lehmann, tepjeŕ 66 lět 4 měs. — 19. junija: Gustav Oskar Dietrich, hosćenčaŕ, 69 lět 11 měs. — Hana Marga Wünšec, šulerka z Hruboćic, 9 lět 9 měs. (wumrěła tu, pohrjebana na Michałskim pohrjebnišću). — Alma Lina Jurkowa rodź. Rotherec, mandźelska póstskeho assistenta, 52 lět 10 měs. — 20. junija: Margareta Brunhilda, Kurta Pawoła Beyera, tapečerarja, dźowka, 4 lěta 6 měs. — 21. junija: Dina Christa, Božidara Oty Tautenžahna, twarskeho dźěłaćerja, dźowka, 6 lět 6 měs.

Swójbne powěsće

Sślubjenaj: Elsa Lehnertz w Düsseldorfje a Armand Lapštich we Wojerowach.

Semrěłoj: Madlena Jwnd. Bogtowa rodź. Krawcez, 85 lět, khowanje budźe póndźelu pop. w 2 hodź. wot Tuchořskeje zyrkwje. — August Brachvogel, dwórski rada, měšćanski rada na wotp. w Budyšinje, 80 l., khowanje budźe jutśe njedźelu pśichp. w 12 hodź. wot Tuchořskeje zyrkwje.

Praha

K IX. sokolskemu zlětej w Prazy.

Praha, wutroba Europy, město sto wěžow, njeputa naše wóčko jenož tohodla na sebje, dokelž leži krasnje na powyšenym městnje, dokelž so tula kuzłotnje w dolinje, ale dokelž khowa we sebi krasne barokne twary, ćiche kućiki, kiž nas dopominaju žiwje na zańdźenosć. Njezapomniće skutkuje na nas wobraz Prahi z praweho brjoha Wołtawy na małe město a na Hradčany. Też moderna stwórć, w kotrejž so wuwiwa mócnje nowe češke hospodarstwo, spokoja kóždeho wopytowarja. Tu su žiwi zastupjerjo a wikowarjo skoro ze wšěch kónčin swěta. W nowej stwórći je toż srjedźišćo kulturneho wukubłanja. Štóž IX. sokolski zlět wopyta, tomu poručamy sebi wobhladać: Hród na Hradčanach a dom swj. Vita, dale Złotu wulicu (tak mjenowanu, dokelž su dyrbjeli něhdy alchimistojo tam złoto dźěłać, Belvedere (lěčny hród bywšeje kralowny Nany), Lorettsku cyrkej, Karlowy móst, tutón gotiski twar ze XIV. lětstotka, staru radnicu ze swojim swětoznatym časnikom, z kotrehož wustupuja postawy swj. japoštołow, židowske Ghetto, kiž bu natwarjene w 13. lětstotku, Prašnu branu, półvrowu wěžu z 15. lětstotka, cyrkej swj. Miklawša na Małej stronje, jedyn z najkrasnišich twarow barokneje doby, wuhladnu terasu na Hradčanach, z kotrejež poskići so přemožny wobraz přez cyłu Prahu. To budź jenož skrótka naspomnjene, zo bychu Serbja, kiž IX. sokolski zlět wopytaju, měli rjany podłožk a pomoc při wobdźiwanju krasneje Prahi.

Prěni swjedźeń „Božeje służby za dźěći" w Nosaćicach

S Nowarcy. Žuły tydźeń po 3. njedźeli po Swj. Trojicy zhromadźichu so Nowarcy a wosebje młodźi a starši k njebju. „Budźe rjenje?" bě to prašenje, kotrejž bu sej a sej wospjetowane. „So by tola njedźelu rjenje było!" bě to sydźanjeńcko, kotrejž so pśichodźo sejo z towarišom a z certa wudobu. Sobota bě krutki dźeń prěnjeje rjadowanje za zbyłu wosadu. Radio, protyka, nowiny a druhe protykarjo a wjedrowanskoju stajachu drje wjedro, ale kajke! Najwjetšich hódnišche! A njedźela bu, a bě rjenje a wosta rjenje, a wosada swjedźeńske se swojimi dźěćimi swój prěni swjedźeń „Božeje służby za dźěći". A Bóh tón Knjez, kiž za tutu njedźelu tak rjane wjedro da, je dał so wšemu borze radźić. To bě pśiwy cas, połny kwětkow a seleneho, kotrychž ½2 hodź. z fairskeho dwora wuceśe. Korhoj, Porchźiwy posawnistwo, njeńske dźěći, chorhoj młodych hólzow a jich towarišstwo, wjetšche dźěći a mjes nimi muzika młodźina se swojej chorhojcku, sastupjerjo schulskeje gmejny a wosady a starši. W Božim domje, kotryž bě hižo dźěći rjenje wupyšiłe, bě swjedźeńska Boża służba, załožena na słowo Marka 10, 13—16. Dwojaki bě jeje wuznam: Dźěći a młodźina w kwětkowej a selenej pyšche a swjatoczne posłuchnjenje Porchźiwych posawnistwow, kotrejž běchu ke nam pśichwatali, z nami tutón dźeń swou swjećiću, kaž w Božim domje, tak wonkach na swjedźeńskim městnje.

Duży wotemšchi posłuchachmy pśichi wójnskim pomniku, wospominajo tych, kotrymž so mamy — Bohu wšo wyšnjeho wschego a twórstwe wschitkich, dźakowacź, so tajki swjedźeń swjeśiny. Wobsadny farar to wuprajł, pósawnistwo to dołuchu. S kerchowa cełenjeńcy pyšchny cłon, pśichwobłany wot wowsadny a hosći, kótaj běchu tu w bohatej liśe sobu kemšchi byli, na knježi dwór, postrowi tam knjeza cyrkwjerkubleria Krawsuja, a swójbu a dorjadny napśichcełnje pśichwosłajenu knjezu luku. Tam běchu najprjedy fotografojo pśichi dźele, bjes kotrychž wschak nikle nicoho wjaco móhne njeje. Potom paŕ so hnydom zabawny dźěćacy sapoca se zhromadnej kokohru wschěch dźěći a wobeju towarišnow młodźiny wobrjedź wulkeje łyžy starschich a pśicećelow. Potom so dźěćaŕi z młodźinu rozdźěliachu do tśoch kołow a hra so z hru wotměnjeńsche pod wjedniśiwom fairskeho doma a pśichi dobuskutkowanju knjesow wucerjow a towarišnow. Wobras bě pyšchny. Młodźi a starši so radowachu. Synki posawnow so rozmoschowachu. We pśicheławaju bě w fairšej zahrodźe bźiło za tu wobłobow pśichkryte; wschitkim poskłuchu śwerne pomocnicy rad, tak so běchu wschitcy bórzy sastarani. Dołho niź a sapo cjeńjeńske dołhi cłah na łuku, hóźeź so se zhromadnymaj kromaj pobłedni dźeł sapocka, kotryž so w 6 hodź. sa so se zhromadnej hru kónčeńsche a so z nutrnosćenim dokonći. Wutrobnje wjeselli a dźakowni sanjebźechmy wschitkim

Něšto wo liščy.

Dołhi čas khodźeše liška do našeje susodneje wsy. Nětko je też so hižo do Brězowa dobyła. Njedźelu rano, hdyž běchmy kury won puśćili, zakusa wona najrjeńšu kokoš našeho susoda. Hdyž njebychmy rejeńcu kur zasłyšeli a skoku njebźeźeli, by wšsće druhe też zakusała. Moja wowka běžeše do kerkow, zo by naše kury won wućeŕiła. Tuž namaka hromadu pjerow. Wona zawoła susoda. Susod přińdźe ze swojim dźěćom a dźěćhu wšitcy tŕo za pjerowej ćérju a wopraŕdźe — woni namakachu kokoš zakusanu spody štoma leżo. Susod wza sej swoju kokoš domoj. Wona bě jara rjana a tučna.

Pawoł Soka z Brězowa.

Wo twarjenju.

Naš wjesnjan chce sej nowu brózeń twarić. Načisk je murjeński mištr Křižank zhotowił. Wěc wšak budźe droha. Ale što to pomha? Nětko je staru brózeń zwottorhał hač dele do zemje. Tuž ma nětko hižo potajkim wšo přihotowane, ale wjedro tomu njedowola. Někotři susodźa ze wsy a jich přećeljo pomhaju. Cyhelow wšak nětko hižo žanych nima. Ale to dołho njetraje, te żeleznica bórzy přiwjeze. Stejace drjewo je wón kupił. Zdónki je zwozył na rězak do Rakee, hdyž so wono na hrjady a deski rozrězaju. Wapno ma też domoj a pěsk doma na zahrodźe wurywa. Kamjenjow njebudźe wjele trěbnych, dokelž budźa stare sobu trjebać. To budźe nuznota a hara přez poł léta. Ale potom budźe to rjenje, hdyž změje ruma dosć.

Kurt Soka z Rakee.

Baba-jaga.

Běše raz muž, tón zwudowi a so zaso woženi, ale prěnja žona bě jemu zawostajiła holćku. Zła macocha njeměješe rad swoje přirodne dźěćo, biješe jo a přemyśleše, kak by mohła jo wotbyć. Raz, hdyž bě nan nětdźe wotjeł, rjekny wona k swojej přirodnej dźowcy: „Dźi k swojej ćećičcy, mojej sotře a poproš jo, zo by ći jehlićku a nić požćiła, našiju ći košulku." Ale ta ćeta běše Baba-jaga, kosćata noha. Holćka běše překlepana a dźěše najprjedy k swojej ródnej ćeće a ta jej poradźi, što ma činić, hdyž k tej druhej ćeće přińdźe. A dźowćička dźěše, dźěše a tam dóńdźe.

Steji tam khěžka a w njej sedźi Baba-jaga a tkaje. „Pomhaj Bóh, ćećička!" — „Wjeŕ pomazy, holćička!" — „Mamka je mje pósłała tebje poprosyć wo jehlićku a nić, zo mi sešije košulku." — „Derje, syń so tu tak dołho a tkaj!" Potajkim holćka sydźe so za krosna a Baba-jaga wunźe a rjekny słužobnej: „Dźi, zatep łaznju, wumyj tu holćku a dawaj derje kedźbu, chcu ju snědać." Dźowćička tu sedźeše ani žiwa ani morwa, wša nastrožana a prošeše słužobnu: „Moja luba, njezapal telko drjewa, kekož z wodu zaliwaš a wodu noš w kridźel" A da jej rubiško. Baba-jaga počaka, dźěše k woknu a so prašeše: „Tkaješ-li, luba dźowćička?" — „Tkaju, ćećička, tkaju, moja luba!" Baba-jaga wotcúdźe a holćka da kocorej plecko a so jeho wopraša: „Mózu ja tu někak wuńć?" — „Tu maš česak a trjenjo", rjekny kocor, „wzmi jej a ćékaj. Baba-jaga za tobu so puśći, a hdyž budźe blizko, ćisni zady so najprjedy trjenje — budźe z njeho šeroka, šeroka ŕéka. A přeńdźe-li Baga-jaga přez ŕéku a budźe zaso blizko, ćisni zady so česak a budźe z njeho husty, husty lěs a přez tón wona hižo wjacy njeprěńdźe!"

Holćka wza trjenje a česak a da so na ćékanje. Psy chcychu so do njeje dać — Wona jim khlěba ćisny, kaž bě ćeta jej radźiła, a wone ju přepuśćichu; wrota chcychu so zaprasnyć — wona jim běhadła namaza z butru, a wone je přepuśćichu; brězyćka cheyše jej woći wuświkać — wona ju z bańcikom wobwjaza, a brězyćka ju přepuśći. A kocor so sydźe za krosna a tkaješe: njenatka telko, kelkož zamota. Baba-jaga přińdźe k woknu a so prašeše: „Tkaješ-li, luba dźowćička?" — „Tkaju, ćećička, tkaju, moja luba!" wotmołwi kocor z hrubym hłosom. Baba-jaga wali so do khěžki a wuhlada, zo bě holćka ćekmyła, a započa kocora bić a hanić, dokelž njebě holćcy woći wudrapał. „Ja ći hižo tak dołho służu", rjekny kocor, „a ty mi njejsy dała ani kóstki, ale wona je mi dała plecko." Baba-jaga so wottorže na psy, na wrota, na brězyćku a na słužobnu a wšě hanješe a biješe. Psy prajachu: „My ći tak dołho służimy, ty nam ani při smudźeneje skórćički ćisnyła njejsy, ale wona nam khléba dawaše." Wrota prajachu: „Tak dołho ći służimy, ty nam běhadła ani z wodźicku polała njejsy ale wona je nam z butru namaza." Brězyćka praješe: „Tak dołho ći służu, ty mje njejsy wobwjazała ani z niću, ale wona je mje z bańcikom wobwjazała." Słužobna rjekny: „Tak dołho ći służu, też mi ani lapki dała njejsy, ale wona je mi dariła rubiško."

Baba-jaga, kosćata noha, ruče so sydźe za mjeluš z tołkačom pohanješe a z mjetłu stopy zady sebi zamjetowaše — a puśćeše so za holćku. Holćka skhili wucho k zemi a słyši, zo Baba-jaga ju honi a je hižo blizko; tuž ćisny zady so trjenje a bu z njeho šeroka šeroka ŕéka. Baba-jaga přihna k ŕécy a ze zlobow ze zubami khripi; potom so domoj nawróći a přihna k ŕécy swoje woły a te cyłu ŕéku do čista zwupichu. Potom so Baba-jaga dale za holćku puśćeše. Hdyž běše zaso blizko, ćisny holćka zady so česak a bu z njeho wulki, husty lěs. Baba-jaga započa jón hrymzać, ale haćrunjeł so jara prócowaše, njemóžeše so přez njón přehrymzać a wróći so domoj.

A hdyž holćka domoj přiběhny, wopraša so nan: „Hdźe sy była?" — „Ach, nanko!" wotmołwi, „tak a tak — mamka je mje pósłała k ćećicy po jehlu a nić, zo mi zešije košulku, a ćeta, Baba-jaga, chcyše mje zjeść." — „A kak sy, dźowćička, wućekła?" — „Tak a tak", wupowěda dźowćička. A nan so jara rozhori na swoju žonu a ju zatřeli a sam bě z dźowćičku zbožownje žiwy.

Ruska narodna bajka.

Lubi serbske dźěći!

Tón tydźeń staj najprjedy zaso dwaj Sokaj něšto napisałoj, Pawoł z Brězowa a Kurtz Rakee. W Brězowje je tola stajnje čwila z liškami. Nimale dha wy tam žaneho hajnika, kiž by liškam trochu na porsty hladał? Luby Kurto z Rakee, twój nastawk je tak dołho wotpočował w mojim přilopku, zo budźe drje sousedec brózeń hižo nimale dotwarjena. Snadź su hižo zběhali? Ale wo tym dyrbiš mi zaso pisać, njewěrnoh?

Dźensa pak sym sam też něšto pisał, zo njebyšće prajiłe: „Wuj Měrćin, tón scyła ničo wjacy sam njepiše a my dyrbimy jemu wšo napisać!" Tak syła sam přełožił rjanu rusku bajku. „Baba-jaga" by pola nas rékała stara Wjera. Też ruska wjera dźěći kormi a jć, kaž naša. A też ruske dźěći jej ćeknu runje kaž Jank a Hanka w serbskej bajcy. Ale ruska Baba-jaga je hišće strašniša, ta so synje na mjeluš abo mjerzeł a z tołkačom pohanja a takle ćěri za holćku a hdyž ta njeby sobu wzała česak a trjenje, Baba-jaga by ju wšsće dosćalnyła a zjědła.

Dopisaj wot Klimantec Rudija a Wjezarjec Gretyj sym dostał. Wozjewju jej za tydźeń.

Rjany postrow

wot wuja Měrćina.

ſ pośawnanu: „Njech Bohu dźakuje ſo wutroba wſchěch ludźi.“ Wobsadny farar ſo widźomnje huuty dźakowasche Bohu, kiž bě tak hnadnje ſo ſjewił, a ſo dźakowasche tak też wſchěm, kiž běchu ſ próżu, ſ hašlom, ſ barami a ſe ſobuſtukowanjom tjany prěni tajki ſwjedźeń ſmóžnili, wośebje Porschičanam ſa jich rjane a lube pożłuženje, ſ kotrymž ſu zbyłu wobsadu wulaj ſwjeſelili. Wěſo płaceſche wutrobny dźak wobsadnemu fararju, kotrehož běchu ſ wośebitej ſelnej pychu wuſnamjenili, też wſchěm, kotřiž běchu pſchiſtajkali, tutón ſwjedźeń, kotryž bě wośebje też tchodła wuhotowany, dokelž ſo dźěćži tak porjadnje Boże hłuſon ſa dźěćži wopytaja, ſ dźěćimi ſobu ſwjeſeliła. Wječorny ſkrutſch a ſchtuckła pożohnowanja ſakłinča ſ wutrobow, ſ ertow, ſ pośawnami a ſwjedźeńſka ſyła ſo roſeńdże dźakowna.

Přilopk

* **Klobukowe kajki.** Jonty chodźa někto w jara małkich a niſkich klobuckach. Tajke klobuczki wjazy prawje na włoſach njeſedźa, ale to też ani njeje trjeba a ſo też ani njepſcheje. Je pſchedpiſy módy, ſo ma klobuk kſchiwje na hłowje ſedźeć, tak kichjowje, hač ſo to někak hodźi. Derjeł mjanoſinki potajkim někto chodźa ſ nałej hłowu a klobuk wiſna na prawym wuchu. Dokelž pak pſchejy ſtrach hroſy, ſo ſo tola zyle dale ſunje, ſu někto w Jendkeſkej ſaſy ſawjedli klobukowe kajki, ſ kotrymiž ſo klobuk k włoſam pſchitłuka. Potajkim ſaſy ze graworowźiwe ſtrašyne ſchipy ſo bliža a budźemy dyrbjeć ſaſy kodźom dać na ſwoje woči, hdyž tajke kalata nowodźełna rjanoſinka ſo pſchiblíža ſ klobukom na prawym wuchu, kotryž je pſchitłuknyła ſ hlebičkami.

dokelž ſ kóżdym ſhlubiſchim wobkwanjom bu łódź pomałſcha a njelepiſcha. Też technika wunamaka zyle nowu bróń — torpedo. Njeſě to dale niczo hacź pohibliwe roſbuchadło, kiž ſo ſ łódźe puſchći, ſo cźeri ſe ſwojim hamtunym pohibadłom a dyri do worzłownych ſcźenow wulkich wójnſkich łódźow, roſbuchnje. Małe, ſpěchne łódźe, tak mjenowane torpedowy mějachu nowu bróń mjetać pſchećiwo hobrſtim łódźam. Tajki torpedowy płaći ledy 250 000 hr. a może ſ jenicźkim wulſkom ſnicźicź wulku łódź, kotraž je wjele miljonow płaćiła. Małka, tunja wójnſka maſchina mějeſche ſakuſacź cźeſke, panzerowane, pluwaze twjerdźiny.

W ruſko-japanſkej wójnje w l. 1904/5 pokaſaſche ſo ſtrašchnoſcź torpedow. Ruſke hłowne łódźſtwo bě ſo pola Porta Arthura ſakónčiło. Běſche płepa nóz. Schěre cźłſa rjadowych łódźi a ſchiſkow wotpoczuja lenje a ſmérom na morju. S cźimž ſo wuniória japanſke torpedowy, ſiwoje torpeda wottſeluja a ſo ſaſy ſhubja, prjedy hač Ruſojo wědźa, ſchto je ſo aſtło. Dwě wulkej rjadowej łódźi a jedyn lichjak buchu cźeſko wobſchkodźene. S tutym khrobłym nadpadom běchu Japanojo ſej ſwěſćili pſchewahu na morju.

Technikarjo wſchěch krajow horliwje dźěłachu, ſo bychu ſtrach torpedow wotwobroćili. Na łódźach ſo ſawarjeja wulke reflektory, kiž w nozy po morju ſlěkoja ſa małymi ſtrašchnymi łódźemi, ſo bychu je ſniciźe, prjedy hač móża ſtrašchnu bróń wotpóſłacź. Njepanzerowane torpedowy wěſo njemóża ſo ſwaćicź na tiſeſcu. Twarja ſo pſchećiwotorpedaki, jara podobne na torpedaki. Ssu jenoż wjetſche, ſpěchnſche a maju łóhke kanony. Maju wojowacź pſchećiwo małym torpedakam. Tak běchu ſo torpedaki a torpeda bórſ ſaſy ſhubiłe, hdyž njeběſe wójnſka technika tu ſaſy wunamakała nowu wěź. Twarjachu ſo torpedaki, kiž mózachu ſo podnurjeć a

Wójnske maſiny a ſrědki pſećiwo nim

Wójna bowa techniſke praſchenje! Niz hakle někto we dobje techniki, ale hižo tak dołho, hacź ſo wójny wjedu. Jenoż je ſo technika w běhu lětſtotkow cźaſto pſchemeniła. Skónčnje je teź tſmjeń wójnſke wunamakanje a technika bróń prěnjeje rjadownje. Jéſoni kiž prěni běchu wobrónjeni ſ tſmjenjemi, mějachu pſchewahu nad tajkimi, kiž jěchachu bjes tſmjenjow a tchodła tak kruće w ſedle njeſedźachu.

Tšłne bróńe roſpuſtachu potom wulkożowanje mjes pſcheraźliwoſcźu kulkow a kruſoſcźu zyła. W tutym wojowanju roſpadowachu rycerſcźe hrody, twjerdźiny ſo ſtrowachu ſpody ſemje. Wojowanje dźeńſa hiſchcźe ſo ſkónčiło njeje, wone dale njemdri. Na kraju a na wodźe.

Na wodźe . . .

Dołhoż jenoż wětr ſ ptachtami, cźłowjeſka ruka ſe wjeſołom drjewjane wójnſke łódźe dale pohibowaſche, njemóżeſche nichtó na to myſlicź, łódźe ſchćitacź ſe żelesnym wobkwanjom. Hakle, hdyž tu para ſtupi na mjeſto wětra a cźłowjeſkeje ruki, mózachu łódźe dóſtacź ſchćitacze wobkwanje we wjetſchich roſmérach. Naſtawachu wulke rjadowe łódźe, kotrychž wobkwanje ſamo wuſkini pjaty dźeſ zbyłe wahi łódźe. Łódźe ſo powjetſchichu, buchu to pluwaze twjerdźiny. Cźim wjetſcha bě łódź, cźim ſhlubiſche wobkwanje móżeſche ſnjeſcź a teź cźim wjetſche kanony!

Dale wjetſche kalibry ſo ſahwarichu do wobkwanych wěźow rjadowych łódźi. A wobkwanje ani njemóżeſchu měricź ſ pſcheraźliwoſcźu tuthych cźeſkich granatow,

Hospodarski rozhlad

Sobotu 25. junija 1932:

Wčerawše hurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,25
1 jendźelski punt	15,20	100 čěskosł. krónow	12,465
100 šwajc. frankow	81,92	100 franc. frankow	16,55

Burſa wječera njeſwobodźakano wożiwi. Sjednoćenje ſtaty połnocnjeje Ameriki ſu diskont abo dań ſnižiłe. Wukrajne burſy ſo tehorunja ſ woſebitym wożiwjenjom wuſnamjenjowachu. Burſy też na konferenzu w Lauſanne ſ wjetſchej dowěru a nadźiju ſhladowachu. Saſtupaju Němſkeje a Francojowſkeje we woſebitych poſtojenjach ſtarni mjes ſobu jednaja, ſchtoż maja ſa dobre ſnamjo dorosumjenja. Němſki ſtatny kanclěr je do Barlina wotjěł a francowſki miniſterſki preſident do Pariſa, ſo byſchtaj ſwojim kuježiwam nadrobnu roſpraum podałoj, kak wězy leża.

Produktowe witi pſchinjeſchcźu wječera dalſche ſtruſenje ſwojich płaćiznow. K tomu dopomhachu ſłowa ſtatneho kanſlerſkeho miniſtra, ſo maja ſo rakatſke wupłady ſ powětſchenjom zła wſched pſchewuſtim domoſom wukrajnych natrětiſch wupłodow ſchćitacź. To wſchak ſo połſka! Ale ratać by ſ niſkimi płaćiſnami radłubje ſpokojił, hdyž jeho ſtoro njeſnjeſnje daſki a ſazjalne cźeſe dajile njebychu a hdy by teź ſwoju potrjebu tuniſcho doſtawał. Na Barliniſch witach poſtejeſi ſo płaćiſna pſchenicy wo 5 pj. a wowſa wo 7½ pj. Na Drježdźanſkich beſchtaj pſchenica a wowſ pomjo póndźeli wo 10 pj. dróžſchej.

Zentnar płaćeſchi wječera w Barlinje:

pſchenicy 12,75—12,85 hr. (12,60—12,70 hr.), rožki 9,25—9,35 hr. (9,35—9,45 hr.), jecźmjenja naſymſchcho 8,10—8,60 hr. (8,20—8,50 hr.), wowſa hr. 8,03¾—8,23¾ hr. (7,80—8 hr.),

w Drježdźanach:

pſchenicy 12,35—12,60 hr. (12,25—12,50 hr.),
rožki 9,75—10 hr. (9,75—10 hr.),
jecźmjenja naſymſkcho 8,40—9 hr.,
wowſa 7,80—8,20 hr.

w termińowym wikowanju:

pſchenicy:

ſa julij: 13,25—13,20 hr.,
ſa ſeptember: 13,50—11,45 hr. (11,57½ hr.),
ſa oktober: 11,55—11,50 hr. (11,62½ hr.),
ſa dežember: 11,72½—11,67½ hr. (11,82½ hr.),

rožki:

ſa julij: 9,52½—9,47½ hr.,
ſa ſeptember: 9,17½—9,10 hr. (9,07½ hr.),
ſa oktober: 9,25—9,15 hr. (9,10 hr.),
ſa dežember: 9,42½—9,35 hr.,

wowſa:

ſa julij: 8,57½—8,47½ hr. (8,17½—8,22½ hr.),
ſa ſeptember: 7,65—7,60 hr. (7,15 hr.),
ſa oktober: 7,67½—7,50 hr.

Płaćiſny w ſpinkach woſnamjenjeja tydźeńſche wiki. Hódźeſ žane naſpomnjenje njeſu, tam ſo njeſpſcheměnichu.

Soudnijzy na pſcheſadźowanje.

wutoru 28. junija 1932:

w Brětni w hoſćeńcu dop. w 10 hodź.: bůſej, ſoſa, draſtowy khamor a regulator,

w Ptačźanach w hoſćeńcu pop. w 2 hodź.: klawěr, gramofon, płahańſke bilko, ſchćitaca maſchina, lěhańſki ſtoł, wuhotowanje jódźenje, rólnu wóſe, krumu,

Pſchešadźowanje ležownoſcźe.

Žiwnoſcź, nětkoże 25 kórzow wulka, ſłuſchaza wikowarjej Jakubej Wjerſchej w Kulowje. Pſchešadźowanje hnjże 28. 9. dop. w 9 hodź. we Wojerowcach na ſudniſtwje, l. 85.

Witi ſchtwórtk w Hajſchtrowje.

Pſchenica 12,10—12,30 hr. (12,10—12,50 hr.), rožka 9,50—9,80 hr. (9,60—10 hr.), wowſ 7,50—7,80 hr. (7,50—7,80 hr.), běrny zentnar 1,50—2,50 hr. (1,50 hr. ſ 2,50 hr.), běrny po puncze 2—3 pj., hymo 2—2,50 hr. (2—2,20 hr.), ſkoma k ſaſtanju 1,50—1,60 hr., ſkotna 1,60—2 hr. (1,60—1,80 hr.).

Butra 60—65 pj., jeja 6—7 pj.

Proſata 7—14 hr., běhaki 20—30 hr.

Płaćiſny w ſpinkach woſnamjenjeja tydźeńſche wiki. Hódźeſ žane naſpomnjenje njeſu, tam ſo njeſpſcheměnichu.

Witi ſchtwórtk w Shorjelu.

Pſchenica 11,80—12,20 hr., rožka 9,20—9,50 hr. a nałetni jecźmjeń —, naſymſki —, wowſ 7,10—7,50 hr. (7,20—7,60 hr.), běrny 1,50—1,80 hr.

Butra 2,20—2,80 hr., jeja 6—7 pj.

Płaćiſny w ſpinkach woſnamjenjeja tydźeńſche wiki. Hódźeſ žane naſpomnjenje njeſu, tam ſo njeſpſcheměnichu.

Hamtiſke powěſće.

Wurunaiſke jednanje:

Sſud je wurunaiſke jednanje nad ſamoſtojnym wikowarjom Melanje ſwob. Lochmerki rodź. Liebołdez w Budyſchinje na Kěſorſkej haſy 11 II pſchijate wujednanje wobkruczíwſchi ſpěchnył.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe ſymjo po tunach abo 1000 kg, newšak 10% kg

Płaćizny po złotej hriwnje

	24. 6.	23. 6		24. 6.	23. 6.
Pšenica	255-257	254-256	tuny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	185-187	185-187	woka	16,-18,0	16,0-18,0
ječmjeń, nal.	—	—	módre lupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
ječmjeń	162-172	162-172	žołte lupiny	14,5-16,0	14,5-16,0
wows	160-164	159-163	coradella	—	—
kukurica			raps. wosušk		
pšeńč. muka	30,7-34,7	30,7-34,7	lany wosušk	10,3-10,6	10,3-10,9
ržana muka	25,3-27,3	25,1-27,1	ſuch. truhanſ	8,70	8,70
pš. wotruby	9,9-10,5	9,9-10,5	hórcź. kruſk.	—	—
ržane „	10,1-10,5	1,-10,6	ſyno, 50 kg	1,35-1,55	1,35-1,55
raps	—	—	ržana ſłoma	1,15-1,35	1,15-1,35
hrócź Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńč. „	0,90-1,05	0,95-1,10
lane ſymjo	—	—	wowſna „	0,90-1,05	0,90-1,00
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	0,90-1,05	0,90-1,00

Płaćizny rěznego ſkotu na Barlinskich ſkótnych wikach.

24. junija 1932 Płaćizny po centn. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 453.

Połnomjaſne, wukormjene, najwjetſeje rězneje hódnoſcźe had do 6 lět . . . 38
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarſe wukormjene . . 35—38
Mjenje wukormjene młode, derje picowane ſtarſe . . 33—35
Mjenje picowane wšěch ſtarobow . . . . . 27—31

Byki: 781.

Połnomjaſne, wurośene, najwjetſeje rězneje hódnoſcźe . 31—32
Połnomjaſne, młódſe . . . . . 28—30
Mjenje wukormjene młódſe a derje picowane ſtarſe . 26—27
Spatne . . . . . 23—26

Jałojcy a kruwy: 1257.

Połnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſeje rězneje hódnoſcźe . . . . . 27—29
Połnomjaſne, wukormjene jałojcy najwjetſeje rězneje hódnoſcźe had do 7 lět . . . . . 22—26
Starſe wukormjene kruwy a derje wuwite młódſe kruwy a jałojcy . . . . . 17—21
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy . . 14—16
Mjenje a ſpatnje picowane . . . . . —

Cźelata: 1757.

Najlěpše wukormjene (2. druſ.) . . . . . 36—41
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.) . . . . 28—35
Spatne (4.) . . . . . 18—25

Wowcy: 9568.

Młódše a ſtarše wukormjene (1. družina) . . . . 33—34
Starše wukormjene (2.) . . . . . 30—32
Mjenje wukormjene (Märzſchafe) (3. . . . . 26—29

Swinje: 11088.

Połnomjaſne, woſebitych raſow a jich kśiżenjow, had do 1½ lět ſtare . . . . . 40—41
Wukormjene . . . . . 39—40
Mjaſne . . . . . 37—39
Spatne . . . . . 34—36
Rancy a kundroſy . . . . . 37—38

Drježdźańska burza (24 6.)

Pšeńca 76 kg	247-252	běrnjace kružki	18,00-18,25
rožka, 74 kg	195-200	pšeńč. wotruby	9,80-10,20
nałetni jećmjeń	—	ržane wotruby	10,60-11,80
nazymsk. jećmjeń	—	pšeńčna muka	44,00 46,00
wows	156-164	ržana muka	29,50-36,50
čerwjeny dźećel	—	woka	23,00-24,00
raps	—	pjeluški	21,00-22,00
kukurica (Mais)	—	hrócź	25,00-27,00
ſuche truh.	8,40 8,60	cokrowe truh.	9,70-10,00

Drobnowikowanske płaćizny w Budyſinje

25. junija 1932 po hamtſkim poſtajenju.

Wše płaćizny ſo po złotej hriwnje zrozymja

Twora		najniſša płaćizna hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaſo z koſćemi	1 kg	1,20	1,80
Čelace mjaſo	1 „	1,40	1,80
Skopjace mjaſo	1 „	1,60	2,00
Swinjace mjaſo	1 „	1,30	1,80
Tukrajny swinjacy ſmalc	1 „	1,40	1,60
Pšeńčna muka	1 „	0,50	0,64
Rżana muka	1 „	0,40	0,44
Khlěb	1 „	0,27½	0,32½
Jědźne běrny	1 „	0,07	0,09
Rajs	1 „	0,32	1,00
Hrócź	1 „	0,40	0,90
Soki	1 „	0,40	1,00
Amerik. swinjacy ſmalc	1 „	0,90	1,00
Sušeny połc	1 „	1,40	1,60
Dobre mloko	1 lt.	0,22	0,24
Jědźna butra	1 kg	2,40	2,80
Jeja	ſtuka	—	0,07
Jědźne buny	1 kg	0,40	0,80
Cokor drobny	1 „	0,76	0,80
Petrolej	1 „	—	0,43
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr	—	1,90
Brunicowe briketty	1 „	—	1,15

Wićne płaćizny w Budyſinje.

25. junija 1932

Wše płaćizny ſo po złotej hriwnje zrozymja

Najlěpše twory ſo hišće wyšše płaća.

Předmjet		najniſša płaćizna	najwyšša płaćizna
Pšeńca,	50 kilo	—	12.00
Rožka	50 „	9.25	9.50
Jećmjeń	50 „	8.25	8.50
„ nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7.00	7.25
„ nowy	50 „	—	—
Běrny (we wulkowikanju) (Wuwožna twora drožša)	50 „	1.80	2.00
Syno	50 „	2.00	2.20
Słoma z maš. młóc. pras.	50 „	1.40	1.60
„ „ „ k zast.	50 „	1.80	2.00
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	—	19.75
Rżana muka 70%	50 „	—	15.25
Pšeńčne wotruby	50 „	—	6.25
Rżane wotruby	50 „	—	6.25
Butra	1 „	2.40	2.60
Jeja	1 štk.	—	0.07
Husatka	1 štk.	3.80	5.50
Prosata 878 štuk	1 štk.	6.00	14.00

Prosate wiki běchu snadne.

so jošy wunóżeš. Běchu to podmórniki, wosebje we prěnich ktach dwatowoje wójny mějachu wjele wuspěcha. Němske podmórniki wobrazachu lódže zyłeho switka. Jenož dyrbjachu sa cłaš wójny jpochi 3000 lódži mérić, k tomu, so bychu jenož wojowate pschećiwow tym nětkotrym němskim podmórnikam. Hakle na tónzu dwatowoje wójny so wunamakachu nowe srědki pschećiwo podmórskim cołomam, kiž jim jara leschkodźachu . . .

Najprjedy běchu to rosbuchadła (miny), kiž so s hromadami wupołožachu a takle němskim podmórskim cołomam žałostnje schłodźachu. Wunamakał tych minow je amerikanski inżeńer Fulton, kiž je tež natwarił prěni kmany parnik. Wón bě wulki pschećiwnik wójny a chyšche s wunamakanjom miny dopokazać, so nima smyslna, twarieć wulke wójnske łódže. Chyšche takle špěchowarć měr na semi. Fulton ham njeje daczakał notožowanje minow.

Hišcze straschnische běchu podmórnikam łuchaki, kiž naorobnje reagowachu na harm matarow pod wodu a tak pscheradźachu podmórske cołomy, so so zuły skadła łódži potom na tajši cołom puschećichu. Tak je so w zyłej wójnje 184 němskich podmórskich cołomow sniczyło, to je runje połoja wschitkich podmórskich cołomow, kiž Němska tehdy mějesche.

Ale technika njewotpocznje. Nowe wunamakanki tu scheźhuja. Nětko pschikhadźa strach s powětra. Torpedo a kładło stej najstrachschnischej bróni pschećiwo łódźam.

*

A na kraju . . ?

Njedožahasche, so twjerdźiny so skhowachu spody semje. Kanóny tola mózachu je s dešcżom granatow sawodźeć. Tohodla buchu s twjerdźinow dołhe sakopy, tšelišče hriebje, kiž su hischcze bóle skhowane. Dale so twarjachu pohibliwe twjerdźiny — t a n k i. Ssu to wójnske maschiny, kiž sady worzłanych sceźenow njeje łahke, kanóny a maschinske tšelby na worzłanych husenicach pschećiwo njepschećelam. Taka worzłana potwora njesnaje sceźenkow, łasy pschez hriebje a pschkrowy, dokle so pschez murje a khěže, płuwa pschez rěki, wacki so bjez pschestacka dopředka, so by kule a granaty mjetała do rjadow njepschećelskich pěchotow.

W lěcze 1918 walachu so tanki s hromadami na cżiłke rjady wuhłodźenych, mučanych němskich wojakow a je rosrażachu. Wójnska maschina dobywasche. Pschećiwo tuthym pohibliwym twjerdźiznam běchu němscy wojacy bjez mozy.

Dźensa wschak ani tanki njejsu wschohomócne, njetrauliwe, njejsu njepschewinjomne.

Dźensa je tu tšelba, kiž tanki kaž kschidy pschedźerja a sniczа. Mjenahladna tšelba se swojimi drobnymi, łoskimi sulkami rostorha worzłowe sceźeny tankow. Horstka wojakow, wobrónjenа s tutej žiwnej tšelbu, móže zyłe wotdźelenje tankow sniczeć. Tute horde twjerdźiny su bjez mozy, tak rucże hač so wojacy na nje měrja s nowej bróńju. A je to tunja bróń pornjo drohim tankam. Je ju wunamakał němski inżeńer H. Gerlich.

Gerlich je wunamakał a sestajał tšelbu, s kotrejež kulki wjele špěchnischo ktajr, dyžli s druhich tšelbow. Dotal tajka kulka jenož 800—900 metrow w sekundże leceschе. S Gerlichowoje tšelby pak kulka pschemjeri 1740 metrow sa sekundu. To tajka kulka wěso tež najbyłnische worzłowe płaty hnydom pscherasy.

Tak je nětko nastała nowa straschna bróń. Wusmitkowanje ruczanych tšelbow je naras so potrjasło. Hdyž nětko wunamakańka so hischcze pschenjese tež na maschinske tšelby a kanóny, nastanje zyłe nowe położenje w zyłym wojerstwje. Hłowny nadawk noweje bróńje budże wojowanje pschećiwo tankam a létadłam.

Tanki je wunamakał Němc. Ale w němskim wójnskim ministerstwje jeho ja błasnja mějachu a tanki njesswjedschu. To so straschnje wjeceschе. Jendželske a amerikanske tanki rosnadźachu němsku porażku we swětowej wójnje. Wunamakańk nowoje bróńje pschećiwo tankam je wunamakańk tež najwjetši němskemu knježerstwu posłužił — ale su jeho wotpokasali. Druhe staty njeběchu tak swijazyłne. Nětko maju hižo w 34 statach tutu nowu Gerlichowu wunamakańku. Tak maju nětko nimale wjšo druhe staty wokoło nas tutu nowu straschnu bróń pschećiwo tankam a létadłam, jenož Němska niz, dokelž němske wyschnoscże wunamakarja a jeho wunamakańki sańcz njemějachu.

Kaž so to bě tež stało psched 16 ljetami s tankami!

Sokołstwo, šport a hry

Naslědnik Maxa Schmelinga

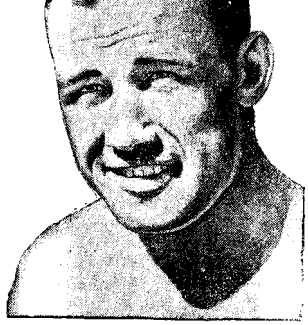

Jack Sharkey

kiž pjasćowanje wo swětowe mišterstwo přećiwo Maxej Schmelingej po dypkach debu a bu z tym nowy pjasćowanski swětowy mišter wšitkich kategorijow.

Nowy swětowy mišter Jack Sharkey je pjatk. zo hišće ženje njeje z tak wustojnym přećiwnikom pjasćował a zo so rad z nim měri, hdyž sebi Schmeling to zaso wužada.

Swětowy mišter w pjasćowanju Sharkey je Polak

Dołholětny swětowy mišter pjasćowanja Němc Max Schmeling je dyrbjał tutón titul woteńć swojemu premóžerjej Jackej Sharkeyej. Mało štó drje budźe wědźeć, zo je Sharkey poprawom rodźeny Polak. Jeho prawe mjeno je Józef Kokoszka, wón pokhadźa ze swójby, kiž je wot Wilna do Ameriki wupućowała. Po přikładze druhich pjasćowarjow přija tež mjenowanje „wulki Polak". Sharkey je so narodźił 6. winowca 1902 w Binghamptonje, hdźež bydleše jeho swójba po wupućowanju z Pólskeje. Poprawom bě Sharkey hižo w lěće 1930 dobył nam Schmelingom, tola dokelž bě jeho dyrił přenizko, přiznachu tehdy mišterstwo Schmelingej. Sharkey wšak njeje so změrował, doniž so jemu lětsa njeporadźi, dobyć skónčnje titul swětoweho mišterja.

Piasćeńca

Před tydźenjom podach tu něšto we wubědźowanjach w pjasćeńcy. Je pak so zmylnje wozjewiło: pjasćowanje. Pjasćowanje je (boxen). tak to rozumju a też druzy. — Je so tworiło słowo: kopańca za Fußballspiel a tehdy tworiech nimale před lětom p j a s ć e ń c a za Faustballspiel, myslu zo je to logisce. Tohodla bych prosył, zo by so tute słowo, runja kopańcy, mjez s e r b s k i m i š p o r t n i k a m i za klinane spóznało a trjehało.

Minjenu njedźelu wotměchu so potajkim wubědźowanja w pjasćeńcy mjez wućerjemi narańšeje Sakskeje. 1930 hodź. započinachu so na „Młynkec Lucy" w Budyšinje. Zetkachu so 9 mužstwow, dokelž běchu Žitawscy wotprajili. W kóždym wotdźelenju potajkim 3 mužstwa. Dobyćerjej młodeho a naměšaneho mužstwa hišće mjez sobu hraještej. Hlej w sćěhowacem, kak su hrali: (štóž ma wjacy dypkow, je dobył.)

I. wotdźelenje młodych: Worklecy—Drježdźany = 24 : 39. — Worklecy—Budyšin = 31 : 45. — Drježdźany—Budyšin = 47 : 22.

II. wotdźelenje naměšanych: Budyšin—Großröhrsdorf = 50 : 47. — Budyšin—Wjazońca = 29 : 61. — Großröhrsdorf—Wjazońca = 32 : 60.

III. wotdźelenje starších: Lubij—Drježdźany = 47 : 26. — Lubij—Budyšin = 51 : 24. — Drježdźany—Budyšin = 45 : 31.

Skónčna hra mjez dobyćerjomaj I a II. wotdźelenja: Drježdźany—Wjazońca = 32 : 27.

Wšelake mužstwa so hišće we towarstwowych brach zetkachu. Zhromadny wobjed skónči derje prjedźenu hry. Knjez kolega Hoefer, kiž běše wšo nanajlepje zarjadował, přepoda dobyćerjomaj wopisma, wot kolegi Šenkera zhotowjenej. Wjesoła hjesada so dale plećeše, doniž so w 4 hodź. njedźelichmy, z přećom, so tu prawje bórzy zaso zetkać.

Zo je čas, wo kotrymž so hry wotměwachu, pola někoho rozhorjenje zbudźił, to njerozumju. Hdyž smy swoju njedźelsku winowatosć dopjelnili, to dosaha! Njeńcinja naše towarstwa też na njedźelach wot 7 hodźin sem wuleły? F. H.

Kopańca

„Sokoł" Ralbicy I. mužstwo — „Worjoł" Kulow I. mužstwo 4 : 1 (2 : 0).

Kulowscy překwapichu z njewěšednej pilnosću, štož wosebje w prěnjej połojcy zajimawa hra pokaza. Techniscy a taktisce přetrjechichu Ralbičenjo swojeho přećiwnika, a to dopomha wosebje k dobyću. Wrota tšelichu: Bjeńš Pawoł (2), Šewc (1) a Čornak (1). Přistajić ma so, zo Kulowscy prěni raz hrajachu, běchu pak z druhimi mocami (DJK) zesylnjeni. Sudnik bu wot wulkohubatych kětro zatrašeny.

Rańša Pruska

škita so před njepřećelskimi nadpadami z powětra

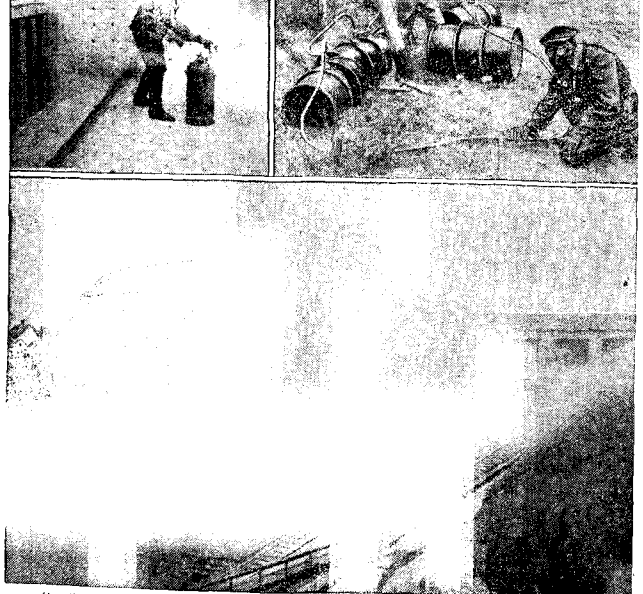

W přitomnosći němskeho znutŕkowneho ministra a druhich zastupnikow knježerstwa wotměwaju so tuchwilu pospyty zakurjawjenja najwažnišeje rańšopruskeje elektrarnje w Friedlandźe. Při pospytach njewužiwaju so jenož ručne zakurjawjeńske nastroje, ale też 500 automatiskich „sykawow", kiž su z daloko rozkładźenym rołkam přizamknjene.

Delni wobraz: Zakurjawjenje elektrarnje w Friedlandźe, kotraž nimale cyłu Rańšu Prusku z milinu zastara. Léwičny horni wobraz: Ručny zakurjawjeński nastroj při dźěłanju kurjawy. Prawičny horni wobraz: Płunowe bubony přizamknu so k rołam.

Zakaza so komunistiska strona?

Ernst Thälmann, wjednik němskich kommunistow.

SERBSKE NOWINY

DŽENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny pśeśiwo sćěhwykam ćelneho znjezbožeńa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běrny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 148 | Budyšin — Póndźelu, 27. junija 1932 — Bautzen | Lětnik 91

Žadanja nacionalnych socialistow pola knježerstwa

Pruski minister šuntskowanych naležnosćow, Severing, je so sobotu z němskim šuntskowanym ministrom žiwobytnym knjesom z Gaylom rozprajił. Tutón je Severingej dźěłił, so su jemu pjatk wjeczor nazionalni sozialistojo sapódłanzy wobcežowanje pśechopodali. W nim so praji, so je sa politiske traženja saidźeneho tydźenja organisowane kommunistiske trašenje samolwite. Tohodla dyrbi němske knježerstwo kommunistisku stronu sa Němsku sakasać. Minister Severing je pśechopadaty material na wědomje wzał a słubił, so budźe jón pruhowaś. Najpśiducy budźe wot pśiśišłuschnych wuschnosćow rospramu žadaś.

*

W pošleduim pošedźenju pruskeho šejma su **nazionalni sozialistojo** wschelake namjety podale. Po nich dyrbja so dokhody hač do 2400 hriwnow wot dokhodneho dawka zyse wušwobodźiś. Dokhodny dawk dyrbi so tak stopnjowaś, so dyrbi so pśi 12 000 hriwnach létnych dokhodow 20 prozentow a pśi dokhodach pśeko 46 000 hriwnow 80 prozentow jako dawk płaćiś. To samo stupnjowanje ma so teź pola dawka sašćitowanych towarstwow pśewześeś, so dyrbi so dokhody tajkich towarstwow „połnje złrabate". Dale dyrbi pruski stat němske knježerstwo, kótrež je sa dawkowe prawo jeniczny pśiśišłuschne, namolwiś, so by **sfrićenje rentow** pośledniego nuzowego sakonja wróćo wjoło a **samożenje wschitkich žydow z nanašćich krajow, sozialdemokratiskej stronje pśiśišłuschazych sastojnikow, a wschitkich pśechećelow Darmata a Sklareka atd. sebrało.**

Po rosprajenju, pśichi kótrymž někotśi nazionalni sozialistojo hrožachu, so budźa žeby sami pśechešiwo kommunistam pomhaś, so pśechešiwo hłosam knježerstwowych stronow namjet nazionalnych sozialistow pśihija, kótrejž žada, so by so

pruske sakasanje demonstrazijow wróćiło.

Pśichi jara žłabym wobhadźenju pruskeho šejma so we hłownym wubjerku wotpokasany nazionalno-sozialistiski namjet pśihija, so bychu so pśichi statnych dźiwadłach jenoj hišćeze **wumělcy „němskeho spłaha" i Němske pśichistajeli,** dale so so njebychu **hry pśechodźajuce,** kótrež maju **„antinazionalny" abo „pazifistiski" (měrlubowazy) kharakter.** Dale so njes bruhim wobsamknuło, so so njeby němskostatny mlokowy sakoń w Pruskej sawjedł.

*

Pruske knježerstwo sakasanje demonstrazijow w Pruskej sa cźasy pśched wólbami do němskeho šejma 3. julija wołoži, kaž je so to teź w pśedawšnich wólbinych cźasach stało. Pruske knježerstwo pak sakasuju zyle njewotstroni. Wono wjese bóle wočakuje, hač němske knježerstwo samotwitosć sa tajku naprawu pśiwześewuje.

Přećiwjenje přećiwo nacionalnym socialistam w Bayerskej

Pśichodźeca bayerskeje ludoweje strony Schaeffer je w zhromadźiznje w Mnichowje rekł: Njedamy so wotcźišćejsećz se swojeje róle ani se swojeho pucża. Stacź so może, so bayerski stat mlodych žiwnow luda napomina, so so dróhi njebychu nazionalnym sozialistam pśichewostajiłe. Hdyž so tele napominanje sawola, so wschitcy seńdu a so sa stat, prawo a žiwobudu sastaja.

Bayerski šejm je pjatk z hłukami bayerskeje ludoweje stronu, ratarskeho swjazka, sozialdemokratow a kommunistow protest 41 nazionalnych sozialistiskich sapódłanzow pśechešiwo rošsudźenju šejmowego pśichodźidy dr. Stanga wotpokasał, z kótrymž so nazionalni sozialistojo sapódłanzy z 20 zyłodnjowych pośedźenjow wusanuku.

Nacionalni socialistojo žadaju, zo by so wuwzaćny staw w cyłej Němskej wuwołał

Pjatkowna Mnichowska nazionalno-sozialistiska korrespondenca so w nastawku, nadpisanym „Wichorowe kmanjenja" z podawkami w Barlinje sabéra, a mjeni, so, jeli so so policiji njeby poradźiło, w běhu 24 hodźin porjad wobnowiś, by najwjetšchi cźaj był, „kašnje sašahnyć!" W druhim nastawkowym dźěłu so za nazionalnych sozialistow prawo žebjechkłakanja žada, dale so by so **po cyłej Němskej wuwjasćiły stajw pśichipowědźił,** so by so sakasanje němskeje kommunistiskeje stronu a jejnych wschelakich sabatbejnych wotdźełow bjeswobkladnje pśechwjedło a so buchu so wschitcy sozialdemokratiscy smyslењi sostojnizy wołožbje w Pruskej wostronili.

Bayerska so zakaznje uniformow kruće dźerži

W bayerskim šejmje je ministerski president dr. **Held** wosjewił, so je zyle bayerske ministerstwo **jenožłóšnje** wobsamkło, so jemu njeje móžne, žadanje němskeho šuntskowneho ministra dopjelniś, a to dla prawnych a wězownych rozmysłenjow.

Prawnje so njechodźi sapśeś, so maju kraje prawo policajskeho knježstwa.

Wopraudźe so žadanje němskeho šuntskowneho ministra teź njeje na prawne, ale politiske rozmysłenje załožiło. Wušamknjenje uniformowo politiskich stronow we Bayerskej je so w Bayerskej jako hrěch z šarkowanju měra a porjada wupruhowało. **Bayerske knježerstwo pazol kaž-ko wot so wotpokazuje, so dyše z politiskimi abo policajskimi sakasanjemi nazionalne hibanje potłoćiš.** Najwjetšchi dźeł bayerskeho wobydlerstwa, kótrež na žiwotnym narodnym smyslenju njeda nuidrować, nochże pak, so by so dla politiskich pśechešiwnosćow na dróhach wojowało. **Samotwitosć sa rošsudźenja, kajkeż němske knježerstwo zada, je tak cźežke, so dyrbi bayerske statne knježerstwo je tym pśechowstajiś, kótrejž na tym wobstawaju, so bychu so pśechewjedle.**

Na łońšu knježerstwowu pśichipowědźenja ministerski president wosjewi, so je němskemu presidentej stejišćo Bayerskeje z wobzetym pismom sdźělił, w kótrymž so praji, so bayerske knježerstwo na podložku němskeje wustawy stej a wostanje, kaž so teź bayerske wobydlerstwo se žanym druhim krajom Němskeje w žiwotnej zwěrnosći k Němskej njeda pśechetrjechiś.

*

Bayerski šejm potom wobsamknjenje jenožłóšnje pśichija, w kótrymž so praji, so šejm se wšej rošsudźenosću prózowanja podpjerenje, kótrež za šuntskowny měr rikuja. Sšejm tomu pśichiłožuje, so so bayerske knježerstwo swojich wudatych sakasnjow kruće dźeržo, so pśechešiwo nacźišćejcej němskeho stata, kótryž dyše tele sakasnje wostronjeś, wobwrjeśa, a so je rošsudźene, traśenja a nadpjelnosće je wšěmi srědkami wotpokasaś.

Hitler přećiwo bayerskemu knježerstwu

W Mnichowje je sobotu Adolf Hitler w pśechpjelnjenym zyrkwinskim twarjenju rěcźał. Praji, so so wojowanja swjatkarskich pśechešiwo jenoseźazym elementam sfalšnje. Dźeńża by Bayerska chyła srjedźišćeho nowego politiskeho žiwjenjowego wutwarjenja być, pśechepodpje, hdyž je kśesćańst wšěmo po Barlinje cźiniła. Dźeńża wołaju, so so prawo sfibuje, lama, šniciś. Hdźe pak je to prawo dajiło? Njech so jenoż najnowše pedawki we bayerskim šejmje wobhladaju. Tule methodu łamanja prawa njebudźa žeby nazionalni sozialistojo lubiś daś: pśichetoż njejsu niježu druthego cźiniłi, kaž swoje politiske mjenjenje je swojej uniformu pjenjazaś dali, prawo, kótrejž je z wustawu zaruczene. Pak so němski stat za to stara, so so take łamanje prawa njestawa, pak budźa žeby nazionalni sozialistojo tam, hdźež je jim to možno, w Oldenburgskej a Mecklenburgskej, po waschnju žydowskich pśechešiwnikow prawo braś.

S wjeselkosću buchu nazionalni sozialistojo samolwitosć pśichewzali, tola niž, so bychu ministerske šydła wobtadźili, ale so bychu swoje mysłe a ideje k dobywanju dowjedli. Hdyž žeby bayerska ludowa strona sweri, nazionalnych sozialistow traśichiś, a žeby potom na koalizniju z nimi mysliś, so wona w cźežnym smyslenju nazionalnych sozialistow myli. Jenże so teź njeby cźaka pśiches Němsku cźahła, ja to khorhoj rukuje, kótraž dźeńża nad Němsku smahuje.

Nadpad na „Vorwärtsowe" twarjenje w Barlinje

Rosprawa Barlinskeje policije powe: Ssobotu popołdnju 1:25 hodźin cźišła něhdźe 50 nazionalnych sozialistow pśichedawarja nowin „Alarma" pśichi rózku Biedrichskeje dróhi a Belle-Allianceskeho namješta nadpadaje a smorśka. Nowinšći pśichedawaŕ k „Vorwärtsowemu" twarjenju cźišćałche. Sso ja nim puśeśiwšichi nazionalni sozialistojo hač do pśenjeho dwora Parwärtsowcho twarjenja pśichišłuchu, hdźež je z nimi ludźo němskostatneje khorhoje pśihimowachu. Pśichi tym k tśeśenju dóńdże. Jedyn muž němskostatneje khorhoje a jedyn nazionalny sozialist buchu ranjenaj. Schtó je pśeni tśeli, njeje hišćeze wuśišnjene.

Runje tak hišćeze njeje traženje wujašnjene. Pśichedźidźiwe sozialdemokratiske stronu je protestowanje pišmo němskemu presidentej pósłało.

Ssobotu w nozy a njedźeli su je na wschelakich městach w Barlinje sjejstcha **nazionalni sozialistojo a kommunistojo do pukow dali.** Pśichi tym je so rěkało, tola policija njeje shonika, hač je so někotśi ranili.

Papen Francowskej hospodarske zarunanje poskića

W rosrěcźenju z rosprawnikom Parišćikeho „Matina" je němski kanzler z Papen wo stejišću Němšeje we reparazijskim praschenju rěkowaze rekł:

„Sšym pśeni, kótryž pśichisnawa, so ma Francowska pśichi rošsudźanju reparazijskeho praschenja prawo na wotschodźenje. Hdy bych mógł tajke wotschodźenje w materialnej abo finanzujej formje dacź, bych to rad cźinił. Ale dokelž je to njemożne, bych wurunanje w hospodarskim nastupanju pytał, a to we wobhašanju europiskeje hospodarskeje reorganisazije. Hdyž so praji, so so tu teź Sjednoćene staty połnoźneje Ameriki, wotmołwjam: Hdy by to mi poradźiło, w wsajomnej pśichesjenosći w Europie porjad cźiniś, njeby so Amerika sapowědźiła, swój twarski kamjeń k wobnowjenju podaś. Nawopak kaž moji pśichedchadnizy móžu rjec, so narodne mozy němskeho luda pśichodźitajcu. Francowska ma potajkim w mojej wobłobje pśichi wobšamknjenju němsko-francowskeho dojednanja rukowanje, so zyły němski lud podpiša, hdyž ja podpišam. Hacź dotal je Francowska pśichi wšajomnych pospytach za sfoliźenje jenoż z němskej lěwizu jednała, njesajmnuje ju, so wy žeby teź prawiwzi, to rěka zyłu Němsku, dobyła?

Wot němskeje chcedźa zaso reparacije žadać

Mjes sašupjerjeni wěricelskich statow je so w Genfu njedźelu wo tym rěcźało, so žu so ideje hospodarskich sarunanjow na Francowsku wšdali, dokelž so wone dla pro-

testow druhich wěrcjęslišćich statow njehodźa pschewjesć. So by ẓo k nkajkemu wunoschku doschło, ẓo ſahady reparazijow twjerdże dźerża. Mysłka ẓebi na

pjećlětny moratorium

ſa wschě němſke reparazijſke płaćenja ſ wuwjaćom ſłužbow ſa Dawesowu a Youngowu pożičonku. Po minjenju pjeć lět dyrbi potom wožebity wulkowk ſ wobdźělenjom Němſkeje pschepytać, hač móże **Němska lětnje 200 milijonow hriwnow ſapłaćeć.** Schtyrnaće lět dyrbi wona tute ſumu płaćeć, hač tři miljardy hriwnow ſbytne woſtanu.

Wo rozdźělenju ſbytnych płaćenjow njeje ẓo hiſchće dojednali.

Marinković wo Lausannje

Juhoſłowjanſki miniſterſki preſident Marinkowić je ẓo ẓobotu dopołdnja do Beograda wrócił. Na domójſchoje ſ Genfa je dopiſowarjej „Politiki“ w Ljubljanu ſćedźowaze wo Lauſaunje rjekł: Wſchě praſchenja na konferenzy ẓo wokoło dwoju ẓadow wjerćachu. **Jendźelſka,** kotraž Němſku napſchećo pſchiſtóje a chże reparazije wuſchmórnyć, ẓo nadźeja, ſo ẓu potom Sjedinjećene ſtaty ſa to dobrej dadźa, ſo bychu wójnſki dołh wuſchmórſe, a **franzowſka ẓada,** kotraž mění, ſo mója ẓo reparazije jenož ſa nětčiſchi hoſpodarſke połoženje rosrisać, ſo pak dyrbja ẓo reparazije na ẓodźy pad ſa te ſtaty dale płaćić, kotrejž maju dale ẓwojeho dołha cżiſte płaćenja dóſtać. Hač dotal ẓu ẓo tele jednanja po ẓlownym dźelu mjes jendźelſkim a franzowſkim wotpółſłanſtwom wjedźe.

Po nětčiſchimi ſtejiſchću jednanjow je nadźija, ſo ẓo franzowſke ſtejiſchćeżo pſchedobudźe. Kak wulka pak budźe liczba, na ẓo poſdźiſcho poſtajicj.

Druhe praſchenje, kotrejž na dnjowym rjedźe ſtejeſche, a na kotrymž franzowſke wotpółſłanſtwo wobſtawa, je wutworjenje ſhromadneho fonda k podawanju kreditow ſa podmaſſke kraje,. Někotſi kollegojo, kotſiž w Genfu dźełaju, ẓu nałeſnje pożčonku w Genfu ẓadali.

Franzoſe ſe wotpółſłanſtwu wobſtajnje na ſtejiſchću woſtawa, ſo ẓo njeſmě ẓane podźełne dźeło cżinić, ale ſo dyrbi ẓo ſhromadne położenje pruhowacj, a ſo dyrbi ẓo tym pomhacj, kotſiž ẓu ponuzy potrěbni, kaž dołho ẓo pſches położenje, ſe ſamjeſowanjom devifow naſtałe; njeje ẓu pſchedobyli.

„Angriff“ na pjeć dnjow zakazany

Barliński polizajſki prezident je nazionalno-ſozialiſtiſke nowiny „Der Angriff“ na pjeć dnjow hač do 30. junija ſakaſał. Rozſudźenje ja ſakaſanje ẓu naſtawki hyłe, ſ kotrymiž ẓu ẓo wyſchnoſeje, juſtiza a polizija wohanile a fſchódźiſe a ſkónczenje naſtawk, „Dwójny ultimatum“, w kotrymž ẓo k nadpadam na ẓiwjenje hinak ſmyſłjenych a k njepoſłuſchnoſeji pſchecziwo ſtatnej mozy namołwja.

Nowe njeměry w Porheinskej

Sražanja w Porheinſkej a Poruhrſkej wożebje w ẓuſtowowyhdźenych induſtrialnych wokrjeſach mjes nazionalnymi ſozialiſtami a hinak ſmyſłjenymi hiſchće njeſtaſe.

Haczrunjeż je polizija wobſchěrne bjeſſtrachowe naprawy cżiniła, ẓu ẓo krwawne ſraženja w Düſſeldorfu, Dortmundu, Duiſsburgu a Marlu wotpjetowałe, pſchi cżimż ẓu

40 wożobow ſranili. Polizija je wjazy dyżli 100 ludźi ſajała.

Zyłe bjes pſchicżiny je ẓo ſłeſało, ẓamo ſe żelezniſkeho cżaha pola Düſſeldorfa na njewobdźělenych nimokhodźajcych ludźi, kotaż polizija njeje móżno było, winiſow ſwjeſcicj. W Düſſeldorfu ẓu w Ratingerſkim pſchedměſcże jeneho kommunijtiſkeho dźełaczerja do pluzow tſełili.

Wróća so Hohenzollernscy na trón?

Dopiſowaŕ Londonſkeho „Daily Telegrapha“ w Amſterdamje ẓwojim nowinam powě, ſo ẓo we wokolnoſcżi nětkhdyſcheho kżoda nadźijeja, ſo ẓo Hohenzollerſcy hižo ſa nětkotre njedźele na trón wrócża. Pſchedawſchi kżor ẓo dla ẓwojeje wyſokeje ſtarobY (78 lět) ſapowdaje, na trón ſtupicj, pſcheje pak ſrebi, ſo by pſchedawſchi kronprynz tónle nadawk pſchewſał, mjes tym ſo naarodźeſcha pſchedawſcheho kronprynza jeneho ſe ẓwojich ẓynow ſa trón poruża.

Přewrót w Siamskej

Kral Prajadhipok je ẓobotu dopołdnja ſe ẓwojeho letnjeho hroda pſchi morju wjednikam wojerſkeje revolucije ſdźělił, ſo pſchetworjenju abſolutneje do wuſtawneje monarchije pſchiſłuſnje. S tym je ẓo ſamoŕ revolucionarow dozpił. Wjednizy ſtatneho pſcheworóta ważne mężnja w nowym knježerſtwje dóſtanu. Mózno je, ſo generała Bolu My Archa, duſchu revolucionarneho hibanja, ſa preſidenta noweho knježerſtwa pomjenuja. Kral ẓo po żelezniſy do ẓlowneho města wrócży, tola ẓo cżaſ jeho pſchikhada potaji, ſo by ẓo měr njekaſył.

Wobydlerſtwo je ẓo ſ nowym porjadom ſpokojiło a je ſmjerom. Też banki a pſchekupzy ẓu ẓo ſady noweho knježerſtwa ſtaſili. Wjednizy noweho knježerſtwa ẓu ẓwój hłowny kwartěr w Bangkoku w radnizy pſchiſpěwili.

Pſchezo jażulicho ẓo pokaſuje, ſo je ẓo revolucija mjenje pſchecziwo kraſej ſamemu hacż pſcheczіwo prynzam kralowſkeho doma měrika, kotſiž wyſoke ſaſtonjſtwa ſaſtawachu. Jich mózy cżaſchu na kżódy pad ſamjeſowacj. Se radiowym telegrammom je ẓwojeho letnjeho ẓydła je kral nadhwilnemu wojerſkemu knježerſtwu ẓo ſa dołalne wjedźenje knježerſtwowych dźełow podźakował a prajił, ſo je ẓebi hižo dawno na to myſlił, dołalnu knježerſtwowu formu pſcheměnicj. Nadźija ẓo, ſo budże hromadje ſe ſiamſkej ludowej ſtronu móż ludej měr a dźěło ſawěſcicj. Do hlowneho města ẓo ſe ſacżuċom dojcżežinjenja wrócży, ſo kraj na ſprawnej kralowej woli njedwěrluje, ſo cżże ſa dobro ẓwojeho kraja dźełacj.

Nathwilne knježerſtwo je nowu proklamaziju woſſewiło, ſ kotrejż ẓo ſa bjeſſtrach wobžedźiſtwa, njeſtrantiwnoſcj wukrajnych ſaſtupjerſtwow a ſa dźerżenje ſrěczenjow, mjes Siamſkej a druhimi ſtatami wobſtankjenych, rukuje.

S knježerſtwowym wojſewjenjom je ẓo ſdźełiło, ſo ẓu wſchu hromadźe ſchtyri wożowy jako wopory pſchewróta pahle, a ẓo dwaj revoluzionaraj a dwjeju ſ oppoſizijſkeje ſtrony.

ſilowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Duěman Budyšinje. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje

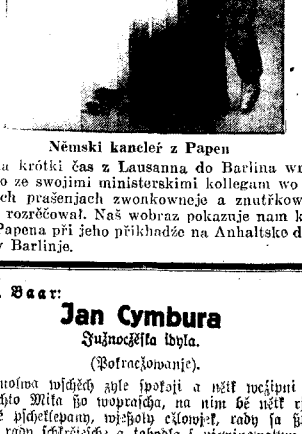

Němski kanclěř z Papen

je so na krótki čas z Lausanna do Barlina wrócił, zo by so ze swojimi ministerskimi kollegam wo najważnišich prašenjach zwonkowneje a znutřkowneje politiki rozrěčował. Naš wobraz pokazuje nam kanclera z Papena při jeho přikhadze na Anhaltsko dwórniśco w Barlinje.

K revolucionarnemu hibaniu w Siamje

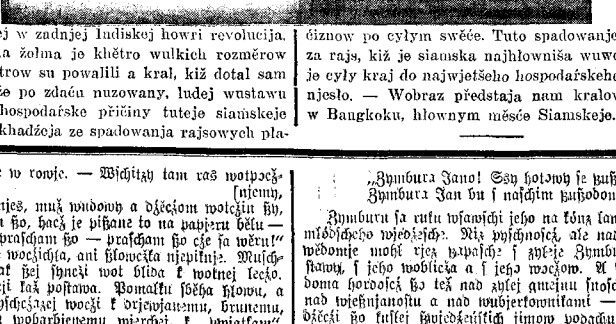

W Siamskej w zadnjej Indiskej howri revolucija. Revolucionarna žołma je khětro wulkich rozměrow nabyła. Ministrow su powalili a kral, kiž dotal sam knježeše, budże po zdaću nuzowany, ludej wustawu dać. Hłubše hospodarske přičiny tuteje siamskeje revolucije wukhadźeja ze spadowanja rajsowych płaćiznow po cyłym swěće. Tuto spadowanje płaćiznow za rajs, kiž je siamska najhłownisa wuwožna twora, je cyły kraj do najwjetšeho hospodarskeho čěsna přinjesło. — Wobraz předstaja nam kralowski palast w Bangkoku, hłownym měsće Siamskeje.

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczěſka idyla.

35] (Pokračowanje).

Wotmołwa wſchěch zyle ſpokaji a nětk wczijpni cżakachu, ſchto Mika ẓo twoprascha, na nim bě nětk rjada. Mika bě pſcheklepany, wjeſoły cżłowjek, rady ſa hłowa łožeſche, rady ſchkrjeſcheż a łohodła ſ njewinowatym hłoſom rjekny:

Prjedy hacż ſmjejna bratrowſkwo ẓej ſ tobu wumjenja, pokhod nam ẓwojoh wulkż pſchinjesena.

Spěſchny ẓo pokhwaŕi. Pod ſmjerſchczenym cżołom ẓo porok ſběhny: „To jow njehłuſcha, na mjenje njeſałeſi“ a hižo ſ doſtojnym pohłoſom ſa prawom ſahaſche każ kral ſa bjerkom.

Ale Zymbura cżile a ſpěſchnje wotmołwi:

We wójnach to było, kiž Zižka je wjedł,
powědał by tak nan mój a dźěd,
jedyn prjedownik mój raujeny a krwawy
na Zymburu roda ſaléſł je wjeni.
Cżěło je dawno w rowje ſhniło,
ale mjeno po nim Zymbura nam ſbyło“.

„Wujko, tón je kowany“. — „Tón ma Kowarjowu ſchulu“. — „Na wſchě ſchtyri a na wótre je jeho wotkował“, ſmjejna ſaby wótſe Zymburowu wobrotnoſcż khwaleſche. — Zymbura ſaby ſnowa a ẓiwje ſarżu ẓynowſku dźakownoſcż k Hrodźiſchczanſkemu wjeſełanſtwu, kiž bě jeho wjele lět ſaſtupjerzał do burſkich waſchnjow a nałożkow. Mika hłowu ſkili, ale ſa to ju Kołodźejk ſběhny. Wěſche to hłowa krutnych rysow, ważna, ſkoro afektiſta . . . Kołodźejk bě we wobłaże ẓwóſt, wjednik prożeſijonowy a kantor. S hłoſom pſchebłyſchzwarja a ſoobom prědarja na Zymburu ſarżeża:

„Scholta je w rowje. — Wſchitzy tam ras wotpoczinjemy,
ẓły kubła knjes, muż wudowy a dźěczom wołcżin by,
njeprajchcham ẓo, hacż je piſane to na papjeru běłu —
ſa druhim praſcham ẓo — praſcham ẓo cże ſa wěru!“

Zyła wjeſ je wocżichża, ani hłowcżka njepiknje. Muſchki błyſchiſch, kak ẓej ſnjeżi wot blida k wotnej leżko. Zymbura tu ſteji każ postawa. Pomałku ſběha hłowu, a ſ hłowu też błyſchczażej wocżi k drjewjanemu, brunemu, a ſ cżežcżej kwoju wobarbjenemu wjerchej, k „ẓwjatkam“, w rókh pod ẓanym wjerchom wiżażym. Potom ẓwoju njeſtki cżapku na wutrobno ſběha a pod njej ẓwojej ruży krucże ſtykuje. Njeje dołał porěcżał, a hlej, na ujeżo jenoż pohładawſchi „hamt“ ſa pſchitrytym bliſom, a burja ſa druhimi blidami, a żiwnoſcżerjo a kżěżarjo dokoło wokoło ſtrowiżaju ẓwoje cżapki ẓemjaju a ruży ſtykuja każ w zyrkwi.

Do Boha ja wěrju, ẓwjata Hoſpodarja,
k njemu ſběham ruży ẓwojej, wocżi:
ſakonje jeſo ſ nicżim nochżu pſchestupicj,
k jeho pak cżeſeſi tu ſ wami hoſpodarjo.

Nutrnje, wěrnje a tola proſeże tole Zymburowe wuſnaċże wěru klinczeſche . . . Wſchitzy ẓichu ẓo ſemu podali a tſchěch bě dojało. Zony ẓej ẓamo wocżi tżějachu.

„Amen“ rychtaŕ ẓwjatocżnje rjekny a wunoże ſ praſwom w ruży ſeſa błoom. — Pſchiſtupi k Zymburje, wſa jeho ſa rutu a położiwſchi jemu prawo na ramjo, tróży ẓo ſ nim wokoſchi. Wołta hižo pola njeho.

„Schtóż by na nim namałał poroka abo ſwady,
do wocżow njech rjekuje, chrobłe wuſtupi ſ rjady,
każ ẓo błuſcha na muża“.

Wſchěch bě „nan“ namołwił a dołho cżakaſche. Nichtó ẓo njehibny.

„Nichtó njemóże cżi nicżo porokowacż“, rychtaŕ ſkónczże ſpokojeny rjekny a ſ wſchěchimi wobrjadnym hłoſom doda:

„Zymbura Jano! Ssy hotowy ẓe ẓuſodom,
Zymbura Jan bu ſ naſchim ẓuſodom“.

Zymburu ſa rutu wſawſchi jeho na kónj ſamki jako najmłódſcheho wjeđeſche. Niż pſchinoſeċ, ale narodne żebjeđowanje mohł rjeż wzapſche ſ zyłeje Zymburoweje ẓeſtawy, ſ jeho wobliċża a ſ jeho wocżow. A ſamkna wědoma hordoſcż ẓo też nad zyłej ſmjejnu ſtoſchowaſche — nad wjeſnjanoſtu a nad wubjerkownikami — też ẓony a dźěcżi ẓo kuſlej ẓwjedżeniſkich jimow podachu, kotrež poſwjeċeſche wažnoſcż khwile; zyła ſmjejna ẓo ſhromadnje każ kolesż roſcżinni.

Zymbura ẓo cżapku ſtaji a ẓydny ẓo. Wſchitzy worjadnje k njemu pſchiſtupichu, rukż ẓej ſ nim podachu a rěkachu jemu ty a wón ſaby jim ty rěkaſche. Nałta ẓwjatocżne ſbratſenje, kraſan a zimaże. A to bě hakle kónz prěnjeho jednanja. — Dohż ſchumoł wocżichżu a wokoło Zymburu bě ſaby pródźone, ẓo hnydom dalſche jednanje ſapocża. — Te njeběchu hižo tak wobrjadne, pſchetaż pſchi nim wo praktiſke wěży dźěſche. Wonka ẓo pocża deſchcżik hicż, ſ njeċhi woda do wulkjaſowu ſchwórcżeſche, a wjeczorne ſmjerći na wjeſ padachu.

Najprjedy ẓo mlodżina ſ woknow ſhubi. Prjedy hacż rychtaŕ ſ nowa pocża rěczeċ, ẓo też ẓony a cżeladź ſhubichu. Dom a ſtót je wokaſche. Jenoż ẓuſodża tu wostachu a koreżnaŕ Sborna pſched „hamt“ dwě łojowej ſwjeċcżi we wulkimaj ſwěcżnikomaj na blido ſtaji a jej ſaſwjeċi.

Rychtaŕ ẓej ſ rukż hubu wótrě, wotkaſchtowa ẓej a wecżeċej, ſe ſchwabachami kraſnopiſnje popiſanej knihi łopjeno wobroċżi. Jenoż hoys a hoys do njeje pohładaw — a ſkoro ſtajnje ſ hłowy rěczeſche: „Puczińſki ẓuſodże, bratije naſch, Jano Zymbura! Dyrbiſch ẓo nam w ſmjejnje we wſchěm runacż ſ nami mjeċ ẓamkne prawa a wołebje też ſ nami njeċeſ ẓamkne winowatoſcże“.

(Pokračowanje ſeběnje).

Ze Serbow

W Budyšinje, 27. šmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Dźenja rano we 8 hodź. barometer 711 milimetrow, thermometer —3 a thermometer we nozy +10. — Zetkanje suchi a cypiši wjedrowy ras. — Nasche wjeselbo so pomału k prjedźenju. S wjeselbom pschichadzaza wuschina je so hacz pschez Sjedźenu Europu wupschestrela. Mjezy so k ranju wotsłabja. Nasch powětr je hišće wusuhnuły. We Alpach-pschistrowa nowy suhy pschez 1500 metrowe wyschkich horow. Tež w Schwedskej je so poslednje dny suhsche. Dokelž w Sjamej polnozy nětko nišiny nimo cžahaja, sastanje nasskerje pschichadnych powstrow z południowo-lodowego morja. Zetkanje suhemy so wocžakowanja nadźeja. Wtory mjachkimy hacz dokal wot wjeskora. Hdyž tute so z druhich kónzin wobroca, so tež njebjo bóle wuczežnje. Schkleńza je tež dale na rjanu schla. S toho wschitkeho suhemy tola nadźiju cžerpjacz, so so nam wjedro stónčuje stajnje hišće so z swojej horizontu do kraja sacžehnje. Dźenja mamy Sydomspanzow. Sdani wotstanje zely dźeń rjany pogoda. Mackaty a pokhmurjeny cžas, kaž hmty jón poslednje nischkeje mši, sastupi sporo kókoltnje hrjedź léta, druhdy pschedy kaž léta, druhdy wosdischo, wokoło Sydomspanzow. S toho wobkedźbowanja je lóžny nastało hurske prajenje, hdyž so na dnju Sydomspanzow deschcžuje, mamy 7 njedźel potpochi hrozny wocžaš. Julije wutory schkadza stónčko 3,48 a khowa so 8,18 hodź. Mjachk schkadza we połnozy 12,08 a khowa so po pschipołdnju 3,14 hodź.

Sydom spancow

Sydom spanzow, to bychu so powjesći tamni tydom martrarjow Maximianus, Malchus, Martianus, Dionysius, Jan, Serapion a Konstantius. Wonk bychu tradicionalnje wot Dezia. Mjenowani so w cžasach pschesladowanja khescžanskich w lecže 251 do jenje jamy skhowachu a jako bósche kłoz jamu samurjowacz dał, wumyschlu a se swojeho sparta hakle pod khescorom Theodosijom II. w lecže 446 sako wotucžichu. Jako bychu woni psched biskopom Marcžinom Cesarskim a khorej zamkom tutón dźiw wobswědczili, woni se swjatacej gloriu wodadzeli na hišcze wumyschu. Katolska zyrkej swjeczeschce k wospomnjenju jednjoch spanzow dźeń 27. junija. Hdyž so po lunowej wjerje dźenja na dnju hdy nich spanzow deschcžit dże, dha mamy potom pjecza hyodom njedźel dołho deschczowaty cžas.

*

Evangelskim Serbam w Budyšinje a wokolinje

So bychu so evangelscy Serbja tež tu w Budyšinje trochu blize mjes sobu sesnali a hdyž a hdyž hromadze pschischli, so w kóždym mešazu jedyn tajki wjecžor sarjaduje. Pschiindjemy kóždu posledniu jedu w mešazu hromadze a to wjecžor wot 8 do 10 hodźin w Cserbskim Domje w kofejowni we jstwiczyzy. — Seńdźenje je zyle swobode a tam mužike a žónike (stari a młodzi) radłubje wuri. Tón tydzeń w rjedu mamy sako tajki wjecžor, tuž wschćy evangelskich Cserbow w Budyschinje a wokolinje na njón pscheproschujemy!

— **Setkanje nazionalsozialistiskeje standarty 103 we Budyschinje** bósche wschelakemuschu njedźelu. Rano we 8 hodź. wotmě so psched Marijnej Marcžinej zyrkwju połna Boża słužba, na kotrejž k. farař Schneider prjedowasche. Po Bożej słužbje nóże 200 nowych sobustawow nazionalsozialistiskeje strony pschisahu wotpołoži. Na to schinichu nazionalsozialistojo po mešcžanskich hatach a dróhach, tiž bychu na wschelakich twarjenjach z khorhojemi swojeje strony wosnamjenjene. We cžasu naliczischmy we nóże 1300 wobdźělnikow. Cžah trajesche dlže 12 hodź. Pschipołdnju bósche na Zitnych wikach paradny pohod. Na to hišcze pschiwabjerska stafeta motoristich kolegarjow po mešcze jězdzesche. Wjecžor wotmě so we Krónje wulki konzert starych paradnych pochodow. Potom bychu reje.

— **K politiskim pytam** dóńdże wczera wjecžor wokoło 6 hodź. na Kamjentnej haty. Pschiwłuschnik kommunistiskeje strony wobcžežowasche jeneho pschiwłuschnika nazionalsozialistiskeje strony ze słowami „Rotfront, ty pjhko“ a jeho se hišcze z druhimi swojeho runjecka pschimacz pocža. Nadpadnjeny wobaraschе so zbyłuje z pjasczemi. Pozdajschi sadojnik z cžłonom pschiskupi a pukan kónz sežini.

— **Druhe wobłhadne njesbožo** sta so wczera popołdnju ¼4 hodźin na Kacubliskej dróhy. Motorowy kolegar powali tudomnu 80letnu žonu, kotraž chcyschе dróhu pschekrocžicz. Zonje pak so žaneje thuineje schkody njesta. Motorowy kolegar tohorunja padze a so wobdże. Koło so njewobschkodzi, tak jo możesche dale jecz.

— **Wobłhadne njesbožo** sta so sobotu wjecžor wokoło ¾8 hodźin na tschišznistschežu Lubijskeje z Paulisteje a Fichtowej dróhu. Jako bésche wobowonu automobil z města nimale hacz tschišznischcžu dojeł, pschijédże jemu po puczu sa kolojesdnych pola wojerišeje swuczowarnje kolojesdna napschecžo a winy so z njeho na prawy bok. Hacžrunjez wjednik hnydom wós spinasche a jón na lewo stornu, so wós tola koleschatki schmórtny a ju na dróhu wjerhny. Wona zebi prawu ruku niže łokcza słama a so thětro wobodrě. Jeje dracza a koło so wobschkodźischtej. Prenju pomoz poskicži snjesbożenej hospodarjej dobrowólnje sanitetneje kolony. Wjednik automobila bowjese ranjenu tuj. Hanu Hajsnu do jeje bydlenja tu na Miajowym torhoschcžu 13. Wina na njesbožu je pjecza wjednik automobila, kiž je pschespěschnje jěł, a kolojesdna, kotraž njeje psched sawinjenjom žaneho snamjenja dała.

Cyrkwinska liturgiska nutrnosć w Njeswačidle

Tež w Njeswačidle zbudźi serbski cyrkwinski koncert, kotryž tam k. direktor Krawcz z „Lumirom“ a z někotrymi wubranymi solistami wuhotowa, najwjetši zajim. Njedźiwajo dźełapołneho žnjeńskeho časa bě wopyt jara spokojacy.

Knjez farař Kaplerˊ-Njeswačidlski bě w dźaknym wašnju přewzał zahajace słowa k zhromadźenej wosadze porčcžé. Program koncerta pokaza tutón króć jara zajimawe nowowobsadżenje. Mósto knjeza wučerja Jenki spěwaše knjez Gerhart Pětŕka wšě tenorsola. Wón bě prjedownikej z dospołnje połnohódnym zastupjerjom. Jeho rjany kruty, tola we kóždej powazy wuhładkowany organ da po liśće dalšim wukubłanju najlépše wočakować. Wosebity zajim w připołuchařstwje zbudźi duet, kotryž knježna Elza Krawcee a k. Pětŕka zhromadnje zanjesy, doby sej wutroby wšćch z rjanymi spěwami jeje nana Arnošta Frajslaka a ze spěwami mištra Krawca. Knjez wučeŕ Rudolf Jenč pokaza wulku zamožitosć na piščelach z Bachowej fantaziju w g-moll a z A-dur praeludiom.

Wo khórach, kotryž „Lumir“ zanjese, smy na tutym městnje hižo wjele pisali. Wo wustojnosći a wysokim wumělskim skhodźenku, na kotrymž „Lumir“ steji, njetrjebamy dalšeho słowa zhubić. Knjez hudźebny direktor Bj. Krawe bě khórej ze swědomitym wjednikom a solistam z dobrym přewodźerjom na piščelach.

Rjad serbskich liturgiskich nutrnosćow je so z Njeswačidlskim koncertom skónčił, chcemy tohodla też při tutej składnosći mištrej Krawcej a wšém jeho swěrnym pomocnikam za wšu nałožowanu prócu, z kotrejž su po cylych evangelskich Serbach wjele radosće zbudźili, wutrobny dźak wuprajić. Vivat sequentes!

W.

— **Rentowe kwitowańk wobtruczeju** so w Budyschinje za pjenjezy M hacž 3 pjatk 1. julija 1932 w Sseejmowni na Hrodowskej haśy 10 po 1 schodźe, wó jstwje cžo. 22 wot 7 do ½1 hodź.

Z Radworja. Wčera wuhotowa nam naše towarstwo młodźencow zabawny wječork z rejemi. Běše to dozynk k njedźeli młodosće, wčera tydźenja. Tehdy wópyta nas knjez kapłan Handrik ze swojej młodej „Jednotu“ z Budyšina, na kotrejž so nětko 50 wosobow wobdźěli. Wječor běše skhadźowanka cyleje wosadneje młodosće. Dalšu rozprawu podamy jutře.

Z Kamjenej poła Radworja. (Sorniki.) Při wječornym směrkanju słyšiš husto w tam njenowanych „Rohnowach“ šćowkanje sornikow. To so tola njemało wustróžiš, hdyž takle we swojich myslach so wukhladżeješ. A njespróceniwy hajnik njelutuje prócy, zo by wusłědźił tute jich khowanki. Potom na žnjach budże też wunošk čim wjetši, hdyž na jenej stronje so najeńk houtwy wjeseli nad wulkej lišbu jeho sornikow, a na druhej stronje tež ratarjej wjetši wunošk z jeho žnjow přinjese.

S **Barta.** (50 jubilej wojerskeho towarstwa). Wojerske towarstwo sa Bart a wokolinu šujerskeje wčera swój 50 lětny jubilej, na kotrymž so něhdže 30 wonkownych wojerskich towarstwow z khorhojemi wobdźěli. Narobnischu rospramu podamy w jutřišcim čišle.

Bukeczanske tšelenje i pożwjeczenjom khorhoje.

S **Bukez.** Tšelenje tudomneho tšełzowskeho towarstwa sapoča so se žwjedženskim cžahom pschipołdnju w 1 hodźinje se žwjedženskim cžahom, w kotrymž tež wjele druhich tšełzowskich towarstwow, lokalne towarstwa, mjes nimi tež Serbšće, Bohuczerjo njechcu rospuschcži so na žwjedženskim městnje, hdjež k. farař Mječwa nowu khorhoj tšełzowskeho towarstwa pożwjeci. Dokelž bésche so wjedro połepschilo, bésche so khětro wjele ludži sechło. Pschi žwlnym wobthadże na statnej dróhy mějesch policija pichi žwjedżenju wjele dźela, so by so wobthad porjaduje wotwiwacz mohł. Sa wschelake jawjeselenja bésche derje postarane. Wjeczor bychu reje na wobėmaj salomaj. Dźenja pondźelu popołdnju dóńdu i hudźbu po dotalneho trala k. Cžešlu s Trjebjezyn. Wot 4 hodźin je sjawne tšelenje. Djenja popołdnju we 5 hodź. tšelaj nutrsczahnu a wjeczor pschi cžinczaju so kraśny wohnjostroj wotmeje.

Cežka škoda z Božim niewjedrom

S **Wóspork.** Pjatk popołdnju nahle cžežke njewjedro pschicžahny a tu a twe wokolinje wjele schkody nacžini. Cžorne, nikto cžahace mróčele pschipowsdachu dże deschcz, ale žadyn człowjek njeby wěrił, so k takemu njewjedru dóńdże. Jenicžke cžežke dyrjenje — s wobkedźbowanjom je so swjesćiło, so je kulojty błysk był, — je we městcze na elektriskich powodach a na někotrych telefonskich nastrojach njelube skody swoholajił. We šuhsdownych Kotrachach su na telefonowych schcežołorach isolowanske šwónčki wotrałene, telefonowe pschifankinjenja słodźowane a pola někotrych radiowych aparatow, tiž njebéchu k semi pschifankinjene, rólli rosrałene. Slinkojty dyschcz sawinowa, so bo nise ležane pola a łuki sa krótki cžas powodźichu. Njepschijšowe wjedro s khłodnymi a deschczowymi dujemi žnjowne žně tak a tak hižom hasi. So bo tehdy deschcžnje, je tež sa pola s wulkej schkodu. Dokelž se městnami rożka zyle pichi semi leži, ma so s hubjenymi žnjemi liczicz.

S **Wóspork.** (Sesborny kwas.) Swój šesborny kwas nidże dźenja pondźelu tudomny pjekarski mišchtr Ota Frenca se swojej mandželskej Marju rodź. Wicherez swojeczicz. — (88. narodniny.) Posledni aktiwny wojak z wojny lěta 1866 mósesche swoje 88. narodniny swjeczicz Je to k. Junker. Wón cžechiscschе z pruskej sakskej brigadu do pola a bu pola Hradze Kraloweje ranjeny.

S **Kotlitz.** (Sasso padušchstwo.) Hakle psched dobrymi schtyrimi njedźelemi běchu so padušchi do jenje tudomneje klamarnje dobyli. W nozy 24. junija po nětko w šamsnym wobthadże druhe panjschstwo sta. Wobyhlerjo domu, kotrež běchu najskerje s ropotom wotuczili, mózachu sadobywarjowu wotchowacz, so dyrjžachu bjes rubjeniwa cžekowcz.

Z Khrósćic. (Strašny puć.) Zaudźeny stwórk wobsuny so jedyn motorowy kolesat z našeho wsy na mokrym puću mjez Khrósćicami a Starej Cyhelnicu a padże, ale ničo dale so jemu njesta. Wulka wina na tym njezbožu zaleži predewšem na tym, zo so wšón njerjad wot pućowych kromow kaž trawa a pjeršć do srjedź puća mjeta. Přez to so puće jenož pohubjeńša, nic pak porjedźa. Tutón njedostatk móžeš tež na druhich pućach wobkedźbować. Dale cheemy na to pokazać, zo je puć wot Khrósćic nimale při zawinjenju do Starcje Cyhelnicy jara strašny, dokelž nima ani wobhrodźenje na boku při nimale 5 metrow hłubso ležacej łucy. Jenož nětkotre štomy a keŕcki tu steja. Je na čas su, zo gmejnje to porjedźeć datej, prjedy hač so tu wjetše njezbožo stanje, kotruž škodu matej wonej zarunać.

Swojeho swaka zakłół

S **Wojerez.** Zadźiwy njeschkt sta so sobotu dopołdnja we 9 hodź. na Komorowskej dróhy cžišło 16 we Cžechez wołbježi. Bratraj Cžechaj swadźijschtaj so se swakom Brösemannom a pschindźechu do pukow. Pschi tym Brösemann swaka Cžecha i nożom tak njesbożownje khł, so tutón na městcze mortwy ležo wosta.

S **Wojerez.** (Wo žnjownych žnjach.) Mózne deschcže posledních dnjow su so hubjenje wusuhtowale na łuki a pola. Łuki wokoło naschego města su sdźela powodżene. Sdimo su dyrbjeli wotwodżej na šuschiske łuki. Tež Zita jara cžerpja pod mokrotu. Zahydom pobrachuje zlózno a cžopkota a smeja malo wunoschka. Ratarjo licza s tym, so budźa lětša pódne žně.

S **Lejnowo.** (Wo wodowodże). Druschwo „Ilse“ bě nětko zapoczało twarjej wodowod s tudyscheje wodarnje do wsy, so bychu so druschwu šlusznje zwunosche s wodu za starake a so pschi wohnjach tu było dosez wody. Gmejnske zastupjerstwo achtowa z wulkim trudom, wschak su tu wschelake zakazki twar wodowodu na zjawnej dróhy. Sčo tu hišcze njezapoczesce dla darmotnych podawanja wody k hospodarjam a druhim zamkam. Tak su nětko z twarom zaty zastali. Gmejnske zastupjerstwo so w zjawnym poždženju nadrobnje z tej natwarnicžu fabrcz. Ma tu so druschwom jednacz, so by wodu dyrbnu podało a so by so to wobtrowicžko s porjadnym sdźełanjom. Wot jednanjow potom wotwinjene, hacž smě so wodowod dale twarjecz abo nic.

S **Turju.** (Wulka woda.) Dla žiwinach deschczow je nascha rěka na Turjanskich łukach s brjohow stupiła a krajtnu powodźiła. Sdźela su dyrbjeli syno s powedźenych łukow wotewjacz a wodżej na šuche łuki. Wérny, kiž bchu s mrósami cžerpjeli, su so nětko s deschczom zaty sbrabale.

S **Krywjetez.** (Wulka woda.) Poslednje mózne deschcže bychu też tu sawinowale wulku wodu. Schypa je łuki powodźił a zyna s tym schłodnja. — (Zitny schłodnik.) Lětša namaka so w rožu wjele bitych klasow. Sawinuje to mała wacka. Schłodnik so też druhoje, na pisch. wokoło Budyschina pokasuje.

Njelube přestajenje

Prózowanja, pschecželne słuti mjes jenotliwymi ludami hajicz, dojdźeu k najwschelakorischim pschchowzach. Njedźiwajo na wumělcenje schulerjow, dźěcži a studentow je cžas prózowin, dopišuja žebi tež pschijšluschni wschelakorych statow.

Jedyn jendźelski student dopisowaschе žebi na tuto wašchnje jara žiwje i jemu nětkuli kujam a nimała ke swojemu wjeselu cžłowjeka, kotryž mjeschesche k njemu najwjetschu dowěru. Listy bychu dołhe, pisanjow a z cžopkimi wutrobu pisane, tak so njeběch kaž dźiwa, hdyž mjedy muzšli swoju wutrobu na njematy słuhi. Wón wšak prenju składnosć, do Němskeje puczowacz, bjes toho so by tuhowanej wo tym njeschch pschcherad. Cžasyschce ju je swojim wopytom pschekhapacz. Ale jako bo pola njeje sanuwi, powita jeho schkleńzjeschczicznu, dźiwokhata kujemi. Wona bě dyrbała i kotrejž je žebi tak žiwje dopisowała.

Młody muzšli wobskorjenje so nětko hórko, so je jemu nčnjsze „knjezna“ tak njelube pschchłapnje pschchotowała. Je mčnjenja, so dyrbja knjenje, kotrež su tajsete lěto pschekrocžile, młodostnym „knjezmi“ wotpołožicz. Howak mohłe so pschc tajke podobne mytki wotpjetowacz, kotrež njeńsu sdźecžnje wobčerali dźělomaj witanje.

nk.

Swójbne powěsće

Semrěli: Louis Unger, zlowny assistent na wusti. w Budyschinje, 85 lět; thowanje je dźensa popołdn. — Antonett Hermann Schołta, fabrikerski wumělcnikar w Bórkt, 78 lět; thowanje je dźensa popołdn. — Marja Helena Hładżyna w Bukezowje. — Charlotta Joun. Schäbelowa rodź. Königez we Wósporku; thowanje budże jutře wutoru pop. w 2 hodź. wot Zarowaúskeho domu.

Sokołstwo, šport a hry

8. Lückendorfske hórske wujězdźowanje

Na automobilu najlěpši Lewy z Drježdźan — na motorskim kole Tom Bullus 40000 přihladowarjow

Wčerawšu njedźelu wotmě so w swěće motorowego športa z napjatosću wočakowane 8. Lückendorfske hórsko wujězdźowanje. Wono běše přiwabiło na 40 000 přihladowarjow.

Wujězdźowarska dróha je jara wijata a tuž běše wujězdźowanje wosebje při tak wulkotnym wobsadźenju wulcy zajmawe. Njeje so žaneho strašneho njezboža stało. Jenož dwaj motorowaj kolesarjej so wobsunyštaj (jedyn z njeju dwójcy), tola bjez škody wotewdźěstaj.

Najlěpši na motorskim kole běše Jendźelčan Tom Bullus z NSU, kiž 5 km dołhu čaru za 2 : 40,6 mjeńš. přejědže. Runje tak wjce časa trjebaše Stuck. Dobry wuslědk měješe Rudolf Thomas z Neunkirchen a 3 : 46,2 na Norton-skim kole, runjež měješe so z hladkej dróhu bědźić.

Na automobilach běše najspěšniši Drježdźančan Lewy z Bugatti-wozom. Wón trjebaše za 5 km jenož 2 : 38,8 a zbi z tym z Brauchitscha a Stucka (2 : 40,6). Lewy dopi 113,50 km hodźinsk. spěšnosće.

Dobyćer na Avusker wujězdźowarni w Barlinje z Brauchitsch trjebaše tež jenož 2 : 39 a může z wuslědkom spokojom być, dokelž běše jemu Lückendorfska dróha mjenje znata.

Dobre móža so tež mjenować časy automobilistow Charly Jellena z Mnichowa na Bugatti (2 : 43,6), Arnošta Kotte Drježdźan na Maseratti (2 : 53) a Rudolfa Steinwega z Mnichowa na Amilcar (2 : 58,8).

Wulki zajim za Lückendorfske hórske wujězdźowanje pokaza so w hobrskej syle přihladowarjow, kotřiž běchu z blizka a daloka přikhwatali. Přez Budyšin hižo w nocy započachu motorske kola wrjeskotać. Popołdnju so potom spokojeni wopytarjo wujězdźowanja zaso wróćichu.

Schmelingowy manažej wotsadźeny.

Schmeling zes wojim manažejom Joe Jacobson, kotrehož su na skřiwdźenje Nowyorkskeje pjasćowanskeje komisije jako manažeja a jako sekundanta na njewěsty čas wotsadźili. Jacobs běše po wojowanju wo světowe mištrstwo wokrući, zo běštaj rozsudnik a komisija Schmelingej jeho titul „rubiłoj“

Dźensniša žona w Turkowskej

Sami Burhan Djahid Hanem, přenja turkowska lětarka. Stó mysli při napohledźo tuteje młodeje sportskeje žónskeje hišće na tamne hluboko zabahjene haremske žony, kiž běchu nětdy tak typiske za turkowsko žiwjenje?

Ze Serbow

S **Dubrawy.** (Wupowjedźenje dróhi.) Po dołhim cźasu so naschim njesamostatnjerjam zaso raz składowjeja k małej zamołwitej postrici. Puć ma so z asfaltom pokryć. Se dźěłom so hižo tón tydźeń zapoćnje.

Z **Klukša.** Hdyž z našeje wsy po statnej drózy do Budyšina jědźeš, widźiš na železniskim nasypje hromady kamjenjow ležo. Tute bywaja wumělnjene z pěskom, kiž spody kolijow leži. Tak namakaja 90 ludźi zasłužbu a khléb.

S **Bukez.** (Janska swjatočnosć.) Pjatk wječor wotmě so na nowym wobrěbnišćeju rjana Janska swjatočnosć. Swonu sobuznichu a wjele ludu bě so naschło. Zwukowisći a posawnišći chór sobuskutkowaschtaj. K. farář Mjerwa wjeršche narěč.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutřišchu wutoru:** Rjenje a cźopło.

*** W Gillenheimu we wječornej Němskej dyrbjesche jedyn žudnišći cźasnar z pomocu dweju žandarmow a jenoho polizajskeho sastojnika cźasany słot z hrodźe jenoho ratarja wotwjesć. W dworje sastojnikow nadpadnychu a jim pěšć do wocźow mjetachu, so bo njemóžachu wobaraćj. Potom do nich z cźežkimi pschedmjetami bijachu, hač bjes wědomja ležo wostachu.**

*** Na artilleristim šmuczowanischću pola Kowela we Polšcy je w puži jeneje kanony granata rozbuchła. Kanonine samknjenje bo roztorhny. Wokolostejo tschěłki jenoho korporala a jenoho kanonéra na městnje morichu. Dwaj artilleristaj słaj na swoje cźežke sranjenja w khorowni wumrjeloj.**

*** (W brjedźnej Italskej bo žněh naschol.) Se brjedźneje a kórnjeje Italskeje pschaju, so bu tam wichory sakhadźale a so je bo žněh naschol. Hory wokolo Pitšoje a pola Trienta bu se žněhom pschikryte. Hórske rěčki bu z wodu nepjate.**

Podtrawnicy a truskalcy

Wokolo Jana šmoja podtrawniizy a truskalzy, podtrawniizy (Walderdbeeren) wonka w lěsu a hajach po stronínach a truskalzy, derje wothladane w sahrodźe.

Podtrawniza bě pjedy wjenowana šwj. Janej khěcźnikej. Je to najwjetscha khłóschćeńka mjes jahodami, kotraž błodźi wjele lěpje, dyžli truskalza w sahrodźe. Schoda pak, so bu podtrawniizy tajke drobne. Tak bo jich žeńe najšćeńa njemóžesch.

Khłóschćeńkarjo stareho wěka njeišu sa tym pschišchći, so hodźa bo podtrawniizy jěsć, šmajmjeńscha niczo wo tym njeckitamy, so bychu byle na błidźe starych Romjanow.

Prawobydlerjo frjedźneje Europy běchu mnohich. Hižo w kolikatych twarjenjach nowscheje kamjentnje dachu namakamy podtrawniizy. Kaž bo jich, je podtrawniza tež wulki rólu hrała w pschiwěrje starych pohanskich Germanow a Słowjanow. Šmajmjeńscha wjele natołkow a prajidmow na to pokazuje.

Bahnizy frjedźneho wěka wosławjachu podtrawniizy z łacźanskimi hrónčkami a w mejskich pěsničkach bo schćerpanje podtrawniizow wopisuje jako wosebite wolschćerpenje. Tehdy dźěwčatka łaška šamo błěłkali z podtrawniizami wotedawacz kujesej a klóschtram.

Jako sahrodniska rostlina njemuje bo podtrawniza pěrni króć w najstarschej jendźelskej sahrodniskej knihi z l. 1440. W botanizy z l. 1537 bo praji, so ma podtrawniza w sahrodźe wjetsche jahody, dyžli wonka w lěsu a so druhdy bywaju běłe, město cźerwjenych. Ale běchu to wšitko jenoż pospyty, woprawdźite płahowanje truskalow započa so hakle w 18. lětstotku.

Rasche truskalza pochadźa z južneje Ameriki, njemuja z Chile, swotkeła ju franzowski puckowar Frézier w l. 1715 do Europy pschinjesche. Truskalza je jenička chilska rostlina, kotraž płodow dla bu do Europy pschewjedźena. Frézier přeć tajkich truskalczich šadźenkow bohu na łódź wza, dyrbjesche wschak dwaj pschewostajicej kapitanej sa to, dokelž bě tón je kćipił z błódkej wodu. S tych tšoch truskalczich rostlinow potom w Franzowskej a druhdźe naławachu wjsche te mnohe truskalczišćeja, dóniž w l. 1729 sej dalsche truskalcze rostlinu z Chile kasachu. Franzowskoj běchu stajnje jara truskalzowi, woni płoniu truskalzow dale rosschérjachu a tak skónčnje też němsku wjerchowinu sawjedźowachu w Němskej, pschetož tehdy wscho nowe je Franzowskeje pschikhadźesche. Truskalzy wschak wostachu hišće dołho jara drohe khłóschćeńki.

Truskalzy běchu hišćeze psched 100 lětami khěrno žadne, hač w 19. lětstotku bo płahowanje truskalzow dale rosschérjeche a kěšeješe. Tehdy bo też nowe truskalcze druhimi sawjedźowachu, tak so mamy jich dźensa telko — šamnych a pónjech, małych a wulkich, mjechkich a krutych, płódnych a jěrnych truskalzow.

Smějki

„Michałko, kak dha to pschihódźe? Njejsym dźe džensa w twojich nohajach wčera wjecźor hišćeze widźała!“

„Ale maminka, čym dźe přeć tola dźensa rano nošy sym!“

*

Wulkoměšćanin Hundrat pschenoszuje w rjanym małym měšćanku. Jako chce bo do laša lehnyć, błyschi wón na drózy muža wołacź: „Wołsch! Wołsch!“

„Spodźiwne waschnja maju tuchi ludźo“, Hundrat sabórča, wotewri wohno a cźitamy tyšu sapałkow dele.

Towarstwowske powěstniki.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk. Nam so hišće zdźěli, zo ma kóždy wobdźělnik na zlěće sebi płachtu a přikryw (deku) sobu přinjesć. Stóž nima wobraz za legitimaciju, njech sebi jón hišće wobstara a sobu přinjese.

Składnosć!

1 posleśco (4 metry) turkowsko čerwjene, pjerjonjepřepućace **wupjerk** płaći nětk pola mje jenož **9.80 kr.**

Hilger

na Seminarskej hasy 2

Porjadnu a swědomitu **dźowku** pyta **tafske kubło w Khrósćicach**

Wulke měšćanske třělenje w Budyšinje 3. hač 10. julija

Na woběmaj njedźelomaj w 3 hodź. paradnaj wućahaj.
Wutoru: wobswětlenje kerkow „Irrbusch“ z koncertom.
Sjedu: wulki brillantny wohnjostroj.
Stwórtk: wječor ludowych spěwow 8. spěwn. wokrjesa.
Pjatk: japanski wohnjostroj.

Budyske hódanćko! Znata cigara

„Steuerwunder“

jena 10 pj., tu zaso je!

Albert Lehmann w Budyšinje

Při Bohatych wrotach — Na Hauensteinskej hasy
Na Kěžorskej drózy 11 — Na Połnócnej drózy 2

Nic rabat, ale kajkosć je rozsudźaca za tunjosć twory!

Dr. med. Haubold sa wróćił

Groćane pletwa

kałaty grót / zahrodne wěcy

wosebje tunjo pola firmy

Walter Voigt na Znutřkownej Lawskej hasy 5

Za zrudobu a wjesele

namakaš khartki wšelakeje družiny w Serbskej knihafni w Budyšinje

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šćiparje (Klemmer) **dalokowidy atd.**

Specialist

nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošic hasy

(Nowotwar khorobnohe kasy)

Po dlěšej khorosći, ze swjatymi sakramentami wjacy króć doma wobstaranu, wotwoła Bóh luby Knjez sobotu rano w Budyskej khorowni nahle našu horcolubowanu

Hańžu

Wo spomožnu modlitwu za khudu dušu wotemrěteje prosy w mjenje wšěch přiwuznych hłubokozrudźena

swójba Henčlec
w Kozarcach

Pohrjeb jutře wutoru rano we 8 hodź. w Khrósćicach

Přiłoha k čisłu 148

SERBSKE NOWINY

Póndźelu 27. junija 1932

2. wulki špórtski swjedźeń w Budyšinje

Wčerawšu njedźelu wotmě so w Budyšinje 2. wulki špórtski swjedźeń na měšćanskim wojownišću Młynkec Łucy, kiž němskostat. wobora a Wubjerk za čełozwučowanje zhromadnje wuhotowaštaj. Špórtski swjedźeń namaka wulki zajim mjez wobydlerstwom a po tysacach žołmjachu so ludźo won na Młynkec Łuku, jako běše swjedźeński čah wubědźowarjow připołdnju wot 1 hodź. po měšćanskich hasach čahajo na měšćanske wojowniščo wučahnył. Přihladowacych je było nětko 8000.

Tam so wot 2 hač do 6 hodźin wuleg zajimawy špórtny program wotwiwaše. Pokazowachu so wšelake družiny špórta. Wukony běchu wšitke přejotne a wuwabichu husto připóznaće přihladowarjow.

Program popołdnja wopřiješe 15 dypkow. Započa so ze 400-m-běhom ze zadźěwkami. W dalšim programje běše běh hišće ważny faktor. Na lohkoathletiskich wukonach wobdźělichu so přisłušnicy němskostatneje wobory, Budyskich špórtskich towarstwow, šulerjo a šulerki Budyskich wyšich a ludowych šulow. Přewažowaše běh w stafetach.

Wjele zajima zbudźi wojerske turnowanje na zemi, při kotrymž wšak hnydom wojerstwo swój čełozwučowanski wliw a disciplinu wočiwidno předstaješe. Samsne smě so prajić wo gymnastiskich předwjedźenjach statneje wobory.

Ważny dypk wobšerneho programa běše kopanica. Prěni połčas hry, w kotrejž sebi statna wobora a zjednoćenstwo Budissa napřeco steještej, hraješe so bjez wjetšich sensacijow a skónči so 0 : 0. W druhim połčasu pak wobě mužstwje z wjetšej raznosću hrajachu. Prěnje wrota třeli sebi Budissa, druhe statna wobora. Druhi połčas přinjese 3 : 1 za Budissa.

Wulke žadanje staja na čełnu krutosć wobdźělnikow 5000-m-běh. Jedyn z wobdźělnikow njewutra hač do kónca, ale so prjedy bjezmócny zwjezy. Samsnu njehodu měješe při spočatku programa 100-m předelach, při čimž přisłušnik statneje wobory padny a so na nozy čežko zrani.

Najzajimawše wěcy pokazachu so na kóncu programa. Rjany napohlad poskići wojerske wubědźowanje z čežkimi mašinskimi třělbami přez zadźěwki. Kak hladey wobej wotdźěleni swoju wěc wukonještej! Derej zasłużeny přiklesk njewuwosta.

Předwjedźenja so skónčichu z wulkej měšanej štafetu, při kotrejž so wotměnjachu běharjo, kolojezdni, běharjo, jěcharjo, běharjo, kolojezdni a běharjo. To běše najzajimawše poskićenje cyłeho bohateho porjada.

*

Mjez programom porčěštaj powitanske słowa na přitomnych předsyda Budyskeho wubjerka za čełozwučowanje k. wyšši inženěr Stoewer a w mjenje Budyskeje statneje wobory bataillonski komandeur knjez major Lichl.

Połnje spokojeni z widźanymi poskićenjemi wróćichu so wječor syły ludu z Młynkec Łuki, přewodźejo wubědźowarjow, kotříž pod zwukami wojerskeje kapały do Keheleńje čehnjechu.

Tam wotměwaše so wječor wot 8 hodź. wulki wojerski koncert pod nawjedowanjom k. hudźbneho mištra Ellenbogena. Samsna hudźba běše też hižo popołdnju na Młynkec Łucy a při přiwabjerskim čahu po měsće hudźiła.

*

Wječor w 9 hodź. běše mytowanje dobyćerjow. Předysa Wubjerka za čełozwučowanje k. wyšši inženěr Stoewer witaše přitomnych, wosobje kk. krajneho komandanta Boltzu, majora Lichla a zastupjene wyšnosće. Wón dźakowaše so wšitkim za sobuskutkowanje na derje poradźenym špórtskim swjedźenju.

Knjez major Lichl pokaza na dobre počahi mjez Budyskej statnej woboru a wobydlerstwom a namaka připóznawace słowa za přikładne dźěło Wubjerka za čełozwučowanje. Wojerska a špórtska młodźinu wón namołwješe so złožić na wojowanje, kiž jenož móže wuswobodźić wóteny kraj z nětčišeho hubjenstwa.

Na to séčhowaše mytowanje dobyćerjow. Najlepše wukony su séčhowace: 400-m-zadźěwkowy běh Grützner II. I. R. 10 1 mjeńš. 2,2 sek. — Medicinski bój 1. wotdźělenje (běłe) II. I. R. 10. — 8×50 m stafeta za šulerjow do 14 lět Pestalozziska šula 59,5 sek. — 8×50 m stafeta za šulerki přez 14 lět wyšša hołčo šula 59,0 sek. — 8×50 m stafeta za šulerjow do 14 lět Krajnostawska nadšula 54 sek. — 4×100 m stafeta za šulerjow přez 16 lět Krajnostawska nadšula 48 sek. — 100-m rozsudny běh Pinkert II. I. R. 10 11,5 sek. — 1200-m kołojezdzenje Mehnert II. I. R. 10 1 mjeńš. 58,4 sek. — 4×400-m stafeta 1. mužstwo II. I. R. 10 (Fišer, Schmidt, Kothe, Pinkert) 3 mjeńš 36,6 sek. — 5000-m-běh 1. wotdźělenje II. I. R. 10 16,50 mjeńš. — Zadźěwkowe wubědźowanje za čežke mašinske třělby, 3 posłuženja II. I. R. 10 (podoff. Fröhlich, třěle Šołta, džesatnik Priemer). — Wulke měšana stafeta 1. mužstwo Wubjerka za čełozwučowanje 9 mjeńš. 18,8 sek. — Kapańca 3 : 1 za Budissa. połčas 0 : 0.

Po počesćenju dobyćerjow k. měšćanosta dr. Förster tutym w mjenje města wjele zboža přeješe a da slawu na němskostatnu woboru wunjesć.

Wšitcy wjesnjenjo su slepi

W stacje Oaxaca w Mexiku leži wopuschcjena wjes Tiltepej, kotrejež wobydlerjo su wšitcy zlepi. Mnošo so zlepi narodźa, druhi wošlepja někotre měsacy po tym hač su so narodźili, najpodźišcho pak so jene lěto. Ssamo zuji, kotříž tam jenož króttki czaš pschebywaju, bórzy wošlepja.

Městno hrózbneho zapuscenja při mexikanskim pobrjozy

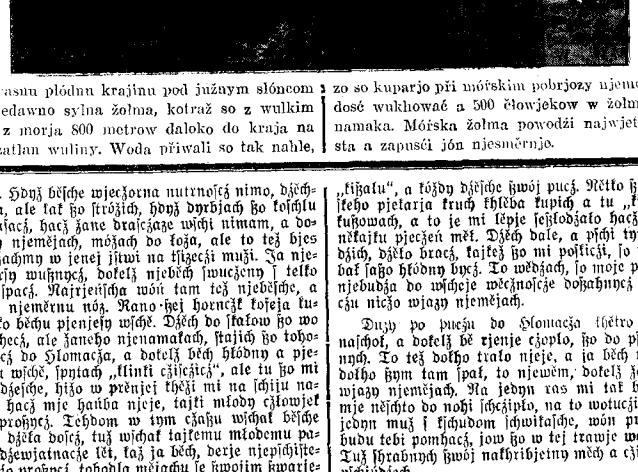

Tutu krasnu płódnu krajinu pod južnym słóncom zapuści njedawno sylna žołma, kotraž so z wulkim wichorom z morja 800 metrow daloko do kraja na město Mazatlan wuliny. Woda přiwali so tak nahle, zo so kuparjo při mórskim pobrjozy njemóžachu ruče dosć wukhować a 500 čłowjekow w žołmach smjerć namaka. Mórska žołma powodźi najwjetši dźěl města a zapuści jón njesmérnje.

Pučowanje jako „wandrak"

Pišche Handrij Pobig w Ssowrjezach.

Běch kamjenjeczeřarstwo nawuknywschi žebi do hłoty stajił, so do zusby pórdu. Hdyž to zwojej macjerzy ajach, žo mi wona žmějesche a dźesche: „To žebi ſ hłoty sbi a wostaš doma, myślitich dha žebi, so w zusbje jene hołbje šamo do huby létaja?" Tuž dyrbjach otšarć abo mjetčo žo ſ próchа měcź. Rosćudźišch žo sa kolednje, dźech k wjeśnemu pschedstejićerjerej a žo pola jo wotpowědźich. W nozy 29. meje 1911 žo je starschiskeho doma wotkałich a hač do Budyschina běžach. Tam žo žydźech do żeleśništeho cźaha a dojědźech do Drjezdżan. Tam běšche runje hygieništa wustajeńza, tu žebi wobhladach a něschto dujow w Drjezdźanach wostach. Běch žebi myślił, so moje dźewjeć hriwnow, tiž mějach žobu, schtó wě kat dołho dožahnu, ale dyrbjach a tym pschińcź, so to tak njeje, wone běchu hač na dwě wotebrate, tuž žo ſ Drjezdżan wotkałich a dźech k Mischnju, so bych žo w tamnischich skałach wo dźěło praschał.

Hdyž do Mischnja pschińdźech, njemějach wjazy telko pjenjes, so bych mohł w korczmje pschenozowacź, kaž běch to hač dotal cźinił, tuž dyrbjach nětko na „hospodu" hicź, mějach pak hrožu psched tymi druhimi „wandrakami", a tohodla žym snajmjeńscha hodźinu dołho psched wodu stejał a po dróży horje a dele thodźił, prydy ſ jastupich. Hdyž běch tam dołho doschł dundał, so ſ mužich a dźěch nuts. Pschi sapoczatku zyle bojazny jenym blidom žedźach, ale hdyž běch thwiłku nutska, a widźach, so mje nichtó jeźrazy njechca. Měšche tam jedyn wandrak, po sdaczu rěsnik, tón měješe zylu hromadu kołbasowych wotrěžkow, kotrež běšche pola rěsnikow pschinył, tute wón nětko pschedawaschе. Ja žebi też ja wupytacź pjenjezkow kupich a to mějach dobre pol punta, kupich žebi hłódnje za dwaj pjenjezkaj khlěba. Hdyž běch to cźinił, sačach wón ſ wo žo nimale doma cźuješch. Nětko rěkaschе spanišku marku kupicź. Ta płaczeschе dwanaccź pjenjezkow. Hdyž běšche wjeczorna nutrnosć nimo, dźěchmy do koža, ale tak žo strózich, hdyž dyrbjach žo koschlu ſ lesa pokasacź, hač žane draščaże wschi nimam, a dokelž žannych njemějach, mójach do koža, ale to też bjes koschle. Leżachmy w jenej jitwi na tśiceći muži. Ja njemóžach bórzy wušnycź, dokelž njeběch swuczeny ſ telko hromadże spacź. Najrjeńscha wóń tam też njeběschе, a tuž mějach njeměrnu nóz. Rano ſ jej horncźk kofeja tuskich, a nětko běchu pjenjezy wschě. Dźěch do skałow žo wo dźěło prajschecź, ale žaneho njenamakach, stajich žo tohodla na pucź do Hlomacja, a dokelž běch hłódny a pjenjezy běchu wschě, spytach „klinki cźišcźicź", ale tu žo mi derje njeúdźeschе, hižo w prěnjej thěji mi na schiju napójschachu, hač mje hańba njeje, tajti młody cźłowjek a thodźo prošnyć. Tehdom w tym cźasu wschak běšche wschudźom dźěła doscź, tuž wschak tajkemu młodemu pschekhej wo dźewjatnacźe lět, taš ja běch, derje njepschistejeschе thodźo prošnyć, tohodla mějachu je swojim zwarjenjom zyle prawje. Hišcźe do někotrych druhich twarjenjow dźěch, ale tam žo mi też wjele hinak njeseudźe, tuž mějach khołowy polne, ale pschejo hišcźe prózdny brjuch. Schto dyrbjach nětko cźinicź? W brjuschе mi korczeschе, mošcheń měješe dźěru a ludźo mi nicźo njedachu, hłoba wumrěcź tola też njechach. Tohodla žo rosćudźich, žowoj dyhlačźny cźaſnik pschedach, a to mějach lěpsche žowjo hač ſ klinki cźišcźenjom. Njeběch dołho po pucźu schoł, dha sekkach muža, tiž tšaše tórti pschedawaschе, toho žo wopraschach: „Byschcźe tak dobrí byli a mi tutón cźaſnik wotkupili, žym na pucźowanju a pjenjezy žu wuschchе, proschenje pak je hač dotal bjes wuspěcha było, žym pak tola tak hłódny, so mohł padnycź." Wón žebi cźaſnik wobhlada a žo praschеschе, schto cźhu sa njón měcź. Zadach žebi dźeržacź hriwnow, ale wón žo mi wuzmja a dźeschе: „Tśi hriwny a niz pjenjezka wjazy!" Běschе mi to lhěiro małko, ale dokelž wón tak jara krucze wustupowaschе, žo bojach, so jón njewotkupi, hdyž jemu ja to njewotkaju, a tuž prajach haj, ale jemu tórtu dyrbi mi ja to pschidacź. Ja dostach tśi hriwny a tu wuproschenu „kižalu", a hóždy dźeschе žwój pucź. Nětko žebi pola bliskeho pjetarja kruch khlěba kupich a tu „kižalu" pschikuzowach, a to je mi lépje sejšłodźało hač bych hewak někajku pjeczeń měł. Dźěch dale, a pschi tym žo rosćudźich, dźěło bracź, kajšej žo mi poskići, so njebych trjebał sašo hłódny bycź. To wobźach, so moje pjenjezy někto njebudźa do wscheje wěcznosće dožahnyć a k pschedaczu niczo wjazy njemějach.

Duzy po puczu do Hlomacja thětro sprózny žo naschoł, a dokelž bě njeje cźopło, so do pschěrowa lehnych. To też dołho trało njeje, a ja běch wušnył. Kał dołho žym tam špał, to njewěm, dokelž žadyn cźaſnik wjazy njemějach. Na jedyn ras mi tak běšche, kaž by mje něchto do nohi schcźipło, na to wotucźich a dha mje jedyn muž ſ tschudom schwikaschе, wón prajeschе: „Ja budu tebi pomhacź, jow žo w tej trawje wokotowalecź." Tuž hrabnych žwój nakhribjeiny měch a cźinjach so dale pschińdźech.

Hdyž do Hlomacja pschińdźech, cźitach na jenej thěji, so tam pschińtajer bydli, njeběch pak wobkedźbował, so jeno ja hródźnych schwajzarjow. Ja sajtupich a žo praschach, hač móje mi dźěło wobstarací, wón žo wopraschа, hdże žym napołdźet dźěłał. Ja jemu prajach, so žym skałał, ale so chžu wschitko pschiwiwacź, schtož žo mi posłicźi. Wón dźeschе, so jenož schwajzarjow pschijstaja, so pak ma jene městno pola štótneho witkowarja, tam bych snadź mohł sapoczeczeć, dokelž žoni schwajzarjo žo tón wokomik njeporucźeja, tam pak žo jenož wo štót pizowanje a wodźenje, kaž też ſ konjemi jězdźenje jedna. Wón mi napišа adrezu witkowarja, a to běšche w Oštrawje, hdźež dyrbjach žo pschedstajicź. Dokelž žebi myślach, so budu tam dźěło dostacź, žo tkwatnje na pucź nastajich, runjeż žo thětro k wjeczoru blížeschе, a hač tam běschеj nimale dwě hodźinje běżeczź. Dokelž pak dźech žebi pschenozowanje pjenjezy salutowacź, mi to cźežko njepadźe, runjeż mějach hižo dołoki pucź sady žo.

(Pschichodnje dale!)

Podarmo běchu so hač dotal prózowali, pschiličinu tutreje hurowej thorosče namakać. Kaž rěka, je so někto stónčnje profesorej Victorej A. Reko w Mexiku poradźiło, jadnosć do tutoho wobjlepjenja z hromadami pschinjesć. Sbudźeć tuteje thorosče je nimo měry cźenki, wlożojty cźerw, kotryž žedźi we wóczkej wjasawy (Bindehaut), wokninje (Bindegewebe) a mloczinje (Lymphsystem). Wot tam pschindu cźerwi do treje a nadpadnu cłowjeka a stót. Tute cźerwje su namakali w łoži na hlowje pola Tiltepecskeho wobydlerstwa. Wotstronjenje tutych cźerwjow z łoże na hlowje z pomozu operazije měsjesche wuspěch, so buchu někotři wozlepjeni wustrowjeni. nk.

Kelko ma Pólska narodnych mjeńšin?

Pólski hłowny statistiski hamt je wudał runje nadrobnosče wo poslednim ličenju luda wot 9. hodownika léta 1931. Nas zajimaju wosebje ličby wo narodnych mjeńšinach. W cyłej Pólskej drje je so naličiło 32,132.936 wosobow, z kotrychž maju pólsku maćerščinu 22,208 676 wosobow, to je 69,1% mjez tym zo 9,924.860 wosobow, to je 30,8% podachu druhu maćernu rěč. Tak skónčnje je so wotstroniła bajka, zo je w Pólskej wokoło 40% narodnych mjeńšin. Pólske ličenje luda je so přewjedło jara sprawnje a swědomiće. Jenož Polacy w narańšich stronach Pólskeje skoržachu, zo zastojnicy wukrajinskeje narodnosče so prócowachu, falšować wunošk ličenja.

Zwonkownje by to tak wupadało, jako by nětko 30% pólskeho wobydlerstwa njeby mołho po pólsku. Tomu wšak tak njeje. Wjetšinu tutych narodnych mjeńšin tworja Židźa, kiž podachu za maćerščinu židowsku a hebrejsku rěč. Tych Židow pak je přez 3 milijony. Židow pak njemóžeš derje měć za narodnu mjeńšinu, přetož bydla rozprošeni po cyłym kraju jako jenotliwy mjez druhimi. Tuž wosta jenož hižće 23,7% njepólskich wobydlerjow pólskeje republiki. Potajkim twarja narodne mjeńšiny w Pólskej jenož pjaty dźěl wobydlerstwa. Mjez tutymi mjeńšinami so namakaju Češa na Wołynju, Němcy we Łodźi, kiž su so tam zasydleli hižo w prjedawšich časach a su potajkim jenož kolonisća.

Ze statistiki tež wukhadźa, zo najčisćiše pólske kraje su Pomórska. We wšitkich druhich wójwodźinach, ze wuwzaćom Krakowskeje, je wjetši procent narodnych mjeńšin. W nawječornych pólskich krajach, w Póznanskej, Pomórskej a Hornej Ślezyskej, kiž do wójnje słušachu Němskej, je po pólskej statistiky 90,9% Polakow a 9,1% Němcow a Židow. Najmjeńje narodnych mjeńšin ma pólska hornja Ślezyska, tam je jenož 6,6% Njepolakow. W Póznanskej je 80,5% Polakow a 9,5% Němcow a Židow. W Pomórskej je 90,9% Polakow a Němcow a Židow 10,1%. Najmjeńje Polakow ma Sempolno, hdyž je jenož 50,4% Polakow, hewak twarja narodne mjeńšiny w Pomórskej wšudże 2,9% do 17,6%.

W 12 pólskich wójwodźinach wučinja narodne mjeńšiny mjez pólskim wobydlerstwom telko: 1. Ślezyska: 7,7%. 2. Krakowska: 8,6%. 3. Póznańska: 9,5%. 4. Pomórska: 10,1%. 5. Centralna (Waršawska): 17,1%. 6. Wileńska: 40,1%. 7. Lawowska: 42,1%. 8. Nowogrodska: 47,7%. 9. Tamopólska: 50,5%. 10. Stanisławowska: 77,5%. 11. Wołyńska: 83,5%. 12. Poleska: 85,5%.

Potajkim, w nawjeńornej Pólskej je 9,1% narodnych mjeńšin, w srjedźnej 17,1%, w połońšej 40,8% a we narańšej 67,1%. W narańšich a połońšich stronach twarja Běłorusojo a Małorusojo wjetšinu narodnych mjeńšin nimo Židow, w srjedźnych Židźa a w nawjeńornych Němcy a Židźa.

Z gmejnskeho žiwjenja

S Wulkeho Wjelkowa. W pożlednim pożedženju *gmejnskich zastupnikow, na kotrymž* so wschitcy zastupnizy wobdźělichu, wuradowachu so najprjedy wo klinym slicźowanju na 1931/32. K. pschedsydaŕ Schäfer pschecźita *jenotliwe dohody a nuzowki a swěrći*, so zhromadnym dohodam wo 6777,16 hr. stej napschećo 7644,46 hr. zhromadnych wudawkow, so njedostatk 867,30 hr. wucźinja. Nimo teho ma so hischcze sa 832,16 hr. njesaplaćenych slicźowankow kryć, sa cźož je jenož hmdny pjenjez w pokładni. Revisorej staj klinje slicźowanje pruwowałoj a sa dobre spóznatoj, tak so slicźowanje k. wjesnjanosta Hapach wuswobodźi. Jako druhi dypk stejesche na dnjowym porjadku hospodarski plan na leto 1932/33 k. wuradowanju. To so tehorunja *jenotliwe* potrjebne a wudawkowe dypki pschecźitachu. Potrjeba so 5 160,30 hr., temu pak jenož 2 933 hr. hrjadowo napschećo stej, so tu 2 227,30 hr. njedostatka naštanje. Hospodarski plan so jenohłósnje dowoli. Mjez wschelakimi wěcami so sašo wo wuporjedźenju pucźa do bliskeje (Bielche) a k. wjesnjanosta Hapach a gmejnski zastupnik Richter dostaschtaj nadawk, po możnosći pucź zwporjedźeć dać. Pschi dalšich dypkach so namjetowasche — dokelž so je strony pschipósłuchajow pschiwołanja słyšeć, so wo to nich tajnje jedna. Tutomu namjetej so z wjetšinu hłosow pschistupi.

Ze **Zdźěrje.** Zańdźenu wutoru wotmě so w našej wjesnej korčmje zhromadźizna „hołtwinskeho družstwa". Předležeše namjet na zniženje wotnajeńskeho pjenjeza ze strony najeńka. Dokelž pak wobdźělenje njebě tak sylne, zo by k wothłosowanju došło, so zhromadźizna wotstorči. Jeli dyrbi zhromadźizna k wothłosowanju khmana być, dyrbi wobdźělenje znajmjeńša dwě třećinje sylna być. Tohodla so we zajimje wšitkich prosy, zo by so přichodna zhromadźizna sylnišo wopytała.

Hornja Ślezyska

Je so runje minyło 10 lět, so bu narańšcha Hornja Schlesyńska pschidźělena Pólskej. Pschi tej składnosći wotmětowaju so *na pólskej a němskej stronje wospomnjeńske* swjatočnosći, jeli žarja a tamni so wjeselja.

Wo Schlesyńsku a wosebje wo Hornju Schlesyńsku je so husto šatańe wojowało. Pólske splahi tam bydła wot cźasa Ścźakowanja narodow a hač do 12. Lětstotka głuschesche Hornja Schlesyńska tež Pólskej. Potom póńli wjerch Kosimierz Wilki wotstupi ostatnje Luksemburgskej dynastiji w l. 1335 Hornju Schlesyńsku. Tehdy pschińdże Schlesyńska k cźeskej krónje, w 18. lětstotku potom Pruskowje kraj Nalušchanam zebrachu.

Hornja Schlesyńska bě pschez wobydlena wot pólskeho luda. Hdyž w pożlednim lětstotku wschudże mjes Słowjanami wotwući narodne hibanje, tež hornjoschlesyńscy Polacy so hibachu a prózowachu so wo swoje prawa.

Po wulkej wójnje a po pschewróće nałymu 1918 nadeńdźe tež hornjoschlesyńske praschenje sahy wažnosće. Dokelž tež po němskej statistiji bě Hornja Schlesyńska nimale cyły pólski kraj, *zadźiwje tak wulka Pólska Hornja Schlesyńska* so njebě pschidźeli bjese wschemu Pólskej, ale so je tam sarjadowanje wothłosowanje.

Pschi wothłosowanju šmjdźa so wobdźělicź tež wobydlerjo, kiž běchu jónu bydleli w Hornjej Schlesyńskej a potom so pschesydleli do druhich krajow Němskeje. Tych běsche wschitkich dohromady 180 000.

Wothłosowanje wotmě so 20. měrca l. 1921. Na zyle Hornjoschlesyńskej hłosowaschе 740 000 hłosow za Němsku a 470 000 za Pólsku. W narańšich stronach Hornjeje Schlesyńskeje, w pschemyslowej krajinje mějachu pólske hłosy pschewahu. Sydła 660 zamjenow hłosowasche za Pólsku a 230 za Němsku. Města wšitke twjetscha za Němsku hłosowachu.

Mnohi hrej nětko zyłu Hornju Schlesyńsku za so žadachu a jendźelski statnik Lloyd George němske žadanje sastupowasche. Nału w tej nałožnosći khěrko wulka napjatosć.

W tutym cźasu, dnja 1. meje 1921 wudyri w Hornjej Schlesyńskej krwawny bój. Polacy so z brónju w ruce postawachu. Dźiwajo na krwawne wojowanja a schmjatanju w rańšej Hornjej Schlesyńskej skónčnje nawjeńorne mohu do toho swolnichu, so je Hornja Schlesyńska dźeli do nawjeńorneho němskeho a do rańšeho pólskeho dźěla. Tuto dźělenje Hornjeje Schlesyńskeje so pschewjedźe pschez swjatk narodow tónu l. 1921.

Nałožo 1922 w Genfu Pólska a Němska podpisa wotpowědny *zrěčenje a tuju W. Knjažatka pólske wuńsku* wobsedźi Pólskej pschidźělenu narańšchu Hornju Schlesyńsku.

Narańscha Hornja Schlesyńska je so hospodarsce derje rozwiła a kčeje, skuschu tež dźěnja k najbolš pólskim krajinam zyłeje Pólskeje, pschetoż ma jenož 7 proz. Njepołakow.

Schlesyńska bě pschez 1stotki pschičina swady mjes ludami a wjele krejz je wo nju bžkało. Hdy narody nabywaju rozumu, so dopóńnaju, so móža mjes sobu žiwe być w měrje a pokoju?

Hospodarski rozhlad

Póndźelu, 27. šmažnika 1932.

Burzy sahdźenu hobotu wot ranja hospodarske połoženje z małej dowěru pohladowachu. W běhu dnja so trochu zhrabachu, a na nasche pomjery pschećelu zhladowachu. Tehdźa w běhu dnja kurzy wschelakich cźinkow trochu postupichu. Burzu cźinja dale nasche politiske pomjery. Swada polonscheje Němskeje je statnym knježerstwom so jim njesposboba. Jednanja w Lausanne njejsu hischcze žanchu wuslědka pschinjesle. Renty a dołhe lisćiny swoje zhabe kurzy wobkhowachu.

Produktowe wiki sahdźenu hobotu w Barlinje wjele žiwjenja njeje wjedli. Pschenica a rožka běschtej drje žadnej, *tola* wuńmu mało tuhowachu. Wobjedje žadna bě rožka, tuž samoh swoju płaćiznu wo 15 pj. porjedźeja. Jećmjeń a wowsa mjeńschtaj mało wobrota, tuž tež dotal ne płaćiznu dóstschitaj. W *termijnowym* wikowanju so płaćiznu pschenicy a wowsa sebjzběchu. Rožka mjeńschi znadnje porjedźenu płaćiznu.

Zentnar płaćesche hobotu w Barlinje:

Pschenicy hr. 12,75—12,85 (12,60—12,70), rožki 9,40 hr. hač 9,50 (9,30—9,40) hr., nahwnišeho jećmjenja 8,10 hač 8,60 (8,10—8,50) hr., wowsa 8—8,20 (7,80 hač 8) hr.,

w termijnowym wikowanju:

pschenicy:
za julij: 13,15 (13,20) hr.,
za september: 11,43¾ (11,02½) hr.,
za oktober: 1147½ (11,70) hr.,
za dezember: 11,67½ (11,72½) hr.

rožki:
za september: 9,15 (9,05) hr.,
za oktober: 9,20 (9,10) hr.,
za dezember: 9,40 (9,25) hr.,

nawuzka:
za julij: 8,40 (8,20) hr.,
za september: 7,55 (7,87½) hr.

Wlečijny w spinkach wosnamjenjeja tydźeńsche wiki. Hdźež žane nasposmjenjene njeje, tam so mjesycheńcka.

Ssemjnjace wiki zobotu we Wojerezach.

Na wiki běchu pschiwjedzene 313 prozatow a 2 běłaj. Prožata płaćachu 4—6 tydźeńske 7—11 hr., 6—8 tydźeńske 11—13 hr. a 8—10 tydźeńske 13—14 hr. Běłaki 4—6 měš. 27—40 hr.

Ssudnjske powěsće.

Pschebadowanja:

Wutoru 28. šmažnika 1932
w *Ssmjerzeńcach* we Wrobłu z hoscźenzu, dop. w 10 hodź.: Wschelake barby;
w *Ssernjanach* w hoscźenzu, dop. w 10 hodź.: Kolmas a maschinski wolij;
w *Hórkach* pola Njeswačidła w hoscźenzu, pschip. w 12 hodź.: Wschelake tkaniny, spódnje tholowy a swjerzchni koschle.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje so tuna abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	25. 6.	24. 6.		25. 6.	24. 6.
Pšenica	255-257	255-257	bunv	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	188-190	185-187	woka	6, -18,	16,0-18,0
jećmjeń, nal.	—	—	módre lupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jećmjeń	162-172	162-172	žołte lupiny	14,5-16,0	14,5-16,0
wowsa	160-164	160-164	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	30,7-34,7	30,7-34,7	lany wosušk	10,3-10,6	10,3-10,9
ržana muka	25,5-27,5	25,5-27,5	such. truhanč	8,70	8,70
pš. wotruby	9,9-10,5	9,9-10,5	brnj. kruški	—	—
ržane „	10,1-10,5	10,1-10,5	syno, 50 kg	1,35-1,55	1,35-1,55
rapa	—	—	ržana słoma	1,15-1,35	1,15-1,35
hrěch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,0	hrjeć. „	0,90-1,05	0,95-1,10
lanc. symja	—	—	wowsna „	0,90-1,05	0,90-1,00
pjenjezki	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	0,90-1,05	0,90-1,00

Lětadło pomha wuslědźić prastare amphidźiwadło.

Wobraz z lětadła wo hobrskim amphidźiwadle we kótłach hasnjenych wohenbluwacych horow w Andenskich horach Połodnišeje Ameriki. Po powědanju domorodnych pokhadźa amphidźiwadło z časa, prjedy hač Španiščenjo do kraja začahnychu, a je służiło nabožnym swjedźenjam. Tuto městno bě wědomości dotal eyle njeznate a so z pomocu lětadła jeneje amerikanskeje zemjepisneje ekspedicije wuslědźi.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N.“ płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin“ je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam ćělneho znjezbožeńa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 149 — Budyšin — Wutoru, 28. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Nowe jednanje w Lausannu

Němski kanzler ſ Papen a franzowski ministerski preſident Herriot ſtaj ſo wječor do Lausanna wróćiłoj, ſo bychtaj ſ nowa wo praſchenju reparazijow jednałoj. Nahladły ſa to njejſu dobre. Němſkofranzowſkemu hoſpodarſkemu ſbližeńju, kotrež ſu ſandźeny tydźeń w Lausannu rospominali, ſo pſchewinyte ſadźawki napſchećiwo ſtajeja. Tohodła Franzowſojo ſ nowa pjenježne abo wěcne wurunanje žadaju. Stajiwa němſkeho kanzlera, ſo je němſka na kónzu ſwojeje mozy, ſo njemóže žanych reparazijow wjazy płaćiś, na Franzowſow žanoho ſaćiſćeńa njeńinja.

Wo wjeraſchim jednanju na Lauſannſkej konferenzy ſo je ſo ſledowaca ſdźełenka wozjewiła:

Němſke a franzowſke wotpóſłanſtwo ſtej ſo póndźelu popołdnju ſ nowa ſeſchłej. Němſki finanzny minister je pſchećiwny reſkładował, kotrež po jeho mjenjenju ſa witchmórnjenje reparazijow rěcža. Wobnowjenje Europy by ſo potom wołóžiło. Němſki kanzler je ſłowa finanzneho miniſtra roſſudźił a ſ powſchitkowneho ſtejiſchća wuddołnił. Franzowſki minister je wumjenjenja njeſnewał, kotrež ma ſa nuſne. Roſprajenja ſo ſtrjedu dale ponjedu.

S wobhoniteje ſtrony ſo k tomu hiſchće dodawa, ſo je ſ Papen na to pokazał, ſo ma konferenza ſtładowaś, kaž ſmyſli wotſtronicy. Syſtem reparazijow dyrbi ſo na kóždy pad ſpuſchćiś, dokelž ſ dalekowjedźenjom tohole ſyſtema žiwotnje hoſpodarſtwo ſchkoduje a ſo tóždomu wobnowjenju ſadźawa. Němſke knjeſerſtwo

njemóže ničo podpiſaś,

cźohož ſo njemóže po jiwojim pſchećiwdźenju dźerżeć. Němſke knjeſerſtwo pak je ſwólniwe, pſchi ſkutkownych napſawach ſkobu dźełaś, kotrež ſu na wobnowjenje europiſkeho a ſwětowneho hoſpodarſtwa ſłożene. Na tajkim polu ſu **němſko-franzowſke** poměry powołane, w pſchichodźe wožebitu rólu hraś. Na kónzu ſwojeje rěcze němſki kanzler na to pokaſa, ſo je konferenza we wurjadnje khutnej hodźinje, a ſo ſwět wocźakuje, ſo wona dowěrjenje wobnowi. To je konferenzowy nadawk a hiſtoriſki nadawk dobrjeſćiſkich mužow.

Papen so k swojemu rozrěčenju z francowskim nowinarjom njewuznawa

Powołeſejerſja Conti powě: Němſke a wukrajne nowiny hiſchće pſcheſo wo roſrěčenju němſkeho kanzlera ſ dopiſowarjom Pariſkeho „Matina“ piſchu, hačrunjež je němſke knjeſerſtwo dźełiło, ſo je wopſchijeſe tohole roſrěčenja njewěrne. Němſke knjeſerſtwo tohodła **wopjetuje, ſo němſki kanzler w ſwojich roſrěčenjach w Lauſannu njeje ſenje rjekł, ſo prawa Franzowſkeje na reparazije abo na nježaje wurunanja pſchipóſnowa.**

Wobčežne hospodarske jednanje w Šwajcarskej

Schwajzarſko-němſke hoſpodarſke jednanja ſu dotal bjes wuſpěcha woſtałe. Sobotu ſu wone ſe tkanemnu roſbudźenja doſchłe.

Šwajcarska mjeza za dowoz němskeho wuhla zakazana

Schwajzarſke ſłowne jerjaduſtwo je njejſu ſa dowoz němſkeho wuhla ſawrjeło, ſo na to ſałožejo, ſo je **kontingent (dowolena kromaža) ſa tón wěcaj hižo žitnje pſchekroczene.** Wobčežbje je ſo pſchewoſće koſa dowoſeło. Praji ſo, ſo ſawjeſće ſ nětcźiſchimi němſko-ſchwajzarſkimi hoſpodarſkimi jednanjom w Bernje njeſwiſuje.

Awstriska swoim zastopnikam w dwěmaj ratomaj płaći

Awſtriſki finanzny minister dr. Weidenhoffer je ſaſtupnikow ſwjaſkowych pſchiſtajenjow k ſebi ſtajał a jim rjekł, ſo dyrbi ſwu njeluboſć wěcy rjecź. Miniſterſka rada je njenuſny wobſtawk, ſo ma ſo dla njedźełaćych dokhodow knjeſerſtwowych połkadnjow w juliju a ſlědowazych měſaczach-mſta w dwěmaj ratomaj wupłaćiś a to 60 prozentow 1. a 40 prozentow 15. dźeń kóždeho měſaca. Pſchiſtajenjey ſu pſchećiwo tomu proteſtowali a pſchipowědaju, ſo tole wobſtawkunjenje njeſmóża pſchijeć a ſo budża pſchećiwo tomu pola ſwjaſkowcho knjeſerſtwa proteſtowaś, dokelž bychu **kataſtrofalne** ſćěhi naſtałe, hdyž by ſo tole wobſtawkunjenje do ſkutka ſtajiło.

Kraje a nowy nuzowy wukaz

Ssrjedu ſu ſo miniſterſjy preſidentojo němſkich kraſow w Barlinje pola pruſkeho ſpomožeńſkeho miniſtra Pfeifferja ſeſchli, kotryž w tu chwilu pruſkeho miniſterſkeho preſidenta Brauna ſaſtupuje. Skoro wſchě němſke kraje bychu ſaſtupnikow póſłałe. Jenož Saſka a kraje ſ nacionalno-ſozialiſtiſkim knjeſerſtwom Braunſchweigſka, Oldenburgſka a Anhalſka běchu wuwoſtałe. W konferenzy dyrbjachu ſo napſawy roſpominaś, kotrež chze němſke knjeſerſtwo nałožeć, ſo by ſo dowolenje hitlerſkich uniformow we wſchěch němſkich krajach pſchewjedło.

W konferenzy ſo mjenjenje ſaſtupowaſche, ſo je ſo ſamjonyju wukazu, ſ kotrymž ſu ſo nacionalno-ſozialiſtiſke wudwyme wotdźełenja a noſzenje uniformow ſaſo dowoliłe, jara poſpěšiło, měr a porjad w kraju ſaſtorjaca. Knjeſerſtwa krajow na ſtejiſchću ſteja, ſo móża ſo ſ pſchichodnym nuſowym wukazom jenož **powſchitkowne krajne ſakaſnje** powaliś, w demonſtrazijſkim praſchenju 1923. ſtaw němſkeje wuſtawy pak pſchi hroſażych wobſtejnoſćach krajam też w pſchichodźe pravo dawa, njewotwiſnje wot nuſowcho wukaza demonſtrazije ſakaſaś.

Nowe wukazy němſkeho knjeſerſtwa ſtrjedu wuſdu. Wjeſ tym ſwotmołwjenja krajow do Barlina dóndu. Nowe wukazy pſchedpiſma ſa wróćowjazace ſakaſnje minjenowa a ſa dohladowanje demonſtrazijow ſjawnych cźaſow nałożuja.

Centrumska strona k nadběhej trubi

W ſhromadźiſnowaj dowěrnikow weſtfaliſkeje zentrumſkeje ſtrony w Recklinghauſenje a Gladbachu je němſkoſjowſki ſapóſłaniy prełat dr. Schreiber ſ Münſtera wo ſtejiſchću zentrumſkeje ſtrony k nětcźiſchemu połoženju rěcał. W ſmiſkownej politiży, tak rěcźnik praji, móże ſo Papenowy kabinet hač dotal jenož ſ wopaczonymi roſſudźenjemi wupokazowaś. Nowenn pſchiſłuſchenjo nacionalno-ſozialiſtiſkich wudwyrnych wotdźełenjow ſo w kraju połodniſkeje Němſkeje wſchudże napſcheźiwo ſtajeja. S tym ſo nic jenož politiſke wadźenje ſbudźuje, ale ſo też ſaćjuwanja němſkeho hromadźeńſtwa ſpſchemjenjeja. Jenož Bayerſka ſwoje žiwjenjowe prawa a ſamoſtatnoſć bróni politiſkich nahładow pſchipowěda, hdyž ſo Mainowe mosty wotſtamjeju, je Papenowe knjeſerſtwo ſa to ſamo wołwite. Nikomu k woli a nikomu k horju zentrumſka ſtrona njeſamyſlena po pucu dale póńdże, kotryž je ſa praſny ſpóſnała. Sa pſchichod ſamoſtatnu cźaru ſwojeje politiki pſchipowěda a ſ tym nahładom k nadběhej nuſa.

Monarchistiske prócowanje w Bayerskej

Znate je, ſo je w Bayerſkej wožebje ratarſke wobydźerſtwo pſchećo monarchiſtiſkim ſmyſlenje było. Sa Barlin, w kotrymž je ſydło němſkeho preſidenta, ma bayerſki lud mało ſympatkijow. Najradſcho bychu Bayerſcy po nóžnoſći mało ſwiſa ſ Barlinom měli. Njepſchiſłuſnoſć Bayerſkeje k połnóžnej Němſkej ſo też nětcźe ſaſo pokaſuje, hdyž ſo Bayerſka ſapowěda, po pſchikazu ſ Barlina **Hitleram dowoliś, ſaſo uniformu noſyć.** W ſwiſu ſ tym je wjednik bayerſkich ratarſkich ſwjaſkow, **dr. Heim**, we roſrěčenju ſ dopiſowarjom jendźelſkich nowin „Daily Telegraph“ mjes druhim praji:

W nětcźiſchim cźaſu móże ſo ležu dźeń ſtaś, ſo kronprynza Rupprechta ſa bayerſkeho krala wuwoleju.

To je niž jenož mjenjenje wulkeje wjerſchiny bayerſkeho luda, ale ma ſa to, ſo je też **nětcźiſke bayerſke knjeſerſtwo tak ſmyſlene.** Tſi ſchwórcźiny bayerſkeho luda bychu hnydom wobnowjenje bayerſkeje monarchije podpjerałe. „Weimarſka wuſtawa je mertwa, cźakamy jenož na hodźinu jejneho pohrjeba.“ S nawrótom monarchije pak ſo Bayerſka njechy wot Němſkeje wotterhła. Bayerſka chze pak po móžnoſći njewotwiſnja wot Barlina bjeź. **Zada hdy žiwoju wožebitu wuſtawu.** Chcemy krala ſa knjeſerja, město republikanſkeho preſidenta, dokelž mórimy, ſo monarch, kotryž je ſe ſwjaſkami kwé ſe ſwojim krajom ſwjaſany, je najlěpſchi knjeſer ſa kraj w tutym cźeſkim cźaſu.“

Na dopiſowarjowe praſchenje, hač hdy pſchija, ſo by ſo abſolutna monarchija ſ dźiktatoriſkej połnomocu ſawjeda, dr. Heim nic praji, Bayerſku kraloſo ſu pſchece demokratiſky byli, kotrychž je lud lubował. Monarchija by ſo ſ dwěmaſomatym parlamentom podpjerała.

To je ſo hižo wſcho wuźěłało.

Horni ſjezm ſo je ſobuſtawow wutworił, kotrejž kral je jano mužnych induſtrialnych, ſaſtupjerjow univerſitu a ſyrkwje, ſ wuſnamnych ſaſtupnikow wſchelkich ſjawnych powołanjow, wikowarſkich ſjednoćenſtwow, dźełaćerſkich ſwjaſkow, ratarſkowa atd. ſkedźenuje. Tehi ſjezm by ſo po podobnych prawidłach kaž dźenjiſchi bayerſki ſjezm wołł ſ wumoſaćom, ſo by ſo wólbne prawo ſamjeſewało.

Heim praji, ſo hodźina pſchińdże, hdyž konflikt mjes Bayerſkej a němſkim ſtatom ſjawnje wudyri. Bayerſka ſo potom ſo ſwojom roſhłoda, kotryž budże Bayerſku pſchećiwo powſchitkownemu němſkemu porjadej ſchkitaci, kotryž chze němſke knjeſerſtwo Bayerſkej namuſowaś. „Rozćeny wojowaś, tola hdyž ſo nam wojowanje namtuje, potom ſmy k tomu hotowi.“

Samołwitoſć ſa to, hač ſu ſo dr. Heimowe ſłowa prawje ſaſo podałe, dyrbi ſo „Daily Expreſſej“ pſchewoſtajiś.

Wustupowanje předawšeho bayerskeho kronprynca Rupprechta

Prjedawſchi bayerſki kronprynz Rupprecht nětcźe po połnóžnej Bayerſkej puća. Tam je ſo pſchi tak njewonatych „dźełomódrych dnjach“ wobdźelił. Wobydźerſtwo tamnſchich měſtow jemu holdowanje wopokazuje. Prjedawſchi kronprynz ſwoje wjeſele nad tym wupraji, ſo ſo pſchi tychle „dźełomódrych dnjach“ telko tyſaz ludźi wobdźeli. Ma ſa waſne, ſo nad ſtronami ſleji a praji:

„Hyšło naſchcho cźaſa, ſo ſo kolo ſtawiſnow njeſmě wróćo wjeceś, je wopaćne; pſchetož puć ſtawiſnow je ſpiralu bźi, je horje ſamérjeny, ſtajnje ſem a tam. To je najlěpje runje ſe ſtawiſnami Bayerſkeje dopokaſane. Bayerſka dyrbi prózowanje wotpokaſaś, ſo by ſo po wukrajnych ſakonjach zentraliſowała.

Zaso nowe smjertne wopory

W Ruhrorcie pola Kamjenicy ſo nacionalni ſozialiſtojo ſ ludźimi nćuſkoſtatneje thorhoje do pukow dachu. Pſchi tym ſo ſčełeſche. Muža němſkoſtatneje thorhoje Markerta ſaſtrělichu a ſydom druhich wobkowow tak cźežko ranichu, ſo dyrbjachu ſo do thorownje dowjeźeć. Wotdźełenje 100 poliźiſtow ſyłu wjeſe wobſtupi a ſ nahim teſakom měr wobnowi. Poliźija je bjezſkowu ſajała.

*

Njedźelu pſchipołdnju we Wattenſcheidu pola Bochuma nětcźiſi kommuniſtojo kanjenje mjetajo a ſčełeju cźřłódku nacionalnych ſozialiſtow nadpadźechu. Jenoho nacionalneho ſozialiſta ſ wuſtrělom do hłowy morichu a druheho do ranjenja ſčełichu. Poliźija je jeneho winika mohła ſajeć.

*

W Soldinje ſu ſokotu wjednika antifaſchiſtiſkeho ſwjaſka morili, hdyž je ſ tamnſchej kommuniſtiſkej korejnu na dróhu ſtupił.

Blisko dwórnišćeja **w Bolwinkelu** fu **politiski** pśhećejźiwiśiy njedźelu w nozy **Kommunistiskeho** dźěłaćerja **Klausa Jattelki.** Bratśija Jatśełeneho pódźełu rano jeneho nazionalneho sozialista w uniformje saderžachu. Nazionalny sozialist revolwer wućełowanyšći **śebi** do **swójich** pśhećejźiwnikow šameri. Koguž **fo** wutšeł Jarjekny, **fpyta** ćekнуć, tola **po** dwóh dugo ludźe jeho doseahowachu a jeho policiji pśhećepodachu.

*

Do dweju nazionalneju sozialistow **fobotu** w nozy tśełachu, **hdyž dwě** holzy **f** Essena-Borbecka domoj pśhećewodźećhtaj. Nazionalny sozialist Baulking **fo** na hnjezdo **franjeny** na semju **swóje.** **Winik** je njespósnaty twochny.

Ważne rozsudźenje k zaměšćenju žnjow

S pśhećedźiwdźiwom nětnjeho **sejźiwjenśeho ministra** je **fobotu** w Barlinje **ważne** wosprajenje wo **spjenjezowanju nowych žnjow** **f** wobdźělenjom zentralnych pjenjezny wustajowow byke. Pśhći tym je **fo** wo prašenju jednako, kak ma **fo** žito tśhowaćz a **fo** pola bankow fastajićz. Wo tym **fo** mjes nětnjeskotatnej banku, rentnej banku a pruśkej banku jedna.

Dale je **fłyšaćz**, **fo** dyrbi **fo** **f majźowym monopolom** majźowa **płaćizna** powjetśhićz a **fo** dowos wutšrajneho pśizwaśeneho jeźinjenja famiesowaćz. Rutka rožka njeźmě dale na wiki pśhinjeć a **dowos pśhenizy** po fnjezdnym zlu 30. junija pśheśetanje. **Finanzne wołóženje** pornjo fańdźenym létu **fo** **f** tym dawa, **fo** je **fo** dyrbjał nětnjeskotatnje banki **f** 15. prozentow fnjiźeć. Skónčnje je hišće nasponnjeć, **fo** ma **fo** pśhenizu **f** nowych žnjow wot 1. auguśta do 97 prozentow wumjeć.

Sakske ludowe rozsudźenje płaći

Pśeni króć je **fwójim** wuflajenju je **fo** pódźełu fakśi wyšśhi fanjadnikowny **fud** feśhoć. Kaž je fnale, **fu fo** nazionalni sozialistojo na njewuspěšnyšny wunošk ludoweho rosfudźenja wo rospuśćenju **fejma** se 17. hapreleje hórśhili. Po tśiśedźinstim wuradźenju je **fud** **fledowaty** wuśud wuprajił: Wotfołożowanje pola ludowe**ho** rosfudźenja na rospuśćenje **fejma** se 17. hapreleje 1932 **płaći.** Pśhći wotfołożowanju njeje **fo** położa **fłoženańfke** prawo mějaznych wobdźělića. — Skórźba nazionalnych sozialistow je potajkim wotpokłasana.

Nětuši wjednik němskeje ludoweje strony dr. Ernst Scholz †

Dołholětny wjednik frakcije němskeje ludoweje strony w němskim sejmje, po Stresemannowej smjerći hač do wólby dr. Dingeldeya też wjednik cyleje strony, wumrě 58 lět stary. 1912 běše dr. Scholz wyšši měšćanosta w Kasselu, 1920—21 steješe wón na čole němskeho hospodarskeho ministerstwa.

Sokołski zlět w Prazy

S mózným trócelemi **fo** dny bliža, w kotrychž budźe **fo** Sokołstwo **f** Cźech a drugich słowjanskich krajow w stołměstnej Pražy fetkawaćz. Přijedy hacź **fu** **fo** cźełoswučowanske wulěhowanja zyła słowjanskich Sokołow zapoczałe, je njedźelu wubjerk 30 000 młodych Sokołow na Strahowskej runinje pola Prahi pśhed tyšaćami zahorjenych pśhihladowarjow **fe** **fwójimi** hromadnymi fwuczowanjemi **wustupiś.** Mjes fwuczowanymi Sokołami bě 400 młodych Sokołow **f** Juhošłowjanskeje.

Słowinski pilot z Italskeje ćeknył

Njedźelu je do Ljubljany wjednik reserwnego cźała italskeho wójska Brešowšćich, po rodźe Słowinz, **f** italskim wojeršim lětadłom pśhilećeł a **fo** pola juhošłowjanskeje wójskowfceje famołwił. Pokhadża **f** Aidušśiny pola Gorizy a bě **fo** jako podoffizjer reserwy **f** fwuczowanju fwołał. Ssobotu je, hdyž pola Udine **f** wojeršim lětadłom wotleća, fkadnosć wuźił, **fo** by do Juhošłowjanskeje ćekнył. Najprjedy na fwonu **f** Teršej leceše, **fo** by wyšnosće famylił, a **fo** potom **k** juhošłowjanskej mjefy wobroći. Chyšće hižo pśhi mjefy pola Logata pśhišćitaćz, tola to dla njernunje krajiny njebě możno. Tak je do Ljubljany pśhilećeł. Juhošłowjanska wyšnosć je jeho hnydom pśheprašeła. Jeho bratr a jeho fotra ftaj hižo pśhed dlšśimi cźasom do Juhošłowjanskeje cźekнyłoj.

Siamski kral bórzy wotstupi

Kaž je **fo** hižo fdźełało, je fiamski kral pśhipósnał, **fo** je mjefne **było** absolutnu knjeźerśiwowu formu pśheměniś a je fwólniwy, jako kralowfku dostojnosć w nowym wuśtawnym ftaće pśhewześaćz, haćzrunjež niź na dołhi cźaf, dokelž jeho ftrowjećz njeje fpokojaja. Wjednizy ludoweje ftrony prajichu, **fo** fo runje pśhećiwodźene pśheměnjenje w fiamskim knjeźerśiwje njemóže wunje revolucija rěkaćz, dokelž je **fo** pśheměnjenje je ftrony luda a **fa** lud kaž też **f** pśhihłoźowanjom kraśa ftało.

Italski lětaŕstwowy minister chce lětaŕsku techniku w Němskej studować.

General Balbo, italski lětaŕstwowy minister, wopyta w bliźišći tydźenjach někotre němske fabriki, zo by so tam wo techniskich nowosćach wobhonjał a najskerje tu wjetše knjeźerstwowe skazanki wostajił.

Ze Serbow

W Budyšinje, 28. ſmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wčera wječor w 7 hodź. barometer 745, hygrometer +3 a thermometer wodnjo +26. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer +5 a thermometer w nozy +15. Sćěhowace huchi kaž wjedra. — Wšchitke **f** połodnja pśhikhadźowazy **fu** **fo** nad frjódźom Europu wupfeśtrěłe a hibaja **fo** dale **k** fwójeru abo **k** połnozy. Wone **fu** nam wumjedrjenje a wočakowanje pśhinjefłe. Wětry fadźowaja fuśhemu a wočakowaja se krótkeho wjećora. W połnozy hibaja **fo** dale nititmy nimo. Nišiny leža też **f** wjećora Europu. Je li **fo** **k** połnozy njetwotkała abo njeznjeźahnu, móža nasche wjedra po wčerim wohroźeć. Schkleńca nimale njeznuta na zjaw, ale niź pśhe wušoko, pokazuje. Wón chźeł **fo** fmilićz a nam nětkaśi tydźeń wobstajnjeho wjećora wohroźićz; **fo** bychu fnana ruče pod fuche pśhifchłe. — Po powołćezach **f** Podkarpatfkeje Ruśkeje **fu** tam fnjeźowy tydźeń krupy hrofuje fakhadźałe. S połow cźełazych ratarjow **f** njebjefa padaze lodowe kruchi franichu, mjes nimi fchjerfach cźełu. Na połach a wonka pod hólym njebjom pśhebywaju ftót **bu** fabity, niź jenoź drobne fkoćzałka, ale też famo wjetše, mjes nimi też jodyn wok. Na potrjećenych honach tu zyłe łuź do fenje jśhe. Juttje hrjedu fkhadża błćnego 3,18 a khowa **fo** 8,18 hodź. Mšaćzk fkhadża w połnozy 12,22 a khowa **fo** popołdnju 4,27 hodź.

Naš roman „Jan Cymbura"

je **fej** dobył wjch **f** ćerbiśe domy, **w** kotrychž **fo** „Sserbśe Nowiny" cźitaju. Dom wot domu **fej** Sserbśe Nowiny wupožćinja, fo bychu roman cźitali a mułerne jadro, kiž **w** nim leži, fpóznali. Roman „Jan Zymbura" pokaża tón jenički prawy puć, kiž wjedźe **f** dźiwnarfkeho hubjeńeho **fwójeho** **f** fejźiwjenju. Tu **fo** wobrafuje, kak ma mały a wulki ratař prawje hofpodarićz **f** Božej pomocu **k** lěpfchemu **fwójeho** rodu. Wulky mułne je, fo tež ćerbiśa ludna młodźina krócźi fafo prawy puć **f** Bohom a niź pśhes fawjeźeńa **k** fahubje. Budź fwój we **fwójim**, to je Źwjeńfka fafada Jana Zymbury, hlowneje wofobły tuteho romana. Lubofćez mjes bohu ma we wjefoy knjeźićz, ke mjes cźełeju a knjeźftwom, to dopałaka w romanje prawje buc Kowaŕ **fe** **fwójim** hofpodarjenjom. W tutom romanje **fo** pśhed nafchej duſchu a wióminym wóćkom pomałku rofwaći wobraz, kak dyrbi mjes Sserbami, wofobje na wjach buc, kak dyrbi fśebi kóždy to najmjeńfch, fchtož je namócz, cźełeśich, fo by **f** cźełeju dale wobſtał też jako rób. Roman je hatke fpodźatkny wobraz nam jewił, jeho najhłubfche jadro hakle w pśhichodze dopóſnjaćemy. My fmy fłowjomi, nafchim cźitarjam fmějeć tajku parłu podaćz, tola by hišće dźakowńfcho fa naš było, hdyž cźi, kiž febi dźenja „Nowiny" romana dla połcźa wot fuboha, fam febi „Nowiny" do fwojeho domu fkafali. Prajmy to jedyn druhemu a to niź jenoź fuboźinzy, ale też fuboźej, pśhetoż roman „Zymbura" cźita kóždy. A kelko nałhonicze hišće dale nowe we Sserbach a wo Sserbach!

*

Wupłaćenje rentow

Pósta nam fdźeli: Wojeńfke renty na julij 1932 **fo** ja Budyšchin a **f** jemu pśhidźeśene pósńke **agentury a wotnožki** źrjedu 29. junija 1932 wupłaćuja. W Budyšchinje wupłaćuje **fo** na pósće 3 (Pśhed fchuleŕfkimi wrotami):

Pjatk 1. julija 1932 wupłaćuja **fo** fnjeſbożeńfke a invalidne renty a to **w** Budyšchinje invalidne renty na pižmiki A—Ž **w** turnowańi evang. towjećhownje na Hornjcźeŕfkej haźy 23, wſchitke druhe renty na pósće 3 (Pśhed fchuleŕfkimi wrotami).

Wſchitke rentowe kwitowanki na mějaz julij maju wobkruczene (beśchenigt) byćź. Wobjebje **fo** na to pokajuje, fo maju **fo** pola wudowinfkich rentow we wobkruczenju bźěnej cźiſle 2 a 3 wupjelnićź. Po nafowym wukaſu je 14. junija 1932 **fu** wſchitke invalidne renty (J. K. A.) wo 6 hr., wſchitke wudowinfke renty wo 5 hr. a wſchitke **fyrotowe** renty na kóždu **fyrotu** wo 4 hr. pśhifkrótzene. S pśhifkrótzenjom njepotrjećhja **fo** nacźołne renty (Spitzenrenten), podjełne renty a „podjełne a pśhiražne renty". Dołtawarjo rentow **fo** hišće ras

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoceſka idyla.

36] (Pokraćowanje.)

„Kotre budźa moje prawa?" **fo** nowy **fuboź** wopraſcha. Rychtaŕ jemu nětko, hdyž wſchitzy **fwójcu kedźbu** dawachu, burfki rjad pśhedńejšeho, kiž je **fforo** **ſamburu** we wſchěch južnoceſkich wjeſach. Naſtupaſche prawo paſtwy a Zymburu wjaſaſche, **fo** ma do fhromadneho ſtaſka paſtwowy ſtót **wuhonjeć**" — krowy, wowzy, fwinje a fuby **na** pśhinje lamborowe **ſatrubjeńe** na hórzy pod zyrkwicźku. Stół **fo** pśhed wrota wuczeŕi, hdźež jón lambora pśhijima. „Maſch prawo fhromadneho **łóſenja** we wjeſnych **wodach**, fhromadne houtwy na wſchěch wjeſnych pódach a fhromadneho lamanja kamjeni we wjeſnych ſkałach. — W njeſawinowanym njeſboźu, pśhi pomjeźenju, Bożim **wohnju**, maſch prawo na naſchu pomoc. Maſch prawo we wjeſnej radźe rěčaćz, wolićz a woleny byćź, maſch **f** krótka wſchě prawa, kotrychž budźeſch hódny."

Hordźe **fo** wſchěm **fuboźom** hnuſ ſłyſchaſche pśhi tym nadrobnym wulićeńju. Ale tu **fo** też hižo tulachu, hdyž rychtarjowy hłóſ woćichny. Wěźachu, ſchto pśhidźe. Winowatoſćez! A tohodła hlowy ſkhilachu, kaž bychu we tymle cźełi cźeku.

„A kotre winowatoſćez na **fo** bjeru?" **fo** Zymbura khroble woprafcha.

„Teź wo nich naſch burſki rjad rěći", wotmołwi Spěſchny a mjenowaſche je: „Kólkoſće a kralowſke ſeſitke dawki, gmejnſke pśhinjaźli a wſchě płaćenja porjadnje dawaćź", hnydom na pśheńim měſtnje ſtejeſche. Sſwoju nadrětku pódu ſchkitaćz, **f** njeje njepſchedawaćz a njepſchenaſjećz, mjeſy a měźniti **fwójeho** a gmejnſkeho wobſedźeńſtwa hajićz a **f** nimi njeſkhodźaćz, ſhromadnje gmejnſke puće a brjohi, rěčne wuorjeźiny, ławki a moſty porjadźaćz, ſpe ſela a njerozź nickiź, krocźel ſchěroke mjeſy njewotwobraćz, wofeni, hladaćz, wo žnjach w nozy ſtražowaćz, ludźom a ſtotej pomhaćz, naš wjeſkěch ſa bratrow měćź", tak rychtaŕ ſkónči. — Dotal wſchitzy ſtuleni ſedźachu, ale hnydom **fo** jatźu ſrunachu, hdyž pſchinioże pśhećenje: Jano Zymbura, pśhed Bohom **fo** cźe praſcham, a pśhed gmejnu, ſłubiłch to?"

„Sſłubju," Zymbura wotmołwi. Pśhi tym ſtany a położi cźapku na měſto, hdźež bě ſedźał. Wſchitzy druſy po nim ſećnichu.

„Tuž nam pśhed Bohom pśhiſaſaj —" **f** nimale hrozatym hłoſom rychtaŕ poruči.

Zymbura hać **k** hamenu blidej pśhiſtupi. Sſwu ruku położi na wutrobu a tři porſty praweje ruki poſožeſchu. W cźeſkimaj ſwěcźnikomaj **fo** ſwěcźeſchtej, gmejna kaž ſkamjenjena ſtojeſche, nad wjeſaſjanowſkowej hlowu w rógu, fo ſtary khěſiś cźoneſeſche. Rychtaŕ **fej** ſpěſchnje ſchnórcźiſki koſcźanych brykli **f** wuſchomaj ſwjaſa, do ſtheſpotazeju rukow knižku wſa a pomałku cźitaſche a Zymbura ſłowo po ſłowje jaźnje wospjetowaſche:

„Ja, bur pućźiński, Zymbura Jan,
kiž tu mam pjeſaſowazeły ſan,
kaž wy dźeſcze a ja mózu
pſchiſaham tu Knjeſej Bohu,
pśhi ras a pohledni
ſo byćź chcu žiwy **f** wami
wo mějze a **w** pſchešćenoſći
pola **fwoje** worafći
ſkadźeć kěź a hnojiś luki
na žnjach khodźeć ſtražowaćz,
khudym rady pomahaćz,
f gmejnu ſłožo ujeśeć a muki
ſhromadnje měćź wožebje
win'watoſće, prawa w gmejnje —
S dobrej wolu — wot ſo ſam,
pſched gmejnu tak pſchiſahaham
pſchi wólzow duſchow ſłóžnoſći,
kaž ſo to burej ſaleži
ſam a budu žiły walch
k tomu pomhaj Bóh Knjes naſch."

Pomałku a wótſje bě rychtaŕ cźitał, pomałku a wótſje bě Zymbura pſchiſahał.

„Je wotpſchiſahał," gmejna ſhromadnje wobkruczi, hdyž Spěſchny knižku ſaczini a bryle **f** noſa ſejamny. Schmjenje kaž wětſik po najlećej cźiſchinje ſo po korcźmje roſlehny. To bej hrudźe wotdychnychu, nóty na podłoſy pſchefmyſlichtej, ſtólaj ſchipaczu, wjeſ ſo ſnowa ſydźaſche. Cźapki ſej ſaſy ſajachu a **f** kapſow wuczahowachu — ſoź žane měſchki **f** tobakom a ſchepeźadłom. Saſy bě ſo jen „jednanje" ſtónčeło a nětk ſbywaſche jenoź hiſchće pośledńje — ſtrěcze — najdelſche a najwjeſelſche. Wſchitzy wuplachu, ſo orje to budźe takle:

Zymbura, pozledni ſo cźapku ſtajiwſchi, pſchi blidźe ſtejo nadobo roſwólnje rjekńe, kaž ſo na zyłoſtatka ſłuſcha: „Korcźmarjo, piwo nam — dawam ſud — ſud **bo**brjeha a ſtareho piwa."

A rychtaŕ ſtanje a rjekńe: „Dźakujeńu ſa pócźowanje, ale ſo by wódźał, kajka wjeſ je Puczkim — tź my tebi na pſchiwitanje ſud dawamy."

Zymbura ſo wohladnje a ſawoła: „Korcźmarjo, dwaj pleczeńſaj wuſmjeńe a **k** Zymburezom do ſtatoka pójźeſcze khlěb **f** najlěpſcheje rźańje: muki, butra ſe ſłódkeje ſmjetany a domjaze twarożki, ſo by piwo lěpje ſłodźało, ſem pſchinjeſcze."

Ale jara bórzy ſo myſlił! Bórzy ſo pſchelećiłi! Schto to Zymbura powóda. Sſwojimaj wuſchomaj wjeſ wćicź nochce. Kóždy ſyroſtny, kaž pohlušchcny, huby maja powotcźinjene, wocźi roſſchěrjene, porſty na wćeźkach ſakrjećnych drjewjanych trubłow; tak **f** nimym ſpodźiwanjom na **fwójeho** nowe**ho** **fuboźa** hladachu. Tón wobkedźbi, ſo to haru ſoudźi, ale tola **fwojeho** nanowſkeho pſchećela Kowaŕja poſtuchaſche a pozeła, kaž bź jemu radźił:

„Na pſchiwitanje do gmejny ſo **ſ**uchu nejchto daś —
nażadam tuž dźeſaćz jabłonjow,
kruſchewinowy dźeſaćz,
poſtajśe, **fuboźa**, poſtajśe puć,
radźił bych ja woſy do měſta puć."

(Pokraćowanje.)

na to pokazuja, so maju rentowe kwitowanki jenoż na pjatokrócźeny pjenjez wupisacź.

— **Makreutnarjam** wupłacuje ho podpjera na mjezyjuli 1932 pjatk 1. julija 1932 pop. wot 3 do 4 hodź. Zejmowni na Hrodowskej haśy 10, dełkach wo wupłacenju.

— **Sakska ev.-luth. krajna synoda** ho k swojemu lětnemu schadźowanju najskerjo w druhej połojcy septembra swoła.

— **Pomozne dny za wunuźowu 1932** w **Budyšinje**. We wulkim koncercje orchestrikeje schule katholskeje statneje wuběrki, kiž kaž je znate, ho pschichodny pjatk wjeczor we 8 hodź. w „Krónje" jako zawod hromadźenskeju dnjow sakskeho komorneho spěwarja Wjedricha Plaschki wot statneje opery w Drjezdźanach. Dr. Schoschauska wunuźka na husłach Marianna Tunderez wosuwłuttuje. Młoda wunuźka dr. Plaschkeje schulerka też w Budyšinje znateho koncertneho pianista Jana Dahmena a je psched dwěmaj Lětomaj swjetkretnu schulu z błyschezacym wuswědčenjom wopuscziła. Drjezdźanske nowinarstwo ho jara chwalabnje wo nje zmysla. Tak když Plaschkowy koncert za Budyšin wulki wunuźkowski podawk. Marianna Tunderez hraje w Budyšinskim E-moll-konzert wot Mendelssohna-Bartholdy. Pokazujemy hischcze raz na wschelakore muzina, hdyž ho sastupne sliszki dopołnja pschedawanje: pola firmow Augusta Förstera na Kjelorskej drohi, K. J. Gudera na Seminarskej hasy, w Hilbnerez kniharni na Hornjerskej hasy a w Ludowej kniharni.

— **Wobchad šafarcź** ho wczera popołdnju wokolo ½6 hodź. na Paulišcej drohi pola hospjenza „Wettina". Z jenowoho wosa bischce ho wulka hromada żyna na drohu swiesta. Traischce dlschi czas, doniż sadźowi njebeschce wotstronjenj.

— **Pizmowu schejurku zarasyl.** 26. junija wjeczor wokolo ½12 hodź. pyrądi ho pruhowarjej mloka k. Korli Gerrej pizmowu schejurku — wuroscene swerjo — na Wichelej drohi pola Frankenstejnez mlyna k kamjenjom zrasyc.

Zadobyće do cyrobowe'u wobkhodow

W nozy k 26. junijej dobuchu ho paduschi do zyroboweho wobkhoda na rózku Paulikeje a Jägerskeje drohi. Roskhcu wokno sakhodnych durjow. Kradnychu nehdże 24 puntow holsteinskeje a mlokarnjeje butry, 2 tyjy jerjow w żeleju, nehdże 2 puntaj bunoweho kofeja, mjeńšu dźelbu 10-pj. zigarow, nekotry tuhk a pakźikow zigaretow po 6 a 10 schtuk znamkow „Sachsengold", „Trommler", „Bulgarenkrone", bely ruczny korb z polcicja kopy jejow, wjetschej dźelbu serwelatneje, cjahoweje, mettoweje a czelazeje kolbazy a pjeczenych kolbatkow, wschelake druzziny twarożka, sardinki w tyscach wschelakeje wulkosce a klucz.

Szamżnu nóz sadobychu ho do zyroboweho wobkhoda pschi Lubijskej drohi z wotpaczenjom sadnich duri. Kradnychu mjeńšche dźelby Kornfranka w cźerwjenych pakźikach, Kathreinerez žitdneho kofeja a Seligez žitneho kofeja, kistateho zokora, butry, margariny w poldrapunowich pakźikach, nehdże 6 puntow polcja, nekotre jeji, zitronow, bleschu taflowebo wolija, wschelake druziny do zlebroweje papjery zawaleneho twarożka, nehdże 30 pakźikow zwanskeho tobaka, 6 malych tyskow sardinkow, 6 buschkiwizow mloka, kakao znamkow „Tell" a „Mauxion", wschelake kremy, mydła, subnu pasku a drogi. — Wo wězowne zdźelenja prosy kriminalne wotdźelenje w Budyšinje.

*

— **Zjidne koła kradnyli.** 25. junija popołdnju wokolo 6 hodź. Kradnychu z dwora tudomneje mjeńšanskeje khowanje 2 kajuzej kolo zwanki „Rauther". modell 50, cźisło 529 242 z cźornymi krojnami a błotoschtitakomaj, zelenymi zwjenami, runym wodźitokom z cźornymaj pschikrywadłomaj, Torpedo-zjamobehom, schérymaj wobruczkomaj, „Rauther" modell 60 cźisło 513 022 z jendźelskim wozkom, brunym hedlom se zelenym pschikrywom, hewak z modell 50. — Dale kradnychu zjednjeho puka kolo zwanki „Doel" cźo. 1 994 203, wone mjeńsche cźerne krojna a błotoschtitakaj, żołte zwjena, runz wodźitok, zjamobehi, cźerwjenobrunej ballonowej wobruczki. Kolo bischce nimala nowe. — Wo wězowne zdźelenja prosy kriminalne wotdźelenje w Budyšinje.

— **Sajcu tu cźekuja.** Jako chyschu sobotu wjeczor ½11 hodź. na tudomnym dwórnischcu z cźaha tudomneho muza sajcej, so by zhłostanje wotpodżali, skocźi wón na druhim boku z cźaha a cźekny psches żelesniske kolije.

Ze **Ssowerez.** (Hólz z jednym kolom znjesłožił.) Dźesatstetny hólz z Rachlowa zhubi je zwojeho koła rjecźas z pschi tym tak njesbożownje padze, so zebi prawu ruku zlitje łožcza złama.

S **Rachlowa** pola Kubschiz. (Khrobły proschcź.) Ssobotu wjeczor ½7 hodź. pschijdże do jenoho tudomneho doma starschi muź a proschesche wo dar. Zona spomożerjeho njesaślubjerja, kiž bischo zama doma, njemjesche nanych pjenjez a posłacźi jemu tzhoła pomalu. Tu pak proschcź wotpokaza. Jako wona na to rjekny, so zama nicźo druzeho njerna, pocza ho zuły na njej pschepschimowacź. Runjcź wjesche zona mat dźesko na rukowaj, pocza wón ju dajicź, so wona se strózkelemi zuneho zlowa prawe pjendźesche. Jako mózsche wona skónczje wo pomoc wolacź, woteńdże muż spěchnje a zhubi po njej wobkhadowanu.

S **Budyschinka.** (Sawrjenty pucź.) Sławny pucź z Porchowa do Budyschinka ho ola plestrowanja na Budyschinskich honach wot 29. junija za cźas tuteho dźela zalwrje. Pschy wobkhad pokazuje ho na Skanezy a Pschichezizy.

50 lět Bartske wojerske towarstwo

S desche'sjatym ranjom sapocza ho swjedźenski dźeń, koła borzy mjesche njehdo dowidźenje a ho wuwjedri, so bu swjedźeń z wulkotnym nabjonjenjom za wobdźelenych.

Sstajnje bische towarstwo sastupne pschi swjedźenskim kemschenju w zyrkwi. Knjes farar Rjenc pokasa na wuznam swjedźenskeho dnja a ta pospanischi chór na swojim dźele Boju Bohu wosebje dźakowne serdzo.

Po Bożej służbje sstupa ho towarstwo pschi wopomnjeńskej tafli sa podnjetych wojakow. Pschedsyda towarstwa k. Neumann-Bukojnjanski spominasche na wulki, njech też cźesći cźoh swětowej wójny, wulkotny wotke wopory tamnischeho cźasa, mjes kotrymż je bylo sastajenje żiwjenja najwjetschi wopor: Wón proschesche też, so by po też dźensnischi dźeń swěta k wótzinnemu krajej sakhowała, też jako dźak tym, kotiż wótzny kraj psched sapuszenjom wobarachu. K cźesći padnjenych położi wón wěnz k tafli. Khorhoj ho pokłoni a zaujo kluczesche spěw wo dobrym towarstwu.

Pschipołdnju witachu ho wonkowne towarstwa, kiž ho we wulkej liczbje sudźachu, so na wjesnej dróhy borzy cźisticzenja nasta. Potom sestupa ho swjedźenski cźah po wsy. Wjeś bische z khorhojemi, cźestnymi wrotami a pletwami swjedźenskich wupyschena. Nehdże 30 wonkownych wojerskich towarstwow wobdźeli ho na swjedźenskim cźasu se swojimi khorhojemi, dale Dźaławatzba mkodonemskeho rjada, Stahlhelm, S.A.-formazija 2/103 a wschitke wjesne towarstwa.

Sswjatoserskosć na swjedźenschczu wotwori Bartske swobne **towarstwo**. Pschedsyteje k. Neumann witasche towarstwa a swjedźenskich hosczi, mjes kotrymiż bische też k. wokrjesny pschedsyteje major na wusk. Klemm z Budyschinka. Dla khorosce sadźawany k. ratarski rada Richter z Lawoczźa bische wukrobny postrow a nahladny dar pósłał. Po rěcźi pschedsteerja sahudźi kapała nizkosrisły dźakan modlitwu. — Knjezna Wackerez prajesche rjany prolog a kapała hudźesche spěw wo Rheinskej straži, kiž pschitomni hobuzpěwachu. **Swjedźenska rěcź** mjesche knjez farar Rjenc. Poda rosprawu wo 50 lětach wobstacza towarstwa, kotrez 19. nowembra 1882 35 muzjo sałożichu. Se sałożerjow staj hischcze żiwaj k. Dietrich je Barta a Vogel we Wósporku. Wón spominasche też na jemerleho k. Krjeczmarja, kiż je swojim pschi'sdźenjom do Lubiza towarstwo hischcze wot tam nawjedowaschi. Khorhoj, kotruż je hrabinka Margareta z Lippe towarstwu 1887 darila, je 97 krócź towarstwa na pohlednim puczu pschewodźała. Mnohe hobuznawy towarstwa su hižom sa 25-, 30- a 40-lětne hobuznarstwo wuznamjenjene. K. farar pschejesche towarstwu też dale, so by mohło dopjelnicź swoje towarstwne, domnischte a wótczinske winowatosce.

Knjez wokrjesny pschedsyteje major Klemm pschepoda towarstwu khorhojinu jeklu jako swjatkowy dar a wuprajі swoje wjesele nad wobdźelenjom też druhich organizacijow, schtoż ma so wobhladowacź za znamjo jenoho smyslenja we woli k wobornosći, we wojowanju pschecźiwo cźi we wójnstej wiinje a pschecźiwo Versailleskemu sćerjenju. Won wuznamjeni potom hischcze zliwju sałożerjow sa 50 lětne swórene hobuzstawnstwo pschi sakskim swjatoj wojerskich towarstwow. Sa 30 lětne hobuzstwo w pschedhospodarstwje wuznamjeni ho k. Rohark z Bukojny. Sz zlawu na wótzny kraj wuspéwa na nihdże 4000 ludźi srosczena shromadźizna spěw wo Nimskej. Knjez Bukan z Lichanja pschepoda na to swjedźenske dary pschitomnych towarstwow.

Po swobne Bartskeho spěwarskoho towarstwa podźakowa ho pschedsteerjej wschitkim towarstwam, swjedźenskim hosczom ale za wobdźelenje na swjedźenju a dary a wunjesny zlawu na nimskeho presidenta.

Sz khowasche ho napjatosć wocźakowana jchazźka kvadrilla w historiskich mérowych uniformach a słudźi wulki pschitkiwk. Potom pschechowachu swjedźenscy wobdźelnizy hischcze dołho we wjesełej towarschnosći mjes sobu.

Zadobyće do cyrobowe'u wobkhodow

W nozy k 26. junijej dobuchu ho paduschi do zyroboweho wobkhoda na rózku Paulikeje a Jägerskeje drohi. Roskhcu wokno sakhodnych durjow. Kradnychu nehdże 24 puntow holsteinskeje a mlokarnjeje butry, 2 tyjy jerjow w żeleju, nehdże 2 puntaj bunoweho kofeja, mjeńšu dźelbu 10-pj. zigarow, nekotry tuhk a pakźikow zigaretow po 6 a 10 schtuk znamkow „Sachsengold", „Trommler", „Bulgarenkrone", bely ruczny korb z polcicja kopy jejow, wjetschej dźelbu serwelatneje, cjahoweje, mettoweje a czelazeje kolbazy a pjeczenych kolbatkow, wschelake druzziny twarożka, sardinki w tyscach wschelakeje wulkosce a klucz.

Szamżnu nóz sadobychu ho do zyroboweho wobkhoda pschi Lubijskej drohi z wotpaczenjom sadnich duri. Kradnychu mjeńšche dźelby Kornfranka w cźerwjenych pakźikach, Kathreinerez žitdneho kofeja a Seligez žitneho kofeja, kistateho zokora, butry, margariny w poldrapunowich pakźikach, nehdże 6 puntow polcja, nekotre jeji, zitronow, bleschu taflowebo wolija, wschelake druziny do zlebroweje papjery zawaleneho twarożka, nehdże 30 pakźikow zwanskeho tobaka, 6 malych tyskow sardinkow, 6 buschkiwizow mloka, kakao znamkow „Tell" a „Mauxion", wschelake kremy, mydła, subnu pasku a drogi. — Wo wězowne zdźelenja prosy kriminalne wotdźelenje w Budyšinje.

*

— **Zjidne koła kradnyli.** 25. junija popołdnju wokolo 6 hodź. Kradnychu z dwora tudomneje mjeńšanskeje khowanje 2 kajuzej kolo zwanki „Rauther". modell 50, cźisło 529 242 z cźornymi krojnami a błotoschtitakomaj, zelenymi zwjenami, runym wodźitokom z cźornymaj pschikrywadłomaj, Torpedo-zjamobehom, schérymaj wobruczkomaj, „Rauther" modell 60 cźisło 513 022 z jendźelskim wozkom, brunym hedlom se zelenym pschikrywom, hewak z modell 50. — Dale kradnychu zjednjeho puka kolo zwanki „Doel" cźo. 1 994 203, wone mjeńsche cźerne krojna a błotoschtitakaj, żołte zwjena, runz wodźitok, zjamobehi, cźerwjenobrunej ballonowej wobruczki. Kolo bischce nimala nowe. — Wo wězowne zdźelenja prosy kriminalne wotdźelenje w Budyšinje.

— **Sajcu tu cźekuja.** Jako chyschu sobotu wjeczor ½11 hodź. na tudomnym dwórnischcu z cźaha tudomneho muza sajcej, so by zhłostanje wotpodżali, skocźi wón na druhim boku z cźaha a cźekny psches żelesniske kolije.

Ze **Ssowerez.** (Hólz z jednym kolom znjesłožił.) Dźesatstetny hólz z Rachlowa zhubi je zwojeho koła rjecźas z pschi tym tak njesbożownje padze, so zebi prawu ruku zlitje łožcza złama.

S **Rachlowa** pola Kubschiz. (Khrobły proschcź.) Ssobotu wjeczor ½7 hodź. pschijdże do jenoho tudomneho doma starschi muź a proschesche wo dar. Zona spomożerjeho njesaślubjerja, kiż bischo zama doma, njemjesche nanych pjenjez a posłacźi jemu tzhoła pomalu. Tu pak proschcź wotpokaza. Jako wona na to rjekny, so zama nicźo druzeho njerna, pocza ho zuły na njej pschepschimowacź. Runjcź wjesche zona mat dźesko na rukowaj, pocza wón ju dajicź, so wona se strózkelemi zuneho zlowa prawe pjendźesche. Jako mózsche wona skónczje wo pomoc wolacź, woteńdże muż spěchnje a zhubi po njej wobkhadowanu.

S **Budyschinka.** (Sawrjenty pucź.) Sławny pucź z Porchowa do Budyschinka ho ola plestrowanja na Budyschinskich honach wot 29. junija za cźas tuteho dźela zalwrje. Pschy wobkhad pokazuje ho na Skanezy a Pschichezizy.

S **Brěmjenja.** (Twarjenje pucźa.) Tež Lětha budże sajo zyły kónz pucźa twarjeny, a to wot sawinjenja sady żelesniskoho mosta hacź na mjesu kuhodnych Sdźerjenskich leżownoscźow. Kamjenje ho hnydom „zyte" z Lichanskich skałow toża. Tute budża potom mózy bjesdźelni klepacź, a tak zebi njechto malo saślužicź.

Ze **Zdźerze.** (Wjele srokow.) Na wulkich starych lipach pri kérchowje sydli wjele srokow. Zo bychu jich młodźata żeziwile, khodża do blizkich dworow po dobre pjeńeski. Tak kazachu jenemu tudomnemu khěžerjej z dwěmaj kurjeczomaj soba. Přistejacemu hajniskemu dohladowarjej by so porućało, ze swojej trělbu tutym njenasytnym srokam na kožu hić. Naši wobyderjo tola njejsu winowaći tutych ze swojim domjacym skotom żiwić, kotrež woni k swojej eksistency nuznje trjebaja.

S **Hlinu.** (Wulka woda). Wulka woda je tu sjejou khětro wjele schkody na brjohach rěki nacźinia. Regulacija wschak je tonu wobarała, so ju luki a pola powodźachu. W prjedawschich létach dó wulka woda na lukach a polach wjele schkody nacźini. Stary nóš we wsy, kiż wjedże pschez Kotoltu, ho nětko wobnowi. Dźěła nawjeduje inżenjer Günther z Lauenstejna. Jsdny wobkhad po pschepokasa na Pschiwczizy a Suborneju.

S **Bukez.** (Nowy tjelzowski kral.) Pschi wczerawschim tjelzenju na kralowsku tarczu na rjeli zebi hnjes Hohlfeld z Nóczina z połnej „12" kralowsku dostajnosć. Druhi najlepschi bische knjes żedlarski mijchtr Kozor z Bukez. — Wczera wjeczor posticzeny wohnjostroj bische wjele luda pschiwabił. Wopytarjo bechu połnje spokojeni, dokelż ho wopraudze rjane wězy postiticzichu.

S **Dažinu.** (Paduschjitwo.) Pjatk popołdnju paduschi ho sadobychu do Vetterez kubła, hdyż ludźo na polu dźěłachu. Bechu w hródźi wokno rosbili a pisches njo salesli. W bydlenju kamory a koja pschebórkachu a kradnychu stónczenje 14 hr. hotowych pjenjes kaž też stary revolver. Na zboże njejsu namakali druhe pjenjezy, tij hischcze we bydlenju bechu. Po paduchach hischcze śleda nimaju.

S **Noweho Luicja.** (Paduschi.) Ssobotu popołdnju su paduschi ho sadobyli do bydlenja dźěłacerja Kindermanna, kiż bé je swójbnymi na polu. Paduschi wschu pschebórkachu a schatz po schpundowanju rosmjetachu. Po zdaczu za pjenjezami pytachu. Kradnychu potom 4 puntv pleza, 2 kuśaj butry, 3 polcże a 22 hr. pjenjes. Njech wjeńnjenju nětko w żnjach prawje tedźbu dawaju a po możnosći wobydlenje hame njesawostanu.

S **Rafez.** (Njehoda.) Pschi njedźelnischim stafetowym běhu pręti pisches holu, kiż nemjske turnarstwo k cźesći wotthadźaneho wokrjesneho hejtmana dra. Waentiga wotmé, potrjechi njehoda jeneho běharja. Krótko sa Rakezami padże wón pschi pschepodaczu stafety tak njeszczasliwje na drohu, so ho strachnje wobodrě, wosebje sebe bische zebi prawu ruku znutskach wobodrěł. Jako bě sche jeho sanitetnik dobrowólneje sanitetneje kolony z Budyschina, kiż stafetu pschewodźesche, iwobalał, mózesche ho wón domoj wróczicź. Strachnischeje schkody njeje porcźerpił.

Z **Ralbic.** Jutře na swjedźeń japoštołow Pětra a Pawola cheyše tu wjeledostojny knjez arcybiskop dr. Gröber swjate firmowanje wudźeleć. Su so też hižo přiłoty za ważny dźeń stale a nimale wšitko bě na tutón dźeń złożene. Nětko pak njemóże jeho excelenca hnydom Freiburg wopuścźić, dokelż ma tam wšelake zrjadowanja. Tohodla je so swj. firmowanje wotstorčało. Hdy budże so wotmeć móc, njeje hišće wěste, ale so tak bórzy hač je možno, wozjewi. Nadźijamy so tola wěsće, zo budże hišće wjeledostojny arcybiskop sakrament wudźěleć móc, zo bychmy jeho tu hišće żónu powitać móhli.

S **Wojerez.** (Sswójbna štruchlohra.) Wczera hižo štrótka dopołdnjomy, so bě njesaślužeł Bredemann swojeho zwaka Ota Czecha z nożom zaklok. Wudowa Czechowa bydlesche je zynami a dźowkami kaž też z pschichodnym zynom Bredemannom hromadźe w jenej khěži. Ota Czech a Bredemann běschtaj bjes dźěła, Hermana Pawot Czech mějeschtaj wobkhod z papjeru a pižanskimi wězami. Mjes Czechez a Bredemannom często swada knjezesche. Tak zbotu sazo dóńdże k wurěczowanju a słónczenje te kalańcy z nożemi. Herman Czech da pschiwicź lekarja a sranjeny Bredemann dźesche k policiji. Lekar wschak mózesche jenaj hischcze wěstiju zwjerzu Otu Czecha. Nětkoši ludźo maju sa to, so ho jedna wo politiske morderstwo. Ota Czech sawostaji mlodu żonu a dwě dźesći.

S **Hbjelska.** (Jagonjo.) Wulka czrjoda zyganow bische schtwórik w pěskowej jamje swoje lěhwo rosłożiła. Zyganjo we wěsy proschechu. Popołdnju na Kschischow dale cźehnichu. — (Schtok.) Pjatk wjeczor spuschcźi ho tu slowk, tak so bechu luki bórzy powodźene.

S **Wukrancźz.** (Wumrěłši hornczeź.) Pjatk wopyta naschu schulu wumrěłši hornczeź z Mnjinkowa. Pokaza a wusamkłowasche wuddźelanje hornzow, schałkow, druhich hornczeźskich instrumentow. Na konju dźesći zami cźinjachu popytu na hornczeźskej tacźatli. — (Schtok: próstiny.) Dźesne próstiny zapoczne tu 7. julija a skónczja 3. żnjenja. Naschule próstiny zapoczne 29. septembra a skónczja 11. oktobra. — (Starschistka rada.) Do starschistskeje rady Interskeje schule ho wolachu k. Jan Nowak, Bjedrich, Ebert

Džělo za narod

„Cornobóh" dźerži kruče serbsku khorhoj

Z **Drježdźan.** Njedźelu 12. junija hibaše so wulki swjedźeński cah po Drježdźanskich dróhach. Krajanske towarstwa saksko-duringskeho zwjazka swjećacha lětnu skhadźowanku a też naše serbske towarstwo „Cornobóh" so wobdźěli z předstajenjom kwasneho cźaha. Na cole serbskeho wotdźěla khorhoj „Cornoboha" z dwěmaj knjezomaj w narodnej drasce. Séchowaše kupka dźěći z khorhojčkami a wěncami pod heslom: „Cehnjemy na Cornobóh", potom braška a 60 kwasarjow. Wulki zaćišć pola tych tsycacow přihladowarjow je widomnje tutón serbski wotrězk cźaha zbudźił, też rozprawy we wšěch Drježdźanskich nowinach, hdźež so čita mjez druhim wo „Prachtstück, der wendische Hochzeitszug" atd. to dopokazaju. Potom w parku wustajeńcy so też serbske reje předwjedźechu a nimo 6 porow doroscenych też 6 porow dźěći rejwachu a to tu rjanu reju „Sewc". Wulkotny přiklesk serbske předstajenje mytowaše, wosebje dźěći wo swojej nežne narodnej drasce so jara lubjachu. Seyla so krasna a bohuzel skoro wjacy njeznata serbska swjatočna drasta powšitkownje jako nješto wosebje rjane připózna a towarstwo „Cornobóh" móże z wuspěchom swjedźenja spokojom być.

—

z Schen-rbin z Wukrancžiz a Hondrak z Hornich Brušzow. Na powzdenju frjedn wuhnolichtaj so k. Nowak za pschedsydu a k. Bjedrich za sapisowarja.

S **Miłowa.** (Powzdejsze schulskeho pschedstejiczerstwa.) Murodži so tu, so so jarmunje za wumuczowanje ruczinych dżełow inowa sniji. Lóczne prósdniny so zapoczinu 9. julija a stónczo 1. sniejna.

S **Mjtowa.** (Wischelcisiny.) Holandske jahody tu hiż z frawza. Pócnje jahodarki hiżo na Dubrawu khodża do jahodow. Tež dosej hribow tu hiża rosce. — Tu poby mała manczerija, so Spretanny, tiż pokasasch: żelwje, thdvra, schupa, wopizy, wukrajne wulkomnische a dusnyczela.

S **Rychwałda.** (Baczony su schkitane.) W naschej wsy hiżo wot starych czasow baczony hnezdża. Nekto je knjezerjowny presidenta postajit, so je nasche baczonjaze hnezdo se swojimi wobydlerjemi nastajnje se sakonjem schkitane. — (Prósdniny.) Lóczne prósdniny tu sapoczinu 9. julija a stónczo 1. sniejna, najmsle prózdniny sapoczinu 17. septembra a stónczo 9. oktobra. — (70. narodniny.) Nasch dotholetny hamtaz Kschesczan Hubacz swjeczi cziły a strowy swoje 70. narodniny.

S **Wunschowa.** (Schaty kradnyli.) Tu su dwohmaj swobodnaj schaty z powjasa kradnyli. Schaty namakachu najsitra rostorhane a masane sahy. Najskerje so jedna wo wjerjenje.

S **Nitkeje.** (Wobchadne njesboże.) Njedzelu rano pola Schonerez hotela dwaj motorowaj kolesarjej do so dyrbjetej. Jedyn bż z Barschcza a druhi z Wukranczig. Sozinż Wukranczana so czejżo sroni a dyrbjachu jeho do khorownje dowjezej. Tammymaj so dale niczo njesta. Kole so thzwo wobschkodżischtej.

S **Nezig.** (Wulke pschetschiwjenja.) Tu su je wukopale wulke pschetschiwjenja. Bez Nowacz je w 133 padach dawki pschetschiwil. Jedna so wo 5471 hrimnow.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Kuhlady na wjedro sa jutrischi sżeżu:** Cziopło a sjenje.

* **(Wojowanje z pschesmykarjemi pschi jakiej mjeży.)** Solski zlowny assistent Lauckner tele dny dweju pschesmykarjow sadżerja, kotrajż czisli tobak pisches mjeżu do sakscze wży Neuderja njeżeschtaj. Hdyż zimaj Lauckner kasosche, so dyschtej z nim sobu schtej, so pschesmykarjej do njeho daschtaj a do njeho tak dolho z klumpachom pjerjeschtaj, hacz bjes widomja leżo wosta. Pschesmykarjomaj so poraczi czeknyć.

* **W Duczowje w Polnoznych Czechach mejachu 25. a 26. junija nemzy turnarjo zuzny zwjedżeń. Sobotu wjeczor, hdyż tudomscki czah se zmelnizami po mesce czehnjeschce, jón kommunistoje nadpadżechu. 24 wosobow je so zranito. Nemske nowiny su tonle podawk k schezwanżu pischerziwo Czechom wuzile. Wudawaju, so su nadpadnizy Czeschca byli. To je, każ Prazske knjezerstwowe nowiny psichu, tosta tja. Nadpadnizy su kommunistojo byli, kotsiż zaneje norodnoscze njesnaju. Tež je Duczowo nemske mesto.**

Wotpjet pothlostany.

Sendnik: „Jako beschcze hatle njedawno swoje khlostanje wotpokucżił, sdubliczcze mi, so chczecze so z lepschim czlowjekom stacz, a nekto jeste slużił nowe jedanstwo, wudawajo so jako baron."

Wobskorżeny: „Njeje dha baron nekajti lepschi czlowjek?"

*

Mytowane prajschenje.

„Kotre żony su zwerinische, zwrtlowtoßate abo czorne . . . ?"

Wotmolowa: „Schedżiwe."

Rubjeschka
nahlowjaze, w rjanych mustrach: —.68 —.60 —.50
Andr. Kasper
mej. J. Pilopp

Truskalcy
wschędne czerstwe, wulke płody ze samsneje plantaży ma na predań
Zimmermann, zahrodnistwo w Bukojnje.

Dżel. schórzuchi
bjes laza, wołmjane a zwern: 1.30 1.10 —.95
Andr. Kasper
mej. J. Pilopp

Tuni wołmjany murlin
w rjanych mustrach za serbske fale każ tež tunje
tkaniny za serbske drasty
corne mustrow. wot 1.50 hr. 93 cm schroke kupuje če najlepje w zbytkowym wobchodże
Rudolf Herrmann
w Budyšinje, pri Mjasowych jatkach 1

Běrny
su na predań
w Khróščicach čo. 63

Kruwa
wysokosućelna, z 2. ćelećom je na predań
w Radworju čo. 63

Młode husy
wurosćene . . . 4,00 hr.
3/4 wurosćene . . 3,50 hr.
1/2 wurosćene . . 3,00 hr.
młódše . . . . 2.50 hr.
poruča ratař
Felix Müller
Landshut 200, Bayern

Wulke měšćanske třělenje w Budyšinje 3. hač 10. julija
Na wobmaj njedżelomaj w 3 hodź. paradnaj wućahaj.
Wutoru: wobswětlenje kerkow „Irrbusch" z koncertom.
Srjedu: wulki brillantny wohnjostroj.
Stwórtk: wjeczor ludowych spěwow 8. spěwn. wokrjesa.
Pjatk: japanski wohnjostroj.

Wumělske vogtland. gardiny
rolleaux, vitraže, kromki, šwedski a wumělski plat jara tunjo :: wóskowany rub, 100 šěroki, mtr. 50 pj.
J. Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Za zrudobu a wjesele
namakaš khartki wšelakeje družiny w Serbskej knihalni w Budyšinje

Lipa Serbska w Pančicach
wuhotuje njedźelu 3. julija 1932 swój
lečny swjedźeń
z koncertom, dźiwadłom a rejemi w Pančanskim hosćencu :: Započatk 1/8 hodź. :: Zastup 50 pj. Jenož wopytowarjo koncerta maja prawo, so na rejach wobdźělić.
Wutrobnje přeprošuje towarstwo.

Budyske hódanćko! Znata cigara
„Steuerwunder"
jena 10 pj., tu zaso je!
Albert Lehmann w Budyšinje
Při Bohatych wrotach — Na Hauensteinskej hasy
Na Kěžorskej drózy 11 — Na Połnocnej drózy 2
Nic rabat, ale kajkosć je rozsudźaca za tunjosć twory!

Kosy
z małymi brachami a kosy znamki „Silberstreif"
kosyšća, kos. pjerščenje, brusy a kunki
synowe widliša, drjewjane hrabje
poruča
Walther Voigt železowa wikowarnja na Znutrk. Lawskej hasy 3

Swójbne powěsće

Semrěli: Wilhelm Ota Schotte w Delnjej Kinje; khowanje je dźensa wutoru. — Willy Lindner w Lubiju, 20 Lt; khowanje budźe jutrje srjedu pop. w 2 hodź. — Otr Czech we Wojerezach, 34 Lt; khowanje budźe jutrje srjedu pop. 1/3 hodź.

Přilopk

* **Mudri maju dobrej wuschi, ale jazyk maju kuschi!** Pschedsydża francowskej hejma Bouisson mjeńsche psched nowownuhwolenymi sapohlanzami narodź, w kotrejż praješche: „Njerěczeće pschewjele! Njerěczana rěcz je wjazy hódna hacz njewuschana a wostudła rěcz, tiż so rěcżi. Tak malo hacz możno stupcze na rěcznisku tribunu! Na kóżdy pad, njerěczeće pschedolho! To je najlepschi srědk, so na wasch wschitky poskaju a Wam też rosumja!" Sbożowna Francowska! My w Němskej buchmy był spokojom, hdyż buchu naschi sapohlanzy jenoż rěczeli. Ale twoni dże masu za to, so z rěczemi njemóża druhim dopowědacz, tuż wumdma dawaju, hewjetkaja, harmja a so młócża. Ale za to smy też kulturnischi stat byli Francowska!

Towarstwowske powěstnik.

Khróščicy. Stwórtk 30. smažnika wjeczor w 9 hodź. je pola Wjenkee wažna zhromadźizna dla zwnčowanskeho městna za Pančansku, Khróščansku a Haslowsku jednotu. Natuš.

Khróščicy. Serbscy bólkoparjo a zajimcy za lohkoathletiku zeńdu so stwórtk wjeczor w 9 hodź. pola Wjenkee dla wutworjenja mužstwow. **Zarjadowaŕ.**

Mowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a fenilleton: A. Dučmanc Budyšinje. — Za nawěsćik: G. Janak w Budyšinje.

Njeměrna Chilejska

Južnoamerikanski kraj Chile ćerpi w poslednim času zaso jara pod njeměrami znutrkach w kraju. Sylnej politiskej stronje tam wo nadknježetwo wojujetej. Njedawno bóše so radikalnej stronje poradźiło knježetwo na so storhnyć. Tola njemóżeše jo dołho w rukach wobkhować. Liberalna strona wotmolwi z napřećiwnej revoluciju a dobu sebi zaso swoje stare [illegible]

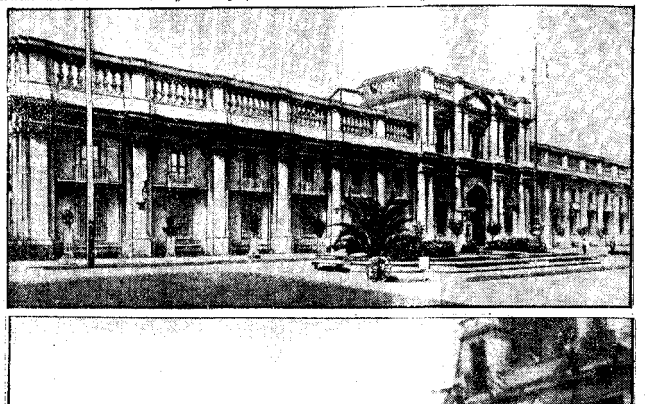

Naš horni wobraz předstaja sydło chilejskeho knježerstwa w Santiago de Chile. Při nowišich wojowanjach wo knježerstwo móe je 15 człowjekow žiwjenje přisadźiło, 28 wosobow je so ćežko zranilo.

Delni wobraz je prěni originalny wobraz wo revoluciji w Chile. Kaž widźimy, cychowaše wojowanje jara surowe.

*

Přiloha k čisłu 149

SERBSKE NOWINY

Wutoru 28. junija 1932

Koho budu do němskeho sejma wolić?

Budźešch mi snapyšcežiwić: „Pischeczelko, pomalu! Wonni je hischcze dołha noha!“ — Masch prawje. Njejsu hischcze žane liščiny kandidatow postajene, potajkim njemožu hischcze wo ničim radźić. Abo pak by moja rada do wody padnyła, a tuž ty njeby nicžo pomhało. — Nazjebacz teho, chcu na hornje prašenje wotmołwić, so by so mohł na wólbu z cłašom pschihotowacz, dokelž kóžda dobra wótka chce bycz derje rosmyslena. Tuž poslúchaj:

Psched kóždej wólbu so agituje. So budże tón raz agitacija wobsebje žiwa, so samo rosumi. To hižom sčežuje z nowich zakonjow, kotrež dalokošahacu žiwobyću pschikubja. Tuž njebudźe agitacija jenoz žiwa, ale wótra. Tón abo druhi budźe sa rośi wsatny a k muri pschipyty — niz jenoż w wěcžach, ale woprawdźe póńdże na žiwjenje a smjerc. Takich njeschmanšnowu dóžu smy pschi kóždej wólbje nashonili, ale tón raz budźe hóre hacz šlé.

Wobkedźuj wólbne shromadźiny, wschak nam nasche „Serbske Nowiny“ wo nich rosprawjeja. Kóžda strona (to r. wěcžnik) lubi sćote hrody, za tym hacz ma pschipossłucharjow: Žane nowe dawki, snižene wobsteješich a spuščenje sastatych dawkow, powyschenje mšow, skrótschenje dźiłanskeho cžasa, wyšoke sozialne podpjery, wyšoke zła na ratarske wuploody, snižene płacžiznow za sežiwjenske potrjeby — njejsu to rjane lubjenja?

Sawěrno, hischcze wjazy budża nam pschilubić: Dźeći dyrbja w schuli mnoho njetrjebawschcho cžapora wuknyć wo Bohu, njebju, heli, wo wěcžnosći — to je wschitko njetrjebawschi, wschitko je pschežiwjena baja a wbohe dźeći ho z tym cžiwilnja. Zyrkwje a duchownstwo jenoż pjenjezy žerje — prjeć z nimi; nicžo cžinšche na žiwe cžłe, hacz njedźelu rano — kaž žiwinjo — ho we ložu wałeć! Mandźelstwo ho za najtróšchi cžaš zyle sakasa, njech su ludźo tola hromadu žiwi po swojim spodobanju! — Jenoż jene ho dotal pschilubiło njeje: Ssmešch žiwjeho napischcežnika klónzowacz. S tym hischcze njeje prajene, so ho tole njestanje. W posledních létach je kóžda wólba cžłowjerske žiwjenja žadała — to tak k wuzu žłuscha. Wschědnje cžitamy wo bitwach, hdyžkuli njkótši napischcežnimi w wěcžach na dwoje pschińdu. Potajkim buoh kedźbliwy pschi wophitowanju wólbnych shromadźiznow!

Hischcze žane wotmołwjenje na prašenje: „Koho wolu!“ Tuž poslúchaj dale: Nasamomnjene bu, so chcedźa rěcžazy swojim nahladam wuras a doras z selekanjom a z biclom dacz. Budźa z tym swoje njemožne lubjenja dowjalnicz? Młodre strowy na druhe waschnje kedźbowacz na zo sčežku, nałožu sčežory, płoty, murje, sčeńy, wołna, wěže z jich zedźelkami a z barbu. Wobkedźelacz je hižom psched krótkim dał wołowicz a wobarbicz, a psches nóz ma wschograwocžiwje womasane.

Myslitsch, so budu łaščich helekarjow, biczkow, maschowo do sejma wolicz? Tym tola njeje cžinicz wo spomoženje wótczinu, tuniž tak zo w žiwnje zadžerža a nasche hubjenstwo jenoż powjetschuja. Potajkim, wobkedźuj stronu a jich muži a potom wol po swojim dobrym swědomju měrnych rosumnych mužow.

Wusudženja

§ **Pod wopacžnym widawanjom** hischcze hižom khłostanu pucžowaru na prowizijn Erich Max Wotka z Dziekźanan młodych ludźi w Dziekźanach a wokolinje wo jich pjenjezy pschinjetej pschi stafanju na podawanje draśty wot jenezje Dziekźanskeje firmy. Bjskopczanski lawinski sud hischcze Wotka k 4 mjezacam sastwa sasudźił. Na powołanje statneho rěcžnistwa pak Budyski krajny sud khłostanje na 6 mjezacow sastwa powyschi.

§ **So je khójnowe sdonki, kiž su so pod šnjehom sa-make, krasnyl**, winowacu hišom dla hołtwinskeho pschestupjenja khłostaneho kupmanskerja Jana Antoscha Schibaka z Lichanja. Budyski hamtski sud jemu na to 15 hriwnow pjenjezneho khłostanja abo 3 dny jatby napołoži. Schibak so pschećiwo wuńsudej powoła. Pschi žiwnym dopokazu pschećiwo njemu słoži jeho sakitał polnomóz a Schibak swoje powołanje wróći a na njeho khóstu a khłostanje.

§ **Jebanistwa winowany**, njejsche so wobthadny wjednik Anton Willy Brajer z Noweje Cžawy psched Budyskim krajnym sudom samolowicz. Habarcheźanski hamtski sud bjsche jeho w tutej nałožnosći k 4 njedźelam sastwa sasudźił. Powołanski sud wuńsud jón potwjerdźi a Brajera wuwinowa.

§ **Njerozumnje zjednoczenje** jedna bjsche wojnarski mischtr Jan Mudry z Delnjeho Salowja pschi Cžerwjenym Kamjenju. To jemu wuńsde wobstorżku pschećiwjenja. Won bjsche žiwi w Shorjezu hudźe, harmoniku a pschećiwku kupił a po narěcžeć dał, za 50 hr. naplacženja radio. Na tutón aparat pak žiwi wobkedź swoje wobžnyne prawo sdžiwa. Mudry bjsche aparat k sebi jenemu njmej darił a njebjsche posdźischo wjazy podźe sapłacžić mohł, so bjsche 100 hr. dołžny wostał. Jak je firma aparat psches rudnistwo wotewsrěć chcyła, won wjazy w Mondrowym bydlenju njenaszła. Lubjitli hamtski sud napołoži jemu 2 njedźeli sastwa. Won a statne rěcžnistwo ho pschećiwo wuńsudej powołatschi. Krajny sud pak wobe powołani sacžuny.

§ **S njchornymi płomami** bjsche ho njekmjena dźiłacžerka Hilda Helena Kutterez w Neugersdorfe na tkalcu Jón dźełenu Grosserowu pschihłodźowała, so ho sa pjenjezy z mužemi nałožnje. Grosserowa Kutterez dla pschihubjenja wobstorži a hamtski sud w Habrachcžitach napołoži ji 15 hr. pjenjezneho khłostanja abo 5 dnjow sastwa. Nan Kutterez ho pschećiwo wuńsudej powoła, tola njemješche z tym žanoho wuspěcha.

13 lět po Versailleskim zrěčenju

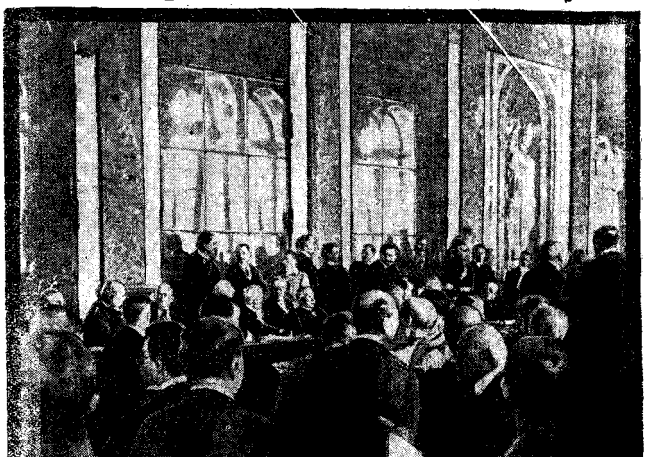

Wobraz předstaja wobzamknjeńske posedźenje Versailleskeje „měroweje konferency“ 28. jun. 1919, na kotrymž so znate Versailleske zrěčenje podpisa. Předźa w rynku při scźenje stejitaj Clemenceau a Wilson, kiž staj duchownaj nanaj tutoho zrěčenja.

28. junija spomina Němska z cežkej wutrobu na samón dźeń, jako so před 13 lětami we Versailleskim srodźe měrowe zrěčenje podpisa. Z nim je so němskemu ludej wjele hubjeństwa a nuzy napołožilo. Tola je swět po něčim spóznał, zo jemu zrěčenje njeje přinjesło wočakane zbožo, ale zo wono woznamjenja puć k nowej zwadźe mjez ludami a k zničenju swětoweho hospodarstwa.

Dźeń 28. junija je hišće w druhim nastupanju zrudny pomjatny dźeń. 28. junija 1914, nětko před 18 lětami, sta so w Serajewje tamny mordarski nadpad na awstriskeho trónskeho naslědnika, z čimž so swětowa wójna započa a z njej cyła naše hubjeństwo.

Pučowanje jako „wandrak“

Pischе Handrij Pobig w Ssowrjezach.

(Pokračowanje.)

Hdyž do Ostrawy pschińdźech, bjsche hižo cžma, wopracha so sa wikowarjom a jeho žona mi prajesche, so je won tola we Hłomaczu, so ma tam w jenej korczmje stót na pschedań stejo. To tón pschijtajeł njebjsche wěrjał, hewak mje njeby do Ostrawy pójtał. Dostach tam pěcź a w hródźi lěhwo k pschenozowanju. Na druhi dźeń bjech sabo wróćo do Hłomacza a tón wikowar mje pschida. Po někotrych dnjach bjsche jót rospschedany a tuž bjsche domoj do Ostrawy. Ssym tam nimale tři měsazy był. Dokelž bjsche tehdy w tamnischej wokolinje złocžaza pokhroma, so njehodźesche wjele wikowacź, tuž mějach dobry cžaš. Moje dźełco bě konje wobstaracź, žyno a pluwy nutskupowacź, kaž tež něschto drjewa rósno dźełacź. Dokelž so mi derje dźěsche, žeui myślach, so so mi druhdy bjsche lěpje pójdże a tuž wopuschczich dźełco, nastajiwschi so na pucź do Lipska. Běch žebi něschto pjenjes nałutował w Ostrawje, tohodła žebi z dźełco pytanjom jara nusne njeczinjach, a tež so zyły cžaš miny, njedyž hacz do Lipika pschińdźech. Tam pola jeneho rěmika dźełco dostach, ale dokelž běch tam holza za wschitko, to rěka, ja dyrbjach konja wobstarcź, jitwy njesch, wopłokowcź a tež warcź, dha so mi tam njelubjesche. Kak dha tomule wschemu dźełcu jako muzikt pschińdźech? To njemješche so takle: Běsche to jedyn rěmik w Lipsku-Klein-Czocherje, jehož žona ležesche khora, won měješche dźełco se stót kupowanjom, mjazypschedawanjom a se wschěm druhim, schtož do rěmisstwa słuscha. Zanu słužobnu holzu pak njeměješche, tohodła dyrbjach ja te žonske dźełco cžinicź. Na sćeści dźeń so sabo wotpałich, so we žanych pjenjes sa moju słužbu njedostach.

Nětko dźech dale a pschi tym wokolodundanju do wichelakich městow pschińdźech, na pschikład do Weißenfelsa, Merseburga, Halleatd. P schi tym běchu moje pjenjezy wschě wuschłe a tuž sajso pytach prošnju. Pschi sapočatku wschat njeudźesche, ale to so wschitko nawuknje. To rěka słyschcecź sym druhdy wschelake dyrbjał, ale to cže po cžasu symneho wostaji. Pschi tym wokolołažanju běsche najsma so pschiblížiła a tuž dyrbjach hladacź, so do dźěła pschińdźech, hewak móžesche so mi nacžahnycź, so žaneho wjazy njedostannych, a zyły symu so wokoło kludźicź tola też njechach. Běsche tam pola města Zeitza, jako so mi pschi „tlinkicžiščenju“ hubjenje dźěsche. Dyrbju pschipomnicź, so na wschelakich blakach krajiny lépje a wjazy dawachu, hacź na někotrych. Njeběch sa zyły dźeń nicžo wjele dostał, tuž mi w brjusche korczesche. Wječžor so pschiblížowasche, njemješach hischcze tak wjele pjenjes hromadze, so bych moht na hoipodze pschenozowanje sapłacžicź, a pol septembra wonkach leżecź, to běsche pschejsma. Nadeńdźech jeneho pohoncza, kiž woraschce, tohodła so wopraschach, hacź nicžo njewě, hdźe bych ja mohł dźěło dostacź, je schtoż je. Won prajesche, so we tej wjsy, hdźež won žłuži, pola žuśsodneho bura jedyn wotrocžk k wojakam pschińdźe, a tuž dyrbju thwilku wocžakacź, so bych z nim domoj jěł a so pola toho bura wo dźěło wopraschał. Won měješche wot žwacžiny hischcze pomałk wyschc, te mi da a to mje jara swjeseli, žnadź běsche won žłyschał, kak mój jěźiny wóń žwjatok cžinješche, tuž konje pschepischahny, žydźechmoj so na wós a nětk dźěsche do wjsy.

Hdyž nětko tomu k burej pschińdźech, a so jeho wo dźěło praschach, dha so na mni jara njeswjeseli, dokelž pschejara zjaneho napohlada njeběch. Hižo dlóhi cžaš njetruhany a drasta też wjazy w najlépschim rjedźe njeběsche. Swoprědka wón wo mni wjele wědźeć njechasche, ale na wulke prošenje so tola žmili a so wopraschа, hacź žym cžiły, to rěka hacź žadyn „ungezifer“ nimam. Hdyž jemu prajach, so to žym, njechasche wěricź, a tuž mi ja schtija žebi kóchlu wobhlada, a hdyž bě so pscheswědčił, so žym cžiły, dyžsche wědźeć, hacź móžu woracź a druhe ratarske dźěła wukonjecź. Ja jemu prajach, so žym w ratarstwje wotrostł, so pak hischcze z konjemi worat njeżym, dokelž pak žym w starschistim ratarstwje druhdy z fruwami worał a z konjemi žym pola tamnischeho stótnoho wikowarja cžinicz měł, tuž žebi myślu, so to póndże. Na to wón mjenješche, so chce so mnu spytacź, ale hdyž jeho njespokoju, dha móžu ho sabo z procha měcź. Na druhi dźeń rano dźěsche won k woranju, a dokelž běsche jara žuche lécko było, tak so běsche jemja bjes tóhi a twjerda, so cžežko worasche. Tohodła tři konje zapschahachmy. Pluh njechasche do jemje, a tuž mějach hubjeny sapocžatk, dokelž njeběch taikeho dźěła swuczeny. Ssym pak ho po cžasu na to złožił, a tuž mózach tam wostacź. Dokelž so pschi twjerdej zemi hubjenje sabrózdźi a też wuhanja, mój hnjes pak cžyniche rjanu rolu měcź, dha wón tuto dźěło sam cžinješche. Nas běch na jenym polu z woranjom hotowy, bur pak tam njebě, tuž žebi myślach, to budźešch žam dokonjecź! Lépje pak by było, hdyž bych to wotzajił, to wuhladasche, jako bychu tam dźiwje žwinje wotoło ryle. Hewak bjsche bur so mnu spokojom, mi też so tam lubješche, so běch tam wostacź mohł. Dokelž pak měješche bur jeneho druheho pschistajeneho, kiž dyrbješche k nowemu létu pschicžahnycź, dha mi niczo njeswosta, hacź so wo druhe měsnjo staracź. Tuž so pschistajich do žuśsodneje wjsy jenemu burej, a to na zyłe léto, pschetož na tydźenje, kaž to pola nětkuždyseho běch, won njechasche měcź.

(Pschichodnje dale!)

Při jendźelskim dworje so lutuje

Dochody jendźelskeho krala wuczinja sa lěto wjace hač wósom miljonow hriwnow. Kaž je znate, wotrjekny so kral Jurij njedawno, so by krajej z pschikładom sluschnosće był, wosmoho dźěła tuthch pjenjes, to je njehdźe miljona hriwnow. We přejedawschich czasach běchu kralowske kubła z hłownem zórlom dochodow za jendźelskich kralow. Lěta 1786 pschewza stat wschě kubła jendźelskeje krony pod swamne sarjadnistwo. Měrjo teho pschisnwoli parlament k prénjemu rasej w jendźelskich stawizach ziwilnu lisćinu krala we wusokosći 470 000 puntow. Jendźelski stat bě w tom saso dopokazał, so je dobry pschekupc, pschetož kralowske kubła wunjesachu dwójzy tak ko. Samozrozumjece wobstejnosće jendźelskeje krony su so w poslednim czasu posnjebjeschisce. Sa czas wójny pschewostaji kral jendźelskemu pokładnistwu jara wusoke sumy je swojich statnych dochodow. Sodbom dwanasche wón wjele pjenjes za lazarety, tak so pokaza jeho etat dezijit. Se swojom miljonowu hriwnow, kotrež kral někotre dostawa, pschetrjebuju so jenoż schtyri miljony hriwnow za domjace hospodarstwo krala. Dwaj miljonaj hriwnow leżeru penzije a mjeny wulkeje cźrjódy dwórnikow, jedyn miljon žada sebi sćerje kralowskich połazow a wschitke wuporjadzenja. Tute wudawki, kotrež wuczinja dohromady 7½ miljona, pschekroczа skrótschenu ziwilnu lisćinu wo pał miljona hriwnow. Pod wobsahowstim dahladom krala prózuje so jendźelske dwórske sarjadnistwo někotre, słuschiwje hospodarich, so njeby kral nusowany był, swoje zamjerjenje nacźeć. Wschě wulke powitanja, zabawy a dwórske reje maja so w tutom lećze wotstronić abo najbóle wobmjesować. Wot kralowny Wittorije sarjadowane dwórske wobrjady maju so w tótym nastupanju sjednorić. Jenoż na wsdach dwórtschich sastojnikow a słužownistwa so njeschutuje, nichtó njeje so teh z pschicźinu lutowanja se służby puschcźeć. Cźłowjeszy smuthleny kral je tak pschikazał. Teh druhe sobustawy kralowskeho domu scźehuja pschikład krala Jurija. Walesti prynz pschewostaji pokładowni 200 000 hriwnow, kotrež dosta wón se swojich kubłow w Cornwall jako létnu rentu. Druhi syn krala, Yorkski wójwoda, rossudźi so, so njeschutuje zanych schczedźenych hotowow wjac, kotrež placzachu stajnje jara wjele pjenjes. Konje a psy maju so pschedacź.

k.

Hospodarski rozhlad

Wutoru, 28. smažnika 1932.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,25
1 jendźelski punt	15,20	100 čěskosł. krónow	12,465
100 šwajc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,545

Burhi su za politiske podawki jara wostrozliwe a cźuzliwe. Ssmy zliwi dźensa w jenym czasu nimale zyłnuje politiske najzatrosći, njech za smutkowne, njech za zwonkowne należnosće. Tohodla burha wschě tajke sjewjenja z wulkej kedźbliwosću sledźuje. Jednanja na konferency w Lausanne a wschelake njedorozumjenja w mnohich wćzach burhi njepokoja. Wećera wot ranja běchu kursy stłóczene, w běhu dnja trochu postupichu. Rentowe a dołżne lisćiny mězachu sejlabjene kursy.

Produktowe wiki běchu wećera powschitkownje cźiche. Hač dotal njepschedźa hischće žane wóste namjety, tak chze kupjerstwo k tomu sadźiwacź, so zito nowych zyłnow njeby w płaćiznach pschejara kłeło. Tuž mjeny wjele njekupowachu, tak płaćizny trochu popuschczowachu. Na Barlinskich wikach pschenża pomjo hobcze 15 pj. pschidźeschi, wowsa 5 pj. Rožka pak 15 pj. postupi. Statna žitarnja jenoż malo zita wudawa. Na Drježdźanskich wikach jenički rožka so wo 10 pj. porjedźi. Pschenica, jeczmjeń a wowsa dotalne płaćizny dźerźachu.

Zentnar płaćizneje wećera w Barlinje:

Pschenizny 12,60—12,70 (12,55—12,60) hr., rožki 9,55 hač 9,65 (9,25—9,35) hr., nasymjeneho jeczmjenja 8,60 (8 hač 8,50) hr., wowsa 7,95—8,15 (7,80—8) hr.,

w termijnowym wikowanju:

pšenicźny:

za julij: 13,18¼—13,16¼ (13,07½—13,12½) hr.,
za september: 11,37½—11,36¼ (11,37½—11,41¼) hr.,
za oktober: 11,40 (11,42½) hr.,
za dezember: 11,60 (11,60—11,62½) hr.,

rožki:

za julij: 9,15 hr.,
za september: 9,17½ (8,95—8,97½) hr.,
za oktober: 9,15 (9,02½—9,05) hr.,
za dezember: 9,33¾—9,30 (9,17½) hr.,

wowsy:

za julij: 8,36¼—8,27½ (8,07½—8,12½) hr.,
za september: 7,40—7,47½ (7,27½—7,32½) hr.

w Drježdźanach:

pschenizny 12,35—12,60 (12,25—12,50) hr., rožki 9,85 hač 10,10 (9,75—10) hr., nasymjeneho jeczmjenja 8,40 hač 9 hr., wowsa 7,80—8,20 hr.

Płaćizny w spinkach su płaćizny tydźenschich wikow. Hdyž pak žane nasposmjenje njejsu, so njepschemjenichu.

Wiki rěznebo skotu wećera w Drježdźanach.

Skotu běchu dosć na pschedań pschinjesli, swini wjazy hač na dosć. Tola mězachu kwinje hrube wiki, swoprótka je po dotalnych płaćiznach pschedawachu, podobnje běchu płaćizny trochu stłóczene. Tuž cźelata mězachu hrube wiki a so lohaj po dotalnych płaćiznach wotbuchu. Najrjeńsche cźelata njeschto malo wjazy hač dotal płaćachu. W howjadach wschak wiki klazachu. Tydźenske płaćizny powschitkownje njedozapichu, wobdże niz za byli a za hnadnische skocźata. Njeschto skotu sasa wysche wosta.

Sgudnisle powjesće.

Pschedawanja:

Sstrjedu 29. smažnika 1932

w **Mucźowje** w hosćencu, dop. w 9 hodź.: Krowa;
we **Wulkich Sdźarach** w Strenblez hosćencu, dop. w 10 hodź.: Radio;
we **Wojerezach** w hosćencu „K hwězdźe“, dop. w 11 hodź.: Wschelake meble, pisańske stroj, klamowa pokładnja, schijaca maschina, klawěr, radio, stejace palne drjewo, bycźk, kóń;
w **Bělej Wodze** w hosćencu „K krónje“, dop. w 10 hodź.: Klawěraj, elektriske wohrjewanske puzakaj, lampy na pisańske blida, lampy do lěharnjow, klamowy hamor a blido a pisański stroj.

Schtwórtk 30. smažnika 1932

w **Budyschinje** na hudnistwje, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, maschiny, hudźbne stroje, gramofony, radia, 9 klawěrow, schijace maschiny, próchhrzebaki, woblek, wschelake knihe, galantriske a drobne twory, 22 wschelakich porzelinowych serwišow, krejpaca pschiprawa, kłóborne a słote twory a debjenki, wobrazy, dalzhladak, 40 bikjow ananasow, wahi. 206 porzow dźěłacych nohajzow, wottoczowaca pschiprawa, 10 000 wodowych bleschow, pjenjezna chamorej, lichalcho kaja hudy, krystalowa wasa, tosche sa motorske koła, koło, żelezne wohnischcźo, ruczna klumpa, 3 piwowe rjeczenka, wschelake cźašniki, klamowa pokładnja, 7 žonjazach mantlow, ulster, mužazy kožuch, 117 pt. syreho khojza, wołnjane a bawmjane twory a wschelake auta.

Pschesadźowanje leżownosćow:

schkwórtk 25. awgusta 1932:

Khěža z 7,7 ar. leżownosće, słuschaza inżenjerej Jurjej Waltarjej Herotdej w Budyschinje na Wettinskej hasy 41 a dale twarjenej leżownosći na šamjanej drohi, ložo po nichdźe 11 arach. — Khěža z leżownosću je hódna 32 050 hr., twarjenej leżownosći 3300 hr. a 3300 hr., wopałna pokładnja 36 700 hr. Pschesadźowanje bjeźe dop. w 9 hodź.

sjedźenu 1. septembra 1932:

dopołdnja w 9 hodź.:

Fabrika wapnowych kamjenjow z nichdźe 20 tórzami leżownosće w Dźěłanach, słuschaza Wilhelmej Moritzej Wobstej w Budyschinje. Hódna 119 000 hr., wopałna pokładnja 42 000 hr.,

dopołdnja w 10 hodź.:

Kubło z nichdźe 94 tórzami leżownosće w Dźěłanach, hódne 48 800 hr., wopałna pokładnja 32 600 hr., słuschaze Wilhelmej Moritzej Wobstej w Budyschinje,

dopołdnja w 11 hodź.:

Khěža, njedotwarjena z nichdźe 11,5 ar. leżownosće, słuschaza instalatorej Arthurej Sachju w Budyschinje pschi Pschichećzanskim puću. Hódna 7 440 hr., wopałna pokładnja 8600 hr.

Dobrowólne pschedźowanje.

Schtwórtk 30. smažnika 1932

w **Nječujach** na knježim dworje, pop. w 3 hodź.: Wichón mortwy inwentar.

Hamtske powěsće.

We konkursu nad samoženjom wikowarja z wurěsnymi tworami Pawoła Hillmana w Wótym Khołmcu, je sud nowu termiju na 27. 7., dop. w 10 hodź. do Wojerez na sudnistwo jstwa 85 swołał, so by so wo dyrbjerišćim wurunanstkim nanjesće jednało.

Drježdźanska burza (27. 6.)

Pšenica 76 kg	247-252	běrnjace kružki	18,25-18,50
rožka, 74 kg	197-202	pšenź. wotruby	9,60-10,00
nalětni jeczmjeń	—	rožne wotruby	10,60-11,80
nazymsk. jeczmjeń	—	pšenična muka	44,00-46,00
wows	156-164	rožna muka	29,50-30,50
čefwjeny džećel	—	woka	23,00-24,00
raps	—	pjeluški	21,00-22,00
kukurica (Mais)	—	hróch	25,00-27,00
suche truh.	8,60-8,80	cokrowe truh.	9,70-10,00

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolfsowa symjo 25. 6. 1932 w 10 hodź. wječor.

Płaćizny po złotej hriwnje

	27. 6.	25. 6.		27. 6.	
Pšenica	252-254	255-2 7	ovsy	15 -17	15
rožka	191-193	182-1 0	woka	6 -8	1
jeczmjeń, nal.	—	—	andre inowy	13 -16	1
jeczmjeń wowe	177	16 -172	folte tapine	11 -16	1
kukurica	159-163	160-164	scandella	—	1
pšenź. muka	30,7-34,7	30,7-34,7	rans. wowsta	—	
rožna muka	28,8-27,7	5,5-4 7	lany wowsty	19,3-10,6	19,3-1
ps. wotruby	9,9-10,5	9,9-10,5	kuchi-tuhane	8,70	8,70
rožne „	10,1-10,5	1 -10,7	syrny, 20 kg	—	—
raps	—	—	rožna slowa	1,35-1,5	1,35-1
hróch Viktor	17,0-23,0	17,0-23,0	pšenź. „	1,15-1,2	1,15-1
lane symjo	—	—	wowsna „	0,90-1,0	0,90-1
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	hrona „	1,05-1,06	1,05-1
				0,9 -1,0	0,9 -1

Płaćizny rěznebo skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

27. junija

157 wol. 384 bvk., 309 krnw., 41 jałowc., 818 telat, 772 wowc., 3107 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 36—38, 2. 30—34; 3. 24—28; 4. 21—23;
bvki: 1. 32—34, 2. 27—31, 3. 23—26, 4. —;
kruwy: 1. 29—32, 2. 26—29, 3. 18—23; 4. 14—17;
jałowcy: 1. 35—37, 2. 28—34;
wowcy: 1. 37—40, 2. 28—33, 3. 22—26;
telata: 2. 38—42, 3. 32—36, 4. 25—30, 5. —;
swinje: 1. 39—40, 2. 38—39, 3. 37—38, 4. 35—36, 5. 34—35. Rancy: 32—35.

Kak je swětowe hospodarstwo spadwało

S rysowanjom pokazuje so katastrofalne spadowanje swětowego wikowarstwa w pócźahnjenych ktonaj. Stoc madny wobhlad swětowego wikowarstwa budźe po wobličenjach Genfskeho hospodarskeho wobjerka lětsa jenoż hischće njehdźe 14,5 miljardow dollarow (nalětsa 60 miljardow hriwnow) wunjesć. W lěće 1931 wuzmjesće

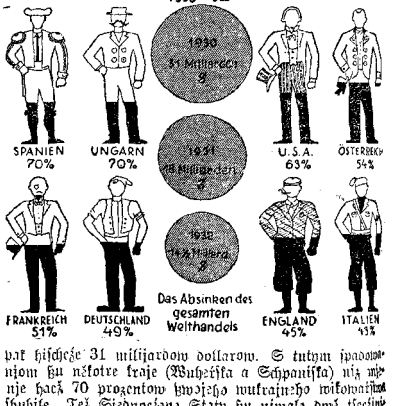

pał hischće 31 miljardow dollarow. S tutym spadowanjom su někotre kraje (Wuhelska a Schpanska) niż mjenje hač 70 procentow swojeho wukrajneho wikowarstwa zhubile. Też Sjednoczene Staty su nimale dwě tśeśinje zhubile. Němska, kotrejež wukrajne wikowarstwo w tutym czasu jenoż nhdźe połojzu lońskeho wuczinja, je z napinanjom wschitkich swojich mozow hischće pomjerne derje wotrěsnyła.

Směški

„Kak płodża Wam moje kotlaści, luby Fußbodźe?“

„Hm, haj, wone maju jenoż jedyn brach. Schtož do nich nuta ßłuschu, to w nich njeje, a schtož w nich je, to do nich njeßłuschał!“

*

„Ale pjećzhriwnak dźe je wopaczny . . .“

„Schto? Ani w dźensnischich hubjenych czasach njechcze wopaczne pjenjezy pschijimacź?“

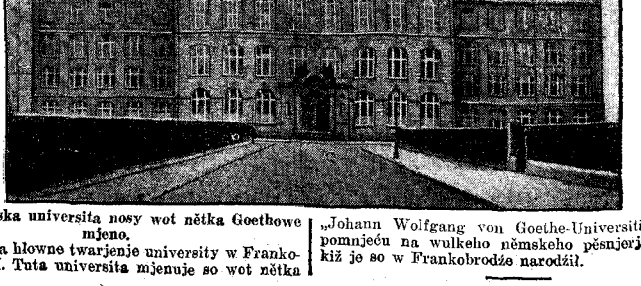

Frankobrodska universita nosy wot nětka Goethowe mjeno.

Pohlad na hłowne twarjenje university w Frankobrodze n. M. Tuta universita mjenuje so wot nětka „Johann Wolfgang von Goethe-Universität“ k dopomnjeću na wulkeho němskeho pěsnjerja Goethe, kiž je so w Frankobrodze narodźił.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow. 1,51 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěski a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Živjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneho znjezbožeńza z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živjenja dospolnje bědny. Kóžde znjezbožeńze dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńza dyrbia so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 150 | **Budyšin — Srjedu, 29. junija 1932 — Bautzen** | **Lětnik 91**

Francowska a Němska njemóžetej so w Lausannu dojednać

Po pónđźelnišćinu hjeswuspěšnym jednanju je so složenje zhórschilo. Franzowske nowiny hižo pišachu, so so jednanja na konferency zastaja. Jendźelski ministerski předsyda je tohodla spytak pózdźišo wotkedźbował. Po jeho nazdaću je so **wutoru rozprajenje wotmělo, při kotrymž so Němska, Jendźelska a Franzowska wobdźěli.** Po rěči franzowskeho ministerskeho předsyđy Herriota před franzowskimi nowinarjemi je njes Franzowskej a Němskej wulka njepřećiwjenosć. Też Macdonaldowemu pozrědnišemu sej so poradźiło, tule njepřećiwjenosć zhěwinyć. Němcy su prajili, so njemóža wot swojich zadanjow wotstupić. Franzowzojo su namjetowali, so bychu so

pak finanzuje pak hospodarstwu pak w nastupanju bjezstracha wotzhładźili.

Město toho su zhebi Němcy žadali, so bychu so reparazije wuchmórnyle a su tóhodla možnosć někajkeho płaćenja wotpokazali, jeli so so politiski staw, kajtuž su srěčenja wuměrile, njepřećiwi. Wón, Herriot, pak wo praschenju bjezstracha a wo politiskich stronach należnjece z němskim kanzlerom z Papenom hischče raz hjeđen poradźeli. Po wukasanjach, kotrež je knjes z Papen z Barlina dóstał, đa wschak so jemu, so je

sbližanje njemóžne.

Jeli so budźa Němcy dale njedospjelnjonne žadanja činić, so wobcežnosće powjetšcha, schtož smjeje najhórsche zeńkowki.

Też z jendźelskeje strony so praji, so je so jednanje na tele praschenja počzahowało. **Macdonald** je so němskich wotpósłankow praschał, kak dałoko móža je swojimi pschisiwolenjemi hić, a cźoj je jemu knjes z **Papen** wotmolwił, so

Němska njemóže žanych politiskich pschisiwolenjow činić.

Kaž je Herriot franzowskim nowinarjam dźeńtk, schćeć pscheprošchadźych statow schćesćistawcy wubjerć wustajo. Jendźelski finanzny minister Neville Chamberlaine je hižo dźenja z Lausanna wotpućował, njes tym so Macdonald hischče hač do 5. julija w Lausannje wostanje.

Kommunistiske njeměry w Kamjenicy

Pónđźelu popołdnju je so w dźiwadłowym namjeśe pscheciwo knjeżerjowu demonstrazija wotměła, pschi kotrejž so něhdże 10 000 ludźi wobdźěli. Po zhromadźinje, kotraž so směrom wotmě, na wjele městnach k puśam dóńđe. Kommunistojo so do cźahow jestupachu a hromadźe se sozialdemokratami, pscheciwo kotrymž herdźe wojuja, po dróhach cźahachu. Na Andrejowym torhoschću jeneho nazionalneho sozialista kwaweho schichu. Na druhim městnje jeneho nazionalneho sozialista do pluzow a tśerjeho do hłowy tłóchu.

W Lipsku barrikady natwarili

W rumschim Lipsku, we Volkmarsdorfu a w Pannsdorfu je pónđźelu wjeczor 1300 nazionalnych sozialistow z dołowolnosću wyschnosće po dróhach cźahnyło. Hdyž cźah do blišsosće Volkmarsdorfskeho dwórnischcźa pschinđźe, do cźrjódły kommunistow frały. Tuteji běchu **wozy powrótcźili a kamjenje mjes nje sładli.** Pódła toho běchu też hižo dróhowe łatarńe rozbili. Mjes tym so policija barikadu wotnjeze, kommunistojo do njeje tśelachu. Policija tśelejo wotmołwi. Kěžtra liczba kommunistow so srani. **Jeneho 55 létneho invalida do pluzow tśelichu.** Po puću do lhorownje je wumrjel. Wschitko hromadźe su 55 ludźi sajeli. Měr możeśe so potom wobnowiś. Nazionalni sozialisća mógachu bjes pschipadow swój cźah rospuschćicźeć.

Sozialdemokratojo pola znutřkowneho ministra z Gayla

Němski znutskowny minister z Gayl je pónđźelu sajmjerjow sozialdemokratiskeje strony pschijał. Wo wunoschku jenohodźinskeho rozrěčenja z němskim znutskownym ministrom je pschedźiwdźiwo sozialdemokratiskeje strony zlědowazu rosprawu podało:

Ssobustawy pschedźiwdźiwa sozialdemokratiskeje strony su ministrej dwě wobschěrnej mapje, w kotrymajž so traschaze njeskutki nazionalnych sozialistow we wjele padach jasnje dopokazaju, pschepodała. Jenož tajke pady su so spjelałe, kotrež su so po wróćowsoću sakasnje nazionalnych sozialistiskich wudyrnych wotdźělenjow stałe. Minister je słubił, so budźe pschepodaty material pruhowaś.

W padźe nadpada na Vorwärtsowe twarjenje w Barlinje su sastupnizy sozialdemokratiskeje strony na nazionalna-sozialistiski łśtak powołachu, z kotrehož je widźeć, so su nazionalni sozialistojo z nadpadnikami byli. Pschedźiwdźiwowe zobustawy ministra psched praschenje stajichu, hać ma ja to, so dyrbi po wopschijeću lista němskeho presidenta pscheciwo tajkim nałožnjosćam se wschěmi „wusiawnymi srědkami" sakrocźiś. Minister z Gayl wotmołwi, so hischće njeje tomu tak.

Sozialdemokratiźy sastupnizy na kónzu rosrěčenja prajichu, so dalsche cźerpjenje traschenja wudyrnych wotdźělenjow k scźěhnikam powjedźe, za kotrež nichtó njemóže samołwitosć pschewzaś.

Hessenska ministrej z Gaylej wotmołwiła

Nowinskej powěsći wo wotpokazowazym stejiscźenju hessenskeho statneho presidenta pscheciwo spuscźenju sakasnje demonstrazijow je wotmołwa hessenskeho znutskowneho ministra na němskeho znutskowneho ministra z Gayla runa. W njej je praji, so ma hessenske knježerstwo **sakasnju demonstrazijow** po prěnich podawkach posledźnjeho cźasa **za jara nuzu** a kóždu samołwitosć za jejne wróćowsaće wotpokazuje, runje kaž wróćowsaće sakasnje uniformow, kotraž je so w Hessenskej hižo pschewjedła.

Cerwjeny sebjeskit w Hamburgu

S wobdźělenjom něhdże 2000 wotpóstłanzow je so we Hamburgu pónđźelu „pscheciwofoschistiski wojowazy hnjezdo" seschoł. W zhromadźinje mějachu kommunistojo pschewahu, běchu pak też zobustawy sozialdemokratiskeje a sozialistiskeje dźěłaćerskeje strony, pschitśiwschnizy swjasa němskokatneje khorhoje a něhdyschi nazionalni sozialistojo pschitomni. So by so jenotna fronta marxistiskeho hibanja pscheciwo nazionalnemu sozializmej a jeho swjasarjam w połnocnej Němskej wutworiła, so wobsamknychu, „cerwjeny zebjeschkit luda" satoźiś.

Hindenburg uniformy a ćahi dowoli

Nowy nuzowy wukas, kotryž je němski president pedźisał, je dźenja do mozy stupił. Wón ma napismo **„Druhi nuzowy wukas němskeho presidenta pscheciwo politiskim nałožnjosćam."**

Tónle nowy nuzowy wukas zlědowaze postajenje wopschija:

Krajnym knježerstwam so mózy da, politiske zhromadźizny a cźahi, dale zhromadźizny pod holym njebjom sakasaś, hdyž je stawny bjesstrach z tymile zhromadźiznami wobkroženy. Tajkele sakasnje su pak **jenož za wobzbje wobmjezowane městne dźele a we wobzbitych jenotliwych padach dowolene.** S tymile społnomózstwom so wschě dale žahaze powschitkowne sakasnje z mozy staja. To samo **wo uniformowym praschenju** płaći. Jenož pschi straschе w **jenotliwym** padźe móża krajne wyschnosće uniformy sakasaś. Też tu so z tymile społnomózstwom tóžne powschitkowne sakasanje uniformy z mozy staji. Pódła toho so němskemu znutskownemu ministrej połnomóz da, powschitkowne sakasnje wróćo wsaś. Tole postajenje muselo wukasa ma wěsto jenož rěkaś, so němski znutskowny minister samože tajku powschitkownu sakasnju wróćo wsaś, jeli so by jene krajne knježerstwo w pschichodnym cźasu sazo tajku sakasnju wudało. Zyła dotal nacźišnjena materija so w prěnim paragrafu nuzowego wukasa wuprawi:

Druhi paragraf **němskemu znutskownemu ministrej połnomóz da, za zlu Němsku abo za jenotliwe dźele zhromadźizny kaž też uniformy sakasaś a pschi spjecźowanju khłostanja napołožiś.**

Dale nuzowy wukas postaja, so šmědża so plakaty, lećaze pismа a létaki, z kotrymiž so k nałožnjosćam nadpjera, sebrać. Tole prawo **so měšnym polizajskim wyschnosćam** da. Sónčnje so postaji, so nuzowy wukas z dnjom pschipowědźenja do mozy stupi.

Pódła tutoho nuzowego wukasa je němski znutskowny minister za zlu Němsku slědowazy pschewjedźacy porjad wudał:

Wschě sjawne zhromadźizny a cźahi dyrbja so dwaj dnjej prjedy pola pschisłušnjacheje policajskeje wyschnosće pschipowědźeć, pschi cźimž dyrbi so město, cźaš a samyślk wuhotowanja mjenować. **Hdyž strach hrozy,** šmědża městne policajske wyschnosće w jenotliwych padach tajke zhromadźizny sakasaś. Sjawne zhromadźizny móża rospuscźeć, hdyž so njejsu pak po rjedźe pschipowědźile, pak hdyž su sakasane byle a so njedźiwajcy toho wotměrjaju. Pak hdyž so samyślа, w pschihrowdźenju mjenowanehо, njedźerża, pak hdyž so **napołoženym wuměnjenjam njepodźěłuju. Spjecźowanjam so z jastwowym a pjenježnym khłostanjom hrozy.** Tak njemjenowany **wołožny paragraf** je pak za tajke pady postajeny, kotrymiž so z pschestupjenjom bjesstrachi njeje wobrosył a z kotrymiž z wuhotowanjom njeje žadyn politiski sanžer swjasany był.

Sakski sejm přećiwo němskemu knježerstwu

W jakšim zjimje su nomjet sozialdemokratow, knježerstwu porućeju, so by němskemu knježerstwu nowotriske njedowěrjenje wobzwědźiło, se 44 hłosami wobeju lěwizowoju stronow pscheciwo 27 hłosam pschijeli. Nazionalni sozialistojo su so hłasowanja wostajili. Dwaj zobustawaj ludoweje prawneje strony běschtaj pobzdźerju wopschašcźiłoj.

Zniženje statnych wudawkow w Francowskej

Franzowske knježerstwo mjdu statnych pschisłušenjow njesmi. Město čeho so wudawki sa wójsko wo 10 prozentow sniži.

Wotmyslene sniženje mjdy statnych pschisłušenjow je tajke pscheciwjenje niz jenož mjes statnymi pschisłušenjami a wjele pósłanzami, ale też mjes ministrami nodeschło, so je so knježerstwo rozsudźiło, so dośćinicze spuscźeć. Finanzny minister tohodla za druhim zórkom ke narunanym schtyrjoch miljardom dešizita w hospodarskim planje pyta. Myšli zebi na **pschikład wudawki sa wójsko wo 10 prozentow sniži.** Sapoćatk julija, hdyž so Herriot z Genfa wróći, knježerstwo finanzny plan parlamentej pschedpołoži.

Skutkniwa ententa

Wobsebity rosprawnik nowink „Paris Soir", Sauerwein, kotryž w tu khwilu we Washingtonje pschebywa, wo rosrěčenju z presidentom Hooverom pischе: Hoovera je jara sestarjeneho a swutaneho nadeschoł. Hooverej wobzbje nadběhi wukraja jara k wutrobje du, tola so **nadźija,** so jemu Europa skónčnje dorosnmi.

Zyły statny departement (knježerstwo), Sauerwein po rosrěčenju se swonkownym ministrom Stimsonom praji, za **„skutkniwu internazionalnu ententu"** wustupnje. Wuzba, so dyrbi so Amerika europiskich należnosćow zdalowaś, je dawno sestarjena. Sjednoczene statы njejdu **za** dospołne wuschnórnjenje reparazijow. Wschе lutdy, Němska na cźole, dyrbja pschiměrne wopory pschinjesć.

Senator Borah je prajił: „Wo praschenju dołha a reparazijow a wo wotbronjazym praschenju njesmu bjez wjazy wobmołwjenje jednaś, ale tak, so je wono nuzny zawod za hospodarske wustrowjenje złuća. Sobu lutdy, Němska na cźole, dyrbja pschiměrne wopory pschinjesć.

Senator Borah je prajił: „Wo praschenju dołha a reparazijow a wo wotbronjazym praschenju njesmu bjez wjazy wobmołwjenje jednaś, ale tak, so je wono nuzny zawod za hospodarske wustrowjenje złuća. Sobu lutdy, Němska na cźole, dyrbja pschiměrne wopory pschinjesć.

Italski letarski minister do Barlina pschileczjal.

Italski letarski minister Balbo je wutoru s Jendželske je leczjo popoldnju w Barlinje pschistajil. Wot tam je dele do Italskeje leczjal.

Styki zastupnikow Małeje ententy, Pólskeje a baltiskich provincow

Póndżelu pschipokdnju je w Genfu pólski wukrajny minister Salesti wobjed wuhotował, na kotryż je zastupnikow Małeje ententy, Schumenkowicza, Titulesca a dr. Benescha, a zastupnikow baltiskich krajow Feldmanna, Holtwa a generala Leydonnera pscheproßył.

Wukrajni dźełaćerjo w Juhosłowjanskej

Po wyschnoscznej statistiziy w Juhosłowjanskej we wschelakich njenjeßkach 26 000 zuſych dźełaćerjow dźela. Najwjazy, a to 6 621, je Italjanow, za nimi ſleduja Czechoßłowazy ſe 6 574 a Awstrijſkich ſe 4 850.

Madźarska móże na podpjeru „Cornych košlow" ličić, hdyż wójnu zapocznje

Njedźelu 26. junija ſu w madźarſkim głownym mjeſe Budapeschtu pomnik wojnowarja ſa italſku ſwobodu, Garabaldia, ſwjedźenſzy wotkryli. Minister howedow Gömbös mjeſesche ſwjedźenſzku rěcź. Garibaldiowy wnuk, Czio Garibaldi, kotryż bě pschi ſwjedźenju pschitomny, ſo potom ſkowa jimoſche a praji, ſo móże Madźarska na podpjeru „Czornych koſchlow" (ſaſchiſtow) liczić, hdyż nowu wójnu ſa ſwobodu a njewotwißnoſcź ſapocznje.

Zwjazk indiskich statow

W jendźelſkim delnim ſejnje je minister ſa Indiju, ſir Samuel Hoare, dźelił, ſo knježerſtwo w blišſchim czaſu parlamenti ſakonjowy nacźiſk pſchedpoloži, kotryż budże ſo **ſe ſtatno-prawniſkej reformu Indiſkeje ſaběrać.** Po wobjacz pſchipowědźenej jendźelſkej politiku, kotraż chże Indiſku do ſwjaſkowych ſtatow ſe ſwjaſkowym wjerſchkom rozdźelić, budże ſo ſakoń ſ wuſtajenjom ſtatnych politiſkich ſarjadniſſowow w provinzach a wjerchownſwach Indiſkeje a we wuſtajenju ſwjaſkoweho parlamenta ſaběrać.

Cežke khłostanje w Sklarekec procesu

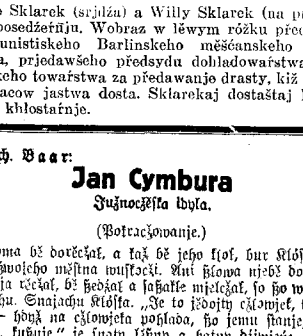

Leo Sklarek (srjedźu) a Willy Sklarek (na prawo) pred posedźerjom. Wobraz w lěwym rózku predstaja kommunistiskeho Barlinskeho měšćanskeho radu Gäbola, prjedawšeho predsydu dohladowarſtwa měšćanskeho towarſtwa za predawanje drasty, kiž 1 lěto 6 měsacow jastwa dosta. Sklarekaj dostaštaj kóždy 4 lěta khłostanje.

Njewěrnosće wo Prazy a Praskim zlěće!

Wo wšelakich němſkonacionalistiskich nowinach je so wozjewił nastawk „Prager Sirenenklänge", we kotrymž so spomina na Praski wšosokolski zlět a při tej składnosći so zaso wšelake staro bajki a njewěrnosće znowa wohrěwaju. Napominaju so němſke ćěłowuczowanſko a ſportne organiſacije, zo njebychu poſkałe na přeprošenja ćěſkeho Sokolſtwa a do Prahi na zlět njejěle. Z tym zapoczne a ſkónći ſo naſpomnjeny nastawk, kotrehož wobſah ſo hewak mjerwi z njewěrnosćemi a přiſlodźenjemi.

Zo je awtor nastawka jara hubjenje informowany wo ćěſkim Sokolſtwje, dopokaza hižo to, zo pisa, zo je ſo ćěſke Sokolſtwo założiło w lěće 1882 a zo lětſa woswjeći ſwoju 50. róčnicu. Hdy by awtor trochu khutniſo ſtudował ſokolſke ſtawizny, dyrbjał wědźeć, zo je Sokolſtwo ſo założiło hižo we lěće 1862 a zo lětſa ſwjeći 100. róčnicu narodninow założerja Měroſława Tyrša.

Tež njeje wěrno, zo je Sokolſtwo přećiwo Němcam njeprěćelnje zmyſlene. Tomu ſo hižo přećiwja ſokolſka myſlička, kiž prědnje lubość a bratrowſtwo mjez wſitkimi narodami. Dale knježi tež w Čechach jara přećelny poměr mjez němſkimi „turnvereinami" a ſokolſkimi jednotami. A ſkónčnje najlěpſi dopokaz přećiwo wudawanju ſpiſaćela je to, zo ćěſke Sokolſtwo je přeprosyło němſke organiſacije na ſwój zlět. Přeprošuja-li němſcy turnarjo ſłowjanſkich Sokołow na ſwoje zjězdy?

Runjewon ſměſne ſu wudawanja wo Němcach njeprěćelnym měſeċe Prazy. Je runje nawopak. Druzy Ćeſa runje Pražanam porokuja, zo ſo přejara z Němcami heſća. Nimale wſudźe namakaſ w kniharnjach we wukładnych wokнach tež němſke knihi. Na „Nowoſkim donje" při Příkopach ſu němſke napiſy a wſelake banki a druhe wuſtawy maju mjez druhimi tež němſke napiſy. W Prazy ſo preważnje němſke filmy pokazuja. W kóždym hoſćencu personal tež němſki rěči a tež policiſća ći němſki wotwołwja. Hdyž někak hubjenje ćeſki rěčiš, ludźo ſami wo to ći němſki wotmołwjeja, byrnjež němčinu bóle łamaſ.

W Prazy je mjez 800 000 Čechami wokoło 25 000 Němcow. To je runje 3 proc. Nichtó ſej žadać njemóże, zo dla tych 3 proc. Němcow maju w ćěſkim měſe̊e z ryzy ćeſkej wokolinu być wſudźe tež němſke napiſy. Budyšin ma znajmjeńſa 5 proc. Serbow, ma preważnu ſerbſku wokolinu a tola tu podarmo pytaſ ſerbſke napiſy na němſkich wobkhodach a wuſtawach.

Njedźelu bě ſo w Duchcowje w poněmčenych Čechach wotměł župny zjězd němſkich turnarjow. Komuniſća ſmólnicowy ćah nadpadnychu a při tym ſo 24 wosobow zrani. Němſke nowiny zamjelčachu, zo Češa běchu nadpadnicy, ale wudawachu, zo Češa běchu nadpad ſkućili. Z tym dyrbjeſe ſo drje też přećiwo ſokolſkemu zlětej w Prazy ſćuwać!

Praſkemu zlětej wězo tajke kałanje a rypanje na žane waſnje wuſkodźić njemóże. Njechadźa-li turnarjo jěć na Praski zlět, je to jich ſkoda, přetož wuzamknu ſo takle ſami z wulkeho mjezynarodneho ćełowuczowanſkeho ſwěta.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 29. ſmažnika 1932.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 743, hygrometer +3 a thermometer wodnjo +30. Dźenſa rano we 8 hodź. barometer 743, hygrometer +1 a thermometer w nozu +18. Sćěžnje cłopły raſ wjedra. — Horjy Lěſny počnje ſo ſajo do kraja ſaczahnyć. Wjedro howi ſłyſnam. Wſchitny ſ połdnja pſchikhodaja ſo pſches ſrjedźnu Europu wupſcheſtrowajo, ſu ſo k połnocy hibałe. S ſwjeczora Europy, kaž nad Biſkayaſkim ſalkowom, nad Jendźelſkej a pola kupy Island ſpjatnawamy niżiny. Tute nyſche wjedro widomnje wohrožuja a ſu wjeczornej Europje pomročzowanje pſchiniježe. Tohodła wjedrowe wječzakaja ſajo njewjedra. We wjeczornej Němſkej je hižo tutu nóz mježachu. — Załoſtne powodźenja ſu Rumuniſku ſwójſkemu potrjechiłe. Njepſchestawaje ſłowakate deſcheze ſawinowachu, ſo wody rzekow ſo pſchez brjohi pſchelachu a wołoſkowe krajiny poczrjechu. Tam ſu hižo mjeſto žiw. Tohodła je ſchkoda na połach a honach jara wulka. Wjele wſjow a mjeſtow ſu koło wokoło ſ wodu wobdate a wſchitcy wobtrjebani na dróżach a żeleſniżach pſchetorhnjeny. Jutſje ſchtwórtk ſtajeja ſłónczko 3,49 a khowa ſo 8,18. Měſaczk ſtkadża w połnocy 12,41 a khowa ſo popoldnju 5,41 hodź.

Pětra a Pawoła

Měſaz ſmažnik je bohacje ſohnowany ſ dnjemi, kotrež człowjek rad wopomni jako pſchecjan abo metrezołoga. Wjele dny w měſazu maju wulki wliw na wjedro. — Dźeń wopomnjeſa ſwjataeju japoſchtołow Pětra a Pawoła liczi ſobu do najwjetſchich ſwjatych dnjow leta a je ſathował ſwój blišſchej hacź do dźenſnjiſchego dnja. Sſwjaty Pětr, po prawom Schimon, Sſobžnikowy ſapoſchtoł, po martrarſkej ſmjerzi Sſobžnika Hłowa ſaładneje gmejny kat. zyrkwje, bu pod Neronowom khžtowany. Sſwjaty Pawoł bě ſwoporedna najſałaſkiſchi njepſchecźel khſchesćanſtwa, potom pak ſo ſ Bożim dźiwom nakaſa a połožny khſchesćanſtwo pſches ſwoje ſkutki k ſwětowemu wěrywuſnaczu a połoži je ſwojej wuczbu wo Khriſtuſu Bożim ſynu ſakład ke khſchesćijanſkej dogmatiky. Wopomnimy jeho ſmjertny dźeń 29. ſmažnika ſobom ſ wopomnjeczom ſmjertnineho ſwój. Pětra, pčenjeho wjednika kat. zyrkwje, ſkału, na kotruż je Bóh Knjes ſwoju zyrkej ſtajił, wrótnika, kotremuż bě Sbožnik kluče wěry dowěrił, kiž wjedu do njebjeſkeho kraleſtwa!

*

— **Wobkhadne njeſbożo** ſta ſo dźenja **popoldnja** we **10 hodźinach.** Dwaj awtowaj ſrajſychtaj na Jitnych wikach do ſo. Wotnajeńſti awto, kotryż je ſtrony Sserbſkich hrjebjow pſchijěżdże, chżyſche na Lawſke hrjebje, jemu napſcheczo pſchijěżdże **wožobowy awto,** kotryż pak bě na lěwym boku jěł. Tak drje je wina zgłe jażna. Policija pſchepytuje pak hiſchcze pak dokładnje.

— **Poruczenje młodych hutu.** S nawſchichtkom we wječzerawſchim a dźenſnjiſchim cźiſłe wojſewja k. Felix Müller w Landshucze w Bayerſku, ſo ma młode hutu, wſchelako wuroſczene, na pſchedań. Proſzymy naſchich cźitarjow wo pſchecźelne wobkedźowanje tuteho nawdźka.

— **Młodu pjimowu ſchcźurku ſarafuł.** Jenemu wodźerjej Lubińſkeje dróhi (Thromberaſtraße) poradźi ſo 28. junija popoldnju wokoło 4 hodź. błišo mješczańſkeje wdaſnje młodu pjimowu ſchcźurku ſarafuć.

— **Njehańbiczijwy** człowjek. Po wojſewjenju policije je wczera wjeczor wokoło 6 hodź. w Bismarckowym haju na puczu, kiž pſchi Schpricwi wjedźe, njeběže 25 hacź 30 lět ſtary muż, 1,65 hacź 1,70 m wulki, wobleczeny dołhe cźorne khołowy, ſchpórkiſh jaſn a módru cźapku, jenaj ſonje na njehańbiczijwe waſchnje napſcheczo ſtupił.

— **Polizija ſtaji** tudomneho 65 lětneho muża, kiž bźeſche bo wczera popoldnju wokoło ¼4 hodź. na Tſchirku (Irrbüſchel) na 13 lětnej holzy njepózcźiwje pſchiſchoł, a pſchepoda jeho kriminalnej policiji.

— **Kołoſiwny ſajdźe** wczera wjeczor wokoło ¼7 hodź. na dróhowym ſchikaniſchcźu pſched Krónprinzowym moſeje do 12 lětneho ſchulerja. Wobaj padnyſchtaj. Schulerjej

---

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeſka idyla.

37] (Pokračowanje.)

Lědma bě dorěčał, a kaž bě jeho kłoſ, bur Klóſe prěni ſe ſwojeho měſtna wuſtoczi. Ani ſłowa njeběſ dotal bo jednanja rěčał, bě žedźał a ſaſakle mjelczał, ſo ho wſchitzy dźiwachu. Snajachu Klóſa. „Je to jedojty człowjek, kaž ſły poſ — hdyż na człowjeka poſłada, ſo jemu ſtanje, hoyż ſaręczi, kuſuje," je ſnaty lišny a hatny dźiwjeſ, nahły a roshorliwy je kaž tſelny próch a njepodwołaty ſchćórkbat kaž zuby jeho rós. W gmejnje napſchecźo rěczi, ſchcźiczi a wadźi ſo a cźaſto bě jeho cźornak dyrbjał ſjawnje ſtruhować.

„Nowoty chaſch we mój ſanjeſeć? Na piwo nimaſch? Korcźmarjo, nalij jom' wodu!" ſchcźeſche Klóſt potumpnje ho ſmješo a wjeſ ho ſmjeſche — a ſe ſmješo ho tež hižo druhe hłoſy wudobywachu — wſchitzy hnžwne a porokowaje.

„Zuſbnik je, ſtare nałożti njeczeſeći," wołachu ſiwnoſczerjo.

„Wopranđże zuſbnik — ſ cźołom a duſchu."

„Stare porjadki na hłowu ſtaja."

„Hrěſchi, hrěſchi," korcźma ranjena, naſchcźiwanta howrjeſche a ſchtó wě, ke kajtim końcam budźeſche hiſchcze dóſchło, budźeſcheſe-li roſwažny rychtaŕ tonule wichorej po dał roſyntacź.

Ale tón ſtarny ſ prawom bez ſjedna mór a ſ hłoſom, kiž wſchěch wotbróni, rjekny:

„Njejedna, Zymbura, pſchecźiwo burſkemu rjadu, njejeſy dźeńſ roſkorn, njeſeſy dźeńſ ſwadu — ſpadń ſo ſ nami ſa jednym hłodom, mamy kaž w ſwójbje žiwi być a hromadźe,

wojſtwy khłeba, ſapijmy ſ piwom,
pożeđnymy pſchesjeni w pſchecźelnej bjeſadźe."

„Tuż njech piwo cźeče kaž woda w rěcź — wſchitko pjecźu — ale te ſchcźipki nałżto tola naſadźam" — ſawoła Zymbura pohórſchony, hdyż k ſwojej cźapzy kroczeſche.

Korcźmaŕ Sſorna hnydom pſchihotowany bu ſ durjemi do wuſtupka wali, bź hłyſchcej klepanje ſ drjewjanym klepakom. Nacźinaſche . . .

Tež k tawkam ſo blida donjeſachu, nowe ſwjeczki ſo ſapaleſchu, a Sſornowa Zymburez kruwaczy ſ pleczenka cźahaſche pokruty khłeb, wuſke łyżne koło a wypoſk, ſo je ſ nożom njeby pſchekraŕ. Tež żołty butru a bźe twaroži bź pſchinjeſła.

Sſwój Kowaŕ bź cźiſche woteſchoł a ſa chwilu ho ſwoji wjeſorneho klakanja ſ wotewrjenymi wokнami ſem roſłuchachu. Wjeſnjanoſta ho ſ gmejnu ſhromadnje „Jandźela Knjeſa" wótſje pomodli. Wſchěm ho ſdaſche, ſo błóſ ſwoja „Sawrjeſja" dźiwna dołhoinſcho a ſwjatoczniſcho klinczi, dyżli hewak.

A hdyż ſwój womjelkny, ho gmejna roſbuđża kaž rój pczołkow, hdyż na woſchczińnach bźeži. Jźeżachu, pijachu, kurjachu a ſe żortom, ſmječhom a wažnej rěcźu kaž ſe hału bez ſabadu korjenjachu.

Słuſchcza ho, ſo bu Zymbura „gmejnu" pósnał — ale njeſpchitkojne je, ſo by ho cźłowjek ſam khwalił ſe ſwojimi ſtuttkami.

Tohodła Cźornak roſwažnje a mudrje charakteriſtiku puczinſkich ſuſodow podawaczej pocźa. „Njeſhwalimy ho nihdy na ſwěcźe, ale my — Puczińſkiczenjo — tajzy zyle wſchżoſni ludźo njejſmy. Kowaŕ ſ Hrodźiſchcźa je mudry cźłowjek, ale ſ naſchim rychtarjom ſo runacź njemóże."

„Njemóże, njemóże," wſchitzy hordźe ſwědcźachu.

„Nječhto cźi powěm, Zymbura. Njedawno bź naſch rychtaŕ w pósu, dźeſche wokoło wokrjeſnjeho hſtmanſtwa, tu nječhto na wokno ſakleya. „Rychtarjo", prajeſche nječhto, mamy tu nječhto ſa waſ, ſo to njebych trjebał ſawołaci a adreſu pißaczj, wſmiece bźez to ſobu" — a poda jemu ſ woknom walcźał papjerow. Rychtaŕ je da kapły ſtuhu, doma je pſchecźita, wotbły je, podpiſa, pjecźat na nje pſchiſtłoči a na wiſi je ſaſy ſobu do Pósta wja. W Pósta ſo ſ knjeſom měſchczańoſtu ſetka. Podaſchtaj bej ruku a dźeſchtaj wokoło hejtmanſtwa. „Wocźakuicze khwilku!" — rjekny naſch rychtaŕ a ſ khjom na wokno ſaſleka. „Knjes kolega, ſchto dha cźinicze?" ſaſtróži ho měſchczańoſta. — „Hamtkrnju", praji naſch Sſyſchny a cźaſa papjery ſ kaſy. Wokno ho wocźinjeſ a ſ njeho ho knjes komiſaŕ wukſli mile ho poßmjekujo. Myßleſche, ſo měſchczańoſta kleſa, ſo by ſ nim na ſchtlenczku wina ſchoł. „Kein Wein", jomu na to rychtaŕ rjekny, „ale ſpitzy tuſe njeßu a w porjadku je wotedawam" a położi je ſ nitku ſwojaſane na wokno. „To ćiſt ne Frechheit, Kaltheit, Trägheit" ho komiſaŕ roſcźerzi, kaž to Němzy rjenjz móża — ſo ludźo na khłodniku pod wokнami ſaſtawachu. Khćicźeſche, ſo na rychtaŕ do expedizije hicź, na durjz ſaklepaczj, kaž bo to ſłuſcha a pſchijźeji. „Ale hóże dźe," Sſpjchny praji, „ja ſynu je cźiniſt rychtaŕ, tudy ſym ſpitzy dóſtał a tuoy je wročzam a Bożenje — wiki njeczakaja a mam cźłowjeka poſłatoho na pſchedań," a woteńóże. „Tajſi naſch rychtaŕ je," ſłónczi Cźornak.

„Wěmy, Zymbura, a ſmy błyſcheli, ſo by błyſne — ale njemyſli bebi, ſo my w Puczińiu ſmy ſ wuſmaſu," ho jemu Sſyſchny hnydom wotrina. „Tak ſo cźi jowle wuj Cźornak, ſchtož błyſnoſcź naſtupa, ſawſcźe wurina, runjeż je ſtarſchi hacź ty. Zyła wjeſ to wě, ale njech to jinowa błyſchi a ty ſ njej! Snajeſch Nowu korcźmu we Zyżowje?"

„Snaju, derje ſnaju a korcźmarja Janaka w njej ſnaju, cźaſto ſym tam wupſchahał."

„Tak je derje — a ßu cźi tam wo naſchim Cźornaku powódali?"

(Pokračowanje.)

chi kšetro koła wobodź. Kołoježdny njeje dosć kedźbliwje ja je njesłoże sawinował.

— **Padnuśtwa w mišćańskej Schpejwinej kupatni.** 3 junija wječor wot 1/26 dodź kradnychu ſ wokewerjenje twórki pod drunych mišćanych mišćich stupnjow ſ nowymaj dwojkowanj, por cźěmnobrunych schpórtiskich nohajzow a pór schérich łokow je ſokowymi dźerżakami. — Dalš kradnychu tam 25. junija dźeżacej jěsnej koše, jene znamki „Meisser“ cźo. 41 217, tiš mješecźe cźorne kroſna bjes błotoschtitkow, cźorne ſwjena ſe ſelenymi ſmužkami, trochu horjeschibujuce wodźidło ſ cźornymaj zelluloidowymaj pschimadłomaj, Rotax-ſamodych, schérej wobruczi, druhe znamki „Viktoria“, mješecźe cźorne kroſna a ſwjena, ſa dn cźorny błotoschtitk, prědku žadyn, horjeschibujene wodźidło ſ cźerwjenymaj pschimadłomaj, cźorne dźeżace kožo, znamobrh, cźornej Diterzypſkej wobruczi. — Wo ſoźelenja prošy kriminalne wotdźelenje w Budyšinje.

S **Delnjeje Kiny.** (Wós ſyna ſo ſpalił.) Póndźelu popołdnu ſpali ſo zynowy wós na dworje nětkuſcheje wowczérnje knjezeho dwora. Na wośu bě wokoło 30 zentnarjow ſyna. Wós hnydom na dwór wucźahnychu a ſhaſchachu, tak ſo wjetſchej ſchkodze ſadźewa. Wohnjowa wobora pomhaſche woheń haſchecź.

Dwórniščowy hoscźenc so wupalił

S **Kubſchicy.** Saſidźenu nóz wokoło ½12 hodźin wudyri woheń w tudomnym hoſcźenzu na dwórniſchcźu, ſ kotrehož měſicźelom je knjes Michałk. Sa pschicźinu wohnja maju ſajapjenje miliny. Woheń wudyri w prěnim poſthodźe. Poradźi ſo nimale wſchitku domjazu a torćzmarſku nadobu wuthowacź. Twarjenje ſo nimale dcźiſta wupali.

S **Druježej.** (Schkódne pſy.) Tu wot něchto cźaſa ſem pjaj po polach wokoło dundataj a wjele ſchkody nacźinitaj, dokelž dźiwinu napſóſchitaj. Njech ſo wobhladźejcź ſpow wo to ſtara, ſo jeho ſtocźejcźi doma woſtanjetej!

S **Druježej.** (Wěcźni ſwjedźeń wohnjowcźe wobory.) Kaž kužde léto wotmě njedźelu tudomna dobrowólna wohnjowa wobora pola hoſcźenzarja Webera w Brězſnuzy ſwój tradiſchi krcźni ſwjedźeń. S iſtlenjom do worjoła, tſělenjom wo myta, pſchelożowanjom a druhim ſawjeſelenjom ſo wopytarjam pſchijomny pſchecźiwk poſtiecź. Korcźmarjeſay ſtarachu ſo ſ tacźelowanym konzertom ſa tuchnu hudźbu ſabawu. Runjeż běſche wopytowarjow mało a běſche jenož mało ſuſodnych wſborow ſaſtupjentych, ſchtož wěſcźe na ſpjetych hoſpodarſtich pomſrach ſaležy, je wobora wěſna ſwoje wudawki pſchiſchła.

S **Přećzej.** (Nowe dróhańje.) Na ſtatnej dróſy z Kamjenzom a Tſjomi Wjeſdami ſu njedawno pola wſy, Lejna a Błohaſchez natwarili tſi nowe tběſki dróhańje, kiž ſo wokolinje derje pſchimjerja. We ſo thowa dźěłanſki grat a ſo w nich teſ pinzy, we ſu ſo aſfalt ſthowa. Pſchi Lejujanſtej dróhańi na- ſa ſo wulki ſněhowy płuh. Po dróſy ſu teſ na ſchto- wupowěſcheli kukawy ſa ptaczli.

S **Baconja.** (Wulět towarſtwa młodźencow.) Naſe ſtwo młodźencow běſe ſebi zańdźenu njedźelu amjeće towarſa Měſkanka rjany wulět do Sle- o zarjadowało. Haćrunjeż wjedro rano do wot- a hrožoſe, mała cźrjódka zmužitych pachołow ſo ojeſe. Puć wjedźeſe na Wulku Dubrawu a Zdźěſ. m dźěſe po dróſy dale hač do Muzakowa. To bě- wězo khětro wokoło, lěpje bychmy cźinili, hdy lmy hižo w Bělej Wodźe wotbocźili. Ale ſtó to ? Tak běchmy hakle 1½1 hodź. w Slepoń. Dokelž njeběchmy přeradźili, zo přijědźemy, nas tu teſ towarſtwo njewita, haćrunjeż tu jene wobsteji. anjcy „Swěrnoſć“. Naš pilny narodowc by nas ſe poſtrowił, bychmy-li to jemu wozjewili. Na pak ſo njedopomniš. W Slepom wobdźěwachmy ne drasty žónſkich, też cyrkej a druhe. Bórzy pak dyrbjachmy ſo zaſo na dompuć nastajić, kiž wolich- y tón króć na Wujezd do Radworja. Po puću ſebi hižo papjernik w Hamorje wobhladowachmy. Wſitko nas tu jara zajimowaſe. W Radworju nadeńdźechmy towarſtwo młodźencow runje při wjeſelej zabawje. Tak ſo do nich měſchachmy a jim wo naſim wuléće powědachmy. Samo nězto ſtučkow ſebi zaſkachachmy, byrnjeż mučniši byli. Rjany krasny wulět do Slepoho poručamy kóždemu towarſtwu nanajnależiſko.

Z Radworja. Kaž hižo pónđelu pisachmy, wo- ſwjeći tudomne towarſtwo młodźencow zańdźenu njedźelu w Šubertec hoſcźencu zabawny wjećork za ſwoje ſobuſtawy. Skoda zo njebě wjećork wuhotowany z dźiwadłowym kruchom, by tola lěpje ſkutkował hač ſame reje. Hižo tydźenja na „njedźeli młodoſće“ ſkhadźowaſe ſo naša młodźina z Budyſkej ſerbſkej młodźinu pola Topolinſkee. Swjedźeń běſe ſyle nabožneho razu a Budyšćenjo a Radwořćenjo ſ dobrotnoſwachu. Wſitcy ſo znowa za ſwjatu a lubu ſnaćeſnu rěć zahoriechu. Na jewiſću předwjedźechu potom naſo ſulſke dźěći w pyšnych drastach rjanej rejcy. Też Sokoljo zwućowachu ſwoje proſtne jara oksaktnje. Jewjeſe ſo tu móc a zmužitoſć. Bóh daj, ſo by naša luba młodźina w tutym pokraćowała.

Ze **Zdźerje.** Naš wjesnjan Arnošt Mjerwa na- twari ſebi na město ſtareho domſkeho nowy ſtatok. Dokelž tutón runje w ſrjedźišću naſeje wſy ſteji, dyrbješe napohlad naſeje nawſy wo wjele rjeńſi. Knjez Mjerwa je ſwěrny Serb a tuž jemu přejemy wjele ſpěcha, zo by wo ſwojim nowym ſtatoku hiſće mnoho ſerbſka zboża přežiwić mohł.

S **Wawiz.** (Wobthadne njeſbožo.) Cźeſke wobthadne njeſbožo ſta ſo ſobotu na Drožďźijſkim puću. Knj. Lejna Kulteż chžiſche na kole k ſwojimaj ſtarſchimaj do Małeſcheż domoj jěcź. Bě ſwój kabat pokožika na wodźidło. Kabat pak ſo ſaſchmjata do prědneho koła, padże holza a ſej pſchi tym wobruczku trójzy ſtama. Shubi ſe tam 25. junija dźeżacej jěsnej koše, jene znamki „Meisser“ cźo. 41 217, tiš mješecźe cźorne kroſna a ſwjena, ſa- do cźorny błotoſchtitak, prědku žadyn, horjeſchibujene wo- dźidło ſ cźerwjenymaj pſchimadłomaj, cźorne dźeżace ſe- ſko, znamobrh, cźornej Diterzypſkej wobruczi. — Wo ſoź- lenja proſy kriminalne wotdźelenje w Budyſchinje.

S **Delnjeje Kiny.** (Wós ſyna ſo ſpalił.) Póndźelu popołdnu ſpali ſo zynowy wós na dworje nětkuſcheje wowczérnje knjezeho dwora. Na wośu bě wokoło 30 zentnarjow ſyna. Wós hnydom na dwór wucźahnychu a ſhaſchachu, tak ſo wjetſchej ſchkodze ſadźewa. Wohnjowa wobora pomhaſche woheń haſchecź.

Dwórniščowy hoscźenc so wupalił

S **Kubſchicy.** Saſidźenu nóz wokoło ½12 hodźin wudyri woheń w tudomnym hoſcźenzu na dwórniſchcźu, ſ kotrehož měſicźelom je knjes Michałk. Sa pschicźinu wohnja maju ſajapjenje miliny. Woheń wudyri w prěnim poſthodźe. Poradźi ſo nimale wſchitku domjazu a torćzmarſku nadobu wuthowacź. Twarjenje ſo nimale dcźiſta wupali.

S **Druježej.** (Schkódne pſy.) Tu wot něchto cźaſa ſem pjaj po polach wokoło dundataj a wjele ſchkody nacźinitaj, dokelž dźiwinu napſóſchitaj. Njech ſo wobhledźejcź ſpow wo to ſtara, ſo jeho ſtocźejcźi doma woſtanjetej!

S **Druježej.** (Wěcźni ſwjedźeń wohnjowcźe wobory.) Kaž kužde léto wotmě njedźelu tudomna dobrowólna wohnjowa wobora pola hoſcźenzarja Webera w Brězſnuzy ſwój tradiſchi krcźni ſwjedźeń. S iſtlenjom do worjoła, tſělenjom wo myta, pſchelożowanjom a druhim ſawjeſelenjom ſo wopytarjam pſchijomny pſchecźiwk poſtiecź. Korcźmarjeſay ſtarachu ſo ſ tacźelowanym konzertom ſa tuchnu hudźbu ſabawu. Runjeż běſche wopytowarjow mało a běſche jenož mało ſuſodnych wſborow ſaſtupjentych, ſchtož wěſcźe na ſpjetych hoſpodarſtich pomſrach ſaležy, je wobora wěſna ſwoje wudawki pſchiſchła.

S **Přećzej.** (Nowe dróhańje.) Na ſtatnej dróſy z Kamjenzom a Tſjomi Wjeſdami ſu njedawno pola wſy, Lejna a Błohaſchez natwarili tſi nowe tběſki dróhańje, kiž ſo wokolinje derje pſchimjerja. We ſo thowa dźěłanſki grat a ſo w nich teſ pinzy, we ſu ſo aſfalt ſthowa. Pſchi Lejujanſtej dróhańi na- ſa ſo wulki ſněhowy płuh. Po dróſy ſu teſ na ſchto- wupowěſcheli kukawy ſa ptaczli.

S **Baconja.** (Wulět towarſtwa młodźencow.) Naſe ſtwo młodźencow běſe ſebi zańdźenu njedźelu amjeće towarſa Měſkanka rjany wulět do Sle- o zarjadowało. Haćrunjeż wjedro rano do wot- a hrožoſe, mała cźrjódka zmužitych pachołow ſo ojeſe. Puć wjedźeſe na Wulku Dubrawu a Zdźěſ. m dźěſe po dróſy dale hač do Muzakowa. To bě- wězo khětro wokoło, lěpje bychmy cźinili, hdy lmy hižo w Bělej Wodźe wotbocźili. Ale ſtó to ? Tak běchmy hakle 1½1 hodź. w Slepoń. Dokelž njeběchmy přeradźili, zo přijědźemy, nas tu teſ towarſtwo njewita, haćrunjeż tu jene wobsteji. anjcy „Swěrnoſć“. Naš pilny narodowc by nas ſe poſtrowił, bychmy-li to jemu wozjewili. Na pak ſo njedopomniš. W Slepom wobdźěwachmy ne drasty žónſkich, też cyrkej a druhe. Bórzy pak dyrbjachmy ſo zaſo na dompuć nastajić, kiž wolich- y tón króć na Wujezd do Radworja. Po puću ſebi hižo papjernik w Hamorje wobhladowachmy. Wſitko nas tu jara zajimowaſe. W Radworju nadeńdźechmy towarſtwo młodźencow runje při wjeſelej zabawje. Tak ſo do nich měſchachmy a jim wo naſim wuléće powědachmy. Samo nězto ſtučkow ſebi zaſkachachmy, byrnjeż mučniši byli. Rjany krasny wulět do Slepoho poručamy kóždemu towarſtwu nanajnależiſko.

Z Radworja. Kaž hižo pónđelu pisachmy, wo- ſwjeći tudomne towarſtwo młodźencow zańdźenu njedźelu w Šubertec hoſcźencu zabawny wjećork za ſwoje ſobuſtawy. Skoda zo njebě wjećork wuhotowany z dźiwadłowym kruchom, by tola lěpje ſkutkował hač ſame reje. Hižo tydźenja na „njedźeli młodoſće“ ſkhadźowaſe ſo naša młodźina z Budyſkej ſerbſkej młodźinu pola Topolinſkee. Swjedźeń běſe ſyle nabožneho razu a Budyšćenjo a Radwořćenjo ſ dobrotnoſwachu. Wſitcy ſo znowa za ſwjatu a lubu ſnaćeſnu rěć zahoriechu. Na jewiſću předwjedźechu potom naſo ſulſke dźěći w pyšnych drastach rjanej rejcy. Też Sokoljo zwućowachu ſwoje proſtne jara oksaktnje. Jewjeſe ſo tu móc a zmužitoſć. Bóh daj, ſo by naša luba młodźina w tutym pokraćowała.

S **Wšakowcy.** (Wšchelakſiny.) W naſchej wſy najebacź hoſpodarſtu nuſu khětro wjele twarja. Duk domſkeſ a jene hoſpodarſke twarjenje ſu již dokónčene. Nětko je ſo njedawno też ſpołało domſke żelezniarja Hołaſa. Nětko ſo tu twari ſchtwórte twarjenje. Budże to domſke krjejerja a klampnarja Nacźki i Kličnoho. — Hołanſke ga- hody nětko ſrawja. Lětſa jich tu njebudże wjele.

S **Hóſnizy.** (Dopomnjeńſka ſwjatoćnoſć). Pſched 300 lětami tu pola naſ mór ſakhadźeſche. W l. 1632 ſo Bo- że ſłužby wotmikwachu wonka pod hatym njebjom a niz w Božich domach. Tak to běſche w naſchej wſchadźe. Pra- ſtary kamjeń ſdy Wuheležanſkich horow, pſchi Hórſchcź- ſtim puću hiſchcźe dźensa na to dopomina. Na nim je napiſmo „Morći wottar 1632“. Na tutym městnje wot- mješe ſo nětko pſchichodnu njedźelu, pop. we 3 hodź. wo- pomnjeńſka ſwjatoćnoſć, kiž nawjednje wſchadny farař Kunſtwora. Też dyrjeſti chór ſobu ſtukuje. Pſchi tu- bjenym wjedrje ſwjatoćnoſć ſo wotmě w zyrkwi.

S **Wochoſ.** (Wobžarujomne njeſbože). Mandźelſtu tu- domneho ſchewſkeho mišćera Jana Labuſcha je pondźelu njeſboże potrjechiło. Wona chžyſche ſ kołom na polo do- ſłamka. Tutón njeſbožownu pſchipad je cźim bóle wobża- rowacź, dokelž je wona hižom wjacy króć ſuſedźowała a wot poſledneho ſnježenja hiſchcźe cźerpi. Snježenu ſu do Betrſzy Kliniki w Shorjelku dowjeſli. Dóh dał, ſo by bórzy ſaſo wotkhodźiła.

Se Sślepoho. (Farař Röſler w Sślepom). Saſchłu njedźelu mješe tu farař Röſler ſ Minakoła Božu ſłużbu, kiž je hižo huſičźiſko tu prědował. Wšo běſche ſaſtu- zyrkej hač na poſledneje měſtno wobſadźena, kaž inſchudże, hdyž farař Röſler prěduje. Sślepjenjo ſo nadźijeja, ſo farař Röſler jónu naſtupi měſtno nětkiſcheho farara Handrika, kiž ſo bórzy poda na wotpočink.

Myleny kwas

Njedawno dyrbjeſche Andrew Andersen, inſtalatér ſe Edinburga, w Elzenje ſ Jeſſie Walkerej do manoželſtwa ſaſtupjeć. Hoſcźo běchu ſo hižo wſchitcy ſeſchli, tola nawoź- ženja pobrachowaſche a też njepſchińdźe. Poſoźiſchu odźi- dże powěſcź, ſo je do Andersena na puću k dwórniſchcźu auto do njeho ſajeł. Jeho njewjeſta poda ſo hnydom do Edinburga a wopyta tam wſchitke khorowinje, bjes teho, ſo by też jenoż naiſnaduniſcheho ſłeda wo ſwojim nawoźenju namakała.

Jako nětkotre dny poſoźiſcho w nadróſnej żelezniży ſe- dżeſche, wuhlada wona nadobu Andersena wo dróſy hić. Hnydom nadróſnu żelezniżu wopuſchćiwſchi puſchći ſo ſa Andersenom. Muſki ſpóſna ju Ldy. Daſche ſo k Ekar- jej dowjeſeć a je nětko po dołhim dohladowanju a Ekowanju woſthoril. Sda ſo, ſo je wopraſdże auto do njeho ſaſoſći a pſchi tutych ſtróſkach je Andersen ſwój pomjatk ſłubił. Wón njewěſdźeſche ani ſwoju adreſu, ani hdże pſchebywa. Nětko je wſchitko ſaſo w porjadku a woſtor- cźeny kwaſ móže ſo wotmeć. kw.

Hospodarski rozhlad

Serjedu 29. ſmažnika 1932.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,30
1 jendźelski punt	15,185	100 českosł. krónow	12,485
100 šwajc. frankow	82,02	100 franc. frankow	16,545

Burſy běchu wčera ſtaro bjeſe wſchitke bibiczliwoſcze. Za traſcha dale naſche politiſke poměry. Na Lauſannſkej konferency njedóſtaj ſo Němſka a Francowſka dorěcźeć, ſchtož móže ſa naſche hoſpodarſtwo wuplodźicź najeciſche ſcźěſkowi. Na ſtuttſkowne poměry burſy ſtaraju ſe ſtaroſcźu. Nowy nuſowny wukaz ſo dźensa wozjewi. Je-li ſtaty pokoliſchcźe Němſkeje ſo jomu podwola, hłubi ſo wſchelaka pſchicźina ſtuttſkowneje ſwady.

Na produktowych wikach mlyny wčera jenoż mało kupowachu. Powſchitkownje wočakuja ſchćedrſche žně a ſ toho wukhadźeja ſnižene płacźiſnow. Wčera płacźichu pſchenicźu a rožki ſaſo 5 pj. ſo zentnarju popuſchćiſchu, woſwjeſ ſamo wo 10 pj. Jenož jeczmjeń dotalnu płacźiſnu dźerżeſche.

Zentnar płacźeſche wčera w Barlinje:

Pſchenicźu 12,55—12,65 hr., rožki 9,50—9,60 (9,25 hač 9,35) hr., najmjeńſchcźu jeczmjenju 8,10—8,60 (8,10 hač 8,50) hr., woſwju 7,85—8,05 (7,80—8) hr.,

w termińowym wikowanju:

pſchenicźu:

ſa julij: 13—13,05 (13,10—13,07½) hr.,
ſa ſeptember: 11,30 (11,25—11,35) hr.,
ſa oktober: 11,27½—11,25 (11,41¼—11,37½) hr.,
ſa dezember: 11,50—11,55 (11,60—11,57½) hr.,

rožki:

ſa julij: 9,25—9,27½ hr.,
ſa ſeptember: 9,05 (9—8,95) hr.,
ſa oktober: 9,08¾ (9,07½—9,05) hr.,
ſa dezember: 9,18¾—9,20 (9,18¾) hr.,

wowſa:

ſa julij: 8,20—8,25 (8,17½—8,15) hr.,
ſa ſeptember: 7,40 (7,35) hr.

Płacźiſny w ſpintach ſu płacźiſny tydźenſkich wikow. Hódźeſ pak žane najpowniſcheje njejſtu, ſo njeſchćemjenichu.

Swinjaze witi wczera w Barlinje

(Magerviehhof Friedrichsfelde.)

Pſchihnali běchu 132 běhakow a 441 proſtatow. Běhaki płacźachu: wulke 30—42 hr., ſrjedźne 20—30 hr. Proſtata płacźachu: wulke 12—19 hr., ſrjedźne 9—12 hr., małe 7—9 hr. Witi běchu ſa běhaki mérne pſchi dotalnych płacźiſnach, w proſtatach klazachu a płacźiſny popuſchćowachu.

Ssudniſke powěſcze.

Pſcheſadźowanja:

Schlwórčk 30. ſmažnika 1932

w **Kamjenzu** w kaſarnach w komornym domje maſchińſkich ſtśłbow, dop. w 10 hodź.: Wſchelake méble, ſchijaza maſchina, drafchla, klawěry, radio, regulator, pohładniży, cźrije, ſchewſka maſchina;

w **Lubiju** na ſudniſchtwje, dop. w 10 hodź.: Elektromotor, woſobowy auto, wolſchidſlatej ſnježanje, klawěr, palzata młócźawa, wuržne twory;

w **Spytzach** w Lorenzej hoſcźencu, dop. w 10 hodź.: Pilſchowy ſoſa;

w **Semizach** w Henczej piwowym kuchiku, pop. w 2 hodź.: Radio, komoda ſ wumywadłom;

w **Kamjenzu** w hoſcźencu „K ſtśłnenm dworjej“, pop. we 3 hodź.: Lěhańſki ſtoł.

Pjatk. 1. prażnika 1932

w **Dubju** w Michałajez hoſcźencu, dop. w 10 hodź.: 20 mtr. ſtraguloweho wupſchedſtwowźa;

w **Sślepom** w Lehmanez hoſcźencu, pſchiw. w 12 hodź.: Hobanka.

Hamtſke powěſcze.

Do ſapiſka ſamoſtejſteho prawa na ſudniſtwje w Kamjenzu ſapiſachu, ſo wobſtejźe hoſcźenza Wjedrich Max Schimank we Wyſokej pola Kamjenza nima prawa na wuſkiwanju a ſarjadowanju ſamoženja ſwojeje mandźelſkeje Auguſty Emy Schimankowjeje rodź. Schuppangza.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe symje po tunu abo 1000 kg, howak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje	28. 6.	27. 6		28. 6.	27. 6.
Pšenica	251 253	252-254	buny	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	190-192	191-193	woka	16,-18,0	16,0-18,0
jenjeń, nal.	—,	—	wobłe lapiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jenjeń	169-172	172	połte lapiny	14,5-16,0	14,5-16,0
wowſa	157 161	159-163	ceradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	40,7-34,7	40 7-34,7	lany wosušk	19,3-10,6	10,3-10,6
rżana muka	28,8 27 7	5,8-27,7	ſuch. truhanč	8,70	8,70
pš. wotruby	9,9-10,5	9,9 10,5	bórnj. kruški	—	—
rżane „	10,1-10,5	1 ,1-10,5	ſyno, 50 kg	1,35-1,55	1,35-1,55
raps	—	—	rżana ſloma	1,15-1,35	1,15-1,35
hróch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,(	pšenč. „	0,90-1,0	0,90-1,05
lane ſymjo	—	—	wowſana „	0,90-1,00	0,90-1,05
pjoluški	16,0-18 0	16,0-18,(	jačna „	0,90-1,0	0,90-1,05

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

28. junija 1932 Płaćizny po centn. a zł. hriwnach

Skóčne družiny a woznamjenjenja.

Woły: 344.

Potnomjaſne, wukormjene, najwjetſeje rěżneje hódnoſce hač do 6 lět	—
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarše wukormjene	36—37
Mjenje wukormjene młode, derje pleowane ſtarše	32—35
Mjenje pleowane wšoch ſtarobow	27—30

Byki: 898.

Potnomjaſne, wurośćene, najwjetſeje rěżneje hódnoſce	30—31
Potnomjaſne, młódše	28—30
Mjenje wukormjene młódše a derje pleowane ſtarše	26—27
Špatne	23—25

Jałojcy a kruwy: 1074.

Potnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſeje rěżneje hódnoſce	26—27
Potnomjaſne, wukormjene jałojcy najwjetſeje rěżneje hódnoſce hač do 7 lět	22—25
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	17—20
Derje pleowane kruwy a mjenje pleowane jałojcy	13—16
Mjenje a špatnje pleowane	—

Cełata: 3462.

Najlěpše wukormjene (2. druk.)	33—39
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	27—34
Špatne (4.)	18—25

Wowcy: 7467.

Młódše a ſtarše wukormjene (1. družina)	33—34
Starše wukormjene (2.)	30—32
Mjenje wukormjene (Márzsbafo) (3.	23—25

Swinje: 18314.

Potnomjaſne, wosobitych raſow a ſich kříženjow, hač do 1½ lět ſtare	40—41
Wukormjene	39—40
Mjaſne	36—38
Špatne	33—35
Rancy a kundrowy	37—38

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje.

Sokołstwo, šport a hry

IX. wšosokołski zlět w Prazy

Wšosokołski zlět w Prazy dale pokraćuje. Njedźelu 26. smažnika běše dźeń sokołskeho dorosta. Wjedro zaso Sokołam howješe. Dopoldnja dešće hrožachu, ale popoldnju běše rjenje. Při započatku předwjedźenjow 1/3 hodź. bě cyły stadijon z přihladowarjemi wobsadźeny. Bě tam na 140 000 wopytarjow.

Z dypkom 1/3 hodź. nastupi 12 500 doroscencow k zwučowanju. Nastupja w dwajasydomdźesatorych rjadach po dwěmaj. Cěsey doroscency při zwučowanju su jenož w krótkich běłych kholowčkach. Woni zwučnja tyčowe z metalowymi tyčemi. Zwučowanje je jara eksaktne. Błyskotanje tyčow w słónčku krasnje skutkuje.

Po doroscencach nastupi 14 000 doroscenkow we módrej zwučowanskej drasće ze zelenymi wěnčkami w ruce. Cyły stadijon je jeničke módre morjo. Też doroscenki wulkotnje zwučowachu.

Přizamknychu so hišće prostne juhosłowjanskich doroscencow a doroscenkow, kiž potom čěskosłowakskim doroscenćam přepodachu plaketu.

Sćěhowachu wubědźowanja lohkoathletiki, wšelćizny a ludowe hry. Mjez tym bě też k. president Masaryk dóšoł, kiž bu z wyskom powitany. Presidenta postrowištaj starosta ČOS dr. Bukovský a třeći podstarosta minister dr. Slávik.

Po hrach so wotmě hišće běh štafety župnych drustwow. Doby drustwo 44. župy.

Skónčnje so zaso přizamknу předwjedźenje zlětoweje sceny „Tyršowy són".

W přestawcy president Masaryk wopyta něhdźešeho načolnika ČOS dr. Vanička. Też tón króć běchu mjez přihladowarjemi wuznamni hosćo.

Detal je so IX. wšosokołski zlět wulkotnje poradźił. Je přewyšił wše dotalne zlěty. A dotalne zlětowe předwjedźenja běchu tola jenož tak rjec předehra. Hłowne zlětowe dny hakle sćěhuja. Budźa wot 1.—6. julija. Budźe to nanajkrasniša manifestacija, kiž je słowjanske Sokołstwo hdy widźiło!

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Lipsnika. (Pječerne jerje w pěskowej jamje.) Tu šahrodnik wobkedźbowaše w pěskowej jamje někotrych podkładnych pachołow. Wón k nim dźěše a woni na to cźěkachu. W pěskowej jamje běchu woni 18 tysow jerjow a wulki lorý trustkalzow sawostajili. Trustkalzy móžachu prawomu wobkedźerjej wróćić. Konserwy policija khowa.

Podléče

Pšchebohata pšchiroda nětko broji je swojimi darami, wona ma telko, so njewě hóle z tymi rjanosćemi. Je tam telko błónja, powětra . . . !

Wěso, kóžde wjedro je rjane, howý jenož wóči a duschu prawje wotčinitsch — ale tajke prawe lěćo je tola krajne!

Pšchenjca kčěje, po njej so sažy jaškrawi wóhnjowy mak abo so złoći jatšchownik. A zyły powětr wonja jako za cźerstwje pječenym chlěbom. Wšy dźeczel tak błódzy wonja a trochu jěrticho cźorny bóś, kiž nětko wschndźe je wupschestrěł swoje bóle wokolti. Tučne jalowy so pasu po bujnej trawje. Po stronach trawjaca nalika kčěje a slotse selo kapa. Pšchi hatach na seleń módra scźina a rosodź howje dźiwale twori. Je to raj sejinarika a rokotaka. Njeje lohko, rozesnawacź tutym ptačkow. Ale móžesch zyły dźeń postacź na jeju spěw a go cźi njewosłuchaći. Potom spóznajesch, so w pschiroda je wschitko sožčlenje a dźe juterom a samuplenj na pschirodu dźiwosch, wona pschecej cźi ma něchto prajicź. Je cźi, jako by stajnje błyschał tu jenn samuny pěsnicźk, ale ty dźe jenje ho napolkacź njemóžesch.

Dźiwy cźorny tóš abo drósć druhi króć w kčeje spěwa, schowa ho w tej pěsni trochu srudoby, trochu błódkeje cźeźkomyslnosće. Ale wschak schowroncźe hdźewaju lěću wěcźneje młodosće . . .

Też kwětki, kiž nětko hakle sakćěwaju, bywaju trochu powažnische. . . Borzy ptački nětko womjelknu, jenož młodźata spytaju swój hłós. Jenož schkowroncźe hischcźe dale spěwa bjez sastaćka do hrjedźe žnjenja. Wschak bywa njebjesam najblischi. Wona ho wudobywa nad tym, kiž hižo tónz lěća sacźuwachu w błónjenym wobroće. Je to jenož kipra cźeźkomyslnosć cźłowjeka. Hudźba počźasow dźe dale a psches sažonjenu blyschcźu kwětki pschimanuty sa krawjazym płodom.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutšischi schtwórtk:** Cźopło, s městnami dóńdźe k njewjedram.

* **Na tónzu demonstrazije studentskich towarstwow w Barlinskej Swjeselezej sahrodźe w Bjedrichskej dróhi k cźeźkim srażenjam dóńdźe. Jenoho polizajskeho sastojnika s tijom sranichu. Wjetsche polizajske wotdźelenja s karabinami postupachu a s zyłeje Biedrichskeje dróhi njemerników wuhnachu.**

* **Statna zlědźerńa sa dopołdnja projenje wjedra na dołhu chwilu chze wot 4. julija wjedro na dźesatej dnjow do połdnja prajicź.**

* **Mjez Khomutowom a Mostom w połnocnych Cźechach s pjeć wožokami wobsadźeny automobil pschi sawinjenju do dróhowego pschekopa sajedźe. Schtyri nutska sedźace wosoby ho sarazhnych.**

* **Pschi eucharistiskej swjatocznosći w Dublinje je ho nimale milijon ludźi wobdźelił. W żelesniskim sastanischcźu Bellymen su jendźelscy protestantojo 300 putnikow nadpadnyli, kotrjž ho k eucharistiskemu kongresej wjesechu. Wokna żelesniskeho cźaha rosbichu a wjele wosobow sranichu. W Larne su do putnikow kamjenje mjetali. W Irskej su jendźelscy protestantojo we wulkim njepschećelstwje s katolskimi Irskimi žiwi.**

* **Po telegrammje s Mexika su w statej Colima wjacej rožesniskich storlow sacźuli. Město Comotlan je skoro sniczene. Město Cuyaitan je jenej hromada rosbow.**

Cźeže puki pola Herne

Póndźelu su cźeźke puki mjez kommunistami a nazionalnymi sozialistami blizko hroda Bladenhorsta padole. Hdyž nadpadowazy kommando pschijědźe, wón **schtyri cźeźko sranjenych a pjatnaće lohko sranjenych nazionalnych sozialistow** nadeńdźe. Kommunistojo běchu hižo cźelnyli. Tjom sranjenym bě so nop rosbił, hłowa a wobliczo so sranilej. Schtyrjom pak hłowu a ruzy skalali.

Cźeźke nazpłnosće w Staßfurtu.

W Staßfurtu wutoru kommunista khowachu, kotrehoż bě pjatk jedyn nazionalny sozialist satšelił. Hdyž chzysche policija demonstrazijski cźah rospuschcźić, k cźeźkim srażenjam dóńdźe. Lud policajskich sastojnikow tak wohrožejo, so dyrbjachu pistole wužić. **Tsjoch kommunistow satšelichu,** žydom cźeźko a nětkotrych lohko sranichu.

Towarstwowski powěstnik.

Khrósćicy. Stwórtk 30. smažnika wjećor w 9 hodź. je pola Wjenkec ważna zhromadźizna dla zwučowanskeho městna za Pančansku, Khrósćansku a Hałowsku jednotu. Natuš.

Khrósćicy. Serbscy bólkoparjo a zajimcy za lohkoathletiku zeńdu so štwórtk wjećor w 9 hodź. pola Wjenkec dla wutworjenja muštwow. **Zarjadowar.**

Khrósćicy. Jednota Sokoł zwučuje hač do swjedźenja kóždu wutoru na sali pola Wjenkec.

Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk zdźěli wobdźělnikam zlěta, zo ma kóždy, kotryž chce so na zhromadnej potuńšenej jězbje wot Budyšina do Habrachcźe wobdźělić, to zarjadnistwu hač do pjatka zdźělić, hewak ma sebi lisćik sam kupić.

Woni zběhnychu za 4 milijony złota z morja

Mužstwo łódźe „Artiglio" ze zběhnjenymi złotowymi kaščikami. Po lěta trajacych njewuspěšnych pospytach je so italskej specialnej łódźi „Artiglio" poradźiło, z podnórjenjeje łódźe „Egypt" za milijony hriwnow złota wukhować. Jako złoto do Plymouthskeho přistawa w Jendźelskej přiwjezechu, da jendźelski sud cyłu wjezbu zebrać, dokelž sebi francowski kapitan wukhowane złoto žadaše. Nětko pak jendźelski admiralny maršall da złoto z wosebitym cźahom do Londona wotwjesć. Při překładowanju złota z łódźe do cźaha wjele tysac ludźi přihladowaše.

Składnosć!

1 posleśco (4 metry)
turkowsko čerwjene, pjerjonjepřepušćace
wupjerk
płaći nětk pola mje jenož
9.80 hr.
Hilger
na Seminarskej hasy 2

Porjadnu a swědomitu
dźowku
pyta
farske kubłow Khrósćicach

Běrny
su na předaći
w Khrósćicach čo. 63

Kruwa
wysokosućelna, z 2. ćelećom je na předaći
w Radworju čo. 63

Meble
a polstrowane twory
poruća
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Róžowej hasy 15 :: Sym Serbl

Kunella
wosebite dny
wot
30. junija do **6. julija 1932**
10% rabata w hotowych pjenjezach
na
wolijowe sardiny
tyza po 17, 25, 30, 32, 38, 50, 55, 70 pj.
Wikowańnja z butru
Kunella

Za serbski dźěl narańšeje Sakskeje pyta banka za zawěsćenje žiwjenja a druhich wěcow
hłowneho zastupjerja
z najlěpšich kruhow, kiž je na wsach znaty a dźensa hišće wuspěšnje dźěła. Přihódne wutworjomne zastojnstwo z dobrej zasłužbu.
Poskićenje pod **B. F. 915** na **Invalidendank Leipzig**

Tuni wołmjany muslin
w rjanych mustrach za serbske fale kaž też tunje
tkaniny za serbske drasty
čorne mustrow. wot **1.50 hr.**
90 cm šěroke kupujeće najlěpje **w zbytkowym wobkhodźe**
Rudolf Herrmann
w Budyšinje, při Mjasowych jětkach 1

Hypotheki
pod přihódnymi wumjenjenjemi. Radu a prawiznisku rozprawu přez našu organisaciju. Bliže darmo přez
Spar- u. Kredit-Schutz-Bund Leipzig C 1 Dufourstr. 5

Foto-dźěła
wuwjedujemoj
(Wuwiwanje a kopěrowanja)
Wotedate: Hotowe:
w 10 hodź. w 14 hodź.
w 14 hodź. w 18 hodź.
w 17 hodź. w 10 hodź. rano
Drogerie **Strauch & Kolde Bautzen**
Wobkedźbujće naš kašćik we khěžnych durjach

Liga Serbska w Pančicach
wuhotuje njedźelu **3. julija 1932** swój
lěčny swjedźeń
z koncertom, dźiwadłom a rejemi w Pančanskim hosćencu :: Započatk 1/2 8 hodź. :: Zastup 50 pj. Jenož wopytowarjo koncerta maja prawo, so na rejach wobdźělić.
Wutrobnje přeprošuje towarstwo.

fotowe projekcijowe powjetšeńske domj. kinowe **aparaty**
a wšě wěcy za amatěrske fotografowanej
FOTOWY DOM
Richard Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čisło 18
Wuwiwanje filmow a platow kaž też wołćahi wěcywustojnje a najspěšniśo

Wumělske vogtland. gardiny
rolleaux, vitraže, kromki, šwedski a wumělski płat
jara tunjo :: wóskowany rub, 100 šěroki, mtr. 50 pj.
J. Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Wulka dźělba
wobručow a šlawchow
wobruč jenož 1.50 hr.
šlawch jenož —.65 hr.
J. Schieback
na Mužakowskej dróży 4.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,15 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,51 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,15 hr. = 17,20 Kč. Wud. a ćišć Smolerjec knihiśćerńa, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwakam čělneho znjezbožeńa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny wdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 151 — Budyšin — Štwórtk, 30. junija 1932 — Bautzen — Lětnik 91

Němska w Lausannu revisiju Versailleskeho měra žada

Połoženje Lausannskeje konferency je ſo ſ newa ihórſiło. Macdonaldowe namjety njejſu na tym niježo pſchemjenile. Sſrjedu je němſki kanzler ſ Papen dlěſche roſrěcenje ſ franzowſkim miniſterſkim pſchedſydu Herriotom a. Franzowſke nowiny ſu wo tym roſheryjace naprawy ſchinjeſke. Němſky wotpóſłanzy ſu tohodla ſ pomocu Wolffez telegrafowaje powěſćerije roſprawu roſcherić dali, kotraž wězy po wěrnoſći wopiſuje. Wona rěka:

Hižo w žiwojej prěnjej rěči w połnym pożedźenju ie němſki kanzler na to pokaſał, ſo je w ſajimje normalnych hoſpodarſkich poměrow nuſne, **ſtyſem reparacijow** mjenjeć, a ſo ſo dla tych ſamych pſchičinow teſ wo ſkaſe **ſtónčne płaćenje njemóže jednać.** Hdyž w priſtatnym roſprajenju wjedniſkow wotpóſłanſtwow jendźelſkeho miniſterſki preſident němſkeho kanzlera na to pokaſa, ſo ſu žadanja někotrych wotpóſłanzow na ſapłaćenje ſtónčneho wotſchkodźenja ſamrěcene, je němſki kanzler 20. junija Macdonaldej prajił a roſkładł, cźehodla Němſka njemóže takſej ſtóčnej ſummje pſchihłoſować.

We wězeraſchim jednanju njes jendźelſkim, franzowſkim a němſkim wotpóſłanſtwom, je ſo **Macdonald** němſkeho kanzlera wopraſchał, hač ſe ſiwojeje ſtrony njemóže nicźo cźiniec, ſo by ſo ſtónčne roſrišanje dozpiło. Němſki kanzler je na to wotnoſkował:

Dowerjenje žiwela móže ſo jenoż wobnowiś, hdyž wěja ſo dobrjezerſke ſtaty roſſudźiś, roſdźele **Verſailleſkeho** rěrzenja mjes dobrjezerjemi a ſhilnymi wotſtronicy. Hdy hyſchtej ſo ſ tym **kunoprawnoſcej a hjeſtrach Němſkeje wobnowiłej, by němſki kanzler ſa możne měł, ſo by Němſka pſchi powſchitkownym napinanju k wobnowjenju ſwětoweho hoſpodarſtwa ſwój podźel w formje pſchinoſchcza ſapłacźiła, ſa cźoż ty wěſo nuſne było, ſo by ſo najprjedy hoſpodarſka runowaha Němſkeje dospołnje wobnowiła.**

Se ſtrony němſkich wotpóſłanzow je ſo k tomu dodało, ſo poćežnjenje franzowſkich wotpóſłanzow na žane ſporjadki ſa wulkocźarate roſrišanje njepokaſnje, kotrež by w ſajimje Europy a ſwěta leżało.

Francowske hłosy wo Lausannu

Franzowſke nowiny ſwojich cźitarjow na pſchetorhnjenje Lauſannſkeje konferency pſchihotuja. Pariſſki „Matin" piſche: Hławne praſchenje w Lauſannje je dźenſa ſjawne mjenjenje w Němſkej. Kaž dołho nětcźiſche mjeńe ſnjeja, nima ſo wot Lauſanna mjžo dobreho wuczakaſ. Radźija na němſko-franzowſke ſbliženje je ſyłe bjeſ wuſtawkow, dołeſ ſi ichtwórcźiny němſkeho wobſtejerſtwa njeſmu ſcźiſe tak roſhorjene byłe kaž dźenſa.

„Exſelſior" mjeni, ſo dźenſniſche jednanja dale njepſchinjdu. Franzowſka ſhebi njeda ſiwoje prawo wſacź. Nam móże ſo ſ pjenjeſami ſapłacźiś, cźemuż ma ſo prědnoſcź daś. Naš pak měja też ſ hoſpodarſkimi łeſpſchinami a ſ powjetſchenjom wſcheho bjeſſtracha wojſchkodźeś. Hdyž pak ſtónčnje Němſka wſcho wotpokazuje, njebudże Franzowſka pſched ſtawiſnami ſa njeporadźenje konferenzu ſamołwita.

Kommunistiske nadpady na nacionalnych socialistow w Drježdźanach

Nazionalni ſozialiſtojo běchu wobſamknyli, wuteru wjeczor demonſtrazijſki cźah do Drježdźanſkeho pſchedměſta Łóbtawa póſłacź, w kotrymž ſ wjetſchiny dźěła dźěłacźerjo bydła. We tym ſhonihſchi, Łóbtawſki dźěłacźerjo ſtoki roſſchěrjachu, w kotrychž napominachu, nazionalnym ſozialiſtam pnej do Łóbtawa ſajsnjeć.

Hižo wjeczor ½7 hodźin ludowa cźrjóda jenotliwych nazionalnych ſozialiſtow, kotraž k ſeſtupanſchcźu pſchi ſtaſkżerſkim dworje dźěchu, nadpadowaſche a ſwawnych ſbijeſche. Tſjoch cźeſko ranjenych, ſ kotrychž běchu jenemu nop roſrałſi, do ſhorownje pſchinjeſechu. Pſchi nadpadze na Bismarckſkim mjeſce polizija někotrych nadpadnikow ſaja. Też hdyž cźah pſches Łóbtawu pódźicźo cźehnjeſche, ſu ſo do jeho wobdźělnikow wołpjet ſ pukami dawali. Też tu je polizija někotrych ludźi ſajała.

*

Dla tychle podawkow ſtej Lipjeſanſki polizajſki preſidium a Lipjeſanſke hamtſke heſtmanſtwo cźahanje a ſhromadźowanje pod hołym njebjom ſa 28. a 29. dźeń junija ſakaſałej. Sa ſhromadźiny a cźahi wot 30. junija je dowolnoſcź polizajſkeje wyſchnoſcje trěbna.

Nowe krejpſchelecze w Barlinje.

K cźežkim pukam, pſchi kotrychž je ſo wjele ſtřelało, je ſnjedu w Barlinje-Neukölnu mjes nazionalnymi ſozialiſtami a kommunſtami doſchło. Pſchi tym ſu jenemu nazionalnemu ſozialiſta a dweju kommunſtowu ſ nuſcźelemi a pukami franili.

W Singerſtej dróhy ſu kommunſtojo nazionalneho ſozialiſta Neßlera k ſemi porahli a jemu hłowu cźeſko franili. Na to ſu njeſpóſnaczi cźekli.

Barlinſki „Vorwärts" a „Kölniſche Volkszeitung" ſo ſakaſałej.

Němſke knježerſtwo je pruſkeho ſuntskowneho miniſtra nanowiło, ſo ſu Barlinſki „Vorwärts" a „Kölniſche Volkszeitung" na pjeć dnjow ſakaſałej.

Dawkowe prawo sakskich zjawnoprawnych nabožeńskich towarſtwow

W ſakſiſm ſjemje je ſo wuteru wo **dawkowym prawje ſjawno-prawnych dawkowych towarſtwow** jednako. Miniſterſki preſident Schieck w ſawodnej rěči na to pokaſa, ſo je w ſakonju wotmyſleny „narunaiſki dawk" nuſny, dokelž zyrkwje po ſawjedźenju ratarſkeho jenoſtneho dawka ſ ratarſkich dochodow haž do 6000 hriwnow ſamoho zyrkwinſkeho dawka wjazy njedoſtawaju. Pſchi jednanjach ſu nabožeńſke towarſtwa žadałe, ſo bychu ſmjeli pſchihrožiś k ſamoſjenjowemu a towarſtwowemu dawkej bracź, kaſkeż ſo w Pruſkej, Württembergſkej, Badenſkej, Heſſenſkej, Durinſkej a Braunſchweigſkej hižo dźenſa ſběraju. Saſkſe knježerſtwo njeje ſakżdnych pſchičinow dla do tohole žadanja ſwolniło, dokelž ſtejiſchcźo ſeſtupuje, ſo maju ſobuſtawy nabožeńſkich towarſtwow zyrkwinſki dawk ſamne płaćeć. Žadyn druhi němſki kraj wot ſakżdnych towarſtwow bjeſ wobmjeſowanja zyrkwinſki dawk njeſbjera, ale jenoż druhdy k naſběranju pjenježnych ſrědkow ſa wěſte ſamery, na pſchikład ſa twarſke ſamery. Hinak wězy leża, hdyž ma ſo **dawkowa ſakładna ſumma roſſcherić.** Po tutej wuprawje bychu w pſchichodze dyrbjałe wſchě ſobuſtawy nabožeńſkich towarſtwow zyrkwinſki dawk dawaceź. Dawk na tymle podłožku je hižo we wjetſchim dźělu Němſkeje ſawjedźeny. Najwjetſcha ſadźba tuteje ſakładneje ſummy je na 3 hriwny poſtajena. Nabožeńſke towarſtwa maju pak też prawo, mjeńſchu ſakładnu ſummu abo ſyła žanu žadaceź. Hdyž by ſo ſakonjowy nacźiſk pſchijał, bychu nabožeńſke towarſtwa jenoż prawo doſtałe, ſakładnu ſummu žadaceź. Dale dyrbi ſo

ſtopnjowanje dawka po nětkole woprawdźe wobſtejoźych poměrach ſłoſicź.

Mjes tym ſo je ſo po dotalnym dawkowym ſkhodźenku huſto pſchewulki dawk brał, kotryž je ſo potom po puczu ſpuſchcźenja wurunak, pyta ſakonjowy nacźiſk dawkowe njeprawo ſ tym wotſtronicź, ſo ſo dawkowy ſhodźeńk ſmi, ſa to pak ſo jako wurunanje prawo na pſchiwaſk nabožeńſkich towarſtwow k němſkoſtatnemu ſamoſjenjowemu dawkej ſawjedźe. Minister na kónzu praješe, ſo by ſo ſakoń po możnoſcźi bórzy wobſamknył, ſo bychu ſo nabožeńſke towarſtwa ſ nětcźiſcheje njeſwěſtoſcze ſiwojich dawkowych wobſtejnoſcźow wuſwobodźiłe.

Pſchi roſprajenju dr. **Hitkmann** ſ němſkeje ludowneje ſtrony no to pokaſa, ſo dyrbi ſo pjenježnej nuſy nabožeńſkich towarſtwow po możnoſcźi bórzy wotpomhać. Sozialdemokrat **Neu** mjenjeſche, ſo je pſchedłoha njeſpołna, dokelž chże mjenje ſamoſtatnych bóle poſcźeſi. **Claus** je ſtat njeje ſtrony chże pſchiłoſhy jenoż pſchihłoſowaceź, jeli ſo by zyrkej ſtatej pſchi zyrkwinſkich cźełach napſcheczo pſchiſchła. Kommunſt **Mätzig** ſakoń ſakżdnje wotpokazuje. Sakonjowy nacźiſk ſo prawnemu wobjerkej pſchipokaja.

Sćěhwki nuzoweho wukaza

Wótra kritika ſakſkeho ſuntskowneho miniſtra.

We wubjerku hoſpodarſkeho plana A ſakſkeho ſejma je ſo wuteru wo „krajnych ſaſtarazných ſwjaſach a wo ſpomożeńſtwje" jednako. Pſchi tutej ſkładowiſći **ſuntskowny miniſter Richter** praji, ſo je nuſowy wukaz ſe 14. junija ſa Saſkſu kataſtrofalna naprawa. Pſchikłakſane ſkroćenje ſozialnych rentow wudawki ſa podpjery wotſeſnjenych ſaſtarazných ſwjaſkow chětrjo powjetſchi, tak ſo ſo potom jenoż wo pſchełożenjenje cźežow jedna. Pſchi ſaſtej krajnej ſawdźěſeni wudawki ſa renty ſnajmjenſcha 20 miliionow hriwnow wonźinjeja. Nuſowy wukaz je podpjern dźeſonjemjerjow a kriſowu podpjeru ſ wulkeho dźěła njeſe ſadźěwa ſpomożaceje podpjery ſtłóżiś. Saſkſe praſwidłowe ſadźěwa ſa ſpomożaceju pomoż njehodźa ſo dale ſnjeſeś. Runje tak pak ſo wone też njemóża powjetſchiś. Po namjecu ſaſtejho knježerſtwa je ſo, ſo by ſo najbóhſche wotwobroćiło, roſprajenje němſkich krajow pola němſkeho dźěłowoho miniſtra wotmełło. Pſchi wothłoſowanju ſu ſo někotre ſozialdemokratiſke namjety pſchijaće, ſ kotrymiž ſo podpjera chětro powjetſcha.

Württembergska so nuzowemu wukazej podćisnje

Württembergſki ſtatny preſident dr. Bołz je ſnjedu we ſjemje na dwě nazionalno-ſozialiſtiſke napraſchenej wo politiſu polodnjoneńſkich miniſterſkich preſidentow w Barlinje a wo ſakſanj ſhromadźiznow pod hołym njebjom wotmołwił. Dr. Bołz praji, ſo ma noſchenje uniformowe politiſkich organiſazijow ſa jaſne ſa ſuntskowny měr a tohodla je proſył, ſo njeby ſakſanſkin nazionalno-ſozialiſtiſkich wuđerjenych wotdźělenjow wrócźił. Württembergſke knježerſtwo pak poſtajenja němſkeho knježerſtwa pſchijima a ſo jim njeſpjeczi. Wono ma nětcźiſchu politiku němſkeho knježerſtwa ſa wopacznu. Württembergſka ſakſanja demonſtrazijow je na ſakoń ſałożena. Knježerſtwo raſnje poroki wotpokazuje, ſo ſo w połodnjoſi Němſkej ſeparatiſtiſke prózowanja haja.

Sakske statne pjenježne přisłušnosće k cyrkwi

Prawny wubjerk ſakſkeho ſejma je wo wurunańſkim namjecze ſtatneho ſuda wo ſtatnych pjenježnych pſchiſłuſchnoſcźach k zyrkwi jednał. Roſprawnik dr. **Hickmann** ſ němſkeje ludoweje ſtrony prawne poměry roſłožiwſchi radźeſche, ſo by ſo wurunanje pſchijało. Druhi roſprawnik ſozialdemokrat **Neu** a **Claus** ſ demokratiſkeje ſtrony ſo dla pſchičinow ſwojeho njepſchećelſkeho ſtejiſchcźa pſchećiwo zyrkwi pſcheſwo wurunanju wuprajiſchtaj. **Tögel** ſ němſkonazionalneje a dr. **Wilhelm** ſ hoſpodarſkeje ſtrony pak namjetowaſchtaj, ſo by ſo wurunanje ſ zyrkwju pſchijało.

Wurunanje ſo na to ſ hłoſami ſtatneje ſtrony, ſozialdemokratiſkeje a kommunſtiſkeje ſtrony wotpokaſa.

Pſchi dalſchim jednanju wo ſtatnych pjenježnych pſchiſłuſchnoſcźach k ev.-lutherſkej a katolſkej zyrkwi **Siegert** ſ němſkeje ludoweje ſtrony roſprawjeſche. Konſervatiwny Fritſche wobſarowaſche, ſo ſo politiſke ſwady do zyrkwje nječeſcha. **Claus** ſe ſtatneje ſtrony namjetowaſche, ſo by ſo 170 000 hriwnow je ſtatnych pjenježnych pſchiſłuſchnoſcźow wuſchmórnyło, ſchtož ſo też pſcheczińo **hłoſom** druhich nječheſcańſkich ſtronow wobſamknu. Sozialdemokratiſki namjet, ſo by ſo tale ſumma zyle wunjała, wjetſchinu njenamaka. **Vogt** ſ němſkeje ludoweje ſtrony **na prawne wjaſaze pſchiſłuſchnoſcźe k zyrkwi** pokaſa. Jeli ſo ſo te njedopiſchu, na ſo ſ tym liczeſ, ſo ſtatny ſud ſtat ſaſnudźi, a ſo budźe ſtat potom dyrbjeć wjeſche ſummy ſapłaćeź. Wot lěta 1918 je ſtat zyrkwi njeprawo cźi-

nik. Kuježerstwo praji, so so nětcyšcha summa zyle wurumanskej sumanje runa, kotruž statny hud porucja, krócejnja bychu wurumanje sujemójnike.

*

Prawny wubjerk je ſ kłosami statneje strony, sozialdemokratiſeje a kommunistiſkeje strony wuradžowanje we dawkowym zakonju wotstorežił.

Loebowa rěč we Wrótsławju

W jandrjej shromadźiznje, kotruž je „želesna fronta“ we Wrótslawju wotmikła, je president němſkeho ſejma **Löbe** mjes druhim praji: Hdyž chcedźa so nazionalni sozialistojo nětkole samolwitosći wotwlakować, njesmě želesna fronta to dowolić. S rospuſcheńjenjom němſkeho ſejma je so sadźewało, so bychu sozialdemokratojo wuſkutkowali, so by so muſowy wukas połožił abo so wróćił. Jeli so tſeće němſke kuježerstwo pſchihódže, potom budże strach, so budże hubjenstwo pſchiběrać. Se sapoczatka němſkeho tſećeho kuježerstwa w Němſkej **wobhdlerſka wójna a traſchenje wſchitkim hinak myſlazym hrozy.** Hdy by ke wojowanju doſchło, by so „želesna fronta“ wobaraka. Jeli so ſtatna mózy njeby chcyła abo mohła ſtaćanow ſchkitać, potom by želesna fronta tole ſchkitanje pſchewzała. Rosſchadženje, pod kotrymž djenża europiſke hospodarſtwo cżerpi, nowy ſwět porodźi. „Poſtaraſcże so ſa to“, wón ſawoła, „ſo njeſchychmy pſchi tymle podawku nakow, ale hamor byli!“

Dopis němskostatneje rady na francowskeho ministerskeho předsydu

Němſkostatna rada je wutoru hospodarſkemu planej na léto 1932 pſchihłosowała. Hlowny rosliczerſći rosprawnik, pruſki ſaſtupnik dr. Brecht, ſdźeli, ſo defizit němſkeho hospodarſkeho plana nětkole **1690 miljonow hriwnow** wuczinja. Dr. Brecht potom rosprawu cżitaſche, kotraž ſo w njenje němſkostatneje rady franzowſkemu ministerſkemu presidentej Herriotej pósćele. W njej ſo mjenjenje wotpokaſuje, ſo je němſki ſmutſkowny dołh mjeńſchi dyžli franzouſki a jendźelſki ſmutſkowny dołh, a ſo by mohła ſ dołha wutſkwobodźena Němſka w internazionalnej konkurrency lóžo dobyć. Němſki ſmutſkowny dołh je drje ſo ſ inflaziju wurunał, tola wobſtejerſtwo je ſ tym wothudło, ſo ſo dołhowe cżeże w formje wojetſchich ſozialnych wudawkow wróceja. Rosprawnik dale dopokaſuje, ſo ſu ſo też bjes reparaziju wudawki němſkeho ſtata w leće 1932 pornjo 1930 wo 20 prozentow ſnižile. Wſche cżiſte wudawki němſkeho ſtata ſu w leće 1932 wokoło 8173 miljonow hriwnow wuczinile.

Němsko-šwajcarske dojednanje

Mjes ſaſtupnikami němſkeho kuježerſtwa a ſchwajzarſkeje ſwjaſkowneje rady je ſo ſrjedu dojednanje wo pſchi-

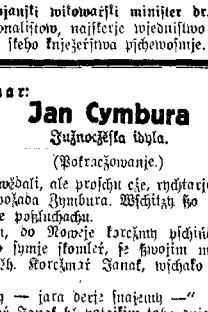

Jugoſłowjanſki witowaſći minister dr. Kramer, wjedomy nazionalitow, najſterje wjedźiwſo jugoſłowjanſkeho kněžerſtwa pſchewoſmje.

dźelenju dewiſow (pjenjes) ſa Němzow podpiſkało, kotſiž chcedźa dla ſwojeje ſtrowoſeje do Schwajzarſkeje puczować. Tutym puczowarjam ſo dowoli, ſo ſmědźa 700 hriwnow ſa měſaz do Schwajzarſkeje ſobu wſacź. Na druhej ſtronje Schwajzarſka dowoſi **wuhla, koſa, brikettow, zokora a ſłoda ſ Němſkeje w dotalnej wumérje dowoli.** We daſchej wuprajwje tworowego wobkhada ſo 7. julija jednanja w Barlinje ſapoczinu. Tole dojednanje ſa tſi mežaży, to réka hacź do końza ſeptembra 1932 płaći.

W Juhoslowjanskej Marinkowićowe knježeřstwo wróćo stupiło

Juhoſłowjanſki miniſterſki preſident Marinkowicź je kralej Alexandrej wojſewił, ſo chże kuježerſtwo wróćo ſtupić. Kuježerſtwo je ſo k tomu roſſudźiło, dokelž je 171 ſapódſtanzow, to je wjetſchina, w ſtupſchtinje 8. junija wot miniſterſkeho preſidenta žadała, ſo by knydom kuježerſtwo pſchetworił.

Roeslerowa njedźela w Slepom

Njepraju pſchewjele, hdyž rjeknu, ſo ſaſchła njedźela ſa Sſlepo a wokolne wſy pod ſnamjom kuježa duchowneho Roeſlera ſ Minakala ſtejeſche. Jenje hiſchcże njepiſzanjachu ſo tak nadpadnje zyrkwinſke puczе ſemſcheŕkim ludom, jenje hiſchcże njebéſche wjeczor Eſchenbachej žurla tak pſchepjelnjena ſe ſerbſtim ludom, hdyž ſo tam Minakaſiſke towaŕſtwo „Statok“ k wuwjedźenju ſerbſkeho wjeczora pſchihotowaſche. Cżeſke awtobuſy pſchijeđechu hižo wo dnjo polne Minakaſiſkeho luda do Sſlepoho a Minakaſizy pomhachu ſobu zyrkej pjelnicź, kotraž běſche wobſtajdźena hacź do pózdnjeje mésſtno.

Snaju Sſlepjanſkich ſłabokość. Woni ſu laczni ſa ſnutſkownym rosbudźenjom a ſa duſchownym ſeźiwjenjeſom. Jim pobrachuje profetiki a poſběhazy hłóſ, wuchadźazy ſ bohateje a luboſczepołneje, cżopleje wutroby. Tajki hłóſ, kotryž pſchima do wutrobow a kotryž tam wotpocżoważe trumy pſchinjeſe do klinczenja. Tónle lud je duchownje hłódny. Wón pyta iwonka zyrkwje ſwoje natwarjenje a ſtwy, hdyž nowotarjo nabożiny ſwoju nowu wucżbu préduja, ſu pſchepjelnjene.

Knjes duchowny Roeſler je niedźelu w Sſlepjanſkej zyrkwi prědował a hiſchcże ras, dwaj a tſi a na Sſlepjanſkich zyrkwinſkich puczach njebudże nihdy trawa roſcź a ſtwy nabożnych nowotarjow budźa ſo próſdnicź. Hdyž popołnoju ſnakeju, żonu a muża trjechich a ſo woprašachu, kak je ſo jimaj dźenża Boża ſłużba ſpodobała, dha ſo wobomaj żyłły kulachu a żona prajeſche: Wón je pſchejara rjenje prědował a ſpěwał, to ſo njemóžachmy napoſłuchaſ, haj tón dyrbjał k nam do Sſlepoho pſchińcź. — Tajku rěcź móżech ſłyſchecź, hdyž pſchińdźech.

Też wjeczornu ſwjedźeń ſtejeſche pod wliwom knjeſa duchownehо Roeſlera. Kaž ho wón pſchecżelnu mjes ludom hibošche a pſchi tym tola wſchu woſebnoſcź a doſtojnoſcź pokaſowaſche, tak wjeſche też ſ luda wróćo hibot wuſpinanych a tola tak mérnych a ſpokojnych wutrobow.

Pſchedſpjda towaŕſtwa „Statok“, knjes Bjenada, wotewri wjeczornu ſabawu ſ powitazymi ſłowami a hnuſa běſche rěcź tutoho jednoreho muża, hdyž wón Sſlepjanſkich napominaſche, ſo bychu tola waſchnjam, rěcźi a draſcże ſwojich maczerjow ſwérni woſtali. A jeho roſradowane wócźko pijeſche do ſo błyſchcź barbow, kotryž ſerbſteh olzy a ſonu, tu we tak bohatej licźbje ſaſtupjene, ſe ſwojej narodnej draſtu po zyłej ſhromadźiznje roſſcherjachu.

Hnydom w ſapoczatku wuſtupi knjes wucżeŕ Króna ſe ſwojim méſchanym thórom a pſchedněješe nam rjad ſchtyri- a dwojohłóſnych ſpěwow. S wjetſcheho dźela běchu to naſche narodne ſpěwy we ſwojej jednoreſ... tak luboſnej draſcże. Ludej ſo tele naſche ſpěwy ... ſaſo łubja, kotreż nihdy njeſeſtarja, hnyniej bychu ſo ... ſto a dźeſaċ raſow ſpěwane byłe. Chżu tu jenoż na naſch luboſny ſpěw: „Dołhi wjeczor, maczeŕka“ poſkaſacź. Syſlny pſchikłeſk pſchipoſłuchaŕſtwa wobſwědċ... ſpěwarjam, ſo běſche lud ſpokojeny wot jich rjanoho a ſympatiſkeho wuſtupa. Njechaм tu ſapomnicź na wuſpinanjenje, ſo běchu Minakaſiſke ſpěwaŕki ſ wjetſcheho dźela we ſwojej narodnej draſcże wuhotowane, ſchtoż jich wuſtup nimo méry poſběhowaſche.

Potom je knjes duchowny Roeſler rěcźał. Ssym jeho pŕeni ras ſłyſchał. Nětk mózach ſrjosumicź, cżehodźa je mu wſchitkim Sſlepjanſki lud tak pſchiwyſkuje. Tónle cżopły, jaſny, raſny organ. Tele rěcźane ſłowa płaczа. Na nje twari lud ſwoje murje. — Wón rěcźi wo ſbożnoſcźi, wo wjazy radoſcźi, wo duſchownej ſpokojnoſcźi. A tole wſchitko ma a ſměje kóżdy, hdyž wopokazuje ſwěru ſwojim priedownikam, hdyž ſebi to waži, ſchtoż je wot nich namerł, hdyž w cżeſći noſy ſwoju narodnu draſtu, hdyž powěda we ſwojej naiſrajniſchej, ſerbſkej rěcźi, hdyž haji ſwoje waſchnja a wobrjadу a hdyž lubuje ſwoju domiſnu a ſwojich ſobuczłowjekow.

Minakaſizy hrajerjo, kotſiž nětk wuſtupichu, běchu ſebi toho wědomi, ſo Sſlepjanizy naſchu hornjoſerbſku rěcź jenoż potom doſpołnje roſumja, hdyž ſo wona prawje pomałku a jaſnje wurſekuje. Tak je jim luh wſchitko derje roſumił, a ſměch a wpiſi běchu powſchitkowne, hdyž ſo hrě połnej pryſłow a worakawoſcźow „We wudawarni Kuſeczanſkich nowin“ a „Jednym ma ſo ſenicź“ pſchedněješeſchcź. Też te mjeńſche wężki a wuſtupy każ khwalba a tamanje kurjenja, ſchtoż ſo myſle ſenicź ma, a wo tym dundrikim Hadamje ſo jara ſpodobachu.

Knjes Jakub Lorenz ſe Sſlepoho podjakowa ſo Minakaſikim a ſich knjeſej duchownemu w mjenje pſchiſtomnych ſa wuhotowanje tutoho kraſneho wjeczora.

Potom pſchiċżahnychu do wurumowaneje ſrjedźiżiny Trjebinjan hólzy a holzy, prědku bundaŕ a hušlicżkaŕ, a pſchednjeżechu ſerbiſte reje ſe ſnatej wuſtojnoſcźu a we tajkej wotmėnjenjoſcźi, ſo mohł ſo ſ nimi zyły wjeczor wupjelnicź. We Sſlepjanſkej wożadźe ſu ſerbſte reje hiſchcże ſywójſtwo wſchitkeje młodźiny, dokelž ſo wone ſtajnje hiſchcże na kwaſach rejuja. Minakaſikim, kotſiž běchu tu w jara wulkej licźbje ſaſtupjeni, ſu ſo tele reje jawiſcże ſpodobałe.

Ke końcej mojeje rosprawy chżu ja wſchitkim, kotrychž to naſtupa, pſchiwołacź: Sſlédujcże Minakaſkich a jich knjeſa duchowneho a wy ſcźinicże ſ rejwanſkich kubłow ſwjatniżn roſradowaneho cżłowjeſtwa a tu-błaŕnje pſchiſtojnoſcże a ſdobnoſcże. Sa.

Djeſaċ miżionarow w Chinje ſajeli.

Kommunistiſke wójſko je poſlednje dny k Pepingſko-Hankawſkej żeleſnicy docżahło a tam djeſaċ miżionarow ſajało. Żiwjenje ſajatych je w ſtraſche.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 30. ſmažnika 1932.

— **Wo** wjedrje. Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 743, hygrometer +1 a thermometer wodnjo +30. Djeńa rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer +2 a thermometer w nozy +17. Seſſnuje ſaſtaj ſamrócźny rad wjedra. — Wječera popołnoju cżežke njewjedro Budyſchinſkim krajinu pſchecżahny. S Drježdźanſkich ſtron pſchicżahnywſchi cżežniſke jadro njewjedra bóle ſ połnozu Budyſchina. Deſchcżik liſeſche ho ſ cżornych mróżow na ſ cżurom. Wſchelake pſchenezuiſchcża a wowzniſchcża ſu każ ſwalzowane. Na wſchelakich mjenje ſpadowazych

H. Sch. Baar:

Jan Cymbura

Južnoczeſka idyla.

38] (Pokraczowanje.)

„Ssu powědali, ale proſchu cże, rychtarjo, powědaj mi to ſnowa,“ pożada Zymbura. Wſchitkich ſo napichu a potom pobożnje poſłuchachu.

„Potajkim, do Nowoje korczmy pſchińdże na ſamy wjeczor a w ſymje ſtomlež, ſe ſwojim mjednjedźom a chżyſche nóżki. Korczmaŕ Janak, wjeſchak jeho wſchitcy ſnajeſche —“

„Snajemy — jara derje ſnajemy —“

„Korczmaŕ Janak bż potajkim toho onja rano formu ſwinjo ſarſſał a mjeſche formjenu próſdny. „Derje,“ rjekny ſtomlerjej, „tebi w naliwaŕni pózcżelemy a twojemu mjednjedźej w formjenzu. Rańch Cżornak ſhej tón dźeń ſ Dobriſcha żeleſo na nowy wós wjeſiſche, puczż bż hubjeny a tuż dale hacź k Nowej korczmi: njedoſdźoże. Tam dyrbjeſche pſchenozowacź. Wſcho bż w korczmi: wocżiſchło a wuzunyło. Spaſche korczmaŕ ſe ſwójbu, wutżunyſchtaj tż Cżornak a ſtomlež, ale paduchaj woczuwaſchtaj. Dawno bżſchtaj ſhej formne ſwinko w Nowej korczmi: ſhladaloj. Nóż bż cżmowa a ſnżh padaſche — wětr ſtopy ſawéwaſche, paduchaj cżihnyſchtaj pżej cżułu, ſo njeby ſchczonkowkal, potom murju pſchelżeſchtaj a formjenzu woteſwiſchtaj.“

„Pżej ſkobanezu,“ ſej Wlodźak wołáł. Kelko krócej bż tu hiſtoriju ſłyſchał, ale kóżdy ras jeho po ſhribjeczje huſchkaſche — tak żiwje ſej tu podawſinu pſchedſtajeſche.

„Jedyn tam ſ klepakom w ruzy ſalże,“ rychtaż ſmérom pokraczowaſche, „a druhi ſa nim burczka ſaczini a ſtrażowaſche, W formjenzu njſchto ſabrunili, ale klepanje ſ klepakom pſchesta.

„Schto dha je? Djerżiſch je hižo?“ ſo tón wonka praſchejeſche.

„Pomoż, pomoż,“ bż ſadwójne wołanje nutſka ſłyſchecź — „wone dżerżi mje.“ pży ſaſchczonkowkalu — paduch pſches murju ſkocżi — ale ſ formjenza bż dale ſłyſchecź ſadwójny hłóſ „pomoż — pomoż“.

S latańjenu w ruzy wubyhnychu pohonczojo, korczmaŕ, ſtomlež, wſchitcy na dwór a pżni Cżornak. Pożwżcżichu ſej a wuhladachu cżłowjeka ſ mjedwjedźom ſo bżdżażeho. Cżornak njes njeju ſkoczi a na ras jeju wot ſebje wottorhny. Hlej, mjedwjedża ſo bojał njeje.“

„A ſchto bu ſ paduchom?“ namołwjachu rychtarja, ſo by wotmołwił.

„Zygan to bżſche — najpżedy jeho do khorownje dowjeſechu a potom do kłóby.“

„Prawje tak — ſawżſcże wjazy na formne ſwinje njechodźi.“

„Sżyny je pola naż tež Kokla,“ dżeſche Jaroſch, hdyż mjeńchu wſchitcy ſaſhy nalatż a trubki ſapalene. „Mały je, njeſoa ho, ale ſa to ſpory.“ Loni hwarjeſche a trjebaſche do tżże hładki runy kamjeń. W mżnyże pola Spżſchnych maja ſtajnje nżchto trjebanych mlynſkich kamjeni, dokelż tam ſ ſtarim mlejkarom mżeja. Kokla potajkim mlynkej wo jedyn kamjeń rjekny.

„A mojeda diwaj, wujo, wſchak ſu ho pżchi mlécżu tež twoje trżdy pżchetrżebaċ,“ wotmołwi mlynk a pokaſa na ſtkładżene kamjenje. „pżchijżdź ſej po njeſ a wubjeŕ ſej — mlynſki cżi pomóże jej na wós położiċ.“

„Widżu, ſo ſhy ſowórliwy,“ prajeſche Kokla, „poſtżeżesch mi diwaj, ale njejżhym nahrabny, jedyn mi doſtacha“, a wubjeraſche ſej kamjeń. Najcżeżichi ſej wubra, twudali jón ſ rjadу, pſchehlada jón, ſ klepakom na njón dyri, ſo kamjeń ſaſſwoni. „Stronży kamjeń, njeje pulky,“ wuj ſhej pokżwali, ſhżhny jón a ſtajі jón na druhi ſhodżeńe mlyna. Wſchitcy mlécżkoju ho ſpodżiwachu. Kokla pſchetrykny ſłowu a naruna ho.

„Wożeldacże, wujo, ſchto ſebi myſlicże?“ mnoſi waſchache.

„Nó, hólzy,“ ſaſmja ſo Kokla, „kamjeń je mój, tuj ſhej jón hnydom wotnjeſu. kamjeń doma jara mużnje trżbamy“ a naſtaji ho na pucź domoj, każ by to był hóły naſchkrobjeny kornaċ, tajki, kaſiż ma wokoło ſchije general von Huerta ſa naſchim woltarjom.

„To nicżo njebżſche, kamjeń bż cżeſtki każ papjera a łohki każ pżerko,“ ſtromny Kokla khwalbu wotpokaſowaſche, „ale Jaroſch je hinaſchi ſuſt wukonjaċ, a niż ſhlynſti, ale pſchekłepany. W Pżſku na wikach bżchmy. Wiki bżchu bóre, nó, a pſchecżo bych to ſapżwżaċ, ſaſhyhmy ho w korczmje „na rżżku“. Njebżſche wjazy dołho do ranja, ale mjeſchcżenjo, ſaſpanjo, hiſchcże ſpachu każ ſchwinjo. Djewy Rynſak, Hamaċ, Wlodźak a ja ſ Jaroſchom. „Hejda, hola, ſtawajcże,“ ho Jaroſch nadobo roſtkſchikny a ludżom na pſchijemne wokna, durże a klamy bijſche po żulej wuſiży hacź k pużimſtim wrotam — „ranjo hižo je, ſtawajcże, ſaſpanizy, na wży ſu dawno hižo ſeſtawali.“ Ludżo ho w koſchlach ſ wokna khilachu a pſched khżże bżhachu. Powóżnik ſe ſtrażnikom w ſtoku pſchiċżeżeſchtaj. Wſachmy noſy pod paża. Jenoż Jaroſch po wuliży cżampa, każ by njemohł do tſjoch licżicź.

Pſchibżżeſchtaj hacź k Jaroſchej a wjerchachu ho na njeho. „S pucża,“ ho Jaroſch ſ tżym wohanjeſche, a ſawoła, ſo mójeſche to pał Pżſka ſłyſchecź: „ja żym ſ Pucżinja Jaroſch, nikomu njeżżym ſchkody nacżinił ani ſe kroſch, cżikam? njeczkam! Tamle tych tójcże, kotſiż pſchedu nami bżża.“ —

„Schtó dha to je?“

„Wopraſchejeſche ho jich“, ale my bżchmy hižo daloko, a podarmo bżſche naż łóżicź. A wſchitcy wérchachu, ſo je Jaroſch njewinowaty — dokelż njeczkaſche.“

(Pokraczowanje ſeſebjuje.)

...ajpach Krnow a wjpow sjejesche woda wyjsche rynezkow. ...jewjedro nimale spschinje pschicžahny. Natarjam njebu...žyno, nimale suche žyno skopicž, ani srjadkowacž. Mno...m na wosu nakladsene žyno pschemaka. Dschesitowa ...da njebjesch samo po žyniz dele, ale pysches žyno na ...su nakladsene. Njewjedro cžehnische pysches Malesschan...a Porschitze strony pschos Bartitu a Wukranczansku ...kolinu do Schleifyskeje. Wjeczor cžehnichu wjazore nje...jedra na holu. Tam sawinowachu stinkate dschesce wsches...u schkodu. We wokolinje Stuttgarta w polonschej Mim...i satkadzachu takse sahubne njewjedra hižo wukoru po...poldnju a wjeczor. — Nizinu hibaja žo ulitz bóle na ...poinoz nimo. Se strony Azorskich kupow pschikkadza no...e wyschinu a je žo s wyschinu nad srjedožnej Europu ...sdnoczisla. Tehodla kiwa nam sasso wuwjedowanje. Ju...itze pjatk skhadza pjónicžko 3,49 a khowa žo 8,18 hodź. ...Mjacžk skhadza po polnozy 1,07 a khowa žo wjeczor 6,50 ...hodź.

Synowe žnê

...e ratar domoj khowak. Ssu spokojaze, hacžrunješ je ma...žate wjedro wuzuschenju jara wadžilo. Mnoho žyna bu ...nscženo s powodženjom lukow pschi wulkej wodze po...sednich tydženjow. Tak schladuje ratar nitko po domkho...nju pschi wschej njehodže kola hischcze na spokojaze žne ...je pjelnit bróžnje s wonjezpolnym cžerstwym žynom. ...Sužne džilo je žo s tym doknjasko a nitko ratar na ...nitze žne! Bóh dal, so bychu žo derje radžile. Kaž žnu ...spokojenjom schladowali na wosy pokuchu žyna, kiž ...rjedž domowniych honow žo blizachu bróžnjam serbskich ...ratakow, tak bnda też wob cžas wulkich žnjow. Wdowy...nske cžasy buchu nam wobradzene, cžasa kwatla nusy ...cži na ramjenach luda, njech k njej žo hischcze niepschi...znali hubjeny wunoschk žnjow. Žnê su džensa prnha ...pokla do hospodarskeje nusy ratarstwa! Nizch je to stota ...nuza spokojnosce!

— **Julije wulki konzert sa pomoz sa wumjezow.** Ju...lischi pjatk, 1. julija pschijnjese nitko tanne wulke wu...mjelstwowske pschedewsatke, kiž je sawod sa pomnzenej dnjez sa wumjelzow w Budyschinje. Wschitko s napjatosczu na koncert cžaka a to s pólnym prawom. Sskylny orchester s 30 hudžbnikami pod nawjedowanjom kapalneho mischtra ...taineje opery a nimo toho wulke spewne wumjelstwo Bje...dricha Plaschki a huslerjow hudžbu Mariannu Tunderez ...lischcez, budže njepschdony podarjt w žiwjenju Budy...skeho wumjelstwa. Tuž njech žebi kožby s cžasom sa...stupny liscžit wobstara pola Aug. Förstera, K. J. Gudera, ...Hübnera a Budowej knihalni.

— **Chysche pjenjezy kradnjez.** Polizija wuzjedzi tu...domneho 15 letneho schulerja jako tcžo, kiž je wcžera do...poldnja na tudomnych seleninowych wikach spytal, jenzi ...tajenje s wocžinjenje ruczneje tochli mószech kradnjez. ...Jako žo wachol sastajenty widzescže, won cžeknu. Jeho ...wdewodzescže hischcze 14 letny pokrzcžowanski schulez, ...trjeti policija tohomnja wuzjedzi. Pjenjezy, kiž chay...schtaj kradnjez, chaychtaj mjes žobu džilcž. Sa starscheho ...bische hižom sastaranske wocžinjenje nanjetowane.

— **Wjednik wožzobowcho autowobila,** kiž wcžera pop. ...wolo ½5 hodź. žo s Kamjenitzez haży do sajedza Wet...linskeho dwora sawiny, storcži, so by wuwinyl mjodenu ...clowjeku, kiž hasche jeho truhjenje pschesschpchat, do wu...kadnych kaschezkow pschekuzya Oswalda. Nektore schtrizny ...so rozbichu.

— **Mjasowe jitki (Freibank) w Budyschinje.** Ssobotu 9. julija 1932 wotedawa žo rano wot 7 do 8 hodź. na ...jisku 4001 do 4100 žyre howjase mjaso, punt po 35 pj. a žyre žwinjase mjaso, punt po 40 pj.

S **Kubljcžk.** (Wo wóhnju.) K wóhnju w dwórnischczo...nym hosczenzu, wo kotrymž wcžera hižo pižachmy, pschi...dawny hischcze, so je bohužel schkoda jara wulka. W ho...sczenzu bydleschce pjecž žnowjow, kotrymž žo nimale wscha...nodoba spali. Woni mjachu też mako samoschcze. Hody wosch widzeli, bychu w korcžmarskej jitwje tež hischcze ...hosczo, mjes nimi nasch pólzaj. Mnohe žiwalny bychu pschitkhwatale. Pschnje mjto dosta Rabocžanska wobora, ...druhe Nowoczanska a tschcze Boschczanska wobora. Wodu ...dyrbjachu kalcko se skakow pschimnozecž. Bohužel žo njez...wrocžili, tomu sadžiwacž, so su twarjenje zyle wupali.

S **Kochczy** pola Husti. (Khrobje paduschtwo.) We ...nasym wot wutoryk k pjatcže pobuchu paduschi pola tudom...nje wobydlerki Anno. Hejnrichowcže. Wot dweju nutkow ...z khlewje kradnychu jenoz wjetschcžho, njehož 12 puntow ...cžu Cžinczyla-Sanczkin. Mjenschu bilu sanczku padu...schi wudowje wostajichu. Psched kupjenjom kradnjenehu ...nitka so warnuje.

Se **Spytez.** (Njeswož.) Na statnej drózy sta žo wutoru ...cžor wobkhadne njeswože. Kolchaž s Bytomja bé žo ...cžinyl sa twarowe auto a padže. Sranjenzho do mischczan...skje khorownje dowjedschu.

Se **Spytez.** (Poš do motorstkeho kola sabehny.) Mo...torowemu kolesarjej s Wujerja sabehny tu poš do motor...skeho kolesa. Motorowy padže a žo na hlowje khtoro ...dyrbjesche. Dzlaczerski samaritar Wjazka se Spytez jemu pre...ni pomoz posticži. Dr. Wjazka s Hodžija jeho sawobali. ...Cžinitra wschak mócžesche kolesar hižo sabu dale jecž.

S **Wuwiz.** (Sslepzowstwo.) W nozy k póldželi žu nje...kotri mlodzi ludžo tu wjele schkody na wschitkjach a žitach ...nacžinili. Ssu pschi Rodeczankim puczu wulke hakoty se ...nikujow wotkamali, je potom sjedež žita dompjeli a ...tam leže wostajili. Ssu tež rzól bdželili. Sskrzpzy mózaj...ne njemjseni zychnowacž, dokelž je straznik w Bukezach ...a tschenju.

S **Cžornjowa** pola Bukez. (Njewschcžedne njesbože.) Nje...dawne, kotrehož scžehnoli mohle lokko hórische byez, potrjecži ...23 lecžneho mlynskeho mischtra Jana Fiedlerja s Cžornjo...wa. Won dwyhsche kapona sarschacz a pschi tym žo tak nje...hodnunje tschi, so ža jemu nóž, kiž mjesche wocžinjeny

Cežka njewjedra we Łužicy a dalšich krajach

Po horzymaj lecžnymaj dnjomaj stawachu wcžera-wschu žyjedu popoldnju tolste njewjedrowe mróczele na njebju. Pschipowedachu hižo njewésty strach. S krótkeho wjeczora a poldnja rosschérjachu žo njewjedra po žerbskim kraju. Ssrjedžitschcžo Łužicy, nasch Budyschin a jeho blizšcha wokolina k ranju mésta je mjenje cžerpika a też jenoz žnadneho deschcza abo pschekapnjenja méla. Njewjedra žame je žwojej rajnosczu, wožebje te popoldnju w tjeczej hodžinje, wschat žo mésku jara sbliži, tose žwojim jadrom s wjeczora a dolheho wjeczora nimo cžehnjesche. Też wjeczorne njewjedra wokolo 8 hodžin njepschicžahny do njepožrédneje blizkosce mésta.

Cžim srudnische žu powésce, kiž s **wokolinu** a dalschi stron nam pschedleža:

S **Cžehorez.** Pschi njewjedrje wcžera popoldnju dyri blyst do bréhu pschi Budyssko-Wjasjonskej drózy blizko ronsella. Wulka hakoja, kotruž blyst wotrasy, rosrasy bjel sasschlahi stótneho passtwischcza ryczerskubleria Günthera. Na passtwje pschebywasche nehdže 30 howjadow a 2 konjej. Skót bésche dzeru w sasschlasy bórzy namakat a wu...bésa pyches zitne pola, donjž jón stónczenje na dzecželo...wym polu Druzczanskeho knjezeho dwora njenamaka...chu. Cželedž stót na to bórzy sazo na passtwischczo sehna.

S **Druzkez.** Ssylny njewjedrowy deschcz, kiž wcžera popoldnju w tjeczej hodžinje naschu wokolinu pschecžahny, nacžini tudomnemu hosczenzarjej Arnoschtej Ry...czerjej zylu kopizu dzela. Woda, kotraž žo s bliskich po...low a puczow walesche, njenamaka dosez mésina w pschc...rowach a wentofach (Schleusen) a lijesche žo do korcž...marjez bydlenja. W korczmarskej jitwi stejesche woda stónczenje nehdže 25 ztm. wyssoko. Twarjenje trochu hlu...bje steji a tuž žo woda pscheb nim nahromadzi. Po bles...kim cžasu mózachu wodu je zynkawu s twarjenja wu...klumpacž. Na polach a sahrodach je sylny a s krupami naméschany deschcz wjele schkody nacžinił.

S **Khwaczitz.** Ssylne njewjedra cžehnjechu srjedu popoldnju pysches naschu krajinu a pschinjesechu žylny, sliwkojty deschcz a też krupobicže. Mnohe ratarjo njemó...zachu s domojbranjom žuchcho žyna dotkwatacž, so jim smokny. Tak maju sazo cžwak dzela wjazy a wésteho po...tu. Nektore symne blysti njenacžinichu žaneje schkody.

S **Bistopiz.** Ssrjedu popoldnju a na wjecžor ros...puschcžichu žo nektore žylne a dolho zmhnowaze njewje...dra se žylnymi deschczemi nad naschim méstom a woko...linu. W **Delnich Pózkowach** dyri „hmny" blysk do dom...skeho kublerja Schotky pschi statnej drózy a nacžini

schkodu na wuhnju, tjesche a snutskach twarjenja. Blysk wobschkodzi też wjerch sstuwy, w kotrejž domjazy pschebywachu a so njemako wustróžachu.

*

S Budyskeje krajiny wotsalichu žo njewjedra popoldnju a wjecžor na holu a tam hischcze dolho sathadzachu. Wožebje pschi wjecžornym njewjedrje mózachmy dolho hischcze wobkedžbowacž, kak cžerwjene blyski jako wohniwe hady s cžornebo mróczna na senju žapachu. Dotal pak nam hischcze žane powésce s tamnischich stron njepschedleža.

Cežke njewjedro nad Stuttgartom

Stara žona žo satepita.

Wutoru wjecžor rospuschczichu žo nad Stuttgartom cžežke njewjedra. Pschinjeschchu tez cžežke krupobicže. Sliwkojty deschcz jaricže dróhi s bótom a pékom. Wschelake dróhi runachu žo jenicžtemu jésorej. Wožebje we starym méscze žo wjele pinzow s wodu pócžrě.

Njewjedro je žebi tez cžlowjeske žiwjenje sa wopor zadalo. We Unterturkheimse pola Stuttgarta je žo 73-letna žona w rézy tepika.

S zokeje Württembergskeje pschikhadzeja powésce wo cžežkich njewjedrach s wulkej schkodu. S méstnami bésche žo telko krupow naschło, so kraj je žnehom pschikryty sdasche.

Z błyskom zaražena

Pschi njewjedrje, kiž wutoru s njesmérnej spésschnosczu pyches króttoraussku Frisiku cžehnjesche, dyri blyk do tjoch dzéwczerjow, kotiž wonkach dzélachu. Dweju blysk sarasy a tjeczeho cžežko wopali.

Cežke popodzenje w Rumunskej

Sliwkojte deschcze w Rumunskej žu po zyłym kraju wulke powodženja sawinowake. Mnohe želesniżu žu žwój wobthad sastajicž dyrbjake. Wulke wody žu też wjele mostow swotpławike. W nektrych wsach je wulka woda nimale wschitke twarjenja wotpławila. We Moldawskim kraju satepi žo wóstom wožobow žylna žwójba a w Bukowinje schésci wožobow žylna žwójba. Boja žo, so je hischcze wjazy ludzi žmjerzcž w žofmach namakało. Dotal njeje hischcze pschewidzeny wulka schkoda, kiž je s powodženjom nastała. W Rumunskej maju nitko hižo žné a tak je tamnische ratarstwo wožebje cžežko potrjechene.

S **Brésnje.** (Wobeń.) S njesnatych pschicžin wudyri žyjedu dop. po 11 hodź. woheń na statoku kublerja Hoff...felda. Spali žo brózeń, kotraž bé zdzéla sykowane twa...rjenje. Ssobu žo spali 100 zentnarjow žłomy, elektriska mócžawa a wjak. Ssusžedne wohnjowe wobory bychu na pomoz pschibihwatale. Schkoda je jenoz zdzéla je sawésce...njom kryta. Ssusžedne twarjenja bychu khétro wohrozene.

S **Kobliz.** (Poštowozenjez pomnika.) Nascha gmejna je nitko hakle mohła stajicž pomnik swojim we žwétowej wójnje padnjenym 4 žynam. Pomnik bu nitko poštowozc...ny. Gmejnski pschedstejez Pjetschik mjesiesche powitaussku na...cžk Kujes farar Scholta pomnik poštowozenjez. Kapala a spéwnc towarstwo žwjatocžnjosczez porjesschischczez.

S **Wulkich Zdjarow.** (Wodowod.) W Rachlowskich pé...skowych jamach ma žo nitko nahymn natwaricž wodowod. „Eintracht" hižo wschelake pospyty cžini, so by pruhowa...ta, kelko wody móže žo tam wudobywacž. Tukhwilu tam klumpaju s motorjez žnkawu. Woda je bjes barwy, po...tajkim kmaussa dnjeli jow wschdena woda. Sku po psche...pytowanju swésczili so je jara dobra. Tukhwilne desche...wschak pschihotowanskim dzélam runje njetyja.

S **Wojerez.** (Hermank.) Wojerskowski kezni hermank wotmje so žobotu 2. julija t. l.

S **Moholnja.** (Pschi wóhnju w holi sunsertnje sniss...žit.) W holi pola Mohołnja wudyri woheń, kiž žo dla žuchoty jara ruczje cosschkri. Spali žo 6 hektarow holz. Dobrowólna wóhnjowa wobora s Wojerez hnydom pschi...chwata. Pschi wóhnju je bohužel Lžany Bórkez s žiwjenje žhubił. Namakachu jeho spalenzho w holi. Najskerje je chayl woheń žhaschcz a je s kurom wdomiz zhubił. Dzlacze...rske njekasche Rosa a Bé s Cžisla.

S **Wuskidze.** (Wohen.) Njedawno wudyri tu wohen na hornjej lubi domskeho khézkarja a kéžkeho dzlacžerja Korle Drojka. Dokelž dobrowólna wóhnjowa wobora hnyd...om rafnje sapschimny, žo dalschej schkodze sadžiwa. Pschi...cžina wohnja hischcze njeje znata, tola žu wobsy...dzerja na dalsche sajeli.

S **Bjelez Wody.** (Wohen.) W nozy k srjedže wudyri wohen w Gebaurez wobnekowej fabrizy. Na zbože žu wóhnja hnydom dohladachu a wóhnjowa wobora hnydom tu bische a wohen wohnjesowa a zónczniz zhasicha. — (Wobkhadne njesboże.) Ssrjedu dop. w 10 hodź. žo žo wobkhadne njesboże na Mužakowskej drózy. Motorowy ko...lesar chayische so wuhibiwschi kolesarjej a pschi tym saje...dze do kolizow kónez želesniży, hojez padže. Motorske kolo wschak hischcze so tusi dale žnmy a zawadzi na khodnikn we starschim žonu, kotraž padže. Wona žo na cžole ...rani a motorowy je do blizkeho twarjenja dowjedže. Motorske kolo žo žlohka woschkodzi.

Smrtkloj: Marja Richterowa rodž. Tupakez w Budy...schinje, 73 l.; khowanje budže juttje pjatk dop. w 11 hodź. na Tuchoritskim pohrjebnischczu. — August Mägl we Jelenjowje pola Kamjenza, 79 l.; khowanje budže juttje pjatk pop. ½5 hodź. na pohrjebnischczu swoj. Dusta we Kamjenzu.

Hlowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman Budyšinje. — Za nawdźělki: G. Janak w Budyšinje.

* S Horanich Pózkowow. (Cježke wobchadne njesboże.) Wutoru wječor sta so tu cježke wobhadne njesboże na pschesyncu pola schule. Wot Trjechowow pschijědžeše kaleŝaŕ a ludźe tu do Drježďanskeho auta, kiž wot Wjasnjanskich pschijědže. Auto so slóńka wobschkodźi. Kolesarjej bu mjenje hižda rjedźu, jenmu so noga słamia a wón so tež hnewat lehko ranji. Dyrbjachu jeho z autom do Bistopiza dowjesć. Je to hižo druhe njesboże w blizu mješcu njedaleč na tutym městnje.

* S **Arnsdorfa.** (Rubježniśli nadpad.) Sćerjedu rano wokolo 7 hodź. jaŕ 30 ličneho pósłowego pomocnika Morgenstern z Arnsdorfa na Dobježczanskim puću dwaj jakuticenaj rubježnikaj nadpadnyłoj. Wonaj jeho biješchtaj a we wobliczu šranišchtaj a jebrachtaj jemu pjenjezy za dostawarjow renty. Potom so w žiwje šhubischtaj. Jedna so wo wjetschego a mjeńšcheho muzjkeho. Policija podawk pschepytuje.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Kubładny na wjedro sa jutśišchi pjatk:** Sałko rjana a cjeple.

* **Wutoru popołdnju so w Hamburgu do pokładnje Norcmannez łodźnitkeje linije tžio muzjo nawalichu, pschiłotnym pschiłataczam z revolvrom hrožachu a wschě pjenjezy rubichu, kotrež mózachu z khwatkom zhrabać. Se rutkenstwom nehdże 50 000 hriwnow potem cjekachu a z automobilom wupjerchnychu, kotryż w blizkosći na rubježnikow cjakasche.**

* **Po žitnych deschczach žu so daloke strony Rumunskeje, wosebje w Bezarabskej, Bukowinje a Moldawje powodźile. Wobydlerjo města Romana a wokolnych wjosow žu dyrbjeli pjched wulkej wodu cjekmej a pod stanami lježaju, kotrež žu wojazy postajili. We wulkej wodje je so 40 ludzi tepiło. Wo wjetschi Blagejti žu so zyle khwojby z rozpadajmi domami sarałyle. Žně žu w dalokich strenach sniejene. Dla powodženja je so wobhlad po jelesnizach sastajił. Na slinki podobne deschcze dale traju.**

Towarstwowski powěstnik.

Drježdźany. Towarstwo „Cornobóh" zmeje sobotu 2. prażnika zhromadźiznu na Christianskej drózy 22 pola Steglichec. Hosćo su lubje witani.

Khróśćecy. Stwórtk 30. smažnika wječor w 9 hodź. je pola Wjenkec ważna zhromadźizna dla zwučowanskeho městna za Pančansku, Khróščansku a Hastowsku jednotu. Natuš.

Khróśćecy. Serbscy bólkoparjo a zajimcy za lohkoathletiku zeńdu so štwórtk wječor w 9 hodź. pola Wjenkec dla wutworjenja mužstwow. **Zarjadowař.**

Lichań. „Zernička" spěwa dźensa ½9 hodźin pola Siwartec.

Łužisko-Serbski Sokołski Zwjazk zdźeli wobdźělnikam zlěta, zo ma kóždy, kotryž chce so na zhromadnej potmišenej jězbje wot Budyšina do Khrachćic wobdźělić, to zarjadnistwu hač do pjatka zdźělić, hewak ma sebi liśeik sam kupić.

Pančicy. „Lipa Serbska" (cyły khór) ma pjatk hłowny pruhu w Pančanskim hosćencu. Započatk ½9.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Syno wjacy njekupujemy

Wojeński zastarański hamt w Budyšinje prjedawši proviantny hamt.

„Rucje, rucje, hdje je bližiša schula za autowerbitstwow? Ssym jahył, kak mam auto sastajicj!"

Rekordne poskićenje pola Bata w Budyšinje na Bohatej hasy

„Nowe stupnje tuńšo hač pódušowanje starych kožan. stupnjow"

2.90 1.20

Wulkosć 19—20 Model 4461—30
„Tramps" z kruteho płata z gumijowymi pólušemi. Rad kupowane stupnje za hry, šport a wuleły. Wulkosć 27—34 1.90 hr.

4.90 3.90

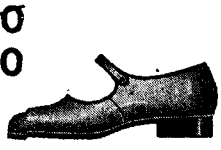

Wulkosć 27—33 Model 2842—05
Holćace stupnje ze spinku, lakowe, za njedźelu, brune boxowe za wšedny dźeń. Jara přijomne, dokelž šeroka forma.

5.90 3.90

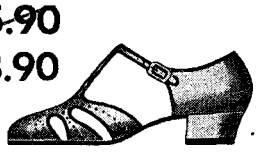

Model 7965 — pisane
Hluboko wurčzane sandalowe nizke stupnje z nizkim pjeńkom a překałanym prědkownym dźełom. Za wšědne trjebanje.

6.90 5.90

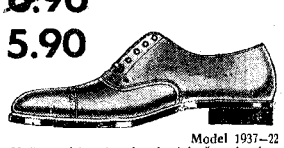

Model 1937—22
Mužace nizke stupnje z krutkej čorneje a bruneje kože box-kože z krutymi gumijowemi pódušemi.

Mlode husy

wurošćene . . .	4,00 hr.
¾ wurošćene . .	3,50 hr.
½ wurošćene . .	3,00 hr.
młódše	2.50 hr.

poruča ratař

Felix Müller

Landshut 200, Bayern

na Žitnych wikach 24
poruča
swój
wuběrny paleny kofej
punt 2.—, 2.40, 2.80, 3.—
3.20, 3.60, 3.80 hr.

Šokolady - Praliny Placki
we wulkim wubjerku tunjo!

Foto-dźěła

wuwjedujemoj

(Wuwiwanje a kopěrowanje)

Wotedate:	Hotowe:
w 10 hodź.	w 14 hodź.
w 14 hodź.	w 18 hodź.
w 17 hodź.	w 10 hodź. rano

Drogerie Strauch & Kolde Bautzen

Wobkedźbuje naš kašćik we khěžnych durjach

Zakazanje

Khodźenje do Wutołčanskeho Banečanskeho reviera bjez wupokaza je zakazane.

Njewobkedźbowanje sokhłosta. Ryćeŕkubło we Wutołčicach, 30. 6. 32.

Wilhelm Hermann.

Tuni wolmjany muslin

w rjanych mustrach za serbske fale kaž tež tunje

tkaniny za serbske drasty

čorne mustrow. wot 1.50 hr. 90 cm šeroke kupujeće najlěpje w zbytkowym wobkhodźe

Rudolf Herrmann

w Budyšinje, při Mjasowych jětkach 1

Hypotheki

pod přihódnymi wumčenjenjemi. Radu a prawiznisku rozprawu přez našu organisaciju. Bliže darmo přez

Spar- u. Kredit-Schutz-Bund Leipzig C 1 Dufourtstr. 5

Wumělske gardiny vogtland.

rolleaux, vitraže, kromki, šwedski a wumělski plat

jara tunjo :: wóskowany rub, 100 šeroki, mtr. 50 pj.

J. Erler w Budyšinje

Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Truskalcy

wšědnje čerstwe, wulke płody ze samsneje plantaže ma na předań

Zimmermann, zahrodnistwo w Bukojnje.

Też k třělenju

najwětša sensacija

Wischerec

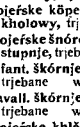

wyšnoščowe twory wojerske twory

Dźělanske stupnje, nowe	5.95
poł škórnje nowe	10.95
jěchanske škórnje, nowe	12.95
wojerske drillowe hoowy, trjeb.	1,57
wojerske drillowe jaki, trjebane	1.75
wojerske kholowy, trjeb.	2.00
wojerske köper. kholowy, trjeb.	0.75
wojerske šnórowe stupnje, trjeb. w.	3.50
infant. škórnje, trjebane wot	4.50
kavall. škórnje trjebane wot	8.00
wojerske khlěb. měšk, trjeb.	0.95
wojerske pólne błěše, trjeb.	0.45
wojerske tornist. nowe wot	8.00
wojerśk. nakhribjetniki, nowe	6.50
wojerske pasy, trjebane	1.00
atd.	atd.

jenož

na Kotołskej hasy 4

Kruwa

wysokosućelna, z 2. ćelećom je na předań w Radworju čo. 63

Składnosć!

1 poslešćo (4 metry) turkowsko čerwjeno, pjerjonjepřepušćace **wupjerk** płaći nětk pola mje jenož

9.80 hr.

Hilger

na Seminarskej hasy 2

Porjadnu a swědomitu **dźowku** pyta farske kublow Khróśćicach

Běrny

su na předań w Khróśćicach čo. 63

10 słódkich dnjow 10

hač do 6. julija jara znižene płaćizny

10 wosebitosćow 10

10 puntow cokora jenož 3,55 hr.

½ punta Hamburgsk. měšenja	jenož 25 pj.
½ punta kisałych małenow	jenož 25 pj.
½ punta swětł. malcow. płačkow	jenož 25 pj.
½ punta anisowych płačkow	jenož 25 pj.
½ punta khłubučkowych pralinow	jenož 33 pj.
½ pt. apfelsin. a citronow. bělizny	jenož 35 pj.
½ pt. lodowych płackow, zawal.	jenož 38 pj.
½ pt. měšanych płačkow, zawal.	jenož 42 pj.
Punt čajoweho pječiwa	jenož 50 pj.
5 tfl. dobroml. šokolady, jena 100 g, jen. 95 pj.	

10 puntow soli jenož 70 pj.

* Nimo toho jara tunjo:

Punt puddingow. procha, wšel.	jenož 48 pj.
Punt malenoho syrupa	jenož 55 pj.
Punt jědźneho wolija za	jenož 35 pj.
Punt čerstweho němskeho połća	jenož 72 pj.
Punt čerstweje margariny	jenož 32 pj.

a 6 procentow rabata

Thams & Garfs

w Budyšinje na Hlownym torhošću 8

Wolmu za ručne dźěło

k zhotowjenju z lohkeje lěčneje drasty z lohkimi štrykowanskimi a sačkatymi mustrami po wšěch płaćiznach a we mnohich barbach **ERNST GUNTHER w Budyšinje na Žitnej hasy 9.** Tel. 2589

Bilanca k 31. decembrej 1931.

Bilanz per 31. Dezember 1931

Aktiva		Passiva	
Pokładnja Cassa	14.59 hr.	Wěrićeljo Glaubiger	92895.42 hr.
Póstowy šek, dobromělce Postscheck-Guthaben	603.98 hr.	Mać. Serbska Masch.	35.00 hr.
Mašiny Maschinen	31979.32 hr.	Podźěle družstwa Genossenschaftsanteile	25700.00 hr.
Pismiki Schriften	10982.40 hr.	Reserwne fondy Reservefonds	2502.29 hr.
Nadoba w stajeńi Setzerei-Inventar	1048.64 hr.	Dobytk Gewinn	29.92 hr.
Powšitkowna nadoba Allgem. Inventar	7071.20 hr.		
Čišć. pap. a čišć list. Druckerei, Pap. u. Druckb.	4992.31 hr.		
Knihikupstwo skład Buchhandlg. Bestand	34365.18 hr.		
Žadanki a nawěstkow Inseraten-Aussenstände	4330.15 hr.		
Žadanki Aussenstände	31764.86 hr.		
	127152.63 hr.		127152.63 hr.

Hač do 15. julija 1932

20% rabata

na wšě składowe twory při nakupowanju wot 2.— hr. sem z wuwzaćom statnych Mišnjanskich a Rex-tworow

Gustav Thunig na Zantkowskej Lawskej hasy 6

Porcelin // škleńca // luksusowe twory // hrajki

Smolerjec knihićišćeńnja a knihaŕnja

zap. družstwo z wobmj. ruk.

Schmalers Buchdruckerei u. Verlagsbuchhandlung e. G. m. b. H.

Rěčnik a notar Wićaz
Rechtsanwalt und Notar Lehmann

J. J. Šěca
J. G. Schütze

Arnošt Lodny
Ernst Lodny

Arnošt Ducman
Ernst Dutschmann

Bestand Ende 1930:	73 Genossen mit 253 Anteilen und	25300 RM. Haftsumme
Zugang 1931	6 Genossen mit 6 Anteilen und	600 RM. Haftsumme
Abgang 1931	6 Genossen mit 6 Anteilen und	600 RM. Haftsumme
Bestand Ende 1931	73 Genossen mit 253 Anteilen und	25300 RM. Haftsumme

Přiloha k čisłu 151

SERBSKE NOWINY

Štwórtk 30. junija 1932

Biskopske město Freiburg

Lěto 1932 budźe žeby trajne wopomnjeśe katholowacej mjes wobydlerstwom tuteho města. Mjeńdyžcy měšćanom, Albert ſ Bodenstädt, pśeco 700 lětami cełkowśi mišćirc w Freiburgskim klóšćerje predarjow, bu tónj katolscenego lěta za swjatego wuprajeny a w tutom leśe swjateca katolskego zyleho swěta k pśinjenu rasej wopomnjeśe semješca tuteho swjatego a zyrkwinskeho wuczeńza. Albert wulki, kaž jeho mjenuja, wuznamjeni tak lěto 1932 ſ wosebitym błyšćezom. Ale wuznamne wopomnjeśe teź je, po połstinym wobſtaraśenju město Freiburg směł witaś jako do swojeje fśirjedźiny nowego duchownego wótca, biskopa Regensburgskego pomjenowa, pśichóźe tutón sem.

Kuždy cźišćo je wesoły duchownemu wótcu ſaćahnyś do swojego biskopskego města, a runje tuto pospěšnje jeho do duchowneje wyšiny jeneho Alberta Wulkego. Jako bamž Alexander IV. w lěśe 1260 pśedarskeho bratra Alberta ſa biskopa Regensburgskego pomjenowa, pśichódźeśe tutón — kaž stawizny powědaju — ras wjeźor do Dunajskego města a w klóšćerje pśedarśkich bratrow wosta pśes nóz. Hakle na naśledowazym dnju pśechodoła swoje pomjenowanśe pismo na kapitlu tachantśim knjesam a pśichwała jeneho najwjeliśiwe biskopstwa. Tak teź biskop dr. Gröber jeneho ſaſtupi do swojeho biskopskego města raz ſ wjeźora, wja ſa nóz bydlenje w klóšćerje podobnym twarze theologiskeho konwikta a na druźim dnju pśechodźaji ſo kapitlej, ſo by cźišu wjednistwa diźiwy wotwowſał ſ ramjenjow ſtajerca, kap. wikara dra. Seſtera. W Albertowym leśe nowy arzybiskop ſaćahaty do biskopskego města po Albertowym waschnju. Albert Wulki bóšće swojej diźiwy ſe mom a ſaźonatwarjerjom zyrkwinskeho žiwjenja.

Cyrkwinske žiwjenje w Biskopskim měśe

Jóm běchu měrniśe cźišy, hač dźensa, tola teź ſo jaśichnych lětſtotkach dźěchu ſoźimy njemćerow a wobuźnoſłow wuſoko, kiž tuto město we swojim zyrkwinſkim wjenju leſćabiśe njemóžachu.

Poſtadajmy wróćo do ſpoćatkow města (1. 3. 1120) a ſpóſnajemy hižo 26 lśt po ſałoženju mócne hibanje k wótrownjaśeja w murjach „swobodneho hrodu". Bernard ſ Clairvaux, pśedak ſiśiśerjow, dobu teź wjeśich naſtupnych měśćanow ſa bój ſa zyrkej, kiž dotal ſdała ſo jeſu.

Sto lśt poſoſiśo ſaplomjeni hiśeśe wuraſnińſke zyrkwine. W ſiźeſtych lśtach 13. lětſtotka ſaſypdliśu ſo Dolińſko pola Unterlindena a ſmjedźachu bórſy měśćańſko ſwjatego cźitaſkego mišćirca Alberta we swojich murjach hoſpodowaś. 1142 dari hrabja „bożaćkam" ſtaru ſapalu ſwj. Markuſa, kiž pśechowaśiu tućí k zyrkwi a ſo pśichwali klóſćir Franziſkanow. Pobožnoſć prostych munichow ſo pśichenjeſe teź na měśćańſkow a tuſi ſapoćachu 1250 twaricź kražnu twaŕ, Boži dom, kiž ſo ſtałta trajacym dźěłe, Freiburgſkemu arzybiſkopej jako kathedrala ſłuźi.

Cźeźki cźaſ naſta ſa katolikow Němſkeje a města Freiburga ſ wuſtupjenjom Luthera. Hač do lěta 1524 mnohi ſwoje ſłuchu pśichiłili tutomu nowotaſſtwu, ſako pak ſamjenity prawowuczeńź Ulrich Zaſius pśeceźiwo tomu wuſtupi a arzywójwoda Ferdinand pśiſwiśnikam Luthera napſcheźiwo ſtupi, ſo měśćańſtwo wulkowa katolſkej wěrje. Teź katolſka univerſita woſta w rukach katolikow. Teź dźenſa je wona ſaklad najlěpſcheho boraſta, hačrunjež ſumpadło tak njenowaneje nowoćaſneje pokrocźiwoſće ſo wſchudźe ſcźki.

Najmóžniſcho pak potwjerdźi katolſki karakter města poſtajenje arzybiſkopſtwa we ſwojej fśirjedźiśnje. Lěta 1827 ſaćahny pśeni arzybiſkop do kathedrale po dołhich jednanjach mjes Romom a tehdomniſchim knjeſćerjom. Jara cźeźke wojowanja ſu arzybiſkopja pſchitraćí mušł.

Biſkopſke město ſo wuwi po cźaſu k waźnemu fśirjedźiſcźu na wſchich połach wuſpśiśnego dźěła na podłoſku kat. wěry a ſcheſcźanſkeje kultury. Naſtadniſtwa katolſkich knihi majn w měśeſe ſwoje ſydło, kaž teź „Němſki Caritaſſwjaſk".

W měśeſe je lubóſć k domom. Miloſćiwe ſotry Straſſburga natwarichu pod arzybiſkopom Hermannom w Freiburgu ſwój maćerſki dom. W měśeſe wuwi ſo žiwjenje lubóſće k bliźſchemu, ſwój. rjadow ſpomožnoſće naſchérſcho a tute pruhi lubóſće ſahachu do wſchěch ſtron němſkeho kraja.

Dołho bóſće w Freibergu leźeć ſwój. rjadow podlócźeny.

W nabožnym ſahorjenju měśćańſtwo w 13. a 14. lětſtotku twarjeſche patronaž města „Naſchej Lubej Knjeni" kražny münſter. Sto njenadźachu, ſo ſ tutym dźełom twarja pſchichodnemu arzybiſkopſtwu kathedralu. Hdyž pśeni arzybiſkop do města ſaćahny, njenamaka wjaſy tón poboźny wopornjwy duch tehdomniſcheho cźaſa, hdyž bu Boži dom twarjeny. Tola ſ lubóſćepołnym dźełom ſo naruna, ſchtož bź wośłabiło. Dźenſa je Freiburg leźeja, ploďźaza ſahroda lubóſće a dopóſnaca prawego katolſkeho kſcheſćijaństwa. Město a arzybiſkopſtwo ſu dźenſa zyłk, kiž jedyn druheho wjaſa dźakownje w žiwjenju hač do poſlednjeje hodźinki. Trjebała knjeſćeſche wulka frudoba, hdyž arzybiſkopſki ſtoł tak dołho wośyrocźi. Nětko je ſaćahnyła wyſſoka radoſć a nowe žiwjenje do města, hdyž nowy arzybiſkop kroći po ſkhodźeńſkach arzybiſkopſkeho ſtoła a nowy Conrad paſtyrśki kij ſwój. Conrada w rukach dźeŕi, ſo by był ſ cźišćim a dobrym wjednikom.

*

Njech Bóh Knjes ſpožeži naſchej Miſchnjańſkej diözezy teź noweho biſkopa, kiž njeſnaje rozdźela mjes Sſerbami a Němcami, ale je wſchěch paſtyr jako wuſwolenu wjednik katolikow naſcheje diözezy, kaž bźſche do biſkop dr. Conrad Gröber, nałcźiſchi arzybiſkop Freiburgſki!

Rozwučowanje na čerſtwym powětrje

W nowiſchim cźaſu pſchedobywa ſo wſchudźom póſnacze, ſo je teź ſa naſche lubuſchki najwažniſche błónzo, ſwětło a cźerſtwy powětr. Lépje hač w ſawrjenych ſchuſſtich ſtwach dźěła duch dźećcza na ſwojich ſchuſſtich nadawkach we ſwobodnej Bożej ſtwórbje wonkach. A wožebje pod léźnymi ziwizowymi ſchtomami pſchebywaca, réka ſbźdźecź pſchi źorle mozy ſa cźéko a cźerſtwoſće ſa ducha.

Pućowanje jako „wandrak"

Piſche Handrij Pobig w Ssowrjecach.

2] (Pokračowanje.)

Dokelž pſchi buŕſtim dźěle wjazy drasty trjebach, žeby dyn pućowanſki korb kupich, ſo móžach žeby drašu do jeho ſtkałcź, hač dotal mějach ſwoje zyłe ſamoženje w nałcźibjernym měśe. Nowe léto dźěch k ſwojemu nowemu dźělodawarjej, wjach žeby konja a wós a tuž po moje ſmaki jédźech. Wěſche to rjane powitanje, hdyž ſa ſo wróćo pſchijédźech. Holaŋ, kiž pola noweho knjeſa ſłužachu, pſchikładowachu, hdyž korb ſ wośa bjerjech, ſo mi ſmějachu prajiŋ: „Taſſi wulki wós a jenoź taſſi mały „reiſekorb" horka!" Ja pak jim rucźe prajach: „Myślicźe dha žebi, ſo móžu ſo pſchi mojim pućowenju „kleiderſchrankom" a komodu wokoło nošyć kaž wy?" Wšojeźor, hdyž hromadźe do korcźmy dźěchmy, běſche ta wóz jabyła. Naléto, hdyž ſtónczło rjenje ſwěćeſche, mje ſonca hnéwać, ſo ſtym ſo na zyłe léto pſchiſtajił, dokelž mje jaſſo dale cźehnjeſche. Tuž knjeſej prajach, ſo dyrbi ſe dobry byćź a mi dać cźahnyć. Wón pak wo tym nic ſo wědźeſ njechaſche a dźeſche: „Hdyž ſtym žebi tebje na zyłe léto pſchiſtajił, dha maſch tu teź zyłe léto wodać!" Pot meje jemu moju ſłužbu wupowědźił a to ſ prénjemu julijej, tuž ſo jwadźichmoj. Hdyž pśeni julij pſchińdźe, mi tola daſche cźahnyć a teź mi zyłu mſdu ſwuplaćił, ale dźěłanſke knjiſti mi njedaſche, tute pak dyrbjach měć, dokelž hiſchcźe jedynadwažnyćźi lět ſtary njeſmědach, po ſakonju pak žadyn dźělodawaŕ njeſmědźiſche bjes tutych knjižkow młodeho dźěłacźerja pſchiwjacź. Tuž žebi dyrbł myſłeſche, ſo nihdźe druhdźe dźěło njedoſtanu, ſtym ſo je podźiſcźo tola dóſtał. Mój korb ſ draſtu njemóžach pſchi běžnym pućowanju ſobu wokoło nošyć, tuž jón tola jeneho pſcherźela woſtajich, ſo by mi jón poſpźiſcźo pſchipoſłał, hdyž jemu pišach, ſo mam dźěło. Naſtajich ſo na pućowanſki ſtan a běch žebi pſchedewſał, ſo chcu žebi Sſmólniſzy Harzgebirge) wobhładaćź, tuž dźěſche moja cźéć runje na nje. Běch žebi nécźto pjenjes nalutował, ale dokelž ſ jewědźach, hdy ſaſo dźěło pſchiwoſmu, dha duzy po puſu thodźo proſchach, ſo mi pjenjeju picherućе wuſchłe njebrachu.

Hdyž pola Wernigerody w Sſmólnych horach pſches ſu dźech, dha ſo njemało ſtrójich, pſchetoź na ras zyła ſtrjóda dźiwich ſwini pſchede mnu ſtejeſche. Wone drje běchu ſo teź naſtróźałe, dokelž ſakorcźachu a precź běchu. Běchu to wſchě trochu tſicźezi puntow cźeźke. Ssym žebi poſpźiſcźo prajicź dał, hdy bych ranzu ſ proſatami ſetkał, dha ſo mi derje ſchło njeby. Tamniſchi ludźo mi prajachu, ſo ranza na tebje dźe, ſo bychu ſo proſata wukhowacź mohłe. Pſchińdźech do Haſelfelda, je to małe městacźko, ſwjetiſcha lucźi burjo tam ſu. Hdyž khodźo do durjow klepach, ſo mje jedyn bur woprašcha, ſchto ſtym a hač njechcam pola njeho ſtyno ſtaj, hdyž to móžu. Tuž tam woſtach. Wěſche pok julija nimo a tam hakle ſo ſtynowe ſné ſapocźachu. Dokelž je w Sſmólnych horach ſtymniſcho hacź pola naſ, dha je tam teź wſchitko poſdźiſcho, wotawu tam huſto ſanu njeſtyku. Bur měśeſche něhdźe 20 jutrow pola a 25 jutrow łuki. Za nětko uiczo réka běſche to druhdy jenoź liſanje, dokelž tam wjele druhe njeczinjach, hacź dźeń wote dnja ſtyno ſtyczich, to njebě. Běch tam dwaj tydźenjej był, a ſtoro hotowy, ſo mójach ſaſo dale hicź.

Pola mojeho bura jedyn wyſchſchi hajnik bydleſche, toho ſoniny wuj, kiž běſche pola města Hannovera doma, tam runje na wopocźe pſchebywaſche. Wón běſche ſtyſchał, ſo ſtym wyſche, tuž ſo mje praſchesche, hacź njecham ſobu do Hannovera jéćź, jeho wnuk ma tam łubko, a dokelž runje jeneho pohonca trjeba, dha bych mohł tam ſapocźećź. Tuž jédźech ſ nim ſobu. Dokelž tam rjanu mſdu dóſtach a hewak běſche tam teź rjenje, dha ſo mi łubjeſche. Woſtach tam zyłu ſymu. Njeběch ja zyły cźaſ, kotryž běch wot doma precź, a to běchu nimale dwě léćźe, wjazy domoj pſchiſchoł, tuž ſo mojeho knjeſa woprašchach, hacź bych ſmět domoj na wopyt dojéćź. Dokelž běſche w februarje a wjele dźěła njebě, dha mi dowolnoſćź da, tak ſo domoj jédźech.

Kajke bě to doma wjeſele, hdyž njenadźiwy pſchińdźech. Jako pak honichu, ſo chzu jich jenoź wopytaćź a ſaſo wróćo jéćź, ſo jim njelubjeſche. Běch pak tam łubił, ſo ſaſo pſchijédu, a moje zyłe wězy a wupokałanſke papjery tam teź běchu, tuž tam ſaſo jédźech, hdyž běch tydźeń doma pobył. W meji, pſchi rjanym ſtónczným a cźopłym wjedrje mje ſaſo do dalokoſćeje cźehnjeſche. Tuž wopuſcheźich dźěło a naſtajich ſo na pućź do Porheinſkeje. Duzy po pućźu ſettach ſo ſ jenym druhim „wandrakom", tutón ſo mje praſchesche, hdźe chzu a ſwotkel pſchińdu. Hdyž ſhoni, kak moja cźara je a ſo ſtym hakle ſaſtał dźěłacź, dha ſo mi pſchijímamkny a dźeſche, ſo chze tam hdźeź ja. Mi to zyłe prawje njebě, dokelž wědźach, ſo ma wotpohlad na moje pjenjeſy, to réka, ſo chze mi je wjacź toho ſo njebojach, ale ſo budu jemu dyrbjeć huſto ſ nuſy pomhacź, to wědźach, a tak teź je było. Wón duzy po pućźu ſa naju dweju k jédźi naprjedy a ja dyrbjach pjenjeſy ja pſchenoſowanje, kaž teź wſchelake druhe dacź. Ja drje bych jemu mohł cźelnycź, ale njewědźach, hacź mje njeby ſaſo ſetkał, potom by ſo wěſcźe na mni wjeceſći, běſche tola tójſchto lét ſtarſchi a ſylniſchi hacź ja. Ja běch hacź dotal w hoſpodach „k domiſnje" pſchenoſował. Mój kumpan pak to njechaſche, ale pſchego nékajku dźiwju hoſpodu pytaſche. Po němſkej to réka we wandrowiſkej réći „Wilde Penne". Cźehodła takle rékaja? Nó tohodła, dokelž tam ſo ſa tym njehlada, hacź ſy cźiſty a ſe wſchelakim druhim teź tak krucźe njewośmu, kaž na hoſpodach k domiſnje.

Ja pak bórſy ſa tym pſchińdźech, ſo te krute pſchehladanje koſchłow na „hoſpodach k domiſnje" podarmo njeje, hdyž běch nékotre nozy w tajſich dźiwich hoſpodach ſobu pſchenoſował, dha běch pokny wſchow, a mój „kollega" běſche to hižo prjedy był, tohodła njechaſche we „hoſpodźe k domiſnje" pſchenoſowacź, dokelž wědźeſche, ſo jeho njebychu wſchitkeli, wuczišćenje pak płacźeſche pok hriwny, a na nékotrych měſtnach zyku. Schtož tajſi prawy „Speckjäger" je, tomu wſchak je to wſcho jene, hdyž je pokny wſchow, mi pak ſo to njelubjeſche, tohodła mojemu kumpanej prajach, ſo ſaſo na hoſpodu „k domiſnje" pójdu a budu ſo dacź wurjedźićź. Jemu drje ſo to njelubjeſche, ſo dźach to cźiniéź, dokelž wědźeſche, ſo mje pſches to ſhubi, a dźiwiſche mi to wurédźeći. Ja pak woſtach twjerdy a tuž ſo roſzohnowachmoj. Wěſche to w měśeſe Hamje, hdźeź ſo dach cźiſcźićź. Potom ſtym ſaſo ſtam dale běžaŕ, a wſchě te města we wuhlowym rewěŕje pſchehlédkach, hacź ſo mi w Duisburgu nad Rhynom woſtudźi to wokoło dundanje a pſchiwiach dźěło w jenej pékowej jamje. Tam pak ſo mi njelubjeſche, tuž na jenym fabrikſkim nowotwarje ſapocźach, ale ſ zyłej wérnoſću rjeć, mi ſo po mojim měſtnje w Hannoverje ſtyſłaſche, tuž teź tele dźěło ſłožich a ſaſo ſ cźahom wrócźo do Hannovera jédźech. Tam ſaſo pola tohobura dźěło dóſtach, hdźeź běch prjedy był. Wšitcy we moje městno wobhadźene, ale dokelž běchu runje ſnj, dha ſo wjazy rukow k dźěłu trjebachu.

(Skónczenje pſchichodnje.)

Budyske wokrjesne hejtmanstwo so zběhnyło

1. julija t. l. sjednoči so Budyske wokrjesne hejtmanstwo z Drježdźanskim wokrjesnym hejtmanstwom. Sjednjene wokrjesne hejtmanstwo mjenuje so wot nětka Drježdźansko-Budyske wokrjesne hejtmanstwo.

S přichilěnjacym tutoho sjednoćenja wyschnoseżow wolmi so wónoźsnu 27. junija 1932 na Ortenburgskim hrodźe w wobsedźeni wotrjadneho hejtmanstwa Zgjatoćěnoscź. Na njej so wobdźěłachu hamtizy hejtmanojo a radźini přcherskeho luźiskich městow, Budyskawy wokrjesneho wubjerka wokrjesneho hejtmanstwa, krajny starschi, president krajneho sudna a wyschichi statny rěčnik w Budyschinje, sa-stupnizy industrijowcy a witowarske komory w Zitawje přcheběhnu Budyskeho wyschischeho samoschenskeho hamta a sałtojnizy, přchistojeni a sarjadnistwowi dźěłacžerjo Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa.

Smutkowny minister Richter mějesche narěč a poda přcheklad wo nimale tyšacz lět dołhej samostatnosći Hornjeje Luźicy a wuzběhny, so je nětko 60 lět zaschło, so je so Budyske wokrjesne hejtmanstwo załožiło. Spomnjesche na wospebite zmery we Luźicy a na hinaske nadawki pomjo tym w druhich wjetschich wokrjesnych hejtmanstwach.

Sakske kralestwo je so k rospuschczenju Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa rozhudźiło, dokal hdy to lutowanje přchi starych nadawkach žada. Kralestwo pak chce nalěpschcze Hornjeje Luźicy njedźiwajcy wjetschcze sdalenosće wyschnoscże cunje tak derje sastarać, kaž je to dotal było, so Luźizy z teho pjecź žanje schkody njemanjace we hospodarskim, kozalnym a kulturnym nastupanju.

Dokal je Luźica namjesny kraj a so w njej jako we jenitkim sakskim kralestwowym wokrjesu Serbja žyła, swostanu sa kralestwo tež dale wosebite nadawki. Archiw wokrjesneho hejtmanstwa ma pod dohladom Budyskeho hamtskeho hejtmana stud. rady. Marja dale na swojim dotalnym městnje wostacź. Pola Drježdźansko-Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa dostanje kralestwowy rada dr. Reich wosebity nadawk, so by we wschej mjeze jako „swjazowazy muž k Luźizy" płuśił, to rěka so wosebje wo to starał, schtoż mjenuje njeschluschna do dźela wokrjesneho hejtmanstwa.

So budźe wo Luźizu starane, ta to rukuje pjeza wokrjesnym hejtmanej dr. Waentigej, jeho zhromadźizna-czerjam, wjednikam městow a hamtskich hejtmanstwow sa jich zhromadźenja a wuprajі pschecże, so by Luźiza w swojskim Drježdźansko-Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa borzy kjschcho pschichoda so dočakała.

Wokrjesny hejtman dr. Waentig dźakowaschе so zwonka dotalnym zhromadźlaczerjam a wobydlerstwu. Jako nowy hamtski pschedstejeź wuschkny wokrjesny hejtman dr. Buck swój wosebity sajim sa Hornju Luźicu a zhromadźi jednacź po wotmyslenju kralestwa.

Potom rěčachu hischcze Budyscí wyschichi nětschezanosta Niedner, krajny starschi z Nostitz-Wallwitza ze Salowija a hamtski hejtman dr. Sievert z Budyschina. Woni wobzamjatowachu, so je kralestwo Budyske wokrjesne hejtmanstwo jako samostatne zhromadźiło, dźakowachu so dotalnemu wokrjesnemu hejtmanej a postrowichu jeho nałedźnika.

Ministar Richter naspomni na koncu, so budźe dosahnjene wuspěchi, kotrež wokrjesne hejtmanstwo zhromadźi, sa by wjerschnjodnosć z wjetschej staroscźiwosću narmnalo.

Dr. Petrescu Comnen, nowy rumunski pósłaz we Barlinje, přchijźe wot němskeho presidenta, hdźež běsche so pschedstajił.

Hospodarski rozhlad

Schwórtk 30. smažnika 1932.

Wčerawše hurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,20	100 pólsk złotych	47,30
1 jendźelski punt	16,135	100 čěskosł. krónow	12,41
100 šwajc. frankow	81,79	100 franc. frankow	16,50

Burny běchu wežera sasa jara wožiwjene. Hacžrunjež pschipósnawaja, so su pomjery swutskownje politiki małe pschewidźomne a hacžrunjež maja jednanja na Lausannskej konferency sa dosć wobuzne, shladowachu tola z wjetschej dowěru na zyle politiske położenje. Nadźachu so tola, so dojednaja w Lausannje na namjet Jendźelskeje. Tuton žada, so trjebała Němska jenoż hischcze 3 miljardy hriwnow jako słónčazu saplatu wschego wójnskeho dołha pschipósnjacz a położisko dopłacžicź. Kurzy efektow so wjedomnje skrucžowachu a postupowachu. Rentnizy a dołžnicy lisejmy so sesakjowachu.

Na produktowych wikach so wežera małe witowasche. Płacžizny běchu wotzehje w hotowym žanje sesłabjene. Pschenża a rožka bźchtaj pomjo wutorje 5 pj. tuńschi. W terminjowym wikowanju běchu płacžizny rožki a wowsa sesłabnjene.

Zentnar płacžesche wežera w Barlinje:

Pschenicy 12,45—12,55 (12,60—12,70) hr., rožki 9,45 hacź 9,55 (9,25—9,35) hr., najwutschi jačmjenja 8,10 hacź 8,60 hr., wowsa 7,85—8,05 hr.,

w termijnowym wikowanju:

pschenicy:

sa julij: 12,97½—12,55 (13,17½) hr.,
sa september: 11,32½ (11,42½) hr.,
sa oktober: 11,35 (11,45) hr.,
sa dezember: 11,52½ (11,62½) hr.,

rožki:

sa julij: 9,30 (9,20) hr.,
sa september: 9,08¾ (8,97½—9) hr.,
sa oktober: 9,15—9,12½ (9—9,05) hr.,
sa dezember: 9,23¾ (9,17½—9,20) hr.,

wowsu:

sa julij: 8,23¾ (8,25—8,32½) hr.,
sa september: 7,45 (7,42½—7,45) hr.

Płacžizny w špinkach fu płacžizny tydźenšich wikow. Hdźež pak žane naspomnjene njeju, so njepschemeńenich.

Sswanjske powěsće.

Pschehadźowanja:

Pjatk 1. prazńika 1932

w **Bzkopizach** na sudnistwje, dop. w 9 hodź.: Zonjaze a mužaze kolo, klawěr, wschelake moble, gramofon, radio, bandonium, kowanska pschiprawa;
we Lašt w Scholezji hosćenzu, dop. w 10 hodź.: Motorske kolo:
w **Nowej Wsy** pola Wojerez w hosćenzu, pschiw. w 1 hodź.: Gramofon a radio;
w **Delnim Wujezu** w hosćenzu „K worjołej", pschiw. we 1 hodź.: Mužaze kolo, zentrifuga a pišanske blido.

Hamtske powěsće.

Wikowanjšti sapiz.

Do wikowanskeho sapiza na sudnistwje we Wojerezach sapisachu we wotdźelenju A pod čo. 129, fo je firma Hugo Popella we Wojerezach wuhasła.

Samožeńste prawo.

Do sapiska samožeńskeho prawa na sudnistwje w Kamjenzu sapisachu, so šuskelnik Bruno Karl Heinrich Kloß w Kamjenzu nima prawa na sarjadowanju a wukhwanju samoženja swojeje mandželskeje Jévy Hilžbjety rodź. Minkwitzej.

Dowolaze wopisma.

Dowolaze wopisma za schežiwanje jahadow a thodźenje do hribow we Wojerowskich wěschezanskich hołach, twdawe po 1 hr. kenzlija magistrata we Wojerezach.

Płačizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowsowe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płačizny po złotej hriwnje

	29. 6.	28. 6.		29. 6.	28. 6.
Pšenica	249 251	251-253	bony	15,0-17,0	15,0-17,0
rožka	189-191	190-192	wóka	16, -18,0	16,0-18,0
jačmjeń, nal.	—	—	módre łupiny	10,0-11,0	10,0-11,0
jačmjeń	162-172	162-172	žołte łupiny	14,5-16,0	14,5-16,0
wowsa	157-161	157-161	zerdzella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	30,5-34,5	30 7-34,7	lany wósušk	10,3-10,8	10,3-10,6
ržana muka	26,7-27,6	25,8-27,7	such. truhanč	8,70	8,70
pš. wotruby	9,9-10,5	9,9 10,5	bernj. kruški		
ržane „	10,1-10,6	10,1-10,6	syno, 50 kg	1,35-1,55	1,35-1,55
raps			ržana sloma	1,15-1,35	1,15-1,35
hróch Viktor.	17,0-23,0	17,0-23,0	pšeńč. „	0,90-1,0	0,90-1,05
lane symjo	—	—	wowsna „	0,90-1,00	0,90-1,05
pjeluški	16,0-18,0	16,0-18,0	ječna „	0,90-1,00	0,90-1,05

Dźěło za narod

Serbske blido w Lipsku

Wutoru 7. smažnika zhromadźichu so Lipšcanscy Serbja k wědomostnemu wječorkej w Safratec séencu. Přikhwata 12 skahdźowarjow (jedyn z Kranstädta, a to knjeni Cyžowa). Zaspěwachmy wšelake serbske spěwy. Knjez dr. Wirth poda serbske narěčne spomnjenja. Knjez wyšši w. Bjedrich dźakowaše so přednošowarjej za zmamowy přednošk. Zabawachmy so potom hišće hač do późnych hodźin.

Wutoru 21. smažnika zhromadźichmy so zaso w małej radnej pincy. Knjez wyšši wučeŕ Bjedrich powita z radosćn nowych hosći při Serbskim Blidle (Kapleree mandźelsk. z Khelna), kaž tež lubeho stareho wučerja Pawoła Wowčerka. Wjeselimy so wšitcy, zo je knjez Wowčerk zaso zastojnstwo dostał, hyrnjež jenož za krótki čas. Zaspěwachmy sebi krasne serbske spěwy z rjanecje Luźicy. Knjez Bjedrich powědaše nam nješto wo slawnym wótčincu Jana Kollára a jeho počahow z Goethe. Tak zhonichmy, zo je so najwjetši němski pěsnjeŕ też ze serbskej poesiju zaběŕał.

P-é.

Hubjene wuhlady na žně w Ślezyskej

Ludźo hdy so to maju, so kóžda smješeny jara dobre žně. To so też hižo pokazuje při płaćiznach! Najskerje tak tenun tak njebudźe. Hłowny faktor při tutych wócach je a wostanje płonza. Wšitcy sumy dyrbjeli nałeźo stólnca bohatši jara pracowacź. Najskerje budźa tydźenja žně, w Schlesyskej znajmjenischa, nic pschedobre. Syrnjatka budźa małke. Dale je so dosć dešowało, kaž rožka kjeńcjesche. S mózgnymi dschcżemi so žita so łahnyle, schtož nic jenož bowa wobzamknje při žnjenju, ale tež rást a srawjenje hacźi. Mjeno budźe kóžde wjele šćinny. Warnujemy pokajkim ludźi, so njebychu pschenuknyli nadźiju hižo na ličutke žně. Schtož so też, so ratarjam dopuschcza, njedźa wotkupicź kunstne žnjo po jara niskich płaćiznach, pschi čimž so na to wobzamje, so budźa kóžda rekordne žně a tohodla płaćizny tydźenu. Rech so ratarjo z tym njedadźa sawjesćź. Žně njewonu tak jara dobre a nimo toho też wyschnoscże chadźa při z sturzowanjom žnjow zapschimnycź.

Dr. Norden, wusnamny tołmacź němjeje delegazije na wotbrónjazej konferency, je na sćěhowki žwojeho zranjenja wumrěł. Jeho běsche w Genfje motorowy kolesaŕ pschejeł. Dr. Norden pschihłuschesche 7 lět dołho wschitkim němskim delegazijam w Genfje jako tołmacź.

Sokołstwo, šport a hry

IX. wšosokołski zlět w Prazy

Póndźelu 26. smažnika předwjedźenja zlóta sokolskeho dorosta pokračowachu. Wótmětšnu so powšitkowne wubědźowanja (narjady a lohka athletika) dorosćencow a dorosćenkow. Też juhosłowjanski dorost so wobdźěli. Přizamkny so pjećobój (lohka athletika). Sćěhowachu hry dorosćenkow a to wotbijeńca, mjetańca, přeběhi.

Na zlět je też přijeła delegacija z japanskeho šulskeho ministerstwa. Wona tu wostanje přez hlowne zlětowe dny.

Na zlěćišću je so wotkrył pomnik dr. Měroslawa Tyrša, kiž so namaka na čestnym dworje při stadionje.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Dalsche wołožnje bydlenjowcha nuzeńskeho hospodarstwa.

Wot 1. julija t. l. móža so bydlenja, kiž podstoja za tonjej wo njedostatku na bydlenjach, a za kotrež lětny měrowy wotnajeński pjenjez 300 hr. a wjacy wuciňa, bjez šobuflutkowanja bydleńskeho hamta pschinajeć, pschewostajecź abo do trjebanja wjacź.

Tuta naprawa stanje so po spolnomócnjenju, kiž je dźělowe a spomócešiwowe ministerstwo w 3. wukoła wo wołożenju bydlenjowcho nuzeńskeho hospodarjenja z 1. dezembra 1931 a we wumjezdźeńskich postajenjach z 3. dezembra 1931 gmejnskim wyschnoscżam spožčiło.

W Budyschinje, 29. junija 1932.

Měschczańska rada.

Směški

Wuj: „Franzo, bych čzi rady knižku kupił, kotraž čzi woprawdźe wjeselc pschihotuje. Kajku dha hebi najradschcho pschczeješ?"

Franz: „Schelowu knižku, wujo!"